

PREMIUL NAȚIONAL ISRAELIAN
ÎN DOMENIUL *ISTORIE*, 2018

RIDICĂ-TE

ISTORIA SECRETĂ A ASASINATELOR

ȘI UCIDE

PLANIFICATE ALE ISRAELULUI

PRIMUL

RONEN BERGMAN

Ronen Bergman
Ridicate și ucide primul
Istoria secretă a asasinatelor planificate ale Israelului

PENTRU YANA,
care a apărut exact la momentul potrivit

*Dacă cineva vine să te omoare,
ridică-te și ucide-l tu primul.*

TALMUD, BAMIDBAR RABBAH,
SECȚIUNEA 21, VERSETUL 4

Notă asupra surselor

Structurile israeliene de informații își apără cu gelozie secretele. Opacitatea aproape totală este protejată de un melanj complex de legi și protocoale, cenzură militară strictă și intimidarea, interogarea și acuzarea jurnaliștilor și a surselor lor, dar și de o solidaritate și o loialitate firească printre angajații agențiilor de spionaj.

Toate privirile aruncate în spatele cortinei au fost, până azi, cel mult parțiale.

Cum este posibil atunci, poate întreba cineva pe bună dreptate, să fie scrisă o carte despre una dintre cele mai secrete organizații de pe pământ?

Eforturile de a convinge structurile israeliene de apărare¹ de a coopera la cercetarea pentru acest proiect nu au dus nicăieri. Cererile către structurile de informații de a urma legea și de a transfera documentele sale istorice la Arhiva de Stat și de a permite publicarea materialelor cu o vechime de cincizeci de ani sau mai mare au fost primite cu o liniște mormântală. O petiție adresată Curții Supreme² pentru a da un ordin care să forțeze conformarea în fața legii a fost pusă în așteptare câțiva ani, beneficiind de complicitatea curții, și a avut ca rezultat nimic altceva decât un amendament la lege: prevederile referitoare la problemele considerate ca fiind secrete au fost extinse de la cincizeci la șaptezeci de ani, mai mult decât istoria

¹ Arhiva IDF și a Ministerului Apărării (care o include și pe cea a AMAN) au permis accesul la doar un număr mic de dosare, iar în ele erau numai materiale provenite din presa liberă - cu alte cuvinte, documente originale relevante, zero. Shin Bet a fost de acord să trimită doar câteva tabele privitoare la atacuri teroriste și date despre anumiți teroriști, dar a refuzat să dezvăluie orice informație despre acțiunile sale. Mossad-ul nu menține vreun fel de relații cu presa. Eforturile de a obține cooperarea diviziei sale speciale de operațiuni, Cezareea, au eșuat de asemenea. Răpunzându-mi cererii pentru un interviu, istoricul unității, Y., mi-a spus: „Chiar dacă aș fi ultima persoană din structurile de informații care încă nu a ajuns la dumneata, nu aș colabora în vreun fel cu dumneata. Îl disprețuiesc pe acela care ți-a dat numărul meu de telefon, așa cum te disprețuiesc pe dumneata.” (Schimb de mesaje text cu Y., 15 august 2015.).

² Curtea Supremă [Bagatz] 4801/07, *Dr. Ronen Bergman și Yedioth Ahronoth vs. Biroul Prim-Ministrului, Directorul General al Ministerului Apărării, Mossad și Directorul Mossad, Shin Bet și Directorul Shin Bet, și Comisia de Energie Atomică.*

statului.

Structurile de apărare nu au stat cu mâinile-n sân³. Deja din 2010, înainte să fie măcar semnat contractul pentru această carte, a fost ținută o ședință specială în divizia operativă a Mossad, Cezareea, pentru a se discuta modalitățile de a-mi întrerupe cercetarea. Au fost trimise scrisori către toți foștii angajați Mossad, avertizându-i cu privire la acordarea de interviuri, și au existat unele întrevederi cu anumiți foști angajați considerați cei mai problematici. Spre sfârșitul anului 2011, șeful statului major al armatei israeliene, general-locotenentul Gabi Ashkenazi, a cerut Shin Bet să ia măsuri agresive împotriva autorului, afirmând că eu făcusem „spionaj într-o formă agravantă” prin faptul că aveam în posesie informații confidențiale aflate sub cheie și că foloseam „materiale ultrasecrete pentru a mă discredita pe mine [pe Ashkenazi] personal”. De atunci s-au întreprins câteva acțiuni de

³ Cercetarea a dus la descoperirea unor activități de spionaj din partea unor oameni apropiați de șeful statului major, față de ministrul apărării, Ehud Barak, care au fost descrise ulterior în cartea mea *Groapa* (scrisă împreună cu ziaristul Dan Margalit). Uri Misgav, „Fostul șef de stat-major Gabi Ashkenazi a presat Shin Bet să deschidă o investigație contra unui ziarist”, *Haaretz*, 29 noiembrie 2013. Richard Silverstein, „Șeful IDF l-a acuzat pe un ziarist de spionaj, fiindcă a expus corupția militară deșănțată”, *Tikun Olam*, 20 decembrie 2013, <https://www.richardsilverstein.com/2013/12/20/idf-chief-threatened-journalist-with-espionage-for-exposing-rampant-military-corruption/>.

către diverse organe pentru a opri publicarea cărții sau măcar a unor mari părți din ea.

Cenzura militară cere presei israeliene să adauge cuvintele „conform publicațiilor străine” oricând menționează acțiuni secrete atribuite serviciilor israeliene, mai ales asasinate planificate. Aceasta se face pentru a clarifica faptul că existența publicării nu constituie o recunoaștere oficială a responsabilității Israelului. Sub acest aspect, atunci, această carte trebuie luată drept o „publicație străină” al cărei conținut nu are vreo confirmare israeliană oficială.

Niciunul dintre miile de interviuri⁴ pe care se bazează această carte – având ca surse de la lideri politici și șefi ai serviciilor până la agenți – nu a fost aprobat de structurile de apărare israeliene. Majoritatea surselor sunt identificate prin numele lor. Alții s-au temut în mod justificabil că ar putea fi descoperiți și sunt, de aceea, numiți prin inițiale sau porecle, pe lângă orice alte detalii am putut oferi despre ei, păstrându-le însă identitățile secrete.

Am folosit de asemenea mii de documente primite de la surse, toate fiind făcute cunoscute publicului pentru prima oară în această carte. Sursele mele nu au primit

⁴ Cele mai multe dintre interviuri au fost luate după ce a început lucrul la carte, în 2010, iar un număr redus, ca parte a cercetării pentru alte proiecte, în cele două decenii precedente. Niciunul nu a fost recunoscut oficial.

vreodată permisiunea de a scoate aceste documente de la locul lor de muncă și cu siguranță nu aveau permisiunea de a mi le da mie. Această carte este deci cât se poate de departe de orice istorie autorizată a serviciilor israeliene.

Așadar, de ce aceste surse au vorbit cu mine și mi-au livrat aceste documente? Fiecare a avut motivul său și, uneori, povestea din culise era mai puțin interesantă decât conținutul interviului efectiv. Este clar că unii politicieni și agenți – două profesii foarte pricepute la arta manipulării și mistificării – încercau să mă folosească drept canal de emisie pentru versiunea lor preferată a evenimentelor sau să modeleze istoria pentru a le conveni mai mult. Am încercat să anulez aceste încercări, verificând totul din cât mai multe surse scrise și orale, atât cât am putut.

Dar mi s-a părut că adesea era un alt motiv, care avea mult de-a face cu o contradicție israeliană: pe de o parte, aproape orice în țară, legat de informații și securitate națională, este considerat „ultrasecret”. Pe de altă parte, toți vor să vorbească despre ce au făcut. Fapte pentru care oameni din alte țări s-ar putea rușina să le recunoască sunt în schimb o sursă de mândrie pentru israelieni, fiindcă sunt considerate în mod colectiv a fi chestiuni imperative ale securității naționale, necesare pentru a proteja vieți israeliene

amenințate, dacă nu chiar însăși existența țării aflate sub asediu.

După un timp, Mossad a reușit să îmi blocheze accesul la unele dintre sursele mele (în majoritatea cazurilor, doar după ce vorbiseră deja cu mine). Mulți alții au murit la un timp după ce i-am cunoscut, majoritatea din cauze naturale. Astfel, relatările nemijlocite pe care acești bărbați și aceste femei le-au făcut pentru această carte – bărbați și femei care au fost martori și au participat la evenimente istorice importante – sunt de fapt singurele care există în afara seifurilor în care structurile de apărare își țin arhivele secrete.

În unele cazuri, ele sunt chiar singurele care există.

Prolog

Meir Dagan, șeful Mossad, spion și asasin de legendă, intră în cameră, sprijinindu-se în baston.

Îl folosea încă de când fusese rănit de o mină pusă de teroriștii palestinieni cu care se lupta în Fâșia Gaza în anii 1970, de pe poziția unui tânăr ofițer de operațiuni speciale. Dagan, care știa câte ceva despre puterea miturilor și simbolurilor, era atent să nu nege zvonurile că în baston se află ascunsă o armă cu tăiș, pe care o putea scoate cu o apăsare de buton.

Dagan era un bărbat scund și cu pielea atât de închisă, încât oamenii erau tot timpul surprinși să afle că avea origini poloneze; și avea și o burtă rotundă, care îi dădea o anume prestanță. Cu această ocazie, purta o cămașă simplă cu gulerul deschis, pantaloni negri ușori și pantofi negri, și părea că nu ar fi acordat vreo atenție specială modului în care arăta. Avea ceva care exprima o încredere în sine directă și clară, și o charismă liniștită, uneori amenințătoare.

Sala de conferințe în care a intrat Dagan în acea după-amiază, în data de 8 ianuarie 2011, era în Academia Mossad, la nord de Tel Aviv. Pentru prima dată în istorie, șeful agenției de spionaj se întâlnea cu ziariștii, în inima uneia dintre cele mai bine păzite și mai secrete clădiri din Israel.

Lui Dagan nu-i plăcea presa. „Am ajuns la concluzia că este un monstru nesătul, îmi va spune mai târziu, așa că nu are vreun rost să mențin o relație cu ea”.⁵ Totuși, cu trei zile înainte de întâlnire, eu și alți câțiva corespondenți primiserăm o invitație confidențială. Am fost uimit. Timp de un întreg deceniu aruncasem cu critici dure în Mossad, în special în Dagan, enervându-l foarte tare.⁶

⁵ Interviu cu Meir Dagan, 29 mai 2013

⁶ Din cauza acestor articole publicate de mine, Dagan l-a determinat pe prim-ministrul Ehud Olmert să ordone Shin Bet desfășurarea unei cercetări

Mossad a făcut tot posibilul să dea întregii afaceri o atmosferă de capă și spadă. Ni s-a spus să venim în parcare de la Cinema City, un complex de cinematografe nu departe de sediul Mossad, și să lăsăm totul în mașini, în afară de carnețele și ustensile de scris.

„Veți fi percheziționați cu atenție și vrem să evităm orice situație neplăcută”, ne-a spus escorta noastră. De acolo am fost duși, într-un autobuz cu geamuri fumurii, la sediul Mossad. Am trecut prin câteva porți acționate electric și pe lângă afișaje electronice care-i avertizau pe cei care intrau ce era permis și ce era interzis în interiorul perimetrului. A urmat apoi o scanare serioasă, cu detectoare de metale, pentru a se asigura că nu am adus cu noi echipament de înregistrare video sau audio. Am intrat în sala de conferințe, iar Dagan a apărut la câteva minute după noi, plimbându-se și gesticulând. Când a ajuns la mine, mi-a prins mâna o clipă și mi-a spus zâmbind: „Chiar sunteți un soi de bandit”.

Apoi s-a așezat. Era flancat de purtătorul de cuvânt al

cuprinzătoare de găsire a sursei scurgerilor de informații, inclusiv ascultarea telefoanelor șefilor diverselor divizii ale Mossad. Ca urmare a acestei investigații, Dagan l-a concediat pe adjunctul lui de atunci, pe care l-a acuzat de a fi lăsat să se scurgă informații, în ciuda negațiilor vehemente ale acestuia din urmă. Ronen Bergman, „Demitere în Înaltul Comandament Mossad”, *Yedioth Ahronoth*, 10 iulie 2007.

premierului Benjamin Netanyahu și de cenzorul militar principal, o femeie general de brigadă. (Mossad este o unitate care aparține de biroul prim-ministrului și, prin legea națională, orice articol despre activitatea sa este supus cenzurii.) Ambii oficiali credeau că Dagan organizase această întâlnire doar pentru a-și lua rămas-bun în mod oficial de la oamenii care lucraseră cu el și că nu va spune nimic de vreo oarecare însemnătate.

Greșeau. Surpriza a fost clară pe fața purtătorului de cuvânt al premierului, ai cărui ochi se tot măreau pe măsură ce Dagan continua să vorbească.

„Există unele avantaje să ai o rană la spate, zise Dagan în deschiderea discursului. Primești un certificat medical care confirmă că ai coloană vertebrală.” Foarte repede, ne-am dat seama că aceasta nu era vreo glumiță, în timp ce Dagan s-a lansat într-un atac vehement la adresa prim-ministrului Israelului. Benjamin Netanyahu, a afirmat Dagan, se purta iresponsabil și, din motive pur egoiste, conducea țara spre dezastru. „Dacă cineva este ales, nu înseamnă că este și deștept”, a fost una dintre ironiile sale.

Era ultima zi din mandatul lui Dagan în postul de director al Mossad. Netanyahu îi arătase ușa deschisă și Dagan, al cărui vis de o viață fusese acela de a fi în fruntea spionilor Israelului, nu avea de gând să stea cu

măinile încrucișate. Criza acută de încredere dintre cei doi începuse în jurul a două chestiuni, și ambele erau strâns legate de arma preferată a lui Meir Dagan: asasinatul.

Cu opt ani înainte, Ariel Sharon îl numise pe Dagan în postul de la Mossad și îl însărcinase cu distrugerea proiectului iranian de producere a armelor nucleare, pe care ambii bărbați îl priveau drept o amenințare existențială la adresa Israelului. Dagan a acționat în câteva moduri pentru a-și îndeplini sarcina. Cel mai greu, dar și cel mai eficient, credea Dagan, era să-i identifice pe specialiștii-cheie iranieni în energie nucleară și în rachete, să-i localizeze și să-i scoată din joc. Mossad a indicat cincisprezece astfel de ținte, dintre care a eliminat șase, majoritatea când erau pe drumul spre locul de muncă, dimineața, prin folosirea de mine magnetice, atașate de mașina acestora de către un motociclist. În plus, un general al Corpului de Gardă Revoluționar Islamic, responsabil cu proiectul nuclear, a fost aruncat în aer în sediul său, împreună cu șaptesprezece dintre oamenii lui.

Aceste operațiuni, și multe altele, au fost toate încununate de succes, dar Netanyahu și ministrul apărării, Ehud Barak, au început să simtă că utilitatea lor era în scădere. Au hotărât că măsurile clandestine nu mai puteau să întârzie în mod eficient proiectul

nuclear iranian și că doar un bombardament aerian masiv asupra instalațiilor nucleare din Teheran ar opri, în mod efectiv, progresul pe care Iranul îl făcea pe calea obținerii unor astfel de arme.

Dagan s-a opus vehement acestei idei, care era total împotriva crezului său: că războiul deschis trebuia dus doar atunci când „cuțitul era la gât” sau ca ultimă soluție, în situațiile în care nu mai era altă variantă. Tot restul putea și trebuia să fie derulat prin mijloace clandestine.

„Asasinatele, a spus el, au efect asupra moralului, dar și un efect practic. Nu cred că erau mulți care ar fi putut să-l înlocuiască pe Napoleon sau pe un președinte ca Roosevelt sau pe un prim-ministru ca Churchill. Aspectul personal cu siguranță că joacă un rol. Este adevărat că oricine poate fi înlocuit, dar este o diferență între un înlocuitor plin de curaj și un personaj fără viață.”

Mai mult de-atât, folosirea asasinatelor, în viziunea lui Dagan, „este cu mult mai morală” decât un război la scară mare. Neutralizarea câtorva personaje importante este de ajuns ca să facă inutilă cea de-a doua variantă și să salveze viețile a numeroși soldați și civili de ambele părți. Un atac de mare amploare asupra Iranului ar duce la un conflict pe scară largă în Orientul Mijlociu și, chiar și atunci, este posibil să nu creeze suficiente

daune instalațiilor iraniene.

În sfârșit, din punctul de vedere al lui Dagan, dacă Israelul ar începe un război cu Iranul, ar însemna o incriminare a întregii sale cariere. Cărțile de istorie ar arăta că nu și-a îndeplinit sarcina pe care i-a dat-o Sharon: să pună capăt evoluției nucleare iraniene folosind metode sub acoperire, fără a recurge la un atac pe față.

Opoziția lui Dagan și marea presiune similară din partea conducătorilor armatei și serviciilor de informații au forțat amânarea repetată a atacului asupra Iranului. Dagan chiar l-a informat pe directorul CIA, Léon Panetta, despre planul israelian (prim-ministrul spunea că a făcut acest lucru fără permisiune) și, peste puțină vreme, președintele Obama îl avertiza, la rândul său, pe Netanyahu să nu atace.

Tensiunea dintre cei doi s-a intensificat în 2010, la șapte ani după ce Dagan își ocupase postul.⁷ Dagan trimisese o echipă de comando de douăzeci și șapte de agenți Mossad în Dubai, pentru a-l elimina pe unul dintre înalții comandanți ai grupului terorist palestinian Hamas. Și-au făcut treaba: asasinii l-au injectat cu un drog paralizant în camera lui de hotel și

⁷ Interviu cu „Eldy“, iunie 2014, și cu „Nietzsche“, iulie 2007.

au părăsit țara înainte ca trupul acestuia să fie descoperit.

Dar, la foarte puțină vreme după plecarea lor, din cauza multor greșeli făcute – au uitat să ia în considerare numeroasele camere de supraveghere din Dubai; au folosit aceleași pașapoarte pe care agenții le utilizaseră anterior, când intraseră în Dubai pentru a urmări ținta; și un cod telefonic pe care poliția locală l-a descifrat fără probleme – întreaga lume vedea în curând filmări video cu fețele lor și o descriere completă a acțiunilor lor. Descoperirea că era o operațiune a Mossad a produs considerabile daune operaționale agenției, laolaltă cu niște complicații profunde pentru Israel, care fusese prins din nou folosind pașapoarte false ale statelor occidentale prietene, pentru agenții săi. „Dar mi-ați spus că va fi ușor și simplu, că riscul de a ieși ceva greșit era aproape de zero”, i-a aruncat Netanyahu în față lui Dagan, ordonându-i să suspende, până la noi ordine, multe dintre asasinările planuite aflate în așteptare, dar și alte operațiuni.

Confruntarea dintre Dagan și Netanyahu a devenit din ce în ce mai acută, până când Netanyahu (conform variantei sale) a decis să nu-i mai prelungească mandatul lui Dagan; sau, conform lui Dagan, „pur și simplu m-am săturat de el și m-am hotărât să mă

retrag”.

La acea întâlnire de la Academia Mossad și în niște interviuri ulterioare pentru această carte, Dagan a dovedit o încredere solidă că Mossad, sub conducerea lui, ar fi fost în stare să-i oprească pe iranieni să producă arme nucleare, folosindu-se de asasinat și alte operațiuni punctuale – de exemplu, colaborarea cu Statele Unite pentru a-i împiedica pe iranieni să importe piese vitale, pe care nu le puteau fabrica ei, pentru proiectul lor nuclear. „Dacă reușim să împiedicăm Iranul să obțină unele componente, acestea le-ar afecta serios proiectul. Într-o mașină sunt în medie 25.000 de piese. Imaginați-vă dacă 100 dintre ele lipsesc. Ar fi foarte greu să funcționeze.”

„Pe de altă parte, adăugă Dagan cu un zâmbet, întorcându-se la modul său preferat de acțiune, câteodată este mult mai eficient să omori șoferul, și asta este.”

Dintre toate mijloacele pe care democrațiile le folosesc pentru a-și proteja securitatea, niciunul nu este mai riscant și mai controversat decât „omorârea șoferului” – asasinatul. Unii îi spun în mod eufemistic „lichidare”. Comunitatea agenților secreți din America folosește, din motive legale, sintagma „omoruri țintite”. În practică, acești termeni duc la același lucru – salvarea vieților oamenilor pe care ținta intenționează

să-i lichideze, evitarea unui act periculos pe care aceasta este pe cale să-l comită și, câteodată, înlăturarea unui lider, pentru a schimba cursul istoriei.

Folosirea asasinatelor de către un stat ridică două mari dileme. Prima: este eficient? Poate eliminarea unui individ sau a unui număr de indivizi să facă lumea un loc mai bun în care să trăiești? A doua: este justificat moral și legal? Este legitim, etic și juridic pentru o țară să ia în mod premeditat viața unui om, pentru a-și apăra propriii cetățeni?

Această carte se ocupă în principal cu asasinatele și uciderile planuite și duse la îndeplinire de către Mossad și alte unități ale guvernului israelian, și în timp de pace, și în timp de război – dar, în primele capitole, și de milițiile clandestine din perioada premergătoare formării statului și de organizațiile care urmau a deveni armata și serviciile de informații ale Israelului, după ce acesta a fost creat.

De la al Doilea Război Mondial, Israelul a asasinat mai mulți oameni decât oricare altă țară din lumea occidentală. De nenumărate ori, liderii lui au analizat care ar fi cea mai bună cale de a-și apăra securitatea națională și, dintre toate opțiunile, au hotărât de mai multe ori să folosească operațiuni clandestine, cu asasinatul ca metodă de lucru. Aceasta, credeau ei, va rezolva probleme dificile cu care se confrunta statul și

uneori va schimba cursul istoriei. În multe cazuri, liderii Israelului chiar au hotărât că, pentru a elimina ținta aleasă, este moral și legal să pună în pericol viețile unor civili nevinovați care s-ar întâmpla să se afle în bătaia focului. Rănirea acestor oameni, credeau ei, era un rău necesar.

Cifrele vorbesc de la sine.⁸ Până la începutul celei de-a Doua Intifade palestinienilor, în septembrie 2000, când Israelul a început să răspundă atacurilor sinucigașe prin folosirea zilnică a dronelor purtătoare de armament letal, statul înfăptuise deja circa 500 de operațiuni de eliminare a unor ținte. În timpul acestora, cel puțin 1000 de oameni au fost uciși, civili și combatanți deopotrivă. În a Doua Intifadă⁹, Israelul a

⁸ Aceste numere se referă la toate operațiunile de asasinat despre care s-au adunat informații în cadrul cercetării pentru această carte, cele mai multe fiind menționate între paginile ei. Totuși, calcularea cifrelor este o chestiune complexă, fiindcă uneori ținta unei operațiuni este una mixtă - și clădiri (adesea incluzând spațiul adiacent), și anumite persoane. Numărul de aici include acțiunile Frontului de Eliberare a Libanului de Străini, o organizație teroristă gestionată de Israel în Liban, în anii 1980-1983, care a atacat pe cont propriu numeroși membri PLO și civili palestinieni, la fel și nereușita Operațiune *Peștele Sărat*, care urmărea asasinarea lui Arafat și care a costat viețile multor civili. Fiindcă există mult material încuiat în seifurile structurilor de informații și care nu poate fi accesat, estimarea de aici este una precaută. Cifrele reale sunt probabil semnificativ mai mari.

⁹ Surse din Shin Bet spun că, în timpul celei de-a Doua Intifade, pentru fiecare operațiune de asasinat reușită, erau între cinci și șapte atentate eșuate asupra aceleiași ținte. Unele dintre acestea erau anulate înainte să se tragă, în timp ce

condus încă aproximativ 1000 de alte operațiuni, dintre care 168 au reușit. De atunci și până la momentul scrierii acestei cărți, Israelul a condus alte circa 800 de operațiuni de asasinat, aproape toate fiind parte a războiului împotriva Hamas în Fâșia Gaza, în 2008, 2012 și 2014, sau operațiuni Mossad în Orientul Mijlociu, împotriva unor ținte palestinienne, siriene și iraniene. Drept comparație, în timpul mandatului de președinte al lui George W. Bush, Statele Unite ale Americii au efectuat 48 de operațiuni de asasinat, conform unei estimări, iar sub președintele Barack Obama au fost 353 de astfel de atacuri.¹⁰

unele eșuau fiindcă racheta era deviată când se observau civili în zona țintei, iar altele, fiindcă ținta era ratată. În timpul Operațiunii *Păsări de Pradă*, care a inițiat ostilitățile dintre Israel și Hamas din Gaza, în 2008, încercând să semene „șoc și groază” în Fâșie, au fost mai mult de o mie de misiuni de bombardament, unele îndreptate împotriva unor persoane, altele împotriva unor clădiri și depozite. Interviu cu Ehud Barak, 1 iulie 2013, Yoav Galant, 1 iunie 2011 și „Amazonas”, iunie 2017.

¹⁰ Într-un interviu cu autorul (12 iunie 2016), Tim Werner, autorul cărții *Legacy of Ashes*, o istorie demnă de încredere a CIA, spunea că nicio tentativă de asasinat asupra unor lideri politici, cum ar fi Fidel Castro al Cubei, nu a reușit. Mai mult decât atât, toate aceste tentative s-au oprit după asasinarea lui John F. Kennedy. Totuși, Werner a mai spus și că CIA a continuat ulterior să fie implicată în livrarea de informații și de asistență operativă interpușilor SUA din întreaga lume și că multe mii de oameni au fost uciși de acești interpuși, ca urmare a sprijinului direct și indirect al CIA - unii în timpul torturii, alții în timpul activităților paramilitare în războaiele din umbră duse de agenție până la sfârșitul Războiului Rece. Numărul total de asasinate comise de interpușii CIA este foarte greu de stabilit, dar Weiner era de părere că, numai în războiul din Vietnam, cifra a inclus mai mult de douăzeci de mii de oameni suspecți că ar

Sprijinul Israelului pe asasinat ca mijloc militar nu a răsărit din nimic, ci mai degrabă din rădăcinile revoluționare și activiste ale mișcării sioniste, din trauma Holocaustului și din sentimentul liderilor și cetățenilor Israelului că țara și poporul se află în permanent pericol de anihilare și că, la fel ca în Holocaust, nimeni nu le va veni în ajutor atunci când se va întâmpla.

Din cauza dimensiunilor reduse ale Israelului, a încercărilor statelor arabe de a-l distruge încă înainte de a fi creat, a amenințărilor lor permanente de a face acest lucru și a pericolului perpetuu al terorismului arab, țara și-a dezvoltat o armată foarte eficientă și, probabil, cel mai bun serviciu de informații din lume. Totodată, și-au dezvoltat cea mai robustă și mai eficientă mașină de asasinat din istorie.

Paginile următoare vor detalia secretele acelei mașini

face parte din Viet Cong. Ca urmare a unor multiple investigații ale unor comisii legate de activitățile CIA, președinții Ford și Carter au emis directive care interziceau structurilor de informații de a comite orice fel de asasinat directe sau indirecte. După 11 septembrie însă, operațiunile de asasinat planificate au fost reluate, mai ales cu ajutorul dronelor, în Pakistan, Afganistan, Somalia și Yemen. Numerele citate în text sunt luate de pe site-ul grupului New America, activ în Washington, DC - <https://www.newamerica.org/in-depth/americas-counterterrorismwars/pakistan/>

– fructul unui mariaj dintre lupta de gherilă și puterea militară a unui centru de putere tehnologică –, agenții săi, liderii săi, metodele sale, deliberările sale, succesele și eșecurile, dar și costurile morale.

Aceste file vor ilustra cum au apărut două sisteme legale separate în Israel – unul pentru cetățeni obișnuiți și unul pentru comunitatea serviciilor de informații și a structurilor militare. Cel din urmă sistem a îngăduit, cu acceptul tacit al guvernului și fără vreun control parlamentar sau public, acte problematice de asasinat, care au dus la pierderea multor vieți nevinovate.

Pe de altă parte, arma asasinatului, bazată pe informații care nu sunt „deloc mai prejos decât superbe” – pentru a-l cita pe fostul șef al CIA și NSA, generalul Michael Hayden –, este ceea ce a făcut ca războiul dus de Israel împotriva terorii să fie cel mai eficient purtat vreodată de către un stat occidental. În numeroase ocazii, câte un asasinat a salvat Israelul de la crize foarte grave.

Mossad și celelalte structuri de informații ale Israelului au scăpat de indivizii care au fost identificați drept amenințări directe față de securitatea națională, iar uciderea lor a trimis și un mesaj extrem de important: dacă ești dușmanul Israelului, te vom găsi și te vom omorî, oriunde ai fi. Acest mesaj a fost într-adevăr auzit peste tot în lume. Gafele ocazionale

doar au întărit reputația agresivă și fără milă a Israelului – nu un lucru rău, când scopul intimidării este la fel de important ca scopul împiedicării producerii de acte ostile.

Nu toate asasinatele au fost efectuate de grupuri mici și închise. Cu cât au devenit mai complexe, cu atât mai mulți oameni au luat parte la ele – uneori de ordinul sutelor, majoritatea dintre ei sub vârsta de douăzeci și cinci de ani.

Câteodată, acești tineri mergeau alături de comandantul lor să se întâlnească cu prim-ministrul – singurul autorizat să dea undă verde pentru un asasinat –, pentru a explica operațiunea și a primi aprobarea finală. Astfel de discuții, în care majoritatea participanților care doresc moartea cuiva au vârsta sub treizeci de ani, sunt probabil unice în lume. Unii dintre ofițerii de grad inferior implicați în aceste întâlniri au avansat de-a lungul anilor și au devenit lideri naționali și chiar prim-miniștri. Cu ce urme au rămas în ei din acele vremuri în care luau parte la operațiuni de lichidare?

Statele Unite au luat drept model tipul de strângere de informații și tehnicile de asasinat dezvoltate în Israel și, după atacurile din 11 septembrie și decizia președintelui Bush de a lansa o campanie de asasinate țintite împotriva Al Qaeda, au transplatat unele dintre

aceste metode în propriile lor sisteme de informații și în propriul război împotriva terorii. Sistemele de comandă și control, procedurile militare, metodele de strângere a informațiilor și tehnologia avioanelor fără pilot sau a dronelor, care acum îi servesc pe americani și pe aliații lor, au fost toate create și dezvoltate în mare parte în Israel.

Astăzi, când același tip de ucidere extrajudiciară folosit de către Israel timp de decenii este utilizat zilnic de America împotriva dușmanilor ei, este potrivit nu doar să admirăm capacitățile operative extraordinare pe care le-a pus la punct Israelul, dar și să studiem înaltul preț moral pe care l-a plătit, și încă îl plătește, pentru folosirea unei astfel de puteri.

RONEN BERGMAN
Tel Aviv

1.

Prin sânge și foc

La data de 29 septembrie 1944, David Shomron se ascundea în penumbra străzii St. George, nu departe de Biserica Românească din Ierusalim. O clădire a bisericii era folosită ca locuință pentru ofițeri de către autoritățile britanice care guvernau Palestina, iar Shomron îl aștepta pe unul dintre acei ofițeri, un bărbat

pe nume Tom Wilkin, să plece.

Wilkin era comandantul unității evreiești din Departamentul de Investigații Criminale (CID) al Mandatului Britanic pentru Palestina, și era foarte bun în meseria lui, în special la partea care presupunea infiltrarea și destrămarea mișcărilor clandestine evreiești.¹¹ Agresiv, totuși excepțional de răbdător și calculat, Wilkin vorbea fluent ebraică și, după treisprezece ani în Palestina, avea o rețea extinsă de informatori. Mulțumită informațiilor obținute astfel, luptătorii clandestini erau arestați, depozitele lor de arme erau confiscate, iar operațiunile lor menite să-i silească pe britanici să părăsească Palestina erau zădărnicate.¹²

De aceea, Shomron avea de gând să-l omoare.

Shomron și partenerul său din acea noapte, Yaakov Banai (având numele de cod Mazal – „Noroc”), erau agenți ai Lehi, cel mai radical dintre grupurile de rezistență clandestine sioniste care luptau împotriva britanicilor la începutul anilor 1940. Cu toate că Lehi era acronimul pentru expresia evreiască „luptători pentru libertatea Israelului”, britanicii o considerau o organizație teroristă, referindu-se la ea în mod

¹¹ Interviuri cu David Shomron, 26 mai 2011, și Yitzhak Shamir, ianuarie 1997.

¹² Harouvi, *Palestina, investigată*, p. 230 (în ebraică).

peiorativ ca *banda Stern*, după fondatorul ei, ultranaționalistul romantic Avraham Stern. Stern și micul său grup de adepți foloseau un amestec haotic de asasinate și atentate cu bombă – o campanie de „teroare personală”¹³, după cum spunea șeful de operațiuni al Lehi (și ulterior prim-ministru), Yitzhak Shamir.

Wilkin știa că este țintă.¹⁴ Lehi încercase deja să-i omoare pe el și pe șeful lui, Geoffrey Morton, cu aproape trei ani înainte, în prima sa operațiune, stângaci desfășurată. În 20 ianuarie 1942, asasinii plantaseră bombe pe acoperișul și în interiorul clădirii de pe strada Yael nr. 8, în Tel Aviv. În schimb, omorâseră trei ofițeri de poliție – doi evrei și un englez – care au ajuns înaintea lui Wilkin și lui Morton și au declanșat explozibili. Ulterior, Morton a plecat din Palestina, după ce a fost rănit într-un alt atentat îndreptat împotriva sa – acela, ca represalii fiindcă Morton îl împușcase mortal pe Stern.

Niciunul dintre aceste detalii, poveștile despre cine pe cine a omorât și în ce ordine, nu conta pentru Shomron¹⁵. Britanicii ocupau pământul pe care sioniștii

¹³ Interviu cu Yitzhak Shamir, ianuarie 1997

¹⁴ Harouvi, *Palestina investigată*, 191 (în ebraică). Banai, *Soldați anonimi*, p. 243 (în ebraică). Pentru a preîntâmpina asasinatul, Morton a fost trimis în colonia britanică Trinidad, dar Lehi a încercat să-l omoare și acolo. Yahav, *Moartea a fost din vina lui: Crime și asasinate în timpul perioadei Yishuv*, p. 286 (în ebraică).

¹⁵ Harouvi, *Palestina investigată*, p. 235

Îl vedeau ca fiind al lor de drept – doar asta conta, iar Shamir emisese o condamnare la moarte a lui Wilkin.

Pentru Shomron și camarazii lui, Wilkin nu era o persoană, ci mai degrabă o țintă, proeminentă și de mare valoare. „Eram prea ocupați și prea înfometați ca să ne mai gândim la britanici și la familiile lor”¹⁶, a spus Shomron câteva decenii mai târziu.

După ce a descoperit că Wilkin locuia în anexa Bisericii Românești, asasinii au trecut la treabă. Shomron și Mazal aveau revolvere și grenade în buzunare. Alți agenți Lehi erau în apropiere, îmbrăcați elegant la costum și cu pălării pe cap, pentru a arăta ca niște englezi.

Wilkin a părăsit clădirea ofițerilor de la biserică și s-a îndreptat spre clădirea CID din cartierul rusesc, unde suspectii clandestini erau ținuți și interogați.¹⁷ Ca întotdeauna, era în alertă, uitându-se atent pe stradă în timp ce mergea și ținându-și o mână în buzunar tot timpul. Când a trecut de colțul străzilor St. George și Mea Shearim, un tânăr care stătea în fața dughenei din cartier s-a ridicat și și-a scăpat pălăria pe jos. Acesta era semnalul și cei doi asasini au pornit spre Wilkin, identificându-l după fotografiile studiate anterior.

¹⁶ Interviu cu Shomron, 26 mai 2011

¹⁷ Ben-Tor, *Lexiconul Lehi*, pp. 119-20 (în ebraică).

Shomron și Mazal l-au lăsat să treacă, apucându-și revolverele cu mâinile transpirate.

Apoi s-au întors și le-au scos.

„Înainte s-o facem, Mazal mi-a spus: «Lasă-mă să trag eu primul», își amintea Shomron. Dar când l-am văzut, cred că nu m-am mai putut abține. Am tras eu cel dintâi.”

Laolaltă, Mazal și Shomron au tras de paisprezece ori. Unsprezece dintre acele gloanțe l-au atins pe Wilkin. „A reușit să se întoarcă și să-și scoată pistolul, spunea Shomron, dar apoi a căzut cu fața în jos. Un șuvoi de sânge i-a tășnit din frunte, ca o fântână arteziană. Nu a fost o imagine așa de frumoasă.”

Shomron și Mazal au dispărut în umbră și au plecat în trombă, cu un taxi în care îi aștepta un alt bărbat din Lehi.

„Singurul lucru care mă durea era că uitaserăm să luăm servieta în care își avea toate documentele”¹⁸, spunea Shomron. În afară de aceasta, „nu am simțit nimic, nici măcar o umbră de vină. Credeam că, cu cât ajung mai multe sicrie la Londra, cu atât mai aproape va fi ziua libertății”.

Ideea că întoarcerea Poporului lui Israel în Țara lui

¹⁸ Interviu cu Shomron, 26 mai 2011.

Israel putea fi obținută doar prin forță nu s-a născut odată cu Stern și camarazii lui din Lehi.

Rădăcinile acelei strategii pot fi urmărite și duc la opt bărbați care s-au adunat într-un apartament de o cameră din Jaffa, unde era o căldură înăbușitoare și care avea vedere spre un pâlc de portocali. Asta se întâmpla pe 29 septembrie 1907, cu 37 de ani înainte ca un jet de sânge să izbucnească din capul lui Wilkin, atunci când Palestina era încă parte a Imperiului Otoman.¹⁹ Apartamentul era închiriat de Yitzhak Ben-Zvi, un tânăr rus care emigrase în Palestina otomană la începutul aceluiași an. La fel ca și ceilalți aflați în apartamentul lui în acea seară – toți imigranți din Imperiul Rus, șezând pe o saltea de paie întinsă pe jos, într-o cameră luminată de lumânări –, Yitzhak Ben-Zvi era un sionist devotat, cu toate că făcea parte dintr-o sectă divergentă, care odinioară amenințase cu nimicirea mișcării.

Sionismul ca ideologie politică fusese fondat în 1896, când ziaristul evreu Theodor Herzl, din Viena, a publicat *Der Judenstaat* (*Statul evreilor*). Fusese adânc afectat atunci când scrisese despre procesul din Paris al

¹⁹ Nu este clară data exactă a acestei întâlniri istorice. Cele mai multe surse în limba ebraică o dau drept 29 septembrie, în timp ce sursele în engleză spun 28 septembrie. Totuși, peste tot se arată că a fost în ajunul festivalului Simhat Torah din 1907, iar acela a avut loc în 30 septembrie.

lui Alfred Dreyfus, un ofițer evreu din armata franceză, care fusese acuzat pe nedrept și condamnat pentru trădare.

În cartea sa, Herzl argumenta că antisemitismul era atât de adânc înrădăcinat în cultura europeană, încât evreii puteau să dobândească o adevărată libertate și siguranță doar într-un stat național al lor. Elita evreiască din vestul Europei, care reușise să-și asigure o existență confortabilă, îl respingea în mare parte pe Herzl. Dar ideile lui rezonau cu evreii săraci din rândul clasei muncitoare din estul Europei, care erau ținta repetatelor pogromuri și a unei opresiuni neîncetate, cărora unii le răspundeau intrând în mișcările contestatare de stânga.

Personal, Herzl vedea Palestina, căminul ancestral al evreilor, drept locul ideal pentru un viitor stat evreiesc, dar susținea că orice așezare acolo trebuia să fie rezolvată în mod conștient și cu delicatețe, prin canale diplomatice adecvate și cu acceptare internațională, dacă națiunea evreiască voia să supraviețuiască în pace. Viziunea lui Herzl a ajuns să fie cunoscută drept sionism *politic*.

Ben-Zvi și cei șapte camarazi ai săi, pe de altă parte, erau – la fel ca majoritatea evreilor ruși – sioniști

practici.²⁰ În loc să aștepte ca restul lumii să le dea o casă, credeau în crearea uneia de către ei înșiși – să meargă în Palestina, să lucreze pământul, să facă deșertul să înflorească. Vor lua ceea ce credeau că este de drept al lor și vor apăra ceea ce au luat.

Aceasta îi puna pe sioniștii militanți în conflict imediat cu majoritatea evreilor care trăiau deja în Palestina. Fiind o minoritate infimă într-un țărâm arab – mulți dintre ei comercianți, membri ai elitei religioase mozaice și funcționari ai regimului otoman –, preferau să nu iasă în evidență.

Prin supunere, compromis și mită, acești evrei stabiliți în Palestina reușiseră să-și cumpere o pace relativă și să pună în practică anumite măsuri de securitate.

Dar Ben-Zvi și ceilalți nou veniți erau oripilați de condițiile pe care le tolerau ceilalți evrei. Mulți trăiau într-o sărăcie abjectă și nu aveau mijloace de a se apăra, fiind la cheremul majorității arabe și al oficialităților corupte ale Imperiului Otoman.²¹ Bande arabe atacau și jefuiau așezările evreiești, arareori suferind unele

²⁰ Nu există, de fapt, un acord asupra numărului de participanți. Cele mai multe surse amintesc de opt, dar unele scriu de zece. Se poate întâmpla ca, după întâlnire, să fi existat unele persoane care să dorească să fie asociate cu ceea ce s-a dovedit a fi un eveniment istoric.

²¹ Hagai, *Yitzhak Ben-Zvi: Documente alese*, 15-16 (în ebraică)

urmări ale acestor acțiuni. Și mai rău, după cum Ben-Zvi și ceilalți au observat, de multe ori, localitățile atacate își asiguraseră protecția din partea gărzilor arabe – care la rândul lor colaborau uneori cu bandele atacatoare.

Ben-Zvi și prietenii lui au găsit că această situație era intolerabilă. Unii dintre ei erau foști membri ai mișcărilor revoluționare de stânga rusești, inspirate de Voința Populară (Narodnaia Volia), o mișcare agresivă de gherilă antițaristă, care folosea tactici teroriste, inclusiv asasinate.²²

Dezamăgiți de revoluția eșuată din Rusia din 1905, care a generat doar reforme constituționale minore, unii dintre acești revoluționari socialiști, social-democrați și liberali s-au mutat în Palestina otomană pentru a restabili un stat evreiesc.

Toți erau extrem de săraci, abia trăind de pe o zi pe alta, mai mereu înfometați și câștigând câțiva bănuți din predat sau muncă fizică pe câmpuri sau în livezi de portocali.²³ Dar erau sioniști mândri. Dacă aveau să

²² Înrolarea evreilor în mișcările revoluționare nu mai era o raritate pe la mijlocul anilor 1870. Vital, *Un popor aparte: O istorie politică a evreilor în Europa 1789-1939*, pp. 400-415.

²³ Pătimașă în mod special era Manya Shochat, o femeie care s-a alăturat grupului la scurtă vreme după aceea și care luase parte la o serie de acțiuni teroriste în Rusia și ascunsese o parte a armelor organizațiilor clandestine în casa ei din Odesa. După ce un student s-a întâmpat să vadă din greșeală stocul de

creeze o națiune, întâi trebuiau să se apere. Așa că se strecurau pe străzile din Jaffa în perechi sau câte unul, croindu-și drum spre întâlnirea secretă din apartamentul lui Ben-Zvi. În noaptea aceea, cei opt bărbați au format prima forță combatantă a epocii moderne. Au decretat că, din acel moment, totul va fi diferit față de imaginea evreului slab și persecutat, întâlnită de-a lungul și de-a latul globului. Doar evreii îi vor apăra pe evrei în Palestina.

Și-au numit armata de refugiați Bar-Giora, după unul dintre comandanții Marii Revolte Evreiești împotriva Imperiului Roman, din secolul întâi. Pe stindardul lor, care omagia rebeliunea din Antichitate și prezicea viitorul, scria: „Prin sânge și foc a căzut Iudeea. Prin sânge și foc Iudeea se va ridica”.

Iudeea se va ridica într-adevăr. Ben-Zvi va ajunge la un moment dat al doilea președinte al națiunii evreiești. Totuși, mai întâi va fi mult foc și va curge mult sânge.

Bar-Giora nu a fost, la început, o mișcare populară. Dar tot mai mulți evrei veneau în Palestina din Rusia și

arme, Shochat nu a ezitat. A scos un pistol miniatural cu amortizor și l-a împușcat mortal pe nefericitul tânăr. Apoi, cu ajutorul unui prieten, a tăiat picioarele cadavrului, pentru ca acesta să încapă într-un cufăr, pe care l-au trimis la o adresă inventată. Lazar, *Șase indivizi neobișnuiți*, pp. 52-53 (în ebraică).

Europa de Est în fiecare an – 35.000 între 1905 și 1914 –, aducând cu ei aceeași filosofie hotărâtă a sionismului pragmatic.

Cu tot mai mulți evrei cu aceleași idei curgând spre Yishuv, așa cum era denumită comunitatea evreiască din Palestina, Bar-Giora s-a reconfigurat în anul 1909 într-o organizație mai mare și mai agresivă numită Hashomer („Garda”, în ebraică). Până în 1912, Hashomer apăra douăsprezece așezări. În același timp, își dezvoltă capacități ofensive, dar clandestine, pregătindu-se pentru ceea ce sioniștii pragmatici vedeau drept un eventual război inevitabil pentru a prelua controlul asupra Palestinei. Astfel, Hashomer se considera drept nucleul viitoarei armate și al serviciului de informații ale statului Israel.

Călare pe caii lor, agenții Hashomer au făcut raiduri împotriva unor așezări arabe pentru a-i pedepsi pe cei care le făcuseră rău evreilor, uneori bătându-i, alteori executându-i.²⁴ Într-un caz, o adunare specială clandestină a membrilor Hashomer a hotărât să îl elimine pe un polițist beduin, Aref al-Arsan, care îi ajutase pe turci și îi torturase pe prizonierii evrei. A fost împușcat mortal de Hashomer, în iunie 1916.

Hashomer nu se dădea înapoi de la a folosi forța

²⁴ Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, 40 (în ebraică).

pentru a-și impune autoritatea și peste alți evrei.²⁵ În timpul Primului Război Mondial, Hashomer s-a opus violent organizației NILI, o rețea evreiască de spionaj care lucra pentru britanici în Palestina otomană. Hashomer se temea că turcii vor descoperi spionii și se vor răzbuna pe întreaga comunitate evreiască.

Când nu au reușit să-i facă pe cei din NILI să-și sisteze operațiunile sau să le predea o cantitate de monede din aur primite de la britanici, au organizat un atentat la adresa lui Yosef Lishansky, unul dintre membrii NILI, reușind doar să-l rănească.

În anul 1920, Hashomer a evoluat din nou, acum în Haganah („Apărare”, în ebraică). Cu toate că nu era tocmai legală, autoritățile britanice, care conduceau țara deja de trei ani, tolerau Haganah drept brațul defensiv paramilitar al Yishuv.

Histadrut, sindicatul muncitoresc socialist al evreilor din Israel, fondat în același an, și Agenția Evreiască, autoritatea guvernamentală autonomă a Yishuv, creată câțiva ani mai târziu, ambele conduse de David Ben-Gurion, exercitau comanda asupra organizației secrete.

Ben-Gurion se născuse cu numele David Yosef Grün în Plorisk, Polonia, în 1886. De la o vârstă fragedă, i-a

²⁵ Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, pp. 33-39 (în ebraică).

urmat tatălui său pe calea activității sioniste. În 1906, a emigrat în Palestina și, mulțumită charismei și fermității sale, a devenit în curând, în ciuda tinereții sale, unul dintre liderii Yishuv. Apoi și-a schimbat numele în Ben-Gurion, după unul dintre conducătorii revoltei împotriva romanilor.

În primii săi ani, Haganah a fost influențată de spiritul și atitudinea agresivă a Hashomer.²⁶ Pe data de 1 mai 1921, o mulțime arabă a masacrat paisprezece evrei într-un hotel pentru imigranți, din Jaffa. După ce au aflat că un ofițer de poliție arab, numit Tewfik Bey, ajutase mulțimea să intre în hotel, Haganah a trimis o echipă să se ocupe de el și, în 17 ianuarie 1923, a fost împușcat mortal în mijlocul unei străzi din Tel Aviv. „Ca o chestiune de onoare”, a fost împușcat în față și nu în spate, conform unuia dintre cei implicați, intenția fiind „să le arate arabilor că faptele lor nu sunt uitate și că ziua răzbunării va veni, chiar dacă puțin mai târziu”.

Membrii Hashomer care conduceau Haganah de la început erau gata pentru a comite acte de violență chiar împotriva altor evrei.

²⁶ S-a dovedit mai târziu că Manya Shochat, membră a grupului care a fondat Hashomer și care trimitea în misiune asasinii, își bazase hotărârea pe informații greșite. Dalia Karpel, „Povestea nespusă despre arabul greșit care a fost asasinat de către Manya Shochat”, *Haaretz*, 5 iunie 2009. Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, 41 (în ebraică). Lazar, *Șase indivizi neobișnuiți*, 78-93.

Jacob de Haan era un Haredi – evreu ultra-ortodox – născut în Olanda și care trăia în Ierusalim la începutul anilor 1920. Era un propagandist al ideii Haredi conform căreia doar Mesia putea crea un stat evreiesc, că doar Dumnezeu va hotărî când să-i aducă înapoi pe evrei în patria lor ancestrală și că oamenii care încercau să grăbească procesul comiteau un păcat grav. Cu alte cuvinte, de Haan era un antisionist convins și era uimitor de priceput în a influența opinia internațională.

Pentru Yitzhak Ben-Zvi, acum un important lider Haganah, aceasta îl făcea periculos pe de Haan. Așa că a ordonat să fie ucis.

Pe 30 iunie 1924 – cu doar o zi înainte ca de Haan să plece la Londra pentru a cere guvernului britanic să-și reexamineze promisiunea de a crea un stat evreiesc în Palestina doi asasini l-au împușcat de trei ori, în timp ce ieșea dintr-o sinagogă de pe strada Jaffa, din Ierusalim.²⁷

Ben-Gurion, totuși, nu privea cu ochi buni astfel de acte.²⁸ Și-a dat seama că, pentru a dobândi o recunoaștere măcar parțială din partea britanicilor a scopurilor lui sioniste, va trebui să impună norme sistematice și mai moderate miliției semiclandestine

²⁷ Nakdimon, *De Haan: Prima crimă politică*, 171-82 (în ebraică). Interviu cu Shlomo Nakdimon, 18 februarie 2015. E-mail de la Nakdimon, 29 mai 2017.

²⁸ Depoziția lui Israel Galili, Arhiva Yad Tabenkin, 5/7/1-2-15.

află sub conducerea sa. Agenții singuratici curajoși și letali ai Hashomer au fost înlocuiți după asasinarea lui de Haan de o forță armată organizată și cu o structură ierarhică. Ben-Gurion le-a ordonat celor din Haganah să înceteze a mai pune la cale asasinate. „În ceea ce privește teroarea personală, linia lui Ben-Gurion era completă și fermă împotriva acestora”, a mărturisit ulterior comandantul Haganah, Yisrael Galili, și și-a amintit o serie de cazuri când Ben-Gurion refuzase să aprobe propuneri pentru acțiuni împotriva anumitor ținte arabe. Printre acestea, liderul palestinian Hajj Amin al-Husseini și alți membri ai Înalțului Comitet Arab, precum și personal britanic, după cum era cazul unui înalt funcționar britanic din autoritatea teritoriilor aflate sub Mandat, care bloca proiectele așezărilor evreiești.

Nu toată lumea era însă de acord cu Ben-Gurion.

Avraham Tehomi, bărbatul care-l împușcase pe de Haan, disprețuia linia moderată urmată de Ben-Gurion față de britanici și de arabi și, împreună cu alți lideri marcant, a plecat din Haganah și, în 1931, a fondat Irgun Zvai Leumi, „Organizația Militară Națională”, al cărei acronim evreiesc este Etzel, de obicei numită în engleză IZL sau Irgun. Acest grup radical de dreapta era comandat în anii 1940 de Menachem Begin, care urma să ajungă în 1977 prim-ministru al Israelului. Și în

interiorul Irgun erau divergențe, personale și ideologice. Oponenții acordului lui Begin de cooperare cu Marea Britanie, în războiul acesteia împotriva naziștilor, au plecat și au format Lehi. Pentru acești oameni, orice cooperare cu britanicii era blestemată.

Cele două grupuri disidente se pronunțau pentru folosirea asasinatelor, țintite, în diferite grade, împotriva dușmanului arab și britanic, dar și împotriva evreilor considerați periculoși pentru cauza lor.²⁹ Ben-Gurion a rămas neclintit în convingerea lui că asasinatele nu vor fi folosite drept armă³⁰ și chiar a luat măsuri dure împotriva celor care nu-i ascultau ordinele.

Dar apoi s-a terminat al Doilea Război Mondial și totul s-a schimbat, chiar și opiniile încăpățânatului Ben-Gurion.

În timpul celui de-al doilea război mondial, circa

²⁹ Ca orice altă mișcare clandestină de rezistență, celulele sioniste erau amenințate constant de infiltrări și deconspirări. Informatorii evrei, confirmați sau doar suspectați, au fost eliminați rapid – 26 de către Irgun și 29 de către Lehi. Însuși Ben-Gurion a aprobat eliminarea multor informatori evrei de către Haganah, asigurându-se că asasinatele vor beneficia de o largă publicitate, pentru a-i speria pe alții. Gelber, *Crinul îmbobocit: Serviciile de informații israeliene în timpul Războiului pentru Independență 1948–1949*, 553 (în ebraică). Cifrele sunt din cercetările ziaristului Shlomo Nakdimon.

³⁰ Ronen Bergman, „Dosarul Scorpion”, *Yedioth Ahronoth*, 30 martie 2007

38.000 de evrei din Palestina s-au oferit voluntari pentru a ajuta și a servi în armata britanică din Europa. Britanicii au creat așa-zisa Brigadă Evreiască, cu toate că oarecum fără tragere de inimă și doar după presiuni din partea conducerii civile a Yishuv. Nesiguri ce să facă mai exact cu Brigada, britanicii au trimis-o întâi să se instruiască în Egipt. Acolo, pe la mijlocul anului 1944, membrii ei au aflat pentru prima dată despre campania nazistă de anihilare a evreilor. Când au fost trimiși în sfârșit în Europa, să lupte în Italia și Austria, au devenit martori oculari ai ororilor Holocaustului și au fost printre primii care au trimis rapoarte detaliate lui Ben-Gurion și altor lideri ai Yishuv.

Unul dintre acei soldați era Mordechai Gichon, care va deveni mai târziu unul dintre fondatorii serviciilor de informații militare israeliene. Născut în Berlin în 1922, Gichon avea un tată rus și o mamă care era descendenta unei faimoase familii germano-evreiești, nepoată a rabinului Leo Baeck, lider al evreilor liberali (reformiști) din Germania. Familia Gichon s-a mutat în Palestina în 1933, după ce lui Mordechai i se ceruse la școala lui germană să execute salutul nazist și să cânte imnul partidului.

S-a întors ca soldat într-o Europă în ruine, cu poporul lui aproape distrus, cu comunitățile evreiești la un pas de dispariția totală. „Poporul evreu fusese umilit, călcat

în picioare, asasinat, spunea el. Acum era momentul de a riposta, de a ne răzbuna. În visurile mele, atunci când m-am înrolat, răzbunarea se întrupa sub forma arestării de către mine a prietenului meu cel mai bun din Germania, al cărui nume era Detlef, fiul unui maior de poliție. Așa aș fi restaurat onoarea pierdută a evreilor.”³¹

Acel sentiment al onoarei pierdute, al umilirii unui popor, la fel de mult ca furia față de naziști, îi motiva pe oameni ca Gichon. Prima dată, i-a întâlnit pe refugiații evrei la granița dintre Austria și Italia. Oamenii Brigăzii i-au hrănit, și-au dat jos propriile uniforme pentru a-i îmbrăca și a-i proteja de frig, au încercat să obțină de la ei detalii despre atrocitățile prin care trecuseră.³² Își amintea de o întâlnire din iunie 1945, când o refugiată a venit la el.

„A ieșit din grupul ei și mi-a vorbit în germană, spunea. Mi-a spus: «Voi, soldații Brigăzii, sunteți fiii lui Bar Kochba» – marele erou al celei de-a Doua Mari Revolte Evreiești împotriva romanilor din anii 132–135.

³¹ Interviu cu Mordechai Gichon, 7 mai 2010.

³² Rapoartele trimise de oamenii Brigăzii, inclusiv Gichon, către conducerea Haganah și Yishuv din Palestina au fost primele informații despre dimensiunile distrugerii evreilor europeni, mai întâi din Italia și Austria, iar în octombrie 1945, și din Polonia și lagărele de concentrare. Brigada Evreiască, Misiunea Localizării Rudelor Soldaților, Jurnalul Misiunii, Pinhas Loebing, Octombrie 1956, în colecția Muzeului Legiunii Evreiești, Unitatea Muzeu a Ministerului Apărării.

A continuat: «Îmi voi aminti întotdeauna de însemnele voastre și de ceea ce ați făcut pentru noi».”

Gichon a fost flatat de analogia cu Bar Kochba, dar față de laudele și mulțumirile ei, Gichon a simțit doar milă și rușine. Dacă evreii din Brigadă erau fiii lui Bar Kochba, cine erau acești evrei? Soldații din Țara lui Israel, drepți, duri și puternici, îi vedeau pe supraviețuitorii Holocaustului drept victime care aveau nevoie de ajutor, dar și ca parte a evreimii europene care își îngăduise să se lase masacrată.

Întrupau stereotipul laș și slab al evreilor din Diasporă – Exilul din discursul tradițional evreiesc și sionist care se predau în loc să lupte, care nu știau cum să mânuiască o armă. Această imagine – în viziunea ei extremă, evreul sub formă de *Muselmann*, jargonul prizonierilor pentru deținuții emaciați și arătând ca niște zombi care erau pe moarte în lagărele naziste – era cea pe care o respingeau noii evrei din Yishuv. „Creierul meu nu putea pricepe, nici atunci și nici astăzi, cum se putea să fie zeci de mii de evrei într-un lagăr cu doar câțiva paznici germani, și nu s-au revoltat, pur și simplu au mers ca niște miei la tăiere, spunea Gichon la mai bine de șaiszeci de ani distanță. De ce nu i-au rupt în bucăți [pe germani]? Întotdeauna am spus că așa ceva nu se poate întâmpla în Țara lui Israel. Dacă acele comunități ar fi avut lideri demni de

numele lor, întreaga chestiune ar fi arătat complet diferit”.

În anii care au urmat războiului, sioniștii din Yishuv vor demonstra, atât lumii, cât și, mult mai important, lor înșile, că evreii nu vor mai trece printr-un asemenea masacru – și că sângele evreiesc nu va fi vărsat ieftin. Cei șase milioane urmau a fi răzbunați.

„Ne-am gândit că nu ne vom odihni până când nu vom plăti sânge cu sânge, moarte cu moarte”³³, spunea Hanoah Bartov, un romancier evreu foarte apreciat, care s-a înscris în Brigadă cu o lună înainte de ziua în care împlinea șaptesprezece ani.

O astfel de răzbunare – atrocitate pentru atrocitate – ar fi violat totuși regulile războiului și ar fi devenit cu siguranță dezastruoasă pentru cauza sionistă. Ben-Gurion, pragmatic ca întotdeauna, a spus public atât: „Răzbunarea este acum un act fără nicio valoare națională. Nu poate să redea viața celor șase milioane care au fost asasinați”³⁴.

Totuși, liderii Haganah au înțeles la nivel personal că exista nevoia unui anumit tip de răzbunare, atât pentru a satisface trupele care fuseseră expuse atrocităților,

³³ Interviu cu Hanoah Bartov, 6 iunie 2010.

³⁴ Chiar și șefii mișcării de extremă stângă Hashomer Hatzair știau despre operațiunile de răzbunare și și-au dat consimțământul tacit. Halamish, *Meir Yaari*, 283 (în ebraică).

dar și pentru a atinge un anumit nivel de justiție istorică și de a descuraja încercări ulterioare de a masacra evrei. Drept urmare, au aprobat unele tipuri de represalii împotriva naziștilor și complicilor lor.³⁵

Imediat după război, o unitate secretă, autorizată și controlată de înaltul comandament Haganah și necunoscută comandanților britanici, a fost creată în interiorul Brigăzii. A fost numită Gmul, cuvântul în ebraică pentru „Recompensă” Misiunea unității era „răzbunarea, dar nu răzbunarea unui tâlhar”³⁶, după cum scria într-un memoriu secret al vremii. „Răzbunarea împotriva acelor oameni din SS care au luat parte personal la masacru.”

„Am căutat peștii cei mari³⁷, spunea Mordechai Gichon, încălcând un jurământ de tăcere între comandanții Gmul, pe care îl păstrase mai mult de

³⁵ O altă inițiativă de răzbunare a fost lansată de un grup de evrei care luptaseră împotriva germanilor ca partizani, sub comanda lui Abba Kovner. Voiau să omoare șase milioane de germani, otrăvind rezervoare de apă. Ulterior, și-au schimbat planul și au încercat să omoare prizonieri de război germani, otrăvindu-le pâinea. Oamenii de știință din Yishuv i-au aprovizionat cu arsenic, dar până în ziua de azi nu se știe cât cunoșteau liderii din Palestina despre acest plan. Partizanii afirmă că au reușit să omoare sute de germani, dar soldații americani responsabili de lagărul de prizonieri spun că doar câteva zeci au fost doborâți de otrăvire severă, prin înghițirea de alimente contaminate. Interviu cu Dina Porat, octombrie 2014. Porat, *Dincolo de corporalitate: viața și perioada lui Abba Kovner*, 224-48. Bar-Zohar, *Răzbunătorii*, 40-47 (ebraică).

³⁶ Mărturia lui Kalman Kit, Arhivele Istorice Haganah (AIH), 48.42.

³⁷ Interviu cu Gichon, 7 mai 2010.

șaizeci de ani. Naziștii importanți care reușiseră să-și ascundă uniformele și să se întoarcă la casele lor.”

Agenții Gmul lucrau sub acoperire chiar și atunci când își îndeplineau sarcinile obișnuite în cadrul Brigăzii. Gichon însuși și-a asumat două identități false – una de civil german, cealaltă de maior britanic – în timp ce vâna naziști. În expedițiile unde participa ca german, Gichon a recuperat arhivele Gestapo din Tarvisio, Villach și Klagenfurt, cărora naziștii în retragere le dăduseră foc, însă doar o mică parte a lor chiar arsese. Operând ca maior britanic, a făcut rost de mai multe nume de la comuniștii iugoslavi, care încă se temeau să execute ei înșiși atacuri de răzbunare. Câțiva evrei din serviciile de informații americane erau de asemenea doritori să ajute, oferind informații despre naziști care scăpaseră, pe care ei credeau că evreii palestinieni le vor folosi cu rezultate mai bune decât o făcea armata americană.

Și forța funcționa.³⁸ În iunie 1945, agenții Gmul au găsit o pereche germană cu origini poloneze care locuia în Tarvisio. Soția fusese implicată în transferul de bunuri evreiești furate din Austria și Italia către Germania, iar soțul ajutase la funcționarea biroului

³⁸ Mărturia lui Dov Gur, AIH, 12. 36. Gelber, *Voluntariatul evreilor palestinieni în armata britanică*, 307-308 (ebraică).

regional Gestapo.

Soldații evrei palestinieni le-au oferit o alegere clară: cooperare sau moarte.³⁹

„Goy-ul⁴⁰ a clacat și a spus că dorea să coopereze”⁴¹, spunea Yisrael Karmi, care a interogat cuplul și, mai târziu, după ce s-a născut Israelul, va deveni comandantul poliției militare a Armatei Israeliene.

„L-am pus să pregătească liste cu toți înalții oficiali pe care îi cunoștea și care lucraseră cu Gestapoul și SS-ul. Nume, data nașterii, educație și funcție.”

Rezultatul a fost o dramatică revărsare de informații, o listă cu zeci de nume. Oamenii Gmul au dat de urma fiecărui nazist care lipsea – găsindu-i pe unii răniți în vreun spital local, unde erau tratați sub alte nume –, forțându-i ulterior pe acei bărbați să ofere mai multe informații. I-au promis fiecărui german că nu i se va întâmpla nimic dacă va coopera, așa că majoritatea au făcut-o. Apoi, când nu au mai fost folositori, agenții Gmul i-au împușcat și le-au aruncat cadavrele. Nu avea vreun rost să-i lase în viață pentru a-i informa pe britanici despre misiunea clandestină a Gmul.

³⁹ Mărturii din seria *Răzbnătorii*, regizată de Yarin Kimor și difuzată pe canalul TV1 din Israel, în anul 2015. Transcrierea mărturiilor în arhiva autorului, datorată lui Yarin Kimor.

⁴⁰ Goy este termenul biblic evreiesc pentru a defini o națiune (n. red.).

⁴¹ Mărturia lui Yisrael Karmi, AIH, 51.4.

După ce un anumit nume era verificat, începea faza a doua: localizarea țintei și obținerea de informații pentru misiunea finală de lichidare. Gichon, născut în Germania, primea de multe ori această sarcină. „Nimeni nu mă suspecta, spunea. Corzile mele vocale erau făcute din material berlinez. Mă duceam la băcănia de la colț sau la bar sau chiar băteam la o ușă și mă saluta careva. De obicei, oamenii răspundeau [la numele lor reale] sau păstrau o tăcere vagă, care valora la fel de bine a confirmare”.⁴² După ce identificarea se confirma, Gichon urmărea mișcările germanului și livra o schiță detaliată a casei unde locuia sau a zonei care fusese aleasă pentru răpire. Ucigașii efectivii lucrau în echipe nu mai mari de cinci oameni.⁴³ Când își întâlneau ținta, purtau în general uniforme ale poliției militare britanice și de obicei spuneau că au venit să îl ia pe un bărbat numit așa-și-pe-dincolo pentru

⁴² Interviu cu Gichon, 7 mai 2010. Jurnalul ofițerului de informații al Batalionului I al Brigăzii (din arhiva autorului, primit de la Gichon).

⁴³ Pentru a-și ascunde activitățile nocturne, grupul de răzbnători, care în timpul zilei acționau ca soldați obișnuiți în armata britanică, foloseau acoperirea unei unități fictive, Compania TTG - nume pe care-l foloseau pe documentele pe care le prezentau la barierele de pe drumurile spre zona unde își desfășurau operațiunile (și traficau arme și supraviețuitori ai Holocaustului). Literele TTG, despre care santinelele britanice credeau că vin de la o unitate ultrasecretă, atât de secretă, încât nimeni nu auzise despre ea, veneau de fapt de la *tilhas tizi gesheftn*, o combinație de idiș și arabă, însemnând „afacere de să mă lingi în fund” Eldar, *Soldații umbrei*, 12, 17 (ebraică).

interogatoriu. În majoritatea cazurilor, germanul venea fără vreo obiecție. După cum relata unul dintre soldații unității, Shalom Giladi, în mărturia sa către Arhiva Haganah, nazistul era uneori ucis pe loc, iar alteori dus într-un loc izolat înainte de a fi ucis. „Cu timpul, am dezvoltat metode liniștite, rapide și eficiente de a ne ocupa de oamenii SS care ne cădeau în mâini”, spunea el.

După cum știe oricine a urcat într-un camion, o persoană care se urcă singură calcă pe bara din spate, se apleacă înainte pe sub pânza camionului și se rostogolește oarecum înăuntru. Omul care așteaptă în interiorul camionului va profita de această înclinare naturală a corpului.

În clipa în care capul germanului pătrundea în penumbra camionului, cel care aștepta în ambuscadă se apleca peste el și își încleșta mâinile sub bărbia lui – în jurul gâtului într-un soi de asfixiere inversă și, transformând aceasta într-o încleștare în jurul beregatei, atacatorul cădea pe spate pe o saltea, care absorbea fiecare sunet. Căderea pe spate, în timp ce ținea capul germanului, îl sufoca pe acesta și îi rupea gâtul instant.

Într-o zi, o femeie ofițer SS a scăpat dintr-un lagăr englezesc de lângă baza noastră. După ce britanicii au

observat că scăpase, au trimis tuturor posturilor de poliție militară fotografii de-ale ei făcute în timpul detenției – din față și din lateral.

Am mers prin tabăra de refugiați și am identificat-o. Când i-am vorbit în germană, a făcut pe proasta și a spus că știa doar maghiară.

Nu a fost o problemă. Un copil maghiar a mers la ea și i-a spus: „O navă care transportă imigranți ilegali din Ungaria este pe cale să pornească spre Palestina. Adunați-vă lucrurile în liniște și haideți cu noi”. Nu a avut de ales decât să înghită momeala și să vină cu noi în camion. În timpul acestei operațiuni, stăteam cu Zaro [Meir Zorea, ulterior general al forțelor armate israeliene] în spate, în timp ce Karmi conducea. Ordinul pe care ni l-a dat Karmi a fost: „Când voi ajunge la o anumită distanță într-un loc potrivit și pustiu, voi claxona. Acesta va fi semnalul să scăpați de ea”.

Aceasta s-a și întâmplat. Ultimul ei strigăt în germană a fost: „*Was ist los?*” („Ce se întâmplă?”) Pentru a se asigura că a murit, Karmi a împușcat-o și am dat corpului și zonei din jur aspectul unui viol brutal.

În majoritatea cazurilor, îi duceam pe naziști la o

mică linie de fortificații în munți.⁴⁴ Acolo erau peșteri fortificate abandonate.

Majoritatea celor care erau puși în fața propriei execuții își pierdeau aroganța nazistă atunci când auzeau că suntem evrei. „Aveți milă de soția și copiii mei!” Îi întrebam câte astfel de strigăte auziseră naziștii în lagărele de exterminare din partea victimelor lor, care fuseseră evrei.

Operațiunea a durat doar trei luni, din mai până în iulie, timp în care Gmul a asasinat între o sută și două sute de oameni.⁴⁵ Câțiva istorici care au cercetat operațiunile Gmul opinează că metodele utilizate pentru identificarea țintelor erau insuficiente și că au fost uciși mulți oameni nevinovați.⁴⁶ În multe cazuri, argumentează acești critici, echipele Gmul au fost folosite de către sursele lor pentru a duce la capăt răzbunări personale; în alte cazuri, agenții pur și simplu au identificat persoana greșită.

Gmul a fost închis când britanicii, care primiseră

⁴⁴ Mărturia lui Shalom Giladi, AIH, 150.004.

⁴⁵ Bar-Zohar, *Răzbunătorii*, p. 37 (ebraică).

⁴⁶ Interviu cu Yoav Gelber, 16 mai 2011. Naor, *Laskov*, 141-43 (ebraică). Veteranii Gmul recunosc doar o singură greșală: în iunie 1945, erau siguri că-l localizaseră și îl eliminaseră pe Adolf Eichmann, ofițerul SS responsabil de trimiterea a milioane de evrei la moarte. La ani buni după asasinat, când Israelul a aflat că era în viață, și-au dat seama că greșiseră.

plângeri în legătură cu dispariții din familiile germane, și-au dat seama ce se întâmplă.⁴⁷ Au hotărât să nu investigheze mai departe, ci să transfere Brigada evreiască în Belgia și Olanda, departe de germani, iar comandamentul Haganah a dat un ordin ferm de a se înceta operațiunile de răzbunare.

Noile priorități ale Brigăzii – conform Haganah, nu britanicilor – erau de a avea grijă de supraviețuitorii Holocaustului, de a sprijini organizarea și emigrarea refugiaților în Palestina, împotriva opoziției britanice, și de a face rost de arme pentru Yishuv.

Totuși, cu toate că ordonaseră Gmul să înceteze a mai ucide germani în Europa, liderii Haganah nu au renunțat la revanșă. Răzbunarea la care se renunțase în Europa, au hotărât ei, va continua în Palestina.

Membrii *Tempelgesellschaft* germane (secta protestantă germană a Templierilor) fuseseră expulzați din Palestina de către britanici la începutul războiului, din cauza naționalității lor și a simpatiilor naziste. Mulți s-au alăturat efortului de război german și au luat parte activă la persecutarea și anihilarea evreilor. Când războiul s-a terminat, unii dintre ei s-au întors la vechile lor case, în Sarona, în inima Tel Aviv, și în alte

⁴⁷ Gelber, *Creșterea crinului*, pp. 457-460 (ebraică)

locuri.

Liderul Templierilor din Palestina era un bărbat pe nume Gotthilf Wagner, un industriaș bogat care a sprijinit Wehrmacht și Gestapo în timpul războiului.⁴⁸ Un supraviețuitor al Holocaustului, pe nume Shalom Friedman, care se dădea drept preot maghiar, relatează că în 1944 l-a întâlnit pe Wagner, care „se lăuda că a fost de două ori, la Auschwitz și Buchenwald. Când a fost la Auschwitz, au scos un grup mare de evrei, pe cei mai tineri, și au turnat lichid inflamabil peste ei. «I-am întrebat dacă știu că există un iad pe pământ, și când le-au dat foc, le-am spus că această soartă îi aștepta și pe frații lor din Palestina»”⁴⁹. După război, Wagner a organizat tentativele de a fi se permite Templierilor să se întoarcă în Palestina.

Rafi Eitan, fiul unor pionieri evrei din Rusia, avea șaptesprezece ani pe atunci. „Sosesc germanii triumfători, care fuseseră membri ai Partidului Nazist, care s-au înrolat în Wehrmacht și SS și vor să se întoarcă la proprietățile lor, după ce toate proprietățile evreiești de acolo au fost distruse”⁵⁰, spunea el.

⁴⁸ Mann, *Sarona: Ani de luptă, 1939-1948*, 111-13 (ebraică).

⁴⁹ David Giladi, „Cu fiul lui Wagner din Sarona și cu oaspetele de la mănăstirea din Budapesta”, *Yedioth Ahronoth*, 29 martie 1946. „«Palestinienii» supravegheau exterminarea”, *Yedioth Ahronoth*, 31 martie 1946.

⁵⁰ Interviu cu Rafi Eitan, 24 ianuarie 2013

Eitan era membru al unei trupe de șaptesprezece oameni din „compania specială” a Haganah, trimisă să-l lichideze pe Wagner, la un ordin direct al înaltului comandament Haganah.⁵¹ Șeful statului-major Haganah, Yitzhak Sadeh, și-a dat seama că aceasta nu era o operațiune militară obișnuită și i-a chemat pe cei doi care fuseseră aleși să apese pe trăgaci.⁵² Ca să-i îmbărbăteze, le-a spus despre un bărbat pe care el îl împușcase în Rusia, pentru a se răzbuna pentru un pogrom.

În 22 martie 1946, după ce au adunat cu mare trudă informații, trupa de șoc îl aștepta pe Wagner în Tel Aviv.⁵³ L-au silit să iasă de pe drum pe un teren nisipos aflat pe strada Levinsky, la numărul 123, și l-au împușcat. Radioul clandestin al Haganah, Kol Yisrael (Vocea Israelului), anunța în ziua următoare: „Bine cunoscutul nazist Gotthilf Wagner, șeful comunității germane din Palestina, a fost executat ieri de către mișcarea clandestină evreiască. Să se știe că niciun nazist nu va pune piciorul pe pământul Țării lui Israel”.

La scurtă vreme după aceasta, Haganah a asasinat încă doi templieri în Galileea și alți doi în Haifa, unde

⁵¹ „German împușcat mortal”, *Palestine Post*, 24 martie 1946. Mann, *Sarona*, pp. 111-138 (ebraică).

⁵² Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, 96 (ebraică).

⁵³ Sauer, *Istoria Societății Templului*, 260. Interviu cu Eitan, 24 ianuarie 2013.

secta crease, de asemenea, comunități.

„A avut un efect imediat, spunea Eitan. Templierii au dispărut din țară, lăsând totul în urmă, fără a mai fi văzuți vreodată.”⁵⁴ Cartierul templier din Tel Aviv, Sarona, va deveni sediul forțelor armate și serviciilor de informații ale Israelului. Și Eitan, asasin la șaptesprezece ani, va sprijini fondarea unității planuite a Mossad, specializată în asasinate.

Asasinarea templierilor nu era nici măcar o continuare a actelor de răzbunare față de naziști din Europa, ci reprezenta o schimbare majoră în politică. Lecțiile pe care le-au învățat, din Holocaust, noii evrei din Palestina au fost că poporul evreu va fi întotdeauna sub amenințarea distrugerii, că nu se puteau baza pe alții pentru a-i apăra pe evrei și că singura cale de a face așa ceva era de a avea un stat independent. Un popor care trăiește cu acest sentiment de pericol perpetuu de anihilare își va lua orice măsuri sunt necesare, oricât de extreme, pentru a-și obține securitatea, și se va raporta la legile și normele internaționale într-un mod marginal sau deloc.

De acum înainte, Ben-Gurion și Haganah vor trece la

⁵⁴ Cu timpul, ca parte a aranjamentelor de reparații convenite între Germania de Vest și Israel pentru Holocaust și al Doilea Război Mondial, statul Israel a fost de acord să îi despăgubească pe Templieri pentru proprietățile pe care le abandonaseră în Palestina. Mann, *Kiryā în Tel-Aviv: 1948-1955*, 29-30 (ebraică).

asasinate planuite și la atacuri teroriste ca unelte adiționale – peste și dincolo de propaganda și măsurile politice care au fost folosite dintotdeauna –, în efortul de a atinge scopul creării unui stat și de a-l păstra. Ce fusese cu doar câțiva ani înainte o metodă folosită de extremiștii proscriși din Lehi și Irgun era văzut acum de toată lumea drept o armă viabilă.

La început, unități Haganah au început să asasineze arabi care uciseseră civili evrei.⁵⁵ Apoi, înaltul comandament al miliției a ordonat unei „companii speciale” să înceapă „operațiuni personale de teroare”⁵⁶, un termen folosit atunci pentru asasinatele planificate asupra ofițerilor britanici care persecutaseră mișcarea clandestină evreiască și acționaseră împotriva imigrației evreiești în Țara lui Israel. Li s-a ordonat să „arunce în aer sediile serviciilor de informații britanice care acționau împotriva achiziționării evreiești de arme” și „să treacă la represalii în cazul în care curți militare britanice ar condamna membri Haganah la moarte”.

Ben-Gurion a prevăzut că un stat evreiesc va fi creat

⁵⁵ De exemplu, după ce patru evrei au fost uciși și șapte răniți într-o cafenea din Tel Aviv, pe 10 august 1947, o echipă Haganah de cinci oameni a plecat să-l omoare pe bărbatul identificat drept comandantul acelei acțiuni. Nu l-au găsit acasă, dar au omorât cinci trecători care au încercat să fugă. Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, 91 (ebraică).

⁵⁶ Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, 97 (ebraică).

În curând în Palestina și că noua națiune va fi silită imediat să ducă o luptă împotriva arabilor din Palestina și să respingă invaziile statelor arabe din jur. Comandamentul Haganah a început astfel să se pregătească în secret și pentru acest război total și, ca parte a pregătirilor, a fost dat un ordin cu numele de cod Zarzir (sau „Graur”), care stipula asasinarea capilor populației arabe din Palestina.

În timp ce Haganah intensifica încet folosirea asasinatelor planificate, mișcările clandestine radicale își derulau din plin campania lor de atentate, încercând să-i alunge pe britanici din Palestina.

Yitzhak Shamir, acum la comanda Lehi, a hotărât să elimine nu doar personaje-cheie ale Mandatului Britanic de la nivel local – asasinarea membrilor CID și numeroase atentate asupra șefului poliției din Ierusalim, Michael Joseph McConnell, și asupra înaltului comisar, Sir Harold MacMichael –, ci și englezi din alte țări, care reprezentau o amenințare pentru obiectivele lui politice.⁵⁷ Walter Edward Guinness, cunoscut sub numele mai puțin oficial de Lord Moyne, de exemplu, era reprezentantul britanic

⁵⁷ Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, p. 25 (ebraică); Banai, *Soldați anonimi*, p. 243; Frank, *Fapta*, pp. 20-21 (ebraică).

din Cairo, aflat și acesta sub conducere britanică.⁵⁸ Evreii din Palestina îl considerau pe Moyne a fi un antisemit înrăit, care își folosisese din plin funcția pentru a restrânge puterea Yishuv, prin reducerea semnificativă a cotelor de imigrare pentru supraviețuitorii Holocaustului.

Shamir a ordonat moartea lui Moyne.⁵⁹ A trimis doi agenți Lehi, Eliyahu Hakim și Eliyahu Bet-Zuri, la Cairo, unde au așteptat la ușa casei lui Moyne. Când Moyne și secretarul său au ajuns, Hakim și Bet-Zuri au sărit spre mașină. Unul dintre ei a băgat un pistol prin geam, a țintit spre capul lui Moyne și a tras de trei ori. Moyne s-a prins de gât. „Oh, ne-au împușcat!” a strigat și apoi s-a prăbușit în față. Totuși, a fost o operațiune de amatori. Shamir își sfătuisese tinerii asasini să-și aranjeze scăparea cu o mașină, dar în schimb ei au plecat de acolo cu biciclete care se mișcau încet. Poliția egipteană i-a prins repede, iar Hakim și Bet-Zuri au fost judecați, condamnați și, șase luni mai târziu, spânzurați.

Asasinatul a avut un efect hotărâtor asupra

⁵⁸ Ben-Tor, *Lexiconul Lehi*, 198-200. Yalin-Mor, *Lohamey Herut Israel*, 210-21 (ebraică).

⁵⁹ Interviu cu Shamir, ianuarie 1997. Michael J. Cohen, „Asasinarea lui Moyne, noiembrie 1944: un verdict politic”, *Middle Eastern Studies*, vol. 15, nr. 3 (1979), pp. 358-73.

autorităților britanice, cu toate că nu cel pe care și-l închipuise Shamir. După cum Israelul va afla în mod repetat în anii următori, este foarte greu de prezis cum va curge istoria după ce cineva a fost împușcat în cap.

După răul total al Holocaustului, tentativa de exterminare a unei întregi populații a Europei, în Occident se înregistra o simpatie în creștere pentru cauza sionistă. Conform unor relatări, până în prima săptămână din noiembrie 1944, premierul britanic, Winston Churchill, își îndemnase cabinetul să susțină crearea unui stat evreiesc în Palestina. A adunat câteva personalități influente pentru a sprijini inițiativa – inclusiv pe lordul Moyne. Nu este deci exagerat să presupunem că Churchill se poate foarte bine să fi mers la întâlnirea la vârf de la Yalta, cu Franklin Roosevelt și Iosif Stalin, cu o politică pozitivă și clară cu privire la viitorul unui stat evreiesc, dacă Lehi nu ar fi intervenit.

În schimb, după asasinatul de la Cairo, Churchill a etichetat atacatorii drept „o nouă bandă de gangsteri”⁶⁰ și a anunțat că-și va reanaliza poziția.

Și asasinatele au continuat. Pe 22 iulie 1946, membri ai Irgun, comandat de Menachem Begin, au plasat 350 de kilograme de explozibil în aripa sudică a hotelului

⁶⁰ Porath, *În căutarea unității arabe, 1930-1945*, 134-48 (ebraică). Wasserstein, *Asasinarea Lordului Moyne*, 72-83.

Regele David din Ierusalim, unde se găseau birourile administrației Mandatului Britanic și ale armatei și serviciilor de informații. Un telefon de avertizare din partea Irgun se pare că nu a fost băgat în seamă, fiind considerat o făcătură; clădirea nu a fost evacuată înainte ca o explozie masivă să o distrugă. Nouăzeci și unu de oameni au fost uciși, iar patruzeci și cinci, răniți.

Acesta nu a fost un asasinat îndreptat împotriva vreunui oficial britanic detestat sau un atac de gherilă asupra unei secții de poliție. A fost clar un act de teroare împotriva unei ținte cu mulți civili înăuntru. Și mai condamabil, printre victime erau mulți evrei.

Atentatul de la hotelul Regele David a stârnit o aprigă dispută în Yishuv. Ben-Gurion a denunțat imediat Irgun-ul și l-a numit „inamic al poporului evreu”.

Dar extremiștii nu au fost descurajați.

La trei luni după atacul de la Regele David, pe 31 octombrie, o celulă Lehi, acționând din nou pe cont propriu, fără aprobarea sau cunoștința lui Ben-Gurion, a pus o bombă la ambasada britanică din Roma.⁶¹ Clădirea ambasadei a fost grav avariata, dar, datorită faptului că operațiunea a avut loc în timpul nopții, doar

⁶¹ Arnaldo Cortesi, „Rome Hunts Clues in Embassy Blast“, *New York Times*, 1 noiembrie 1946

un paznic și doi pietoni italieni au fost răniți.

Aproape imediat după aceasta, Lehi a trimis bombe prin corespondență fiecărui membru superior al cabinetului de la Londra.⁶² La un anumit nivel, acest efort a fost un eșec spectaculos – nu a explodat nici măcar o scrisoare – dar, la alt nivel, Lehi își făcuse clare intențiile și capacitățile. Dosarele MI5, serviciul de securitate britanic, arătau că terorismul sionist era considerat cea mai serioasă amenințare la adresa securității naționale din acea vreme – chiar mai serioasă decât Uniunea Sovietică. Au fost create celule Irgun în Marea Britanie, conform unui memoriu al MI5, „pentru a bate câinele în propria cușcă”. Sursele de informații britanice avertizau asupra unor valuri de atacuri legate de unele „ținte foarte importante”, printre care secretarul Afacerilor Externe, Ernest Bevin, și chiar premierul Clément Attlee însuși.⁶³ La sfârșitul anului 1947, un raport către înaltul comisar britanic aduna laolaltă pierderile din precedenții doi ani: 176 de

⁶² „Grupul Stern” s. 111z: Alex Kellar către Trafford Smith, Biroul Colonial (16 august 1946). James Robertson către Leonard Burt, Departamentul Special (26 august 1946), NA KV5/30.

⁶³ „Aprecierile asupra problemelor de securitate care apar din terorismul evreiesc, imigrația ilegală evreiască și activitățile arabe”, 28 august 1946, UK NA KV3/41. Interviu cu Paul Kedar, 15 iunie 2011. „Activitățile Grupului Stern”, James Robertson către Trafford Smith, Biroul Colonial, 5 februarie 1946, UK NA FO 371/52584. Walton, *Imperiul secretelor*, 78-80.

angajați ai Mandatului Britanic și civili omorâți.

„Doar aceste acțiuni, aceste execuții, i-au făcut pe britanici să plece”, spunea David Shomron, la câteva decenii după ce îl împușcase mortal pe Tom Wilkin pe o stradă din Ierusalim. „Dacă [Avraham] Stern nu ar fi început războiul, statul Israel nu ar fi ajuns să existe.”

Aceste argumente ar putea fi demontate. Imperiul Britanic, aflat în regres, ceda controlul majorității coloniilor sale, inclusiv în multe țări unde nu fusese folosită tactica terorii, din cauza motivelor economice și a cererilor crescânde pentru independență ale populațiilor băștinașe. India, de exemplu, și-a dobândit independența în aceeași perioadă. Totuși, Shomron și tagma lui erau ferm convinși că propriul curaj și metodele lor extreme duseseră la plecarea britanicilor.

Și acei oameni care luptaseră în acel sângeros război clandestin – gherile, asasini, teroriști – au fost cei care vor juca un rol central în edificarea forțelor armate și a serviciilor de informații ale tânărului stat al Israelului.

2.

Se naște o lume secretă

Pe 29 noiembrie 1947, Adunarea Generală a ONU a votat să împartă Palestina, decupând un stat evreiesc suveran. Împărțirea nu urma să intre în vigoare decât

peste șase luni, dar atacurile arabe au început încă de a doua zi. Hassan Salameh, comandantul forțelor palestiniene din partea sudică a țării, și luptătorii săi au atacat două autobuze israeliene lângă orașul Petah-Tikva, omorând opt pasageri și rănind mulți alții.⁶⁴ Începuse războiul civil dintre arabii palestinieni și evrei.⁶⁵ În ziua următoare atacului asupra autobuzelor, Salameh era în piața centrală a orașului portuar arab Jaffa. „Palestina se va transforma într-o baie de sânge”, le-a promis el conaționalilor săi.

Și-a ținut promisiunea: în următoarele două săptămâni, 48 de evrei au fost uciși și 155, răniți.

Salameh, care conducea o forță de cinci sute de soldați de gherilă și chiar a atacat direct Tel Aviv, a devenit un erou în lumea arabă, fiind prezentat în presă drept un leu.⁶⁶ Revista egipteană *Al-Musawar* a publicat, în numărul din 12 ianuarie 1948, sub titlul imens EROUL HASSAN SALAMEH, COMANDANTUL FRONTULUI SUDIC, o fotografie enormă cu Salameh dând indicații trupelor sale.

Ben-Gurion se pregătise pentru astfel de atacuri. În mintea lui, arabii palestinieni erau inamicul, iar britanicii – care continuau să guverneze până când

⁶⁴ *Davar*, 1 decembrie 1947. Interviu cu Gelber, 16 mai 2011

⁶⁵ Gelber, *Independență versus Nakbah*, 119 (în ebraică).

⁶⁶ Numărul de cinci sute a fost luat din Kai Bird, *The Good Spy*, 87.

împărțirea urma să aibă loc în mod oficial, în mai 1948 – erau complicitii lor. Evreii se puteau baza doar pe ei înșiși și pe apărarea lor rudimentară. Majoritatea trupelor Haganah erau prost echipate și prost instruite, cu armele ascunse în locuri secrete, pentru a evita confiscarea lor de către britanici. Erau bărbați și femei care serviseră în armata britanică, întăriți de imigranți care supraviețuiseră Holocaustului (unii dintre ei, veterani ai Armatei Roșii), dar erau net copleșiți numeric de forțele combinate ale statelor arabe. Ben-Gurion era conștient de estimările CIA și ale altor servicii de informații, că evreii se vor prăbuși sub atacul arab. Unii dintre oamenii lui nu erau încrezători în victorie. Dar Ben-Gurion, cel puțin în public, manifesta încredere în capacitatea Haganah de a câștiga.

Pentru a trece peste diferența numerică, planul Haganah de atunci era de a folosi forța selectivă, alegând ținte pentru eficiență maximă. Ca parte a acestei concepții, la o lună după începerea războiului civil, înaltul său comandament a lansat Operațiunea Graur, care numea douăzeci și trei de lideri ai arabilor palestinieni selectați pentru a deveni ținte.⁶⁷

Misiunea, conform comandantului șef al Haganah,

⁶⁷ Danin, *Tzioni în orice situație*, 222-25 (în ebraică)

Yaakov Dori, avea trei părți: „Eliminarea sau capturarea liderilor partidelor politice arabe; lovituri împotriva centrelor politice; lovituri împotriva centrelor economice și de producție arabe”.

Hassan Salameh era în vârful listei de ținte. Sub comanda lui Hajj Amin al-Husseini, marele muftiu al Ierusalimului și lider spiritual al arabilor palestinieni, Salameh sprijinise conducerea Revoltei Arabe din 1936, în care gherilele arabe atacaseră timp de trei ani ținte britanice și evreiești.

Și al-Husseini, și Salameh au fugit din Palestina după ce au fost puși pe lista celor mai căutați oameni ai Mandatului Britanic. În 1942, și-au unit forțele cu SS-ul și cu Abwehr-ul, agenția de informații militare a naziștilor, pentru a plănui Operațiunea Atlas. Era un plan grandios, în care comandouri germane și arabe urmau a fi parașutate în Palestina, unde ar fi otrăvit rezervoarele de apă din Tel Aviv, pentru a omorî cât mai mulți evrei cu putință, stârnindu-i pe arabii din țară să ducă un război sfânt împotriva ocupanților britanici.⁶⁸ Planul a eșuat jalnic atunci când britanicii, după ce au spart codul mașinilor naziste Enigma, i-au

⁶⁸ Otrava care urma a fi folosită în Operațiunea Atlas era oxid de arsenic, iar scopul său, conform participanților care au fost interogați violent de către serviciile israeliene, era de a „produce daune maxime” inamicilor comuni ai palestinienilor și naziștilor – evrei, britanici și americani (UK NA KV2/455).

capturat pe Salameh și pe alți patru, ajunși într-o vale strâmtă de lângă Ierihon, în 6 octombrie 1944.

După al Doilea Război Mondial, britanicii i-au eliberat pe al-Husseini și pe Salameh. Departamentul Politic al Agenției Evreiești, care coordona o mare parte a activităților sub acoperire ale Yishuv din Europa, a încercat să-l localizeze pe primul și să-l ucidă de câteva ori între 1945 și 1948.⁶⁹ Motivul era parțial răzbunarea pentru alianța muftiului cu Hitler, dar reprezenta și o defensivă: al-Husseini plecase probabil din țară, dar încă se implica activ în organizarea de atacuri asupra așezărilor evreiești în nordul Palestinei și în atentate asupra liderilor evrei. Din cauza lipsei informațiilor și a personalului operațional insuficient instruit, toate acele încercări au eșuat.

Vânătoarea lui Salameh, prima operațiune Haganah care integra informații umane și electronice, a început promițător.⁷⁰ O unitate aparținând SHAI, ramura de informații a Haganah, și comandată de Isser Harel, s-a conectat la principala magistrală de telefonie care lega Jaffa cu restul țării. Harel a pus să se construiască o magazie pentru unelte pe terenul școlii de agricultură

⁶⁹ Relatarea tentativelor de a-l asasina pe muftiu a fost luată din Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, 94 (în ebraică). Gelber, *Creșterea crinului*, 653.

⁷⁰ Pedahzur, *Serviciile secrete israeliene*, 18. Harel, *Securitate și democrație*, 94 (în ebraică).

Mikveh Israel din apropiere și a umplut-o cu foarfece pentru pomi și mașini de tuns iarba. Dar, ascunsă într-o groapă sub podea era o instalație de ascultare cuplată la cablurile de cupru ale sistemului de telefonie din Jaffa. „Nu voi uita vreodată fața agentului SHAI vorbitor de arabă care și-a pus un set de căști și a ascultat prima conversație, a scris ulterior Harel în memoriile sale. Gura i s-a căscat de uimire și a dat din mână cu emoție pentru a-i reduce la tăcere pe ceilalți care așteptau încordați... Liniile bubuiau de conversații pe care liderii politici și șefii de contingente armate le purtau cu colegii lor.” Unul dintre vorbitori era Salameh. În convorbirea interceptată, SHAI a aflat că urma să călătorească la Jaffa. Agenții Haganah plănuiau să îl prindă într-o ambuscadă, prin doborârea unui copac, astfel încât să blocheze drumul pe care urma să treacă mașina lui.

Dar ambuscada a eșuat, și nu a fost ultimul eșec. Salameh a supraviețuit mai multor tentative de asasinat, înainte de a cădea în luptă în iunie 1948, ucigașul său habar neavând de identitatea sa.⁷¹

⁷¹ Salameh a fost rănit de o schijă de mortier în 31 mai 1948, în bătălia pentru Rosh HaAyin, izvoarele de la nord-est de Tel Aviv, care asigură apa potabilă capitalei. A murit două zile mai târziu. Muftiul Haj Amin al Husseini a supraviețuit tuturor atacurilor împotriva lui și a murit din cauze naturale la Beirut, în 1974. Gelber, *Dialogul israeliano-iordanian, 1948-1953: cooperare, conspirații, sau înțelegeri secrete?* 119 (în ebraică).

Aproape toate tentativele asupra celorlalte ținte prevăzute de Operațiunea Graur au eșuat din cauza informațiilor eronate sau a acțiunilor deficitare ale agenților neinstruiți sau neexperimentați.

Singurele operațiuni care au reușit au fost efectuate de două dintre unitățile de elită a Haganah, ambele aparținând de Palmach, singurul corp bine instruit și bine înarmat al miliției. Una dintre aceste unități era Palyam, „compania marină”, iar cealaltă era „Plutonul Arab”, o unitate de comando clandestină, ai cărei membri operau deghizați ca arabi.

Palyam, compania navală, a primit ordinul de a pune mâna pe portul din Haifa, cea mai importantă poartă maritimă a Palestinei, imediat ce britanicii vor fi plecat. Sarcina sa era de a fura cât mai mult armament și echipament, din cel pe care britanicii începeau să-l trimită de acolo cu navele, și să-i împiedice pe arabi să facă același lucru.

„Ne-am axat pe cumpărătorii arabi de arme din Haifa și din nord. I-am căutat și i-am omorât”⁷², își amintea Avraham Dar, unul dintre oamenii din Palyam.

Avraham Dar, vorbitor nativ de engleză, și alți doi

⁷² Interviu cu Avraham Dar, 18 aprilie 2012.

bărbați din Palyam se dădeau drept soldați britanici care voiau să vândă palestinienilor echipament furat, contra unei sume mari de bani. A fost stabilită o întâlnire pentru a face schimbul, lângă o moară de făină abandonată, de la marginea unui sat arab. Cei trei evrei, purtând uniforme britanice, erau la locul convenit atunci când au sosit palestinienii. Alți patru, care erau ascunși în imediata apropiere, au așteptat semnalul și s-au aruncat pe arabi, omorându-i cu țevi metalice. „Ne temeam că focurile de armă vor trezi vecinii, așa că am hotărât să desfășurăm o operațiune liniștită”, spunea Dar.

Plutonul Arab a fost creat atunci când Haganah a hotărât că avea nevoie de un nucleu de soldați antrenați, care puteau să opereze adânc în spatele liniilor inamice, adunând informații și efectuând misiuni de sabotaj și de asasinări planificate.⁷³ Antrenamentul oamenilor lui – majoritatea imigranți din zonele arabe – includea tactici de comando și explozibili, dar și un studiu intens al Islamului și al obiceiurilor arabe. Au fost porecliți Mistaravim, numele după care erau cunoscute comunitățile evreiești în unele dintre țările arabe, unde își practicau religia lor mozaică, dar erau asemănători cu arabii în

⁷³ Dror, „*Arabistul*” din Palmach, 56–58 (în ebraică).

toate celelalte privințe – îmbrăcăminte, limbă, obiceiuri sociale etc.

Cooperarea dintre cele două unități au avut ca rezultat un atentat asupra șeicului Nimr al-Khatib, un șef al organizațiilor islamice din Palestina, una dintre țintele originare ale celor implicați în Operațiunea Graur, datorită influenței sale considerabile asupra palestinienilor.⁷⁴ Mistaravim putea să se miște fără a fi oprit nici de britanici, nici de arabi. În februarie 1948, l-au prins într-o ambuscadă pe al-Khatib, care se întorcea de la Damasc cu o cantitate mare de muniție.⁷⁵ A fost grav rănit, a părăsit Palestina și a renunțat singur la orice rol politic activ.

Câteva zile mai târziu, Avraham Dar a aflat de la unul dintre informatorii săi, care lucra ca muncitor portuar, că un grup de arabi vorbiseră într-un bar despre planurile lor de a detona o mașină plină de explozibili, într-o zonă aglomerată din Haifa. Ambulanța britanică pe care o cumpăraseră pentru acest prilej era în pregătiri într-un garaj de pe strada Nazareth, în partea arabă a orașului. Mistaravim au pregătit bomba singuri, într-un camion pe care l-au dus în centrul cartierului arab, dându-se drept muncitori

⁷⁴ AIH, mărturia lui Yoseph Tabenkin, 199.6.

⁷⁵ AIH 100. 100. 61. Eldar, *Flotila 13: Istoria Comandoului naval israelian*, 107-108 (în ebraică). Yahav, *Moartea a fost din vina lui*, 95 (în ebraică).

care trebuiau să repare o țeavă spartă, și au parcat lângă zidul garajului. „Ce faceți aici? Nu se parchează aici!” „Mișcați camionul!” strigau la ei în arabă oamenii din garaj.

„Imediat, doar ne luăm ceva de băut și trebuie să scuturăm și un strop”, au răspuns Mistaravim în arabă, adăugând și câteva înjurături spumoase. Au mers spre o mașină care-i aștepta, iar câteva minute mai târziu, bomba lor a explodat, detonând-o și pe cea din ambulanță și omorându-i pe cei cinci palestinieni care lucrau la ea.⁷⁶

În 14 mai 1948, Ben-Gurion a declarat crearea noului stat Israel și a devenit întâiul său prim-ministru și ministru al apărării. Știa la ce trebuia să se aștepte.

Cu câțiva ani înainte, Ben-Gurion ordonase formarea unei rețele dense de informatori în țările arabe. Acum, cu trei zile înainte de crearea Israelului, Reuven Shiloah, directorul Departamentului Politic al Agenției Evreiești, divizia de informații a agenției, îl informase că „statele arabe au hotărât într-un final să lanseze un atac simultan pe 15 mai... Se bazează pe lipsa

⁷⁶ Nu toate acțiunile Plutonului Arab au funcționat. Unii dintre membrii săi au fost capturați și executați. Un astfel de eșec a însemnat încercarea de a-i folosi pentru a produce un masacru în Gaza prin otrăvirea rezervoarelor de apă. Aceasta a reprezentat o replică la invazia statelor arabe după declararea independenței. Cei doi bărbați trimiși în misiune au fost prinși și omorâți. AIH 187.80.

armamentului greu și a unei forțe aeriene evreiești.”⁷⁷ Shiloah a dat multe detalii despre planul de atac.

Informațiile erau corecte. La miezul nopții, după declararea creării statului, șapte armate au atacat.⁷⁸ Erau net superioare numeric și infinit mai bine dotate decât forțele evreiești și au obținut câștiguri semnificative la început, ocupând așezări și producând pierderi.⁷⁹

Secretarul general al Ligii Arabe, Abdul Rahman Azzam Pasha, declara: „Acesta va fi un război de mare distrugere și cu multe masacre, care vor fi ținute minte la fel ca masacrele făcute de mongoli și de cruciați”⁸⁰.

⁷⁷ Departamentul Politic al Agenției către Zaslani, 12 mai 1948, Arhiva Sionistă Centrală, S25/9390.

⁷⁸ Armatele regulate a șase state arabe au invadat Israelul: Egipt, Siria, Iordania, Irak, Liban și Arabia Saudită, împreună cu Armata de Eliberare a Palestinei, toate acționând în legătură cu unitățile palestiniene interne care activau în interiorul țării.

⁷⁹ Cercetări ulterioare asupra Războiului de Independență, unele publicate de un grup denumit Istoricii Noi sau Postsioniști, datorită abordării lor inovative a conflictului israeliano-arab (pe care mulți dintre istoricii „vechi” o considerau greșită), au ajuns la concluzia că, de la început, a existat o paritate între forțele evreiești și arabe și că, pe unele câmpuri de luptă, evreii chiar beneficiau de un avantaj, ca urmare a diviziunilor interne, certurilor și planificării deficitare de care dădea dovadă partea arabă. Morris, *Victime justificate*, 209 (în ebraică).

⁸⁰ Interviu cu Azzam, care a fost publicat pentru prima oară într-un ziar egiptean în octombrie 1947, a fost citat de mai multe ori de atunci și a devenit subiectul unei dispute aprinse în legătură cu ce a vrut într-adevăr să spună. Morris, *Victime justificate*, 208. Tom Segev, „întâmplările istoriei: orbi îi induc în eroare pe orbi”, *Haaretz*, 21 octombrie 2011.

Dar evreii – acum, oficial, „israelieni” – s-au regrupat repede și chiar au trecut la ofensivă. După o lună, un armistițiu a fost mediat de către emisarul special al Națiunilor Unite, contele Folke Bernadotte. Ambele tabere erau epuizate și aveau nevoie de odihnă și reaprovizionare. Când luptele s-au reluat, șansele s-au inversat și, cu informații excelente și planificare militară foarte bună, laolaltă cu ajutorul multor supraviețuitori ai Holocaustului abia veniți din Europa, israelienii au împins înapoi forțele arabe și, în cele din urmă, au cucerit cu mult mai mult teritoriu decât îi fusese alocat statului evreiesc, prin planul de partiție al ONU.

Cu toate că Israelul respinsese armate superioare numeric, Ben-Gurion nu a fost foarte extaziat de victoria pe termen scurt a Forțelor Defensive Israeliene (IDF).⁸¹ Poate că arabii pierduseră primele lupte, dar ei – atât acei arabi care trăiau în Palestina, cât și cei din statele arabe care înconjurau Israelul – refuzau să accepte legitimitatea noii națiuni. Au jurat să distrugă Israelul și să-i aducă înapoi pe refugiați la casele lor.⁸²

Ben-Gurion știa că IDF⁸³ nu putea spera să apere granițele lungi și sinuoase ale Israelului prin forță

⁸¹ Morris, *Războaiele de graniță ale Israelului*, 1949-1956, p. 3 (în ebraică).

⁸² Golani, *Hetz Shachor*, 13 (în ebraică)

⁸³ IDF - „Israel Defence Forces“, Forțele Defensive Israeliene (n. red.).

brută. Din resturile operațiunilor de strângere de informații ale SHAI din Haganah trebuia să înceapă să construiască un sistem de spionaj adevărat, potrivit unui stat legitim.

Pe 7 iunie, Ben-Gurion și-a convocat principalii sfătuitori, conduși de Shiloah, în biroul său din fosta colonie a templierilor, din Tel Aviv. „Informația este una dintre uneltele militare și politice de care avem urgent nevoie în acest război, scria Shiloah într-un memoriu către Ben-Gurion. Va trebui să devină o unealtă permanentă, inclusiv în aparatul nostru de stat [din perioada de pace].”

Ben-Gurion nu trebuia să fie convins.⁸⁴ Până la urmă, o mare parte a creării surprinzătoare și în ciuda tuturor opreliștilor a statului, cât și apărarea lui se datorau folosirii eficiente a informațiilor.

În acea zi, a ordonat înființarea a trei agenții.⁸⁵ Prima

⁸⁴ Un succes important al serviciilor de informații înainte de crearea statului a fost rezultatul uriașului efort informativ depus de Ben-Gurion pentru a schimba părerile membrilor Comitetului Special al Națiunilor Unite pentru Palestina (UNSCOP), care a primit sarcina în mai 1947 de a recomanda Adunării Generale ce trebuia făcut cu Palestina, influențându-i să fie în favoarea creării unui stat evreiesc independent. Ronen Bergman, „Un stat s-a născut în Palestina”, *New York Times Magazine*, 7 octombrie 2011. Interviu cu Elad Ben Dror, 12 noiembrie 2003. Elad Ben Dror, „Succesul strategiei sioniste față de UNSCOP”, lucrare de doctorat, Universitatea Bar-Ilan.

⁸⁵ Biroul ministrului apărării către șefii serviciilor defensive și ai serviciilor de informații, *Organizarea Serviciilor de Informații*, 15 februarie 1959, Arhivele

era Departamentul de Informații al Marelui Stat Major al Forțelor Defensive Israeliene, numită în general după acronimul său evreiesc, AMAN. A doua era Shin Bet (acronim pentru Serviciul de Securitate Generală), responsabilă pentru securitatea internă și creată ca un soi de hibrid între FBI-ul american și MI5-ul britanic. (Organizația și-a schimbat ulterior numele în Agenția de Securitate Israeliană, dar majoritatea israelienilor încă o numesc cu acronimul său, Shabak, sau, mai adesea, ca în această carte, Shin Bet.) Și o a treia, Departamentul Politic – aparținând acum noului Minister de Externe, în loc de Agenția Evreiască – se va angrena în spionaj extern și colectarea de informații. Casele abandonate ale templierilor din cartierul Sarona, de lângă Ministerul Apărării, au fost alocate fiecărei instituții, punând biroul lui Ben-Gurion în centrul unei forțe de servicii de securitate, în aparență bine organizate.⁸⁶

Dar nimic din acele prime luni și din acei primi ani nu era foarte clar.⁸⁷ Rămășițele agențiilor Haganah erau absorbite în diverse servicii de securitate sau

Ministerului Apărării și IDF, 870. 22. Jurnalul lui Ben-Gurion, vol. B. 494, 590. Shiloh, *Mossadul unui om*, 120-21 (în ebraică).

⁸⁶ Sauer, *The Holy Land Called: The Story of the Temple Society*, p. 208.

⁸⁷ Interviu cu Isser Harel, martie 1999. Siman Tov, „Începuturile serviciilor secrete în Israel“, *Iyunnim*, vol. 23.

agenții de spioni, apoi împrăștiate și reabsorbite în alta. Adăugați la aceasta luptele interne și egourile belicoase ale celor care erau mai revoluționari, plus haosul din subteranele serviciilor de spionaj. „Au fost ani grei, spunea Isser Harel, unul dintre părinții fondatori ai serviciilor de informații israeliene. A trebuit să creăm o țară și s-o apărăm. [Dar] structura serviciilor și diviziunea muncii erau stabilite fără vreo judecată anterioară, fără discuții cu toți oamenii relevanți, într-un mod aproape amatoristic și conspiraționist”.

În condiții normale, directorii stabileau limite și proceduri clare, iar agenții de teren cultivau cu răbdare surse de informații, timp de câțiva ani. Israelul nu-și permitea acest lux. Operațiunile sale de adunare de informații trebuiau să fie construite din mers și sub asediu, în timp ce tânăra țară lupta pentru existența sa efectivă.

Prima provocare cu care s-au confruntat spionii lui Ben-Gurion a fost una internă: existau evrei care îi sfidau autoritatea cât se putea mai ostentativ, printre ei – rămășițe ale mișcărilor clandestine de dreapta.⁸⁸ Un

⁸⁸ Liderul Irgun, Menachem Begin, care, deși avea opinii extremiste, a acționat ferm pentru a evita izbucnirea unui război civil și, în ciuda furiei sale față de scufundarea navei *Altalena* și a neînțelegerilor cu Ben-Gurion, le-a ordonat oamenilor săi să accepte autoritatea statului și să se integreze în IDE

exemplu extrem al acestei sfidări a fost afacerea Altalena, din iunie 1948. O navă cu acest nume, trimisă din Europa de Irgun, trebuia să sosească, aducând imigranți și arme. Dar organizația a refuzat să predea toate armele armatei noului stat, insistând ca unele să fie distribuite unor unități proprii încă intacte.

Ben-Gurion, care fusese informat despre planuri de către agenții din interiorul Irgun, a ordonat ca nava să fie luată cu forța. În lupta care a urmat, nava a fost scufundată, iar șaisprezece luptători Irgun și trei soldați IDF au fost omorâți. La scurtă vreme, forțele de securitate au arestat două sute de membri Irgun în toată țara, organizația încetându-și efectiv existența.

Yitzhak Shamir și agenții Lehi de sub comanda lui au refuzat, la rândul lor, să accepte autoritatea mai moderată a lui Ben-Gurion. De-a lungul verii, în timpul armistițiului, emisarul ONU Bernadotte a propus un plan de pace, care urmărea încheierea ostilităților. Dar planul a fost de neacceptat pentru Lehi și Shamir, care l-au acuzat pe Bernadotte de colaborare cu naziștii în al Doilea Război Mondial și de faptul că propunerea lui ar fi urmărit o retrasare de o asemenea amploare a granițelor Israelului – inclusiv să ofere cea mai mare parte a Negevului și Ierusalimul arabilor, să pună portul Haifa și aeroportul Lydda sub control internațional și să oblige statul israelian să accepte

înapoi 300.000 de refugiați arabi –, încât țara nu ar fi supraviețuit.

Lehi a emis câteva avertismente publice, sub forma unor anunțuri postate pe străzile orașelor: SFAT CĂTRE AGENTUL BERNADOTTE: DISPARI DIN ȚARA NOASTRĂ.⁸⁹ Radioul clandestin era încă și mai clar, declarând: „Contele va sfârși ca Lordul” (aluzie la lordul Moyne care fusese asasinat). Bernadotte a ignorat avertismentele și chiar le-a ordonat observatorilor ONU să nu poarte arme, spunând: „Steagul Națiunilor Unite ne protejează”.

Convins că planul emisarului va fi acceptat, Shamir a ordonat asasinarea lui. În 17 septembrie, la patru luni după ce se declarase statalitatea și a doua zi după ce Bernadotte își înaintase planul către Consiliul de Securitate ONU, acesta călătorea cu anturajul său într-un convoi de trei mașini Desoto albe, de la cartierul general ONU spre cartierul Rehavia din Ierusalimul evreiesc, când un jeep le-a blocat calea. Trei tineri purtând șepci pe cap au sărit din mașină.⁹⁰ Doi dintre ei au tras în cauciucurile mașinilor ONU, iar al treilea, Yehoshua Cohen, a deschis portiera mașinii în care

⁸⁹ Sheleg, *Vântul deșertului: povestea lui Yehoshua Cohen*, 88-95 (în ebraică).

⁹⁰ Departamentul ONU pentru Informații Publice, Declarația de Presă PAL/298, 18 septembrie 1948, „Generalul Lundstrom, martor ocular al morții lui Bernadotte”.

călătorea Bernadotte și a deschis focul cu semiautomatul său Schmeisser MP40. Prima rafală l-a atins pe bărbatul care ședea lângă Bernadotte, un colonel francez pe nume André Serot, dar a doua, mai bine țintită, l-a atins pe conte în piept. Amândoi bărbații au fost omorâți. Întregul atac s-a terminat în câteva secunde – „ca tunetul și fulgerul, atât timp cât a fost necesar să tragă cincizeci de gloanțe”, l-a descris ofițerul de legătură israelian, căpitanul Moshe Hillman, care era în mașină cu victimele.⁹¹ Făptașii nu au fost prinși niciodată.⁹²

Asasinatul i-a înfuriat și i-a jenat profund pe conducătorii evrei. Consiliul de Securitate l-a condamnat ca fiind „un act laș, care pare să fi fost comis de un grup criminal de teroriști în Ierusalim”, iar *New York Times* scria a doua zi: „Nicio armată arabă nu a putut face atâta rău [statului evreu], într-un timp atât

⁹¹ Regev, *Prințul din Ierusalim*, 13-17 (în ebraică).

⁹² La sfârșitul anilor '50, Ben-Gurion a demisionat și s-a stabilit în kibbutz-ul Sdeh Boker din Negev, într-o mișcare menită a încuraja tinerii să se stabilească în deșert. Și Yehoshua Cohen s-a mutat acolo cu familia, inspirat de același spirit de pionierat. Cu timpul, a devenit prieten apropiat și tovarăș cu Ben-Gurion și a servit ca gardă a lui de corp. Într-una dintre plimbările lor, Cohen a recunoscut față de Ben-Gurion că el fusese cel care trăsese focurile care îl omorâseră pe Bernadotte și că el era persoana pe care spionii lui Ben-Gurion o căutaseră fără succes. Bar-Zohar, *Ben-Gurion*, 316-17 (în ebraică). Regev, *Prințul din Ierusalim*, 100.

de scurt”.⁹³

Ben-Gurion a văzut în operațiunea nesăbuită a Lehi o provocare serioasă la adresa autorității sale, una care putea duce la o lovitură de stat sau chiar la război civil.⁹⁴ A reacționat imediat, scoțând în afara legii și Irgun, și Lehi. I-a ordonat lui Isser Harel, șeful Shin Bet, să îi aresteze pe membrii Lehi. În fruntea listei celor căutați era Yitzhak Shamir. Nu a fost capturat, spre deosebire de mulți alții, puși sub pază serioasă. Lehi a încetat să mai existe ca organizație.⁹⁵

Ben-Gurion i-a fost recunoscător lui Harel pentru acțiunea lui viguroasă împotriva clandestinilor și l-a transformat în autoritatea de informații numărul unu din țară.⁹⁶

Un tip mic, solid și hotărât, Isser Harel a fost influențat de mișcarea revoluționară a bolșevicilor ruși și de folosirea de către ea a sabotajului, războiului de gherilă și a asasinatelor, dar ura din suflet comunismul.

⁹³ „The U. N. Must Act“, *New York Times*, 19 septembrie 1948.

⁹⁴ Bar-Zohar, *Ben-Gurion*, p. 317.

⁹⁵ Interviuri cu Amnon Dror, ianuarie 1997, și cu Menahem Navot, 6 aprilie 2017. Navot, *Mossadul unui om*, 24-25 (în ebraică).

⁹⁶ Harel privea organizațiile secesioniste ca fiind de extremă dreaptă sau stângă și ura ambele extreme. „Chiar și atunci când eram copil [se născuse în Rusia], am văzut manifestări de violență, și brutalitatea arbitrară și viziunile sălbatice ale revoluției bolșevice erau adânc înrădăcinate în mintea mea. Aceste viziuni trezeau în mine un dezgust profund și ferm. ” Harel, *Securitate și democrație*, 78. Interviu cu Harel, 6 aprilie 2001.

Sub conducerea sa, Shin Bet a exercitat o supraveghere continuă și a efectuat spionaj politic împotriva oponenților politici ai lui Ben-Gurion, a partidelor de stânga socialiste și comuniste și a partidului de dreapta Herut, format din veterani din Irgun și Lehi.⁹⁷

Între timp, Ben-Gurion și ministrul său de externe, Moshe Sharett, erau la cuțite cu privire la ce politică trebuia adoptată față de arabi. Sharett era cel mai proeminent dintre primii lideri ai Israelului, care credeau că diplomația era cea mai bună cale de a obține pace regională și de a menține astfel țara în siguranță. Chiar înainte de independență, le-a făcut propuneri în secret regelui Abdullah al Iordaniei și prim-ministrului Libanului, Riad Al Solh, care vor fi vitali în formarea coaliției arabilor invadatori și care deja fuseseră responsabili în mare parte pentru milițiile palestinienne care au produs pierderi mari Yishuvului, anterior formării statului.

⁹⁷ Harel va afirma ulterior că aceasta era supravegherea elementelor pe care el le suspecta că vor forma o nouă mișcare clandestină sau vor face alte acte subversive, dar de fapt folosea Shin Bet ca pe o agenție de spionaj politic în numele lui Ben-Gurion. Agenția îi ținea sub observație pe rivalii și criticii lui Ben-Gurion, chiar dacă era evident că nu erau angrenați în ceva ilegal. Agenția a publicat și o revistă foarte comercială pro Ben-Gurion, cu fonduri Shin Bet. Numită *Rimon*, concura cu revista de știri *Haolam Hazeh*, care îl ataca pe Ben-Gurion. Interviu cu Harel, 6 aprilie 2001, Uri Avnery, 19 iulie 2013, și Arie Hadar, 8 iulie 2011. Ronen Bergman, „Secretele Shin Bet”, *Yedioth Ahronoth*, 23 martie 2007.

În ciuda retoricii virulente antievreiești și acțiunilor antiisraeliene ale lui Al Solh, acesta s-a întâlnit în secret cu Eliyahu Sasson, unul dintre adjuncții lui Sharett, de câteva ori la sfârșitul anului 1948, la Paris, pentru a discuta un acord de pace. „Dacă vrem să stabilim contacte cu arabii pentru a încheia războiul, a spus Sasson atunci când Sharett, entuziasmat în legătură cu contactele sale secrete, l-a dus să raporteze cabinetului, trebuie să fim în contact cu acei oameni care au acum puterea. Cu aceia care ne-au declarat război... și care au probleme în a-l continua”.

Bineînțeles că acele deschideri diplomatice nu au fost eficiente și Ben-Gurion, în 12 decembrie 1948, a ordonat agenților serviciilor de informații militare să-l asasineze pe Al Solh.⁹⁸

„Sharett s-a opus vehement ideii, își amintea Asher (Arthur) Ben-Natan, o figură proeminentă în Departamentul Politic al Ministerului de Externe, ramura responsabilă de activitățile clandestine din afara țării. Și când departamentului nostru i s-a cerut să ajute serviciile de informații militare să execute ordinul, prin contactele noastre din Beirut, el a

⁹⁸ Arhiva de Stat a Israelului 3771/70. Sutton și Shushan, *Oamenii secretului și misterului* 144-46 (în ebraică). Erlich, *Complicațiile din Liban 1918-1958*, 262-65 (în ebraică). Interviu cu Moshe Sasson, mai 1996, Reuven Erlich, 9 decembrie 1999, și Rafi Sutton, 9 mai 2012.

contramandat ordinul, terminându-l efectiv”.⁹⁹

Acest incident, plus o serie de alte certuri dintre Harel și Sharett, l-a făcut pe Ben-Gurion să spumege. Considera că diplomația este un înlocuitor slab pentru o armată puternică și un sistem de informații temeinic, și îl vedea personal pe Sharett drept un concurent care amenința controlul prim-ministrului. În decembrie 1949, Ben-Gurion a scos Departamentul Politic de sub controlul Ministerului de Externe și l-a plasat sub comanda sa directă. Ulterior i-a dat un nou nume agenției: Institutul pentru Informații și Operațiuni Speciale. Mai exact, era cunoscut pur și simplu drept „Institutul” – Mossad.

Odată cu crearea Mossad, serviciile de informații israeliene s-au stabilizat în structura triplă care supraviețuiește și astăzi, mai mult sau mai puțin în aceeași formă: AMAN, ramura de informații militare care livrează informații IDF; Shin Bet, responsabilă pentru informații interne, antiterorism și contraspionaj; și Mossad, care se ocupă cu activitățile secrete din afara granițelor țării.¹⁰⁰

⁹⁹ Interviu cu Arthur Ben-Natan, 13 septembrie 2010.

¹⁰⁰ Cearta dintre servicii pentru alocarea de autoritate, resurse și teritoriu nu s-a încheiat vreodată. La aproape fiecare zece ani, prim-miniștrii au format câte o comisie specială pentru a reformula o „Magna Charta” pentru serviciile de informații, care să stabilească aceste chestiuni. Acelor trei agenții originare li se vor adăuga ulterior alte patru: LAKAM (acronim pentru Biroul de Relații

Și mai important, a fost o victorie pentru cei care vedeau viitorul statului israelian ca fiind mai dependent de o armată și o structură de informații puternică decât de diplomatie. Acea victorie a fost întrupată în clădiri: fostele case ale templierilor din Tel Aviv, pe care le ocupase Departamentul Politic, au fost date Mossad. A reprezentat și o victorie personală pentru Isser Harel.¹⁰¹ Deja aflat la conducerea Shin Bet, a fost numit și șef al Mossad, aceasta făcându-l unul dintre cei mai puternici – și mai plini de secrete – oameni de la începutul istoriei israeliene.

Din acel moment, politica externă și de securitate israeliană va fi influențată de duelul dintre Tel Aviv – unde se aflau cartierele generale ale armatei, serviciilor de informații și Ministerul Apărării, și unde Ben-Gurion își petrecea majoritatea timpului – și Ierusalim, unde Ministerul de Externe era adăpostit într-un amalgam de clădiri din prefabricate. Tel Aviv

Științifice), în cadrul Ministerului Apărării, responsabil de spionaj tehnologic și nuclear; Comisia de Energie Atomică Israeliană, care supraveghează programul nuclear al țării; Administrația Științifică, care controlează, printre altele, Institutul Biologic din Ness Ziona, unde sunt create arme biologice și antidoturi; și Nativ, care era responsabil de contactarea pe ascuns a evreilor din URSS.

¹⁰¹ Harel a impus o disciplină de fier în Mossad și o strictă respectare a secretelor. A ordonat fiecărui agent al Mossad să adopte un pseudonim și să dea nume de cod fiecărei unități, operațiuni și fiecărui agent. Aceste nume de cod și pseudonime trebuiau folosite tot timpul, chiar și în corespondența și în discuțiile interne. Respectiva practică a fost păstrată până în ziua de azi.

era întotdeauna în avantaj.

Ben-Gurion a ținut toate agențiile sub controlul lui direct.¹⁰² Mossad și Shin Bet îi erau subordonate, fiind prim-ministru, iar informațiile militare erau tot de competența lui, ocupând și funcția de ministru al apărării. Era o concentrare enormă de putere secretă și politică. Totuși, de la început, oficial, a fost ținută ascunsă de publicul israelian. Ben-Gurion a interzis tuturor să recunoască, darămite să dezvăluie, că această rețea întinsă de instituții oficiale exista măcar.

¹⁰² Conform Secțiunii Reziduale 32 a *Legii Fundamentale Israeliene: Guvernul* (în absența unei constituții, Legile Fundamentale Israeliene reprezintă cel mai înalt nivel de legislație și cele mai dificil de modificat), guvernul poate să facă „tot ce consideră necesar” pentru a-și îndeplini atribuțiile. În realitate, această formulare vagă le-a dat prim-miniștrilor israelieni autoritatea de a ordona operațiuni secrete și asasinate, cu aproape niciun control din partea instituțiilor democratice ale Israelului sau a presei. Ca urmare a unei serii de dezvăluiri ale unor acte ilegale ale agențiilor Shin Bet la mijlocul anilor '80 și a demiterii din această cauză a conducerii agenției, noua conducere a cerut emiterea unei legi care să definească expres ce era permis și ce nu era. O astfel de lege a fost dată de Knesset în 2002. De atunci, Mossad s-a gândit la formularea unei legi similare pentru sine, dar aceste deliberări au dat întotdeauna de o contradicție fundamentală: față de Shin Bet, care operează în interiorul Israelului și al teritoriilor pe care le controlează, aproape tot ce face Mossad reprezintă o încălcare, uneori flagrantă, a legilor altor țări. Acest tip de activitate este dificil, dacă nu chiar imposibil de a fi circumscris în cadrul unei legislații, fără a mai menționa că ar deveni public și va constitui o confirmare parlamentară scrisă că statul Israel permite grave violări ale suveranității altor țări. În mai 2017, directorul Mossad, Yossi Cohen, a hotărât să pună capăt tuturor discuțiilor și a spus că nu va fi dată nicio lege referitoare la Mossad. Interviuuri cu Dagan, 26 mai 2013, „Iftach“, martie 2017, „Avantaj“, iulie 2017, „Sasha“, iunie 2015, și „Serenitatea“, septembrie 2017.

De fapt, menționarea numelui Shin Bet sau Mossad în public a fost interzisă până în anii '60. Fiindcă existența lor nu putea fi recunoscută, Ben-Gurion a prevenit crearea unui cadru legal pentru baza de operațiuni a acelorași instituții. Nicio lege nu le stabilea scopurile, rolurile, misiunile, puterile, bugetele sau relațiile dintre ele.

Cu alte cuvinte, serviciile de informații israeliene s-au aflat încă de la început pe un tărâm al umbrelor, unul adiacent, totuși separat de instituțiile democratice ale statului. Activitățile serviciilor de informații – cele mai multe (Shin Bet și Mossad) aflate sub comanda directă a prim-ministrului – aveau loc fără supravegherea efectivă a parlamentului Israelului, Knesset, sau a vreunei alte instituții externe independente.

În acest tărâm al umbrelor, „securitatea de stat” era folosită pentru a justifica un mare număr de acțiuni și operațiuni care, în lumea vizibilă, ar fi fost subiectul cercetărilor penale și al unor condamnări pe mulți ani: supravegherea constantă a cetățenilor, din cauza apartenenței lor etnice sau politice; metode de interogare care includeau detenție prelungită, fără sancțiuni judiciare, și tortură; sperjur în curțile de judecată și ascunderea adevărului din fața avocaților și a judecătorilor.

Cel mai notabil exemplu a fost asasinatul planificat. În legea israeliană nu există pedeapsa cu moartea, dar Ben-Gurion a ocolit aceasta, acordându-și sieși autoritatea de a ordona execuții extrajudiciare.¹⁰³

Justificarea pentru a menține acel tărâm al umbrelor era că orice altceva în afara secretului total ar putea duce la situații care să amenințe chiar existența Israelului. Israelul moștenise de la Mandatul Britanic un sistem legal care includea prevederi pentru instituirea stării de urgență pentru a impune ordinea și a suprima rebeliuni. Printre acele prevederi, se număra o cerință ca toată presa scrisă sau vorbită să prezinte orice fel de articole cu privire la activitățile serviciilor de informații și ale armatei unui cenzor militar, care tăia mult din material. Starea de urgență nu a fost ridicată până în momentul redactării acestei cărți. Dar, ca premiu pentru presa înfometată, Ben-Gurion a fost destul de șiret încât să creeze un comitet de editori, care era compus din redactorii-șefi ai organelor de presă scrisă sau radio. Din când în când, însuși Ben-Gurion, sau cineva care-l reprezenta, apărea în fața comitetului pentru a împărtăși cu ei frânturi de informații secrete,

¹⁰³ Cu excepția criminalilor de război naștiți și a complicilor lor (aplicată o singură dată, în cazul lui Adolf Eichmann) și a puterii teoretice pe care o au curțile marțiale, care a fost exercitată o singură dată de câteva ori împotriva teroriștilor, doar pentru a fi anulată de către Curtea Supremă.

explicându-le de ce acele frânturi nu puteau fi, în niciun caz, prezentate publicului. Editorii erau extaziați, fiindcă își câștigaseră o intrare în tărâmul umbrelor și al misterelor lui. În semn de mulțumire, ei și-au impus un nivel de autocenzură care a mers mult mai departe decât ceea ce solicita actualul cenzor.

În iulie 1952, o expoziție de pictură a artistului franco-german Charles Duvall s-a deschis la Muzeul Național din Cairo. Duvall, un tânăr înalt, cu o țigară atârându-i permanent din colțul gurii, se mutase de la Paris în Egipt cu doi ani în urmă, anunțând că „se îndrăgostise de țara Nilului”. Presa din Cairo a publicat o serie de articole laudative la adresa lui Duvall și a artei sale – puternic influențată, spuneau criticii, de Picasso –, el devenind o prezență permanentă în înalta societate. Într-adevăr, ministrul culturii egiptean a participat la deschiderea expoziției lui Duvall și chiar a cumpărat două tablouri pe care le-a împrumutat muzeului, unde vor fi expuse pentru următorii douăzeci și trei de ani.

Cinci luni mai târziu, după ce expoziția a luat sfârșit, Duvall a spus că mama lui se îmbolnăvise și că trebuia să se grăbească la Paris pentru a avea grijă de ea.

După întoarcerea sa în Franța, a trimis câteva scrisori unor vechi prieteni din Egipt, iar apoi nu s-a mai auzit

de el niciodată.

Adevăratul nume al lui Duvall era Shlomo Cohen-Abarbanel și era spion israelian.¹⁰⁴ Era unul dintre cei patru fii ai unui cunoscut rabin din Hamburg, Germania. În iarna anului 1933, când naziștii au preluat puterea și au început să impună legile rasiale, familia a fugit în Franța și apoi în Palestina. Cincisprezece ani mai târziu, în 1947, Cohen-Abarbanel, ale cărui talente artistice fuseseră evidente încă de când era mic copil, s-a întors la Paris pentru a studia pictura, la vârsta de douăzeci și șapte de ani.

La scurtă vreme după aceea, agenții de informații ai Haganah au auzit despre talentele sale și l-au recrutat pentru a falsifica pașapoarte și documente, în vederea folosirii lor de către evreii europeni și nord-africani aduși în Palestina, violând legile britanice de imigrație. Era începutul unei lungi cariere în spionaj. Prezentându-se drept un artist boem, Cohen-Abarbanel conducea rețele de agenți în Egipt și recruta noi agenți în lumea arabă. Aduna informații despre criminali de război naziști care se refugiaseră în Orientul Mijlociu și le raporta superiorilor săi despre

¹⁰⁴ Interviu cu Yuval Cohen-Abarbanel, iulie 1997, și cu Haim Cohen, iulie 1997. Ronan Bergman, „Sub straturile de vopsea”, *Haaretz*, 29 august 1997.

încercările inițiale ale oamenilor de știință germani din domeniul rachetelor de a-și vinde serviciile armatelor arabe. Când s-a întors în Israel, în 1952, și-a îndemnat superiorii din tânăra agenție Mossad să investească mai multe resurse pentru a-i găsi și uciide pe naziști.

La scurtă vreme după ce a preluat conducerea Mossad, Isser Harel i-a cerut lui Cohen-Abarbanel să deseneze o emblemă oficială pentru agenție.

Artistul s-a încuiat în camera lui și a apărut apoi cu un desen făcut de mână. În centrul său era o menora cu șapte brațe, lampa sfântă care se aflase în Templul din Ierusalim distrus de romani în anul 70 e. N. Sigiliul mai avea și o legendă – versetul 6, din capitolul 24, din Cartea Proverbelor, avându-l ca autor, conform tradiției evreiești, pe însuși regele Solomon: „Căci prin subterfugii vei duce războiul”. Acesta a fost ulterior schimbat cu alt vers din Proverbe (capitolul 11, versul 14), care spune: „Acolo unde nu există subterfugiu – națiunea cade, dar există siguranță în multitudinea sfătuitorilor”. Sensul căutat de Cohen-Abarbanel nu putea fi mai clar: folosind stratageme ascunse, Mossad va fi scutul suprem al noii comunități evreiești, asigurându-se că evreii nu vor mai fi niciodată dezonoarați, că Iudeea nu va mai cădea niciodată.

Statutul Mossad, scris de Harel, era la fel de cuprinzător și de ambițios. Scopul organizației,

conform ordinelor sale oficiale, era „colectarea în secret de informații (strategice, politice, operaționale) din afara granițelor țării; desfășurarea de operațiuni în exteriorul granițelor Israelului; împiedicarea dezvoltării și achiziționării de arme neconvenționale de către state ostile; prevenirea atacurilor teroriste împotriva țintelor israeliene și evreiești din afara Israelului; dezvoltarea și menținerea de legături politice și de informații cu țări care nu au legături diplomatice cu Israelul; aducerea în Israel a evreilor din țări care nu le permiteau să plece și crearea de capacități pentru apărarea evreilor din acele țări”. Cu alte cuvinte, era însărcinat nu doar cu protejarea Israelului și a cetățenilor săi, dar și pentru a fi o santinelă pentru evreimea mondială.

Tinerele servicii de informații ale israelului trebuiau să dea o replică unei serii de provocări lansate de inelul format din douăzeci și unu de națiuni arabe ostile care înconjurau Israelul și care amenințau să-l distrugă. Existau unii în eșaloanele superioare ale sistemului de apărare care credeau că aceste provocări pot fi rezolvate cel mai bine prin folosirea de operațiuni speciale punctuale, desfășurate cu mult în spatele liniilor inamice.

În acest scop, AMAN a creat o unitate numită

Serviciul de Informații 13 (care în tradiția evreiască este considerat un număr norocos).¹⁰⁵ Avraham Dar, acum unul dintre cei mai importanți ofițeri ai săi, a mers în Egipt în 1951 pentru a crea o rețea de agenți, recrutați dintre activiștii sioniști locali. Sub diferite pretexte, recruții au călătorit în Europa, apoi în Israel pentru instrucție în spionaj și sabotaj. Subliniind scopul rețelei sale, Dar spunea că „problema centrală care a făcut Egiptul atât de ostil Israelului a fost modul în care regele Farouk a condus guvernul. Dacă am putea scăpa de acel obstacol, multe probleme s-ar rezolva. Cu alte cuvinte – și aici Dar a folosit un proverb spaniol –, fără câine, nu există rabie”¹⁰⁶.

S-a dovedit a nu fi necesar să se scape de „câine” – Farouk a fost în curând dat jos de o lovitură de stat. Iar presupunerea AMAN că lucrurile vor merge mai bine după ce el nu va mai fi s-a dovedit a fi complet fără fundament. Totuși, ideea că această rețea egipteană deja creată putea fi folosită pentru a schimba mersul istoriei în regiune era pur și simplu prea tentantă ca liderii israelieni să renunțe la ea. AMAN a hotărât să

¹⁰⁵ Nu a fost singura unitate de operațiuni speciale care să primească acest număr – comandourile navale se numeau Shayetet (Flotila) 13. Aviația plănuia și ea să creeze o unitate Tayeset (Escadrila) 13, cu misiunea de a transporta soldați israelieni către țintele lor. Numărul mai apărea și în alte locuri – data oficială a fondării Mossad este 13 decembrie 1949.

¹⁰⁶ Interviu cu Dar, 5 ianuarie 2015, și Arie Krishak, 12 martie 2007.

folosească acești agenți locali împotriva Mișcării Ofițerilor Liberi, care tocmai îl detronase pe Farouk, „având ca scop subminarea încrederii occidentalilor în regimul egiptean, prin crearea de insecuritate publică și provocarea de demonstrații, arestări și acțiuni de represalii, cu rolul Israelului rămânând ascuns”¹⁰⁷. Dar întreaga operațiune s-a sfârșit într-o catastrofă.

În ciuda instrucției intensive, recruții AMAN erau slabi și neatenți, și toate operațiunile lor de sabotaj au eșuat.¹⁰⁸ Într-un final, unsprezece agenți au fost prinși de autoritățile egiptene. Unii au fost executați după procese scurte, iar unul s-a sinucis, după ce suferise torturi groaznice. Norocoșii au fost condamnați la ani mulți de închisoare și muncă forțată.

Scandalul ulterior a generat o dispută politică majoră care a continuat în forță în Israel timp de mulți ani, cu întrebarea dacă agenții AMAN primiseră acordul din partea politică pentru aceste operațiuni ratate.

Lecția principală învățată de Israel a fost că evreii

¹⁰⁷ Unitatea 131, Mordechai Ben Tzur către șeful AMAN, „Evenimentele din Egipt, iulie-septembrie 1954“, 5 octombrie 1954, MODA 5. 768. 2005.

¹⁰⁸ Avraham Dar către directorul AMAN, „Raport asupra conversației cu ministrul apărării, 29. 12. 54“, 10 ianuarie 1954; și în anii următori: Dar către directorul AMAN și comandant al Unității 131, „Motivele pentru plecarea din Unitatea 131“, 30 septembrie 1955; Dar către directorul Mossad Meir Amit, 29 august 1967; Dar către prim-ministrul Eshkol, „Prizonieri în Egipt“, 27 septembrie 1967 (arhiva autorului, primit de la Dar).

locali nu trebuiau niciodată recrutați în țările „țintă” ostile. Capturarea lor era aproape sigur că se va sfârși cu moartea, ceea ce însemna că va face valuri în întreaga comunitate evreiască. În ciuda tentației de a folosi oameni care erau deja în zonă și nu mai aveau nevoie să-și creeze o poveste de acoperire, Israelul nu mai făcut așa ceva aproape niciodată.

Totuși, convingerea de bază că Israelul putea acționa curajos și schimba istoria prin operațiuni speciale în spatele liniilor inamice a rămas în picioare, fiind de fapt bătută în cuie ca principiul fundamental al doctrinei de securitate israeliene. Într-adevăr, această filosofie – că operațiunile speciale în spatele liniilor inamice ar trebui să fie cel puțin una dintre metodele principale de apărare națională ale țării – va domina în instituțiile politice și de informații ale Israelului până în ziua de astăzi.

Și în timp ce multe dintre națiunile lumii au păstrat o separare între instituțiile secrete, care culeg informații, și unitățile operative, care folosesc acele informații pentru a efectua misiuni clandestine, forțele speciale israeliene au fost, de la bun început, o parte integrantă a agențiilor sale de informații. În America, de exemplu, unitățile de operațiuni speciale Delta Force și SEAL Team Six sunt parte a Joint Special Operations Command, nu a CIA sau a serviciilor de informații

militare. În Israel, totuși, unitățile de operațiuni speciale se aflau sub controlul direct al agențiilor de informații Mossad și AMAN.

Scopul era de a transpune în mod continuu informațiile adunate în operațiuni. Și alte națiuni culegeau informații în timp de pace, însă acestea o făceau doar pentru a fi pregătite în cazul în care izbucnea războiul sau pentru a autoriza un atac ocazional al trupelor speciale. Israelul, de cealaltă parte, își va folosi în mod constant informațiile pentru a efectua atacuri ale trupelor speciale în spatele liniilor inamice, în speranța evitării cu totul a unui război pe scară largă.

Crearea unei embleme, a unui statut și a unei filosofii militare era un lucru. Implementarea, după cum va afla Harel în curând, era cu totul altceva, mai ales când venea vorba despre acțiuni agresive.

Prima operațiune majoră a Mossad-ului s-a încheiat prost. În noiembrie 1954, un căpitan din marina israeliană, pe nume Alexander Yisraeli – un trișor la jocuri de noroc și un afemeiat înglodat în datorii –, s-a strecurat afară din țară cu un pașaport fals și a încercat să vândă documente ultrasecrete ambasadei Egiptului de la Roma. Un agent Mossad care lucra în acea ambasadă și-a anunțat superiorii din Tel Aviv, care au

început să lucreze imediat la un plan pentru a-l răpi pe Yisraeli și a-l aduce înapoi în Israel, pentru a fi judecat drept trădător.

Pentru Harel, acesta a fost un test critic, atât pentru siguranța națiunii, cât și pentru cariera proprie. În acei ani de început, șefii tuturor agențiilor concureau acerb pentru putere și prestigiu, și un singur eșec semnificativ putea să se dovedească a fi fatal din punct de vedere profesional. Harel a adunat o echipă foarte solidă de agenți Mossad și Shin Bet pentru a-l prinde pe Yisraeli în Europa. L-a pus responsabil pe vărul său de gradul doi, Rafi Eitan, care în adolescență îi asasinase pe doi templieri germani.

Eitan spune că „erau unii care propuneau ca Yisraeli să fie găsit și omorât cât mai repede. Dar Harel s-a opus imediat. «Nu omorâm evrei»¹⁰⁹, a spus și a specificat că aceasta urma a fi o operațiune de răpire”. Însuși Harel a afirmat: „Nu mi-a trecut vreodată prin cap să dau un ordin de a-l ucide pe unul dintre ai noștri. Voiam să fie adus în Israel și judecat pentru trădare”¹¹⁰.

Acesta este un element important. Există o tradiție a responsabilității reciproce în iudaism și o adâncă legătură între toți evreii, de parcă toți sunt o singură

¹⁰⁹ Interviu cu Eitan, 19 septembrie 2011.

¹¹⁰ Interviu cu Harel, martie 1999.

mare familie. Aceste valori sunt privite ca fiind cele care au ținut poporul evreu în viață ca națiune, în cei două mii de ani de exil, iar ca un evreu să rănească un alt evreu este considerat intolerabil.

În perioada de clandestinitate palestiniană, când era efectiv imposibil de ținut judecăți, eliminarea trădătorilor evrei era considerată legitimă până la un anumit punct, dar nu după ce statul a fost creat. „Noi nu omorâm evrei” – chiar dacă erau considerați a fi un mare pericol pentru securitatea națională – a devenit o lege de fier a serviciilor de informații israeliene.

Planul a decurs perfect la început.¹¹¹ Eitan și alți trei au pus mâna pe Yisraeli, după ce fusese oprit de un alt agent Mossad, o femeie, într-o intersecție din Paris. Prizonierul a fost dus la o casă conspirativă, unde un medic Mossad i-a injectat un sedativ și l-a pus într-o ladă folosită în mod normal pentru transportul de arme, înainte de a-l plasa pe un zbor lung și cu mai multe opriri al unui avion de transport de marfa al Forței Aeriene Israeliene. La fiecare escală, Yisraeli era sedat din nou, până când, chiar în clipa când avionul ateriza la Atena, a suferit o criză și a murit. Ca urmare a ordinelor lui Harel, unul dintre oamenii lui Eitan i-a

¹¹¹ Interviu cu Harel, 6 aprilie 2001, Imanuel Talmor, 1 mai 2013, și „Victor“, septembrie 2013.

aruncat trupul din spatele avionului în mare.

Oamenii lui Harel au livrat presei informații false că Yisraeli, care lăsase în urmă o soție însărcinată, furase bani și se stabilise undeva în America de Sud.¹¹² Harel, care era foarte stânjenit că o operațiune a lui se terminase cu moartea unui evreu, a ordonat ca toate documentele referitoare la caz să fie încuiate într-unul din seifurile Mossad.

Dar rivalii lui Harel au păstrat copii după unele dintre documente, pentru a le folosi împotriva lui într-o bună zi, dacă va fi nevoie.

Harel a ajuns totodată la concluzia că exista o urgență nevoie de a forma o unitate specială, creată exclusiv pentru a efectua misiuni de sabotaj și de asasinate punctuale. A început să caute „luptători antrenați, duri și loiali, care să nu ezite să apese pe trăgaci atunci când

¹¹² Băiatul pe care soția lui Yisraeli l-a născut câteva luni mai târziu a crescut crezând că tatăl său l-a abandonat și pe el, și țara sa. Abia la cincizeci de ani după eveniment a aflat adevărul de la autorul acestei cărți. La mine acasă, în mai 2006, bărbatul, Moshe Tsipper, s-a întâlnit cu Raphi Medan, unul dintre agenții Mossad care participaseră la răpire. Tsipper a dat în judecată statul și a cerut să fie recunoscut drept orfan de război - tatăl său era în serviciul activ atunci când a avut loc incidentul - și să i se arate documentația relevantă. După un proces de câțiva ani, Mossad a fost de acord să-i dea o compensație financiară, dar fără a-i arăta documentele. Interviu cu Raphi Medan și Moshe Tsipper, 2 mai 2006, și Eitan, 19 februarie 2006. Curtea Districtuală Tel Aviv (în camera), *Tsipper vs. Ministerul Apărării*, 11 decembrie 2013. Ronen Bergman, „Risipa“, *Yedioth Ahronoth*, 26 mai 2006.

va fi necesar”. I-a găsit în ultimul loc în care se aștepta cineva să caute: veteranii din Irgun și Lehi, împotriva cărora dusesse odinioară o luptă aprigă.

Ben-Gurion interzisese angajarea oricăror foști membri ai organizațiilor clandestine de dreapta în departamente guvernamentale și mulți dintre ei erau șomeri, frustrați și înfometați după acțiune. Shin Bet credea că unii dintre ei erau periculoși și exista posibilitatea să pornească mișcări clandestine împotriva regimului.

Harel urmărea să împuște doi iepuri cu un singur foc: să-și formeze unitatea pentru misiuni speciale și să-i pună în acțiune pe luptătorii clandestini sub comanda sa, în afara granițelor statului.

David Shomron, Yitzhak Shamir și acei camarazi de-ai lor din Irgun și Lehi care erau considerați destul de duri și îndrăzneți au fost invitați la casa lui Harel din nordul Tel Aviv, unde au depus jurământul. Aceasta a însemnat crearea Mifratz, cuvântul ebraic pentru „golf”, prima echipă de asasini ai Mossad.¹¹³

¹¹³ Interviu cu „Patriot”, august 2011, Harel, 6 aprilie 2001, Shomron, 26 mai 2011, și Shamir, ianuarie 1997. Shamir, *Ca o stâncă solidă*, 122-24 (în ebraică). Shlomo Nakdimon, „Yitzhak Shamir: Ultrasecret”, *Yedioth Ahronoth*, 25 aprilie 2000.

3.

Biroul pentru aranjat întâlniri cu Dumnezeu

Războiul de independență al israelului s-a terminat oficial cu acordurile de armistițiu din 1949. Lupta neoficială nu s-a terminat niciodată. La începutul anilor '50, țara era infiltrată constant de arabi din regiunile Palestinei care rămăseseră în mâinile acestora după război – anume, Fâșia Gaza în sud, administrată de Egipt, și Cisiordania (West Bank) în est, anexată de Iordania.

IDF apreciază că în 1952 au avut loc circa șaisprezece mii de infiltrări (unsprezece mii din Iordania și restul din Egipt). Unii dintre acei infiltrați erau refugiați¹¹⁴ care plecaseră, voluntar sau involuntar, în timpul Războiului de Independență și încercau să se întoarcă în satele lor și să salveze ce se mai putea din proprietățile lor.

Dar mulți alții erau militanți ale căror obiective erau să omoare evrei și să răspândească teroarea. Își spuneau fedaini – „cei care se sacrifică”.

Egiptenii, cu toate că semnaseră un armistițiu, și-au dat repede seama că fedainii puteau să ducă un război separat pe seama lor. Cu o instruire și o supraveghere

¹¹⁴ Morris, *Războaiele de graniță ale Israelului, 1949–1956*, 3–5, 28–68 (în ebraică).

adecvate, acei militanți palestinieni puteau să creeze destul haos în Israel, în timp ce ofereau Egiptului acoperirea unei negări plauzibile.

Un tânăr căpitan din serviciile de informații egiptene, Mustafa Hafez¹¹⁵, a fost însărcinat să-i organizeze pe fedaini. Începând de la mijlocul anului 1953, Hafez (laolaltă cu Salah Mustafa, atașatul militar egiptean în capitala Iordaniei, Amman) a început să recruteze și să instruiască trupe de gherilă, pentru a le trimite în sudul Israelului. Ani întregi, acele trupe, totalizând șase sute de fedaini, au trecut granița din Gaza și au distrus tot ce au putut. Au aruncat în aer conducte de apă, au incendiat câmpurile, au pus bombe pe calea ferată, au minat drumuri; au omorât fermieri care munceau pe câmp și studenți yeshiva aflați în timpul studiului – în total, aproape o mie de civili între 1951 și 1955¹¹⁶. Au răspândit panică și frică, până la punctul în care israelienii nu mai conduceau noaptea pe drumurile principale din sud.

Trupele acestea au fost considerate un succes imens. Israelienii nu-i puteau trage la răspundere direct pe

¹¹⁵ Argaman, *Era ultrasecret*, 18 (în ebraică).

¹¹⁶ Gilbert, *The Routledge Atlas of the Arab-Israeli Conflict*, 58. Site-ul Agenției Evreiești pentru Israel, raidurile fedainilor 1951-56, <https://web.archive.org/web/20090623224146/>
<http://www.jafi.org.il/education/100/maps/fed.html>.

egipteni sau pe iordanieni. Au răspuns, în schimb, creându-și propriile trupe similare, transformându-l pe arabi în informatori, culegând date despre locurile unde erau fedainii, iar apoi asasinându-i. Acele sarcini erau alocate, în general, unei unități de informații a IDF, cunoscută drept Unitatea 504.

Unii dintre oamenii Unității 504 crescuseră în cartierele arabe din Palestina, fiind astfel foarte buni cunoscători ai limbii și obiceiurilor localnicilor. Unitatea 504 se afla sub comanda lui Rehavia Vardi. Născut în Polonia, Vardi fusese ofițer superior de informații al Haganah înainte de crearea statului și era cunoscut pentru inteligența sa ascuțită și afirmațiile sale dure. „Fiecare arab, spunea el, poate fi recrutat pe baza celor trei P – preamărire, plată sau pi*dă.”¹¹⁷ Ori prin cei trei P, ori prin alte mijloace, Vardi și oamenii săi au recrutat între patru sute și cinci sute de agenți, care au obținut informații neprețuite între 1948 și 1956. Acei recruți au livrat Unității 504 informații despre o serie de comandanți superiori fedaini. Câțiva au fost identificați, localizați și vânați și, în zece până la cincisprezece din acele cazuri^{1, 118} israelienii și-au

¹¹⁷ Interviu cu Rehavia Vardi, 19 august 1997.

¹¹⁸ Numerele date pentru agenți și asasinatele în care a fost implicată Unitatea 504 în acele vremuri sunt estimări bazate pe interviuri. Unitatea 504 și-a

convins agenții arabi să plaseze o bombă lângă cea țintă.

Atunci chemau Unitatea 188. Atunci aveau nevoie de serviciile lui Natan Rotberg.

„Totul era foarte, foarte secret¹¹⁹, spunea Rotberg. Nu aveam voie să menționăm numele unităților; nu aveam voie să spunem cuiva unde mergeam, unde serveam sau – se înțelege de la sine – ce făceam.”

Rotberg, un *kibbutznik* cu ceafa groasă și o fire jovială și o mustață stufoasă, era membru al unui mic grup, de doar câteva sute de oameni, care a luat parte la crearea triumviratului original, format din AMAN, Shin Bet și Mossad. În 1951, când Rotberg a fost alocat unei unități de comando de desant marin numită Shayetet 13 (Flotila 13), serviciile de informații israeliene au construit o instalație secretă la nord de Tel Aviv, pentru a preda „demolări speciale” și a construi bombe sofisticate. Rotberg, ofițerul responsabil cu explozibili de la Flotila 13, a fost numit la conducerea ei.

Rotberg a instalat o cuvă de mari dimensiuni, în care punea laolaltă TOT, tetranitrat de pentaeritritol și alte substanțe chimice, obținând niște amestecuri mortale.

incendiat majoritatea dosarelor sale în anii '80. Interviu cu Sutton, 9 mai 2012, Yaakov Nimrodi, 14 decembrie 2010 și „Sheldon”, februarie 1999.

¹¹⁹ Interviu cu Natan Rotberg, 13 iulie 2015.

Cu toate că amestecurile sale erau menite să omoare oameni, el declara că nu a acționat cu inima plină de ură. „Trebuia să știi cum să ierți, spunea el. Trebuie să știi cum să-ți ierți dușmanul. Totuși, nu avem autoritatea să iertăm oameni precum bin Laden. Doar Dumnezeu poate să facă așa ceva. Treaba noastră este să aranjăm o întâlnire între cei doi. În laboratorul meu, am deschis un birou de matrimoniale, un birou care aranjează astfel de întâlniri. Am aranjat mai mult de treizeci de astfel de întâlniri.”

Când Rehavia Vardi și oamenii lui identificau o țintă, mergeau la Rotberg pentru bombă. „La început, lucram cu coșuri de nuiele cu fund dublu, spunea Rotberg. Înveleam partea de jos a coșului în hârtie impermeabilă și turnam amestecul din cuvă. Apoi puneam un capac și, în plus, îl umpleam cu fructe și legume. Pentru mecanismul de inițiere, foloseam creioane în care băgam fiole cu acid, care rodea învelișul până ajungea la detonator, îl activa și declanșa explozia. Problema cu acidul era dată de condițiile meteo, care influențau timpul în care rodea învelișul, producând sincronizări neuniforme. O bombă în Fâșia Gaza se activa la un alt moment decât una din Cisiordania, unde este în general mai rece. Apoi am trecut la ceasuri, care sunt mult mai exacte.”

Dar bombele lui Rotberg nu puteau rezolva

problema fedainilor. Conform diferitelor surse, explozivii au eliminat doar șapte ținte între jumătatea anului 1951 și jumătatea anului 1953, omorând în același timp șase civili.

Atacurile au continuat nestingherite, terorizând civili israelieni și umilind Forțele Defensive Israeliene. Vardi și oamenii lui, cu toate că erau talentați în a recruta agenți, nu au reușit să obțină decât informații parțiale despre identitatea fedainilor, și chiar atunci când agenții dădeau de urma unei anumite ținte, IDF nu putea să o găsească sau să o elimine. „Aveam limitele noastre¹²⁰, spune Yigal Simon, un veteran al Unității 504 și ulterior comandantul ei. Nu aveam întotdeauna informații, nu puteam să ne trimitem agenții peste tot și nu ne apreciau destul în IDF. Era important pentru înaltul comandament să arătăm că IDF – soldații evrei – puteau executa aceste misiuni”.

Unitățile regulate IDF au încercat de câteva ori să pătrundă în Fâșia Gaza, Sinai și Iordania, pentru a efectua atacuri de represalii, dar au eșuat în mod repetat. Prim-ministrul Ben-Gurion a decis drept urmare să dezvolte acele capacități care îi lipseau IDF. Într-o întâlnire secretă din 11 iunie 1953¹²¹, cabinetul

¹²⁰ Interviu cu Yigal Simon, 29 iulie 2012.

¹²¹ Secretariatul Cabinetului, Decizia Cabinetului nr. 426 din 11 iunie 1953 (arhiva autorului, primit de la Gilad Libneh).

israelian a aprobat recomandarea lui pentru a „autoriza ministrul apărării” – Ben-Gurion însuși – „să aprobe... acte de represalii față de atacurile și crimele comise de cei care veneau de peste liniile trasate de armistițiu între Israel și Iordania”.

La puțină vreme după aceea, Ben-Gurion a folosit autoritatea cu care era învestit pentru a acționa. Doi gardieni din Even Sapir, o așezare de lângă Ierusalim, au fost omorâți în 25 mai, iar el a ordonat o misiune ad-hoc secretă care să-l elimine pe temutul terorist palestinian Mustafa Samweli, care fusese în spatele uciderii gardienilor.

Acum, Ben-Gurion mai avea doar nevoie de cineva care să conducă această misiune.

Ariel Scheinerman – cunoscut mai bine drept Ariel Sharon – era un student de douăzeci și cinci de ani în 1953, dar avea deja o bogată experiență de luptă. Se erijase într-un lider încă din adolescență, când era consilier pentru mișcările de tineret și își dovedise curajul în Războiul de Independență, când fusese grav rănit. Arik, după cum i se spunea, era charismatic și autoritar, un războinic cu o excelentă condiție fizică, și nu a ezitat deloc când Statul Major al IDF l-a recrutat pentru a-l elimina pe Samweli. „Tatăl meu a răspuns *da* imediat”, scria fiul lui Sharon, Gilad, într-o biografie a

lui Ariei. „Era încrezător că, alături de șapte sau opt oameni de ispravă, prieteni care serviseră cu el în război și ulterior, și cu echipamentul care trebuia, putea să reușească”.¹²²

În noaptea de 12 spre 13 iulie, Sharon și o echipă formată din rezerviști au reușit să intre în satul lui Samweli din Cisiordania și să-i arunce casa în aer. Dar informațiile pe care le primiseră erau greșite și Samweli nu era acasă. Trupa a fost prinsă într-un schimb de focuri și abia a reușit să scape.

Înaltul comandament a considerat operațiunea un succes – pătrundere adâncă în teritoriul inamic, demonstrare a abilității de a lovi o țintă, întoarcerea la bază fără pierderi. Sharon, din contră, s-a întors epuizat și complet nesatisfăcut. Concluzia lui a fost că astfel de operațiuni trebuie efectuate de profesioniști, ceva complet diferit de grupul amestecat de prieteni pe care îi luase cu el în acea noapte.

Le-a spus superiorilor săi că era nevoie de o unitate de comando de elită. În 10 august, a luat ființă Unitatea 101¹²³.

¹²² Gilad Sharon, *Sharon: Viața unui lider*, 82 (în ebraică).

¹²³ Unitatea 101 a primit același număr ca trupa specială din care făcuse parte faimosul ofițer britanic Orde Charles Wingate în al Doilea Război Mondial, în Etiopia și Eritreea. Înainte de acel război, Wingate își avusese postul în Palestina,

„Această unitate a fost creată cu scopul de a efectua operațiuni în afara granițelor, acele misiuni care nu sunt standard și care necesită antrenament special și performanțe de nivel înalt”, conform Procedurilor de Operațiuni 101¹²⁴, scrise de Sharon însuși.

Sharon a primit mână liberă să-și aleagă propriii oameni, de la rezerviști reangajați în armată până la soldați obișnuiți. Voia să-i treacă printr-un program istovitor de instrucție de un an. Luptătorii lui au învățat cum să manevreze explozibili, cum să se deplaseze pe distanțe lungi și cum să tragă precis la țintă în timp ce erau în alergare pe un teren accidentat, exerciții care le-au dezvoltat și abilitățile, dar le-au inoculat și un sentiment de mândrie și încredere.

Tânărul lider s-a asigurat că oamenii lui se deosebesc de soldații obișnuiți ai IDF, înarmându-i cu o altă armă individuală, diferită față de puștile cu repetiție de fabricație cehoslovacă, aflate în uz pe atunci. În schimb, li s-au dat semiautomate Carl Gustav și au fost primii care au încercat noul și încă secretul Uzi, fabricat de israelieni.¹²⁵

unde condusesse Echipete Nocturne comune britanico-evreiești. Era considerat erou de către multe personalități de la vârful IDF, care serviseră alături de el în Echipete Nocturne. Data creării unității este luată dintr-o prelegere ținută de Ariei Sharon în Sderot, în 20 martie 2003.

¹²⁴ Sharon, *Viața unui lider*, 552

¹²⁵ Interviu cu Uzi Gal, noiembrie 2002.

Sharon a mai relaxat totodată și regulile privind îmbrăcămintea, ca și cele legate de conduită; la baza lor secretă din munții de lângă Ierusalim, oamenii Unității 101 lucrau adesea doar în haine civile. Pentru Sharon, elementele exterioare ale militariei erau de uz marginal; mai important era ca oamenii lui să creadă că sunt speciali, buni, cei mai buni. Și că au încredere în comandantul lor: informările operaționale ale lui Sharon erau precise și neechivoce, iar el lupta în fruntea batalionului lui, adesea în cea mai vulnerabilă poziție, întrupând bine cunoscutul motto al comandanților IDF: „Urmați-mă!”

Sharon era pătruns de o motivație nelimitată și neobosită de a participa la operațiuni și și-a dat seama că, dacă ar fi trebuit să aștepte informații precise de la AMAN pentru a-și efectua asasinatele țintite, nu va face vreodată ceva.

Prin urmare, Sharon și Moshe Dayan, șeful Marelui Stat Major, au schimbat tactica, abandonând precizia punctuală pentru ceva mult mai primitiv. În loc să omoare teroriști palestinieni, vor răzbuna uciderea israelienilor, atacând și terorizând satele arabe din care porniseră teroriștii pentru a-i ataca pe evrei, dar vizând și tabere militare și posturi de poliție.

„Nu putem preveni omorârea lucrătorilor din livezi și a familiilor în patul lor, spunea Dayan într-un discurs

din 1955, dar avem capacitatea să punem un preț mare pe sângele nostru vărsat”.

Sharon, tânjind după acțiune, a trasat planurile pentru o serie de raiduri de represalii împotriva unor ținte militare și civile arabe, apoi a făcut presiuni pentru ca superiorii lui să le aprobe¹²⁶. Totuși, rămâne o chestiune deschisă – câte dintre acele raiduri erau de represalii și câte erau de provocare. Sharon era adeptul citării celebrului dicton al lui Dayan: „Noi nu pornim lupte în timp de pace”. Uzi Eilam, fost ofițer de informații al lui Sharon, sugerează că aceasta nu era o regulă bătută în cuie. „Au fost multe cazuri în care noi, la cererea lui Arik, am provocat inamicul de peste graniță și am generat conflictul. La o analiză reală asupra a «cine a pornit treaba» în întreaga istorie a represaliilor IDF, nu am ieși în întregime curați”.

Chiar și atunci, în timp real, în timp ce se derulau acțiunile, exista un inconvenient la tacticile lui Sharon. În toamna anului 1953, fedainii au omorât o tânără și pe cei doi copii ai săi în Yehud, chiar la sud-est de Tel Aviv – morți brutale care au șocat opinia publică israeliană. Guvernul a jurat să răzbune acest act.¹²⁷ Presupunerea era că militanții arabi foloseau satele din

¹²⁶ Interviu cu Uzi Eilam, 2 decembrie 2009

¹²⁷ Morris, *Războaiele de graniță ale Israelului, 1949-1956*, 274-76 (în ebraică).

Cisiordania apropiate de graniță drept baze pentru a ataca Israelul. Sharon a ales unul dintre acele sate – Qibya, care putea sau nu să fi fost implicat în crimele din Yehud – drept țintă.

În 15 octombrie, înainte de revărsatul zorilor, Sharon a condus la Qibya o trupă de 130 de oameni din Unitatea 101 și alte unități, ducând cu ei mai mult de 1500 de tone de explozibili. În câteva ore, satul a fost distrus. „În operațiunea Qibya, mărturisea ulterior unul dintre locotenenții lui Sharon, am aruncat în aer patruzeci și trei de case. IDF era echipată cu mici lanterne rămase de la armata britanică, cu care abia dacă puteai vedea ceva. Am intrat acolo cu un megafon, cu lanternele aprinse și strigând: «Dacă este cineva aici, ieșiți, fiindcă suntem pe cale să aruncăm totul în aer». Unii s-au ridicat din pat și au ieșit. Apoi puneam explozibili și aruncam casa în aer. Când ne-am întors, am raportat unsprezece [arabi] uciși. Nu am mințit; doar că nu știam.”¹²⁸

Victimele au fost de șase ori mai multe.¹²⁹ Cel puțin șaiszeci și nouă au fost uciși, majoritatea femei și copii. Întreaga lume – inclusiv o mare parte din Israel și

¹²⁸ Ilil Baum, „Marele spirit al tatălui”, *Yedioth Jerusalem*, 1 mai 2009.

¹²⁹ În mod ciudat, numărul din rezoluția care condamna Israelul pentru raid a fost tot 101. Rezoluția Consiliului de Securitate 101 (1953), 24 noiembrie 1953 (S/3139/ Rev. 2).

comunitățile evreiești din jurul lumii – a fost oripilată. Consiliul de Securitate al ONU a condamnat raidul, la fel a făcut și Departamentul de Stat al SUA, care a anunțat că suspendase deja ajutorul dat Israelului, fiindcă violase acordurile de armistițiu din 1949.

Explicația oficială a Israelului pentru masacru a fost că responsabili erau civili evrei scăpați de sub control. „Toate unitățile IDF erau în bazele lor” în noaptea raidului, a declarat public Ben-Gurion. Abba Eban, ambasadorul Israelului la ONU, a repetat minciuna lui Ben-Gurion la o ședință a Consiliului de Securitate.

În privat, Ben-Gurion i-a acordat lui Sharon tot sprijinul său, fiindcă Unitatea 101 – în ciuda oprobiului internațional – făcea să crească moralul în cadrul unei armate israeliene epuizate de operațiuni defensive fără sfârșit. Unitatea reprezenta dăruire, îndrăzneală, îndemânare fizică și rezistență nervoasă, idealuri către care aspira fiecare soldat al IDF. După cum spunea ulterior Sharon, Unitatea 101 „a dovedit, în scurtă vreme, că nu exista misiune pe care să n-o poată duce la capăt”¹³⁰ și că acele misiuni au ajutat la securizarea granițelor Israelului. Această afirmație este deschisă dezbaterii – există întrebări serioase despre cât de încununate de succes au fost acele raiduri de

¹³⁰ Dintr-o prelegere ținută de Sharon în Sderot, în 20 martie 2003

comando în a reduce atacurile infiltrațiilor, iar unele nici nu și-au atins măcar obiectivele imediate dar soldații israelieni credeau că este adevărată.

Și asta era de ajuns. La începutul anului 1954, la doar cinci luni după ce fusese creată Unitatea 101, Dayan a contopit-o cu Brigada de Parașutiști¹³¹, Sharon fiind unul dintre comandanții de batalion. Dayan credea că Unitatea 101 devenise un model – de antrenament și disciplină, de dăruire și îndemânare – pe care Sharon îl putea copia cu parașutiștii și extinde apoi la întreaga armată.

Activitatea lui Sharon cu parașutiștii a fost mai restrânsă, fiindcă nu mai era comandantul unei unități independente, dar și pentru că avuseseră loc schimbări la nivelul înaltului comandament. Ben-Gurion își dăduse demisia și fusese înlocuit în postul de prim-ministru de pașnicul Moshe Sharett, care în general evita să aprobe represalii. Dar ce nu aproba Sharett, oamenii lui Sharon făceau singuri oricum.

Sora celui mai renumit luptător din 101, Meir Har-Zion, a fost ucisă în mod brutal de către beduini, în timp ce făcea o excursie ilegală dincolo de granița iordaniană. Har-Zion și doi camarazi, cu încurajarea morală și sprijinul logistic al lui Sharon, au mers la fața

¹³¹ Dayan, *Povestea vieții mele*, 113-15 (în ebraică).

locului și au ucis patru ciobani beduini drept răzbunare. Sharett a cerut să fie deferiți Curții Marțiale, dar Dayan și Sharon, cu sprijinul lui Ben-Gurion, au evitat acest lucru.

Sharett scria în jurnalul său în ziua de 11 ianuarie 1955: „Mă gândesc la natura și soarta acestei națiuni, care este capabilă de o sensibilitate spirituală atât de frumoasă, de atâta dragoste față de omenire, de o atât de onestă căutare a frumosului și sublimului, dar care, în același timp, dă naștere în rândurile tineretului său unor băieți care sunt în stare, cu minte clară și sânge rece, să omoare oameni, băgând adânc cuțitele în carnea unor beduini tineri și fără apărare. Care dintre cele două suflete prezente în paginile Bibliei își va înfrânge rivalul în sânul acestei nații?”¹³²

Mustafa Hafez, între timp, era încă în viață. Căpitanul de informații egiptean și colegul său din Iordania, Salah Mustafa, continuau să comande trupe de infiltrați palestinieni, iar acei infiltrați încă provocau haos în Israel.

Pe 17 martie 1954, un grup de doisprezece teroriști arabi au atacat în Pasul Scorpionului – o fâșie de drum

¹³² Sharett, „Jurnalul personal”, vol. C, 823 (în ebraică). Mulțumiri lui Yaakov Sharett, fiul lui Moshe, care mi-a atras atenția asupra acestei informații.

șerpuit în inima Deșertului Negev – un autobuz civil care mergea de la Eilat la Tel Aviv. Trăgând de la foarte mică distanță, au ucis unsprezece pasageri. Un băiat de nouă ani, Haim Furstenberg, ascuns sub un scaun, s-a ridicat după ce aceștia ieșiseră din autobuz și a întrebat: „Au plecat?” Teroriștii l-au auzit, s-au întors la autobuz și l-au împușcat în cap. A supraviețuit, dar a rămas paralizat până la moarte, treizeci și doi de ani mai târziu. Arabii au mutilat și au scuipat pe cadavre. S-a dovedit mai târziu că erau palestinieni și beduini care veniseră din Iordania și erau sprijiniți de Salah Mustafa.

Sharett era presat să dea o replică, dar nu voia să aprobe o operațiune de răzbunare. „Un act de reacție la această baie de sânge doar ar umbri efectul oribil și ne-ar aduce la același nivel cu criminalii în masă din cealaltă tabără”, scria el în jurnalul său.

În schimb, Unitatea 504 a AMAN a trimis un grup de trei asasini beduini pe care îi plătea ca agenți. Au trecut în Iordania bine înarmați și ducând două instalații explozive pregătite de Natan Rotberg. Au aflat unde locuia unul dintre teroriști, într-un sat din sudul Iordaniei și, după ce au hotărât să nu-i arunce casa în aer, au așteptat până a rămas singur și l-au împușcat mortal. „Agenții noștri au găsit cartea de identitate a șoferului de autobuz, printre lucrurile pe care le jefuise,

și ne-au adus-o înapoi”, își amintește Yigal Simon, un veteran din 504.

Această operațiune punctuală a fost considerată un succes de către 504, dar nu a făcut vreo mare diferență în tabloul general.

Asasinatele țintite, cu succesul lor limitat, eșuaseră în a opri sau măcar a încetini, în mod notabil, atacurile de peste graniță. Raidurile de pedepsire stârniseră furia mondială, dar nu încetinisă masacrul.

La mijlocul anilor '50, Hafez câștiga¹³³. Teroriștii pe care îi instruia efectuau atacuri din ce în ce mai distrugătoare în teritoriul israelian – adunând informații, sabotând infrastructura, furând bunuri și omorând israelieni. Israelul, lipsindu-i infrastructura adecvată, inclusiv informațiile de mare acuratețe, experiența, multe cunoștințe aplicabile și trupe destul de numeroase, bine instruite și echipate, putea răspunde doar cu operațiuni de represalii din ce în ce mai neortodoxe și cu bombardamente grele asupra Fâșiei Gaza.

Numele lui Hafez apărea des în rapoartele pe care Unitatea 504 le primea de la sursele sale din sud. Totuși, era o figură vagă, învăluită de mister.¹³⁴ „Nu

¹³³ Morris, *Războaiele de graniță ale Israelului, 1949-1956*, 81, 101, 343-45 (în ebraică)

¹³⁴ Interviu cu Nimrodi, 14 decembrie 2010. Mulțumiri lui Ofer Nimrodi și Shimon Shapira, pentru ajutorul lor în aranjarea interviului.

am primit niciodată vreo poză a lui, spunea Yaakov Nimrodi, care comanda baza din sud a unității. Dar știam că este un tânăr de aproximativ treizeci de ani, destul de arătos și foarte charismatic. Prizonierii și agenții noștri vorbeau despre el cu admirație și respect”.

Hafez și Nimrodi – el însuși un ofițer tânăr și charismatic – erau de părți diferite ale baricadei, în conflictul arabo-israelian. „Hafez era considerat una dintre cele mai bune minți din serviciile de informații egiptene, spunea Nimrodi. Puțini agenți de-ai noștri puteau să-i scape printre degete. Mulți erau capturați și lichidați sau deveneau agenți dubli, după tratamentul pe care-l primeau de la el, și se întorceau împotriva noastră. În acest război al minților, doar cei mai buni câștigau și supraviețuiau”.

Pe acest fundal de impotență în ceea ce privește securitatea și sub o puternică presiune publică, Sharett a fost obligat întâi să-l accepte pe Ben-Gurion drept ministru al apărării, apoi să-i dea înapoi postul de prim-ministru, în noiembrie 1955. Sharett s-a întors la vechiul său post de ministru de externe și, ulterior, a fost obligat să își dea demisia, la presiunea lui Ben-Gurion.

Întoarcerea lui Ben-Gurion i-a încurajat pe cei din AMAN să planuiască atacuri și mai puternice

împotriva fedainilor. Una dintre idei era să termine odată cu Hafez. „El era capul șarpelui, spunea Nimrodi, pe care trebuia să-l tăiem.”

„Dar acest lucru era dificil din trei motive, spunea Avraham Dar, care acum, ca maior în AMAN, era însărcinat cu adunarea de informații despre Hafez. În primul rând, să adunăm destule informații despre el și despre locurile pe care le frecventa; în al doilea rând, să ajungem la el și să-l omorâm; și în al treilea rând, problema diplomatică. Era ofițer superior în armata unui stat suveran. Uciderea lui putea fi văzută ca o trecere a unei linii roșii în relațiile cu Egiptul și să ducă la deteriorarea acestora.”

Încercările ONU de a media problema între Israel și Egipt au eșuat, iar raidurile lui Hafez au continuat, în tot cursul anului 1955 și în primăvara anului 1956. În 29 aprilie 1956, o trupă de gherilă palestiniană instruită de Hafez a deschis focul asupra unor țăranii care lucrau câmpurile de la Nahal Oz, un kibbutz de la granița de sud a Israelului. Roi Rotberg, un locotenent tânăr din rezerva IDF, însărcinat cu securitatea kibbutz-ului, a încălecat un cal și i-a atacat. Palestinienii l-au omorât, i-au scos ochii și i-au târât trupul pe câmp și peste șanțul care marca granița, o acțiune care sugera că Rotberg invadase un teritoriu străin.

Moshe Dayan a primit foarte greu vestea morții lui

Rotberg. Îl cunoscuse pe locotenent cu doar o zi înainte, în timp ce făcea un tur pe la așezările din sud. A doua zi, pe 30 aprilie, Dayan stătea la marginea mormântului deschis al lui Rotberg și citea un elogiu care, în anii următori, a ajuns să fie văzut drept formularea fundamentală a militarismului israelian¹³⁵:

Roi a fost ucis ieri, dimineața devreme. Liniștea dimineții de primăvară l-a orbit și nu i-a văzut pe cei care așteptau la marginea arăturii. Să nu aruncăm vina pe asasini. Cine suntem noi să ne enervăm pe puternica ură pe care o au față de noi? Timp de opt ani au stat în taberele de refugiați din Gaza, iar în fața ochilor lor, noi am transformat pământul și satele în care au trăit ei și strămoșii lor în moștenirea noastră...

Suntem generația sedentară și, fără căști de oțel și gurile tunurilor, nu vom putea fi în stare să plantăm un copac sau să construim o casă. Copiii noștri nu vor trăi dacă nu vom construi adăposturi și, fără garduri de sârmă ghimpată și mitraliere, nu vom fi în stare să asfaltăm drumuri sau să forăm după apă. Milioane de evrei, anihilați fiindcă nu aveau o țară, se uită la noi din praful istoriei evreiești și ne ordonă să ne stabilim și să ridicăm o țară a poporului nostru.

¹³⁵ Aluf Benn, „Militarist și postsionist”, *Haaretz*, 9 mai 2011.

...Nu trebuie să refuzăm să vedem ura care însoțește și umple viețile a sute de mii de arabi care trăiesc în jurul nostru și așteaptă clipa când vor fi destul de puternici ca să ne verse sângele. Nu ne vom abate privirea, pentru ca mâinile noastre să nu slăbească.

Acesta este destinul generației noastre.¹³⁶

În cuvinte simple, Dayan voia să spună că evreii din statul Israel poate că veniseră drept coloniști întorcându-se în vechea lor țară, dar, din perspectiva arabilor, ei veniseră drept invadatori. Astfel, arabii – în mod justificat, din punctul lor de vedere – îi urau pe evrei. Și existența pe mai departe a evreilor depindea, mai mult decât orice, de abilitatea lor de a se apăra împotriva arabilor care doreau să-i omoare. Tot ce exista în rest – dezvoltarea, economia, societatea și cultura – erau subordonate și trebuiau să se plieze pe nevoile de securitate și supraviețuire. Acesta, în viziunea lui Dayan, era destinul Israelului, născut din mii de ani de istorie a evreilor.

Lângă mormânt, în timp ce Dayan vorbea, era vărul lui Roi, Natan Rotberg, constructorul de bombe. După înmormântare, Natan i-a promis unchiului său,

¹³⁶ Bar-On, *Moshe Dayan*, 128–29 (în ebraică).

Shmaryahu, că-i va răzbuna fiul, pe Roi¹³⁷.

Ca un făcut, Dayan era și el hotărât să-i răzbune pe Roi și pe toți ceilalți israelieni omorâți și terorizați de echipele lui Hafez. De această dată, Dayan l-a convins pe Ben-Gurion nu doar să lanseze un raid de represalii împotriva unui sat palestinian, dar și să-i dea voie să instruiască serviciile de informații să-i ucidă pe egiptenii care comandau asasinii din Israel – coloneii Hafez și Salah. Aceasta era o importantă escaladare.

Avraham Dar a scris ordinul operațional, care a primit numele de cod Eunuc (Saris). Din câte se pare, acesta a fost primul ordin operațional pentru un asasinat țintit, care a fost și scris, și executat, în istoria statului Israel.

„În lumina organizării de către Egipt a activităților fedainilor în Fâșia Gaza și Iordania, scria Dar, s-a decis să se acționeze împotriva organizatorilor lor, Mustafa Hafez, în Fâșia Gaza, și atașatul militar egiptean, în Iordania. Scopul: eliminarea fizică a celor doi bărbați numiți mai sus, cu bombe-capcană.” În cazul lui Hafez, își amintește Dar, „era clar pentru noi că bomba trebuia să-i fie dată de cineva în care avea încredere”.

Și-au găsit omul în Muhammad al-Talalqa, un tânăr beduin care locuia în Fâșia Gaza și lucra și pentru

¹³⁷ Interviu cu Rotberg, 3 august 2015.

Hafez, și pentru Unitatea 504. Talalqa și Hafez nu știau că 504 avea informația că Talalqa era agent dublu, iar AMAN a hotărât să profite de aceasta și să-i dea ceva într-un pachet care să-i pară atât de important, încât i-l va duce imediat lui Hafez.

Ce putea fi acel ceva? O carte care cuprindea toate codurile Morse folosite de către israelieni, pe care Talalqa va fi instruit de către 504 să o ducă altui agent israelian din Gaza. Din nou, s-a apelat la serviciile lui Natan Rotberg. Își va răzbuna vărul.

„Zadok [Ofir, ofițer la baza de sud a Unității 594] m-a sunat și mi-a spus despre plan, spunea Rotberg la mai mult de cinci decenii după eveniment. Am înțeles cine a fost implicat și am fost foarte mulțumit. Le-am spus că dacă îi puteau livra o carte groasă lui Hafez, eu mă voi ocupa de restul. Am tăiat interiorul cărții și am turnat 300 de grame din ce produc eu. Era de ajuns? Bineînțeles. Un detonator are douăzeci de grame – dacă îți explodează în palmă, vei ajunge fără degete. Așa că 300 de grame care explodează în fața unei persoane îl vor omorî cu siguranță.

Mecanismul era bazat pe un braț metalic, o bucată de marmură și un arc puternic. Când cartea era închisă, într-un colet ranforsat cu legături, brațul era sub presiune și nu se mișca. În clipa în care desfăceai legăturile și ambalajul, brațul scăpa liber și împingea

marmura în față, găurind detonatorul, care iniția bomba și – *bum!*”¹³⁸

Planul și bombele-capcană au funcționat excelent. Pe 11 iulie 1956, Talalqa a trecut granița, s-a dus direct la cartierul general al serviciilor de informații militare din Gaza și i-a înmânat radios coletul lui Hafez.

„Când a scos cartea din ambalaj, a spus ulterior un martor ocular în fața unei comisii secrete egiptene de anchetă, a picat o bucată de hârtie. Colonelul Mustafa Hafez s-a aplecat să o ia de pe jos și exact în aceeași clipă a avut loc și explozia.”¹³⁹ Hafez a fost rănit mortal.

Unii dintre cei prezenți au mărturisit că, în timp ce zăcea întins la pământ, a strigat: „M-ați înfrânt, câinilor”.

A doua zi, Natan Rotberg l-a vizitat pe unchiul său, tatăl lui Roi.

Și-a pus uniforma de ceremonie. „I-am spus: «Shmaryahu, am avut grijă de problema cu Mustafa Hafez», a spus Rotberg. L-a făcut să se simtă mai bine? Nu sunt sigur, dar pe mine a reușit. Eram fericit. Shmaryahu tăcea. I-a apărut o lacrimă în ochi și mi-a mulțumit că l-am ținut la curent.”

¹³⁸ Interviu cu Rotberg, 3 august 2015.

¹³⁹ Serviciile Militare de Informații Egiptene, Anchetă despre moartea colonelului Hafez, 16 iulie 1956 (arhiva autorului, primit de la Nimrodi).

Egiptenii erau prea jenați să recunoască public breșă lor de securitate. A doua zi după moartea lui Hafez, a apărut o mențiune în ziarul egiptean Al-Ahram: „Col. Mustafa Hafez, staționat în Fâșia Gaza, a fost ucis când vehiculul său a atins o mină... Era unul dintre eroii războiului din Palestina și a luptat pentru eliberarea ei. Istoria a înregistrat faptele lui eroice. Numele său semăna frică și panică în Israel.”

În aceeași zi în care a fost ucis Hafez, Salah Mustafa, atașatul militar egiptean la Amman, a primit prin poștă un exemplar al cărții *Achtung Panzer!* de Heinz Guderian, eroul războiului german de blindate și unul dintre părinții conceptului de blitzkrieg¹⁴⁰. Avraham Dar, un pasionat de istorie și strategie militară, a ales cartea, fiindcă era sigur că Salah o va considera un cadou adecvat. Doi membri ai trupelor speciale intraseră în Ierusalimul de Est, care era sub conducere iordaniană, și au trimis de acolo cartea prin poștă, astfel încât ștampilele de pe plic să nu trezească suspiciuni.

Salah, care încă nu auzise despre atacul asupra

¹⁴⁰ Încurajat de succesul său, Dar i-a sugerat lui Dayan să meargă încă un pas înainte și să folosească un agent dublu pentru a asasina un general sirian, pe șeful serviciilor de informații militare. Dayan a aprobat ordinul operativ detaliat și l-a trimis lui Ben-Gurion, dar acesta a șovăit. Prim-ministrul israelian se temea că asasinatelor repetate ale oficialilor guvernamentali superiori îi va motiva pe arabi să riposteze împotriva omologilor lor din Israel, poate chiar împotriva lui, și nu a aprobat operațiunea. Interviu cu Dar, 8 octombrie 2015.

omologului său din Gaza, a deschis cartea și aceasta a explodat, rănindu-l mortal. A murit ulterior la un spital.

Dayan, șeful Marelui Stat Major, a înțeles semnificația acestor două lovituri și a ținut în curtea lui o petrecere luxoasă pentru a celebra uciderea lui Hafez și Salah. Avraham Dar a întocmit lista de invitați.

4.

Întregul comandament suprem, dintr-o singură lovitură

Asasinatele țintite cărora le-au căzut victime Hafez și Salah au zdruncinat serviciile de informații militare egiptene și a urmat o scădere a numărului de incursiuni teroriste în Israel. Din punctul de vedere israelian, acesta era un succes. Apoi au venit vremuri grele peste regiune, însă dintr-un alt motiv.

În 26 iulie 1956, președintele egiptean Gamal Abdel Nasser, acționând conform unei agende anticoloniale, a naționalizat Canalul Suez – legătura navală vitală dintre Marea Mediterană și Marea Roșie. Guvernele britanic și francez, ai căror cetățeni erau acționarii majoritari ai foarte profitabilei companii care opera canalul, s-au înfuriat. Israelul, pe de o parte, dorea să recâștige posibilitatea de trecere prin canal, dar, în

același timp, a mai văzut o ocazie de a transmite un mesaj clar Egiptului: că Nasser va plăti în sfârșit un preț mare pentru trimiterea de militanți în Fâșia Gaza pentru a ataca Israelul și că ambițiile sale explicite de a distruge țara vor cunoaște o ripostă zdrobitoare.

Această convergență a intereselor a dus la o alianță secretă între cele trei țări, cu un tânăr și energic director general al Ministerului Apărării israelian, Shimon Peres, care a jucat un rol important în trasarea unui plan ambițios de luptă. Israelul urma a invada Peninsula Sinai, dându-le astfel britanicilor și francezilor un pretext – o criză care amenința Suezul – să intervină, la rândul lor. Franța a promis să asigure Israelului acoperire aeriană împotriva atacurilor din partea Forței Aeriene Egiptene.

Cu puțină vreme înainte de ziua aleasă pentru acțiune, AMAN a aflat că o delegație care îl includea pe puternicul șef al Marelui Stat Major, mareșalul Abd Al-Hakim Amer, și mulți alți ofițeri superiori, decolaseră de la Cairo spre Damasc. Apăruse o oportunitate. Dintr-o singură lovitură, Israelul putea elimina aproape întreaga conducere militară egipteană.

Aviația a început să facă antrenamente intense pentru interceptția nocturnă, o operațiune dificilă, având în vedere capacitățile tehnologice disponibile atunci. Ben-Gurion și Dayan au hotărât ca Israelul să

facă tot ce se putea pentru a-și ascunde implicarea și să încerce să pară ca și cum avionul s-ar fi prăbușit din cauza unei probleme tehnice.¹⁴¹

Misiunea a primit numele de cod Operațiunea Cocoșul.

Se aștepta ca egiptenii să efectueze scurtul zbor de întoarcere dintre Damasc spre Cairo în două aparate Iliușin¹⁴² Il-14. AMAN a dat sarcina de a identifica și urmări convoiul unității sale secrete de radiolocație (SIGINT).¹⁴³ Unitatea (cunoscută acum drept Unitatea 8200) repurtase deja o serie de succese importante în războiul din anii 1948–1949, după care AMAN a investit multe resurse în dezvoltarea acesteia care, în cele din urmă, va deveni cea mai mare – și, spun unii, cea mai importantă – din IDF.

Investiția s-a dovedit fructuoasă. Cu câteva zile înainte ca delegația să plece de la Cairo la Damasc, tehnicienii SIGINT au reușit să izoleze frecvența de emisie pe care se așteptau ca egiptenii s-o folosească în scurtul zbor înapoi la Cairo. Douăzeci de operatori radio israelieni, toți având sub douăzeci și cinci de ani,

¹⁴¹ Cenzorii militari israelieni au interzis publicarea detaliilor despre operațiune până în 1989. Înregistrare cu Mordechai Bar-On despre Dayan, de la seminarul „Operațiunea Cocoșul 56“, 5 martie 2015.

¹⁴² Avion de atac, fabricat de Uniunea Sovietică (n. red.).

¹⁴³ Interviu cu Gelber, 16 mai 2011. Uri Dromi, „Mesaj urgent către Marele Stat Major: codul egiptean a fost spart” *Haaretz*, 29 august 2011.

așteptau încordați la baza din Ramat Hasharon, la nord de Tel Aviv, asigurând ture permanente, așteptând ca egiptenii să decoleze de la Damasc. Unitatea era sub o imensă presiune din partea înaltului comandament, deoarece invazia pe uscat a peninsulei Sinai era programată pentru 29 octombrie, iar haosul demoralizant creat de pierderea întregului comandament superior i-ar pune pe egipteni într-un mare dezavantaj. Intrau în criză de timp.

Zilele treceau greu, operatorii radio așteptând cu răbdare un sunet în căști.¹⁴⁴ Zorile apărură în dimineața zilei de 28, ziua de dinainte de momentul crucial al invaziei, și egiptenii tot nu plecaseră din Siria. În sfârșit, la ora 14.00, în după-amiaza zilei de 28 octombrie, au prins semnalul pe care-l așteptau: piloții de pe cele două aparate Iliușin 11–14 se pregăteau să decoleze.

Mattias „Chatto” Birger, comandantul Escadrilei 119 și unul dintre cei mai buni piloți ai aviației în acel moment, a fost ales pentru dramatica misiune.¹⁴⁵ Pe la ora 20.00, SIGINT a anunțat aviația că doar unul dintre cele două aparate Iliușin decolase. Totuși, SIGINT credea că toate oficialitățile egiptene erau la bord.

¹⁴⁴ Interviu cu Yom-Tov Eini, 19 ianuarie 1999. Argaman, *Era ultrasecret*, 39–60.

¹⁴⁵ Tsiddon-Chatto, *Ziua, noaptea, prin pâclă și ceață*, 220–21 (în ebraică).

Operațiunea Cocoșul primea undă verde.

Chatto s-a urcat în avionul cu reacție Meteor Mk.13 și a decolat cu navigatorul său, Elyashiv „Shivi” Brosh. Era o noapte foarte întunecată, atât de întunecată, încât chiar și orizontul aproape că dispărea în beznă.

Chatto a urcat la zece mii de metri și a redresat avionul. Radarul detecta un avion care se apropia.

— Contact, contact, contact! a spus Shivi prin sistemul de inter-comunicație.

— Ora două, altitudinea noastră, la trei mii în față, se mișcă spre ora trei. Patru! Virează tare spre dreapta! mai încet! Te apropii prea repede!

Pe fundalul cerului complet negru, Chatto văzu mici flăcări portocalii, flăcările de la efuzoarele avionului Iliușin.

— Contact vizual, raportă turnului de control.

— Vreau o identificare clară a avionului, îi răspunse comandantul aviației Dan Tolkowsky, care se afla în centrul de comandă. Clară, fără vreun dubiu. Ai înțeles?

Chatto a virat ușor la stânga până a putut vedea lumină în ferestrele compartimentului pentru pasageri. Ferestrele carlingii erau mai mari decât celelalte. *Aceasta este o identificare clară*, se gândi Chatto. *Doar un Iliușin are astfel de ferestre. A mai observat bărbați în uniforme militare care se plimbau printre scaune.*

— Identificare confirmată! zise Chatto.

— Liber să deschizi focul, doar dacă nu mai ai vreun dubiu, spuse Tolkowsky.

— Am înțeles.

Proiectilele erupseră din cele patru tunuri de douăzeci de milimetri din botul avionului. Chatto a fost orbit de o luminozitate neașteptată: cineva din echipajul de la sol, încercând să fie de folos, încărcase trasoare în tunuri, dar scânteierile luminoase în întunericul aproape complet l-au orbit.

Privirea lui Chatto își reveni. Văzu foc în cer.

— L-am nimerit! spuse Chatto către turnul de control. Motorul stâng este în flăcări și se pare că este un scurtcircuit, fiindcă totul este întunecat.

Chatto apăsă din nou pe trăgaci. Iliușin explodează, o minge de foc în noapte, scuișând bucăți aprinse de fuzelaj. Începu să cadă în spirală spre mare.

— L-ai văzut zdrobindu-se? întrebă Tolkowsky în timp ce Chatto își redresa avionul.

— Afirmativ, zdrobit, răspunse Chatto.

Chatto și-a adus înapoi avionul cu ultimele rezerve de combustibil și a fost întâmpinat pe pistă de șeful statului major Moshe Dayan și de generalul Tolkowsky, care i-a adus la cunoștință vestea că, în ultima clipă, Amer se pare că hotărâse să aștepte al doilea avion.

— Dacă este timp, spuse Chatto, realimentăm și urcăm din nou.

— Ne-am gândit la asta, dar am ajuns la concluzia că ar părea prea evident și ne-ar putea devoala sursa noastră de informații, răspunse Dayan. Am hotărât să-l lăsăm în pace pe Amer. Chiar și așa, în clipa în care ai lichidat Statul Major egiptean, ai câștigat jumătate de război. Hai să bem un pahar pentru a doua jumătate.

Operațiunea Cocoșul a fost, fără dubiu, o mare reușită în materie de strângere de informații și lovituri aeriene. Într-adevăr, participanții la Operațiunea Cocoșul au început mai târziu să-i spună „doborârea Statului Major egiptean”¹⁴⁶ și vor afirma că haosul care a izbucnit în înaltul comandament de la Cairo a contribuit în mod semnificativ la victoria Israelului în războiul care a început în ziua următoare.

Chiar dacă impactul a fost sau nu atât de mare cum au afirmat acești oameni, IDF a dat peste cap destul de ușor armata egipteană. A pus lumea în temă: statul

¹⁴⁶ Totuși, este greu de găsit motive pentru afirmația referitoare la efectul său imediat. În Egipt nu s-a publicat vreodată ceva referitor la incident. Nici în Israel - după cât a reușit să descopere cercetarea pentru această carte - nu s-a înregistrat vreo informație clară privind identitatea celor de la bordul avionului Iliușin care a explodat, sau despre alte probleme cu care s-a confruntat înaltul comandament egiptean ca urmare a interceptării. Interviuri cu David Siman Tov și Shai Hershkowitz, 12 februarie 2017, Yoram Meital, 18 octombrie 2013, și Motti Golani, 15 ianuarie 2013.

evreiesc era acum o forță combatantă serioasă. Ben-Gurion, temporar într-o stare de euforie, a trimis o scrisoare deschisă ofițerilor și soldaților Brigăzii a 9-a, în care le vorbea despre „Al Treilea Regat al Israelului”.

Odată cu peninsula Sinai, Israelul cucerise și Fâșia Gaza. După ce IDF a ocupat Fâșia, Rehavia Vardi a trimis câțiva dintre oamenii lui din Unitatea 504 să percheziționeze clădirea serviciilor de informații egiptene din orașul Gaza, unde Mustafa Hafez fusese ucis cu câteva luni înainte. Într-un beci, au găsit o comoară ascunsă, una pe care egiptenii, care fugiseră sperați, uitaseră s-o distrugă: dosarul intact cu toți teroriștii palestinieni pe care Hafez și oamenii lui îi folosiseră împotriva Israelului în cei cinci ani anteriori campaniei din Sinai.

Era ca și cum egiptenii ar fi lăsat o listă cu ținte. Vardi s-a întâlnit cu șeful de stat major Dayan și i-a cerut permisiunea de a începe să-i elimine pe palestinienii numiți în dosar. Dayan, la rândul lui, a primit aprobarea lui Ben-Gurion. Vardi i-a ordonat apoi lui Natan Rotberg – și cuvei sale cu explozibili – să înceapă treaba.

Formula specială a lui Rotberg a fost turnată în coșuri de nuiele, brichete, fructe, legume, chiar și în piese de mobilier. Agenții arabi ai Unității 504 au ascuns

bombele în locuri adecvate sau le-au dat cadou la circa treizeci de fedaini palestinieni din Gaza. Între noiembrie 1957 și martie 1958, oamenii lui Vardi au luat pe rând numele din dosar, eliminând oamenii care terorizaseră Israelul ani întregi. Misiunile de ucidere țintită au fost în mare parte un succes din punct de vedere tactic, dar nu neapărat și strategic. „Toate aceste eliminări erau de o eficiență limitată, spunea Rotberg, fiindcă alții, pur și simplu, le luau locul.”

Foarte repede, conspirația secretă dintre Marea Britanie, Franța și Israel s-a transformat într-un răsunător dezastru diplomatic. Statele Unite au forțat Israelul să se retragă din Sinai și Gaza. Franța și Marea Britanie au renunțat și ele și au pierdut în cele din urmă controlul canalului, iar liderii ambelor superputeri au fost siliți să demisioneze.

Regimul egiptean era acum văzut ca fiind cel care se ridicase împotriva capitalismului intervenționist occidental și care forțase două mari puteri europene și pe inamicul său, Israelul, să dea înapoi. Nasser a fost prezentat ca un erou și a devenit, din motive obiective, liderul lumii arabe. Nasser a fost însă de acord să permită navelor israeliene să tranziteze canalul și să oprească finanțarea operațiunilor fedainilor din Gaza. Și-a dat seama că posibilitatea izbucnirii unui conflict militar fără prea mulți sorți de izbândă cu Israelul,

generat de aceste operațiuni, era mai mare decât avantajele care puteau deriva din ele.

În sfârșit, în 1957, se părea că va fi oprită infiltrarea teroriștilor în Israel.

Campania din Sinai le-a arătat clar statelor arabe că distrugerea Israelului va fi foarte dificilă și i-a acordat Israelului unsprezece ani de pauză în ceea ce privește conflictele pe scară largă, până la Războiul de Șase Zile, din 1967. IDF a folosit acest timp pentru a se transforma într-o forță militară puternică, numeroasă, bine instruită, bazată pe tehnologie, echipată cu arme moderne și având o ramură specializată în strângere de informații, AMAN, cu capacități extinse.

Anii care au urmat au fost buni și pentru Mossad. Isser Harel a crescut Mossad de la o organizație fără experiență și uneori ezitantă, într-o agenție cu aproape o mie de angajați, recunoscută pe plan internațional pentru soliditatea, tenacitatea și îndrăzneala ei.

Israelul începuse să conteze ca o putere în rândul serviciilor secrete în 1956, după ce Nikita Hrușciiov a ținut un discurs secret la al XX-lea Congres al Partidului Comunist, în care vorbea pe față despre crimele comise de predecesorul său, Iosif Stalin. Fiecare agenție de spionaj din lumea occidentală era nerăbdătoare să obțină textul, să-l studieze pentru a

avea indicii asupra modului de gândire al lui Hrușciov, dar niciuna nu a putut penetra scutul de fier care apăra secretele Uniunii Sovietice. Spionii israelieni au reușit, iar Isser Harel a ordonat ca o copie a discursului să fie înmănată CIA.

Directorul impresionat și recunoscător al agenției, Allen Dulles, i l-a dat președintelui Dwight Eisenhower, care a cerut apoi să fie „scurs” spre *The New York Times*¹⁴⁷. Publicarea a stârnit o furtună globală și a stânjenit foarte mult Uniunea Sovietică.

Astfel, s-a născut alianța secretă dintre spionajul american și cel israelian.¹⁴⁸ De partea americană, alianța era condusă de James Jesus Angleton, șeful

¹⁴⁷ Luni, 4 iunie 1956, *The New York Times* a publicat știrea că textul discursului era în mâinile americanilor, iar a doua zi a publicat pasaje lungi din el, punctate de o mulțime de subtitluri precum: „Discursul lui Hrușciov despre Stalin dă detalii despre conducerea bazată pe teroare”, „Acuzațiile duc la epurări la Kremlin”, „Dictatorul mort, înfățișat drept sălbatic, pe jumătate nebun și ahtiat după putere”. Publicarea discursului lui Hrușciov a trimis unde de șoc în toată lumea, exact ceea ce voia CIA.

¹⁴⁸ Și alte organizații israeliene și americane de informații, în afară de Mossad și CIA, au legat relații între ele. Foarte importantă a fost legătura dintre Agenția Națională de Securitate americană și corespondenta sa israeliană, Unitatea 8200 a AMAN. Printre documentele pe care le-a dezvăluit Edward Snowden, erau și câteva treceri în revistă istorice ale acestor relații, datând de la începutul anilor '60 și fiind o mărturie a profunde colaborări în domeniul spionajului, împotriva adversarilor comuni din Orientul Mijlociu. Examinarea atentă a documentelor lui Snowden într-un subsol al *The Intercept*, în New York, în mai 2016, facilitată de sprijinul și cooperarea personalului acelui site, cu mulțumiri deosebite față de Henrik Moltke.

contraspionajului CIA, un suporter al Israelului care, la fel ca Harel, vedea câte un spion sovietic sub fiecare pat. Prin acest canal, CIA va obține o bună parte a informațiilor din Orientul Mijlociu, practică existentă și astăzi.

Campania israeliană din Sinai, din 1956, cu toate că a fost un dezastru politic, a cimentat pe mai departe poziția țării în operațiunile de spionaj.¹⁴⁹ Imediat după finalul aceluia scurt război, Harel a început să țeară o rețea de contacte secrete în toate țările din Orientul Mijlociu, Asia și Africa, inclusiv în multe care erau în mod deschis de partea arabilor. Acest modus operandi era cunoscut în Mossad drept „doctrina periferică”¹⁵⁰ și însemna stabilirea de legături secrete cu țări și

¹⁴⁹ Interviu cu Harel, 6 aprilie 2001. Cel mai detaliat raport despre Campania din Suez și câștigurile și pierderile israeliene poate fi găsit în Golani, *Va fi război vara viitoare*, 597-620 (în ebraică).

¹⁵⁰ David Kimche, comandant superior Mossad în Africa, a explicat: „Ne costa aceeași sumă de bani să trimitem în Africa un expert în cotețe de găini sau un instructor în culegere de informații. Ultimul va ajunge să-l întâlnească pe împărat. Primul va ajunge într-un coteț. Este clar care a fost prima noastră alegere. Legăturile dintre servicii erau cea mai rapidă cale de a pona o relație intimă”. Interviu cu David Kimche, 18 august 1998, Harel, 6 aprilie 2001, Reuven Merhav, 22 aprilie 2014, Ben-Natan, 13 septembrie 2010, Tamar Golan, 24 septembrie 2007, Hannan Bar-On, 30 decembrie 1997, Yoav Biran, 22 aprilie 1999, Lubrani, 26 decembrie 1997, și Arie Oded, 16 septembrie 1998. Pilpul din Addis Abeba către Ministerul Afacerilor Externe - *Raport despre întâlnirea cu împăratul etiopian și șeful statului-major*, 25 august 1957, ISA 3740/9. Black și Morris, *Războaiele secrete ale Israelului*, 186.

organizații situate imediat dincolo de inelul de țări arabe ostile din jurul Israelului, sau cu minorități din acele țări care erau în conflict cu adversarii Israelului.

Rezultatul extraordinar al strategiei periferice a Mossad a fost o alianță de spionaj tripartită – cu numele de cod Trident – între Israel, șahul Iranului și Turcia. Șefii celor trei agenții statale de spionaj se întâlneau din când în când și schimbau mari cantități de material informativ. Alianța a efectuat și operațiuni comune împotriva sovieticilor și arabilor. Ben-Gurion l-a convins pe președintele Eisenhower că Trident este o instituție de cea mai înaltă clasă, iar CIA a dat fonduri pentru a finanța activitatea ei.¹⁵¹

¹⁵¹ Ben-Gurion a explicat natura acestei alianțe într-o scrisoare trimisă președintelui american Dwight D. Eisenhower: „În scopul de a ridica un zid înalt care să oprească valul provocat de Nasser și sovietici, am început să strângem legăturile cu diverse state din afara perimetrului Orientului Mijlociu... Scopul nostru este să organizăm un grup de țări, nu neapărat o alianță oficială, care să fie în stare să reziste expansiunii sovietice, prin interpuși cum este Nasser”. Eshed, *Mossad-ul unui om*, 277. Acordul C’LIL stipula întâlniri periodice între șefii structurilor de informații ale celor trei state, fiecare fiind gazdă la câte o întâlnire, prin rotație. Cele trei națiuni au mai creat și un mecanism complex pentru coordonarea informațiilor și schimb de informații despre diverse chestiuni. Israelul a considerat C’LIL o realizare strategică fără precedent, fiindcă Israelul se poziționase drept ax central într-un pact de informații militare. În disputele regionale izbucnite între Turcia și Iran, C’LIL a servit drept o platformă și Israelul drept arbitru. „Pe atunci, a explicat Reuven Merhav, oficial Mossad implicat în organizarea întâlnirilor C’LIL, toți șefii serviciilor din Turcia, Iran și Etiopia aveau o legătură directă cu șeful, indiferent dacă era șahul sau împăratul Haile Selassie. Prin C’LIL, era posibilă transmiterea de mesaje și idei direct

Cea mai mare lovitură dată de Mossad, totuși, a fost în 1960, când agenții Mossad au dat de urma lui Adolf Eichmann – unul dintre principalii arhitecți și executanți ai Soluției Finale a lui Hitler – la Buenos Aires, unde trăia de zece ani sub numele de Ricardo Klement.

Un procuror german de origine evreiască, Fritz Bauer, exasperat de șansele reduse de a aduce criminali de război naștiți în fața justiției în Germania, a dat către Mossad informații pe care le adunase despre Eichmann. Când un ofițer Mossad a venit să se întâlnească cu el, Bauer l-a lăsat singur, cu documentele secrete lăsate pe birou.¹⁵² Israelianul a înțeles aluzia și a copiat detaliile relevante.

Ben-Gurion l-a autorizat pe Harel să meargă la

conducătorului. [Tripla alianță originară] ne-a produs un orgasm triplu și, după adăugarea Etiopiei, un orgasm cvadruplu”. CIA a vrut să-și arate aprecierea față de crearea Trident și a finanțat construirea unei clădiri de două etaje pe un deal din afara Tel Aviv, care să servească drept sediu al alianței. Interviu cu Reuven Merhav, 22 aprilie 2014, Harel, martie 1999, și Yossi Alpher, 18 mai 2015. Ronen Bergman, „Israelul și Africa: legături militare și informative”, dizertație de doctorat, Cambridge University, 53–78. Biroul ministrului apărării, raport despre întâlnirea dintre It-col. Vardi și împăratul Etiopiei, 24 februarie 1958, Arhivele Ministerului Apărării și ale IDF (MODA), 63–10–2013.

¹⁵² Interviu cu Zvi Aharoni, iulie 1998, Medan, 30 iunie 2015, și „Lexicon”, martie 2016. Mossad, *Raport privind Dybbuk*, Zvi Aharoni, 4 martie 1960. Mossad, *Operațiunea Eichmann: un raport asupra primei faze*, Zvi Aharoni, nedatat (ambele în arhiva autorului, primite de la „Lexicon”).

Buenos Aires, în fruntea unei numeroase echipe.¹⁵³ Premierul era hotărât să regleze conturile cu Eichmann, care a primit numele de cod Dybbuk, de la cuvântul evreiesc pentru un spirit malefic care pune stăpânire pe o persoană în viață. Dar scopul operațiunii a fost mult mai extins decât să obțină răzbunarea față de un individ, oricât de ieșite din comun ar fi fost fărădelegile sale. Ben-Gurion i-a ordonat lui Harel și echipei lui să nu-l rănească fizic pe Eichmann, cu toate că uciderea lui ar fi fost cea mai simplă variantă, ci în schimb să-l răpească și să-l aducă la judecată în Israel. Scopul era de a provoca o conștientizare cu rezonanță internațională și o amintire de neeradicat a Holocaustului, prin expunerea faptelor unuia dintre actorii săi principali.

Zeci de agenți operativi și colaboratori Mossad au luat parte la operațiune, unii dintre ei având și schimbând pașapoarte din cinci țări diferite. Ei s-au împrăștiat într-o serie de case conspirative, în întreaga capitală argentiniană.

Pe 11 mai, echipa s-a poziționat lângă semaforul unde omul cunoscut sub numele de Klement cobora din autobuz în fiecare seară la 19. 40, și mergea pe jos o

¹⁵³ Interviu cu Zvi Aharoni, iulie 1998, Amram Aharoni, 21 octombrie 2012, și „Ethan”, mai 2016. Neal Bascomb, *Vânătoarea lui Eichmann*, 208–18 (în ebraică).

scurtă distanță până acasă. În această seară, autobuzul a venit, dar Eichmann nu a apărut. Ordinele echipei erau să aștepte până nu mai târziu de ora 20.00 și, dacă nu apărea până atunci, să abandoneze misiunea, pentru a nu isca bănuieli.

La opt, se pregăteau să plece, dar Rafi Eitan, comandantul din teren, a decis să mai aștepte puțin. Cinci minute mai târziu, când Eitan voia să încheie misiunea în acea seară, un alt autobuz a oprit. Klement a coborât și a început să meargă, cu o mână în buzunar.

Zvi Malchin a fost primul care l-a apucat strâns. S-a temut că Klement suspecta ceva și era pe cale să scoată un pistol, așa că, în loc să-l apuce și să-l tragă spre mașină, așa cum era plănuir, l-a împins din spate într-un șanț și a sărit pe el, cu Eitan și alt agent foarte aproape în spatele său. Klement a strigat, dar nu era nimeni în jur care să-l audă. În câteva secunde, a fost imobilizat și aruncat pe bancheta din spate a unei mașini. Zvi Aharoni, care ședea acolo, i-a spus în germană că dacă le va face probleme, va fi împușcat pe loc.

Eitan a început să caute semne care să indice fără dubiu că acela era într-adevăr Eichmann. Cicatricea de sub braț, unde fusese tatuajul SS, a fost găsită cu ușurință. Cicatricea unei operații de apendicită, meticulos documentată în dosarul său SS, era puțin mai

problematică. Eitan trebuia să-i deschidă cureaua și să-și bage mâna sub pantalonii lui Klement, totul în timp ce mașina zbura înainte și pasagerii erau aruncați dintr-o parte într-alta. În cele din urmă a găsit-o și a exclamat „Zeh hoo! Zeh hoo!” – în ebraică „El este! El este!”

În întuneric, ochii lui Eitan și ai lui Malchin străluceau. Și-au dat mâna și au fredonat câteva versuri din Cântecul Partizanilor, care fusese scris în onoarea evreilor care luptaseră împotriva naziștilor în păduri, și care se termină cu versul „Marșul nostru strigă mesajul: Suntem aici”.

Eichmann a fost sedat și dus în Israel cu un avion El Al. Procesul lui din Ierusalim a atras atenția internațională într-un mod fără precedent, iar șirul martorilor a amintit lumii de atrocitățile Holocaustului. Eichmann a fost condamnat la moarte și executat prin spânzurare. Trupul i-a fost incinerat, iar cenușa împrăștiată deasupra mării.

Între timp, vestea despre descoperirea și răpirea lui Eichmann crease pentru Mossad reputația unei agenții de spionaj fără milă și extrem de capabilă. Până la mijlocul anului 1962, Harel a fost considerat cel mai puternic om al serviciilor de informații și defensive ale

Israelului.¹⁵⁴

Ben-Gurion obținuse tot ce își dorise.

Dar, în plin moment de glorie, agenția lui Harel ignora complet o amenințare devastatoare care creștea chiar lângă ei, în vecini.

5.

„De parcă ne cădea cerut în cap”

În dimineața zilei de 21 iulie 1962, israelienii s-au trezit în fața celui mai urât coșmar al lor: ziarele egiptene scriau despre testarea cu succes a patru rachete sol-sol – două din noul model Al Zafer (Învingătorul) și două din modelul Al Qaher

¹⁵⁴ O expresie a puterii fără precedent a lui Harel poate fi găsită în modul în care el însuși le descria istoricilor interesați de Mossad, la începutul anilor '80, relația sa cu prim-ministrul, aparent inconștient de gravele sale lipsuri în a înțelege democrația. „Ben-Gurion nu ne-a dat vreodată ordine operative. Își exprima doar îngrijorarea sau dorința pentru ceva. Nu știa cum să-și transpună ideile în limbajul operațiunilor și, de fapt, nici nu trebuia să știe. Prim-ministrul trebuie să se ocupe de stabilirea politicilor și nu de detalii, pe baza unor anumite principii, bineînțeles”. Mossad-ul a rezumat aceasta - „Isseer [Harel], în general, nu-i raporta prim-ministrului exact ce făcea și cum acționa”. Mossad, Departamentul Istoric, „Chestiunea oamenilor de știință germani”, 1982, 14, de aici înainte Dosarul Mossad al Oamenilor de Știință Germani (arhiva autorului, primit de la „Toblerone”).

(Cuceritorul).¹⁵⁵ Două zile mai târziu, rachetele – zece din fiecare tip, acoperite cu steagul egiptean – erau purtate în paradă prin Cairo, de-a lungul Nilului. Circa trei sute de diplomați străini erau printre spectatori, după cum erau și mulți dintre locuitorii orașului.

Însuși președintele Nasser a privit parada dintr-o lojă specială din fața unei clădiri guvernamentale de pe malul Nilului. El a declarat cu mândrie că armata egipteană era capabilă acum să lovească orice punct aflat „la sud de Beirut”¹⁵⁶. Având în vedere că întregul teritoriu al Israelului se afla între Egipt, la sud, și Liban, cu capitala la Beirut, la nord, aluzia era clară.

A doua zi, o transmisiune în ebraică a postului de radio egiptean *Vocea Tunetului din Cairo* era și mai explicită. „Aceste rachete sunt menite să deschidă porțile libertății pentru arabi, să recâștige patria-mamă care a fost furată ca urmare a comploturilor imperialiste și sioniste”, perora vorbitorul.

Neliniștea profundă a israelienilor a crescut și mai tare atunci când, câteva săptămâni mai târziu, a devenit clar că o echipă de oameni de știință germani jucase un rol vital în crearea acestor rachete. Al Doilea Război

¹⁵⁵ CIA, Memorandumul pentru Informații Științifice, „programul balistic al Republicii Arabe Unite”, 26 februarie 1963, https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0001173825.pdf.

¹⁵⁶ Jay Walz, „Nasser etalează puterea militară”, *New York Times*, 24 iulie 1962.

Mondial se terminase doar cu șaptesprezece ani înainte și, brusc, traumele Holocaustului, bântuite de imagini ale oamenilor de știință germani în uniforme ale Wehrmacht-ului, au dat naștere unei noi și diferite amenințări existențiale: arme de distrugere în masă în mâinile noului mare inamic al Israelului, Nasser, pe care israelienii îl priveau ca pe un Hitler al Orientului Mijlociu. „Foștii naziști germani îl ajută acum pe Nasser la proiectele lui antiisraeliene”¹⁵⁷ a fost știrea dată de presa israeliană.

Iar Mossad, în ciuda misiunii sale înălțătoare de a supraveghea și a proteja Israelul de amenințări externe, fusese prins cu garda jos. Serviciile de informații ale națiunii evreiești – fără a spune ceva despre liderii săi politici și militari – fuseseră uluite să afle despre proiectul de rachete egiptean cu doar câteva zile înainte de testare. Era un memento devastator al vulnerabilității micii țări și un eșec umilitor pentru Mossad al lui Harel.¹⁵⁸

Și mai rău, specialiștii germani care dezvoltau

¹⁵⁷ Edwin Eitan, *Canadian Jewish Chronicle*, 10 mai 1963.

¹⁵⁸ O analiză ulterioară a dezvăluit că agenții Mossad din Europa obținuseră, de fapt, diverse frânturi de informații în anii anteriori paradei, care indicau faptul că Nasser recruta oameni de știință germani. Mossad a încercat să dea vina pe serviciile de informații militare și pe Ministerul Apărării pentru eșec, afirmând că le transmisese informațiile, dar ei nu le dăduseră atenție. Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 8-10.

rachetele egiptene capabile să distrugă Israelul nu erau tehnicieni obscuri.¹⁵⁹ Erau unii dintre cei mai mari oameni de știință ai regimului nazist, oameni care lucraseră în timpul războiului la baza de cercetare de la Peenemünde, o peninsulă pe coasta Mării Baltice, unde a fost dezvoltată cea mai avansată tehnologie militară a celui de-Al Treilea Reich. Au contribuit la construirea V-1 – bomba zburătoare care a terorizat Anglia – și a rachetei balistice V-2, pe care germanii o folosiseră pentru a distruge zone întinse din Anvers și Londra și care serveau acum drept prototip pentru rachetele sol-sol cu rază lungă de acțiune.

„M-am simțit dezarmat, spunea Ashar Ben-Natan, directorul general al Ministerului Apărării. Parcă ne cădea cerut în cap. Ben-Gurion vorbea încontinuu despre coșmarul care-l ținea treaz nopțile – că el, prim-ministru, îi adusese pe evreii europeni supraviețuitori în statul Israel, doar ca să sufere aici un

¹⁵⁹ Harel a însărcinat un grup de agenți Mossad vorbitori de germană să descopere conspirațiile pe care era sigur că le plănuiesc veteranii din Wehrmacht, Gestapo și SS. Această unitate, cu nume de cod Amal, nu a descoperit nimic, pentru că, de fapt, nu existau astfel de comploturi. În mod jenant, singurul caz în care personaje din fostul program de armament avansat al lui Hitler erau cu adevărat implicate, proiectul balistic egiptean, a rămas nedetectat. Yossi Chen, Mossad, Departamentul de Istorie, „Organizarea personalului, Amal-Meser“, mai 2007.

nou Holocaust”.¹⁶⁰

Însuși Mossad, într-o investigație internă ultrasecretă despre această chestiune, derulată în 1982, a ajuns la concluzia: „A fost unul dintre cele mai importante și mai traumatice evenimente din istoria spionajului israelian, de tipul celui care duce la o reacție în lanț care generează acțiuni extreme”¹⁶¹.

Și într-adevăr, reacțiile au fost extreme.

Harel a pus întregul Mossad în alertă. O atmosferă de criză s-a instaurat pe fiecare hol al agenției, reflectată în mesajele interne din acele luni. „Suntem interesați să obținem informații, orice s-ar întâmpla, transmiterea Cartierul General al Mossad stațiilor Mossad din Europa, în august 1962. Dacă apare vreun german care știe ceva despre acest lucru și nu este pregătit să coopereze, suntem gata să-l luăm cu forța și să-l facem să vorbească. Vă rugăm să luați aminte la aceasta, fiindcă trebuie să obținem informații cu orice preț.”

Agenții Mossad au început imediat să pătrundă în ambasadele și consulatele egiptene din câteva capitale

¹⁶⁰ Mulți agenți Mossad și AMAN intervievați pentru această carte își amintesc de sentimentul similar de șoc și angoasă când au apărut primele detalii despre oamenii de știință germani și proiectul lor. Moti Kfir, din Unitatea 188 a AMAN, spunea:

„Aveam o mare teamă, un sentiment real de pericol existențial”. Interviu cu Moti Kfir, 9 iunie 2011, și Ben-Natan, 13 septembrie 2010.

¹⁶¹ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 2

europene, pentru a fotografia documente. Au mai reușit să-l racoleze pe un angajat elvețian de la biroul din Zürich al Egyptair – o companie care servea ocazional ca acoperire pentru agențiile de informații ale lui Nasser. Angajatul elvețian le îngăduia agenților Mossad să ducă noaptea sacii cu corespondență, de două ori pe săptămână, la o casă conspirativă. Scrisorile erau deschise, conținutul lor era fotocopiat, iar apoi erau închise de experți care nu lăsau vreo urmă că se lucrase cu ele, după care erau înapoiate biroului liniei aeriene. După o perioadă relativ scurtă, Mossad a avut primele indicii despre proiectul egiptean de rachete și despre responsabilii cu acesta.

Proiectul fusese inițiat de doi oameni de știință de renume mondial, Dr. Eugen Sănger și Wolfgang Pilz. În timpul războiului, jucaseră roluri-cheie la Centrul de Cercetare al Armatei de la Peenemünde. În 1954, s-au alăturat Institutului de Cercetare a Propulsiei cu Reacție din Stuttgart. Sănger conducea acest institut prestigios. Pilz și alți doi vechi specialiști din Wehrmacht, Dr. Paul Goercke și Dr. Hans Krug, erau șefi de departamente. Dar acest grup, simțindu-se folosit sub potențialul lui în Germania postbelică, s-a adresat regimului egiptean în 1959 și s-a oferit să recruteze și să conducă un grup de oameni de știință, pentru a construi rachete sol-sol cu rază lungă de

acțiune. Nasser a fost imediat de acord și l-a numit pe unul dintre cei mai apropiați consilieri ai săi, generalul 'Isam al-Din Mahmoud Khalil, fost director al serviciului de informații al aviației și șef al cercetării și dezvoltării din cadrul armatei egiptene, să coordoneze programul. Khalil a creat un sistem multicompartimentat, separat de restul armatei egiptene, pentru specialiștii germani, care au sosit pentru prima dată într-o vizită în Egipt în aprilie 1960.

La sfârșitul anului 1961, Sängner, Pilz și Goercke s-au mutat în Egipt și au recrutat circa treizeci și cinci de oameni de știință și tehnicieni germani foarte experimentați care să li se alăture. Instalațiile din Egipt cuprindeau poligoane de testare, laboratoare și apartamente luxoase pentru germani, iar aceștia se bucurau de condiții excelente și de salarii uriașe. Krug, totuși, a rămas în Germania, unde a fondat o companie numită Intra Commercial, care era de fapt fațada europeană a grupului.

Aproape imediat ce Mossad a prins o fărâmbă din întreaga situație, au sosit și mai multe vești proaste. În 16 august 1962, Isser Harel, cu o mină foarte gravă, a venit să-l vadă pe Ben-Gurion, având cu el un document din sacii de corespondență egipteni cu informații secrete, care fusese fotocopiat cu două zile mai devreme la Zürich.

Israelienii erau șocați. Documentul era un ordin scris, în 1962, de Pilz către șefii proiectului din Egipt și includea lista detaliată a materialelor care trebuiau cumpărate din Europa pentru fabricarea a nouă sute de rachete – un număr imens.¹⁶²

După această descoperire, conform unui raport intern al Mossad, organizația a fost cuprinsă de „o stare apropiată de panică”. Și mai rău, documentul a trezit spaima printre experții israelieni că scopul real al egiptenilor era să doteze rachetele cu focoaase radioactive și chimice. Ben-Gurion a convocat urgent conferințe la cel mai înalt nivel.

Harel avea schițat un plan.

Informațiile adunate până în acel moment de către Mossad indicau un călcâi al lui Ahile în proiectul de rachete: sistemele de ghidare erau atât de rămase în urmă, încât erau practic nefuncționale, ceea ce însemna că rachetele nu puteau intra în producție de masă. Atâta timp cât această situație persista, Egiptul avea nevoie de specialiștii germani. Fără ei, proiectul ar cădea. Planul lui Harel, în acest caz, era de a-i răpi sau elimina pe germani.¹⁶³

Spre sfârșitul lui august, Harel a mers în Europa

¹⁶² Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 17.

¹⁶³ Interviu cu Eitan, 1 septembrie 2013.

pentru a-și pune planul în aplicare. Vremea se răcea, anunțând cea mai friguroasă iarnă pe care zona o cunoscuse de mulți ani. După ce toate eforturile de a-l localiza pe Pilz eșuaseră, Harel a hotărât să acționeze împotriva lui Krug.¹⁶⁴

Luni, 10 septembrie, la ora 17.30, un bărbat care s-a prezentat drept Saleh Qaher a sunat la numărul de telefon al lui Krug din München.¹⁶⁵ Spunea că vorbește din partea colonelului Said Nadim, aghiotantul-șef al generalului Mahmoud Khalil, și că Nadim trebuia să se întâlnească cu Krug „imediat, pentru o chestiune importantă”. Saleh a adăugat, pe cel mai prietenos ton posibil, că Nadim, pe care Krug îl cunoștea foarte bine, îi transmitea salutări și îl aștepta la hotelul Ambassador din München. Problema în discuție, a spus Saleh, era o afacere care va aduce un câștig frumos pentru Krug. Era imposibil însă de discutat despre aceasta la biroul Intra, din cauza naturii sale speciale.

Krug nu a văzut nimic deosebit în acest lucru și a acceptat invitația. Saleh nu era altul decât un vechi agent Mossad, Oded. Născut în Irak, fusese activ în mișcarea clandestină sionistă de acolo, fugind din țară în 1949, după ce aproape că fusese prins. Studiase la

¹⁶⁴ Interviu cu Harel, 6 aprilie 2001. Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință.

¹⁶⁵ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 40-41.

școli obișnuite din Bagdad, cu musulmani, și putea să se dea foarte ușor drept arab. Ani întregi, servise în Mossad ca agent activ împotriva unor ținte arabe.

Krug s-a întâlnit cu Oded în holul hotelului Ambassador.¹⁶⁶ „Noi, colonelul Nadim și cu mine, avem nevoie de dumneavoastră pentru o sarcină importantă”, spuse Oded.

A doua zi, Oded a mers la birourile Intra pentru a-l lua pe Krug și a-l duce să se întâlnească cu Nadim la o vilă în afara orașului. „Am venit cu un taxi, iar Krug s-a bucurat să mă vadă și m-a prezentat angajaților companiei. Nu a suspectat nicio clipă că nu eram cine spusesem. Se crease o chimie între noi. În Mercedes, pe drum spre adresa pe care i-o dădusem, l-am lăudat pe Krug și i-am spus cum noi, în serviciile de informații egiptene, îi apreciam serviciile și contribuția. El a vorbit mai mult despre noul Mercedes pe care tocmai îl cumpărase.”

¹⁶⁶ Martorii oculari de la hotelul Ambassador, inclusiv recepționerii și cei de la birourile Intra care au fost interogați ulterior de poliție au spus că Saleh avea „aspect levantin”. O reconstrucție grafică a aspectului său a fost făcută publică pe scară largă în presă, laolaltă cu știri despre dispariția lui Krug. „Adevărul este că reconstrucția îmi semăna leit”, spune zâmbitor Oded. Aceasta însemna că era fript și i s-a spus să nu mai călătorească în Germania în următorii zece ani. Oded spune că, din momentul în care ușa s-a închis în spatele lui Krug, el „a dispărut din întreaga operațiune” și că „nu are vreo idee ce s-a întâmplat cu germanul”. Interviu cu Oded, 3 august 2015.

Cei doi au ajuns la casa unde Krug credea că îl aștepta Nadim. Au ieșit din mașină. O femeie a deschis ușa din față și Krug a intrat.

Oded era în spatele lui și ușa s-a închis, cu Oded, conform planului, rămânând afară.

Alți trei agenți așteptau în încăpere. L-au amețit pe Krug cu câteva lovituri, i-au pus căluș în gură și l-au legat. Când și-a revenit, a fost examinat de un medic francez evreu, recrutat de echipă. A crezut că Krug suferea de un mic șoc și de aceea a recomandat să nu i se dea injecții pentru a fi sedat. Un agent Mossad vorbitor de germană i-a spus „Sunteți prizonier. Faceți exact ce vă spunem sau vă omorâm”¹⁶⁷. Krug a promis să facă întocmai și a fost dus într-un compartiment secret construit într-unul dintre vehicule, o dubiță Volkswagen, și întreaga echipă, inclusiv însuși Isser Harel, care fusese de față tot timpul, a pornit spre granița franceză cu acea mașină și încă două. Pe drum, au oprit într-o pădure și Harel i-a spus lui Krug că urmau a trece granița și că, dacă scotea vreun sunet, șoferul mașinii va activa un mecanism care va pompa o cantitate letală de gaz otrăvitor în acel compartiment.

Când au ajuns la Marsilia, Krug, puternic sedat, a fost urcat într-un avion El Al care ducea imigranți evrei

¹⁶⁷ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 43-44.

nord-africani în Israel. Agenții Mossad le-au spus autorităților franceze că era un imigrant bolnav. În același timp, Mossad lansase o operațiune de dezinformare de mare amploare, cu un bărbat care semăna cu Krug și care avea acte cu numele lui, plimbându-se prin America de Sud, lăsând în urmă o serie de documente care indicau faptul că Krug, pur și simplu, luase toți banii și fugise de Egipt și de colaboratorii lui.¹⁶⁸ Simultan, tot Mossad a lansat informații false, conform cărora Krug se certase cu generalul Khalil și cu oamenii lui și probabil fusese răpit și ucis de aceștia.

În Israel, Krug a fost închis într-o clădire secretă a Mossad și supus unui dur interogatoriu. La început a tăcut, dar în scurt timp a început să coopereze și, de-a lungul următoarelor luni, a „produs multe roade”¹⁶⁹, conform unui raport Mossad. „Omul avea o bună memorie și cunoștea toate detaliile organizatorice și administrative ale proiectului de rachete”. Documentele pe care le avusese în servietă erau și ele folositoare. Raportul concluziona: „Aceste date ne-au ajutat să construim o enciclopedie de informații secrete”.

¹⁶⁸ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 44-45. Interviu cu „Patriotul”, septembrie 2013.

¹⁶⁹ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 45.

Krug chiar s-a oferit voluntar să meargă înapoi la München și să lucreze acolo ca agent Mossad. În cele din urmă, totuși, după ce a fost clar că Krug le spusese tot ce știa, Mossad s-a întrebat ce să facă cu el. Era clar că acceptarea ofertei lui de a se întoarce la München ar fi fost foarte periculoasă – Krug putea să-i trădeze, să meargă la poliție și să spună acolo cum israelienii răpiseră un cetățean german de pe teritoriul german. Harel a ales cea mai ușoară cale de scăpare. I-a ordonat lui S.G., unul dintre oamenii lui, să-l ducă pe Krug într-un loc pustiu aflat la nord de Tel Aviv și să-l împuște.¹⁷⁰ Un avion a recuperat apoi trupul și l-a aruncat în mare.

Succesul operațiunii Krug l-a făcut pe Ben-Gurion să dea undă verde la din ce în ce mai multe operațiuni de asasinare planificată. A aprobat folosirea Unității 188 de Spionaj Militar (AMAN), o unitate operațională secretă care îi pune pe soldații israelieni sub o falsă acoperire în adâncul țărilor inamice. Comandamentul unității era în cartierul Sarona din Tel Aviv, nu departe de biroul lui Ben-Gurion, având o bază de instrucție pe

¹⁷⁰ Execuția lui Krug chiar i-a enervat pe unii dintre puținii angajați Mossad care știau despre acest lucru. Zvi Aharoni (care ulterior va deveni un dârz oponent al lui Harel) a spus: „A fost un act de neiertat, o pată pe noi toți”. Rafi Eitan observa: „Acesta era stilul lui Isser. Nu cred că a primit aprobarea lui Ben-Gurion”. Interviuuri cu „Patriotul”, august 2011, Zvi Aharoni, iulie 1998, și Amran Aharoni, 3 mai 2016.

plaja de la nord de Tel Aviv, lângă laboratorul de explozibili al lui Natan Rotberg.

Isser Harel disprețuia Unitatea 188.¹⁷¹ Încă de la mijlocul anilor '50, încercase să-l convingă pe Ben-Gurion să o transfere în Mossad sau măcar să-l pună pe el la conducerea acesteia, dar din cauza opoziției vehemente a armatei, Ben-Gurion îl refuzase.

Șeful AMAN, general-maiorul Meir Amit, nu credea că specialiștii germani sunt o amenințare atât de gravă pentru Israel, pe cât credea Harel. Totuși, din cauza rivalității interorganizaționale cu Mossad, a cerut ca Unității 188 să-i fie permis să acționeze împotriva lor, fiindcă, după cum singur spunea, „nu trebuie să ignorăm această chestiune. Trebuie înăbușită încă din fașă”. Astfel, a început o intensă competiție între Unitatea 188 și Mossad, pentru cine va omorî mai mulți germani.

În același timp, Unitatea 188 avea un agent operativ sub o foarte bună acoperire în Egipt.¹⁷² Wolfgang Lotz era cârtița perfectă – fiul unui tată neevreu și al unei mame evreice, era circumcis și arăta ca un german tipic. Își construisese o poveste de fost ofițer Wehrmacht din

¹⁷¹ Șeful AMAN, Chaim Herzog, către șeful Statului Major, 2 ianuarie 1962. Shaul Avigur, Raport al Comitetului pentru Examinarea Serviciilor de Informații, 31 iulie 1963, 3, MODA 7-64-2012.

¹⁷² Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 45

Afrika Korps a lui Rommel, care devenise crescător de cai și se întorsese în Egipt ca să pună pe picioare o fermă de armăsari.

În scurtă vreme, Lotz, actor talentat, devenise un element important în sânul comunității germane, aflată în plină creștere la Cairo. A livrat Unității 188 multe detalii despre proiectele de rachete și personalul său. Nu putea, totuși, să ia asupra lui sarcina de a-i elimina în acțiuni care ar fi necesitat prezența sa directă, de teamă că va fi descoperit. Șeful Unității 188, Yosef Yariv, a ajuns la concluzia că metoda cea mai bună de a scăpa de specialiștii germani era să folosească bombe în scrisori și colete.

Yariv i-a ordonat lui Natan Rotberg să înceapă să pregătească bombele.¹⁷³ Ca un făcut, Rotberg lucra la un nou tip de explozibil: subțirele și flexibilul Detasheet, „fâșii de material exploziv creat pentru scopuri civile, care topeau două bucăți de oțel când explodau”, prin care putea să facă încărcături mai compacte.

„A trebuit să creăm un sistem care să poată fi păstrat nearmat și în siguranță prin toată harababura prin care trece o scrisoare în sistemul poștal, iar apoi să explodeze la momentul potrivit, explica Rotberg.

¹⁷³ Interviu cu Rotberg, 3 august 2015

Mecanismul plicului funcționa, deci, într-un astfel de mod încât bomba se arma nu atunci când era deschis plicul, ceea ce ar fi făcut întregul obiect foarte exploziv, ci numai atunci când conținutul era scos afară.” Cercetarea și dezvoltarea au fost făcute în colaborare cu serviciile secrete franceze, la schimb cu informații furnizate de Lotz despre activitățile clandestine din Cairo ale Frontului de Eliberare Națională din Algeria (NLF¹⁷⁴). Unitatea 188 i-a mai ajutat pe francezi să introducă pe furiș explozibili în Cairo pentru a fi folosiți în asasinarea membrilor NLF de acolo.¹⁷⁵

Prima țintă căreia i s-a trimis una dintre noile bombe în plic a fost Alois Brunner, un criminal de război nazist fugar, care fusese unul dintre adjuncții lui Adolf Eichmann și comandant al unui lagăr de concentrare din Franța, unde a trimis la moarte 130.000 de evrei. Unitatea 188 l-a localizat în Damasc, unde trăia de opt ani sub un alt nume. Țările arabe acordaseră azil unui

¹⁷⁴ NLF – Național Liberation Front, în lb. Engl. (n. red.).

¹⁷⁵ Yosef Yariv, comandantul Unității 188, coordona aceste activități din Paris, împreună cu directorul adjunct AMAN, prof. Yuval Neeman (un fizician proeminent și unul dintre fondatorii proiectului nuclear israelian), care spunea că „dacă vedeam că francezii vor ceva de la noi, un asasinat de exemplu, care, dacă ar fi fost dezvăluit ulterior, ar fi dăunat cu adevărat statului Israel, am hotărât că voi lua eu decizia și, dacă ar fi ieșit un fiasco, voi purta întreaga responsabilitate”. Interviu cu Yuval Neeman, august 2011, Harel, august 1998, Meir Amit, 12 iulie 2005. Bar-Zohar, *Phoenix: Shimon Peres - o biografie politică*, 344 (în ebraică). Harel, *Securitate și democrație*, 295.

număr important de criminali de război naziști, primind în schimb diferite servicii din partea lor.

Brunner conlucra cu serviciile secrete siriene la programul de instrucție în ceea ce privea interogatoriile și tortura. A fost găsit cu ajutorul lui Eli Cohen, unul dintre cei mai buni agenți ai unității, care activa în cele mai înalte eșaloane ale sistemului de apărare israelian. După ce Ben-Gurion și-a dat aprobarea pentru eliminarea lui Brunner, Yariv a hotărât să încerce unul din dispozitivele Detasheet ale lui Rotberg pe nazist. „I-am trimis un mic cadou”, spunea Rotberg.

În 13 septembrie 1962, Brunner a primit în Damasc un plic mare¹⁷⁶, care a explodat după ce l-a deschis. A suferit răni grave și și-a pierdut ochiul stâng, dar a supraviețuit. Totuși, încurajați de faptul că reușiseră să trimită scrisoarea la țintă, cei din Unitatea 188 erau dornici să folosească aceeași metodă împotriva oamenilor de știință germani. Mossad s-a opus. După cum explica Rafi Eitan: „Mă opun oricărei acțiuni asupra căreia nu am control. Poștașul poate deschide

¹⁷⁶ În iulie 1980, de această dată cu autorizarea entuziastă a prim-ministrului Begin, Mossad i-a trimis o nouă scrisoare-capcană lui Brunner. Expeditorul de față era „Asociația Prietenilor Plantelor Medicinale”, fiindcă Brunner era cunoscut a fi un partizan al acestui tip de medicină. A deschis plicul și a declanșat explozia, care i-a cauzat pierderea câtorva degete. Interviu cu Rotberg, 3 august 2015, și cu „Pilotul”, martie 2015. Adam Chandler, „Cavalerul de onoare al lui Eichmann a trăit și a murit în Siria”, Atlantic, 1 decembrie 2014.

plicul, un copil poate deschide plicul. Cine face astfel de lucruri?”¹⁷⁷

A ajunge la germanii din Egipt s-a dovedit a fi o chestiune foarte complicată, fiindcă nu-și primeau direct corespondența. Serviciile secrete egiptene adunau toată corespondența lor pentru proiect și pentru personalul său la birourile Egyptair, de unde era apoi trimisă la Cairo. S-a hotărât deci să se pătrundă în biroul liniei aeriene în timpul nopții, pentru a pune plicurile în sacii de corespondență.

Folosind o nouă metodă de a deschide încuietori cu o cheie universală sofisticată, creată în atelierele Mossad, agenții Mossad care colaborau cu Unitatea 188 au intrat în birourile din Frankfurt ale Egyptair în 16 noiembrie. Specialistul în efracții era ascuns pe jumătate în spatele unei femei agent, în timp ce se rezemau de ușă ca un cuplu de iubiți.

Echipa a intrat în birou, dar nu a reușit să găsească sacii. A doua zi, au încercat din nou. În timp ce erau ocupați la ușă, a apărut omul de serviciu, beat turtă. Nu erau femei cu echipa de această dată, așa că cei doi bărbați s-au prefăcut că sunt homosexuali care se sărută, reușind să plece fără a trezi suspiciunile omului de serviciu beat. Următoarea noapte, a fost făcută o altă

¹⁷⁷ Interviu cu Eitan, 1 decembrie 2012.

încercare, iar de această dată a mers ușor. Sacul de corespondență care trebuia trimis în Egipt era pe unul dintre birouri. Echipa a băgat plicurile-capcană cu bombele în saci.

Pilz fusese ales ca țintă principală. Informațiile adunate despre el indicau că divorța de soție pentru a se căsători cu secretara lui, Hannelore Wende. Soția trăia în Berlin, dar angajase un avocat din Hamburg. Scrisoarea cu bomba menită pentru Pilz a fost astfel făcută, încât să pară că venise de la acel avocat, cu logoul și adresa lui apărând pe spatele plicului. „Cei care lucrau la proiect au presupus că un astfel de obiect personal de corespondență nu va fi deschis de către Wende și că ea i-l va da lui Pilz, personal”, s-a scris în raportul final al operațiunii.

Dar cei care planificaseră au greșit. Wende, care a primit scrisoarea în 27 noiembrie, se pare că a crezut că avea legătură cu viața ei la fel de mult cum avea cu a lui Pilz. A deschis-o și i-a explodat în mâini, zburându-i niște degete, orbindu-i un ochi și afectându-i-l pe celălalt și zburându-i niște dinți din gură. Autoritățile egiptene și-au dat seama imediat ce se întâmpla și au descoperit celelalte scrisori-capcană cu ajutorul aparatelor cu raze X, apoi le-au trimis pentru a fi dezamorsate și cercetate de specialiștii serviciilor secrete sovietice din Cairo. Explosiile din Cairo i-au

speriat pe oamenii de știință și pe familiile lor, dar nu i-a făcut pe vreunul să abandoneze slujbele căldute și bine plătite. În schimb, serviciile de spionaj egiptene au angajat serviciile unui ofițer german expert în securitate, un fost membru SS pe nume Hermann Adolf Vallentin. A vizitat birourile Intra și diferiții furnizori ai proiectului, sfătuindu-i cu privire la precauțiile de securitate, în legătură cu schimbarea încuietorilor la uși și la siguranța livrării corespondenței. A început totodată să verifice trecutul anumitor angajați.

Următoarea țintă pe lista lui Harel era Dr. Hans Kleinwächter și laboratorul lui din orașelul Lorch, care fusese angajat să dezvolte un sistem de ghidare a rachetelor.¹⁷⁸ Harel a trimis Păsările (Tziporim)¹⁷⁹ – unitatea operativă a Shin Bet, care era folosită și de Mossad – în Europa, cu ordine de a începe să planifice Operațiunea Ariciul, împotriva lui Kleinwächter. Ordinele lui Harel au fost clare: „Kleinwächter trebuie răpit și adus în Israel sau, dacă aceasta nu funcționează, omorâți-i”.

Harel însuși și-a stabilit centrul de comandă în orașul francez Mulhouse, cu o furie deja crescândă.

Comandantul Păsărilor, Rafi Eitan, își amintește:

¹⁷⁸ Interviu cu Harel, august 1998, și Zvi Aharoni, iulie 1998. Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 74.

¹⁷⁹ *Birds* - Păsările (n. red.).

„Este mijlocul iernii, zăpadă oribilă, frig până în măduva oaselor, mai bine de minus douăzeci de grade afară. Isser este nervos, stând într-o pensiune din Franța, dincolo de Rin. Îmi arată niște poze și îmi spune: «Aceasta este ținta – du-te și omoară-l!»”.

Agenții Păsărilor erau epuizați, ca urmare a nenumăratelor operațiuni legate de oamenii de știință germani pe care le efectuaseră în lunile dinainte și a sprijinului pe care-l oferiseră Unității 188. În cele din urmă, Eitan i-a spus lui Harel că, în opinia lui, circumstanțele nu erau propice pentru un asasinat planificat. „Trebuie să așteptăm puțin și să facem o capcană de-a noastră, nu doar să împușcăm oameni pe stradă. «Dați-mi o lună, i-am spus. Voi duce la capăt misiunea și nimeni nu va ști măcar că am fost aici.»”¹⁸⁰

Dar Harel nu a vrut să audă. Pe 21 ianuarie, a trimis acasă Păsările și a chemat Mifratz, unitatea pentru asasinate planificate a Mossad, comandată de Yitzhak Shamir, pentru a termina odată cu Kleinwächter.

Ce nu știa Harel era că Vallentin își dăduse seama că Kleinwächter va fi următoarea țintă Mossad.¹⁸¹ I-a dat o serie de instrucțiuni, s-a asigurat că este tot timpul însoțit de o escortă și i-a dat un pistol militar egiptean.

¹⁸⁰ Interviu cu Eitan, 1 decembrie 2012. Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 61.

¹⁸¹ Interviu cu Zvi Aharoni, iulie 1998.

Pe 20 februarie, un observator Mossad l-a văzut pe Kleinwächter plecând singur pe drumul de la Lorch la Basel. Au hotărât să-l atace pe drumul de întoarcere. Shamir, care, împreună cu Harel, comanda operațiunea din teren, a dat sarcina apăsării pe trăgaci unui asasin instruit, fost membru Irgun, pe nume Akiva Cohen. Harel l-a trimis cu el pe Zvi Aharoni, care vorbea germană. Au așteptat ca ținta să se întoarcă seara. Dar aceasta nu a apărut și s-a luat hotărârea de a anula totul. Apoi totul a luat-o razna.

Kleinwächter a apărut totuși la un moment dat și ordinul de anulare a fost schimbat, dar execuția întregii acțiuni a fost în grabă și la modul amatoristic. Mașina agenților Mifratz au blocat-o pe a lui Kleinwächter, dar modul în care s-au oprit, pe drumul îngust, ambele mașini i-a împiedicat pe oamenii Mossad să scape după operațiune.

Aharoni a coborât din mașină și s-a dus la Kleinwächter, ca și cum ar fi vrut să-i ceară niște indicații. Ideea era să-l facă să-și deschidă geamul.¹⁸² Totul părea a merge bine. Cohen, care s-a apropiat de Aharoni din spate, și-a scos pistolul, a ochit prin geamul deschis și a tras. Dar glonțul a lovit geamul și

¹⁸² Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 62–64. Interviu cu Nehemia Meiri, 12 iunie 2012, și Harel, 6 aprilie 2001.

I-a spart, lovind apoi eșarfa lui Kleinwächter, dar fără a-i intra în corp. Dintr-o cauză necunoscută, pistolul nu a mai tras apoi. O teorie este că s-a rupt arcul, alta spune că glonțul era nefuncțional, iar alta spune că încărcătorul a scăpat și a căzut. Aharoni a văzut că planul eșuase și a strigat la toată lumea să scape de acolo. Nu puteau folosi mașina, așa că au fugit în direcții diferite pentru a încerca să ajungă la alte mașini care-i așteptau.

Kleinwächter și-a scos pistolul și a început să tragă în israelienii care fugeau. Nu a lovit pe nimeni, dar întreaga operațiune a fost un eșec lamentabil. Harel lansase câteva acțiuni menite a-i intimida pe oamenii de știință și familiile lor, inclusiv scrisori anonime în care le era amenințată viața și care conțineau multe informații despre ei, dar și vizite efective în toiul nopții pentru a livra avertismente similare.

Aceste operațiuni au eșuat jenant inclusiv atunci când poliția elvețiană a arestat un agent Mossad pe nume Joseph Ben-Gal, după ce o amenințase pe Heidi, fiica profesorului Goercke.¹⁸³ A fost extrădat în Germania, condamnat și închis pentru puțină vreme. Agenții Mossad care urmăreau procesul au trăit experiența neplăcută de a privi cum ofițerul

¹⁸³ Bar-Zohar, *Issar Harel și serviciile de securitate ale Israelului*, 237-38 (în ebraică).

responsabil cu securitatea proiectului rachetelor, solidul Hermann Vallentin, a apărut la judecată cu un zâmbet victorios, fără măcar a se preface că-și ascunde pistolul.

Până în primăvara anului 1963, Mossad-ul lui Harel nu încetinise, darămite să oprească, progresul egiptean spre fabricarea rachetelor care puteau anihila Israelul. Așa că Harel a trecut la subterfugii politice. A început să strecoare povești presei – unele adevărate, altele „împodobite”, altele de-a dreptul minciuni (germanii ajutau Egiptul să producă bombe atomice și lasere mortale) – despre naziștii care construiau arme pentru ca arabii să-i omoare pe evrei.

Harel era complet convins că oamenii de știință germani erau naziști încă hotărâți să ducă la sfârșit Soluția Finală și că autoritățile germane erau conștiente de activitățile lor, dar nu făceau nimic pentru a-i opri. Adevărul era că aceștia erau oameni care se obișnuiseră cu o viață bună sub Al Treilea Reich, ajunseseră șomeri când acesta căzuse, și acum încercau doar să facă niște bani frumoși lucrând pentru egipteni. Dar Harel a inoculat întregii organizații, și de fapt întregii țări, această obsesie a lui.

Pentru a-și dovedi afirmațiile, Harel a prezentat informații adunate la Cairo despre un anumit Dr. Hans Eisele, Măcelarul de la Buchenwald, care fusese

implicat în experimente groaznice asupra deținuților evrei.¹⁸⁴ A fost numit criminal de război, dar scăpase de judecată și își găsise un refugiu confortabil în Egipt, unde devenise medicul oamenilor de știință germani. Harel mai descoperise câțiva naziști în Cairo, cu toate că niciunul dintre ei nu aparținea grupului de specialiști în rachete.

Scopul său era de a defăima public Germania, cu care Israelul avea o relație complicată, subiect de mare dispută internă. Moderatii ca Ben-Gurion și adjunctul său principal, Shimon Peres, afirmau că, din moment ce Statele Unite șovăiau în a acorda întregul ajutor economic și militar pe care îl cerea Israelul, nu-și permiteau să refuze sprijinul din partea guvernului vest-german, care venea sub forma unei înțelegeri de reparații-și-compensații și al vânzării de echipament militar pentru doar o parte din adevăratul lui cost. Radicalii ca Golda Meir și Harel, de cealaltă parte, respingeau ideea că Republica Federală Germană era o Germanie „nouă” sau „diferită”. În mintea lor, istoria lăsase o urmă permanentă.

Harel a convocat și Comitetul Editorilor, acea instituție israeliană unică, compusă atunci din editorii cei mai importanți din presa scrisă și cea electronică,

¹⁸⁴ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 66.

care cenzurau singuri articole din publicațiile lor la cererea guvernului. Harel a cerut Comitetului Editorilor să îi dea trei ziaristi, pe care i-a și recrutat imediat în Mossad.¹⁸⁵ Au fost trimiși în Europa, cheltuielile fiind acoperite de Mossad, pentru a aduna informații despre companiile-paravan care cumpărau echipament pentru proiectul egiptean. Harel a afirmat că are nevoie de ziaristi din motive operaționale, dar adevărul era că voia să folosească implicarea lor și materialele pe care le adunau pentru a spăla informații pe care le avea deja; astfel, acestea puteau fi diseminate presei străine și naționale, în scopul de a fabrica rapoarte de presă care să creeze un climat bun pentru scopurile sale.

Poveștile lui Harel au generat o isterie de presă și un sentiment crescând de panică în Israel.¹⁸⁶ Ben-Gurion a încercat să-l calmeze pe Harel, însă fără vreo șansă de izbândă.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Noii săi recruți au fost Shmuel Segev, de la *Maariv*, Naftali Lavie, de la *Haaretz*, și Yeshayahu Ben-Porat, de la *Yedioth Ahronoth*. „Disenchik [Aryeh Disenchik, redactorul-șef al *Maariv*] îi sprijinea pe Golda și pe Isser, spunea Segev. Voia să folosească materialele mele pentru a-i distruge pe Ben-Gurion și pe Peres, și apoi m-a împiedicat să vorbesc despre subiect, fiindcă știa că poziția mea era alta. “ Interviu cu Shmuel Segev, 6 iunie 2010.

¹⁸⁶ Bar-Zohar, Ben-Gurion, 534-535.

¹⁸⁷ Meir Amit către Aharon Yariv (olograf), Biroul directorului AMAN, 28 martie 1964 (arhiva autorului, primit de la Amos Gilboa).

„După părerea mea, nu era chiar sănătos la cap¹⁸⁸, spunea Amos Manor, șeful Shin Bet din acea vreme. Era ceva mult mai profund decât o obsesie. Nu puteai să ai o discuție rațională cu el despre acest lucru”.

S-a sfârșit, așa cum sfârșesc aproape toate obsesiile, cu propria distrugere a lui Harel.¹⁸⁹ Campania lui de presă, poveștile sale isterice pe care le plantase despre aghiotanții malefici ai lui Hitler, care se ridicau din nou, l-au lovit grav pe Ben-Gurion.

Prim-ministrul a fost atacat fiindcă nu făcuse destul pentru a termina cu amenințarea reprezentată de specialiștii germani care lucrau în Egipt – o amenințare pe care cetățenii israelieni o priveau drept un pericol clar și omniprezent față de propria lor existență – și pentru că dusesse țara spre o reconciliere cu Germania de Vest, care părea acum cel puțin indirect responsabilă pentru o nouă versiune a Soluției Finale.

Pe 25 martie 1963, Ben-Gurion l-a chemat pe Harel în biroul său și a cerut explicații pentru o serie de acțiuni întreprinse de acesta în legătură cu presa națională și

¹⁸⁸ Bar-Zohar, *Phoenix*, 362 (în ebraică).

¹⁸⁹ Harel a prezentat ulterior propria variantă unor ziariști și scriitori și aceasta s-a reflectat în scrierile lor, care erau foarte încurajatoare față de Harel. Printre aceste scrieri au fost Kotler, *Joe se întoarce în lumina rampei*, 34-38; Bar-Zohar, *Isser Harel și serviciile de securitate israeliene*, 239-249 (în ebraică), și Caroz (adjunctul lui Harel), *Omul cu două pălării*, 160-163 (în ebraică).

internațională, fără aprobarea lui Ben-Gurion.¹⁹⁰ Conversația a degenerat într-o dezbatere aprigă despre politica guvernului israelian față de Germania. Prim-ministrul i-a amintit că el trebuia să implementeze politica guvernului, nu să o stabilească. Jignit de mustrare, Harel și-a prezentat demisia, încrezător că bătrânul nu se va putea descurca fără el și-l va implora să rămână.

Ben-Gurion a gândit altfel. A acceptat demisia pe loc. Cariera odinioară brillantă a lui Isser Harel s-a sfârșit într-un bluf eșuat și într-o înfrângere cumplită. A fost înlocuit imediat de Meir Amit, șeful AMAN.¹⁹¹

Dar era prea târziu și pentru Ben-Gurion. Campania lui Harel împotriva oamenilor de știință îl favorizase pe liderul opoziției, Begin, care nu și-a încetat atacurile la adresa lui Ben-Gurion. Chiar și în interiorul partidului său, Mapai, lucrurile erau pe cale să explodeze. Ben-Gurion se certa fără încetare cu Golda Meir, principalul susținător al lui Harel.¹⁹² La mai puțin de

¹⁹⁰ Bar-Zohar, *Ben-Gurion*, 537-538. Bar-Zohar, *Phoenix*, 361 (în ebraică).

¹⁹¹ Yossi Melman și Dan Raviv, *Spionii imperfecti*, 122. Amit, *Înainte*, 102-103 (în ebraică). Amit către Yariv (olograf), 28 martie 1964.

¹⁹² Cearta dintre Ben-Gurion și Meir în legătură cu oamenii de știință germani a fost una dintre multele confruntări dure dintre liderii Partidului Muncii, mai toate putând fi privite drept un proces constant de declin al sprijinului pentru „Bătrân”, cum era numit Ben-Gurion, și al luptei între generații pentru

două săptămâni după ce îl înlocuise pe Harel, Ben-Gurion, convins că pierduse și sprijinul partidului său, și-a dat demisia. A fost înlocuit de Levi Eshkol.

Între timp, Egiptul încă se mai căznea cu sistemele de ghidare pentru rachetele care puteau distruge o națiune.

Meir Amit, unul dintre genialii comandanți tineri ai IDF – planificator al campaniei din 1956 din Sinai, responsabil cu perfecționarea activității Directoratului pentru Spionaj Militar – a preluat un Mossad aflat în dezordine.¹⁹³

Agenția era profund demoralizată. În cele nouă luni de când Egiptul anunțase cele patru teste balistice, israelienii nu aflaseră aproape nimic de valoare despre program, și tot ce Mossad și AMAN încercaseră până în acel moment nici măcar nu dusesse la încetinirea proiectului, darămite la închiderea sa. Presiunile asupra Germaniei – și prin campania de presă fatală pentru el a lui Harel, și prin discursurile aprinse ale ministrului de externe Golda Meir în Knesset – nu

succesiunea lui. Meir și aliații săi din vechea gardă se temeau că Ben-Gurion avea de gând să treacă peste capetele lor și să predea ștafeta conducerii direct generației mai tinere, condusă de Dayan și Peres. Bar-Zohar, *Ben-Gurion*, 542-547.

¹⁹³ Interviu cu Amit, aprilie 2006. Șeful AMAN și director în funcție al Mossad, Amit, către ministrul apărării, „Gânduri preliminare despre reorganizarea serviciilor de informații”, 20 mai 1963, MODA 24-64-2012.

făcuseră vreo diferență. Mai târziu în acea vară, demersul făcut printr-o scrisoare în termeni duri de la Eshkol către cancelarul Konrad Adenauer, cerând acțiuni imediate pentru întoarcerea oamenilor de știință din Egipt, a eșuat la rândul lui. După cum diplomații israelieni raportau Ministerului de Externe din Ierusalim¹⁹⁴, puteau doar presupune că „Adenauer și conducerea sunt preocupați de chestiuni mai importante”, cum ar fi „gestionarea Războiului Rece în perioada de după Criza Rachetelor Cubaneze”.

Amit s-a apucat să refacă organizația, întărind-o cu cei mai buni agenți pe care îi știa din AMAN. Imediat ce a preluat funcția, a ordonat o înghețare a oricăror acțiuni pe care le considera externe și o reducere drastică a resurselor menite vânătorii de criminali naziști, explicând că era „o chestiune de priorități.”¹⁹⁵

¹⁹⁴ Misiunea israeliană din Köln către Ministerul de Externe, 20 septembrie 1963 (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

¹⁹⁵ Printre beneficiarii aceluiași edict a fost un medic german de cincizeci și trei de ani pe nume Josef Mengele, „Îngerul Morții” de la Auschwitz. La mijlocul lui 1962, după răpirea reușită a lui Eichmann, Harel a ordonat Operațiunii Encore (Bis) să examineze informațiile adunate despre „Meltzer”, numele de cod pentru Mengele. În 23 iulie 1962, în aceeași perioadă cu testele balistice din Egipt, Zvi Aharoni și Zvi Malchin au identificat o persoană care se potrivea îndeaproape descrierii lui Mengele într-o fermă în Brazilia, dar Amit a ordonat ca activitatea asupra subiectului Viperelor (Tzifonim în ebraică), numele de cod Mossad pentru vânătoria de naziști, să fie oprită și, în octombrie 1963, a dat instrucțiuni Joncțiunii să „se ocupe de subiect doar în măsura în care putea, pe lângă misiunile sale principale”. Mengele a mai trăit încă un deceniu, înainte să se

Înainte de orice, trebuie să facem rost de informații despre inamicii actuali ai statului Israel”.

Amit știa că avea nevoie de o refacere tactică și că Mossad trebuia să regândească abordarea chestiunii rachetelor egiptene. Primul lui ordin a fost deci pentru abandonarea operațiunilor de asasinate planificate și pentru ca marea majoritate a resurselor să fie axate în schimb pe încercarea de a înțelege ce se întâmpla în interiorul proiectului balistic.

Totuși, în secret, fără ca prea mulți oficiali de la vârf să aibă cunoștință, el pregătea și un proiect propriu de asasinate împotriva oamenilor de știință. Personalul operativ încerca să găsească metode de a trimite colete-capcană din interiorul Egiptului, scurtând astfel în mod semnificativ timpul dintre trimiterea și deschiderea pachetului.

Au încercat metoda pe o țintă relativ ușoară, medicul Hans Eisele. În 25 septembrie, o explozie a avut loc în oficiul poștal în cartierul Maadi din Cairo, când o bombă dintr-un plic adresat Dr. Carl Debouche, falsul nume folosit de Eisele, a explodat și a orbit un lucrător

înece în timp ce înota în apele din largul coastei braziliene, în 1979. Mossad, Departamentul de Istorie, *Căutând acul în carul cu fân: pe urmele lui Josef Mengele*, 2007, 65-78 (arhiva autorului, primit de la „Deșert”). Interviuuri cu Zvi Aharoni, iulie 1998, Amram Aharoni, 21 octombrie 2011, Eitan, 1 noiembrie 2012, Medan, 30 iunie 2015 și Amit, mai 2005. Ronen Bergman, „De ce l-a lăsat Israelul să scape pe Mengele?”, *New York Times*, 6 septembrie 2017.

poștal.¹⁹⁶

Eșecul acestei operațiuni l-a convins pe Amit că asasinatele planificate trebuiau folosite doar cu foarte mare atenție – dacă nu ca ultimă variantă, atunci cel puțin doar după o pregătire foarte meticuloasă care să prevină eșecuri jenante.¹⁹⁷ Totuși, a ordonat celor din Mossad să pună la punct planuri să împuște, să arunce în aer sau să otrăvească oamenii de știință, în cazul în care efortul de a rezolva chestiunea pe cale pașnică nu ar funcționa.

Amit a ordonat să se pătrundă din ce în ce mai mult în birourile firmelor din Germania și Elveția care aveau legătură cu proiectul balistic, și cât mai multe documente să fie fotografiate. Aceste operațiuni au fost de o deosebită complexitate. Locurile erau foarte bine păzite – și de agenți egipteni, și de oamenii lui Vallentin – în inima orașelor europene aglomerate, în țări unde legea era aplicată cu strictețe.

Agenții Mossad au pătruns în ambasadele egiptene, misiunea comercială egipteană din Köln și birourile Intra din München. Au intrat în birourile Egyptair din Frankfurt de nu mai puțin de cincizeci și șase de ori

¹⁹⁶ Interviu cu Samir Raafat, septembrie 1995, și Rotberg, 5 martie 2012. Samira Raafat, „Nazistul din vecini”, *Poșta egipteană*, 28 ianuarie 1995.

¹⁹⁷ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 80. Interviu cu Amit, aprilie 2006, și Eittan, 1 noiembrie 2012.

între august 1964 și decembrie 1966.

Informațiile obținute de pe urma acestor pătrunderi (circa treizeci de mii de documente au fost fotografiate doar până la finalul anului 1964) erau importante, dar nu suficiente. Mossad trebuia să recruteze pe cineva din interiorul proiectului balistic. Această sarcină dificilă a fost dată unei divizii numite Joncțiune¹⁹⁸ (Tsomet în ebraică), care va deveni cea mai importantă ramură a Mossad, responsabilă pentru obținerea celor mai multe informații ale organizației.

Contrar filmelor de la Hollywood și revistelor de senzație, o mare parte a acestor informații nu este adunată direct de angajații Mossad care se strecoară prin umbră. Este mai degrabă strânsă de la cetățeni străini, din țările lor de baștină. Ofițerii Mossad responsabili pentru recrutarea și coordonarea acestor surse sunt numiți „ofițeri de colectare” – *katsa*, în acronim evreiesc – și sunt experți în psihologie. Ei știu cum să convingă o persoană să îi trădeze pe toți cei în care crede: prietenii și familia, instituția, națiunea.

Din păcate, totuși, niciunul dintre ei nu a fost în stare să își folosească abilitățile din psihologie pe cineva apropiat programului egiptean. Agenții de recrutare din țările arabe au devenit o prioritate strategică pe

¹⁹⁸ *Junction*, în lb. engl. (n. red.).

termen lung, dar pe termen scurt, cu ceasul ticăind tot mai repede, Joncțiunea va trebui să caute în altă parte.

În aprilie 1964, Amit l-a trimis pe Rafi Eitan la Paris – centrul nevralgic al spionajului israelian din Europa – pentru a coordona operațiunile Joncțiunii pe continent. Până în acest moment, toate eforturile Joncțiunii de a-l înrola pe vreunul dintre oamenii de știință eșuaseră, mai ales din cauza precauțiilor excepționale de securitate luate de Vallentin. Zi după zi, Vallentin devenea o problemă din ce în ce mai mare.

Nevoia de a se ajunge la o înțelegere cu Vallentin va duce la prinderea în cursă a unui pește mult mai mare. Avraham Ahituv, coordonatorul Joncțiunii din Bonn, a avut o idee și i-a prezentat-o lui Eitan la Paris, în mai 1964. Identificase un personaj dubios care vânduse arme și informații regimului Nasser și era apropiat de oamenii de știință germani.

— Există doar o mică problemă, zise Ahituv. Numele omului este Otto Skorzeny și a fost un ofițer Wehrmacht de rang înalt, comandantul trupelor speciale ale lui Hitler și un favorit al Führerului.

— Și vrei să-l recrutezi pe acest Otto? întrebă sarcastic Eitan. Minunat.

— Mai este o problemă, adăugă Ahituv. A fost un nazist devotat și membru al SS.

În 1960, i-a spus Ahituv lui Eitan, Harel ordonase grupării Amal, unitatea care se ocupa cu vânătoria criminalilor de război naziști, să adune cât mai multe informații posibil despre Skorzeny, cu scopul de a-l aduce în fața justiției sau de a-l ucide. Dosarul lui spunea că fusese un membru entuziast al Partidului Nazist Austriac de la vârsta de douăzeci și trei de ani, se înrolase în 1935 într-o unitate secretă SS din Austria și luase parte la Anschluss (anexarea Austriei de către Hitler) și la Noaptea de Cristal. A urcat repede în ierarhia Waffen-SS, devenind comandantul unității sale de operațiuni speciale.

Sturmabannführerul Skorzeny s-a parașutat în Iran și a instruit acolo triburile locale pentru a arunca în aer conductele de petrol care serveau armatele aliate, în plus, plănuise să-i omoare pe Cei Trei Mari – Churchill, Stalin și Roosevelt. A mai conceput un plan pentru a-l răpi și omorî pe generalul Dwight D. Eisenhower, care a fost silit să-și petreacă Crăciunul anului 1944 înconjurat de pază serioasă. Și mai de notorietate, Skorzeny a fost ales personal de către Hitler pentru a conduce raidul de la Gran Sasso, care l-a extras cu succes pe prietenul și aliatul Führerului, fostul dictator fascist Benito Mussolini, din vila aflată în munți, unde era ținut prizonier de către guvernul italian.

Spionajul aliat îl numea pe Skorzeny „cel mai

periculos om din Europa”¹⁹⁹. Totuși, nu a fost condamnat pentru crime de război. A fost achitat de un tribunal și, după ce a fost arestat din nou pentru alte acuzații, a evadat cu ajutorul prietenilor săi din SS. S-a refugiat în Spania lui Franco, de unde a stabilit legături comerciale profitabile cu regimuri fasciste din toată lumea, menținând și relații cu oamenii de știință germani din Egipt.

Legăturile lui Skorzeny cu oamenii de știință din Egipt și faptul că îi fusese ofițer superior lui Hermann Vallentin în timpul războiului erau de ajuns, în opinia lui Eitan, pentru a justifica încercarea de a-l recruta, în ciuda trecutului său nazist. Eitan nu era supraviețuitor al Holocaustului și trata chestiunea, așa cum îi era obiceiul, fără implicare emoțională. Dacă era de folos Israelului, se gândea, aceasta valora cât o iertare.

„Și i-am putea oferi la schimb ceva ce nimeni altcineva nu ar putea, le-a spus colegilor săi. O viață fără frică.”

Printr-o serie de intermediari, Mossad a stabilit un contact cu contesa Ilse von Finckenstein – soția lui Skorzeny. Ea va servi drept portiuă Mossad către el. Dosarul Mossad despre contesă spunea că era

„membră a aristocrației.²⁰⁰ Este verișoara ministrului de finanțe german [de dinaintea războiului] Hjalmar Schacht... Are patruzeci și cinci de ani, o femeie destul de atrăgătoare, debordând de energie”.

„A fost implicată în tot, spunea Raphael (Raphi) Medan, agentul Mossad născut în Germania, alocat misiunii.²⁰¹ A vândut titluri nobiliare, a avut legături cu spionajul Vaticanului, a traficat chiar și arme.” Ea și soțul său aveau și idei mai liberale despre relația lor. „Nu aveau copii, spunea Medan, și căsnicia lor era deschisă. Elsa arăta întotdeauna uluitor. La fiecare doi ani, urma un tratament hormonal în Elveția, pentru a-și păstra tinerețea.”

Medan „avea reputația, datorită frumosului său aspect european, de a putea influența femeii”, conform dosarului Mossad despre chestiune. A fost stabilită o întâlnire la sfârșitul lunii iulie, în 1964, în Dublin, Irlanda. Medan s-a prezentat drept un angajat al Ministerului Apărării israelian aflat în retragere și căutând un post în turismul internațional.

A spus că ar putea fi interesat să ia parte la proiectul de dezvoltare din Bahamas în care era implicată contesa. Contesa l-a plăcut pe Medan și relația dintre ei

²⁰⁰ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 88.

²⁰¹ Interviu cu Medan, 10 iulie 2007

s-a încălzit. Când discuția despre afaceri s-a încheiat, l-a invitat la o petrecere la ferma ei. Acesta a fost începutul unui șir de întâlniri, inclusiv unele bune prin cluburile de noapte din toată Europa.

Conform unui zvon al Mossad, care a circulat mulți ani și la care, în rapoarte, s-au făcut aluzii ușoare, dar nu a fost spus nimic concret, Medan „s-a sacrificat” pentru țară – și a profitat de căsnicia liberă a celor doi soți – făcându-i curte contesei și, în cele din urmă, ajungând în patul ei. (Medan a comentat acest lucru, spunând: „Există lucruri despre care un gentleman nu vorbește” și a descris relația dintre ei, cu un zâmbet, drept „bună și chiar satisfăcătoare”).

La Madrid, în noaptea de 7 septembrie, Medan i-a spus că un prieten al lui din Ministerul Apărării israelian voia să se întâlnească cu soțul ei, „în legătură cu o chestiune foarte importantă”. Prietenul era deja în Europa și aștepta un răspuns.

S-o convingă pe von Finckenstein să coopereze nu a fost greu. Cu doar patru ani înainte, Israelul îl găsisse, răpise, judecase și executase pe Adolf Eichmann. Existau forțe puternice în lumea evreiască, inclusiv vânătorul de naziști Simon Wiesenthal, angajat în campanii internaționale de a găsi și a judeca naziști ca Skorzeny. De aceea, Medan era în măsură să ofere contesei – și, prin extensie, soțului ei – acea „viață fără

frică”

Dimineața, când încă erau amețiți după alcoolul și fumatul din cluburi, Elsa l-a informat veselă pe Medan că soțul ei era gata să-l întâlnească pe prietenul lui – în acea noapte, dacă era posibil.

Medan l-a chemat pe Ahituv la Madrid. A stabilit o întâlnire în holul unui hotel în acea seară. Contesa a ajuns prima, îmbrăcată luxos. Cincisprezece minute mai târziu, a sosit și colonelul. Medan le-a făcut cunoștință cu Ahituv. Apoi a luat-o la o parte pe Elsa, pentru o „discuție de afaceri”. Skorzeny a rămas cu Ahituv.

Raportul final al Mossad asupra afacerii, cu toate că este scris într-un limbaj sec, profesionist, nu a putut să treacă cu vederea intensitatea întâlnirii: „Este greu de exagerat reticența emoțională a lui Ahituv față de această operațiune. Avraham este odrasla unei familii profund religioase, născut în Germania și educat într-o școală religioasă evreiască. Pentru el, contactul cu un monstru nazist a fost o experiență emoțională șocantă, care a trecut dincolo de cerințele profesiei”²⁰².

În raportul detaliat pe care l-a înmânat Ahituv, în 14 septembrie 1964, a descris discuțiile pe care le-a avut în acea săptămână cu Skorzeny:

²⁰² Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 136

Skorzeny era un gigant. O matahală de om.²⁰³ Era în mod evident remarcabil de puternic din punct de vedere fizic. Pe obrazul său stâng exista bine cunoscuta cicatrice care apare în poze, ajungându-i până la ureche. Era parțial surd de acea ureche și m-a rugat să stau în dreapta lui. Bine îmbrăcat.

Două momente m-au șocat. Skorzeny căuta un număr de telefon în agenda lui, pe care să mi-l dea. Brusc, a scos un monoclu pe care și l-a băgat în ochiul drept. Alura lui atunci, împreună cu dimensiunile corporale, cicatricea și privirea agresivă l-au făcut să arate ca un nazist complet.

Al doilea incident s-a întâmplat după întâlnirea noastră, când luam cina împreună într-un restaurant de lângă biroul lui. Deodată, cineva a venit la noi, și-a lovit călcâiele cu zgomot și l-a salutat în germană cu „domnule general”. Skorzeny mi-a spus că acesta era proprietarul restaurantului și fusese unul dintre naziștii de vază în acele părți...

Nu-mi fac iluzii cu privire la opiniile sale din tinerețe. Nici soția lui nu a încercat să-l „spele”. A accentuat doar că nu luase parte la Holocaust... Cea mai mare

²⁰³ Ahituv către Eitan și Cartierul General Mossad, 14 septembrie 1964 (arătat autorului de către „Raphael“)

parte a conversației de la prima întâlnire s-a axat pe probleme politice, pe al Doilea Război Mondial și Holocaust, relațiile dintre Est și Vest și situația din Orientul Mijlociu.

Ahituv a adus în discuție chestiunea participării lui Skorzeny în pogromurile din Noaptea de Cristal. A scos o listă lungă de persoane care participaseră la atacuri și i-a dat-o lui Skorzeny. Skorzeny cunoștea documentul, care fusese depozitat la Yad Vashem, fiindcă acuzația fusese înaintată și discutată în timpul procesului pentru crime de război, din care reușise să scape.

A arătat un X în dreptul numelui lui.²⁰⁴ „Aceasta este dovada că eu nu am participat”, a spus, cu toate că vânătorul de naziști Wiesenthal interpreta semnul drept dovadă pentru exact opusul acestei afirmații. Skorzeny s-a plâns că Wiesenthal îl vâna și că, în câteva situații, se aflase în situația de „a se teme pentru viața lui”. Ahituv a hotărât să nu întindă coarda prea mult și nu a răspuns în contradictoriu.

La un moment dat, Skorzeny s-a săturat să vorbească despre război. „M-a oprit și m-a întrebat ce treabă aveam eu cu el. Era clar că nu avea rost să ne mai

²⁰⁴ Raphi Medan, manuscris nepublicat, 113

ascundem după deget. I-am spus că eram în serviciul [de spionaj] israelian. [Skorzeny a recunoscut că] nu era surprins că ajunseserăm la el. În unele ocazii, avusese legături cu diferite țări, cu unele dintre ele menținând încă relații excelente. Era foarte pregătit pentru un schimb de opinii și cu noi.”²⁰⁵

„Schimb de opinii” era modul delicat al lui Skorzeny de a spune că era de acord cu o cooperare deplină și comprehensivă cu Israelul. Skorzeny a cerut un preț pentru ajutorul lui. Voia un pașaport austriac valabil emis cu numele său real, un edict de imunitate pe viață de la urmărire penală, semnat de prim-ministrul Eshkol și eliminarea imediată a numelui său de pe lista de naziști a lui Wiesenthal, plus niște bani.

Condițiile lui Skorzeny au iscat o ceartă vie în Mossad.²⁰⁶ Ahituv și Eitan vedeau în ele „o constrângere operațională și o necesitate pentru

²⁰⁵ A mai fost o cerere: Skorzeny a spus că șeful comunității evreiești din Frankfurt ceruse unei Curți germane să interzică distribuția cărților lui în Germania, fiindcă fugea de justiție. Voia ca Mossad să anunțe public că acele cărți erau folosite în instruirea ofițerilor IDF, astfel încât să poată folosi această informație ca dovadă în proces. Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 92.

²⁰⁶ Interviu cu Amit, mai 2005, Eitan, 1 noiembrie 2012, Medan, 30 iunie 2015, Avner Barnea (șeful de birou al directorului Shin Bet Ahituv, care auzise multe de la șeful său despre recrutarea lui Skorzeny), 30 mai 2011, și „Milen“, august 2015. O prezentare succintă, dar exactă despre recrutarea lui Skorzeny apare în cartea lui Argaman, *Războiul umbrelor*, 22-38 (în ebraică).

succesul operațiunii”. Alți ofițeri superiori argumentau că erau „o tentativă a unui criminal nazist de a-și curăța numele” și au cerut o nouă analiză a trecutului lui Skorzeny. Această nouă investigație a scos la iveală alte detalii privind rolul pe care îl jucase în Noaptea de Cristal, „ca lider al uneia dintre mulțimile care au incendiat sinagogi în Viena”, și că „până recent, era un susținător activ al organizațiilor neonaziste”.

Meir Amit, pragmatic și lipsit de emoție, ca întotdeauna, credea că Eitan și Ahituv au dreptate, dar avea nevoie de sprijinul moral al prim-ministrului. Levi Eshkol l-a ascultat pe Amit și i-a consultat pe câțiva dintre membrii Mossad de rang înalt care erau supraviețuitori ai Holocaustului (față de Amit, Eitan și Ahituv, care nu erau), ascultându-le obiecțiile lor vehemente. Totuși, într-un final, a aprobat să i se dea lui Skorzeny bani, un pașaport și imunitate.

Prim-ministrul a mai aprobat cererea privindu-l pe Wiesenthal, dar aceasta nu era o decizie pe care putea să o ia el sau Mossad. Wiesenthal era un om încrezut și încăpățânat și, cu toate că avea legături strânse cu statul Israel și chiar cu Mossad, care îi finanța unele dintre operațiuni, nu era cetățean israelian și lucra de la Viena, în afara jurisdicției israeliene.

În octombrie 1964, Raphi Medan s-a întâlnit cu Wiesenthal pentru a discuta, fără a insista pe detaliile

operațiunii, de ce Skorzeny trebuia să fie eliminat de pe lista neagră a lui Wiesenthal, cu criminali de război naziști care trebuiau găsiți și judecați.

„Spre uimirea mea, își amintea Medan, Wiesenthal a spus: «Herr Medan, nicio șansă. Acesta este un nazist și un criminal de război și nu-l vom tăia vreodată de pe listă». Orice am spus și oricât am încercat, pur și simplu a refuzat categoric.”²⁰⁷

Când i s-a spus că va rămâne pe lista lui Wiesenthal, Skorzeny a fost dezamăgit, dar și așa a fost de acord cu înțelegerea. Astfel, s-a întâmplat un lucru incredibil – favoritul Führerului, căutat în întreaga lume ca un criminal de război nazist care ar fi ars sinagogi și ar fi luat parte în operațiuni SS, a devenit un agent-cheie în cea mai importantă operațiune dusă de spionajul israelian în acea vreme.

Primul pas al lui Skorzeny a fost să trimită vorbă prietenilor lui dintre oamenii de știință din Egipt cum că revitaliza o rețea de veterani SS și Wehrmacht „pentru a construi o nouă Germanie” – cu alte cuvinte, să creeze un Al Patrulea Reich. Pentru a pregăti terenul, le spunea, organizația lui trebuia să adune informații în secret. Oamenii de știință germani care lucrau pentru Nasser trebuiau deci, sub jurământul lor față de

Wehrmacht, să livreze organizației-fantomă a lui Skorzeny detaliile cercetărilor lor balistice, pentru a fi folosite de noua forță militară germană care lua ființă.

În același timp, Skorzeny și Ahituv au mai încropit un plan pentru a scoate informații de la formidabilul ofițer de securitate Hermann Vallentin, care știa totul despre proiectul balistic egiptean. În mod diferit față de recrutarea sofisticatului și experimentatului Skorzeny, care era conștient că lucra cu un om al Mossad, și pe care Ahituv nu a încercat vreodată să-l ducă de nas, cei doi au hotărât să folosească niște subterfugii în ce-l privea pe Vallentin.

Skorzeny și-a jucat perfect rolul. L-a chemat pe Hermann Vallentin la Madrid, sub pretextul că ținea o adunare specială pentru subordonații lui din „gloriosul război”. L-a instalat pe Vallentin, pe spezele Mossad, într-un hotel luxos, și i-a prezentat planul lui fals de a revitaliza Reich-ul. Apoi a dezvăluit că acesta nu era singurul motiv pentru invitația la Madrid și că voia să să-i prezinte un „prieten apropiat”, un ofițer din serviciul secret britanic MI6. Britanicii, a spus el, erau interesați de ceea ce se întâmpla în Egipt, și l-a rugat pe Vallentin să-i dea prietenului lui ajutor.

Vallentin a devenit suspicios.

— Sunteți sigur că nu sunt implicați israelienii? întrebă el.

— Stai drept când ți se vorbește și cere-ți iertare! a replicat Skorzeny dur. Cum îndrăznești să spui așa ceva ofițerului tău superior?

Vallentin și-a cerut scuze cum se cuvine, dar nu a fost convins. Și avea, de fapt, completă dreptate. „Prietenul” lui Skorzeny nu era vreun britanic, ci un ofițer din Mossad, născut în Australia, pe nume Harry Barak.

Vallentin a fost de acord să se întâlnească cu el, dar nu să și coopereze, iar întâlnirea dintre cei doi nu a ajuns la niciun rezultat.

Ingeniosul Skorzeny a venit imediat cu o soluție. La următoarea lui întâlnire cu Vallentin, i-a spus că prietenul lui din MI6 i-a amintit că o telegramă trimisă de Skorzeny aproape de sfârșitul războiului, în care anunța Statul Major că îl avansa în grad pe Vallentin, nu ajunsese la Statul Major sau la Vallentin.

Ochii lui Vallentin s-au luminat. Cu toate că această avansare era acum pur simbolică, era clar că însemna mult pentru el. S-a ridicat în picioare, l-a salutat pe Skorzeny cu *Heil Hitler* și i-a mulțumit acestuia din suflet. Skorzeny i-a spus lui Vallentin că era gata să-i dea un document scris care să confirme că fusese avansat. Vallentin a fost recunoscător noului său prieten din spionajul britanic pentru informația pe care o furnizase și a fost de acord să îl ajute oricât dorea.

Cu timpul, Skorzeny a invitat la Madrid și alți foști ofițeri Wehrmacht implicați în proiectul balistic.²⁰⁸ Participau la petreceri luxoase în casa lui, prezentate drept adunări ale veteranilor din trupele speciale Waffen-SS. Oaspeții lui mâncau, beau și se distrau până târziu în noapte, fără a ști vreodată că guvernul israelian plătea pentru mâncarea și băutura lor și le asculta conversațiile.

Informațiile livrate de Skorzeny, Vallentin și de oamenii de știință care veneau la Madrid au rezolvat o mare parte din nevoia de informații a Mossad, cu privire la proiectul balistic al Egiptului. Au identificat cu precizie cine era implicat în proiect și care era stadiul exact al fiecărui element component.

Mulțumită volumului mare de informații din această operațiune, Mossad-ul lui Meir Amit a reușit să distrugă proiectul balistic egiptean din interior, folosind în paralel o serie de metode.²⁰⁹ O astfel de

²⁰⁸ Skorzeny a rămas în legătură cu Mossad până la moartea lui, în 1975 (când foști camarazi din Wehrmacht au participat la înmormântarea lui și au livrat salutul *Heil Hitler*), și a ajutat mult organizația chiar și după ce chestiunea oamenilor de știință s-a încheiat. Vallentin a continuat și el să fie de folos timp de mulți ani. În 1969, Harry Barak i-a cerut să fie de acord să fie „transferat” de la MI6 la Mossad, cu toate că fusese prelucrat doar de Mossad în toată această perioadă. După aceasta, și-a dat seama că funcționa ca agent israelian. Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 95-96. Interviu cu Medan, 30 iunie 2015, „Toblerone”, ianuarie 2014, și „Patriotul”, iulie 2015.

²⁰⁹ Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 100.

metodă a fost trimiterea de scrisori de amenințare multor specialiști germani. Erau isteț redactate pe baza informațiilor strict secrete furnizate de Vallentin și cuprindeau detalii intime despre destinatari.

„Amintiți-vă că, deși nu sunteți de vină pentru crimele din trecut ale națiunii germane, nu veți putea să negați responsabilitatea pentru faptele voastre de azi. Ar trebui să vă gândiți foarte bine la conținutul acestei scrisori, de dragul viitorului vostru și al viitorului tinerei voastre familii”. „Gideon” era numele organizației necunoscute care semna scrisorile.

Între timp, datorită noilor informații obținute de la sursele sale, mai ales de la Vallentin, Mossad a reușit să identifice un plan secret egiptean de recrutare a numeroși muncitori de la fabrica de avioane și rachete Hellige din Freiburg, care erau pe cale să fie disponibilizați. Amit a hotărât să profite de ocazie pentru a declanșa o acțiune rapidă, menită a preveni plecarea lor spre Egipt.

În dimineața zilei de 9 decembrie, Shimon Peres, pe atunci adjunctul ministrului apărării, și Raphi Medan, având asupra lor o servietă încuiată care conținea o serie de documente în engleză ²¹⁰, pregătite de

²¹⁰ Copie a dosarului înmănat lui Strauss (arhiva autorului, primit de la „Paul”). Dosarul Mossad despre Oamenii de Știință Germani, 109.

conducerea Mossad pe baza materialului furnizat de Skorzeny, de Vallentin și de oamenii de știință care veniseră la Madrid, au zburat către o întâlnire aranjată din scurt cu unul dintre politicienii cei mai de seamă a Germaniei de Vest, fostul ministru al apărării Franz Joseph Strauss. Peres și Strauss erau arhitecții acordului de reparații dintre Germania Federală și Israel.²¹¹ Strauss s-a ridicat din scaun pentru a-i saluta pe cei doi israelieni, iar el și Peres s-au îmbrățișat cu căldură.

„Am stat acolo șase ore, spunea Peres. Dumnezeu, cât putea să bea omul acela. Vinuri din toată lumea, și bere. Și eu pot bea, dar în cantitățile alea? Șase ore nu ne-am oprit din băut”.

Informațiile pe care Peres i le-a prezentat lui Strauss erau mult mai detaliate, verificate amănunțit, autentice și mai grave decât orice le fusese prezentat germanilor până atunci. „Este de neconceput ca oamenii de știință germani să-l ajute pe cel mai mare inamic al nostru într-un asemenea mod, în timp ce voi stați și nu faceți nimic”, i-a spus Peres lui Strauss, care trebuie să-și fi dat seama ce ar fi însemnat scurgerea acestui material către presa internațională.

²¹¹ Medan, manuscris nepublicat, 116. Interviu cu Medan, 30 iunie 2015, și Shimon Peres, 4 august 2015.

Strauss s-a uitat la documente și a fost de acord să intervină. L-a sunat pe Ludwig Bölkow, un personaj important din industria aerospațială germană, și i-a cerut ajutorul. Bölkow și-a trimis reprezentanți pentru a oferi oamenilor de știință și inginerilor de la Hellige locuri de muncă în condiții bune în fabricile lui, atâta vreme cât promiteau să nu-i ajute pe egipteni.

Planul a funcționat. Cea mai mare parte a noului grup nu a mai mers în Egipt, unde proiectul balistic avea nevoie urgentă de ajutorul lor pentru sistemele de ghidare – o turnură care a lovit fatal proiectul.

Lovitura finală a venit atunci când un reprezentant al lui Bölkow a ajuns în Egipt pentru a-i convinge pe specialiștii care mai lucrau acolo să se întoarcă acasă. Unul după altul, aceștia au părăsit programul, iar până în iulie 1965 chiar și Pilz plecase, întorcându-se în Germania, unde conducea unul dintre departamentele de componente de avioane ale lui Bölkow.

Afacerea specialiștilor germani a fost prima ocazie când Mossad și-a mobilizat toate forțele pentru a opri ceea ce considera a fi o amenințare din partea unui adversar și prima dată când Israelul și-a permis să lovească civili din țări cu care avea relații diplomatice. Având în vedere noile amenințări, în 1982 a fost scris un raport intern ultrasecret, analizând dacă ar fi fost posibilă rezolvarea chestiunii folosind metode „soft” –

oferte generoase de bani din partea guvernului Germaniei către oamenii de știință – fără „dispariția misterioasă a lui Krug, bomba care a mutilat-o pe Hannelore Wende sau scrisorile-capcană și intimidarea”.

Raportul concluziona că nu ar fi fost posibil: Mossad credea că, fără amenințarea cu violența, oamenii de știință germani nu ar fi acceptat să primească banii și să abandoneze proiectul.

6.

Un șir de catastrofe

După afacerea specialiștilor germani, Mossad a intrat pe o pantă ascendentă. Meir Amit a mai adus profesioniști din domeniul militar, a introdus noi tehnologii și a întărit legăturile cu servicii de spionaj străine. A continuat, de asemenea, să pună în mișcare o serie de reforme instituționale.

Amit voia să stabilească o singură divizie operațională în Mossad²¹², ceea ce ar fi adus sub aceeași umbrelă toate unitățile care aveau de-a face cu sabotajul, asasinatele planificate și cu spionajul în țările arabe. Pentru a realiza acest lucru, Amit a făcut ceea ce

²¹² Interviu cu Shamir, ianuarie 1997, și Amit, aprilie 2006.

Harel încercase timp de ani întregi, iar el, Amit, se opusese: a transferat Unitatea 188 de la AMAN la Mossad și a dispus fuziunea acesteia cu Mifratz-ul lui Shamir. Yosef Yariv a fost numit șef al diviziei, cu Shamir adjunct. Șeful Mossad a numit divizia Cezareea, după orașul roman de pe coasta mediteraneeană, un alt exemplu de predilecție a comunității serviciilor secrete israeliene pentru nume de cod luate din istoria antică a țării. Rețeaua activităților Cezareea în afara Israelului a primit numele de cod Senatul.

Amit mai voia și propria lui divizie de spionaj. Până recent, aceeași unitate, Păsările, deservise și Shin Bet, și Mossad. Amit a hotărât acum că voia o unitate separată care urma să lucreze doar în afara Israelului și doar pentru Mossad. A cooptat o parte a personalului Păsărilor pentru o nouă unitate de spionaj, pe care a numit-o Colossus²¹³.

Pe lângă aceste schimbări birocratice, sub Amit, agenția a efectuat o serie de operațiuni care au adunat cantități fără precedent de informații despre statele arabe și serviciile lor militare. Dintre acestea, faimoasă a fost Operațiunea Diamant²¹⁴, în care Joncțiunea a

²¹³ Colosul, trad. din lb. engl. (n. red.).

²¹⁴ Dosarul despre Operațiunea Diamant i-a fost arătat autorului de către Amit, în 23 mai 2005. Black și Morris, *Războaiele secrete ale Israelului*, 206-10.

recrutat un pilot irakian, Munir Redfa, care a dezertat în Israel cu avionul său de vânătoare MiG-21 nou-nouț, cea mai avansată și mai amenințătoare armă de asalt din mâinile blocului sovietic din acele vremuri. Aviația israeliană putea acum să se pregătească să facă față celui mai puternic adversar al său, în luptele aeriene viitoare. Pentagonul a fost foarte nerăbdător să afle secretele avionului și Amit le-a dat americanilor nu doar planurile MiG-ului, dar chiar avionul în sine, echipat complet și cu un pilot instruit.

Amit cultivase asiduu și relațiile secrete ale Israelului cu Maroc, conform „doctrinei periferiei”. Cu toate că Maroc era o țară arabă, în legătură strânsă cu principalii inamici ai Israelului, era totodată moderat și nu avea dispute teritoriale cu Israelul. Mai mult decât atât, liderul său era regele Hassan al II-lea, un pro-occidental relativ.

Maroc a primit informații valoroase și sprijin tehnic din partea Israelului și, la schimb, Hassan le-a permis evreilor din Maroc să emigreze în Israel, iar Mossad a primit dreptul de a stabili un punct permanent de lucru în capitală, Rabat, de unde putea să spioneze țările arabe²¹⁵.

²¹⁵ Biroul Directorului Mossad, „Afacerea Ben Barka”, memorandum înmănat comisiei de anchetă asupra subiectului, 21 februarie 1966 (arhiva autorului, primit de la „Alen”). Caroz, *Omul cu două pălării*, 164-165 (în ebraică).

Punctul culminant al operațiunii a avut loc în septembrie 1965²¹⁶, când regele a permis unei echipe Mossad conduse de Zvi Malchin și Rafi Eitan să monteze microfoane în toate sălile de conferință și în apartamentele private ale liderilor țărilor arabe și comandanților lor militari, în timpul unui summit arab din Casablanca. Scopul întâlnirii era de a discuta crearea unui comandament arab comun în viitoarele războaie cu Israelul. Dar relațiile regelui Hassan cu anumiți conducători arabi erau nesigure și simțea că unii dintre ei complotau pentru a-l detronea, așa că a lăsat Mossad-ul să asculte.

Aceasta a permis Israelului o privire fără precedent în secretele militare și de spionaj ale marilor săi inamici și în modul de gândire al liderilor acelor țări. La acel summit, comandanții armatelor arabe au raportat că forțele lor nu erau pregătite pentru un nou război împotriva Israelului, informație care a fost la baza încrederii extreme a armatei israeliene, atunci când l-au îndemnat pe prim-ministrul Eshkol să pornească războiul doi ani mai târziu, în iunie 1967. „Acest material senzațional, spunea un raport Mossad, a fost

²¹⁶ Interviu cu Eitan, 19 septembrie 2011, Shlomo Gazit, 29 noiembrie 2016, Amit, aprilie 2006, și Navot, 6 aprilie 2017. Procesul-verbal al întâlnirii dintre prim-ministrul Levi Eshkol și șeful Mossad, Meir Amit, aprilie 2006 (arhiva autorului, primit de la „Alen“).

una dintre cele mai mari realizări ale spionajului israelian de la crearea sa”.²¹⁷

Aceste operațiuni încununate cu succes au livrat armatei israeliene informațiile vitale de care avea nevoie pentru a se pregăti pentru un nou război. Dar apoi, într-un ritm amețitor, o catastrofa după alta i-a lovit pe Amit și instituția sa.

Cel mai bun spion al unității 188, și acum al Cezareei, era Eli Cohen, care pătrunsese în cercurile conducătoare de la Damasc²¹⁸ și furnizase informațiile care îi îngăduiseră Mossad-ului să îl localizeze pe nazistul Alois Brunner și să-i trimită o scrisoare cu bombă.

Cohen a fost numit inițial agent inactiv care, în loc să adune și să transmită informații, devenea activ doar dacă trebuia să alerteze Israelul că Siria plănuia să lanseze un atac-surpriză împotriva lui.

Totuși, la presiunea șefilor lui²¹⁹ și fiind prins adânc în plasa poveștii sale de acoperire în care era ultra-încrezător, a început să transmită zilnic mesaje comandanților săi din Mossad, folosind un dispozitiv telegrafic pe care-l ținea ascuns în propriul apartament.

²¹⁷ Biroul Directorului Mossad, „Afacerea Ben Barka”, 21 februarie 1966, 4.

²¹⁸ Segev, *Singur în Damasc*, 16-18 (în ebraică).

²¹⁹ *Singur în Damasc*, 262. Interviu cu Shumel Segev, 6 iunie 2010

Raporta despre instalațiile militare secrete, despre planul Siriei de a prelua controlul asupra surselor de apă din regiune (cu ajutorul unei firme Saudite conduse de Mohammed bin Laden, tatăl lui Osama) și relația Siriei cu Uniunea Sovietică, dar și despre naziștii adunați în Damasc, bârfe parlamentare și povești despre luptele pentru putere din sânul guvernului. Modul în care Cohen își făcea transmisiunile și frecvența lor au fost o eroare majoră, de-a dreptul neprofesionistă²²⁰ din partea lui, dar și, mai important, din partea șefilor lui.

„Eli Cohen a fost unul dintre oamenii care au trecut prin viață mergând pe căi laterale”²²¹, spunea Moti Kfir, care, printre alte sarcini pe care le avea în Mossad, a fost și șeful programului de instrucție al acestuia la începutul anilor '60. „Când ești în umbră, câteodată crezi că nu te vede nimeni. Dar greșea. A devenit prea vizibil. I-am spus în timpul instrucției: «Să nu fii niciodată sufletul petrecerii». Dar el a făcut exact opusul.”

Scrisoarea cu bombă trimisă lui Brunner ²²² și

²²⁰ Segev, *Singur în Damasc*, 13-39.

²²¹ Interviu cu Kfir, 9 iunie 2011.

²²²²²² Relatarea a fost făcută de lt-col. Ahmed Suedani, responsabil cu securitatea internă în Siria (primul care l-a suspectat pe Cohen), într-un interviu cu *Al Usbua al Arabi*, Londra, 1 martie 1965, tradus în ebraică de Unitatea 550 a AMAN, MODA 1093/04/638.

interesul viu pe care Cohen îl arăta față de alți naziști în discuțiile cu sirieni din elită – laolaltă cu faptul că era „într-o situație neobișnuită, un imigrant fără slujbă... care dădea petreceri, amestecându-se prin înalta societate” și „oferindu-le oaspeților și prietenilor distracții de toate felurile” – au pus serviciile de spionaj siriene în alertă și l-au făcut pe unul dintre interlocutorii lui să aibă dubii cu privire la povestea de acoperire a lui Kamal Amin Thabet, un comerciant sirian bogat care se întorsese în țara lui natală după ani lungi de exil la Buenos Aires.

O coincidență tragică pentru Cohen, în aceeași perioadă, a fost că transmitătorul său producea interferențe cu transmisiunile din cartierul general al Marelui Stat Major sirian, aflat peste drum de luxosul apartament pe care-l închiriasse și în care-și ținea petrecerile sălbatice pentru înaltele oficialități siriene. Nedumeriți, sirienii au cerut GRU, serviciul sovietic de spionaj, să investigheze. Rușii au trimis niște mașini speciale de patrulare care au reușit să localizeze semnalele emise de dispozitivul lui Cohen, în timpul uneia dintre transmisiunile sale.

Cohen a fost arestat, torturat brutal²²³, judecat sumar și condamnat la moarte. A fost spânzurat în public în

²²³ Procesul-verbal al procesului lui Eli Cohen, MODA 1093/04/636.

piața centrală din Damasc, în data de 18 mai. Trupul i-a fost lăsat să atârne de funie, acoperit cu o pânză albă care purta textul condamnării sale, drept mesaj pentru statul Israel.

Omul care îl recrutase, instruisese și coordonase pe Cohen, Gedaliah Khalaf, a spus mai târziu: „M-am uitat la el, la Eli al meu, și am văzut pe fața lui torturile diabolice care i se aplicaseră. Nu știam ce să fac cu mine. Voiam să urlu, să fac ceva, să iau un pistol și să intru în închisoarea Mezzeh, să mă dau cu capul de pereți până ce va crăpa, până când îl vom putea salva. Și ei l-au ucis și noi nu am putut face nimic, decât să stăm și să ne uităm.”²²⁴

Mossad-ul lui Amit, atât de proaspăt încrezător, a fost umilit și neputincios.²²⁵ Și mai rău, Mossad-ul era expus. Sirienii îl torturaseră pe Cohen atât de dur – îi smulseseră unghiile, îi curentaseră testiculele –, încât acesta cedase. Le dezvăluise codurile secrete de comunicații și descifrase două sute de mesaje pe care le trimisese și pe care sirienii le interceptaseră, dar nu fuseseră în stare să le citească, și le-a spus ce știa despre

²²⁴ Interviu cu Gedaliah Khalaf, 12 iulie 1996.

²²⁵ Povestea lui Eli Cohen a fost spusă în numeroase cărți și filme, și multe străzi și clădiri publice din Israel sunt numite după el. Este considerat unul dintre cele mai importante modele și un erou al istoriei țării. Academia Mossad din Giliot, clădire ridicată cu fonduri CIA, îi poartă numele.

recrutarea, instrucția și metodele de acoperire ale spionajului israelian.

La scurtă vreme după ce Cohen a fost prins, Cezareea a fost lovită de un alt dezastru.

Wolfgang Lotz, spionul Cezareei în elita din Cairo, un element-cheie în strângerea de informații pentru tentativele de asasinare a oamenilor de știință germani din Egipt, a fost la rândul lui descoperit, în data de 10 februarie 1965.

Pieirea lui a venit și ea tot din cauza activității excesive, a încrederii exagerate în povestea lui de acoperire și dintr-o serie de erori crase pe care le-au făcut și el, și șefii lui. Singurul lucru care l-a scăpat pe Lotz de la aceeași soartă ca a lui Eli Cohen a fost intervenția BND, serviciul german de spionaj, care a răspuns cererii Israelului și le-a spus egiptenilor că Lotz lucra și pentru ei. Lotz și soția lui, Waltraud, au fost scutiți de execuție și condamnați la închisoare pe viață. (Au fost eliberați ulterior, într-un schimb de prizonieri care a avut loc după Războiul de Șase Zile, în 1967.) Dar aceasta a fost o nouă lovitură dură pentru Mossad.²²⁶ De frica altor pierderi, Yosef Yariv le-a ordonat celorlalți spioni ai lui, ale căror instrucții și povești de acoperire costaseră mulți ani de eforturi, să

²²⁶ Ronen Bergman, „Dispărut în fum“, *Yedioth Ahronoth*, 19 septembrie 2003.

vină acasă. Cezareea, abia apărută, era deja în ruine.

Prim-ministrul Eshkol a privit pierderea a doi spioni drept un dezastru național.²²⁷ Dar, în ciuda situației în care era Mossad, Eshkol a decis totuși să aprobe o misiune specială de asasinat planificat în Uruguay. Cu două luni înainte, la o conferință la care au participat reprezentanți ai diferitelor agenții de spionaj, se discutasese despre stadiul vânătorii de naziști, o chestiune care nu era în topul listei de priorități. Raphi Medan, adjunct al unității Amal, care se ocupa de problemă, trecea în revistă posibilele ținte pentru asasinat din lista de pe care numele lui Otto Skorzeny tocmai fusese șters. Când a ajuns la numele lui Herbert Cukurs – un criminal de război leton nazist care, ca aviator, se oferise să ajute SS-ul și Gestapoul – și au început să descrie faptele oribile ale acestuia, s-a auzit o bufnitură puternică. Șeful AMAN – Directoratul de Spionaj Militar –, generalul-maior Aharon Yariv, se prăbușise, și i-a trebuit ceva timp să-și revină. Cukurs, au aflat, îi arsese de vii pe unii dintre prietenii și rudele lui Yariv.²²⁸

După conferință, Amit, care era foarte apropiat de Yariv și foarte afectat de incident, a mers să se

²²⁷ Interviu cu Kfir, 9 iunie 2011.

²²⁸ Medan, manuscris nepublicat, 92. Interviu cu Medan, 30 iunie 2015, și Amos Gilboa, 18 martie 2015.

întâlnească cu prim-ministrul Eshkol și a primit permisiunea de a-l elimina pe Cukurs.²²⁹

Cukurs omorâse evrei din distracție. Îi împușcase pe străzi, după ce le spusese să fugă de acolo pentru a scăpa cu viață. A încuiat evrei în sinagogi pe care apoi le-a incendiat, bând whisky în timp ce le asculta urletele. Supraviețuitorii Holocaustului îl numeau Măcelarul din Riga și numele lui a fost rostit frecvent la procesul pentru crime de război de la Nürnberg, ca fiind direct implicat în uciderea a circa cincisprezece mii de evrei și, indirect, în uciderea a încă douăzeci de mii. Dar, după război, reușise să scape și să-și găsească salvarea în Brazilia, unde dezvoltase o afacere în turism, înconjurându-se de gărzi de corp, de teama de a nu împărtăși soarta lui Eichmann.

Yaakov Meidad, agent Cezareea care vorbea spaniola și germana, a pretins a fi un om de afaceri austriac care caută oportunități în industria turismului din America de Sud și a reușit să-l convingă pe Cukurs să meargă în Uruguay pentru a se întâlni cu un grup de investitori, la o vilă luxoasă de lângă Montevideo. La vilă așteptau trei asasini. Planul era ca Meidad să intre primul, urmat

²²⁹ Unii veterani Mossad din această perioadă, printre care Mike Harari, afirmă că Amit era gelos pe succesul lui Isser Harel în prinderea lui Eichmann și că voia și el să intre în istorie ca unul care a eliminat un criminal de război nazist. Interviu cu Mike Harari, 29 martie 2014.

de Cukurs. Unul dintre asasini urma să-l tragă înăuntru și să închidă ușa în spatele lui. Apoi, când echipa Mossad urma a fi în afara pericolului, avea să îl împuște.

Totuși, treaba nu a mers așa de ușor precum planul. Cukurs era atent și se temea de o capcană. În clipa în care a intrat, și-a dat seama ce se întâmplă și a încercat să fugă. Yariv a încercat să-l țină, în timp ce un alt israelian îl trăgea înăuntru. „Cukurs era speriat de moarte, spunea Meidad, iar faptul că trăise cu groaza acestui moment timp de douăzeci de ani i-a dat o forță supranaturală. A reușit să-l doboare pe tip. A apucat mânerul ușii și, dacă n-am fi fost toți trei, inclusiv eu, să ținem ușa închisă, ar fi reușit să scape.”

Cukurs l-a mușcat tare de un deget pe Yariv, tăindu-i vârful, care i-a rămas în gură. Yariv a urlat de durere și a trebuit să-și slăbească strânsoarea de pe gâtul lui Cukurs. Aproape că a scăpat, dar, în ultimul moment, unul dintre asasini, Ze'ev Amit (văr cu directorul Mossad), care nu putuse să tragă din cauză că și-ar fi pus în pericol colegii, a luat un ciocan și l-a lovit pe Cukurs în cap în repetate rânduri, până când acesta și-a pierdut cunoștința. Apoi, al treilea asasin, Eliezer

Sodit-Sharon²³⁰, fostul ucigaș șef din Irgun, a tras două focuri în odiosul criminal, asigurându-se că este mort.

Agenții au băgat trupul într-o valiză pe care au lăsat-o în vilă, punând deasupra un „verdict” – o bucată de hârtie pe care erau scrise cuvintele: „În conformitate cu responsabilitatea sa personală pentru uciderea cu o oribilă brutalitate a 30.000 de evrei, condamnatul a fost executat. [Semnat] Cei Ce Nu Vor Uita Niciodată”²³¹.

În interiorul Mossad, operațiunea a fost considerată în mod oficial un succes, dar adevărul era că acțiunea neprofesionistă putea să ducă ușor la un dezastru.²³² În orice caz, Yariv a rămas cu jumătate de deget.

Omul care îi zdrobise capul lui Cukurs cu un ciocan, Ze'ev Amit, a suferit de coșmaruri oribile pentru tot restul vieții, bântuit de trauma crimei.

²³⁰ Sodit-Sharon, un luptător de seamă din Etzel, avea reputația de a fi deosebit de îndrăzneț și sălbatic. În 1952, a încercat să-l asasineze pe cancelarul german Konrad Adenauer, printr-o scrisoare-capcană pe care o trimisese din Franța - o încercare de a dinamita acordul de reparații cu Israelul. Un agent german a murit încercând să o dezamorseze. Sodit-Sharon a fost prins cu explozibili în Franța și condamnat la patru luni de închisoare, după care a fost deportat în Israel. Ulterior, a afirmat că încercase atentatul asupra lui Adenauer la ordinele lui Menachem Begin. Înapoi în Israel, în 16 iunie 1960, a fost recrutat de către Harel, în unitatea de operațiuni speciale Mifratz, a Mossad-ului.

²³¹ Interviu cu Gad Shimron, 16 august 2015. O descriere exhaustivă a operațiunii poate fi găsită în cartea lui Shimron *Execuția călăului din Riga*.

²³² Interviu cu Medan, 30 iunie 2015, Harari, 11 aprilie 2014, și Amit, aprilie 2006.

Următorul dezastru aproape că i-a costat posturile pe prim-ministrul Eshkol și pe directorul Amit. În 30 septembrie 1965, la o zi după ce Mossad primise înregistrările de o importanță vitală de la summit-ul arab, unul dintre comandanții serviciului de informații marocan, Ahmed Dlimi, a contactat Mossad și a transmis clar că marocanii voiau ca datoria pentru aceste informații vitale să fie plătită cât mai repede posibil.²³³ În lumea spionajului, nu există cadouri gratuite.

Amit i-a raportat lui Eshkol: „Pe de o parte, ne-au oferit aceste casete, dar pe de alta, ne-au spus «Dați-ne!» Vor ceva foarte simplu. Este Ben Barka, acest individ, care se opune regelui, iar regele a ordonat să fie eliminat. Au venit la noi și ne-au spus: «Sunteți asasini excelenți. Faceți-o!»”²³⁴

Liderul opoziției, Mehdi Ben Barka, fusese expulzat din Maroc la începutul anilor '60 și ulterior condamnat la moarte în absență. Spionajul marocan a încercat să-l localizeze, dar Ben Barka era foarte atent în a-și ascunde poziția, mutându-se din loc în loc și folosind pseudonime. Șefii serviciilor secrete marocane au cerut

²³³ Biroul Directorului Mossad, „Afacerea Ben Barka“, 21 februarie 1966, 3.

²³⁴ Interviu cu Amit, mai 2005.

Mossad să ajute la găsirea, prinderea și uciderea lui.

„Aveam o dilemă, îşi amintea Amit. Să ajutăm şi să fim implicaţi în chestiune, sau să refuzăm şi să punem în pericol realizările naţionale de cel mai înalt rang.”

Ani mai târziu, Amit a încercat să se zugrăvească pe el însuşi alegând „să se strecoare printre picăturile de ploaie” şi nu să ajute direct la asasinat, ci să „încorporeze [ajutorul dat marocanilor] în activităţile noastre comune obişnuite cu ei”. Dar o privire mai atentă la telegramele şi documentele interne ale Mossad arată că organizaţia a fost adânc implicată.

Cezareea şi Colossus i-au ajutat pe marocani să localizeze chioşcul din Geneva unde Ben Barka îşi primea prin poştă revistele, facilitându-le punerea acestuia sub observaţie. Ulterior, au propus un plan în care Ben Barka ar fi fost ademenit la Paris de un bărbat care să se prefacă a fi un realizator de filme documentare, fascinat de povestea de viaţă a exilatului marocan şi interesat de a face un film despre aceasta. Mossad a asigurat marocanilor case conspirative în Paris, vehicule, paşapoarte false, două tipuri diferite de otravă cu care să-l omoare, precum şi lopeţi şi „ceva de acoperit urmele”.

Când Ben Barka a ajuns la Paris pe 29 octombrie 1965, marocanii l-au răpit, cu ajutorul unor ofiţeri de poliţie francezi corupţi. A fost dus într-o casă conspirativă

goală a Mossad, unde marocanii au început să-l interogheze brutal. A murit la puțină vreme mai apoi asfixiat, după ce a fost scufundat în mod repetat într-o vană cu apă murdară.

Agenții Mossad nu au fost implicați sau prezenți când a avut loc omorul, dar au luat asupra lor sarcina de a se ocupa de cadavru²³⁵, o echipă comună de la Cezareea și Colossus ducându-l în pădurea Saint-Germain, din apropiere. Au săpat o groapă adâncă în pământ și au pus acolo cadavrul, după care au presărat pe el o pudră chimică, menită să dizolve trupul, activă mai ales atunci când vine în contact cu apa. O ploaie torențială a căzut aproape imediat, astfel încât probabil că nu a mai rămas mult din Ben Barka, la puțină vreme după îngropare.

Ce a rămas, conform israelienilor implicați, se află astăzi sub drumul care duce spre recent construita clădire ultramodernă Fundația Louis Vuitton, sau chiar sub clădirea în sine.

Amit îi promisese lui Eshkol: „Nu voi face nimic fără să vă spun”²³⁶, dar apoi i-a spus doar o parte a adevărului, și doar după ce totul se întâmplase. În 25 noiembrie 1965, Amit i-a spus lui Eshkol: „Totul este

²³⁵ Mossad, Dosarul Aterna, Joncțiunea, Colossus, 325 diverse telegrame și note, septembrie-noiembrie 1965 (arhiva autorului, primit de la „Alen“).

²³⁶ Întâlnire dintre Eshkol și Amit, 4 octombrie 1965, 2.

bine”.

De fapt, nu era bine. Faptul că Ben Barka dispăruse în Paris și că șefii serviciilor de spionaj marocane și mercenari francezi erau implicați a explodat în presa franceză și a rămas cap de afiș multă vreme. Președintele Charles de Gaulle și-a desființat serviciile de informații și i-a anchetat pe unii dintre cei implicați. Când regele Hassan a refuzat să-i predea pe șefii serviciilor sale de spionaj pentru a fi judecați, de Gaulle a rupt furios legăturile diplomatice cu Maroc.

Efectul negativ al operațiunii a dăinuit decenii și a lăsat o umbră întunecată asupra relațiilor dintre Maroc și Franța, unde încă mai există un magistrat care investighează cazul. Probele au ridicat suspiciuni și asupra personalului Mossad, și toți cei implicați au părăsit în grabă Parisul. Ani la rând au riscat să fie deferiți justiției.

Isser Harel era în acest timp consilierul lui Eshkol, pe probleme de spionaj. Amărât și frustrat pentru modul în care fusese demis de la conducerea Mossad și invidios pe succesul lui Amit, Harel a pus mâna pe documentele de care avea nevoie, despre afacerea Ben Barka, și a pornit războiul împotriva lui Amit.

Într-un lung raport pe care l-a predat prim-ministrului, declara: „Mossad-ul, și prin el statul, a fost implicat în diferite acțiuni legate de un asasinat

politic, în care Israelul nu doar că nu a avut vreun interes, dar nu ar fi trebuit să fie implicat deloc, cred, din punct de vedere moral, public și internațional”²³⁷.

Harel a cerut ca Eshkol să-l demită pe Amit și să trimită un emisar personal pentru a-i spune adevărul lui de Gaulle. Eshkol a refuzat, iar Harel l-a acuzat pe prim-ministru că este implicat personal în crimă și i-a cerut să-și dea demisia imediat. L-a amenințat pe Eshkol, afirmând că „ecourile afacerii vor ajunge în atenția publicului și întregul partid [al Muncii] va fi mânjit de această rușine”.

Când aceasta nu a funcționat, a strecurat sâmburele poveștii unei publicații săptămânale aflate în căutare de senzational și, când cenzorul a blocat publicarea, i-a informat pe membrii de prim rang ai partidului despre detaliile afacerii și i-a îndemnat să se revolte împotriva lui Eshkol.²³⁸ Aceștia au încercat apoi să o convingă pe Golda Meir să conducă o lovitură de partid împotriva lui Eshkol. Meir a fost de acord că Eshkol trebuie să plece, dar nu a vrut să se implice în debarcarea prim-ministrului. „Ar trebui să-l dau jos pe Eshkol și

²³⁷ Isser Harel, consilier pe chestiuni de securitate al prim-ministrului Levi Eshkol, „șef al Mossad și consilier” (nedatat, probabil sfârșitul lui octombrie 1965) și nota atașată scrisă de mâna lui Harel, intitulată „Note asupra raportului efectiv” (arhiva autorului, primit de la „Alen”).

²³⁸ Ronen Bergman și Shlomo Nakdimon, „Fantomele pădurii Saint-Germain”, *Yedioth Ahronoth*, 20 martie 2015. Interviu cu David Golomb, 13 martie 2015.

să-i iau locul?”²³⁹ i-a întrebat pe complotiști, cu patosul pentru care era atât de cunoscută. „Mai degrabă m-aș arunca în mare.”

După ce atacurile acide ale lui Harel și-au ratat ținta ²⁴⁰, Eshkol și Amit au hotărât să riposteze, răspunzând șantajului tot cu un șantaj.

Amit le-a spus apropiaților săi că „Harel nu va renunța la acest subiect din proprie inițiativă [...] decât dacă i se amintește că în trecutul lui există destul material pentru a-i submina propria afirmație că el este «paznicul moral» al Mossad”.

Și, într-adevăr, exista destul material.²⁴¹ Amit a scos dosarul lui Alexander Yisraeli din arhive. Yisraeli era ofițerul de marină care vânduse secrete Egiptului în 1954, fiind apoi răpit, cu intenția de a-l aduce în fața justiției, dar murise pe drum din cauza unei supradoze de sedative. Harel ordonase ca trupul său să fie aruncat în mare, iar familiei să i se spună că se stabilise în America de Sud.

Amit a dat dosarul lui Yisraeli unui veteran din Mossad care îl disprețuia pe Harel, îl stima pe Amit și

²³⁹ Din transcrieri ale unor interviuri luate de ziaristul Shlomo Nakdimon (arhiva autorului, prin amabilitatea lui Shlomo Nakdimon).

²⁴⁰ Ronen Bergman și Shlomo Nakdimon, „Fantomele pădurii Saint-Germain”, *Yedioth Ahronoth*, 20 martie 2015

²⁴¹ Interviuri cu „Tunet”, februarie 2013, și „Ross”, ianuarie 2015.

cunoștea chestiunea.²⁴² Acea persoană l-a chemat pe Harel la o întâlnire. „Ce credeți că s-ar întâmpla dacă această chestiune ar deveni publică? l-a întrebat bărbatul pe Harel. Nu credeți că o astfel de chestiune serioasă ar necesita o examinare detaliată și o investigație atentă? Bineînțeles, vom încerca să păstrăm povestea cât mai departe de ochii și urechile altora, dar nu suntem singurii care știu despre ea și este scandalos ce ajunge în mâna presei în ziua de azi”.

Harel a înțeles situația. La scurtă vreme după aceea, și-a dat demisia.

Pentru Amit, lecția principală a afacerii a fost că „nu trebuie să ne mai implicăm vreodată în îndeplinirea sarcinilor sensibile ale altora, în care nu avem un interes direct, mai ales nu în asasinate. Trebuie să omorâm pe cineva doar dacă amenință interesele Israelului, iar execuțiile – doar albastru și alb”²⁴³, o referire la culorile steagului Israelului, ceea ce însemna „doar de către israelieni”.

Toate aceste catastrofe au lezat și au adus într-o stare de confuzie toată agenția, dar mai ales Cezareea – vârful ei de lance. Amit a dat drumul unor chestionare

²⁴² Interviuri cu Dar, 28 ianuarie 2015, Harel, martie 1999, Amit, aprilie 2006, David Vital, 22 decembrie 2010, și „Hurkenus”, iunie 2012.

²⁴³ Interviu cu Amit, aprilie 2006.

pentru a afla ce mersese aiurea.

Personajul principal care se ocupa de aceste chestionare era Michael „Mike” Harari.²⁴⁴ Când au terminat treaba, Amit l-a numit pe Harari adjunct la Cezareea. Harari a stat în acest post timp de cinci ani, mai întâi sub Yosef Yariv și apoi sub Zvi Aharoni, dar practic el era spiritul viu al diviziei și o comanda efectiv. În 1970, a fost numit șef al Cezareei, post pe care l-a ocupat timp de zece ani. Cei cincisprezece ani în care a condus divizia au fost cei mai importanți și mai turbulenți din istoria ei. Harari era poreclit Cezar și a devenit personajul cu cea mai profundă influență în lumea operațiunilor speciale ale Mossad.

Harari s-a născut la Tel Aviv, în 1927. „Două evenimente mi-au influențat viața”²⁴⁵, spunea el. În 1936, când era copil, a fost martorul revoltelor violente ale arabilor din Palestina, împotriva evreilor și britanicilor, cunoscute mai târziu drept Revolta Palestiniană. „Am văzut mulțimea furioasă și un jeep britanic ars complet, cu trupul carbonizat al sergentului încă ținându-se de volan.” Spunea că, atunci când i-a văzut pe arabi luptându-se cu evreii, nu a stat deoparte, ci a intrat într-un magazin din apropiere, a ales ceea ce

²⁴⁴ Ronen Bergman, „Codul Harari”, *Yedioth Ahronoth*, 4 aprilie 2014

²⁴⁵ Interviu cu Harari, 23 martie 2014.

părea cea mai bună armă – un levier solid – și s-a dus să se alăture luptei împotriva arabilor.

A doua experiență definitorie s-a întâmplat în 1942, când a coborât în stradă și a ajuns la locul scenei unde, cu câteva minute mai înainte, ofițeri de poliție britanici ai CID, departamentul de investigații criminale, îl împușcaseră mortal pe Avraham Stern, comandantul grupului clandestin evreiesc extremist Lehi. „Am văzut cum îi coboară cadavrul pe scări. Apoi am urcat și eu. Eram un băiat oarecare din cartier, nimeni nu m-a oprit. Am intrat în apartament și am văzut dulapul în care se ascunsese. [...] Lucrurile acestea te afectează.”

În 1943, a mințit în legătură cu vârsta lui pentru a se alătura Palmach, armata secretă a Yishuv din Palestina. „Era clandestină. Era secretă, mă intriga.” A luat parte la multe acțiuni, inclusiv la sabotarea șinelor și podurilor feroviare, atacuri asupra stațiilor de poliție britanice și strângere de informații. A fost arestat de câteva ori de către CID.

După al Doilea Război Mondial, când comandamentul Haganah a aflat că Harari vorbea câteva limbi străine, a fost trimis în Europa pentru a ajuta la aducerea în Israel a refugiaților evrei care supraviețuiseră Holocaustului.²⁴⁶ A fost implicat în

²⁴⁶ Interviu cu Harari, 23 martie 2014, și cu Aaron Klein, 6 octombrie 2014.

achiziția în secret de nave și în complicata logistică de a-i călăuzi pe acești imigranți ilegali, printr-o Europă în ruină, spre vapoarele care-i așteptau, apoi să-i aducă în Palestina pe sub nasul britanicilor. „Acea a fost perioada în timpul căreia mi-am creat criteriile și metodele pentru activități externe sub acoperire, uneltele pe care le-am folosit mai târziu în Mossad.”

După crearea statului, Isser Harel l-a recrutat pe Harari în Shin Bet și apoi în Mossad, unde a urcat rapid în rang, înainte de a fi numit investigator al operațiunilor Cezareei. Ce a găsit acolo a fost o unitate într-o formă foarte proastă, cu un mozaic de angajați (foști membri din unitatea 188, din Mifratz și ai Păsărilor – unitatea operațională a Shin Bet –, printre alții), o doctrină combatantă tulbure și scopuri nedefinite.

Șirul de eșecuri ale Cezareei l-a convins pe Harari că instituția trebuia reformată din temelii, iar obiectivele, sarcinile și personalul, redefinite. După câteva luni de muncă, și-a prezentat doctrina șefilor Mossad²⁴⁷: „În viziunea mea asupra lumii, cred că fiecare țară care vrea să trăiască trebuie să aibă o Cezareea proprie, un

²⁴⁷ Interviu cu Harari, 10 martie 2014. Într-una dintre întâlnirile noastre, Harari mi-a arătat documentația despre fondarea noii Cezareea, așa cum a fost prezentată șefilor Mossad, și semnată cu numele său de cod, Shvat (numele unei luni din calendarul evreiesc).

corp de elită clandestin și riguros compartimentat, care să fie în stare să desfășoare, dincolo de granițele țării, acele lucruri pe care nicio agenție din țară nu este în stare să le facă. Este o unealtă unică pe care conducerea noastră poate să o folosească pentru a acționa împotriva inamicilor țării”.

Harari a stabilit ca obiective principale ale Cezareei asasinatete planificate, sabotajele, strângerea de informații în țări „ostile” și operațiuni speciale, cum ar fi transportul celor răpiți peste granițe.

Majoritatea agenților operativi de teren Mifratz investigați de Harari erau foști membri ai grupurilor clandestine extremiste anti-britanice, care fuseseră recrutați de Isser Harel și comandați de Yitzhak Shamir. Harari a descoperit că erau extraordinar de duri, cu o bogată experiență de luptă și operațiuni sub acoperire, gata să apese pe trăgaci când sosea momentul. În alte privințe însă, Harari și-a dat seama că erau foarte slabi. „Întotdeauna dădeau rateuri în faza de fugă de la locul faptei. Am ordonat ca, la planificarea unei operațiuni, să se dea aceeași importanță și scopului, și fugii finale și, dacă nu există nicio șansă de a scăpa de acolo, operațiunea să nu se execute”. Harari a ordonat crearea unui „comitet de ținte”, care să facă studii aprofundate pentru a decide cine urma a fi pe lista de asasinate, și a hotărât ca

asasinatele să nu fie făcute niciodată de aproape, folosindu-se cuțite sau alte arme „reci”.

Personalului din teren din cele două divizii operaționale, Cezareea și Colossus, îi displăcea să fie numit „agenți operativi”, fiindcă lipsea latura eroică adecvată. (Și mai rău era „agent”, un termen aproape peiorativ, rezervat pentru cetățenii străini care fuseseră recrutați pentru a-și trăda propriile țări pentru Israel.) Mai degrabă, ei se considerau războinici (*Iohamim*), dedicați vegherii și apărării tinerei lor națiuni.

Cu toate că oamenii ambelor organizații erau războinici, era o diferență esențială între personalul celor două divizii. Un spion din Colossus arestat într-o „țară de bază” – una cu care Israelul avea relații diplomatice depline, ca Franța sau Italia – putea risca închisoarea. Într-o „țară țintă”, ca Siria sau Egipt, un războinic din Cezareea ar fi fost în mod sigur supus unor torturi oribile și interogatoriului, iar apoi executat. Descoperirea și capturarea unui agent Cezareea sunt văzute drept un dezastru național în Israel. De aceea, Harari a insistat pentru disciplină de fier și zero erori.

Într-adevăr, în perioada în care Harari a reconstruit Cezareea, au avut loc puține erori semnificative. În întreaga istorie a diviziei, Eli Cohen este singurul agent care a fost capturat și executat.

„Acest record fenomenal, spune «Ethan», fost ofițer superior al unității timp de mulți ani, s-a obținut mai ales mulțumită inovațiilor lui Harari și, mai presus de toate, a poveștilor de acoperire fără cusur.”²⁴⁸

Procesul de recrutare a fost de asemenea un factor-cheie în succesul lor. „Arma principală a agentului din Cezareea este abilitatea de a lucra sub o foarte serioasă acoperire, explică «Ethan». Această armă trebuie să fie deja construită în interior. Tot restul, putem să-l învățăm”.

Mossad a primit acces la baza de date a populației Israelului, pe care experții în triere ai Cezareei au cercetat-o în căutarea anumitor tipuri de oameni. Pentru Harari, locul normal de a căuta întâi angajați a fost printre cei care deja erau activi sau care fuseseră activi, în posturi combatante în armata israeliană. Dar acesta a fost doar începutul procesului de scanare. După dezastrul cu Cohen și descoperirea că Mossad folosește evrei din țările arabe pe post de spioni, a hotărât să se bazeze în principal pe oameni care puteau să treacă drept cetățeni ai statelor occidentale.

Candidatul perfect avea aspect european²⁴⁹, cineva care putea trece drept turist sau om de afaceri dintr-o

²⁴⁸ Interviu cu „Ethan“, mai 2015.

²⁴⁹ Interviu cu Kfir, 9 iunie 2011.

țară ai cărei cetățeni erau bineveniți în lumea arabă. O plajă posibilă de recrutare consta în copiii oamenilor de știință sau membrilor corpului diplomatic israelieni, care petrecuseră destul timp în afara granițelor datorită slujbelor părinților lor. Dar majoritatea recruților Cezareei erau imigranți care trăiseră în țările lor natale până la vârsta adultă (în cazuri foarte rare, Cezareea recruta câte un evreu care trăia în afara Israelului), fiindcă aveau un avantaj evident: nu trebuiau să fie instruiți să joace rolul unui neisraelian.

Pe de altă parte, după cum explica fostul șef al instrucției Kfir, exista o complicație importantă cu astfel de recruți. Toți aspiranții trec printr-o verificare de securitate foarte temeinică din partea Shin Bet, bineînțeles. Dar dacă un imigrant nu a trecut cum trebuie prin societatea israeliană – dacă el sau ea nu a servit în armata israeliană, nu are un grup de prieteni de lungă durată, nu are rude în țară – este mult mai greu să cuantifici loialitatea sa față de Israel și față de Mossad. Este chiar posibil să fie deja spioni pentru o altă țară. În consecință, verificările trecutului fiecăruia după testele inițiale cu poligraful pentru recruții Cezareea, deja cele mai serioase din tot Mossad-ul, au fost înăsprite și mai mult, investigatorii călătorind uneori în străinătate pentru a verifica trecutul unui candidat. S-a făcut un efort masiv pentru recrutarea

fiecărui candidat.

Odată ce erau identificați posibیلی viitori agenți, primeau telefoane de la persoane care se prezentau drept „angajați ai guvernului” și sugerau să se întâlnească într-o cafenea, unde descriau într-un mod foarte general despre ce era vorba. Alții primeau o scrisoare oarecum criptică de la biroul prim-ministrului sau de la Ministerul Apărării, cu următorul text, mai mult sau mai puțin: „Vă oferim șansa de a participa într-o operațiune care implică activități variate și unice, care vă vor confrunta cu provocări incitante și vă vor da ocazia să vă luptați cu ele, în timp ce vă veți atinge întregul potențial și satisfacția personală”.

În plus față de această abordare directă, Mossad-ul a mai dus și o campanie ambiguă de recrutare prin anunțuri publicitare în ziarele israeliene, vorbind despre o „organizație de stat” care caută candidați pentru o „muncă provocatoare”.

Din acele plaje de potențiali recruți²⁵⁰, Mossad-ul a început să restrângă grupul printr-o serie de teste, până când au rămas doar cu cei apți din punct de vedere psihologic pentru această muncă. Procesul de scanare pentru toate posturile operaționale din Mossad era și încă este condus de ofițeri de recrutare și psihologi

²⁵⁰ Interviu cu Harari, 12 februarie 2014.

Mossad. Harari a insistat ca înșiși psihologii să treacă printr-un program de instrucție epuizant, inclusiv prin oribilul „exercițiu al prizonierului”, astfel încât să-și dea seama ce calități erau cerute de la un agent operativ și să poată să examineze mai bine candidații.

Găsirea unor candidați pentru poziția de agenți operativi cu toate trăsăturile dorite era și este o mare provocare. În Mossad, se spune cu mândrie că rata de admitere este de 0,1%. Moti Kfir spunea: „Războinicul de dorit trebuie să fie sionist. Trebuie să se identifice cu Israelul și cu obiectivele sale. Mai presus de toate, trebuie să aibă un echilibru între trăsăturile contrare. Îi trebuie inițiativă, fără a fi agresiv. Curajos, dar nu fără frică. Impulsiv, dar reticent. Trebuie să fie dornic să își asume riscuri uriașe, însă fără a pune misiunea și organizația în pericol și fără ca aceasta să se transforme într-o dorință de a muri. Trebuie să fie în stare să trăiască o viață de minciuni și înșelătorii, în timp ce transmite rapoarte de încredere și nu ascunde nimic față de comandanți. Trebuie să-și folosească șarmul, fără să-și creeze conexiuni personale”²⁵¹.

Apoi mai este întotdeauna chestiunea motivației: de ce un bărbat sau o femeie ar vrea una dintre cele mai periculoase slujbe din lume? „Există două grupuri de

²⁵¹ Interviu cu Kfir, 9 iunie 2011.

războinici, spunea Kfir. Unul vine din direcția pozitivă, oameni care vin *spre* ceva. Altul vine dinspre direcția negativă, oameni care fug *de* ceva. Cei din direcția pozitivă nu au vreo problemă în a-și asigura traiul și nu au neveste care nu-i înțeleg. Sunt oameni care vin să servească sionismul și caută să-și satisfacă spiritul de aventură; vor să vadă lumea, să se joace fiindcă le place jocul. Cei din direcția negativă sunt oameni care fug de ceva, cei cărora nu le place casa proprie, care nu au avut succes în carierele lor civile. Sunt oameni care încearcă să-și creeze o viață mai bună pentru sine.” Mossad-ul ia ambele categorii de războinici, pozitivi și negativi. Motivele pentru care-și părăsesc vechea viață contează mai puțin decât abilitatea de a funcționa în izolare completă într-o țară străină, sub o identitate complet diferită. „Ești și soldat, și general, spune Kfir. Este o grea povară, emoțională și intelectuală.”

Sperând să găsească o cale de a înlătura sau măcar de a diminua această povară, Harari a mai inițiat un program ambițios de recrutare.²⁵² „Am auzit că KGB-ul identifica orfani care nu aveau alte angajamente restrictive, la vârsta de treisprezece sau paisprezece ani, îi lua sub oblăduire și îi instruia în cele mai bune condiții pentru a fi agenți sub acoperire. M-am gândit

²⁵² Interviu cu Harari, 11 aprilie 2014, și cu Aaron Klein, 6 octombrie 2014.

că este o idee bună.” I-a pus pe psihologii Cezareei să găsească un băiat israelian de paisprezece ani fără părinți, iar Cezareea l-a luat sub aripa ei, fără ca el să știe acum cine avea grijă de el. Un psiholog și doi profesori aveau grijă în mod constant de el și băiatul a primit o educație excelentă, ore suplimentare de artă și cultură și timp pentru sport și distracție. „I-am spus că vrem să slujească nația atunci când va crește”, spune Harari.

Toată creșterea și educarea au reprezentat un succes. Băiatul a devenit soldat și apoi un talentat tânăr ofițer, foarte cult și capabil să activeze sub acoperire ca un străin. Dar proiectul per ansamblu a eșuat. „Mi-a devenit clar că ar funcționa într-o țară totalitară ca Rusia, dar nu în Israel. Evreul israelian nu are acel tip de perseverență, și foarte curând a vrut o prietenă, o carieră civilă și un salariu bun. Avea aspirații în mai multe direcții decât putea să-i ofere spionajul. Nu am avut altă opțiune decât să-l lăsăm să o ia pe calea lui.”

Alte metode de recrutare s-au dovedit mai pline de succes. Din motive operative practice, Mossad-ul a devenit de fapt un pionier în egalitatea de șanse între sexe.²⁵³ „Este un imens avantaj în a avea o femeie în

²⁵³ Vered Ramon Rivlin, „Nu există ceva care s-o oprească pe o femeie să devină directorul Mossad”, *Lady Globes*, 12 septembrie 2012.

echipă în timpul unei operațiuni, spune Ethan. O echipă formată din membri de ambele sexe [...] furnizează întotdeauna o poveste de acoperire mult mai bună și reduce suspiciunile”.²⁵⁴

Dacă recruții reușesc să treacă de faza inițială de examinare, încep apoi „cursul operativ”. Majoritatea cadeților Mossad nu vizitează niciodată cartierul general Mossad în timpul instrucției lor și nu au contact cu alți cursanți. Sunt expuși la cât mai puțină informație posibilă, astfel încât să nu aibă ce spune în cazul în care sunt capturați și torturați. În timpul instrucției, casa lor este unul dintre numeroasele apartamente din Tel Aviv, astfel încât să nu fie expuși angajaților obișnuiți ai Mossad care vin la lucru în fiecare zi.

Cadeții fac instrucție într-un număr de domenii care țin de spionaj – transmisiuni Morse codate (până când evoluția tehnologică a făcut ca acel mod de comunicare să devină perimat), supraveghere, cum să scape de urmăritori, armament, luptă corp la corp. Studiază, de asemenea, geografia, politica și istoria țărilor arabe.

Abilitățile le sunt perfecționate într-o serie de misiuni practice²⁵⁵, aproape în totalitate pe teritoriul israelian, și

²⁵⁴ Interviu cu „Ethan”, ianuarie 2015.

²⁵⁵ Prudența naturală, care este parte a caracterului israelian, face din țară o zonă de instrucție aproape ideală, fără vreo nevoie de a trimite cadeții Mossad în

sunt de obicei banale: să strecoare un dispozitiv de ascultare într-un telefon din holul unei bănci, să recupereze documente inofensive, să pătrundă în case sau firme doar pentru a demonstra că pot să o facă.

Crearea unei povești de acoperire elaborate merge mult dincolo de un nume fals. Recrutul trebuie să-și însușească o biografie complet nouă și fictivă: unde s-a născut și a crescut, cine i-au fost părinții, fundalul social, cultural și economic în care a fost educat, pasiunile și așa mai departe. Un pașaport emis de o țară prietenă la bază – sau falsificat de către Mossad – îi permite războinicului să circule liber, chiar și în țări care nu primesc israelieni. Profesiunea falsă, între timp, este în mod tipic una care necesită călătorii internaționale frecvente și mult timp petrecut lucrând singur, fără parteneri, fără birou sau program regulat. Reporter de ziar sau fotograf, de exemplu, sau un scenarist care face cercetare pentru un scenariu de film funcționează toate foarte bine, fiindcă niciuna nu necesită multe explicații.

Povestea de acoperire, în timp, îl distanțează pe

străinătate, chiar până la finalul cursului lor. Lungii ani de terorism palestinian i-au obligat pe israelienii obișnuiți să devină prudenți până la extreme. Adeseori, aceste exerciții sunt făcute „împotriva” a foști angajați Mossad, care acceptă să fie ținte ale supravegherii, efracțiilor sau tentativelor de a stabili contactul cu ei sub identități false.

recrut de adevăratul său sine și îl înzestrează cu o nouă viață într-o țară unde nu ridică suspiciuni.²⁵⁶ Apoi, recruții creează acoperiri de al doilea nivel, specifice unor anumite situații individuale. Un războinic trebuie să fie în stare să povestească la modul plauzibil de ce a fost într-un anumit loc, la un anumit moment – să piardă vremea în afara unei clădiri guvernamentale, de exemplu, monitorizând câți oameni vin și pleacă –, în cazul în care este luat la întrebări de un polițist curios. Pentru a fi credibil, explicația trebuie dată repede, calm, și cu cât mai puține detalii posibil: să dai prea multe informații poate ridica suspiciuni la fel de multe ca atunci când nu dai vreo explicație.

Instructorii vor ridica presiunea, simulând arestarea și interogarea brutală.²⁵⁷ Un războinic Cezareea cu numele de cod Kurtz a spus că aceasta era cea mai dură parte a cursului. „Ne-au trimis câte doi la Ierusalim pentru a urmări diplomați străini. Părea o sarcină simplă – doar să-i urmărim și să raportăm, fără a stabili vreun contact, spunea el. Aveam pașapoarte străine, iar instrucțiunile noastre erau ca în niciun caz să nu dezvăluim cuiva cine suntem cu adevărat. Deodată, de nicăieri, apar trei mașini de poliție și încă niște

²⁵⁶ Interviu cu „Smarald”, iunie 2015.

²⁵⁷ Interviu cu „Kurtz”, octombrie 2005

matahale în civil, sar toți pe noi, ne pun la pământ, ne pun cătușe și ne aruncă în dubă. Ne-au dus la clădirea de interogatorii a Shin Bet, din Cartierul Rusesc din Ierusalim. Am petrecut acolo trei zile și jumătate oribile, fără somn, încătușați, legați la ochi. O parte a timpului, am fost încătușați de un scaun, cu brațele la spate, într-o poziție care ne tensiona întregul corp; altă parte a timpului, ne-au încătușat de tavan, silindu-ne să stăm pe vârfuri. În timpul interogatoriilor, polițiști și agenți Shin Bet ne-au bătut și ne-au scuipat. Am auzit că au și urinat pe unul. Scopul era să vadă cine ar claca și cine ar supraviețui cu acoperirea aia falsă.” Kurtz nu a clacat. Dacă ar fi făcut-o, ar fi fost eliminat, cu siguranță, din program.

La terminarea cursului, cadeții care merită se califică drept agenți operativi și încep să meargă în misiuni în țări-țintă.

Harari a introdus o disciplină de fier în Cezareea și a cerut ascultare deplină.²⁵⁸ Cine nu urma această cale se vedea imediat dat afară. Birourile diviziei, situate la etajul unsprezece al clădirii de pe strada Kaplan nr. 2, în Tel Aviv, erau conduse în liniște și într-o ordine exemplară. „Mike a adus o atmosferă europeană cu el în Cezareea, spunea Ethan. Modul de a vorbi, finețea,

²⁵⁸ Interviu cu „Ethan”, mai 2015

manierele, modul de a se comporta. Biroul lui era întotdeauna curat și aranjat, lună și bec, și așa era și el, în comportament și îmbrăcăminte. Era tot timpul bine îmbrăcat, proaspăt bărbierit, cu mirosul parfumului lui franțuzesc preferat, Macassar, urmându-l oriunde mergea. Acest lucru era important, fiindcă a obișnuit toată unitatea cu lucrul într-o atmosferă a țărilor din care în aparență veneam”.

„Informațiile bune și o Cezareea puternică au nevoie de bani”, i-a spus Harari lui Amit. Cerea bugete din ce în ce mai mari, pe care le cheltuia pe instrucția personalului și pe crearea unor proceduri și rețele din ce în ce mai funcționale. Oamenii lui Harari deschideau sute de firme comerciale în nenumărate domenii și țări, care vor servi Mossad-ului încă mulți ani după plecarea lui. Cele mai multe nu au fost imediat de folos, dar Harari a avut viziunea să știe, de exemplu, că într-o bună zi va fi avantajos pentru Cezareea să controleze o companie de navigație dintr-o țară din Orientul Mijlociu. Cu siguranță, a existat un moment când unitatea a avut nevoie de o navă civilă de transport, pentru a asigura acoperire unei echipe Mossad în apele din largul Yemenului.²⁵⁹ Unitatea Mossad a încărcat

²⁵⁹ Misiunile erau parte din operațiunile Sos (*Rotev* în ebraică) și Porcul Spinos (*Dorban*), în care Israelul a acordat ajutor militar masiv regaliștilor din Yemen-ul de Nord, în cooperare cu serviciul MI6 britanic și serviciile de informații saudite,

colete cu carne pe o navă, trimițând-o din loc în loc, în timp ce-și efectua misiunea de spionaj.

În 1967, schimbările lui Harari au început să producă rezultate notabile, iar agenții Cezareea trimiteau zilnic informații valoroase înapoi în Israel, majoritatea referitoare la principalii adversari ai Israelului din acea vreme: Siria, Egipt, Iordania și Irak.

Mossad, AMAN și guvernul au alocat în mod justificat multe resurse pregătirilor pentru următoarea confruntare militară cu țările arabe, care s-a întâmplat în acel iunie.

Totuși, spionajul israelian a eșuat în a depista următoarea provocare majoră: milioanele de palestinieni gata să lupte pentru a-și lua înapoi patria-mamă. Un val de terorism palestinian împotriva israelienilor și a altor evrei va mătura în curând Orientul Mijlociu și Europa.

— Nu eram pregătiți pentru această nouă amenințare²⁶⁰, a spus Harari.

împotriva revoluționarilor care preluaseră puterea cu sprijin egiptean. Alpher, Periferia, 67-69. Interviuri cu Harari, 23 martie 2014, Klein, 28 mai 2014, Alpher, 18 mai 2015, și „Shaul“, iulie 2011.

²⁶⁰ Interviu cu Harari, 23 martie 2014.

„Lupta armată este singura cale de a elibera Palestina”

Între 600.000 și 750.000 de palestinieni au fugit sau au fost expulzați din teritoriul pe care a fost creat statul Israel și pe care îl cucerise în războiul din 1948–1949. Arabii au jurat să distrugă noul stat și conducerea israeliană credea că, dacă țara lor mică și vulnerabilă avea vreo șansă de supraviețuire, atunci trebuia să fie cât mai puțini arabi posibil între granițele sale. Aceasta a fost rațiunea, oricât de contestabilă din punct de vedere moral, din spatele expulzărilor și al refuzului clar de a permite refugiaților să se întoarcă vreodată.

Refugiații au fost instalați în Gaza²⁶¹ – o fâșie de 365 de kilometri pătrați, formată de-a lungul coastei de sud-vest a Palestinei din timpul mandatului britanic, ca rezultat al războiului din 1948–1949, (controlată de Egipt până în 1967 și de Israel de atunci încolo), Malul de Vest (numele dat de Iordania teritoriului de 5 879 de kilometri pătrați pe care îl controla în fosta Palestina aflată sub mandat după războiul din 1948 și capturat de

²⁶¹ La începutul războiului, populația din Fâșia Gaza era de puțin peste 70.000 de locuitori, iar la recensământul din 1967, de 350.000. Kabha, *The Palestinian People: Seeking Sovereignty and State*, 157-58. CIA World FactBook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gz.html>; United States Census Bureau, International Programs, International Data Base, <https://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?>

Israel în 1967) și în alte tabere încropite în țări arabe învecinate, unde regimurile conducătoare vociferau că în cele din urmă îi vor rade pe sioniști de pe hartă și îi vor readuce pe palestinieni în țara lor mamă. Dar aceasta era în cea mai mare parte vorbărie goală. În realitate, acele regimuri puneau condiții dure amărâților de refugiați, care adesea nu aveau drepturi, nu aveau control semnificativ asupra vieților lor, nu aveau perspective pentru educație superioară și nu dispuneau de locuri de muncă demne. Condițiile de trai erau precare, la fel fiind și sănătatea publică și chiar hrana. Refugiații care au ajuns în Fâșia Gaza în războiul din 1948–1949 au dus la mărirea populației de acolo de peste trei ori. De la aproape 70 000 de locuitori în 1945, numărul a crescut la 245.000 în 1950. În 1967, erau 356.000 de locuitori, iar în 2015 erau 1.710.000. Refugiații deveniseră oameni fără țară, aruncați afară din propriul lor cămin și nedoriți de altcineva.

Dar ei și locuitorii palestinieni permanenți ai satelor și orașelor din Malul de Vest (Cisiordania) tot se mai considerau pe sine *un popor*. În taberele sordide, tinerii militanți se organizau în mișcări naționaliste, mânați de mândria de sine și de ura față de Israel.

Printre ei era un băiat numit Khalil al-Wazir²⁶²,

²⁶² Zelkowitz, *Fatah: Islam, naționalitate și politica luptei armate*, 25-26 (în ebraică).

născut în 1935 la Ramla, un oraș la sud-est de Tel Aviv. În timpul războiului din 1948, el și familia lui, alături de mulți alți locuitori din Ramla, au fost deportați în Gaza, unde trăiau într-un lagăr de refugiați.

Până la vârsta de șaisprezece ani, al-Wazir era deja liderul unuia dintre grupurile militante. Dornic să răzbune deportarea familiei sale din Ramla, spunea al-Wazir, căuta „mujahedini care luaseră parte la Războiul Palestinian [din 1948], astfel încât să putem învăța din experiența lor personală de luptă”.²⁶³

Acei veterani din războiul din '48 i-au instruit pe al-Wazir și pe prietenii lui, iar ei, la rândul lor, au instruit alți tineri palestinieni. În 1953, la doar optsprezece ani, al-Wazir comanda 200 de tineri, toți motivați să lupte împotriva inamicului sionist. La sfârșitul anului 1954 și la începutul anului 1955, oamenii lui al-Wazir au început o serie de operațiuni de sabotaj și de asasinat în Israel. Egiptenii, folosindu-i pe tinerii militanți drept interpuși convenabili, au trimis ca întăriri în Gaza studenți palestinieni care învățau la Cairo. Printre ei, exista un tânăr student la inginerie electrică la Universitatea din Cairo,

²⁶³ Sensul literal de *mujahedin* este de „persoană angajată în Jihad“. Este folosit pentru a descrie războinici de gherilă sau - în accepțiunea israeliană și occidentală - teroriști. Citatul din al-Wazir este luat din Sayigh, *Armed Struggle and the Search for State*, 81.

Mohammed Yasser Abdel Rahman Abdel Raouf Arafat al-Qudwa al-Husseini – Yasser Arafat.

Locul nașterii lui Arafat este subiect de dispută.²⁶⁴ Conform versiunii oficiale palestinienne, s-a născut în 1929 la Ierusalim, așa cum trebuie să ne așteptăm de la un lider palestinian. Totuși, s-a mai argumentat că Arafat s-a născut în Gaza sau chiar la Cairo. În orice caz, provenea dintr-o importantă familie palestiniană care avea legături cu marele muftiu Hajj Amin al-Husseini și cu Abd al-Qadir al-Husseini, comandantul forțelor palestinienne din 1948. Ambii fiind ținte principale pentru asasinat în acea perioadă.

Arafat, care și-a luat numele de război Abu Ammar, și al-Wazir, care și-a luat numele Abu Jihad, au devenit asociați și confidenți. Lucrau împreună pentru a întări celulele palestinienne din Fâșia Gaza. Totuși, spionajul israelian nu era preocupat în mod deosebit de militanții care colcăiau prin taberele de refugiați. „În general, puteai spune că diaspora palestiniană chiar nu ne interesează, spunea Aharon Levran, care era ofițer AMAN în acea perioadă. Nu erau o forță semnificativă atunci”. Mai degrabă decât o chestiune strategică pe termen lung, militanții erau considerați o problemă

²⁶⁴ Cobban, *Organizația pentru Eliberarea Palestinei: oameni, putere și politică*, 6-7. Yaari, *Fatah*, 9-17 (în ebraică). Zelkowitz, *Fatah*, 25-26 (în ebraică).

tactică imediată, o problemă doar în sensul că treceau peste graniță pentru a hărțui și a teroriza evrei. Și acea problemă fusese rezolvată în aparență de campania din 1956 din Sinai: Egiptul, temându-se de represaliile Israelului și mai preocupat de a păstra pacea la granițe decât de necazurile palestinienilor, s-a oprit din a mai finanța acele raiduri.

Militanții, totuși, nu vedeau lucrurile în același mod. Abu Jihad și Arafat, loviți în punctul cel mai slab și simțindu-se trădați atunci când Egiptul a interzis infiltrările, au hotărât că palestinienii puteau să-și încheie calvarul doar dacă începeau operațiuni independente.²⁶⁵

Victoria militară a Israelului în campania din Sinai, care a oprit infiltrările teroriste ale palestinienilor din teritoriul egiptean, a ajuns astfel să creeze fără voie o mișcare separată de gherilă.

După câțiva ani de umblat dintr-o țară și alta, la sfârșitul anului 1959, Arafat și Abu Jihad s-au relocat în Kuweit.²⁶⁶ Ajunseseră la concluzia că, în ochii lui Nasser, care încerca să unifice întreaga lume arabă sub conducerea sa, activitățile lor vor fi văzute doar drept obstrucționiste. Știau că, atâta vreme cât vor sta

²⁶⁵ Sayigh, *Armed Struggle*, 84, 85n.

²⁶⁶ Sayigh, *Armed Struggle*, 85.

Într-una dintre marile țări arabe, nu vor reuși vreodată să creeze o organizație eficientă a tuturor palestinienilor, sub propria lor autoritate.

Abu Jihad accepta șefia lui Arafat, care era cu șase ani mai mare și avea deja o vastă rețea de contacte peste tot prin diaspora palestiniană. Arafat se considera liderul, dar imediat a recunoscut capacitățile operaționale ale lui Abu Jihad, calități pe care el nu poseda. Timp de doi ani, Arafat, Abu Jihad și alți trei camarazi au lucrat la crearea unor principii și proceduri operaționale pentru organizația lor. Au făcut aceasta în secret, pentru a evita să stârnească opoziția statelor arabe. În sfârșit, pe 10 octombrie 1959, a fost creată oficial Mișcarea pentru Eliberarea Palestinei.

Au descoperit repede, totuși, că acronimul arab al numelui lor, Hataf, însemna la modul total neglorios „moarte rapidă”. Așa că Abu Jihad, care avea o sensibilitate specială față de chestiunile simbolice, a propus ca literele să fie inversate pentru a crea acronimul Fatah – care înseamnă „victorie glorioasă”.

Principiile de bază, împrăștiate la momentul respectiv prin broșuri clandestine, vor fi ulterior concentrate și exprimate în Legământul Național

Palestinian.²⁶⁷ Articolul 9 al acestuia stipulează că „lupta armată este singura cale de a elibera Palestina”, iar Articolul 6 cere efectiv deportarea tuturor evreilor care au ajuns în Palestina după 1917. Articolul 20 prevede că „pretențiile unor legături istorice sau religioase ale evreilor cu Palestina sunt incompatibile cu realitățile istoriei. [...] Evreii nici măcar nu constituie o națiune cu o identitate proprie; ei sunt cetățenii statelor de care aparțin”.

Articolul 22 menționează că „sionismul este [...] rasist și fanatic în esența lui, agresiv, expansionist și colonial în scopurile sale și fascist în metode”. Majoritatea acuzelor aduse sionismului în Legământ caută să dovedească faptul că acesta este o unealtă a imperialismului internațional.

Spionajul israelian, preocupat de Nasser și convins că Egiptul reprezenta cea mai serioasă amenințare, a ratat complet formarea Fatah. Abia în 1964, la mai mult de patru ani după înființare, doi spioni israelieni au predat primele rapoarte de teren cu referiri la organizație.²⁶⁸ Uri Yisrael (cunoscut în Mossad drept

²⁶⁷ Despre documentele fondatoare inițiale ale Fatah, vezi Sayigh, *Armed Struggle*, 88-89.

²⁶⁸ Mossad, Departamentul de Istorie, *Laddiyah: Mistarev și războinicul*, 1989, 42 (arhiva autorului, primit de la Lindt"). Shin Bet, *Afacerea Mistaravim*, nedatat

„Ladiyyah”) și Yitzhak Sagiv („Yisrael”), lucrând sub acoperirea de oameni de afaceri palestinieni, au avertizat că o serie de celule formate din studenți care funcționau cu sprijinul și inspirația Fatah câștigau teren în Europa și nu ar trebui ignorate. Pe 6 aprilie 1964, când întregul Mossad era prins cu afacerea oamenilor de știință germani din Egipt, Ladiyyah îi scria coordonatorului său Mossad, avertizând: „Ajung la concluzia că pericolul din partea intelectualilor, studenților și palestinienilor educați nu este de o importanță mai mică decât înarmarea statelor arabe cu arme de distrugere în masă”.

La început, ofițerii Mossad care studiau cazul nu au fost impresionați, considerându-i pe Arafat, Abu Jihad și pe prietenii lor doar niște simpli „studenți și intelectuali mai tari în vorbe decât în acțiuni”. Dar Ladiyyah și Yisrael au trimis în continuare rapoarte, avertizând că palestinienii pe care-i cunoșteau vorbeau din ce în ce mai des despre „lupta armată împotriva entității sioniste”.

Fatah era „ceva complet diferit față de orice existase

anterior”²⁶⁹, insistau ei în mai 1964. „Aceștia doi – Arafat și Abu Jihad – sunt capabili să-i inspire pe palestinieni să acționeze împotriva noastră.”

Fatah a efectuat primul său atac terorist pe 1 ianuarie 1965, o încercare de a arunca în aer Apeductul Național Israelian²⁷⁰, uriașul sistem de conducte și canale care aduce apă din Marea Galileei²⁷¹ în sudul arid al țării. A fost un act cu mare încărcătură simbolică – amenințarea cu tăierea sursei vieții, apa, în deșertul Orientului Mijlociu –, unul care a întins la maximum nervii tuturor locuitorilor regiunii. Construcția sistemului de apeducte fusese o chestiune problematică, stârnind destulă agitație în rândul opiniei publice arabe din acea vreme. Cu toate că prim-ministrul sirian Salah Bitar declara, în septembrie 1963, că statele arabe hotărâseră să ducă „o campanie fermă pentru a împiedica [Israelul] să-și îndeplinească visul”²⁷² de a duce apă în deșert, toate erau cuvinte goale. Doar Fatah, o organizație încă de mici dimensiuni și cu resurse insuficiente, a preluat inițiativa și a acționat.

²⁶⁹ Mossad, Departamentul de Istorie, *Laddiyah: Mistarev și războinicul*, 1989, 54.

²⁷⁰ Yaari, *Fatah*, 40-41 (în ebraică).

²⁷¹ Marea Galileei (cunoscută și ca Lacul Tiberiada, și Lacul Ghenizaret, Lacul Kinneret, Marea Tiberiadei) este un lac de apă dulce, situat în nord-estul Israelului, la vest de Înălțimile Golan. (n. red.).

²⁷² Interviu cu Salah Bitar, 11 septembrie 1963, citat în Segev, *Singur în Damasc*, 223.

Planificată de Abu Jihad, operațiunea a fost destul de amatoristic organizată, încheindu-se cu un eșec total. Grupul care trebuia să întreprindă primul act militar al Fatah a fost arestat în Gaza cu o săptămână înainte de operațiune.²⁷³ Un alt grup a fost arestat în Liban²⁷⁴, cu câteva zile înainte de data stabilită. În cele din urmă, un al treilea grup, venind din Iordania, a reușit să pună explozibili la locul sistemului israelian de aducțiune a apei, dar aceștia nu au explodat și au fost descoperiți de o patrulă de securitate.²⁷⁵ Membrii unității au fost capturați. În ciuda acestui eșec evident, vestea despre operațiune a avut ecou în toată lumea arabă. În sfârșit, exista o forță gata să se pună cu israelienii. AMAN, în ce-l privește, a luat act de eveniment și nu a făcut altceva mai mult.

În același timp, conexiunile lui Laddiyah, stabilite în anii de când ducea o viață dublă, s-au dovedit a fi folositoare. Arafat și Abu Jihad mențineau contacte strânse cu studenții palestinieni din Europa, mai ales cu cei din Germania de Est și de Vest. Centrul operațiunilor europene era în Germania Occidentală. Laddiyah avea acolo un prieten palestinian, Hani

²⁷³ Cobban, *Organizația de Eliberare a Palestinei*, 33

²⁷⁴ Yaari, *Fatah*, 40-41 (în ebraică).

²⁷⁵ Yaari, *Fatah*, 9 (în ebraică). Cobban, *Organizația de Eliberare a Palestinei*, 33. Sayigh, *Armed Struggle*, 107-8.

al-Hassan, care conducea Asociația Studenților Palestinieni din Germania de Vest și al cărui frate, Khaled, era unul dintre cei cinci membri fondatori ai Fatah. Hani avea dificultăți financiare, iar Laddiyah i-a venit în ajutor. S-a oferit să plătească chiria pentru apartamentul lui Hani, pe Beethovenstrasse 42, în Frankfurt, care era și sediul organizației studențești. Liderii Fatah, de asemenea, se adunau acolo ocazional.

În ianuarie 1965, unitatea de supraveghere a Mossad, Colossus, a plantat microfoane în apartament.²⁷⁶ În următoarele opt luni, agenții israelieni au ascultat ședințele strategice ale palestinienilor din apropiere, auzind cum aceștia jurau să „șteargă Israelul de pe hartă”, așa cum a declarat Abu Jihad într-una dintre discuțiile lor înregistrate în secret.

Rafi Eitan, care cu niște ani înainte comandase trupa IDF care expulzase familia lui Abu Jihad din Ramla, era șeful operațiunilor europene ale Mossad-ului în acea vreme. Ascultând discuțiile, și-a dat seama imediat că aceasta era o mișcare cu potențial și că avea un lider cu o charismă aparte și deosebit de periculos. „Adevărata fire a lui Arafat era vizibilă și în acele întâlniri din Frankfurt, spunea Eitan. Studenții le-au spus lui Arafat

²⁷⁶ Mossad, Departamentul de Istorie, *Uri Yisrael („Laddiyah”) - un agent operativ unic*, 1995 (arhiva autorului, primit de la „Lindt”).

și lui Abu Jihad că existau cincisprezece organizații palestinieni și că era important să se asigure ca toate să opereze sub o singură comandă. Arafat a spus că așa ceva nu era necesar și că era de fapt bine ca fiecare organizație să aibă propria miliție și propriul buget. Așa ceva va garanta, spunea el, «continuarea luptei împotriva sionismului, până când îi aruncăm pe toți evreii în mare».²⁷⁷

În prima jumătate a anului 1965, Fatah a efectuat din ce în ce mai multe atacuri de gherilă, minând drumuri, sabotând conducte și trăgând cu arme mici în israelieni.²⁷⁸ Majoritatea acestor atacuri au eșuat, dar ecourile lor au ajuns la Rafi Eitan, la Paris. În mai 1965, Eitan i-a cerut directorului Mossad, Amit, să ordone unei unități Cezareea să intre în apartamentul de pe Beethovenstrasse și să-i omoare pe toți cei de acolo. „Putem s-o facem cu ușurință, i-a scris lui Amit. Avem acces la țintă și aceasta este o ocazie cu care s-ar putea să nu ne mai întâlnim”.

Dar Amit, încă revenindu-și după capturarea agenților Cezareea Cohen și Lotz, a refuzat să dea ordinul. Nu vedea în acel grup mai mult decât o gașcă de tineri duri, care nu aveau însă potențial real.

²⁷⁷ Interviu cu Eitan, 24 ianuarie 2013.

²⁷⁸ Pedahzur, *The Israeli Secret Services and the Struggle Against Terrorism*, 30.

„Foarte rău că nu m-au ascultat, spunea Eitan după câteva decenii. Am fi putut să ne scutim de mult efort, dureri de inimă și tristețe”.²⁷⁹

În lunile care au urmat, au fost și mai multe atacuri²⁸⁰, frecvența lor crescând treptat, ajungând la treizeci și nouă în 1965. Era clar că Arafat și Abu Jihad erau o problemă care nu va dispărea. „La început, atacurile lor teroriste erau ridicole”, spunea Aharon Levran, care atunci ocupa poziția de adjunct al diviziei de strângere de informații a AMAN. „Dar, în timp, au devenit tot mai serioase. [...] Confruntate cu acele situații, serviciile de spionaj au reacționat în două moduri tipice, spunea Levran. Mai întâi, au creat un departament special care să se ocupe de problemă. Apoi, au lovit la vârful piramidei”.

„Departamentul special”, un comitet secret a cărui sarcină era să examineze modalitățile de contracarare a terorismului palestinian, a fost creat în august 1965 și avea trei membri: Levran, Mike Harari (adjunct al Cezareei) și Shmuel Goren (comandantul Unității 504 a AMAN).

Comitetul celor trei a emis ordine de eliminare a lui Arafat și Abu Jihad. Știind că recente catastrofe ale

²⁷⁹ Interviu cu Eitan, 24 ianuarie 2013.

²⁸⁰ Cobban, *Organizația pentru Eliberarea Palestinei*, 33.

unității vor face destul de improbabilă obținerea unei autorizații pentru o operațiune de asasinat planificat folosind Cezareea, comitetul a recomandat în schimb utilizarea din nou a bombelor în scrisori. Folosind informațiile 1 2 3 strânse de Ladiyyah și Yisrael, aceste bombe urmau a fi trimise unor capi ai Fatah, din Liban și Siria.

Pe 8 octombrie, directorul Mossad, Amit, s-a întâlnit cu prim-ministrul și ministrul apărării Levi Eshkol, pentru a-i prezenta planul său spre aprobare. „Avem trei ținte, a spus Amit. Omul nostru [Ladiyyah] s-a întors din capitale [Beirut și Damasc] și vrem să trecem la acțiune”.²⁸¹

După identificarea țintelor, Amit nota că Ladiyyah „a adus toate informațiile necesare, iar propunerea este să-i trimitem fiecăruia «un cadou»”. Scrisorile vor părea a fi de la oameni cunoscuți țintelor. Pentru a le face să pară cât mai autentice cu putință, vor fi trimise prin poștă direct din Liban.

„O femeie va face acest lucru, de această dată. Va merge la Beirut și va pune scrisorile în cutiile poștale acolo. [...] [Este] sud-africană, cu pașaport britanic, și este gata să se ocupe de asta”. Amit vorbea despre Sylvia Rafael, fiica unui tată evreu și a unei mame

²⁸¹ „Întâlnirea dintre Eshkol și Amit”, 8 octombrie 1965, 5.

ne-evreice, care își dezvoltase o puternică loialitate față de poporul evreu, imigrase în Israel și fusese recrutată de Mossad. A fost instruită de Moti Kfir și a devenit cea mai faimoasă agentă activă din istoria Cezareei.

Amit i-a spus lui Eshkol că va fi un val de astfel de scrisori cu bombă. În timp ce Mossad-ul se axa pe cele trei ținte ale sale, AMAN urma a trimite între douăsprezece și cincisprezece astfel de plicuri mortale agenților Fatah din Iordania.

Eshkol era sceptic.

— Am avut vreodată o astfel de tentativă, care să funcționeze până la capăt? [...] În Egipt nu a funcționat până la capăt, spuse, amintindu-i lui Amit că scrisorile cu bombă trimise oamenilor de știință germani din Egipt nu îi omorâseră, ci doar îi răniseră.

Amit l-a asigurat:

— Punem mai mult material [exploziv] de această dată. Acum punem douăzeci de grame înăuntru.

Totuși, scrisorile-capcană nu au funcționat nici de această dată. Câțiva destinatari ai scrisorilor au fost ușor răniți, dar majoritatea scrisorilor au fost descoperite și dezamorsate înainte să poată răni pe cineva.

În acea vreme, Arafat și Abu Jihad erau în Damasc²⁸²,

²⁸² Segev, *Singur în Damasc*, 29.

care acceptase să-și extindă patronajul asupra activităților Fatah și să permită unităților sale să folosească unele dintre bazele de antrenament siriene. Posibilitatea oricăror acțiuni israeliene în Damasc era foarte limitată, mai ales după capturarea lui Eli Cohen și evacuarea panicată a celorlalți agenți de acolo. Mai mult decât atât, din Siria, Fatah putea să-și coordoneze mai bine lupta împotriva Israelului, făcând dese incursiuni în Cisiordania, care era atunci sub stăpânire iordaniană. Fatah și-a instalat acolo baze, de unde lansa atacuri teroriste în Israel. Majoritatea atacurilor erau tentative de sabotaj asupra unor ținte civile, inclusiv case private, instituții și infrastructură, cum era cazul conductelor de apă, al căilor ferate și al drumurilor de pământ.

În 1966, au fost patruzeci de atacuri Fatah în Israel. Cu toate că frecvența atacurilor a rămas aceeași ca în 1965, a fost o diferență dramatică în curaj și calitate. Pornind de la mijlocul anului 1966, Fatah a început să încerce să lovească ținte militare israeliene. Într-o astfel de operațiune, pe 11 noiembrie 1966, trei soldați israelieni au fost uciși atunci când vehiculul lor a călcat pe o mină. Replica a venit două zile mai târziu, când trupele israeliene au făcut un raid într-un sat palestinian, Samua, la sud de Hebron, în teritoriul iordanian. Scopul inițial a fost de a demola case din sat,

În speranța de a trimite un mesaj care să descurajeze statele arabe și să le motiveze de a acționa împotriva Fatah. Armata iordaniană a intervenit. Rezultatul s-a concretizat în șaisprezece soldați iordanieni și unul israelian morți și o creștere rapidă a tensiunii la graniță.

Totuși, dorința de a băga sub preș problema palestiniană era atât de puternică, încât instituțiile israeliene au făcut tot ce era posibil ca nici măcar să nu pronunțe numele Fatah. „Nu voiam să acordăm vreun merit Fatah-ului, să spunem că acel atac sau celălalt atac era opera lor, spunea Shlomo Gazit, șeful Diviziei de Cercetare a AMAN, din 1964 până în 1967. Pe de altă parte, trebuia să ne referim cumva la ei, așa că am ales un termen neutru”.²⁸³ Acel cuvânt era *paha*, acronimul evreiesc pentru *activitate teroristă ostilă*. Timp de decenii, acesta a fost termenul folosit de oficialitățile israeliene atunci când vorbeau publicului despre cine era în spatele actelor teroriste.

La începutul anului 1967, situația s-a înrăutățit rapid.²⁸⁴ Până la începutul lui mai, Fatah lansase mai mult de o sută de atacuri împotriva Israelului, peste granițele iordaniană, siriană, libaneză și egipteană. Treisprezece israelieni au fost uciși: nouă civili și patru

²⁸³ Interviu cu Shlomo Gazit, 12 septembrie 2016

²⁸⁴ „Operațiunea Tophet”, *Maarakhot*, aprilie 1984, 18-32. Sayigh, *Armed Struggle*, 211-212

soldați. Micile atacuri de tip du-te-vino – palestinieni care făceau raiduri peste graniță și israelieni care ripostau – au deteriorat relațiile deja fragile cu țările arabe învecinate.

Pe 11 mai, Israelul a declarat că avertiza Siria pentru ultima oară că, dacă nu calma Fatah-ul, Israelul va trece la acțiuni militare de amploare. Avertismentul a dus la crearea unei comenzi militare comune de către Egipt, Siria și Iordania și concentrarea unor forțe enorme de către toate părțile. Mulți arabi credeau că venise în sfârșit timpul pentru a lichida statul Israel.²⁸⁵ În Israel, mulți se temeau că un nou Holocaust era iminent.

Domnea o atmosferă întunecată. Unii se așteptau ca zeci de mii de oameni să moară. Au fost pregătite în grabă gropi comune în parcuri publice precum Gan Meir, din inima Tel Aviv-ului.

Prim-ministrul Eshkol a ținut un discurs la radioul israelian în 28 mai 1967, care doar a înrăutățit lucrurile.²⁸⁶ Fiindcă textul fusese schimbat în ultimul

²⁸⁵ O mare parte a deteriorării situației dintre Israel și statele arabe a venit din cauza intervenției de rea credință a serviciilor sovietice. Ronen Bergman, „Cum KGB-ul a pornit războiul care a schimbat Orientul Mijlociu”, *New York Times*, 7 iunie 2017. Interviu cu Shimon Shamir, 6 aprilie 2017, Michael Oren, 6 aprilie 2017, și Ami Gluska, 6 aprilie 2017.

²⁸⁶ Eshkol era foarte ezitant în legătură cu pornirea unui război fără aprobarea americană, fiind și mai ezitant atunci când, la o întâlnire dintre șeful Mossad-ului, Amit, și șeful biroului CIA din Israel, John Hadden, cel din urmă a

moment, Eshkol s-a bâlbâit la expresii-cheie. Opinia publică israeliană a înțeles acest lucru ca fiind o lipsă de decizie din partea lui, agravând temerile existente.

Totuși, comandanții armatei israeliene și ai serviciilor de informații erau siguri de capabilitatea lor²⁸⁷ și l-au presat pe Eshkol să-i lase să lovească ei primii. Șeful Mossad-ului, Amit, a zburat la Washington, unde s-a întâlnit cu secretarul Apărării, Robert McNamara. Amit a înțeles din răspunsul lui McNamara că obținuse ceea ce a descris mai târziu ca fiind o „lumină verde strălucitoare”²⁸⁸ pentru ca Israelul să lanseze un atac preventiv.

Războiul de Șase Zile a început la ora 7.45, în dimineața zilei de 5 iunie 1967, când întreaga Forță Aeriană Israeliană a bombardat și a mitraliat zeci de aerodromuri inamice. Mulțumită informațiilor detaliate și precise adunate de Mossad și AMAN de-a

amenințat: „Dacă atacați, Statele Unite vor duce trupe de partea Egiptului pentru a-l apăra”. Amit a răspuns: „Nu cred [ce aud]”. Mossad, raport despre întâlnirea dintre John Hadden, 25 mai 1967 (arhiva autorului, primit de la Amit). Interviu cu John Hadden, iunie 2006, Navot, 6 aprilie 2017, și Yeshahayu Gavish, 6 aprilie 2017.

²⁸⁷ Șeful Mossad-ului, Amir, către prim-ministrul Eshkol, „Raport despre vizita americană 31. 5-2. 6. 1967”, 4 iunie 1966 (arhiva autorului, primit de la Amit).

²⁸⁸ Interviu cu Amit, aprilie 2006. CIA, „Biroul Directorului Richard Helms către Președinte”, cu documentul atașat „Viziunea generalului Meir Amit, șeful serviciului de informații israelian, despre criza din Orientul Mijlociu”, 2 iunie 1967 (arhiva autorului, primit de la Amit).

lungul celor mulți ani în care se pregătiseră de război, aviația israeliană a fost în stare să distrugă, în câteva ore, aproape toate avioanele de război pe care le aveau Egiptul, Siria și Iordania. Până la terminarea războiului, pe 10 iunie, Israelul ocupa teritorii care îi măreau suprafața cu mai mult de 300%. Cuceririle sale includeau Peninsula Sinai, dar și Înălțimile Golan, Cisiordania și Fâșia Gaza.

În urma Războiului de Șase Zile, Israelul ajunsese să stăpânească mai mult de un milion de palestinieni care locuiau în acele teritorii, mulți dintre ei refugiați din 1948, care acum erau ocupați de aceeași armată care le luase pământurile, cu douăzeci de ani înainte. În mai puțin de o săptămână, fața Orientului Mijlociu fusese complet schimbată.

Războiul a dovedit că serviciile de informații israeliene și armata sa se bucurau de o superioritate incontestabilă față de inamicii lor arabi. Unii israelieni și-au dat seama că această mare victorie nu era doar un motiv de a se bucura – era și o ocazie de a obține un armistițiu de durată. Șeful cercetării din AMAN, Gazit, a redactat un raport special ultrasecret²⁸⁹, distribuit liderilor guvernului și armatei, care includea

²⁸⁹ Divizia de Cercetare a AMAN, *Israel și arabii: o nouă situație*, 8 iunie 1967 (arhiva autorului, primit de la Gazit). Interviu cu Gazit, 12 septembrie 2016.

avertismentul că „nu ar trebui să arătăm ca niște fanfaroni, bătându-ne joc de inamicul învins, umilindu-l și umilindu-i conducătorii”. Memoriul cerea negocieri imediate cu statele arabe și folosirea teritoriilor cucerite într-un târg de tip barter – o retragere israeliană și crearea unui „stat palestinian independent”, la schimb cu un tratat de pace atotcuprinzător, absolut și final. Și în Shin Bet erau mulți care credeau că aceasta era o ocazie istorică de a încheia conflictul național dintre evrei și arabi. Chiar și spionul numărul unu al Israelului, Meir Amit, a sesizat potențialul de a se face pace. Dar sfatul lui nu a fost auzit de nimeni.

Tranziția rapidă prin care trecuse populația evreiască, parlamentarii și miniștrii țării – de la cetățeni și lideri ai unei țări ajunse în pragul distrugerii totale la cetățeni și lideri ai unui imperiu care părea invincibil – i-a orbit pe toți, făcându-i incapabili să accepte adevărul că orice victorie și orice ocupare a teritoriului inamic putea ascunde pericole nebănuite.

Amit a fost unul dintre cei care au înțeles noul curent profund și periculos al psihologiei naționale. „Ce se întâmplă acum este o dezamăgire, o dezamăgire dureroasă, scria în jurnalul său la două săptămâni după război. Sunt neliniștit și îngrijorat și mi-e teamă de această irosire a victoriei. [...] Când văd cum sunt

gestionate lucrurile, nu mai am vlagă și mă încercă un sentiment teribil.”²⁹⁰

În timp ce Amit vedea victoria Israelului ca o oportunitate pentru a face pace, Yasser Arafat și Abu Jihad considerau înfrângerea națiunilor arabe drept o catastrofa care putea fi exploatată. Și-au dat seama că eșecul groaznic al liderilor statelor arabe va face loc în opinia publică unor noi lideri, care vor fi percepuți drept tineri, curajoși și necorupți. Abu Jihad a sesizat și că acum va fi mai simplu să ducă un război de gherilă împotriva Israelului.

Pe 20 iunie, la doar zece zile după terminarea războiului, Arafat și Abu Jihad au anunțat de la Beirut că Fatah își va continua lupta²⁹¹, doar că acum din interiorul teritoriilor pe care tocmai le cucerise Israelul. Ținându-se de cuvânt, Abu Jihad a început un val distructiv de atacuri teroriste în Gaza și Cisiordania – treisprezece atacuri au avut loc în septembrie 1967, zece în octombrie, optsprezece în noiembrie și douăzeci în decembrie. Țintele au fost majoritatea civile: fabrici, case, cinematografe și altele asemenea. Ca urmare a acestor atacuri, nimeni din spionajul israelian nu a mai

²⁹⁰ Jurnalul personal al lui Meir Amit, iulie 1967 (arhiva autorului, primit de la Amit).

²⁹¹ Yaari, *Fatah*, 92-94 (în ebraică).

îndrăznit să ceară negocieri cu Fatah.

Cu toate că Abu Jihad conducea războiul, era clar pentru israelieni că liderul Fatah era Yasser Arafat. El era cel care stabilea linia diplomatică și ideologică și care reușea treptat să unifice toate diferitele facțiuni palestiniene sub autoritatea sa. Începuse și să medieze relațiile cu liderii statelor arabe, care inițial văzuseră în Fatah o amenințare periculoasă. În 1964, statele arabe au fondat Organizația pentru Eliberarea Palestinei (PLO) și au plasat o marionetă de-a lor, pe Ahmad Shukeiri, la conducerea ei. Dar, ca urmare a prestației jalone a organizației în Războiul de Șase Zile și a creșterii popularității lui Arafat, Fatah a început să preia treptat controlul PLO, până când Arafat a fost ales în cele din urmă conducătorul ei. Abu Jihad a devenit coordonatorul activităților ei militare, fiind de fapt al doilea în ierarhie.

Arafat, care a început să poarte un acoperământ de cap de tip kaffiyeh, drapat astfel încât să arate ca harta Palestinei ajunsese simbolul luptei palestiniene.

„Israelul trebuie să lovească în inima organizațiilor teroriste, în comandamentele lor”, scria în jurnalul său Yehuda Arbel, comandantul Shin Bet din Ierusalim și Cisiordania. „Eliminarea lui Abu Ammar – Arafat – este o condiție preliminară găsirii unei soluții la

problema palestiniană.”²⁹² Arbel a îndemnat comitetul celor trei să facă pași spre atingerea acestui scop. În ce-l privește pe el, a creat și distribuit un poster, primul dintre multe, în care se arăta că era căutat un bărbat cu următoarele trăsături: „Scund, 155–160 cm; ten închis. Constituție: robustă; chelie în mijlocul capului. Părul la tâmples – gri. Mustața rasă. Comportament: agitat. Ochi: umblă mereu de la stânga la dreapta”.²⁹³

Forțele israeliene au încercat să-l ucidă pe Arafat de câteva ori, în timpul și imediat după Războiul de Șase Zile.²⁹⁴ În zilele care au urmat după victoria Israelului, un informator Shin Bet i-a identificat ascunzătoarea în Orașul Vechi din Ierusalim, nu departe de Poarta Jaffa. Un contingent de soldați a fost trimis să-l prindă pe Arafat, viu sau mort, dar acesta a reușit să fugă cu doar câteva minute înainte să sosească militarii israelieni. Două zile mai târziu, soldați care acționau după un alt pont de la un agent 504 au făcut un raid într-un apartament din Beit Hanina, un sat aflat la est de Ierusalim, dar au găsit doar o lipie cu salată și tahini,

²⁹² Jurnalul lui Arbel este citat în Perry, *Lovește primul* 42 (în ebraică).

²⁹³ Shin Bet, afișul de căutare a lui Yasser Arafat, iunie 1967 (arhiva autorului, mulțumiri lui Shlomo Nakdimon).

²⁹⁴ Interviu cu Sutton, 9 mai 2012. Bechor, *Lexiconul PLO*, 266 (în ebraică). Rubinstein, *Misterul lui Arafat*, 98 (în ebraică).

din care se mușcase doar de câteva ori. O zi mai târziu, Arafat a reușit să treacă peste unul dintre podurile râului Iordan, îmbrăcat ca o femeie, într-un taxi aparținând unuia dintre susținătorii lui.

Între timp, atacurile teroriste ale PLO au devenit mai frecvente și se soldau cu tot mai multe victime. Între sfârșitul războiului și martie 1968, șaiszeci și cinci de soldați și cincizeci de civili au fost uciși, iar 249 de soldați și 295 de civili, răniți. Atacurile lansate de Fatah din baza sa din Karameh, din sudul Văii Iordanului, au dus la ciocniri frecvente între IDF și armata iordaniană, lunga graniță dintre cele două țări devenind atât de tensionată, încât viața normală de pe partea israeliană ajunsese să fie imposibilă. Comandanții IDF l-au presat pe Eshkol să aprobe o operațiune militară masivă²⁹⁵, dar acesta era ezitant.

Mossad-ul era frustrat. „Umilința cauzată de atacurile teroriste a produs un sentiment de neputință, își amintea șeful Cezareea, Zvi Aharoni. Le-am spus băieților: «Gândiți liber. Gândiți-vă cum să-l omorâm pe Arafat»”.²⁹⁶

Planul, apărut în ianuarie 1968, cerea o mașină mare, care să fie trimisă din Europa la Beirut, unde va fi

²⁹⁵ „Întâlnirea Statului Major General al IDF 38-341“, aprilie 1968, 17-18 (arhiva autorului, primit de la „Sheeran“).

²⁹⁶ Interviu cu Zvi Aharoni, iulie 1998.

umplută cu explozibili și dusă apoi la Damasc de un om din Cezareea, operând sub acoperirea unui om de afaceri.²⁹⁷ O va parca în fața reședinței lui Arafat și va fi detonată de la distanță la momentul oportun. Amit a mers la Eshkol pentru a primi aprobarea, dar a fost primit cu un refuz clar, pe motivul că atacul va produce și va justifica atacuri de represalii la adresa vieților liderilor politici israelieni. Eshkol îl considera pe Arafat un terorist, dar unul care obținuse statutul unui om politic, iar acesta era probabil cel mai mare succes al liderului PLO.

Dar teroarea palestiniană a continuat neabătută. În 18 martie, un autobuz cu elevi a lovit o mină. Doi însoțitori adulți au fost omorâți și zece elevi răniți. Acum, ezitantul Eshkol a cedat presiunii.²⁹⁸ A fost de acord că uciderea lui Arafat va fi principalul scop al operațiunii împotriva forțelor palestiniene din Karameh și din împrejurimi.

În 21 martie 1968, o unitate din Sayeret Matkal, forța de elită a IDF, a fost dusă cu elicopterul la un punct din deșert, în apropiere de baza Fatah din Karameh.

²⁹⁷ Klein, *Specialistul operațiunilor: povestea lui Mike Harari*, 100-101 (în ebraică). Interviu cu Harari, 29 martie 2014, și Klein, 6 octombrie 2014.

²⁹⁸ Secretariatul Comandamentului Suprem, Biroul Șefului Statului Major General, informările Statului Major General despre Operațiunile Tophet și Assuta, MODA, 236/72. Interviu cu Hadar, 25 martie 2013, Immanuel Shaked, 14 mai 2013, și Sutton, 9 mai 2012.

Ordinele comandoului erau simple și clare: „Atacați ziua, preluați controlul, izolați-i și omorâți-i pe teroriști”. La o întâlnire a Cabinetului, cu o noapte înainte, șeful statului major, general-locotenentul Haim Bar-Lev, promisese „o operațiune curată”, prin care voia să spună că va fi fără sau aproape fără pierderi israeliene.

Dar lucrurile au mers foarte prost și lupta a durat mult mai mult decât era plănuit. Râul Iordan este umflat în acea perioadă a anului, vegetația de-a lungul malurilor sale este abundentă și terenul, dificil, ceea ce a întârziat trupele mecanizate care trebuiau să sprijine comandourile. Mai mult decât atât, din cauza coordonării greșite, aviația a aruncat fluturași care avertizau populația civilă să evacueze zona la o anumită oră. Elementul-surpriză a fost pierdut și forțele Fatah au avut mult timp pentru a se pregăti de asalt. Au luptat cu ferocitate.

Arafat – din nou îmbrăcat în straie de femeie – a scăpat într-o goană nebună pe o motocicletă.

Cu toate că pierderile – treizeci și trei de israelieni morți, șaiszeci și unu de iordanieni și mai mult de o sută de palestinieni – erau în favoarea IDF, pentru prima oară într-o luptă față în față, palestinienii reușiseră să reziste împotriva celei mai puternice armate din Orientul Mijlociu. Aceasta arăta cine erau adevărații

învingători.²⁹⁹

Arafat, sesizând imediat potențialul de PR al operațiunii neizbutite a Israelului, a transformat-o într-o legendă a dârzeniei palestinienilor în fața atacului inamic. A mers până acolo încât a afirmat (fals) că trupele lui îl răniseră pe ministrul apărării din Israel, Moshe Dayan. Mii de palestinieni au fost convinși să se înscrie în PLO. După Karamah, nimeni nu a mai avut dubii că exista o națiune palestiniană, chiar dacă Israelul a continuat să nege oficial acest lucru timp de mulți ani. Și nimeni nu mai avea dubii: Yasser Arafat era liderul fără rival al națiunii.

Eșecul operațiunii Karamah a făcut ca Israelul să adopte o politică mai reținută față de raidurile sale în Iordania și a declanșat, de asemenea, o mare frustrare în IDF. Minutele întâlnirilor Statului Major din acea perioadă arată în ce măsură comandanții militari erau preocupați de PLO și de Yasser Arafat, care era privit cu mare admirație de tineretul palestinian.³⁰⁰

Armata și serviciile de informații au continuat să caute căi de a-l localiza și elimina pe Arafat, dar fără

²⁹⁹ Zeev Maoz, *În apărarea Țării Sfinte*, 244-246 (în ebraică)

³⁰⁰ De exemplu, a se vedea procesul-verbal al întâlnirii cu numărul 341-5, prima întâlnire a Statului Major General cu noul prim-ministru numit, Golda Meir, în martie 1969, care trece în revistă toate amenințările la care era expus Israelul în acel moment (arhiva autorului, primit de la „Sheeran”).

succes. În cele din urmă, din disperare, erau chiar gata să adopte un plan foarte ciudat.³⁰¹ În mai 1968, un charismatic psiholog al marinei născut în Suedia, pe nume Binyamin Shalit, a auzit cumva de comitetul secret al celor trei și a propus o idee bazată pe filmul *Candidatul manciurian*, din 1962, în care un hipnotizator al serviciilor secrete chineze îl spală pe creier pe un prizonier de război american și îl trimite să asasineze un candidat la alegerile prezidențiale din Statele Unite. Shalit pretindea că putea face același lucru, cu Arafat drept țintă.

Shalit a spus comitetului, la o întâlnire la care a participat și șeful AMAN, generalul-maior Aharon Yariv, că dacă i s-ar da un prizonier palestinian – unul dintre miile din închisorile israeliene – cu trăsăturile potrivite, îl putea spăla pe creier și hipnotiza pentru a deveni un asasin programat.³⁰² Va fi apoi trimis în Iordania, unde se va alătura forțelor Fatah de acolo și,

³⁰¹ Interviu cu Sutton, 9 mai 2012, „Steve”, martie 2013, și Zvi Aharoni, iulie 1998.

³⁰² În acel moment, și alte agenții de spionaj, inclusiv cele ale Statelor Unite și ale Uniunii Sovietice, experimentau hipnoza și drogurile pentru a crea agenți foarte bine antrenați și neînfricați. Unul dintre aceste planuri, care se pare că examina diversele efecte ale drogurilor psihotrope și posibilitatea folosirii lor pentru a crea soldatul perfect sau a extrage informații la interogatorii, a fost un proiect al CIA numit MK-Ultra. Frank Olson, unul dintre cei implicați în proiect, ori s-a sinucis, ori a fost omorât. Interviu cu Eric Olson, septembrie 2000. Ronen Bergman, „Vertigo”, *Yedioth Ahronoth*, 6 octombrie 2000.

când i se va oferi ocazia, va termina cu Arafat.

Incredibil, dar comitetul a aprobat planul. Shin Bet a găsit câțiva candidați potriviți, care au fost intervievați multă vreme de Shalit și care l-a ales apoi pe bărbatul pe care l-a crezut cel mai potrivit. Născut în Betleem, avea douăzeci și opt de ani, era oacheș, cu o constituție solidă și nu deosebit de deștept, ușor de influențat și nu prea vizibil încântat de conducerea lui Yasser Arafat. În momentul arestării sale, locuia într-un sătuc de lângă Hebron. Soldat din eşaloanele de jos ale Fatah, i s-a dat numele de cod Fatkhi.

Unitatea 504 a AMAN a fost desemnată să asigure infrastructura necesară, dar agenții unității s-au opus vehement planului. După cum mi-a spus Rafi Siton, comandantul de atunci al bazei din Ierusalim, „a fost o idee prostească și nebună. Întreaga afacere îmi amintea de chestii științifico-fantastice. Imaginație sălbatică și halucinații”.

Totuși, obiecțiile lui Siton au fost respinse. O mică structură compusă din vreo zece camere a fost pusă la dispoziția echipei lui Shalit. Aici, Shalit a petrecut trei luni lucrând cu Fatkhi, folosind o varietate de tehnici de hipnoză. Mesajul care tot lovea în capul impresionabil al tânărului era: „Fatah bun. PLO bun. Arafat rău. Trebuie înlăturat”. După două luni, Fatkhi părea că preia mesajul. În faza a doua a instruirii sale, a

fost plasat într-o cameră special pregătită și i s-a dat un pistol. Poze cu Arafat apăreau în diferite colțuri și i s-a spus să tragă în ele instant, fără să se gândească, direct între ochi – *tragi pentru a ucide*.

Comandantul AMAN Yariv și Aharon Levran, parte din comitetul de trei bărbați pentru uciderea planificată, și un ofițer superior AMAN s-au dus de câteva ori să observe munca lui Shalit.³⁰³ „Fatkhî ședea acolo în mijlocul camerei și Shalit vorbea cu el, de parcă purtau o conversație normală, mi-a spus Levran. Deodată, Shalit și-a lovit capul de masă și Fatkhî a început să alerge în jurul mesei. Reacționa automat la tot felul de gesturi de-ale lui Shalit. Apoi l-a băgat într-o cameră și ne-a arătat cum Fatkhî își ridică pistolul în poziție de tragere de fiecare dată când apărea poza lui Arafat dintr-una dintre piesele de mobilier. Era impresionant.”

La mijlocul lui decembrie, Shalit a anunțat că operațiunea putea merge mai departe. Ora Zero a fost stabilită pentru noaptea de 19 decembrie, când Fatkhî trebuia să treacă înot râul Iordan în Regatul Iordaniei. O furtună cumplită s-a pornit, iar ploaia era de neoprit. Iordanul, de obicei calm și îngust, s-a umflat, deversând peste maluri. AMAN a vrut să amâne, dar

Shalit a insistat că Fatkhi era într-o stare „hipnotică optimă” și că trebuia să exploateze ocazia.

Un anturaj destul de mare l-a însoțit pe Fatkhi de la Ierusalim. Shalit l-a dat jos din mașină și i-a spus câteva cuvinte hipnotice. Fatkhi a intrat în apa furioasă, purtând un rucsac care conținea echipamentul. În timp ce pătrundea cu greu în apele învolburate, a fost luat de curent. S-a prins de un bolovan, incapabil să treacă pe cealaltă parte sau să se întoarcă. Ovad Natan, un șofer din Unitatea 504, care avea un fizic mare și musculos, a sărit în apă și, cu mare risc, a folosit o funie pentru a se lega de Fatkhi și a-l trage lângă el. Apoi a trecut râul cu Fatkhi și l-a scos pe teritoriul iordanian.

Rafi Sutton stătea pe malul israelian al Iordanului și privea cum, ud learcă și tremurând, Fatkhi le făcea cu mâna coordonatorilor lui.³⁰⁴ „A făcut un pistol imaginar din degetele lui și s-a prefăcut că împușcă o țintă imaginară între ochi. Am observat că Shalit era mulțumit de pacientul lui. Era puțin după ora 1.00 a.m.”.

Circa cinci ore mai târziu, Unitatea 504 a primit un mesaj de la unul dintre agenții săi din Iordania: un tânăr palestinian, un agent Fatah din Betleem, se predase la postul de poliție din Karameh. Le-a spus

³⁰⁴ Interviu cu Sutton, 9 mai 2012, și cu „Steve”, ianuarie 2013.

polițiștilor că serviciile israeliene încercaseră să-l spele pe creier pentru a-l omorî pe Arafat și și-a predat pistolul. O sursă din Fatah a raportat trei zile mai târziu că Fatkhi fusese predat organizației³⁰⁵, unde ținuse un discurs înflăcărat în sprijinul lui Yasser Arafat.

8.

Meir Dagan și competențele sale

Ca urmare a ocupației israeliene, palestinienii din Gaza și din Cisiordania – și refugiații, și cei care locuiseră dintotdeauna acolo – s-au trezit guvernați de inamic, de statul evreu pe care PLO jurase să-l distrugă. Palestinienii care nu fuseseră nici implicați, nici interesați de politici naționaliste s-au pomenit acum prinși într-un vârtej de curenți antagonice – hotărârea israelienilor de a controla teritoriile ocupate și hotărârea PLO de a-i alunga pe israelieni.

³⁰⁵ Treizeci de ani mai târziu, în anii '90, când Rafi Sutton se afla într-o vizită în Iordania - după ce acea țară a semnat un tratat de pace cu Israelul - a fost abordat de un bărbat care s-a autoidentificat drept Fatkhi. „Eu sunt prizonierul Fatah pe care un ofițer israelian a încercat să-l hipnotizeze și l-a trimis să-l omoare pe Arafat”, a spus el. I-a mulțumit lui Sutton pentru că se purtase bine și respectuos cu el, și șoferului lui, fiindcă îi salvase viața în râu. A zâmbit și a spus: „*Inshallah* [cu voia Domnului] va fi pace și nu va mai fi nevoie de hipnoză”. Interviuuri cu Sutton, 9 mai 2012, și Zvi Aharoni, iulie 1998. Sutton, *Vânzătorul de orhidee*, 162-165 (în ebraică).

Toți trăiseră sub regimuri arabe crude și dictatoriale, dar un palestinian putea alege să fie aproape cu totul izolat de conflictul armat care se ducea la granițe între statele arabe și Israel. Acum, taberele de refugiați, care crescuseră și deveniseră o grămadă nesfârșită de cocioabe supraaglomerate, ca și marile orașe palestinienne – Gaza, Nablus, Ramallah, Jenin și Hebron –, erau câmpul de bătălie principal în încercarea Israelului de a-și impune autoritatea în fața activității teroriste a PLO.

Misiunea IDF și a soldaților săi, mai ales a celor între optsprezece și douăzeci și unu de ani, care-și efectuau stagiul militar obligatoriu, existent încă din 1949, a trecut de asemenea printr-o schimbare fundamentală. Dacă până atunci trupele combatante patrulau pe fâșia de graniță, protejând țara de inamici externi, acum au fost realocate pentru activități de poliție în orașele și satele palestinienne. Războiul a mai dus la schimbări profunde și în serviciile de informații. Mossad-ul, însărcinat să adune informații din afara granițelor Israelului, a renunțat la responsabilitatea pentru noile teritorii ocupate. Sarcina a revenit Shin Bet, o mică agenție de circa șapte sute de angajați, care anterior desfășurase, în principal, activități de contraspionaj și activități politice subversive.

Din 1968 până în 1970, în timp ce atacurile PLO

asupra soldaților și civililor israelieni deveneau tot mai frecvente, eficiente și mortale, Shin Bet a crescut repede. A obținut bugete, clădiri și alocări de personal, luând mulți vorbitori de arabă de la AMAN, mai ales de la Unitatea 504, care fusese responsabilă cu recrutarea de informatori arabi. În curând, lupta împotriva terorismului palestinian a devenit obiectivul principal al organizației.³⁰⁶

Cel mai dur teatru de operațiuni era Fâșia Gaza, una dintre cele mai dens populate regiuni din lume. După Războiul de Șase Zile, israelienii treceau prin Fâșie pentru a ajunge în Sinai, căutau chilipiruri în piețele sale și angajau, în agricultură și construcții, palestinieni. În 1970, Israelul a început să implanteze așezări evreiești în Fâșie și în nordul Sinaiului. Din ce în ce mai des, israelienii erau atacați. Apogeul a venit în 1970, când cinci sute de atacuri teroriste au avut loc în Fâșia Gaza.³⁰⁷ Optsprezece civili israelieni au fost uciși în aceste incidente și câteva sute dintre ei au fost răniți. Pe atunci, IDF putea să controleze doar principalele artere de transport; PLO controla restul.

Pentru a elimina teroarea din Fâșie, Shin Bet a făcut o listă de rezidenți din Gaza suspectați de implicare în

³⁰⁶ Melman și Raviv, *Spioni imperfecti*, 154-158 (în ebraică).

³⁰⁷ IDF, Departamentul de Istorie, *Securitate, vara 1969-1970*, septembrie 1970 (arhiva autorului, primit de la „Sheeran”).

atacurile asupra israelienilor. Au fost adunate multe informații și lista a crescut din ce în ce mai mult. În curând, a devenit clar că Shin Bet – organizație pentru strângerea de informații – nu putea opera singură. Pentru a aresta sau elimina persoanele căutate, avea nevoie de puterea umană – și puterea de foc – a armatei. A găsit sprijin la general-maiorul Ariel „Arik” Sharon, numit șef al Comandamentului Sudic al IDF, în 1969. Sharon a început să introducă din ce în ce mai multe unități militare în Fâșie pentru a sprijini Shin Bet în găsirea, arestarea sau uciderea teroriștilor. Informațiile pentru aceste activități erau livrate în principal de informatori palestinieni sau extrase de la deținuți după interogatorii dure.³⁰⁸

Nu toată lumea era de acord cu abordarea agresivă a lui Sharon. Generalul de brigadă Yitzhak Pundak, guvernatorul militar al Fâșiei Gaza, responsabil cu chestiunile civile, afirma în continuare că modalitatea de a reduce teroarea palestiniană era de a îmbunătăți calitatea vieții pentru locuitorii teritoriului și de a fi se permite să gestioneze afaceri civile și municipale pe cont propriu, cu o prezență militară minimă în zonele locuite. „Zăngănitul săbiilor și omorul de dragul omorului nu ne puteau duce altundeva decât la o

³⁰⁸ Interviu cu Yaakov Peri, 21 mai 2011.

intifadă”³⁰⁹, sau revoltă populară, spunea Pundak. „[Ministrul apărării] Dayan și Sharon nu cădeau de acord cu privire la ce trebuia făcut în Fâșie. Dayan voia contacte și conexiuni cu populația, în timp ce Sharon îi vâna pe teroriști și putea să-i vadă doar prin cătarea armei lui, iar populația nu-l interesa câtuși de puțin”.

Pundak a fost îngrozit de tacticile lui Sharon și s-a plâns amarnic. „L-am auzit pe Sharon declarând în fața tuturor ofițerilor lui: «Cine omoară un terorist va primi o sticlă de șampanie și cine ia un prizonier va primi o sticlă de suc». Am spus: «Doamne, ce fel de procedură este asta? Cine vorbește așa? Până la urmă, dacă nu le dăm un mic sprijin, puțină prosperitate, toți se vor duce pe calea terorii»”.

Sharon a insistat că nu exista vreo speranță de înțelegere cu palestinienii. Atacurilor teroriste trebuia să li se răspundă cu forță, și afirma că nu era nimeni de cealaltă parte cu care să se poată negocia pacea. Dacă scopul lui Arafat și al celorlalți din PLO era să distrugă Israelul, ce mai era de negociat?

Unitățile militare obișnuite din Comandamentul Sudic al lui Sharon aveau alte sarcini, cum ar fi

³⁰⁹ Interviu cu Yitzhak Pundak, 6 iunie 2017. O parte din ce s-a spus a fost inclus și în cartea lui Pundak *Cinci misiuni*, 322-354 (în ebraică).

patrularea pe lungă graniță cu Egiptul și luptele care au izbucnit în timpul Războiului de Uzură de trei ani, de-a lungul Canalului Suez, așa că Sharon avea nevoie de o unitate a cărei unică sarcină ar fi fost să combată terorismul.

Nu mai puțin important, Sharon voia să creeze un corp mic și închis de oameni care să-i raporteze direct lui și să opereze sub aceeași mentalitate și sub aceleași proceduri.

Când a sosit timpul de a hotărî cine putea comanda noua unitate, Sharon s-a gândit imediat la Meir Dagan, amintindu-și de un incident din nordul Sinaiului, de la mijlocul anului 1969.³¹⁰

³¹⁰ Interviu cu Ariei Sharon, mai 2003. I-am luat interviuri de câteva ori lui Dagan, în 2013 și 2014, acasă la el, într-unul dintre noile blocuri-turn de locuințe din Tel Aviv, după retragerea sa din funcția de director al Mossad, post pe care l-a ocupat timp de nouă ani. În perioada în care am discutat cu el, Dagan era un soi de miracol medical. Cu un an înainte, fusese diagnosticat cu cancer la ficat. Doar un transplant îi mai putea salva viața, dar, la vârsta de șaiszeci și șapte de ani, era prea bătrân să se califice pentru așa ceva, conform regulilor israeliene. Cu sprijinul Mossad-ului, prieteni și colegi din întreaga lume s-au adunat pentru a-l ajuta. Într-un final, Aleksandr Lukașenko, autocratul din Belarus care îl cunoștea pe Dagan de când acesta fusese în Mossad, le-a ordonat medicilor lui să găsească un ficat pentru Dagan. „Mi-este teamă că a trebuit să dezamăgesc pe toată lumea care abia aștepta moartea mea iminentă”, mi-a spus Dagan. Încă era foarte bine păzit de către Shin Bet, din cauza amenințărilor că ar putea exista structuri - serviciile secrete siriene sau iraniene, Hamas, Hezbollah, Jihadul Islamic Palestinian, și lista poate continua - care ar vrea să răzbune asasinarea oamenilor lor de top. „Nu ai ce face, a spus el zâmbind. Asta se întâmplă când te iei la harță cu toată lumea.” Cancerul s-a reîntors la sfârșitul lui 2015 și Dagan a

Fatah instalase rachete Katiușa, conectate la focoase cu cronometru, în mijlocul unui câmp minat și le-a orientat spre o bază a IDE Niciun soldat sau ofițer nu a îndrăznit să se apropie de rachete pentru a le dezamorsa. Dar Dagan, atunci tânăr ofițer de pionieri, a pășit în față. Pur și simplu, a mers până la Katiușe, fără frică, și le-a dezamorsat. I-a amintit lui Sharon de el însuși, pe când fusese tânăr ofițer.

Dagan se născuse în 1945, pe podeaua unui vagon înghețat care făcea parte dintr-un tren care mergea din Siberia spre Polonia. Părinții lui fugiseră cu șase ani înainte din orașul polonez Łuków, după ce un ofițer rus i-a avertizat că germanii urmau a cuceri zona și lucrurile nu vor fi bune pentru evrei. S-au refugiat în câmpiile aspre ale Siberiei. La sfârșitul războiului, laolaltă cu zeci de mii de alți refugiați, și-au croit drum înapoi în Polonia, neștiind că nu mai rămăsese nimic din casele lor sau din evreii care nu reușiseră să fugă. La una dintre opririle trenului, undeva în Ucraina, s-a născut Meir. Șansele sale de supraviețuire erau slabe într-un vagon aglomerat și rece, dar grija atentă a părinților lui plus robustețea sa înnăscută l-au salvat.

„Părinții mei nu au vorbit vreodată despre acea

perioadă, spunea Dagan. Era ca și cum cineva ștersese acei ani dintre 1939 și 1945 din calendar. Este adevărat, au supraviețuit și ne-au salvat, dar războiul le-a frânt spiritele. Nu și-au revenit niciodată cu adevărat”.³¹¹ Doar o singură dată tatăl său a fost pregătit să îi spună despre întoarcerea în orașul lor de baștină, distrus. A găsit valea morții unde fuseseră masacrați evreii și apoi aruncați într-o groapă comună și a vrut să ridice un monument în memoria lor. A plătit un localnic polonez creștin din sat să-l ajute.

Bărbatul i-a spus că, în timpul uneia dintre ultimele execuții în masă a evreilor de către Gestapo, germanii i-au cerut să facă fotografii. Uitaseră însă să ia și filmul când au plecat din zonă, iar bărbatul i l-a dat tatălui lui Meir. Când l-a dezvoltat, a observat că în fotografie era tatăl său, bunicul lui Meir, cu câteva clipe înainte să fie împușcat și aruncat în groapa comună.

Bunicul, Dov Ehrlich, cu barba lui lungă și perciunii cârlionțați, cu groază în ochi, apare îngenunchind în fața trupelor germane care rânjesc și mânuiesc puști cu baionetă. „Ne convine să credem că au fost fasciști extremiști, fanaticii, cei care au fost criminalii, spunea el. Adevărul este altul: batalionul care a efectuat masacrul era o unitate de rezervă a Wehrmacht-ului.

³¹¹ Interviu cu Dagan, 26 mai 2013.

Unitățile combatante erau pe front. Acești oameni erau avocați și comercianți, oameni obișnuiți și normali. Concluzia este teribilă: poți să iei orice persoană și s-o transformi într-un criminal”. A doua lecție a lui Dagan a fost și mai importantă: „Haideți să recunoaștem adevărul: majoritatea evreilor care au pierit în Holocaust au murit fără să lupte. Nu trebuie să mai ajungem la acea situație vreodată, în genunchi, fără dorința de a ne bate pentru viața noastră”.³¹²

După cinci ani în Polonia, timp în care Meir a învățat limba, pe care a folosit-o decenii mai târziu ca director al Mossad-ului, pentru a sparge gheața la întâlnirile cu omologii săi polonezi, familia și-a croit drum spre Italia, unde s-au urcat pe o navă de transport de vite, care fusese adaptată pentru a duce imigranți în Israel. Un prieten care era pe navă cu Dagan spune că inclusiv atunci, în condițiile acelea mizerabile și supraaglomerate, Dagan „se comporta de parcă s-ar fi născut să fie soldat”.³¹³ Pe drum, nava aproape că a fost scufundată de o furtună și Meir a înfruntat moartea din nou, stând pe punte, purtând o vestă de salvare și ținând strâns în mâini o portocală.

³¹² Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

³¹³ Anat Talshir și Igal Sarna, „Îmi place să îmi pun un costum și să mă duc să joc teatru în teritoriul inamic”, *Yedioth Ahronoth*, 24 octombrie 1997.

Asta era și ce-și amintea: fructul din mână³¹⁴. „Acolo, la bordul navei, a fost pentru prima dată când am mâncat portocale, spunea el, și îmi amintesc mândria extraordinară cu care tatăl meu mi-a dat fructul, spunând că era din Țara lui Israel.”

După o lună pe mare, au ajuns la Haifa. Acolo, autoritățile de la Agenția Evreiască au trimis pasagerii într-un lagăr de tranzit, unde au dormit în corturi gata să se rupă, iar apoi au stat temporar într-o bază militară evacuată, lângă Lod. Șase familii locuiau în fiecare cameră, doar cu o perdea care îi separa. Există un singur duș în fiecare baracă. Dincolo de condițiile de trai dificile, imigranții trebuiau să se confrunte cu atitudinea umilitoare a veteranilor. Sabras, cum erau numiți evreii născuți în Palestina, îi tratau cu dispreț pe refugiații evrei. În loc să lupte împotriva naziștilor, ziceau acuzator sabras, evreii europeni merseseră înșiruiți în liniște spre camerele de gazare, ca mieii la tăiere.

Dagan a abandonat liceul la vârsta de șaptesprezece ani și s-a înrolat în Sayeret Matkal, trupa de elită care efectua misiuni secrete în spatele liniilor inamice (aceasta fiind unitatea din care ulterior au ieșit mulți dintre liderii israelieni civili și militari). Dintre cei

³¹⁴ Interviu cu Dagan, 20 iulie 2013.

treizeci de recruți IDF care s-au oferit voluntari pentru Sayeret Matkal în august 1963, doar paisprezece au încheiat programul groaznic de instrucție, de șaptezeci și cinci de săptămâni.

Unul dintre cei care au început cursul cu Dagan a fost Danny Yatom, care mai târziu va deține mai multe posturi superioare în IDF și pe cel de șef al Mossad-ului – unul dintre predecesorii lui Dagan. Yatom își amintea că s-a speriat atunci când l-a întâlnit prima dată pe Dagan.³¹⁵ „Își scotea cuțitul de comando și-l azvârlea în fiecare copac sau stâlp de telefon, spunea el. M-am gândit că am ajuns la o unitate de adevărați ucigași – și că probabil nu aveam vreo șansă să supraviețuiesc într-un asemenea loc.” Yatom a trecut testul, Dagan nu.³¹⁶ „Privind retrospectiv, spunea Dagan, și aceasta este doar impresia mea, cred că nu mă potriveau deloc acolo. Nu eram sabra. Nu eram din kibbutz. Nici din Vale³¹⁷. Își spuneau: «Cine este acest străin ciudat care încearcă să se vâre printre noi?»”

Dagan a fost trimis la parașutiști și a activat în unitatea de recunoaștere a brigăzii. A urmat un curs de ofițer de infanterie și a fost demobilizat cu gradul de

³¹⁵ Yatom, *Confidentul*, 83 (în ebraică)

³¹⁶ Interviu cu Dagan, 26 mai 2013.

³¹⁷ Valea Jezreel, la est de Haifa, locul multor kibbutz-uri, de unde veneau o mare parte din recruții Sayeret.

locotenent, în 1966. În Războiul de Șase Zile, a fost chemat în trupele de rezervă și a fost comandant al unei companii de parașutiști. A luptat prima dată în Sinai și apoi pe Înălțimile Golan.

„Ne-am trezit deodată într-un șir neîntrerupt de războaie, spune el. Cum am dobândit sentimentul că existența Israelului nu este asigurată? Am simțit asta fizic în picioarele mele, trecând prin toate acele bătălii prin care am trecut.” După Războiul de Șase Zile, s-a înscris din nou în armata regulată și a fost trimis în Sinai ca ofițer de operațiuni, unde Sharon l-a întâlnit pentru prima oară și i-a văzut curajul, atunci când a dezamorsat Katiușele.

În 1969, a devenit comandant al unității de operațiuni speciale a lui Sharon. Era o trupă mică, de o sută cincizeci de soldați la apogeul său, și ultrasecretă, numită în documentele interne IDF doar ca Număr 5176. Neoficial, era cunoscută drept Sayeret Rimon – Soldații Grenadierii –, fiindcă insigna sa prezenta o grenadă de mână, un cuțit și aripi de parașutiști. Drept bază, Dagan a preluat o vilă abandonată de pe plajă, la sud de orașul Gaza, care fusese folosită odinioară de președintele egiptean Nasser.

Dagan „avea o disfuncționalitate majoră în mecanismul fricii sale”, spunea unul dintre soldații săi. Era, după toate mărturiile, curajos, concentrat și

agresiv. În mod corespunzător, deci, noua lui trupă avea puține dintre atributele asociate în mod normal cu o unitate militară. Era liberă, sălbatică, interesată doar de un singur lucru: să efectueze cât mai multe operațiuni cu putință. În fiecare dimineață, Dagan ieșea la bustul gol din dormitorul lui și se îndrepta spre curte, acompaniat de dobermanul său, Paco³¹⁸. Își scotea pistolul și trăgea în dozele de suc pe care oamenii lui le lăsaseră aruncate pe jos. O echipă de aghiotanți îi serveau apoi micul dejun și îi lustruiau cizmele. Dagan își alegea soldații personal, luându-i din alte unități, căutând oameni care erau dispuși să meargă oriunde comanda el.

Încă de pe la douăzeci și cinci de ani, Dagan a început să-și dezvolte doctrina proprie de luptă³¹⁹, care este flagrant de similară cu cea pe care IDF și agențiile de spionaj ale Israelului o aplică și astăzi. Principiul de bază al doctrinei era că Israelul trebuia să evite războaiele de anvergură, fiindcă „marea victorie rapidă a Războiului de Șase Zile nu se va mai repeta”. Mai departe, argumenta el, Israelul nu trebuia să intre într-o confruntare militară de mari proporții, „decât dacă avem cuțitul la gât”. În schimb, credea el, arabii puteau

³¹⁸ Interviu cu „Cubul”, martie 2004.

³¹⁹ Interviu cu Dagan, 8 ianuarie 2011.

fi înfrânți într-o serie de înfruntări punctuale. Prin urmare, liderii inamici și agenții de teren importanți trebuiau urmăriți fără milă, vânați și eliminați.

Spre sfârșitul anului 1969, după vreo jumătate de an de recrutări, instrucție și de punere pe picioare a unității lui, Dagan a decis că era timpul să intre pe teren. Shin Bet i-a înmănat un dosar cu nume de oameni căutați în Fâșia Gaza.³²⁰ „Dar dosarul devenea pe zi ce trecea tot mai mare”, spunea Avigdor Eldan, unul dintre primii recruți din noua unitate. Poate că Shin Bet știa pe cine căuta, dar, având în vedere lipsa de putere de foc a agenției, nu putea să-i prindă. Dosarul conținea mai mult de patru sute de nume.

Shin Bet a împărțit lista de oameni căutați în două categorii. Agenții „negri” erau majoritatea agenți minori, care nu știau că sunt căutați pentru interogatoriu. Oamenii lui Dagan au încercat să ajungă la aceste ținte prin ceea ce el numea misiuni „de recunoaștere și identificare”. Un agent „negru” al PLO era interogat de Shin Bet și, dacă refuza să coopereze, era torturat. Apoi era urcat într-un taxi, înghesuit între doi dintre oamenii lui Dagan, înarmați cu pistoale, și pus să le arate ascunzători, familii care ajutau PLO, rute

³²⁰ Interviu cu Avigdor (Azulay) Eldan, 20 aprilie 2016.

pe care mergeau militanții și multe altele. Grenadierii care îi urmăreau în jeepuri acționau imediat pe baza informației primite, arestând pe oricine era indicat de informator.

Țintele „roșii”³²¹, pe de altă parte, știau că sunt căutate, ceea ce însemna că erau mult mai atente, și deja pe fugă, iar de obicei bine înarmate. Eliminarea roșilor necesita în general ajungerea în imediata apropiere a țintei, pentru a trage repede și a ucide. Pentru aceasta, Dagan și-a trimis cei mai buni oameni în cartierele din Gaza, îmbrăcați în arabi și acompaniați de colaboratori palestinieni, ceea ce le dădea o acoperire convingătoare.

Acest grup, construit laolaltă cu Shin Bet, a primit numele de cod Zikit (Cameleonul). Pentru început, au fost selectați opt soldați de elită. Proiectul Cameleon a fost atât de secret, încât, la început, „nu știam pentru ce ne antrenează”³²², spunea Eldan. Tot ce știu este că au

³²¹ Lista de căutați ai Shin Bet (arhiva autorului, primită de la „Jedi”).

³²² Moshe Rubin, de la Sayeret Matkal, a fost adus pentru a preda tehnici și metode folosite de acea unitate în adâncul teritoriului inamic. Pe lângă arme și orientare, instrucția mai includea o tehnică numită „dans”, menită a reduce mărimea siluetei cuiva când intra într-o casă, pentru a micșora pericolul de a fi lovit de focuri de armă din interior. Cursanții mai primeau lecții de condus operativ al diverselor vehicule, inclusiv al acelor folosite pe scară largă de locuitorii din Fâșia Gaza, și mergeau singuri, deghizați în arabi, peste tot prin fâșie, „pur și simplu pentru a crește încrederea noastră că nu vom fi identificați”,

scos unul din noi, și nu uitați că noi eram deja foarte apti de luptă, atunci când am ajuns acolo”.

Cameleonii ³²³ aveau la ei documente locale falsificate, livrate de Shin Bet. Erau capabili de a se strecura în inima zonelor dens populate fără a fi observați, până își scoteau armele.

„Exploatham principalul punct slab al acestor celule teroriste, spunea Dagan. Din cauza fundalului lor marxist, practicau un nivel foarte înalt de compartimentare, pe bază de minime informații strict necesare. Fiecare îi cunoștea doar pe membrii propriei sale celule, nu și pe ceilalți din alte celule. Dacă apari ca un localnic înarmat și vorbești limba țintei, nu are cum să știe că este vorba de fapt de un șiretlic, decât atunci când este prea târziu”.³²⁴

„De exemplu, spunea Moshe Rubin, un veteran al unității, ne-am dat seama că organizațiile teroriste își primeau armele și banii prin intermediul navelor venite din Liban. Trimiteau o navă-mamă de la Beirut și, departe în largul coastelor Fâșiei Gaza, mutau totul

spunea Meir Teichner, unul dintre primii Cameleoni. Interviu cu Eldan, Moshe Rubin și Meir Teichner, 20 aprilie 2016.

³²³ Există o serie de povești contradictorii despre fondarea Cameleonului / Trupelor Rimon. Este sigur, totuși, că într-o anumită etapă unitatea a fost plasată sub comanda lui Dagan, cu sprijinul lui Ariei Sharon. Interviu cu Dagan, 29 mai 2013, și Rubin, Teichner, Eldan și Dani Perl, 20 aprilie 2016.

³²⁴ Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

în mici bărci de pescuit și le duceau la țărm. Ne-am spus atunci: «De ce nu am ajunge și noi pe o navă venită din Liban?»»

Așa că, în noiembrie 1970, șase Cameleoni au urcat într-o barcă de pescuit, pe care marina israeliană a tractat-o până la un punct în largul coastelor Gazei. Echipa includea trei soldați IDF, comandați de Dagan. Erau însoțiți de doi colaboratori palestinieni, dintre care unul scăpase din masacrul membrilor PLO, ordonat de regele Hussein al Iordaniei cu două luni înainte, și era recunoscător evreilor pentru că îl salvaseră. Celălalt, cu numele de cod Submarin, își omorâse o rudă băgându-i un pumnal în cap și fusese eliberat de Shin Bet în schimbul cooperării sale. Ultimul membru era un beduin israelian, ofițer IDF, a cărui sarcină era de a monitoriza transmisiunile microfoanelor palestinienilor, care trebuiau să meargă înaintea celorlalți, să stabilească legătura cu cei urmăriți și să le spună celorlalți ce se întâmpla. Beduinul mai avea o sarcină: să-l informeze pe Dagan dacă cei doi palestinieni intenționau să-l trădeze.

Echipa Cameleonilor a ajuns pe plajă și s-a ascuns în magazia abandonată a unei livezi timp de câteva zile, colaboratorii făcând drumuri ocazionale în taberele de refugiați din jur. Pretindeau că sunt membri ai Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei și

veniseră din Liban.

La început, nu a venit nimeni. „Se temeau de noi – nu fiindcă se gândeau că suntem israelieni, dar pentru că erau convinși că eram membri PLO³²⁵, își amintea un membru al echipei. Teroriștii urmăriți nu erau tot timpul drăguți față de populația locală. Îi extorcau de multe ori, cerând din ce în ce mai multă mâncare și violând femeile. În crângurile de citrice găseam adesea trupurile unor arabi care nu erau omorâți de noi, ci de către cei pe care-i urmăream, care își rezolvau problemele personale sub pretextul executării celor care colaborau cu Israelul”.

Într-o operațiune regizată pentru a crea credibilitate³²⁶, grupul a fost „descoperit” de o patrulă IDF, care a deschis focul și s-a prefăcut că îi urmărește. Dagan și oamenii lui au fugit într-o zonă de dune de nisip, aflată la sud de tabăra de refugiați Beit Lahia.

Lupta a trezit interesul localnicilor. „Submarin” a reușit să rezolve o întâlnire între Cameleoni și o femeie despre care se știa că are legături cu membri superiori ai Frontului Popular, care erau căutați. Cameleonii au omorât o găină și s-au mânjit cu sângele pe bandaje în jurul gâtleurilor, pentru a explica de ce nu puteau

³²⁵ Interviu cu „Neta”, iulie 2013, și „Cubul”, martie 2004.

³²⁶ Interviu cu Rubin, Teichner și Eldan, 20 aprilie 2016.

vorbi, și au lăsat discuția să fie dusă de colaborator. „Am venit să vă ajutăm, i-a spus femeii. Adă-i pe comandanții superiori la dune.”

După o zi, teroriștii au apărut. „Erau trei – doi bărbați și o femeie, înarmați, comandanți de top”³²⁷, își amintea Dagan. După ce s-au salutat, Dagan a șoptit cuvântul de cod. Cei trei soldați au deschis focul de la distanță foarte mică cu pistoalele Beretta de 9 mm pe care le purtau, omorându-i pe cei doi bărbați. Fiecare a fost lovit de cincisprezece până la douăzeci de ori.

„Femeia nu a fost atinsă”, spunea Dagan cu satisfacție.

Eldan își amintea că „Meir a lunecat apoi repede spre ei de pe duna înaltă unde ne aflam și a luat pistolul Star pe care unul dintre ei reușise să-l scoată și pe care-l folosisese să tragă asupra noastră, și a verificat dacă erau morți – încă două gloanțe în capul fiecăruia”. Dagan a păstrat pistolul pentru el și i-a dat tocul lui Eldan.

Apoi au luat femeia cu ei și au predat-o celor din Shin Bet pentru interogare.

Într-o dimineață caldă de sâmbătă de la începutul lui ianuarie 1971, Bob Aroyo, directorul unei firme de publicitate, în vârstă de treizeci de ani, și-a dus familia

³²⁷ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

la o plimbare pe dealurile de deasupra Lagunei Bardawil, pe coasta mediteraneeană a Peninsulei Sinai. Născut în Malta și crescut în Anglia, Aroyo se mutase în Israel în 1969 cu soția lui, Preeti, și cu cei doi copii ai lor, Mark și Abigail, stabilindu-se într-o mică suburbie la est de Tel Aviv. Copiii erau încă mici – Mark avea șapte ani, Abigail cinci –, așa că Aroyo a planificat o plimbare scurtă și ușoară; voiau să meargă cu mașina spre sud, pentru a se bucura de o zi cu soare și aer curat, apoi urmau să se îndrepte spre casă pentru cină.

Amândoi copiii erau extraordinar de frumoși, iar fețele lor erau cunoscute în Israel, fiindcă tatăl lor îi folosise în unele dintre reclamele pe care le realizase.

Pe la ora 15.00, familia Aroyo își terminase plimbarea și se urcase înapoi în mașina proprie Ford Cortina, pentru a se îndrepta spre casă. Au mers spre nord prin El-Arish înainte să intre în Fâșia Gaza, unde au trecut pe lângă sate palestiniene și tabere de refugiați, de-a lungul autostrăzii principale. În acea vreme, israelienii care mergeau în Sinai treceau adesea prin Fâșie, fiindcă era cel mai scurt și mai ușor traseu, și până atunci fusese destul de sigur.

Chiar la nord de orașul Gaza, lângă o fabrică 7Up, au fost opriți la un baraj rutier improvizat.³²⁸ Un tânăr a

³²⁸ „Brusc, a avut loc o explozie în mașină”, *Yedioth Ahronoth*, 3 ianuarie 1972.

alergat la mașină și a azvârlit o grenadă pe bancheta din spate. Explozia a aruncat în aer cea mai mare parte a interiorului mașinii, care a erupt într-o sferă de foc. Aroyo, rănit, s-a târât afară din mașină și i-a implorat pe doi tineri care erau în apropiere să cheme ajutor. Dar ei doar au râs și au chiuit. Abigail a murit în mașină. Mark a murit la spital. Rănile lui Preeti au lăsat-o cu handicap sever pentru restul vieții. Două zile mai târziu, copiii familiei Aroyo au fost îngropați într-un singur mormânt, în vechiul cimitir din Ierusalim de pe Muntele Măslinilor, în cadrul unei ceremonii la care au participat zeci de mii de israelieni. Preotul militar șef al IDF, general-maiorul rabin Shlomo Goren, a ținut un discurs înălțător. Întregul Israel a jeli.

Două săptămâni mai târziu, Shin Bet i-a prins pe făptași. Tânărul care aruncase grenada avea cincisprezece ani, îl chema Mohammad Suleiman al-Zaki și era din cartierul Shuja'iyya din Gaza; cei doi complici ai săi aveau șaisprezece și șaptesprezece ani. Toți trei erau elevi la Liceul Falastin din oraș și fuseseră recrutați pentru operațiuni de un agent superior Fatah. Atacul asupra familiei Aroyo nu fusese prima lor misiune.

Uciderea lui Mark și Abigail Aroyo a marcat un punct de cotitură în riposta față de valul de atacuri teroriste care au urmat după Războiul de Șase Zile.

„Am hotărât că lucrurile nu mai puteau continua așa, spunea Meir Dagan. După ce au fost uciși acei copii, Arik [Sharon] s-a ocupat personal de chestiunea terorii din Fâșia Gaza.” Sharon nu mai era mulțumit doar să primească rapoarte de la Dagan, cu toate că avea în continuare deplină încredere în el. Din acel moment, Sharon „apărea adesea la vila noastră și se implica în planificarea misiunilor și patrulărilor până în cele mai mici detalii”³²⁹.

Incidentul Aroyo a pus capăt efectiv și dezbaterii din cadrul instituțiilor militare israeliene despre modul în care trebuia tratată populația palestiniană din teritoriile ocupate. Abordarea lui Sharon a triumfat. Forțe masive au intrat în Fâșia Gaza și, la ordinele lui Sharon, au demolat case pentru a croi drumuri de acces late prin taberele de refugiați aglomerate. Într-o noapte, în ianuarie 1972, Sharon a ordonat expulzarea a mii de beduini dintr-o zonă de zece kilometri pătrați de la sud de Rafah. Generalul Shlomo Gazit, care era responsabil de activitățile guvernamentale în teritoriile ocupate, a fost șocat. A fiert de nervi când a auzit despre acțiune, a doua zi dimineață, și a amenințat că își dă demisia. „Nu este o altă modalitate de a descrie acest act decât ca

³²⁹ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

epurare etnică și crimă de război”³³⁰, a spus el ulterior.

Sharon a primit mână liberă să folosească trupe speciale și unități secrete pentru a găsi și ucide teroriști, înainte ca aceștia să poată lovi în Israel. Între timp, Dagan și oamenii lui inventau mereu noi metode de a găsi și elimina palestinienii urmăriți. O tactică era de a-i ataca în bordeluri. O alta era să se ascundă în crângurile de citrice, când știau că teroriștii plănuiau să se întâlnească acolo, comunicând prin tragerea unor fire de pescuit întinse între ei, pentru a păstra liniște absolută. Când apăreau teroriștii, toți erau împușcați mortal.

Mai foloseau frecvent un colaborator palestinian pentru a vinde grenade-capcană Armatei pentru Eliberarea Palestinei. Focoasele erau modificate, de la pauza de trei secunde de la armare la doar o jumătate de secundă, asigurându-se că oricine le folosea va fi aruncat în aer. Într-o bună zi, copiind Operațiunea Mincemeat, o acțiune britanică din al Doilea Război Mondial, Dagan s-a prefăcut a fi mort³³¹ și a fost cărat de camarazii lui – dintre care doi erau colaboratori palestinieni și ceilalți îmbrăcați ca arabii – într-o ascunzătoare teroristă. Odată intrați, au ucis pe toată

³³⁰ Interviu cu Gazit, 12 septembrie 2016.

³³¹ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

lumea.

La o lună după incidentul Aroyo³³², în data de 29 ianuarie 1971, două jeepuri aflate sub comanda lui Dagan mergeau pe un drum care lega tabăra de refugiați Jabalia de orașul Gaza. De-a lungul drumului, au trecut pe lângă un taxi local plin de pasageri, care mergea în direcția opusă. Dagan i-a identificat pe doi „roșii” printre pasageri: Fawzi al-Ruheidi și Mohammad al-Aswad, cunoscut și sub numele de Abu Nimr. Dagan a ordonat ca jeep-urile să fie întoarse și să urmărească taxiul. Jeep-urile au depășit taxiul și au blocat drumul, iar soldații lui Dagan au sărit din mașini și l-au înconjurat. Dagan s-a apropiat de vehicul cu pistolul în mână. Abu Nimr a sărit afară, ținând o grenadă cu cuiul scos. „Dacă vă apropiați, strigă el, murim toți!” Dagan s-a oprit pentru o secundă sau două. Apoi strigă „Grenadă!” și îl atacă pe Abu Nimr, prinzându-i mâna care ținea grenada și lovindu-l în cap cu casca lui. Sângerând abundant, Abu Nimr își pierde cunoștința, iar Dagan, calm și cu grijă, îi scoase grenada din mână, găsi cuiul pe jos și îl băgă înapoi. Acest act de bravură îi aduse lui Dagan o medalie din partea

³³² Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013, și Sharon, mai 2003. Certificatul de acordare a Medaliei pentru Curaj căpitanului Meir Huberman (numele de familie originar al lui Dagan) de către șeful Statului Major General, gen.-lt. David Elazar, aprilie 1973.

șefului de stat major. Îi mai dădu ocazia și lui Sharon să emită descrierea lui plină de umor negru despre Dagan: „Cea mai mare competență a lui este să separe un arab de capul lui”.

Într-adevăr, există puțin spațiu de discuție asupra eficienței metodelor alese de Dagan.³³³ Shin Bet și trupele speciale IDF, conduse de Grenadieri și inspirate și susținute de Sharon, au eliminat practic terorismul din Fâșia Gaza, între 1968 și 1972.

Organizațiile palestinienene nu aveau răspuns la tacticile lui Dagan. Nu puteau să-și dea seama cum le afla Shin Bet secretele sau cum puteau soldații israelieni, îmbrăcați ca arabii, să apară, fără a fi prinși, pentru a-i captura și omorî pe luptătorii lor. Lista Shin Bet de patru sute de urmăriți (căreia i s-au adăugat mereu alte nume) fusese redusă la doar zece în 1972. În acel an, doar treizeci și șapte de atacuri teroriste au pornit din Fâșia Gaza, față de sutele de atacuri din anii precedenți. Acel număr va scădea și mai mult în următorii patru ani.

Dar trebuia plătit un preț și pentru aceste metode.

Yitzhak Pundak își amintea mai târziu că citise un raport pe unitate care spunea: „Trupa noastră urmărea

³³³ Gazit, *Nebuni în capcană*, 61-63. Interviuuri cu Dagan și Peri. Scrisoare de la David Ronen către *Haaretz*, octombrie 2002. Material de arhivă care însumează operațiunile Grenadierilor, arătat autorului de către „Emilia”.

un terorist cunoscut în Al-Shati [tabără de refugiați din Gaza]. S-a refugiat într-una dintre case. Trupa a intrat după el, l-a dezarmat și l-a ucis acolo”. Pundak spune că i-a atras atenția unui ofițer de informații asupra posibilității ca un astfel de raport să ajungă la ONU sau la Crucea Roșie și să pornească un scandal internațional. „Și care este problema? a întrebat ofițerul, conform lui Pundak. Distruge raportul.”

Pundak s-a dus cu povestea la șeful Comandamentului Sudic, Sharon, iar când acesta a refuzat să investigheze situația, își amintea Pundak, i-a spus lui Sharon: „Ești un mincinos, un escroc și un ticălos”. Sharon s-a ridicat și și-a întins mâna ca și cum ar fi vrut să-l plesnească pe Pundak, dar acesta nu s-a speriat. „Dacă faci asta, îți rup oasele chiar aici în biroul tău”, i-a spus. Sharon s-a așezat. Pundak afirmă că a salutat, a zis „acum știu și că ești un laș” și a ieșit din cameră.³³⁴

Câțiva ziariști au luat interviuri unor oameni anonimi de-ai lui Dagan, care istoriseau că au împușcat oameni după ce aceștia se predaseră și erau cu mâinile

³³⁴ Interviu cu Pundak, 6 iunie 2017. După moartea lui Pundak, în august 2017, și publicarea celor ce mi-a spus despre document, fiul lui Sharon, Gilad, mi-a răspuns în numele familiei: „Aceasta este o colecție de minciuni și lucruri fantastice de la un om a cărui singură realizare cu adevărat importantă a fost vârsta înaintată la care a ajuns” (mesaj WhatsApp de la Gilad Sharon, 30 august 2017).

sus.³³⁵ Unul era citat ca spunând că el și alți soldați prinseseră un palestinian căutat pentru uciderea unui ofițer IDE. Un agent Shin Bet aflat alături de ei se spune că ar fi afirmat că acel om nu putea fi adus niciodată în fața instanței, fiindcă serviciul secret ar fi fost obligat atunci de către judecător să-l numească pe colaboratorul care dăduse informația care dusesse la capturarea acestuia. Soldații și-au lăsat prizonierul să „scape” – l-au împușcat apoi în timp ce fugea.

Un alt veteran al unității spunea: „Prizonierul era dus de la casa de unde a fost capturat pe o alee întunecoasă din apropiere, unde soldații lăseau un pistol sau o

³³⁵ Pe 12 august 1997, Daniel Okev, care fusese unul dintre luptătorii lui Dagan, a luat la autostop doi tineri britanici, Jeffery Max Hunter și Charlotte Gibb, în timp ce conducea prin Negev spre cazinoul din Taba, aflat imediat dincolo de granița egipteană, în Sinai. Pe drum și-a scos pistolul de 9 mm și i-a împușcat. Hunter a murit imediat. Gibb a fost rănită și s-a prefăcut că este moartă. La proces, Okev a afirmat că a făcut-o fiindcă „am auzit o limbă străină și brusc m-am simțit de parcă eram într-un Mercedes [mașinile pe care le foloseau Grenadierii], în Gaza, deghizat în arab”. A fost condamnat la douăzeci de ani. Curtea a respins cererea procurorilor de a-l condamna pe viață, recunoscând că, în momentul omorului, Okev era „într-o stare de dereglare mintală profundă”. A fost eliberat condiționat după treisprezece ani. Alt Grenadier, Jean Elraz, a confirmat veștile despre omorurile unității. „Personal, am omorât peste douăzeci de oameni”, scria din închisoare, fiind condamnat pentru omorârea unui paznic de la arsenalul unui kibbutz, în martie 2001, de unde a furat armele și le-a vândut teroriștilor. Anat Talshir și Igal Sarna, „Îmi place să îmi pun un costum”, *Yedioth Ahronoth*, 24 octombrie 1997. Interviu cu Jean-Pierre Elraz, ianuarie 1993. Scrisori de la Elraz, din închisoare, august 2002. Ronen Bergman și alți patru reporteri, „Uciagașul”, *Yedioth Ahronoth*, 6 septembrie 2002.

grenadă în așa fel încât acesta să fie tentat să se întindă după armă. Când o făcea, îl împușcau. Câteodată îi spuneau «Ai două minute să fugi» și îl împușcau pe motivul că fugise”.

Alți foști Grenadieri declarau că, atunci când era vorba de lista cu ținte roșii, Dagan anulase de la sine regula IDF ca suspectilor să li se dea o șansă de a se preda, înainte să fie omorâți. Sub comanda lui Dagan, un „roșu” era o țintă ce trebuia ucisă pe loc. Dagan confirmă aceasta, dar spune că era justificat: „Toate acuzele față de noi că eram o echipă a morții sau o gașcă de ucigași sunt prostii. Acționam în condiții de luptă, atât noi, cât și urmăriții fiind în haine civile și înarmați cu aceleași arme. Nu există și nici nu poate fi, în opinia mea, o procedură de arestare a unui om înarmat. Aproape toate persoanele urmărite în acea vreme erau înarmate. Orice om care purta o armă – indiferent că se întoarce, fuge sau scapă, dar tot purtând o armă – era împușcat. Scopul nostru nu era să-i omorâm, dar nici să ne sinucidem. Era clar că dacă nu trăgeam noi primii, trăgeau ei asupra noastră”³³⁶.

După ce o operațiune de arestare din 29 noiembrie 1972 s-a sfârșit cu uciderea urmăritului, Pundak a cerut ca adjunctul lui Dagan, Shmuel Paz, să fie deferit Curții

³³⁶ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

Marțiale. La proces, a reieșit că Paz trăsesese de la distanță în acel bărbat, care avea o armă, și acela a căzut. Paz a mers spre el, trăgând tot timpul, pentru a se asigura că este mort. „Și ce ați vrea să fi făcut, mai exact?”³³⁷ a întrebat Paz. „Faptul că omul a căzut nu înseamnă că nu joacă teatru sau că nu este decât rănit și încă în stare să tragă în noi. Nu există o altă modalitate de a acționa într-o astfel de situație”, a spus Dagan.

Paz a beneficiat de prezumția de nevinovăție și a fost achitat. Toate celelalte plângeri, zvonuri, mărturii – ca să nu mai vorbim despre multele cadavre – au fost băgate sub preș și ascunse bine, pentru a preveni orice altă investigație din afară.

Fără dubiu, unitatea lui Dagan era fără milă și acționa după regulile sale proprii. S-ar putea argumenta la modul rațional că acesta era începutul unui sistem legal extrajudiciar paralel cu dreptul penal din Israel, un sistem care acționa pe tăcute și în secret total. Unitatea lui Dagan, pentru prima oară, elimina oameni în teritoriile controlate de Israel, în loc să-i aresteze și să-i ancheteze, așa cum cerea legea internațională. „Pentru a-și proteja cetățenii, spunea Dagan, statul trebuie să întreprindă uneori acțiuni care sunt contrare democrației”.

³³⁷ Interviu cu Shmuel Paz, 31 martie 2017.

Toate acestea au fost acceptate de către autoritățile civile israeliene, în timp ce închideau ochii la ceea ce se întâmpla. Ce voiau cel mai mult liderii statului era liniște în teritoriile cucerite. Acea liniște le permitea guvernanților israelieni să se bucure de mână de lucru palestiniană ieftină și de importuri ieftine din teritorii, dar și de o piață pentru exporturi – o chestiune importantă pentru o țară înconjurată de state ostile, cu care nu avea relații comerciale.

Mai mult decât atât, permitea construirea de așezări evreiești în teritoriile ocupate. Israelienii de dreapta cred că Israelul trebuie să păstreze zonele cucerite în 1967, pentru a-și menține avantajul strategic. În plus, mulți evrei religioși cred că ocuparea Iudeei și Samariei biblice a fost un act de intervenție divină, readucând națiunea în patria sa istorică și grăbind venirea lui Mesia. Ambele grupuri sperau ca înființarea cât mai multor așezări evreiești cu putință va împiedica crearea unui stat palestinian în viitor.

În absența atacurilor teroriste, clasa politică a interpretat liniștea obținută de Shin Bet și de IDF ca pe o victorie completă și o răzbunare, de parcă istoria s-ar fi oprit în loc și nu mai era nevoie să se amintească de problema palestiniană.

PLO se extinde la nivel internațional

La ora 22.31, în data de 23 iulie 1968, zborul El Al 426 a decolat de pe aeroportul Romei, Leonardo da Vinci-Fiumicino. Un Boeing 707 cu treizeci și opt de pasageri la bord, dintre care doisprezece israelieni, inclusiv cei șapte membri israelieni ai echipajului, era programat să aterizeze la Tel Aviv la ora 1.18.

La vreo douăzeci de minute după decolare, unul din cei trei teroriști palestinieni aflați la bord a dat buzna în carlingă. Inițial, piloții au crezut că bărbatul este beat și i-au cerut stewardesei să-l ia de acolo, dar el a scos un pistol. Copilotul, Maoz Porat, a lovit mâna bărbatului, sperând ca acesta să scape pistolul. Lucru care nu s-a întâmplat. Teroristul l-a lovit pe Porat în cap cu pistolul, rănindu-l, apoi atras un glonț spre el, dar nu l-a nimerit. A scos o grenadă, dar căpitanul aeronavei a reacționat repede și i-a spus că va ateriza oriunde va alege. La ora 23.07, turnul de control din Roma a primit un mesaj³³⁸ care anunța că avionul, aflat atunci la zece mii de metri altitudine, își schimba cursul și se va îndrepta spre Alger, unde a aterizat la treizeci și cinci

³³⁸ Anunț din partea ministrului transporturilor despre deturnarea avionului El Al, Knesset, sesiunea 312, 23 iulie 1968.

de minute după miezul nopții, cu acceptul autorităților algeriene. Pe drum, deturnătorii au lansat un mesaj radio pentru oricine asculta, că au schimbat indicativul de apel al avionului în *Eliberarea Palestinei 707*.

La sosire, toți neisraelienii, precum și femeile și copiii au fost eliberați. Cei șapte membri ai echipajului și cinci pasageri rămași au fost ținuți ostatici într-o clădire a forțelor de securitate algeriene din apropierea aeroportului, unde au rămas timp de trei săptămâni, până când au fost eliberați la schimb cu douăzeci și patru dintre camarazii palestinieni din închisorile algeriene.

Deturnarea Zborului 426 ³³⁹ a fost un asalt extraordinar de curajos din partea unei noi facțiuni, Frontul Popular de Eliberare a Palestinei (PFLP³⁴⁰). Acesta fusese fondat în luna decembrie a anului anterior, în Damasc, de către doi refugiați, George Habbash, din Lydda, și Waddie Haddad, din Safed – ambii medici pediatri, marxiști și creștini ortodocși. Cu o acțiune rapidă, PFLP câștigase o victorie tactică și strategică pe termen scurt, demonstrând că avea capacitatea terifiantă de a pune mâna pe un avion civil

³³⁹ Interviu cu Eitan Haber, 21 iunie 2009. Bergman, *Prin orice mijloace: războaiele ascunse ale Israelului pentru prizonierii săi de război și cei dispăruți în misiune*, 28-29 (în ebraică).

³⁴⁰ PFLP - The Popular Front for the Liberation of Palestine (în lb. engl.) (n. red.).

israelian și de a face cunoscută cauza palestiniană peste tot în lume. Totodată, a silit Ierusalimul să negocieze cu o organizație pe care refuza să o recunoască, ceea ce era o concesie umilitoare. Și mai rău, Israelul a fost silit, în final, să fie de acord cu un schimb de prizonieri, o insultă despre care declarase că nu se va întâmpla vreodată.

Dar zborul 426 a fost doar un preludiu. Cu toate că eforturile neobosite ale IDF și Shin Bet făceau din ce în ce mai dificil de executat atacurile militanților în interiorul și de-a lungul granițelor Israelului, Arafat și suporterii lui – un amalgam fără sfârșit de grupulețe și facțiuni pe care le putea recunoaște sau renega, în funcție de nevoile sale de moment – și-au dat seama că lumea oferea o scenă mult mai mare decât Fâșia Gaza sau Cisiordania.³⁴¹

Teroarea putea erupe oriunde. Iar Europa Occidentală era complet nepregătită să o oprească: granițele erau penetrabile, controalele de la aeroporturi și porturi navale erau ușor de păcălit, forțele de poliție erau blegi și impotente. Mișcările studentești de stânga aveau empatie pentru palestinienii care erau orientați spre marxism, iar radicalii europeni – Grupul

³⁴¹ Yaari, *Strike Terror*, 242. Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 29-41 (în ebraică).

Baader-Meinhof din Germania, de exemplu, sau Brigăzile Roșii din Italia – ofereau cooperare logistică, dar și ideologică.

Toate acestea reprezentau o mare provocare pentru serviciile de securitate israeliene. Atâta vreme cât problema palestiniană fusese limitată la teritoriile pe care Israelul le ocupase în urma Războiului de Șase Zile, lucrurile fuseseră relativ simple. Dar acum, întreaga lume constituia linia frontului, cu evreii – și în special israelienii – drept ținte.

La puțin mai mult de un an de la incidentul zborului 426, zborul TWA 840 a decolat de la Los Angeles spre Tel Aviv cu 120 de pasageri – doar șase dintre ei israelieni – și șapte membri ai echipajului.³⁴² A făcut escală la New York, apoi la Roma pentru a realimenta. La o jumătate de oră după decolarea pentru ultima etapă de zbor, la Atena, patru palestinieni care urcaseră la bord la Roma au intrat în acțiune. Unul dintre ei a obligat o stewardesă, amenințând-o cu un pistol, să deschidă ușa carlingii. Copilotul, Harry Oakley, a fost uimit să vadă că în spatele bărbatului era o femeie cu o grenadă în mână.

³⁴² „Niciun răspuns de la zborul El Al: deturnarea unui avion spre Algeria”, site-ul Aviației Israeliene.

„Era îmbrăcată foarte la modă, toată în alb, își amintea Margareta Johnson, stewardesă. O pălărie albă moale, taier alb și pantaloni albi.” „Doamna deloc neatractivă”, după cum a descris-o unul dintre însoțitorii de zbor, i-a ordonat căpitanului să redirecționeze avionul pentru a zbura peste Haifa, spunând că este orașul ei natal, unde sioniștii nu îi permiteau să se întoarcă.³⁴³

Leila Khaled se născuse într-adevăr la Haifa, în 1944. După victoria evreiască în crunta luptă pentru acel oraș-port, familia ei a fugit în Liban, intenționând să se reîntoarcă după ce războiul se termina. Dar nou creatul stat Israel a interzis întoarcerea refugiaților, iar Khaled a crescut într-o tabără de refugiați supraaglomerată, în Tir, în sudul Libanului.

Și-a dezvoltat o conștiință politică acută, iar la vârsta de cincisprezece ani era deja membră a ramurii iordaniene a unei mișcări seculare socialiste pan-arabe, condusă de cofondatorul de mai târziu al PFLP, George Habash.

TWA 840 nu era primul asalt al lui Khaled asupra avioanelor civile. În data de 18 februarie 1969, ajutase la planificarea unui atac împotriva unui Boeing 707 al

³⁴³ *Leila Khaled: autoarea de deturnări*, documentar din 2006 despre Leila Khaled, regizat de Lina Makboul.

companiei El Al, care era pe cale să decoleze de pe aeroportul din Zürich. Patru membri ai Frontului Popular, aruncând grenade și trăgând cu arme AK-47, au atacat avionul de pe pistă, ciuruind carlinga și rănindu-l mortal pe copilot.³⁴⁴ Ea a mai fost implicată, direct ori indirect, și în alte atacuri. Dar deturnarea zborului TWA 840 a făcut-o faimoasă.

După zborul demonstrativ peste Israel, escortat de avioane de vânătoare ale Aviației Israeliene care nu puteau face nimic, de frică să nu rănească pasagerii, avionul a aterizat în siguranță în Damasc, unde toți pasagerii și echipajul au fost eliberați, cu excepția a doi israelieni care au fost ținuți ostatici timp de trei luni și apoi eliberați la schimb cu soldați sirieni. Deturnătorii au aruncat în aer botul avionului gol și au fost duși într-un loc sigur de către serviciile secrete siriene.

Khaled, între timp, a devenit un simbol al perioadei³⁴⁵, cea mai cunoscută femeie-terorist din lume. A fost prezentată în sute de articole și lăudată în cântece de glorie închinatе luptătorilor pentru libertate. Poza ei a apărut pe afișe, cea mai faimoasă fiind cea în

³⁴⁴ Yoram Peres era pilot aflat în pregătire la El AL. A fost foarte grav rănit în atac și dus la spital, unde a murit șase săptămâni mai târziu. Scrisoare de la Tami Inbar, sora lui Peres, către autor, 5 decembrie 2008.

³⁴⁵ Guardian, 26 ianuarie 2001. Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 95 (în ebraică).

care ține strâns un AK-47, cu părul negru fluturându-i de sub kaffiyeh, cu un inel impresionant pe deget. „L-am făcut dintr-un glonț și din cuiul unei grenade”, spunea ea.

Pe 6 septembrie 1970, Khaled și camarazii ei au încercat să deturneze un avion El Al în afara Europei, dar au eșuat. Căpitanul, Uri Bar-Lev, fost pilot din aviația militară israeliană, a executat cu avionul un picaj brusc³⁴⁶, creând o forță G negativă și aruncând deturnătorii pe podea. Un agent Shin Bet sub acoperire l-a împușcat mortal pe partenerul lui Khaled, în timp ce un altul a ieșit din carlingă și a prins-o strâns. A fost predată poliției din Londra, unde a aterizat avionul.

Dar alte patru echipe ale Frontului Popular au avut mai mult succes, deturnând în acea zi avioane Pan Am, Swissair și TWA (și, trei zile mai târziu, un avion BOAC), obligându-le să aterizeze în Iordania și cerând eliberarea lui Khaled și a mai multora dintre camarazii ei.³⁴⁷

Pasagerii au fost eliberați, cu excepția a cincizeci și cinci de evrei și a unui membru al echipajului, care au

³⁴⁶ Interviu cu Uri Bar-Lev, 19 iunie 2017.

³⁴⁷ Chiar înainte de spectaculoasa operațiune, Habash a recunoscut deschis că scopul acțiunilor lui era de a implica statele arabe. „Asta este exact ceea ce vrem. Aceste acțiuni sunt menite a limita perspectivele pentru o soluție pașnică pe care nu suntem gata a o accepta.” Jerusalem Post, 10 iunie 1969, citat de Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 28 (în ebraică).

fost duși într-un cartier palestinian din Amman. Deturnătorii au aruncat în aer avioanele goale, în timp ce televiziunile transmiteau imaginile în întreaga lume. Presa a numit-o „cea mai neagră zi din istoria aviației”.

A fost o zi neagră și pentru regele Hussein al Iordaniei, care a fost descris în presa internațională drept un monarh inept care pierduse controlul asupra regatului său. Palestinienii constituiau majoritatea populației Iordaniei și Hussein se temea, pe bună dreptate, că apetitul lui Arafat și al acoliților lui, care se comportau de parcă țara le aparținea, creștea și că plănuiau să-i fure regatul. După umilința globală a avioanelor deturnate și un atentat asupra vieții regelui, pus la cale de către o celulă palestiniană, riposta sa a fost rapidă și severă. La mijlocul lui septembrie, Hussein a ordonat armatei, poliției și serviciilor secrete iordaniene să lanseze un atac brutal împotriva oamenilor lui Arafat³⁴⁸ și să-i masacreze fără a ține seama de nimic.

Într-o serie de operațiuni desfășurate de-a lungul

³⁴⁸ Siria a trimis forțe pentru a-i ajuta pe palestinieni, dar Israelul, la cererea Americii, a mutat forțe la graniță și a declarat că dacă Damascul nu-și retrage coloana blindată pregătită pentru intervenție, aceasta va fi atacată. Sirienii s-au retras, iar Hussein a redobândit controlul complet asupra Iordaniei. O relatare detaliată a evenimentelor din interiorul organizației „Septembrie Negru” se găsește în Sayigh, *Armed Struggle*, 261-81. Interviu cu Shlomo Gazit, 29 noiembrie 2016.

unei luni numite de palestinieni „Septembrie Negru”, mii de palestinieni au fost uciși, iar PLO a fost nevoită să se mute în Liban, unde rămășițele conducerii sale decimate au început să se refacă.

Fatah și facțiunile sale s-au regrupat în scurt timp și au declanșat un val sălbatic de teroare internațională. Scopul, explica Bassam Abu Sharif din PFLP, era „de a arăta că expulzarea din Iordania nu ne slăbise deloc”.

Pe 28 noiembrie 1971, la puțin mai mult de un an de când prim-ministrul iordanian Wasfi al-Tal ordonase asaltul asupra palestinienilor, acesta a fost împușcat mortal la Cairo. După două săptămâni, un grup înarmat a încercat să-l ucidă pe ambasadorul iordanian în Marea Britanie, Zaid al-Rifai.

Două luni mai târziu, palestinienii au executat cinci cetățeni iordanieni în Germania, presupunându-se că ar fi colaborat cu Israelul, apoi au pus bombe la birourile unei companii olandeze de combustibili și la o firmă germană de electronice, acuzându-le de a fi făcut comerț cu statul evreu.

Toate acele atacuri au fost efectuate de o organizație până atunci necunoscută, numită Ailool el-Aswad – numele arab pentru „Septembrie Negru”, numită astfel pentru a păstra memoria masacrului din Iordania. Numele probabil că era nou, dar nu era o organizație nouă. Mossad a descoperit repede că „Septembrie

Negru” era una dintre facțiunile în continuă evoluție ale Fatah, condusă de Salah Khalaf (cu numele de război Abu Iyad), fostul comandant al Rassed, ramură a PLO care îndeplinea rolul unui serviciu de informații și care încerca să-și mențină poziția în mijlocul unor lupte interne.³⁴⁹

Pentru a ataca o varietate mai mare de ținte, Khalaf i-a redefinit pe inamicii poporului palestinian, începând cu „imperialismul SUA, trecând prin regimurile arabe care sunt legate de el și terminând cu Israelul”.³⁵⁰

În data de 8 mai 1972, patru teroriști – trei din „Septembrie Negru” și unul din PFLP – au deturnat un avion Sabena, care ducea nouăzeci și patru de pasageri și șapte membri ai echipajului de la Bruxelles la Tel Aviv. Mai mult de jumătate dintre pasageri erau israelieni sau evrei. Când avionul a aterizat la aeroportul Lod (acum, Ben Gurion), deturnătorii au cerut ca 315 dintre camarazii lor teroriști închiși în Israel să fie eliberați.

³⁴⁹ „Proces-verbal al întâlnirii dintre prim-ministrul Meir și directorul Mossad Zamir“, 5 ianuarie 1972 (prezentat autorului de către „Paul“). Abu Iyad a recunoscut peste ani în memoriile sale că „Septembrie Negru“ făcea într-adevăr parte din PLO. Abu Iyad, citat în Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 33 (în ebraică).

³⁵⁰ Interviu al lui Abu Iyad pentru *Jeune Afrique*, 19 octombrie 1971. Sayigh, *Armed Struggle*, 309.

Două planuri diferite de acțiune au fost prezentate ministrului apărării, Moshe Dayan. Meir Dagan și membri ai unității Cameleon au sugerat să-și radă capetele și să se prefacă a fi deținuți arabi, să se amestece printre ceilalți prizonieri proaspăt eliberați și să se urce în avion cu ei, apoi, după ce ostaticii erau în siguranță, să-și scoată armele ascunse și să-i termine pe teroriști – și, după cum Dagan a propus înaltului comandament, „și pe prizonierii eliberați, dacă este necesar”.³⁵¹

Dayan a preferat planul înaintat de Ehud Barak, comandantul unității de comando Sayeret Matkal. Barak și echipa lui s-au apropiat de avionul deturnat deghizați într-un echipaj de mentenanță al aeroportului, îmbrăcați în salopete albe și având ascunse la ei pistoale Beretta de calibrul 5,6 mm. Apoi au luat cu asalt avionul și i-au omorât sau rănit pe toți teroriștii. O pasageră a fost ucisă în timpul schimbului de focuri și alți doi pasageri au fost răniți. Un tânăr soldat pe nume Benjamin Netanyahu a fost ușor rănit de un glonț tras de unul dintre teroriști.

Operațiunea Sabena a atins proporții mitice în Israel. Dar, în ciuda succesului său, scopul strategic principal

³⁵¹ Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

al palestinienilor a fost de asemenea atins.³⁵² „Pentru o zi întreagă, spunea un comandant al «Septembrie Negru», revoluționarii din toată lumea și-au ținut răsuflarea pentru a vedea ce se va întâmpla la aeroportul din Palestina ocupată. Întreaga lumea privea.”

Mulți dintre acei revoluționari s-au alăturat în curând cauzei palestinienilor.³⁵³ Noul val de activitate teroristă a provocat o creștere uriașă a cererilor de aderare la organizațiile clandestine. Conform unui membru al grupării „Septembrie Negru”, aproape toate aceste cereri conțineau o variantă a frazei „Măcar ați găsit o cale de a vă face vocea auzită în lume”.

Acești noi recruți au fost folosiți cu un efect devastator. Pe 30 mai 1972, trei membri ai Armatei Roșii Japoneze³⁵⁴, stângiști clandestini care fuseseră antrenați de PFLP în Coreea de Nord și Liban, au zburat la bordul unui avion Air France, de la Roma la aeroportul Lod. În cadrul Frontului Popular, exista un oarecare dubiu dacă ideologia lor maoistă era compatibilă cu marxismul Frontului, dar palestinienii

³⁵² Sayigh, *Armed Struggle*, 308, nota 207.

³⁵³ *Ibidem*, 309, nota 210.

³⁵⁴ Liderul Armatei Roșii Japoneze, Fusako Shigenobu, care și-a trimis soțul în misiunea sinucigașă, spunea: „Datorită responsabilităților mele organizatorice, și fiindcă eram soția lui, am fost ultima persoană care s-a întâlnit cu trupa de șoc înainte să urce în avionul care i-a dus la Lod”. Farrell, *Blood and Rage*, 138.

au fost impresionați de disponibilitatea japonezilor sau, mai corect, de dorința lor fierbinte de a muri pentru cauză.

Nu au atras atenția la aeroport. Observatorii pe care Shin Bet îi postase pe lângă ghișeele El Al căutau oameni nervoși din Orientul Mijlociu, nu turiști asiatici.

Cei trei japonezi au scos arme AK-47 și grenade de mână din bagajele lor și au început să tragă de voie prin terminalul aglomerat.³⁵⁵

„Am văzut douăzeci și cinci de oameni îngrămădiți într-un lac de sânge lângă banda rulantă numărul trei, își amintea un martor. Un bărbat stătea lângă bandă cu o armă semiautomată și trăgea de-a lungul și de-a latul întregii săli. Altul arunca grenade de mână oricând vedea oameni în grupuri mari”.

Sunetul sirenelor de ambulanță a umplut străzile din Tel Aviv ore în șir.³⁵⁶ Douăzeci și șase de oameni, dintre care șaptesprezece erau creștini portoricani

³⁵⁵ *New York Times*, 1 iunie 1972. Interviu cu Eilam, martor ocular al evenimentelor de la aeroport, 2 decembrie 2009.

³⁵⁶ Unul dintre japonezi, Kozo Okamoto, a supraviețuit, spre regretul său. A refuzat să vorbească la interogatoriu și, spre deosebire de suspectii arabi de terorism, nu a fost torturat. A fost de acord să vorbească doar după ce un general israelian s-a oferit să-i dea un pistol cu un singur glonț pentru a se sinucide în cazul în care coopera. Generalul, al cărui nume era Rehavam Zeevi, nu s-a ținut de partea lui de înțelegere. Steinhoff, manuscris nepublicat, 55, la care se face referire în *Blood and Rage*, 141.

pelerini în Țara Sfântă, erau morți și șaptezeci și opt răniți.

Într-o conferință de presă ținută la Beirut, Bassam Zayed, purtătorul de cuvânt al PFLP (și soțul Leilei Khaled), a justificat masacrul pelerinilor, declarând că era convingerea Frontului că nu existau inocenți – că toți erau vinovați, doar pentru faptul că nu „ridicaseră nici măcar un deget pentru palestinieni”.³⁵⁷ Un sentiment de amară remușcare a străbătut instituțiile militare israeliene, din cauza eșecului de a preveni masacrul.

În tot timpul acestui nou val de teroare, Israelul s-a străduit să vină cu un răspuns adecvat. Inițial, în lipsa unor informații precise, prim-ministrul Levi Eshkol a ordonat o operațiune punitivă împotriva unei ținte relativ ușoare: aviația civilă arabă.³⁵⁸ Aceasta era bazată pe argumentul că regimurile arabe care controlau aceste linii aeriene erau responsabile de ce se întâmpla și sprijineau PLO.

În decembrie 1968, o trupă de șoc a făcut un raid în aeroportul internațional din Beirut și a aruncat în aer paisprezece avioane goale ale Middle East Airlines,

³⁵⁷ *New York Times*, 4 iunie 1972

³⁵⁸ Operațiunea Cadou (Tshura), pe site-ul Aviației Israeliene, <http://iaf.org.il/4694-32941-HE/IAF.aspx>.

Lebanese International Airlines și Trans Mediterranean Airlines. Operațiunea a reușit, în sensul că a distrus avioanele fără pierderi israeliene, dar nu a avut un impact real în a opri atacurile teroriste ulterioare asupra aviației civile israeliene. Iar reacția internațională față de raidul israelian împotriva țăintelor civile a fost furibundă. Pe lângă o condamnare a Consiliului de Securitate al ONU, președintele francez de Gaulle a înăsprit embargoul țării sale asupra vânzărilor de arme către Israel, anulând vânzarea a cincizeci de avioane de vânătoare cu reacție.³⁵⁹

Au urmat și alte eșecuri.³⁶⁰ Informații secrete obținute de Joncțiune au identificat un anumit birou din Beirut drept cartierul general al PLO din oraș. Pe 2 februarie 1970, agenți Cezareea au tras patru rachete din lansatoare cu cronometre în ferestrele birourilor. S-a dovedit că birourile aveau în principal roluri administrative. „Câteva secretare au fost rănite și niște documente au ars”, a spus un agent Cezareea, dar asta a fost tot. Aceasta a fost una dintre primele operațiuni de antiterorism aprobate de noul prim-ministru israelian Golda Meir, care a ocupat postul după

³⁵⁹ Henry Tanner, „Franța promite să ajute Libanul, dacă existența sa este amenințată”, *New York Times*, 15 ianuarie 1969.

³⁶⁰ Interviuri cu Harari, 23 martie 2014, Klein, 28 mai 2014, și „Negru”, noiembrie 2015.

moartea lui Levi Eshkol, survenită în februarie 1969.

Tentativele de a-i ucide pe fondatorii PFLP nu au avut mai mult succes. Doi agenți Cezareea au reușit să obțină adresa apartamentului de pe strada Muhi-al-Din nr. 8, din Beirut, pe care Wadie Haddad îl folosise și ca birou, și ca locuință. „Haddad se comporta ca un nobil în Beirut.³⁶¹ Nu era o problemă să-l găsim – nu îi era teamă și nu își lua măsuri de precauție”, spunea Zvi Aharoni, șeful Cezareea. Pe 10 iulie, comandouri navale israeliene (Unitatea 707) au debarcat dintr-un torpilor și au ajuns pe plaja de lângă Cazinoul din Beirut, într-o barcă de cauciuc, înmânând apoi două lansatoare de grenade asasinilor Cezareea, care închiriaseră un apartament vizavi de cel al lui Haddad. La ora 9.00, unul dintre ei a ținut rachetele spre fereastra unde îl văzuse șezând pe Haddad, a apăsă butonul cronometrului, setat pe treizeci de secunde, și a fugit din acel loc.

„Dar ce poți face?, spunea Mike Harari. Chiar atunci Haddad a plecat în cealaltă cameră, unde erau soția și copiii lui, și a supraviețuit. Golda ordonase ca niciun fir de păr de pe capul vreunui nevinovat să nu fie atins, altfel am fi «bărbierit» tot etajul.”³⁶²

³⁶¹ Interviu cu Zvi Aharoni, iulie 1998, Amram Aharoni, 14 mai 2016, și „Darren”, septembrie 2014.

³⁶² Interviu cu Harari, 10 martie 2014

Între timp, un agent israelian din Liban a găsit vila lui George Habash de la Bsaba, o zonă muntoasă aflată la sud-est de Beirut.³⁶³

L-a și fotografiat pe Habash stând pe verandă cu câțiva dintre oamenii lui. În 15 iulie, un atac al aviației israeliene era menit a bombarda casa, dar a lovit și distrus în schimb o casă din vecini. Habash a scăpat neatins.

La scurtă vreme apoi, Aharoni a demisionat din funcția de șef al Cezareea, parțial din cauza criticilor aruncate spre el pentru că nu-i eliminase pe șefii teroriști. A fost urmat în post de „Mike” Harari.

Harari a mers direct spre ținta principală: Yasser Arafat. Operațiunea Deșertul Alb³⁶⁴ era planul lui Harari de a-l asasina pe liderul PLO la o sărbătorire a colonelului Muammar Qaddafi, în Libia, pe 1 septembrie 1970. O platformă pentru personalități a fost construită lângă vechiul zid al orașului Tripoli, capitala țării. Au fost avansate câteva idei în Cezareea: plasarea unui mortar conectat la un cronometru de cealaltă parte a zidului și apoi bombardarea platformei unde Arafat și alți lideri urmau a șede, sau plasarea de explozibili sub platformă și detonarea lor după

³⁶³ Interviu cu Clovis Francis, februarie 2005.

³⁶⁴ Interviu cu Harari, 23 martie 2014.

obținerea confirmării că Arafat era acolo.

„În cele din urmă, am ajuns la concluzia că era o operațiune problematică, fiindcă, laolaltă cu Arafat, alte 120 de suflete vor fi lansate spre cer. Așa că am decis să folosim un lunetist.” Harari și echipa sa au călătorit de câteva ori în Libia pentru a cerceta zona, a închiria case conspirative și a plănuși rute de scăpare.

Totul era pregătit atunci când directorul Mossad Zvi Zamir a prezentat planul prim-ministrului Golda Meir, pentru a-l aproba.³⁶⁵ Dar ea s-a temut că operațiunea va fi aruncată pe umerii Israelului și va duce la critici internaționale dure și tentative de asasinare a liderilor israelieni. Planul a căzut.

Dezamăgit, Harari a trimis doi agenți în Europa, cu ordine să reactiveze tactica scrisorilor-capcană. Aceste bombe „aveau două avantaje clare, spunea Moti Kfir. Erau ușor de trimis în țările-țintă, fiindcă arătau inofensiv, și dădeau timp agenților de a ajunge departe de explozie – în comparație cu focurile de armă, care

³⁶⁵ Harari a primit aprobarea lui Zamir pentru o operațiune de control în timp real în timpul ceremoniei, pentru a ajunge la apartamentul din care trebuiau trase focurile, să simuleze tragerea și să scape - totul pentru a-i arăta prim-ministrului de ce este în stare Cezareea. Totul a funcționat perfect, cu excepția faptului că agentul Mossad desemnat să-l „omoare” pe Arafat în timpul repetiției nu avea nicio armă, așa că nu a putut face altceva decât să arate cu degetul spre capul lui Arafat.

atrag imediat atenția”.³⁶⁶ Israelienii au reușit să mutileze cu aceste bombe vreo doi militanți, dar nu după multă vreme, personalul PLO a învățat să fie mai atent cu plicurile primite.

Fatah și acoliții lor nu au fost impresionați. Iar țintele principale ale Mossad-ului – Arafat, Abu Jihad, Habash, Haddad – au rămas în viață, sănătoase, fiind în continuare o amenințare majoră.

În întrunirile private ale liderilor israelieni, acuzele s-au îndreptat către serviciile de informații, care eșuaseră în a opri atacurile teroriste care au avut loc sau în a împiedica atacuri viitoare.³⁶⁷ „Când a explodat un autobuz în Ierusalim, s-au uitat la mine, spunea Harari. De ce nu arunc eu în aer patru autobuze în Beirut sau Cairo? În definitiv, orice făceau ei aici în Israel, noi le-am fi putut face în Cairo, Amman, Damasc sau oriunde ar fi vrut cineva. Aș fi putut s-o fac

³⁶⁶ Interviu cu Kfir, 9 iunie 2011

³⁶⁷ La un moment dat, în acea perioadă, Mossad a hotărât să treacă la acțiuni directe în Beirut. Un alt purtător de cuvânt al PFLP, un scriitor și poet bine cunoscut, numit Ghassan Kanafani, a ajuns pe lista de ținte a Mossad-ului după ce a fost identificat în fotografii cu militanți ai Armatei Roșii Japoneze. În data de 8 iulie 1972, la șase săptămâni după masacrul de la Lod, Kanafani și nepoata lui de șaptesprezece ani, Lamees Najim, au intrat în mașina lui, un Austin 1100, care a explodat când a pornit motorul. Faptul că Mossad a omorât o tânără nevinovată al cărei singur păcat era că urcase în mașina greșită cu bărbatul greșit nu a fost niciodată discutat sau investigat. Interviu cu Harari, 23 martie 2014 și cu „Ethan“, iulie 2014.

simultan. Dar nu eram pregătit pentru un asemenea tip de operațiune, nu voiam să mă cobor la nivelul lor. Nu eram cu toții chiar atât de disperați. Căutam lovituri selective, pe care teroriștii să le recunoască a fi israeliene, dar care să nu lase urme.”

Pentru a face aceasta, Harari ar fi trebuit să depășească două obstacole semnificative.³⁶⁸ Întâi, toate sediile organizațiilor teroriste erau localizate în capitalele statelor arabe, ceea ce le oferea refugiu sigur acolo unde era foarte greu pentru Cezareea să opereze. În al doilea rând, oamenii Cezareea pur și simplu nu erau făcuți pe atunci pentru așa ceva. Filmele cu James Bond și tagma lui tind să prezinte spionii drept un tot omogen – aceeași persoană poate fi cârțiță, asasin, artist în efracții și expert în supraveghere, putând să adune informații și să le și analizeze pentru cei care iau deciziile. Realitatea, mai ales în Mossad, este foarte diferită. Agenții Cezareea fuseseră antrenați să efectueze misiuni pe termen lung, sub o adâncă acoperire. Trebuiau să atragă cât mai puțin atenția, să aibă divergențe cât mai puține cu actori locali și să adune cât mai multă informație cu putință, astfel încât Israelul să știe din timp despre orice război care se pregătea. „Oamenii mei nu erau trupe de comando,

³⁶⁸ Interviu cu Harari, 23 martie 2014, și „Kurtz“, octombrie 2005.

spunea Harari. Căutam pe cineva care putea să stea la Cairo ca arheolog și să-l invite pe Nasser la un tur al săpăturilor sale, sau o femeie care putea lucra ca asistentă într-un spital militar din Damasc. Acești oameni nu aveau pregătirea pentru a elimina o santinelă, nu puteau să scoată repede un pistol sau să arunce la țintă un cuțit. Pentru a lupta împotriva terorii, aveam nevoie de alți oameni și de alte tipuri de arme.” Trecerea PLO către activități globale a creat și o provocare politică pentru israelieni. Țările europene nu combăteau ele însele terorismul în acei ani și nici nu le permiteau israelienilor s-o facă pe teritoriul lor. Europeanii vedeau conflictul din Orientul Mijlociu drept îndepărtat și neimportant și nu aveau niciun motiv să intervină. Mossad aduna sute de informații despre operațiuni teroriste planificate împotriva israelienilor și evreilor din Europa, dar, pentru a se ocupa de ele, avea nevoie de asistența serviciilor de informații europene prietene. „Îi informăm despre acestea o dată, de două ori, de trei ori sau de cinci ori, explica Golda Meir la o întâlnire secretă a Comitetului pentru Afaceri Străine și Apărare al Knesset-ului, și nimic nu se întâmplă”.³⁶⁹ Frustrarea creștea în Mossad. „Nu înțeleg de ce stăm aici liniștiți, în timp ce, în Fiecare zi, teroriștii plănuiesc

³⁶⁹ Comitetul pentru Afaceri Străine și Apărare al Knesset-ului, 9 octombrie 1972.

cum să omoare evrei”, se plângea, în cadrul unei întâlniri la Cartierul General Mossad, Avraham „Romi” Porat, ofițerul de informații al Cezareea. „Știm unde sunt. Birourile lor din Germania, Franța, Italia și Cipru sunt cunoscute de toată lumea. Nici măcar nu încearcă să se ascundă. Haideți să le aruncăm în aer câte unul dintre birouri pentru fiecare avion deturnat, și «țara va avea pace timp de patruzeci de ani»”³⁷⁰, a spus el, citând din cartea Judecătorilor din Biblie.

Soluția lui Harari a fost crearea unei echipe speciale în Cezareea, care nu avea sarcina de a aduna informații înainte de ostilități, ci era mai degrabă axată pe „operațiuni sub acoperire și pe efectuarea de identificări, supravegheri și execuții de ținte umane și operațiuni de sabotaj” Unitatea a fost numită Kidon (Baioneta) și va funcționa mai ales în Europa Occidentală și în țări democratice din alte zone ale lumii.

Nucleul Baionetei a început de fapt să prindă contur la mijlocul anului 1969, sub comanda unui agent numit Danny, dar, timp de mulți ani, Harari nu a putut-o folosi în teren și a trebuit să-i limiteze activitățile doar la instrucție și la crearea unei doctrine de luptă.³⁷¹

³⁷⁰ Citat după cum își amintea în noiembrie 2012 „Ciocolata neagra”, membru Cezareea în anii '70.

³⁷¹ Interviu cu „Shaul”, iunie 2017.

Golda Meir, cu toate că nu avea încredere în țările occidentale, le respecta suveranitatea. A înțeles că națiunile de altfel prietene nu vor mai coopera niciodată cu Israelul dacă va efectua asasinat planificate în teritoriul lor fără permisiune. Conform spuselor ei, serviciile de informații europene „pot decide ce este permis și ce este interzis pe teritoriul lor. [...] Există țări prietene care spun: «Nu veți face așa ceva aici; aici noi suntem stăpâni». Toate acestea nu sunt lucruri simple. Nu este țara noastră”³⁷².

Harari, care era convins că Meir își va schimba până la urmă opinia, a ordonat în liniște Baionetei să-și continue instrucția. „În final, i-a spus Harari lui Zamir, nu vom avea altă variantă decât să-i omorâm în Europa.” Zamir a fost de acord că instrucția trebuie să continue. „Respectam regulile prim-ministrului și de aceea făceam doar eforturi de adunare de informații, și pregăteam oamenii și armele care vor fi necesare în viitor.”³⁷³

Acest sistem de instrucție și pregătire era intens. Recruții trebuiau să fie buni la mișcări rapide, să conducă mașini sau motociclete, să urmărească și să scape de urmăritori, să intre în clădiri și să se lupte corp

³⁷² Comitetul pentru Afaceri Străine și Apărare al Knesset-ului, procesul-verbal al ședinței din 9 octombrie 1972, 10.

³⁷³ Zamir, *Cu ochii deschiși*, 67 (în ebraică).

la corp. Totodată, trebuiau să fie în stare să acționeze cu calm într-o varietate de situații de luptă. Erau instruiți în tirul cu pistolul, cu accent pus pe o metodă cunoscută drept tragere instinctuală. Creată parțial de către un veteran al armatei americane, pe nume Dave Beckerman, care participase la eliberarea lagărului Dachau, este bazată pe mișcarea rapidă din poziție de repaus într-una de foc, sau pe obținerea unei maxime acurateți în timp ce se trage din mișcare.³⁷⁴

Apoi, recruții mai trebuiau instruiți într-o altă deprindere: machiajul.³⁷⁵ Fiindcă majoritatea

³⁷⁴ Tragerea instinctuală a lui Beckerman este folosită și de agenți sub acoperire ai Shin Bet, care zboară cu El Al. Tehnica lui Beckerman este predată acum în poligonul secret al Shin Bet, de la est de Tel Aviv. Poligonul este construit ca o succesiune de labirinturi, separate în camere și scări cu unghere și deschideri unde sunt ascunși inamici din carton. Este acoperit cu un plafon din sticlă ranforsată, prin care instructorii pot să-i vadă pe cursanți, în timp ce le dau ordine prin megafoane. Labirinturile sunt construite astfel încât cursanții să poată trage cu muniție reală în orice direcție, iar senzorii și camerele înregistrează fiecare împușcătură. Vizita autorului la poligonul Shin Bet, mai 2005.

³⁷⁵ Interviu cu Yarin Shahaf, 22 ianuarie 2013. În timpul apogeeului luptei împotriva terorii, la mijlocul lui 1972, Harari a schimbat numele Cezareea în Masada, după fortăreața izolată pe un vârf de munte în deșertul Iudeii, cu vedere spre Marea Moartă. Aici, ultimii rebeli evrei, care se ridicaseră împotriva Imperiului Roman în primul secol al erei noastre, s-au refugiat și au ținut piept legiunilor romane asediatoare, alegând în cele din urmă să se sinucidă, laolaltă cu femeile și copiii lor, decât să se predea și să devină sclavi. Masada reprezintă un simbol al eroismului care este o parte importantă a etosului israelian despre independență, însemnând o dispoziție de sacrificiu prin care „Masada nu va mai

misiunilor Baionetei urmau a fi pe termen scurt, diverse deghizări puteau fi folosite pentru a schimba identități. Conform lui Yarin Shahaf, care în momentul de față instruește agenții Mossad în arta machiajului, aceasta este o treabă complicată: „Trebuie să te asiguri că mustața nu-ți va cădea nici măcar în timpul unei lupte și că peruca se potrivește și nu va zbura nici într-o cursă de urmărire pe acoperișuri. Luptătorul trebuie să știe cum să și-o fixeze, astfel încât să arate credibil, dar și să se lepede rapid de ea dacă trebuie să scape.”

În sfârșit, recrutul avea un ultim test. Agenția îl trimitea acasă, în cartierul său și în propriul lui cerc social, deghizat și cu un nume fals. Dacă putea umbla pe acolo, printre cei care-l cunoșteau cel mai bine, fără a fi identificat, era considerat capabil să opereze în mijlocul unei națiuni ostile, printre străini.

La începutul lunii iulie 1972, opt membri ai organizației „Septembrie Negru” au ajuns într-o tabără de antrenament din deșertul libian, comandată de Muhammad Youssef al-Najjar, șeful structurii de securitate și informații a Fatah.³⁷⁶ Cei opt fuseseră activiști Fatah și fuseseră aleși pentru o serie de

cădea vreodată”. De-a lungul vremii, numele unității se va mai schimba de câteva ori. Pentru a evita confuzia, este numită Cezareea în toată această carte.

³⁷⁶ Sayigh, *Armed Struggle*, 309.

motive.³⁷⁷ Unii aveau experiență mare de luptă. Alții erau familiari cu Europa, în general, și cu Germania, în mod special. Printre acești oameni era Mohammed Massalha, născut în 1945, fiul primului șef al consiliului satului Daburiyya, din Galileea.

Fluent și în germană, și în engleză și mai în vârstă decât ceilalți, nu era un luptător, ci mai degrabă era ideologul și purtătorul de cuvânt al grupului. Vocea și fața lui Massalha, care a primit numele de cod Issa, vor deveni curând faimoase în întreaga lume.

În tabăra libiană, cei opt s-au întâlnit cu Salah Khalaf (Abu Iyad), fondatorul lui „Septembrie Negru”, și cu Mohammed Oudeh (Abu Daoud), vechi agent Fatah care era un confident demn de încredere și capabil al lui Abu Iyad. Acesta din urmă i-a informat că vor lua parte la o operațiune extrem de importantă, fără să le spună precis despre ce era vorba. În următoarele săptămâni, grupul a făcut instrucție cu arme de foc, inclusiv pistoale, arme semiautomate și grenade, dar și luptă corp la corp și antrenamente pentru îmbunătățirea condiției fizice.

Un accent special s-a pus pe deghizare. Li s-au dat nume de cod și pașapoarte libiene falsificate și li s-a

³⁷⁷ Detalii personale despre agenții „Septembrie Negru”, luate din cuprinzătorul raport despre atacul de la München de Shai Fogelman, „Înapoi la Septembrie Negru”, *Haaretz Weekly Magazine*, 31 august 2012.

spus să-și ascundă fețele în timpul operațiunii și să-și schimbe frecvent hainele, pentru a le da impresia celor care-i urmăreau că erau mult mai mulți membri în grup.

Serviciile israeliene nu au reușit să afle nimic despre aceste pregătiri din Libia. În 7 iulie, un agent palestinian cu numele de cod Lucifer³⁷⁸ a avertizat Mossad-ul că „«Septembrie Negru» plănuiește un atac în Europa” și a raportat în 5 august că „«Septembrie Negru» pregătește o operațiune de nivel internațional”, dar nu avea alte detalii. Și atâtea alerte teroriste și informații inundau departamentul de cercetare al Mossad, încât, inevitabil, unele nu erau luate în considerare. Informația lui Lucifer s-a strecurat printre aceste crăpături ale sistemului.

Pe 3 și 4 septembrie, cei opt militanți ai „Septembrie Negru” au zburat separat spre Germania de Vest. S-au întâlnit la München, unde se desfășurau Jocurile Olimpice, ediția 1972, urmărite de sute de milioane de oameni din întreaga lume. PLO, în numele palestinienilor fără țară, ceruse să participe, dar fusese refuzată de Comitetul Olimpic Internațional. „Aparent, în numele acestei instituții cu reputație, care pretinde a fi apolitică, noi nu existam, a spus Khalaf ulterior.

³⁷⁸ Interviu cu „Ethan“, iulie 2014.

Conducerea «Septembrie Negru» a decis să ia problema în propriile mâini”.

În ajunul operațiunii, la un restaurant de lângă gara din München, Oudeh le-a prezentat, într-un final, planul. Cei opt au încropit împreună un testament și s-au dus cu Oudeh să ia armele și explozibilii aduși prin contrabandă din Spania și Suedia și ascunși într-un dulap din gară. Oudeh le-a strâns pașapoartele și i-a trimis la poarta A25 a Satului Olimpic. Au escaladat ușor gardul și au mers pe Connollystrasse 31, unde era cazată delegația israeliană la Jocuri.

În acel moment, erau treizeci și doi de polițiști în sat – doi cu arme, dar restul neînarmați, fiindcă gazdele germane voiau să creeze o atmosferă cât mai calmă și mai pacifistă cu putință. Niciunul nu a observat ce se întâmpla.

În jurul orei 4. 00, în dimineața zilei de 5 septembrie, „Septembrie Negru” a atacat clădirea unde era cazată delegația israeliană. Unul dintre atleți a reușit să scape. Un antrenor de lupte, Moshe Weinberg, și un halterofil, Yossef Romano, au încercat să se lupte cu teroriștii, dar au fost împușcați mortal. Trupurile le-au fost lăsate pe podea în următoarele nouă ore, sub privirile celorlalți nouă membri ai echipei, care erau ținuți ostatici. Urme de mutilare cumplită au fost găsite ulterior pe trupul lui Romano.

Massalha (Issa) a dus negocieri cu reprezentanți ai poliției și guvernului bavarez, în timp ce sute de milioane de privitori de pe întregul glob urmăreau ce se întâmpla. În acea dimineață, în Ierusalim, Golda Meir a informat Knesset-ul cu un ton sumbru: „Criminalii cer eliberarea a două sute de teroriști din închisorile israeliene, în schimbul eliberării ostaticilor”.

Așa cum făcuse în fiecare caz din mandatul ei de prim-ministru, Meir se baza pe judecata structurilor de apărare și informații, cu o singură condiție neechivocă: nu se va negocia cu teroriștii, în nicio situație.³⁷⁹

Germanii au refuzat ferm să oprească Jocurile, afirmând că televiziunea vest-germană nu avea un program alternativ. „Incredibil, continuă cu ele, scria Jim Murray de la *Los Angeles Times*. Este aproape ca și cum ai organiza un bal la Dachau.”

O echipă Sayeret Matkal a început imediat să pregătească o operațiune de salvare. Spre uimirea israelienilor, totuși, germanii – mult mai puțin experimentați în astfel de chestiuni – au refuzat să le permită israelienilor să intre în țară. Doi ofițeri superiori – șeful Mossad, Zvi Zamir, și șeful departamentului de interogări Shin Bet, Victor Cohen –

³⁷⁹ Golstein, *Golda: o biografie*, 525 (în ebraică).

au primit acceptul de a asista la negociere, dar doar de la distanță.

Cohen, originar din Siria și vorbitor fluent de arabă, cu o foarte mare experiență în interogarea teroriștilor, era cel care negociase cu deturnătorii „Septembrie Negru” ai avionului Sabena. „În afacerea Sabena, m-au lăsat să lucrez cum trebuie, își amintea Cohen. Din conversațiile cu deturnătorii, am putut afla multe: din dialectele lor, de unde erau; din cum își alegeau cuvintele, exact în ce stare erau; din energia pe care am simțit-o, cât de atenți erau. Când am simțit că au obosit, le-am spus celor din Sayeret Matkal că era timpul să atace.”³⁸⁰

În München însă, ofertele lui Cohen și Zamir de a-i consilia pe germani în legătură cu teroriștii au fost refuzate în mod repetat. În schimb, au privit cum membrii echipei erau duși afară din clădire, cu armele în spate, spre două elicoptere Bell UH-1 din apropiere. Întregul eveniment a lăsat o impresie adâncă în mintea lui Zamir. „Imaginea atleților care erau duși la elicoptere nu o voi uita până în ziua în care voi muri. Pe ambele părți ale spațiului, care era un soi de peluză, erau zeci de mii de oameni din nenumărate țări. Liniște mormântală. Stăteam lângă [ministrul de interne

³⁸⁰ Interviu cu Victor Cohen, 27 mai 2015.

german Hans-Dietrich] Genscher și [Franz Joseph] Strauss, cu Victor lângă mine, și ne uitam la atleții israelieni, cu mâinile legate, flancați de teroriști, și toți mergeau la pas spre elicoptere. Era o imagine oribilă, mai ales pentru un evreu pe pământ german, la München.”³⁸¹

Elicopterele au dus ostaticii la un aeroport din apropiere, unde un avion trebuia să-i ducă din Germania, imediat ce se ajungea la o înțelegere pentru eliberarea prizonierilor palestinieni. Teroriștii și ostaticii au fost urmați de alte elicoptere, cu Zamir, Cohen și autorități germane la bord.

Germanii au încercat o operațiune de salvare la aeroportul militar, dar forțele pe care le-au dispus erau neantrenate și dezorganizate, lipsindu-le informațiile necesare asupra teroriștilor, echipamentul pentru lunetiști și sprijinul pentru o astfel de misiune. Au deschis focul într-o manieră necoordonată și nu au rănit sau ucis destui teroriști pentru a neutraliza trupa.

„Teroriștii au tras în clădirea unde eram noi, spunea Zamir. Victor și cu mine am fugit în jos pe scări, căutând comandanții operațiunii, focul continuând tot timpul. Am văzut că teroriștii îi împușcaseră pe piloții elicopterelor, care se prăbușiseră pe burtă. Când i-am

³⁸¹ Zamir, *Cu ochii deschiși*, 69.

găsit pe comandanții germani ai operațiunii, am cerut să mă duc sus pe acoperiș să vorbesc cu teroriștii și să le spun că, dacă mai continuă focul, nu vor ieși vii de acolo. Ofițerii au refuzat și noi am insistat, până când au fost de acord, cu condiția să vorbim arabă, nu germană.”

Cohen a luat megafonul și a încercat să-i convingă pe teroriști să se predea. „Dar era prea puțin și prea târziu, și tot ce am obținut a fost o rafală care aproape că ne-a omorât pe amândoi.”³⁸²

Zamir i-a întrebat pe germani de ce nu exista nicio formațiune antiteroristă acolo, care să-i ia cu asalt pe teroriști. I s-a spus că poliția aștepta mașinile blindate care rămăseseră blocate pe drumul către aeroport, din cauza curioșilor adunați acolo. Zamir a privit cum teroriștii aruncau grenade în elicopterele unde erau ținuți israelienii; le-a văzut izbucnind în flăcări după ce grenadele au explodat. Când a fugit la elicopterele care ardeau înăbușit, a găsit doar cele nouă trupuri ale israelienilor, carbonizate, unele încă arzând.

Pentru Zamir, comportamentul germanilor în operațiune a fost grăitor: „Nu au făcut nici măcar un minim efort de a salva vieți, sau să își asume un minim risc de a salva oameni – nici pe ai noștri, nici pe ai lor.”

A spus că l-a văzut pe unul dintre piloții germani strigând după ajutor.³⁸³ „I-am spus [poliției germane]: «Pentru Dumnezeu, sunt oameni care sângerează în elicopter. Un membru al echipajului s-a târât două sute de metri. Luați-l de acolo!» S-a târât în patru labe, rănit, și nimeni nu a mișcat să-l ajute.”

Conform lui Cohen, „ulterior, am aflat că unii dintre polițiștii care trebuiau să ia partea la operațiunea de salvare au luat decizia, înainte de a începe, că nu voiau să-și riște viața de dragul israelienilor”.

Imediat după ora 3.00, la abia douăzeci și trei de ore după primul atac terorist, Zamir a sunat-o pe Meir, care l-a felicitat pentru succes. Fusesse informată greșit de o sursă germană că toți israelienii sunt în siguranță. „Îmi pare rău să-ți spun asta, Golda, i-a zis el, dar atleții nu au fost salvați. I-am văzut pe toți. Niciunul dintre ei nu a supraviețuit”.

Aproape imediat, au apărut niște paralele istorice. Încă o dată, evrei erau măcelăriți pe pământ german, în timp ce restul lumii își continua treburile ca de obicei, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Și mai rău, statul Israel a fost făcut neputincios de autoritățile germane și silit să privească pasiv cum teroriștii îi masacrau

³⁸³ Întâlnirea Cabinetului de Securitate, 6 septembrie 1972 (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

cetățenii. În Israel, viața aproape că s-a oprit câteva zile după incident. Festivitățile de Rosh Hashanah din toată țara au fost anulate și un aer sumbru a cuprins populația.

Palestinienii au considerat operațiunea un succes, din moment ce cauza lor fusese în prim plan în atenția publicului mondial. Un organ de presă al PLO scria: „O bombă la Casa Albă, o mină la Vatican, moartea lui Mao Zedong, un cutremur la Paris nu ar fi avut o rezonanță atât de mare în fiecare persoană din lume, decât cea stârnită de operațiunea lui «Septembrie Negru» la München. [...] A fost ca și cum am fi pictat numele «Palestina» pe un vârf de munte vizibil din toate colțurile globului”³⁸⁴.

Imediat după atentat, guvernul lui Meir nu prea avea ce face. A emis o declarație pro forma care spunea: „Cu furie și repulsie, guvernul Israelului deplânge omorârea a unsprezece israelieni de către teroriști arabi”. Meir a mai ordonat lovituri aeriene asupra câtorva zeci de „baze, tabere și sedii ale teroriștilor din Siria și Liban. Intenția este de a lovi teroriști, nu civili”.³⁸⁵

³⁸⁴ *Al-Sayyid*, 13 septembrie 1972, citat în Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 35.

³⁸⁵ Anexă secretă la deciziile Cabinetului, ca urmare a atacului de la München. Michael Arnon, către ministrul apărării, 11 septembrie 1972 (arhiva autorului,

Dar acesta era doar începutul.

În seara zilei de 6 septembrie, Zamir s-a întors de la München. În două discuții care urmau a avea un impact dramatic asupra abordării ulterioare israeliene asupra terorismului, a descris emoționat atacul și riposta germană – refuzul Germaniei de a accepta sprijin sau sfaturi, și haosul, lipsa de profesionalism și apatia pe care au arătat-o forțele germane.

„Nesimțirea germană este incomensurabilă”³⁸⁶, a spus el. Tot ce voiau germanii era să se scape de toată chestiunea, astfel încât Jocurile să continue, le-a spus membrilor șocați ai Cabinetului.

Pe măsură ce relatarea lui Zamir circula, furia față de organizațiile teroriste care vărsau sânge evreiesc – dar și față de autoritățile germane care eșuaseră atât de jalnic și refuzau să își asume responsabilitatea – a crescut enorm. La o întâlnire secretă a Knesset-ului³⁸⁷, unul dintre participanți clocotea: „Trebuie nu doar să ne apărăm, dar și să trecem la ofensivă. Trebuie să-i găsim pe teroriști și să-i omorâm. Trebuie să-i

primit de la „Paul”). Palestinienii au afirmat că două sute de civili au fost uciși în aceste atacuri, printre ei, femei și copii. Israelul a negat acest lucru. Fogelman, *Haaretz Weekly Magazine*, 21 august 2012.

³⁸⁶ Întâlnirea Cabinetului de Securitate, 6 septembrie 1972, 5 (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

³⁸⁷ Întâlnirea Comitetului pentru Afaceri Străine și Apărare al Knesset-ului, proces-verbal nr. 243, 3 noiembrie 1972 (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

transformăm din vânători în pradă”. Menachem Begin a propus bombardarea Libiei.

Meir, criticată dur pentru eșecul serviciilor de informații de sub comanda ei de a detecta și a preveni masacrul de la München³⁸⁸ și temându-se pentru șansele ei de a fi realeasă, a ajuns să vadă lucrurile altfel. Dacă europenii nici măcar nu încercau să-i oprească pe teroriști în propriile lor țări, Meir și Cabinetul său au decis că Mossad va primi undă verde de a face el asta. Pe 11 septembrie, Cabinetul l-a autorizat pe prim-ministru să aprobe ținte chiar și în țări prietene, fără a anunța autoritățile de acolo. „Răzbunare sau nu, a spus Meir Knesset-ului în 12 septembrie, în orice loc unde se pregătește un complot, unde se antrenează oameni pentru a omorî evrei, israelieni – evrei de oriunde – acolo suntem gata să îi lovim”.

Harari avusese dreptate: Meir își schimbase părerea. Baioneta va fi pusă imediat la treabă.

10.

„Nu am nicio problemă cu cei pe care i-am omorât”

³⁸⁸ Întâlnirea Comitetului pentru Afaceri Străine și Apărare al Knesset-ului, proces-verbal nr. 243, 3 noiembrie 1972 (arhiva autorului, primit de la „Paul“).

„Frumoasa Sara a părăsit clădirea și se îndreaptă spre casa ei.”

Acesta a fost mesajul transmis în rețeaua radio a echipei Baioneta din Roma, într-o noapte din octombrie 1972. „Okay, mișcați-vă. Pregătiți-vă să atacați”, a ordonat Mike Harari din postul său de comandă.

„Frumoasa Sara”³⁸⁹ nu era o femeie, ci numele de cod pentru un bărbat înalt, slab, cu ochelari, o claie de păr negru lucios și o față foarte expresivă. Numele lui adevărat era Wael Zwaiter și era un palestinian care lucra cu jumătate de normă la ambasada libiană din Roma pe post de translator. Zwaiter aproape că terminase de tradus *O mie și una de nopți* din arabă în italiană și își petrecuse seara acasă la prietena sa³⁹⁰, Janet Venn-Brown, o artistă australiană, discutând unele dintre finețurile interpretărilor sale ale descrierilor pline de culoare din carte. La ușă, gazda îi dăduse lui Zwaiter o bucată de pâine pe care o făcuse pentru el. A pus-o într-un plic în care își ținea manuscrisul.

După ce a plecat, s-a îndreptat spre apartamentul lui din Piazza Annibaliano, numărul 4. A luat două

³⁸⁹ Interviu cu „Negru”, noiembrie 2015. O relatare care este similară în unele detalii apare la Klein, *Striking Back*, 117–18.

³⁹⁰ Scrisoare de la Peter Manning, biograful artistei Janet Venn-Brown, către autor, 20 octombrie 2015. Interviu cu Peter Manning, 24 decembrie 2015.

autobuze și, când s-a dat jos din al doilea, a mers într-un bar, ținând tot timpul în mână plicul alb care conținea ultimele capitole din traducerea lui.

O echipă de supraveghere a Baionetei îl urmărea pe Zwaiter tot timpul. Mossad-ul credea că nu era doar un traducător – că aceasta era doar o acoperire și că era, de fapt, comandantul operațiunilor „Septembrie Negru” din Roma. Italia era o țară foarte slabă atunci când venea vorba de aplicarea măsurilor contrateroriste, iar Roma devenise centrul european al activităților teroriste palestiniene în acel moment. Mossad credea că Zwaiter era responsabil de aducerea prin mijloace ilegale în țară de persoane și de arme, dar și de selectarea țintelor.

Mossad mai suspecta că Zwaiter ar fi planificat în septembrie o tentativă de a planta o bombă la bordul unui zbor El Al care decola de la Roma. Autoritățile italiene aveau și ele suspiciunile lor: în august, poliția îl reținuse pentru scurtă vreme, în legătură cu atacuri ale organizației „Septembrie Negru” împotriva unor companii petroliere care făceau comerț cu Israelul.³⁹¹

³⁹¹ Cu toate că încercarea a eșuat (pick-up-ul capcană încărcat în avion a explodat în aer la decolare, dar pilotul a reușit să aterizeze în siguranță) și cei doi teroriști palestinieni care-i convinseseră pe doi turiști europeni să ia aparatul la bord au fost capturați și judecați, prim-ministrul Golda Meir era convinsă că italienii vor ceda presiunilor și îi vor elibera. „Italienii stau și tremură”, a spus ea. I s-a dat dreptate la scurtă vreme mai apoi, când guvernul italian, la presiunea

Zwaiter a ieșit din cafenea și a luat-o spre casă. Echipa de supraveghere a transmis prin radio către doi colegi, confirmând că ținta se apropie.

Zwaiter a intrat în holul slab luminat al clădirii unde îi era apartamentul și a apăsă butonul liftului. Nu i-a văzut pe cei doi asasini ascunzându-se în penumbra de sub scară, până când a fost prea târziu. Au scos pistoale Beretta cu amortizoare înșurubate pe țeavă și l-au împușcat pe Zwaiter de unsprezece ori. A fost aruncat pe spate de impactul gloanțelor într-un șir de ghivece cu plante și a căzut la pământ, strângând manuscrisul său cu *1001 de nopți*. A murit acolo, pe loc.

În câteva ore, toți cei șaptesprezece agenți din Baioneta erau în afara Italiei și pe drumul de întoarcere către Israel. Niciunul dintre ei nu fusese prins.³⁹²

PLO, i-a eliberat. Procesul-verbal al ședinței Cabinetului, 5 noiembrie 1972 (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

³⁹² Încă de la începuturile sale, Mossad stărnise un mare interes din partea întregii lumi și o sete aproape de nepotolit de povești despre realizările sale. Filme, cărți și seriale tv oferind, chipurile, o privire în interiorul organizației sunt în mod obișnuit în vârful listei de best-seller-uri. O poveste pare că exercită în mod special o fascinație de durată – cea privind ordinul dat de Golda Meir de a-i găsi și asasina pe agenții teroriști palestinieni, de la începutul anilor 70. Probabil, cea mai cunoscută ilustrare a acestei povești este filmul din 2005 al lui Spielberg, *München*, cu Eric Bana și Daniel Craig, care a fost nominalizat la cinci premii Oscar. Legătura dintre film și realitate este foarte subțire – la fel ca toate celelalte relatări ale operațiunilor, tuturor lipsindu-le trimiteri și note de subsol (în afara excelentei relatări din cartea lui Aaron Klein *Striking Back*). Filmul se bazează pe relatarea unei cărți scrise de George Jonas, a cărei sursă, din câte se pare, este

Operațiunea mersese exact după plan.

Zwaiter era doar primul de pe o foarte lungă listă de militanți și oameni ai PLO care urmau să moară.

Schimbarea atitudinii Goldei Meir față de țările europene prietene a fost imediată și severă. Născută la Kiev și crescută în Milwaukee, vedea lumea în termeni direcți și uneori rigizi: lucrurile erau ori albe, ori negre, bune sau rele. În mintea lui Meir, exista o legătură directă între acțiunile teroriștilor palestinieni și atrocitățile din al Doilea Război Mondial: „Cei care îi atacă întâi pe evrei vor ataca ulterior și alte popoare; așa a fost cu Hitler și așa este și cu teroriștii arabi”³⁹³, i-a spus redactorului de la *New York Times*, Arthur Sulzberger sr.

relatarea unui anumit Yuval Aviv, presupusul asasin principal al grupului. Identificarea lui Aviv ca fiind un fost agent Mossad a ridicat un mare val de scepticism. Chiar și numele de cod al operațiunii, care apare în diverse publicații – „Furia Domnului” –, este incorect, conform tuturor celor care chiar au luat parte la ea și au vorbit despre ea pentru această carte și pentru cărțile lui Klein. Interviu cu Yuval Aviv, decembrie 1995, 6 noiembrie 2005. Scrisoare de la Aviv către autor, 7 noiembrie 2005, despre legăturile lui cu Spielberg și Dream Works. Mare parte a materialului lui Aviv este analizată în Ronen Bergman, „Trăind într-un film”, *Yedioth Ahronoth*, 2 decembrie 2005. Spielberg a răspuns spunând că filmul s-a bazat pe cea mai bună informație care a putut fi obținută în mod public. Ofer Shelah, „Salvați filmul *München*”, *Yedioth Ahronoth*, 17 februarie 2006. Mai multe detalii apar la Chris Thompson, „Secret Agent Schmuck”, *Village Voice*, 16 octombrie 2007.

³⁹³ *Yedioth Ahronoth*, 6 martie 1973.

Meir declara cu seninătate că înțelegea puțin din chestiunile militare și activitățile serviciilor secrete – bazându-se pe ministrul apărării Moshe Dayan, ministrul Yisrael Galili și șeful Mossad Zvi Zamir dar, după masacrul de la München, a înțeles destul de clar că Israelul nu putea să se bazeze pe alte țări pentru a-și proteja cetățenii. În loc să respecte suveranitatea națiunilor, Israelul va ucide de acum oameni oriunde și oricând ajungeau la concluzia că era necesar.

Această schimbare de viziune a avut un efect semnificativ asupra operațiunilor Cezareea.³⁹⁴ Înainte de München, Meir limitase asasinatele la țările-țintă, cele ostile, în mod oficial, față de Israel, cum erau Siria și Liban. Dar era greu pentru agenții Cezareea să ucidă pe cineva în acele țări, din cauza mediului nesigur. Folosirea unui cuțit sau a unei arme – metode care necesitau apropiere mare față de țintă – atrăgea repede și invariabil atenția autorităților și, chiar dacă asasinii ar fi scăpat în siguranță de acolo, controale stricte la frontieră, cauzate de crima de mare însemnătate, ar fi fost operaționale înainte să poată părăsi țara. Un asasin israelian capturat într-o țară-țintă cu siguranță ar fi murit, și aceasta doar după ce ar fi fost torturat cu

³⁹⁴ Interviu cu Harari, 10 martie 2014, Klein, 6 octombrie 2014, Kurtz, octombrie 2005, și „Negru“, noiembrie 2015.

sălbăticie. Asasinatele de la distanță ar fi fost mai sigure, dar erau și mai puțin eficiente, depinzând de multe variabile, și foarte probabil ar fi ucis sau mutilat nevinovați.

Operațiunile din așa-zisele țări-bază – acelea cu care existau relații amicale și care includeau toată Europa Occidentală – erau mult mai convenabile. Aici, cel mult, un asasin prins ar fi făcut închisoare. Mai mult decât atât, divizia Univers (Tevel) a Mossad-ului, responsabilă cu legăturile cu structuri de informații străine, dezvoltase o rețea de legături strânse cu multe servicii europene, numite în jargonul Mossad drept „perne moi”, fiindcă puteau livra contacte locale pentru a netezi lucrurile în cazul unor complicații – uneori, la schimb cu o favoare. Concluzia era că în Europa era mult mai ușor să omori un om și să scapi.³⁹⁵

Și erau mulți oameni de omorât. Prima listă de ținte conținea unsprezece nume: teroriști implicați în masacrul de la München. În curând, a devenit clar că toți erau ascunși în țări arabe sau în Europa de Est și că va fi greu de ajuns la ei. Totuși, multe informații începuseră deja să se adune despre alte ținte mai puțin importante, dar care erau în Europa. După München, oricine era suspectat de Mossad că ar fi fost în legătură

³⁹⁵ Interviu cu „Salvador”, mai 2012.

cu „Septembrie Negru” – de fapt, oricine era suspectat că făcea parte din PLO, în general – a devenit o țintă legitimă. Aceasta a dus la o lungă listă de ținte.³⁹⁶

„Am vrut să creăm un efect puternic, spunea un agent Cezareea. Un asasinat autentic, din apropiere, care să producă frică și să dea palpitații, o faptă care, chiar dacă Israelul ar fi negat orice implicare, să arate clar că un deget israelian a apăsător pe trăgaci.”³⁹⁷

Acel deget va aparține Baionetei. La mijlocul lunii septembrie 1972, Zvi Zamir a apărut la centrul de instrucție al organizației. „Israelul nu va sta cu mâinile-n sân, le-a spus el agenților. Îi vom prinde pe cei care au făcut asta. Veți fi lungul braț al Biroului.”

„Acele cuvinte, spunea un agent Cezareea cu nume de cod Kurtz, au trezit o stare de mândrie în noi.”³⁹⁸ La un an de la München, paisprezece militanți palestinieni

³⁹⁶ Șeful Mossad, Zamir, afirma ulterior că asasinatele nu erau motivate de o dorință de răzbunare, ci erau menite de a preveni atacuri teroriste ulterioare. Totuși, este dificil de coroborat cu ce spun subordonații lui Zamir. Majoritatea a declarat ferm că aveau răzbunarea în minte atunci când plecau într-o operațiune. Unul dintre ei a spus sec: „Trebuia clarificat că oricine omoară evrei devine o țintă legitimă”. Șefii Mossad care l-au înlocuit pe Zamir, respectiv Nahum Admoni și Meir Dagan, spuneau că răzbunarea a fost unul dintre motivele asasinatelor din anii '70. Interviu cu „Negru”, iunie 2015, Nahum Admoni, 29 mai 2011, Dagan, 29 mai 2013. Interviu cu Zvi Zamir în Yossi Melman, „Golda nu a dat niciun ordin”, *Haaretz*, 17 februarie 2006.

³⁹⁷ Interviu cu „Negru”, noiembrie 2015, și Harari, 11 aprilie 2014.

³⁹⁸ Interviu cu „Kurtz”, octombrie 2005

vor fi morți.

Comandantul echipelor de asasini și al unora dintre operațiunile lor era Nehemia Meiri ³⁹⁹, un supraviețuitor al Holocaustului, născut într-o familie evreiască tradițională, în satul Demblin, din sudul Poloniei. Avea doisprezece ani când Gestapoul i-a adunat pe toți evreii din sat și i-a dus într-o pădure din apropiere. Evreilor li s-a ordonat să sape o groapă adâncă și au fost forțați să se alinieze de-a lungul marginii ei. Apoi au fost mitraliați.⁴⁰⁰ Nehemia, care era un băiat puternic și descurcăreț, s-a aruncat în groapă cu o fracțiune de secundă înainte să fie dat ordinul de tragere. Germanii nu au observat și el a stat în liniște printre cadavrele familiei sale și ale vecinilor până s-a terminat masacrul. După ce germanii au plecat, s-a târât din groapa comună, îmbibat de sânge.

Mai târziu, în timpul războiului, după ce Meiri a fost

³⁹⁹ Există informații contradictorii că Meiri ar fi fost vreodată numit în mod oficial să conducă Baioneta, așa cum afirmau el însuși și unele surse Mossad, sau era mai degrabă numit comandant în teren pentru unele dintre operațiunile echipei, după cum spune Harari. De-a lungul anilor, au apărut unele neînțelegeri între cei doi bărbați. Interviu cu „Shaul“, iunie 2017, Nehemia Meiri, 12 iunie 2012, și Harari, 10 martie 2014.

⁴⁰⁰ Interviu cu Nehemia Meiri, 12 iunie 2012, și Haber, 21 iunie 2009. Înregistrarea conversației dintre Nehemia Meiri și ziaristul Eitan Haber (arhiva autorului, transmisă de Moshe Meiri).

capturat și trimis la muncă forțată pe un aerodrom, a salvat viața unui ofițer superior Luftwaffe care și-a făcut praf Messerschmitt-ul la aterizare. Meiri a urcat în avionul care ardea și l-a salvat pe pilotul care-și pierduse cunoștința, câștigându-și astfel ani de protecție. După război, a imigrat în Palestina pe celebra navă ilegală de imigranți *Exodus*. A luptat în Războiul de Independență din 1948, a fost luat prizonier și a scăpat din nou, în mod miraculos, după ce un soldat iordanian a început să-i secere pe prizonieri cu o mitralieră.

Apoi, s-a alăturat Shin Bet, servind în trupa de gardă a lui Ben-Gurion. Colegii și superiorii lui notau că avea sânge rece și nu avea scrupule în a omorî pe oricine le făcea rău evreilor.

„Nehemia se trezea dimineața cu un cuțit între dinți”⁴⁰¹, își amintea unul dintre membrii echipei sale.

Meiri era membru al Păsărilor, echipa operațională comună Mossad-Shin Bet. A luat parte la răpirea lui Alexander Yisraeli, escrocul care a încercat să vândă secretele Israelului, și a participat la campania de asasinate și de intimidare a specialiștilor germani care construiau rachetele lui Nasser. Mai târziu, a fost transferat la Cezareea și alocat echipei care a format

⁴⁰¹ Interviu cu „Shaul”, iunie 2017.

Baioneta. Eitan Haber, unul dintre cei mai cunoscuți ziariști din Israel, care a fost și șeful de birou al lui Yitzhak Rabin, spunea că l-a luat o dată la rost pe Zamir fiindcă îl adusese pe Meiri în Baionetă. Era imoral, spunea Haber, „să exploatezi ororile Holocaustului pentru a crea o mașină de ucis”⁴⁰².

Dar Meiri nu avea nicio problemă să fie în Baionetă și nici vreo remușcare față de ce a făcut cât timp a servit în unitate. De-a lungul anilor, cei care-i cunoșteau viața trăită sub acoperire l-au întrebat dacă era vreodată bântuit de fețele oamenilor pe care îi omorâse sau dacă avea coșmaruri cu ei. „Îmi visez noaptea familia, răspundea Meiri. Visez acea vale a masacrului de acolo, de lângă Demblin, din Polonia; îi visez pe acei *Muselmänner* [deținuții înfometați și bolnavi] din lagărele morții. Acelea sunt lucrurile care mă deranjează. Nu am vreo problemă cu cei pe care i-am omorât. Meritau un glonț în piept și două în cap, fiecare dintre ei.”⁴⁰³

Meiri a fost unul dintre bărbații care l-au împușcat mortal pe Zwaiter la Roma.⁴⁰⁴ Două săptămâni mai

⁴⁰² Interviu cu Haber, 21 iunie 2009.

⁴⁰³ Interviu cu Nehemia Meiri, 12 iunie 2012.

⁴⁰⁴ După ce Harari a demisionat din funcția de director al Cezareea, în 1980, unitatea i-a făcut un cadou special de despărțire - pistolul Beretta cu care Meiri îl omorâse pe Zwaiter, pus pe o placă înrămată, cu o dedicație de la agenții săi. Harari îl păstra la vedere, pe o etajeră din sufrageria lui.

târziu, a fost marcată următoarea țintă: Mahmoud Hamshari – din câte se știa, al doilea om din „Septembrie Negru”.

Mossad îl învinuia pentru că folosisese poșta internațională aeriană pentru a planta bombe declanșate barometric pe avioane care zburau din Europa în Israel.⁴⁰⁵ O astfel de bombă a explodat în februarie 1970, la scurtă vreme după decolarea de la Frankfurt spre Viena, dar pilotul a reușit să facă o aterizare de urgență. Pilotul Zborului 330 al Swissair, de la Zürich la Hong Kong, cu escală la Tel Aviv, a încercat la rândul-i să aterizeze după ce o bombă a explodat în cală, dar s-a prăbușit într-o pădure. Toți cei patruzeci și șapte de pasageri și membri ai echipajului au murit. Mossad mai credea și că Hamshari avea legătură cu o tentativă eșuată de asasinat la adresa lui Ben-Gurion, în timpul vizitei acestuia în Danemarca, în mai 1969, și că apartamentul lui din Paris servea ca arsenal pentru „Septembrie Negru”.

Agenții din Baioneta care îl urmăreau pe Hamshari la Paris au aflat că își petrecea o mare parte a timpului acasă, cu soția și fiica, iar în rest se întâlnea cu diverși oameni, mai ales în locuri publice.

Fiindcă era înconjurat de atâția nevinovați,

⁴⁰⁵ Aaron Klein, *Striking Back*, 130-131.

reprezenta o problemă la care Meir era extrem de sensibilă. L-a invitat pe Harari acasă la ea și i-a făcut un ceai. „Mike, i-a spus, ai grijă ca niciun fir de păr să nu cadă de pe capul vreunui cetățean francez. Nici măcar un fir de păr. Mă înțelegeți?”⁴⁰⁶

În ciuda noii sale dispoziții de a autoriza omorârea de oameni în Europa, Meir încă pricepea că trebuiau respectate unele protocoale. Se simțea de asemenea foarte jenată de faptul că purta singură pe umeri responsabilitatea condamnării unor oameni la moarte. Ori de câte ori Zamir îi cerea să-i semneze o „Pagină Roșie”, cum era numit ordinul, datorită culorii hârtiei pe care era tipărit, ea aduna un grup ales de miniștri pentru a se sfătui – inclusiv ministrul ei pentru afaceri religioase, Zerach Warhaftig⁴⁰⁷, care aproba din punctul

⁴⁰⁶ Interviu cu Harari, 10 martie 2014.

⁴⁰⁷ Aprobarea finală pentru lovitura împotriva lui Hamshari a fost dată atunci când, în 29 noiembrie, „Septembrie Negru” a deturnat un avion Lufthansa care zbura de la Beirut la Frankfurt. Germanii i-au eliberat imediat pe cei trei teroriști implicați în atentatul de la Olimpiada de la München care încă mai erau în închisoare; aceștia au fost transportați în Libia, unde au fost primiți cu ovații. Circumstanțele deturnării au ridicat suspiciuni că aceasta ar fi fost coordonată cu germanii, pentru a oferi un pretext de a-i elibera pe ucigașii atleților. Mânia a crescut în Israel, miniștrii, mai ales, fiind furioși pe declarația purtătorului de cuvânt al guvernului german că „nu Germania a declanșat conflictul din Orientul Mijlociu”. După acea întâlnire a Cabinetului, Warhaftig a abordat-o pe Meir și a insistat să aprobe mai multe ținte pentru asasinate. Interviu cu „Toblerone”, ianuarie 2014. „Contactele secrete germane cu teroriștii palestinieni”, *Der Spiegel*, 28 august 2012.

de vedere al credinței iudaice fiecare misiune.

Prin urmare, Hamshari trebuia eliminat când era singur în apartamentul lui. Meiri și Romi au făcut planul operațional, care necesita participarea unei unități adiacente – o deviere de la protocoalele obișnuite ale Cezareea, care funcționa în general ca o unitate independentă a Mossad-ului.

Pe 3 decembrie, o echipă din Curcubeu (Keshet în ebraică, noul nume al Colosului, unitatea responsabilă pentru pătrunderi clandestine) a intrat în apartamentul lui Hamshari și a făcut zeci de fotografii, axându-se în general pe spațiul lui de lucru.⁴⁰⁸ Fotografiile au fost apoi trimise în Israel și studiate de Yaakov Rehavi, în cadrul departamentului tehnic al Mossad-ului. El a observat că telefonul stătea pe un postament de marmură. Așa că el și echipa lui au făcut un postament identic, plin de explozibili.

Pe 7 decembrie, un bărbat care s-a prezentat drept un ziarist italian pe nume Carl, dar care era de fapt un agent din Baioneta, l-a sunat pe Hamshari și a stabilit, pentru a doua zi, un interviu la o cafenea în apropierea

⁴⁰⁸ Într-o perioadă când dispozitivele de comunicații în miniatură nu erau încă disponibile, pentru a avertiza din afară asupra pericolelor fără a face zgomot, comandantul unității, Zvi Malchin, a inventat o cutiuță care putea fi atârnată de cureaua și care vibra atunci când era trimis un semnal radio pe o anumită lungime de undă. Acesta, de fapt, s-ar putea să fie primul pager.

casei sale. În timp ce avea loc interviul, echipa Curcubeu a intrat din nou în apartament și a înlocuit postamentul telefonului. La scurtă vreme după ce Hamshari s-a întors acasă, i-a sunat telefonul. „Domnul Hamshari?” a întrebat o voce. Când a venit confirmarea, a fost apăsat un buton al unui detonator aflat la distanță și postamentul de marmură a explodat. Conform lui Kurtz, care a luat parte la această operațiune, Hamshari a fost „tăiat de sus și până jos” de fragmentele de marmură.⁴⁰⁹ A murit câteva săptămâni mai târziu într-un spital din Paris.

Personalul Mossad și Aman care coordona asasinatele planificate și-a consacrat mult timp și reflecție cu privire la etica fiecărei lovituri. Era important ca astfel de acte să fie percepute ca morale, cel puțin în propriii ochi ai asasinului. Chiar și patruzeci de ani mai târziu, Harari și agenții lui descriau convingerea adâncă pe care o aveau și în scop, și în mijloace. „În Cezareea nu existau asasini înnăscuți. Erau oameni normali, ca mine și ca tine, mi-a spus Harari. Dacă nu ar fi venit la Cezareea, nu i-ai fi găsit

⁴⁰⁹ Interviu cu „Kurtz“, octombrie 2005. A doua zi după ce Hamshari a fost ucis, cineva a dat un telefon anonim către Ankie Spitzer, văduva lui Andre Spitzer, antrenorul de scrimă aflat printre victimele de la München. „Ascultați știrile de la zece, a spus vocea. Este pentru Andre. “ Interviu cu Ankie Spitzer, 22 februarie 2012. Klein, *Striking Back*, 129-133.

lucrând ca asasini în lumea interlopă. Luptătorii mei din Cezareea erau angajați într-o misiune în interesul statului. Știau că cineva trebuie să moară, fiindcă omorâse evrei, și dacă ar mai fi trăit, ar mai fi omorât evrei, și deci o făceau din convingere. Niciunul nu avea dubii dacă trebuia s-o facă sau nu; nu a existat nici cea mai mică ezitare”.⁴¹⁰

Șeful Mossad, Zamir, mai știa că sprijinul lui Meir era important pentru luptătorii lui.⁴¹¹ Mai știa și cum funcționa mintea prim-ministrului, așa că aducea cu el unul sau doi agenți din Baioneta, de fiecare dată când se întâlnea cu ea. Unul dintre ei i-a spus cât de important era să știe că Meir, comandantul lor, era „o persoană cu o mulțime de valori morale și cu o bună judecata”. Din această cauză, continuă el, asasinii „se simt mult mai bine cu tot ce au făcut, chiar dacă uneori au fost semne de întrebare”.

Meir strălucea de fericire. „Stau în fața lor, spunea ea după încă o întâlnire cu războinicii Cezareea, plină de uimire față de curajul lor, calmul lor, abilitatea de a duce la bun sfârșit misiunile, cunoștințele lor. Ei sunt chiar în ghearele inamicului. [...] Nu pot să-mi explic

⁴¹⁰ Interviu cu Harari, 10 martie 2014.

⁴¹¹ Din relatările directorului Zvi Zamir către departamentul de istorie al Mossad, citat în Zamir, *Cu ochii deschiși*, 76-80.

cum am fost binecuvântați cu un astfel de grup”.⁴¹²

În ciuda acestei admirații reciproce și a convingerii comune asupra moralității acțiunilor lor, au fost de fapt unele întrebări cu privire la motivele din spatele multor asasinate planificate post-München, și dacă fuseseră într-adevăr alese țintele care trebuiau.

„Pe unii dintre arabii pe care i-am omorât în acea perioadă nu știam de ce îi omorâm, iar ei, la rândul lor, nu știu până în ziua de azi de ce au murit, a spus un ofițer Cezareea. Zwaiter nu a avut de-a face cu uciderea atleților, cu excepția faptului că, probabil, avionul lor a zburat peste Roma către München”.⁴¹³

Un oficial de vârf al Mossad care s-a uitat peste dosarul Zwaiter cu niște ani prea târziu a recunoscut că „a fost o eroare teribilă”.⁴¹⁴ Într-adevăr, palestinienii au insistat multă vreme că Zwaiter era un intelectual pașnic care detesta violența.⁴¹⁵ (Și dacă luăm de bună această informație, afirmații similare au fost făcute

⁴¹² Comitetul pentru Afaceri Străine și Apărare al Knesset-ului, procesul-verbal al ședinței din 3 noiembrie 1972 (arhiva autorului, primit de la „Paul“).

⁴¹³ Interviu cu „Negru“, iunie 2015.

⁴¹⁴ Interviu cu „Iftach“, 22 mai 2011.

⁴¹⁵ Un sprijin în plus pentru afirmațiile palestinieni au apărut în mod surprinzător într-un interviu din 1993 la BBC al lui Aharon Yariv, consilierul lui Meir pentru antiterorism. Yariv a recunoscut pentru prima dată că Mossad-ul a fost în spatele asasinărilor și a contrazis afirmațiile Mossad cu privire la Zwaiter când a spus că „avea o anumită legătură cu terorismul. Nu pe partea operativă”. Dubii similare au fost emise de Aaron Klein, în cartea lui *StrikingBack* 119.

despre aproape fiecare țintă a Baionetei din acea perioadă).

Dar, pentru unii, aceasta nu conta. „Să spunem că [Zwaiter] era doar reprezentantul PLO la Roma, fapt asupra căruia nu există vreun dubiu, spunea un ofițer AMAN care se ocupa cu identificarea țintelor pentru loviturile Mossad. Priveam organizația drept o singură entitate și nu am acceptat vreodată distincția dintre oamenii care se ocupau cu politica și cei care se ocupau cu teroarea. Fatah era o organizație teroristă care omora evrei. Oricine era membru al unei astfel de organizații trebuia să știe că era o țintă legitimă”.⁴¹⁶

Într-adevăr, este greu să demonstrezi retrospectiv dacă uciderea lui Zwaiter a fost o eroare sau parte a unei abordări care avea, și încă are astăzi, mulți adepți în serviciile israeliene de informații: fiecare membru al unei organizații teroriste, chiar dacă, prin funcția lui, nu este direct conectat la acte de terorism, reprezintă o țintă legitimă.

Problema acestei abordări era că îi permitea Mossad-ului să omoare oamenii pe care *putea*, nu neapărat pe cei pe care agenția considera că *trebuia*.⁴¹⁷

⁴¹⁶ Interviu cu „Select”, aprilie 2011.

⁴¹⁷ Era clar că, în primele luni ale asasinatelor Mossad în Europa, palestinienii au rămas netulburați și au continuat să intensifice terorismul în Europa și în alte părți. Au plănuit atacuri împotriva birourilor El Al, au trimis colete explozive, au

Cu toate că Mossad considera că această campanie de asasinate planificate este un succes, pe la începutul anului 1973 era clar că nu lovise în eşaloanele superioare ale PLO.⁴¹⁸ Acele ținte se adăposteau în Beirut. Acolo ar fi trebuit să lovească Israelul. Și aceea ar fi fost o misiune mult mai dificilă.

Pe 9 octombrie 1972, un mesaj codat a ajuns la baza AMAN responsabilă de comunicațiile cu agenții Israelului în Orientul Mijlociu. Baza, care se află pe coama unui deal, în fața mării, înconjurată de dune de nisip, este localizată într-una dintre cele mai frumoase zone din Israel. Sute de soldați erau angajați acolo pentru a primi, descifra, coda și transmite materiale ultrasecrete.

Mesajul din acea noapte spunea: „Model cere o

atacat reprezentanți israelieni și, în punctul culminant, au ocupat ambasada israeliană din Bangkok și i-au luat prizonieri pe angajații acesteia. Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 17 (în ebraică).

⁴¹⁸ Și Fatah a avut o ripostă la adresa Mossad-ului, iar în ianuarie 1973 a reușit să-i facă să schimbe taberele pe doi agenți palestinieni coordonați de Jonchiune. Unul dintre ei a scos un pistol în timpul unei întâlniri cu coordonatorul lui, Tzadok Ofir, împușcându-l și rănindu-l; celălalt l-a ucis pe ofițerul lui de legătură din Mossad, Baruch Cohen, în timpul unei întâlniri la Madrid. În Israel, aceste incidente au servit doar pentru a dovedi

că trebuia intensificată campania de asasinate. Interviu cu Gideon Ezra, 4 februarie 1999, Sutton, 9 mai 2012, și Alpher, 18 mai 2015. Klein, *Striking Back*, 142-147.

întâlnire urgentă”.

Model era numele de cod pentru Clovis Francis, unul dintre cei mai valoroși agenți pe care AMAN și Mossad îi avuseseră vreodată în Liban.

Era un libanez elegant, dintr-o familie creștină bogată și cu relații, și servea cu credință Israelul de câteva decenii. Trimitea mesaje codate încă din anii '40, când folosea porumbei voiajori. Cu ajutorul unei camere montate în portiera mașinii sale, livrase serviciilor de informații peste 100. 000 de fotografii de-a lungul anilor, din fiecare colț al țării. Vizita periodic Israelul, călătorind cu submarinul sau cu o navă de suprafață, pentru a informa comandanții de la vârful serviciilor secrete. Dar nu a cerut niciodată nicio plată. Spunea că spiona deoarece credea într-o alianță între Liban și Israel și, ulterior, fiindcă vedea în activitățile palestinienilor din Liban o mare amenințare pentru țara lui.

La trei zile după mesajul lui care cerea o întâlnire, o barcă de cauciuc a alunecat în întunericul nopții pe o plajă lângă Tyr, în sudul Libanului.⁴¹⁹ Model a urcat în ea și a fost dus la o navă militară, care s-a întors la Haifa. Ofițerii de vârf ai Unității 504 așteptau acolo pentru a auzi ce are de spus. Model nu a dezamăgit. A

⁴¹⁹ Interviu cu Francis, februarie 2005.

adus cu el adresele caselor a patru oficiali de vârf din PLO din Beirut: Muhammad Youssef al-Najjar, șeful structurii de informații a PLO, care fusese implicat în planificarea și aprobarea operațiunii de la München; Kamal Adwan, responsabil de operațiunile clandestine ale Fatah în Israel, Cisiordania și Fâșia Gaza; Kamal Nasser, purtătorul de cuvânt al PLO; și Abu Jihad, adjunctul lui Arafat. Primii trei locuiau unul lângă celălalt, în două blocuri înalte de pe strada Verdun.

Informația i-a fost transmisă lui Romi, ofițerul de informații al Cezareea, iar el a organizat câteva întâlniri la Cartierul General al Cezareea, pe strada Kaplan 2 din Tel Aviv. Pe lângă informațiile cu privire la reședințele oamenilor din PLO, mai fuseseră adunate cantități imense de informații de prim rang cu privire la ținte adiacente PLO din Liban – ateliere de arme, posturi de comandă, birouri. Harari spunea că el credea că „este o operațiune [de asasinare planificată] acolo”, dar erau încă prea multe lacune în informații pentru el ca să meargă înainte. „Exista o regulă în ce mă privea, spunea Harari, dacă nu erau informații, nu era nici vreo operațiune. Punct.”

Pentru a umple acele lacune, Cezareea a hotărât să trimită o femeie agent în Beirut. Yael (doar prenumele ei poate fi făcut public) s-a născut în Canada în 1936 și a crescut în New Jersey într-o familie evreiască, fără vreo

legătură cu Israelul. Mai târziu, a dezvoltat o relație emoțională față de tânăra țară și a hotărât că „adevăratul sionism impune aliyah (imigrarea) în Israel și renunțarea la confortul vieții din America”. Pe atunci, înainte de Războiul de Șase Zile, „Israelul a trezit în mine o simpatie pentru cel defavorizat. Încă din copilărie, am fost atrasă de oamenii care erau vulnerabili și discriminați”. După ce a imigrat și mai întâi a găsit de lucru ca programator de calculatoare, a fost în cele din urmă recrutată de divizia de personal a Mossad, în lungul și epuizantul curs pentru Cezareea. Cu timpul, a ajuns să fie cunoscută drept o agentă excepțional de talentată și cu sânge rece, care-și folosea charisma sa liniștită și aspectul atractiv drept cele mai puternice arme.

Când Harari a trimis-o pe Yael la Beirut, i-a spus: „Cu feminitatea, delicatețea și frumusețea ta, cine te-ar suspecta?”

Yael – cu numele de cod Nielsen în Mossad – și comandanții ei au încropit o poveste de acoperire a cuiva care venise în Liban pentru a scrie un serial TV despre viața lui Lady Hester Stanhope, o doamnă din aristocrația britanică din secolul al nouăsprezecelea, care a sfidat restricțiile conservatoare ale acelor vremuri și a devenit o activistă politică și socială

deschizătoare de drumuri.⁴²⁰ Stanhope a călătorit mult și și-a petrecut ultimii ani în Liban și Siria.

Yael a ajuns în Liban în data de 14 ianuarie 1973. S-a cazat la hotelul Le Bristol și, după câteva zile, a închiriat un apartament într-o clădire luxoasă, situată exact vizavi de cele două clădiri unde locuiau cele trei ținte. S-a împrietenit repede cu localnici și străini din Beirut, care au fost de acord să o ajute în cercetarea pentru serialul TV despre Lady Stanhope. Povestea ei de acoperire i-a permis să se miște peste tot liber și a furnizat un pretext legitim pentru a călători aproape oriunde în țară.

A început să se plimbe pe la potențialele locuri de debarcare și pe lângă clădirile-țintă, purtând cu ea o geantă în care avea o cameră, pe care o declanșa apăsând un buton din afară.⁴²¹ „Fiecare detaliu era important, scria ulterior Yael în jurnalul său. Descrierea rutinei diurne și nocturne din cele trei apartamente, când se aprindeau și se stingeau luminile, cine putea fi văzut prin geamuri și la ce ore, detalii despre mașinile

⁴²⁰ Yael a beneficiat de un scurt curs de pregătire despre cum trăiește și lucrează un scriitor, susținut de Shabtai Tevet, jurnalist veteran al ziarului *Haaretz*, biograful lui Ben-Gurion și prieten al lui Harari.

⁴²¹ Dosarul Cezareea, cu informațiile adunate înainte de Operațiunea Izvorul Tinereții, inclusiv fotografii făcute de Yael în Beirut, se află în arhiva autorului (primit de la „Gustav”).

lor, cine venea în vizită, dacă locul era păzit.”⁴²²

Cu munca de recunoaștere masivă din teren a lui Yael, Mossad știa acum pe cine să lovească și unde să lovească, dar rămâneau încă piedici uriașe. Locuințele oamenilor din PLO se aflau în blocuri dens populate din Beirut, așa că nu puteau fi folosiți explozibili – probabilitatea de a ucide civili nevinovați era inacceptabil de mare. Acestea trebuiau să fie lovituri de foarte aproape. Problema, totuși, era că Libanul era o țară-țintă, ostilă Israelului, unde un asasin capturat ar fi suferit cu siguranță tortura și moartea. Aceasta însemna că războinicii Cezareea deja plantați în Beirut, sub o adâncă acoperire, erau instruiți nu pentru luptă, ci mai degrabă pentru supraveghere de lungă durată. Iar luptătorilor Baionetei, care puteau executa un asasinat curat, le lipseau niște povești de acoperire convingătoare ca să poată intra într-o țară-țintă și a rămâne acolo destul de mult pentru a duce la bun sfârșit misiunea. Iar dacă o făceau, să iasă repede din țară după ce ar fi lovit șapte ținte PLO – trei bărbați și patru structuri – ar fi fost aproape imposibil.

Romi și Harari au ajuns la o concluzie inevitabilă: Cezareea nu putea îndeplini singură această misiune.⁴²³

⁴²² Mass, *Yael, luptătoarea Mossad din Beirut*, 66 (în ebraică) (primul draft, necenzurat, al manuscrisului din arhiva autorului, primit de la „Maurice”).

⁴²³ Interviu cu Harari, 23 martie 2014. Klein, *Striking Back*, 157-161.

Doar IDF avea forțele și resursele necesare pentru un raid de succes. Aceasta era o propunere nouă – până în acel moment, Mossad și IDF nu colaboraseră niciodată în operațiuni de asalt pe teren. Mai era și un risc special. Israelul nega în mod obișnuit responsabilitatea pentru loviturile Mossad, dar în clipa în care o forță militară mare începea să omoare oameni, chiar dacă soldații nu erau în uniformă, ar fi fost imposibil pentru Israel să pretindă că nu era implicat.

Planul inițial al IDF a fost o aiureală greoaie și care ar fi durat mult timp, necesitând un contingent de o sută de oameni pentru a asalta ambele clădiri înalte și a-i scoate pe locatari în stradă. S-ar fi făcut apoi un soi de cordon de poliție, care ar fi identificat țintele, iar acestea ar fi fost apoi omorâte. Generalul David Elazar, șeful de stat-major al IDF, avea dubii serioase în legătură cu planul. I-a cerut lui Ehud Barak, comandantul Sayeret Matkal, Unitatea de Recunoaștere a Marelui Stat-Major, idei proaspete.

Sayeret Matkal a fost întemeiată la sfârșitul anilor '50⁴²⁴, cu scopul de a crea o forță de elită capabilă de pătrunderi clandestine în teritoriul inamic și care „va fi antrenată să efectueze operațiuni de luptă, sabotaj și

⁴²⁴ Avraham Dar, către Statul Major, șeful AMAN și comandantul Unității 131, „Punerea bazelor pentru crearea Unității Secrete Mistaravim”, 2 octombrie 1955 (arhiva autorului, primit de la Avraham Dar).

strângere de informații”, după cum spune statutul său de la înființare. Până în anii '70, unitatea s-a specializat mai ales în pătrunderi în adâncime în spatele liniilor inamice, pentru a instala dispozitive extrem de sofisticate pentru ascultare și observare.⁴²⁵ A fost și încă este considerată cea mai bună unitate din IDF, primind întotdeauna cei mai buni recruți, care apoi trec printr-un curs de instrucție de douăzeci de luni, apreciat de unii ca fiind cel mai greu din lume.

Ehud Barak, care a fost primul ofițer care a crescut în Sayeret, a devenit comandantul său în 1971. Născut în kibbutz, scund, dar athletic și hotărât, Barak întrupa toate calitățile speciale pe care le cerea unitatea. Era totodată un politician iscusit, care știa cum să-și manevreze superiorii, și era ambițios fără margini, păstrându-și întotdeauna cumpătul. Din clipa în care a preluat comanda, Barak a insistat ca Sayeret Matkal să ia parte mai mult la operațiunile IDF⁴²⁶, în loc să adune

⁴²⁵ Dispozitivele de ascultare erau folosite un timp îndelungat, grație bateriilor nucleare care erau livrate de omul de știință american de origine evreiască Zalman Shapiro, proprietar al companiei NUMAC din Pennsylvania. Interviu cu Amit, 6 iunie 2005, și cu Amiram Levin, 16 iulie 2017. Ronen Bergman, „Bateriile nucleare și dispozitivele de ascultare secrete¹, *Yedioth Ahronoth*, 6 iunie 2017.

⁴²⁶ Barak avea dreptate să insiste, uneori până la agresivitate, pentru a fi integrați în operațiunile IDF. De-a lungul timpului, Sayeret Matkal a devenit sinonim cu excelența, hotărârea și originalitatea. Veteranii unității au ocupat după aceea poziții de vârf în armată și au devenit parte a elitei israeliene, după ieșirea la

informații din spatele liniilor inamice.

Prin urmare, Barak, ca expresia unui bucătar-șef care începe să gătească o masă extraordinară”⁴²⁷, spunea unul dintre ofițerii săi. Barak a examinat informațiile primite, punctele-țintă pe o hartă a Beirutului și planul anterior cu o sută de oameni.

— Șefule, nu e bine, i-a spus Barak lui Elazar. O forță de mărimea aceasta, care intră în Beirut și care va trebui să petreacă mult timp acolo, până când se face „cordonul de poliție”, va fi implicată într-un schimb de focuri. Ar putea fi multe pierderi de vieți, și de partea noastră, și a lor. Și civili.

Elazar l-a întrebat:

— Tu cum ai face-o?

Barak i-a răspuns:

— Odată ce ne asigurăm că cele trei ținte sunt acasă, vom intra în oraș cu o trupă mică, nu mai mult de

pensie. Ehud Barak, care ulterior a fost șef al Marelui Stat Major, a intrat în politică și a devenit ministru al apărării și prim-ministru. Uzi Dayan a devenit adjunct al Statului-Major și, în calitate de civil, șef al Consiliului Național de Securitate. Danny Yatom a ajuns director al Mossad. Shaul Mofaz a ajuns șef al Statului Major și ministru al apărării. Moshe Yaalon a devenit șef al Statului Major, ministru al apărării și vicepremier al lui Benjamin Netanyahu, el însuși veteran al Sayeret. Un raport făcut de cotidianul *Yedioth Ahronoth* la sfârșitul lui 2012 a dezvăluit că părți importante ale centrelor de putere economice, sociale, de securitate și politice din Israel erau în mâinile foștilor soldați din Sayeret Matkal, care nu este mai mare decât un batalion.

⁴²⁷ Betser, *Soldatul secret*, 143 (în ebraică).

cincisprezece oameni, mergem la apartamente, intrăm în ele, îi împușcăm și ieșim. Totul în câteva minute. Cu planificarea și mijloacele adecvate, și cu instrucția care trebuie, putem intra și ieși înainte ca forțele inamice adiționale să ajungă la locul faptei. Până își dau seama ce s-a întâmplat, vom fi duși de acolo. Cel mai important: să păstrăm elementul-surpriză.

Elazar a zâmbit și i-a dat lui Barak undă verde să înceapă planificarea.⁴²⁸

Planul pentru Operațiunea Izvorul Tinereții⁴²⁹ – raidul din Beirut – a fost creionat zile mai târziu. Unitatea de comando naval, Flotila 13, va lăsa trupa de soldați pe plajă, unde vor aștepta agenții Cezareea, cu mașini închiriate.

Echipa Mossad va duce apoi soldații pe strada Verdun, unde îi vor surprinde pe liderii Fatah în apartamentele lor, îi vor omorî, apoi se vor strecura înapoi pe plajă și vor scăpa înapoi în Israel. În același

⁴²⁸ Interviu cu Amnon Biran, 5 iunie 2011, și Barak, 24 noiembrie 2013.

⁴²⁹ Nu era prima dată când IDF acționa împotriva țintelor PLO în Liban, dar nu o mai făcuse pe scară largă, acum situația necesitând forțe combinate, inclusiv implicarea Mossad. Pentru informații asupra atacurilor anterioare din Liban (Operațiunea Bardas), a se vedea Nadei, *Cine îndrăznește câștigă*, 198-235 (în ebraică). Despre planificarea operațiunii Izvorul Tinereții, vezi Betser, *Soldatul secret*, 109-14 (în ebraică). Divizia de Operațiuni, Izvorul Tinereții, 9 aprilie 1973, MODA 580-75-401. Interviu cu Barak, 1 iulie 2013.

timp, alte trupe de comando vor ataca alte patru ținte diferite în Liban.

Era clar că, după operațiune, va fi foarte greu să mai efectueze o alta, de aceea israelienii voiau să atingă cât mai multe ținte posibil. Barak a spus că simțea că Elazar nu era încrezător că Sayeret va reuși să-i lovească pe cei trei comandanți PLO și că voia să „împrăștie riscul [de eșec] cu obiective adiționale”.

Acesta era un exercițiu complex, implicând coordonarea și integrarea unor unități diferite⁴³⁰, așa că Elazar a supravegheat personal unele dintre ședințele de instrucție. A ridicat problema că un grup de bărbați mișcându-se în mijlocul nopții prin centrul Beirutului ar putea trezi suspiciuni. A sugerat ca unii dintre bărbați să poarte haine de femei. „În acest mod, veți putea și să ascundeți mai multe arme”, a spus Elazar zâmbind.

Unii dintre membrii Sayeret nu au agreat faptul că șeful lor implica unitatea într-o operațiune care depășea strângerea de informații. Înainte de raid, a izbucnit o ceartă internă. Doi dintre ofițerii lui Barak, Amitai Nahmani și Amit Ben Horin, amândoi membri

⁴³⁰ Desantul pe țărm și drumul cu mașina spre destinație au fost repetate pe plaja de lângă un nou cartier de lux din nordul Tel Aviv-ului, Ramat Aviv, unde erau câteva blocuri-turn aflate în construcție, oarecum similare imobilelor luxoase în care locuiau țintele. Interviu cu Shaked, 1 mai 2013, și Barak, 13 ianuarie 2012.

din kibbutz ai mișcării de stânga Hashomer Hatzair, au afirmat că unitatea nu a fost creată ca o echipă a morții și că nu aveau vreo intenție de a deveni asasini. Barak a încercat să-i convingă, dar ei au cerut să vorbească cu o autoritate mai înaltă. Barak a stabilit o întâlnire cu șeful de stat major Elazar, care le-a vorbit despre importanța războiului împotriva terorii și de faptul că sânge evreiesc fusese vărsat de Fatah în Israel și în alte țări. A spus că era datoria lor să răspundă „cu forță și eleganță”. Cei doi au acceptat explicația și au fost alocați trupei din prima linie.

Barak a spus că a văzut în această ceartă „o dovadă a forței unității. Nu doar soldați profesional superiori, dar și oameni cu opinii, oameni care pun întrebări, care nu sunt mulțumiți doar cu o comandă pe care trebuie să o execute, dar cer să știe și logica din spatele ei”.

În timp ce comandourile navale din Sayeret și Flotila 13 se antrenau pentru debarcare, Yael și Model continuau să adune informații.⁴³¹ Yael a găsit un loc propice pentru debarcare – plaja privată a hotelului Sands, aleasă fiindcă avea accesul limitat doar la clienții

⁴³¹ Harari a hotărât să nu-i dea lui Yael detalii despre operațiune sau despre cronologia ei. „Posibilitatea, chiar și cea mai mică, că ar putea fi demascată fără să știm noi și silită să mărturisească tot ar fi pus în pericol forțele noastre”, mi-a spus el. Mossad, sumarul informațiilor pentru Operațiunea Izvorul Tinereții, 6 aprilie 1973 (arhiva autorului, primit de la „Gustav”). Interviu cu Amnon Biran, 5 iunie 2011.

hotelului și era aproape de parcare a acestuia. Apoi s-a plimbat pe străduțele din apropiere, o femeie măruntă, într-o rochie lungă și cu ochelari de soare, purtând o geantă de mână. Yael a fotografiat întreaga rută a trupei care urma a face raidul – plaja, străzile pe unde vor merge cu mașina, panoul telefonic pe care probabil trebuiau să-l arunce în aer pentru a nu se putea suna după întăriri, clădirile de pe strada Verdun, portarul de la intrare.

Yael a mai adunat informații despre stația de poliție din apropiere, care era la doar două sute de metri de blocuri, patrulele pe care le făceau polițiștii și cât timp le-ar fi trebuit să ajungă la locul faptei dacă ar fi fost chemați.

Înainte să raporteze comandantului că trupa era gata să plece, generalul de brigadă Emmanuel Shaked, ofițer de infanterie și de parașutiști, comandant suprem al operațiunii, a insistat să se întâlnească cu oamenii Cezareea care urmau să conducă mașinile cu oamenii lui de la plajă la obiective și înapoi. Zamir, Harari și Romi au venit cu echipa Cezareea pentru a se întâlni cu Elazar, Shaked și Barak, la o bază de instrucție a Sayeret.

Shaked a descris întâlnirea drept „nimic mai prejos de o adevărată catastrofa”. Le-a cerut oamenilor din Cezareea să se prezinte și să-și descrie experiența

combativă din trecut. „Când a fost ultima oară când ați ținut o armă în mână și ați folosit-o?” i-a întrebat. Spre groaza lui, majoritatea dintre ei nu ținuseră niciodată o armă în mână. Doar unii dintre ei fuseseră cel puțin în IDE. Cei care aveau vreun soi de pregătire militară făcuseră doar minimum de stagiu și le lipsea orice abilitate combativă.

Shaked a explodat de furie și s-a întors spre Zamir, spunând: „Scoate-ți vrăbiile afară din încăpere”. Shaked i-a spus lui Harari că „nu era pregătit să lase operațiunea să continue cu acești oameni, care nu sunt trupe combatante”.⁴³²

„Dacă ar fi fost trupe combatante, nu am fi avut nevoie deloc de IDF”, i-a răspuns Harari nervos. Elazar a intervenit și a acceptat promisiunea lui Zamir că „sunt războinici de cel mai înalt nivel în arena în care li se cere să joace, pentru a-i ajuta pe soldații din IDF să-și facă treaba”.

Pe 6 aprilie, cei șase agenți Cezareea au zburat la Beirut din diferite aeroporturi europene, având la ei pașapoarte germane, belgiene și britanice falsificate. S-au cazat separat la hotelul Sands, au închiriat mașini americane mari și le-au adus în parcare hotelului.

⁴³² Reconstituirea întâlnirii - din interviuri cu Shaked, 14 mai 2013, cu Harari, 29 martie 2014, și cu Amnon Biran, 5 iunie 2011.

În după-amiaza zilei de 9 aprilie, trupele IDF au fost duse la baza navală de la Haifa. La ședința de informare finală, Shaked le-a spus: „Nu trageți în țintă și plecați. Părăsiți apartamentul doar după ce vă asigurați că nu se va mai ridica niciodată”⁴³³.

La ora 16. 00, pe o Mediterană calmă, patru nave israeliene cu rachete navigau spre nord. La douăzeci de kilometri distanță de Beirut, au oprit motoarele și au aruncat ancora. La ora 17.00, unul dintre agenții Cezareea s-a întâlnit cu Yael la Hotel Phoenician. Ea a confirmat că cele trei ținte erau acasă. S-au despărțit și agentul a transmis prin radio trupei care aștepta mesajul: „Păsările sunt în cuiburile lor”.

Din nave au ieșit nouăsprezece bărci de cauciuc, fiecare încărcată cu trupe: douăzeci și unu din Sayeret Matkal, treizeci și patru din comandourile navale, douăzeci din unitatea de recunoaștere a parașutiștilor. Aceste trupe combatante de elită erau sprijinite de trei mii de alți oameni. Era una dintre cele mai mari operațiuni de asasinat planificat a secolului XX, dacă nu chiar cea mai mare. Harari, Zamir, Romi, Elazar și ministrul apărării Dayan erau într-un buncăr sub Kirya-Sarona – vechiul cartier al templierilor din Tel

⁴³³ Diferite note scrise de mâna comandantului operațiunii înainte de plecarea trupei, ca și note pentru ultima ședință informativă aparținând generalului de brigadă Immanuel Shaked, 4 aprilie 1973 (arhiva autorului, primit de la „Stark”).

Aviv, care adăpostea comandamentul IDF – și monitorizau operațiunea. În Bor – cuvântul ebraic pentru „groapă”, așa cum este cunoscut în mod neoficial buncărul – mai era și șeful AMAN, Eli Zeira. Acesta știa că, în ciuda faptului că aproape întreaga marină militară israeliană era mobilizată, Izvorul Tinereții era „o operațiune pentru care nu exista varianta de salvare”.⁴³⁴

Bărcile alunecau spre luminile Beirutului. Când au ajuns la plajă, oamenii din Flotila 13 i-au cărat pe membrii trupei de raid pe teren uscat, pentru a nu se uda și a nu-și strica deghizarea – având grijă suplimentară cu cei din echipă îmbrăcați în femei. Agenții Mossad așteptau în parcare hotelului cu mașinile.

Barak, îmbrăcat într-una dintre femeile din grup, era pe locul din față al uneia dintre cele trei mașini. „Mergem!” a ordonat, dar nimic nu s-a întâmplat. Șoferul Mossad transpira, cu întregul trup tremurând. Barak a crezut că era ori bolnav, ori rănit.⁴³⁵ Dar era doar speriat. „Nu am fost vreodată în locuri unde se trage, a recunoscut el. Am făcut o ultimă recunoaștere a zonei. Doi jandarmi cu arme semiautomate patrulează

⁴³⁴ Interviu cu Eli Zeira, 29 iunie 2013.

⁴³⁵ Interviu cu Barak, 24 noiembrie 2013

pe strada de lângă clădiri.” Barak și Muki Betser, luptător Sayeret de multă vreme, l-au calmat pe șofer, mințindu-l că nu se va trage.

„Mergem!” a repetat Barak, hotărând să nu-i raporteze despre jandarmi lui Shaked, care rămăsese pe nava de comandă, temându-se să nu anuleze misiunea.

Cele trei mașini au intrat în cartierul de lux Ramlet El Bayda din Beirut. La două blocuri de țință, echipa a coborât și a început să meargă pe jos – un bărbat împreună cu un altul îmbrăcat în femeie, în perechi. Era târziu, în jur de ora 23.00, dar încă mai erau oameni pe stradă. Erau și doi polițiști înarmați care stăteau acolo, plictisiți, fumând. Nu au băgat în seamă cuplurile care treceau pe lângă ei.

Muki Betser își avea brațul pe după Barak, cei doi fiind doar un alt cuplu la o plimbare romantică. „Îmi amintește de Roma”⁴³⁶, i-a șoptit Betser lui Barak.

Într-una dintre clădiri, al-Najjar dormea. În cealaltă clădire, în apartamente separate, ceilalți doi, Adwan și Nasser, dormeau și ei. La intrările celor două clădiri, cuplurile s-au separat și trupa s-a împărțit – trei grupuri la fiecare dintre ținte, un alt grup, sub comanda lui Barak, inclusiv un medic, rămânând să

⁴³⁶ Interviu cu Muki Betser, 10 iunie 2016

acopere strada.

Gărzile PLO despre care se credea că sunt în holurile blocurilor adormiseră în mașini și, fără a fi deranjați, soldații au început să urce pe scări, numărând etajele în timp ce urcau, pentru a nu nimeri în apartamentele greșite. Când fiecare grup a ajuns la ținta sa, oamenii și-au ocupat pozițiile și au pus mici încărcături explozive lângă ușă, iar fiecare comandant a apăsător de trei ori pe microfonul radioului lui. Când Barak a auzit cele trei semnale de la fiecare dintre cele trei grupuri, a răspuns cu cinci apăsări, ceea ce însemna „Executați”, în același timp, i-a transmis lui Shaked că celelalte atacuri în diverse locuri din Beirut puteau începe. Pentru a-și păstra elementul-surpriză, trebuia să intre în apartamente înainte să înceapă.

Micile încărcături explozive au deschis cele trei uși. O femeie care s-a trezit din cauza pașilor de pe scări și s-a uitat prin gaura cheii ușii sale a fost ucisă atunci când explozia a deschis ușa. Al-Najjar a ieșit din dormitorul său, și-a dat seama de ce se întâmplă și a încercat să se înkuie în altă cameră. Betser a ciuruit ușa cu foc automat, omorându-i și pe el, și pe soția sa. A doua țintă, Kamal Nasser, s-a ascuns sub pat și a tras cu pistolul, nimerindu-l pe unul dintre israelieni în picior. Soldații au răsturnat patul, l-au văzut pe Nasser și l-au ucis cu două rafale lungi de armă.

Înăuntrul celui de-al treilea apartament, Kamal Adwan a apărut în ușa cu un AK-47 în mână, dar a părut surprins să vadă că un bărbat și o femeie se uitau țintă la el și a ezitat pentru o secundă. Aceasta l-a costat viața, fiindcă israelienii au deschis focul cu semiautomatele Uzi ascunse sub haine.

În același timp, o santinelă PLO, care ar fi trebuit să apere țintele, dar adormise în mașina lui Renault Dauphine, s-a trezit și a ieșit din mașină cu pistolul în mână. Barak și Amiram Levin, unul dintre cei mai buni ofițeri ai lui, l-au împușcat cu pistoalele cu amortizor. Un glonț a lovit mașina și i-a pornit claxonul.⁴³⁷ Aceasta i-a trezit pe vecini, care au chemat poliția. „O dovadă că întotdeauna mai apare câte o surpriză, spune Betser. Neprevăzutul este cel mai previzibil lucru.”⁴³⁸

Polițiștii de la stația din apropiere aveau să se năpustească în curând spre strada Verdun, unde israelienii încă mai scotoceau apartamentele după documente. În cele din urmă, soldații au luat-o la goană pe scări, aproape lăsându-l acolo pe Yonatan Netanyahu, fratele lui Benjamin. Acum trebuiau să se bată cu poliția din Beirut. Levin stătea în mijlocul

⁴³⁷ Betser, *Soldatul secret*, 163.

⁴³⁸ Interviu cu Betser, 10 iunie 2016.

străzii, cu peruca blondă încă pe cap, plimbându-și Uziul în dreapta și stânga, împrôșcând gloanțe. Barak era în stradă, trăgând spre polițiști. Betser a tras într-un Land Rover de poliție și l-a acoperit pe Levin. Un jeep cu patru soldați libanezi a apărut și a frânat strident în mijlocul focului încrucișat. Israelienii au tras în el, iar Betser a aruncat o grenadă, omorându-i pe trei dintre ocupanți. Șoferul era ușor rănit. Yael l-a văzut de la fereastra ei, șezând pe trotuar, plângând în hohote ore întregi, până a fost dus la spital.

Asasinii au ținut în loc poliția, iar soldații s-au urcat repede în mașini și s-au grăbit înapoi spre plajă. Au împrăștiat tripotzi mici din oțel în spatele lor, găurind cauciucurile mașinilor de poliție care îi urmăreau. Barak a luat radioul și a chemat comandourile navale să vină să-i ia. În ciuda haosului, a rămas calm și a reușit să se detașeze de moment. „Îmi amintesc că mă uitam cu uimire la străzi, spunea el. Nu mai fusesem niciodată pe așa străzi magnifice, nu mai văzusem așa blocuri frumoase. Era un gen de clădiri cu care nu eram obișnuiți în Israel.” Peruca îl încălzea, așa că a deschis geamul și a simțit o adiere răcoroasă care-i mângâia fața. S-a relaxat. Un bărbat a fugit spre curbă, strigând către mașină să încetinească.

— Împușcă-l, Muki, i-a spus lui Betser.⁴³⁹

— Este angajat la pompa de benzină, nu este polițist. Betser nu a tras.

A doua trupă, cea din unitatea de parașutiști de recunoaștere, care ataca o clădire în alt cartier din Beirut, a fost mai puțin norocoasă. Au omorât gărzile de la intrarea clădirii PFLP pe care o atacau, dar nu știau că există un al doilea post de gardă. Un palestinian a deschis focul, rănind grav trei soldați. Doi dintre ei au fost evacuați la o mașină care aștepta acolo. Al treilea, Yigal Pressler, a fost atins de paisprezece gloanțe. Un soldat din comandoul naval l-a ridicat și a fugit spre mașină, dar un om PFLP, crezând probabil că Pressler era un palestinian, a încercat să-l salveze, sărind pe soldat. Cei trei au căzut grămadă pe jos. Unul dintre brațele lui Pressler era paralizat, dar a reușit să-și armeze pistolul cu dinții. Palestinianul a fugit. Soldatul a luat-o la fugă după el, iar Pressler a crezut că a fost lăsat singur.⁴⁴⁰ Se gândea să se arunce în aer cu o grenadă, când soldatul s-a întors și l-a ridicat din nou.

⁴³⁹ Cartierul general al infanteriei și al trupelor aerportate, raportul operativ asupra Operațiunii Izvorul Tinereții, 11 mai 1973 (arhiva autorului, primit de la „Stark”). Amnon Biran, „Primăvara forțelor de elită”, *Mabat Malam*, aprilie 2011 (în ebraică). Interviuuri cu Barak, 24 noiembrie 2013, „Ciocolata neagră”, noiembrie 2012, „Negru”, ianuarie 2013, și Aviram Halevi, 12 octombrie 2010. Betser, *Soldatul secret*, 164-166.

⁴⁴⁰ Interviu cu Yigal Pressler, 6 iulie 2017.

Aerul bubuia de focuri de armă, explozii și țipete. S-au aprins luminile în clădirile din jur.

În loc să se retragă imediat, comandantul trupei, Amnon Lipkin-Shahak, cu un calm care i-a adus o citare pe ordinea de zi din partea șefului de stat major, le-a ordonat oamenilor săi să rămână pe poziții să-și îndeplinească misiunea și să pună explozibili pe zidurile clădirii.

„Cel mai greu moment, a spus Lipkin-Shahak, nu a fost în timpul luptei efective, ci atunci când ne-am întors la mașini. Am fost uimit să văd că mașina cu răniții nu era acolo”.⁴⁴¹ El și oamenii lui, inclusiv grav rănitul Pressler, erau blocați în inima Beirutului cu doar două mașini. A treia, condusă de un agent Cezareea și având doi răniți grav, dispăruse. Radiourile nu funcționau. Căutările rapide nu au pus în evidență nimic. „Era foarte îngrijorător”, spunea Likin-Shahak. Nu voia să se retragă fără să știe unde îi sunt răniții, dar nu avea altă variantă. A dat ordinul să se înghesuie în cele două mașini și au luat-o spre plajă. Imediat după ce au plecat, au auzit o explozie puternică și au văzut clădirea atacată căzând. Ulterior, au aflat că treizeci și cinci de activiști PFLP au fost îngropați sub ruine.

⁴⁴¹ Interviu cu Amnon Lipkin-Shahak, 26 mai 2011. Klein, *Striking Back*, 168–169.

Când au ajuns la plajă, l-au găsit pe agentul Cezareea șezând în mașină, cu cei doi camarazi ai lor pe bancheta din spate, unul fiind deja mort din cauza pierderii de sânge.⁴⁴² Șoferul era lac de transpirație, fumând o țigară cu degete tremurânde. „L-am întrebat ce s-a întâmplat, spunea Lipkin-Shahak, de ce nu ne-a așteptat, de ce nu l-a așteptat pe medicul unității să-i trateze pe răniți. Era un pic confuz, dar, dacă l-am înțeles bine, a auzit focul de armă la începutul raidului și a crezut că nu vom mai ieși în viață de acolo, așa că a hotărât să plece și să ajungă la plajă”.

Oamenii lui Lipkin-Shahak erau furioși. „A fost o greșeală să lăsăm oameni fără experiență de luptă să fie implicați în așa ceva, spunea unul dintre ei. Tipul ăla din Cezareea a văzut că avem probleme și a intrat în panică. A fugit”.

Întreaga echipă s-a urcat în bărci și s-a întors la navă. Un alt rănit a murit în timpul operației pe navă. Doi dintre parașutiști nu s-au putut abține și au început să țipe la agentul Cezareea, responsabil de moartea celor doi camarazi ai lor.⁴⁴³ Unul dintre soldați l-a plesnit, el a răspuns cu un pumn, și a început o bătaie pe punte, până când ceilalți i-au despărțit.

⁴⁴² Interviu cu Lipkin-Shahak, 3 aprilie 2012.

⁴⁴³ Interviu cu „Sinbad”, octombrie 2013.

Dar, până la răsărit, toți soldații erau înapoi în Israel. Când Barak a ajuns acasă, soția lui, Nava, încă dormea. Și-a pus bagajul jos și s-a întins lângă ea, epuizat, cu bocancii încă în picioare. Când ea s-a trezit, a fost uimită să-l găsească pe soțul ei dormind tun lângă ea, cu machiaj pe față și urme lucioase de ruj pe buze.⁴⁴⁴

A doua dimineață, în Beirut, înconjurați de dărâmăturile nopții trecute, nimeni nu a băgat-o în seamă pe femeia slabă care a venit la oficiul poștal de pe strada Madame Curie. Yael îi scrisese o scrisoare ofițerului ei de legătură, în care-și descria trauma căpătată de la ce văzuse pe fereastra apartamentului ei.⁴⁴⁵

Dragă Emile, încă mai tremur din cauza a ceea ce s-a întâmplat noaptea trecută. Brusc, în mijlocul nopții, am fost trezită de sunetul unor explozii foarte puternice. [...] M-a lovit panica – atacă israelienii! [...]

A fost oribil. [...] În această dimineață, totul părea un coșmar. Dar nu a fost. Acei israelieni oribili chiar au fost aici. [...] Pentru prima oară pot să înțeleg de ce există atâta ură pentru acea țară și pentru evrei. [...] Cu adevărat, aceasta este o zonă rezidențială pașnică,

⁴⁴⁴ Interviu cu Barak, 24 noiembrie 2013

⁴⁴⁵ Copia scrisorii, aflată în arhiva autorului, a fost obținută de la „Deșert”.

frumoasă, cu oameni de treabă, foarte cumsecade.

Yael i-a spus lui „Emile” că voia să vină să-l vadă în vacanță pentru a se calma și „chiar îmi este dor de tine (mai mult decât mă așteptam)”. Cu cerneală invizibilă, a adăugat: „A fost un spectacol extraordinar ieri-noapte. Jos pălăria!”

Pentru a evita să atragă suspiciuni, Yael a mai rămas în Beirut încă o săptămână, cu toate că se temea din ce în ce mai mult că va fi descoperită, din cauza măsurilor dure de securitate aplicate în zonă după raid. „Când avionul a decolat și roțile s-au ridicat de la sol, m-am relaxat în scaunul meu. Am simțit stresul de a-mi ține personajul de acoperire aproape de fiecare organ al corpului și de suflet, cum slăbea treptat, rupt de pe mine bucată cu bucată. Când am aterizat la Heathrow, brațele îmi erau amortițe și mi-a fost greu să mă ridic din scaun. Mi-au mai trebuit câteva secunde înainte să pot ieși din avion.”⁴⁴⁶

În Israel, Izvorul Tinereții a fost considerat un succes extraordinar. Toate obiectivele sale fuseseră atinse. Au fost uciși trei oficiali de vârf ai PLO, laolaltă cu alți cincizeci, aproape toți membri PLO. Salaf Khalaf (Abu

⁴⁴⁶ Mass, *Yael, luptătoarea Mossad din Beirut*, 66 (în ebraică) (prim draft necenzurat al manuscrisului aflat în arhiva autorului, primit de la „Maurice”).

Yiad), comandantul suprem al lui „Septembrie Negru”, a scăpat din pur noroc, fiindcă a părăsit unul dintre apartamentele care erau țintite și unde își petrecea timpul chiar înainte să se declanșeze raidul.⁴⁴⁷ Au fost distruse patru clădiri și ateliere pentru construit arme. Capturarea unui mare număr de documente din apartamentul lui Adwan a fost privită drept o catastrofa de către palestinieni. Acestea le-au dat celor din Shin Bet o mulțime de detalii privind celule PLO din teritoriile ocupate⁴⁴⁸ și au dus la un număr de arestări, efectiv distrugând rețeaua Fatah de acolo.

Datorită succesului, nimeni n-a mai dat atenție în Israel comportamentului neprofesional al celor doi șoferi Mossad, ambii membri ai unității de elită a lui Harari, și faptului că împiedicaseră asigurarea asistenței medicale pentru cei doi oameni care au murit din cauza rănilor, și nici faptului că ar fi putut produce

⁴⁴⁷ El și aghiotantul lui, Tawfiq Tirawi, îi vizitau pe cei trei teroriști care fuseseră la masacrul de la München și fuseseră eliberați de germani. Pe la ora 1. 00 a. m., își amintește Tirawi, au auzit focuri de armă și una dintre gărzile de corp care așteptau afară s-a năpustit înăuntru și a răcnit: „Al-Mossad, al-Mossad, sunt aici”. Interviu cu Tawfiq Tirawi, iunie 2002.

⁴⁴⁸ Documente adiționale indicau legături dintre PLO și organizații de stânga din Europa, întărind poziția Mossad ca instituție care putea fi utilă statelor occidentale în lupta lor împotriva terorismului local, dar și afirmația Israelului că doar cooperarea va putea bloca fenomenul. Interviu cu Shimshon Yitzhaki, 2 septembrie 2015, și Reuven Hazak, 1 februarie 1999. Sayigh, *Lupta armată*, 311.

un și mai mare dezastru.⁴⁴⁹

Operațiunea a șocat Libanul.⁴⁵⁰ Guvernul libanez a demisionat din cauza neputinței sale în fața „agresiunii israeliene”.

Lumea arabă era în fierbere, iar în Egipt, cotidianul cel mai important, *Al-Ahram*, comenta că scopul operațiunii fusese „să inoculeze în inimile arabilor ideea că Israelul controla regiunea”. Mulțumită Izvorului Tinereții, mitul că Mossad putea lovi oriunde și oricând a început să capete veridicitate în lumea arabă.

11.

„Identificarea greșită a unei ținte nu este un eșec. Este o eroare”

Succesul răsunător al operațiunii Izvorul Tinereții nu a însemnat o abandonare a șirului de asasinate planificate ale Mossad-ului în Europa. În ultimele zile ale pregătirilor pentru raidul din Beirut, Meiri și un alt agent erau la Paris, așteptându-l pe Basil al-Kubaisi,

⁴⁴⁹ La câteva zile după operațiune, generalul de brigadă Shaked a cerut ca directorul Mossad să-l dea afară pe agentul Cezareea, iar când acesta a refuzat, Shaked a insistat pe lângă șeful de stat-major Elazar să-i ceară premierului să ordone să fie concediat, dar „în atmosfera euforică de după operațiune, nimeni nu a vrut să mă asculte”. Interviu cu Shaked, 1 mai 2013.

⁴⁵⁰ Citat în *Haaretz*, 12 martie 1973.

profesor de drept la Universitatea din Beirut și activist mărunț în PFLP, să termine treaba cu o prostituată înainte să-l omoare.⁴⁵¹ („Am decis că, așa cum i se acordă unui condamnat o ultimă dorință, tipul ăsta merită ceva sex înainte să moară”, spunea Meiri).

Apoi, la doar câteva ore după ce trupele participante la Izvorul Tinereții s-au întors în Israel, Harari, Meiri și alți cinci agenți au mers la Atena⁴⁵², unde l-au ucis pe Zaid Muchassi cu o bombă plasată în salteaua patului lui de hotel. Muchassi tocmai fusese numit reprezentantul Fatah în Cipru, unde îl înlocuise pe Hussein Abd al-Chir, pe care Mossad de asemenea îl omorâse, pe 24 ianuarie, cu o bombă în salteaua patului

⁴⁵¹ Mossad îl suspecta pe al-Kubaisi de plănuirea unui atentat asupra vieții prim-ministrului Golda Meir, prin detonarea unei mașini-capcană, în timp ce convoiul ei trecea prin New York, în cadrul unei vizite. Al-Kubaisi a ajuns la Paris în februarie și s-a cazat într-un mic hotel lângă Place de la Madeleine. A început imediat să meargă în baruri frecventate de tineri arabi. Nehemia Meiri a simțit că era prea bătrân să se amestece cu ei, așa că a aplicat metoda extrem de neortodoxă de a-l trimite pe fiul lui, Moshe, să-l țină sub observație pe al-Kubaisi. Băiatului îi lipsea minima pregătire în spionaj, dar Moshe spune că Nehemia era convins că îi transmisese totul din genele sale. „Intram în bar, comandam ceva de băut și începeam să discut cu unul dintre arabi. Aveam o geantă cu o cameră ascunsă și, în timp ce stăteam acolo, făceam poze oamenilor din bar. “ Din aceste fotografii, dar și din documentația de la alte echipe de supraveghere, Mossad a identificat întâlniri între al-Kubaisi și membri Fatah. Interviu cu Moshe și Nehemia Meiri, 12 iunie 2012.

⁴⁵² „Spre regretul nostru, nu croncăne singuri. Trebuie ajutați”, a explicat „Kurtz”, care a participat la omorârea lui Hussein al-Chir. Interviu cu „Kurtz”, octombrie 2005. Klein, *Striking Back*, 137-138.

unui hotel din Nicosia.

La data de 10 iunie, a venit informația care indica faptul că Wadie Haddad îi trimisese pe doi dintre oamenii lui la Roma, pentru a efectua un atac la un birou al companiei aeriene El Al. Informația venise de la un agent al Joncțiunii, adânc infiltrat în organizația lui Haddad. Acest recrut nou și promițător, care va fi descris în raportul anual AMAN drept „o sursă extraordinară, cu acces excelent și exclusiv la organizația lui Haddad”⁴⁵³, acceptase să spioneze în schimbul banilor și i se dăduse numele de cod Itzavon, care în ebraică înseamnă „Tristețe”. O echipă comandată de „Carlos”, un agent din Baioneta, a început să-i urmărească pe cei doi oameni, care se plimbau prin Roma cu un Mercedes cu numere de Germania.

În noaptea de 16 spre 17 iunie, echipa Baionetei a plantat o bombă sub mașină. Dimineata, când unul dintre palestinieni s-a urcat în mașină și a plecat, a fost urmărit de o mașină Mossad, cu Harari la volan și Berry pe locul din dreapta, ținând o telecomandă de mărimea unei cutii de pantofi. Pentru ca bomba să fie detonată, trebuia menținută o distanță minimă față de

⁴⁵³ Mossad, Departamentul de Istorie, *Raport despre Operațiunea Arsuri Gastrice*, 1996, citat din Raportul Anual AMAN 1978-1979 (arhiva autorului, primit de la „Lexicon”).

mașină. După câteva minute, palestinianul a oprit mașina pentru a-l lua pe camaradul său, care stătea la altă adresă, și apoi au plecat mai departe. Berry era cât pe-acți să apese butonul exact atunci când mașina intra în Piața Barberini, locul unde este Fântâna Tritonului, o importantă lucrare a faimosului sculptor Gian Lorenzo Bernini.

Harari cunoștea bine Roma, din zilele de după al Doilea Război Mondial, când ajuta emigranții evrei să ajungă în Israel, și era o persoană care aprecia arta. „Nu! Stop! Statuia... E Bernini! Nu detona!” a strigat la Carlos, care era foarte nedumerit, apoi a început să explice importanța lucrării pentru el.

Câteva secunde mai târziu, când mașina celor doi palestinieni se îndepărtase de statuie, a fost apăsat butonul.⁴⁵⁴ Partea din față a mașinii a explodat și cei doi au fost foarte grav răniți. Unul a murit mai târziu la spital. Poliția a găsit arme în mașină și a interpretat explozia drept un „accident de muncă”, presupunând că oamenii din mașină erau teroriști care aveau o bombă în mașină și o manevraseră incorect.

„Tristețe” a mai raportat despre activitățile lui Mohammed Boudia, șeful operațiunilor PFLP din

⁴⁵⁴ Interviu cu Harari, 11 aprilie 2014. O relatare similară în anumite puncte apare la Klein, *The Master of Operations*, 17–19. „Two Bomb-Carrying Arabs Injured în Explosion”, *JTA*, 18 iunie 1973.

Europa.⁴⁵⁵ Boudia era o combinație multicoloră de revoluționar algerian, playboy bisexual boem, aventurier și terorist șef, care lucra și pentru Haddad, și pentru „Septembrie Negru”. Micul teatru pe care îl avea în Paris, Théâtre de l'Ouest, era folosit drept acoperire pentru planurile sale de a ataca israelieni și evrei.

Mulțumită rapoartelor primite de la „Tristețe”, Shin Bet a reușit să-i împiedice unele dintre planuri înainte să fie duse la sfârșit. Unul era legat de detonarea simultană a unor bombe puternice cu TOT, în cele mai mari șapte hoteluri din Tel Aviv, în noaptea Seder din timpul Paștelui evreiesc, din 1971.

În iunie 1973, „Tristețe” a raportat că Boudia plănuia un alt mare atac.⁴⁵⁶ O echipă de treizeci de agenți din Baioneta și Curcubeu l-au urmărit prin tot Parisul înainte să apară o ocazie, atunci când și-a parcat mașina în Rue des Fossés Saint-Bernard, în Cartierul Latin. Când s-a întors și a pornit-o din nou, o bombă sensibilă la presiune, plasată sub scaunul său, a explodat și l-a omorât.

Seria de succese ale Baionetei a generat un val de

⁴⁵⁵ Interviu cu Hadar, 7 februarie 2012.

⁴⁵⁶ Interviuri cu Harari, 12 februarie 2014, „Ciocolata Neagră”, 2 noiembrie 2012, și Klein, 28 mai 2014

euforie în toată organizația.⁴⁵⁷ „Era ca și cum nu exista nimic care nu putea să fie făcut de către Mossad, spunea un veteran Cezareea, și că nu trăia cineva la care să nu putem ajunge”.⁴⁵⁸

Acestea fiind spuse, răfuiala cu „Septembrie Negru” rămânea deschisă. La nouă luni după oribilul masacru din München – atacul care a generat înmulțirea asasinatelor planificate – membrii de vază ai „Septembrie Negru” erau încă în libertate. Mossad omorâse mulți oameni, dar nu pe cei unsprezece pe care îi voia cel mai mult. Aceștia îi includeau pe cei trei supraviețuitori ai operațiunii, care fuseseră închiși, dar eliberați, după ce „Septembrie Negru” deturnase un avion Lufthansa și îi forțaseră pe germani să le dea drumul. Ceilalți opt fuseseră identificați de Mossad ca fiind legați de planificarea, comanda sau executarea atacului.

⁴⁵⁷ Boudia a fost o pierdere gravă pentru PFLR. Două zile mai târziu, organizația a anunțat că îl răz bunase pe Boudia, omorându-i pe atașatul militar israelian la Washington D. C., colonelul Yosef „Joe” Alon, care fusese împușcat mortal pe alea a casei sale din Maryland în 1 iulie. Circumstanțele efective ale morții lui Alon rămân un mister și în centrul multor teorii ale conspirației. Investigația s-a redeschis recent, după ce au apărut dovezi că Ilich Ramirez Sanchez – Carlos „Șacalul” – a fost implicat sau cel puțin știa despre eveniment. Adam Goldman, „I Wrote to Carlos the Jackal, and an Israelis Assassination Case Was Revived”, *New York Times*, 8 ianuarie 2017. Corespondență prin e-mail cu Sophie Bonnet, regizor al unui viitor documentar despre Carlos „Șacalul”, mai 2017.

⁴⁵⁸ Interviu cu „Kurtz”, octombrie 2005.

În vârful acelei liste era Ali Hassan Salameh, ofițerul de operațiuni al „Septembrie Negru”.

Tatăl lui Ali Salameh, Hassan Salameh, fusese unul dintre cei doi comandanți ai forțelor palestinienne în 1947, când a izbucnit războiul după decizia ONU de a crea Israelul. Haganah încercase și eșuase în mod repetat să-l asasineze, până când, într-un final, a fost ucis în luptă.

Fiul său purta o grea povară. „Voiam să fiu eu însumi, [dar]... eram tot timpul conștient că sunt fiul lui Hassan Salameh și că trebuie să mă ridic la acel nivel, chiar dacă nu mi se spunea cum trebuie să trăiască fiul lui Hassan Salameh, spunea Ali Salameh într-unul dintre cele doar două interviuri pe care le-a acordat vreodată. Educația mea a fost politizată. Am trăit cauza palestiniană, într-o vreme când acea cauză se transforma într-un cerc vicios. Erau un popor fără conducere. Oamenii erau dispersați, iar eu eram parte din acea dispersie. Mama mea voia ca eu să fiu un alt Hassan”.

Dar pe la mijlocul anilor '60, presiunea din partea familiei lui Ali, împreună cu cea a lui Yasser Arafat, a fost de ajuns. Ali a cedat și s-a dus la biroul de recrutări

al Fatah.⁴⁵⁹ „Am ajuns să fiu foarte atașat de Fatah, își amintea. Găsisem ceea ce căutasem”.

„S-a transformat foarte repede în favoritul lui Arafat”, spunea Harari.

În 1968, a fost trimis în Egipt de către Arafat, pentru a se instrui în strângerea de informații și operarea explozibililor. A devenit aghiotant al lui Abu Iyad, care l-a pus să supravegheze identificarea și lichidarea arabilor care colaborau cu israelienii.

Salameh era tânăr, charismatic, bogat și arătos, și îi plăcea viața pe picior mare, care mergea mână în mână cu statutul de membru în Rasd, ramura de informații secrete a Fatah. Își combina dragostea față de femei și petreceri cu activitățile teroriste, într-un mod care „ridica sprâncene în Fatah”⁴⁶⁰, conform unui raport militar israelian despre el.

Mossad credea că Salameh fusese implicat într-o lungă serie de atacuri teroriste, unele împotriva Iordaniei, altele împotriva Israelului, inclusiv deturnarea avionului Sabena. Documente luate din apartamentul lui al-Najjar din Beirut indicau că responsabilitățile lui Salameh includeau legăturile cu

⁴⁵⁹ Nadia Salti Stephan, „Abu Hassan by Abu Hassan”, *Monday Morning*, aprilie 1976.

⁴⁶⁰ Departamentul de Cercetare al AMAN, „Activitatea teroristă din străinătate”, 1 mai 1969 (arătat autorului de „Lexicon”).

organizațiile teroriste europene și că-l invitasă pe Andreas Baader, cofondatorul grupului german Baader-Meinhof, într-o tabără palestiniană de antrenament din Liban. „Le-am arătat documentele germanilor, spunea Shimshon Yitzhaki, șeful unității contrateroriste a Mossad-ului, ca să le fie clar faptul că pericolul terorii palestiniene era și grija lor”.⁴⁶¹

Nu există vreun dubiu asupra acestor acuzații, dar Mossad era totodată convins că Salameh era implicat în planificarea și executarea masacrului de la München, și că fusese chiar prezent nu departe de locul faptei, când trupa a fost trimisă la Connollystrasse 31, în Satul Olimpic. Totuși, Mohammed Oudeh insista că Salameh nu fusese deloc implicat⁴⁶² și că el, Oudeh, a planificat și comandat operațiunea. Îndoieli despre rolul lui Salameh au fost prezentate și în două cărți despre subiect, *The Good Spy* a lui Kai Bird și *Striking Back* a lui Aaron Klein.

Dar până în ziua de azi, Yitzhaki rămâne la convingerea lui: „Faptul că Abu Daoud, la niște ani după eveniment, când Salameh nu mai era în viață, a vrut să-și asume întregul merit nu face nicio diferență. Ali Salameh nu era prezent când a avut loc atacul de la

⁴⁶¹ Interviu cu Issaki, 2 septembrie 2015. Bird, *Good Spy*, 90.

⁴⁶² Bird, *Good Spy*, 133-34. Klein, *Striking Back* 192.

München, dar a fost implicat în cel mai profund mod posibil în planificarea, recrutarea personalului și ducerea la bun sfârșit a acelei crime șocante”.⁴⁶³

În orice caz, Salameh era marcat.⁴⁶⁴ „Ali Hassan Salameh era ținta numărul unu, a spus Harari. L-am vânat multă vreme”. Totuși, Mossad-ul avea doar o fotografie recentă a lui, pe care o foloseau fără succes în încercarea de a-l localiza. Informațiile despre el i-au plimbat pe agenții Baionetei la Hamburg, Berlin, Roma, Paris, Stockholm și alte orașe europene. De fiecare dată, se părea că abia plecase de acolo.

Norocul a apărut la mijlocul lui iulie 1973, după ce un algerian pe nume Kemal Benamene, care lucra pentru Fatah și avea legături cu „Septembrie Negru”, a plecat din apartamentul lui din Geneva pentru a zbura la Copenhaga și l-a așteptat acolo. Mossad-ul avea motive să creadă că acesta plănuia un atac împreună cu Salameh și l-a urmărit. Dacă rămâneau aproape de Benamene, se gândeau israelienii, vor ajunge la Salameh și vor reuși să-l omoare.

Oamenii din Cezareea care-l urmăreau pe Benamene au văzut că nu a părăsit aeroportul din Copenhaga, ci a mers în zona pentru pasagerii aflați în tranzit și imediat

⁴⁶³ Interviu cu Issaki, 2 septembrie 2015.

⁴⁶⁴ Citat al lui Harari din Yarin Kimor, *Buze sigilate*, Canalul 1, 20 septembrie 2014.

a zburat spre Oslo.⁴⁶⁵ De acolo a luat un tren până la Lillehammer. Tot timpul, a fost urmărit de agenți Mossad. Harari și Romi au ajuns la concluzia că bărbatul urma să se întâlnească cu ținta lor în liniștitul oraș norvegian.

Comandând personal două echipe ale Baionetei angajate în misiuni altundeva în Europa, Harari a format rapid o trupă de acțiune.⁴⁶⁶ Echipa de doisprezece oameni era condusă de Nehemia Meiri și conținea un amestec de asasini instruiți și alți agenți și oameni din Cezareea, care știau norvegiană și erau disponibili pentru această misiune. Unul dintre acești membri ai echipei era Sylvia Rafael, agenta care călătorea prin lumea arabă, pozând drept fotojurnalista canadiană antiisraeliană Patricia Roxburgh și adunând multe informații valoroase despre armatele din regiune.

Alți membri ai echipei erau Avraham Gehmer, ofițerul care o instruisese pe Rafael, Dan Arbel, un om de afaceri danezo-israelian care lua parte ocazional la operațiuni Mossad în țările arabe, ajutând la partea de

⁴⁶⁵ Klein, *Striking Back*, 186-187. Interviuuri cu Harari, 10 martie 2014, Ilan Mizrahi, 22 octombrie 2014, „Kurtz”, octombrie 2005, „Ciocolata Neagră”, noiembrie 2012.

⁴⁶⁶ Într-o altă variantă, Benamene s-a urcat la Milano într-un tren cu destinația Oslo, urmărit fiind de o echipă Mossad, și acolo, conform unuia dintre urmăritori, „a apărut eroarea când l-am confundat cu un alt pasager din tren”. Interviu cu „Shaul”, iunie 2017.

logistică și închiriind mașini și apartamente, și Marianne Gladnikoff, imigrantă din Suedia și fost agent Shin Bet, care se alăturase Mossad-ului destul de recent, dar care vorbea fluent limbile scandinave.

Ce s-a întâmplat apoi este o chestiune care a generat unele dezbateri. Într-o variantă, probabil cea mai exactă, echipa de supraveghere Cezareea i-a pierdut urma lui Benamene în Lillehammer. Apoi au început să folosească „metoda pieptănelui”, o tehnică la care pusese umărul și Meiri în anii '50, când căuta agenți KGB în Israel, ceea ce i-a permis echipei să acopere zone urbane mari și să localizeze rapid ținta. După o zi de căutări, au strâns plasa în jurul unui bărbat care stătea cu un grup de arabi într-o cafenea în centrul orașului. Arăta, au crezut ei, exact ca bărbatul din fotografia lui Salameh pe care o aveau, „așa cum doi frați seamănă unul cu celălalt”⁴⁶⁷, a spus ulterior generalul Aharon Yariv, fostul șef al AMAN, care era acum consilierul pe antiterorism al prim-ministrului Meir.

În altă versiune, bărbatul identificat drept Salameh nu doar că stătea cu niște arabi necunoscuți la o masă într-o cafenea, ci a fost chiar văzut laolaltă cu activiști

⁴⁶⁷ Gen. Aharon Yariv, interviu BBC, 23 noiembrie 1993.

Fatah cunoscuți. În această versiune, israelienii au observat că suspectul era cu alți teroriști știuți, și astfel au avut un indiciu suplimentar, pe lângă fotografie, că acesta era cel mai probabil bărbatul pe care-l căutau.

În orice caz, un raport că Salameh fusese clar identificat a fost trimis la Cartierul General Mossad, pe strada Shaul Hamelech din Tel Aviv. Dar lui Harari i s-a spus că nu era posibil să vorbească cu directorul, Zvi Zamir, fiindcă acesta hotărâse să meargă el însuși la Lillehammer, pentru a fi acolo când va avea loc lovitura. Harari le-a comunicat oamenilor lui să continue supravegherea.

Au descoperit în curând că bărbatul despre care credeau că este Salameh ducea o viață liniștită în Lillehammer. Avea o prietenă norvegiană blondă care era însărcinată în ultimele luni. Mergea la cinematograful și la o piscină interioară din oraș. Nu trăda vreo agitație sau grijă a unui om îngrijorat că Mossad-ul s-ar putea să-l caute.

Marianne Gladnikoff a cumpărat un costum de baie și a mers la piscină pentru a-l supraveghea și a-l observa. Ce a văzut a făcut-o doar să se întrebe dacă acest bărbat chiar era cel mai căutat terorist palestinian, totuși.

Nu era singura.⁴⁶⁸ Dar, când Gladnikoff și alții și-au exprimat dubiile față de Harari – care la rândul lui le discutase cu Zamir, aflat deja în Oslo, pe drum spre Lillehammer –, acestea au fost respinse. „Le-am spus că ne gândeam că acesta nu este omul nostru, a spus un agent poreclit Shaul. Dar Mike și Zvika [Zamir] au zis că nu conta. Au spus: «Chiar dacă nu este Salameh, nu există îndoială că este un alt arab cu legături cu teroriști. Deci, chiar dacă nu-l nimerim pe Salameh, cel mai rău lucru pe care-l putem face este să omorâm un terorist mai puțin important, dar tot un terorist.»”

Harari avea părerea lui: „Șapte agenți fac o identificare pozitivă între fotografie și bărbatul pe care l-am văzut pe stradă, și doar o minoritate crede că nu este el. Trebuie să decizi și te iei după majoritate. Cel mai simplu lucru este să spui: «Nu apăsa pe trăgaci», dar așa nu vei rezolva nimic.”⁴⁶⁹

Ținta a fost ținută sub observație. Într-o convorbire telefonică de sâmbătă, Zamir, care nu reușise să ia trenul spre Lillehammer, i-a ordonat lui Harari să treacă la fapte. În acea seară, bărbatul și prietena lui au plecat din apartamentul lor și au mers cu un autobuz

⁴⁶⁸ Meiri, pe de altă parte, chiar credea că bărbatul care aparent ducea o viață liniștită în Lillehammer era într-adevăr Salameh. Interviu cu Harari, 10 martie 2014, Nehemia și Moshe Meiri, 12 iunie 2012, și „Shaul”, iunie 2017.

⁴⁶⁹ Interviu cu Harari, 23 martie 2014

către un cinematograf. Echipa Baionetei, în mașini și pe jos, nu i-au pierdut din vedere. În jurul orei 22. 30, cuplul a plecat de la cinema și a luat autobuzul spre casă. Când au coborât din autobuz, un Volvo gri a oprit lângă ei, iar Shaul și Y., un alt agent, au ieșit din mașină. Cei doi au scos pistoale Beretta cu amortizoare și l-au împușcat pe bărbat de opt ori înainte să fugă înapoi la mașină și să dispară. Au lăsat-o pe femeie, care nu a fost atinsă, îngenuncheată deasupra victimei, urlând în timp ce-i ținea capul însângerat.

Asasinii au mers la un loc de întâlnire pregătit dinainte, unde așteptau câțiva dintre ceilalți membri ai echipei și Mike Harari. Shaul a raportat că misiunea fusese un succes, dar au adăugat că au văzut o femeie care a fost martoră la crimă cum își nota numărul de înmatriculare al Volvo-ului, în timp ce ei plecau.

Harari i-a spus omului cu logistica, Arbel, să parcheze mașina pe o stradă laterală și să arunce cheile într-o canalizare. Apoi, Arbel și Gladnikoff urmau să ia un tren spre Oslo și să zboare la Londra și apoi în Israel. Ceilalți agenți trebuiau să aștepte în apartamente închiriate câteva ore și apoi să zboare și ei. Între timp, Harari și cei doi asasini vor merge cu mașina spre Oslo, de unde vor lua un feribot spre

Copenhaga.⁴⁷⁰ Shaul și Y. au luat avioane diferite din Danemarca. Harari a luat un avion spre Amsterdam, încrezător, plin de euforia succesului. Eliminarea lui Salameh era treapta finală pe scara pe care urca Harari spre postul de director al Mossad-ului după ce se termina mandatul lui Zamir.⁴⁷¹ Doar în Amsterdam, în timp ce privea știrile la televizor, a înțeles într-un final că tocmai se întâmplase o catastrofa.

Bărbatul pe care israelienii l-au omorât în Lillehammer nu era Ali Hassan Salameh, ci Ahmed Bouchiki, un chelner marocan care, suplimentar, curăța piscina din oraș.⁴⁷² Era căsătorit cu o femeie pe nume Torill, însărcinată în luna a șaptea. Ea a descris ce s-a întâmplat:

Brusc, soțul meu a căzut. Nu am înțeles ce se întâmplase și apoi i-am văzut pe cei doi bărbați. Erau la trei-patru metri de noi. Unul dintre ei era șoferul

⁴⁷⁰ Au abandonat mașina în parcare subterană a unui prestigios hotel danez, unde a rămas timp de trei ani, până când un angajat a observat că era ceva în neregulă și a fost înapoiată companiei de închirieri de mașini.

⁴⁷¹ Interviuri cu Harari, 29 martie 2014, și „Shaul“, iulie 2011. Y. a refuzat cererea pentru un interviu, transmisă printr-o rudă, un fost comandant al Aviației Israeliene, în 20 martie 2017.

⁴⁷² Bouchiki era și fratele lui Chico Bouchiki, cofondator al Gipsy Kings. Interviul cu Uli Weidenbach, 26 februarie 2017.

mașinii, iar al doilea era pasagerul. Stăteau lângă mașină, pe ambele părți, trăgând cu pistoale. Am căzut pe jos, sigură că voiau să mă omoare și pe mine, și că voi muri într-o clipă. Dar apoi am auzit ușile mașinii trântindu-se și a plecat. Soțul meu nu a țipat. [...] M-am ridicat și am alergat cât de repede am putut până la cea mai apropiată casă și le-am spus să cheme poliția și o ambulanță. Când m-am întors, erau deja câțiva oameni adunați în jurul soțului meu și încercau să-l ajute. A venit o ambulanță și am mers cu soțul meu la spital, și acolo mi-au spus că el este mort.⁴⁷³

Șeful Mossad, Zamir, a încercat să minimalizeze dezastrul⁴⁷⁴: „Niciunul dintre noi nu are mijloacele de a lua doar decizii corecte. Identificarea greșită a unei ținte nu este un eșec. Este o eroare”. Zamir a dat o parte din vină pe comportamentul victimei: „Se purta într-un mod care părea suspect pentru oamenii noștri care-l urmăreau. A făcut multe călătorii, al căror scop este greu de știut. Probabil se ocupa cu traficul de droguri”.

Meiri nu a fost la locul faptei, fiindcă își rupsese un ligament cu o zi înainte și fusese trimis înapoi în Israel de către Harari. În versiunea lui, Bouchiki a fost văzut

⁴⁷³ Moshe Zonder, „Eram sigură că mă vor omorî și pe mine“, *Maariv*, 13 septembrie 1995.

⁴⁷⁴ Yarin Kimor, *Buze sigilate*, Canalul 1, 20 septembrie 2014.

întâlnindu-se cu agentul Fatah Kemal Benamene. A insistat că, din această cauză, operațiunea a fost totuși un succes. „Mă enervează că este văzută ca un eșec, a spus el. Care este diferența dacă îl omor pe un criminal șef sau pe adjunctul lui?”

Dar nu există vreo dovadă palpabilă că Bouchiki era adjunctul cuiva. De fapt, nu avea nicio legătură cu terorismul, iar afacerea Lillehammer a însemnat doar uciderea cu sânge rece a unui nevinovat curățător de piscine.

Iar problemele Baionetei abia începeau. În timp ce aștepta să aibă loc lovitura, Dan Arbel cumpărase un robinet și alte câteva obiecte pentru o casă pe care o construia în Israel. Le-a pus în portbagajul Volvo-ului gri – mașina pe care Harari le-a spus ulterior să o abandoneze, fiindcă un martor notase numărul ei. Dar Arbel nu a vrut să-și care cumpărăturile destul de grele, așa că, în loc să scape de Volvo, a mers cu mașina la aeroportul din Oslo, împreună cu Gladnikoff.⁴⁷⁵

Poliția aștepta la biroul de închirieri mașini de la aeroport.⁴⁷⁶ Arbel a clacat destul de repede la

⁴⁷⁵ Interviuri cu „Shaul”, iulie 2011, și Harari, 23 martie 2014.

⁴⁷⁶ În dosarele poliției norvegiene, totuși, există o relatare ușor diferită a circumstanțelor în care a fost reținut Arbel, dându-și lor creditul, și nu vecinului atent care-și notase numărul. În orice caz, rezultatul final a fost un dezastru pentru Mossad. Yossi Melman, „Procese-verbale ale eșecului de la Lillehammer, scoase la lumină”, *Maariv*, 2 iulie 2013.

interogatoriu, din cauza claustrofobiei sale. „Abia după operațiune, spunea Shaul, am citit în dosarul lui Arbel despre frica lui de spații închise și cât se temea de a nu fi prins și interogat. A fost un comportament foarte neprofesionist din partea Cezareea. Un om scrie un raport cinstit și nimeni nu-l citește. Dacă l-ar fi citit, ar fi fost suspendat imediat de la sarcinile operative”.⁴⁷⁷

Arbel le-a spus polițiștilor unde să-i găsească pe Avraham Gehmer și pe Sylvia Rafael, și percheziția la ascunzătoarea lor a mai descoperit încă doi agenți. Era deja clar pentru norvegieni că acesta era un asasinat planificat și că Mossad era în spatele său. Documentele găsite asupra celor reținuți (pe care agenții ar fi trebuit să le distrugă după ce le-au citit) au dus la descoperirea în întreaga Europă de case conspirative, colaboratori,

⁴⁷⁷ Ca replică la cuvintele lui „Shaul”, Harari a spus: „Până la Lillehammer, nu știam că [Arbel] suferea de claustrofobie. Din contră, în toate misiunile lui precedente funcționase superb”. Întrebarea este dacă ar fi trebuit să știe. Când i s-a pus această întrebare, Harari m-a întrerupt cu un ton foarte sarcastic: „Sunteți o persoană serioasă, da? Deci, uitați, să zicem că sunteți agent și sunteți în Norvegia, la capătul lumii, aproape de Polul Nord, și nu cunoașteți limba sau alfabetul. Deci nu puteți citi numele străzilor sau numele de la un apartament sau titlul dintr-un ziar care ar putea fi relevant pentru misiunea ta. Ce vreau să spun este că oamenii mei antrenați nu vorbesc limba, așa că îi iau cu mine pe oamenii pe jumătate antrenați, inclusiv «cvasi-agenți», adică oameni aflați la mijlocul cursului, dar care cunosc norvegiana, fiindcă asta avem, și e nevoie de cineva care poate să traducă”. Interviu cu Harari, 23 martie 2014.

canale de comunicații și metode operaționale.⁴⁷⁸ Informațiile au mai ajutat autoritățile italiene și franceze din domeniul serviciilor secrete în investigațiile în legătură cu asasinate planificate care avuseseră loc în țările lor.

Cei șase deținuți au fost trimiși în judecată, ajungând în titlurile din ziarele din întreaga lume și fiind cauza unui foarte mare disconfort în Israel. Jenant în mod special era că Arbel dăduse în vileag absolut totul, chiar și numărul de telefon de la cartierul general al Mossad din Israel. Israelul nu a recunoscut că este responsabil de uciderea lui Bouchiki⁴⁷⁹, dar statul a asigurat apărarea legală și alte tipuri de sprijin pentru deținuți. Curtea a hotărât că Mossad era în spatele crimei. Cinci dintre cei șase au fost găsiți vinovați și condamnați la închisoare între un an și cinci ani și jumătate, dar au fost toți eliberați după scurt timp, în

⁴⁷⁸ Multe întrebări legate de performanța șefilor Cezareea în afacerea Lillehammer și o critică aspră a lor sunt de găsit într-o scrisoare anonimă, trimisă de unul dintre subordonații lui Harari în aprilie 2014, care conține informații nepublicate până atunci și care se găsește în arhiva autorului.

⁴⁷⁹ Doar la mijlocul anilor '90, Israelul a decis să-și asume omorul, după ce au fost declanșate proceduri legale în Norvegia împotriva lui Harari și Zamir. Israelul i-a plătit soției Torill Larsen Bouchiki și fiicei Malika, în vârstă de 22 de ani, suma de 283 000 de dolari, în timp ce fiul dlui Bouchiki dintr-o căsnicie anterioară, Jamal Terje Rutgersen, a câștigat o înțelegere separată în valoare de 118.000 dolari. „Israelis to Compensate Family of Slain Waiter”, *New York Times*, 28 ianuarie 1996.

urma unui acord secret între guvernele norvegian și israelian.⁴⁸⁰ La eliberarea lor din închisoare, au fost primiți înapoi în Israel ca niște eroi.

Harari și Zamir și-au păstrat posturile, cu toate că încurcătura l-a costat, probabil, pe Harari visul său de a deveni șeful Mossad. „Lillehammer a fost un eșec pe toate planurile, de la cei care au urmărit ținta până la cei care au tras, de la Mossad la statul Israel, spunea veteranul Cezareea Moti Kfir. Printr-un miracol, exact aceia care erau cu adevărat responsabili pentru ce se întâmplase au scăpat fără să pățească ceva.”⁴⁸¹

Acel miracol era Golda Meir, cel mai mare fan al Mossad-ului. Harari a afirmat că el și Zamir și-au recunoscut responsabilitatea pentru încurcătură și că „am oferit imediat demisiile noastre Goldei. Nici nu a vrut să audă. A spus că sunt lucruri importante de făcut, că este nevoie de noi și că trebuie să stăm”. În săptămânile care au urmat, în timp ce Harari încerca să-și scoată oamenii afară din închisoare, prim-ministrul l-a invitat în modestul ei apartament din nordul Tel Avivului și, spune Harari, „mi-a făcut

⁴⁸⁰ Încurcătura diplomatică și legală a Israelului în Lillehammer este bine descrisă în Palmor, *Afacerea Lillehammer*, un raport al unui oficial al Ministerului de Externe, care a fost numit pentru a coordona eforturile în legătură cu subiectul.

⁴⁸¹ Interviu cu Kfir, 9 iunie 2011.

un ceai în bucătăria ei și a încercat din greu să mă înveselească”⁴⁸².

Totuși, eșecul de la Lillehammer a dus la o procedură mult mai atentă în Cezareea. În 4 septembrie, Harari era responsabil de o operațiune de anvergură cu Cezareea și Curcubeu la Roma, urmărind o echipă „Septembrie Negru” condusă de Amin al-Hindi, încă un nume de pe lista de unsprezece indivizi pe care Israelul voia să-i omoare, din cauza rolului lor în masacrul de la München. Această trupă acționa în numele liderului libian Muammar Gaddafi, care îi echipase cu șase rachete antiaeriene SA-7, care se lansau de pe umăr, și cu care plănuiau să doboare un avion El Al chiar după ce acesta decola de pe aeroportul Fiumicino.⁴⁸³ Harari și oamenii lui i-au urmărit cum duceau rachetele într-un apartament din Ostia, o suburbie a Romei aflată „la o aruncătură de băț de pistă”⁴⁸⁴, după cum spunea Harari. Intenționau să

⁴⁸² Interviu cu Harari, 23 martie 2014.

⁴⁸³ Gaddafi avea propriile lui motive pentru a vrea să doboare un avion israelian. Pe 21 februarie 1973, Aviația Israeliană a doborât un avion de pasageri Libyan Airlines care zbura de la Tripoli la Cairo și care se rătăcise, intrase în spațiul aerian controlat de israelieni deasupra Sinaiului și se îndrepta spre instalația nucleară secretă de la Dimona. Din cei 113 de oameni de la bord, 108 au fost uciși.

⁴⁸⁴ Interviu cu Harari, 23 martie 2014. Zamir, *Cu ochii deschiși*, 142-46, Klein, *Master of Operations*, 28-35.

lanseze rachetele de pe acoperișul clădirii.

La un loc de joacă din apropiere, șezând pe o pajiște cu copii care se jucau sub supravegherea mamelor lor, Harari și Zamir se certau cu Meiri, care cerea: „Lăsați-mă să intru. Îi termin într-un minut și iau rachetele”. Dar după eșecul de la Lillehammer, Zamir era precaut. Peste obiecțiile strigate ale lui Meiri, Zamir a spus:

— Nehemia, nu acum. Vom informa serviciile italiene și îi vom lăsa să se ocupe ei de treabă.

— Și ce obținem noi din asta? a întrebat Meiri. Arabii vor deturna un avion italian sau îi vor amenința în vreun alt fel, și ăștia vor fi eliberați.

— Dacă un avion El Al ar fi în pericol imediat, am arunca în aer nu doar apartamentul, ci întreaga clădire, dar mai sunt încă multe ore până plănuiesc să lanseze rachetele, a răspuns Harari. Pe lângă asta, când l-am aruncat în aer pe Hamshari, știam că bomba va nimeri doar lampa, biroul și capul lui, dar aici? Cum să te pot lăsa să începi o luptă cu arma în mână într-o clădire cu șase etaje, când nu știu cine le sunt vecinii și cine mai poate fi rănit? Poate prim-ministrul Italiei stă în apartamentul din celălalt capăt al holului? Poate bunica prim-ministrului?

Meiri nu a fost convins. Furia lui a crescut atunci când Zamir i-a ordonat să fie reprezentantul Mossad

care să meargă cu poliția italiană și să indice apartamentul, fiindcă el era cel care știa să vorbească italiană cel mai bine.

— Dacă mă văd, sunt terminat, nu voi mai putea lua parte la altă operațiune, s-a plâns Meiri.

Harari a încercat să-l calmeze.

— Nu te îngrijora, Nehemia. Sunt câțiva chirurghi plasticieni foarte buni în Israel. Îți vom da o față nouă, chiar mai bună decât cea pe care o ai acum. Du-te, arată-le unde este apartamentul.⁴⁸⁵

Italianii i-au arestat pe toți membrii trupei lui al-Hindi, dar, exact așa cum prevăzuse Meiri, au fost eliberați după trei luni, din cauza presiunii din partea lui Gaddafi.⁴⁸⁶

Baioneta a fost de fapt desființată după rateul de la Lillehammer. Pașaportul italian fals pe care Meiri îl folosise pentru operațiune a fost dat în vileag în timpul investigației poliției norvegiene și călătoriile sale în străinătate s-au redus drastic. A demisionat din

⁴⁸⁵ Interviuri cu Harari, 23 martie 2014, Nehemia Meiri și Moshe Meiri, 12 iunie 2012, și „Negru”, noiembrie 2015.

⁴⁸⁶ Majoritatea prizonierilor palestinieni au fost urcați la bordul unui avion de transport al aviației militare italiene, care a decolat spre Libia, dar a explodat în timpul zborului. Toți cei de la bord au murit. Unii oficiali italieni au dat vina pe Mossad pentru misterioasa problemă tehnică apărută, care a produs explozia. Israelul neagă acuzațiile și, atât cât am putut să îmi dau seama, israelienii spun adevărul.

Mossad la scurtă vreme după aceea.

12.

Mândrie exagerată

Trecând cu vederea încurcătura de la Lillehammer, starea generală în structurile defensive a rămas una euforică după Operațiunea Izvorul Tinereții.⁴⁸⁷ Există un proaspăt regăsit sentiment de încredere, și nu era limitat la Mossad, ci se extindea asupra întregii conduceri israeliene.

La două zile după operațiune, ministrul apărării, Moshe Dayan, a urcat la fortăreața montană Massada.⁴⁸⁸ Aici, zeloții evrei care s-au răzvrătit împotriva Imperiului Roman și-au luat viețile lor și ale familiilor, spre a nu fi luați prizonieri, creând astfel

⁴⁸⁷ Izvorul Tinereții nu a fost singurul succes al serviciilor de informații în 1973. Mossad-ul avea, cu speranța unor rezultate extraordinare, un spion în eșaloanele de vârf ale guvernului egiptean – un bărbat pe nume Ashraf Marwan, care era șeful de birou al președintelui Anwar Sadat și ginerele defunctului președinte Nasser. În plus, Sayeret Matkal a plasat dispozitive de supraveghere în Sinai, în Operațiunea Consulat, conectându-se la principalele cabluri de comunicații ale armatei egiptene și dând AMAN părți ale conversațiilor lor ultrasecrete. Interviu cu „Constantin”, noiembrie 2011, Ehud Barak, 13 ianuarie 2012, și Levin, 10 mai 2017. Despre chestiunea recrutării și coordonării lui Ashraf Marwan și posibila sa implicare în dezinformarea egipteană dinaintea Războiului de Yom Kippur, vezi Bergman și Meltzer, *Războiul de Yom Kippur: momentul adevărului*, 31–41, 470–522 (în ebraică).

⁴⁸⁸ *Davar*, 17 aprilie 1973.

mitul eroic major al națiunii. Dayan declara: „Vom crea un Israel cu granițe mai mari, nu ca acelea din 1948. [...] Aceste zile sunt binecuvântate cu niște circumstanțe pe care este greu de crezut că națiunea noastră le-a mai întâlnit în trecut.” Șeful de stat major, Elazar, într-o scrisoare către Zamir, se lăuda că, după Izvorul Tinereții, „prestigiul IDF s-a ridicat pe noi culmi și gloria sa a crescut”. Iar Golda Meir, în 15 aprilie 1973, scria: „Va veni probabil o zi când poveștile despre eroism și ingeniozitate, sacrificiu și devoțiune ale acestor războinici vor fi spuse în Israel, iar generațiile viitoare le vor vorbi cu admirație și mândrie celor care le urmează, despre acest nou capitol al eroismului națiunii noastre”⁴⁸⁹.

Dar încrederea poate aluneca ușor spre o încredere exagerată, ale cărei capcane nu erau limitate la Cezareea și la eșecul de la Lillehammer.⁴⁹⁰ La patruzeci de ani după raid, Ehud Barak, comandantul trupei de șoc de la Beirut și ulterior șef de stat major, prim-ministru și ministru al apărării, sugera că această infatuare a avut consecințe dezastruoase pentru întreaga națiune. „În retrospectivă, spunea el, mi se pare că am venit de la Beirut în acea noapte și liderii

⁴⁸⁹ Citate din documente scanate, publicate în Zamir, *Cu ochii deschiși*, insert foto după 128.

⁴⁹⁰ Interviu cu Barak, 13 ianuarie 2012

țării au tras concluziile greșite din succesul operațiunii. S-a creat o încredere în sine căreia îi lipsea o bază. Este imposibil să generalizezi de la un raid punctual, întreprins de trupe de comando, la abilitățile unei întregi armate, ca și cum IDF poate face orice, că suntem omnipotenți.”

„Ei – prim-ministrul, ministrul apărării și toți ceilalți – ne-au văzut, pe Sayeret și pe Mossad, primind ordinul și punându-i în practică în câteva săptămâni. Și l-am pus bine în practică. Asta le-a dat sentimentul că această capacitate este normală pentru întreaga armată. Dar succesele noastre, și în Războiul de Șase Zile, și în operațiunile care au urmat, au apărut din planificarea precisă și folosirea optimă a elementului-surpriză. Noi am fost cei care am atacat. Am stabilit calendarul, dar și rezultatele.”

„Și cu noul nostru sentiment de securitate a apărut și automulțumirea. Nu ne gândeam că și ei ar fi putut să ne ia prin surprindere, că ar putea să ne lovească tot atât de grav.”

Încrederea de nezdruncinat în forțele armate și credința că IDF, Shin Bet și Mossad, cele trei ramuri ale structurii de apărare, ar putea salva Israelul de la orice fel de pericol au determinat conducerea țării să creadă, de asemenea, că nu exista vreo nevoie urgentă de a ajunge la un compromis diplomatic cu arabii. Alții, din

afara Israelului, nu erau însă de acord cu asta.

În 1972, secretarul de stat american Henry Kissinger a lansat o inițiativă diplomatică secretă, menită a ajunge la un acord de pace sau măcar la un pact de neagresiune între Israel și Egipt.⁴⁹¹ Și-a dat seama că, atâta vreme cât Israelul stăpânea teritoriile egiptene pe care le cucerise în 1967, Egiptul va face orice va putea să le recucerească, iar următoarea conflagrație în Orientul Mijlociu va fi doar o chestiune de timp.

Punctul culminant al inițiativei a avut loc în timpul întâlnirilor dramatice la o casă conspirativă a CIA din Armonk, New York, în 25 și 26 februarie 1973, între Kissinger și un delegat egiptean. Delegatul a spus că Egiptul era gata să semneze un tratat de pace cu Israelul, ai cărui termeni – recunoașterea din partea Israelului a suveranității egiptene asupra Peninsulei Sinai, dar păstrarea trupelor israeliene acolo, cu o retragere deplină ulterior sau la schimb cu stabilirea de relații diplomatice între cele două țări – erau uimitor de favorabile Israelului, cum nu mai fuseseră vreodată. Totuși, președintele egiptean, Anwar Sadat, a mai avertizat că, dacă oferta nu era acceptată până în septembrie, va porni războiul.

⁴⁹¹ Kissinger către președintele Nixon, Washington, 25-26 februarie 1973. National Archives, Nixon Presidential Materials, NSC Files, Kissinger Office Files, Cutia 131.

Meir a refuzat. „Declinăm oferta”, i-a spus lui Kissinger.

Dayan a fost de acord. „Prefer Sharm el-Sheikh fără pace, a declarat el, decât pace fără Sharm el-Sheikh.”⁴⁹²

Până atunci însă, Egiptul și Siria își pregăteau deja intens forțele lor armate pentru război: mișcări masive de trupe spre și, apoi, dinspre linia frontului, exerciții aeriene coordonate cu sistemele avansate sol-aer furnizate de sovietici, instruirea de trupe de comando pentru folosirea rachetelor antitanc Sagger și manevre masive pentru pregătirea trecerii în forță a Canalului Suez. Acestea erau toate pregătiri evidente pentru război, însă fără informații care să confirme acest lucru în mod clar, structurile defensive israeliene au considerat că sunt doar niște jocuri de-a războiul.

Elazar fusese convins că Mossad și AMAN vor fi în stare să dea Israelului atenționarea de atac iminent cu cel puțin patruzeci și opt de ore înainte de începerea vreunui război, timp suficient pentru a mobiliza rezerviștii.⁴⁹³ În orice caz, el și trupele lui nu erau totuși foarte îngrijorați, încrezători fiind că arabii se temeau de Israel și nu vor îndrăzni să pornească un război.

⁴⁹² Kipnis, 1973: *drumul spre război*, 89 (în ebraică)

⁴⁹³ Mărturia șefului de stat-major David Elazar în fața Comisiei Agranat, 31 ianuarie 1974, 17 februarie 1974, 21 februarie 1974 (arhiva autorului, primit de la „Picasso”).

Dacă o făceau, israelienii erau siguri că „le vom rupe oasele” repede.

Greșeau.

Pe 6 octombrie, la ora 14.00, armatele egipteană și siriană au lansat atacuri-surpriză masive și concertate asupra Israelului.⁴⁹⁴ Era Yom Kippur, Ziua Ispășirii, când israelienii, chiar și cei nereligioși, țin post și merg la sinagogă sau stau acasă, așa că forțele de pe linia frontului erau puține și împrăștiate. Egiptenii au aruncat în luptă 2200 tancuri, 2900 transportoare blindate, 2400 piese de artilerie, mult armament antiaerian și antitanc și sute de mii de trupe de infanterie și de comando, majoritatea traversând Canalul Suez. În zona Înălțimilor Golan, sirienii au invadat teritoriul israelian cu 60.000 soldați, 1400 tancuri și 800 tunuri. Ambele armate și-au activat, de asemenea, grosul forțelor aeriene și navale. Unitățile israeliene care le stăteau în față erau formate din câteva sute de oameni, majoritatea rezerviști care fuseseră ținuți acolo pentru a permite forțelor obișnuite să

⁴⁹⁴ Harari și Cezareea aveau câteva planuri de urgență în caz de război, inclusiv expedierea și detonarea unui container plin de explozibili în Port Said și plasarea de încărcături explozive în diverse sedii militare și clădiri guvernamentale din Cairo. Harari i le-a oferit premierului Meir, dar aceasta, șocată și uimită de evenimente, nu a vrut să-și asume riscuri suplimentare și a refuzat. Bergman și Meltzer, *Războiul de Yom Kippur: momentul adevărului*, 23-97 (în ebraică). Interviu cu Harari, 29 martie 2014.

meargă acasă pentru sărbătoare.

În primele câteva zile, armatele arabe au obținut câteva victorii notabile asupra israelienilor care, pe lângă faptul că au fost luați prin surprindere, au și interpretat incorect tactica adversarilor. Egiptenii au fixat un formidabil cap de pod pe partea Canalului dinspre Sinai, iar sirienii au intrat adânc în Înălțimile Golan, amenințând să pătrundă în Valea Iordanului și în Galileea.

Totuși, datorită unui efort și sacrificiu masiv, israelienii au reușit să oprească invazia și, după nouăsprezece zile de contraatacuri, au întors sortiile luptei. Egiptenii au pierdut aproape întregul cap de pod. Unități israeliene au trecut canalul și, după ce au înconjurat forțele inamice de pe partea dreaptă a apei, au avansat spre Cairo, ajungând la doar 100 de kilometri de capitala egipteană. Sirienii au fost respinși din Golan, iar forțele israeliene au avansat până au ajuns în raza de acțiune a unităților de artilerie care apărau orașul Damasc.

Dar victoria a avut un preț greu. Mai mult de 2300 de soldați israelieni au murit în Războiul de Yom Kippur, un război care ar fi putut fi prevenit prin negocieri, sau măcar anticipat prin informații anterioare adecvate.

Un val de proteste a zdruncinat societatea israeliană, ceea ce a dus la crearea unei comisii de anchetă și la

demisia forțată a șefului de stat major, Elazar, și a șefului AMAN, Zeira, laolaltă cu alți ofițeri de prim rang. Războiul a spulberat, cel puțin pentru moment, sentimentul israelian de supremație militară și de spionaj și, astfel, sentimentul lor de securitate. Cu toate că ancheta nu i-a învinovățit expres pe Meir sau Dayan, din cauza presiunii publice puternice, prim-ministrul și-a depus demisia pe data de 11 aprilie.

O lună mai târziu, pe la ora 4.30, în dimineața zilei de 13 mai 1974, trei membri ai Frontului Democrat pentru Eliberarea Palestinei (DFLP⁴⁹⁵), grup rupt din PLO (dar nu legat de PFLP), s-au strecurat peste granița libaneză în Israel.⁴⁹⁶ S-au ascuns într-o peșteră până la căderea nopții. O patrulă a Poliției de Frontieră israeliene le-a găsit urmele pașilor, dar nu a reușit să dea de ei. Sub protecția întinericului, cei trei s-au îndreptat spre Maalot, un oraș aflat la circa șase kilometri de graniță și locuit în general de noi imigranți. Pe drum, au atacat un vehicul care transporta un grup de femei de la lucru spre casele lor, omorând-o pe una dintre ele și rănind-o pe alta. Trupele IDF chemate la locul faptei nu au reușit să-i prindă pe teroriști.

⁴⁹⁵ DFLP - Democratic Front for the Liberation of Palestine (în lb. engl.) (n. red.).

⁴⁹⁶ *Yedioth Ahronoth*, 16 mai 1974.

La ora 3.30, cei trei au ajuns la o casă de la marginea oraşului. Doi dintre ei erau născuţi în Haifa şi vorbeau evreieşte, şi le-au spus celor dinăuntru că sunt poliţişti şi caută terorişti. Când s-a deschis uşa, au năvălit înăuntru şi i-au ucis pe Yosef şi Fortuna Cohen şi pe fiul lor de patru ani, Moshe, şi au rănit-o pe fiica lor, Bibi. Nu l-au văzut pe micul Yitzhak, de şaisprezece luni, surdomut, care nu a scos un sunet. Când au ieşit din casă, palestinienii au dat de Yaakov Kadosh, angajat al autorităţilor locale, şi i-au cerut să le arate drumul spre şcoală. Le-a arătat, iar ei l-au rănit prin împuşcare.

Cei trei au ajuns la şcoala Netiv Meir, intenţionând să-i aştepte pe copiii care soseau a doua zi. Nu se aşteptau să găsească optzeci şi cinci de adolescenţi, între cincisprezece şi şaptesprezece ani, şi zece adulţi, care deja dormeau acolo. Copiii veneau de la o şcoală religioasă din Safed şi erau într-o excursie în zona Maalot.

Când forţele de securitate au ajuns la locul faptei, teroriştii au strigat că, dacă douăzeci dintre camarazii lor din închisori israeliene nu erau eliberaţi până la ora 6.00, îi vor omorî pe toţi ostaticii.

Golda Meir, de obicei agresivă, şi care încă nu fusese înlocuită în postul de prim-ministru, era pregătită să

cedeze cererilor teroriștilor.⁴⁹⁷ După șocul Războiului de Yom Kippur, al concluziilor anchetei și al demonstrațiilor furioase împotriva ei, Meir nu voia ca ultimul ei act ca prim-ministru să fie unul care să pună în pericol viețile copiilor. Cabinetul a sprijinit opțiunea ei. Totuși, ministrul apărării, Dayan, care urma a fi înlocuit și el, nu a fost de acord. Haosul generat de Războiul de Yom Kippur a avut un efect opus asupra lui: după ce mii de protestatari din Tel Aviv îi ceruseră demisia, Dayan și-a văzut cariera politică pe cale de a se sfârși umilitor, așa că voia să arate hotărâre și autoritate. „Singurul mod de a te ocupa de teroriști este să nu le dai ceea ce vor și să nu-i lași să iasă vii de aici. Trebuie să-i omorâm”, a îndemnat-o pe doamna premier. În cele din urmă, Meir și-a dat acordul. La 5.15 dimineața, a fost dat ordinul ca Sayeret Matkal să intre în școală.

De această dată, Sayeret s-a dovedit a fi inaptă pentru sarcină.⁴⁹⁸ Lunetistul care a tras primul glonț doar l-a rănit ușor pe cel țintit, iar o trupă comandată de Amiram Levin a intrat în camera greșită, la etajul greșit. Teroriștii au răspuns trăgând și aruncând grenade în clasa unde erau ținuți ostaticii. Fiindcă ostaticii erau

⁴⁹⁷ *Adevărul din spatele masacrului de la Maalot*, film documentar de Orly Vilnai și Guy Meroz, Canalul 10, martie 2014.

⁴⁹⁸ Zonder, *Sayeret Matkal* 119 (în ebraică).

foarte religioși, stăteau separat – băieții de-a lungul peretelui, iar fetele în mijloc – și fetele au fost cele mai lovite. În cele treizeci de secunde, până când Sayeret a reușit să ajungă la teroriști și să-i omoare, douăzeci și doi de copii – dintre care optsprezece fete –, patru ostatici adulți și un soldat au fost uciși. Șaizeci și opt de oameni au fost răniți, inclusiv fiecare ostatic rămas în viață.

Era un final groaznic al carierei politice a Goldei Meir. Pe 3 iunie 1974, a fost înlocuită de Yitzhak Rabin, șeful de stat major din timpul Războiului de Șase Zile și fost ambasador în Statele Unite. Rabin avea cincizeci și doi de ani, cea mai tânără persoană care ajunsese în postul de prim-ministru până în acel moment, și primul *sabra* (evreu născut în Israel) ajuns în această poziție. Era totodată foarte diferit de Meir în ceea ce privește faptul că, în timp ce aceasta se abținuse aproape complet de la a se amesteca în recomandările consilierilor ei militari și pe probleme de informații, Rabin se implica în cele mai detaliate probleme ale tuturor operațiunilor militare și contrateroriste.

Și urmau multe astfel de operațiuni.

Atacul de la Maalot a fost începutul unei noi runde de teroare, încă o replică la Operațiunea Izvorul Tinereții. PLO trecuse printr-o serie de schimbări

organizatorice și structurale, ca urmare a omorării celor trei lideri ai săi la Beirut.

Mossad credea că operațiunea avusese un efect paralizant. „A băgat multă frică în ei”⁴⁹⁹, spunea Shimshon Yitzhaki.

„I-a forțat să se ascundă și să fugă, a adăugat Harari. Am reușit să-i sfâșiem. Nu degeaba Arafat nu a mai dormit în același pat două nopți la rând, după aceea”.⁵⁰⁰

Pe de altă parte, Izvorul Tinereții întărise poziția lui Abu Jihad.⁵⁰¹ Majoritatea rivalilor săi interni erau acum dați la o parte din cale, mulțumită eforturilor Israelului. După Izvorul Tinereții, Arafat și Abu Jihad au hotărât să oprească activitățile lui „Septembrie Negru” și să stopeze atacurile asupra țărilor din afara Israelului și teritoriilor ocupate. Unii ziariști și istorici, inclusiv unii palestinieni cunoscuți, cred că cei doi au procedat astfel fiindcă și-au dat seama că actele de teroare împotriva israelienilor sau a evreilor din țările occidentale mai mult afectau cauza palestiniană decât o ajutau. Cu siguranță și-au mai dat seama că, în clipa în care comiteau acte de teroare în Europa, dădeau legitimitate operațiunilor de asasinate planificate ale Israelului împotriva oamenilor lor de pe continent, mărinind astfel

⁴⁹⁹ Interviu cu Issaki, 2 septembrie 2015.

⁵⁰⁰ Interviu cu Harari, 29 martie 2014.

⁵⁰¹ Sayigh, *Armed Struggle*, 310-311

foarte mult costul fiecărui atac terorist.

Alții pun acest lucru pe seama faptului că PLO a obținut recunoaștere internațională în 1974, când Arafat a fost invitat să vorbească în fața Adunării Generale ONU. Adevărul este, probabil, undeva la mijloc.

În orice caz, ca șef al Consiliului Militar Suprem al PLO, Abu Jihad a ordonat ca toate atacurile teroriste să fie îndreptate către interiorul „patriei ocupate”. Militanții intrau în țară prin aeroporturi și porturi din Europa, treceau granița iordaniană sau, asemenea celor trei teroriști care atacaseră Maalot, lansau raiduri din Liban.

Atacul de la Maalot, orchestrat de DFLP, reflecta strategia lui Abu Jihad. Era cel mai letal atac palestinian de la München încoace și cel mai groaznic care fusese vreodată lansat peste graniță, în teritoriul israelian. Dar nu era să fie ultimul, ci doar un indiciu a ceea ce urma să vină.

În ziua de 5 martie 1975, pe la ora 23.00, opt dintre oamenii lui Abu Jihad au intrat în apele teritoriale israeliene cu o navă deghizată în vas comercial egiptean. În beznă unei nopți fără lună, teroriștii s-au urcat într-o barcă de cauciuc și au ajuns pe o plajă din Tel Aviv. Au mers prin nisip spre stradă, apoi au împroșcat Esplanada Herbert Samuel cu foc automat.

Nava lor fusese deghizată într-una egipteană, fiindcă teroriștii voiau să saboteze o vizită anunțată în regiune a secretarului de stat Henry Kissinger, care nu-și abandonase intențiile de a aduce pace între Israel și Egipt. Teroriștii au atacat hotelul Savoy, aflat aproape de plajă. Bărbații s-au năpustit în hol, l-au omorât pe recepționar și i-au adunat într-o singură cameră pe toți oamenii pe care i-au găsit.

Aceasta era „prima oară când teroriștii reușiseră să aducă o echipă în inima țării”⁵⁰², spunea un raport militar secret despre incident, la scurtă vreme după ce acesta s-a terminat. Teroriștii erau atât de aproape de cartierul Kirya, fostul cartier Templier unde erau clădirile armatei și serviciilor secrete israeliene, încât un glonț rătăcit de la un AK-47 a trecut printr-o fereastră și a aterizat într-o cameră de ședință unde erau adunați comandanții de vârf ai IDF.⁵⁰³

În interiorul hotelului, cei opt teroriști, înarmați cu arme de asalt AK-47 și lansatoare de grenade, au pus o serie de dispozitive explozive în jurul camerei unde îi țineau pe cei unsprezece ostatici (alți opt civili se ascundeau altundeva în hotel). Au amenințat că-i vor uide pe toți, dacă douăzeci de prizonieri palestinieni

⁵⁰² Statul Major General al IDF, Departamentul de Istorie, *Atacul terorist de la Hotelul Savoy*, august 1975 (arhiva autorului, primit de la „Gomez”).

⁵⁰³ Interviu cu Gazit, 12 septembrie 2016.

nu erau eliberați în următoarele patru ore.

În plus, cu toate că trecuseră aproape doi ani, palestinienii au anunțat că raidul lor era o ripostă la Operațiunea Izvorul Tinereții. Negocierile au continuat în timpul nopții, duse prin unul dintre ostatici, o tânără descurcăreță vorbitoare de arabă, pe nume Kochava Levy, care a dat israelienilor multe informații valoroase despre ce se întâmpla în hotel. I-a convins totodată pe teroriști să-i permită să-l scoată pe un turist german grav rănit, care-și pierduse un picior în schimbul de focuri și zăcea pe jos în holul hotelului și, cu toate că ar fi putut să rămână afară, s-a întors curajoasă pentru a ajuta la negocieri.

Dar Israelul nu avea nicio intenție de a elibera prizonierii palestinieni. În schimb, în timp ce negociatorul israelian trăgea de timp, o trupă din Sayeret Matkal plănuia o operațiune de intervenție și salvare a ostaticilor. La ora 5.16 dimineața, patruzeci și patru de soldați ai trupelor de comando au atacat hotelul. Au ucis șapte dintre teroriști și ulterior l-au capturat pe unul. Dar numai unsprezece dintre ostatici au fost salvați. Opt civili au fost uciși atunci când teroriștii și-au dat seama că sunt atacați și au detonat încărcăturile explozive. Trei soldați și-au pierdut de asemenea viața, inclusiv un ofițer de stat major care era un fost comandant al unității și intrase după trupa de

comando în hotel.

Această intervenție a fost privită drept un alt eșec semnificativ dintr-un ciclu aparent fără oprire. „A fost o perioadă groaznică, spunea Omer Bar-Lev, un soldat Sayeret Matkal care a participat la raidul asupra hotelului și a ajuns unul dintre comandanții unității. O dată la câteva săptămâni ne adunam de-a valma în mijlocul nopții și ne urcam într-un elicopter pentru a merge la locul unui nou atac terorist. Știai că, în acele câteva ore pe care le aveai înaintea de zori, trebuia să elimini problema. Și chiar dacă totul se întâmpla în Israel, natura operațiunilor era diferită de cea cu care era obișnuită unitatea – toată inițiativa, tot elementul-surpriză, toată planificarea aparțineau părții adverse. Teribil de înspăimântător.”⁵⁰⁴

Cu atacurile continuând nestingherite, era clar că Israelul trebuia să-și dubleze eforturile de a elimina conducerea PLO. Dar, chiar și când Baioneta funcționa la capacitate maximă, fusese greu pentru Mossad să opereze în țări-țintă precum Liban, unde trăiau șefii organizației teroriste palestiniene. Pe lângă aceasta, măsurile de securitate se înăspriseră considerabil după Operațiunea Izvorul Tinereții. Folosirea agenților

⁵⁰⁴ Interviu cu Omer Bar-Lev, 15 noiembrie 2012.

Mossad pentru eliminarea conducerii PLO era văzută acum drept inaplicabilă, dacă nu chiar imposibilă.

În schimb, atenția Israelului s-a îndreptat spre forța sa aeriană. La mijlocul lunii august 1974, o cârtiță a Mossad-ului din interiorul Fatah a raportat că PLO plănuia, pe 1 octombrie, o adunare pe un stadion aflat în sudul Beirutului, Al Madina Al Riyadiyyah, și că, înainte cu o oră de acea adunare, întreaga conducere Fatah se va întâlni într-un birou din apropiere.⁵⁰⁵ Aceasta era văzută drept o ocazie ideală de a scăpa de Yasser Arafat, Khalil al-Wazir (Abu Jihad), Farouk Kaddoumi, Hani al-Hassan, Wadie Haddad și mulți alți comandanți superiori din aceeași mișcare. Prim-ministrul Yitzhak Rabin a ordonat să fie trasat imediat un plan de acțiune.

În timp ce Statul Major și aviația erau în favoarea unui atac, șeful AMAN, generalul Shlomo Gazit, s-a opus cu tărie. „I-am spus ministrului apărării, Shimon Peres, că nu trebuie să ne implicăm în ceva atât de deschis. Eram pregătit să combat terorismul cu toate forțele, dar numai în operațiuni clandestine care nu lăsau la fața locului o carte de vizită. Erau unii israelieni care nu se rușinau de aceste asasinate planificate. Atitudinea mea era opusă: mi-era rușine.

⁵⁰⁵ Interviu cu „Greco”, octombrie 2014, și „Jacob”, august 2015.

Stăteam liniștit și nu mă lăudam cu ele.”⁵⁰⁶

Obiecțiile sale au fost respinse și planificarea a început.⁵⁰⁷ Maiorul Aviem Sella, pe atunci o stea în ascensiune în aviație, a fost numit pentru a coordona operațiunea. Opt avioane de asalt A-4 Skyhawk și un aparat de vânătoare și bombardament F-4 Phantom erau programate să ia parte la acțiune. Erau pregătite elicoptere, în cazul în care vreun pilot ar fi fost doborât sau s-ar fi prăbușit și ar fi avut nevoie de salvare. Totul mergea conform planului.

Apoi, în dimineața operațiunii, a venit raportul referitor la condițiile meteo. Prognoza arăta nori grei deasupra Beirutului. Fiindcă bombele israeliene ale vremii nu aveau mecanisme precise de ghidare în orice condiții meteo, nu exista certitudinea lovirii țintei. „Dar era atât de tentant, o ocazie atât de rară, spunea maiorul Sella. Și toate acele pregătiri vaste – o mare parte a aviației era pe picior de război. Am hotărât să-i dăm undă verde. I-am spus lui Benny [Peled, comandantul aviației]: „Hai, hai să riscăm – ridică avioanele și poate se va întâmpla un miracol”.

Piloții au decolat, sperând ca norii să dispară. Cerul

⁵⁰⁶ Interviu cu Gazit, 12 septembrie 2016.

⁵⁰⁷ Operațiunea a primit numele de cod Operațiunea B'nei Mazor (Fiii Calmului). Interviu cu Aviem Sella, 10 iulie 2013. (Raportul despre situația din arhivele aviației a fost arătat autorului de către „Roi”).

nu s-a arătat prea amabil și norii încă acopereau Beirutul atunci când avioanele s-au ajuns aproape de oraș.

Dar Sella „nu luase în considerare motivația piloților”, după cum a recunoscut ulterior. Piloților li se ordonase să nu lanseze bombe dacă nu vedeau ținta, dar aceasta încă le dădea o anumită doză de libertate de a hotărî ei singuri. Cunoșteau natura țintei și își dădeau seama cât de important era pentru Israel ca liderii PLO să fie eliminați.

Piloții au coborât sub stratul de nori la o altitudine mai mică decât le permiteau ordinele. Când au văzut că erau deasupra țintei, au lansat bombe, care conțineau un dispozitiv de armare, declanșat printr-un cablu legat de avion. Dar, fiindcă zburau mai jos decât trebuia, focurile nu s-au armat și bombe au căzut pe jos și pe acoperișurile clădirilor fără a exploda, „ca un carton de ouă abandonat”, conform lui Sella.

Doar șoferul lui Abu Jihad a fost omorât în raidul aerian, zdrobit de una dintre bombe nedetonate. A doua zi, un ziar din Beirut a publicat un desen arătând un băiat palestinian urinând pe o bombă israeliană. Abu Jihad a ordonat o anchetă, pentru a afla cine transmisese informația despre adunare. Trei luni mai târziu, un alt informator Mossad a fost descoperit și executat.

În timp ce Fatah își concentra acum activitățile teroriste în interiorul Israelului, Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei (PFLP) și-a continuat atacurile criminale împotriva țintelor israeliene și evreiești în străinătate, mai ales în Europa.⁵⁰⁸ PFLP a pus bombe la sinagogi, ambasade israeliene și birouri El Al. Militanții săi au deturnat avioane care zburau spre Israel, o tehnică în care deveniseră chiar iscusiți.

George Habash era încă liderul PFLP, dar mintea operațională genială îi aparținea adjunctului lui Habash, Wadie Haddad. „Avea un talent extraordinar pentru transportul clandestin de explozibili la locul unui atac și ascunderea lor acolo”⁵⁰⁹, spunea Ilan Mizrahi, care coordona agenți în interiorul organizației lui Haddad. „Prefera operațiuni de calitate, uneori departe, după o atentă planificare, spunea Shimshon Yitzhaki, șeful antiterorismului Mossad. Instrucția pe care le-a dat-o oamenilor lui la o bază în Yemenul de Sud era la un alt nivel față de ce eram noi obișnuiți”.⁵¹⁰

⁵⁰⁸ În perioada dintre decembrie 1973 și mai 1978, Frontul Popular a efectuat douăzeci de acte de terorism internațional. Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 170-74 (în ebraică).

⁵⁰⁹ Interviu cu Mizrahi, 22 aprilie 2014.

⁵¹⁰ Interviu cu Issaki, 2 septembrie 2015

Și alții admirau profesionalismul lui Haddad.⁵¹¹ KGB-ul, care i-a dat numele de cod Naționalistul, i-a acordat sprijin generos pentru „a atinge unele dintre obiectivele noastre prin activitățile PFLP, în timp ce menținem secretul necesar”, după cum îi scria, în 1969, Iuri Andropov, șeful acelei agenții, lui Leonid Brejnev, liderul sovietic. Haddad a eliminat dezertori sovietici și a atacat ținte legate de CIA, primind în schimb fonduri, instrucție, armament avansat și informații de la KGB și Stasi.

Haddad era independent și dârz.⁵¹² Când Habash a anunțat în interior că se aștepta ca toată lumea să fie, chiar și „măcar temporar”, în asentimentul cererii lui Arafat de a fi oprite atacurile teroriste din afara Orientului Mijlociu, Haddad a declarat că Habash putea face cum dorește, dar că el și oamenii lui vor continua în stilul lor.

Timp de mulți ani, Haddad a plănuit un atac mare, unul care să șocheze lumea. A investit mult timp în planificare și strângere de informații, dar l-a tot amânat din cauza diverselor obstacole operaționale. Una dintre

⁵¹¹ Arhiva Mitrohin, K-24, 365, Churchill College, Cambridge University. Ronen Bergman, „Dosarele KGB pentru Orientul Mijlociu: palestinieni în serviciul Mamei Rusia”, *Yedioth Ahronoth*, 4 noiembrie 2016. Andrew și Mitrohin, *Arhiva Mitrohin II*, 244. Interviu cu Christopher Andrew, 21 februarie 2016..

⁵¹² Interviu cu Issaki, 2 septembrie 2015. Mossad, *Operațiunea Arsuri Gastrice*, 7.

cele mai grele provocări era că avea nevoie să găsească agenți care să arate ca europenii. La mijlocul anului 1975, soluția s-a ivit pe neașteptate.

PLO avea legături excelente cu un număr de organizații de extremă stângă din Europa și chiar organizase tabere de instrucție pentru ele în Liban și Yemenul de Sud, care aveau legături strânse cu Uniunea Sovietică și urmau o linie antiisraeliană radicală.⁵¹³

Haddad era în relații foarte bune în mod special cu Facțiunea Armata Roșie (Rote Armee Fraktion – RAF) din Germania de Vest, cunoscută și sub numele de Gruparea Baader-Meinhof.⁵¹⁴ Membrii săi erau adepții unei ideologii anarhist-marxiste și practicaau tactici de gherilă urbană împotriva forțelor de ordine germane și a marilor companii. Vedeau Israelul, cu opresiunea sa față de palestinieni, drept un alt front în războiul împotriva relelor imperialismului.

Doi membri RAF, Thomas Reuter și Brigitte Schultz, care tocmai fuseseră eliberați din închisoare, au plecat pe furiș din Germania și au ajuns la o tabără de instrucție a PFLP lângă Aden, unde s-au întâlnit cu alți

⁵¹³ Ravid, *Fereastră spre curtea din spate*, 49.

⁵¹⁴ Legătura dintre Haddad și Baader-Meinhof era întreținută de adjunctul său, Taysir Kubei, care era responsabil cu relațiile externe secrete ale organizației, prin studenții palestinieni din Germania. Interviu cu Sissaki, 2 septembrie 2015.

camarazi din RAF. Aceștia erau occidentalii de care avea nevoie Haddad.

Trei dintre propriii oameni ai PFLP au primit ordinul de a aștepta în afara aeroportului din Nairobi, Kenya, un avion El Al care urma să sosească, în timp ce cei doi germani se uitau la ghișeul companiei din terminal, pentru a vedea ora exactă a sosirii avionului și pentru a-i alerta pe cei de afară.⁵¹⁵

Imediat ce avionul trecea pe deasupra lor, oamenii PFLP trebuiau să-l doboare cu Strela SAM-7, minirachete cu proiectile trase de pe umăr.

În cele două luni premergătoare operațiunii, bărbații se antrenaseră pentru a folosi rachete Strela și studiaseră schițele aeroportului din Nairobi, întocmite de agenți PFLP, care făcuseră o recunoaștere preliminară.⁵¹⁶ Împreună, au identificat o zonă exterioară și ușor la dreapta față de aeroport, presărată cu pâlcuri de copaci înalți și cactuși, între drumul principal către Mombasa și gardul Parcului Național Nairobi. Din acest loc, pista aeroportului se vedea perfect.

Cu o săptămână înainte de operațiune, două rachete

⁵¹⁵ Alți agenți palestinieni și germani au fost trimiși la Nairobi pentru a ajuta cu partea de logistică. Ordinul operativ scris de Haddad poate fi găsit în Mossad, *Raport despre Operațiunea Arsuri Gastrice*, 68-80.

⁵¹⁶ Ibidem, 73.

Strela, livrate lui Haddad de către KGB, au fost introduse în Kenya. Cei opt membri ai echipei intraseră separat în țară, cu pașapoarte false, cu nouă zile mai devreme, și se cazaseră la un hotel din centru.

Totul era gata pentru atac, dar Mossad adulmecase ceva, prin agentul „Tristețe”, din Joncțiune.

O ceartă a izbucnit în agenție, cu șeful Joncțiunii, Shmuel Goren, vrând mai mult decât orice să-l protejeze pe „Tristețe” și temându-se că, dacă Mossad dezvăluia autorităților kenyene detalii despre atacul plănit, ajutându-le să-l contracareze, grupul lui Haddad și-ar da seama că Mossad-ul avea un agent cu acces la secretele sale.⁵¹⁷ Aceasta ar fi putut însemna sfârșitul lui „Tristețe”. Goren a propus să împiedice atentatul, folosind „muncă evreiască” – adică, asasinate planificate ale făptuitorilor prin Baioneta – „fără să împărtășim nimic localnicilor”.

De cealaltă parte, șeful diviziei de relații internaționale a Mossad, Nahum Admoni, care fusese multă vreme responsabil de operațiunile agenției în Africa și îi știa bine pe președintele Jomo Kenyatta și pe șefii lui din serviciile secrete, s-a opus furibund desfășurării unei astfel de acțiuni sub nasul „localnicilor”.

⁵¹⁷ Ibidem, 30,

Mai erau și considerente operaționale: Baioneta abia începuse să se reformeze după dezastruoasa afacere Lillehammer și „am simțit că ar putea fi prea complicat să ne ocupăm, în același timp, de câțiva oameni cu rachete în mâini” ⁵¹⁸, spunea fostul oficial Mossad, Eliezer Tsafir.

Yitzhak Hofi, un fost general care preluase postul de director general al Mossad-ului de la Zamir în 1974, își vizita omologii CIA, în Langley, când a fost informat despre evenimente. I-a trimis un mesaj codat lui Rabin, cu recomandarea lui: să colaboreze cu autoritățile kenyene și să nu folosească Baioneta.

„Principiul nu se schimbă – dacă cineva omoară un evreu, sângele lui este pe mâinile sale, spunea Yitzhak Dar este imposibil să lichidezi oameni în fiecare zi. Asasinatele planificate atrag un risc enorm pentru propriii tăi oameni, plus riscul de a înrăutăți relațiile cu țara unde le faci – în acest caz, Kenya. În cadrul operațiunilor, regula constă în a nu face lucruri care nu sunt neapărat necesare. Ai o țintă, execuți o operațiune curată. Uii de orice altceva. Scopul nostru suprem era să ne asigurăm că nu se întâmplă ceva avionului El Al, iar în același timp să protejăm siguranța sursei noastre

⁵¹⁸ Interviu cu Eliezer Tsafir, 2 octombrie 2015.

cât de complet posibil”.⁵¹⁹

Așa că, în loc să încerce să omoare banda de teroriști, israelienii au obținut ajutorul forțelor de securitate ale Kenyei.⁵²⁰ În 23 ianuarie 1976, târziu în noapte, o echipă de șaptesprezece israelieni au zburat de la baza Forțelor Aeriene Israeliene 27 spre Nairobi.⁵²¹ Operațiunea purta numele de cod Arsuri Gastrice. „Erau mulți nervi, își amintea Tsafrir, care era membru al echipei din avion. Atâtea vieți în joc, depinzând de noi și de succesul operațiunii”.⁵²²

Imediat ce echipa israeliană a aterizat, Admoni s-a întâlnit cu ofițeri ai agenției kenyene de informații pentru a-i înștiința despre atacul iminent. Kenyenii erau șocați. Președintele Kenyatta a devenit și mai furios când și-a dat seama că era implicată Somalia. Kenyenii au acceptat cu bucurie să colaboreze – erau mulțumiți că Mossad nu acționa singur sub nasul lor. Au insistat să afle identitatea surselor Mossad, pentru a fi siguri că urmau a acționa pe baza unor informații valide, dar Admoni a refuzat politicos.

O echipă comună formată din luptători Mossad și

⁵¹⁹ Interviu cu Issaki, 2 septembrie 2015.

⁵²⁰ Mossad avea o lungă și foarte bună istorie a cooperării cu serviciile de securitate kenyene. Ronen Bergman, „Israel și Africa”, 112-116.

⁵²¹ Mossad, *Raport despre Operațiunea Arsuri Gastrice*, 30-31.

⁵²² Interviu cu Tsafrir, 2 octombrie 2015.

membri ai trupelor de securitate kenyene i-a localizat în scurt timp pe germani și pe palestinieni și i-a pus sub strictă supraveghere.⁵²³ Au depistat și duba albă, cu numărul de înmatriculare KPR338, în care fuseseră depozitate rachetele. Ulterior, echipa i-a urmărit pe cei trei palestinieni când au mers cu mașina pentru a cerceta locul de lansare.

Pe 25 ianuarie, zborul El Al LY512 trebuia să decoleze de la Johannesburg spre Tel Aviv.⁵²⁴ Avionul, un Boeing 707 cu circa 150 de persoane la bord, era programat să facă escală la Nairobi la ora 17.00. Cu puțin timp înainte, cei trei palestinieni și cei doi germani au pornit cu duba lor albă și altă mașină închiriată. Prima lor oprire a fost pentru a-i lăsa pe germani la terminal. Apoi au plecat de la aeroport și au ajuns pe drumul principal, înainte să o ia spre dreapta

⁵²³ Mossad, *Raport despre Operațiunea Arsuri Gastrice*, 36-37.

⁵²⁴ Tsafirir, unul dintre agenții Mossad trimiși la Nairobi, era în fața unei dileme unice: aflase că nepoata lui, Gilat Yarden, era în acest avion. „Nu știam dacă s-o avertizez să nu ia acel avion sau s-o las să se urce fără să o avertizez, mi-a spus. Pe de o parte, era foarte important secretul absolut. Orice scurgere de informații putea să-i sperie pe teroriști. Eram destul de sigur că puteam să-i opresc înainte să tragă racheta. Pe de altă parte - era fiica surorii mele și, într-o operațiune ca aceasta, orice se putea întâmpla. Dacă nu-i puteam găsi pe teroriști? Ce este mai important, loialitatea față de Mossad sau față de propria familie? ” Într-un final, Tsafirir a hotărât că Mossad-ul venea pe primul loc și a lăsat-o pe Gilard să urce în avion, asumându-și răspunderea pentru viața ei. Interviu cu Tsafirir, 2 octombrie 2015.

pe drumul de pământ, în direcția locului de lansare stabilit anterior. Dar, înainte să ajungă acolo, agenții serviciului secret kenyan au atacat grupul; imediat după aceea, i-au luat pe cei doi germani de lângă ghișeul El Al din terminal. Toți cei cinci s-au predat fără nicio împotrivire.

Până acum, kenyenii fuseseră complet cooperanți cu israelienii, dar nu voiau ca operațiunea să devină publică, temându-se de puternica presiune arabă pe care ar fi suferit-o în forumurile țărilor Lumii a Treia și în cadrul organizației pan-africane, dacă afacerea ar fi ajuns la cunoștința publicului. Au sugerat două soluții: „Ori îi ducem în deșert și îi aruncăm hienelor pentru masa de amiază”⁵²⁵, sau israelienii puteau să-i ia, cu înțelegerea că nu vor divulga vreodată că prizonierii au fost în mâinile lor.

Israelienii sperau că vor fi în stare să scoată de la prizonieri mai multe informații despre Haddad și activitățile lui, așa că au ales a doua variantă: să-i facă pe prizonieri să „dispară” efectiv, ducându-i în Israel, unde vor fi ținuți în izolare în condiții extreme și apoi vor avea un proces secret. Acesta era probabil primul caz în care Occidentul era implicat într-o activitate pe

⁵²⁵ Interviu cu Tsafrir, 14 iulie 2015. Mossad, *Raport despre Operațiunea Arsuri Gastrice*, 59.

care, după 11 septembrie, CIA o va numi „extrădare” – transferul clandestin, nedocumentat, extrajudiciar al suspectilor dintr-o țară în alta.

Anchetatorii de la Unitatea 504 a AMAN și ofițerul medical al unității au zburat la Nairobi. Cei cinci prizonieri au fost legați de tărgi și sedați înainte de zborul de șase ore către Israel.

Între timp, în Tel Aviv, existau persoane care puneau la îndoială înțelepciunea aducerii prizonierilor pe teritoriul israelian.⁵²⁶ Generalul Rehavam Zeevi, consilierul premierului pe chestiuni de antiterorism și informații secrete, i-a propus lui Yitzhak Rabin o alternativă: „Hai să aruncăm cele cinci suflete pioase în Marea Roșie și să scăpăm de problemă, a spus el. Kenyenii au tăcut în legătură cu întreaga chestiune. Nimeni nu știe că au fost prinși. Avem informații că Wadie Haddad le-a promis că, dacă vor fi capturați, va deturna un avion pentru a-i elibera. Dacă îi aducem în Israel și se află, asta va declanșa un nou val de teroare împotriva noastră. Hai să terminăm cu problema asta aici.”

Rabin s-a uitat la Zeevi și a rămas tăcut pentru multă vreme. Apoi i-a spus unui aghiotant să convoace o

⁵²⁶ Interviu cu „Eleanor”, septembrie 2014, „Mark”, martie 2011, și „Ringo”, iulie 2013. Mossad, *Raport despre Operațiunea Arsuri Gastrice*, 59-60.

întâlnire urgentă a grupului din Cabinet pentru asasinate planificate.

„Ce credeți?” i-a întrebat Rabin pe miniștrii prezenți, după ce ascultaseră propunerea lui Zeevi. Toți au fost de acord că aducerea celor cinci prizonieri în Israel îi va pune în pericol pe călătorii israelieni peste tot din lume. Haddad era un deturnător experimentat, care va face orice va putea pentru a-și elibera oamenii. Rabin a fost și el de acord cu această concluzie, dar a refuzat totuși să semneze ordinul de execuție a prizonierilor sedați, „cu excepția cazului în care procurorul general este și el de acord, a spus el. Chemați-l acum pe Aharon”.

Aharon Barak, care ulterior va deveni șeful Curții Supreme a Israelului și cel mai renumit jurist al țării, a ascultat în liniște descrierea operațiunii secrete și propunerea ca răufăcătorii să fie aruncați în mare.

— Ai terminat? I-a întrebat pe Zeevi, când expunerea sa a ajuns la final. Foarte bine, a spus el nervos, fiindcă mă gândesc că ești nebun. Avem doi cetățeni germani, pe care vreți să-i omorâți, în timp ce sunt legați și sedați într-un avion militar israelian. Nu pot nicicum să aprob așa ceva.⁵²⁷

⁵²⁷ Imediat după ce a ieșit din cameră, Barak a convocat o consultare asupra subiectului cu oficiali superiori din Ministerul Justiției, condusă de procurorul general Gabriel Bach, care a fost la rândul lui „șocat până în adâncul sufletului”

Cei trei palestinieni și doi germani au aterizat în siguranță în Israel și au fost duși în clădirea secretă pentru interogatorii a Unității 504, într-o bază cu numele de cod Lujer, aflată la sud-est de Tel Aviv. Au fost închiși în celule întunecoase, cu pereții goi, primind doze de sedative tot timpul. Când începeau să se trezească, „am hotărât să jucăm niște jocuri cu fantome cu ei, spune șeful diviziei de interogări a Shin Bet, Arie Hadar. Ne puneam măști și ne tânguiam în timp ce-și reveneau, de parcă ar fi murit și ar fi ajuns în lumea de dincolo”.⁵²⁸

Israelienii erau foarte dornici să afle cât puteau mai mult despre structura și metodele PFLP, și probabil puteau afla câte ceva și despre locul unde putea fi găsit Wadie Haddad.

Anchetatorul-șef din 504, Y., un ofițer cu grad de locotenent-colonel care purta kipa – tichia de evreu ortodox – și era cunoscut ca om de dreapta în politică, a fost numit responsabil pentru cei trei palestinieni.⁵²⁹ Y. era omul care făcea instrucția cu trupele speciale ale IDF pentru un eventual caz de prizonierat, cu simulările condițiilor dure de captivitate și tortură. Cu

când a auzit propunerea lui Zeevi. Interviu cu Dorit Beinisch, 28 septembrie 2014, și „Ringo”, iulie 2013.

⁵²⁸ Interviu cu Hadar, 14 mai 20.

⁵²⁹ Interviu cu „Mark”, martie 2011.

puțin înainte de sosirea celor cinci de la Nairobi, îi cauzase o rană permanentă la coloană unui membru Sayeret Matkal, lovindu-l cu un baston. La câteva luni după aceasta, unul dintre palestinienii anchetați de Y. a clacat și a fost dus de urgență la spital, unde a murit.

„Nu Y. l-a omorât. Nu l-a omorât el. A murit, pur și simplu, spunea Yigal Simon, comandantul de atunci al Unității 504. A fost un interogatoriu lung. Foarte lung. A fost bătut, dar s-a stabilit că moartea nu a survenit în legătură cu aceasta. Autopsia a dovedit-o.”⁵³⁰

Când cei trei agenți arabi au fost aduși din Kenya, Y. „i-a lucrat foarte dur”, conform unui agent Shin Bet. Unul dintre ei a fost grav rănit și spitalizat, dar și-a revenit.

Prizonierii germani s-au bucurat de un cu totul alt tratament și au fost interogați politicos de personalul Shin Bet. Șeful AMAN, generalul Shlomo Gazit, a vizitat clădirea pentru anchete. „Doamna [Schultz] a lăsat o impresie deosebită, a spus el. O femeie foarte puternică, controlându-se pe ea și mediul din jur cu o mână de fier. Tipul era o pacoste.”⁵³¹ Într-un final, Hadar, care conducea ancheta în stilul lui liniștit și șiret, a câștigat-o pe Schultz cu discursul său moale și

⁵³⁰ Interviu cu Yigal Simon, 29 iulie 2012.

⁵³¹ Interviu cu Gazit, 19 iulie 2017.

aspectul inofensiv.

Cei doi germani au mărturisit, au pledat vinovați și au furnizat informații despre Haddad. „Ne-au spus multe, inclusiv planuri pentru atacuri teroriste viitoare, spunea Hadar. În tot acest timp, femeia de la Mossad [interpreta de germană și ebraică] stătea lângă mine și îmi spunea în ebraică: «Aș vrea s-o căsălesc».”

„Înainte să ne despărțim, i-am luat mâna lui Schultz și am întrebat-o: «Brigitte, hai să zicem că într-o bună zi te întorci în Germania și prietenii îți spun că trebuie să-l omori pe Harry – așa mă știa ea pe mine. Ce vei face?» Și ea răspunde fără să clipească: «Nu aș putea să te omor, Harry, după tot ce ai făcut pentru mine». Am fost mulțumit. Credeam că măcar ceva în interiorul ei se schimbase în mai bine. Dar apoi a adăugat: «Aș cere altcuiva să te împuște».”⁵³²

Pe 27 iunie 1976, la șase luni după ce atacul din Kenya fusese zădărnicit, Rabin și Cabinetul său s-au întâlnit în biroul premierului, în Kirya-Sarona, la Tel Aviv. Miniștrii discutau o propunere a ministrului

⁵³² Interviu cu Hadar, 14 mai 2017. Schultz a mai făcut o impresie puternică și asupra lui John le Carre (David Cornwell), pentru care Gazit, șeful AMAN, prietenul lui, aranjase o vizită la o clădire secretă de detenție, care era poreclită pe atunci Villa Brigitta, după terorista germană. Agentă Mossad care traducea interogatoriul pentru Haddad i-a fost prezentată lui le Carre sub un nume și titlu fals - „directoarea închisorii, căpitan Kaufman”. Le Carre, *Tunelul Porumbelor*, 109-115 (în ebraică).

apărării, Shimon Peres, de a crește salariile soldaților din IDF când, la 13. 45, secretarul pe chestiuni militare intră și îi dădu lui Rabin un bilet.⁵³³

Brusc, fața îi deveni gravă. Își dresе glasul, pentru a atrage atenția tuturor. „Înainte să continuăm, am de făcut un anunț, zise el. „Un avion Air France care a decolat de la Lod la 9.50 a pierdut contactul cu solul. Se pare că este deturnat. Se pare că zboară în altă direcție. La bord sunt optzeci și trei de israelieni”.

Consilierul pe probleme de apărare, Efraim Poran, i-a spus lui Rabin că agențiile de informații nu știau încă cine deturnase avionul și că îl va anunța imediat ce apar noutăți.

A fost o clipă când, i-a mărturisit ulterior Rabin unui prieten, a regretat că nu și-a dat acordul pentru aruncarea celor cinci de la Nairobi în mare.

— Las-o baltă, i-a spus Rabin lui Poran. Știu. Este Wadie Haddad.

Erau patru deturnători – doi din PFLP și doi extremiști de stânga germani.⁵³⁴ Urcaseră în avionul care trebuia să ajungă la Paris în timpul escalei de la

⁵³³ Proces-verbal al ședinței Cabinetului, 27 iunie 1976 (arhiva autorului, primit de la „Paul”). Nota înmănată de Poran este în arhiva autorului (primită de la Avner Avraham). Interviu cu Amos Eiran, 11 februarie 2009.

⁵³⁴ IDF; Departamentul de Istorie, *Operațiunea Fulger Globalar*, noiembrie 1977, MODA, 107. 79. 18, 3-11.

Atena și, după decolare, s-au ridicat, au scos armele și s-au năpustit în carlingă, ordonându-i pilotului să zboare întâi la Benghazi, pentru realimentare și pentru a-i lua pe alți trei teroriști, și apoi la Entebbe, în Uganda.

Wadie Haddad dovedise din nou că era cel mai bun strateg din lumea teroristă. Învățase din greșelile lui și ale altora și pusese la cale o operațiune de mare amploare, bazată pe informații precise, pregătiri minuțioase și coordonare cu cel puțin alți doi despoți, Muammar Qaddafi al Libiei și Idi Amin al Ugandei, ambii dând sprijin logistic și azil politic deturnătorilor, departe de posibilitățile de acțiune ale Israelului.

Amin, fost boxer și sergent în armata britanică, preluase controlul Ugandei cu ajutorul Mossad-ului și al Ministerului Apărării din Israel, care menținea legături secrete cu această țară.⁵³⁵ În schimbul unor șpăgi pe care Amin le-a primit în valize cu fund dublu, a acordat Israelului contracte militare și civile mari și a dat Mossad-ului mână liberă în Uganda.

Dar pofta de sânge și cruzimea lui Amin erau egalate doar de pofta lui de bani și, în 1972, când Qaddafi a început să-i ofere șpăgi mai mari decât Israelul, acesta i-a expulzat pe reprezentanții Israelului și a devenit

⁵³⁵ Ronen Bergman, „Israel și Africa”, 121-139.

dușmanul declarat al statului evreu. A fost de acord să-i găzduiască pe deturnători și pe ostaticii lor la Entebbe, la 3500 de kilometri de Israel.

Haddad credea că Israelul nu va avea altă variantă decât să negocieze cu el.⁵³⁶ La Entebbe, oamenii lui i-au eliberat pe cei 209 pasageri neisraelieni și neevrei și pe cei doisprezece membri ai echipajului, cu toate că echipajul, într-un gest curajos de solidaritate, a insistat să rămână cu restul de optzeci și trei de pasageri israelieni și opt pasageri evrei care nu aveau cetățenie israeliană. Deturnătorii au cerut apoi eliberarea a cincizeci și trei de „luptători pentru libertate”, în schimbul ostaticilor israelieni și evrei.⁵³⁷

Cererea a venit chiar de la Idi Amin, care a intrat în contact telefonic cu Israelul. Lista „luptătorilor pentru libertate” îi includea pe arhiepiscopul Hilarion Capucci – un cleric care se folosisese de statutul său diplomatic pentru a strecura un mare transport de arme, în mașina sa Mercedes sedan, celulelor Fatah din Ierusalim –, Kozo Okamoto – unul dintre făptuitorii masacrului de la aeroportul din Lod din 1972 – și cei cinci teroriști de

⁵³⁶ Interviu cu Avner Avraham, 14 octombrie 2015, Akiva Lakser, 1 aprilie 2016, și Ido Netanyahu, 29 iunie 2016. Netanyahu (ed.), *Sayeret Matkal la Entebbe*, 25-28 (în ebraică).

⁵³⁷ Raport al directorului Shin Bet, Avraham Avituv, ședința Cabinetului de Securitate, 30 iunie 1976 (arhiva autorului, dat de „Paul”).

la Nairobi, despre care Haddad era sigur că erau în mâini kenyene sau israeliene.

Mossad era în fierbere. Acum erau mulți care regretau că grupul de la Nairobi nu fusese aruncat în mare. La o întrunire a comandanților, Tsafrir a spus: „Îi vor pe cei cinci? Cu plăcere. Hai să-i ducem acolo și să-i aruncăm din avion pe acoperișul terminalului, pentru ca Haddad să-și dea seama că asta e tot ce va primi de la noi”⁵³⁸.

Între timp, IDF plănuia o operațiune de salvare care implica o forță uriașă care va ateriza în zona lacului Victoria, apoi va pune mâna pe întregul aeroport și pe o zonă largă în jurul lui. Rabin a ascultat planul, enervându-se treptat.⁵³⁹

— În timpul necesar să luăm toată zona, deturnătorii îi vor omorî pe ostatici, iar Idi Amin va avea vreme să aducă întăriri, a fumegat el.

„Rabin le-a spus celor din IDF că voia să vadă un plan în care nu treceau mai mult de trei minute din clipa în care aterizau trupele și începea operațiunea de salvare” istorisea directorul general al biroului

⁵³⁸ Interviu cu Tsafrir, 2 octombrie 2015.

⁵³⁹ În cele din urmă, a reieșit dintr-o misiune de recunoaștere efectuată de trupele de comando naval de-a lungul țărmurilor lacului Victoria că planul nu era fezabil, fiindcă lacul colcăia de crocodili. Halevy, Reicher și Reisman (editori), *Operațiunea Yonatan la persoana întâi*, 38-39 (în ebraică). Interviu cu Eiran, 11 februarie 2009.

premierului, Amos Eiran. Dar, de la o astfel de distanță, fără niciun fel de informație, aceasta părea o cerere imposibilă.

Lipsindu-i o alternativă viabilă, Rabin era gata să accepte cererile deturnătorilor. Cu toate că ura ideea, nu vedea altă cale de a salva cele mai bine de o sută de vieți nevinovate. Dar această acțiune va însemna o breșă în legea de fier impusă de Golda Meir și acceptată apoi drept politică israeliană: nu se negociază cu teroriștii. Directorul Shin Bet a cerut ca, în cazul în care într-adevăr nu mai era o altă cale, atunci, măcar atât, să nu fie schimbați pe prizonieri „cu mâinile pătate de sânge”⁵⁴⁰ – o expresie care a fost invocată din acel moment în mod repetat în situații similare. Cu alte cuvinte, doar mici funcționari PLO, care nu fuseseră implicați direct în vărsarea de sânge israelian, puteau fi luați în considerare pentru eliberare. „Oricine a omorât un evreu, a spus Ahituv, trebuie ori eliminat, ori să moară într-o închisoare israeliană, după ce a fost condamnat pe viață.”

Timp de patru zile, dezbaterile a continuat. Demonstrații ale rudelor ostaticilor se desfășurau furioase în fața porților de la Kirya, auzindu-se până în

⁵⁴⁰ Interviu cu Eiran, iulie 2013. Ronen Bergman, „Gilad Shalit și creșterea prețului unei vieți de israelian”, *New York Times Magazine*, 9 noiembrie 2011.

biroul lui Rabin. Fiica directorului unuia dintre principalele reactoare nucleare era printre ostatici. El avea acces la Rabin și a exercitat o mare presiune asupra lui pentru a ajunge la o înțelegere cu teroriștii.

De parcă toate acestea nu erau de ajuns, Rabin a primit apoi un raport secret de la Biroul de Cenzură Militară, care spunea că oprirea publicarea, într-un cotidian israelian, a unei povești care includea toate detaliile Operațiunii Arsuri Gastrice. Ahituv l-a informat pe Rabin că ordonase ca telefonul reporterului să fie urmărit, dar încă nu reușise să determine sursa scurgerii de informații. Rabin s-a înfuriat: „Sunt chiar șocat [...] că este imposibil în această țară să iei un corespondent militar și să-l închizi și să-l supui la un interogatoriu sever despre sursa de unde a aflat lucruri. [...] Aceasta [scurgerea de informații] va fi un dezastru pentru noi.”⁵⁴¹

Rabin a înțeles că încălcarea promisiunii Israelului față de Kenyatta în legătură cu secretul complet asupra

⁵⁴¹ Rabin vorbea la o întâlnire de urgență a șefilor serviciilor de apărare, pe care-i convocase în după-amiaza zilei de 30 iunie. Șeful de stat major Mordechai Gur a fost de acord cu Rabin, că jurnalistul trebuia „perpelit” puțin de către Shin Bet. „Cred că trebuie făcut acest lucru și sunt de acord cu el sută la sută. Nu este prea târziu s-o facem azi. “ Dar nu a avut loc niciun astfel de interogatoriu, după ce procurorul general Barak i-a spus lui Rabin că este ilegal și a interzis așa ceva. „Întâlnirea dintre prim-ministru și ministrul apărării cu șefii serviciilor de apărare”, 30 iunie 1976 (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

celor cinci de la Nairobi ar duce la o criză în relațiile lor cu Kenya. Și mai important, dezvăluirea întregii afaceri putea să prezinte Israelul, care cerea acum sprijin internațional împotriva deturnărilor, drept un stat-pirat care folosește metode teroriste. Pe de altă parte, cum putea Israelul să negocieze cu teroriștii, când și el, și Kenya negaseră orice cunoștințe despre locul unde se aflau cei cinci?

Într-un final, Cezareea a venit cu o soluție care nu necesita un schimb de prizonieri. Cu cinci ani înainte, Harari hotărâse că avea nevoie de un agent care putea să pozeze drept pilot. De ce, mai exact? „Fiindcă probabil vom avea nevoie de el într-o bună zi”, era răspunsul lui obișnuit la orice întrebare despre pregătiri făcute fără un scop imediat. L-a convins pe Zamir să facă investiția financiară, și un agent cu nume de cod David a făcut lunga instrucție în Israel și Europa.

Acum, investiția și-a arătat roadele, și încă din plin.

David a închiriat un avion în Kenya și a zburat pe deasupra terminalelor și pistelor din Entebbe, făcând fotografii din aer. Când a aterizat, a jucat rolul unui vânător englez bogat și sclifosit care trăia într-o țară central-africană și care avea nevoie de ajutorul turnului de control pentru o serie de chestiuni. Controlorii de zbor din Uganda au cooperat cu plăcere și chiar au stat

la un pahar cu el, împărtaşindu-și impresiile despre „marea harababură din ultimele zile”, termenul lor pentru situația ostaticilor din terminalul alăturat.⁵⁴²

Douăsprezece ore mai târziu, când Harari i-a adus lui Rabin raportul detaliat al lui David și sutele de poze pe care acesta le făcuse, fața premierului s-a luminat.

— Asta este exact ce-mi trebuia, a spus el. Asta este informația necesară pentru o operațiune.

Importante în mod special pentru Rabin erau pozele cu soldații ugandezi din jurul terminalului, ceea ce însemna că oamenii lui Wadie Haddad nu minaseră clădirea. „Idi Amin nu și-ar fi lăsat oamenii acolo”, a spus el. Totodată, a fost foarte clar din poze că forța care păzea terminalul era foarte mică.

Sayeret Matkal a venit cu un plan original și îndrăzneț: un mic contingent Sayeret va ateriza, la adăpostul nopții, într-un avion militar de transport nemarcat C-130 Hercules, folosind luminile de pe pistă aprinse pentru un avion civil de transport, care era programat să aterizeze înaintea lui. Trupa va debarca și va merge spre terminal în câteva mașini rulând în

⁵⁴² În timp ce vorbea cu ei, a reușit să fotografieze turnul de control de la sol și chiar să obțină informații de care aviația avea nevoie atât de urgent - diametrul pompelor de alimentare de la aeroport. Interviu cu Harari, 10 martie 2014, Klein, 6 octombrie 2014, și Avi Weiss Livne, 12 septembrie 2016. Copii ale fotografiilor pe care „David” le-a făcut la aeroportul din Entebbe sunt în arhiva autorului (primite de la „Ethan”).

spatele unui Mercedes negru asemănător cu cel folosit de Idi Amin, pentru a deruta gărzile ugandeze. Aproape de terminal, trupa va sări din mașini și va intra în clădire folosind câteva intrări diferite, profitând de surpriză și confuzie pentru a elimina teroriștii. Toate acestea trebuiau să se termine în mai puțin de două minute. Mai multe trupe IDF vor ateriza imediat după aceea și se vor ocupa de turnul de control, soldații ugandezi și avioanele de luptă ugandeze, astfel încât să nu fie în stare să urmărească avioanele israeliene după ce decolau cu ostaticii și trupele de la bord. Kenyatta a fost de acord să permită avioanelor israeliene să aterizeze în Nairobi pentru a realimenta pe drumul de întoarcere.

Ministrul apărării, Shimon Perez, credea că planul ar putea reuși și l-a presat pe Rabin. Pe 3 iulie, prim-ministrul a dat undă verde pentru raid.⁵⁴³ Comandanții operațiunii l-au întrebat ce să facă dacă dădeau peste însuși Amin. „Dacă intervine, ordinele sunt să-l omorâți”, a spus Rabin. La care ministrul de externe, Yigal Allon, a adăugat: „Și dacă nu intervine”.

Trupa israeliană de șoc a pornit spre misiune în patru avioane. Fiecare soldat a primit o hartă a Ugandei și o

⁵⁴³ Proces-verbal al ședințelor Cabinetului din 3 iulie 1976 și 4 iulie 1976 (arhiva autorului, primit de la „Paul”). Interviu cu Peres, 4 august 2015.

sumă în dolari americani, în caz că rămâneau acolo și trebuiau să scape singuri. „Dar ne era clar că acestea erau doar vorbe și că, de fapt, era o operațiune fără un plan de scăpare. Dacă ceva mergea aiurea, am fi rămas blocați acolo și ar fi trebuit să luptăm până la moarte”, a spus Yiftach Reicher, adjunctul lui Yonatan Netanyahu, fratele lui Benjamin și acum comandant al Sayeret Matkal.

Primul Hercules a aterizat după plan. Reicher, care era într-unul dintre Land Rover-urile din spatele Mercedes-ului negru, își amintește scena: „Era liniște totală și întuneric total, mai negru decât negrul, în aeroportul uriaș și pustiu. Piste late, fără nicio mișcare pe ele. Tot ce aveam în cap era: «Mămică, asta e înspăimântător»”⁵⁴⁴.

Elementul-surpriză aproape că a fost pierdut când forța a întâlnit doi gardieni ugandezi și Netanyahu a decis că reprezentau un pericol și a deschis focul spre ei cu un pistol cu amortizor.⁵⁴⁵ Soldații nu au fost uciși de gloanțe și omul din spatele lui Netanyahu, crezând că tot mai sunt periculoși, i-a împușcat cu arma sa fără

⁵⁴⁴ Interviu cu Yiftach Reicher, 25 noiembrie 2013, și Weiss Livne, 16 mai 2016. Ronen Bergman, „Operațiunea Entebbe, povestită de trupele de comando: planificarea misiunii”, *Yedioth Ahronoth*, 27 iunie 2016. Halevy, Reicher și Reisman (editori), *Operațiunea Yonatan la persoana întâi*, 38-39 (în ebraică).

⁵⁴⁵ Ronen Bergman și Lior Ben Ami, „Înapoi din Africa”, *Yedioth Ahronoth*, 17 iunie 2016.

amortizor.

Sunetul armei a adus alte trupe ugandeze în zonă și a început o luptă. Vehiculele israeliene au ajuns la terminal și atacul a început, dar Netanyahu a fost lovit, murind ulterior din cauza rănilor. Totuși, teroriștii au fost luați prin surprindere când trupa de asalt, comandată de Muki Betser, s-a năpustit în terminal și i-a omorât pe toți înainte să se poată organiza. Forța lui Reicher a intrat într-o clădire adiacentă, unde erau soldați ugandezi și i-a omorât și pe ei. O altă trupă a ocupat turnul de control. O altă a distrus opt MiG-uri ugandeze de vânătoare, parcate pe pistă.⁵⁴⁶

Toți cei opt deturnători au fost omorâți. Trei dintre ostatici, prinși în focul încrucișat, au murit de asemenea. O altă ostatică, o israeliană în vârstă, care fusese dusă la spital cu o noapte înainte, a fost ucisă, la indicațiile lui Amin, ca represalii pentru raid.

Dar o sută de oameni fuseseră salvați, iar Israelul nu făcuse nicio concesie. Operațiunea a devenit un model pentru cum să gestionezi situații cu ostatici: fără negocieri și compromisuri cu teroriștii, dar cu dorința

⁵⁴⁶ Interviuri cu Reicher Atir, 25 noiembrie 2013, Weiss Livne, 16 mai 2016, Amir Ofer, 1 aprilie 2016, Giora Zussman, mai 2016, Dani Arditi, 13 iunie 2011, Omer Bar-Lev, 15 noiembrie 2012, Pinchas Buchris, mai 2016, Rami Sherman, 6 iulie 2016, Shlomi Reisman, 6 iulie 2016, Shaul Mofaz, 14 iunie 2011, și Betser, 10 iunie 2016.

fermă de a face totul și chiar de a risca vieți pentru a salva ostatici.

Însă, cu toate că raidul de la Entebbe a fost o victorie tactică importantă, bărbatul care ordonase deturnarea – cel pentru care Golda Meir semnase un ordin de asasinare cu mai mult de șase ani în urmă, teroristul care fusese doar ușor rănit de o salvă de rachete trase prin fereastra biroului lui din Beirut, zelotul care supraviețuise unei bombe aruncate pe un stadion din Beirut în 1974, omul din vârful listei israeliene și care era ținta unei serii de planuri de asasinat încă în lucru – era încă în viață și în libertate.⁵⁴⁷

Rabin a transmis Mossad-ului să nu precupețească nimic. Wadie Haddad trebuie să moară.

13.

Moartea din pasta de dinți

În mai 1977, Partidul Muncii din Israel, care condusesse țara de la crearea sa, în 1948, a pierdut pentru prima oară alegerile naționale. A fost învins de Likud, un partid naționalist de dreapta condus de Menachem Begin, fostul comandant al Irgun – structura clandestină antibritanică. O combinație de

⁵⁴⁷ Interviu cu „Greco”, martie 2015, și „Jacob”, august 2015.

diverși factori – discriminarea și umilința suferită de imigranții evrei din țări arabe, dovezi de corupție în Partidul Muncii, problemele generate de Războiul de Yom Kippur și abilitatea lui Begin de a profita de toți acești factori și de a urca pe un val de populism – a dus la o refulare care i-a uimit și pe israelieni, și pe observatorii din afară.

Begin era văzut de mulți lideri străini și de unii înalți oficiali locali drept un extremist și un belicos. Unii dintre șefii armatei și ai agențiilor de informații erau convinși că vor fi înlocuiți în curând cu partizani ai noului guvern.

Dar primele mișcări ale lui Begin ca prim-ministru i-au surprins pe toți, din țară și din afară. La o întâlnire dramatică cu președinții Jimmy Carter și Anwar Sadat, la Camp David, în 1978, a fost de acord cu un tratat de pace deschizător de drumuri cu Egiptul, care ducea la retragerea completă a Israelului din Peninsula Sinai, cucerită de la egipteni în 1967. Retragera armatei, demantelarea așezărilor și renunțarea la câmpurile petrolifere și la stațiunile turistice s-au lovit de critica aspră a dreptei israeliene. Dar Begin, riscându-și propria poziție politică, și-a silit partidul să fie de acord. A întărit totodată foarte mult alianța de securitate cu Statele Unite și a sprijinit autoritatea supremă a Curții Supreme Israeliene.

Pe plan intern, nu a avut loc nicio epurare. De fapt, Begin i-a rugat pe doi oameni cu legături strânse cu Partidul Muncii – șeful Shin Bet, Avraham Ahituv, și șeful Mossad, Yitzhak Hofi – să rămână în posturile lor. „A fost foarte ciudat pentru noi”⁵⁴⁸, a spus Hofi. Partidul Muncii era experimentat și pragmatic atunci când venea vorba de chestiuni de armată și informații. „Dar pentru Begin, spunea Hofi, armata era ceva sacru.”

În practică, aceasta însemna că Begin oferea armatei și serviciilor un mandat în alb.⁵⁴⁹ Îi fusese dat foarte puțin acces la chestiunile secrete cât timp fusese șeful opoziției parlamentare și trebuia învățat multe. Dar și după ce a fost pus în fața detaliilor, privirea lui de ansamblu era cel mult superficială. „Era ca și cum zbura pe deasupra noastră la douăzeci și cinci de kilometri”, spunea directorul adjunct al Mossad-ului, Nahum Admoni.

Begin semna fără întrebări pe toate ordinele de asasinare imprimate pe pagini roșii pe care i le dădea Mossad-ul. Prim-ministrul nici măcar nu insista asupra procedurii standard de a avea un consilier care să transcrie întâlnirile cu șeful Mossad, pentru a aproba

⁵⁴⁸ Interviu cu Yitzhak Hofi, Centrul Begin, 11 ianuarie 2002.

⁵⁴⁹ Interviu cu Admoni, 29 mai 2011.

operațiuni de sabotaj și de asasinat planificate. Aceasta l-a surprins pe Hofi. „Rabin, spunea el, aducea problema spre aprobare în fața unui soi de Cabinet intern.” Dar Begin semna pentru operațiuni „față în față, fără vreo stenogramă și fără consilierul lui militar. [...] L-am înștiințat că era important ca aceste lucruri să fie consemnate în scris.”

Singurul punct de divergență dintre Begin și șefii serviciilor sale a fost unul de nuanțare și de prioritate. La prima întâlnire cu Hofi, a spus că vrea ca Mossad să lanseze o campanie de asasinat planificate la scară largă împotriva criminalilor de război naziști care încă erau în libertate.⁵⁵⁰ „I-am zis, spunea Hofi, «domnule

⁵⁵⁰ Begin a anulat hotărârile premierilor anteriori (Eshkol a semnat ordinul pe 31 decembrie 1968, iar Meir și Rabin l-au ratificat) de a plasa vânătoria de criminali naziști mai jos pe ordinea de prioritate ale Mossad-ului. Cu sprijinul său, Comitetul de Securitate al Cabinetului a hotărât pe 23 iulie 1977 „să ordone Mossad-ului să reia căutarea criminalilor de război naziști, în mod special a lui Mengele. Dacă nu se poate nicicum să fie deferiți justiției, să fie uciși”. Din acel moment, Mossad-ul a acționat pentru a-l găsi și elimina pe Mengele, dar aceste eforturi au fost în van. Cezareea l-a localizat în Bolivia pe Klaus Barbie, „măcelarul din Lyon”, comandantul Gestapoului din acel oraș, responsabil de a fi trimis mii de evrei în lagărele morții. Directorul Cezareea Harari a mers la La Paz pentru a supraveghea pregătirile pentru asasinat, dar într-un final a hotărât să abandoneze misiunea, din cauza unor incertitudini cu privire la ruta de scăpare. Privind în retrospectivă, considera că fusese mult prea precaut: „Cred că trebuia făcut mai mult [împotriva naziștilor]. Atâta vreme cât un singur nazist respira în vreun colț de lume, trebuia să-l ajutăm să se oprească din respirat. Astăzi, când știu teritoriul unde locuiau acești naziști, în America Centrală și de Sud, și cât de ușor ne-ar fi fost să întoarcem lumea pe dos acolo, mă gândesc ce

prim-ministru, astăzi Mossad-ul are alte misiuni, care privesc securitatea Israelului acum și în viitor, și eu dau prioritate zilei de azi și viitorului, în dauna trecutului». A înțeles, dar nu i-a plăcut. [...] La sfârșit, am hotărât amândoi că ne vom axa asupra unei singure ținte, [Josef] Mengele, dar Begin era o persoană foarte sensibilă și a fost dezamăgit”.

În același timp, totuși, Begin a înțeles punctul de vedere al lui Hofi. „Față de alți israelieni care vedeau Holocaustul drept o catastrofa unică în istorie, spunea Shlomo Nakdimon – un cunoscut ziarist israelian care era apropiat de Begin și i-a fost consilier de presă cât timp acesta a fost prim-ministru –, Begin credea din tot sufletul că lecția Holocaustului este că poporul evreu trebuie să se protejeze singur în propria lui țară, pentru a preveni o nouă amenințare la existența lui”.⁵⁵¹

Begin îl echivala pe Yasser Arafat cu Adolf Hitler și

idioși am putut fi”. În loc să-l ucidă, Israelul a transmis Franței informațiile adunate despre Barbie, acesta fiind extrădat și judecat în 1983. În 1987 a fost condamnat la închisoare pe viață și a murit de cancer în închisoare în 1991. Interviuuri cu Medan, 30 iunie 2015, Harari, 10 martie 2011, Klein, 28 mai 2014, și Yossi Chen, 11 septembrie 2017. Mossad, Cezareea, Revav, comandantul Messer, către Mike Harari, 11 aprilie 1978. Mossad, Departamentul de Istorie, *Căutând acul în carul cu fân*, 2007, 117–220 (arhiva autorului, primit de la „Deșert”). Ronen Bergman, „De ce l-a lăsat Israelul să scape pe Mengele?” *New York Times*, 6 septembrie 2017. Interviu cu Hofi, Centrul Begin, 11 ianuarie 2002. Klein, *Specialistul operațiunilor*, 236–239.

⁵⁵¹ Interviu cu Nakdimon, 18 februarie 2015.

credea că Jurământul palestinian, care cerea distrugerea statului evreiesc, nu era altceva decât *Mein Kampf II*. „Noi, evreii, și noi, sioniștii, ghidați de experiența noastră, nu o vom lua pe calea bătută de liderii din Europa și din restul lumii în anii '30”, a spus Begin într-un discurs fulminant în Knesset, pe 9 iulie 1979, atacându-i pe cancelarii vest-german și austriac, Willy Brandt și Bruno Kreisky, pentru legăturile lor cu Arafat.

„Luăm în serios *Mein Kampf II* și vom face tot ce putem – și, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom putea – să prevenim punerea în practică a ororilor [...] împlinite de acel fiu al lui Satan [Arafat], [...] liderul unei organizații mârșave de asasini, de felul căreia nu a mai existat de la naziști încoace”.

Din 1974, de când atacurile teroriste din Europa s-au mai calmat, Arafat pusese accent în mod special pe eforturile politice din arena internațională pentru a obține recunoașterea diplomatică pentru PLO⁵⁵² și de a se prezenta drept cineva care era gata să negocieze cu Israelul. În ciuda protestelor sonore ale Israelului, misiuni diplomatice oficiale sau acoperite ale PLO au

⁵⁵² Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*, 130-31 (în ebraică).

fost deschise în toată lumea, inclusiv în Europa. În punctul culminant al campaniei, în noiembrie 1974, Arafat a apărut în fața Adunării Generale a ONU și a ținut un discurs care, în general, a fost acceptat drept relativ moderat.⁵⁵³

Mai mult decât atât, eforturile lui Arafat de a apărea drept un avocat al unei soluții politice pentru conflictul israeliano-palestinian a dus la un început de dezgheț în relațiile dintre PLO și Statele Unite. Serviciile israeliene erau profund îngrijorate față de o posibilă apropiere între principalul lor aliat și principalul lor dușman. Un raport din decembrie 1974, pregătit de AMAN pentru prim-ministrul de atunci, Rabin, avertiza că „Statele Unite au interesul de a dobândi maximă influență în PLO, astfel încât aceasta să nu rămână o fortăreață exclusiv sovietică”.⁵⁵⁴ Materialul mai spunea despre secretarul de stat Henry Kissinger, care era considerat pro-Israel: „Nu găsim în cuvintele lui o negare absolută a PLO în ceea ce privește viitorul”.

Structurile de informații ale Israelului nu au fost însă convinse de diplomația PLO. Pentru AMAN, nu era altceva decât „o strategie în stadiu de proiect pentru lichidarea Israelului”. În timp ce Arafat îi curta pe

⁵⁵³ Adunarea Generală a ONU, Sesiunea 29, Documente Oficiale, A/PV. 2282.

⁵⁵⁴ Ramura de Informații, Divizia de cercetare, Raportul Special 12/906, 25 decembrie 1974 (arhiva autorului, primit de la „Biologul”).

diplomații americani și era aclamat la Națiunile Unite, oamenii lui continuau să atace cetățeni israelieni. „Arafat era total opus ridicolului său aspect. Era un geniu, în felul lui, spunea generalul-maior Amos Gilad, multă vreme o figură importantă în serviciile secrete militare. Avea doi adjuncți pentru dirijarea operațiunilor teroriste, Abu Jihad și Abu Iyad, dar, în afara unui singur atac, nu vei găsi vreo conexiune directă cu Arafat. Este ca un paznic de la zoo care lasă liber pe străzi un leu și acesta mănâncă pe cineva. Cine este responsabil? Leul? Este clar că paznicul de la zoo. Abu Jihad primea directive în principiu, iar el făcea singur restul. Arafat nu voia rapoarte, nu lua parte la ședințele de planificare, nu aproba operațiuni.”⁵⁵⁵

Importanța crescândă a lui Arafat pe scena mondială a dus la o dezbatere aprigă între Mossad și AMAN, dacă încă era o țintă adecvată pentru a fi asasinat. Generalul de brigadă Yigal Pressler, atunci șef al departamentului AMAN care se ocupa cu țintele pentru asasinare, argumenta cu zel că Arafat trebuia lăsat în fruntea listei: „Este terorist. Are sânge evreiesc pe mâini. Le ordonă oamenilor lui să continue să comită atacuri teroriste. Trebuie făcut totul ca să

⁵⁵⁵ Interviu cu Amos Gilad, 31 iulie 2012.

scăpăm de el.”⁵⁵⁶

Şeful antiterorismului de la Mossad, Shimshon Yitzhaki, nu era de acord: „După discursul de la ONU, Arafat a devenit un personaj politic. Este capul şarpelui, dar lumea i-a acordat legitimitate, iar uciderea lui ar trimite Israelul într-un marasm politic inutil.”⁵⁵⁷

Într-un final, opinia din urmă a câştigat. Aceasta a însemnat că numele lui Arafat a fost tăiat de pe listă, iar numele lui Wadie Haddad a fost împins în vârf.⁵⁵⁸

Timp de optsprezece luni după raidul de la Entebbe, Wadie Haddad a trăit în siguranţă şi în lux la Bagdad şi Beirut.

Mossad-ul era totuşi foarte reticent faţă de folosirea armelor de foc în capitale arabe precum Bagdad, Damasc şi Beirut, fiindcă riscul capturării era pur şi simplu prea mare. Astfel că se căutau metode de asasinare mai silenţioase, unele care aveau o semnătură mai puţin vizibilă şi făceau ca moartea să pară naturală sau accidentală, urmarea, să zicem, a unei boli sau a unui accident de maşină. În astfel de cazuri, chiar dacă exista vreo suspiciune de mână criminală, până când putea fi făcut ceva, asasinii erau de mult plecaţi, pe

⁵⁵⁶ Interviu cu Pressler, 6 iulie 2017.

⁵⁵⁷ Interviu cu Yitzhaki, 2 septembrie 2015.

⁵⁵⁸ Mossad, *Operaţiunea Arsuri Gastrice*, 105-108

când, în cazul folosirii armelor de foc, este clar imediat că asasinii încă sunt în apropiere.

Mossad-ul a decis să exploateze adâncă sa infiltrare informativă a organizației lui Haddad și să dea Joncțiunii sarcina eliminării lui. Asasinarea, folosind otrava, a fost repartizată agentului „Tristețe”, care avea un înalt grad de acces în casa și biroul acestuia.

Pe 10 ianuarie 1978, „Tristețe” a schimbat pasta de dinți a lui Haddad cu un tub identic conținând o toxină letală, care fusese creată după un efort intens la Institutul Israelian pentru Cercetări Biologice, în Ness Ziona, la sud-est de Tel Aviv, una dintre cele mai apărate clădiri din Israel. Institutul a fost fondat în 1952 și încă este locul unde Israelul își dezvoltă substanțele sale biologice militare strict secrete, defensive și ofensive.⁵⁵⁹ De fiecare dată când Haddad se spăla pe dinți, o cantitate mică de toxină letală îi intra în membranele mucoase din gură și apoi în sânge. Acumularea treptată în corpul său, la un anumit nivel critic, urma a fi fatală.

Haddad a început să se simtă rău și a fost dus la un spital al guvernului irakian.⁵⁶⁰ Le-a spus medicilor că la

⁵⁵⁹ Interviu cu Dagan, 20 iulie 2013, „Bertie”, iunie 2009, „Eldy”, august 2016, și „Ethan”, iunie 2015.

⁵⁶⁰ În cartea lui Aaron Klein *Striking Back* apare o relatare ușor diferită, conform căreia otrava a fost ascunsă în ciocolată belgiană, care îi plăcea în mod deosebit

mijlocul lui ianuarie începuse să sufere de dureri abdominale severe după o masă. Pofta de mâncare îi scăzuse și pierduse mai bine de zece kilograme.

A fost diagnosticat întâi cu hepatită și, ulterior, cu o răceală foarte severă.⁵⁶¹ Medicii l-au tratat cu antibiotice foarte puternice, dar situația nu s-a îmbunătățit. A început să-i cadă părul și să-i urce febra. Medicii din Bagdad nu știau ce să mai facă. Suspectau că Haddad fusese otrăvit. Arafat i-a cerut unui om de încredere al său să se adreseze Stasi, serviciul secret al Germaniei de Est, și să le ceară ajutorul.⁵⁶² În anii 70, Stasi livrase organizațiilor teroriste palestiniene pașapoarte, informații, adăpost și arme. Liderul est-german, Erich Honecker, și alții din acea țară îl priveau pe Arafat drept un adevărat revoluționar, un fel de Fidel Castro, și erau gata să-l ajute.

Pe 19 martie 1978, Haddad a fost dus cu avionul la

lui Haddad și pe care i-o dădea unul dintre oamenii lui, care era agent Mossad. Klein, *Striking Buck* 179-181.

⁵⁶¹ Raport asupra pacientului „Ahmed”, scris de dr. O. Prokop, Universitatea Humboldt, 21 aprilie 1978 (arhiva autorului, primit de la Günther Latsch).

⁵⁶² Corespondența internă a serviciilor est-germane despre palestinieni nu duce lipsă de referiri vădit rasiste față de aceștia, care sunt numiți „futălăi de cămile” în aceste documente. Stasi oferea instrucție și arme organizațiilor palestiniene și, împreună cu KGB, le îndemnau să acționeze împotriva țintelor israeliene și americane, în timp ce se asigurau totodată că nu vor acționa împotriva blocului comunist. Informație obținută de la ziaristul Gunther Latsch. Ronen Bergman, „Dosarele KGB pentru Orientul Mijlociu”, *Yedioth Ahronoth*, 4 noiembrie 2016.

Regierungs Krankenhaus⁵⁶³ din Berlinul de Est, un spital de prestigiu care lucra pentru serviciile de informații și securitate. Aghiotanții i-au pregătit o geantă cu articolele lui de toaletă, inclusiv un tub cu pasta mortală. Informațiile care au ajuns la Mossad după ce Haddad a fost urcat în avionul care zbură de la Bagdad la Berlin au fost satisfăcătoare. „Haddad era absolut terminat când a ajuns în Germania, spunea un raport de la o ședință a comandamentului Joncțiunii. Experții Institutului Biologic spun că este un mort care încă umblă pe picioare”.

A fost internat sub pseudonimul Ahmed Doukli, de patruzeci și unu de ani, 1,70 m înălțime. Era într-adevăr într-o condiție proastă. Hemoragii în multe locuri, inclusiv subcutanate, de la pericard la rădăcina limbii, la amigdale, membranele pleurale, interiorul craniului, și cu mari cantități de sânge în urină. Funcția măduvei osoase era oprită, rezultând o scădere în numărul trombocitelor din sânge.

În ciuda faptului că a fost tratat ca un pacient privilegiat, starea lui Haddad a continuat să se deterioreze. Medicii militari, cei mai buni din Germania de Est, i-au făcut pacientului toate testele posibile: sânge, urină, măduvă, raze X.

⁵⁶³ Spitalul Guvernamental - n. trad.

Credeau că fusese otrăvit ori cu otravă pentru șobolani, ori cu vreun metal greu, probabil taliu, dar nu puteau găsi vreo dovadă fizică. Conform informațiilor care ajungeau în Israel de la un agent din Germania de Est, urletele de durere ale lui Haddad răsunau în tot spitalul, iar medicii îi dădeau doze din ce în ce mai mari de tranchilizante și sedative.

Wadie Haddad a murit într-o agonie cumplită în spitalul din Berlinul de Est pe 29 martie, la zece zile după ce sosise.⁵⁶⁴ Imediat după aceea, șeful Stasi Erich Mielke a primit un raport complet, inclusiv rezultatul autopsiei făcute de profesorul Otto Prokop, de la Universitatea Humboldt din Berlinul de Est, unul dintre cei mai mari specialiști la nivel mondial în medicină legală. El scria despre cauza morții ca fiind „hemoragie cerebrală și pneumonie având drept cauză panmielopatia” și că, având în vedere simptomele și persoana în cauză, existau suspiciuni că cineva îl asasinase. Dar, în jargon medico-legal strict, de fapt recunoștea că habar nu avea ce îl omorâse pe Haddad.

⁵⁶⁴ „Gen.-major dr. Fister către *marele ministru* [identitate nedezvăluită, probabil Erich Mielke], cu următoarele documente în 22. 4. 78: raport despre pacientul «Ahmed», scris de dr. Prokop în 21. 4. 78; Institutul de Medicină Legală de la Universitatea Humboldt, cadavrul lui Ahmed Doukli, 20.4.1978; raport de expertiză medicală, numărul 258/78, de dr. Geserick, pentru Districtul Militar și Procurorul General, despre cadavrul lui Doukli, Ahmed. 29.3.78” (arhiva autorului, primit de la Gunther Latsch).

În momentul morții, Haddad comanda efectiv o organizație complet separată de cea condusă de George Habash. Dar Habash a plâns moartea camaradului său și nu a avut dubii că Israelul era în spatele acesteia.

Mossad-ul și liderii structurilor israeliene de apărare au fost peste măsură de fericiți de rezultatul operațiunii. Unul dintre cei mai puternici și mai eficienți inamici ai Israelului fusese neutralizat.

Nu mai puțin important, la cinci ani de la eșecul de la Lillehammer, Mossad-ul se reîntorsese la asasinat planificate și o făcuse într-un mod foarte sofisticat.

Aceasta se pare că a fost prima dată când expresia „amprentă slabă”, folosită pentru a descrie un asasinat în care moartea pare a fi naturală sau din cauza hazardului, a intrat în vocabularul Mossad.

„Am fost foarte fericit când am auzit că Haddad a murit”⁵⁶⁵, spunea Shimshon Yitzhaki. Fiindcă Israelul nu a recunoscut niciodată că l-a omorât pe Haddad, a accentuat: „Nu-mi considerați cuvintele drept o confirmare a implicării în acest caz”, dar a declarat că „oricine are sânge evreiesc pe mâini este condamnat să

⁵⁶⁵ I-am citit lui Yitzaki rapoartele medicilor germani despre suferința oribilă prin care trecuse Haddad înainte să moară. A zâmbit: „Aceste povești despre suferință au un efect al lor propriu. Se răspândesc și ajung la urechile altor teroriști, le intră în cap, le provoacă uimire și groază, le încurcă gândirea, le schimbă comportamentul, îi determină să facă greșeli”. Interviu cu Yitzaki, 2 septembrie 2015.

moară. Fără Haddad, fiindcă vine vorba, organizația lui nu mai putea exista. Deja funcționa separat de George Habash și s-a împărțit între adjuncții lui Haddad și apoi s-a tot împărțit, până s-a dizolvat”.

Cu Haddad eliminat, Mossad-ul a trecut la următoarea sa țintă: Ali Hassan Salameh. Motivele pentru care Salameh trebuia să moară sunt subiect de dispută. Serviciile israeliene credeau că planificase și implementase masacrul echipei olimpice israeliene la München, cu toate că oamenii care au lucrat cu Salameh neagă puternic această acuzație. În orice caz, dorința de a-l elimina era probabil intensificată de faptul că tentativa de a-l asasina în Lillehammer se transformată în cel mai jenant și mai dăunător eșec din istoria Mossad. Salameh însuși puneă paie pe foc, bătându-și joc de rateul din Norvegia al agenției. „Când l-au ucis pe Bouchiki, eram în Europa, a spus Salameh într-un interviu pentru ziarul libanez *Al-Sayad*. Bouchiki era angajat la piscină. Fața și alura lui nu se potriveau descrierii mele.” Salameh spunea că a fost salvat „nu atât datorită iscusinței mele, cât mai degrabă datorită slăbiciunii serviciilor israeliene”.⁵⁶⁶

Acest interviu a fost distribuit șefilor structurilor de

informații de către departamentul AMAN care se ocupă cu informațiile din surse publice⁵⁶⁷ – Harari a cerut unității să adune fiecare detaliu posibil despre Salameh. „Nu vă temeți, le-a spus oamenilor lui când interviul a fost citit la o întâlnire Cezareea. Va veni și ziua lui”.

Salameh era cu siguranță legat de o serie de acte de terorism împotriva unor ținte și israeliene, și arabe. El însuși a recunoscut implicarea în operațiuni ale „Septembrie Negru” în cele două interviuri pe care le-a dat. Dar „Septembrie Negru” nu mai exista în 1978 și Salameh avea câteva sarcini interne de îndeplinit în Fatah, lăsând activitățile teroriste altora. Era răzbunarea pentru ce făcuse în trecut un motiv suficient pentru a-l elimina?

„Uciderea lui Salameh era în primul și cel mai important rând o modalitate de a regla contul München”⁵⁶⁸, spunea Yair Ravid, comandantul regiunii de nord a Unității 504 și unul dintre cei mai buni experți în atacurile PLO care porneau din Liban. „În opinia noastră, nu era un inițiator de atacuri teroriste” la sfârșitul anilor '70. Alți agenți Cezareea de atunci, totuși, insistau că Salameh rămăsese o amenințare în

⁵⁶⁷ Interviu cu „Negru”, septembrie 2016.

⁵⁶⁸ Interviu cu Ravid, 17 ianuarie 2013.

calitatea sa de comandant al Forței 17 a PLO, unitatea de gardă a lui Arafat. „Trebuie să ținem minte că Forța 17 nu doar îl apăra pe Arafat, dar efectua și diverse operațiuni teroriste”⁵⁶⁹, spunea un veteran Cezareea.

Dar exista, de asemenea, un motiv și mai profund.

Pe 10 iulie 1978, în timpul unei întâlniri la nivel înalt în Mossad, șeful Cezareea, Mike Harari, a raportat că exista „un progres semnificativ” spre obiectivul eliminării lui Salameh. Dar David Klimehe, șeful diviziei Univers (Tevel), ramura Mossad responsabilă de relațiile cu agențiile de informații ale altor țări, a spus că CIA făcuse o aluzie cum că Salameh era omul lor.⁵⁷⁰

— Nu au spus explicit că vor să-l protejeze, dar aceasta trebuie să fie clar pe față, și trebuie să ne întrebăm dacă relația noastră cu „Helga” (numele de cod al Mossad-ului pentru CIA, n.a.) ar trebui să ne schimbe atitudinea față de el.

Shimshon Yitzhaki a răspuns tăios:

— Și ce? Să zicem că este în legătură cu americanii. Acest om are sânge evreiesc pe mâini. A fost implicat în atentatul de la München. Încă acționează împotriva

⁵⁶⁹ Interviu cu „Ethan”, iunie 2015.

⁵⁷⁰ În *The Good Spy*, Kai Bird descrie o scenă similară în care problema relațiilor dintre Salameh și serviciile americane era discutată de Alan Wolfe de la CIA și Mossad în vara lui 1978. Bird, *Good Spy* 207-208. Interviu cu „Legenda”, mai 2011.

noastră. Mă doare undeva dacă este agent american⁵⁷¹.

De fapt, Salameh nu era orice fel de sursă pentru CIA. MJTRUST/2, după cum era numit de coordonatorii lui de la Langley, era unul dintre cele mai importante contacte CIA din Orientul Mijlociu. Mai mult decât atât, acționa cu întreaga cunoștință și aprobare a lui Yasser Arafat, servind drept canal de schimburi între americani și PLO. „Jacob”, un înalt ofițer Mossad implicat în vânătoarea lui Salameh, spunea că, în decursul anilor 70, Mossad-ul a aflat despre seriozitatea legăturii dintre CIA și Salameh. Mossad-ul și prim-miniștrii Rabin și Begin vedeau aceste legături drept „nimic mai puțin decât pură trădare din partea unui aliat, o lovitură pe la spate”.

Conform cărții lui Kai Bird *The Good Spy*, o biografie autorizată a lui Robert C. Ames, unul dintre cei mai experimentați agenți de teren ai CIA din Orientul Mijlociu, Salameh și Ames s-au întâlnit pentru prima dată în 1969, la cafeneaua Strand din Beirut, și au continuat să se întâlnească și ulterior în case conspirative ale CIA din oraș. Ames a raportat CIA că Arafat îl prețuia foarte mult pe Salameh.

PLO era considerată oficial organizație teroristă de către Statele Unite, dar CIA voia să păstreze un canal

⁵⁷¹ Interviu cu Yitzaki, 2 septembrie 2015

de comunicare de rezervă.⁵⁷² În 1973, cu aprobarea lui Kissinger, acest canal a devenit o legătură secretă, dar oficială, între Statele Unite și Arafat. De-a lungul anilor, cei doi s-au întâlnit de multe ori în Europa și în Beirut. Legătura a continuat și după ce Salameh a preluat un post de conducere în „Septembrie Negru”. Americanii au continuat nu fiindcă nu erau de acord cu evaluarea făcută de Mossad a rolului și responsabilității lui Salameh în activitățile teroriste, ci în ciuda acesteia.

Salameh chiar a recunoscut în fața lui Ames că el îl recrutase în „Septembrie Negru” pe Mohammed Boudia, proprietarul teatrului din Paris care trimisese agenți să arunce în aer un hotel în Israel. Ames considera că acestea erau „informații interesante” și chiar a exprimat simpatie față de cauza palestiniană: „Sunt foarte conștient de activitățile prietenului nostru, îi spunea într-o scrisoare intermediarului care trecea mesajele de la el la Salameh, și, cu toate că nu sunt de acord cu toate acestea, pot să simpatizez cu credința organizației sale că ele trebuie făcute”.

Ames a făcut tot ce a putut să-l convingă pe Salameh că „nu avem intenția să-i «luăm» organizația. Contrar a ce crede el, nu suntem un grup de acțiune așa cum este

⁵⁷² Minuta conversației: Kissinger, Helms, Saunders, 23 iulie 1973, și document atașat Ames către Helms, 18 iulie 1973. NA, RN, NCS Files Box 1027.

al lui”. A continuat totodată să-l asigure mereu, pentru a ține vie legătura cu el: „Prietenul nostru ar trebui să știe că încă are prieteni sus-puși, la fel și cauza lui”.⁵⁷³

Singurul punct asupra căruia Ames a considerat just să-l admonesteze pe Salameh a fost posibilitatea ca „Septembrie Negru” să acționeze în Statele Unite: „Activitățile lui în Europa, care sunt complet documentate, și planurile lui pe teritoriul nostru, pe care le cunoaștem complet și pe care le vom lovi puternic și le vom expune pentru a-i umili organizația, sunt singurele puncte asupra cărora nu ne înțelegem”.⁵⁷⁴

Cu alte cuvinte, atâta vreme cât Salameh va avea grijă să nu rănească americani sau să acționeze pe teritoriu american, putea continua să atace alte ținte fără frică de represalii din partea Statelor Unite. Ames a mers până acolo încât a făcut o ofertă: „Aș putea aranja o deplasare sigură [...] într-o destinație europeană, dacă dorește așa ceva”.

Prin intermediarul Ames-Salameh, a fost aranjată o întâlnire între directorul adjunct al CIA, Vernon Walters, și înalți oficiali Fatah, întâlnire ținută în Maroc, la Rabat, pe 3 noiembrie 1973.⁵⁷⁵ Înțelegerea

⁵⁷³ Bird, *Good Spy*, 145.

⁵⁷⁴ Ibidem, 126.

⁵⁷⁵ Ibidem, 151.

care exista între Ames și Salameh a devenit poziție oficială – Fatah nu va răni americani, și canalul de comunicare va rămâne deschis.

Ames nu a fost de față atunci când Salameh a mers cu Arafat la Adunarea Generală din New York, în 1974, dar a organizat vizita și a stabilit întâlniri la Waldorf Astoria.⁵⁷⁶ „L-am privit cum îl escorta pe Arafat prin New York, spunea Dominick. Acest lucru era insultător, ne rănea, era de parcă ne-ar fi băgat un deget în ochi.”

Salameh, ca emisar al lui Arafat, a încercat să obțină recunoaștere americană oficială a PLO drept singură reprezentantă a palestinienilor. Nu s-a întâmplat așa, dar simpla existență a canalului era un rezultat important din punctul de vedere al lui Arafat. La schimb, Salameh l-a ajutat pe Ames cu informații de tot felul despre evenimentele din Liban și din PLO, ca și despre tentativele rivalilor PLO de a lovi în Statele Unite.

Între Ames și Salameh se legase o prietenie adâncă, iar aceasta, din cauza poziției în ascensiune a lui Ames în agenție, influența treptat și atitudinea administrației SUA față de PLO.⁵⁷⁷ După izbucnirea Războiului Civil

⁵⁷⁶ Interviu cu „Jacob”, august 2015.

⁵⁷⁷ Bird, *Good Spy*, 176-178.

Libanez, în 1975, când Beirut a devenit zonă de război, Salameh și-a postat propriii oameni să păzească ambasada americană. Israelienii se uitau și scrâșneau din dinți.⁵⁷⁸

Legătura cu Salameh nu era inițiativa privată a lui Ames sau vreo operațiune rebelă, cu toate că americanul avea poziții tăios de critice față de Israel. Era de fapt un proiect de mare prioritate al CIA. La sfârșitul anului 1976, directorul agenției, George H. W. Bush, i-a trimis o invitație oficială lui Salameh, prin Ames, să vină la Langley. Vizita, care a avut loc în ianuarie 1977, a combinat afacerile cu plăcerea. Salameh i-a spus lui Ames că „are într-adevăr nevoie de o vacanță” – tocmai se căsătorise cu o fostă Miss Univers, regina frumuseții libaneze Georgina Rizk, și voia să-i îndeplinească visul de a-și petrece luna de miere în Hawaii și la Disneyland. Ames a promis că se ocupă.

CIA a organizat călătoria și un ofițer superior a escortat cuplul oriunde a mers, inclusiv în toate turele prin parcul de distracții californian. Rizk s-a distrat foarte bine. Salameh a urât Disneyland-ul, dar a fost foarte bucuros de cadoul pe care l-a primit de la ofițerul

⁵⁷⁸ Interviu cu Harari, 10 martie 2014, Klein, 6 octombrie 2014, și Yitzaki, 2 septembrie 2015.

CIA de operațiuni Alan Wolfe – un splendid toc de pistol de umăr pentru arma sa.

Escorta CIA, Charles Waverly, își amintea vizita: „Tot ce voia să facă [Salameh] era să mănânce scoici. Credea că sunt un afrodisiac. Eram în camera de lângă – așa că seara auzeam rezultatele”⁵⁷⁹.

Din cauza relației dintre structurile de informații israeliene și americane și dependența generală a Israelului față de Statele Unite, Mossad-ul s-a abținut de la a acționa pe teritoriu american. Salameh știa că nu este amenințat acolo. Aceasta însemna că perechea putea să aibă o vacanță adevărată, fără ca gărzile să le iasă în cale. În mod normal, totuși, Salameh abia dacă părăsea Beirutul și se înconjura de o gardă foarte serioasă. Se mișca într-un convoi de mașini pline de gărzi înarmate, cu o mitralieră grea Dushka de 22 milimetri montată pe o Toyota de tip pick-up truck, în spate.

Ames și colegul lui nu au fost impresionați.⁵⁸⁰ În cartea lui, Bird menționează că Sam Wyman, unul dintre ofițerii CIA de legătură cu Salameh în Beirut, l-a întrebat o dată pe acesta: „Cum te poate apăra nenorocitu’ ăla de tun? Doar anunță pe toată lumea

⁵⁷⁹ Bird, *Good Spy*, 181-183.

⁵⁸⁰ Ibidem, 179-180.

unde ești”. Salameh doar a râs și i-a spus: „O, este bun”.

Bird notează că Salameh a primit zeci de avertizări CIA, unele pe un ton foarte serios, care afirmau că Mossad-ul căuta să-i vină de hac.

„L-am avertizat, spunea Wyman. I-am spus: «Idiotule, te vor prinde, la cum te plimbi tu prin Beirut. Este doar o chestiune de timp... Încalci orice principiu de bună practică a serviciilor de informații. Israelienii știu cine ești și știu ce ai făcut, așa că ar trebui să fii atent.»”

CIA i-a dat chiar echipament de comunicații codate pentru a-i spori securitatea și se gândea chiar să-i trimită o mașină blindată pentru a-l proteja de israelieni.⁵⁸¹

Pentru Dominick, era doar un mod în care putea fi interpretată această relație: „Imaginați-vă că noi, Mossad-ul, stabilim o relație secretă cu Osama bin Laden, nu fiindcă l-am recrutat pe post de spion care lucrează pentru bani, ci fiindcă avem o relație amicală, fiind aproape ca niște aliați, schimbând informații și favoruri reciproce. Imaginați-vă că l-am invita să facă un tur prin Cartierul General al nostru din Tel Aviv, ne-am pleca în fața lui, ne-am exprima înțelegerea și

⁵⁸¹ Ibidem, 208.

simpatia față de atacul asupra Turnurilor Gemene, i-am spune că este ok să continue să arunce în aer ambasade americane atâta vreme cât nu o aruncă în aer pe a noastră, i-am oferi lui și soției lui o ospitalitate demnă de regi și am face totul pentru a-l proteja de trupele Navy SEAL care vor să-l omoare. Cum ar fi văzute aceste lucruri de către America?”⁵⁸²

Mossad-ul a ajuns în cele din urmă la concluzia că „tăierea acestui canal era foarte importantă, pentru a arăta că nimeni nu este imun – și totodată pentru a da americanilor un indiciu că nu așa te porți față de prieteni”⁵⁸³. Prim-ministrul Begin a fost informat de directorul Mossad, Hofi, despre legătura dintre Salameh și americani, dar chiar și cunoscând aceasta, a acceptat recomandarea Mossad de a-l asasina.

În iunie 1978, la trei luni după ce Wadie Haddad a fost omorât, Operațiunea Maveer (Arzător) a început să prindă viteză. Pentru prima dată de la Operațiunea Izvorul Tinereții, Cezareea urma a ucide pe cineva într-o țară-țintă: „o treabă în albastru-și-alb pentru a ne asigura că treaba va fi făcută cum trebuie”⁵⁸⁴, după cum spunea Harari. Unui agent de top al Unității 504 a

⁵⁸² Interviu cu „Jacob”, august 2015.

⁵⁸³ Interviu cu „Legenda”, mai 2011.

⁵⁸⁴ Interviu cu Harari, 10 martie 2014.

AMAN, cu nume de cod Rummenigge, după un star german al fotbalului de atunci, i s-a cerut să livreze informații despre obiceiurile prăzii.

Rummenigge era Amin al-Hajj, membru al unei cunoscute familii libaneze šiite și un comerciant cu multe conexiuni. Recrutarea lui a fost facilitată de ura sa față de palestinieni și de dorința lui de a obține permisiunea să-și mute liber bunurile (despre care unii spuneau că includeau multe substanțe ilegale) prin Orientul Mijlociu, uneori prin Israel, fără opreliști din partea Marinei israeliene. Întâlnirile dintre Rummenigge și coordonatorul său erau ținute de obicei în largul coastelor Libanului, pe o navă israeliană purtătoare de rachete.

Al-Hajj își folosea rețeaua de informatori pentru a veni cu o sumedenie de detalii despre rutina zilnică a lui Salameh, descoperind că petrecea mult timp la sală și la sauna hotelului Continental din Beirut și că locuia împreună cu Rizk într-un apartament din cartierul de lux Snoubra, din oraș.⁵⁸⁵

Harari era mulțumit. „Salameh era din fire un playboy, un personaj proeminent al sclipitoarei elite sociale a Beirutului, spunea el. Este ușor să te apropii

⁵⁸⁵ Interviu cu Amin al-Hajj (în prezența fostului lui coordonator Mossad, „Kobi“), 14 august 2014. Ronen Bergman, „Vals cu Amin“, *Yedioth Ahronoth*, 14 noiembrie 2014.

de cineva în astfel de cercuri. Mi-am trimis luptătorii să intre în contact cu el”.⁵⁸⁶ Un agent Cezareea a mers la Beirut, a închiriat o cameră la hotelul Continental sub o falsă identitate europeană și s-a înscris la sală. Mergea acolo zilnic și, din când în când, se întâlnea cu Salameh.

Știa că Salameh era foarte interesat de ceasuri de lux și haine la modă, și el se îmbrăca astfel în vestiar, întotdeauna stând cât putea mai aproape de palestinian. Într-o zi, unii dintre ceilalți membri ai sălii îl felicitau pe Salameh pentru un premiu pe care Rizk îl primise la un bal cu o seară înainte. Agentul Cezareea s-a alăturat grupului și a încropit o conversație cu Salameh. „A fost o înfrățire masculină acolo”, spunea Harari.

Cei doi au devenit amici și mai conversau din când în când. „Ideea, în astfel de întâlniri, este să lași ținta să inițieze contactul, spunea o sursă implicată în operațiune. Altfel ar putea părea suspicios, mai ales pentru o persoană vânată, ca Salameh”.⁵⁸⁷

Când agentul Cezareea s-a întors în Israel, a fost discutată o lovitură cu „amprentă slabă”, inclusiv posibilitatea de a „strecura niște „medicamente „în pasta lui de dinți, în săpun sau în after shave”, spunea

⁵⁸⁶ Interviu cu Harari, 29 martie 2014

⁵⁸⁷ Interviu cu „Negru”, iunie 2015.

Harari. Dar riscul pentru agent, dacă ar fi fost descoperit, părea prea mare.

Altă variantă, plasarea unui dispozitiv exploziv în dulapul lui Salameh de la sală⁵⁸⁸, a fost respinsă de teama că vreun nevinovat prezent acolo ar putea și el să fie rănit. În cele din urmă, Harari a respins complet ideea de a-l ucide la sală, la birou sau acasă, din cauza securității sporite a acelor locuri.

Soluția adoptată de Harari a fost una nouă pentru Mossad: o bombă pe o stradă publică și care să lovească o țintă în mișcare. Salameh va fi trimis pe lumea cealaltă în timp ce mergea cu mașina prin Beirut, escortat de Toyota cu mitraliera grea și de o a treia mașină ocupată de gărzi. Undeva pe traseu, în timp ce treceau cele trei mașini, un dispozitiv exploziv va fi detonat de un agent Mossad, aflat undeva nevăzut și la o distanță sigură.

Yaakov Rehavi, un fost specialist NASA, recrutat de Mossad pentru a conduce departamentul de tehnologie, a creat un dispozitiv special pentru ca agenții să exerseze executarea operațiunii. În exercițiu, operatorul trebuia să apese un buton exact în momentul în care un șasiu de mașină pe roți metalice, tras în viteză de un alt vehicul, trecea de un anumit

⁵⁸⁸ Interviu cu Harari, 29 martie 2014, Klein, 28 mai 2014, și „Ton“, august 2015

punct. Nu avea loc nicio explozie, doar un semnal electronic care arăta dacă butonul fusese sincronizat precis cu trecerea vehiculului. Agenții care au luat parte la exercițiu își aminteau că Rehavi și alți doi agenți bărbați nu puteau să facă sincronizarea cum trebuia. „Poate mă lăsați pe mine să încerc”, a cerut o femeie care lucra la birouri, în departamentul de antiterorism, prezentă la exercițiu. Rehavi a zâmbit superior și i-a dat telecomanda. Ea a sincronizat perfect detonarea de câteva ori la rând. Într-un final, au încercat cu explozibili, cu manechine în mașină, și din nou sincronizarea femeii a fost perfectă.

„Cât timp bărbații apăseau pe buton, era o atmosferă de disperare, spunea Harari, dar după ce ea a reușit perfect de fiecare dată, în condiții de lumină diferite, mi-am dat seama că femeile erau se pare mai bune la așa ceva decât bărbații și am luat hotărârea în funcție de aceasta”. O agentă cu numele de cod Rinah urma a apăsa butonul în Beirut. „Nu a fost o decizie ușoară, spunea Harari. A trebuit să schimbăm toate poveștile de acoperire și să facem ceva care să i se potrivească unei femei care trebuia, probabil, să rămână multe ore într-un loc cu vedere spre stradă. Nu era de ajuns pentru ea doar să știe cum să apese pe buton. Salameh nu pleca de acasă la aceeași oră în fiecare zi. Câteodată trebuia să fii în alertă timp de chiar optsprezece ore, și

din când în când trebuia să-și mai închidă ochii sau să meargă să facă pipi. Nu este o chestiune simplă”.

Adevăratul nume al agentei Rinah era Erika Chambers și se născuse în Anglia în 1948, fiind fiica lui Marcus Chambers, inginer care proiecta mașini de curse și își petrecea mare parte din viață pe circuite, și a soției sale, Lona, cântăreață și actriță dintr-o bogată familie evreiască din Cehoslovacia, ucisă, în cea mai mare parte, în Holocaust. ⁵⁸⁹ Erika a studiat la Universitatea din Southampton în anii '60, unde era ținută minte cel mai bine pentru modul ei sălbatic de a conduce mașini. A călătorit în Australia și apoi în Israel, unde s-a înscris într-un program de masterat în hidrologie la Universitatea Evreiască. La începutul anului 1973, a fost contactată de un agent Mossad care făcea recrutări. I-a plăcut ideea de a combina aventura cu ceea ce descria ea drept „aducerea unei contribuții importante la securitatea statului”. A trecut toate testele inițiale, a intrat în Cezareea, iar apoi a trecut prin cruntul program de instrucție. La mijlocul anului 1975, a plecat din Israel, și-a luat o identitate britanică falsă și a început să participe la misiuni în străinătate.

Rinah și doi bărbați au fost aleși pentru asasinarea lui

⁵⁸⁹ Dietl, *Die Agentin des Mossad*, 85-96, 112, 147.

Salameh.⁵⁹⁰

Planul complex necesita din nou o cooperare strânsă cu unitățile speciale ale IDF, care trebuiau să execute acele aspecte ale operațiunii pe care Mossad-ul nu le putea efectua singur.

Rinah a ajuns la Beirut în octombrie 1978, dându-se drept membră a unui ONG, interesată de a-i ajuta pe orfanii palestinieni de la un adăpost din tabăra de refugiați Tel a-Zaatar. A locuit în oraș aproape două luni și, împreună cu alt agent, a adunat în mod clandestin informații despre mișcările lui Salameh. În primele zile ale noului an, a închiriat un apartament la etajul opt al unui bloc înalt de pe strada Beka, care avea vedere spre apartamentul lui Salameh. Pe 16 ianuarie, ceilalți doi agenți au ajuns separat în Beirut, unul cu pașaport britanic, celălalt cu pașaport canadian.

Pe 18 ianuarie, o echipă din Sayeret Matkal a trecut granița în Iordania, în regiunea Arabah, la sud de Marea Moartă, cărând cu ei o sută de kilograme de

⁵⁹⁰ Pe lângă pregătirea pentru uciderea efectivă, cei trei s-au antrenat și pentru evacuarea pe mare. S-a presupus că, după un atentat cu mașină-capcană în centrul orașului, aeroportul din Beirut va fi închis, sau cel puțin va fi declarat un nivel de securitate foarte ridicat. David Shiek, pe atunci un tânăr ofițer și devenit ulterior comandant-adjunct al Flotilei 13, i-a instruit să se descurce în situații de urgență în care ar putea fi nevoiți să înoate sau să folosească arme în timpul unei evacuări pe mare. Interviu cu David Shiek, 11 aprilie 2013.

explozibil de plastic și un dispozitiv de detonare.⁵⁹¹ Pe cealaltă parte a graniței aștepta un agent din Unitatea 504. A pus explozibilii în mașina sa și a mers la Beirut. Pe 19 ianuarie, într-un garaj dintr-o parcare subterană, s-a întâlnit cu cei doi agenți bărbăți. A spus parola – două cuvinte în engleză – și ei au dat replica de două cuvinte. Agentul le-a predat apoi explozibilii și dispozitivul de detonare, și-a luat rămas-bun și a plecat. Partea lui din operațiune era terminată.

Agentii au încărcat bomba în portbagajul unui Volkswagen pe care-l închiriaseră cu două zile înainte, au instalat dispozitivul exploziv și au parcat mașina puțin mai jos de blocul lui Salameh.

Însuși Harari a mers la Beirut pentru a supraveghea finalul Operațiunii Maveer. Nu-și mai putea permite un alt eșec de genul Lillehammer. Lăsarea unui Volkswagen cu o bombă în el pe o stradă aglomerată pentru o posibilă lungă perioadă era o problemă. Putea să ridice suspiciunile vreunui inspector de parări. Soluția: „Să schimbăm mașinile, într-un moment când eram siguri că Salameh nu va trece pe acolo. Doar să ne asigurăm că păstrăm același loc bun de parcare era o misiune în sine.”⁵⁹² Pe 21 ianuarie 1979, Harari și-a luat

⁵⁹¹ Interviu cu „Litchi”, noiembrie 2011.

⁵⁹² Interviu cu Harari, 23 martie 2014.

rămas-bun de la Rinah și de la cei doi bărbați și a decolat din Beirut, pentru a se asigura că erau cât mai puțini agenți posibil în teren.

A doua zi, imediat după ora 15.00, Salameh a terminat masa de prânz cu soția lui, i-a spus la revedere și a plecat. A intrat în Chevrolet-ul său și a pornit la 15.23 spre birourile Forței 17, cu gărzile în Land Rover-ul din față și cu Toyota în spate. Mersese abia vreo douăzeci de metri până când mașina lui a ajuns în dreptul Volkswagen-ului. Rinah a apăsât pe buton. O uriașă explozie a scuturat Beirutul, iar Chevrolet-ul a devenit o minge de foc. Unul dintre cei doi agenți bărbați, care privea de la distanță, le povestea ulterior prietenilor că Salameh reușise să iasă din mașină, cu hainele în flăcări, și a căzut la pământ. Agentul a murmurat printre dinți „Mori, nenorocitul! Mori!”⁵⁹³

Abu Daoud (Mohammed Oudeh), comandantul operațiunii de la München, care din întâmplare trecea pe acolo, a fugit la locul scenei și a încercat să ajute.⁵⁹⁴ A văzut o bucată uriașă de metal prinsă în craniul lui Salameh. Salameh a fost dus la Spitalul Universitar American, unde a murit pe masa de operație.

Alți opt oameni au fost uciși în explozie: șoferul lui

⁵⁹³ Interviu cu „Negru”, septembrie 2016.

⁵⁹⁴ Bird, *Good Spy*; 215-216

Salameh și două gărzi, trei cetățeni libanezi, un german și un britanic.

Harari a recunoscut că o astfel de operațiune, cu explozia unui dispozitiv mare într-o zonă plină de trecători, nu ar fi fost aprobată niciodată într-o țară nearabă.

Rinah și cei doi agenți au așteptat pe plajă lângă Jounieh, la nord de Beirut, o barcă de cauciuc de-a Flotilei 13 care să-i ia de acolo la miezul nopții.⁵⁹⁵ Un tânăr soldat de comando a ridicat-o pe Rinah și a așezat-o în barcă. Bărbatul, la una dintre primele lui misiuni, era Holiday, care într-o zi va deveni șef al Cezareei. Barca a ajuns la o navă purtătoare de rachete care aștepta în larg și, în câteva ore, echipa de șoc era în Haifa.

Uciderea lui Salameh a fost o lovitură teribilă pentru PLO. „I-am avertizat!” a exclamat Arafat, cu mult patos, într-un interviu televizat, la scurtă vreme după aceea. „Mi-am avertizat frații: «Fiți atenți! Mossad-ul ne va vâna, unul câte unul, comandant după comandant.»” La uriașa înmormântare a lui Salameh, Arafat, ținând un AK-47 în mâini, l-a luat pe genunchi pe Hassan, fiul defunctului, care purta numele bunicului său, comandantul palestinian din războiul

⁵⁹⁵ Interviu cu Shiek, 11 aprilie 2013.

din 1948 – așa cum îl luase și pe însuși Ali la o comemorare a tatălui său, cu douăzeci și cinci de ani înainte.

Frank Anderson, șeful stației CIA din Beirut, i-a scris lui Hassan o emoționantă scrisoare de condoleanțe: „La vârsta ta, mi-am pierdut tatăl. Astăzi, am pierdut un prieten pe care îl respectam mai mult decât pe alți bărbați. Promit să onorez memoria tatălui tău – și să fiu gata să fiu prietenul tău”, 1 Israelul își încheiase conturile cu Ali Salameh, dar nu reușise să taie legăturile dintre Statele Unite și PLO. Robert Ames a fost foarte întristat de moartea prietenului său și a încercat din greu să își construiască o relație cu omul numit de PLO în locul lui, Hani al-Hassan.

După asasinat, Ames a îmbrățișat opinii considerate pro-palestiniene și a fost una dintre figurile-cheie în formularea Planului Reagan, care era de fapt prima recunoaștere oficială americană a dreptului palestinienilor de a-și crea un stat al lor.⁵⁹⁶

14.

O haită de câini sălbatici

Cu circa o săptămână înainte ca Wadie Haddad,

⁵⁹⁶ Bird, *Good Spy*, 217.

zvârcolindu-se în agonie ca urmare a administrării otrăvii Mossad-ului, să fie internat într-un spital est-german, Shin Bet a aflat de la una dintre sursele sale, cu numele de cod Servitoarea, despre o echipă a PLO care se antrena pentru un raid în Israel. Amos Gilad, din unitatea AMAN care se ocupa cu terorismul palestinian, s-a întâlnit cu Servitoarea într-o casă conspirativă a Shin Bet din Ierusalim și a plecat de acolo foarte îngrijorat: „Am înțeles că pregăteau ceva teribil și voiau să provoace cât mai multe pierderi era posibil”⁵⁹⁷.

Informația, confirmată de înregistrări telefonice de la birourile PLO din Cipru, era foarte clară. Shin Bet cunoștea numele teroriștilor și localizarea exactă a bazei lor – pe plaja orașului Damour, din Liban. Știau că teroriștii plănuiau un atac de pe mare și că asaltul avea ca scop dinamitarea negocierilor de pace pe care Begin le începuse cu Egiptul. Arafat și Abu Jihad îl ordonaseră fiindcă se temeau, în mod corect, că un armistițiu între Egipt și Israel îi va lăsa pe palestinieni în afara jocului, fiindcă Egiptul fusese până în acel moment principalul lor sprijinitor. Raidul era atât de important pentru PLO, încât însuși Abu Jihad dăduse instrucțiuni gherilei, împreună cu comandantul său de

⁵⁹⁷ Interviu cu Gilad, 4 august 2015, și Gadi Zohar, 2 ianuarie 2013.

operațiuni din Liban, Azmi Zrair.

Gilad voia să lovească primul, să elimine amenințarea, cu un atac preventiv asupra bazei teroriste.⁵⁹⁸ Pe 5 martie 1978, comandourile navale, Flotila 13, au efectuat Operațiunea Norocosul (Bar-Mazal). Scopul era de a elimina toți teroriștii de la baza Damour, dar de fapt i-au omorât doar pe cei dintr-o singură clădire, în timp ce aceia care erau într-o clădire de alături și nu au ieșit sau nu au deschis focul au scăpat neatinși. Servitoarea a raportat și acest lucru. Gilad a cerut ca trupele de comando să meargă din nou și să termine treaba, dar ministrul apărării, Ezer Weizman, a spus: „Lăsați baltă toate aceste raiduri de comando. Mă duc mâine la Washington și asta îmi va strica vizita”. Gilad a protestat vehement: „Acum Abu Jihad știe că avem informații că pregătește ceva. Aceasta doar îl va grăbi să-i pună în mișcare cât mai repede posibil. Va urma un atac criminal”.

Weizman probabil a avut dreptate că titlurile despre o acțiune militară israeliană pe teritoriul suveran al unei alte țări vor arunca o umbră întunecată asupra primei sale vizite la Pentagon ca ministru al apărării, dar decizia s-a dovedit a fi în scurt timp una costisitoare.

⁵⁹⁸ Interviu cu Gilad, 31 iulie 2012, și Galant, 19 august 2011.

Pe 11 martie 1978, la 14. 30, unsprezece membri Fatah au ajuns pe plaja de lângă kibbutz-ul Maagan Michael, la sud de Haifa, într-o rezervație naturală plină de iazuri cu pești, unde cârduri de păsări migratoare se opresc pe drumul lor spre și dinspre Africa. O fotografa americană, pe nume Gail Rubin, specializată în imagini în care surprindea natura, făcea poze păsărilor, când comandoul a dat peste ea. Palestinienii erau aproape de disperare după trei zile epuizante și agitate pe mare, în timpul cărora doi dintre ei se înecaseră. Fiindcă marea a fost atât de agitată și ei fuseseră împinși kilometri întregi în larg, își pierduseră orientarea și credeau că au ajuns în Cipru. Au fost ușurați când Rubin le-a spus că sunt în Israel, la jumătatea distanței dintre Haifa și Tel Aviv. I-au mulțumit și au împușcat-o mortal.

Apoi, atacatorii au luat-o spre Autostrada de Coastă, drumul dintre Haifa și Tel Aviv. Sub amenințarea armelor, au pus mâna pe un taxi și apoi pe un autobuz, luându-i ostatici pe șoferi și pe pasageri. I-au ordonat șoferului autobuzului să o ia spre sud, spre Tel Aviv. Abu Jihad îi instruisese să ocupe un hotel, dar atacatorii, acum extaziați de zecile de ostatici pe care îi aveau, au hotărât să schimbe natura operațiunii. Raportul secret al IDF despre ce a urmat nota:

„Improvizația teroriștilor a dus la o nouă metodă de

asalt – un atac în mișcare (de-a lungul unei rute de peste 50 de kilometri), ceea ce a fost o surpriză și împotriva căreia nu a existat nicio reacție din partea forțelor de securitate”.

Teroriștii au tras de la ferestrele autobuzului spre vehiculele de pe drum și au oprit un alt autobuz, luându-i ostatici și pe pasagerii acestuia. Din cauza naturii inedite a acestui atac, „forțelor de securitate le-a fost greu să înțeleagă situația, să mențină o evaluare actualizată în timp util și să preia inițiativa, ceea ce a afectat cursul incidentului și rezultatele sale”.

Cu toate că poliția a reușit să oprească autobuzul la marginea de nord a Tel Aviv-ului⁵⁹⁹, confuzia a dus la un haos fără precedent: „Factorul predominant a fost lipsa unui control central și printre teroriști, care încercau să se apere, trăgând în toate direcțiile posibile, și printre forțele de securitate”.

Unul dintre teroriști și-a pus mâna care ținea pistolul pe capul fiicei unuia dintre ostatici, Avraham Shamir. Shamir a văzut că bărbatul era rănit și l-a atacat, i-a luat pistolul și l-a împușcat pe un terorist care stătea în față în autobuz. Apoi a tras de trei ori în alt terorist. „În spatele tău!” l-a avertizat o femeie ostatică, iar Shamir

⁵⁹⁹ Statul Major al IDF, Departamentul de Istorie, *Atacul terorist de pe Autostrada de Coastă*, 1 decembrie 1983 (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

s-a întors să vadă cum unul dintre arabi își ținea arma spre el. Amândoi au tras în același timp și s-au rănit reciproc. Curajosul Shamir, încă în stare să acționeze, a văzut că bărbatul a cărui armă o luase era întins pe jos, murmurând ceva, cu fața plină de sânge. Avea o grenadă în mână, cu cuiul scos. Shamir a încercat să-l împiedice să o scape, dar a eșuat, iar grenada s-a rostogolit pe jos. S-a străduit, apoi, să folosească trupul teroristului pentru a bloca explozia, dar nici aceasta nu a funcționat. Grenada a explodat, afectând serios ochii lui Shamir și omorând teroristul, precum și cinci ostatici. Explozia a aprins autobuzul. Câțiva dintre teroriști și ostatici au reușit să scape, dar majoritatea au fost arși de vii.⁶⁰⁰

În total, treizeci și cinci de israelieni, dintre care treisprezece copii, au fost omorâți, și șaptezeci și unu, răniți. Nouă teroriști au murit. Unul a fost capturat pe loc, altul a fost găsit în spital, unde fuseseră duși răniții. „Îl văd stând acolo întins, spunea Ariel Hadar,

⁶⁰⁰ În unele relatări ulterioare de presă, s-a afirmat că panica și neînțelegerea situației din partea israelienilor au dus la focuri excesive de armă care au produs majoritatea pierderilor, în timp ce scopul atacatorilor a fost de a duce negocieri pentru eliberarea prizonierilor. Chiar și dacă această afirmație este corectă, toată lumea este de acord că Abu Jihad le-a ordonat oamenilor lui să-i omoare pe ostatici, în cazul în care negocierile nu ar fi funcționat. *Uvda*, Canalul 2, 26 mai 2013, „Teroristul care a efectuat atacul asupra Autobuzului Însângerat: îmi cer iertare și regret”, 31 octombrie 2011.

anchetatorul-șef al Shin Bet, ușor rănit, dar cu un tub de hrănire artificială și o perfuzie, bătându-și joc de noi, râzându-ne în față. Medicul a înțeles despre ce era vorba, și-a întors spatele spre noi și a spus: «Faceți ce faceți, și eu fac ce fac». Am scos tuburile. A urlat puțin de durere și a început să vorbească imediat. «Abu Jihad ne-a trimis», a spus el.”

Masacrul de pe Drumul de Coastă, cum este cunoscut în Israel, reprezintă unul dintre cele câteva atacuri teroriste, dintre miile suferite de Israel, care au rămas întipărite în conștiința colectivă. Ministrul apărării, Weizman, plin de remușcări fiindcă interzisese un atac preventiv, s-a grăbit să ajungă acasă și a ordonat IDF să lanseze o invazie la scară largă a sudului Libanului, Operațiunea Litani. La trei zile după masacru, tancuri israeliene și parașutiști au trecut granița cu Libanul, cu scopul de a uide cât mai mulți luptători PLO posibil, de a le distruge bazele din sudul Libanului și de a-i împinge la nord de râul Litani, la circa 25 de kilometri de granița israeliană.

Incursiunea a atins doar câteva dintre obiectivele sale. Circa trei sute de luptători PLO au fost uciși, bazele lor lovite și un număr de depozite de armament capturate. În plus, a fost creată și postată în zonă o Forță Provizorie a Națiunilor Unite în Liban

(UNIFIL⁶⁰¹), și creată o miliție pro-israeliană, majoritar creștină – Armata Liberă Libaneză. Dar, în timp, nici măcar toate aceste forțe nu au putut preveni tirurile de Katiușe asupra Israelului sau penetrări ale graniței de către comandouri ale PLO.

Din cauza furiei generate de masacrarea civililor, în săptămâna cât s-a derulat Operațiunea Litani, soldații israelieni au comis și ei câteva acte de execuție a prizonierilor și de jaf.⁶⁰² Din nou, Israelul a primit o dură condamnare internațională pentru aceste acțiuni.

Weizman a înțeles că operațiunile la scară largă în Liban erau în afara discuției. Operațiunile Mossad, pe de altă parte, necesitau luni de pregătiri: să-ți dai seama cum poți să intri într-o țară-țintă, sub o identitate de acoperire, să dai lovitura și să ieși fără să fii descoperit. Așa că Weizman a optat în schimb pentru raiduri de precizie și asasinate țintite puse în practică de unități ale forțelor speciale – mai puțin complicate, mai rapide și fără a necesita vreo poveste de acoperire –, efectuate de trupe de comando în echipament complet de luptă. Divizia selectată să efectueze majoritatea acestor

⁶⁰¹ UNIFIL - United Nations Interim Force in Lebanon (în lb. engl.) (n. red.).

⁶⁰² Majoritatea acestor cazuri nu au ajuns niciodată să fie judecate, inclusiv acțiunile grave comise pe 15 martie și 16 aprilie, printre ele uciderea „unui terorist în vârstă de circa treisprezece ani”. „Tratamentul prizonierilor”, Y. Einstein, șeful inspecției IDF din Biroul de Control Statal, către șeful Statului Major General, 9 noiembrie 1978 (arhiva autorului, primit de la „Bell”).

misiuni a fost unitatea de comando naval Flotila 13.

Omul pe care Weizman l-a numit responsabil cu operațiunile din Liban a fost generalul Rafael „Raful” Eitan, care a devenit șef de stat major în aprilie 1978. Eitan, fermier și tâmplar, era un parașutist dur, care nu cunoștea frica în luptă, și un uliu politic care „credea în mutarea războiului împotriva PLO în spatele inamicului, pentru a fi hărțuit în bazele lor de pornire”⁶⁰³.

Eitan nu s-a simțit niciodată legat de regulile corectitudinii politice. Răspunzând aruncărilor de pietre ale palestinienilor din Cisiordania, el a sugerat Knesset-ului crearea de noi așezări israeliene acolo, până când arabii ajung să „se învârtă ca niște gânganii bete într-o sticlă”. Una dintre primele lui mișcări ca șef de stat major a fost să ierte doi criminali IDF condamnați: Y. – cel care interoga prizonieri, sub a cărui anchetă dură muriseră doi suspecți palestinieni de terorism (inclusiv unul implicat în complotul de la Nairobi), iar altul fusese spitalizat și pe locotenentul Daniel Pinto, care torturase și omorâse doi prizonieri în timpul Operațiunii Litani, aruncându-le trupurile

⁶⁰³ Interviu cu Galant, 4 septembrie 2014.

într-o fântână.⁶⁰⁴

Un bărbat cât un urs și scump la vorbă, Eitan s-a adresat trupelor de comando naval la baza lor de la Atlit, la scurtă vreme după ce preluase postul de șef de stat major. „Voi, Flotila 13, sunteți ca boșele unui preot, a spus el. Nefolosite – dar este frumos că sunt acolo.”⁶⁰⁵ A făcut o pauză și s-a uitat în jur pentru a se asigura că toată lumea zâmbește la gluma lui necioplită. Apoi a devenit serios, și-a dres glasul și a livrat mesajul principal: „Această situație se va schimba”.

Flotila 13 fusese creată la sfârșitul anului 1949, ca unitate secretă de comando, specializată în penetrări clandestine, sabotaje și operațiuni de asasinat planificate, de pe mare. Motto-ul ales de fondatori se potrivea spiritului trupei: „Ca un liliac în noapte, ca o lamă care taie în tăcere, ca o grenadă care spulberă totul cu un zgomot devastator”. Însemnul unității prezintă aripile unui liliac, cu emblema marinei israeliene în mijloc. Programul său de instrucție de optsprezece luni este la fel de dur ca acela al Sayeret

⁶⁰⁴ Dosarul Curții Militare nr. 313/78, Procurorul IDF vs. Lt. Daniel Pinto, judecată (*în camera*) din 9 februarie 1979 (arhiva autorului, primit de la „Zăpadă”). Eitan, *Povestea unui soldat: Viața și timpurile unui erou de război israelian*, 163–165 (în ebraică).

⁶⁰⁵ Interviu cu Shiek, 11 aprilie 2013.

Matkal, dacă nu chiar și mai dur. Spre finalul lui, recruții trec și printr-o simulare cumplită a situației de prizonier de război.

Între 1978 și 1980, Flotila 13 a efectuat douăzeci și trei de raiduri împotriva PLO, pe teritoriul libanez sau pe mare.⁶⁰⁶ În aceste operațiuni, circa 130 de inamici au fost uciși, sute au fost răniți și s-au distrus depozite de arme și muniții. Unele dintre atacuri erau menite să nimicească întregi unități ale terorii care se pregăteau să atace ținte în interiorul Israelului. Altele au ținut indivizi anume, mai ales oamenii lui Abu Jihad.

Sub supravegherea lui Eitan, vechile reguli de luptă au început să fie eludate. Pentru asasinatul planificat asupra comandantului principal de operații, Azmi Zrair, care era responsabil pentru multe atacuri împotriva israelienilor, inclusiv cele de la hotelul Savoy și Drumul de Coastă, Rummenigge și rețeaua lui de surse au descoperit că acționa din tabăra de refugiați din orașul-port Tyr și se întâlnea în mod regulat acolo cu un sfătuitor al său, într-o cafenea de lângă plajă.

Pe 5 august 1980, trupe de comando urmau a folosi bărci de cauciuc până la un punct aflat la un kilometru de plajă, apoi trebuia să înoate pe sub apă până la dig, iar de acolo să folosească arme cu lunetă pentru a-i

⁶⁰⁶ Informații obținute de la Mike Eldar. Eldar, Flotila 13, 572-583 (în ebraică).

elimina pe Zrair și pe consilierul lui. Într-o ședință tehnică finală, Eitan le-a ordonat oamenilor lui să mineze digul cu un dispozitiv exploziv și un cablu acționat de cei care ar fi călcat pe el, pentru a zădărnici orice tentativă de a-i urmări pe lunetiști și de a trage asupra lor.

Ami Ayalon, comandantul Flotilei 13, s-a opus. „I-am spus: «Șefule, n-o să punem dispozitive explozive, își amintea Ayalon. Ar putea să treacă pe acolo copii sau vreun cuplu de îndrăgostiți.» Dar Raful a insistat. Nici măcar nu a încercat să-și justifice ordinul.”⁶⁰⁷

Apoi Eitan a mers și mai departe. „După ce l-ați ucis pe Zrair, a spus el, ciuruți întregul dig cu focul armelor voastre automate, să vă asigurați că nu va trage careva în voi”.

„I-am spus: «Ascultă, care este logica aici? a continuat Ayalon. Pe cine ciuruim? Pe toți civilii de acolo? De ce ne mai trimiteți atunci să țintim pe cineva anume? Trimiteți aviația. Vor arunca o bombă de o tonă pe dig și se termină totul.»”

Ordinele lui Eitan nu au mai contat în cele din urmă: în ziua raidului, unitățile IDF de pe graniță au răspuns tirului de rachete din Liban, bombardând tabăra de

⁶⁰⁷ Interviu cu Ami Ayalon, 21 ianuarie 2013, Galant, 4 septembrie 2014, și Eldar, 18 septembrie 2011. Eldar, *Flotila 13*, 583 (în ebraică).

refugiați din Tyr. Din cauza panicii de acolo, nimeni nu a mai mers în port să-și bea cafeaua.⁶⁰⁸

Dar disputa dintre Ayalon și Eitan s-a născut dintr-o realitate nouă și problematică pe care o crease activitatea Israelului în Liban. Când Mossad-ul lovea oamenii PLO în Europa, urma o politică strictă de a evita să rănească civili nevinovați. Mai multe planuri au fost abandonate, fiindcă ar fi fost puși civili în pericol. Dar când țintele erau localizate în țări inamice și civilii nevinovați erau arabi, degetul apăsa mai

⁶⁰⁸ Zrair a rămas unul dintre activiștii de vârf implicați în activitățile PLO împotriva Israelului și a jucat un rol și în luptele de după invazia israeliană din 1982 din sudul Libanului. În acel an, Unitatea 504 l-a recrutat pe un anume Ibrahim Firan, un înalt oficial al portului Tyr și apropiat de-al lui Zrair. Amândoi împărtășeau atracția pentru băieți tineri. Unitatea 504 i-a plătit lui Firan o sumă frumoasă, din care o parte a fost folosită pentru a finanța petrecerile lor comune. În schimb, Firan a livrat poziția ascunzătorii lui Zrair - o vilă pe plaja dintre gurile râurilor Zahrani și Litani, la nord de Tyr. Pe 5 august 1982, o forță din unitatea specială de antiterorism YAMAM a poliției israeliene a efectuat un raid acolo, sprijinită de trupe din Divizia 91. Soldații au raportat că Zrair se întinsese să-și ia pistolul și l-au împușcat mortal. Serviciile de informații Fatah l-au suspectat pe Firan că dăduse informații despre Zrair și l-au lichidat după două săptămâni, lângă cafeneaua pe care asasinii Flotilei 608 o avuseseră în vedere în urmă cu ceva mai mult de doi ani. Zvika Bandori din Shin Bet spune că Zrair nu era înarmat și nu a opus rezistență și că a fost ucis conform unei proceduri de execuție a Shin Bet, cunoscută sub numele de „Krenk” („boală”, în idiș). Foamea din partea camarazilor lui de a-l răzbuna a dus la coalizarea lor cu elemente din Hezbollah, care tocmai fusese format, pentru a arunca în aer Cartierul General israelian din Tyr la puțină vreme mai apoi, conform lui Bandori. Interviuuri cu Ravid, 17 ianuarie 2013, Yitzhak Mordechai, 22 martie 2015, și Zvika Bandori, 11 septembrie 2017.

repede pe trăgaci. Mai mult decât atât, operațiunile Mossad trebuiau aprobate de către premier – un civil care răspundea în fața forurilor politice și care era, de obicei, implicat într-o anumită măsură în planificare. Pe de altă parte, doar unele dintre operațiunile IDF necesitau aprobare la nivel politic, și doar după ce fuseseră deja bătute în cuie în cadrul armatei. Chiar și atunci, autoritatea care aproba era de obicei ministrul apărării, nu prim-ministrul. Incursiunile în Liban erau considerate acte de război – și mult mai multe sunt permise în război, mai ales pe pământ arab. Problema pierderilor colaterale devenea mai puțin importantă.

Standardele de conduită prevalente în Libanul corupt și distrus de războiul civil au început să-i infecteze pe israelieni, care mergeau acolo să ucidă pentru a-și proteja propriii cetățeni. Eitan era în fruntea acestei direcții și chiar o încuraja. „Atitudinea lui Raful era aceea că nu conta ce palestinieni omoram în Liban – erau ori teroriști, ori ar fi devenit teroriști, ori dădeau naștere unor teroriști ⁶⁰⁹, spunea 13 David Shiek, comandant adjunct al Flotei 13 în acea vreme. Odată, Raful ne-a însoțit pe o navă purtătoare de rachete pe drumul spre un raid și un ofițer l-a întrebat cum ar fi trebuit să-i identificăm pe teroriști. Raful a răspuns:

⁶⁰⁹ Interviu cu Shiek, 11 aprilie 2013.

«Dacă nu au baloane [pentru vreo petrecere de zi de naștere], sunt teroriști.»”⁶¹⁰ Un alt fost luptător de comando naval își amintea o operațiune după care purtătorul de cuvânt al IDF a raportat că „treizeci de teroriști au fost omorâți”, dar de fapt comandoul lovisese din greșeală un camion și mulți dintre pasagerii săi fuseseră femei și copii.

Suplimentar față de sângeroasele operațiuni de comando, aflate în continuă creștere, Weizman l-a autorizat pe Eitan să intensifice activitatea unităților de strângere a informațiilor din Liban, mai ales cele ale Unității 504 a AMAN. Dar în debandada care domnea în Libanul de la sfârșitul anilor 70, aproape orice era permis. De câteva ori, 504 le-a permis agenților săi să omoare oameni fără autorizația – sau chiar cunoștința – superiorilor unității. De exemplu, în decembrie 1978, un agent pe nume Muhammad Abdallah suspecta că un anume individ îl văzuse când transmitea în Israel. „În aceeași noapte, acel individ a murit din cauze naturale, înghițind o pilulă”, spunea Yair Ravid, care comanda regiunea de nord a unității. Într-un alt caz, în iulie 1979, un agent sirian pe nume Qasim Harash a amenințat să deconspire agenți israelieni. „Am

⁶¹⁰ Interviu cu „Olive”, mai 2013.

convocat o sesiune a tribunalului special, se lăuda Ravid, cu mine pe post de judecător, procuror și avocat al apărării, și l-am condamnat în unanimitate la moarte, fără drept de apel.”⁶¹¹ Un agent 504, cu numele de cod Brazilianul, l-a împușcat mortal pe Harash. Agenți din 504 i-au adus trupul în Israel și l-au îngropat în cimitirul inamicilor, cu fața în jos, într-un ultim act de umilire.

Serviciile israeliene își creau o prezență permanentă în Liban, și pentru a aduna informații despre Arafat, și pentru a destabiliza PLO.⁶¹²

Cu sprijinul viguros al lui Begin, au făcut o alianță secretă cu Falanga, miliția creștinilor maroniți libanezi, cei mai înfocați inamici ai palestinienilor. Creștinii aveau propriile lor surse și împărțeau cu Israelul informațiile pe care le obțineau. Sub protecția asigurată de Falanga, Mossad-ul a reușit chiar să-și instaleze propria bază în apropiere de Beirut, iar ofițerii IDF au putut să facă tururi de recunoaștere prin Liban, adunând informații importante despre PLO și forțele siriene. Totuși, acest parteneriat a venit cu un cost moral. Falangiștii erau extraordinar de brutali, „o gașcă de ucigași, fundamental coruptă, care îmi amintea de o

⁶¹¹ Interviu cu Ravid, 17 ianuarie 2013

⁶¹² Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 50-75 (în ebraică).

haită de câini sălbatici”⁶¹³, spunea Uzi Dayan, nepotul lui Moshe Dayan și comandant pe atunci în Sayeret Matkal.

Își împodobeau centurile cu urechile celor pe care îi omorâseră, oribile trofee de război. Se lăudau cu masacrul pe care îl făcuseră în tabăra de refugiați palestinieni Tel al-Zaatar – Dealul Cimbrului – în august 1976. „O mie de palestinieni în ocean înseamnă poluare, spuneau falangiștii, aproape ca un slogan de război, dar cinci milioane de palestinieni în ocean înseamnă o soluție.”

Falangiștii nu-și limitau brutalitatea la palestinieni. Călăul lor principal, un militant maronit antrenat de israelieni, pe nume Robert Hatem⁶¹⁴, spunea că el personal a ucis sau supervizase uciderea a circa trei mii de oameni. Falangiștii rechiziționaseră un vechi abator de vite în cartierul Karantina din Beirut, unde erau duși prizonierii. „Aproape nimeni dintre cei duși dus acolo pentru interogatoriu nu mai ieșea viu, spunea Hatem. Îi împușcăm în cap și le aruncam trupurile în gropi cu var – sirieni, șiiți, palestinieni și nenorociți de ofițeri ai armatei libaneze. Pe toți cei care voiau să ne omoare, îi

⁶¹³ Interviu cu Uzi Dayan, 18 aprilie 2013.

⁶¹⁴ Hatem trăiește la Paris sub umbrela serviciilor de securitate franceze încă de la mijlocul anilor '90. Acolo am făcut o serie de interviuri cu el, în februarie 2005. Ronen Bergman, „Cobra”, *Yedioth Ahronoth*, 4 martie 2005.

omoram noi înainte.”

Hatem spunea că ofițerii Mossad au aprobat uciderea a doar câțiva prizonieri, inclusiv patru diplomați iranieni, care au fost torturați înainte să fie împușcați și aruncați în gropile cu var. Dar furia fără limite a falangiștilor era în mod clar puternic sprijinită de israelieni.

„La începutul relației noastre cu ei, am luat o pilulă pentru greață și am mers mai departe, spunea Reuven Merhav, oficialul Mossad care conducea unitatea aflată în legătură cu Falanga. Fiindcă inamicul inamicului meu este prietenul meu, și ei chiar ne-au ajutat împotriva PLO. Dar, cu cât trecea timpul, am ajuns la concluzia că legătura cu oameni din aceștia nu putea decât să ducă la dezastru”.⁶¹⁵ Merhav și-a dat demisia din Mossad în semn de protest față de această relație, dar alianța strategică a agenției cu maroniții s-a adâncit în continuare.

Liderii Falangei au înțeles perfect natura sentimentală a lui Begin, realizând cum ar putea să primească sprijin de la el. „Begin se vedea drept salvatorul celor oprimați, un ajutor al oamenilor aflați în primejdie” ⁶¹⁶, spunea Mordechai Zippori, care

⁶¹⁵ Interviu cu Merhav, 5 octombrie 2011.

⁶¹⁶ Interviu cu Mordechai Zippori, 11 martie 2015.

servise sub Begin în Irgun și era un prieten apropiat al acestuia încă din acele zile, devenind ofițer superior IDF și adjunctul ministrului apărării în guvernul Begin. „Nu era prea versat în istoria Orientului Mijlociu sau în mersul lucrurilor din regiune și era ferm convins că falangiștii reprezentau o minoritate creștină occidentală pe care PLO voia s-o anihileze. Așa cum ne vedea și pe noi, evreii din Israel.”

Zippori a fost singurul politician din administrația centrală care nu s-a lăsat intimidat de cei din Mossad și IDF și a încercat să-i convingă și pe ei, și pe Begin că „nu trebuie să fim protectorii falangiștilor și să ne lăsăm antrenați în conflictele lor”⁶¹⁷. Dar a fost în zadar. „Deliciile banchetelor luxoase de la Jounieh (unde era cartierul general al Falangei) a tulburat complet judecata comandanților militari.”

Totuși, în ciuda tuturor cadavrelor descompuse în gropile cu var ale lui Hatem, diversele miliții ale PLO au reușit să-și consolideze pozițiile în sudul Libanului. Lansau bombe și rachete asupra așezărilor israeliene aflate de-a lungul graniței, iar IDF răspundea bombardând punctele fortificate ale palestinienilor cu artileria și din aer. În 1979, cele două părți intraseră într-un tipar monoton și aparent nesfârșit al

⁶¹⁷ Ronen Bergman, „Demisii în conducerea Mossad“, *Haaretz*, 3 ianuarie 1997.

schimburilor de lovituri.

Pe 22 aprilie 1979, aproape de miezul nopții, o echipă de teroriști din grupul comandat de Abu Abbas, afiliat PLO, a ajuns cu o barcă de cauciuc pe o plajă din Nahariya, oraș israelian aflat la circa zece kilometri sud de granița libaneză. Unul dintre cei patru membri ai ei era Samir Kuntar, în vârstă, pe atunci, de șaisprezece ani și jumătate. După ce au încercat să intre într-o casă și au fost alungați cu focuri de armă, și după ce au ucis un polițist care a încercat să-i aresteze, cei patru au intrat în apartamentul familiei Haran și i-au luat ostatici pe tată, Danny, și pe fiica sa, Einat, în vârstă de patru ani. I-au târât pe plajă, unde erau deja desfășurați soldați și polițiști, și a început o luptă. Kuntar l-a împușcat pe Danny și apoi a luat-o de păr pe Einat și a lovit-o cu capul, cu toată puterea lui, de o piatră, de câteva ori, până când aceasta a murit.

Soția lui Danny, Smadar, s-a ascuns într-un spațiu îngust din apartament, împreună cu fiica lor de doi ani, Yael. Smadar a acoperit gura copilului cu mâna, pentru a o împiedica să scoată vreun sunet care i-ar fi ajutat pe atacatori să le găsească. „Știam că dacă Yael ar fi plâns, teroriștii ar fi aruncat o grenadă în acel spațiu și am fi fost omorâte, a scris ea apoi într-un articol în *Washington Post*, menit a stârni atenția lumii asupra

ororilor terorismului. Așa că mi-am ținut mâna peste gura ei, sperând să poată respira. În timp ce stăteam acolo, mi-am amintit de mama când îmi spunea cum se ascunsese de naziști în timpul Holocaustului. «Aceasta este exact ce i s-a întâmplat mamei mele», m-am gândit”.⁶¹⁸

În panica ei, Smadar a apăsat prea tare. A asfixiat-o pe cea mică.

Șeful Comandamentului de Nord al IDF, generalul-maior Avigdor „Yanosh” Ben-Gal, a ajuns la locul faptei la puțină vreme după incident. A văzut capul zdrobit al lui Einat, trupul fără viață a lui Yael, și pe Smadar urlând de groază, după ce și-a dat seama că 1 pierduse tot ce îi era drag. „Nu vă puteți imagina dimensiunile atrocității”, spunea Ben-Gal. La înmormântarea lui Danny și a celor doi copii ai săi, prim-ministrul Begin a citat un vers din poetul național israelian Hayim Nahman Bialik: „Satan nu a creat încă o răzbunare pentru vărsarea sângelui unui mic copil”

Oribila crimă din Nahariya urma a deveni o altă piatră de hotar în degenerarea conflictului dintre Israel și PLO într-un război total. Șeful de stat-major Eitan i-a dat lui Ben-Gal un ordin simplu: „Omorâți-i pe toți!”⁶¹⁹,

⁶¹⁸ Smadar Haran Kaiser, „Lumea ar trebui să știe ce i-a făcut familiei mele”, *Washington Post*, 18 mai 2003.

⁶¹⁹ Interviu cu Avigdor Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

însemnând toți membrii PLO și pe oricine era în legătură cu organizația în Liban.

O astfel de desfășurare nu fusese aprobată niciodată de către guvernul Israelului. Nu avem cum să știm în ce măsură ministrul apărării Ezer Weizman, care odinioară fusese un uliu, dar acum era mult mai moderat, știa despre aceasta. „Am avut multe neînțelegeri în legătură cu multe chestiuni curente, descria Eitan relația lor. Eu eram în favoarea desfășurării de acțiuni de represalii împotriva teroriștilor în Liban. [Weizman] își tot schimba pozițiile [...] pentru a-și proteja imaginea și a mulțumi opinia publică. Ezer pur și simplu nu-i înțelegea pe arabi. [...] Concesiile făcute arabilor sunt văzute de ei ca un semn de slăbiciune și ca pe o confirmare a uzurii la care a condus lupta continuă. [...] Ezer nu-mi accepta opinia și eu nu acceptam opinia lui.”⁶²⁰

Cu binecuvântarea lui Eitan, Ben-Gal l-a însărcinat pe omul pe care-l numea „cel mai bun specialist IDF în operațiuni speciale”, omul care eradicase terorismul în Gaza cu zece ani înainte, Meir Dagan, să comande o nouă unitate, cunoscută drept Regiunea Libanului de Sud⁶²¹ (SLR)⁶²². Dagan a fost avansat la gradul de

⁶²⁰ Eitan, *Povestea unui soldat*, 182 (în ebraică).

⁶²¹ SLR - South Lebanon Region (în lb. engl.) (n. red.).

⁶²² Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013, și Dagan, 26 mai 2013.

colonel, iar Ben-Gal l-a dus pe vârful unuia dintre dealurile care dădeau spre sudul Libanului. „De acum înainte, i-a spus lui Dagan, tu ești împăratul aici. Fă orice vrei să faci.” Ben-Gal și Eitan i-au clarificat obiectivele lui Dagan: să intimideze, să descurajeze, să demonstreze că Israelul va fi agresiv în ofensivă, nu doar va reacționa în defensivă. Și mai exact, scopul activităților clandestine în prima fază era de a lovi bazele PLO din sudul Libanului, dar și casele locuitorilor care îi sprijineau pe teroriști și îi cazau, înainte să pornească în operațiunile desfășurate împotriva Israelului.

Bazându-se pe această directivă, Dagan a făcut cum a vrut. La cartierul general SLR din Marjayoun, împreună cu un număr de agenți de informații și operativi, a creat o organizație secretă care îi raporta direct lui. „I-am dat libertate completă operațiunilor lui secrete, spunea Ben-Gal. Lui Meir îi plăcea la nebunie să fie implicat în războiul secret, desfășurat la scară redusă, dus din umbră și în locuri întunecate, și abia aștepta să ia parte la activități de spionaj și la punerea la cale de conspirații, mari sau mici. Acesta este punctul lui forte. Este un tip foarte curajos, foarte creativ, foarte încăpățânat, care este gata să-și asume riscuri enorme. Știam ce face, dar am ignorat totul. Câteodată trebuie

să mai închizi ochii față de unele lucruri”.⁶²³

David Agmon era șeful personalului de la Comandamentul de Nord, unul dintre puținii care erau implicați în operațiunile secrete ale lui Dagan. „Scopul, spunea el, era să provocăm haos printre palestinienii și sirienii din Liban, fără a lăsa vreo amprentă israeliană, să le dăm sentimentul că erau în mod constant sub asediu și să-i umplem de un sentiment de insecuritate”.⁶²⁴ Pentru a nu lăsa amprente israeliene, Dagan și echipa lui au recrutat localnici libanezi, creștini și musulmani șiiți, care îl urau pe Arafat și erau înfuriați de modul în care palestinienii tratau Libanul și populația lui, de parcă ar fi fost țara lor. Folosind aceste „trupe operative”, după cum erau numite, SLR-ul lui Dagan a început o serie de asasinat planificate și operațiuni de sabotaj în sudul Libanului.

„Raful și cu mine obișnuiam să aprobăm misiunile, făcându-ne cu ochiul, spunea Ben-Gal. Îi spuneam: «Raful, avem de demarat o operațiune». El zicea: «Ok, dar nimic în scris. Este între mine și tine, personal. [...] Nu vreau să se știe». Nu lucram prin birocrăția militară, fiindcă amândoi făceam și nu făceam parte din aceste acțiuni. Îi foloseam [pe localnici] ca

⁶²³ Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

⁶²⁴ Interviu cu David Agmon, 28 octombrie 2015.

interpuși, ca mercenari. Îi motivam – creștini, șiiți și sunniți – și îi manipulam pe unii împotriva altora.”⁶²⁵

Principala metodă de punere în aplicare a acelor atacuri erau explozibilii ascunși în cutii de ulei sau conserve. Din moment ce activitatea nu era aprobată oficial de către IDF și trebuia ascunsă de restul armatei, Ben-Gal a rugat secretariatul kibbutz-ului Mahanayim, unde locuia atunci, să-i permită să le folosească fierăria Diyuk. („Bineînțeles, i-am dat cheile și sprijin total, spunea unul dintre secretari. Era șeful comandamentului. Era ca un rege pentru noi”).

Explozibilii erau livrați de unitatea de geniști a IDF, al cărei comandant primise ordin de la Eitan să coopereze fără să știe care era scopul real.⁶²⁶ Unitatea era specializată în distrugerea muniției vechi și neexplodate – rachete, mine și grenade, inclusiv prada luată de israelieni. Folosind astfel de material exploziv, IDF a fost în stare să minimizeze mult șansa de a se face vreo legătură cu Israelul, în cazul în care dispozitivele explozive ar fi căzut în mâinile inamicului.

„Mergeam acolo noaptea – spunea Ben-Gal – Meir,

⁶²⁵ Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

⁶²⁶ Conștiința unui membru al acestei unități a fost tulburată de activitățile acesteia, numindu-le „nimic mai prejos decât crime de război”. Și-a dat demisia din armată și a emigrat în SUA, rupând aproape toate legăturile cu Israelul. Interviu cu „Rupert”, martie 2016, Ben-Gal, 6 noiembrie 2013, Dagan, 29 mai 2013, Agmon, 8 mai 2016, și Gadi Aviran, 16 aprilie 2012.

eu și restul băieților, cu inginerul-șef al Comandamentului de Nord, care aducea explozibilii, și umpleam cutiile acelea mici și conectam focoasele.”⁶²⁷ Acele cutii mici erau apoi trimise la curieri în rucsacuri mari sau, dacă erau prea mari, pe motociclete, biciclete sau măgari. În curând, bombele începeau să explodeze în casele colaboratorilor PLO din sudul Libanului, omorând pe toată lumea de acolo, dar și în birourile PLO aflate în cea mai mare parte în Tyr și Sidon, ca și în taberele palestiniene de refugiați din jurul lor, producând distrugeri și pierderi masive.

Pentru Ben-Gal și Dagan, măsurile de siguranță – confecționarea de bombe într-un kibbutz la adăpostul întinericului, folosirea libanezilor răzvrățiți – erau necesare pentru a menține secretul operațiunilor nu doar față de PLO, dar și față de propriul guvern și chiar față de propriii colegi din IDE Lansaseră o campanie clandestină și neaprobata într-un teritoriu străin. Comandamentul de Nord raporta către AMAN, care trebuia să fie implicat în astfel de cazuri, și către Directoratul de Operațiuni al Marelui Stat Major, care trebuia să le aprobe. „Dar nu i-am ținut la curent”, spunea Ben-Gal. Conform lui Dagan, AMAN „se băga

⁶²⁷ Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013, și Aql al-Hashem, decembrie 1999. Sayigh, *Armed Struggle*, 513-521.

peste noi tot timpul. Nu înțelegeau ce înseamnă o acțiune clandestină și cât de importantă era o astfel de activitate”.

Mai exact, departamentul de informații al armatei nu era de acord cu importanța acestor omoruri aprobate. Șeful AMAN de atunci, general-maiorul Yehoshua Saguy, era un tip grijuliu, care avea dubii în legătură cu eficiența acestui tip de operațiune pe care o făcea Dagan. El nu privea situația din Liban în alb și negru, așa cum o vedea Eitan, și avertiza în mod repetat că Israelul ar putea să se încurce în ceva prea mare ca să mai poată fi gestionat acolo. „Ben-Gal chiar a încercat să-mi interzică să mai intru în sediul Comandamentului de Nord sau să mai vizitez regiunea”⁶²⁸, își amintea Saguy.

„Era o luptă constantă cu Comandamentul de Nord, spunea Amos Gilboa de la AMAN. Treceau peste noi, lucrau pe la spate; Yanosh [Ben-Gal] ne mințea tot timpul. Nu credeam niciunul dintre rapoartele lor. Și mai grav era că totul se făcea cu aprobarea șefului de personal, care ținea activitatea secretă față de Statul Major General. Aceasta a fost una dintre cele mai urâte perioade din istoria țării.”⁶²⁹

⁶²⁸ Interviu cu Yehoshua Saguy, 20 noiembrie 2015.

⁶²⁹ Interviu cu Gilboa, 18 martie 2015.

Conform lui Ben-Gal, Saguy „și-a dat seama că se întâmplă ceva nelalocul lui”⁶³⁰ și a încercat să afle despre ce era vorba. Saguy a ordonat unității sale de securitate, Vulturul – responsabilă în mod normal să se asigure că soldații nu divulgau secrete militare pe linii nesigure –, să asculte telefoanele Comandamentului de Nord. „Dar ofițerul meu de la comunicațiile comandamentului i-a prins în timp ce se conectau la panoul nostru și i-am blocat”, spunea Ben-Gal, mândru de a fi descoperit „complotul AMAN”.

Ben-Gal a ordonat să i se realizeze o legătură criptată între biroul lui din Nazaret și posturile de comandă ale lui Dagan de pe granița nordică și din Liban. „Acesta a fost primul lucru pe care mi l-a arătat”, își amintea Efraim Sneh, ofițer superior în Comandamentul de Nord pe atunci, descriind momentul când Ben-Gal l-a informat pentru prima dată despre activitatea clandestină. „A arătat spre un anumit telefon cu microfon și cască și a spus: «Acela este ca Yehoshua [Saguy] să nu poată asculta, iar AMAN poate să meargă să se arunce în lac.»” Sneh spunea că Ben-Gal și Eitan „aveau dreptate în atitudinea lor față de Saguy, care era un turnător și încerca să gâtuie orice inițiativă

⁶³⁰ Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

originală”⁶³¹.

Nu mult după aceasta, Saguy a mers la prim-ministrul Begin pentru a se plânde că Ben-Gal îi spusese lui Dagan să pună explozibili-capcană pe cadavrele teroriștilor care fuseseră uciși în luptă, pentru a-i omorî și pe camarazii acestora, când veneau să recupereze cadavrele. Ben-Gal a tras de aici concluzia că cei din AMAN reușiseră probabil să-i asculte telefonul criptat.⁶³²

„Atunci nu am avut altă variantă, spunea el. Pentru a ne păstra secretele, trebuia să ne purtăm toate discuțiile față în față.” Din când în când, de obicei o dată pe săptămână, Eitan mergea cu mașina de la Tel Adashim, satul unde locuia, la sediul Comandamentului de Nord din apropiere, lângă Nazaret, pentru a se întâlni cu Ben-Gal și a planui următoarele mișcări în războiul lor din umbră.

Chiar și așa, nu totul putea fi ținut secret. Pe la începutul anului 1980, diferite elemente din IDF, conduse de Saguy, au început să-l informeze pe ministrul-adjunct al apărării, Zippori, că Ben-Gal desfășură acțiuni pe cont propriu în Liban. S-au adresat lui, fiindcă știau că el era singurul politician care

⁶³¹ Interviu cu Ephraim Sneh, 20 octombrie 2015.

⁶³² Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

îndrăzneală să vorbească liber despre ce se întâmpla în Liban. „Îmi spun despre exploziile din Liban și chiar despre faptul că Yanosh mina drumuri controlate de trupele IDF, ca să pară că PLO a fost în spatele acestor acte”.⁶³³

În iunie, Zippori a auzit că, într-o operațiune desfășurată în urmă cu două luni, muriseră femei și copii, atunci când o mașină-capcană fusese detonată pe o stradă principală din Sectorul Vestic din Libanul de Sud, cu scopul de a lovi personalul PLO. „Rafael nu trimisese această acțiune spre aprobare la nivelul superior, fiindcă ne temuserăm că nu vom obține autorizație pentru un astfel de lucru”⁶³⁴, spunea Ben-Gal. Și în rapoartele interne, și public, Comandamentul de Nord a afirmat că operațiunea fusese efectuată de milițiile locale din sudul Libanului, lucru care era plauzibil, dar complet fals.

„Una dintre mașini a reușit să scape. Două mașini au luat foc și au explodat. Să-ți spun că au fost și ceva persoane importante pe acolo? Nu, n-au fost. Dar am ras câțiva oameni de-ai lor”, a spus Ben-Gal.

„M-am gândit că a fost un lucru teribil”, a spus Zippori. A cerut ca Begin, care era și ministru al

⁶³³ Interviu cu Zippori, 11 martie 2015

⁶³⁴ Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013

apărării (Weizman demisionase în mai), să-i dea afară din armată pe Ben-Gal și pe Dagan. „Menachem, suntem un stat suveran. Tot ce face armata poate pune în practică doar cu autorizarea Cabinetului. Și în Cabinet, dacă un astfel de lucru ar ajunge în discuție, mi-aș exprima opinia. Dar nu a ajuns acolo și nimeni nu a autorizat așa ceva.”

Ben-Gal a fost chemat la biroul ministrului apărării din Tel Aviv, unde Begin, Zippori, Eitan și Saguy îl așteptau.

— Desfășori acțiuni neautorizate în Liban. În aceste activități, au murit femei și copii⁶³⁵, l-a atacat Zippori.

— Nu este corect, a replicat Ben-Gal. Patru sau cinci teroriști au fost uciși. Cine se plimbă în Liban cu un Mercedes la ora două noaptea? Doar teroriștii.

Zippori a protestat imediat.

⁶³⁵ Relatarea întâlnirii, luată din interviuri cu Zippori, 11 martie 2015, și Ben-Gal, 6 noiembrie 2013. În afară de unele detalii minore, relatările lor sunt identice.

THE PALESTINE POLICE FORCE

REWARD

A REWARD OF L.P. 2000 WILL BE PAID BY THE PALESTINE GOVERNMENT TO ANY PERSON GIVING INFORMATION WHICH LEADS DIRECTLY TO THE APPREHENSION OF THE PERSON WHOSE NAME AND PHOTOGRAPH APPEAR HEREUNDER.

قوة پوليس فلسطين
مكافأة

تعلي حكومة فلسطين مكافأة قدرها ٢٠٠٠ جنيه فلسطيني لأي شخص يعطي معلومات تؤدي مباشرة لاعتقال الشخص المذكور
ومصورته أدناه

משטרת פלשתינה (א"י)

גמול

פרס בסך 2000 לא"י ישחולם ע"י הממשלה הא"י לכל אדם שימסור ידיעה שתוביל באופן ישר לידי מאסרו של האדם ששמו ותמונתו נקובים להלן.

מספר כרטיס

MEHACHEM BEGIN

معلومات

Age: 36 years
Height: 172 cm.
Build: Slim
Hair: Long, black
Eyes: Blue
Dress: Suit, English, Revere.
Remarks: Appears to be badly altered.
Wears a jacket and a hat.

מס: 36 שנה
גובה: 172 סנטימטר
בנייה: רזה
שיער: שחור, ארוך
עין: כחולה
לבוש: מעיל, אנגלי, ריבר.
הערות: נראה שיש שינוי רב.
לבוש מעיל וסרט.

INFORMATION MAY BE GIVEN AT ANY TIME TO ANY POLICE OFFICER OR TO ANY POLICE STATION
J. M. RYMER JONES
Inspector-General

יכולת לספק את המידע בכל זמן לכל שוטף או לכל תחנת משטרה

J. M. Rymer Jones
מפקח כללי

תמונה
מאי 1943

את הידיעה אפשר למסור בכל זמן לכל שוטף או לכל תחנת משטרה
ג. מ. רימור ג'ונס
מפקח כללי

תמונה
מאי 1943

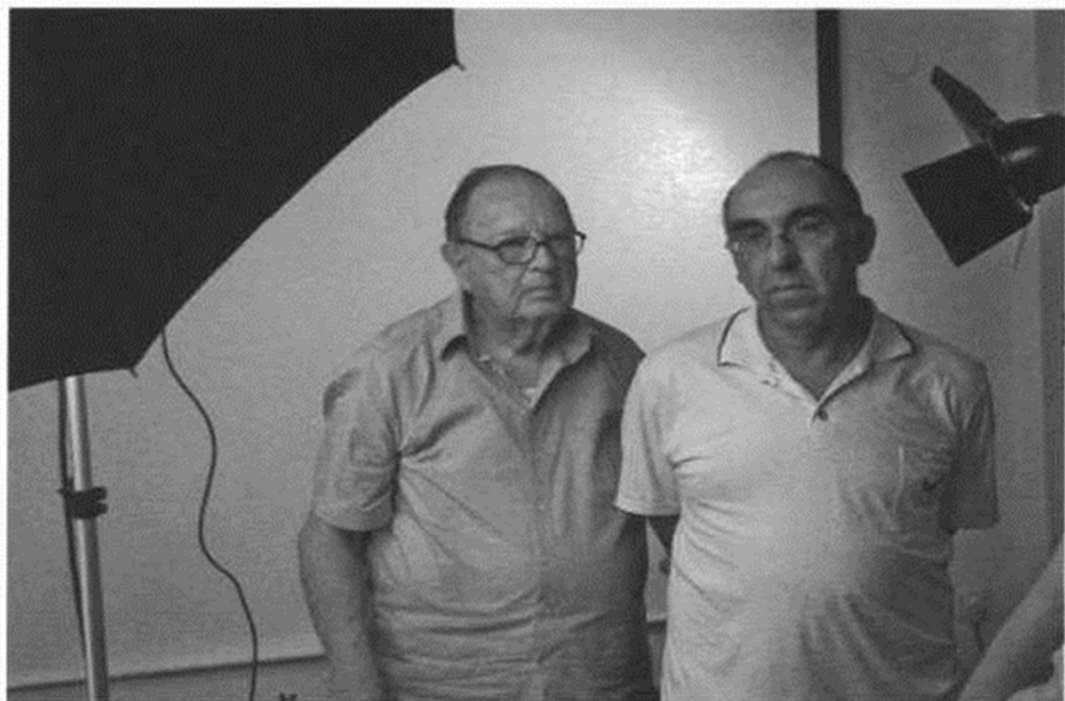

Ariel Sharon (în centru), comandantul Brigăzii de Parașutiști, în august 1955.

[DIN ARHIVA MINISTRULUI APĂRĂRII AVRAHAM YEREM]

Alexander Yisraeli

Moshe Tsipper (în dreapta), fiul lui Alexander Yisraeli, când a aflat de la Raphi Medan (în stânga) ce s-a întâmplat, de fapt, cu tatăl său. [DIN ARHIVA LUI RONEN BERGMAN]

Echipa Mossad: Rafi Eitan (al doilea din dreapta) și Zvi Arahoni (al doilea din stânga) în Sao Paulo, la scurt timp după ce l-au văzut pe Iosef Mengele, „Îngerul morții” de la Auschwitz. (DIN ARHIVA LUI ZVI ARAHONI)

Președintele Egiptului, Gamal Abdel Nasser (în dreapta), în timpul testării unor rachete, alături de oameni de știință germani și egipteni.

Omed, membru al Mossad, este cel care l-a prins pe dr. Hans Krug și l-a adus în Israel pentru interogatorii.

Dr. Hans Krug -
o fotografie din timpul
supravegherii acestuia,
aflată în arhiva Mossad.

Președintele Nasser (dreapta) și Regele Hussein al Iordaniei la summit-ul din Casablanca, în 1965. Convorbirea acestora a fost înregistrată de Mossad.

Prim-ministrul Levi Eshkol (al patrulea din stânga, purtând pălărie neagră și cravată), șeful Mossad Meir Amit (în centrul imaginii, zâmbind) și fostul director al Mossad Isser Harel (al treilea din dreapta), în 1965. [DIN ARHIVA SECRETARULUI BIROULUI DE PRESĂ AL GUVERNULUI, MOSHE MILNER]

Eli Cohen, spânzurat în Damasc

„Cameleonii” lui Meir Dagan, în drum spre o misiune din Gaza, îmbrăcați în costume de gherilă și aflați într-o barcă, întorcându-se din Liban. De la stânga la dreapta: Meir Dagan (comandantul misiunii), Meir Botnick și Avigdor Eldan, un ofițer beduin al IDF. Ceilalți sunt agenți palestinieni.

David Ben-Gurion (este așezat, poartă ochelari și se uită la o hartă), alături de Yitzhak Pundak (în stânga) și de generalul Rehaam Zeevi (în picioare, cu ochelari de soare)

Palestiniana Leila Khaled, participantă la acțiuni de terorism și deturnări de avioane, reprezentată, în 2001, de un graffiti desenat pe un zid care desparte Israel de Autoritatea Palestiniană (PA)

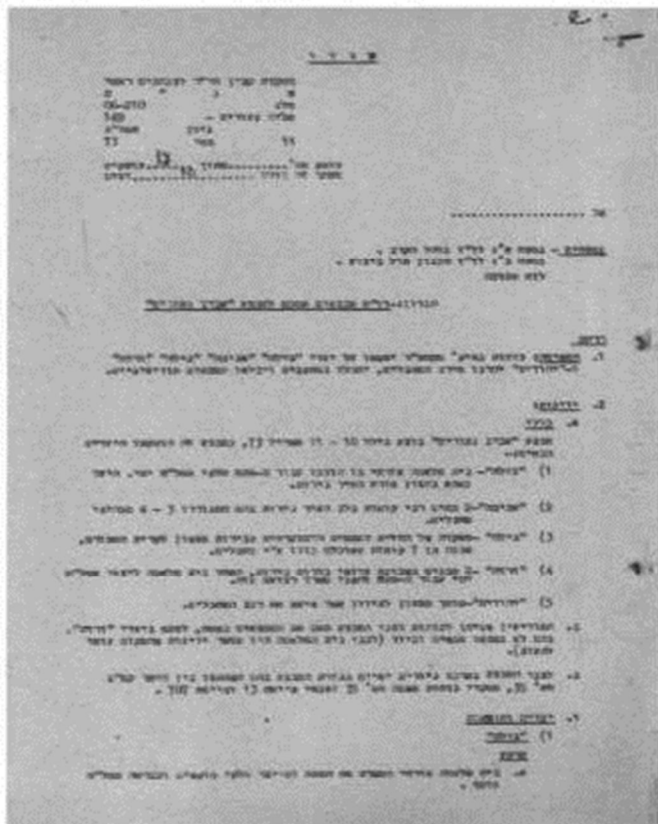
Mike Harari, omul care a condus Cezareea timp de cincisprezece ani și a avut o influență covârșitoare asupra stabilirii țintelor pentru asasinatelor planificate și pentru misiunile de sabotaj efectuate de Mossad, în timpul pregătirilor pentru operațiunea Izvorul Tinereții.

Mike Harari în 1977, în Italia, în timp ce conducea o operațiune sub acoperire

Nehemia Meiri, comandantul diviziei Baioneta, îmbrăcat în cerșetor

Ordinul pentru începerea operațiunii Izvorul Tinereții, 1973

בנין כאחל נאצר ועדואן - ובית נאצר-דרכי גישה

א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

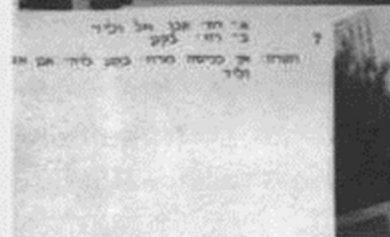
א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

א' רח' אל-ולד ב' רח' מוסק
סמל סמל-דרכי

Imagini din timpul supravegherii clădirii în care locuia Kamal Adwan, unul dintre liderii PLO (capturi realizate de agentul Mossad Yael)

בית במאל ועדואן

חבית

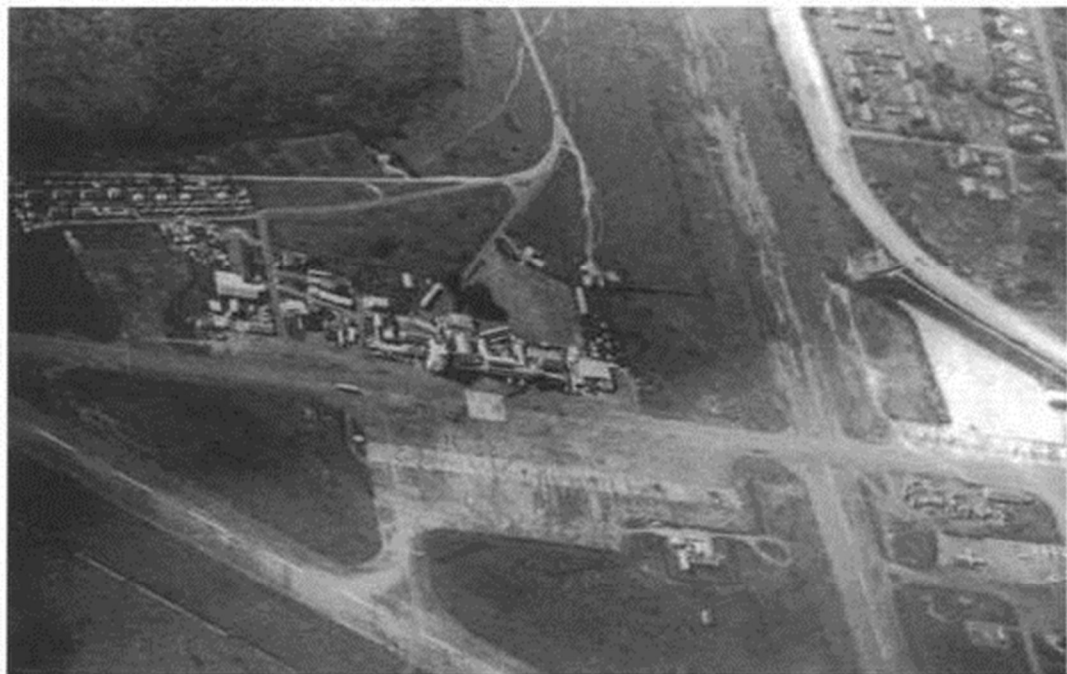

דירת במאל נכר

Apartamentul și cadavrul lui Adwan, după înfăptuirea asasinatului planificat

Funeraliile lui Adwan

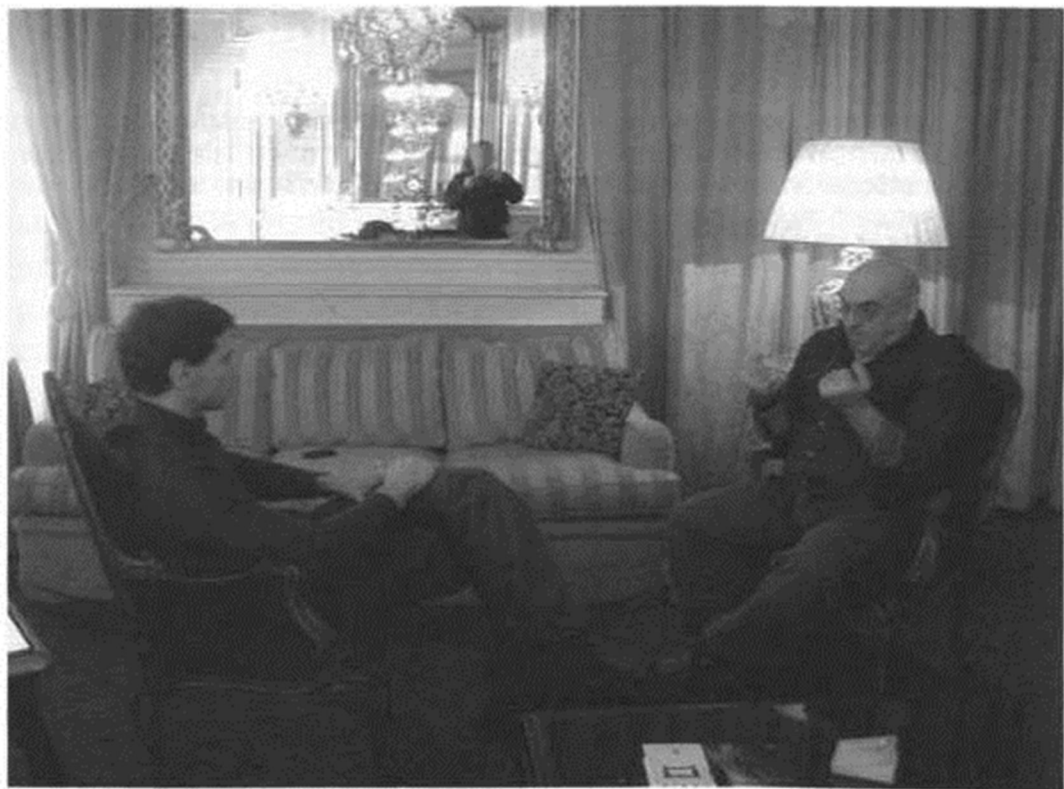
Terminalul Entebbe fotografiat din avioanele de supraveghere. Imagine surprinsă de agentul Mossad David.

Ali Hassan Salameh, despre care Mossad era convins că a fost în spatele operațiunii de ucidere a atleților, de la München

Ali Salameh, rănit grav, este transportat în afara mașinii care tocmai a explodat. El a murit la scurt timp după ce a ajuns la spital.

Robert Hatem (dreapta), unul dintre asasinii din Falanga, într-un interviu acordat autorului în anul 2005, a recunoscut că a omorât sute de oameni.

Prim-ministrul Menachem Begin (al treilea din stânga), ministrul apărării Ariel Sharon (al doilea din stânga) și secretarul pe probleme militare al prim-ministrului, generalul Azriel Nevo (stânga), în timp ce inspectează o celulă a PLO din sudul Libanului, după ce a fost capturată de Israel, în iunie 1982 (din arhiva Ministerului Apărării)

Yasser Arafat (dreapta) și jurnalistul Uri Avnery - interviu în timpul asediului din Beirut (din arhiva lui Anat Saragusti)

— Șeful Comandamentului de Nord, care face lucruri fără aprobarea Statului Major, trebuie demis, a spus el. Sunt adjunctul ministrului apărării și nu am știut nimic. Dumneavoastră, domnule Begin, sunteți prim-ministru și ministru al apărării și nu ați știut nimic. Șeful Statului Major nu a știut nici el nimic.

Ben-Gal a dat ușor din mână de câteva ori, semnalându-i lui Eitan că ar trebui să se ridice în picioare și să spună că totul a fost făcut cu aprobarea lui. Dar Eitan, dându-și seama că se putea implica personal, nu l-a băgat în seamă, jucându-se cu ceasul de mână, pe care îl dăduse jos și îl întorcea de pe o parte pe alta.

Într-un final, Begin a vorbit.

— Domnule general Ben-Gal, a spus el, vreau să vă întreb, ca ofițer și pe cuvântul dumneavoastră de onoare: ați obținut aprobare pentru operațiune de la cineva de mai sus de dumneavoastră?

— Da, domnule prim-ministru. Am obținut aprobarea.

— Îl cred pe șeful Comandamentului de Nord. Un general de armată nu ar minți, a spus Begin. Chestiunea este închisă. Întâlnirea se termină aici.

Avea Begin habar de ce se întâmpla în jurul lui? Zippori, care încă îl privea pe Begin drept un comandant venerabil și un lider stimat, credea că

militarii îl înșelaseră pe premier în mod repetat, exploatându-i atitudinea lui romantică față de generali. Alții cred că Begin, un politician experimentat, și-a dat seama de întreaga situație, dar a preferat să păstreze negativitatea plauzibilă a activităților ieșite din comun. În orice caz, conducerea armatei a înțeles că nu avea vreun rost să-i ceară prim-ministrului să rectifice situația.

Cu toate că situația tensionată dintre AMAN și Comandamentul de Nord a continuat, iar AMAN a aflat ulterior, de la sursele lor din Liban, despre atentatele cu mașini și măgari ale Comandamentului de Nord, în cele din urmă au decis să lase baltă întreaga problemă. „Erau multe operațiuni văzute ca fiind mici, în principal tactice, așa că am hotărât să nu ne mai batem capul, spunea Gilboa. Am spus: «Probabil este mai bine să nu știm, atâta timp cât nu produce probleme politice». Ceva de genul: «Lasă-i pe tineri să crească și să se joace în fața noastră».”⁶³⁶

Citatul lui Gilboa este din Biblie, 2 Samuel 2:14, și înseamnă, tehnic vorbind: „Lăsați-i pe copii să se distreze cum vor ei”. Țintele lui Ben-Gal erau oameni ai PLO din eșaloanele de jos, iar misiunile lui, ceva mai mult decât niște hârjoneli tactice. Niciunul dintre liderii

⁶³⁶ Interviu cu Gilboa, 30 decembrie 2013.

PLO nu a fost atins în războiul lui secret. Operațiunile, spunea el, erau un soi de joc pentru Dagan. „Așa cum are un hobby pentru pictat – și pictează foarte frumos – , așa era și cu aceste operațiuni, spunea Ben-Gal. Erau hobby-ul lui Meir”.

„Era convenabil pentru mine că activitățile aveau loc într-o zonă gri, a continuat Ben-Gal. Uneori, lumea nu trebuie să știe prea multe. Sunt subiecte în legătură cu care nu trebuie să fii unul ca Zippori și să ții să afli adevărul până la capăt. Lași lucrurile să curgă și știi cum să-l sprijini pe Dagan dacă lucrurile o iau razna. Adevărat, Dagan este un individ sălbatic, dar un mânz sălbatic care sare gardurile și uneori își rupe un picior este mai bun decât un măgar pe care trebuie să-l biciuiești pentru a-l convinge să facă doi pași în față.”⁶³⁷

Pe 5 august 1981, prim-ministrul Menachem Begin l-a numit pe Ariel „Arik” Sharon ministru al apărării în Cabinetul israelian. Begin avea o mare admirație pentru fostul general – pe care îl numea „un glorios comandant de armate, un strateg de talie mondială” –, cu toate că știa câte ceva despre agresivitatea lui Sharon și indisponibilitatea sa de a accepta autoritatea superiorilor săi. „Sharon este în stare să atace

⁶³⁷ Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

Knesset-ul cu tancuri”, spusese, pe jumătate în glumă, Begin cu doi ani înainte. Totuși, Begin credea că acesta era omul potrivit să supravegheze retragerea din Sinai, în urma tratatului de pace semnat cu Egiptul, o sarcină care, în ciuda unor demonstrații violente din partea coloniștilor și a extremei drepte, a fost dusă la capăt de Sharon, fără vărsare de sânge.

În același timp însă, Sharon a abuzat de poziția sa pentru a construi mai multe așezări evreiești în Cisiordania și Gaza, care, ca teritorii ocupate, cădeau sub jurisdicția Ministerului Apărării. De asemenea, a insuflat un spirit bătaios și întreprinzător întregii structuri defensive a statului. Sharon și Eitan, care în anii '50 servise ca ofițer sub comanda lui Sharon în brigada de parașutiști a IDF, considerau amândoi de o importanță vitală subminarea PLO și a bazelor acesteia din Liban, și au cerut armatei să înceapă pregătirea unei campanii militare majore în teritoriul inamic.

„Planurile lui Sharon ne-au fost dezvăluite treptat, fără nicio grabă, spunea Efraim Sneh. La început, ne-a ordonat să pregătim o pătrundere militară limitată [în Liban] și doar ulterior să pregătim hărțile pentru o invazie majoră, până la drumul Beirut-Damasc.” David Agmon, șeful Statului Major de la Comandamentul de Nord, spunea că, într-o etapă ulterioară, Sharon i-a ordonat să planifice ocuparea întregului Liban și chiar

a unor părți din Siria. „Ne era clar că nu știm totul, spunea Sneh, și că guvernul știa încă și mai puțin decât noi.”

Dar chiar și Sharon și-a dat seama că Israelul nu putea pur și simplu să invadeze Libanul și să ocupe părți din el. În iulie 1981, emisarul special în Orientul Mijlociu al președintelui Reagan, Philip Habib, a mediat un armistițiu între Israel și PLO privitor la zona libaneză. Sharon și Eitan s-au opus vehement înțelegerii, care nu includea un angajament din partea PLO să nu atace israelieni în alte regiuni, cum ar fi teritoriile ocupate sau Europa. Pentru Sharon, o grenadă aruncată într-o sinagogă din Paris ar fi trebuit considerată o încălcare a armistițiului. Mai mult decât atât, Begin și Sharon îl considerau pe Arafat responsabil de orice faptă a oricărui palestinian, oriunde în lume, chiar dacă acesta nu aparținea de nicio organizație afiliată PLO. Dar lumea din afară vedea lucrurile altfel, iar Habib le-a spus clar israelienilor că Statele Unite vor sprijini o incursiune terestră în Liban doar ca răspuns la o enormă provocare din partea PLO.

Sharon s-a gândit, în mod corect, că fiecare zi care trecea pașnic îi oferea lui Arafat și oamenilor lui un timp cadou pentru a-și consolida poziția în Liban și a-și

îmbunătăți poziționarea militară de acolo.⁶³⁸ Așa că a hotărât să grăbească puțin lucrurile, astfel încât să-și poată executa planul și să activeze structura secretă a lui Dagan din Comandamentul de Nord. „Scopul celei de-a doua faze a activității sale, conform lui Sneh, era să semene atâta haos în arealele palestiniene din Tyr, Sidon și Beirut, încât să apară un motiv adevărat și solid pentru o invazie israeliană.”⁶³⁹

Sharon l-a mai trimis pe Rafi Eitan ca emisar personal pentru a ține sub observație activitățile clandestine din nord. Eitan – călăul Templierilor din Tel Aviv, cel care-l prinsese pe Eichmann și comandantul operațiunilor împotriva specialiștilor germani din Egipt – părăsise organizația într-un acces de furie, atunci când nu primise postul de director. În 1981, era consilierul prim-ministrului pe probleme de antiterorism și șeful Lakam, o ramură de spionaj a Ministerului Apărării, care se ocupa în principal cu tehnologia militară.

Până la mijlocul lunii septembrie 1981, mașini-capcană explodau în mod obișnuit în cartierele palestiniene din Beirut și alte orașe libaneze.⁶⁴⁰ Una a

⁶³⁸ Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 125-126.

⁶³⁹ Interviu cu Sneh, 26 octombrie 2015.

⁶⁴⁰ Sayigh, *Armed Struggle*, 513-521. Al-Hurriyya, 9 iulie 1981. Lista incidentelor în care a fost implicat Frontul pentru Eliberarea Libanului de Străini (FELS), în Global Terrorism Database (GTD): <http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?perpetrator=2991>.

explodat în cartierul Fakhani din Beirut pe data de 1 octombrie, omorând optzeci și trei de oameni și rănind trei sute, inclusiv optzeci de femei rămase închise într-o fabrică de textile deținută de PLO, în care izbucnise un incendiu. Alta a explodat lângă sediul PLO din Sidon, omorând douăzeci și trei de oameni. Numai în decembrie 1981, optsprezece bombe plasate în mașini sau pe motociclete, biciclete sau măgari au explodat lângă birouri ale PLO sau în zone cu o mare aglomerare de palestinieni, rezultând foarte mulți morți.

O nouă și necunoscută organizație, autointitulată Frontul pentru Eliberarea Libanului de Străini, și-a asumat responsabilitatea pentru toate aceste incidente. Explozibilii erau ambalați acum în pungi de detergent Ariei, astfel încât, dacă mașinile erau oprite pentru control, încărcătura să arate ca niște bunuri obișnuite. În unele cazuri, israelienii au angajat femei care să conducă mașinile, pentru a reduce posibilitatea ca mașinile să fie interceptate pe drumul către țintă.

Bombele din mașini erau create în Departamentul de Operațiuni Speciale al IDF (Maarach Ha-Mivtsaim Ha-Meyuchadim) și implicau folosirea uneia dintre primele generații de drone. Aceste drone transmiteau unda care arma mecanismul de detonare a dispozitivului. Unul dintre agenții locali ai lui Dagan ducea mașina până la țintă, sub observație aeriană sau

terestră, o parca acolo și apoi pleca. Când observatorii identificau momentul pe care îl așteptau, apăseau un buton și mașina exploda.

Sharon spera ca aceste operațiuni să-l provoace pe Arafat să atace Israelul, care apoi putea răspunde printr-o invazie a Libanului, sau măcar să determine PLO să atace Falanga, Israelul putând atunci să sară masiv în apărarea creștinilor.

Frontul pentru Eliberarea Libanului de Străini a început să atace și instalații siriene din Liban și a revendicat chiar operațiuni împotriva unor unități IDF. „Nu am fost niciodată conectați la activități împotriva propriilor noastre forțe, spunea Dagan, dar Frontul și-a asumat responsabilitatea pentru a crea credibilitate, ca și cum ar fi acționat împotriva tuturor forțelor străine din Liban.”

Yasser Arafat nu s-a lăsat înșelat de acest șiretlic. A acuzat Mossad-ul că este în spatele exploziilor și al „Frontului”. Nici aceasta nu era însă foarte adevărat, totuși. Mossad se opunea de fapt vehement acțiunilor lui Dagan și Ben-Gal.

„Cu sprijinul lui Sharon, spunea un ofițer Mossad de atunci, se făceau lucruri teribile. Nu sunt un molău și am sprijinit și chiar am participat la unele dintre operațiunile de asasinat puse la cale de Israel. Dar aici vorbim despre omoruri în masă de dragul omorurilor,

pentru a crea haos și panică, inclusiv printre civili. De când trimitem măgari purtători de bombe să explodeze în piețe?”⁶⁴¹

Un alt membru Mossad care era în Liban pe atunci spunea: „Am văzut de la distanță una dintre mașini explodând și demolând o întreagă stradă. Îi învățam pe libanezi cât de eficientă putea fi o mașină-capcană. Tot ce am văzut mai târziu la Hezbollah a apărut din cauza a ceea ce au văzut ei că se întâmpla în cadrul acestor operațiuni.”⁶⁴²

Dagan și Ben-Gal au negat cu tărie că frontul ar fi avut vreodată intenția să rănească civili. „Țintele au fost întotdeauna ținte militare”⁶⁴³, spunea Ben-Gal. Dagan spunea că nu exista o alternativă la folosirea de interpuși. „Sunt gata să vărs nenumărate lacrimi pe mormântul unui libanez care a fost ucis într-o misiune acționând pentru noi, atâta vreme cât nicio viață a vreunui evreu nu este pusă în pericol.” Dar a adăugat că folosirea mercenarilor avea și dezavantaje. „Poți să-i dai explozibili și să-i spui să meargă să arunce în aer un sediu PLO pe undeva, dar are și el conturile lui proprii de reglat, și acum are și o bombă cu care să o facă. Așa

⁶⁴¹ Interviu cu „Sally”, februarie 2015.

⁶⁴² Interviu cu „Eldy”, ianuarie 2015.

⁶⁴³ Interviu cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

că uneori se întâmpla să explodeze în altă parte.”⁶⁴⁴

Arafat și-a dat seama că Sharon încerca să-i momească pe palestinieni să încalce armistițiul, astfel încât să-și poată lansa invazia, și a făcut un efort onest de a nu-i face pe plac, inclusiv o tentativă parțial reușită de a opri violențele în teritoriile ocupate. În fața moderației palestiniene, comandanții frontului au decis să treacă la un nivel superior.

Sharon l-a reintrodus pe Arafat pe lista celor căutați⁶⁴⁵ – fusese șters de acolo în 1974, când Mossad hotărâse că devenise un personaj politic și că Israelul nu trebuie să-l lovească – și, la sfârșitul anului 1981, Ben-Gal și Dagan au început pregătirea unei operațiuni care, sperau ei, urma a schimba cursul istoriei Orientului Mijlociu. Operațiunea Olympia, cu numele de cod luat după un restaurant foarte popular din Tel Aviv, prevedea aducerea de camioane-capcană, încărcate cu circa două tone de explozibili, care trebuiau să fie plasate în jurul unui teatru din estul Beirutului, unde PLO trebuia să țină o cină festivă în decembrie. O explozie masivă ar fi eliminat întreaga conducere PLO. Dar ideea a fost abandonată și Olympia 1 a fost schimbată cu Olympia 2. Aceasta

⁶⁴⁴ Interviu cu Dagan, 26 mai 2013.

⁶⁴⁵ Interviuri cu Ben-Gal, 6 noiembrie 2013, Dagan, 26 mai 2013, Agmon, 28 octombrie 2015, Sneh, 20 octombrie 2015, și Azriel Nevo, 5 ianuarie 2016.

prevedea ca agenți israelieni să planteze un dispozitiv exploziv masiv sub un podium VIP aflat în construcție pe un stadion din Beirut unde, pe 1 ianuarie 1982, PLO avea de gând să sărbătorească aniversarea fondării sale. După apăsarea unui buton ar fi urmat distrugerea totală.

Ben-Gal nu mai era șef al Comandamentului de Nord în momentul în care acest plan a intrat în faza lui operațională. Sharon nu mai avea nevoie de el. Generalul care plănuia să arunce în aer sute de palestinieni și care dusesse un război secret în Liban era, în opinia lui Sharon, milos și indecis. În decembrie 1981, l-a destituit pe Ben-Gal de la Comandamentul de Nord și a numit pe cineva mai pe placul lui – o mișcare care prevestea planurile lui Sharon pentru Liban.

În această perioadă, Olympia 2 a intrat în viteză. Pe 20 decembrie 1981, trei agenți recrutați de Dagan au reușit să ajungă la podiumul VIP și să planteze mari cantități de explozibili sub locul unde urma să stea conducerea PLO, toate legate la un dispozitiv de detonare controlat de la distanță. În plus, la una dintre bazele unității, la circa cinci kilometri de graniță, fuseseră pregătite trei vehicule – un camion încărcat cu o tonă și jumătate de explozibili și două mașini Mercedes sedan cu 250 de kilograme fiecare. Aceste vehicule urmau a fi conduse până la Beirut de trei

membri şiiţi ai Frontului pentru Eliberarea Libanului de Străini şi parcate aproape de un zid al stadionului, în spatele podiumului VIP. Planul era să fie detonate prin telecomandă, la vreun minut după explozibilii de sub podium, când panica era maximă şi oamenii care supravieţuiseră încercau să scape. Moartea şi distrugerea erau de aşteptat să fie „de proporţii fără precedent, chiar şi pentru Liban”, după cum se exprima un ofiţer foarte vechi al Comandamentului de Nord.⁶⁴⁶

Într-o notă pe care Rafi Eitan i-a pasat-o lui Efraim Sneh la o întâlnire despre operaţiunea planificată, acesta scria: „Dacă planul e pus în aplicare, noi [Israelul] vom fi acuzaţi imediat”. Acest lucru era scris nu cu teamă, ci mai degrabă cu speranţă, fiindcă, spunea ulterior Sneh, „acei lideri PLO care nu vor fi omorâţi de explozie la stadion vor şti imediat ce au de făcut: să atace Israelul, să rupă armistiţiul şi să-i dea lui Sharon, care era disperat să atace Libanul, pretextul s-o

⁶⁴⁶ Zvika Bandori, care era comandant al diviziei arabe a Shin Bet pe atunci, spune că Rafi Eitan, consilierul pe probleme de terorism al prim-ministrului, şi Meir Dagan i-au prezentat planul şi i-au respins obiecţiile, care erau bazate pe prezenţa unui mare număr de civili. Au argumentat că nu vor fi mulţi civili acolo. La cererea lui Eitan, spune Bandori, a organizat o întâlnire între acesta şi directorul Shin Bet, Avraham Shalom, care şi-a exprimat şi el puternica opoziţie faţă de operaţiune. Interviuuri cu Bandori, 11 septembrie 2017, şi „Henry“, octombrie 2015.

facă”.⁶⁴⁷

Totul era pregătit, dar apoi cineva i-a șoptit planul lui Saguy, care l-a informat pe ministrul-adjunct al apărării, Zippori, despre ce se punea la cale. „Este posibil ca pe podium, alături de Arafat, să fie diplomați străini, mai ales Alexander Soldatov, ambasadorul sovietic în Liban”⁶⁴⁸, i-a spus Saguy lui Zippori.

Zippori îl detesta pe Sharon și era întotdeauna suspicios cu privire la intențiile lui, așa că l-a contactat pe vechiul lui comandant din perioada clandestinității din Irgun de dinainte de crearea statului – Begin. „Problema cu ambasadorul era ea însăși destul de gravă, spunea Zippori. Dar mult mai grav, mult mai mult, era că din nou se puneau la cale astfel de acțiuni fără aprobarea Cabinetului.”

Dimineața devreme, pe 31 decembrie, în ajunul momentului programat pentru Olympia 2, șeful de stat-major Eitan l-a sunat pe Dagan. „Brusc, aud că Sharon ne ordonă să mergem la premier pentru a prezenta planul și a obține aprobarea lui finală pentru a acționa, își amintea Dagan. Era o zi ploioasă. Rafal ne informează că, pentru a menține secretul, va veni la sediul Comandamentului de Nord ca să mă ia și să

⁶⁴⁷ Interviu cu Sneh, 20 octombrie 2015.

⁶⁴⁸ Interviu cu Saguy, 20 noiembrie 2015, și cu Dagan, 26 mai 2013.

zburăm împreună la Begin.”⁶⁴⁹

În biroul lui Begin, prim-ministrul se uita la ei întrebător.

— Se spune că este posibil ca ambasadorul sovietic să fie acolo pe podium, a spus Begin.

— Aceasta este pur și simplu incorect, a răspuns Dagan. Există o probabilitate foarte redusă ca el sau alt diplomat străin să fie acolo.

Begin l-a întrebat pe Saguy ce credea. Saguy a spus că este posibil ca un diplomat sovietic să participe la manifestare.

— Dacă i se întâmplă ceva, a spus el, vom ajunge la o criză foarte gravă cu sovieticii.⁶⁵⁰

Ulterior, la niște ani după eveniment, Saguy a

⁶⁴⁹ „Nu îmi mai fusese așa de frică de multă vreme, așa, ca în acel zbor spre Ierusalim”, își amintește Dagan. Eitan avea brevet de pilot militar și mai făcea câte un zbor din când în când, atunci când vizita baze aeriene. Cei din aviație încercau să evite să zboare cu el. „Era un pericol mortal”, își amintește unul dintre ei. Uneori, Eitan pregătea săculeți cu sare pe care îi arunca spre cuplurile care se giugiuleau pe plajă. Ben-Gal își amintește de aceste zboruri cu groază. Odată, spune el, Eitan a văzut o navă în larg „și a strigat «Uite o navă de teroriști, hai s-o atacăm! »” A îndepărtat aparatul Cessna de linia țărmului și s-a dus spre vas, care s-a dovedit a fi un distrugător din Flota a 6-a Americană. Eitan, care avea chef de joacă, a continuat gluma, de parcă ar fi fost o navă teroristă. Ben-Gal a strigat la el: „Uită-te la tunuri și la steag!”, dar șeful de stat major s-a amuzat de nervozitatea lui Ben-Gal și a început să zboare pe deasupra distrugătorului, la joasă înălțime, până când echipajul s-a săturat și a improșcat avionul cu spumă. Interviu cu Dagan, 29 mai 2013, Ravid, 13 noiembrie 2012, și Ben-Gal, 6 noiembrie 2013.

⁶⁵⁰ Interviu cu Saguy, 20 noiembrie 2015

susținut următoarele: „Datoria mea ca șef al AMAN era să am grijă nu doar de aspectele operațional-militare, dar și de aspectul diplomatic. I-am spus lui Begin că era imposibil să omoare un întreg stadion așa, pur și simplu. Și ce se va întâmpla a doua zi după un astfel de masacru? Toată lumea va sări pe noi. Nu va conta deloc dacă nu ne vom asuma niciodată responsabilitatea. Toți vor ști cine a fost în spatele atentatului”. Dagan, Eitan și Sharon au încercat să-l convingă pe Begin, spunând că aceasta era o ocazie care nu va mai apărea. Dar prim-ministrul a luat în serios pericolul unei amenințări rusești și le-a ordonat să renunțe.

„În final, bineînțeles, s-a dovedit că am avut dreptate. Acolo nu era niciun ambasador sovietic și nici un alt diplomat străin, a spus Dagan. Dar ce puteam face? Prim-ministrul a spus să renunțăm, am renunțat. A urmat o treabă foarte complicată apoi, să scoatem explozibilii”.⁶⁵¹ Begin a dat repede undă verde unei alte operațiuni, una care avea un risc minim de a răni diplomați sau civili. Supravegherea liderilor celor mai importanți ai PLO a scos la iveală că, o dată pe lună, într-o vineri, plecau din Beirut cu un convoi de șapte sau opt automobile Mercedes sedan de lux și goneau spre Siria, iar de acolo spre Iordania, unde țineau

⁶⁵¹ Interviu cu Dagan, 26 mai 2013.

ședințe la nivel de comandament. Era vorba și de chestiuni serioase, și de plăcere, iar Arafat se alătura des delegației.

Într-o noapte, la începutul lunii februarie 1982, o trupă de agenți Cezareea a ajuns la una dintre intersecțiile principale pe unde convoiul trecea în fiecare lună. Au demontat capătul de sus al unuia dintre semafoare și l-au înlocuit cu unul făcut în departamentul tehnologic al Mossad-ului. Conținea o cameră care transmitea imagini la Cartierul general Mossad. Vineri, 5 martie, la ora 3.00 noaptea, cu câteva ore înainte de momentul la care se știa că va trece convoiul, o altă trupă Cezareea, mai mare, a ajuns la intersecție, cu o apreciazabilă cantitate de explozibili, pe care au început s-o planteze în șanțurile de pe marginea drumului, conectate printr-un cablu detonator legat radio de Cartierul General. Conform planului, personalul Mossad urma să părăsească scena după plantarea bombelor și să se întoarcă în Israel. Convoiul va fi urmărit de agenți locali după ce va pleca din Beirut. Când trecea de un anumit punct, marcat pe unul dintre copaci și clar vizibil în imaginile transmise, bombele vor fi detonate și conducerea PLO lichidată.

Totul a mers bine până dimineață, când un polițist local a văzut cele două mașini cu care venise echipa israeliană și bărbații care erau în genunchi lângă ele.

— Ce faceți acolo? a întrebat polițistul în arabă.

— Am fost la o nuntă și au servit mâncare stricată, i-a spus unul dintre agenții Mossad. Avem toți diaree. Am oprit să ne golim stomacurile.

Doi din echipă își scosese rășchetele deja pe furiș pistoalele și le armaseră. Dar polițistul a hotărât să meargă în treaba lui.⁶⁵²

Agenții nu știau exact dacă îi crezuse sau mersese după întăriri. Cartierul General a hotărât să nu își asume niciun risc. Prim-ministrul și ministrul apărării au fost de acord că misiunea trebuie anulată și echipa s-a întors în Israel. Din nou, era aplicată strict legea de fier care spunea că orice misiune trebuie abandonată, dacă erau șanse ca unii agenți să cadă în prizonierat.

Ce s-ar fi întâmplat dacă Begin i-ar fi permis lui Dagan să meargă până la capăt cu Olympia 2 sau dacă polițistul arab nu ar fi trecut pe acolo? Istoria, conform lui Dagan, ar fi urmat o altă cale, cu totul diferită. „Dacă ne-ar fi permis să acționăm și conducerea PLO ar fi fost eliminată din schemă, spunea el, toți am fi fost scutiți de Războiul din Liban de șase luni mai târziu și de o serie de alte probleme”.

Este imposibil să știm cu siguranță ce ar fi urmat. Unii simt că Sharon și Eitan nu ar fi fost satisfăcuți nici

⁶⁵² Interviu cu Dagan, 26 mai 2013, și „Sally”, februarie 2015.

măcar atunci, și că aveau o strategie grandioasă de a crea o nouă ordine nu doar în Liban, ci în tot Orientul Mijlociu.

Pentru moment, păstrau liniștea, așteptând pretextul inevitabil pentru război.

15.

„Abu Nidal, Abu *Shmida*⁶⁵³”

În fiecare primăvară, la Londra, compania De La Rue, o firmă britanică de imprimat bancnote și de sisteme de securitate, găzduiește o cină la patru ace pentru diplomați și directori de firme din oraș. În 1982, s-a ținut în seara de 3 iunie, la luxosul Dorchester Hotel. Optzeci și patru de ambasadori și manageri din toată lumea s-au distrat, au interacționat și au schimbat bârfe.

Când cina s-a terminat, puțin după ora 22. 00, și oaspeții au început să plece, ambasadorul Israelului la Curtea britanică, Shlomo Argov, s-a oprit în holul hotelului să discute cu un alt diplomat. Au vorbit despre cadourile pe care țările lor le vor da primului

⁶⁵³ Înțelesul expresiei din limba ebraică este „toți sunt o apă și-un pământ”, fiind o batjocură la adresa faptului că unii afirmă că reprezintă alte facțiuni, cu alte scopuri; Abu Nidal a fost fondatorul Fatah care s-a și numit, de altfel, Abu Nidal Organization/ANO (organizația lui Abu Nidal) (n. red.).

copil al Prințului Charles și al Prințesei Diana, care urma să se nască în două săptămâni. Apoi, chiar la ieșire, Argov a dat mâna cu mogulul de presă Robert Maxwell și i-a mulțumit pentru atitudinea prietenoasă a ziarelor sale față de Israel.⁶⁵⁴

Unitatea de pază VIP a Shin Bet nu avea voie să opereze în Regatul Unit, așa că Argov era protejat de o gardă de corp britanică, detectivul Colin Simpson. Cei doi bărbați au ieșit din hotel și au străbătut în pas alert cei zece metri până la un Volvo sedan blindat al ambasadei. Simpson a deschis ușa din spate pentru Argov.

Niciunul dintre ei nu a văzut asasinul de pe trotuar înainte de a fi prea târziu.

Hussein Ghassan Said era membru al unei celule secrete a grupului terorist Abu Nidal. El și doi tovarăși așteptaseră cu ochii ațintiți pe ușa hotelului Dorchester timp de o oră și jumătate. „În ziua premergătoare operațiunii, spunea Said, Russan, comandantul nostru, a venit la mine și mi-a spus că mâine va fi o mare zi pentru națiunea palestiniană, că vom omorî un sionist important”.⁶⁵⁵

Având la el o armă semiautomată miniaturală

⁶⁵⁴ Interviu cu Yoav Biran (pe atunci adjunctul lui Argov la ambasadă, prezent și el la Dorchester în acea seară), 22 aprilie 1999.

⁶⁵⁵ Interviuuri telefonice cu Hussein Said, aprilie-mai 1999.

WZ-63, fabricată în Polonia, s-a apropiat de Argov din spate. „Am ajuns aproape de el, a spus Said, chiar atunci când dădea să intre în mașină. Mi-am scos arma din geantă și am ținut-o cu ambele mâini, așa cum fusesem învățat. Celălalt bărbat i-a deschis portiera. M-am apropiat, până am fost doar la câțiva metri distanță, și apoi i-am tras un glonț în cap.”⁶⁵⁶

Simpson l-a împins pe Argov în mașină și i-a spus șoferului să meargă la spital. Ambasadorul era grav rănit. Apoi Simpson l-a urmărit pe Said, care fugea pe Park Lane spre o mașină în care îl așteptau doi prieteni. Detectivul a spus mai târziu că, la colțul South Street, la câteva străzi distanță de Dorchester, Said s-a întors și a tras spre el. A ratat și glonțul a nimerit o mașină care aparținea unui membru al familiei regale, ale cărui haine au fost acoperite de cioburi de sticlă spartă. În aproape același moment, Simpson a tras cu pistolul său de calibru 38 și l-a nimerit pe Said în ceafa chiar sub urechea dreaptă, doborându-l. „Am început să alerg spre mașină, a spus Said. Arma mi s-a blocat. Am simțit brusc o lovitură teribilă în ceafa și am căzut la pământ.”

Tovarășii lui Said au fost prinși la patruzeci de

⁶⁵⁶ Hussein Said către autor, 20 aprilie 1999 (arhiva autorului). Interviu telefonic cu Hussein Said, aprilie-mai 1999.

minute după incident.⁶⁵⁷ Serviciile britanice aveau un agent dublu în celula Abu Nidal, dar nu au băgat în seamă informația lui despre un asasinat planificat și și-au dat seama prea târziu ce se întâmpla.

Argov a supraviețuit, dar a rămas paralizat și a suferit afecțiuni grave care au dus la moartea lui, în 2003. La scurtă vreme după tentativa de asasinat, serviciile israeliene au aflat că Abu Nidal, dușmanul de moarte al lui Arafat, al cărui nume adevărat era Sabri al-Banna, „ordonase atacul în numele lui Barzan al-Tikriti, șeful serviciilor de informații irakiene”⁶⁵⁸, spunea Yigal Simon, fost comandant al Unității 504, care în acel moment lucra la biroul Mossad din Londra.

Fratele vitreg și șeful lui Barzan, despotul irakian Saddam Hussein, spera ca asasinatul să ducă la un conflict militar între Siria, PLO și Israel, cei trei rivali

⁶⁵⁷ Incidentul a dus la fricțiuni serioase între serviciile britanice și israeliene, cu oficialii Mossad afirmând că britanicii ar fi putut să facă mai mult pentru a preveni tentativa de asasinat. Cinci ani mai târziu, Israelul avea un agent dublu într-o celulă operativă a Fatah la Londra, fără cunoștința britanicilor. Membri ai celei l-au asasinat pe Naji al-Ali, un caricaturist palestinian cu cetățenie britanică, care-l ridiculizase pe Arafat în desenele lui. Arafat ordonase să fie lichidat. Autoritățile britanice au afirmat că israelienii puteau preveni asasinatul și că nu făcuseră aceasta, drept răzbunare pentru atacul asupra ambasadorului sau pur și simplu fiindcă nu le păsa de uciderea unui arab. Britanicii i-au expulzat pe majoritatea membrilor biroului Mossad din Londra. Interviu cu Ravid, 17 ianuarie 2013, și „Gelato”, februarie 1999. Sharon Sade și Ronan Bergman, „L-am împușcat pe Shlomo Argov”, *Haaretz*, 11 iunie 1999.

⁶⁵⁸ Interviu cu Simon, 29 iulie 2012.

crunți ai lui din Orientul Mijlociu, conflict care probabil îl va implica și pe cel mai mare rival dintre toți: Iranul.⁶⁵⁹

Printr-o coincidență, structurile de putere ale lui Saddam și Sharon aveau interese similare. La întâlnirea Cabinetului israelian din dimineața zilei de 4 iunie 1982, prim-ministrul Begin a declarat că „un atac asupra unui ambasador este echivalent cu un atac asupra statului Israel, și vom riposta”. Nu a vrut să-și asculte consilierii pe probleme de securitate, care au încercat să-i spună că PLO se purta bine de un an de zile, de la armistițiul inițiat de americani în vara trecută, și că Argov fusese împușcat de un membru al unui grup extremist disident palestinian, care voia la rândul său să-l elimine pe Arafat. „Toți sunt PLO”, a proclamat Begin. Șeful de stat major Eitan a fost mai puțin rafinat: „Abu Nidal, Abu Shmidal. Trebuie să radem PLO”⁶⁶⁰.

Cabinetul a aprobat un bombardament aerian masiv al Beirutului și al bazelor PLO. În mod clar, Arafat nu putea să nu reacționeze.⁶⁶¹ La scurtă vreme după

⁶⁵⁹ Saddam mai voia să se răzbune pe Israel și pentru atacul asupra reactorului nuclear irakian Tamuz Osirak, desfășurat cu un an înainte. Amatzia Baram și Pesach Malovany, „Răzbunarea lui Saddam Hussein”, *Yedioth Ahronoth*, 14 iunie 2012.

⁶⁶⁰ Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 12 (în ebraică).

⁶⁶¹ Ibidem, 16.

aceasta, douăzeci și nouă de așezări israeliene au fost lovite de un puternic foc de artilerie din partea PLO.

La Londra, Said a fost condamnat la treizeci de ani de închisoare. În interviuri telefonice și scrisori, spunea că nu credea că glonțul lui pornise războiul israelian din Liban.⁶⁶² „S-ar fi întâmplat oricum, spunea el. Poate că a avut influență asupra momentului invaziei, dar Raful și Sharon voiau oricum să cucerească Libanul. Au folosit ce am făcut eu drept o scuză”.

Probabil avea dreptate. Oricum, războiul din Liban începuse.

Pe 5 iunie, Ariel Sharon a prezentat Cabinetului un plan de a-l răzbuna pe Argov și de a amuți PLO. L-a numit Operațiunea Pace pentru Galileea, nume menit a da impresia că era o misiune aproape reticentă de autoprotecție. Urma a fi o incursiune limitată⁶⁶³, a spus Sharon în Cabinet, menită doar a elimina amenințarea pe care artileria PLO o reprezenta față de așezările israeliene. IDF va avansa în Liban nu mai mult de patruzeci de kilometri, raza de acțiune a celor mai mari tunuri PLO în acea vreme.

⁶⁶² Scrisoare de la Hussein Said către autor, 20 aprilie 1999 (arhiva autorului). Interviuri telefonice cu Said, aprilie-mai 1999.

⁶⁶³ Ministrul apărării la Comitetul pentru Afaceri Străine și Apărare, Knesset, 7 iunie 1982, 1 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

Singurul ministru care s-a opus planului a fost Mordechai Zippori⁶⁶⁴, care acum era ministru al telecomunicațiilor. Suspecta că Sharon avea scopuri mult mai extinse. Cu trecutul său militar, Zippori și-a dat totodată seama că un avans de o asemenea adâncime, de-a lungul flancului forțelor siriene din Liban, va duce în mod inevitabil la o confruntare între forțele israeliene și cele siriene. Dar Begin a respins obiecțiile lui Zippori și a declarat: „Am spus că nu-i vom ataca pe sirieni”.

Suspiciunile lui Zippori au fost, totuși, din nou, pe deplin justificate. Acesta era într-adevăr doar începutul planului real al lui Sharon.⁶⁶⁵ Laolaltă cu șeful lui de stat major, Eitan, Sharon avea o agendă secretă mult mai grandioasă: intenționa să folosească tancurile IDF pentru a remodela întregul Orient Mijlociu. În opinia lui, forțele israeliene și aliații lor falangiști vor cuceri Libanul de la graniță până la Beirut, distrugând forțele PLO și producând pierderi serioase trupelor siriene staționate acolo. Cu capitala sub control, israelienii îl vor instala pe liderul Falangei, Bashir Gemayel, în postul de președinte, transformând astfel Libanul într-un aliat de nădejde. În clipa următoare, Gemayel îi

⁶⁶⁴ Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 146.

⁶⁶⁵ Landau, *Arik*, 140-141, 196-98 (în ebraică). Interviu cu Nevo, 14 ianuarie 2016.

va expulza pe palestinieni în Iordania, unde vor deveni o majoritate capabilă să creeze un stat palestinian în locul Regatului Hașemit. Aceasta, se gândea Sharon, va elimina pretenția palestiniană pentru un stat în Iudeea și Samaria – Cisiordania –, care vor deveni astfel parte a Israelului.

Acel plan fantastic mai conținea un element critic: asasinarea lui Yasser Arafat. Sharon credea că, în războiul împotriva unei organizații teroriste, emblemele și simbolurile erau la fel de importante ca numărul de cadavre. Pentru a trimite un semnal, pentru a zdrobi spiritul palestinienilor, el și cu Eitan erau hotărâți să ocupe Beirutul, să găsească bârlogul lui Arafat și să-l omoare. Pentru acest scop a fost creată o trupă specială, cu numele de cod Peștele Sărat. Sharon i-a numit pe cei doi experți ai lui în operațiuni speciale – Meir Dagan și Rafi Eitan – să o conducă. „Credeam că omorârea lui ar schimba totul, spunea Dagan. Arafat nu era doar un lider palestinian, ci un soi de părinte fondator al națiunii palestiniene. Uciderea lui ar fi declanșat multiple conflicte interne în PLO și ar fi afectat capacitatea organizației de a lua orice fel de decizii strategice, începând din acel moment.”

Șeful AMAN, general-maiorul Yehoshua Saguy, și șeful Mossad, Yitzhak Hofi, fost general IDF, s-au opus ferm invadării Libanului, fiindcă știau că, în spatele

promisiunilor lui Sharon și Eitan, acelea că va fi „o incursiune de nu mai mult de patruzeci de kilometri”, mai era un plan ascuns care va plasa Israelul într-o situație dezastruoasă. „Îi cunoșteam pe amândoi, spunea Hofi, și știam că nu renunțaseră la ambiția lor și că vor încerca în vreun fel să obțină ce voiseră tot timpul”⁶⁶⁶ – să ajungă la Beirut și să-l omoare pe Arafat.

Hofi l-a avertizat pe Begin că o invazie a Libanului „va fi Războiul de Yom Kippur al Likudului”, partidul lui Begin – un dezastru pentru stat și pentru propria lui carieră, așa cum conflictul din 1973 încheiase hegemonia Partidului Muncii. Dar Begin a ignorat obiecțiile serviciilor de informații și, pe 6 iunie, IDF a intrat în Liban.

O armată de 76.000 soldați, 800 de tancuri și 1500 de transportoare blindate au avansat spre nord pe trei axe, cu o a patra forță venind de pe mare.

Începutul a fost promițător⁶⁶⁷, din punctul de vedere al lui Sharon. Forțele israeliene și-au atins majoritatea obiectivelor, mulțumită puterii lor de foc superioare, dar și informațiilor foarte precise pe care AMAN și Mossad le livraseră după ce penetraseră un PLO corupt

⁶⁶⁶ Centrul Begin, interviu cu Hofi, 11 ianuarie 2002. Interviul luat de autor lui Saguy, 20 noiembrie 2015.

⁶⁶⁷ Bergman, *Autoritatea acordată*, 170-180 (în ebraică).

până în măduva oaselor. Oamenii milițiilor s-au descurcat chiar mai rău decât prevăzuse AMAN.⁶⁶⁸ Majoritatea comandanților lor superiori au fugit, lăsându-și oamenii să piară.

Așa cum prevăzuse Zippori, sirienii au răspuns provocării evidente a israelienilor. Eitan, ale cărui forțe aproape că fuseseră copleșite de către sirieni pe Înălțimile Golan în 1973, a profitat de ocazia de a-și lua revanșa și a ordonat un contraatac în forță.⁶⁶⁹ Sirienii au fost și ei spulberați sub focul israelian.

Dar, în același timp cu victoriile militare, miniștrilor din Cabinetul israelian le-a devenit repede foarte clar că „incursiunea de patruzeci de kilometri” împotriva PLO, care li se promisese, se transforma în ceva complet diferit. Sharon a ordonat IDF să continue să avanseze, afirmând că acest lucru era necesar din

⁶⁶⁸ Descrierea invaziei, în Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 163-182 (în ebraică), și Sayigh, *Armed Struggle*, 508-531.

⁶⁶⁹ Zona de luptă dintre Israel și Siria a devenit primul teren de testare pentru cel mai avansat armament creat în SUA și Israel, împotriva a ceea ce livrau laboratoarele Armatei Roșii. Rezultatul a fost evident. Pe data de 9 iunie, cea mai mare bătălie aeriană a epocii avioanelor cu reacție a avut loc deasupra Libanului. În Operațiunea Coropișnița (Arzsav) 19, aviația israeliană a distrus aproape toate bateriile de rachete sol-aer siriene din Liban, produse în Rusia. În aceeași zi, în luptă aeriană, israelienii au doborât 26 de avioane de vânătoare de producție rusească. În total, 82 de avioane militare siriene au fost distruse în 46 de ore, israelienii pierzând doar unul. Interviu cu Sella, 10 iulie 2013, David Ivry, 18 aprilie 2013, Yitzhak Ben-Yisrael, 5 iunie 2011, și „Amit”, aprilie 2013. Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 183-222 (în ebraică).

diverse motive operaționale. În fața personalității sale charismatice și dominatoare, miniștrii nu au ridicat aproape deloc obiecții.

„Am observat foarte repede că planul celor patruzeci de kilometri se topea și că IDF pătrundea tot mai adânc în Liban⁶⁷⁰, spunea secretarul militar al lui Begin, generalul de brigadă Azriel Nevo. Sharon a mințit și i-a indus în eroare atât pe Begin, cât și întregul Cabinet. Marele avantaj al lui Sharon consta în faptul că știa să descrie, în cel mai viu mod, de ce era necesar să avanseze încă niște kilometri, fiindcă altfel, mâine dimineață, armata siriană va fi pe nu știu ce deal și va amenința trupele noastre. Așa a reușit să stoarcă autorizația de la Cabinet pentru nenorocita aia de invazie.”

Pe 25 iunie, IDF și-a încheiat încercuirea completă a Beirutului, cu mult mai departe de distanța asupra căreia se convenise, și au început un asediu și un bombardament îngrozitor asupra cartierelor vestice ale orașului.

Sharon sperase ca falangiștii creștini maroniți să ajute în lupta împotriva PLO, pe post de carne de tun a IDF, mai ales în zonele dens populate. Falanga avea idei similare, dar exact invers: că israelienii vor duce lupta

⁶⁷⁰ Interviu cu Nevo, 5 ianuarie 2016.

care să asigure hegemonia falangiștilor în Liban. „Mossad, care gestiona legătura cu Falanga, a greșit complet în modul cum a descifrat situația din Liban și capacitățile și intențiile creștinilor. Ne-au indus în eroare”⁶⁷¹, spunea Nevo.

Liderii Falangei i-au zorit pe israelieni să cucerească tot mai mult teritoriu, promițând un sprijin militar care nu s-a materializat niciodată. Într-o întâlnire cu șeful de stat major, Eitan, pe 16 iunie⁶⁷², liderul Falangei, Bashir Gemayel, a cerut ca IDF să ocupe Beirutul. „Declarațiile voastre că nu veți intra în Beirut, a spus Gemayel, nu ajută, Fiindcă întăresc doar spiritul combatant al palestinienilor și musulmanilor și obstrucționează procesul politic”. În același timp, Gemayel a dat sfaturi despre cum trebuie să fie tratat orașul său de baștină: „Trebuie să continuați cu bombardamentul aerian; tirurile de artilerie nu au niciun efect, fiindcă sunt deja obișnuiți cu ele”.

Împreună, Sharon, Eitan și Falanga complotau în secret cum să ocupe Beirutul printr-o operațiune combinată, cu numele de cod Scânteia.⁶⁷³ În cadrul

⁶⁷¹ Interviu cu Nevo, 14 ianuarie 2016.

⁶⁷² Mossad, „Note despre întâlnirea dintre Johni Abdu, Bashir Gemayel și șeful Statului Major”, 16 iunie 1982 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

⁶⁷³ „Rezumatul desfășurării evenimentelor din Beirutul de Vest”, document supus Comisiei de Anchetă în numele ministrului apărării Sharon (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

unei întâlniri care a avut loc acasă la Sharon, pe 1 august, la care au participat șefii IDF și Mossad, Sharon, reflectând dorința lui de a aplica cât mai multă presiune, pentru a-i face pe cei din PLO și pe sirieni să iasă din oraș, l-a întrebat pe Gemayel:

— Puteți să tăiați din nou apa?⁶⁷⁴

Gemayel a spus:

— Putem, dacă ne acoperiți.

— OK, a spus Sharon. Dar trebuie să lăsăm apa să curgă luni, când [secretarul de stat american George] Schultz se întâlnește cu [prim-ministrul Yitzhak] Shamir.

Miniștrii Cabinetului israelian au auzit abia apoi de ordinele lui Sharon de a cuceri, pentru prima dată în istoria israeliană, capitala unui alt stat suveran. Într-adevăr, pe tot parcursul războiului, Sharon nu a încetat să asigure Cabinetul, Knesset-ul și națiunea că „nu există vreo intenție de a intra în Beirut”⁶⁷⁵, repetând această promisiune de multe ori. Dar comanda dată de Sharon către IDF era una foarte clară: „Trebuie s-o terminăm cu partea de sud” a Beirutului,

⁶⁷⁴ Biroul ministrului apărării, „Întâlnirea dintre Bashir Gemayel, Johni Abdu și ministrul apărării”, 1 august 1982 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

⁶⁷⁵ „Întâlnirea Comitetului pentru Afaceri Străine și Apărare a Knesset-ului”, 13 iunie 1982, 10, și „Declarația ministrului apărării la întâlnirea Cabinetului”, 7 iulie 1982 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

unde erau taberele de refugiați și bazele PLO, spunea el la o întâlnire din biroul său în 11 iulie, „să distrugem orice poate fi distrus, [...] să radem până la pământ”.⁶⁷⁶

Invazia pe scară largă a Libanului și asediul Beirutului vor deveni o încurcătură pentru Israel, o ocupație care va dura – cel puțin în sud – încă optsprezece ani. Întreaga lume, chiar și președintele Ronald Reagan, care avea o bună relație cu Begin, a fost împotriva Israelului.

— Provocați un holocaust în Beirut⁶⁷⁷, i-a spus nervos Reagan lui Begin într-o convorbire telefonică.

— Vă rog, domnule președinte, a răspuns Begin, nu mai puțin nervos, nu-mi dați lecții despre holocausturi. Eu și poporul meu știm foarte bine ce înseamnă „holocaust”.

Mossad-ul a încercat să echilibreze situația, scurgând spre ziarul *Observer* de la Londra documente care aveau ca scop să arate că PLO avea depozite de arme pentru 100.000 de oameni, ceea ce reprezentau, de fapt, depozitele de urgență ale Uniunii Sovietice din Orientul Mijlociu.⁶⁷⁸ Au mai afirmat că URSS intenționa să trimită soldați cubanezi să lupte alături de

⁶⁷⁶ Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 259–260 (în ebraică).

⁶⁷⁷ Interviu cu Nevo, 14 ianuarie 2016.

⁶⁷⁸ *Yedioth Ahronoth*, 18 iulie 1982. Interviu cu „Miguel”, iulie 2012. „Săgeată”, ianuarie 1999.

palestinieni, să cucerească Galileea, să distrugă așezările evreiești și să-și creeze acolo un stat independent. Este incert dacă aceste povești conțineau măcar un dram de adevăr, și cu siguranță nu au adus opinia publică mondială de partea Israelului. Orientul Mijlociu a fost perceput din nou drept o poveste cu David și Goliat – dar cu Israelul în rolul puternicului și brutalului uriaș, iar palestinienii drept victima demnă de milă.

Dimensiunea completă a minciunii pe care Sharon o aruncase guvernului și opiniei publice din Israel a ieșit abia treptat la iveală. Dar numărul constant în creștere de pierderi israeliene, scopurile nedefinite și fluctuante și poveștile despre distrugeri și suferință în Liban, aduse acasă de soldați, au început să stârnească mișcări de protest.

Șeful de stat major al lui Sharon, Eitan, și-a dat seama că majoritatea operațiunilor IDF din Liban erau desfășurate fără aprobarea Cabinetului ⁶⁷⁹, așa că absenta în mod voluntar de la întâlnirile guvernului, afirmând că era cu forțele combatante. A lăsat chestiunile de compartimentare și tăinuire în seama lui Sharon, care pur și simplu a ignorat întreaga opoziție și a mers mai departe. („Nu oprește la roșu” era un cântec

⁶⁷⁹ Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 116 (în ebraică).

scris despre el de către cel mai faimos cântăreț rock al Israelului, Shalom Hanoch).

Nu este clar cât de exact știa Begin despre planul complicat al lui Sharon. La un moment dat, Sharon a dat în judecată un ziarist care a scris că îl mințise pe Begin și i-a ascuns informații.⁶⁸⁰ Sharon a pierdut procesul.

Cât despre planul de a se scăpa de Yasser Arafat⁶⁸¹, nu există transcrieri complete ale ședințelor de Cabinet sau ale întâlnirilor dintre Sharon și Begin, așa că este imposibil de a spune precis ce știau Begin și celălalt ministru al său, dacă aveau cunoștință despre

⁶⁸⁰ Sharon l-a dat în judecată pe ziaristul Uzi Benziman, care ulterior a relatat povestea procesului într-o carte intitulată *Am spus adevărul* (în ebraică). O relatare extinsă, palpitantă, uneori amuzantă și bineînțeles foarte subiectivă a procesului apare în cartea lui Dov Weissglass (care a fost și avocatul principal al lui Sharon, în procesul împotriva revistei *Time*), *Ariei Sharon: un prim-ministru*, 38-75 (în ebraică).

⁶⁸¹ Într-un lung interviu acordat de Begin televiziunii israeliene la sfârșitul anului 1982, acesta a negat clar că vreunul dintre scopurile campaniei era de a-l ucide pe Arafat, ci doar de a pune capăt conducerii lui și a celor doi „Abu și încă ceva”, o referință sfidătoare la adresa celor doi adjuncți ai lui Arafat. A declarat că „IDF nu este doar o armată alcătuită din oameni, ci și o armată democratică. Este minunat să-i vedem [pe comandanții IDF] făcându-și treaba”. Un indiciu al extrem de sensibilei naturi a problemei poate fi găsit în cercetarea despre războiul din Liban, făcută de Departamentul de Istorie al IDF, care include referiri extinse la Operațiunea Peștele Sărat. Dar proiectul a fost oprit brusc când au apărut suspiciuni că cercetătorul, prof. Motti Golani, arăta prea multă independență. Lucrarea, care cuprinde material extrem de sensibil, nu a fost terminată niciodată și tot materialul lui Golani a fost confiscat. Interviul cu Golani, 15 ianuarie 2013.

Operațiunea Peștele Sărat.

Totuși, orice ar fi știut Begin despre unele detalii, nu făcea un secret din părerea lui despre marea nevoie de a scăpa de Arafat.

Într-o scrisoare din 2 august către Reagan, Begin scria că se simțea de parcă „am trimis o armată în Berlin să-l omoare pe Hitler în buncăr”⁶⁸². Într-un discurs din Knesset, în aceeași săptămână, l-a numit din nou pe Arafat „acel om infam cu păr pe față, ucigașul copiilor noștri”⁶⁸³.

Grupul operativ Peștele Sărat, selectat de Meir Dagan și Rafi Eitan, a continuat să acționeze în afara comandamentului de război și era format mai ales din soldați din Sayeret Matkal, comandați de șeful aflat în pragul pensionării al acelei unități, locotenent-colonelul Uzi Dayan. Misiunea sa, totuși, era complicată de realitățile războiului urban. Echipa nu putea pur și simplu trimite un pluton de soldați să-și croiască drum prin Beirut pentru a ucide un singur om – o tactică generatoare de un haos inimaginabil. „Deci, sarcina principală era de a-l localiza pe Peștele Sărat și de a-l plasa în cătarea aviației, spunea Dayan. Dar fără să producem prea

⁶⁸² Yedioth Ahronoth, 3 august 1982. Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 274 (în ebraică).

⁶⁸³ Yedioth Ahronoth, 30 iunie 1982.

multe pierderi colaterale.”⁶⁸⁴

Colonelul Yossi Langotsky, unul dintre părinții fondatori ai unității tehnologice a AMAN, a fost chemat la Beirut în iunie⁶⁸⁵, pentru a accesa sistemele de comunicații ale PLO. Mulțumită convorbirilor interceptate, care au fost verificate și comparate cu observații precise sub acoperire făcute de soldați Sayeret și cu date de la agenți Mossad, echipele Peștelui Sărat aveau o sumedenie de informații cu privire la ascunzătorile folosite de Arafat.⁶⁸⁶

Totuși, „era o misiune foarte complicată, spunea Dayan. Trebuia să coroborăm informațiile din atâtea surse, să înțelegem care clădire sau peșteră era cea în cauză, să o marcăm pe hartă, să o reducem la coordonate de zece cifre, să le transmitem aviației, dându-le destul timp să ridice un avion și să bombardeze locul respectiv”.

Lungile zile și nopți la postul de comandă al Peștelui Sărat erau în cea mai mare parte frustrante, căci Arafat

⁶⁸⁴ Interviu cu Dayan, 4 iunie 2012.

⁶⁸⁵ Interviu cu „Vivaldi”, august 2011.

⁶⁸⁶ Echipa Peștelui Sărat voia să-l adauge și pe Abu Jihad pe lista țintelor. Mossad-ul știa unde îi era soția, Intisar, și echipa plănuia s-o otrăvească, pentru a o îmbolnăvi foarte grav. Abu Jihad, un devotat om de familie, va veni să o vadă și asasinii îl vor aștepta. „Dar Begin a aflat despre plan și a crezut că este prea diabolic și l-a respins”, spunea un membru important al echipei Peștelui Sărat. Interviu cu Dayan, 18 aprilie 2013, și „Yoav”, decembrie 2016.

le scăpa tot timpul. Langotsky și Dayan auzeau cum gărzile de corp îi pregăteau sosirea lui Arafat într-un anumit loc, într-un anumit moment, și dădeau repede coordonatele aviației. O dată l-au auzit pe însuși Arafat la telefon și au trimis două avioane de vânătoare și bombardament care au ras clădirea, dar Arafat ieșise de acolo „cu nu mai mult de treizeci de secunde mai devreme”⁶⁸⁷, conform lui Dayan.

Liderul palestinian a înțeles că nu era o coincidență că bombele cădeau în mod repetat în locuri în care el intra sau din care ieșea. Le-a spus oamenilor lui că Sharon, în Beirut, acționa ca un „lup rănit” și voia să-l omoare ca răzbunare pentru modul în care continua războiul. A început să-și ia măsuri de precauție mai serioase, stabilind mai multe întâlniri în același timp în mai multe locuri. Împrăștiat informații false printre aghiotanții săi⁶⁸⁸, suspicios că unul dintre ei putea fi agent Mossad, și se mișca din loc în loc tot timpul.

„Arafat își schimba permanent rutina, spunea Moshe Yaalon, un ofițer din Peștele Sărat. Nu era vreun tipar regulat în comportamentul lui, nimic care să permită

⁶⁸⁷ Interviu cu Dayan, 4 iunie 2012

⁶⁸⁸ Un document Mossad, din 1 iulie 1982, arătat autorului de „Matias”, spunea: „Peștele Sărat își ia măsuri de securitate extreme și, conform surselor Joncțiunii, el le dă propriilor oameni informații false, de teamă că unii dintre ei s-ar putea să fie în serviciul nostru”.

pregătirea unui raid pe uscat împotriva unui buncăr sau a unei case.”⁶⁸⁹

Echipa, devenind din ce în ce mai disperată, a venit cu nenumărate idei. Pe 3 iulie, redactorul unei reviste israeliene de stânga, Uri Avnery, a trecut linia frontului în Beirut pentru a-l intervieva pe Arafat (împreună cu reporterul Sarit Yishai și fotograful Anat Saragusti), în inima orașului. Întâlnirea a fost considerată foarte controversată în Israel. Arafat era văzut drept cel mai mare inamic al țării și aceasta era prima oară când se întâlnea cu un israelian. „Scopul meu era de a începe să pavez o cale spre pacea israeliano-palestiniană, schimbând modul de gândire al israelienilor”⁶⁹⁰, spunea Avnery. Echipa Peștele Sărat nu a admirat în mod special această inițiativă („Nici nu voi începe să spun ce cred despre Avnery și fapta sa nerușinată”⁶⁹¹, spunea Yaalon), dar a hotărât să profite de oportunitatea de a-i urmări pe cei trei israelieni și de a trimite astfel o trupă de asasini direct la Arafat.

Printre membrii Peștelui Sărat a avut loc o discuție

⁶⁸⁹ Interviu cu Moshe Yaalon, 16 august 2011. „Se mută tot timpul dintr-un loc în altul. [...] De la un post de comandă la altul, cu toate sistemele lor de comunicații și comunicațiile internaționale. ” Raportul lui Sharon către Cabinet, 18 iulie 1982. Însuși Arafat afirma că a numărat treisprezece încercări israeliene de a-l ucide în timpul asediului. Rubin și Colp-Rubin, *Yasir Arafat*, 98-99, 102.

⁶⁹⁰ Interviu cu Avnery, 19 iulie 2013.

⁶⁹¹ Interviu cu Yaalon, 16 august 2011.

pentru a stabili dacă le era permis să pună în pericol viețile israelienilor, sau chiar să-i omoare, în timp ce-și executau misiunea. Avner Azoulai, reprezentantul Mossad în grupul Peștele Sărat, a concluzionat rezultatul acestei dezbateri: „Dacă situația ar fi fost în regulă din punct de vedere operațional, este logic să presupunem că nici Arafat, nici acești trei evrei nu ar fi rămas în viață”⁶⁹².

Dar mereu atentul Arafat a suspectat că Mossad ar putea să-l urmărească pe Avnery și pe cei doi ziariști care erau cu el. Gărzile de corp ale lui Arafat au luat contramăsuri înșelătoare stricte și echipa Peștele Sărat le-a pierdut urma pe străduțele înguste din sudul Beirutului.

Cu cât treceau zilele și cu cât realitatea unui război civil murdar și dur refuza să se conformeze planului aberant și super-ambitios al lui Sharon și Eitan de a restructura o întreagă regiune a planetei, cei doi ulii au pus presiune crescândă pe aviație și pe echipele Peștelui Sărat pentru a-l ucide pe Arafat. „De la începutul asediului Beirutului, chestiunea uciderii lui Arafat a dobândit o importanță uriașă. Există sentimentul că era ceva personal pentru Sharon, spunea general-maiorul David Ivri, pe atunci

⁶⁹² Interviu cu Avner Azulay, 6 iulie 2015.

comandant în aviație. Din când în când, oameni din Mossad sau AMAN apăreau la Canar – postul de comandă al aviației, aflat într-un buncăr subteran adânc sub Tel Aviv – și ne spuneau că Arafat era în cutare sau cutare loc. Sharon sau Raful ne ordonau să bombardăm acele locuri imediat”.

„Credeam că era imoral, existând pericolul de a lovi civili, a continuat Ivry. Nu eram pregătit să fiu de acord cu un astfel de bombardament, fără să primesc un ordin scris de la ramura de operațiuni a Statului Major. Speram ca plasarea chestiunii într-un cadru organizat de schimb de informații și de luare de decizii să ducă la o judecată mai bună. De fapt, multe dintre ordine nu veneau niciodată în scris. Doar dispăreau undeva pe drum”.⁶⁹³

Uzi Dayan a avut aceleași îndoieli. „Arafat a fost salvat de două lucruri, a spus el. De inepuizabilul lui noroc și de mine. Credeam că Arafat era o țintă legitimă, dar nu credeam că lovirea țintei justifica folosirea oricăror mijloace. Dacă vedeam că însemna omorârea la scară largă a civililor, chiar dacă știam că Arafat este acolo, nu eram de acord să bombardăm acel loc”.

„Raful exploda de furie, a continuat Dayan. Mă suna

⁶⁹³ Interviu cu Ivry, 30 mai 2011.

și-mi spunea: «Am înțeles că aveți informații despre un loc sau altul. De ce nu sunt avioanele în aer?» Îi răspundeam că era imposibil, fiindcă erau o mulțime de oameni în jur. Raful spunea: «Nu te mai gândi la asta. Îmi asum eu responsabilitatea». Nu eram pregătit să permit așa ceva. Nu mă învăța Raful pe mine etica războiului”.⁶⁹⁴

Rafael Eitan îi amintea lui Dayan că nu era autorizat să decidă dacă bombarda sau nu. Dar, după cum explica Dayan, „tot ce trebuia să fac era să raportez dacă ținta era bună din punctul de vedere al informațiilor. Așa că, din acel moment înainte, de fiecare dată când știam că bombardamentul va duce la pierderi masive în rândul civililor, raportam că ținta nu era bună din prisma informațiilor”.

În seara de 4 august, Eitan i-a cerut șefului departamentului de operațiuni al aviației, Aviem Sella, să vină să-l vadă. Cei doi se aflau într-o relație apropiată, iar Eitan avea o feblețe pentru Sella, un ofițer care promitea foarte mult și era considerat un potențial comandant al aviației. Eitan l-a salutat pe Sella și i-a spus că a doua zi nu va mai lucra la Canar, ca de obicei, ci va „merge într-o excursie”.

— Ceva asemănător cu excursia făcută împreună? a

⁶⁹⁴ Interviu cu Dayan, 4 iunie 2012.

întrebat Sella, făcând aluzie la o vizită la Beirut din mai, pentru pregătirea invaziei și a operațiunii de asasinare a lui Arafat.

— Ceva asemănător, a răspuns Eitan. Dar de sus. Ne întâlnim mâine-dimineață la Hatzor [o bază aeriană din sud]. Tu vei pilota avionul, iar eu voi fi navigator și voi opera sistemele de luptă. Vom bombarda Beirutul.

Ținta era o clădire unde Arafat ar fi trebuit să fie a doua zi dimineață, conform informațiilor obținute de Operațiunea Peștele Sărat.

Sella știa că Eitan avea o licență de pilot pentru avioane ușoare, dar tot era convins că nu auzea bine. „Era complet aiurea, a spus el. Eram șocat. Dacă mi-ar fi spus cineva că șeful statului major, care nu este într-adevăr un aviator, îl lua pe șeful departamentului de operațiuni al aviației, pentru o pauză din desfășurarea războiului, ca să bombardeze Beirutul pe post de distracție, nu aș fi crezut-o vreodată.”

Dar șeful de stat major Eitan avea obsesia să-l omoare pe Arafat.⁶⁹⁵ A doua zi, cei doi s-au întâlnit la Hatzor. Erau parte a unei formații de patru aparate Phantom care trebuiau să zboare spre clădirea de birouri al-Sana'i, din vestul Beirutului, unde Arafat urma să participe la o întâlnire. „Acțiunile lui Rafi erau

⁶⁹⁵ Interviu cu Sella, 7 aprilie 2013.

așa-și-așa; cred că se simțea puțin rău. Am navigat singur. El opera sistemul de muniții care, după standardele de azi, era destul de primitiv. Am făcut două ture de bombardament peste clădire și apoi încă una, pentru a vedea dacă am lovit-o. Raful era fericit și am zburat înapoi acasă, în Israel.”

Arafat a fost din nou salvat de un miracol: bombele au distrus o parte din clădire chiar înainte să sosească el. Sella s-a întors de la Hatzor la Tel Aviv pentru a se ocupa de operațiunile aviației, iar Eitan a luat un elicopter spre Beirut.⁶⁹⁶ „Seara, l-am văzut la televizor, dând un interviu în suburbiile Beirutului. A declarat că Israelul nu bombarda ținte în zone civile – ceea ce contrazicea exact ce făcuse el în acea dimineață”.

Problema cu Operațiunea Peștele Sărat, pentru Sharon și pentru Israel, era că întreaga lume privea. Cu fiecare tentativă eșuată de asasinat, Israelul apărea din ce în ce mai mult ca o putere militară care invadea o națiune suverană, într-o încercare maniacă de a omorî un singur om. Arafat, mai degrabă decât să fie văzut

⁶⁹⁶ În acea seară, Eitan a zburat înapoi pentru a da raportul în fața unei ședințe de Cabinet, iar Sharon le-a spus cu mândrie miniștrilor despre cum șeful de stat major Eitan „a luat parte la un raid de bombardament în Beirut” în acea dimineață. Transcrierea întâlnirii Cabinetului, 4 august 1982, 7 (arhiva autorului, primit de la „Eric”).

drept un terorist însetat de sânge, era acum liderul vânat al unei națiuni de refugiați, călcată în picioare de mașina de război israeliană. Sharon obținuse exact opusul a ceea ce voise.

Cu ținta sa principală devenită acum obiectul simpatiei mondiale⁶⁹⁷, invazia s-a adâncit tot mai mult într-o mlaștină de eșecuri militare. Impasul trebuia depășit și obținută în vreun fel o cvasi-victorie. Pe 1 august, IDF a început să pună o mare presiune pe forțele PLO din Beirut, cu un baraj de artilerie neîntrerupt de șaptezeci și două de ore, menit să-l convingă pe Arafat să se retragă din Liban. Aviația israeliană a executat mai mult de o sută de zboruri într-un interval de zece ore. Barajul din aer, de pe uscat și de pe apă a continuat și după aceea, atingând un punct culminant pe 12 august, dată care a ajuns să fie cunoscută drept Joia Neagră, din cauza distrugerilor rezultate.

Presiunea a funcționat. Pe 13 august, în timp ce americanii mediau conflictul, Arafat a fost de acord să părăsească Beirutul cu forțele lui. Uzi Dayan a plecat din oraș și a lăsat echipa Peștelui Sărat sub comanda lui Yaalon, cu sentimente amestecate. „Nu mi-am petrecut restul vieții jelindu-mă, dar am crezut atunci și încă mai

⁶⁹⁷ Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 273-276 (în ebraică).

cred astăzi că este un păcat că misiunea nu a fost executată, spunea el. Pe de altă parte, războiul a fost o treabă foarte dureroasă din punct de vedere umanitar. Priveam populația libaneză în jurul nostru, sărăcia, distrugerea produsă de lupte. Printre noi, printre trupele combatante, erau certuri mari. Aveam prieteni, camarazi de luptă, care credeau într-adevăr că trebuia cineva să meargă să-l ucidă pe Sharon, oameni care chiar se gândeau să-l asasineze, ca să salveze statul Israel. Sprijinisem războiul încă de la început, dar acum am și înțeles că exista un punct mort, că războiul nu ducea nicăieri. Sharon și Raful mințeau pe toată lumea. Am părăsit Beirutul cu un sentiment de mare ușurare.”⁶⁹⁸

Pe 21 august, forțele PLO au plecat pe mare din Beirut. Relația Israelului cu Statele Unite era foarte tensionată, având în vedere invazia Libanului și asediul Beirutului. Prim-ministrul Begin era foarte dornic să calmeze situația. Când a fost semnat acordul

⁶⁹⁸ Interviu cu Dayan, 15 mai 2012. Când lucram la această carte, unii dintre membrii unității aeropurtate de recunoaștere, una dintre unitățile de infanterie de elită ale IDF, care au fost în fruntea forțelor de invazie, mi-au trimis o copie a scrisorii pe care o trimiseseră profesorului Amnon Rubinstein, un membru liberal al parlamentului, în septembrie 1982. „Astăzi, situația nu mai permite tăcerea”, scriau ei, rând urmat de o acuzație gravă la adresa lui Sharon, fiindcă aruncase Israelul în război, cu minciunile și înșelăciunile lui – un război inutil, care a dus la crime oribile.

de evacuare, i-a promis mediatorului american, Philip Habib, că nu se va lega nimeni de cei evacuați. Păstrarea acestei promisiuni era importantă pentru Begin și i-a spus foarte ferm lui Sharon să abandoneze orice planuri pe care le făcuse pentru a profita de retragere ca o cale de a regla conturile cu Arafat.

Echipa Peștele Sărat a rămas în Beirut și în ziua de 30 august a ocupat, laolaltă cu ofițeri Shin Bet și Mossad, poziții pe acoperișurile adiacente clădirilor companiilor naționale libaneze de petrol și electricitate, care dădeau spre port. „De la distanță, am observat un mare convoi de vehicule, își amintește unul dintre agenții Shin Bet. Deodată, am văzut faimoasa *kaffiyeh* pe faimosul cap al bărbatului care era cel mai căutat ieșind din una dintre mașini. Stătea în mijlocul unei mulțimi de oameni, de parcă era înconjurat de un roi de albine.”⁶⁹⁹

Ar fi fost atât de ușor să-l omoare. „Eram la 180 de metri distanță, spunea Yaalon. La acea distanță, cu arma cu lunetă pe care o aveam la noi, este greu să ratezi.”⁷⁰⁰ Alții care erau acolo își amintesc că Arafat era în cătarea a cel puțin cinci lunetiști în același timp.

Unul dintre comandanți era în contact radio cu șeful de stat major Eitan, aflat în buncărul de comandă din

⁶⁹⁹ Interviu cu „Simon”, aprilie 1994.

⁷⁰⁰ Interviu cu Yaalon, 16 august 2011.

Tel Aviv, ținându-l la curent cu momentul când Arafat va fi ieșit din raza de acțiune a armelor.⁷⁰¹

— Putem s-o facem. Îl avem în cătare. Avem autorizare?

Eitan nu a spus nimic, iar ofițerul a continuat:

— Este pe cale să între, în zece, nouă secunde – vă rog, dați-ne autorizare –, opt, șapte...

În sfârșit, Eitan a răspuns cu vocea lui nazală, clar dezamăgit:

— Negativ, a spus el. Repet: negativ. Nu există autorizare.

Douăzeci și patru de ore mai târziu, Begin i-a dat lui Habib o fotografie cu Arafat în centrul țintei unei lunete, pentru a dovedi că, în ciuda ocaziei avute, Israelul se ținuse de cuvânt. În momentul acela, Arafat era deja la Atena⁷⁰², în drum spre Tunis, următoarea stație a PLO. Scopul lui Begin de „a-l căsăpi pe Hitler în buncărul lui”, așa cum îi declarase lui Reagan, se transformase într-o simplă privire către Hitler, care era scos în siguranță cu avionul din Berlin.

⁷⁰¹ Interviu cu Gilboa, 4 august 2015.

⁷⁰² „Arafat in Greece in Snub to Arabs“, *New York Times*, 2 septembrie 1982.

Steagul negru

Sharon promisese să retragă IDF din Liban imediat ce PLO ar fi plecat, dar el a rămas, în schimb, fixat pe planul lui măreț de a reface Orientul Mijlociu. Cu forțele israeliene bine poziționate și Mossad-ul exercitând o mare presiune, parlamentul libanez a votat⁷⁰³, pe 23 august 1982, să-l instaleze pe liderul Falangei, Bashir Gemayel, în postul de președinte. În imaginația lui Sharon, Gemayel urma să-i expulzeze pe palestinieni din Liban. Și mai repede, Sharon voia să fie loviți cei pe care el îi numea „nucleul terorist [milițiile PLO] și forțele de stânga [comuniștii și alte grupuri de stânga aliate cu PLO], înarmate cu armament greu și încă prezente în vestul Beirutului”. Sharon știa că Națiunile Unite vor desfășura în curând o forță multinațională de menținere a păcii (MNF⁷⁰⁴) în Beirut

⁷⁰³ Cei din IDF și Mossad, inclusiv Meir Dagan și Rehavia Vardi au supravegheat „escortarea” armată a membrilor parlamentului care au refuzat să participe la vot de frica sirienilor și a PLO. Mossad, „Minutele întâlnirii dintre general-maior Amir Drori și Gemayel”, 27 iulie 1982. Interviu cu Rehavia Vardi, 19 august 1997. Menachem Navot, director adjunct al Mossad responsabil cu activitățile în Liban, afirmă că acestea erau doar „conversații de convingere”. Interviu cu Navot, 6 aprilie 2017. Jurnalul personal al lui Navot, dactilografiat, copiat de autor și aflat în arhiva sa, 99–103.

⁷⁰⁴ MNF - The Multinational Force in Lebanon, în lb. engl. (n. red.).

și, când se va întâmpla aceasta, el nu va mai putea face ce voia. La o întâlnire cu șefii Mossad și Shin Bet, s-a întrebat cu voce tare: „Cum ne vom mai putea ocupa de teroriști după ce MNF va fi activă?”⁷⁰⁵ Acestea vor fi metode cu totul noi... Va trebui să fim siguri că problema a fost rezolvată, cu fiecare pas pe care-l facem astăzi, lucrurile vor deveni mai ușoare atunci”.

Sharon nu voia să bage IDF în mijlocul taberelor de refugiați palestinieni, așa că a sugerat ca falangiștii să meargă în vestul Beirutului⁷⁰⁶ „să se asigure că oricine [din PLO] ar fi fost acolo va fi ucis sau arestat”. Lui Begin i-a plăcut această idee⁷⁰⁷ și a aprobat ca Falanga să se ocupe de ea, pentru că „băieții noștri nu-și vor vărsa sângele pentru această chestiune”.

Mossad-ul a îmbunătățit propunerea⁷⁰⁸. „Am avut o lungă listă de nume de activiști stângiști europeni care erau cu palestinienii – a spus Avner Azoulay, ofițerul de legătură al Mossad cu miliția maronită. Ideea era să o

⁷⁰⁵ Minuta întâlnirii dintre Sharon cu șefii ai Shin Bet și Mossad și relatarea lui Sharon despre întâlnirea cabinetului, 21 august 1982 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

⁷⁰⁶ Comitetul pentru Afaceri Străine și Apărare, Procesul-verbal nr. 118, 24 septembrie 1982, 22 (arhiva autorului, primit de la „Eric”).

⁷⁰⁷ Procesul verbal al ședinței cabinetului, 15 iunie 1982 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

⁷⁰⁸ Interviu cu Azulay, 6 iulie 2015.

pasăm falangiștilor, astfel încât ei să-i poată găsi și să-i ucidă. Apoi, Mossad-ul putea să trimită rapoarte secrete țărilor de unde veniseră acești bandiți, precum Germania, Franța și Italia, în care să scrie că problema le era rezolvată și, în acest fel, ei ne vor rămâne datori.”

S-a întâmplat însă ca Gemayel să fie ucis⁷⁰⁹, împreună cu un mare număr dintre aghiotanții lui, trei săptămâni mai târziu, aruncat în aer de o bombă plantată de un agent sirian, bombă care a demolat Cartierul General al Falangei din Beirut.

În replică, milițiile creștine libaneze au obținut permisiunea de la israelieni să caute luptători PLO în taberele palestiniene de refugiați Sabra și Shatila. În dimineața zilei de 16 septembrie, Yair Ravid, șeful echipei Joncțiunii din Beirut, se afla la Cartierul General al Falangei din Beirut, unde Mossad-ul își stabilise biroul în Beirut. „Brusc, spunea Ravid, îi văd pe băieții lui Elie [Hobeika, șeful militar al Falangei] ascuțindu-și cuțitele⁷¹⁰, și îmi spun: *Astăzi este rândul lui silah al abyad, armele albe, adică ceea ce libanezii numesc *masacrare cu cuțitele*. Nu au spus contra cui mai exact, dar mi-a fost clar că urmau a tăia niște gâtlejuri. Nu am întrebat mai mult. Eram doar un oaspete al lor.”*

⁷⁰⁹ Raport al lui Sharon către cabinet, 16 septembrie 1982, 9 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

⁷¹⁰ Interviu cu Ravid, 17 ianuarie 2013.

Ravid nu le-a raportat superiorilor ce văzuse.

Robert Hatem, călăul lui Hobeika, își amintea că, atunci când au plecat cei 350 de falangiști în misiunea lor, „Hobeika ne-a spus *Trageți-le-o tuturor de acolo. Radeți tabăra*. Chiar am luat un [buldozer] D9 pentru a demola totul”.

Tabăra, spunea Hatem, „era făcută din cocioabe și colibe din tablă. Când am tras, totul s-a prăbușit. Am tras în toate direcțiile. Nu ne-am uitat să vedem cine era în spatele acelor pereți”.

Partea leului din întreaga distrugere a fost adjudecată de un grup comandat de Marom Mashalani⁷¹¹. „Membrii săi, spunea Hatem, inclusiv comandantul, se drogau, oricât de mult era posibil. Nu au făcut diferența între luptători și necombatanți sau între bărbați și femei. I-au împușcat pe toți.”

Rezultatul a fost un masacru oribil⁷¹². Numărul de morți este încă subiect de dispută – israelienii spun 700, iar palestinienii spun 2750. Sharon va afirma ulterior⁷¹³ că „Forțele libaneze [falangiștii] se conformau regulilor războiului atunci când erau controlate, supravegheate

⁷¹¹ Interviu cu Robert Hatem, februarie 2005.

⁷¹² Sayigh, *Armed Struggle*, 539.

⁷¹³ „Puncte principale ale variantei ministrului apărării în fața Comisiei de Anchetă”, document înmănat Comisiei Kahan, par. 34 (arhiva autorului, primit de la „Eric”).

sau coordonate de către IDF... Rezultatul teribil poate fi justificat doar printr-o cădere neprevăzută și de neexplicat”.

Cu alte cuvinte, Sharon afirma că nu ar fi putut să prevadă ce se întâmplase.

Documente secrete IDF și Mossad dovedesc însă că purtarea barbară a Falangei ⁷¹⁴ fusese de mult cunoscută de către șefii structurilor de apărare israeliene. Presupunerea prevalentă era că, imediat după evacuarea PLO din Beirut, „Falanga va găsi o modalitate să atace, să regleze conturile – că uciderile vor începe în Beirut încă din prima zi”.

Însuși Sharon vorbise cu dispreț despre orice contribuție militară a Falangei, afirmând „Nu vă bazați pe ei. Nu vor face ceva. Poate mai târziu, când... va fi posibil să jefuiască, să omoare, să violeze. Da, vor viola, și jefui, și omorî”⁷¹⁵.

IDF și Mossad nu au contribuit direct la masacru, dar patronajul extins asupra forțelor creștine și eșecul lor de a-i proteja pe palestinienii refugiați au întinat

⁷¹⁴ „Referirile AMAN față de trăsăturile Falangei, dec. 1981 - sept. 1982”, document înmănat Comisiei Kahan, par. 29 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

⁷¹⁵ Sharon vorbea cu șase luni înainte ca Israelul să invadeze Libanul, ca parte a pregătirilor pentru campanie, ceea ce face comportamentul său ulterior cu atât mai grav. Ministerul Apărării, „Vizita ministrului la Comandamentul de Nord”, 14 ianuarie 1982 (arhiva autorului, primit de la „Dorris”).

numele Israelului. Imediat ce israelienii au descoperit ce făcuseră falangiștii, le-au ordonat să se oprească și și-au exprimat oprobriul. În același timp însă, au început să învețe miliția maronită⁷¹⁶ ce să le spună acum legiunilor de ziariști, pentru a acoperi atrocitatea.

A urmat o cruntă cenzură internațională și internă. Liderii opoziției, Yitzhak Rabin și Shimon Peres, și-au retras sprijinul pentru război când și-au dat seama de dimensiunea masacrului. Răspunsul lui Sharon a fost cel obișnuit. Într-o dare de seamă în spatele ușilor închise⁷¹⁷, în 1982, în fața unui comitet al Knesset de supraveghere a serviciilor secrete, a citit dintr-un maldăr de documente secrete despre masacrul palestinienilor, făcut de maroniți în tabăra de refugiați de la Tel al-Zaatar în 1976, când Rabin și Peres conduceau țara. Sharon a insistat multă vreme pe oribilul măcel al copiilor și tăișurile care au despicat burțile femeilor însărcinate.

Peres a răspuns nervos:

⁷¹⁶ Interviuri cu Yuval Diskin, 18 octombrie 2011, Gilad, 31 iulie 2012, Nevo, 5 ianuarie 2016, Gilboa, 8 ianuarie 2014, Amir Drori, mai 1996, și Ron Ben-Yishai, 30 martie 2014. Mossad, Rezumatul întâlnirii dintre șeful de stat major Mossad și șeful de stat major al forțelor libaneze, 19 septembrie 1982. Schiff și Yaari, *Războiul din Liban al Israelului*, 334 (în ebraică).

⁷¹⁷ „Ministrul apărării la Comitetul pentru Afaceri Străine și Apărare”, 24 septembrie 1982, 11 (arhiva autorului, primit de la, Eric“).

— Cine a știut [ce se întâmpla]?

Sharon a replicat:

— Crucea Roșie a raportat că, în acele zile ale masacrului, navele noastre au împiedicat pătrunderea navelor care aduceau ajutoare medicale... Voi ați construit relația și noi am continuat-o... Voi i-ați ajutat și după masacru. Noi nu ne-am plâns vouă atunci. Și nu aș fi ridicat chestiunea, dacă nu v-ați fi comportat așa cum ați făcut-o. Dumneavoastră, domnule Peres, după Tel al-Zaatar, nu aveți vreun monopol asupra moralității.

Tonul amenințător al lui Sharon era clar. Unul dintre aghiotanții săi le-a sugerat liderilor Partidului Muncii că, dacă insistau să se facă o anchetă oficială despre atrocitățile de la Sabra și Shatila, aceste documente secrete despre acțiunile lor din timpul masacrului de la Tel al-Zaatar vor fi trimise de asemenea presei internaționale. Criticile din partea Partidului Muncii s-au stins încet.

Totuși, protestele publice se intensificau, pe măsură ce numărul soldaților israelieni uciși în Liban creștea zilnic. Demonstrațiile aveau loc în fața reședinței prim-ministrului, protestatarii strigând sloganuri și agitând pancarte care-i blamau pe Begin și Sharon. În fiecare zi, protestatarii actualizau pancarta mare din fața reședinței lui Begin, cea care arăta numărul

soldaților morți din războiul prost plănuit al lui Sharon.

Sharon se pare că era indiferent față de proteste, dar Begin suferea. S-a adâncit din ce în ce mai mult în ceea ce a devenit curând o depresie clinică, pierzând treptat abilitatea și dorința de a comunica cu cei din jurul lui, separându-se aproape complet de aparatul de guvernământ.

„L-am urmărit pe Begin stingându-se, închizându-se adânc în sine, spunea Nevo. Și-a dat seama că Sharon îl mințise⁷¹⁸, că intrase într-o mlaștină unde nu voise să între. Victimele și protestele îl ucideau. Omul era o persoană foarte sensibilă, probabil prea sensibilă.”

Situația i s-a înrăutățit atât de tare⁷¹⁹, încât aghiotanții săi nu îi raportau veștile proaste, de teamă să nu clacheze complet.

„L-am văzut și în această perioadă de declin, spunea Nahum Admoni, care a ajuns șef al Mossad în septembrie 1982. Încep o prezentare și după câteva minute îi văd ochii închiși și nu știu dacă ascultă ce spun, dacă doarme sau e treaz. O situație foarte

⁷¹⁸ Interviu cu Nevo, 5 ianuarie 2016.

⁷¹⁹ Ministrul Poliției Yosef Burg a sugerat să trimită poliția să scoată demonstranții din raza sonoră, dar Begin, democrat cu trup și suflet, a răspuns: „În niciun caz. Este dreptul lor să protesteze” Interviu cu Nevo, 5 ianuarie 2016.

jenantă, foarte jenantă.⁷²⁰ Îl întreb pe Azriel [Nevo], aghiotantul lui militar: *Crezi că ar trebui să continui să vorbesc sau să mă opresc?...* Nu am discutat despre această problemă cu altcineva, dar toată lumea înțelesese. Toți știau care este situația”.

Deși toți din jurul lui Begin știau că abia mai funcționa, fiind inapt să conducă o țară aflată în război, în loc să treacă la înlocuirea lui, au hotărât să îl acopere, iar aghiotanții lui se străduiau să ascundă adevărata stare⁷²¹ în fața opiniei publice israeliene. Secretarele din biroul său au continuat să dactilografieze rutina lui zilnică, dar aceasta era goală. „Și astfel, ca să ascundem acest lucru, le-am spus să claseze programul zilnic drept *ultrasecret*⁷²², ca să nu-l poată vedea cineva⁷²³, spunea Nevo, adăugând că el credea despre el și despre restul personalului din birou că „eram criminali și făceam o mare fărădelege. Nu poți ascunde faptul că prim-ministrul, de fapt, nu mai funcționează, dar să acționezi de parcă ar fi apt. Îți amintește de regimuri întunecate”.

Cu Begin absent, Sharon era acum liber să facă ce

⁷²⁰ Interviu cu Nahum Admoni, 23 iulie 2006, Centrul Begin. Mulțumiri lui Râmi Shahar de la Centrul Begin pentru ajutorul acordat în localizarea materialului.

⁷²¹ Shilon, *Begin*, 411-37 (în ebraică).

⁷²² Interviu cu Nevo, 5 ianuarie 2016.

⁷²³ Interviu cu Sella, 31 mai 2011.

voia cu armata. În timpul acestei întregi perioade, de fapt, Sharon conducea efectiv țara, neconstituțional și fără opreliști. A pus mâna inclusiv pe Mossad, cu toate că acesta intra în mod oficial sub jurisdicția prim-ministrului. „Practic, era comandantul suprem al armatei, dând ordine peste capul șefului de stat major Eitan⁴, își amintea Aviem Sella, șeful operațiunilor aeriene. Nimeni nu i se putea opune”.

„Sharon domina ședințele [cabinetului]”⁷²⁴, spunea Admoni.

„Nu a prezentat vreodată o imagine precisă sau comprehensivă nici la ședințele în plen ale cabinetului, nici la cele ale cabinetului restrâns [care trebuia să decidă în chestiunile de apărare]. Erau și momente când Sharon introducea un subiect, cabinetul îl discuta, lua o decizie, iar Sharon ne chema după întâlnire – șeful de stat major [Eitan], eu, ceilalți ofițeri – și spunea: *Au hotărât ce au hotărât. Acum vă spun eu să faceți asta și asta*, ceea ce nu era chiar ceea ce hotărâseră ei.”

Datorită acestei imagini binemeritate, dar atent cultivate de erou de război de tip Patton⁷²⁵, și faptului

⁷²⁴ Interviu cu Admoni, 23 iulie 2006, Arhiva Centrul Begin.

⁷²⁵ George Patton (11.11.1885 - 21.12.1945) - general al armatei SUA, cunoscut în special pentru realizările din cel de-al Doilea Război Mondial, când a luat parte la campaniile militare din Africa de Nord, Sicilia, Franța și Germania, între anii 1943 și 1945. (n. red.).

că nu avea niciodată îndoieli sau scrupule când venea vorba să obțină ce voia la nivel personal sau național, Sharon era cunoscut în Israel drept „buldozerul”. Cinic și nemilos, uneori amenințător, dar cel mai des șarmant și vesel, nu avea vreo problemă să deformeze adevărul, când considera necesar. „Arik, regele Israelului” cântau suporterii lui despre el, și în această perioadă chiar a obținut o putere aproape monarhică.

Totuși, în ciuda acestei nou concentrate puteri, Sharon era și realist și și-a dat repede seama după moartea lui Bashir Gemayel că aspirațiile lui pentru Liban nu aveau vreo șansă. Amin Gemayel, ales președinte în locul fratelui său, Bashir, era mult mai puțin legat și obedient față de Israel, și după scurtă vreme a anulat tratatul de pace pe care i-l servise Israelul. Nu era un lider foarte puternic: îi lipseau charisma și agresivitatea fratelui său, dar și abilitatea sau dorința de a-i scoate pe toți palestinienii din Liban.

Planul lui Sharon de a-l omorî pe Arafat, totuși, nu a pălit vreo clipă. După ce bătăliile din Beirut s-au terminat și liderii și forțele PLO fuseseră evacuate din oraș, „Arik și Rafi [Eitan] mureau, pur și simplu mureau să-l ucidă”, spunea pe atunci generalul de brigadă Amos Gilboa, șeful Departamentului de Cercetare al AMAN.

Sharon și-a dat seama că, în acel moment, Arafat era un personaj atât de popular, încât un asasinat public l-ar fi făcut doar un martir al cauzei sale. Așa că și-a instruit serviciile de informații să-și intensifice supravegherea asupra lui Arafat și să vadă dacă puteau găsi o cale mai subtilă să scape de el.

Operațiunea Peștele Sărat s-a transformat în Operațiunea Peștișorul de Aur⁷²⁶. Dar misiunea a rămas la fel, iar Sharon a ordonat să i se dea maximă prioritate. În fiecare zi, și uneori de două ori pe zi, echipa Peștișorului de Aur se aduna în biroul lui Eitan. „Aveam o mie de probleme care erau de o sută de ori mai importante”, spunea Gilboa. Dar Sharon insista.

În acea perioadă, orice informație despre mișcările liderului PLO era cel mult parțială. Perioadele de război nu sunt ideale pentru a aduna informații și, fiindcă PLO nu găsise încă o bază permanentă care să o înlocuiască pe cea din Beirut, conducătorii și soldații săi se mutau tot timpul, cu valizele după ei prin tot Orientul Mijlociu și Europa. Arafat călătorea frenetic⁷²⁷, întâlnindu-se cu lideri, adunând sprijin, dând interviuri și mutând fonduri dintr-un loc într-altul. „Când cineva are o astfel de rutină, fiind și puternic

⁷²⁶ Interviu cu Gilboa, 30 decembrie 2013.

⁷²⁷ Interviu cu „Sally”, mai 2016, și „Tavor”, iunie 2011.

apărat, este greu pentru noi să plănuim o lovitură contra lui”, a comunicat unul dintre ofițerii de informații din Cezareea forului Peștișorului de Aur.

Mossad-ul i-a spus lui Sharon că, în aceste condiții, era imposibil pentru ei să ajungă la Arafat. Cel mult, puteau raporta despre locul unde se afla în țara pe care o vizita în acea zi sau ce zbor lua apoi. AMAN l-a informat pe ministrul apărării că Arafat folosea des un mic avion business livrat de Arabia Saudită și că amândoi piloții aveau pașapoarte americane. Nu intra în discuție să-l doboare.⁷²⁸ „Nimeni nu se atinge de americani”, spunea Amos Gilad din AMAN. Concluzia era că AMAN nu vedea vreo posibilitate să-l asasineze atunci⁷²⁹. „Trebuie să așteptăm până se așază undeva într-un loc permanent”, a spus un reprezentant AMAN la ședința Peștișorului de Aur, „și apoi să începem să planificăm o operațiune acolo”.

Dar Sharon se grăbea. Iar Arafat folosea și alte avioane private. Uneori, zbura chiar cu avioane comerciale. În mintea lui Sharon, doborârea unui avion, mai ales deasupra unor ape adânci, unde epava ar fi greu de găsit, reprezenta o modalitate perfect acceptabilă de a se ocupa de chestiune.

⁷²⁸ Interviu cu Gilad, 30 decembrie 2013.

⁷²⁹ Interviu cu Gilboa, 17 ianuarie 2016.

Următoarea problemă era cum să te asiguri că Arafat se găsea într-un anumit avion. Generalul Gilboa a cerut să fie făcuți mai mulți pași operaționali⁷³⁰, pentru a afla sigur poziționarea lui: „Din punctul meu de vedere, se putea vorbi despre identificare pozitivă doar dacă ne puteam pregăti în avans, înainte de sosirea sa la un aeroport, și să avem pe cineva care să stea acolo, la ușa avionului, și să ne spună *Acela este el; l-am văzut cu propriii mei ochi*. Abia apoi aș putea zice *Sună clopotele*”, o expresie din servicii care însemna certitudine aproape totală.

Odată ce se stabileau coordonatele de bază ale planului, Sharon făcea presiuni mari ca să se dea drumul misiunii. I-a spus comandantului aviației, generalul Ivri, să țină pregătite avioane de vânătoare pentru a-l intercepta pe cel al lui Arafat. Ivri și-a dat seama de potențialul dezastruos al unei astfel de operațiuni și l-a informat din nou pe șeful de stat major Eitan că nu era pregătit să asculte ordine direct de la Sharon, și că procedurile IDF cereau ca toate ordinele să vină de la Directoratul de Operațiuni al Marelui Stat Major. Acest lucru nu constituia un mare obstacol pentru Sharon și ordinele sosite în curând pe canalele care trebuiau erau în mare parte aceleași, cu toate că se

⁷³⁰ Interviu cu Gilboa, 1 martie 2016.

omiteau cuvinte de genul „doboară”, „distruge”, „elimină”.

În sfârșit, au găsit o șansă în Grecia⁷³¹. Ocazional, Arafat făcea escală la Atena, cu consimțământul autorităților de acolo. „Autoritățile grecești nu luau măsuri riguroase contra terorismului, spune Admoni, și PLO făcea, mai mult sau mai puțin, tot ce voia acolo.”

Pe 22 octombrie 1982, doi agenți de-ai Joncțiunii au raportat că Arafat va zbura a doua zi cu un avion privat, de la Atena către Cairo. Mossad-ul a trimis imediat doi agenți Cezareea să afle mai multe detalii. Cei doi au profitat de securitatea laxă a aeroportului din Atena și au ajuns în zona unde erau parcate avioanele private, uitându-se după Arafat.

În același timp, în Tel Aviv, Sharon aplica presiune constantă⁷³² pentru ca operațiunea să meargă înainte. Aviația a pus două avioane F-15 în alertă pentru decolare imediată de la baza aeriană Tel Nof, la sud-est de Tel Aviv. Dar Ivri, mereu precaut, i-a informat personal pe aviatori. Înțelegea riscurile. Îi era foarte clar ce dezastru ar fi fost dacă Israelul ar fi doborât avionul greșit. „Nu trageți fără aprobarea mea, le-a spus piloților. Clar? Chiar dacă este vreo problemă de

⁷³¹ Interviu cu Admoni, 29 mai 2011.

⁷³² Interviu cu Ivry, 18 aprilie 2011.

comunicații, dacă nu auziți ordinul meu – a accentuat acea parte: *auziți ordinul meu* – nu deschideți focul”.

La ora 14.00, unul dintre agenții Cezareea din Atena⁷³³ a sunat la Cartierul general Mossad și a spus: „Este aici. Identificare pozitivă”. Entuziasmul lui era evident. A raportat că îi urmărise pe liderul PLO și pe oamenii săi făcând ultimele pregătiri pentru a se urca într-un DHC-5 Buffalo (un avion de transport bimotor canadian) cu o coadă vopsită în albastru, cu însemne maro și numărul de înregistrare 1169.

Lui Ivri, ceva nu i s-a părut în regulă. „Nu am priceput toată ideea, spunea el. Nu-mi era clar de ce Arafat ar fi zburat la Cairo. Conform informațiilor, nu avea ce să caute acolo momentan. Și, dacă tot zbura acolo, de ce în acel tip de avion de transport? Nu era deloc demn pentru un individ cu statutul lui. Am cerut Mossad-ului să verifice dacă acel bărbat era chiar el.”

Cei doi agenți au insistat că erau siguri. „Obiectivul și-a lăsat o barbă mai lungă pentru a induce în eroare”, au raportat ei, și au reconfirmat identificarea pozitivă.

La ora 16.30, au raportat că avionul decolase. Ivri a fost informat, la fel ca Eitan, care a ordonat ca avionul să fie doborât. Ivri le-a spus piloților lui să decoleze. Buffalo este un avion foarte lent, mai ales în comparație

⁷³³ Documentele despre operațiune i-au fost arătate autorului de către „Dvir”.

cu F-15, dar ruta de zbor era la ceva distanță peste mare, dincolo de raza de acțiune a radarului israelian. Avioanele de vânătoare au decolat și s-au îndreptat spre punctul de interceptie, însă la o anumită distanță de coasta israeliană au trebuit să se bazeze numai pe radarul propriu de la bord, cu raza lui de acțiune limitată.

Ivri tot mai simțea un fior de dubiu. I-a spus aghiotantului său să contacteze Mossad-ul și să ceară să activeze mai multe mijloace de a se asigura că Arafat era în acel avion. Nu trăda nicio emoție, așa cum era de fapt în mod normal. „Dar puteam vedea că este foarte îngrijorat”, a spus unul dintre subordonații lui aflați acolo.

Ivri avea nevoie de timp.⁷³⁴ Știa că piloții pot fi peste măsură de nerăbdători, că uneori vor căuta un pretext ca să tragă asupra unei ținte, interpretând un bruiat radio drept un ordin de a trage, de exemplu. Avea nevoie să calmeze degetele de pe trăgaci. „Nu trageți, le-a amintit piloților lui prin radio. Dacă nu este contact radio, nu deschideți focul.”

Sharon și Eitan nu erau în buncăr, dar Eitan îl tot suna pe Ivri pentru a afla ce se întâmpla și pentru a vedea dacă a fost dat ordinul de a doborî avionul. Ivri a

⁷³⁴ Interviu cu Ivry, 18 aprilie 2011.

dat același răspuns de fiecare dată: „Raful, nu avem încă o confirmare pozitivă că el este.” Aceasta, în ciuda faptului că Mossad-ul confirmase deja, de fapt, și apoi reconfirmase identificarea pozitivă. În mod separat, Ivri le-a spus celor din AMAN și Mossad că identificarea vizuală era insuficientă și a cerut încă o confirmare verificată din câteva surse că Arafat era în acel avion.

Ecranele radar ale avioanelor F-15 au prins licărul avionului Buffalo 370 la niște kilometri în față, deasupra spațiului aerian al Mediteranei. Avioanele de vânătoare s-au apropiat repede și au zburat în cercuri din ce în ce mai strânse în jurul țintei care se mișca greoi. Au citit numărul de pe coada albastră și marcajele maronii. Erau siguri că găsiseră avionul căutat.

Pilotul principal a întrebat prin radio. „Avem permisiune să atacăm?” Ivri, în buncărul Canarului, știa că, după toate informațiile, răspunsul ar trebui să fie *da*. Avioanele sale aveau o identificare vizuală pozitivă și o lovitură clară în cerurile largi deasupra mării goale. Treaba lor – treaba *lui* – era să elimine ținte, nu să le aleagă.

Dar dubiile l-au copleșit pe Ivri. „Negativ, a răspuns prin radio. Repet: negativ în ce privește lovitura.” Încă trăgea de timp, dar știa că nu mai poate face acest lucru

multă vreme. Justificarea sa pentru amânarea atacului – așteptarea unor informații suplimentare de la AMAN și Mossad – slăbea în fața unui șef de stat major care cerea în mod direct prin telefon să dea ordinul de atac. Ivri a înțeles că, dacă nu o făcea foarte repede, va trebui să-i explice motivele lui Eitan și, și mai neplăcut, lui Sharon. Tensiunea creștea la Canar. Minutele treceau.

Și apoi, cu cinci minute înainte de ora cinci, la doar douăzeci și cinci de minute după ce decolaseră avioanele, un telefon a țârâit puternic în Canar⁷³⁵. Era linia codată, legată direct la Mossad. „Au apărut dubii”, a spus jenată vocea de la telefon. Era același ofițer de informații care confirmase anterior că Arafat fusese identificat în timp ce urca în avion. Mossad-ul avea alte surse care insistau că Arafat nu fusese nicăieri în apropierea Greciei și că bărbatul din avion nu avea cum să fie el.

În absența unui alt ordin, cele două aparate F-15 continuau să se învârtă în jurul Buffalo-ului. Ivri a luat din nou căștile și și-a repetat ordinele. „Așteptăm mai multe informații. Țineți-vă ochii pe țintă și așteptați.”

La 17.23, un alt raport a ajuns la Canar.⁷³⁶ Surse din Mossad și AMAN spuneau că bărbatul din avion era

⁷³⁵ Interviu cu „Eldy”, august 2014.

⁷³⁶ Interviu cu Ivri, 18 aprilie 2011, și „Tavor”, iunie 2011.

Fathi Arafat, fratele mai mic al lui Yasser Arafat. Era medic și fondatorul Semilunii Roșii Palestiniene. Cu el în avion, se aflau treizeci de copii palestinieni răniți, unii dintre ei fiind victime ale masacrului de la Sabra și Shatila. Fathi Arafat îi escorta la Cairo pentru tratament medical.

Ivri a răsuflat ușurat. A luat radioul. „Întoarceți-vă. Veniți acasă”, a ordonat.

Nici chiar acest potențial dezastru – aflat la distanță de o apăsare de buton a degetului agitat al unui pilot care era să omoare un medic și treizeci de copii – nu l-a demoralizat pe Sharon și nu l-a făcut să abandoneze ideea lui de a-l lovi pe Arafat în aer. De fapt, a devenit și mai nesăbuit. Când Mossad-ul a raportat că Arafat zbura cu mai multe curse comerciale, PLO cumpărând adesea întreaga zonă de clasa I sau business pentru el și aghiotanții lui, Sharon a decis că una dintre acestea va reprezenta o țintă perfectă.

A ordonat lui Eitan, aviației și departamentului de operațiuni să vină cu un plan de a doborî un avion civil de pasageri. Sharon a trasat parametrii generali. Aeronava trebuia doborâtă deasupra mării, departe de coastă, astfel încât să le ia investigatorilor multă vreme pentru a găsi epava și a stabili dacă fusese lovită de o rachetă sau se prăbușise din cauza unor probleme la

motor. Adâncimea mare a apei era preferabilă, pentru a face recuperarea și mai dificilă.

Aviem Sella nu-și putea crede urechilor.⁷³⁷ „Era un ordin direct și clar de la el: *Doborâți avionul*, spunea el. Nu aveam vreo problemă să fie ucis Arafat, care merita să moară, după părerea mea. Problema era doborârea unui avion civil, cu pasageri nevinovați la bord. Aceasta era o crimă de război.” În contrast cu imaginea sa brutală, Eitan era un om foarte precaut din punct de vedere politic și, cu siguranță, nu voia să fie implicat într-o astfel de aventură, spunea Sella. „Dar Sharon era atât de dominator, încât nimeni nu-i putea ține piept.”

Aviația a trasat un plan detaliat pentru a doborî un avion comercial. Reprezentanții săi la ședința Peștișorului de Aur au explicat că au ales un loc precis pe ruta comercială aeriană deasupra Mediteranei, unul fără acoperire radar continuă din partea vreunei țări și unde apa de dedesubt era de circa cinci mii de metri adâncime. O operațiune de recuperare acolo ar fi fost extrem de dificilă, probabil imposibilă, cu tehnologia vremii. Acest plan complex a indicat parametri stricți pentru locul unde avionul lui Arafat putea fi doborât fără a fi detectați, ceea ce însemna că va fi o marjă foarte redusă de șansă pentru executarea atacului. Fiindcă

⁷³⁷ Interviu cu Sella, 9 aprilie 2014.

operațiunea va avea loc departe de spațiul aerian al Israelului, dincolo de raza de acțiune a radarului și a radioului israelian, aviația trebuia să stabilească un post de comandă aerian, sub forma unui Boeing 707 dotat cu echipament radar și de telecomunicații. Sella va comanda operațiunea din acest avion.

Apoi, la ordinele directe ale lui Sharon, a fost menținută supravegherea permanentă a lui Arafat și patru avioane F-15 și F-16, de la baza aeriană Ramat David, au fost puse în alertă pentru interceptare. În următoarele nouă săptămâni, din noiembrie 1982 până la începutul lunii ianuarie 1983, acestea s-au ridicat de cel puțin cinci ori pentru a intercepta și distruge avioane despre care se credea că îl duceau pe Arafat, doar pentru a fi chemate înapoi la scurtă vreme după decolare.

Generalul Gilboa și-a exprimat în mod repetat opoziția fermă față de aceste operațiuni.⁷³⁸ „Mi-era clar că aviația va executa misiunea cât mai bine posibil și avionul va dispărea pentru totdeauna. Ei fac ce li se spune, și dacă le dai un ordin să construiască o conductă pentru a căra sânge de la Haifa în Negev, vor face acest lucru în mod excelent și nu vor întreba vreo clipă al cui este sângele, însă eu mai aveam și alte

⁷³⁸ Interviu cu Gilboa, 17 ianuarie 2016.

responsabilități”.

Ca șef al Departamentului de Cercetare AMAN, era treaba lui Gilboa să evalueze impactul politic al fiecărei operațiuni. „I-am spus șefului de stat major Eitan că statul putea fi distrus pe plan internațional, dacă se afla că am doborât un avion civil.”

La un moment dat, cu un avion comercial despre care se credea că îl duce pe Arafat de la Amman în Tunisia, trecând peste Mediterană, și cu vânătoarele israeliene apropiindu-se, Eitan l-a întrebat pe Gilboa dacă credea că ținta lor este sigur în avion. Cei doi stăteau în picioare în spațiul central din Canar.

— Domnule șef de stat major, chiar vreți să auziți ce cred? a spus Gilboa.

Eitan a încuviințat din cap.

Gilboa își simțea inima bubuindu-i în piept⁷³⁹. A tergiversat răspunsul, elaborând multiplele motive pentru care Arafat trebuia să fie în avion, apoi pe cele de a se îndoi că se afla acolo.

Eitan a devenit nerăbdător.

— Gilboa, a strigat. Da sau nu?

— Intuiția mea, a spus Gilboa, îmi spune că nu este în avion.

Eitan s-a întors și a mers la telefonul roșu codat

⁷³⁹ Interviu cu Gilboa, 17 ianuarie 2016.

dintr-o parte a camerei.

— Arik, i-a spus ministrului apărării, care aștepta nerăbdător în biroul lui, răspunsul este negativ. Va trebui să așteptăm o altă zi.

Este o lecție predată în cadrul instrucției în IDF – o lecție atât de importantă, încât secțiunea de bază este obligatorie pentru fiecare recruta, iar detaliile sunt o parte critică și a programului de instruire a ofițerilor. Lecția datează din 29 octombrie 1956, când o unitate a Poliției de Graniță Israeliene, aplicând de ochii lumii un ordin de interdicție de a fi pe stradă în satul Kafr Qasim, a adunat un mare număr de locuitori care se întorceau de la lucru. Apoi i-au împușcat. Au ucis patruzeci și trei de persoane, inclusiv nouă femei și șaptesprezece copii. Polițiștii au afirmat că ascultau doar de un ordin de a împușca oameni care încălcau ordinul de a nu mai fi pe stradă, dar judecătorul Benjamin Halevy, într-una dintre cele mai importante hotărâri judecătorești, a spus că soldații nu trebuie să îndeplinească un ordin care este clar ilegal. „Semnul distinctiv al unui ordin fățiș ilegal⁷⁴⁰, scria Halevy, este că deasupra unui astfel de ordin ar trebui să zboare, ca un steag negru, avertizarea care să spună *Interzis!* Nici

⁷⁴⁰ Procuratura Militară contra căpitanului Malinki, 3/57, 213-14

măcar oficial ilegal, nici acoperit sau parțial acoperit... darămite o ilegalitate care înjunghie ochiul și înfurie inima, dacă ochiul nu este orb și inima nu este obtuză sau coruptă.”

Această lecție, sădită în fiecare soldat, a fost cu siguranță unul dintre puținele motive pentru care nu a fost comisă o crimă de război, în ciuda faptului că, în cinci ocazii diferite, avioane de vânătoare F-15 și F-16 au fost ridicate pentru a intercepta și distruge avioanele comerciale care l-ar fi dus pe Arafat. Într-adevăr, comandamentul aviației a obstrucționat în mod intenționat aceste operațiuni, refuzând să urmeze ordine despre care ei credeau că sunt clar ilegale.⁷⁴¹

„Când am primit ordinul, spunea Sella, am mers cu Ivri să ne întâlnim cu Eitan. I-am spus: Domnule șef de stat major, nu intenționez să ducem această misiune la capăt. Pur și simplu, nu se va întâmpla. Înțeleg că ministrul apărării domină aici. Nimeni nu îndrăznește să-i țină piept, și de aceea vom face să fie tehnic imposibil. Raful s-a uitat la mine și nu a spus nimic. I-am luat tăcerea drept consimțământ.”

În fiecare din cele cinci ocazii⁷⁴², avioanele israeliene

⁷⁴¹ Interviu cu Sella, 9 aprilie 2014.

⁷⁴² Unul dintre piloții aflați în alerta pentru interceptarea Peștișorului de Aur era „Amit”, un aviator de douăzeci și patru de ani care deja dobândise reputația de a fi unul dintre așii Aviației Israeliene. „Până în ziua de azi sunt hăituit de

au identificat țintele deasupra mării, povestea Sella, dar misiunea a fost sabotată. Odată, radiourile de la postul zburător de comandă, Boeing 707, au fost amuțite, fiind puse pe frecvențele greșite, oprind comunicațiile destulă vreme pentru a face întreaga operațiune imposibilă. Altă dată, Gilboa a hotărât în ultima clipă că nu sunt destule dovezi că Arafat era la bordul acelui avion. A treia oară, Sella l-a informat pe Eitan, în mod fals, că avionul-țintă fusese identificat prea târziu și că exista pericolul ca interceptia să fie detectată de o națiune maritimă din apropiere. În alte ocazii, „pur și simplu trăgeam de timp⁷⁴³ până când avionul părăsea zonele în care ar fi fost posibil să-l lovim fără să-și dea cineva seama ce s-a întâmplat”.

În final, totuși, planurile lui Sharon pentru o crimă de război intenționată au fost oprite de lipsa lui de scrupule din trecut. Sub presiune intensă din partea opiniei publice israeliene și după critici internaționale grele⁷⁴⁴, Begin a fost obligat să facă o anchetă judiciară

Întrebarea ce aș fi făcut dacă ar fi sosit momentul când aș fi primit ordinul să dobor avionul. Aș fi deschis focul? Aș fi încălcat ordinul? În multe conversații pe care le-am avut cu cursanți de-a lungul anilor, am pus aceste întrebări, i-am întrebat ce ar face. Bineînțeles, aș vrea să sper că toți am refuza să tragem și am zbura înapoi la bază. “ Interviu cu „Amit“, aprilie 2013.

⁷⁴³ Interviu cu Sella, 31 mai 2011.

⁷⁴⁴ În februarie 1983, revista *Time* a publicat un articol scris de ziaristul David Halevy, care spunea că Sharon știa dinainte despre răzburarea planificată.

în legătură cu masacrul din taberele de refugiați din Beirut. A fost condusă de președintele Curții Supreme, judecătorul Yitzhak Kahan, dar adevărata forță din spatele ei era Aharon Barak, procurorul general încăpățânat și mînat de conștiință, care blocase uciderea teroriștilor de la Nairobi, fiind de atunci numit judecător la Curtea Supremă. Timp de trei luni, comisia a auzit mărturii de la toți israelienii implicați și a frunzărit mii de documente.

Această anchetă și audierile sale au creat primele crăpături în puterea monolitică a lui Sharon⁷⁴⁵. După ce au ascultat întrebările penetrante ale lui Barak, șefilor structurilor de apărare și de informații nu le-a trebuit mult să înțeleagă că și carierele lor erau în joc. Au angajat repede avocați, care apoi și-au instruit clienții

Sharon a dat în judecată *Time* pentru calomnie, la o instanță din New York. Halevy a spus că *Time* a plătit un ofițer superior, apropiat al lui Sharon, pentru documentele secrete în legătură cu afacerea. Totuși, judecătorul nu a permis prezentarea documentelor drept probă. Un juriu a hotărât că Sharon fusese într-adevăr calomniat, dar din moment ce revista nu fusese motivată de rea credință, nu avea dreptul la daune. Interviu cu David Halevy, 20 septembrie 2016 și Dov Weissglass, 23 decembrie 2014. *Ariel Sharon, petent, vs Time, Inc., pârât*, Curtea Districtuală SUA, S. D. New York, 599 F. Supp. 538 (1984).

⁷⁴⁵ În timp ce comisia audia martorii, Frontul pentru Eliberarea Libanului de Străini a lovit din nou. Pe 29 ianuarie 1983, a detonat o mașină-capcană în apropierea cartierului general Fatah din Shtura, în Valea Bekaa din Liban, și alta în Beirutul de Vest, aproape de cartierul general al organizației de stînga Mourabitoun, apropiată de Fatah. Circa șaizeci de oameni au fost uciși și sute, răniți. Aceasta a fost ultima acțiune a Frontului.

să arunce vina în curtea altuia. Comisia a devenit în curând un spectacol de incriminări reciproce.

Comisia Kahan și-a publicat primele descoperiri și recomandări pe 7 februarie 1983. Falanga a fost găsită direct responsabilă pentru masacru, dar comisia a hotărât că și unii israelieni trebuiau să poarte responsabilitatea: „Opinia noastră este că teama de un masacru în tabere, în cazul în care forțele armate ale Falangei intrau acolo... ar fi trebuit să-i preocupe pe toți cei care aveau ceva de-a face cu ce se întâmpla în Beirut”. Comisia a constatat că prim-ministrul Begin a avut „un anumit grad de responsabilitate”, dar a plasat cea mai mare parte a vinovăției pe umerii ministrului apărării Sharon, ai șefului de stat major Eitan, ai șefului AMAN Saguy, laolaltă cu alți ofițeri superiori și cu directorul Mossad Admoni. Comisia a recomandat ca Sharon să fie demis imediat⁷⁴⁶.

Sharon a refuzat să demisioneze, așa că Begin și miniștrii lui l-au demis. Apoi, pe 15 septembrie 1983, însuși Begin, lovit de suferință și tristețe, a demisionat din postul de premier și a fost înlocuit de Yitzhak Shamir.

Pentru moment, vânătoarea lui Arafat a fost oprită.

⁷⁴⁶ Un rezumat al activităților Comisiei Kahan din *Discuțiile cabinetului pentru înființarea Comisiei Kahan și concluziile sale*, 19 februarie 1983, publicat de către Arhivele de Stat Israeliene în 1 februarie 2013.

Dezastrul rezultat din vânătoarea inițiată contra lui de Sharon și enormele pierderi colaterale pe care le crease acea vânătoare ridicaseră statutul lui Arafat și mai mult. Arafat devenise un om de o proeminență și un prestigiu internaționale. Mare parte a lumii îl considera acum om de stat, nu doar un simplu terorist. „Treptat, spune Gilboa, a crescut certitudinea că Arafat era o problemă politică și că nu trebuie văzut ca o țintă pentru asasinat.”

„Bineînțeles, a continuat Gilboa, toți cei aflați în subordinea lui în organizație erau o cu totul altă problemă.”

17

Lovitura Shin Bet

Mergând spre sud, de la Tel Aviv spre Ashkelon, pe Ruta 4, șoferul coboară pe o autostradă principală, cu două benzi și lungă de cincizeci de kilometri, peisajul verde al Mediteranei făcând treptat loc vegetației mai rare, pe măsură ce se apropie deșertul Negev. Ruta 4 merge paralel cu coasta mediteraneană, pe lângă situl orașului filistean antic Ashdod, unde israelienii au construit un nou oraș portuar. Mare parte din peisajul de dune de nisip, care odinioară domina zona, este acum modificat de către om, până la Fâșia Gaza.

Pe 12 aprilie 1984, la ora 18. 20, un autobuz a pornit de la Tel Aviv spre Ashkelon. La bord erau patruzeci și patru de pasageri, dintre care patru palestinieni, stând separat unul de celălalt și prefăcându-se că nu se cunosc reciproc, ascunzându-și nervozitatea în timp ce se pregăteau să deturneze autobuzul spre Gaza și să ia pasagerii ostatici.

Acestea erau vremuri grele pentru Israel. Țara încă își lingea rănila în urma războiului din Liban și încă ocupa o parte din acea țară. Din ce în ce mai mulți soldați veneau acasă în saci de plastic, victime ale frecventelor ciocniri cu gherilele de acolo. Și în interiorul Israelului domnea violența. Pe 2 aprilie, trei teroriști din Frontul Democratic pentru Eliberarea Palestinei, care intraseră în Israel ca turiști, au deschis focul cu arme semiautomate și grenade, pe o stradă aglomerată din centrul Ierusalimului, rănind patruzeci și opt de oameni, dintre care unul a murit ulterior. Au fost opriți doar datorită acțiunii unor civili înarmați. Existau și acte de terorism evreiesc contra arabilor⁷⁴⁷. Extremiști de dreapta au atacat primari palestinieni, au incendiat case și au plănuit să arunce în aer autobuze aglomerate. Shin Bet i-a descoperit chiar înainte să își ducă la

⁷⁴⁷ Detaliile vin de la Rachum, *Chestiunea Serviciului Israelian de Securitate Generală*, 44-45 (în ebraică).

îndeplinire ultimul plan.

Cei patru tineri teroriști arabi din autobuzul 300 fuseseră prinși în acest vârtej de violență. Erau din zona Khan Yunis din Gaza. Liderul lor, tânărul de douăzeci și trei de ani Jamal Mahmoud Qabalan, era cel mai în vârstă fiu dintr-o familie de șaisprezece copii. Purtase grija creșterii fraților încă de când tatăl lor murise, lucrând ca spălător de vase în diferite restaurante din Tel Aviv. Petrecuse un an într-o închisoare israeliană, pentru infracțiuni teroriste minore. Cei trei tovarăși ai lui erau Muhammad Baraka, de nouăsprezece ani, și doi veri, Majdi și Subhi Abu Jumaa, amândoi elevi de liceu, sub optsprezece ani.

Qabalan îi convinsese să i se alăture pentru deturnare, despre care credea că va stârni un mare tumult internațional. Dar, dincolo de zelul lor naționalist, nu aveau nicio legătură cu vreo organizație, nici arme de foc, în afară de o singură grenadă. În schimb, aveau cuțite, o sticlă de lichid gălbui care arăta de parcă ar fi fost acid sau vreo substanță inflamabilă și o servietă diplomat din care ieșeau niște fire, care nu era mai mult decât ceea ce se vedea, cu toate că le-au spus ostaticilor că era o bombă încropită din două grenade propulsate de rachete.

La patruzeci de minute după ieșirea din Tel Aviv, când autobuzul a ajuns la intersecția spre Ashdod, un

pasager a observat cuțitul pe care-l purta unul dintre arabi. I-a cerut șoferului să oprească, prefăcându-se că îi este rău și voia să vomite. În timp ce cobora din autobuz, a strigat „Teroriști!” și a sărit afară. Cei patru și-au dat seama că au fost descoperiți și Qabalan a fugit la șofer, i-a pus cuțitul la gât și i-a ordonat în ebraică „Mergi – repede”

Pasagerul evadat a sunat la poliție, iar aceasta a plasat blocaje de-a lungul rutei autobuzului, dar mașina a trecut în viteză prin toate. A ajuns într-un loc lângă Deir el-Balah, în centrul Fâșiei Gaza, unde forțele de securitate au reușit să îi găurească toate cauciucurile și să-l oprească într-un zid de piatră. Unii dintre pasageri au fost răniți de schimbul de focuri. Strigătele lor s-au amestecat cu cele ale celorlalți ostatici și deturnători. Șoferul a sărit afară și le-a strigat pasagerilor să facă la fel. Unii au reușit, dar apoi Qabalan a închis ușile și majoritatea au rămas înăuntru.

În curând, autobuzul a fost înconjurat de soldați și forțe speciale, dar și de ofițeri superiori IDF și personal de top Shin Bet. Presa a venit în forță la locul faptei, laolaltă cu un cârd de privitori curioși.

Qabalan a strigat că va preda ostaticii doar atunci când vor fi eliberați cinci sute de prizonieri palestinieni din închisorile israeliene. La cârma negocierilor era

expertul veteran în afaceri arabe al Shin Bet⁷⁴⁸, Nahman Tal. Și-a dat seama în curând cu cine are de-a face, după cum declara într-o mărturie ulterioară: „Am înțeles imediat că nu erau indivizi serioși și că nu reprezentau un pericol”. Ehud Barak, pe atunci șef al serviciilor de informații militare, avea impresia că, dacă Shin Bet reușea⁷⁴⁹ să tergiverseze negocierile pentru încă vreo câteva ore, „deturnătorii vor fi de acord să lase ostaticii să plece, în schimbul câtorva sendvișuri”.

Totuși, israelienii tot mai simțeau că, dacă era posibil să elibereze imediat toți ostaticii folosind forța, nu ar trebui să mai poarte negocieri. La 4.43 dimineața, șeful statului major, general-locotenentul Moshe Levy, care era de față, a ordonat Sayeret Matkal să ia cu asalt autobuzul. Un lunetist l-a lovit imediat pe Qabalan, care stătea în fața autobuzului, iar el a căzut, mort, pe volan, apăsând pe claxon. Tirul Sayeret a mai omorât și o tânără pasageră. Apoi, soldații l-au împușcat mortal pe Baraka și i-au găsit pe verii Abu Jumaa ascunzându-se printre pasageri. La început, comandantul trupei Sayeret, Shai Avital, a ordonat să fie omorâți, dar când și-a dat seama că nu erau periculoși⁷⁵⁰, a retras imediat ordinul, „fiindcă, la

⁷⁴⁸ Interviu cu Nahman Tal, 24 noiembrie 2016.

⁷⁴⁹ Interviu cu Barak, 8 martie 2013.

⁷⁵⁰ Interviu cu Shai Avital, decembrie 2010.

dracu, mi-am dat seama că, din momentul în care s-a încheiat lupta, deveniseră prizonieri de război și era interzis să-i omorâm”.

Cei doi au fost coborâți din autobuz și, după un scurt interogatoriu luat de către generalul de brigadă Yitzhak Mordechai, ofițerul șef de parașutiști și infanterie, pentru a vedea dacă erau explozibili sau alți teroriști în autobuz, au fost dați pe mâna Shin Bet, al cărui personal era adunat laolaltă pe un câmp cu grâu din apropiere. Micha Kubi, unul dintre anchetatorii cu vechime din Shin Bet, îi interoga pe amândoi⁷⁵¹, însă condițiile nu erau ideale. „Încercam să îmi fac treaba în liniște” spunea Kubi, dar toată lumea de acolo era foarte agitată.”

Apoi a apărut Avraham (Avrum) Shalom.

Shalom era șeful Shin Bet și ocupa această funcție de patru ani. Fiul unor evrei austrieci care fugiseră de naziști, el se alăturase miliției clandestine Palmach, la optsprezece ani. După crearea statului, se afiliase unității operaționale Shin Bet. La începutul anilor '60, a colaborat cu Yitzhak Shamir, pe atunci șef al unității de asasinate planificate a Mossad-ului, la eforturile Israelului de a-i opri pe specialiștii germani care lucrau la programul balistic egiptean. Cei doi au devenit

⁷⁵¹ Interviu cu Michya Kubi, 8 septembrie 2013.

repede prieteni. Când Menachem Begin a demisionat și Shamir a devenit prim-ministru în 1983, „Shalom a devenit cea mai importantă persoană din cercul său de securitate”⁷⁵², spunea Carmi Gillon, care a condus Shin Bet în anii '90. „Și cred că ce i s-a întâmplat lui Avrum a fost că a simțit că ar putea face orice ar dori.”

Shalom conducea instituția fără opreliști și mulți dintre subordonații săi îl considerau un dictator manipulator și nemilos.⁷⁵³ „Față de Avrum nu exista vreun fel de admirație”, spunea Yuval Diskin, un agent aflat în subordinea lui Shalom care, douăzeci de ani mai târziu, va ajunge șef al agenției. „Era vorba de frică. Ne temeam de el. Era un tip puternic, brutal, deștept, foarte încăpățânat, care nu făcea compromisuri, și bătaș”.

Imediat ce s-a terminat asaltul asupra autobuzului, Shalom se consultase cu șeful de stat major Levy,

⁷⁵² Interviu cu Carmi Gillon, 27 ianuarie 2016.

⁷⁵³ Dror Moreh, *Paznicii*, 33. Shalom obișnuia să-i prindă pe cei care întârziu la cartierul general Shin Bet din nordul Tel Aviv-ului și să-i pedepsească, de exemplu, prin confiscarea vehiculelor. Odată, un agent poreclit Spartacus, datorită staturii sale masive, a întârziat o jumătate de oră, după o noapte obositoare de lucru în teren. Shalom i-a spus că timp de o lună va trebui să circule la și de la lucru cu autobuzul. Giganticul Spartacus s-a aplecat asupra lui Shalom, care era destul de scund, și a mugit că nu avea de gând să accepte pedeapsa. Shalom nu a clipit și i-a spus lui Spartacus că îi consideră comportamentul drept „un act de trădare”. Apoi i-a confiscat mașina pentru două luni. Interviu cu „Avishag”, mai 2008.

înainte să se alăture oamenilor lui în câmpul cu grâu. „Avrum [Shalom] ținea un pistol⁷⁵⁴, spunea Kubi. Și cu mânerul acestuia a izbit cu toată forța în capul unuia dintre teroriști. Am văzut mânerul intrând efectiv în craniu”. „Era turbat”, spunea un alt agent Shin Bet.

Kubi a anunțat că nu putea să continue în agitația care persista acolo și a cerut ca prizonierii să fie mutați în clădirea de interogare a Shin Bet din Gaza. Membrii unității operaționale a agenției, Păsările, care îi păzeau pe cei doi prizonieri, i-au scos de pe câmp. Shalom i-a făcut un semn comandantului unității⁷⁵⁵, Ehud Yatom, să vină la o parte cu el și i-a spus încet „Termină-i”.

Shalom nu voia ca teroriștii să fie judecați într-o curte de justiție. Credea că, dacă li se dădea ocazia celor care deturnau autobuze să beneficieze de un proces oficial, aceasta doar ar fi încurajat și mai mult terorismul.

Totuși, doi criminali nu puteau fi executați sumar pe o autostradă publică, în văzul soldaților, al reporterilor și civililor. Așa că Yatom și echipa lui i-au dus pe cei doi pe un câmp izolat și gol, aflat la câțiva kilometri depărtare. Subhi și Majdi, bătuți și amețiți de evenimentele serii, au fost scoși din mașină și întinși pe jos. Yatom le-a explicat altor trei ce trebuia făcut, a luat

⁷⁵⁴ Interviu cu Kubi, 11 iunie 2013.

⁷⁵⁵ Moreh, *Paznicii*, 37 (în ebraică).

o piatră mare și a izbit-o cu forță de capul lui Majdi. Ceilalți au făcut și ei la fel. I-au bătut până i-au omorât, cu pietre și bare de fier, o metodă brutală, aleasă astfel încât să pară că cei doi au fost omorâți de soldați și civili enervați ⁷⁵⁶, scăpați de sub control (și neidentificați), imediat după atacul asupra autobuzului.

Kubi aștepta în clădirea pentru interogatorii din Gaza, când a fost informat că teroriștii muriseră pe drum, de la bătaia primită cică de la civili și soldați. „Mi-am dat seama exact ce se întâmplase, spunea Kubi. Politica lui Avrum era ca teroriștii care efectuaseră un atac să nu mai trăiască. Nu am fost surprins când mi s-a spus că nu vor mai ajunge la interogatoriu. Am plecat acasă la culcare. M-am gândit că toată treaba s-a terminat și nu mai aveam ce face.”

Kubi a crezut varianta, fiindcă astfel de incidente în mod normal *erau* terminate imediat ce trupurile erau reci. De-a lungul anilor, atacurile teroriste înmulțindu-se, a crescut presiunea publică asupra guvernului și forțelor armate în vederea adoptării unor măsuri antiteroriste mai stricte. Cu cât replicile Israelului s-au intensificat totuși, verificările și

⁷⁵⁶ Interviu cu Kubi, 11 iunie 2013.

controalele asupra acelor măsuri au slăbit treptat. Asasinatele planificate – care odinioară fuseseră practicate cu măsură, departe de granițele țării, și fuseseră supuse autorizării de la nivel înalt – au început să fie folosite mult mai frecvent, mult mai aproape de casă și cu mult mai puțină supraveghere.

„Neregulile” izolate, făcute de câteva unități fără scrupule în timpul și după Războiul de Șase Zile, de exemplu, deveniseră o practică acceptată pe la mijlocul anilor 70, cu toate că una de o legalitate dubioasă.

Shin Bet, responsabil cu dejucarea atacurilor PLO în teritoriile ocupate, folosisse tactici ilegale încă din anii '60. Anchetatorii Shin Bet se temeau, și pe bună dreptate, că, dacă nu storceau informații de la prizonierii capturați de ei, și mai mulți israelieni urmau să moară. Ceea ce a început ca intimidare și umilire în timpul interogatoriilor, a evoluat în adevărată tortură fizică și psihică: execuții înscenate, privare de somn, forțarea prizonierilor să îndure poziții tensionate dureroase și temperaturi extreme de căldură și frig. Prizonierilor li se administrau așa-zise „seruri ale adevărului” care, li se spunea subiecților, produceau impotență. Camerele întunecate și jengoase din subsolul clădirii unde Shin Bet făcea anchetele au dobândit un aspect atât de sinistru, încât chiar și „o persoană normală care trecea acel prag ar fi fost gata să

mărturisească faptul că l-a omorât pe Iisus”, spunea Gillon.

Inclusiv Avraham Shalom spunea că a fost șocat de cele văzute când a vizitat clădirea din Hebron, ca șef al Păsărilor, și a fost martorul perpelirii unui „arab care, în ochii mei, părea în vârstă. Avea atunci cincizeci și cinci de ani arabul, dar arăta mult mai în vârstă. Și tipul nostru, care știa arabă, striga la el «De ce minți?» Arabul era răblăgit, bătrân, amărât, și a început să-mi pară rău pentru el. Am întrebat de ce strigă la el. Și, în sfârșit, anchetatorul a luat un scaun, l-a rupt de podea, a luat un picior al scaunului și s-a lovit cu el în palmă. A spus *Pune-ți mâna pe masă* și i-a zdrobit toate degetele.” Cu altă ocazie, a spus Shalom, „am văzut un anchetator omorând un arab. Nu cu lovituri. Îl arunca de la un perete în altul, din perete în perete, perete în perete... apoi i-a luat capul și aproape că a spart peretele cu capul acelui arab. O săptămână mai târziu, arabul a murit de la o hemoragie cerebrală. Faptul a fost trecut cu vederea”.

Unii prizonieri mureau în timpul anchetei, alții erau împinși spre suicid. În alte cazuri, activiștii PLO reținuți pentru anchetare erau găsiți morți, fără ca măcar să ajungă într-un loc unde să fie interogați. Din când în când, câte un activist PLO pur și simplu

dispărea⁷⁵⁷.

Famiiliile lor suspectau că erau în custodie israeliană și cereau sprijin de la poliție. Poliția publica o fotografie a dispărutului în ziar – procedură standard în astfel de cazuri – și îi întrebau pe cei de la Shin Bet dacă au vreo informație. „Aveam pe atunci o formulă fixă, spunea Yossi Ginossar, ofițer superior Shin Bet. Zicea: *În structurile de securitate, nu există vreo informație despre unde s-ar putea afla această persoană*. Asta o spuneam poliției de fiecare dată când ne întreba, cu toate că știam foarte bine în ce gaură era îngropat.”

Unii dintre acei dispăruți erau uciși ca parte a unui program secret cu nume de cod Greutăți⁷⁵⁸. Într-o operațiune din cadrul Greutăți, oamenii Abu Jihad au dus pe ascuns cantități mari de armament în teritoriile ocupate, care au fost puse în depozite secrete, până când alți agenți palestinieni puteau să le distribuie trupelor combatante. Uneori, Shin Bet descoperea amplasamentul depozitelor, îl plasa sub supraveghere, aștepta să vină echipa care lua armamentul și îi captura pe membrii acesteia. De multe ori, totuși, Shin Bet puneă în depozite explozibili puternici, care erau detonați de la distanță atunci când veneau cei care luau

⁷⁵⁷ Interviu cu Weissglass, rememorând conversațiile lui cu Ginossar, 23 decembrie 2014.

⁷⁵⁸ Weights, trad. din lb. engleză (n. red.).

armamentul.

„Ideea de bază în cadrul operațiunii Greutăți, spunea o sursă Shin Bet, era preluată de la conceptul importat din Liban [de la activitatea militară israeliană de acolo], care spunea că uneori nu merită să iei prizonieri⁷⁵⁹. Să faci așa ceva este și un mare risc pentru trupele noastre, și determină cealaltă parte să vrea să ia ostatici, pentru a negocia schimburi. În orice caz, ei merită să moară. Modul cum vedeam noi atunci lucrurile se traducea prin faptul că oricine venea la depozit să ia arme pentru a omorî evrei este mai bine să aibă un accident de muncă.”

Operațiunile Greutăți – execuții sumare ale suspectilor⁷⁶⁰ care nu reprezentau amenințări imediate, o violare a legilor israeliene și a regulilor războiului – nu erau acte rebele făcute de agenți scăpați de sub control. Erau asasinate extrajudiciare aprobate în mod oficial, propuse șefului Shin Bet de către comandanții săi de rang înalt, aprobate de el și apoi de prim-ministru, întâi Rabin, apoi Begin și Shamir.

Unele dintre detonările din operațiunile Greutăți⁷⁶¹ erau făcute de la distanță, printr-o rază sau undă

⁷⁵⁹ Interviu cu „Raphael”, martie 2006.

⁷⁶⁰ Interviu cu „Elvin”, ianuarie 2013, și „Yan”, august 2017.

⁷⁶¹ Interviu cu „Edgar”, ianuarie 2013.

numită Taler⁷⁶², considerată a fi o inovație tehnologică revoluționară pe atunci. „Totul este bine în teorie, spunea un vechi agent Shin Bet care a participat la aceste operațiuni, dar aceste depozite erau uneori ascunse doar foarte superficial, sub o grămadă de moloz sau sub o piatră mare. Uneori venea să ia marfa un om al PLO, dar alteori un cioban ridică piatra, sau un cuplu curios, într-o plimbare romantică la țară. Au fost mulți nevinovați uciși în astfel de incidente”.⁷⁶³ Corpul de Preoți Militari al IDF lua trupurile noaptea și le ducea să fie înmormântate în cimitirul pentru morții inamicului.

Shin Bet a implementat o politică strictă de a spune adevărul ⁷⁶⁴ în interiorul organizației și minciuni instituționale către restul lumii.

Prizonierii declarau la proces că mărturisiseră doar după ce fuseseră torturați, dar nu conta. Când anchetatorii erau chemați să recunoască, executau ce era numit în Shin Bet, *manevra* „Să se uite în ochii mei”. Întrebați dacă loviseră sau torturaseră prizonierul în vreun fel, se uitau la judecător, apoi la deținut, apoi înapoi la judecător și spuneau „Nu l-am atins. Să se uite în ochii mei acum și să spună că i-am făcut ceva.”

⁷⁶² *Plate*, în lb. engl. (n. red.).

⁷⁶³ Interviu cu „Raphael”, mai 2011.

⁷⁶⁴ Maiberg, *Patriotul*, 66-67 (în ebraică).

„Negam totul, spunea Ariel Hadar, șeful de atunci al departamentului de anchetare. Judecătorii ne credeau, bineînțeles. Fiindcă unii arabi tindeau să exagereze în descrierile lor ce le făcuserăm, nu era vreo problemă să negăm totul.”

Hadar și fiecare alt membru Shin Bet interviewat pentru această carte au insistat că materialul produs de interogatorii a salvat viețile multor israelieni, prin evitarea unor atacuri teroriste. Totodată, au afirmat în mod repetat că doar cei vinovați erau abuzați. „Nu am fabricat vreodată dovezi, a spus el. Nu am inventat vreodată fapte pe care nu le credeam a fi adevărate.”⁷⁶⁵ Nu veneam vreodată la proces, dacă nu eram 1000 % convinși că persoana era vinovată cu adevărat.”

Programul Greutăți a fost oprit în 8 aprilie 1979, după ce o bombă care a funcționat prost a ucis un agent Shin Bet ⁷⁶⁶ . Avraham Shalom a fost numit la

⁷⁶⁵ Hadar a mai recunoscut că, cel puțin o dată, mărturia unui bărbat s-a dovedit a fi falsă, dar Hadar insistă că în clipa în care acest lucru a devenit clar, el însuși a informat Ministerul de Justiție despre ce se întâmplase. Interviu cu Hadar, 9 octombrie 2011. Raport al comitetului de anchetă în domeniul metodelor de interogatoriu folosite de Serviciile de Securitate Generală (Comisia Landau), partea 1, paragraful 2.27.

⁷⁶⁶ Înainte de aceasta, un ofițer IDF a fost ucis în suburbiile Raffah, atunci când s-a apropiat de un puț în care suspecta că se ascuseseră arme, dar care fusese minat de Shin Bet; acesta a explodat în timp ce ofițerul a ridicat capacul. Interviu cu Hadar, 9 octombrie 2011, Bandori, 11 septembrie 2017 și „Edgar”,

conducerea Shin Bet în 1980 și a dat drumul din nou la program, într-un pas accelerat.

Shin Bet sub Shalom a folosit, în teritoriile ocupate și Liban, tactici agresive contra palestinienilor, dar era foarte conștient că, în cele din urmă, ocupația era o chestiune care nu putea fi rezolvată prin forță. „Tot ce am făcut a fost să controlăm războiul⁷⁶⁷, spunea el. Puteam ține flacăra la un nivel, astfel încât statul să facă ce voia, și acest lucru era important. Dar nu a rezolvat problema ocupației.”

Nu era singurul cu această opinie. Aproape toți șefii structurilor de informații⁷⁶⁸ aveau vederi liberale de stânga despre chestiunea palestiniană și sprijineau o soluție politică de tip compromis, care să ducă la un stat palestinian independent. Dar dacă vreodată își exprimau o astfel de părere, o făceau cu voce foarte joasă. În ciuda opiniilor personale despre ocupație, Shalom nu comenta față de superiorii lui, ci doar continua să aplice, foarte eficient, metode de prevenire

ianuarie 2013. Shin Bet a creat o pagină dedicată lui Moshe Goldfarb, agentul ucis în acea zi - <https://www.shabak.gov.il/memorial/Pages/110.aspx>.

⁷⁶⁷ Moreh, *Paznicii*, 28-29 (în ebraică).

⁷⁶⁸ Interviuri cu Peri, 21 mai 2011, Gillon, 27 ianuarie 2016, Ayalon, 21 ianuarie 2013, Avi Dichter, 4 noiembrie 2010, Uri Sagie, 3 iunie 2012, Amos Yadlin, 15 ianuarie 2012, Aharon Zeevi Farkash, 7 noiembrie 2016, și Danni Yatom, 7 aprilie 2011.

a terorismului.

În acea vreme, Shin Bet întâmpina probleme de a gestiona o explozie de acte de terorism contra trupelor IDF din Liban, o țară unde agenția nu era supusă unor legi și aplica deci metode deosebit de brutale. „Libanizarea afecta Shin Bet, spunea Shimon Romah, care se ocupa de operațiunile agenției în acea țară. Nu existau civili sau ziariști care să se miște pe lângă noi, iar sentimentul libertății muncii fără ca aceasta să ajungă toată în presă era extraordinar, și s-a văzut efectul.”

Acea libertate de acțiune îl afecta pe Avraham Shalom. „Era un proces de corupție la toate nivelurile din cauza Libanului, spunea Yossi Ginossar. Așa se întâmpla că Avrum, care era implicat în cel mai intim mod în ce se întâmpla în Liban, dădea instrucțiuni în urma cărora putea scăpa basma curată în Liban, dar care nu funcționau în realitatea israeliană.”

La data atacului de la Ashkelon, Shalom supraveghea deja operațiunile Shin Bet fără frică de verificări, de patru ani. Nu era vreun motiv de a crede că încă doi palestinieni morți vor produce o problemă. Dar unul dintre oamenii care se năpustiseră spre autobuz când începuse operațiunea de salvare și care stăteau în preajma lui când încetase era un fotograf de presă israelian, Alex Levac. În tumultul care a urmat,

Levac a fotografiat pe toată lumea din jur. A observat doi bărbați solizi ducând de acolo un bărbat mai scund și brunet. Inițial, nu a văzut că era încătușat.

„Când am făcut acea poză, nu știam cine era.⁷⁶⁹ La început, am crezut că era doar unul dintre pasagerii salvați, a spus Levac unei comisii de anchetă. Dar când unul dintre soldații aceia doi m-a atacat furios, am crezut că obiecta față de faptul că erau fotografiați, fiindcă bărbatul era vreun agent secret.” De fapt, era Majdi Abu Jumaa, laolaltă cu doi agenți de-ai Păsărilor.

— Îl duceam, a mărturisit unul dintre ei. După câțiva metri, am văzut o strălucire. Unul dintre soldați a strigat „la filmul!”

Levac nu înțelesese încă exact ce se întâmpla, dar și-a dat seama că era ceva important în ultima lui fotografie, așa că, până a ajuns agentul la el și i-a cerut filmul, a schimbat repede rolele în aparat⁷⁷⁰, iar filmul folosit l-a băgat într-una dintre șosete.

IDF a anunțat că „teroriștii au murit când trupele au atacat autobuzul⁷⁷¹ astăzi în zori, la zece ore după ce fusese deturnat pe autostrada de coastă”. Redactorii de la ziarul pentru care lucra Levac, *Hadashot*, și-au dat

⁷⁶⁹ Gidi Weitz, „Afacerea Autobuzul 300”, *Haaretz*, 28 februarie 2013.

⁷⁷⁰ Interviu cu Alex Levac, octombrie 1998.

⁷⁷¹ David K. Shipler, „News of Hijacking Denied to Israelis”, *New York Times*, 14 aprilie 1984.

seama că aveau un ditamai pontul și au vrut să publice fotografia, dar cenzorul militar i-a oprit. Cineva a trimis-o totuși pe furiș unor ziare străine, inclusiv săptămânalului german *Stern*, care a publicat-o.

Drept urmare, *Hadashot* a sfidat cenzorul și a publicat fără grijă povestea⁷⁷² cu tot cu fotografie, citând ziarul *New York Times*. Majdi Abu Jumaa a fost identificat de rudele și vecinii din Fâșia Gaza drept omul din imagine. Nu sunt răni vizibile, ochii îi sunt deschiși, este încătușat și agenții nu par să-l sprijine, indicând că stă singur în picioare.

Publicarea fotografiilor⁷⁷³ după anunțul oficial că toți teroriștii fuseseră uciși în timpul raidului a declanșat un tumult public, care a coincis cu o lipsă de încredere în autorități, creată de Războiul din Liban, și a dus la un asalt general asupra guvernului din partea unor organe de presă liberale.

Prim-ministrul Shamir și Shalom se opuneau oricărei anchete asupra chestiunii, dar apelurile lor nu au fost băgate în seamă. Ministrul apărării Moshe Arens a

⁷⁷² David K. Shipler, „Israel Said to Name Panel on 4 Hijackers“, *New York Times*, 28 aprilie 1984.

⁷⁷³ Cotidianul *Hadashot* a încălcat cenzura și a publicat una dintre fotografii. A suferit pentru aceasta: a stat închis timp de patru zile, în timp ce redactorii săi au fost puși sub acuzare. Redactorii au fost condamnați de către Curtea Districtuală, dar achitați în apel la Curtea Supremă. Dosare penale 93/1127, *Statul Israel vs. Yossi Klein și alții*, Procesul *mem-het* (3) 485.

ordonat crearea unei comisii de anchetă și, ulterior, încă una a fost creată de Ministerul de Justiție.

Pe 28 aprilie, la două zile după ce a fost anunțată prima înfățișare, Avraham Shalom a ordonat ca zece dintre oamenii săi – membrii Păsărilor care luaseră parte la asasinate, consilierii juridici ai agenției și alți înalți oficiali, inclusiv Yossi Ginossar – să se întâlnească într-un crâng de portocali lângă Netanya, la nord de Tel Aviv. A ales un loc izolat unde nu-i putea vedea nimeni, departe de instalațiile Shin Bet, acoperite cu dispozitive de ascultare. Acele dispozitive serveau, de obicei, scopurilor agenției. Acum, totuși, Shalom se temea că i-ar putea strica planurile.

În acea noapte, sub stele, Shalom și oamenii lui au jurat⁷⁷⁴ să nu dezvăluie vreodată adevărul și să facă tot ce era nevoie să îngroape chestiunea, fiindcă dacă n-o făceau, le-a spus Shalom, „vor produce daune grave securității statului și secretele Shin Bet vor fi expuse”.

Știau că, dacă vor spune ce s-a întâmplat⁷⁷⁵ sau dacă adevărul ar fi descoperit de aceste anchete, ar putea fi condamnați pentru tortură, pentru crimă chiar. „Pur și

⁷⁷⁴ Ministerul Justiției, *Opinie despre chestiunea investigării teroriștilor din Autobuzul 300*, 20 decembrie 1986, 31 (arhiva autorului, primit de la Liran“).

⁷⁷⁵ *Omorâți-i!* Film documentar de Levi Zeini și Gidi Weitz, Canalul 10, octombrie 2011.

simplu, și-au jurat unul altuia că nu vor lăsa să le scape ceva, spunea adjunctul lui Shalom, Reuven Hazak. Nici chestiunea omorurilor, nici chestiunea acoperirii.”

În crângul de portocali și la întâlnirile ulterioare din casele lor, au trasat un plan pe care Hazak, care a participat la unele dintre acestea, l-a descris în retrospectivă drept „o campanie prestabilită contra instituțiilor legii și guvernământului statului”⁷⁷⁶.

Planul avea două părți interdependente. Întâi, Shalom le-a sugerat lui Arens și Shamir ca un reprezentant al lui să fie făcut membru al comisiei de anchetă, astfel încât „poziția Shin Bet să fie reprezentată și să ne asigurăm că secretele organizației nu vor fi atinse”. Această propunere aparent inocentă s-a acceptat, iar Yossi Ginossar a fost numit membru al anchetei Ministerului Apărării. Ginossar urma a fi calul troian al lui Shalom⁷⁷⁷. Era unul dintre bărbații care juraseră în crângul de portocali, el, personal, fiind jignit de însăși existența comisiilor. „Ce s-a întâmplat? Doi teroriști care deturneză un autobuz și îiucid pasagerii mor, va protesta el ulterior. Pentru asta se face atâtea tevatură? Ipocrizie! Ani întregi am curățat canalizările din Israel, și fiecare a știut mai mult sau mai puțin cum

⁷⁷⁶ Interviu cu Hazak, 21 iunie 2012.

⁷⁷⁷ Termenul „cal troian” pentru Ginossar este luat din raportul comisiei de anchetă asupra metodelor Shin Bet, partea 1, paragraful 2. 4.

a fost curățată canalizarea.” Ginossar a mai spus: „Eu nu am avut, nici nu am, vreo problemă morală față de uciderea teroriștilor”. Problema lui consta în „faptele din teren. Că atâția actori din afara Shin Bet erau acolo”⁷⁷⁸. Soluția lui: „Regula supremă după o operațiune eșuată este să se șteargă amprentele statului Israel. A nu spune adevărul este o parte integrantă din a elimina problema”⁷⁷⁹.

În timpul zilei, comisia stătea într-o sală de ședințe a Ministerului Apărării⁷⁸⁰ și audia martori – soldați, agenți Shin Bet, civili, ostatici, dar și pe fotograful Alex Levac. Apoi, noaptea, Ginossar se strecura să se întâlnească cu Shalom și cu cercul său intim acasă la un consilier juridic, să le transmită detaliile ședinței din acea zi și să ajute la pregătirea martorilor de a doua zi.

Aceasta ducea la a doua parte a planului lui Shalom: blamarea pe bază de dovezi contrafăcute a unor soldați israelieni nevinovați pentru cele două crime pe care le ordonase⁷⁸¹. Laolaltă cu Ginossar, consilierii juridici ai Shin Bet și membri ai Păsărilor, Shalom a plăsmuit un

⁷⁷⁸ Maiberg, *Patriotul*, 65.

⁷⁷⁹ Interviu cu Yossi Ginossar (mulțumiri, pentru facilitarea interviului, ziaristului Rami Tal, septembrie 2002).

⁷⁸⁰ Ministerul Justiției, *Opinie despre chestiunea investigării teroriștilor din Autobuzul 300*, 20 decembrie 1986, 33, 34.

⁷⁸¹ Interviuri cu Mordechai, 22 martie 2015, și Ginossar, 22 iulie 1999. Maiberg, *Patriotul* 95.

plan sofisticat de a muta acuzațiile de crimă ridicate asupra lor către oamenii care puseseră mâna prima dată pe palestinieni: soldații IDF de sub comanda generalului de brigadă Yitzhak Mordechai.

Acest plan era năucitor ca nivel de trădare. Necesita sperjur, conspirație și o trădare profundă și amețitoare a unui om onorabil și prieten. Ginossar și Mordechai fuseseră apropiați de când conlucraseră în timpul invaziei libaneze din 1982. Ginossar chiar îi decernase lui Mordechai o decorație specială Shin Bet pe 27 iunie 1982, în semn de recunoștință pentru că ajutase Shin Bet să-l omoare pe Azmi Zrair, șeful operațiunilor Fatah din sudul Libanului.

Ginossar țesea o rețea complicată de minciuni. Înțelegea bine ce solicita comisia. „Băieți, nu vă iluzionați, a spus la una dintre întâlnirile clandestine. Cineva trebuie să fie găsit vinovat aici. Altfel, această comisie nu și-a făcut treaba... Singura persoană care poate fi făcută să fie vinovată este domnul Yitzhak Mordechai”.

Mărturia-cheie a fost cea a comandantului Păsărilor, Ehud Yatom. Shalom, Ginossar și ceilalți au repetat-o cu Yatom de câteva ori în noaptea de dinainte. A spus comisiei: „Eu și șeful Shin Bet am ajuns acolo. Am văzut două grupuri de oameni, la circa zece metri unul de celălalt. Erau între douăzeci și treizeci de persoane

în fiecare grup... Când mi-am făcut loc, am văzut un grup de oameni care astăzi îmi amintește de descrierile sirienilor care ne-au atacat piloții [care fuseseră doborâți deasupra Siriei]. Făceau ce voiau cu mâinile și picioarele. Când l-am văzut pe terorist, i-am dat și eu o palmă. Am fost dus de valul de furie a mulțimii”. A afirmat că nu a zărit vreun membru Shin Bet în mulțime, dar l-a văzut pe generalul Mordechai lovindu-l pe unul dintre teroriști cu pistolul. Yatom a spus comisiei că, atunci când i-au fost înmânați, teroriștii erau într-o stare foarte proastă, iar el i-a dus la spital, unde li s-a declarat decesul. Șeful anchetei, general-maiorul în retragere Meir Zorea, a fost profund impresionat de onestitatea lui Yatom. A fost singurul martor care a mărturisit și chiar și-a exprimat regretul pentru că a plesnit un terorist. Această „confesiune” era, bineînțeles, menită să ascundă un secret și mai mare.

— Pe cine ați văzut că lovea?⁷⁸² a fost întrebat un alt oficial Shin Bet în timpul mărturiei sale, după ce a descris scena la care asistase drept un linșaj.

— Este foarte complicat, greu să-mi amintesc, a răspuns. Singura persoană pe care o țin minte este Yitzhak Mordechai. Loviturile lui s-au auzit până la

⁷⁸² Gidi Weitz, „Afacerea Autobuzul 300” *Haaretz*, 28 februarie 2013.

ceruri.

Un alt martor Shin Bet a spus: „L-am văzut pe Yitzhak lovindu-i peste cap, lovituri serioase”, dar nu a putut identifica pe nimeni altcineva. O serie de martori din agenție au spus același lucru.

Conspiraționiștii au încercat să-l facă și pe Kubi să comită sperjur. Ginossar „a venit la mine să se asigure că voi depune mărturie că l-am văzut pe Mordechai bătându-i până au murit, a spus Kubi. l-am spus că nu am văzut așa ceva. A continuat și a întrebat dacă, din punctul meu de vedere, Avrum nu era prezent în timp ce teroriștii erau bătuți. Am spus că, de fapt, fusese acolo – și fusese chiar primul care să-i lovească. *Dacă este așa, a zis, atunci, din punctul meu de vedere, tu nu ai fost deloc acolo.* Apoi m-au trimis într-o misiune permanentă în Italia. Mi-am dat seama că voiau să fiu cât mai departe posibil de comisiile de anchetă”.

Comisia de anchetă a Ministerului de Justiție a insistat totuși să-l interogheze pe Kubi. A fost adus în secret în Israel și, într-o întâlnire dură cu Avraham Shalom, i-a spus șefului său că nu va întări versiunea lui a evenimentelor. Shalom a strigat: „Aceasta este trădare!” Kubi, care suferise pericole cumplite în cei treizeci de ani ai săi de când era în Shin Bet, a recunoscut că nu a fost niciodată mai speriat pentru viața lui decât în acel moment. „M-am temut că nu voi

ieși viu de acolo”, a spus. A ieșit în viață, dar sentimentele lui trădau abisul în care se scufundase Shin Bet. Într-un final, s-a ajuns la un compromis între Kubi și Shalom, Ginossar și consilierul juridic. Kubi a mărturisit – fals – că fusese ocupat cu interogatoriul și nu văzuse cine i-a lovit pe teroriști.

Depozițiile celorlalți martori – plăsmuite de meseriași talentați ai subterfugiului și confuziei și repetate multe ore – s-au verificat perfect una cu cealaltă. Efectul cumulativ al treisprezece povești identice din partea unor oameni aparent onorabili au produs o puternică impresie asupra comisiilor de anchetă.

Pe 20 mai, comisia de anchetă a emis concluziile: „Reiese clar, din materialul supus investigației, că forțele IDF și personalul Shin Bet nu au primit vreun ordin prin care să fie posibil a se înțelege că cei doi teroriști rămași în viață ar trebui uciși sau molestați”.

Ancheta a crezut complet mărturia lui Avraham Shalom și a menționat că mărturia lui Mordechai, precum și afirmația că nu el a fost persoana care i-a ucis pe teroriști, „nu se potrivește parțial cu o serie de mărturii pe care le-am auzit și este sprijinită în anumite detalii de alte mărturii”.

Comisia nu a stabilit cine i-a omorât pe prizonieri⁷⁸³, dar a recomandat ca poliția militară să facă o investigație împotriva lui Mordechai. Aceasta a dus la o acuzație de omor.

În iulie 1985, ancheta Ministerului de Justiție a dus la concluzii similare. Complotul lui Shalom funcționase. Un om nevinovat va fi judecat pentru crimele lui.

Mordechai a negat cu tărie acuzațiile contra lui, dar aproape nimeni nu l-a crezut.⁷⁸⁴ „Oricare alt om în locul lui Mordechai s-ar fi sinucis”, spunea Ehud Barak.

„Timp de doi ani, eu și familia mea am trecut prin iad”⁷⁸⁵, spunea Mordechai. Din fericire pentru el, totuși, un tânăr și energic avocat militar, pe nume Menachem Finkelstein, care era reprezentantul armatei în comisia de anchetă a Ministerului Justiției, a fost implicat ulterior în procesul care judeca dacă Mordechai trebuia condamnat. Finkelstein, un evreu ortodox cu o înclinație spre detalii talmudice și scepticism, și care ulterior va deveni un proeminent judecător, a examinat dovezile și a simțit că ceva era în neregulă.⁷⁸⁶ „Pe de o

⁷⁸³ Câțiva agenți Shin Bet, între timp, inclusiv Yatom și Kubi, au fost judecați de un tribunal disciplinar intern și achitați. Interviu cu Kubi, 20 septembrie 2017, și Peri, 21 mai 2011.

⁷⁸⁴ Interviu cu Barak, 2 aprilie 2014.

⁷⁸⁵ Interviu cu Mordechai, 28 august 2015.

⁷⁸⁶ Interviu cu Menachem Finkelstein, 18 iulie 2012.

parte, mărturiile celor din Shin Bet erau clare, a spus el. Era de neconceput ca vreunul dintre ei să mintă. Dar această tentativă de a arunca vina pe Mordechai mi se părea ciudată”.

Mordechai recunoscuse că, atunci când cei doi teroriști fuseseră coborâți din autobuz, i-a lovit o dată în timp ce-i chestiona, dar o examinare atentă a tuturor dovezilor arăta clar că verii Abu Jumaa fuseseră predați celor din Shin Bet într-o stare mult mai bună decât afirmau agenții acestui serviciu. Finkelstein s-a luptat împotriva Shin Bet⁷⁸⁷ și a Ministerului Justiției, ambele punând presiune ca Mordechai să fie deferit justiției pentru crimă, și a obținut un certificat medico-legal care spunea că nu exista vreo posibilitate ca loviturile lui Mordechai să îi omoare pe cei doi teroriști, care păreau a fi în bună stare în fotografiile lui Levac. Eforturile lui Finkelstein nu au putut împiedica incriminarea lui Mordechai pentru două capete de acuzare pentru omor prin imprudență, iar Mordechai a trebuit să meargă la proces într-o curte marțială specială. Dar munca avocatului, legală și meticuloasă, a fost vitală în procesul propriu-zis⁷⁸⁸ și, după o singură

⁷⁸⁷ „Lovitură letală și lovitură de natură letală”, Opinia Cartierului General al Curții IDF (arhiva autorului, primit de la „Clopot”).

⁷⁸⁸ Ajutor suplimentar a venit sub forma unui telefon anonim primit în noaptea de dinaintea procesului, acasă la gen.-maior Haim Nadei, care fusese numit șeful

ședință și o audiere rapidă a dovezilor, curtea l-a achitat pe Mordechai.⁷⁸⁹

Acesta părea a fi sfârșitul afacerii Ashkelon. Un om de treabă fusese târât prin noroi, numele i-a ajuns întinat, chiar dacă, în final, a fost absolvit de orice vină. Nu fuseseră expuse secrete Shin Bet și nimeni de-acolo nu a fost tras la răspundere pentru crimă.

Întreaga afacere ar fi fost uitată în întregime, dacă nu ar fi existat trei ofițeri superiori Shin Bet cărora conștiința nu le-a dat pace. Unul dintre ei era Reuven Hazak, directorul adjunct, care trebuia să-l înlocuiască în curând pe Shalom în postul de director Shin Bet. La început, cei trei au încercat să-l avertizeze pe Shalom să nu mai mintă. Peleg Raday i-a spus lui Shalom că „Nixon nu a căzut din cauza prostiei pe care o făcuse, ci din cauza minciunii”⁷⁹⁰. Shalom nu a răspuns. Cu toate că Hazak fusese implicat atunci când începuse conspirația sperjurului, a înțeles mai târziu că nu se putea ajunge la un final decât dacă toți

curții marțiale speciale. Vocea de la celălalt capăt i-a spus lui Nadei că este indus în eroare și că Mordechai nu-i ucisese pe teroriști. Vocea îi aparținea lui Kubi, care avea muștrări de conștiință. Interviu cu Kubi, 11 iunie 2013.

⁷⁸⁹ Mordechai a ajuns general și, după ce s-a pensionat din IDF, a intrat în politică și a devenit ministru al apărării în primul guvern al lui Benjamin Netanyahu, în 1997.

⁷⁹⁰ Interviu cu Peleg Raday, 1 aprilie 1998.

conspiraționiștii, inclusiv el, își dădeau demisia. Shalom a refuzat scurt.

Pe 29 octombrie 1985, Hazak a reușit să obțină o audiență la prim-ministrul Shimon Peres, care îl înlocuise pe Shamir în septembrie 1984, printr-o înțelegere privitoare la rotație, fiindcă partidele lor ieșiseră egale în alegerile pentru Knesset. Peres l-a ascultat cu atenție pe Hazak, care a venit cu o pagină cu notițe, de unde nu lipseau detalii din descrierea omorurilor și acoperirii lor.

— Baza morală pe care Shin Bet se sprijinea pentru a-și îndeplini sarcinile s-a prăbușit⁷⁹¹, i-a spus Hazak lui Peres.

Acesta a răspuns:

— De obicei gândesc înainte să iau o decizie.

Hazaik a plecat cu un sentiment de ușurare, simțind că acuzațiile sale fuseseră luate în serios și că va urma un răspuns adecvat. Dar greșea. Shalom era un tactician mult mai sofisticat. El deja se întâlnise anterior cu Peres și prezentase un cu totul alt scenariu pentru prim-ministru: aceasta era o tentativă de rebeliune din partea a trei răufăcători, al căror scop era să îl dea jos pe el și să preia Shin Bet.

⁷⁹¹ Interviu cu Nevo, 14 ianuarie 2016. *Omorâți-i!* Zeini și Weitz, Canalul 10, octombrie 2011.

Cu sprijinul total al lui Peres, Shalom i-a demis pe cei trei informatori⁷⁹². Au plecat în mod neonorabil din serviciul căruia își dedicaseră viețile, îndepărtați de toți colegii care au fost făcuți să creadă că ei erau trădătorii.

Însă informatorii au contraatacat. Târziu în noaptea de 9 martie 1986, cei trei au mers la biroul principal, aproape gol, al Ministerului Justiției, în Ierusalimul de Est, și au intrat în biroul procurorului general Yitzhak Zamir.

Întâlnirea a durat trei ore și jumătate și cei trei informatori au prezentat întreaga poveste – nu doar uciderea palestinienilor și încercarea de a-i face o înscenare lui Mordechai, dar și execuțiile extrajudiciare, torturile și sperjurul practicat de Shin Bet de decenii.

Procurorului general adjunct, Dorit Beinisch, nu i-a venit să creadă că Peres auzise povestea și nu făcuse ceva:

— La întâlnirea dumneavoastră cu prim-ministrul, ați vorbit și despre mușamalizare?

— S-a vorbit despre tot, a răspuns Hazak.

„M-am simțit de parcă s-ar fi prăbușit cerul⁷⁹³, a spus Yehudit Karp, procurorul șef adjunct pentru sarcini

⁷⁹² Black și Morris, *Israel's Secret Wars*, 406.

⁷⁹³ Interviu cu Yehudit Karp, 7 ianuarie 2016.

speciale. Nu se poate exagera ce s-a întâmplat acolo. Era o subminare grosieră a domniei legii și o corupere a tuturor sistemelor. Nu îmi amintesc un eveniment de o asemenea gravitate în istoria statului Israel”.

Au fost lansate două noi anchete: o investigație a poliției în chestiunea Ashkelon și o cercetare mai largă a practicilor Shin Bet, de către un comitet condus de Karp.

Pentru Shalom, acest lucru reprezenta un dezastru. Supraviețuise celor două anchete, folosind sperjurul și minciuna cruntă, și îi dăduse afară pe cei trei informatori. Dar cei doi deturnători palestinieni morți se întorceau să-l bântuie, iar acum, când întreaga conspirație fusese din nou deschisă, urma să fie mult mai greu pentru el să-i convingă pe investigatori, cu un alt scenariu născocit.

Totuși, Shalom și aliații săi nu s-au retras. În schimb, au lansat o „largă campanie de minciuni, bârfe și au aruncat cu mizerii contra celor trei informatori și contra Ministerului Justiției”, a afirmat Karp. Oficiali de ai ministerului au fost puși sub observație și telefoanele le erau ascultate, într-o încercare de a aduna informații pentru șantaj și pentru a încerca să-și depășească oponentii la capitolul informație. S-au transmis amenințări anonime în mijlocul nopții, iar Zamir a primit gărzi de corp permanente. Într-o noapte, a ajuns

la el acasă o ambulanță de terapie intensivă, cu toate că era perfect sănătos, și o coroană funerară a fost trimisă de asemenea acolo. Ziariștilor li s-a spus de către surse din Shin Bet că unul dintre informatori are o legătură amoroasă cu procurorul general adjunct Beinisch.

„Lucrul uimitor care a ieșit la suprafață atunci a fost puterea nelimitată a Shin Bet⁷⁹⁴, spunea Beinisch. Doar când am avut de-a face cu ea, ne-am dat seama că această putere putea fi îndreptată către oricine, chiar și către sistemul legal, și dacă este necesar, chiar și contra eșichierului politic. Ne-am pomenit mînjiți, expuși, amenințați.” Dar Beinisch, Karp și investigatorii poliției nu s-au lăsat.

Anchetele au continuat în lunile aprilie și mai 1986, în ciuda atacurilor și tentativelor de intimidare. În cele din urmă, Shalom a recurs pur și simplu la a minți sub jurământ⁷⁹⁵. Chestionat de poliție, prima dată a afirmat că ministrul apărării Moshe Arens îi ordonase să-i omoare pe deturnătorii de la Ashkelon. Când Arens s-a întâlnit cu el în 16 aprilie 1986 și a negat răspicat acest lucru, Shalom și-a cerut scuze și a spus: „Am avut impresia că ați dat un astfel de ordin, dar acum că

⁷⁹⁴⁷⁹⁴ Conferință Shin Bet despre „Afacerea Autobuzul 300“, discursul Beinisch, Kibbutz Tzuba, iunie 2004.

⁷⁹⁵ Ministerul Justiției, *Opinie despre chestiunea investigării teroriștilor din Autobuzul 300*, 22.

vorbesc cu dumneavoastră, îmi dau seama că am greșit și nu a fost așa.”

Apoi l-a acuzat pe Shamir, care fusese prim-ministru atunci. Shalom a afirmat că Shamir dăduse, de fapt, ordinul de a-i bate până la moarte pe palestinieni, ordonând apoi, sau măcar aprobând, mușamalizarea care a urmat. Și Shamir a negat așa ceva.

Prins din nou, Shalom s-a prefăcut mai departe. A afirmat că Shamir îi spusese într-o întâlnire din noiembrie 1983 că teroriștii capturați trebuiau omorâți. Shamir a negat și acest lucru. Într-un final, Shalom a ajuns să insiste că i se dăduse mână liberă să decidă ce să facă cu teroriștii – chiar și înainte de un atac dacă nu putea să îl contacteze pe prim-ministru pentru sfaturi.

În mai 1986, procurorul general Yitzhak Zamir insista ca toți cei implicați în afacere să fie judecați pentru omor⁷⁹⁶, obstrucționarea justiției, sperjur și o serie de alte capete de acuzare.

Shalom era prins în corzi. Mai avea doar o carte de jucat.

La sfârșitul lui mai, Shalom se întâlnise cu Yossi Ginossar și cu avocații lor în camera lui Ginossar la Grand Beach Hotel în Tel Aviv. Împreună, au început

⁷⁹⁶ Rachum, *Chestiunea Serviciului Israelian de Securitate Generală*, 101.

să adune o listă a morților. Au lucrat din dosare și din memorie, notând numele, locurile și datele⁷⁹⁷ despre oamenii omorâți de Mossad, AMAN și Shin Bet, în anii de dinainte de deturnarea de la Ashkelon.

„Am stat acolo multă vreme. Totul a intrat în document, cu aprobarea lui Avrum”, își amintește Ginossar.

Pe listă, erau patru diplomați iranieni pe care Mossad-ul îi lăsase să fie torturați și executați în Beirut, de măcelarul falangist Robert „Cobra” Hatem. Erau victimele Unității 504 a AMAN, care „au murit în mod natural înghițind o pernă” și erau îngropați cu fața în jos. Operațiunea Shin Bet avusese loc în iunie 1984, în satul Bidya, unde cincisprezece agenți au sosit în trei Mercedes-uri sedan la garajul deținut de comandantul šiit local, Murshid Nahas, care a fost băgat într-una dintre mașini și i s-a spus, conform unui martor ocular, „Poți să alegi cum să mori”⁷⁹⁸. Trupul său ciuruit de gloanțe a fost găsit ulterior la marginea satului.

Au fost notate numele oamenilor care pur și simplu dispăruseră din teritoriile ocupate, laolaltă cu numele tuturor celor uciși în programul Greutăți. Nu era nicidecum o listă completă – doar trei pagini și șaiszeci

⁷⁹⁷ Interviu cu Weissglass, 23 decembrie 2014.

⁷⁹⁸ *New York Times*, 10 iulie 1984. *Israel's Secret Wars*, 397.

și șapte de nume – și acoperea doar morțile din Liban, Cisiordania și Gaza. Dar era o compilație devastatoare.

Ginossar a numit-o Dosarul Craniilor⁷⁹⁹.⁸⁰⁰ Aparent, era un document legal, menit să demonstreze că ordinul lui Shalom de a-i ucide pe cei doi tineri era și o rutină, și acceptabil, făcând parte dintr-un program aprobat, de asasinate extrajudiciare. În realitate, era șantaj curat, o amenințare implicită că, dacă Shalom și oamenii lui erau condamnați, îi vor lua pe ceilalți cu ei, inclusiv prim-miniștri.

„Am înțeles foarte bine însemnătatea Dosarului Craniilor pe care ni l-au pus pe masă, a spus un fost ministru al cabinetului. Ne era clar că trebuia să oprim isteria generală și să ne asigurăm că personalul Shin Bet implicat nu trebuia să ajungă în fața instanței”.

A fost o manevră șocantă, dar una eficientă. „Mi-am oferit demisia lui Shamir (care reluase postul), spunea Shalom. Mi-a răspuns *Să nu îndrăznești*. Se temea că, dacă o făceam, va trebui să procedeze și el la fel. Așa că el [Shamir] s-a dus să se întâlnească cu Shimon Peres [acum ministru de externe și vice-prim-ministru] și cu Rabin, care era ministru al apărării, cărora le-a spus: «Și voi ați dat astfel de aprobări. Deci, dacă ne lăsați baltă,

⁷⁹⁹ Dkulls Dossiers (trad. din lb. engleză) (n. red.).

⁸⁰⁰ Interviu cu „Elvin“, ianuarie 2013.

pe noi din Likud, vă tragem în jos cu noi»”.

În cele din urmă, s-a ajuns la o înțelegere dubioasă, propusă prima dată de un foarte influent avocat, care îi consilia și pe prim-ministru, și pe șefii Shin Bet. Președintele statului, Chaim Herzog, va oferi amnistie totală tuturor oamenilor Shin Bet implicați, acoperind toate acuzațiile contra lor. Unsprezece oameni au fost astfel achitați, înainte să fie măcar condamnați. Nimeni nu va fi tras la răspundere pentru omorurile de la Ashkelon sau pentru oricare dintre altele. În schimb, singura cerință era ca Shalom să demisioneze din Shin Bet.

Chiar și după ce a scăpat complet, Shalom nu a renunțat la invențiile sale. A scris că acționase „cu permisiune și autoritate”, ținându-se de afirmația că Shamir fusese cel care dăduse ordinul de a-i omorî pe deturnătorii palestinieni. Ca urmare a afacerii, s-a decis ca la toate întâlnirile dintre șefii serviciilor de informații și prim-ministru să fie prezent și secretarul său militar și un/o stenograf/ă care să noteze discuțiile⁸⁰¹.

A doua zi după ce Herzog a semnat amnistia, cotidianul *Hadashot* a livrat o relatare a ce se întâmplase: „Deci gașca asta de oameni s-a așezat la o

⁸⁰¹ Interviu cu Danny Yatom, 7 iulie 2011

masă și, într-un fel asemănător cu întâlnirea unei junte dintr-o țară îndepărtată latino-americană⁸⁰², au luat lațul de la gâtul lor”.

Președintele Herzog, fost șef al AMAN, a apărut actul său într-o declarație de presă, dar numai câțiva și-au dat seama la ce făcea aluzie: „Procesul investigării cazului ar fi necesitat dezvăluirea modului de acțiune

⁸⁰² În 1992, când Rabin a fost ales prim-ministru, Ginossar a cerut să fie numit director general în Ministerul Locuințelor. Rabin a spus că va dificil, din cauza trecutului său. Ginossar nu s-a lăsat. S-a întors spre „Amos”, un oficial superior Shin Bet, și i-a oferit o înțelegere: „Mi-a promis că, dacă îl ajutam să obțină numirea în postul de la Ministerul Locuințelor, îmi va da un post de vârf în minister. Voia să merg cu el la Rabin și să-l șantajăm, spunând că, dacă nu-l numea pe Ginossar, vom dezvălui operațiunile de asasinat pe care le aprobase în anii '70”. Amos l-a dat afară din casă pe Ginossar. Ginossar a făcut o amenințare asemănătoare într-o întâlnire cu ziaristul Dan Margalit, voind aparent ca ea să ajungă la urechile lui Rabin. Margalit a plecat de la întâlnire furios și nu a mai vorbit cu Ginossar apoi, pentru multă vreme. Rabin, totuși, a cedat presiunii lui Ginossar și i-a dat postul pe care era atât de dornic să-l obțină. Dar, după o petiție trimisă Curții Supreme, aceasta a hotărât într-o decizie aspru formulată că „un infractor care a comis sperjur și a pervertit cursul justiției și, făcând acestea, a violat libertatea individuală, cum poate o astfel de persoană să conducă un minister guvernamental? ” într-un final, Rabin i-a dat lui Ginossar un post superior unde Curtea Supremă nu putea interveni: să-i servească drept om de legătură cu Yasser Arafat, o poziție pe care Ginossar, fără știrea lui Rabin, a materializat-o în afaceri private pe scară largă cu liderii corupți ai Autorității Palestiniene, devenind un om foarte bogat înainte de moartea lui în 2004. Interviu cu „Amos”, iulie 2013, și Dan Margalit, 17 ianuarie 2017. Interviu cu Yossi Ginossar, mai 1999. Ronen Bergman, „Omul care a înghițit Gaza”, *Haaretz*, 4 martie 1997. Margalit, *Le-am văzut pe toate*, 180 (în ebraică). Yoel Eisenberg vs. Ministerul Construcțiilor și Locuințelor, Înalta Curte de Justiție 6163/92.

al Shin Bet de-a lungul anilor⁸⁰³. În acest fel, probabil ar fi ieșit la iveală între șaizeci și optzeci de chestiuni asemănătoare din trecut. Ar fi fost bine pentru țară?”

18.

Apoi apăru o scânteie

Într-o tabără aflată nu departe de sediul PLO din Hammam Chott, un oraș-stațiune tunisian, douăzeci și opt dintre cei mai buni soldați de gherilă ai lui Abu Jihad se antrenau de mai bine de un an pentru un atac spectaculos. Planul era să navigheze cu un vapor de la Alger până în largul Tel Aviv-ului, apoi să ajungă în bărci de cauciuc pe plaja de la Bat Yam, o suburbie la sud de oraș.

Vor ajunge la țărm odată cu prima lumină a dimineții, vor deturna un autobuz sau două și îi vor forța pe șoferi să-i ducă la Cartierul General al IDF, în cartierul guvernamental Kirya din Tel Aviv. Vor doborî santinelele de la poartă și vor lua cu asalt incinta, năpustindu-se spre birourile șefului de stat major și al ministrului apărării, omorând cât mai mulți oameni pe parcurs. Apoi, vor captura una dintre clădiri sau vor bloca intrarea și ieșirea către una dintre străzi și vor

⁸⁰³ Chaim Herzog, interviu în *Yedioth Ahronoth*, 27 iunie 1986

ține cât mai mulți ostatici posibil, amenințând să-i omoare pe toți, dacă cererile lor – eliberarea teroriștilor PLO din închisorile israeliene – nu vor fi satisfăcute.

Atacul va avea loc pe 20 aprilie 1985, la două zile după Ziua Comemorativă a Holocaustului și cu patru zile înainte de Ziua Memoriei, una dintre cele mai importante date din calendarul israelian, când toți cetățenii Israelului stau drepti timp de două minute, în timp ce sirenele sună în toată țara, în onoarea soldaților căzuți pentru țară și a victimelor terorii. Abu Jihad voia să le dea israelienilor ceva să jelească: „Vrem să facem ca lumina zilei să devină o noapte întunecată în Tel Aviv”, le-a spus acesta soldaților lui în timpul unei ședințe finale, înainte ca ei să pornească. „Cu ajutorul lui Allah, această zi de Sabat va fi o zi neagră în istoria Tel Aviv-ului, și așa va fi și duminica. În această zi, întregul Tel Aviv se va bloca, fiind martorul unor râuri de sânge, al ruinei și distrugerii.”

Abu Jihad a întins o hartă⁸⁰⁴ a coastei israeliene de la sud de Tel Aviv, marcată cu trei săgeți care arătau punctele de descindere a celor trei bărci: „Le vom ataca sediul central, cu ajutorul lui Allah, iar apoi vom bloca străzile. Pe o stradă, de exemplu, vom ține închiși cinci

⁸⁰⁴ Filmul cu Abu Jihad informându-și luptătorii a fost făcut în 1985 și dat publicității de către Fatah cu ocazia aniversării formării organizației, 1 ianuarie 2012.

sute de oameni – cinci sute de oameni în același timp – și apoi îi vom putea folosi drept monedă de schimb”.

Comandantul militar suprem al poporului palestinian a stabilit un obiectiv clar pentru luptătorii lui:

— Cu ajutorul lui Allah, îl va trimite și pe Sharon acolo. Știm cum arată.

Unul dintre luptători a chicotit:

— Are o burtă mare și rotundă.

— Are o burtă mare și rotundă, a spus Abu Jihad. Oricine țintește bine va fi în stare să-l nimerească. Fie să-i cadă o bombă în cap, cu ajutorul lui Allah. El [Allah] poate să o facă, băieți. Nu este nimic ce Allah nu poate face.

Abu Jihad știa cu siguranță că aceasta era o dorință zadarnică. Sharon fusese demis din postul de ministru al apărării cu doi ani înainte, iar șansele ca în acea zi să fie în ministerul din care fusese scos în mod rușinos erau minime. Dar Sharon era întruparea răului în ochii palestinienilor, iar Abu Jihad simțea că aceasta era cea mai bună cale de a-și încuraja oamenii.

Trecuseră mai mult de douăzeci de ani de când fusese emis de către Mossad primul ordin de asasinat contra lui Abu Jihad. Acesta se stabilise în Tunis, capitala Tunisiei, după evacuarea PLO din Beirut, în

vara anului 1982. Locuia într-o vilă închiriată, nu departe de plajă, la vreo patruzeci de kilometri de ruinele anticului oraș Cartagina. Serviciile israeliene îl țineau sub observație când călătorea în Siria și Iordania și în alte țări din Orientul Mijlociu, dând ordine, încurajându-și și organizându-și trupele și planificând operațiuni contra Israelului. Fiind comandant militar al PLO, pe locul doi în organizație sub Yasser Arafat, Abu Jihad a fost responsabil de multe acte de terorism contra israelienilor, mult mai multe decât orice alt actor palestinian.

A rămas pătruns de fervoare naționalist-revoluționară, acum îmboldită de dorința de a arăta Israelului că PLO era la pământ, dar nu scoasă din luptă, și că încă putea să lovească înapoi și să producă daune serioase. În acest scop, a luat decizia de a începe din nou să plănuiască atacuri în țările occidentale, mai ales în Europa, unde el și Arafat nu acționaseră din prima jumătate a anilor 70. A pus accent pe operațiunile maritime – acelea duse pe nave, cu ajutorul acestora sau în apropierea porturilor.

Astfel, a detașat Forța 17, unitatea specială foarte bine antrenată de gărzi de corp ale lui Arafat, alături de trupa lui proprie de operațiuni speciale, Sectorul Vestic, și divizia navală a Fatah.

Un plan israelian de a-l ucide pe Abu Jihad în

Amman fusese trasat în 1982, dar a fost amânat de câteva ori, de obicei din motive operaționale. Mossad-ul a plănuisit totuși operațiuni care-i aveau ca ținte pe subordonații lui Abu Jihad. Ca urmare a reînceperii activităților operaționale ale Fatah în Europa, Mossad-ul și-a reluat și el acțiunile agresive contra PLO pe subcontinent.

De la dezastrul de la Lillehammer, Cezareea fusese ocupată să-și reconfigureze Baioneta⁸⁰⁵, unitatea sa de asasinate planificate. „Îi spuneam *ascuțirea sabie?*”⁸⁰⁶, spunea Mike Harari, care a adus o serie de schimbări unității, până la retragerea sa în 1980. În noua Baionetă, vechii supraviețuitori ai Holocaustului și foștii asasini din mișcările clandestine anti-britanice nu mai jucau roluri de căpătâi. Starurile erau acum veterani ai unităților combatante IDF⁸⁰⁷, cu experiență bogată de luptă, dotați cu rezerve mari de curaj și îndemânare, cu râvnă chiar, pentru a apăsa pe trăgaci.

⁸⁰⁵ Bayonet, în lb. engl. (n. red.).

⁸⁰⁶ Interviu cu Harari, 23 martie 2014.

⁸⁰⁷ Noua Baionetă a executat prima sa misiune în 25 iulie 1979, într-o casă cu apartamente de pe Riviera Franceză. Când Zuheir Mohsen, liderul organizației palestiniene pro-siriene Al-Saiqa, a ajuns, „Berry” a tras în el patru gloanțe și echipa a plecat. Mohsen a murit ulterior în spital. După moartea lui, Al-Saiqa a încetat activitățile teroriste. Mossad-ul a înregistrat lovitura ca fiind un succes. Interviu cu Issaki, 2 septembrie 2015, Pressler, 6 iulie 2017 și „Sally”, februarie 2015.

La conducerea noii Baionete era „Berry”, un agent Cezareea care ajunsese în Mossad prin serviciul activ din brigada de Parașutiști a lui Ariel Sharon. Colegii lui spuneau că Berry ucidea cu sânge rece și metodic, că inima nu îi stătea în loc nicio clipă.

În august 1983, Abu Jihad l-a trimis pe comandantul adjunct al unității sale navale, Mamoun Meraish, în Grecia, pentru a achiziționa o navă și arme care să fie folosite într-un atac terorist în Haifa. În timp ce se afla pe drum să încheie afacerea în Atena⁸⁰⁸, o motocicletă s-a oprit lângă mașina lui Meraish, la un semafor. Berry, omul de pe locul pasagerului de pe motocicletă, a scos un pistol cu amortizor și a băgat gloanțe în Meraish, până a fost sigur că este mort. Toată această acțiune s-a întâmplat în fața ochilor celor trei copii ai lui, în vârstă de patru, nouă și treisprezece ani, care au început să urle de groază.

Pe 16 august 1984, Zaki Hillo, membru în PFLP al lui George Habash, a ajuns la Madrid cu un zbor de la Beirut. Mossad-ul credea că și el este într-o misiune primită de la Abu Jihad, care îl angajase pentru una dintre operațiunile lui planificate din Europa⁸⁰⁹. A doua

⁸⁰⁸ Interviu cu „Sally”, februarie 2015, și Shmuel Ettinger, 11 februarie 2013. „Palestinian Shot Dead by Gunmen în Athens”, *New York Times*, 21 august, 1983.

⁸⁰⁹ Jumătatea anilor '80 a reprezentat o perioadă de vârf în actele teroriste internaționale palestiniene. Doar în 1985, 105 femei, bărbați și copii au fost uciși,

zi, în timp ce Hillo mergea pe o stradă în centrul Madridului, o motocicletă a trecut pe lângă el și omul aflat pe locul pasagerului l-a împușcat de câteva ori. Hillo a supraviețuit atentatului, dar și-a pierdut posibilitatea de a-și folosi picioarele.

Munzer Abu Ghazala, comandantul ramurii navale a Fatah, fusese ținta ⁸¹⁰ unui număr de încercări de asasinat planificate din partea Baionetei înainte de 21 octombrie 1986, când și-a parcat mașina într-o suburbie din Atena, dându-i lui „Eli” destul timp ca să-și facă treaba. Eli, un asasin cu o predilecție știută pentru dispozitive explozive, și-a strecurat corpul solid sub mașină și a atașat una dintre „Urechile lui Eli”, o bombă letală de creație proprie. Abu-Ghazala a intrat în mașină și Eli, situat acum la o distanță sigură, a apăsat un buton, aruncând în aer mașina și șoferul ei.

În urma acestor lovituri, dar și după ce alte operațiuni din Europa ⁸¹¹ au fost împiedicate prin

iar 433, răniți în aceste acte. Merari și Elad, *Dimensiunea internațională a terorismului internațional*, 29-41 (în ebraică).

⁸¹⁰ Prim-miniștrii Shamir și Peres au aprobat asasinatelor planificate. Totuși, „alegerea țintelor venea de jos, din teren, de la eșaloanele operative, prin șeful Mossad, la prim-ministru”, spune Nahum Admoni, șeful Mossad în perioada 1982-1989. „Nu-mi amintesc un singur caz în care eșalonul politic să îmi fi spus să acționez contra cuiva.” Interviu cu Admoni, 29 mai 2011.

⁸¹¹ Mossad-ul a mai încercat din răspuțeri să-l găsească pe Muhammad Zaidan (Abu al-Aqbbas), un lider al Frontului de Eliberare al Palestinei. Israelienii îl țineau sub observație, dar își lua măsuri extreme de prevedere și nu a apărut

avertismentele trimise de Mossad poliției locale, Abu Jihad a ajuns la concluzia că israelienii aveau agenți în rețelele sale europene. S-a oprit atunci asupra unei operațiuni navale care urma a fi făcută în totalitate din interiorul cartierului său general din Tunis și într-o bază de antrenament din Algeria, într-un secret total. Această operațiune a devenit planul de a captura clădirea Cartierului General și de a lua cât mai mulți ostatici era posibil. În primăvara anului 1985, trupele lui Abu Jihad s-au îmbarcat pe un cargobot închiriat, de 498 de tone, cu motoare diesel și sub standard panamez, numit *Attaviros*.

Abu Jihad plănuise o călătorie lungă pentru trupele sale de comando, din portul Oran din Algeria, spre vest

vreodată ocazia de a-l lovi. Totuși, mulțumită supravegherii amănunțite, în 7 octombrie 1985, Unitatea 8200 a AMAN a interceptat un telefon între Zaidan și o echipă de oameni de-ai lui care au deturnat nava italiană de croazieră *Achille Lauro*, în largul coastei egiptene. Teroriștii l-au ucis pe un evreu american în vârstă, aflat într-un cărucior cu roțile, Leon Klinghoffer, și i-au aruncat trupul peste bord. Ulterior, au fost de acord să lase nava în Egipt, contra unui drum liber spre Tunisia. Israelul a urmărit avionul în care erau și i-au informat pe americani, care au trimis avioane vânătoare pentru a-l intercepta și a-l forța să aterizeze la o bază NATO din Sicilia. Dar italienii l-au eliberat pe Zaidan, care se afla în avion, în ciuda obiecțiilor Statelor Unite. Zaidan a negat că ar fi legat de deturnarea navei, însă șeful de atunci al AMAN, Ehud Barak, apărând pentru prima dată la televiziunea israeliană, a dezvăluit interceptarea făcută de Unitatea 8200 și minciunile teroriștilor. Discursul grijuliu și charismatic, într-o vreme când Israelul avea în continuare tot un singur canal TV, a făcut o uriașă impresie și, spun unii, l-a pus pe calea carierei lui politice. Interviuuri cu Barak, 26 august 2015, și „Cinema”, octombrie 2014.

în Atlantic, pe lângă Capul Bunei Speranțe, pe lângă coasta de est a Africii, prin Strâmtoarea Bab al-Mandeb, și în Marea Roșie. De acolo sperau să se strecoare neobservați prin Canalul Suez, într-un convoi comercial, până ajungeau în apele israeliene.

Fără ca Abu Jihad să știe însă, Unitatea 504 din AMAN avea o rețea de agenți în structura Sectorului Vestic, aripa militară a lui Abu Jihad. De aproape un an, Israelul știa că se pregătea un fel de atac în preajma Zilei Memoriale⁸¹²; pe 24 aprilie, o forță navală de patru purtătoare de rachete și trupe de comando din Flotila 13⁸¹³ au navigat aproape 3000 de kilometri și au aruncat în aer o a doua navă închiriată pentru operațiune, *Moonlight*, când era goală și ancorată într-un doc în Algeria. Și când *Attaviros* a ajuns în Marea Mediterană pe 20 aprilie, două crucișătoare israeliene, purtătoare de rachete și unități de comando ale Flotilei 13, așteptau, la cincizeci de kilometri dincolo de Port Said.

Agenții PLO de pe navă au refuzat să dea curs cererii israeliene de a se preda⁸¹⁴ și au deschis focul asupra

⁸¹² Interviu cu Ettinger, 21 ianuarie 2013 și „Ethan”, ianuarie 2015.

⁸¹³ Interviu cu Ayalon, 14 martie 2016. „Operațiunea Calea Șoimului: Cum a acționat marina în Algeria”, *Israel Deferise*, 8 august 2015.

⁸¹⁴ Interviu cu Oded Raz, 20 ianuarie 2013. Michal Yaakov Itzhaki, „Teroriștii plănuiau să ajungă la Baza Kirya din Tel Aviv”, *Maariv*, 12 aprilie 2013.

uneia dintre navele israeliene. În replică, forțele israeliene au scufundat nava palestiniană, omorând douăzeci de oameni de la bord. Alți opt au fost capturați și duși la clădirea subterană de interogatorii a Unității 504, cunoscută drept „Tabăra 1391”, la nord de Tel Aviv. Locul nu este marcat pe hărți, iar legea israeliană interzice publicarea adresei sale.

Prizonierii au fost dezbrăcați în pielea goală și li s-au pus glugi pe față, apoi au fost legați de perete. Muzica urla în celulele lor⁸¹⁵, astfel încât le era imposibil să doarmă, și erau supuși ocazional bătailor. După patru zile, prizonierii au mărturisit detaliile planului lui Abu Jihad. Au descris cum plănuiau să pună mâna pe clădirea Statului Major General și să-i ia ostatici pe șeful de stat major și pe ministrul apărării. Dacă nu ar fi

⁸¹⁵ O comisie de anchetă statală, condusă de fostul judecător de la Curtea Supremă Moshe Landau, a fost creată ca urmare a dezvăluirilor despre cultura de minciuni și tortură din Shin Bet. Într-o anexă secretă la raportul ei, comisia a hotărât că era permis să se folosească o „presiunea fizică moderată”, în timp ce erau interogați suspecții de terorism. Această formulare a fost interpretată foarte pe larg în regulamentele interne făcute de consilierii juridici ai Shin Bet și ai Unității 504 a AMAN, într-un mod care făcea posibilă folosirea de „măsuri speciale”, un eufemism pentru tortură. Examinatorii Shin Bet și ai Unității 504 au mers apoi câțiva pași mai departe, torturând suspecți, cu proceduri care erau de câteva ori mai agresive și încălcau noile regulamente. Din nou, aceștia erau răniți fizic, supuși unor traume severe. Unii au murit din cauza torturii. Unitatea 504, „Ordin pentru folosirea metodelor auxiliare de interogare”, document actualizat, iulie 1994 (arhiva autorului, primit de la „Clopot”).

existat informațiile precise ale AMAN⁸¹⁶, ar fi fost „un dezastru la o scară pe care nu am cunoscut-o încă”, a spus Oded Raz, ofițer superior AMAN.

Să te bazezi pe informații pentru ca să împiedici doar atacuri aflate deja în desfășurare nu mai era o opțiune acceptabilă.

Imediat după mărturiile extrase de anchetatorii Unității 504, ministrul apărării Yitzhak Rabin a ordonat IDF să planifice două operațiuni contra bazei lui Abu Jihad din Tunis. Rabin, care era una dintre principalele ținte ale atacului dejucat, voia două opțiuni din care să aleagă, ambele fiind mari și zgomotoase. Una era o incursiune de mare amploare care să implice forțe din Flotila 13, Sayeret Matkal și Shaldag (unitatea de comando de elită a aviației). Laolaltă, ar fi fost vreo sută de luptători sub comanda generalului de brigadă Yitzhak Mordechai, bărbatul a cărui viață fusese aproape ruinată de tentativa Shin Bet de a-l scoate ținut ispășitor. Acești oameni vor debarca toți pe coasta tunisiană⁸¹⁷ în bărci lansate de pe nave ale marinei, vor ataca complexul PLO și îi vor omorî pe Abu Jihad și pe oamenii lui.

⁸¹⁶ Interviu cu Raz, 20 ianuarie 2013.

⁸¹⁷ Interviu cu Mordechai, 22 martie 2015, și „Nano”, martie 2012.

Cealaltă posibilitate era un bombardament efectuat de avioanele israeliene. Și Mordechai, și aviația au început să se antreneze așteptând aprobarea cabinetului. Existau probleme tactice și strategice în ambele variante.

Tunisia este la mare distanță de Israel – peste 2000 de kilometri, mai departe decât majoritatea operațiunilor IDF de până atunci. În cazul unui asalt terestru complex și combinat departe de Israel, existau posibilități foarte limitate de a extrage forțele de acolo în eventualitatea în care treaba o lua razna. Avansarea lentă printr-un oraș mare presupunea și un risc crescut al pierderilor din cadrul trupelor israeliene.

Trimiterea de bombardiere, pe de altă parte, era de asemenea riscantă. Israelul suferea de o lipsă gravă de informații privind apărarea antiaeriană și din Tunisia, și din Libia. De când sediul PLO se mutase în Africa de Nord, cu doi ani înainte, Israelul ceruse Statelor Unite informațiile necesare despre instalațiile radar și despre amplasările militare și navale ale celor două țări, dar fusese refuzat. Americanii erau îngrijorați în mod justificat în legătură cu repercusiunile unui atac israelian⁸¹⁸ în afara zonelor imediat învecinate.

Din moment ce nu putea obține informațiile în mod

⁸¹⁸ Interviu cu „David”, octombrie 2015.

oficial, Israelul pur și simplu le-a furat⁸¹⁹. Jonathan Pollard, un evreu american cu vise iluzorii de a deveni spion și a influența cursul istoriei, încercase să se înscrie în CIA, dar fusese refuzat din cauza unei „instabilități emoționale semnificative”. Totuși, agenția nu și-a împărtășit evaluarea cu alte ramuri ale serviciilor americane și Pollard a fost angajat de Marina SUA, unde era considerat un analist genial și un angajat excepțional.

Pollard a afirmat ulterior că fusese martor la „atitudini anti-israeliene printre colegii săi⁸²⁰” și „sprijin inadecvat în domeniul informațiilor pentru Israel”, așa că a încercat să îi facă și pe cei din Comitetul Americano-Israelian pentru Afaceri Publice, și pe Mossad să-l recruteze ca spion. A fost respins categoric de ambele instituții, dar a reușit apoi să fie recrutat de Lakam, ramura de spionaj a Ministerului Apărării. Acronim în ebraică pentru „Biroul pentru Relații Științifice”, această instituție secretă, cunoscută doar unui grup foarte restrâns de persoane, se afla sub conducerea lui Rafi Eitan, care încă era înverșunat că

⁸¹⁹ Directorul Serviciilor Centrale de Informații, Comitetul pentru Contrainformații externe, octombrie 1987, *Cazul de spionaj Jonathan Jay Pollard: analiză a daunelor*, 4 (arhiva autorului, primit de la „Patriotul”).

⁸²⁰ Directorul Serviciilor Centrale de Informații, *Cazul de spionaj Jonathan Jay Pollard*, 5.

nu fusese numit șef al Mossad. „Informația pe care ne-a dat-o Pollard a fost atât de bună, încât nu am putut rezista tentației”⁸²¹, a spus Eitan. Spunea că superiorii lui, prim-miniștrii și miniștrii apărării cunoșteau situația, dar s-au făcut că nu văd⁸²², în fața oceanului de informații pe care l-a dat Pollard.

Din clipa în care a fost recrutat, Pollard a început să scoată pe ascuns mari cantități de documente⁸²³ de la locul lui de muncă și să le ducă pentru a fi fotocopyate la o casă conspirativă din Washington, returnându-le apoi. Aceste documente au primit numele de cod „Materialul Verde” și au fost trimise ulterior în Israel și depozitate în niște seifuri mari la Departamentul de Cercetare al AMAN și la serviciul de informații al aviației.

În iunie 1985, Yossi Yagur, coordonatorul lui Pollard de la Lakam, i-a cerut spionului lui informații disponibile⁸²⁴ despre sediul PLO de lângă Tunis și despre apărarea antiaeriană libiană și tunisiană.

⁸²¹ Interviu cu Eitan, 24 ianuarie 2013.

⁸²² Secretarul militar al premierilor Peres și Shamir, generalul de brigadă Azriel Nevo, neagă ferm că el, care primea toate materialele secrete adresate prim-ministrului, știa despre Pollard sau că Israelul avea un spion în Statele Unite. Interviu cu Nevo, 5 ianuarie 2016.

⁸²³ Interviu cu Shlomo Brom, 27 octombrie 2015.

⁸²⁴ Interviu cu Eliot Lauer, 20 octombrie 2015. Directorul Serviciilor Centrale de Informații, *Cazul de spionaj Jonathan Jay Pollard*, 40.

Pollard a mers la arhivele Serviciului de Informații al Marinei și a împrumutat toate informațiile cerute, care au ajuns în Israel în câteva zile. Yagur i-a transmis lui Pollard mulțumiri de la „cele mai înalte niveluri ale guvernului israelian”, pentru ajutorul său extraordinar în legătură cu informațiile atât de utile raidului care urma.

Cu toate că aveau acum informațiile necesare, Shimon Peres și Yitzhak Shamir, care alternau pe postul de prim-ministru, încă ezitau în a da undă verde operațiunii, ca și ministrul apărării Rabin.

Mordechai a încercat să-l convingă pe Rabin să sprijine propunerea de desant maritim⁸²⁵, fiindcă „este o diferență între un raid aerian și efectul pe care-l obții atunci când ajungi la cineva cu o armă ținută spre capul lui”.

Dar lui Rabin îi era teamă că se va întâmpla ceva neașteptat „și nu i-am putut promite că așa ceva nu se va întâmpla”, a spus Mordechai. Prin comparație, un bombardament aerian ar fi prezentat mai puține pericole pentru aviatori, mai ales după informațiile de mare precizie pe care le furnizase Pollard, dar Israelul împărtășea preocupările strategice ale americanilor. Tunisia nu avea graniță cu Israelul și nici vreun conflict

⁸²⁵ Interviu cu Mordechai, 24 ianuarie 2013.

activ. Invadarea unei țări aparent neutre, pe calea aerului sau terestru, putea avea repercusiuni internaționale serioase.

Mai exista încă un factor extern pentru amânare. Asasinatele planificate, mai ales cele care implică ținte foarte cunoscute, cum era Abu Jihad, nu constituie doar operațiuni militare sau de informații. Reprezintă și unelte politice și sunt, prin urmare, mânate de interese politice⁸²⁶, o metodă utilă pentru a domoli sau a stârni opinia publică. În 1981, de exemplu, sondajele prevedeau o majoritate frumoasă pentru Partidul Muncii de stânga în viitoarele alegeri, până când prim-ministrul Begin, din partidul Likud de dreapta, a ordonat bombardarea reactorului nuclear de lângă Bagdad, unde Saddam Hussein încerca să facă arme nucleare. Acest lucru a fost de ajuns ca să întoarcă balanța în favoarea Likud.

⁸²⁶ Trei ani mai târziu, Abu Jihad aproape a murit din cauza aceleiași strategii electorale, când guvernul condus de Likud făcea presiuni asupra IDF să îl omoare în Amman, capitala Iordaniei. „Era complet transparent, spune Omer Bar-Lev, care comanda Sayeret Matkal pe atunci. Likud îl voia rezolvat [asasinatul contra lui Abu Jihad] înainte de alegerile din iulie, pentru a le câștiga. Eram în fața unui dificil conflict personal și politic.” Tatăl lui Bar-Lev, Haim, fost șef al Statului Major General, era acum un politician important în Partidul Muncii. Succesul fiului lui în a-l ucide pe al-Wazir ar fi avut probabil un efect semnificativ pentru cariera sa. În realitate, acele planuri inițiale au fost amânate în mod repetat mai degrabă din motive operative decât politice. Interviu cu Omer Bar-Lev, 15 noiembrie 2012.

Pe moment, totuși, situația internă era stabilă. Nu era vreo campanie electorală care să necesite ațâțarea opiniei publice cu militarism fulgerător, nici nu exista vreo cerere din partea opiniei publice pentru vreo răzbunare imediată. O amânare pe termen indefinit, în acest caz, părea a fi alegerea evidentă, din moment ce riscurile tactice și diplomatice ale operațiunii erau prea mari și câștigurile prea nesigure.

Dar toate acestea se vor schimba doar câteva luni mai târziu.

În toată această perioadă, și PLO și Israelul erau active în mod special în Cipru și în marea dintre acea insulă și Liban. Abu Jihad folosea Cipru drept rută principală pentru transferul luptătorilor săi înapoi în Liban și ca bază logistică pentru toată zona mediteraneană. Mica insulă a devenit un stup de activitate teroristă, contrabandă și apoi, bineînțeles, de asasinate planificate.

Mossad-ul a profitat de răzmerița declarată de unele elemente Fatah, care au primit sprijin din Siria în lupta lor contra lui Arafat și conducerii lui, și a început să execute o operațiune isteată și usturătoare, în care unul dintre agenții lor se dădea a fi un palestinian care voia să se răzbune pe Yasser Arafat și își oferea serviciile agențiilor siriene de informații. Omul Mossad-ului

dădea biroului sirian de informații din Larnaca, Cipru, știri despre luptători palestinieni care se întorceau în Liban. „Sirienii, care controlau atunci marea și aeroporturile din acea țară, îi așteptau pe palestinieni să ajungă⁸²⁷, îi luau și apoi nu mai erau văzuți vreodată, spunea Yoni Koren, ofițer AMAN pe atunci. A fost o operațiune extraordinar de reușită. Sirienii erau atât de mulțumiți, încât au început să ne plătească pe cap de palestinian. Am reușit să scăpăm atunci de aproape 150 de oameni de-ai PLO”.

Unele dintre navele care navigau din Cipru spre Liban erau oprite chiar de israelieni. Pe 9 septembrie 1985, a venit informația că un grup de înalți oficiali palestinieni vor porni de la Limassol spre Liban în ziua următoare, cu o navă numită *Oportunitatea*^{828, 829}.

La bordul acestei nave era un bărbat pe care Israelul voia să-l elimine de mult: șeful adjunct al Forței 17, Faisal Abu Sharah. Fusesse implicat într-o serie de atacuri teroriste, cel mai serios dintre toate, dacă s-ar fi materializat, trebuind să aibă loc în noiembrie 1979.

⁸²⁷⁸²⁷ Interviu cu Yoni Koren, 22 martie 2013

⁸²⁸ *Opportunity* (în lb. engl.) (n. red.).

⁸²⁹ Informația a fost transmisă Mossad-ului de către agentul Amin al-Hajj, „Rummenigge”, care se relocase, la cererea Mossad, în Cipru și crease acolo o rețea de șoferi, agenți vamali și prostituate, care ofereau Mossad-ului o mulțime de informații despre PLO. Interviu cu Amin al-Hajj, 5 noiembrie 2013.

⁸³⁰ Șeful recrutărilor din Joncțiune, Yehuda Gil, a mers la Pireu, l-a găsit pe agentul vamal cu numele de cod dat de Mossad „Cersei de Aur”, o femeie pe care a convins-o să-i dea informații despre palestinienii care transportau containerele cu stafide prin agenția ei. Abu Jihad, suspectând că Cersei de Aur colabora cu Mossad-ul, a trimis doi dintre oamenii săi să o omoare. Yehuda Gil, care o coordona pe Cersei de Aur, era considerat drept omul „care poate să facă să vorbească un stâlp telefonic”. Dar ulterior s-a dovedit că Gil fusese unul dintre marile rateuri ale aparatului Mossad de recrutare și coordonare a personalului său. În 1974 l-a recrutat pe „Șoimul Roșu”, un general al armatei siriene, și l-a coordonat ca agent timp de mulți ani. În 1996, s-a dovedit că Gil inventa informațiile pe care, chipurile, le-ar fi primit de la agentul său, fiindcă îi era frică să recunoască recrutarea ca fiind un eșec și voia să continue să se creadă că era una relevantă. Aceste informații false au dus de două ori la declanșarea foarte posibilă a unui război între Israel și Siria. Gil nu a fost singurul fiasco de anvergură al Joncțiunii. Ben Zygier, un evreu australian și sionist devotat, a imigrat în Israel și a fost recrutat de Mossad în 2003. Erau zilele frenetice ale mandatului de director al lui Meir Dagan, când existau bugete vaste pentru expansiunea organizației. Aceasta a dus la o reducere a meticulozității cu care erau selectați recruții. Zygier, născut și crescut într-o altă țară, era considerat un candidat ideal. Totuși, după ce a terminat cursul Joncțiunii, în timp ce încerca să intre în firme care făceau afaceri în Iran și state arabe, pentru a recruta surse de informații, s-a dovedit că Zygier nu putea face ce trebuia pentru Mossad. A fost rechemat în Israel cu un sentiment adânc de eșec, cu care se pare că el nu a putut trăi. A încercat să inițieze o operațiune clandestină pe cont propriu și, fără a-și informa superiorii, s-a întâlnit și a încercat să recruteze un membru Hezbollah, pentru a dovedi că putea s-o facă. Totuși, ținta lui a fost mai șireată decât el și l-a păcălit pe Zygier să-i dea informații despre sistemul de comunicații folosit de agenții Mossad, distrugând după aceea două dintre ele. O investigație comună Mossad-Shin Bet a anchetat cazul și Zygier a fost arestat și închis în secret. A fost acuzat, dar s-a sinucis înainte de proces. Bergman, *Operațiunea Șoimul Roșu*, <https://magazine.atavist.com/operation-red-falcon>. Interviuuri cu Yahuda Gil, 30 martie 2015, Dvora Chen, 11 martie 2012, Haim Tomer, 3 martie 2015, „Oktoberfest”, martie 2013 și „Loacker”, decembrie 2016. Ronen Bergman, Julia Amalia Heyer, Jason Koutsoukis, Ulrike Putz și Holger Stark, „Adevărata poveste din spatele *Prizonierului X israelian*”, *Der Spiegel*, 26 martie 2013.

care pleca din portul grec Pireu, la Haifa, cărând câteva tone de stafide, pentru a trimite o cantitate uriașă de explozibili care ar fi bubuit când containerul ar fi fost descărcat. Abu Sarah l-a trimis pe unul dintre aghiotanții săi principali, Samir al-Asmar, să se ocupe de operațiune. Dar departamentul Joncțiune din Mossad a aflat despre atentat, apoi a găsit containerul și echipa palestiniană. O echipă din Baioneta a mers la Pireu și l-a omorât pe al-Asmar. O lună mai târziu, pe 15 decembrie, Baioneta a scăpat de un alt membru al echipei, Ibrahim Abdul Aziz, după ce acesta a ajuns în Cipru, și de un membru al misiunii diplomatice PLO de acolo, care îl găzduia, Samir Toukan. Abu Sarah ar fi trebuit să fie cu ei, dar viața i-a fost salvată, mulțumită unei schimbări din programul lui de întâlniri din acea zi, și a continuat să acționeze încă cinci ani, până când israelienii l-au găsit pe *Oportunitatea*.

Trupele de comando din Flotila 13 au urcat pe navă în largul coastelor Libanului și i-au capturat pe Abu Sarah și pe alți trei comandanți superiori din Forța 17. Apoi i-au dus pe prizonieri la Clădirea 1391 a Unității 504. „M-au făcut să stau cu mâinile pe cap, m-au tras de păr, m-au dat cu capul de pereți, a spus ulterior Abu Sarah. Mi-au spus să mă târăsc pe jos, dezbrăcat aproape complet, și să ling podeaua. Am rămas gol și

au turnat apă rece pe mine, m-au lovit în testicule și m-au biciuit cu bucăți de cauciuc.” Conform actelor medicale livrate curții⁸³¹, bățile și loviturile pe care le-a suferit au fost atât de puternice, încât scrotul i-a explodat.

Arafat a vrut să răzbune capturarea lui Abu Sharah și a oamenilor lui, așa că a răspuns în mod adecvat. Două săptămâni mai târziu, pe 25 septembrie 1985, o trupă a Forței 17 a atacat un iaht israelian⁸³² ancorat în portul Larnaca, a răpit trei civili și a cerut să fie eliberați camarazii lor palestinieni. Dar apoi, fără a aștepta să le fie îndeplinite cererile, nu se știe din ce motiv, i-au omorât pe cei trei ostatici și s-au predat autorităților cipriote.

„Nenorociții au omorât trei israelieni cu sânge rece, i-au împușcat în ceafa, spunea un fost ministru. Bineînțeles, opinia publică israeliană nu ar fi acceptat să stăm deoparte cu mâinile încrucișate”.

A fost convocată urgent o întâlnire a cabinetului israelian. La îndemnul ministrului apărării Rabin, Operațiunea Picior de Lemn⁸³³ – asasinarea lui Abu

⁸³¹ Curtea Supremă, 861/87, *Abu Sharah vs. Curtea Militară Lod*, vol. 42(1), 810. Interviu cu avocatul Amnon Zichroni, 27 ianuarie 2011.

⁸³² Interviuri cu Eran Ron, august 1995, Talia Avner, august 1995 și David Avner, august 1995. Ronen Bergman, „Soarta pilotului”, *Haaretz*, 8 septembrie 1995.

⁸³³ Wooden Leg, în lb. Engl. (n. red.).

Jihad și a comandantului Forței 17 Abu Tayeb, precum și bombardamentul clădirilor Sectorului Vestic și Forței 17 din Tunis – a fost aprobată.

Scopul, după cum a spus Rabin, era de a fi foarte clar „că nu există imunitate pentru niciun element PLO, oriunde în lume. Lungul braț al IDF va fi în stare să ajungă la ei și să-i pedepsească. Israelul va hotărî modalitatea de luptă și locul atacului, exclusiv în conformitate cu propriile sale considerațiuni.”

Doar Ezer Weizman, ministru fără portofoliu în cabinet și fost comandant al Aviației Israeliene, care va deveni ulterior președinte al statului, s-a opus. Pe atunci, purta discuții secrete neautorizate cu PLO.

— Regele Hussein [al Iordaniei] și președintele Hosni Mubarak [al Egiptului] sunt în Statele Unite acum, a spus la întâlnirea cabinetului. Există un efort în desfășurare pentru a avansa procesul de pace. Momentul nu este bine ales.

Peres a răspuns cu sarcasm:

— Și într-o săptămână sau două, va fi mai bine ales?

Pregătirile pentru atac au început imediat⁸³⁴ și, pe 1 octombrie, zece aparate F-15 au zburat spre Tunis, înarmate cu bombe ghidate GBU-15.

⁸³⁴ Erele Weissberg și Lior Yacovi, „Alpha au raportat piloții”. „Forțele teroriste distruse”, *Yisrael Hayom*, 18 septembrie 2015.

În aer mai erau încă două avioane-cisternă Boeing 707, care vor realimenta vânătoarele de două ori. Un alt Boeing servea drept centru de comandă, control și comunicații. Două avioane de spionaj Hawkeye aveau sarcina de a bruiia instalațiile radar din Tunisia, Libia și Algeria. Avioanele F-15 și-au lansat bombe și apoi s-au întors spre Israel. Toate țintele au fost lovite⁸³⁵, inclusiv obiectivul principal: birourile Sectorului Vestic și ale Forței 17. Mai mult de șaizeci de membri PLO și muncitori tunisieni locali au fost uciși, iar șaptezeci au fost răniți.

„Când ne-am întors să plecăm spre casă, am avut un mare sentiment de ușurare, spunea unul dintre piloți. Am urlat tare în carlingă, să-mi eliberez stresul. Zborul spre casă a însemnat mult mai mult decât de obicei. Am văzut țarmurile Israelului cu alți ochi. Eram plin de o exaltare pe care n-o mai simțisem înainte.”⁸³⁶

Prim-ministrul Peres, vorbind la un liceu din Israel după ce au apărut primele rapoarte despre raid, a spus: „Sediile teroriștilor nu sunt imune. Avem dreptul să le atacăm. Asasinii cu sânge rece nu pot fi lăsați să scape. Fiecare faptă a lor are în spate o mână care ghidează și

⁸³⁵ „Tunisian Leader Bitter at the U. S.”, *New York Times*, 3 octombrie 1985.

⁸³⁶ „Rememorarea Piciorului de Lemn, atacul la cea mai mare distanță”, site-ul Aviației Israeliene, <http://www.iaf.org.il/4373-37989-he/IAE.aspx>, September 27, 2011.

organizează.”

Yasser Arafat, care a vizitat mai târziu, în acea zi, clădirile lovite, a folosit ocazia pentru a umfla legenda că viața sa era întotdeauna apărată de miracole.⁸³⁷ „Am fost salvat printr-un miracol de o moarte sigură, a declarat, într-un mod teatral. Eram pe drum spre biroul meu de la sediul din Hammam Chott, care este la un sfert de oră cu mașina. I-am spus șoferului să cotească și să meargă la alt sediu, și acolo am auzit despre raid. Am pus mâna pe telefon și am sunat la Cairo și la Amman. Le-am spus că nu am fost lovit și că voi continua să conduc lupta.”

De fapt, informațiile pe care le avea Israelul spuneau că el nu trebuia să fie în acele locuri în timpul raidului. „Știam unde este reședința lui Arafat, dar am hotărât că nu este o țintă⁸³⁸ și nu am propus-o guvernului”, spunea Yoni Koren din AMAN.

Totuși, sentimentul general de exaltare din Israel a fost amestecat cu o bună doză de dezamăgire. Niciunul dintre comandanții PLO nu fusese în birouri când au lovit rachetele. Abu Iyad, comandantul „Septembrie Negru” și inițiatorul operațiunii de la München contra echipei olimpice a Israelului, având numele prezent

⁸³⁷ „Alpha au raportat piloții”, *Yisrael Hayom*, 18 septembrie 2015.

⁸³⁸ Interviu cu Koren, 22 decembrie 2013.

foarte sus pe lista de ținte israeliană, chiar l-a însoțit pe Arafat în vizita sa, dorind parcă să-i sfideze și mai tare pe israelieni.

Doar un oficial superior, Nabil Ramlawi, a fost ucis⁸³⁹, și el era considerat foarte moderat. Într-adevăr, el avusese legături cu oficiali israelieni în negocieri secrete despre schimburi de prizonieri, fiind unul dintre oficialii PLO care avusese contacte secrete cu ministrul apărării Weizman. Cât despre Abu Jihad, acesta se afla acasă la el, într-o întâlnire, nu foarte departe, și auzise bombele explodând.

Eșecul de a elimina mai mulți lideri PLO⁸⁴⁰ a făcut ca Mossad-ul să inițieze propria sa operațiune punctuală. A început să planifice un „tratament negativ” – un

⁸³⁹ Nbur Ali era înrudit cu prințesa Dina, fosta soție a regelui Hussein și pe atunci soția lui Salah Tamari, comandant superior în Fatah, care era închis într-o închisoare israeliană în Libanul de Sud. Dina și Ali se ocupau serios de organizarea unui schimb de prizonieri între PLO și Israel, rămânând apoi în mijlocul unor canale secrete de comunicare între cele două părți. Interviu cu Gadi Zohar, 8 iulie 2017. Bergman, *Prin orice mijloace necesare*, 83–84 (în ebraică).

⁸⁴⁰ Unii agenți Mossad erau pentru uciderea unei ținte mai puțin faimoase, dar mult mai importante din punct de vedere operativ - adjunctul Sectorului Vestic, Mustafa Liftawi (Abu Firas). Acesta era văzut ca eminența cenușie din spatele atacurilor teroriste, un om care „se îmbăia într-o cadă cu sânge evreiesc”, conform lui Yisrael Hasson, agentul Shin Bet care era responsabil în a-i combate activitățile. Dar, într-un final, șefii Mossad și, ulterior, prim-ministrul au preferat să lovească un personaj și mai emblematic, cineva cunoscut publicului, și nu obscurul și anonimul Abu Firas. Interviu cu Yisrael Hasson, 17 noiembrie 2010, Shimon Shapira, 31 ianuarie 2015, „Sally“, septembrie 2016, și Raz, 20 ianuarie 2013.

eufemism pentru asasinate planificate, folosit în mod curent de Mossad în acea perioadă – care să-i fie aplicat lui Abu Jihad în Tunis. Timp de mai mult de un an și jumătate, Cezareea a explorat o serie de planuri și idei diferite, inclusiv să-i lovească acestuia reședința, cu rachete teleghidate, să-i vândă o limuzină minată printr-un agent dublu și să plaseze un lunetist în centrul Tunisului, pentru a-l împușca atunci când mergea la birou.

Toate aceste idei au fost respinse, ori din cauza numărului mare de civili care puteau fi omorâți în atac, ori din cauza riscului pentru agenții implicați. Tunisia era considerată o „țară-țintă”, ceea ce necesita cele mai stricte măsuri de siguranță pentru personalul Cezareea care activa acolo, și însemna că, după asasinatele planificate, extragerea agenților implicați nu va fi ușoară.

Comandamentul Cezareea a hotărât în cele din urmă că va avea nevoie de puterea de foc și capacitățile de transport ale IDE Mossad-ul a cerut sprijin de la Sayeret Matkal și trupele de comando naval, așa cum făcuse pentru Operațiunea Izvorul Tinereții⁸⁴¹ din Beirut în 1973. Mossad-ul a apelat la șeful AMAN, generalul-maior Amnon Lipkin-Shahak, care era

⁸⁴¹ Spring of Youth, în lb. engl. (n. red.).

responsabil de Sayeret. El însuși comandase una dintre forțele din Izvorul Tinereții și ajunsese ulterior ofițer superior, cunoscut pentru cumpătarea și prudența sa. S-a opus ferm implicării Sayeret în operațiune. Credea că Mossad-ul putea și trebuia să execute singur misiunea⁸⁴² și că „nu era nevoie să fie puși în pericol atâția soldați”. Într-un interviu acordat cu câteva luni înainte de moarte, în 2013, Lipkin-Shahak a spus: „Îmi era clar că putem s-o facem, dar m-am gândit că o mică forță Mossad nu ar fi lăsat aceeași amprentă pe care ar fi lăsat-o un raid de comando, dând de știre tuturor că Israelul a fost în spatele acțiunii”.

Planurile pentru asasinarea lui Abu Jihad și chestiunea în discuție, dacă armata ar trebui implicată, au creat o doză semnificativă de tensiune între IDF și Mossad. Decizia finală putea fi luată doar de politicieni, însă, pentru moment, prim-ministrul Shamir și ministrul apărării Rabin s-au abținut să intervină.

Dar apoi, întreaga situație s-a schimbat complet.

Aproximativ 2,5 milioane de palestinieni (nu a fost făcut vreun recensământ general în acea perioadă) trăiau în Cisiordania și Fâșia Gaza, aflându-se sub

⁸⁴² Interviul cu Lipkin-Shahak, 3 aprilie 2012.

conducere israeliană din 1967. Frustrarea și amărăciunea le crescuseră treptat, an după an. Israelul își deschisese porțile muncitorilor palestinieni și circa 40% din forța de muncă trecea granița zilnic pentru a lucra în Israel, dar erau disponibile numai slujbe pentru munca de jos, cu salarii de mizerie și în condiții dificile.

Muncitorii în construcții și spălătorii de vase palestinieni priveau cu furie cum israelienii înfloreau și atingeau un nivel de prosperitate economică aproape vest-european. În interiorul teritoriilor ocupate, șomajul creștea și erau puține locuri de muncă pentru cei cu studii superioare.

Orașele erau intolerabil de supraaglomerate și autoritățile israeliene nu făceau ceva în direcția îmbunătățirii serviciilor comunitare, nici nu asigurau terenuri pentru construcții și agricultură, pentru a veni în întâmpinarea cerințelor unei populații palestiniene în creștere.

În schimb, Israelul confisca terenuri și instala un număr crescând de cetățeni de-ai săi acolo, o violare crasă a legilor internaționale. Mulți din acești coloniști erau mânați de ideologia că „Marele Israel” aparținea evreilor. Alții pur și simplu căutau un nivel de viață mai bun și profitau de locuințele puternic subvenționate.

După ce înduraseră aceste necazuri, condiții precare și nedreptăți vizibile timp de ani întregi, Cisiordania și Fâșia Gaza erau pe care să explodeze. Dar serviciile israeliene ori nu puteau, ori nu voiau să vadă această stare de fapt. Concentrarea de multă vreme asupra războiului punctual contra PLO și liderilor săi ascunsese furia crescândă a palestinienilor de serviciile de informații israeliene și de politicienii israelieni. Câștigurile tactice ale israelienilor și abilitatea de a localiza și elimina lideri și militanți ai PLO aproape oriunde în lume le dăduseră sentimentul că Israelul putea să-și impună pentru totdeauna, fără urmări, stăpânirea peste milioane de palestinieni din teritoriile ocupate.

Serviciile israeliene mai trecuseră cu vederea o altă împrejurare dramatică⁸⁴³:

O pătură conducătoare tânără, vibrantă și charismatică evoluase în „Palestina ocupată” și funcționa independent și separat de Arafat, Abu Jihad și comandamentul PLO. O majoritate considerabilă a celor din Cisiordania și Gaza sprijinea actele de terorism spectaculoase ale PLO, dar mulți găseau acele desfășurări teatrale de violență a fi din ce în ce mai puțin relevante pentru problemele lor de zi cu zi.

⁸⁴³ Schiff și Yaari, *Intifada: revolta palestiniană*, 44-70 (în ebraică).

Arafat încă era văzut drept părinte al națiunii, însă acțiunile sale, mai ales cele întreprinse acum din îndepărtatul Tunis, nu păreau în stare să aducă prea curând independența promisă de el.

Apoi apăru o scânteie.

Pe 4 octombrie 1987, cinci teroriști periculoși aparținând Jihadului Islamic Palestinian (PIJ⁸⁴⁴) au scăpat din închisoarea IDF din Gaza. Două zile mai târziu, Shin Bet, cu ajutorul agenților locali pe care-i avea în Gaza, i-a localizat pe teroriști într-un apartament din cartierul Sejayieh. O echipă de agenți ai unității Păsări, deghizați în arabi, au ținut apartamentul sub observație. În apropiere, forțe speciale din YAMAM, unitatea antiteroristă a poliției, se pregătea să acționeze, sub comanda lui David Tzur. „Băieții de la Shin Bet i-au văzut intrând în două mașini Peugeot 404, una albă, cealaltă albastru-închis, puternic înarmați, și apoi plecând. I-am urmărit și, în clipa în care ne-au zărit, au deschis focul. I-am ajuns din urmă lângă terenul de fotbal”. Patru dintre teroriști au fost uciși de prima rafală trasă de Yamam. Un al cincilea bărbat, care a scăpat din vehicule, a fost împușcat mai târziu. Un agent al Păsărilor, Victor Arzuan, a fost de asemenea ucis în schimbul de focuri. În mormântarea

⁸⁴⁴ PIJ - Palestinian Islamic Jihad (lb. engl.) (n. red.).

celor cinci palestinieni s-a transformat într-o demonstrație furtunoasă. Protestatarii vociferau pe străzi că cei cinci fuseseră asasinați. Rebeliunea a fost mai violentă decât orice văzuse vreodată IDF în teritoriile ocupate până atunci.

„Dintr-un punct de vedere operațional⁸⁴⁵, spunea Tzur, care a devenit ulterior comandant adjunct în poliția israeliană și șeful regiunii Tel Aviv, localizarea și lichidarea celor cinci teroriști a fost un succes clar pentru YAMAM”. Dar Tzur a recunoscut, totodată, că această realizare tactică, și altele asemenea de-a lungul anilor, orbise serviciile israeliene care nu mai vedeau imaginea de ansamblu și le făcuse „să rateze evenimentele dramatice care urmau să aibă loc”. Chiar și înmormântarea violentă nu a fost văzută decât ca niște erupții locale de furie.

Apoi, pe 8 decembrie, șoferul unui trailer de tancuri IDF a pierdut controlul asupra vehiculului și s-a izbit de o coloană de mașini cu palestinieni care se întorceau în Fâșia Gaza de la lucru, din Israel. Patru au fost omorâți și șapte, răniți. Imediat s-a împrăștiat zvonul că accidentul a fost de fapt un act israelian intenționat de răzbunare pentru înjunghierea fatală, cu două zile înainte, a unui israelian. În mormântările muncitorilor

⁸⁴⁵ Interviu cu David Tzur, 30 mai 2011.

morți s-au transformat din nou în proteste de masă.

Un val de demonstrații a măturat Cisiordania și Gaza în decembrie 1987, marcând începutul revoltei palestinienilor față de stăpânirea israeliană, Intifada⁸⁴⁶. Shin Bet, IDF și guvernul au fost uimiți și „săptămâni întregi nu au reușit să-și dea seama de semnificația protestelor, atât de mult, încât ministrului apărării Rabin nici nu i-a trecut prin cap, atunci când mișcările au început, să-și încheie vizita din străinătate și să se întoarcă în Israel”, spune secretarul militar al prim-ministrului, generalul Nevo.

IDF crezuse ani întregi că putea să-i controleze pe palestinieni cu forțe minime. Dar, când mulțimile dezlănțuite au aruncat cu pietre⁸⁴⁷ în mici detașamente de soldați, care nu aveau echipament de dispersare a demonstranților sau de protecție, aceștia au răspuns cu focuri de armă. Mai mult de o mie de palestinieni au fost omorâți, mult mai mulți au fost răniți, iar poziția internațională a Israelului a intrat în cădere liberă. În fiecare seară, lumea vedea la televizor cum trupele israeliene suprimau într-un mod agresiv mulțimi de palestinieni care cereau independență politică și un sfârșit al ocupației. Ecuația victimei se schimbase

⁸⁴⁶ Interviu cu Nevo, 14 ianuarie 2016.

⁸⁴⁷ „Pierderile din Prima Intifadă”, site-ul B'Tselem (în ebraică), http://www.btselem.org/hebrew/statistics/first_intifada_tables.

complet: Israelul era acum Goliat ⁸⁴⁸, iar arabii palestinieni, în ochii comunității internaționale, deveniseră David, cu praștia lui și pietre. „Intifada⁸⁴⁹, spunea directorul de atunci al Mossad Nahum Admoni, a produs mult mai mult rău politic și daune imaginii noastre decât tot ce reușise PLO să facă în toată existența lui.”

Lipsindu-i un răspuns adecvat răzmeriței și fără o înțelegere reală a cauzelor sale, Israelul s-a orientat din nou spre arma cu care era atât de familiară și despre care mulți credeau că poate schimba cursul istoriei: asasinatelor planificate. Abu Jihad, care supraviețuise deja unor atentate israeliene repetate asupra vieții sale, era din nou ținta principală. Parțial, aceasta se întâmpla din vina laudelor lui. Într-un interviu pentru Radio Monte Carlo, din ianuarie 1988, a afirmat că el a dat ordinul de a începe Intifada. PLO a reiterat ideea în câteva dintre publicațiile sale. Lumea arabă a aplaudat. Conducerea politică a Israelului a considerat declarațiile lui drept adevăr absolut. Șefii structurilor de informații au acceptat, sau cel puțin nu au contrazis autenticitatea lor.

Dar Abu Jihad mințea. Nici el, nici Arafat nu

⁸⁴⁸ Shalev, *Intifada: cauze și efecte*, 19-36.

⁸⁴⁹ Interviul cu Admoni, 29 mai 2011.

dăduseră vreun ordin să înceapă Intifada. Îi surprinsese și pe ei, așa cum surprinsese serviciile israeliene de informații. De fapt, era o revoltă populară și cei care i-au aprins flacăra au fost tineri adolescenți și până în douăzeci și cinci de ani, acționând independent de liderii lor din Tunis. Dar faptele adevărate ale chestiunii nu interesau nici șefii PLO, nici presa arabă, nici serviciile israeliene.

Mai mult decât atât, acel „adevăr” acceptat mult prea ușor, oricât de eronat ar fi fost, era unul atractiv pentru israelieni. Dacă revolta era rezultatul nemulțumirilor acumulate în populația palestiniană din teritoriile ocupate, de-a lungul unor lungi ani de stăpânire militară arbitrară și uzurpare israeliană a pământului lor, trebuiau rezolvate sursele sale primare. Dacă totul era un complot PLO⁸⁵⁰, putea fi terminat pur și simplu ucigând omul din spatele lui.

După ce a început Intifada, ministrul apărării Rabin a ordonat IDF⁸⁵¹ să dea Mossad-ului tot sprijinul de care avea nevoie pentru a plănui asasinarea lui Abu Jihad. Șeful AMAN Lipkin-Shahak „încă nu era convins că o astfel de operațiune mare și complexă era necesară”, dar și-a dat seama că se schimbaseră circumstanțele

⁸⁵⁰ Interviu cu Shamir, ianuarie 1997, și Moshe Nisim, 21 februarie 2013.

⁸⁵¹ Interviu cu “Sally”, septembrie 2016.

politice și și-a retras obiecțiile, cel puțin în etapele de planificare și instrucție.

Între timp, Abu Jihad și Arafat au încercat să se cațere pe valul de simpatie internațională generat de revoltă. În timp ce se derulau pregătirile secrete pentru raidul asupra casei lui Abu Jihad din Tunis, el și Arafat au inițiat propria lor operațiune clandestină, un exercițiu inteligent de relații publice. Au numit-o operațiunea „Nava Întoarcerii”⁸⁵². Ideea era să trimită o navă în Haifa, cu 135 de deportați palestinieni din zonele controlate de Israel, și tot atâția jurnaliști și echipe de filmare câți ar fi acceptat invitația de a acoperi mediatic călătoria și sfârșitul ei dramatic. Liderii PLO voiau ca voiajul „Navei Întoarcerii” să arate ca acela al navei *Exodus*, binecunoscuta navă cu aburi, care dusesese ilegal imigranți israelieni în Palestina de sub mandat britanic, în 1947. Fatah a încercat să țină secrete planurile până în ultima clipă, însă nu a reușit, iar Mossad-ul a primit informații în timp real.

Palestinienii închiriaseră o navă în Pireu, dar proprietarii navei au renunțat, după ce israelienii i-au avertizat că, dacă lăsau proiectul să meargă înainte, navele lor nu vor mai primi niciodată permisiunea să ancoreze în Israel. Ca urmare, PLO a cumpărat din

⁸⁵² „Ship of Return” este denumirea originală din limba engleză (n. red.).

Cipru o navă de transport de construcție japoneză, numită *Sol Phryne*, pentru 600.000 dolari.

A fost convocată o întâlnire de urgență a cabinetului israelian pentru a discuta subiectul, fiind aprobată o operațiune clandestină comună IDF-Mossad, pentru a opri nava *Sol Phryne* „încă înainte de a pleca din portul Limassol”. Se spera că deșurarea planului ⁸⁵³ și omorârea celor care participau „vor produce un sentiment de disperare în rândul conducerii palestinienne, o reducere a acoperirii media din teritoriile ocupate și vor da o lovitură motivației de a continua Intifada” a spus unul dintre miniștrii care au luat parte la acea ședință.

În dimineața zilei de 15 februarie 1988, trei dintre activiștii PLO care fuseseră trimiși de Abu Jihad în Cipru, pentru a organiza călătoria Navei Întoarcerii, au urcat în mașina lor, nu departe de hotelul unde stăteau. Giora Tzahor, șeful Baionetei, și Eli erau în altă mașină, uitându-se la ei, după multe ore intense de supraveghere, în timpul cărora poliția locală aproape că îi dibuise pe israelieni⁸⁵⁴. Când cei trei palestinieni au intrat în mașină și au pornit-o, Eli a apăsat un buton, detonând încă una dintre bombele sale. Cei trei

⁸⁵³ Interviu cu “Elvin”, ianuarie 2013.

⁸⁵⁴ Interviu cu „Pegas”, februarie 2011.

palestinieni au fost uciși.

Optsprezece ore mai târziu, trupe din comandourile navale s-au scufundat sub *Sol Phryne* și au atașat o mică mină magnetică de carena ei. A făcut o gaură într-o parte a navei, care a început să se scufunde. Călătoria Navei Întoarcerii – *Exodul* palestinian – se termina înainte să înceapă.

„Ascultați aici, istoria joacă jocuri ciudate”⁸⁵⁵, a spus Yoav Galant, comandantul trupelor de comando, în timp ce ieșea, cu apa curgând de pe el, din Marea Mediterană, la ora 3.00 dimineața, pe nava militară israeliană care îl aștepta. Se referea la călătoria pe care o făcuse mama lui, Fruma, pe nava *Exodus* cu mulți ani înainte.

Pe 14 martie, cabinetul de securitate israelian, sub conducerea prim-ministrului Shamir, s-a întâlnit din nou să discute uciderea lui Abu Jihad⁸⁵⁶. Aprobarea

⁸⁵⁵ Interviu cu Galant, 19 august 2011.

⁸⁵⁶ Cabinetul se întâlnise ca urmare a infiltrării în Israel a unei trupe de trei teroriști ai Sectorului Vestic din Egipt, în 7 martie. S-a întâmplat să dea de un autobuz care transporta civili, mulți dintre ei fiind mame care lucrau la Centrul de Cercetare Nucleară de la Dimona. Au deschis focul asupra autobuzului, ucigând două femei, și l-au deturnat. „Abu Jihad ne-a trimis! ” a strigat unul dintre deturnătorii din autobuz. Apoi au mai executat un pasager. Câteva clipe mai târziu, au fost uciși de lunetiștii unității speciale a poliției. „În ce mă privește, a spus Lipkin-Shahak, atacul asupra autobuzului *mamelor* a pecetluit

anterioară a eliminării sale de către diferiți alți prim-miniștri de-a lungul anilor, inclusiv Levi Eshkol, Golda Meir și Yitzhak Rabin, nu era validă sub un alt premier. Și chiar dacă același om conducea guvernul, forțele de securitate tot trebuiau să caute reînnoirea aprobării atunci când trecuse mult timp, fiindcă era posibil ca situația politică să se fi schimbat sau prim-ministrul să se fi răzgândit. Aprobarea trebuia dată exact înainte ca un asasinat planificat să fie executat, în momentul în care pregătirea operațională era terminată, chiar dacă primise undă verde cu ceva vreme în urmă. Aparent, „Shamir s-ar fi putut mulțumi cu propriul lui ordin de a-l termina pe Abu Jihad”⁸⁵⁷, spune Nevo. Totuși, Shamir era conștient că Abu Jihad nu era o țintă obișnuită și reacțiile la atentatul contra lui puteau fi ieșite din comun. A decis să nu-și asume singur responsabilitatea și să aducă problema în fața cabinetului de securitate pentru aprobare. Likud și Partidul Muncii au trimis fiecare câte cinci miniștri în comisie. Shimon Peres, șeful partidului Muncii și pe atunci ministru de externe, a declarat că se opunea ferm asasinatului. „Informațiile mele erau că Abu Jihad

soarta lui Abu Jihad. " Interviuri cu Tzur, 30 mai 2011 și Lipkin-Shahak, 3 aprilie 2012.

⁸⁵⁷ Interviuri cu Nevo, 14 ianuarie 2016.

era moderat⁸⁵⁸, a spus. M-am gândit că nu era înțelept să-l omorâm.” Ceilalți patru membri ai Partidului Muncii – inclusiv Rabin, care deja aprobase anterior asasinarea lui Abu Jihad – și-au exprimat îngrijorarea față de condamnarea internațională pe care o va suferi Israelul, dar și pericolul pentru soldații israelieni și agenții Mossad, și i s-au alăturat lui Peres în opoziția față de operațiune. Shamir și cei patru reprezentanți Likud au votat pentru. O paritate însemna că nu va fi vreo operațiune.

Ministrul de finanțe Moshe Nissim, de la Likud, a hotărât să încerce să facă puțină muncă de convingere. L-a rugat pe Rabin să i se alăture în afara sălii de ședință. „Uită-te ce ne face Intifada, i-a spus. Starea opiniei publice este foarte jalnică. IDF a executat în trecut acțiuni cu mare îndemânare și gândire creatoare, dar nu s-a mai întâmplat acest lucru de multă vreme. Trebuie să reînnoim sentimentul în întreaga lume, în comunitatea internațională – dar în primul rând și cel mai important, printre cetățenii Israelului – că IDF este aceeași care a făcut lucruri extraordinare de-a lungul anilor. Trebuie să executăm această misiune de dragul moralului național.”⁸⁵⁹ Politica și decăderea moralului

⁸⁵⁸ Interviu cu Peres, 17 septembrie 2012.

⁸⁵⁹ Interviu cu Nisim, 21 februarie 2013.

național cereau un sacrificiu de sânge. Uciderea lui Abu Jihad, cel puțin așa cum credea Moshe Nissim, era un act mai mult simbolic decât practic.

Rabin a fost convins. S-a întors în sală cu Nissim și a anunțat că își schimbă votul. Cu un vot de șase la patru, Operațiunea Lecția Introductivă ⁸⁶⁰ a primit undă verde.

Nissim, fiul unui rabin șef al Israelului, nu va regreta vreodată că l-a convins pe Rabin. „În întreaga lume, mi-a spus, nu există o altă armată care să fie atât de meticuloasă ca IDF în privința valorilor și normelor de conduită, asigurându-se că oamenii nevinovați nu sunt răniți. Dar există un principiu în Talmud: *Dacă un om vine să te omoare, ridică-te repede și ucide-l tu primul*”.⁸⁶¹

Casa lui Abu Jihad din Tunisia, credeau agenții israelieni, reprezenta locul perfect pentru a-l omorî. Era localizată într-unul dintre cele mai frumoase colțuri ale unei zone noi de case private și străzi late și curate, la doar câteva mii de metri de plajă, ceea ce oferea unei echipe de asasini un acces relativ ușor. Trebuiau evitate sau distrase patrulele poliției tunisiene, dar, altfel, Abu Jihad era apărat de numai doi oameni. „Era un loc

⁸⁶⁰ Introductory Lesson, în original, în lb. engl. (n. red.).

⁸⁶¹ Interviu cu Nisim, 21 februarie 2013.

relativ izolat, slăbuț, apărat, spunea Nahum Lev, comandantul adjunct al Sayeret Matkal. Mai mult decât atât, Abu Jihad se întorcea acolo în fiecare seară când era în țară. Era o poziție superbă pentru o ambuscadă. Abu Jihad pur și simplu nu credea că ar ajunge cineva la el acolo. Mossad-ul acționase în Beirut sau Siria sau Europa, dar niciodată în Tunisia⁸⁶². Deci Abu Jihad se simțea relativ în siguranță”.

Omorârea lui Abu Jihad în propria casă, credeau serviciile israeliene, va fi și convenabil de amenințătoare, sugerându-le palestinienilor că nimeni nu este nicăieri în siguranță, nici măcar în propriul dormitor.

Planul de a-l asasina pe Abu Jihad în Tunisia fusese elaborat de Cezareea în anul precedent. Trei agenți Cezareea, deghizați ca oameni de afaceri arabi, cercetaseră rute dinspre plajă și cartaseră tot cartierul în detaliu. Mossad-ul și Unitățile 504 și 8200 ale AMAN îi urmăriseră mișcările lui Abu Jihad, îi schițaseră deplasările, îi notaseră obiceiul de a cumpăra bilete la mai multe zboruri, pentru a face dificil de știut când și unde va călători. Liniile telefonice de acasă și de la birou îi erau urmărite. Oded Raz, pe atunci ofițer în Divizia de Cercetare AMAN care se ocupa cu

⁸⁶² Interviu cu Nahum Lev, august 2000.

terorismul, spunea că „urmărindu-l pe Abu Jihad, am ajuns să-l cunosc și să-l respect pe omul pe care-l aveam în față⁸⁶³. Adevărat, era terorist, dar și un model ca om de familie și un lider autentic, care avea binele națiunii sale în minte”.

Totuși, conducerea politică și structurile de informații israeliene voiau să-l omoare. Binele națiunii palestinienilor, în accepțiunea lor, constituia o amenințare directă pentru binele propriei lor țări. Așa cum vedeau ei, Abu Jihad era – și asupra acestui lucru nu încap vreo discuție – omul din spatele morții a sute de evrei.

⁸⁶³ Israelienii care monitorizau telefonul lui al-Wazir au auzit o ceartă dură între el și fiul lui cel mai mare, Jihad, care studia administrarea afacerilor. Jihad voia să se alăture luptei armate, dar tatăl lui nu voia să audă de așa ceva și i-a spus să stea în școală și să continue să studieze. „Când statul nostru va fi creat, i-a spus fiului lui, nu va fi nevoie de oameni ca mine, ci mai degrabă de oameni ca tine.” În 2012, am acompaniat un grup de oficialități germane din domeniul administrației într-un tur în Cisiordania, unde s-au întâlnit cu membri ai Autorității Palestiniene. Unul dintre ei, șeful Autorității Monetare Palestiniene, ne-a fost prezentat drept „cel mai important tânăr economist al nostru”. M-a impresionat mult. A vorbit coerent și inteligent, într-o engleză fluentă și, față de alți colegi de-ai lui, s-a abținut să învinovățească Israelul pentru toate relele care se întâmplaseră sau li se întâmplau atunci palestinienilor. În timp ce vorbea, mi-am dat seama că acesta era tânărul student în administrarea afacerilor. Făcuse ce îi spusese tatăl său să facă, se ținuse de studii și chiar devenise unul dintre constructorii economiei din embrionarul stat palestinian. Dr. Jihad al-Wazir își adăugase „Khalil” la nume, după asasinarea tatălui său. L-am abordat după discursul lui și i-am spus despre cartea pe care o scriam și despre înregistrarea conversației cu tatăl lui, păstrată în arhivele serviciilor militare israeliene. A spus că își amintește foarte bine conversația, apoi a început să plângă în hohote. Interviu cu Raz, 13 octombrie 2014.

Ministrul apărării Rabin, militarul minuțios, era îngrijorat de multe detalii ale rutei de scăpare și de siguranța trupelor. Nu mai puțin important, voia să știe ce s-ar fi întâmplat dacă „odată ce ajungem în Tunis cu toată această *armada* și intrăm în casă, iar *pacientul* nostru nu este acolo?” Oamenii din Mossad i-au explicat planul lor de a se asigura că Abu Jihad va fi acasă, înainte să fie dat semnalul de începere a raidului. Rabin era mulțumit⁸⁶⁴ și, cu teritoriile ocupate aflate în haos și cu Abu Jihad, pe bună dreptate sau nu, revendicându-și aportul, Operațiunea Lecție Introductivă a fost autorizată într-un final.

Șeful adjunct al statului major al IDF, Ehud Barak, era comandantul suprem al operațiunii și, cu puțin timp înainte să înceapă, a convocat o întâlnire de planificare la sediul Statului Major din Tel Aviv. Ofițerii AMAN i-au arătat un model la scară al cartierului lui Abu Jihad. Barak a arătat brusc spre casa situată vizavi de cea a lui Abu Jihad.

— Cine locuiește acolo? a întrebat Barak.

— Abu al-Hol, a răspuns unul dintre ofițerii AMAN. Este șeful securității interne PLO.

— Și cine locuiește acolo? a întrebat Barak, arătând o casă din apropiere, dar nu chiar vecină cu a lui Abu

⁸⁶⁴ Interviu cu „Sally“, februarie 2015.

Jihad.

— Mahmoud Abbas – Abu Mazzen, a răspuns un agent Mossad, folosind numele real și numele de războinic al altui înalt oficial PLO.

— Este destul de aproape, a spus meditativ Barak. De ce să nu-l vizităm și pe el? Cu toată această armada imensă care merge în Tunisia, lovim două păsări cu aceeași piatră.

— Ehud, a exclamat un ofițer superior Mossad. Las-o baltă. Va complica doar o operațiune care este deja complicată.

A urmat o scurtă discuție – de fapt, o dispută. Barak a insistat asupra oportunității de a elimina două ținte. O astfel de lovitură, a afirmat, va doborî moralul PLO și ar putea avea un efect de dorit asupra valului de neliniști din teritorii. Reprezentanții Mossad și AMAN s-au opus categoric. „Nu putem garanta că ambele ținte vor fi acasă în același timp, au argumentat ei. Dumneavoastră sunteți comandantul, dar recomandăm să ne ocupăm doar de Abu Jihad. Va fi destul de bine dacă va primi ceea ce merită”.

Într-un final, Barak a cedat. Astfel, a fost salvată viața lui Mahmoud Abbas, succesorul lui Arafat ca șef al Autorității Palestiniene, pe care Barak, printre alții, va ajunge să-l privească în timp drept un partener serios în eforturile de pace.

„Este greu să judeci astfel de evenimente în retrospectivă, a spus Barak. În timp real, din punct de vedere operațional, era foarte ispititor. Pe de altă parte, o lovitură la acel nivel contra liderilor lor urma să legitimeze de fapt atacuri din partea lor asupra liderilor noștri”.

Șase agenți Cezareea au ajuns în Tunis pe 14 aprilie, cu patru zboruri diferite din Europa. Trei dintre ei – doi bărbați și o femeie, călătorind cu pașapoarte libaneze false și vorbind perfect franceza – au plătit cash pentru a închiria două Volkswagen Transporter și un Peugeot 305 sedan, toate trei albe și fiecare de la altă companie.

Mașinile vor fi folosite pentru a-i duce pe oamenii din Sayeret Matkal de pe plajă la casa lui Abu Jihad și apoi înapoi. Ceilalți trei agenți erau umbre: au găsit un pâlc de copaci de unde puteau observa clădirea, pentru a se asigura că Abu Jihad este acasă.

Șoferii vor fi și ei evacuați pe mare cu echipa de asasini, în timp ce umbrele vor pleca din Tunis cu avioane comerciale, la finalul operațiunii.

Între timp, cinci nave israeliene purtătoare de rachete goneau spre Tunisia, ducând trupa de asalt, un spital mobil și echipamente de comunicații puternice. O navă mai mare, purtătoare de elicoptere, dar deghizată într-o navă obișnuită de transport, avea o unitate de rezervă Sayeret pregătită să zboare în misiune, dacă mergea

ceva prost.

Convoiul s-a oprit, pe 15 aprilie, la circa patruzeci de kilometri de coasta tunisiană⁸⁶⁵, mult dincolo de apele teritoriale ale țării. Sub apă, submarinul israelian *Gal* asigura o escortă tăcută și invizibilă. Undeva sus în aer, un Boeing 707 al aviației militare servea drept stație de comunicații, în același timp monitorizând și frecvențele tunisiene, pentru a evita orice fel de problemă. Avea capacitatea de a bruia radarele tunisiene și turnurile de control, dacă era nevoie. Avioane F-15 patrulau și ele în largul coastei, gata să intervină oricând ar fi fost necesar.

Soarele se scufunda în apele de la vest atunci când bărcile de cauciuc s-au lansat de pe marginile navelor. Fiecare avea doi soldați din trupele de comando naval și șase soldați din Sayeret Matkal. Au navigat lin spre coastă, crepusculul transformându-se într-o noapte întunecată, fără lună. La circa cinci sute de metri de mal, șapte soldați din trupele de comando s-au aruncat din bărci și au înotat pe sub apă spre mal. Primul care a pus piciorul pe pământul tunisian a fost comandantul

⁸⁶⁵ Întreaga operațiune a fost planificată și organizată de „Steven”, ofițerul de informații al Cezareea. Interviuri cu Yaalon, 21 decembrie 2016, Barak, 8 martie 2013, Yiftach Reicher, 28 noiembrie 2013, Lev, august 2000, „Sally“, februarie 2015, Ettinger, 21 ianuarie 2015, Galant, 4 septembrie 2014, și Ayalon, 21 ianuarie 2013.

trupe de raid a Flotei 13, Yoav Galant. Plaja era goală. Soldații au marcat un perimetru larg semicircular pentru a-l asigura, în timp ce stabileau contact radio cu bărcile și cu agenții Mossad care așteptau în mașini.

Soldații din comandouri le-au spus agenților Mossad să se apropie de mal, apoi i-au asigurat pe cei douăzeci și șase de oameni din bărci că pot să vină la țărm. Oamenii Sayeret s-au dus repede la vehiculele Cezareea care așteptau și s-au schimbat în haine uscate, aduse în saci speciali impermeabili. Urmau să se strecoare în cartierul lui Abu Jihad îmbrăcați civil – unii ca bărbați, alții ca femei –, apoi să-i între în casă și să-l omoare. Totuși, toți aveau documente de prizonier de război, pentru a dovedi că sunt soldați, în cazul în care erau capturați.

Comando-ul naval s-a împrăștiat cu scopul de a asigura plaja până când se întorcea trupa Sayeret. Cei trei agenți Cezareea care ținuseră casa sub observație au văzut prin binoclurile lor puternice cum mașina lui Abu Jihad a ajuns acasă imediat după miezul nopții. Două gărzi de corp, dintre care una era și șofer, au intrat cu el. Șoferul a stat doar puțin, apoi s-a întors la mașină și a început să moțăie. Celălalt a rămas în sufragerie câteva clipe, după care a coborât la subsol și s-a culcat. În alt dormitor, băiețelul lui Abu Jihad, Nidal, dormea în leagăn. Soția lui, Intisar, și fiica lor de

șaisprezece ani, Hanan, îl așteptau în dormitor. Intisar își amintește discuția lor: „Eram foarte obosită. L-am întrebat dacă era obosit și a spus că nu. L-am spus să vină la culcare și mi-a răspuns că mai are încă o mulțime de treburi de terminat. S-a așezat la biroul din dormitorul nostru și a scris o scrisoare conducerii Intifadei. Hanan era cu noi în cameră. A întrebat-o ce făcuse peste zi. Ea a spus că a fost la călărit. Apoi și-a amintit că voia să-i povestească un vis pe care îl avusese cu o noapte înainte. Visase că era în Ierusalim cu câțiva prieteni. Se rugau într-o moschee și apoi deodată soldații israelieni i-au scos de acolo și i-au gonit. Ea a fugit și a tot fugit, până când a ajuns dincolo de zidurile orașului și apoi l-a văzut pe tatăl ei. L-a întrebat unde merge și Abu Jihad i-a spus că merge la Ierusalim. Ea l-a întrebat cum putea intra în Ierusalim, fiindcă era plin de soldați israelieni. El a răspuns că va intra călare pe un cal alb. După ce ea a terminat de relatat visul, Abu Jihad și-a dat jos ochelarii și a spus: *Oh, Hanan, da, da, sunt pe cale să merg spre Ierusalim.*”

A sunat telefonul din vilă. Abu Jihad a răspuns. Agenții israelieni care ascultau linia au auzit cum aghiotantul care se ocupa de călătoriile sale îi spunea că are un loc la un zbor spre Bagdad, care pleca din Tunis imediat după ora 3.00 în acea noapte. Aceasta era o problemă pentru israelieni. Plănuiseră să intre în casa

lui Abu Jihad pe la 1.30, să fie cât mai siguri cu putință că toată lumea dormea. Dar, dacă nu acționau până atunci, era posibil ca ținta lor să fie deja pe drum spre aeroport. Nu puteau aștepta atât. Operațiunea trebuia să aibă loc imediat. Yiftach Reicher, șeful Departamentului de Operațiuni Speciale, aflat de asemenea la postul de comandă maritim, l-a contactat prin radio pe comandantul Moshe Yaalon⁸⁶⁶. Au vorbit codat și în engleză, în cazul în care conversația era interceptată.

Reicher: *Bogart, aici Richard. Poți părăsi stația. Poți părăsi stația. Fă-o repede. Repet: fă-o repede.*

Apoi Reicher și-a dat seama că, deoarece Abu Jihad se pregătea de zbor, și el și oamenii lui vor fi cel mai probabil treji.

— *Bogart, a spus, aici Richard. Fiindcă șeful pleacă, vreau să-ți spun că sunt oameni care nu dorm la birou.*

Yaalon: *Ok, Richard, înțeleg.*

Reicher l-a sunat pe unul dintre agenții Cezareea care urmăreau casa din copaci:

— *Willy, ceva noutăți la birou, inclusiv mașina roșie?*

Willy: *Negativ.*

Reicher: *Bogart este pe drum. Înainte să intre în birou, te*

⁸⁶⁶ O înregistrare a conversației a fost transmisă public, la emisiunea Uvda pe Canalul 2, pe 27 mai 2013.

va suna. Dacă se schimbă situația, să-i spui, fiindcă are nevoie de undă verde. Undă verde de la tine.

Cele două Transporter au dus în cartier douăzeci și șase de oameni din Sayeret Matkal, înarmați cu Micro-Uzi și pistoale Ruger 22 cu amortizoare și cătare laser. Doi agenți Cezareea, un bărbat și o femeie, mergeau cu Peugeot-ul la câteva sute de metri în față, pentru a cerceta drumul și a se asigura că forța principală nu va da peste ceva neașteptat.

Toate cele trei vehicule s-au oprit la câteva sute de metri de casă. Comandoul a început să avanseze încet. Dar tot trebuia făcută o identificare finală și pozitivă. Observatorii văzuseră mașina lui Abu Jihad sosind și i-au zărit și pe el, și pe gărzile sale de corp, intrând în casă. Conform protocolului semnat de Rabin însă, toate acestea nu erau de ajuns.

Trei vorbitori fluenți de arabă din Unitatea 8200, care fuseseră cooptați în Mossad pentru misiune, studiaseră sute de ore vocea lui Abu Jihad și expresiile sale. Purtând căști, au stat în buncărul de comandă din Tel Aviv, în timp ce tehnicienii au făcut o legătură telefonică cu reședința al-Wazir printr-o centrală din Italia, modul prin care el comunica în general cu teritoriile ocupate.

Tehnicienii au pus zgomote de mulțime în fundal.⁸⁶⁷

— Ya, Abu Jihad, a strigat unul dintre experții în voci în receptor. L-au arestat pe Abu Rahma! Și acum nenorociții vor să ducă întreaga familie la închisoare!, apoi a adăugat o înjurătură arabă: „*Inshallah yishrbu waridat al-nisa!*” („Să bea sânge menstrual!”).

Abu Jihad a încercat să-l calmeze pe vorbitor, pentru a obține mai multe detalii. Între timp, tehnicienii din Tel Aviv au ținut conversația mergând, până când toți trei experții au ridicat mâinile, pentru a indica faptul că identificaseră sigur vocea.

— Lecție Introductivă, aveți undă verde, a sunat mesajul prin radio al buncărului de comandă din Tel Aviv, către postul de comandă de pe mare.

Mesajul a fost imediat transmis forței de pe uscat. Nahum Lev și alt soldat îmbrăcat în haine de femeie au pornit primii. Lev ținea o cutie mare, aparent de bomboane, dar înăuntru era un pistol cu amortizor. A mers la garda care stătea în mașină lângă casă, i-a arătat broșura unui hotel și l-a întrebat cum să ajungă acolo. Santinela a studiat broșura. Lev a apăsat trăgaciul și l-a împușcat pe bărbat în cap.

⁸⁶⁷ În ziua anterioară, Shin Bet îl arestase într-adevăr pe Faiz Abu-Rahma, avocat și vărul lui Abu Jihad. El mai fusese arestat anterior, dar întotdeauna pentru interogatoriu, după un atac terorist. De această dată, a fost doar un pretext pentru telefonul care a urmat la câteva ore mai apoi.

Lev a dat semnalul restului grupului. Câțiva au avansat cu un cric hidraulic pentru a forța deschiderea ușii. În ședințele de antrenament, ușa se deschisese fără zgomot. Acum însă, a scârțâit. Luptătorii s-au încordat. Dar nu a apărut nicio reacție din partea casei adormite. Unul dintre cei de acolo le-a semnalat celor din mașini că drumul este liber. Restul luptătorilor au luat poziții în jurul casei. Unul s-a instalat în curtea din spatele casei.

Soldații din Sayeret Matkal s-au năpustit pe ușă și în holul de jos. Câțiva s-au dus repede în subsol, unde al doilea paznic tocmai se trezise. L-au împușcat înainte să aibă timp să-și ia arma. Apoi au văzut un al doilea bărbat – grădinarul tunisian al familiei⁸⁶⁸, care se

⁸⁶⁸ Chestiunea dacă era necesar sau permis să-l omoare pe grădinar a rămas deschisă și a fost subiect de argumentări în Sayeret, chiar și după ce operațiunea s-a încheiat. Agenții Sayeret Matkal aveau permisiunea să îi omoare pe acei civili care ar fi putut raporta prezența lor în teritoriu inamic – un mandat de a ucide, modificat. Anterior, la sfârșitul lui 1978, o trupă Sayeret sub comanda unui ofițer numit Shai Avital avusese o misiune desfășurată foarte adânc în interiorul unei țări arabe extrem de ostile. Au dat de un cioban care avea grijă de turma lui. Membrii trupei s-au oprit și l-au legat fedeleș pe cioban, fără ca acesta să mai poată mișca. Dar apoi a izbucnit o ceartă între Avital și superiorii lui din postul de comandă. Șeful de stat major Eitan i-a ordonat să-l omoare pe cioban, în timp ce Avital insistă să i se cruțe viața. „Cum să-l omor?” pleda Avital, care se născuse într-o comunitate agricolă și studiasse la un liceu agricol. „Este țăran ca noi.” Eitan a insistat. În cele din urmă, unul dintre soldați s-a ridicat și l-a împușcat în cap pe cioban, i-a aruncat trupul într-un puț din apropiere și i-a spus lui Avital, care privea uluit: „Asta este. Cearta e gata. Putem continua cu misiunea”. Doron Avital, soldat și ofițer în Sayeret, cu un doctorat în filosofie, a

hotărâse să doarmă acolo peste noapte. L-au împușcat și pe el.⁸⁶⁹

„El chiar nu făcuse nimic, a spus Levi. Dar, într-o astfel de misiune, nu ai de ales. Trebuie să te asiguri că orice potențială opoziție este neutralizată.”

Sus, soția lui Abu Jihad, Intisar, s-a trezit la sunetul vocilor de bărbați care strigau jos. Abu Jihad ședea la biroul lui. S-a ridicat repede și a luat un pistol din dulap.

— Ce s-a întâmplat? I-a întrebat Intisar. Ce s-a întâmplat?

Un membru Sayeret Matkal, îmbrăcat în negru, cu fața mascată, a ajuns în capul scărilor. Lev, comandantul, îl urma îndeaproape. Abu Jihad și-a împins soția mai adânc în dormitor. Primul israelian l-a împușcat. Abu Jihad căzu. Apoi Lev a tras o rafală lungă⁸⁷⁰. Abu Jihad era mort. Intisar s-a târât la soțul ei

transformat cererea lui Shai Avital într-o dogmă doctrinară. În 1994, când era la comanda Sayeret, în timp ce se trasau planuri pentru a-l răpi pe un membru Hezbollah, numit Mustafa Dirani, a decretat: „Dacă omorâm civili libanezi în această operațiune, vom pierde justificarea morală pentru a o fi efectuat”. Interviu cu „Lenin”, decembrie 2016, Avital, 29 decembrie 2010, și Halevi, 12 octombrie 2010. Bergman, *Prin orice mijloace posibile*, 381 (în ebraică).

⁸⁶⁹ Interviu cu Lev, august 2000.

⁸⁷⁰ Interviu cu Lev, august 2000, Reicher, 28 noiembrie 2013, „Sally”, februarie 2015 și Yaalon, 21 decembrie 2016. Conform unor mărturii, Lev nu a tras spre Abu Jihad, ci a stat în afara casei în timpul operațiunii, asigurând perimetrul. *Uvda*, Canalul 2, 27 mai 2013.

și l-a îmbrățișat. Un soldat i-a pus un pistol în spate și a lovit-o tare de perete. Era sigură că o împușcaseră. De fapt, fusese luată din drum tocmai pentru a nu se trage în ea. Un al treilea soldat a apărut și l-a împușcat din nou pe Abu Jihad. A rămas alături și un al patrulea israelian l-a împușcat și el.

Nidal, copilașul, s-a trezit și țipa. Intisar era sigură că și el a fost lovit. O voce de jos striga „*Aleh! Aleh!*” – Mai repede! mai repede!

În sfârșit, locotenent-colonelul Yaalon s-a proptit deasupra cadavrului și a tras, al cincilea om care făcuse asta.

— *Bas!* a strigat Intisar. [Destul!].

Abu Jihad fusese împușcat de cincizeci și două de ori. La douăzeci și trei de ani după ce Golda Meir semnase prima foaie roșie contra vieții lui, Abu Jihad era mort.

Amintindu-și de asasinat mulți ani mai târziu, în 2013, Yaalon, pe atunci ministru al apărării, spunea: „Ascultă, cu siguranță nu a fost o imagine plăcută. Femeia stătea acolo, vrând să se arunce înainte, și nu se mișca doar fiindcă unul dintre oameni ținea o armă ațintită spre ea, iar noi trăgeam în soțul ei fără oprire. Este imposibil să spun că nu m-a deranjat sau nu m-a făcut să mă simt foarte jenat. Pe de altă parte, îmi era clar că acest lucru trebuia făcut, cu toate că s-a întâmplat în fața soției și fiicei”.

Yaalon nu a avut totuși regrete. A numit operațiunea „lovitura perfectă”⁸⁷¹ și a adăugat, cu cinismul său caracteristic: „Nu înțeleg de ce se spune că noi, Israelul, pierdem războiul pentru minți. Dacă eu pun un glonț între ochii lui Abu Jihad, exact în mijlocul minții lui, asta nu se cheamă că am câștigat?”

Toți israelienii au scăpat din Tunisia nevătămați.⁸⁷² Poliția a fost ocupată să răspundă multor telefoane de intoxicare făcute de agenții Cezareea, despre mai multe mașini care goneau de la casa lui Abu Jihad către centrul Tunisului – exact în direcția opusă față de cea în care o luaseră asasinii. Poliția a instalat blocaje și a percheziționat zeci de mașini. Trei ore mai târziu, au găsit abandonate pe plajă cele trei mașini închiriate, două Volkswagen-uri și Peugeot-ul.

A doua zi după-amiază, Shamir a fost întrebat de un reporter despre implicarea Israelului în asasinat. „Am auzit despre el la radio”⁸⁷³, a spus sec.

⁸⁷¹ Interviu cu Yaalon, 21 decembrie 2016.

⁸⁷² În submarinul care a dus trupa în și din Tunisia, *Gal*, relațiile dintre echipaj și comandantul adjunct nu erau deosebit de prietenoase. Pe drumul spre casă, cineva a pus următorul mesaj pe afișier: „Ultrasecret/ Către: Yasser Arafat/Stimate domn/ V-am omorât adjunctul! Acum voi îl omorâți pe al nostru! / Salutări, echipajul vasului israelian *Gal*”.

⁸⁷³ Acea tăcere oficială a continuat timp de decenii. În 2012, în timp ce scriam această carte, după ce am amenințat că voi înainta o petiție Curții Supreme,

Abu Jihad a fost înmormântat câteva zile mai târziu, cu onoruri militare. Devenise martir. Yasser Arafat a mers în spatele sicriului cu văduva acestuia, Intisar, și cu fiul ei mai mare, Jihad.

La momentul respectiv, israelienii au considerat uciderea lui Abu Jihad drept un succes enorm. „Rabin mi-a mulțumit ulterior fiindcă l-am convins, spunea Moshe Nissim. *Nici nu poți ști câtă dreptate ai avut, mi-a zis. Oamenii mă ovaționează, îmi strâng mâna, îmi arată că apreciază ce am făcut. Câtă bucurie a adus națiunii!*⁸⁷⁴ *Moralul ridicat – cât este de binevenit pentru forța noastră de intimidare.*”

Într-adevăr, moartea lui Abu Jihad a reprezentat o lovitură dură pentru PLO. Abu Jihad era un comandant experimentat și șiret, iar fără el Fatah a fost capabilă să lanseze atacuri cu mult mai puțin reușite contra Israelului.

Dar motivul imediat și oficial de a-l ucide a fost să

contra cenzorilor militari, Cenzorul mi-a permis să public unele dintre detaliile asasinatului în Yedioth Ahronoth (<http://www.theguardian.com/world/2012/nov/01/israel-acknowledges-killing-palestinian-deputy>). Ca urmare a publicării, comandantul Sayeret Matkal le-a scris o scrisoare tuturor veteranilor unității, cerându-le ca „mantia secretului din jurul activității operative clandestine a unității să fie reinstalată, și ca unitatea să fie lăsată în afara treburilor presei”. Walla News, 2 decembrie 2012, <https://news.walla.co.il/item/2592534>.

⁸⁷⁴ Interviu cu Nisim, 21 februarie 2013.

calmeze Intifada – și, din acest punct de vedere, asasinatul nu a reușit să-și atingă scopul. De fapt, asasinatul planificat a avut exact efectul opus: eliminarea lui Abu Jihad a slăbit mult conducerea PLO, dar a întărit-o pe cea a Comitetelor Populare din teritoriile ocupate, care erau adevărații lideri ai răzmeriței. Și Israelul încă nu avea un răspuns față de valurile de protestatari sau față de valul crescând de condamnare internațională.

Privind retrospectiv, mulți israelieni care au luat parte la operațiune o regretă acum. Unii cred că prezența puternică a lui Abu Jihad avea un efect de obiectivitate și de cumpănare asupra lui Arafat și că vocea lui ar fi fost foarte benefică după crearea Autorității Naționale Palestiniene, în 1994. Dacă adoratul și charismaticul Abu Jihad ar fi fost în viață, Hamas probabil nu ar fi fost în stare să-și consolideze poziția și să acapareze largi părți ale populației palestiniene.

Amnon Lipkin-Shahak, șef al AMAN în perioada asasinatului, ulterior șef al Marelui Stat Major, spunea că, într-o lume ideală, „dacă am fi știut că, la scurtă vreme după eliminarea lui Abu Jihad, PLO o va lua pe calea diplomatică, atunci probabil că am fi făcut un raid în casa lui și, înainte de toate, am fi discutat cu el despre atitudinea sa față de un compromis cu Israelul,

și doar apoi am fi hotărât dacă îl omorâm sau nu. Uitându-ne în urmă, absența lui este evidentă într-o anumită măsură. Ar fi putut să își aducă o contribuție semnificativă la procesul de pace”⁸⁷⁵.

19.

Intifada

Pe 23 iunie 1988, o echipă de la ABC News a venit în satul palestinian Salfit, pe pantele dealurilor Samariei din Cisiordania. În acel moment, teritoriile ocupate erau încă în spasmele turbulente ale Intifadei. Proteste violente, atacuri teroriste, pietre și cocteiluri Molotov reprezentau întâmplări zilnice. Mulți morți de ambele părți. Prea internațională era atrasă de acțiune.

În micul sat Salfit locuia familia Dakdouk. Unul dintre fii lor, Nizar, figura pe locurile fruntașe ale listei de urmăriți Shin Bet, cu toate că avea doar optsprezece ani. Informațiile secrete indicau faptul că era liderul unei găști de adolescenți care aruncau bombe cu benzină în autobuzele israeliene. Răspunzând provocării cu o formă de pedeapsă colectivă folosită des în acea perioadă, IDF demolase casa familiei Dakdouk în 16 iunie. A doua zi, televiziunea israeliană

⁸⁷⁵ Interviu cu Lipkin-Shahak, 3 aprilie 2012.

a transmis un interviu cu Nizar și mama lui stând lângă ruinele casei lor. Cu un zâmbet, Nizar a negat toate acuzațiile contra lui, dar nu a obiectat puternic atunci când reporterul a sugerat că era considerat un erou local. Era evident că nu-l deranja atenția presei.

Când o altă echipă de la ABC News a venit după o săptămână și a întrebat familia dacă putea să-i ia un interviu lui Nizar, acesta a apărut în câteva minute. Reporterul a explicat că fusese impresionat de interviul acordat de el televiziunii israeliene și voia să producă o poveste consistentă despre el. Echipa a sugerat ca interviul cu Nizar să aibă loc pe vârful unui deal de deasupra satului. Nizar a fost de acord, dar le-a cerut să aștepte câteva minute, să-și schimbe cămașa.

— Nu este nevoie, a spus reporterul, cât se poate de prietenos. Am o rezervă de cămăși curate în dubă. Ce mărime porți?

Măgulit de atenție, ca orice tânăr, Nizar a intrat într-una dintre cele două dube ale echipei TV, ambele având însemne de presă și logo-ul ABC. Toți au urcat pe deal pentru interviu. Când Nizar nu s-a mai întors acasă peste câteva ore, familia a început să se îngrijoreze. A doua zi dimineată, au sunat la biroul ABC din Tel Aviv. Oamenii de la biroul de știri au fost surprinși să afle că Nizar dispăruse. De fapt, surpriza a constat în aflarea veștii că fusese cineva de la

televiziunea lor în Salfit. O investigație rapidă a dovedit că, de fapt, nu fusese nimeni de la ABC care să-l ia pe Nizar. ABC suspecta serviciile israeliene.

Roone Arledge, președintele departamentului de știri al ABC, l-a contactat pe prim-ministrul Yitzhak Shamir. Prietenia dintre cei doi i-a garantat accesul, dar Arledge era furios. Acțiunea celor din Shin Bet, a spus, „prezintă un grav pericol pentru siguranța ziariștilor adevărați”. A cerut „să se facă imediat o investigație pentru a se vedea cine a autorizat o astfel de acțiune⁸⁷⁶” și să „se afirme că nu este politica guvernului israelian să pozeze drept ziariști pentru oricare motiv” Shamir nu știa nimic despre incidentul de la Salfit, dar și-a dat seama că aceasta era o chestiune care putea deveni foarte repede un scandal de proporții majore și a convocat o întâlnire chiar în acea seară cu șefii structurilor militare și de informații.

Intifada se caracteriza prin două feluri de activități palestiniene contra ocupației israeliene: proteste populare uriașe și acte de terorism contra soldaților și coloniștilor israelieni. În 1986, general-maiorul Ehud Barak, pe atunci șeful Comandamentului Central IDF,

⁸⁷⁶ Interviu cu Uri Bar-Lev, 17 decembrie 2015, Avital, decembrie 2010, Nevo, 5 ianuarie 2016, și Avraham Pazner, 19 martie 2016. „Israel Mounts Inquiry into a Charge by ABC“, *New York Times*, 7 iulie 1988.

împreună cu șeful departamentului de operațiuni al Statului Major, general-maiorul Meir Dagan, au creat o unitate foarte secretă, Duvdevan⁸⁷⁷ („Cireășă”, în ebraică), pentru a combate teroriștii din Cisiordania. Unitatea a fost pusă acum în acțiune. Luptătorii ei erau Mistaravimi care lucrau sub acoperire mult în adâncul teritoriului palestinian, în general pozând drept arabi, și asasinau oameni de pe lista de căutați. Nucleul Duvdevan⁸⁷⁸ cuprindea soldați din unitățile de elită a IDF, mai ales din comandourile navale. Trupele Duvdevan dovedeau capabilități operaționale excepționale, datorită antrenamentului lung și dur pe care îl făcuseră, care includea instrucție specială pentru a se familiariza cu teritoriile și hainele arabe și cu tehnicile de deghizare. Erau capabili în mod special de a se amesteca în mulțime când erau în medii palestinienne aglomerate și ostile, chiar și în sate mici unde străinii atrăgeau imediat atenția. Duvdevan fusese cea care pozase în echipă ABC și îl răpise pe Nizar Dakdouk în Salfit.

Înainte de această operațiune, oamenii aleși pentru misiune – unul dintre ei născut și crescut în Canada și altul din Statele Unite – făcuseră câteva zile de

⁸⁷⁷ Interviuri cu Barak, 26 august 2015, și Dagan, 20 iulie 2013

⁸⁷⁸ Interviu cu Galant, 7 iulie 2011.

instrucție intensă la studiourile de televiziune ale statului din Ierusalim. Învățaseră cum funcționează o echipă de televiziune, cum se face un interviu, cum se folosește o cameră și cum sunetistul ține microfonul. Televiziunea israeliană le-a împrumutat și echipamentul. Shin Bet a fost responsabilă de falsificarea însemnelor și logo-urilor ABC și a legitimațiilor de presă.

După ce echipa de televiziune falsă l-a luat pe Dakdouk și a plecat din Salfit, aparent îndreptându-se spre vârful dealului pentru interviu, duba lor a fost oprită de ceea ce părea o barieră de rutină a IDF, dar era de fapt un alt grup al Duvdevan. Acești oameni l-au încătușat apoi pe tânărul urmărit, l-au legat la ochi și l-au înmânat celor din Shin Bet pentru interogatoriu.

Shamir era furios fiindcă nu i se ceruse să aprobe operațiunea de la Salfit, și imediat a interzis, din acel moment, folosirea acoperirii de presă – și „categoric, categoric nu presă americană”. Maiorul Uri Bar-Lev, ofițerul responsabil, care pusese pe picioare Duvdevan în 1986, a încercat să-l calmeze pe Shamir și să-i explice de ce fusese important să folosească șiretlicul cu ABC News⁸⁷⁹.

— Domnule prim-ministru, a spus Bar-Lev, am

⁸⁷⁹ Interviu cu Uri Bar-Lev, 17 decembrie 2015, și Nevo, 5 ianuarie 2016.

Înțeles că doar căuta o șansă să vorbească. Știam că aceasta este cea mai simplă cale de a-l scoate din sat fără a produce un scandal.

Bar-Lev a spus că a adus caseta video filmată de „echipă” pentru a arăta cât de eficientă fusese acțiunea „și treptat puteai observa fața mototolită de țeastoasă a lui Shamir devenind mai moale și se vedea chiar că începe să-i placă”. Shamir a zâmbit.

— În clandestinitate, și noi ne foloseam uneori de deghizări, a spus. Ce s-a făcut s-a făcut. Dar, de acum înainte, nu mai folosiți acoperire de presă.

— Domnule prim-ministru, suntem în toiul unei alte operațiuni cu aceeași acoperire, a spus Bar-Lev. Vă rog să nu interziceți categoric folosirea acestui modus operandi.

După un moment de gândire, Shamir a zis:

— Ei bine, ok, dar interzic folosirea unei acoperiri ca ziariști americani.

Dakdouk a fost interogată și a primit o pedeapsă cu mulți ani de închisoare, dar în cele din urmă a ieșit viu. În multe alte cazuri, IDF refuză totuși până în ziua de azi, după aproape treizeci de ani, să dea cifra exactă a țintelor operațiunilor Duvdevan care au sfârșit moarte. „Natura Duvdevan era de a-i asasina cu semnătură

ștearsă⁸⁸⁰ pe cei care semănau teroare”, spunea Yoni Koren, ofițer în AMAN și un colaborator apropiat al lui Barak.

„Regulile luptei sunt foarte directe, spune Bar-Lev. Dacă persoana căutată este văzută cu o armă în mână, adică este periculoasă pentru trupele noastre, trebuie împușcată imediat.”

Discuțiile cu foști membri ai unității au arătat că, într-un mare număr dintre operațiunile lor, era clar că suspectul va fi înarmat, și că acelea erau deci de facto misiuni de asasinat planificat. Adesea, era chiar obligatoriu de făcut „verificarea mortului”⁸⁸¹ – mai băgat niște gloanțe în om după ce era căzut. Toate acestea, fără să-i dai șansa de a se preda.

IDF a negat că Duvdevan făcea procedura de verificare a mortului, dar dovada a venit după ce un soldat din unitate, sergentul Eliahu Azisha, a fost ucis de „foc prietenesc”, când a fost luat din greșeală drept un palestinian căutat. O anchetă a Diviziei de Investigații Criminale a IDF⁸⁸² a dezvăluit că fusese împușcat de mai multe ori pentru a fi sigur că este mort.

⁸⁸⁰ Interviu cu Koren, 22 decembrie 2013.

⁸⁸¹ Interviu cu „Santa”, mai 2016.

⁸⁸² Raport Final despre Investigația poliției Militare (CID) 92/0450/06 a Unității centrale a PM; 9 iulie 1992 (arhiva autorului, primit de la „Clopot”).

Duvdevan și alte unități similare au efectuat sute de misiuni în timpul Intifadei. Traficanți de droguri, ciobani, șoferi de taxi, femei pieton pe stradă – orice fel de persoană ai fi întâlnit într-un oraș sau sat arab pe atunci s-ar fi putut dovedi a fi un soldat din Duvdevan și ar fi putut să scoată imediat o armă ascunsă⁸⁸³.

„Un terorist care încearcă să supraviețuiască nu execută atacuri. Activitatea noastră a pus membrii celulelor teroriste într-o incertitudine completă ⁸⁸⁴, spunea Bar-Lev. Nu știau de unde sunt atacați, nu știau în cine puteau avea încredere sau unde se puteau simți în siguranță.”

Câteodată, soldații Duvdevan chiar se dădeau drept evrei israelieni. În februarie 1990, Shin Bet a aflat că un grup înarmat, având legături cu Fatah, intenționa să atace rezerviști IDF în Piața Manara, în centrul orașului Ramallah din Cisiordania. Oamenii Duvdevan s-au îmbrăcat ca rezerviști: în uniforme dezordonate, cu burțile de bere ieșindu-le din cămăși și armele la

⁸⁸³ Numeroșii câini care lătrau la cea mai mică provocare constituiau o problemă serioasă pentru luptătorii Duvdevan care încercau să se apropie în liniște de satele arabe, în timpul nopții. Au fost încercate multe soluții, inclusiv instrumente care produceau sunete pe lungimi de undă audibile doar pentru câini și care ar fi trebuit să-i calmeze. Într-un final, au descoperit că pungi cu excremente de leu, adunat de la Safari Park din Ramat Gan, funcționau cel mai bine. Când câinii miroseau izul regelui animalelor, se calmau și tăceau.

⁸⁸⁴ Interviu cu Uri Bar-Lev, 17 decembrie 2015.

distanță, în timp ce ședeau și mâncau humus într-un restaurant în piață. După două săptămâni de așteptare, atacul prevăzut a avut loc. „Rezerviștii” s-au aruncat în acțiune. Și-au rupt burțile de bere din latex și au scos pistoalele automate micro-Uzi ascunse înăuntru. Au deschis focul și i-au ucis pe unii dintre atacatori. Lunetiștii postăți în apropiere s-au ocupat de restul.

Duvdevan și unități similare create de poliție și de Shin Bet și-au atins scopul: daune severe, uneori fatale, ale grupurilor teroriste palestiniene, reducând astfel gradul lor de activitate până la un nivel semnificativ. Dar acest succes, oricât de important ar fi fost, doar a subliniat eșecurile strategice și mai mari din războiul contra revoltei populare. Împotriva protestelor de masă, Israelul răspunsese cu toată grația unui uriaș neîndemânatic care încearcă să respingă un roi de gnomi vioi. Soldații arestau mii de protestatari care erau trimiși în lagăre de detenție speciale, din sudul țării. Părți mari ale populației din zonele palestiniene au fost puse sub interdicții de lungă durată, iar casele părintești ale activiștilor au fost demolate sau baricadate, activiștii înșiși fiind deportați. Multe școli au rămas închise majoritatea anului. Filmările televizate ale violenței au dus la un declin și mai mare al poziției internaționale a Israelului și o creștere a presiunii, acum din partea președintelui american

George H.W. Bush și a secretarului de stat James Baker, de a se așeza la masa negocierilor cu palestinienii.

Dar, în ciuda criticilor internaționale crescânde, a nemulțumirilor interne și a nevoii de a trimite din ce în ce mai multe trupe pentru a calma protestele, prim-ministrul Yitzhak Shamir și guvernul său dominat de Likud a refuzat să poarte discuții cu PLO despre teritoriile ocupate.

Shamir și miniștrii săi de dreapta au continuat să vadă organizația drept forța din spatele Intifadei și au continuat să creadă că Intifada putea fi calmată prin luarea în vizor a liderilor mulțimii din teritoriile ocupate, dar și a oamenilor lui Arafat din Tunisia. Faptul că asasinarea lui Abu Jihad nu făcuse nimic pentru a calma revolta populară nu i-a determinat să abandoneze această viziune.

Prim-ministrul a ordonat Mossad-ului să rămână concentrat pe adunarea de informații despre PLO și pe modalitatea de a-i omorî agenții. Directorul Mossad Shabtai Shavit, ale cărui opinii erau foarte similare cu ale lui Shamir, a fost de acord, bucuros. De fapt, a vrut să meargă chiar și mai departe: cu Intifada vuind în jur, Shavit a cerut permisiunea să regleze vechi conturi și să

elimine foști membri din „Septembrie Negru”.⁸⁸⁵

PLO, totuși, își întărise dramatic securitatea internă.

Atacul aviației israeliene din Tunis în 1985 și raidul ulterior contra lui Abu Jihad au dus la crearea unei serii de comisii de anchetă Fatah, pentru a localiza cârțița care dădea informații israelienilor. Acele investigații nu au ajuns la vreun rezultat, dar au fost instituite precauții dure la bazele PLO – verificări ale trecutului candidaților care încercau să se alăture organizației, compartimentare strictă, teste cu poligraful efectuate de serviciile tunisiene –, făcând astfel foarte grea spionarea, pentru Mossad.

⁸⁸⁵ Mossad-ul nu a reușit să-i omoare pe ceilalți teroriști implicați în operațiunea de la München. Doar doi dintre ei, Yusuf al-Najar și Ali Salameh, au fost eliminați în timpul lui Harari. Dureros în mod special a fost eșecul vânării comandantului atacului de la München, Mohammad Oudeh (Abu Daoud). În 1985, Mossad a obținut informații despre unde s-ar găsi Jamal al-Gashey, unul dintre cei trei palestinieni implicați chiar în uciderea israelienilor, în München. Plecase din Libia, unde se stabilise după ce îl eliberaseră germanii, și se refugiase în Spania, sub o identitate falsă. Suferea de cancer și făcea chimioterapie. S-a iscat o dezbatere în Mossad, dacă să fie alocate resurse pentru a-l omorî sau trebuia lăsat în pace să-l omoare cancerul. Într-un final, Shavit a hotărât că, dacă se putea ajunge la al-Gashey, ar trebui omorât. O doză letală a fost strecurată de un agent Cezareea într-o ceașcă de cafea pe care o bea într-un restaurant lângă casa lui. Otrava nu l-a omorât, probabil fiindcă dozajul nu a fost corect, sau probabil din cauza efectelor chimoterapiei severe la care era supus în acea perioadă. Într-adevăr, la puțină vreme după ce a băut otrava, al-Gashey și-a revenit și s-a întors la viața lui plăcută de dinainte. În 2000, a fost intervievat pentru documentarul lui Arthur Cohn despre masacrul de la München, care a luat și Oscar, *O zi în septembrie*. Interviuuri cu Harari, 10 martie 2014 și „Sally“, ianuarie 2015.

Mossad-ul nu avea cum să recruteze agenți în Tunis. Autoritățile locale erau înfuriate din cauza acțiunilor israeliene de pe teritoriul lor și sprijineau pe față PLO, ajutând-o să-și întărească securitatea. Așadar, la fel cum făcuse în multe dintre operațiunile sale de recrutare, Mossad-ul a căutat agenți adecvați printre palestinienii care călătoreau în așa-zisele țări-bază, acele state în care agenții și ofițerii coordonatori puteau activa în relativă libertate, și unde Israelul avea reprezentanță diplomatică.

Cea mai convenabilă țară pentru aceste activități era Franța, prin care treceau majoritatea oficialilor PLO după ce plecau din Tunis. Mulți dintre ei stăteau la Le Méridien Montparnasse, în Paris, un hotel consacrat și respectabil, popular printre cei din Orientul Mijlociu care călătoreau în interes de afaceri. Spre surpriza agenților Mossad, imediat ce au început să investigheze hotelul, au descoperit că El Al, linia aviatică națională israeliană, avea o reducere pentru companie la același hotel, iar piloții și personalul navigant își petreceau popasurile dintre zboruri acolo. În fiecare dimineață, echipele de filaj Mossad urmăreau cum membri superiori PLO mâncau cornuri și beau cafea cu lapte în aceeași cafenea ca piloții El Al, dintre care mulți erau ofițeri în rezerva aviației militare. Și totul din pură coincidență.

Printre membrii PLO care frecventau hotelul era Adnan Yassin, un activist de nivel mediu, responsabil cu logistica și securitatea la Cartierul General din Tunis. Yassin îi mai ajuta pe șefii lui cu diferite nevoi personale, coordonându-le vacanțele, aranjându-le tratamentele medicale și procurându-le bunuri de lux: mașini sport trimise în containere din Marsilia, parfumuri scumpe, trabucuri cubaneze și băuturi alcoolice.

Viața în exil, departe de greutățile poporului lor din teritoriile ocupate, îi făcuse extrem de corupți pe unii dintre oficialii PLO. Yassin se ocupa și de nevoile proprii. Spre sfârșitul anilor '80, mulți dintre conducătorii de frunte ai organizației și-au băgat mâinile în cufere, bucurându-se de viață bună în contul revoluției palestiniene. În Mossad, acești oameni erau numiți peiorativ *midawar* – în arabă, „trântori” – sau „Revoluționarii de pe Champs-Élysées”.

Pe lângă îndatoririle sale față de PLO, Yassin mai frecventa Parisul fiindcă soția lui bolnavă de cancer făcea chimioterapie acolo. Cuplul stătea întotdeauna la Le Méridien Montparnasse. Yassin avea o comportare serioasă, o rutină simplă și o mulțime de informații despre PLO. La sfârșitul anului 1989, Avi Dagan, șeful diviziei Joncțiune a Mossad, a dat undă verde

Operațiunii Lâna de Aur⁸⁸⁶ pentru a-l recruta pe Adnan Yassin.

Într-o dimineață de martie în 1990, Adnan Yassin lua micul dejun la hotel, împreună cu niște colegi din PLO. La o masă de lângă ei, un bărbat bine îmbrăcat, cu alură de Orient Mijlociu, având cheia de la cameră pe masă, citea un ziar tipărit pe hârtie verzuie. Aceste obiecte – cheia, ziarul – nu erau acolo din întâmplare. De fapt, erau recuzita unui agent al Joncțiunii care se ocupa cu recrutarea, care încerca să stabilească un prim contact cu un potențial agent. Aceasta reprezintă o etapă delicată, care cere disciplină și răbdare. „Cel mai important în acest moment, explica un ofițer implicat în Operațiunea Lâna de Aur, este să încerci să determini cealaltă parte să facă prima mișcare și să inițieze contactul. Sau, cel puțin, să nu pară că încerci prea din greu, să nu te porți cu agresivitate care să nască suspiciune. De exemplu, ai putea fi foarte bănuitor în privința unei persoane care vine în stația de autobuz după tine, dar mult mai puțin față de o persoană care se afla acolo înainte să ajungi tu. Dacă urc într-un lift și cineva se grăbește să intre după mine și apoi coboară la același etaj ca mine, pare suspect. Dacă era deja acolo, nu mai pare chiar așa. Vorbim despre nenumărate

⁸⁸⁶ Operation Golden Fleece, în original, în lb. engl. (n. red.).

nuanțe delicate⁸⁸⁷, scopul lor fiind să permită unei situații să decurgă natural. Doar arareori vei întâlni pe cineva suficient de corupt, încât să rezolvi lucrurile dându-i o valiză plină de bani. Pentru oricare altul, ai nevoie de talent adevărat și de multă răbdare”.

Cheia de la cameră stătea pe masă pentru a crea un sentiment de familiaritate, pentru a indica faptul că proprietarul acesteia era și el oaspete la Le Méridien. Ziarul cu foile verzui era bine cunoscut pentru orice cititor arab care călătorea în străinătate: *Al-Shark al-Awsat*, publicat în Londra de un membru al familiei regale Saudite și considerat relativ moderat. Mossad-ul a avut noroc în acea dimineață în Paris. Unul dintre bărbații din grupul PLO, cu toate că nu Yassin însuși, l-a întrebat pe omul Mossad-ului despre ceva din ziar. Agentul Mossad i-a înmănat ziarul, jovial, bărbatului. A început apoi o conversație între palestinieni și agentul Mossad, care încerca din greu să nu-i dea vreo atenție specială lui Yassin. Un membru al grupului l-a invitat pe agentul Mossad să li se alăture, dar el a refuzat politicos și a părăsit încăperea, pentru a nu ridica suspiciuni, fiindcă ar fi părut prea nerăbdător.

A doua zi dimineață, grupul palestinian a dat din

⁸⁸⁷ Interviu cu „Oktoberfest“, februarie 2013, și „Alfred“, februarie 2013. Directorul Mossad Shavit va spune doar „A fost o operațiune drăguță, nu?“.

nou de agentul Mossad, care s-a prezentat drept un om de afaceri egiptean pe nume Hilmi, ajungându-se la o conversație foarte animată. Două zile mai târziu, Yassin a venit singur în sala de mese și s-a uitat în jur, căutând ceva companie. Vorbea doar arabă și a fost fericit să-l vadă pe Hilmi citindu-și din nou ziarul verzui. L-a întrebat dacă i se poate alătura. Hilmi a fost bucuros să accepte.

O metodă perfectă de contact. Yassin era convins că el inițiasse relația și nu avea vreun motiv să fie suspicios. Hilmi i-a spus că se ocupă de afaceri de import-export între Franța și lumea arabă, făcând aluzie că ieșiseră bani frumoși din aceasta. Hrăpărețul Yassin i-a propus să ia prânzul împreună, mai târziu, la un restaurant din apropiere, iar Hilmi a fost de acord. Ulterior, s-au mai întâlnit de două ori.

Din conversațiile lui Hilmi și informațiile care existau deja în posesia Mossad, Joncțiunea și-a dat seama de caracterul lui Yassin. Nu era deosebit de măgulitor la adresa acestuia. În dosarul său de la Joncțiune, Yassin este prezentat ca vulgar, needucat, agresiv și grosolan, principala lui preocupare fiind statutul lui social și umplerea propriilor buzunare. Hilmi a raportat că Yassin a încercat să îl implice în scheme valutare ilegale minore și în contrabandă cu bunuri în Tunisia. Ulterior, agenții Mossad au fost martorii comportamentului din

ce în ce mai degradant față de soția sa, inclusiv o dată când a plesnit-o în public.

Pe scurt, era recrutul ideal pentru Mossad.

Prietenia lui Yassin și Hilmi a avansat. În cele din urmă, Hilmi i-a povestit lui Yassin despre un prieten, un om de afaceri care avea legături cu ambasada iraniană din Paris. Hilmi făcuse o mulțime de bani, i-a spus, datorită acestei prietenii. Dar nu s-a oferit vreodată să i-l prezinte pe Yassin. Doar se lăuda, pe post de momeală, cu legătura lui, așteptând răbdător ca Yassin să o muște. Și, când în sfârșit Yassin a întrebat dacă putea să-l însoțească pe Hilmi la următoarea întâlnire cu prietenul lui, Hilmi a șovăit, ca un pescar care întinde un fir, dar nu este încă gata să prindă cârligul. Yassin a insistat și Hilmi a refuzat. Într-un final, după o lună de rugăminți repetate, Hilmi a fost în sfârșit de acord să îl prezinte contactului lui iranian.

Omul de afaceri cu legături în Iran era, bineînțeles, doar un alt agent de-al Joncțiunii. Jucându-și perfect rolul, i-a descris lui Yassin o serie de inițiative de afaceri pe care le plănuiuse și i-a spus că i-ar putea găsi un loc în unele dintre ele. Între timp, a zis, Republica Islamică Iran era foarte preocupată de dificultățile iranienilor. Era important pentru iranieni să știe că PLO funcționa bine și „făcea lucrurile care trebuie”, expresie prin care înțelegea menținerea activităților teroriste

contra Israelului în afara granițelor sale și incitarea Intifadei în Cisiordania și Gaza. „Republica Islamică” a spus el, va face tot ce poate pentru a distruge entitatea sionistă și a-i readuce pe palestinieni în locul care este al lor”. Orice informație pe care Yassin putea s-o dea de la sediul PLO va fi binevenită și frumos răsplătită.

Joncțiunea se gândea că îi va fi mai ușor lui Yassin să trădeze PLO, crezând că vinde secretele sale Iranului, și nu inamicului. Pariul a meritat. Yassin s-a dovedit a fi o investiție excepțională pentru Mossad. În schimbul câtorva zeci de mii de dolari, a livrat o cantitate enormă de informații de foarte mare precizie, în timpul întâlnirilor obișnuite din Paris. În primul rând, a furnizat informații despre Hammam Chott, sediul PLO din Tunis, dând detalii despre activitățile zilnice și despre planurile încropite acolo. Yassin detalia totul, inclusiv structurile organizaționale care se modificau, cine stătea în care birou, cine cu cine se întâlnea, cum puterile lui Abu Jihad fuseseră dispersate și redistribuite, transferuri de arme, cum a fost alimentată Intifada, pregătiri pentru atacuri teroriste și recrutare de personal. Își amesteca rapoartele sale operaționale detaliate cu bârfe de calitate. El a fost primul care să povestească despre relația apropiată dintre Suha, fiica poetului național palestinian, Raymonda Tawil, și președintele Arafat, care o numise pe Suha consilieră în

biroul lui. Cei doi s-au căsătorit la puțin timp mai apoi.

Adnan Yassin a mai adus în atenția serviciilor israeliene un plan al lui Arafat și al unuia dintre agenții lui, Jibril Rajoub. Planul era de a-i omorî pe Yitzhak Shamir și pe Ariel Sharon⁸⁸⁸, ca răzbunare pentru asasinarea lui Abu Jihad. Asasinul desemnat, un evreu israelian frustrat și înglodat în datorii, pe nume Rafael Ben-Avraham, a aterizat în Israel în octombrie 1992, având la el o mare cantitate de bani gheață și planul asasinatului. Adnan știa despre plan, fiindcă se ocupase de detaliile călătoriei lui Ben-Avraham.

Agenții Păsărilor îl așteptau pe Ben-Avraham la coborârea din avion. Rajoub a fost uimit: „Chiar nu am înțeles cum Shin Bet a dat de el atât de repede. Nu a reușit să facă nimic. Doar a coborât din avion și, hop!, a fost capturat”.⁸⁸⁹

Yassin era o inepuizabilă sursă de informații, un bun de o valoare aproape inimaginabilă. Prin el, Mossad-ul era în stare să urmărească imediat multe dintre țintele sale cele mai importante, mai ales fiindcă, din nou, el era omul care le făcea toate rezervările pentru zboruri și hoteluri.

O astfel de ocazie a apărut la sfârșitul lunii ianuarie

⁸⁸⁸ Interviu cu „Oktoberfest“, februarie 2013.

⁸⁸⁹ Interviu cu Jibril Rajoub, 23 august 2002

În 1992, după ce autoritățile franceze, prin Crucea Roșie Franceză, i-au permis lui George Habash, șeful Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei, să viziteze țara pentru tratament medical, în ciuda faptului că era pe lista de urmăriți a țării respective și a altor țări.

Urmând informațiile lui Yassin, israelienii au examinat posibilitatea de a-l elimina, dar francezii luaseră măsuri pentru a-l proteja. În loc să-l omoare atunci, Mossad-ul a scurs către presă scandaloasa știre despre vizita lui, producând o considerabilă jenă pentru guvernul lui François Mitterrand.⁸⁹⁰

Yassin dădea și informații legate de oamenii despre care Israelul credea că fuseseră implicați în masacrul din 1972 de la München. În ciuda faptului că Golda Meir semnase Paginile Roșii pentru acești indivizi cu aproape douăzeci de ani înainte, unii dintre ei rămăseseră în libertate. „Din punctul nostru de vedere, Paginile Roșii erau eterne”⁸⁹¹, a spus un aghiotant al directorului Mossad Shavit.

⁸⁹⁰ Chestiunea a dus la demisia unor oficiali din ministerele de Externe și de Interne și a directorului Crucii Roșii Franceze, care era și un consilier-cheie al președintelui François Mitterrand. *Los Angeles Times*, 4 februarie 1992. Interviu cu judecătorul Jean-Louis Bruguière, mai 2000. Corespondență diversă între Ministerul de Externe și ambasada israeliană din Paris (arhiva autorului, primit de la „Paul”).

⁸⁹¹ Interviu cu „Polly”, martie 2016.

Unul dintre numele din capul acelei liste era Atef Bseiso, care fusese membru al grupării „Septembrie Negru” în timpul atacului terorist și, până în 1992, devenise oficial de top al PLO. Nu a fost clar vreodată ce rol jucase în atacul de la München. PLO pretindea că nu fusese implicat deloc. Dar Mossad-ul insista că fusese și, în orice caz, nici nu conta – Shavit era hotărât să răzbune evenimentul de la München, și orice persoană legată de „Septembrie Negru” devenea, în mintea lui, o țintă legitimă. Totuși, părea o ciudată distragere a atenției. În acest moment, tot Orientul Mijlociu era consumat de Intifadă. Teritoriile ocupate fierbeau. Israelul avea nevoie de informații mult mai presante decât să omoare oameni pentru atrocități în care fuseseră sau nu implicați cu douăzeci de ani înainte. Cu toate acestea, Shamir a aprobat din nou Pagina Roșie pentru Bseiso.⁸⁹² Motivul, spunea un agent Cezareea, era „pur și simplu fiindcă aveam acces”. Acel acces era Yassin.

La începutul lunii iunie 1992, Bseiso a plecat din Tunis pentru o serie de întâlniri cu serviciile de informații franceze și germane, dar și cu Robert Baer de la CIA. În 1979, Mossad-ul l-a asasinat pe Ali Salameh, care avea legături cu CIA, spunea Baer. „Eram siguri că

⁸⁹² Interviu cu „Pilotul”, noiembrie 2015.

au făcut-o ca să taie legătura cu noi. Hani al-Hassan și apoi Atef Bseiso l-au înlocuit. Am ajuns în Paris în acea zi⁸⁹³, pentru a avea întâlnirea periodică cu el.”

Conform mai multor surse⁸⁹⁴, aceste întâlniri erau un alt motiv principal pentru care Mossad-ul voia să-l omoare pe Bseiso. Mossad-ul și-a dat seama că el reprezenta una dintre verigile principale dintre PLO și agențiile de informații din Occident, inclusiv cele ale Germaniei, Franței și Americii, iar comandanții serviciilor israeliene credeau că aceste legături erau un pas în plus în acordarea de către Vest a întregii legitimități diplomatice lui Arafat și PLO-ului, și deci spre izolarea Israelului. Faptul că verigile palestinienilor erau foști membri ai „Septembrie Negru” a stârnit și mai tare furia israelienilor. Protestele lor către statele vestice nu au fost auzite, așa că Israelul a hotărât să își transmită neplăcerea într-un alt mod, mai direct.

Fiindcă tot el se ocupase de aranjamentele pentru călătorie, Yassin știa că, în ultima clipă, Bseiso hotărâse să conducă de la Bonn la Paris, în loc să zboare, și că-și schimbase hotelul de la Le Méridien Étoile la Le Méridien Montparnasse. În mod ironic, Bseiso făcuse aceste schimbări fiindcă era preocupat de siguranța sa.

⁸⁹³ Interviu cu Robert Baer (în prezența lui Seymour Hersh), august 2001. E-mail de la Robert Baer, 1 februarie 2016.

⁸⁹⁴ Interviu cu „Polly”, martie 2016, și „Pilotul”, noiembrie 2015.

O echipă din Baioneta îl aștepta pe Bseiso în holul hotelului. L-au urmărit până în cameră și au așteptat să despacheteze, să facă un duș și să se îmbrace pentru seară. S-au ținut aproape de el când a mers la cină cu niște prieteni, la restaurantul Hipopotam din apropiere, și apoi, când s-a întors la hotel. A coborât din mașină la intrarea hotelului și s-a îndreptat spre hol, iar acolo doi oameni din Baioneta l-au împușcat de cinci ori. Pistolul folosit era echipat cu un amortizor și, imediat după asasinat, au adunat cartușele goale într-o pungă, pentru a face lucrurile și mai dificile pentru investigatori.

Un bărbat care se dădea drept purtător de cuvânt al Organizației Abu Nidal a revendicat responsabilitatea asasinatului, dar revendicarea a fost imediat negată de unul dintre adevărații purtători de cuvânt ai organizației. Arafat a acuzat imediat Israelul. Șeful AMAN de atunci, generalul-maior Uri Sagie, a declarat imediat după aceea că nu știa cine a făcut asasinatul – dar a adăugat că Bseiso fusese implicat în masacrul de la München, în atacul eșuat asupra unui avion El Al la Roma în 1978 și într-un atentat ratat asupra ambasadorului iordanian la Londra.

Reacția la uciderea lui Bseiso a fost rapidă. CIA s-a înfuriat că Mossad-ul s-a băgat iar peste legăturile sale cu PLO. Francezii erau încă și mai nervoși. Pentru ei,

asasinatul în fața unui hotel elegant din Paris era o gravă violare a suveranității naționale. Agenții francezi au început să adune agenți israelieni din Paris, punându-i sub supraveghere, dând buzna peste ședințele lor, identificând și arzând documente. O anchetă judiciară asupra crimei este încă deschisă în Franța⁸⁹⁵.

Uciderea lui Bseiso, de fapt, a folosit la ceva mai mult decât o simplă distragere a atenției într-un moment critic. Israelul, deja ținut la stâlpul infamiei, avea nevoie de toți aliații pe care îi putea obține. Pe de altă parte, nu există vreun dubiu că eliminarea unui personaj important din PLO, care era responsabil cu legăturile lui Arafat cu agențiile occidentale de informații, a avut un efect. Asasinatul planificat, laolaltă cu alte operațiuni bazate pe informații furnizate de Yassin, au slăbit puternic PLO-ul în această perioadă ⁸⁹⁶. Pe la mijlocul anului 1990, Departamentul de Operațiuni Speciale al Mossad și AMAN au intrat în rețeaua de calculatoare a Al Sammed al Iktisadi, ramura financiară a Fatah, și au transferat bani dintr-un cont într-altul în interiorul său, într-un mod care i-a făcut pe unii să creadă că tovarășii

⁸⁹⁵ Interviu cu judecătorul Jean-Louis Bruguière, mai 2000.

⁸⁹⁶ Bergman, *Autoritatea dată*, 178-79 (în ebraică).

lor fură din banii organizației, semănând astfel neîncredere și confuzie. Conducerea centrală era în dezordine, preocupată să găsească trădători și cârțițe. Rezultatul a fost o reducere semnificativă în atacurile organizației contra Israelului.

Cea mai mare lovitură, totuși, a fost o eroare strategică făcută de însuși Arafat, fără ajutorul Mossad. În august 1990, Saddam Hussein a trimis 90.000 de soldați irakieni și șapte sute de tancuri dincolo de granița micului stat bogat în petrol, Kuweit. Invazia a fost condamnată la un nivel aproape mondial, și de către Vest, și de către o mare parte a Orientului Mijlociu, și în cele din urmă a fost respinsă de o forță masivă și multinațională condusă de americani. Arafat și Muammar Qaddafi al Libiei au fost singurii lideri arabi care l-au susținut pe Saddam, refuzând să se alăture unei rezoluții a Ligii Arabe⁸⁹⁷ care îi cereau să-și retragă forțele din Kuweit. Arafat a comparat coaliția condusă de americani, care includea și multe state arabe, cu o „nouă cruciadă” și a declarat că Saddam era „apărătorul națiunii arabe, al musulmanilor și al oamenilor liberi de pretutindeni”. Aceasta a înfuriat statele din Golf, pe care se bazau banii primiți de PLO, acum o gaură neagră de corupție insațiabilă. Până la

⁸⁹⁷ Agenția France Presse, 26 februarie 1991.

mijlocul anului 1992, organizația devenise falită. PLO, inamicul suprem al Israelului de atâția ani, în sfârșit era în corzi.

În același timp, Intifada era în plină fierbere, o luptă care stresa deja populația israeliană. IDF a desfășurat zeci de mii de oameni în teritoriile ocupate; în total, de-a lungul răzmeriței, sute de mii de soldați, majoritatea recruți între optsprezece și douăzeci și doi de ani, au fost însărcinați cu ținerea în frâu a populației palestinienilor. În loc să lupte pentru a apăra granițele țării, soldații au primit tot felul de sarcini: de a suprima demonstrații, de a percheziționa bărbați și femei la puncte de control și de a fugi după copii care aruncaseră cu pietre în ei, toate fiind parte a sarcinii sisifice de a suprima revolta palestiniană contra ocupației.

Când acești tineri soldați veneau acasă în permisiile scurte, aduceau cu ei un sentiment al neputinței sarcinii, iar dezbaterile politice din sufrageriile de familie și de la locurile de muncă, între părinți îngrijorați și copiii lor, se învârtea în jurul întrebării „De ce suntem, de fapt, acolo?” Peste patru ani, Intifada s-a transformat dintr-o tulburare de la știrile de seară într-o criză aparent nesfârșită, care afecta sute de mii de familii israeliene. În plus, față de neliniștea crescândă despre situația din teritoriile ocupate, mai

erau și angoasa și furia create de o serie de înjunghieri făcute de palestinieni în interiorul limitelor „Liniei Verzi” a Israelului propriu-zis. Cea mai semnificativă dintre acestea a fost uciderea unei fetețe pe nume Helena Rapp, în suburbia Bat Yam a Tel Aviv-ului, în mai 1992. Aceasta a dus la proteste furtunoase contra guvernului și la sentimentul că Shamir era incapabil să asigure siguranța cetățenilor. În același timp, Shamir s-a trezit încâlcit într-o confruntare dură cu administrația americană, din cauza construcțiilor care continuau în teritoriile ocupate, iar președintele George H.W. Bush a refuzat să aprobe ajutoare financiare de care Israelul avea foarte mare nevoie pentru absorbția unui milion de emigranți evrei care curgeau din Uniunea Sovietică aflată în dezintegrare.

Intifada și dura criză financiară au dus în cele din urmă la căderea guvernului Shamir. Pe 23 iunie 1992, Yitzhak Rabin, perceput de electorat drept un stâlp al securității, dar și drept cineva care face eforturi reale de a ajunge la pace cu palestinienii ⁸⁹⁸, a fost ales prim-ministru de o majoritate semnificativă – un câștig al mișcării de centru-stânga mai decisiv decât a văzut de atunci Israelul. Rabin, care fusese ministru al

⁸⁹⁸ Interviu cu Dalia Rabin, octombrie 2005, Amos Eran, 11 februarie 2009, Haber, 21 iunie 2009, și Shimon Sheves, 25 august 2010.

apărării în timpul Intifadei, era profund afectat personal de conflictul cu palestinienii și ajunsese la concluzia că trebuie să se ajungă la un compromis.

Lovit de operațiunile serviciilor israeliene și amețit de gafa lui irakiană, Yasser Arafat a recurs din nou la tehnica lui de supraviețuire încercată și testată⁸⁹⁹. Istoricul palestinian Yezid Sayigh a descris-o drept „*hurub ila al-amam*” – fuga departe prin fugă înainte.

Sprijinirea unei invazii ilegale îl transformase într-un paria, chiar și în rândul sponsorilor lui arabi bogați. Pe de altă parte, chiar dacă nu a inițiat și nu putea controla Intifada, era încă *perceput* drept liderul palestinian, acel om care ar fi în stare să negocieze o pace. A fost darul lui Arafat de a exploata criza aceasta pentru a acoperi – a fugi de – criza de dinainte.

Arafat le-a permis membrilor PLO să deschidă un canal ascuns, secret⁹⁰⁰ cu un grup de oameni de știință israelieni, mai întâi la Londra, apoi la Oslo. La început, profesorii israelieni au acționat singuri, dar apoi l-au adus în schemă pe adjunctul ministrului de externe, Yossi Beilin, care îi raporta direct șefului său, Shimon Peres.

⁸⁹⁹ Interviu cu Yezid Sayigh, octombrie 2001.

⁹⁰⁰ Interviuri cu Peres, 17 septembrie 2012, Yossi Beilin, 14 octombrie 2002, Ron Pundak, august 2002, și Alpher, 18 mai 2015.

Când Peres l-a informat pe Rabin despre contactul cu palestinienii⁹⁰¹, premierul l-a instruit să abandoneze acest lucru imediat, dar la scurtă vreme și-a schimbat părerea și a hotărât să dea o șansă inițiativei. Totuși, negocierile au fost ținute secrete⁹⁰², chiar și față de structurile militare și de informații israeliene. Rabin a cerut Unității 8200, care asculta comunicațiile palestiniene, să raporteze direct și numai lui personal orice auzeau în cadrul acestor discuții. Oficial, acest lucru se făcea pentru securitatea operațională – orice scurgere care ajungea la diferitele facțiuni palestiniene putea să devieze discuțiile. Neoficial, Rabin nu era pe de-a-ntregul sigur că oamenii care petrecuseră ani întregi încercând să îl omoare pe Arafat și pe aghiotanții lui, conducători ai unor agenții care investiseră un efort enorm în războiul contra terorismului palestinian, puteau să-și ajusteze mintea, astfel încât să vadă un fost inamic drept un partener al păcii.

Rabin știa că orice proces diplomatic cu PLO putea să se termine cu un acord doar dacă includea cesiuni teritoriale. O mare parte a populației israeliene, totuși, se opunea feroce unui astfel de compromis, din motive

⁹⁰¹ Pundak, *Canalul secret*, 100-105, 122, 146-49, 172 (în ebraică).

⁹⁰² Interviu cu „Noe“, ianuarie 2016, și „Polly“, martie 2016.

ideologice și religioase. Orice scurgere care să dezvăluie că se purtau negocieri secrete – emanând, să spunem, de la surse din interiorul structurilor de apărare sau de informații, care credeau că este o eroare strategică – ar fi expus posibilitatea de concesi teritoriale și astfel ar fi omorât instant negocierile.

Această excludere a armatei și serviciilor de la procesul negocierii a creat totuși o situație ciudată. Cele mai înalte niveluri ale guvernului israelian încercau să negocieze pacea, iar în același timp agențiile de informații ale țării continuau să ducă un război clandestin⁹⁰³, fără a ști că s-a schimbat ceva.

Mossad-ul investise masiv în Adnan Yassin și în Operațiunea Lâna de Aur și încă scotea profit. În primăvara anului 1993, la mai bine de patru ani de când fusese considerat pentru prima dată un bun de preț, Yassin i-a spus ofițerului lui coordonator despre o conversație pe care o avusese cu Amina, soția lui Mahmoud Abbas (Abu Mazen), al doilea om din conducerea PLO, responsabil și de activitățile diplomatice ale organizației. Îi spusese că soțul ei era grav supraponderal și suferea de dureri cumplite de spate. Știa că Yassin avea capacitatea de a face rost de aproape orice, și ea credea că un scaun ortopedic din

⁹⁰³ Interviu cu Haber, 21 iunie 2009, și „Polly”, martie 2016.

Europa putea să-l ajute pe Abbas.

— Bineînțeles, i-a spus Yassin, întrebând-o dacă îi mai trebuie ceva pentru birou. Ea a cerut o lampă extrem de luminoasă, fiindcă vederea lui Abu Mazen slăbea. Yassin a promis că va face tot posibilul. Mossad-ul a sărit în întâmpinarea ocaziei și i-a dat lui Yassin un luxos scaun de birou din piele și o lampă de birou decorativă, ambele dotate cu microfoane și transmițătoare.

Yassin a adus noile obiecte la biroul lui Abbas, chiar spetindu-se să mute el personal vechiul scaun, înjurând pe cine dăduse „asemenea mobilă mizerabilă unor oameni atât de importanți”. A pus noul scaun la locul lui, apoi a instalat lampa pe birou, a băgat-o în priză și a pornit-o. Lampa era cea mai importantă dintre cele două piese de mobilier, fiindcă, în timp ce echipamentele montate în scaun aveau nevoie de baterii care trebuiau înlocuite, lampa putea servi drept transmițător timp de ani întregi, pus în acțiune de o alimentare constantă de electricitate direct de la rețea. Scaunul conținea două dispozitive separate de conservare a energiei: întrerupătoare cu arc, care porneau microfoanele doar când cineva apăsa pe ele, și un sistem activat de voce, ceea ce însemna că, dacă cineva era așezat pe scaun, dar nu vorbea cu altcineva, bateriile nu erau folosite.

Transmisiunile de la scaun erau preluate și trimise la Tel Aviv din prima zi în care piesa de mobilier a fost pusă în biroul lui Abbas. Directorul Mossad Shavit și-a dat seama ce realizare era aceasta⁹⁰⁴: Abu Mazen era în centrul activităților PLO și nenumărați oameni treceau prin biroul lui, împărtășind cu el cele mai importante secrete ale organizației.

Apoi, foarte iute, a apărut altă chestiune, una cu totul neașteptată. Directorul Mossad a aflat de la „scaunul cântător”, după cum era cunoscut, că guvernul israelian purta negocieri avansate cu PLO pe la spatele lui.⁹⁰⁵

Rabin ordonase Unității 8200 a AMAN să-i aducă lui direct orice auzeau despre negocieri, dar nu făcuse la fel cu Mossad-ul. Shavit l-a confruntat furios pe Rabin, plângându-se că Mossad-ul a fost lăsat afară din schemă. Rabin l-a calmat pe Shavit, spunând că era o „inițiativă marginală” a lui Peres, căreia el, Rabin, nu îi dăduse vreo importanță.

Apoi, la fel de abrupt cum începuseră, transmisiunile s-au oprit. La trei săptămâni și jumătate după ce microfoanele ascunse fuseseră plantate, uriașele antene

⁹⁰⁴ Un lucru care era amintit mereu era ura aprinsă a lui Abbas față de Arafat. Uneori îl numea „nenorocitul acela”, alteori „mica târfa”.

⁹⁰⁵ Interviu cu „Oktoberfest”, decembrie 2015, „Polly”, martie 2016 și „Jango”, octombrie 2006.

de la sediul Mossad nu au mai prins vreun semnal. La început, israelienii au crezut că ar putea fi o problemă tehnică, dar o inspecție a arătat că toate legăturile dintre Mossad și biroul lui Abbas era funcționale și, oricum, era puțin probabil ca ambele să se defecteze în același timp.

Aceasta însemna aproape sigur că ambele microfoane fuseseră descoperite, că Operațiunea Lâna de Aur fusese îngropată și că bunul lor prețios, Adnan Yassin, era în pericol de moarte. „Nu am putut înțelege⁹⁰⁶, a spus o sursă din divizia de antiterorism a Mossad, cum a fost posibil, cum a putut să se întâmple ca, după așa scurt timp după ce reușiserăm să fixăm echipamentul în teren, să fie descoperit, laolaltă cu agentul care o făcuse.”

Jibril Rajoub a fost cel care a detectat prezența echipamentului, cu sprijinul agenției de informații locale. Rajoub a spus: „Oamenii noștri din Oslo au simțit că israelienii vedeau prin ei, știau exact ce urmează să spună și ce poziții să ia. Aceasta a ridicat suspiciuni că suntem ascultați⁹⁰⁷, și de aceea am mers să scanăm biroul lui Abu Mazen.”

Totuși, majoritatea agenților Mossad aveau o altă

⁹⁰⁶ Interviu cu „Oktoberfest“ februarie 2013.

⁹⁰⁷ Interviu cu Rajoub, 23 august 2002.

explicație: propriii lor oameni îi trădaseră. Conform acestei teorii, care nu putea fi dovedită, dar era sprijinită de câteva dovezi circumstanțiale serioase, unul dintre negociatorii israelieni din Oslo a văzut rapoartele despre informațiile adunate în timpul operațiunii și le-a dat prim-ministrului și șefilor structurilor de informații. Și-a dat seama că sursa informațiilor era vreun soi de dispozitiv de ascultare în biroul lui Abu Mazen sau unul care era conectat la liniile lui telefonice. Apoi le-a spus palestinienilor, știind că vor localiza imediat dispozitivele și le vor demonta. Odată ce se întâmpla aceasta, serviciile israeliene nu mai aveau cum să știe ce se întâmpla la discuții, ceea ce însemna că niciunul dintre radicali nu putea să scurgă detaliile către presă și să strice negocierile. Cu alte cuvinte, un diplomat israelian a trădat serviciile israeliene, pentru a le împiedica pe acestea să saboteze diplomația israeliană. Faptul că un informator de mare valoare pentru ei urma să fie, cel mai probabil, omorât era pe lângă subiect.

Yassin a fost arestat și torturat până a mărturisit tot: cum a fost recrutat, informațiile pe care le-a dat, cum lăcomia lui l-a întors împotriva propriului popor. Arafat, uluit că un astfel de aghiotant de încredere fusese arestat, a mers să-l vadă pe Yassin în celula lui la clădirea pentru interogatorii a Fatah, pentru a auzi

personal povestea. Devenise clar pentru toată lumea că Yassin va fi executat. Era fără îndoială un trădător⁹⁰⁸ și fusese adânc implicat în uciderea lui Bseiso.

La puțină vreme apoi, în Oslo, un delegat palestinian a fumegat de nervi despre arestarea lui Yassin și uciderea lui Bseiso. L-a întrebat pe unul dintre israelieni ce știa. „Nu știu nimic despre această poveste”, a spus israelianul, care într-adevăr nu avea legătură cu informațiile secrete, dar înțelesese ce se întâmplase, din puținul pe care-l auzise de la Peres și Beilin. „Dar haideți să bem, în speranța ca acesta să fie ultimul asasinat”. A mai adăugat un ultim cuvânt în arabă. *Inshallah*. Cu voia lui Dumnezeu.

Delegații din jurul mesei – patru palestinieni, trei evrei israelieni și doi norvegieni – și-au ridicat toți paharele. Atmosfera era optimistă. Negocierile duraseră deja șase luni și generaseră scrisori istorice de recunoaștere reciprocă între cele două națiuni – de la Rabin la Arafat și de la Arafat la Rabin. Aceste scrisori vor evolua într-o serie de acorduri care au ajuns cunoscute sub numele de Acordurile de la Oslo⁹⁰⁹. În prima etapă, acordurile au dus la crearea Autorității

⁹⁰⁸ „Oficial de securitate de vârf, acuzat de a fi spion Mossad: ancheta asupra ordinilor lui Arafat”, *Independent*, 4 noiembrie 1993.

⁹⁰⁹ Interviu cu Ron Pundak, august 2002. Beilin, *Aproape de pace*, 61-164 (în ebraică). Pundak, *Canalul secret*, 129-90.

Palestiniene (PA⁹¹⁰) autonome, care urma a conduce majoritatea teritoriului locuit de palestinieni. Palestiniienii s-au angajat să oprească Intifada și să renunțe la terorism.

Sângerosul conflict din Orientul Mijlociu părea că ar putea ajunge, în sfârșit, la un deznodământ pașnic. Yasser Arafat și majoritatea liderilor PLO și Fatah au plecat din Tunis și s-au mutat în teritoriile ocupate autonome ale PA. Chiar și Adnan Yassin părea că va beneficia de noua cooperare.

Acordurile de la Oslo au dat naștere⁹¹¹ la comitete de coordonare a securității, cu delegați din structurile militare și de informații ale ambelor părți. Pentru prima oară, oficiali de top din Mossad și Shin Bet se întâlneau cu oameni care, cu doar câteva luni înainte, fuseseră țintele lor ori pentru spionaj, ori pentru asasinare. Întâlnirile se țineau în teritoriile palestiniene sau în hoteluri din Tel Aviv sau Ierusalim.

Părțile și-au depășit suspiciunile inițiale prin glume reciproce despre trecut, spuse degajat – cine reușise să păcălească pe cine, dacă palestinienii făcuseră operațiuni despre care nu știuseră israelienii, unde și când israelienii dejucașeră planurile palestiniene.

⁹¹⁰ Palestinian Authority, în lb. engl. (n.red.).

⁹¹¹ Interviu cu David Meidan, 2 august 2015, Dichter, iunie 2012, și Hasson, 17 noiembrie 2010.

Israelienii au profitat de această atmosferă genială pentru a cere clemență pentru Yassin⁹¹². „Am înaintat-o ca pe o cerere de bunăvoință, la schimb cu cei o mie de prizonieri palestinieni pe care Israelul promisese că-i va elibera ca parte a înțelegerii”, a spus unul dintre membrii Mossad care au participat la întrunirile comitetului.

Presiunea, în acea atmosferă, a funcționat. Într-un final, Yassin nu a fost executat, ci doar condamnat la cincisprezece ani în închisoare. O sentință blândă, având în vedere ce făcuse. În vara anului 1993, se părea că Yassin va trăi să vadă o pace durabilă în Orientul Mijlociu. *Inshallah*.

20.

Nabucodonosor

În noaptea de 6 aprilie 1979, în fața unui hangar naval de pe țărm, două faruri apărură din întuneric, aruncând două conuri alb-galbene pe asfalt, care se măreau în timp ce mașina se apropia. Era un Fiat 127 sedan, cu motorul tușind și țâcănind, oprindu-se apoi la două sute de metri de poarta din față.

Cei doi paznici francezi din fața hangarului – la

⁹¹² Interviu cu „Oktoberfest”, februarie 2013.

Seyne-sur-Mer, la vest de Toulon, pe coasta mediteraneană a Franței – s-au uitat cu atenție la mașină. Hangarul aparținea Grupului CNIM ⁹¹³, specializat în fabricarea de componente complexe de mari dimensiuni pentru nave și reactoare nucleare. Erau întotdeauna doi gardieni de pază – trei ture pe zi, opt ore fiecare, toate plictisitoare.

Gardienii au făcut câțiva pași spre gard, în timp ce se deschideau portierele. Au ieșit două femei. „Faine fete”, s-au gândit paznicii. Dar femeile păreau nedumerite și aproape nervoase, în timp ce mergeau clătinându-se spre poartă. „*Pouvez-vous nous aider?*” Întrebă una dintre ele de cealaltă parte a gardului. Puteți să ne ajutați? Erau turiste britanice, a zis ea, ieșite să-și petreacă seara pe Riviera, dar nenorocita lor de mașină se tot strica. A zâmbit. Un flirt. Poate mai târziu, a spus femeia, bărbații puteau să le însoțească într-unul dintre baruri. Paznicii au adunat niște scule, au deschis poarta și au mers spre mașină. Zâmbeau.

În spatele lor, cinci agenți din Baioneta au sărit repede și fără zgomot peste gard⁹¹⁴, o manevră pe care o repetaseră la nesfârșit într-o bază militară de pe

⁹¹³ Interviu cu Raphael Ofek, 24 ianuarie 2016.

⁹¹⁴ Interviu cu „Aprilie”, noiembrie 2016, Harari, 29 martie 2014, și Benny Zeevi, 12 februarie 1999. O relatare parțial similară apare la Victor Ostrovsky, *By Way of Deception: The Making of a Mossad Officer*, 19-20.

coasta de sud a Israelului.

La fel de tiptil, au forțat intrarea de la hangar și au intrat. Înăuntru, au atașat cinci explozibili puternici pe doi cilindri enormi. Au fixat cronometrele pe detonatoare, apoi s-au strecurat afară, peste gard și în noapte. Le-au trebuit mai puțin de cinci minute să intre și să iasă.

Pe strada din fața hangarului, paznicii au reușit să pornească mașina. Fusesse surprinzător de ușor. Apoi, femeile – ambele, agente israeliene – le-au promis că se vor întâlni mai târziu cu ei și au plecat.

În același timp, la ceva distanță, un bărbat și o femeie ținându-se de mână mergeau încet. Păreau concentrați pe amorul lor. Bărbatul, cu părul dat pe spate, semăna puțin cu Humphrey Bogart. S-a uitat peste umărul femeii și a văzut mașina pornind și plecând. Cei doi s-au întors și, la câteva străzi distanță, au intrat într-o altă mașină și au plecat și ei. Erau Mike Harari, șeful Cezareea, și Tamara, o agentă Mossad.

Treizeci de minute mai târziu, hangarul a explodat. Flăcările au erupt spre cerul nopții și au luminat apa în portocaliu și roșu. Pompierii au stins incendiul înainte să fie distrusă întreaga clădire, dar tot ce era înăuntru a fost grav avariat, inclusiv niște mașinării construite cu grijă, la care se lucrase mai bine de doi ani până să fie gata. Asamblate laolaltă cu restul componentelor, ar fi

format un reactor nuclear de șaptezeci de megawați, atât de mare încât era cunoscut drept un reactor nuclear de clasa Osiris. Osiris este zeul antic al vieții de apoi, al lumii de dincolo și al morților. Francezii îl vindeau lui Saddam Hussein, dictatorul irakian, care se vedea pe sine drept întruparea modernă a lui Nabucodonosor, regele babilonian care a distrus Regatul Israelului.

La câteva ore după explozie, un purtător de cuvânt de la Groupe des écologistes français a sunat la un ziar pentru a revendica atentatul. Dar nimeni, cu siguranță nu serviciile franceze, nu l-a crezut. Toată lumea a presupus că fuseseră israelienii, fiindcă ei aveau cel mai presant motiv.

În timp ce o mare parte a angajaților structurilor de apărare și de informații erau blocați în mizeria sângeroasă din Liban, Mossad-ul continua să fie bântuit de amenințări existențiale la adresa micii națiuni. Principala era Irak, o țară condusă de un măcelar deraiat, cu o serioasă ambiție de a deveni următorul Saladin. Unul dintre scenariile de coșmar ale IDF presupunea ca masiva armată a Irakului să se alieze cu iordanienii, pentru a crea un front oriental amenințător.

Forțele israeliene fuseseră implicate sub acoperire în

Irak încă din anii '60, când comunitatea asuprită a kurzilor s-a revoltat contra regimului de la Bagdad. Țara a furnizat arme kurzilor, iar soldații IDF și personalul Mossad au antrenat luptători în tactici de comando. Ideea care, conform lui Meir Amit, conducea pe atunci Mossad-ul, era „de a crea un Orient Mijlociu în care vom fi în stare să acționăm contra inamicilor noștri pe mai multe fronturi simultan”. Mai simplu spus, Irakul era un dușman declarat al Israelului, iar kurzii erau inamici ai Bagdadului – dușmanul dușmanului meu este prietenul meu⁹¹⁵. În același timp, astfel de alianțe – de exemplu, cu șahul Iranului și cu împăratul Haile Selassie al Etiopiei, două state care se învecinau cu vecinii ostili ai israelienilor – îi permiteau Mossad-ului să aibă posturi de ascultare și alte surse de informații în țări altfel neprietenoase.

Începând din 1969, consilierii israelieni, printre care consilierul pe explozibili Natan Rotberg, au început să audă despre omul pe care kurzii îl numeau „Măcelarul din Bagdad”⁹¹⁶. Saddam Hussein al-Tikriti făcuse parte

⁹¹⁵ Ca parte a doctrinei Periferiei, Mossad-ul a dat ajutor mișcărilor de eliberare și milițiilor clandestine, într-o serie de țări ostile, inclusiv, de exemplu, pentru Anyanya, rebeli creștini separatiști din sudul Sudanului. Interviuuri cu Alpher, 18 mai 2015 și Amit, 12 iulie 2005. Alpher, *Periferia*, 57–71 (în ebraică). Ben Uziel, *Într-o misiune Mossad în Sudanul de Sud*, 9–36 (în ebraică). Ronen Bergman, „Israel și Africa”, 234–46.

⁹¹⁶ Interviu cu Rotberg, 5 martie 2012.

din lovitura de stat a Baath, care luase puterea cu un an înainte, și fusese numit vicepreședinte al Consiliului Revoluționar din Irak – al doilea în ierarhia noului regim și responsabil cu forțele armate și serviciile de informații. A ordonat să fie bombardati civili, a oprit aprovizionarea cu hrană, pentru a înfometa populațiile dizidente, și a creat o rețea de camere de tortură în care el personal schingiuia adeseori.

Kurzii i-au rugat pe israelieni să îi ajute să îl omoare pe Saddam – Rotberg chiar a pregătit un Koran minat pentru această treabă, aceeași tactică pe care o folosise ca să-l asasineze pe șeful serviciilor de informații egiptene în 1956.

Dar premierul Golda Meir a refuzat să semneze Pagina Roșie⁹¹⁷. Se temea de kurzi că nu vor păstra secretul implicării Israelului și că guvernul ei va fi târât într-un scandal internațional cu rușii și cu americanii, ambii curtându-l asiduu pe Saddam, pe atunci. Anterior, Meir respinsese și ideea de a-l asasina pe Nasser al Egiptului, de teamă că uciderea lui va legitima atentate la viața sa și a miniștrilor ei.

Rămas în viață, Saddam, la fel de nemilos pe cât era de ambițios, a preluat Partidul Baath și, astfel, Irakul.

⁹¹⁷ Dar, având în vedere că acel Coran minat era deja gata să fie folosit, „ei [kurzii] l-au trimis unui guvernator care-i abuzase, acesta fiind ucis laolaltă cu tot personalul lui”, își amintește Rothenberg.

Până în 1971, când avea patruzeci și patru de ani, Saddam îi înlăturase pe toți rivalii săi importanți din regim și își asumase aproape total puterea, lăsându-l pe președinte, Ahmed Hasan al-Bakr, pe post de nimic mai mult decât o marionetă. (Îl va înlătura complet pe al-Bakr în 1979.) Se vedea pe sine drept un personaj istoric, un lider pan-arab care va face din Irak o putere regională, forța conducătoare a lumii arabe și egalul Iranului.

Saddam credea că evreii sunt „un amestec al gunoiului și resturilor diverselor națiuni”⁹¹⁸ și voia să retraseze întregul Orient Mijlociu și să radă complet Israelul. Irakienii nu făceau un secret din aceasta.

„Existența unei entități sioniste artificiale simbolizează negarea dreptului istoric al arabilor la existență și este o ofensă la onoarea lor”, scria în martie 1974 ziarul Partidului Baath *Al-Jumhuryia*. „Această entitate belicoasă nu este altceva decât un cancer teribil care se răspândește în mod periculos dincolo de granițele lui. Trebuie să combatem sionismul în toate modurile posibile. Ierusalimul arab îl așteaptă pe Saladinul arab care îl va mântui de poluarea cu care

⁹¹⁸ A depus eforturi pentru a publica o ediție de lux a cugetărilor unchiului său Tulpah pe care îl admira, inclusiv afirmația că „sunt trei lucruri pe care Allah nu ar fi trebuit să le facă: perșii, evreii și muștele”. Karsh Efraim și Rautsi Inari, *Saddam Hussein*, 19 (în ebraică).

sionismul a mânjit locurile noastre sacre.”

Aluzia clară era că Saddam Hussein va fi versiunea modernă a lui Saladin și îi va alunga pe necredincioși din Palestina. Dar Saddam și-a dat seama că Irakul nu va fi vreodată o putere credibilă, fără un arsenal formidabil. Singura cale de a cuceri Orientul Mijlociu era de a poseda abilitatea de a-l distruge. Saddam voia arme nucleare.

În 1973, dictatorul a adus programul nuclear irakian – oficial, o activitate civilă pașnică – sub controlul lui direct și a început să investească „bugete de miliarde, practic nelimitate” ⁹¹⁹, după cum spunea Amatzia Baram, un important biograf al lui Saddam, pentru a construi reactoare care să formeze, în cele din urmă, un arsenal nuclear. În mod ideal, un dictator deja cunoscut pentru bombardarea propriului popor și pornit să devină o amenințare nucleară ar fi fost ignorat de națiunile civilizate.

Dar geopolitica este o treabă complicată: câteva puteri occidentale, incluzând Statele Unite, dar mai ales Franța, voiau să-și exercite propria influență în Orientul Mijlociu. Și ce nu este complicat este doar stupid: Saddam arunca o mulțime de bani în stânga și în dreapta.

⁹¹⁹ Interviu cu Amatzia Baram, 28 octombrie 2015

Franța și Israelul aveau o lungă și complicată relație, care atingea un nivel minim în anii '70. Relația fusese plină de ostilitate și neîncredere încă de când de Gaulle se legase de națiunea evreiască în anii '60. Pentru francezi, posibilitatea ca Irakul să reprezinte o amenințare mortală pentru națiunea Israelului părea, cel mult, o grijă care putea fi gestionată.

Președintele Valéry Giscard d'Estaing și prim-ministrul său, Jacques Chirac, au orchestrat o serie de afaceri cu Irakul în prima jumătate a anilor '70. Cea mai importantă a constat în vânzarea a două reactoare nucleare: un reactor foarte mic de 100 de kilowați, numit clasa Isis, și un altul mai mare, un reactor Osiris de patruzeci de megawați, care putea fi mărit până la șaptezeci de megawați. Irakienii au combinat numele reactorului cu numele țării, numindu-l Osirak. Cu toate că intenția declarată a Irakului era de a utiliza reactorul în scopuri de cercetare, francezii știau că un reactor de asemenea dimensiuni va fi folosit în cele din urmă pentru a procesa combustibil necesar unor arme nucleare.

Miezul reactorului conținea douăsprezece kilograme de uraniu îmbogățit în proporție de 93% – destul pentru o bombă atomică –, deci, dacă francezii își țineau promisiunea de a înlocui barele de combustibil

folosite, irakienii vor putea fi în stare să le convertească pur și simplu în material de folosit pentru arme nucleare. Irakienii au recunoscut aceasta: „Căutarea de tehnologii cu potențial militar este răspunsul la armamentul nuclear israelian”, declara Saddam într-un interviu din 8 septembrie 1975, chiar înainte de a vizita Parisul pentru a semna și alte înțelegeri. „Tratatul franco-irakian este primul pas arab către dobândirea de arme nucleare⁹²⁰, chiar dacă scopul nostru declarat în construirea reactorului nu este fabricarea de bombe atomice.” Dar este nevoie de ani și cunoștințe foarte specifice pentru a construi arme atomice. Orice amenințare serioasă, presupuneau probabil francezii, putea fi combătută când și dacă apărea.

Irakienii au plătit foarte generos.⁹²¹ Circa șapte miliarde de franci (două miliarde de dolari pe atunci) au fost transferați direct în Franța. Totodată, francezii au primit condiții favorabile și reduceri de preț pentru importul de petrol irakian. Câteva companii franceze au fost implicate în vastul proiect și s-a creat o conducere comună pentru a gestiona activitățile la Paris și Bagdad. Nu departe de locul de construcție, au fost ridicate locuințe luxoase pentru două mii de

⁹²⁰ Nakdimon, *Tammuz în flăcări*, 50 (în ebraică).

⁹²¹ Ibidem, 75-76 (în ebraică)

ingineri și tehnicieni francezi.

Israelul nu putea sta cu mâinile-n sân. O echipă comună Mossad/AMAN/Ministerul de Externe, numită „Noua Eră⁹²²”, a fost creată pentru „a face un efort special și concentrat să nimicească intenția Irakului de a obține arme nucleare”⁹²³, după cum spunea Nahum Admoni, pe atunci director adjunct al Mossad, care conducea echipa.

Deghizați drept oameni de afaceri europeni sau ofițeri europeni NATO, ofițeri din Joncțiune au abordat lucrători irakieni care lucrau în Franța, despre care credeau că ar putea deveni informatori⁹²⁴. Un om de știință al cărui fiu avea cancer și primea tratament prost în Irak a dat la schimb secrete pentru tratament medical mai bun. Credea că Yehuda Gâl, principalul om care făcea recrutări în Israel, era directorul adjunct al unei firme europene care se ocupa de siguranța nucleară.

Dar acesta a fost un succes singular. Saddam îi speriasse pe toți cei implicați în proiect să păstreze tăcerea, arătându-le o casetă video, cu miniștri irakieni care executau alți oficiali. „Era o casetă

⁹²² „New Era”, în Ib. Engl. (n. red.).

⁹²³ Interviu cu Admoni, 29 mai 2011, și Gazit, 12 septembrie 2016.

⁹²⁴ Interviu cu Yehuda Gil, 15 mai 2011. Koren Yehuda, „Umbra mea și eu”, *Yedioth Ahronoth*, 6 iulie 2001.

însăpăimântătoare⁹²⁵, spunea Khidir Hamza, unul dintre directorii programului nuclear irakian. Trimitea un mesaj că, dacă era nemulțumit de tine pentru orice motiv, ești mort.”

Totuși, israelienii aveau alte surse: oameni de știință francezi, tehnicieni, secretare și directori de nivel mediu. Unii au fost frumos plătiți.

Alții, evrei, au colaborat din motive ideologice. Printr-una dintre aceste surse, Mossad-ul a obținut „cartea proiectului”⁹²⁶, un document care detalia toate înțelegerile semnate cu Irakul. Lung de câteva sute de pagini, fusese scris în engleză de către oamenii de știință francezi. „Din acea carte, spune locotenent-colonelul Dr. Raphael Ofek, fizician nuclear la Universitatea Ben-Gurion recrutat de AMAN, am aflat multe⁹²⁷, inclusiv organizarea locului proiectului, unde erau situate reactorul și laboratoarele adiacente la Centrul de cercetare Nucleară de la Tuwaitha”.

Unitatea 8200, brațul SIGINT al AMAN, a creat o trupă ultrasecretă, numită „Apocalipsa”, pentru o misiune specială, care asculta liniile de telefonie și de

⁹²⁵ Interviu cu Dr. Khidir Hamza realizat de Hoda Kotb, transcrierea materialului de cercetare *Dateline* al NBC, „Irak 1981” (arhiva autorului, mulțumită lui Shachar Bar-On).

⁹²⁶ Interviu cu „Almo”, august 2010. „Oktoberfest”, ianuarie 2013.

⁹²⁷ Interviu cu Ofek, 17 ianuarie 2016.

telex, iar agenți din Curcubeu⁹²⁸ plantau microfoane în birourile pariziene ale irakienilor. Având un maldăr de informații clare, Israelul a cerut comunității internaționale să oprească programul. Dar liderii occidentali exasperați, criticii Israelului și chiar unii oponenți interni ai lui Begin au acuzat Israelul de alarmism. Proiectul irakian nu putea afecta Israelul, insistau ei. Francezii continuau să susțină că proiectul era un adevărat program de cercetare și că foloseau destule mecanisme de securitate, pentru a se asigura că Irakul nu va putea crea arme nucleare.

Ministrul de externe Moshe Dayan, care s-a întors dintr-o vizită de la Paris consternat de indiferența franceză față de cererile sale, a încercat apoi la americani, cerând celor de la Washington să îi preseze pe francezi, dar tot fără succes. Israelul a concluzionat că abordarea diplomatică eșuase. În noiembrie 1978, cabinetul de securitate a autorizat prim-ministrul⁹²⁹ să ia „măsurile necesare” pentru a opri proiectul nuclear irakian. Mossad-ul a primit undă verde să acționeze. „Osiris trebuie ucis”, a concluzionat cabinetul.

Nu la multă vreme după aceasta, a urmat explozia de la hangarul naval de pe Riviera Franceză.

⁹²⁸ Rainbow (în lb. engl.), (n. red.).

⁹²⁹ „Decizie a Comitetului de Securitate al cabinetului”, 4 noiembrie 1978, arătat autorului de „Paul”.

Componentele aruncate în aer în acea noapte au fost grav avariate și israelienii au crezut că au dat înapoi ambițiile nucleare ale lui Saddam⁹³⁰ cu cel puțin doi ani, timpul care le era necesar francezilor de a fabrica noi componente. Dar dictatorul irakian nu permitea o astfel de întârziere. A ordonat ca proiectul să continue după program. Ministerul apărării irakian a cerut ca francezii să repare părțile componente și să le livreze la timp. Francezii au replicat că piesele reparate nu vor fi la fel de solide. Ar fi fost riscant de folosit și aproape sigur vor trebui înlocuite în doar câțiva ani. Dar nimeni nu îndrăznea să-l supere pe Saddam Hussein. Irakul tot va putea să aibă arme nucleare în câțiva ani. Oficialii Mossad, nervoși, au hotărât că trebuiau să înceapă să folosească tactici mai agresive. Vor începe să omoare oameni de știință.

Cele mai evidente ținte de eliminat erau șefii programului irakian, Khidir Hamza și Jafar Dhia Jafar. Ultimul era „creierul proiectului⁹³¹, cel mai important om de știință”, conform Dr. Ofek. Absolvent al Universității din Birmingham ⁹³², acesta avea un doctorat în fizică de la Universitatea din Manchester și

⁹³⁰ Interviuri cu Harari, 12 februarie 2014 și „Negru”, septembrie 2016.

⁹³¹ Interviu cu Ofek, 17 ianuarie 2016.

⁹³² O biografie detaliată a lui Jafar Jafar apare la Windrom, *CriticalMass*, 35-40.

lucrase ca cercetător la Centrul pentru Inginerie Nucleară la Imperial College în Londra.

Însă ambii bărbați părăseau rar Irakul, unde ar fi fost foarte greu să fie ucis oricare dintre ei, dacă nu chiar imposibil. Dar, așa cum Nasser angajase germani să-i construiască rachetele, Irakul recrutase egipteni să ajute la dezvoltarea programului său nuclear. Cel mai important dintre ei era Yahia El Mashad, un fenomen în fizica nucleară la Universitatea din Alexandria, care devenise cercetător principal la centrul de cercetare nucleară de la al-Tuwaitha din Irak. Mashad călătorea frecvent⁹³³ între Egipt, Irak și Franța. Mossad-ul a început să-i urmărească mișcările în februarie 1980 și îl spiona constant oricând era în Paris sau la Institutul Francez pentru Protecție Radiologică și Siguranță Nucleară, de la Fontenay-aux-Roses, lângă capitală.

La începutul lunii iunie, francezii au pregătit un transport de uraniu pentru irakieni, pentru a fi folosit la micul lor reactor Isis. Mashad a venit în Franța pentru a vedea calitatea. A călătorit cu doi aghiotanți care nu l-au părăsit o clipă, ceea ce l-a făcut greu de abordat. Planul Mossad-ului, atunci, a fost să îl otrăvească pe Mashad cu ajutorul unui obiect obișnuit și inofensiv, la fel cum fusese omorât Wadie Haddad,

⁹³³ Interviu cu „Aprilie”, decembrie 2016.

cu pastă de dinți otrăvită, în 1978.

În ultima clipă însă, Mashad a hotărât să-și scurteze vizita în Franța. Voia să-și viziteze familia în Egipt. Aceasta însemna că agenții Mossad nu aveau timp să-și implementeze planul lor original. Dar Mashad a mai hotărât și să-și petreacă singur ultima noapte în Paris. I-a lăsat să plece pe cei doi asistenți irakieni, fiindcă hotelul unde se cazase era foarte scump. „Era un om de treabă”, a zis Hamza. Mashad le-a spus: „Ok, probabil vreți să stați într-un cartier mai convenabil pentru cumpărături și la un hotel mai ieftin care vă este mai accesibil. Așa că mergeți liniștiți”.

Fără aghiotanți care să-l apere, Mashad a devenit brusc o țintă mult mai vulnerabilă. S-a întors la hotel pe la ora șase după-masă, în ziua de 13 iunie. A făcut un duș și s-a schimbat, a consumat o băutură și un sendviș în hol, apoi s-a întors în camera lui de la etajul nouă. Berry, comandantul Baioneta, și un alt agent s-au ascuns într-o nișă din hol, uitându-se la ușă. Planul se schimbase atât de repede, încât nu erau siguri ce să facă. Berry avea un pistol, dar ordinele subliniau că pistoalele nu puteau fi folosite în niciun caz în hoteluri, din moment ce gloanțele pot trece prin pereți și lovi nevinovați. Berry se adapta din mers.

Liftul s-a deschis la circa 21. 30. O tânără a ieșit din el, o prostituată. A trecut pe lângă cei doi bărbați de la

Baioneta, dar i-a ignorat. A bătut la ușa camerei 9041. Mashad a poftit-o înăuntru.

Berry și colegul lui au așteptat patru ore, până când prostituata în sfârșit a plecat, la 1. 30. Până atunci, Berry găsisse o scrumieră cu picior lângă lift, de aproape un metru înălțime, cu o bază grea și un picior îngust, și un mecanism cu clapetă în partea superioară pentru debarasarea mucurilor de țigară. A examinat-o cu atenție, a cântărit-o în mână și i-a simțit greutatea. A hotărât că era destul de solidă pentru a o folosi.

„Scoate-ți cuțitul”, i-a spus Berry celui alt agent, care era înarmat cu un cuțit mare de buzunar Leatherman. Cei doi bărbați s-au apropiat de ușa lui Mashad și agentul a bătut.

— *Qui est là?* a spus Mashad. Cine este acolo? Părea adormit și relaxat.

— Paza hotelului, a răspuns Berry. În legătură cu oaspetele dumneavoastră recent.

Mashad a venit încet și a deschis ușa. Berry l-a lovit tare cu scrumiera peste cap. Mashad s-a dus în spate și a căzut pe jos. Berry s-a întins după el, l-a lovit din nou și apoi iar. Sângele a format o pată crescândă pe covor. Nu a mai fost nevoie de cuțit.

Cei doi agenți și-au spălat sângele de pe brațe și au spălat și scrumiera. Berry și-a schimbat cămașa pătată de sânge, a mototolit-o și a băgat-o în buzunar. Când

au plecat, s-au asigurat că semnul „Nu deranjați” atârnă de clanță. Au pus scrumiera înapoi unde îi era locul, au luat liftul până jos în hol și au ieșit lejer din hotel.

Paza hotelului a găsit cadavrul lui Mashad cincisprezece ore mai târziu⁹³⁴. La început, poliția a crezut că fusese omorât într-un joc sexual care o luase razna, dar au găsit-o pe prostituată și au exonerat-o repede de orice vină. Mashad nu fusese jefuit și nu avusese alți vizitatori. Dar prostituata și-a amintit că văzuse doi bărbați în hol. Francezii au înțelese destul de repede că Mossad-ul îl omorâse pe Mashad. La fel și irakienii. „Credeam că suntem toți în vizor⁹³⁵, a spus Hamza. După această întâmplare, călătoream doar cu un ofițer din serviciile irakiene după mine.”

Saddam Hussein și-a dat seama că asasinatelor planificate puteau distruge moralul printre oamenii de știință care lucrau la proiectul lui nuclear. Le-a dat mașini de lux și bonusuri în bani gheață tuturor oamenilor de știință importanți și i-a plătit soției lui Mashad o compensație de 300.000 de dolari, o sumă enormă pentru Egiptul acelor vremuri, după care a

⁹³⁴ Interviu cu „Negru”, iunie 2015. O descriere parțial similară apare la Ostrovsky, *By Way of Deception*, 22–25.

⁹³⁵ Interviu cu Dr. Khidir Hamza de Hoda Kotb, materialul de cercetare *Dateline* al NBC.

promis și pentru ea, și pentru copiii lui Mashad o pensie lunară viageră.

Aceasta nu a oprit totuși omorurile. La trei săptămâni după uciderea lui Mashad, un inginer irakian educat în Marea Britanie, pe nume Salman Rashid, a fost trimis la Geneva pentru două luni de pregătire în domeniul îmbogățirii uraniului prin separare electromagnetică a izotopilor.

Avea o gardă de corp care nu pleca de lângă el niciun moment. Cu o săptămână înainte să se întoarcă în Irak, Rashid s-a îmbolnăvit violent. Medicii din Geneva au suspectat un virus. Șase zile mai târziu, în 14 septembrie, Rashid a murit în agonie. Autopsia a arătat că nu fusese vreun virus: Mossad-ul îl otrăvise⁹³⁶, cu toate că nimeni nu putea spune sigur cum și cu ce toxină.

Două săptămâni mai târziu, alt inginer irakian de vază, Abd al-Rahman Rasoul, un inginer civil care se ocupa de construcția diverselor clădiri pentru proiectul nuclear, a participat la o conferință sponsorizată de Comisia Franceză de Energie Atomică. Imediat după petrecerea cu cocteiluri și recepția oficială din deschiderea conferinței, a început să sufere de ceea ce

⁹³⁶ Interviu cu „Negru”, iunie 2015, și „Amir”, februarie 2016. Claire, *Raid on the Sun*, 76-77.

părea a fi toxiinfecție alimentară⁹³⁷. A murit cinci zile mai târziu, într-un spital din Paris.

La începutul lunii august, mulți dintre participanții francezi la proiectul irakian au primit o scrisoare care conținea un mesaj direct⁹³⁸, spunându-li-se că vor fi în pericol dacă nu plecau imediat. Saddam Hussein s-a enervat și, după câteva zile, a livrat un discurs extrem de furios contra Israelului, fără a menționa atacurile

⁹³⁷ Din motive obiective - folosirea otrăvurilor și faptul că exploziile și asasinatele aveau loc pe teritoriu francez -, Israelul păstra în mare secret faptele sale. În 1990, a fost o scurgere serioasă de informații. Un rebut al Mossad, Victor Ostrovsky, a anunțat că-și va publica memoriile, *By Way of Deception: The Making of a Mossad Officer*, în Canada, o violare majoră a regulilor Mossad și a securității israeliene. Agenția a încercat să-l convingă pe Ostrovsky să-și retragă cartea. El a refuzat. Niște agenți au pătruns în biroul editurii și au furat șpalturile, care s-au dovedit a conține o cantitate uriașă de informații despre agenție, unele exacte, inclusiv multe pagini despre acțiunile întreprinse contra proiectului nuclear irakian și a oamenilor de știință irakieni. Șpalturile au creat o mare panică în Mossad. „Am fost chemat în biroul directorului și mi s-au arătat paginile referitoare la mine, spunea Ami Yaar, care îl avusese drept cursant pe Ostrovsky pentru o perioadă și este menționat în carte. A fost foarte neplăcut. " Yossi Cohen, un tânăr ofițer și o stea în urcare în Mossad, și care îl cunoscuse pe Ostrovsky atunci când aceștia fuseseră cursanți, a înaintat un plan detaliat șefului Mossad, Shavit, pentru eliminarea lui Ostrovsky. Lui Shavit i-a plăcut și a mers la prim-ministrul Shamir, care s-a opus ideii, conform regulii „Nu omorâm evrei". În schimb, Mossad-ul a cerut curților de justiție din Canada și SUA să interzică publicarea cărții, pe baza jurământului de confidențialitate depus de Ostrovsky atunci când a intrat în agenție. Curțile de justiție s-au opus, iar întreaga tevatură doar a dat cărții credibilitate și i-a crescut vânzările. Interviu cu Ami Yaar, 3 decembrie 2012, „Avantaj", aprilie 2017, „Toblerone", mai 2014 și „Lexicon", ianuarie 2017.

⁹³⁸ Nakdimon, *Tammuz în flăcări*, 309 (în ebraică).

contra oamenilor de știință, dar amenințând să „transforme Israelul în ruine, cu ajutorul bombelor”. Oamenii de știință ai lui Saddam au început să intre în panică. „Nimeni nu mai voia să călătorească, spunea Hamza, așa că ni se dădeau bonusuri dacă plecam în străinătate”. Au mai primit și instrucție în securitate personală și autoapărare.⁹³⁹

„Un bărbat din Mukhabarat [serviciile de informații] ne spunea cum să mâncăm, să nu acceptăm vreo invitație după căderea întunericului, întotdeauna să fim însoțiți. Eram instruiți să ne ducem cu noi, într-un săculeț ori în buzunar, pasta noastră de dinți, periutele noastre de dinți, aparatele noastre de ras.”

Câțiva contractori francezi au reziliat contractele, de frică, și programul nuclear irakian a fost încetinit ușor. Dar Saddam pusese resursele unei națiuni conduse autocratic la dispoziția construirii bombeii și putea să se lipsească de un tehnician sau trei în decursul procesului. Toți oamenii de știință, și cei morți, și cei înspăimântați, au fost repede înlocuiți. Franța a trimis douăsprezece kilograme de uraniu îmbogățit și a livrat o a doua comandă la scurtă vreme după aceea.

În cel mai bun caz, Israelul câștigase puțin timp

⁹³⁹ Stasi (serviciile din Germania de Est) și KGB, care erau în legătură cu serviciile secrete ale lui Saddam, învățaseră niște lecții din modul cum fusese eliminat Wadie Haddad. Interviu cu „Ilay“, iunie 2010.

Înainte ca Saddam să poată termina construcția reactoarelor și să înceapă să le activeze: probabil optsprezece luni, probabil doi ani. Dar Irakul încă se mai aștepta – și Israelul încă se temea – că Saddam va avea arme nucleare complet funcționale și mijloacele de a le lansa până la finalul deceniului.

Yitzhak Hofi, directorul Mossad, știa că informațiile, asasinatetele planificate și operațiunile de sabotaj nu puteau face mai mult. „Mă dau bătut, i-a spus lui Begin în octombrie 1980. Nu vom fi în stare să-i oprim. Singura cale încă la îndemână este bombardamentul aerian”.⁹⁴⁰ Singura cale, cu alte cuvinte, rămânea o manifestare fățișă de război.

Existau divergențe la vârful conducerii Israelului. Unii dintre comandanții serviciilor de informații ale țării avertizau că bombardarea reactorului irakian va avea consecințe internaționale dure, că vor trece ani până când reactorul va produce destul combustibil pentru o bombă și că distrugerea lui îl va împinge pe Saddam să caute o altă abordare, mai secretă, în legătură cu care va fi mult mai greu să se obțină informații. Era atât de multă tensiune⁹⁴¹, încât, la un moment dat, Begin nu l-a mai invitat la întruniri pe

⁹⁴⁰ Interviu cu Hofi, Centrul Begin, 11 ianuarie 2002.

⁹⁴¹ Interviu cu Eilam, 2 decembrie 2009.

șeful propriei sale Comisii de Energie Atomică, Uzi Eilam, fiindcă se opunea atacului. Unul dintre oamenii lui Eilam, profesorul Uzi Even, care se temea că distrugerea reactorului va duce doar la mutarea proiectului nuclear irakian în niște instalații secrete, pe care Israelul nu va fi în stare să le țină sub supraveghere, a transmis pe furiș⁹⁴² planul pentru atacul în discuție șefului opoziției, Shimon Peres. Acesta, la rândul lui, a scris un memoriu cu propria lui mână către Begin⁹⁴³, amenințând că, dacă Israelul efectua acest atac, va fi izolat internațional „ca o tufa de mure în sălbăticie”, folosind metafora profetului Ieremia pentru cât de singur va fi Israelul dacă îl va abandona Dumnezeu.

Dar prim-ministrul Begin, împreună cu Ariel Sharon, recent promovat ca ministru al apărării, și cu șeful de stat major al IDF Rafael Eitan au respins fiecare argument ridicat contra misiunii. Au fost de acord cu opinia lui Admoni și a altor ofițeri de informații de top,

⁹⁴² Interviu cu Uzi Even, 2 decembrie 2009.

⁹⁴³ A urmat o mare alarmă în structurile defensive, după scurgerea către Peres și memoriul său către Begin. Atacul a fost amânat și numele de cod schimbate. Șeful de stat major Eitan a ordonat ascultarea pe scară largă a comunicațiilor Statului Major General și a altor ofițeri superiori care aveau acces la detaliile operațiunii. Dar informatorul efectiv, prof. Even, nu a fost identificat și și-a recunoscut rolul pentru prima dată într-un interviu cu mine în 1996. Interviu cu Even, mai 1996. Ronen Bergman, „Prima bombă irakiană”, *Haaretz*, 31 mai 1996.

că reactorul trebuia atacat cât mai repede posibil, înainte să devină „fierbinte”, pentru a evita oribilul dezastru umanitar care ar fi avut loc în cazul unei scurgeri de radiații nucleare. La o întâlnire a Noii Ere, fizicianul și ofițerul Dr. Ofek a insistat în mod repetat că, pentru a asigura distrugerea totală a reactorului, trebuia atins un obiectiv: „Destui explozibili care să avarieze bazinul interior în care erau imersate barele de uraniu”.

Pe 7 iunie, la ora patru după-masă, opt avioane F-16 au decolat de la baza Etzion, din Sinaiul ocupat, pentru a ataca reactorul Osirak. Escorta de protecție consta în șase avioane F-15, și încă șaiszeci de aparate erau desfășurate pentru a sprijini operațiunea – unele se învârtteau în aer, în timp ce altele stăteau pregătite la sol. Includeau avioane Boeing adaptate pentru realimentare în zbor și pentru comandă și control în aer, avioane Hawkeye AWACS, pentru informații, și elicoptere în cazul în care vreun avion cădea și era nevoie de o operațiune de salvare. Avioanele F-15 puteau să se descurce cu orice MIG care ar fi atacat avioanele israeliene, având de asemenea sisteme avansate de război electronic, pentru a bruia radarul bateriilor de rachete antiaeriene de la sol.

Traseul era lung de aproape o mie de kilometri, trecând prin nordul Arabiei Saudite și sudul Iordaniei.

Piloții zburau foarte jos⁹⁴⁴, la mai puțin de 100 de metri de sol, pentru a scăpa de radarele iordanien, Saudite și irakien.

Avioanele au ajuns la țintă spre apus⁹⁴⁵, pe la 17.30. Cele opt avioane F-16 au urcat la o altitudine de trei sute de metri, au executat o manevră de întoarcere și și-au lansat bombele la un unghi de treizeci și cinci de grade. Unul după altul, au aruncat fiecare câte două bombe de câte o tonă pe domul de beton al reactorului. Jumătate dintre bombe erau programate să explodeze la impact, iar celelalte, doar după ce vor penetra adânc structura. Șapte dintre cei opt piloți au lovit ținta și douăsprezece din cele șaisprezece bombe au pătruns în dom. Zece soldați irakieni și un tehnician francez au fost, de asemenea, uciși.

Irakienii au fost luați complet prin surprindere. Nici măcar o rachetă nu a fost trasă asupra avioanelor atacatoare și doar un tir antiaerian sporadic și inofensiv a fost ținut spre ele pe drumul de întoarcere. Toate avioanele au ajuns în siguranță înapoi la bază. Inclusiv astăzi, acestea poartă pe bot o imagine a reactorului,

⁹⁴⁴ Din întâmplare, avioanele au zburat chiar pe deasupra regelui Hussein, care era la bordul iahtului regal, în Golful Aqaba. Cu siguranță, a văzut avioanele și și-a dat seama de direcția în care zburau, dar orice avertisment către saudiți sau irakieni ori s-a pierdut pe drum, ori nu a fost trimis deloc. Nakdimon, *Tammuz în flăcări*, 15-16 (în ebraică).

⁹⁴⁵ Interviu cu Aviem Sella, 31 mai 2011. Nakdimon, *Tammuz în flăcări*, 188-203.

laolaltă cu cercurile care reprezintă avioanele doborâte în luptă.

Până la miezul nopții fusese analizată filmarea video făcută de camerele de pe avioane, care documenta uriașele pagube produse reactorului. La ora 3.00, Echipa Apocalipsa a Unității 8200 a interceptat un telefon dat de unul dintre inginerii care descria o inspecție în întuneric a instalației bombardate. Inginerul căutase bazinul, partea critică din miezul structurii, dar, cu ajutorul lanternei sale, a găsit doar „bucăți de beton explodat, acoperite de apă” – secțiunile din dom care căzuseră înăuntru. În „raportul informativ imediat”, distribuit oficialilor de top din guvern și șefilor structurilor de informații, AMAN a confirmat că bazinul reactorului fusese avariat iremediabil și că „reactorul a fost complet distrus”⁹⁴⁶.

Înainte de atac, structurile de informații recomandaseră ca Israelul să nu-și revendice responsabilitatea. Credeau că, fără o umilință publică jenantă, Saddam nu va simți presiunea de a lansa un contraatac asupra Israelului. Va putea face lucrurile altfel.

În final, totuși, Begin a hotărât altfel. Raidul de bombardament fusese executat perfect, reactorul

⁹⁴⁶ Interviu cu Ofek, 24 ianuarie 2016.

irakian lăsat în ruine fumegânde și ambițiile nucleare ale lui Saddam amânate probabil pentru vecie. Begin voia să fie recunoscute aceste lucruri, chiar să se laude cu ele. Avea un simț aparte pentru reacția opiniei publice israeliene. Într-un discurs în Knesset, l-a echivalat pe Saddam cu Hitler, și pericolul unui Irak nuclear cu Soluția Finală a naziștilor. „Ce am fi putut face împotriva unui pericol atât de teribil? a întrebat. Această țară și poporul ei ar fi fost anihilate⁹⁴⁷. Alt Holocaust s-ar fi întâmplat în istoria poporului evreu.”

Saddam a ținut și el un discurs în privat⁹⁴⁸, în fața conducerii Partidului Baath. „Este dureros, a recunoscut cu un oftat, referindu-se la bombardament, fiindcă acesta este un fruct drag pentru care am lucrat din greu ca să-l culegem, unul dintre fructele revoluției și unul pentru care am depus enorme eforturi politice, științifice și economice timp de multă vreme”. Dar a trecut repede la obișnuitul său ton belicos, blestemând „entitatea sionistă” și pe Menachem Begin.

Saddam a continuat apoi: „Begin și alții trebuie să-și

⁹⁴⁷ Conferință de presă internațională cu Menachem Begin, 9 iunie 1981. Acțiunea israeliană a stârnit admirație pentru execuția sa, dar și o dură condamnare politică internațională. Se pare că doar *The Wall Street Journal* a sprijinit raidul, într-un editorial care până în ziua de azi atârna mândru în sala de ședințe a ziarului.

⁹⁴⁸ Înregistrările Consiliului Suprem al Partidului Baath, Arhivele Pentagonului, CRRC SH. SHTP. A. 001.039, mulțumiri adresate prof. Amatzia Baram.

dea seama că lucrul pe care ei îl numesc lovitură preventivă, care are ca scop să blocheze avansul și ridicarea națiunii arabe și să o împiedice să folosească știința și tehnologia, nu va opri națiunea arabă să avanseze spre scopurile sale, iar această metodă a loviturilor preventive nu va acorda evreilor acea securitate despre care vorbește el.”

Trei săptămâni mai târziu, Begin a sărbătorit din nou, de această dată o victorie în alegerile generale. Mossad-ul și IDF triumfau și ele datorită succesului operațiunii și a ceea ce vedeau drept distrugerea proiectului nuclear irakian. Au trimis Irakul la fundul listei de priorități ale spionajului⁹⁴⁹.

Dar reacția lui Saddam față de bombardarea reactorului din Bagdad a fost opusă față de așteptările serviciilor israeliene.

„Saddam sub presiune... devine mai agresiv și mai hotărât, spunea Dr. Hamza. Așa că proiectul de patru sute de milioane de dolari se transformă într-un proiect de zece miliarde de dolari și cei patru sute de oameni de știință devin șapte mii.” Saddam a ordonat să se înceapă un efort masiv în toate domeniile științifice care l-ar putea duce în cel mai scurt timp posibil la

⁹⁴⁹ Interviu cu Gilad, 31 iulie 2012.

dobândirea unei bombe atomice și la mijloacele pentru trimiterea ei la țintă. Foarte repede, a găsit companii occidentale care erau gata să-l aprovizioneze – la schimb cu vaste sume de bani – cu echipament și materie primă care, cu toate că serveau, chipurile, unor scopuri civile, puteau fi folosite și în scopuri militare, în vederea creării de arme nucleare, biologice sau chimice de distrugere în masă.

Israelul a descoperit doar mici urme ale acestor eforturi. Un plan pe care l-au găsit a fost proiectul Condor, un efort comun irakian, egiptean și argentinian⁹⁵⁰ de a face rachete de toate felurile. Mare parte a informației despre proiect a fost obținută și trimisă Israelului de către agenți Mossad din companii germane implicate în proiect și în lumea științifică argentiniană, dar și de Jonathan Pollard, spionul care lucra pentru Israel, infiltrat adânc în interiorul unei agenții de informații americane.

Mossad-ul a început să incendieze birourile companiilor europene implicate și să terorizeze sistematic oamenii de știință, într-un mod similar celui în care fuseseră intimidați specialiștii germani în

⁹⁵⁰ Interviu cu „Gaugain”, agentul pe care Mossad îl avea în secția științifică a proiectului Condor în Argentina, iunie 2016. Directorul Central Intelligence, *Jonathan Jay Pollard Espionage Case*, 30 octombrie 1987, 39.

rachete în anii '60. Au primit telefoane anonime⁹⁵¹ în care li se spunea: „Dacă nu abandonați acum proiectul, vă omorâm cu tot cu familie”. Mossad-ul a trasat planuri de a-i elimina de asemenea pe unii dintre oamenii de știință, dar s-a dovedit că presiunea, incendiile și pătrunderile prin efracție, laolaltă cu reputația letală a Mossad-ului, au înlăturat nevoia de asasinate planificate. Oamenii de știință au plecat, iar Argentina și Egiptul și-au redus mult participarea financiară.

În nefericirea lui, Saddam s-a adresat unui specialist canadian în rachete⁹⁵², fost angajat al NASA, al Statelor Unite și Israelului, pe nume Gerald Bull, cerându-i să facă niște rachete și un super-tun, inspirat de romanul SF al lui Jules Verne *De la Pământ la Lună*, care să poată trimite încărcături uriașe la distanțe enorme – până la Teheran (700 de kilometri de Bagdad) și Tel Aviv (900 de kilometri de Bagdad). Bull și-a asigurat clienții că super-tunul lui nu doar că va avea o rază de acțiune extrem de lungă, dar va fi și o modalitate mai precisă și mai eficientă de a trage cu agenți biologici și chimici,

⁹⁵¹ Interviu cu „Sally“, septembrie 2016. Burrows și Windrem, *Critical Mass*, 442, 461, 466-480.

⁹⁵² Dosarul Mossad despre Bull include multe dintre contractele lui și corespondența cu Irak, mai ales cu generalul Hussein Kamel, cumnatul lui Saddam și șef al organizației de achiziții de armament a Irakului (arhiva autorului, primit de la „Bogart”).

fiindcă focoasele se vor încălzi mai puțin decât la rachetele Scud pe care le aveau irakienii.

În 1989, Bull și irakienii au ridicat tunul la Jabal Hamrayn⁹⁵³, la 200 de kilometri de Bagdad. Au fost făcute trei teste de tir. Spre marele lui ghinion, Bull nu a luat vreodată în serios telefoanele și scrisorile anonime amenințătoare pe care le primise⁹⁵⁴, care îl avertizau că, dacă nu își încheie imediat relația cu Saddam, „va trebui să luăm niște măsuri dure contra ta, a companiilor tale și contra oamenilor implicați alături de tine”.

Pe 22 martie 1990, o echipă din Baioneta îl aștepta în fața casei sale, la o mică distanță de biroul lui din Bruxelles. Doi bărbați se ascundeau chiar în spatele ușii de la scară. Din locul lor de observație, îl puteau vedea pe Bull, care venea spre apartamentul său, căutându-și

⁹⁵³ AMAN și Mossad au trimis tot materialul despre Bull pe care îl colectaseră la Administrația Ministerului Apărării pentru Dezvoltarea Armelor și Infrastructurii Tehnologice (cunoscut prin acronimul său în ebraică Maf'at), precum și corpului de artilerie al IDF. Aceste unități au analizat planurile lui Bull și au făcut câteva modele computerizate. Rezultatul surprinzător a fost că super-tunul era fezabil din punct de vedere științific și că Bull nu inventa. Interviu cu Gilad, 31 iulie 2012.

⁹⁵⁴ Ofițerul de informații al Baionetei Moshe „Mishka” Ben-David spunea: „În puținele cazuri în care ne-am dat seama că autoritățile locale nu aveau de gând să facă ceva în legătură cu problema, existau colete care se aprindeau sau explodau, și sunt câțiva domni care nu se mai află astăzi printre noi”. Interviu cu „Romeo”, ianuarie 2013. Cockburn, *Dangerous Liaison*, 306.

cheile prin buzunare. Imediat ce a trecut și se afla cu spatele la ei, cei doi au ieșit de după ușă⁹⁵⁵, având în mână pistoale Makarov cu amortizor. Unul dintre ei a tras două gloanțe în capul lui Bull și trei în spate, în timp ce celălalt a rămas în spatele lui, păzind zona. Bull a murit înainte să atingă podeaua. Asasinul a scos o cameră foto și a făcut câteva poze cu capul distrus al omului de știință. Una era din apropiere și alta îl arăta pe Bull stând pe burtă într-o baltă uriașă de sânge.

Fotografiile au fost trimise în aceeași zi la angajații Space Research Corporation, compania lui Bull. „Dacă mâine mergeți la lucru, au scris într-o notă care însoțea pozele, veți sfârși la fel.”⁹⁵⁶ Nimeni nu a mers la birou a

⁹⁵⁵ Interviu cu „Romeo”, unul dintre șefii Cezareea, care a coordonat asasinatul lui Bull, mai 2000.

⁹⁵⁶ În aceeași perioadă în care se ocupau de problema Condor și a super-tunului, șefii securității israeliene mai trebuiau să dezbată posibilitatea eliminării unui evreu israelian: în 1986, un tehnician de rang mic de la reactorul nuclear israelian de la Dimona, Mordechai Vanunu, care se simțea discriminat din cauza originii sale marocane, ne-europene, și exprimase idei de extremă stângă, a strecurat un aparat foto în cea mai secretă structură a Israelului și a fotografiat, printre altele, o bombă cu hidrogen. Și-a vândut fotografiile și o mulțime de alte informații la *Sunday Times* în Marea Britanie, care plănuia să publice materialul. Mossad-ul a auzit despre aceasta de la una dintre cele mai vechi surse ale sale, magnatul de presă Robert Maxwell. „Trebuie să puneți mâna pe Vanunu”, i-a spus un proeminent ziarist, pe nume Dan Margalit, premierului Shimon Peres, în timpul unei discuții neoficiale, chiar înainte de a-i lua un interviu. „Viu sau mort.” Peres s-a opus ferm: „Nu omorâm evrei”, a spus el. Peres mi-a spus că Mossad-ul deja ceruse permisiunea de a-l elimina pe bărbat, dar el refuzase sec: „Am prevenit uciderea lui. Am ordonat să fie adus înapoi pentru a fi judecat în Israel”.

doua zi⁹⁵⁷, iar compania a fost lichidată în curând. Mossad-ul s-a asigurat ca toate companiile care țineau de Bull să primească același mesaj.

Proiectul murise în fașă. Pe 2 aprilie, după ce Saddam a aflat de la serviciile lui de informații că Gerald Bull fusese ucis, s-a adresat națiunii și a jurat să „facă în așa fel încât focul să mistuie jumătate din Israel”⁹⁵⁸. Într-adevăr, moartea lui Bull doar încetinise efortul lui Saddam de a obține rachete sau tunuri cu rază lungă de acțiune și nu a afectat proiectul său nuclear în vreun fel. S-a dovedit că agențiile de informații ale Israelului și ale altor națiuni occidentale erau extrem de neștiutoare față de o mare parte a eforturilor militare de cercetare și dezvoltare ale lui Saddam.

Margalit, un comentator cunoscut al afacerilor curente, este convins până în ziua de azi că Peres a greșit: „Ar fi trebuit să-l omoare pe Vanunu în străinătate, sau pur și simplu să-l lase în pace. *Nu omorâm evrei* este o expresie rasistă. Ori Israelul îi execută pe cei care sunt o gravă amenințare la adresa lui, fără a lua în considerare rasa sau religia, ori nu”. Vanunu a fost ademenit în cele din urmă de către o agentă Mossad să zboare cu ea de la Londra - unde organizația nu prea voia să acționeze - la Roma, iar acolo a fost prins, drogat și dus pe furiș pe o navă comercială israeliană. A fost judecat și condamnat la optsprezece ani de închisoare. Interviuuri cu „Sally”, februarie 2015, „Raphael”, mai 2011, Yachiel Horev, iulie 2004, Benny Zeevi, 12 februarie 1999, Peres, 30 ianuarie 2005, și Margalit, 17 noiembrie 2016.

⁹⁵⁷ Ronen Bergman, „Killing the Killers”, *Newsweek*, 13 decembrie 2019. „The Man Who Made the Supergun”, *Frontline* (PBS), 12 februarie 1992. Burrows și Windrem, *Critical Mass*, 164-77.

⁹⁵⁸ „Iraq Chief, Boasting of Poison Gas, Warns of Disaster if Israelis Strike”, *New York Times*, 2 aprilie 1990.

„Această uriașă și foarte sofisticată rețea⁹⁵⁹ funcționa chiar sub nasul tuturor, spunea generalul de brigadă Shimon Shapira din divizia de cercetare a AMAN. A fost fără îndoială unul dintre cele mai mari eșecuri din istoria serviciilor israeliene.”

Israelul, spunea Shapira, „a avut mai mult noroc decât simțuri”⁹⁶⁰. Saddam Hussein a făcut o greșeală invadând Kuweitul în august 1990, presupunând că Statele Unite și restul lumii vor sta deoparte, cu mâinile în sân, în fața agresiunii. Greșea. Și-a pus în față o largă coaliție internațională, una care includea și niște state arabe, care l-a dat afară din Kuweit și l-a silit să accepte inspecții internaționale stricte.

Inspectorii ONU au găsit apoi ce ratase complet Israelul⁹⁶¹: când a fost lansată Operațiunea Furtună în Deșert pentru a elibera Kuweitul, în ianuarie 1991,

⁹⁵⁹ Interviu cu Shapira, 31 ianuarie 2015.

⁹⁶⁰ Pe 16 ianuarie 1990, în noaptea următoare după ce SUA și aliații lor lansaseră Operațiunea Furtună în Deșert, Saddam a ordonat ca un baraj de rachete să fie aruncat asupra Israelului - aceleași rachete despre care serviciile israeliene nu știau că sunt construite și de care erau siguri ulterior că „vor cădea în mare ca pietrele” Șefii apărării au propus să atace Irakul, dar, sub presiune americană, propunerea a fost respinsă, fiindcă președintele Bush se temea pentru integritatea coaliției sale internaționale, în cazul în care intervenea Israelul. Timp de mulți ani, Saddam a fost singurul lider din lumea arabă care îndrăznise să atace Israelul și dovedise că amenințările contra lui erau goale. Umilirea Israelului a influențat profund discuția ulterioară despre eventuala trasare de planuri pentru asasinarea lui Saddam.

⁹⁶¹ Interviu cu Rolf Ekeus, septembrie 1996, și Hans Blix, august 2000.

Saddam era la puțini ani distanță de capacitatea militară completă nucleară, chimică și biologică, dar și de capacitatea de a face rachete și focoase care puteau livra acele arme în Israel.

Chiar și după sfârșitul războiului, când președintele Bush a decis să nu invadeze Irakul și să-l lase pe Saddam pe post, Barak, șeful de stat major al IDF, încă mai credea că Saddam rămânea un pericol clar și omniprezent pentru Israel⁹⁶². Saddam, cu siguranță, va încerca din nou să facă arme de distrugere în masă și nu exista vreo posibilitate de a angaja vreun fel de negocieri cu el.

Pe 20 ianuarie 1992, Barak a ordonat „formarea unei echipe care să examineze posibilitatea nimeririi

⁹⁶² Barak se baza pe un profil psihiatric al lui Saddam Hussein, trasat de o echipă de psihologi și psihiatri din AMAN, în care afirmau: „Saddam vede lumea ca fiind un loc brutal și rece, de pericol mortal constant. În acest sistem, nu este loc pentru legi morale și nu există coduri comportamentale care să nu poată fi violate din cauza normelor sociale... Saddam nu este speriat de război, nici chiar de un război contra unor forțe puternice. Dimpotrivă, este probabil să vadă un război contra unor forțe puternice drept dovadă a importanței și puterii Irakului... Aspirațiile lui Saddam de a obține arma nucleară... sunt legate de nevoia lui psihologică de a-și crea pentru sine un simț al puterii inatacabil. Nu uită și nu iartă vreodată pe cineva care i-a făcut rău. ... Saddam nu va ezita să folosească arme neconvenționale contra Israelului... alte costuri și limitări morale nu vor sta în calea lui” (AMAN, Departamentul de cercetare, *Portretul psihologic al lui Saddam Hussein*, Analiza Specială de Informații 74/90, noiembrie 1990). Interviu cu Barak, 1 iulie 2013.

țintei”⁹⁶³. Două luni mai târziu, pe 12 martie, echipa, condusă de Amiram Levin, i-a raportat șefului de stat major despre progresul planului. Barak i-a spus echipei: „Ținta este printre cele mai importante dintre cele cu care am avut de-a face în orice operațiune punctuală” și a ordonat să se pregătească pentru executarea planului⁹⁶⁴ în luna iulie a acelui an.

Barak a vorbit cu prim-ministrul Shamir și cu Rabin, care l-a înlocuit în 1992, și a încercat să-i convingă că arma asasinatului ar trebui să fie folosită pentru prima oară contra liderului unui stat suveran. „Privind înapoi, spunea Barak după mai mulți ani, doar imaginați-vă cum am fi putut salva lumea de un întreg deceniu cu acest om”⁹⁶⁵. Istoria ar fi arătat altfel.”

Cei doi premieri i-au dat amândoi undă verde să plănuiască lovitura. Multe idei au fost avansate⁹⁶⁶: să prăbușească un avion israelian sau chiar un satelit undeva în Irak, preferabil în Bagdad, să aștepte să vină Saddam să inspecteze epava și apoi să arunce totul în

⁹⁶³ Biroul șefului de stat major Barak către: Amiram Levin, adjunctul Statului Major, șeful AMAN, șeful Mossad; „Șeic Atad” (Tufa de Spini) [numele de cod al operațiunii], 20 ianuarie 1992 (arhiva autorului, primit de la „Iulius”).

⁹⁶⁴ Biroul șefului de stat major către: biroul șefului adjunct de stat major, șeful AMAN, directorul Mossad, comandantul Aviației și Amiram Levin, *Tufa de Spini*, 17 martie 1992 (arhiva autorului, primit de la „Iulius”).

⁹⁶⁵ Interviu cu Barak, 13 ianuarie 2012.

⁹⁶⁶ Interviu cu Nadav Zeevi, 15 octombrie 2012.

aer, împreună cu el și cu anturajul lui; să creeze o companie-fantomă în Europa care să-i vândă lui Saddam un nou și modern studio de televiziune de unde să-și transmită discursurile către națiune, dotându-l cu echipament care să transmită în Israel și să-l arunce în aer în timp ce fața îi era pe ecran; să înlocuiască un monument ridicat pentru unul dintre iubiții lui camarazi revoluționari cu o replică minată și să o arunce în aer când Saddam stătea cu capul aplecat în fața ei, la vreo ceremonie comemorativă – și multe alte scheme pentru a scăpa de dictatorul irakian.

Într-un final, s-a hotărât să-l lovească pe Saddam în singurul loc situat în afara mult prea bine păzitului Bagdad, unde toată lumea putea fi sigură că el însuși, și nu una dintre sosiile sale, va fi prezent: parcela familiei sale din cimitirul din Tikrit, la înmormântarea cuiva foarte apropiat lui. Acel cineva va fi unchiul său, Khairallah Tulfah, omul care-l crescuse și care era foarte bolnav.

Israelienii au urmărit îndeaproape tratamentul pe care Tulfah îl primea⁹⁶⁷ în Iordania și așteptau vești despre moartea lui. Dar el se ținea în continuare de viață, deci s-a trasat un plan alternativ. În loc de Tulfah, Mossad-ul îl va elimina pe Barzan al-Tikriti,

⁹⁶⁷ Interviu cu „Zolphi”, septembrie 2012.

ambasadorul Irakului la Națiunile Unite. Trupele de comando Sayeret Matkal vor fi duse la Tikrit cu elicoptere care vor ateriza la ceva distanță și vor continua apoi drumul spre cimitir în jeepuri care arătau exact ca acelea folosite de armata irakiană, dar erau echipate cu un sistem special care întorcea partea de sus a mașinii pe dos și scotea rachete ghidate. Când Saddam venea la înmormântare, vor lansa rachetele și îl vor omorî⁹⁶⁸.

Dacă acest plan ar fi reușit, credeau mulți dintre cei implicați, șeful de stat major Ehud Barak ar fi intrat în politică și ar fi devenit un candidat cu mari șanse de a ajunge prim-ministru. Acest lucru ar fi fost unul normal pentru un bărbat sortit măreției încă de când era un tânăr locotenent.

În uriașa tabără de instrucție Tzeelim din deșertul Negev din Israel, Sayeret Matkal a construit o replică a cimitirului familiei Hussein și a repetat operațiunea. Când au fost gata, pe 5 noiembrie 1992, conducerea IDF a venit să vadă o repetiție generală. Echipa de șoc cu

⁹⁶⁸ Pe 8 octombrie, premierul Rabin a întrebat din nou: „Ar trebui Israelul să omoare liderul unei alte țări?” Amiram Levin a răspuns: „Imaginați-vă că cineva l-ar fi omorât pe Hitler în 1939”. În cele din urmă, Rabin a fost convins și a spus șefului de stat major, șefului AMAN și șefului Mossad că „aprobă ținta” Azriel Nevo către șeful de stat major, șeful AMAN și șeful Mossad, Atelier de Calculatoare (unul dintre numele de cod pentru operațiune), 13 octombrie 1992 (arhiva autorului, primit de la „Iulius”).

rachetele și-a luat pozițiile, cu membri ai personalului de informații și administrativ al unității jucându-i pe Saddam și anturajul său.

Dar, din cauza greșelilor de planificare și a oboselii de la programul lung de instrucție, oamenii cu rachetele au încurcat ceea ce trebuia să fie o repetiție, în care un soldat se dădea drept Saddam făcând cu mâna unor mulțimi invizibile, cu actul real, în care soldatul urma să fie înlocuit cu un manechin. Lucrurile au fost atât de dezorganizate, încât aceeași parolă „Trimite un taxi” era folosită și pentru simulare, și pentru foc cu muniție reală. Comandantul tuturor, crezând că aceasta este simularea, a dat ordinul „Trimite un taxi”. Dar comandantul jeep-urilor care trebuiau să tragă a crezut că începuse exercițiul cu muniție reală.

— Lansează racheta unu, a ordonat, iar unul dintre oamenii lui a apăsă butonul și a început să ghideze racheta spre țintă. Când s-a apropiat, a observat că ceva nu era în regulă și, conform unor martori, a strigat: *Ce este aceasta? Nu înțeleg de ce se mișcă manechinele.*

Era însă prea târziu. Racheta a aterizat exact în mijlocul grupului. După foarte puțin timp, a doua rachetă a lovit solul la câțiva metri mai încolo, dar aproape că nu a mai produs daune, fiindcă toți oamenii din zona țintită erau deja întinși pe jos, morți sau răniți. Comandantul și-a dat seama că ceva mersese foarte

aiurea.

— Opriți focul! a strigat. Opriți focul! Repet: opriți focul!

Cinci soldați au fost uciși și toți ceilalți din zona țintită au fost răniți. În mod jenant, soldatul care îl juca pe Saddam era printre cei care fuseseră doar răniți⁹⁶⁹. Incidentul a stat la baza unei aprige furtuni politice și a unor certuri urâte⁹⁷⁰ între Barak și câțiva alți generali, despre cine era responsabil.

Accidentul de la Tze'elim a pus capăt planului de a-l asasina pe Saddam Hussein. Ulterior, s-a dovedit că, în ciuda așteptărilor lui Barak, Saddam nu-și reînnoiește, de fapt, încercările de a obține arme nucleare după operațiunea Furtună în Deșert.

În orice caz, Israelul avea de acum în față alți inamici, mult mai periculoși.

21.

Furtuna verde

⁹⁶⁹ Interviu cu Nadav Zeevi și Eyal Katvan, soldatul care l-a jucat pe Saddam, 15 octombrie 2012.

⁹⁷⁰ Interviu cu Barak, 10 mai 2013, Sagie, 3 iunie 2012, Lipkin-Shahak, 3 aprilie 2012, Avital, 29 decembrie 2010 și Nadav Zeevi, 15 octombrie 2012. O relatare detaliată a războiului izbucnit în eșaloanele superioare ale Israelului, ca urmare a accidentului, poate fi găsită în cartea lui Omri Assenheim, *Zeelim*, 221-304 (în ebraică).

Pe 13 martie 1978, un mic avion de lux a decolat într-un zbor secret de la Teheran, ducând doi pasageri îngrijorați: Uri Lubrani, ambasadorul Israelului în Iran, și Reuven Merhav, șeful biroului Mossad din Iran. Erau pe drum pentru a se întâlni cu Majestatea Sa Imperială⁹⁷¹ Mohammad Reza Cyrus Pahlavi Shah, care era la reședința sa de vacanță pe insula Kish, la circa 15 kilometri de țărmul iranian, în Golful Persic.

Șahul era conducătorul omnipotent al Iranului, un despot nemilos și megaloman care voia să-și transforme țara într-una „mai dezvoltată decât Franța”. A investit uriașele sume obținute din petrolul iranian în crearea unei puternice armate, în construcția unei infrastructuri moderne și într-o economie modernă. A impus un ritm accelerat de occidentalizare supușilor săi, ceva ce mulți dintre ei, de la comercianții din Marele Bazar din Teheran până la clericii musulmani, au considerat a fi jignitor și dăunător. Dar obiecțiile lor nu l-au deranjat pe șah, care a ordonat armatei și brutalului său serviciu secret, SAVAK, să suprimă orice opoziție cu un pumn de fier.

Politica externă a șahului era bazată pe strânse legături politice, militare și civile cu Statele Unite⁹⁷². A

⁹⁷¹ O parte a relatării acelei întâlniri a fost publicată pentru prima oară în Bergman, *Secret War with Iran*, 15–18.

⁹⁷² Ibidem

mai legat totodată o alianță secretă în domeniul serviciilor de informații cu Israelul⁹⁷³. Aceasta a dus la achiziționarea de către Iran a mult armament și echipament militar de la statul evreiesc, oferind la schimb bani și petrol. Le-a mai permis israelienilor să pornească o serie de operațiuni importante contra statelor arabe de pe teritoriul Iranului.

Dar Lubrani și Merhav aveau motive întemeiate să fie tulburați. În timp ce legăturile Iranului cu Statele Unite și cu Israelul erau mai puternice ca niciodată, stăpânirea șahului asupra țării sale începea să se prăbușească. Demonstrațiile împotriva lui deveneau din ce în ce mai intense pe zi ce trecea și mișcările de protest din toate părțile – comercianții, comuniștii, aripile de dreapta, islamiștii – câștigau putere. Casa Albă, care până atunci închisese ochii la violările drepturilor omului făcute de șah, era acum condusă de președintele democrat Jimmy Carter și a început să se arate deranjată din ce în ce mai mult de folosirea forței contra protestatarilor, ceea ce l-a făcut pe șah să ezite să trimită armata împotriva lor.

Familia regală iraniană nu cunoștea opreliști nici în stilul luxos de viață. La scurtă vreme după aterizarea pe insula Kish, Lubrani și Merhav au fost martori la așa

⁹⁷³ Ibidem

ceva. Insula era reședința favorită a șahului, sediul cartierului său general în unele perioade din an. „Era locul de distracție pentru toți oamenii din elită, spune Merhav. Peste tot erau dovezi ale corupției extraordinare. Eram șocați de atmosfera hedonistă, extravagantă”.

Cei doi israelieni veniseră la Kish să discute cu șahul și cu cei mai apropiați consilieri ai lui, pentru a evalua forța regimului în fața opoziției în creștere. Grijile le erau alimentate de faptul că elemente šiite extremiste, cea mai importantă componentă a opoziției, se uniseră cu frații lor din Liban și începuseră să se antreneze în tabere făcute pentru ei de Yasser Arafat. „Acea combinație, spunea Merhav, între ce era atunci perceput drept principala forță teroristă care acționa împotriva noastră – PLO-ul lui Arafat din Liban – și šiiții extremiști ni se părea că prezenta potențiale pericole semnificative”.⁹⁷⁴

Cel mai important lider al opoziției religioase era Ruhollah Khomeini, care purta titlul ereditar *Sayyid*, însemnând „domnitor”, folosit doar de către descendenții profetului Mohamed, și dobândise cel mai înalt rang clerical šiit, Mare Ayatollah. Tânăr fiind în orașul familiei sale, Khomein, viitorul revoluționar, era

⁹⁷⁴ Interviu cu Merhav, 22 aprilie 2014.

un bine cunoscut predicator, extrem de expert în detaliile credinței, dar lipsindu-i oratoria charismatică. În 1962 însă, la șaizeci de ani, Khomeini a trecut printr-o schimbare dramatică: după o perioadă de singurătate, a ieșit din dormitorul lui, convins că a fost vizitat de arhanghelul Gabriel, mesagerul special al lui Dumnezeu⁹⁷⁵, care îi spusese că Allah îi pregătise un destin pentru fapte mărețe.

Pentru a-și îndeplini misiunea, Khomeini s-a transformat. Și-a abandonat stilul lui alambicat și a început să vorbească simplu, nefolosind vreodată mai mult de două mii de cuvinte și repetând anumite expresii la nesfârșit, până au dobândit melodicitatea unor incantații magice. „Islamul este soluția” era una dintre favoritele sale. A început să prezinte lumea drept o luptă între bine și rău. Răul trebuie smuls din rădăcină și distrus, o sarcină care trebuia făcută de către cei buni, care erau și judecători, și călăi. Susținătorii lui aflați printre cei săraci au găsit acest lucru convingător.

Ulterior, Khomeini a reformat Islamul šiit⁹⁷⁶ pentru a se conforma rolului conducător pe care și-l atribuisese. A renunțat la separarea de bază dintre autoritatea civilă și

⁹⁷⁵ Menashri, *Iranul între Islam și Occident*, 131 (în ebraică).

⁹⁷⁶ Taheri, *Spiritul lui Allah*, 27-28, 131 (în ebraică). Menashri, *Iranul între Islam și Occident* 131 (în ebraică).

religioasă, care prevalase întotdeauna în imperiile musulmane, și a declarat că nu mai era nevoie de un rege consiliat de înțelepți religioși. Guvernul ar trebui să fie în mâinile înțelepților înșiși. Toate monarhiile și toate celelalte regimuri din lumea musulmană care nu erau religioase în mod fățiș – președinții Egiptului și Siriei, regele Arabiei Saudite și șahul Iranului – erau ilegitari și trebuiau înlocuiți.

„Islamul este singura soluție”, a decretat.

Atitudinea lui Khomeini față de problema martiriului era, totodată, menită să pregătească terenul pentru preluarea puterii de către el. Le-a explicat suporterilor lui că cea mai mare sancțiune în mâinile statului era puterea de a-și executa cetățenii. Iei această sancțiune, schimbând moartea într-o recompensă dorită, și statul devine fără putere. „Vă rugăm să ne omorâți⁹⁷⁷, a proclamat și a scris Khomeini. Fiindcă și noi vă vom ucide!” Ulterior, va instrui familiile îndurerate ale martirilor și pe vecinii lor să organizeze sărbători vesele, pentru a celebra morțile fiilor lor, în războiul sfânt al Iranului.

Următorul pas al lui Khomeini a fost să spargă cea mai importantă tradiție a teologiei šiite. Le-a permis

⁹⁷⁷ Taheri, *Spiritul lui Allah*, 132–33 (în ebraică). Interviu cu Uri Lubarni, 26 decembrie 1997 și Tsafrir, 2 octombrie 2015.

credincioșilor – i-a încurajat chiar – să-i spună „imam”, un termen din tradiția șiiită care are un sens aproape similar cu cel al lui Mesia, propriu iudeo-creștinilor, a cărui venire anunță Sfârșitul Lumii.

În 1963, la scurtă vreme după ce și-a formulat noua doctrină, Khomeini a lansat o campanie deschisă contra șahului de la Qom, cel mai sfânt oraș al Iranului. Șahul nu putea risca să-l omoare pe ayatollah, așa că l-a exilat. Khomeini și-a găsit refugiu în Turcia, apoi în Irak și, într-un final, în Franța. Lecțiile pe care le-a predat acolo au atras din ce în ce mai mulți studenți⁹⁷⁸. În anii '70, a devenit, de departe, cel mai puternic dintre oponenții șahului. Când Lubrani și Merhav au venit la Kish, Khomeini invadase deja Iranul cu circa 600.000 de casete cu predicile sale. În moschei și piețe, în regiunile rurale și în munții din jurul Teheranului, în bazaruri și chiar, foarte pe tăcute, în birourile guvernamentale, multe milioane de oameni ascultau predicile incendiare ale clericului fanatic și cu fața aspră.

Îl auzeau spunând lucruri de genul: „Șahul detestat, acel spion evreiesc, șarpele american, al cărui cap trebuie zdrobit cu o piatră”, sau „Șahul spune că le dă oamenilor libertatea. Ascultă-mă, broscoi umflat! Cine

⁹⁷⁸ Bergman, *Secret War with Iran*, 13-14.

ești tu, să acorzi libertatea? Allah este cel care acordă libertatea. Legea acordă libertatea, Islamul acordă libertatea, constituția acordă libertatea. Ce vrei să spui atunci când spui că ne-ai dat libertatea? Ce îți dă ție abilitatea de a da ceva, orice? Cine crezi că ești?”⁹⁷⁹

Distribuția casetelor lui Khomeini era urmărită⁹⁸⁰, bineînțeles, de ochii atenți ai Savak, serviciul secret al șahului. Liderii agenției i-au cerut șahului permisiunea de a face un raid în centrele de distribuție ale ayatollah-ului. Dar cererea a fost refuzată, din cauza presiunilor președintelui Carter de a se abține de la încălcarea drepturilor omului, pe de o parte, dar și din cauza slăbiciunii și confuziei de care suferea șahul, în urma tratamentului pentru cancer la care era supus. Lubrani și Merhav nu știau despre boala șahului, fiind un secret foarte bine păstrat.

Doar Lubrani a fost primit în audiență⁹⁸¹. Șahul l-a primit cu căldură, dar ambasadorul și-a dat repede seama că discuția nu va duce nicăieri. Lubrani a plecat trist din camera magnifică, decorată cu aur. „Șahul este rupt de realitate, trăiește într-o lume a lui, aproape iluzorie, i-a spus lui Merhav. Este înconjurat de

⁹⁷⁹ Bergman, *Momentul fără întoarcere*, 50 (în ebraică).

⁹⁸⁰ Ibidem, 51-52.

⁹⁸¹ Interviu cu Merhav, 5 octombrie 2011.

sicofanți care nu-i spun adevărul despre situația din țară.” Întâlnirile lui Merhav cu șefii serviciilor iraniene l-au dus spre aceleași concluzii.

La puțină vreme după vizită, cei doi au transmis un avertisment structurilor israeliene de securitate: stăpânirea șahului se destrăma. Ciudata coaliție dintre opozanții seculari și cei religioși ai regimului său, plus corupția flagrantă și ignorarea de către monarh a lumii din afară duceau implacabil la sfârșitul dinastiei Pahlavi.

Dar avertismentele nu au fost băgate în seamă. În Ministerul de Externe și Mossad – ca și în cadrul CIA – autoritățile erau convinse că Merhav și Lubrani greșeau, că domnia șahului era solidă și că Iranul va rămâne pentru totdeauna un aliat al Israelului și al Statelor Unite⁹⁸². A fost o greșeală gravă. De la cartierul său general din Paris, Khomeini dirija protestele de masă a mii de oameni, care în curând au devenit zeci și apoi sute de mii, în orașele din întreg Iranul. În 16 ianuarie, șahul, suferind și slăbit, a decis că mai bine împachetează și pleacă. A luat o cutie cu câțiva bulgări de pământ iranian și, împreună cu soția și o mână de aghiotanți, a zburat în Egipt.

A doua zi, prim-ministrul numit de șah să conducă

⁹⁸² Bergman, *Secret War with Iran*, 17.

țara, Shapour Bakhtiar, s-a adresat noului director al biroului Mossad din Teheran, Eliezer Tsafir, cu o cerere directă: ar vrea Mossad-ul, la rugămințile lui, să-l ucidă pe Khomeini⁹⁸³ în suburbia pariziană unde trăia? Șeful agenției, Yitzhak Hofi, a convocat, într-o ședință urgentă, echipa sa de comandă la sediul central, pe bulevardul Regele Saul din Tel Aviv.

Beneficiile pentru Israel erau evidente: SAVAK va datora multă recunoștință israelienilor. Mai mult decât atât, era posibil ca un asasinat să schimbe cursul istoriei și să-l împiedice pe Khomeini, care-și făcuse cunoscute destul de clar opiniile despre Israel și despre evrei, să pună mâna pe putere în Iran. Cei prezenți la ședință au discutat câteva puncte: Era planul fezabil din punct de vedere operațional? Chiar reprezenta ayatollah-ul un pericol atât de mare? Dacă da, era pregătit Israelul să ia asupra sa riscurile eliminării unui personaj clerical de top, și s-o facă pe pământ francez? Un reprezentant al directorului Cezareea, Mike Harari, a spus că, din punct de vedere operațional, nu era o problemă complicată, dar evident, la fel ca în toate aceste operațiuni, mai ales în cele care trebuiau executate în timp atât de scurt, lucrurile puteau merge prost.

Un comandant de divizie care activase în Iran a spus:

⁹⁸³ Interviu cu Tsafir, 2 octombrie 2015.

„Lăsați-l pe Khomeini să se întoarcă în Iran. Nu va rezista. Armata și SAVAK se vor ocupa de el și de oamenii lui care protestează pe străzile orașelor. Reprezintă trecutul Iranului, nu viitorul său”.

Directorul Hofi a spus clar că era înclinat să respingă cererea „din motive de principiu”, fiindcă se opunea „folosirii asasinatelor contra liderilor politici”.

Yossi Alpher, analistul principal care se ocupa de Iran, a spus participanților: „Nu avem destule informații despre pozițiile lui Khomeini sau despre șansele lui de a le pune în practică, de aceea nu pot evalua în mod precis dacă riscul este justificat”.⁹⁸⁴ Hofi a acceptat opinia lui Alpher și a hotărât ca Tsafrir să-i dea lui Bakhtiar un răspuns negativ.

Episodul a fost încă o demonstrație⁹⁸⁵ despre cum statul Israel – cu toate că de multe ori era dornic să folosească asasinatele planificate drept unealtă – rămâne foarte ezitant când vine vorba de a ucide lideri politici, chiar dacă încă nu sunt considerați așa.

Privind retrospectiv, Alpher a spus că „la mai puțin de două luni de la acea întrevvedere, mi-am dat seama ce era de fapt [Khomeini]” și că îi părea „foarte rău” de

⁹⁸⁴ Interviu cu Alpher, 18 mai 2015

⁹⁸⁵ Însuși Bakhtiar a plecat în exil la Paris, unde, un deceniu mai târziu, a fost ucis de asasini trimiși de serviciile iraniene. Bergman, *Prin orice mijloace*, 316-17 (în ebraică).

decizie. Dacă Mossad-ul l-ar fi omorât pe Khomeini, conform lui Alpher, istoria ar fi luat-o probabil pe o cale mai bună.

Pe 1 februarie, Khomeini a aterizat la Aeroportul Internațional Mehrabad din Teheran, salutat cu o bucurie triumfătoare cum Iranul nu mai văzuse vreodată. Doar prin forța vocii lui de pe casetă, Khomeini a surpat monarhia șahului. Visul unei republici islamice a devenit realitate⁹⁸⁶. Aproape fără a folosi forța, Khomeini și suporterii lui au preluat controlul Iranului, o țară vastă, bogată în resurse naturale, cu a șasea forță militară ca mărime din lume și cel mai mare arsenal din Asia.

„Islamul a fost muribund sau mort pentru 1400 de ani, a spus Khomeini în primul său discurs ca lider suprem. L-am reînviat cu sângele tinerilor noștri... foarte curând vom elibera Ierusalimul și ne vom ruga acolo.” Cât despre guvernul lui Shapour Bakthiar, cel numit prim-ministru de către șah înainte să plece, Khomeini l-a desființat cu o afirmație scurtă și tăioasă: „Le voi rupe dinții”.

Statele Unite, „Marele Satan”, după cum tuna Khomeini, și Israelul, „Micul Satan”, au văzut

⁹⁸⁶ Interviu cu Itzhak Segev, 5 ianuarie 2007. Bergman, *Momentul fără întoarcere*, 74 (în ebraică). Taheri, *Spiritul lui Allah*, 273-94 (în ebraică).

ascensiunea ayatollah-ului drept un episod trecător. La urma urmei, serviciile de informații americane și britanice îl reînstauseră pe șah la putere încă o dată, după ce rebeli de stânga îl detronaseră în 1953. Dar ascensiunea lui Khomeini era punctul culminant al unor ani de tulburări⁹⁸⁷, bucurându-se de un enorm sprijin popular și fiind apărată de locotenenți experimentați și sofisticați care identificau și zdrobeau toate încercările de contrarevoluție.

În noiembrie, o mulțime de studenți furioși, suptori de-ai lui Khomeini, au dat buzna în ambasada SUA din Teheran, au ocupat-o și i-au luat ostatici pe diplomați și pe lucrătorii de acolo. Au mai capturat și un mare maldăr de documente secrete americane. Criza care a urmat și eșecul cumplit al unei tentative de salvare (Operațiunea Gheara de Vultur) au umilit Statele Unite

⁹⁸⁷ Israelul a mai încercat să tragă foloase din războiul dintre Iran și Irak, pentru a păstra legăturile militare cu Iranul, aprovizionându-l cu o mulțime de arme (Operațiunea Scoica este descrisă în detaliu în Bergman, *Războiul secret cu Iranul* 40–50). Și mai târziu, Israelul și Statele Unite s-au împotmolit în afacerea Iran-Contra, un efort rușinos și zadarnic de a convinge Iranul de a schimba ostatici occidentali luați de Hezbollah în schimbul unor arme, totul prin spatele Congresului. Bergman, *Războiul secret cu Iranul* 110–22. Consilierul prim-ministrului Shimon Peres pe teme de terorism, Amiram Nir, conducea partea israeliană a operațiunii. L-a informat pe președintele Bush despre problemă și relatarea lui era pasibilă de a arunca o mare umbră asupra campaniei prezidențiale a lui Bush din 1987. Nir a murit în circumstanțe misterioase în Mexic în 1988 (dosarul Octogonul Ungar, în arhiva autorului, primit de la „Cireșa”).

și au contribuit la eșecul lui Carter de a fi reales.

„Ne-am simțit neajutorați în fața acestei noi amenințări”⁹⁸⁸, spunea Robert Gates, pe atunci ofițer superior la Biroul pentru Cercetări Strategice al CIA (și ulterior director CIA și secretar al apărării).

Era clar acum și pentru Washington, și pentru Ierusalim că țara care le fusese cândva cel mai apropiat aliat din Orientul Mijlociu devenise cel mai amarnic dușman⁹⁸⁹. În curând, se clarificase și faptul că viziunea lui Khomeini nu se restrângea la republica islamică pe care o instaurase în Iran. Mai degrabă decât să se agațe bine de putere, ayatollah-ul era hotărât să-și împrăștie revoluția islamică prin tot Orientul Mijlociu.

Intenționa să înceapă cu Libanul.

Unul dintre cei mai apropiați aliați ai lui Khomeini⁹⁹⁰ din anii lui de exil, un cleric šiit pe nume Ali Akbar Mohtashamipur, a primit misiunea de a răspândi

⁹⁸⁸ Interviu cu Robert Gates, 7 noiembrie 2012.

⁹⁸⁹ Eșecul încercării de a elibera ostaticii din Teheran a avut un profund impact asupra instituțiilor americane și a fost unul dintre motivele pentru opoziția secretarului apărării Robert Gates față de operațiunea pentru capturarea sau eliminarea lui Osama bin Laden, în mai 2011. Când Gates, pe atunci secretar al apărării, era în sala de ședințe de urgență a Casei Albe și a văzut unul dintre elicopterele americane prăbușindu-se în Abbottabad, își amintește: „Mi-am spus, ia uite, catastrofa începe din nou”. Interviu cu Gates, 7 noiembrie 2012.

⁹⁹⁰ Bergman, *Momentul fără întoarcere*, 147, 162 (în ebraică).

revoluția. L-a întâlnit prima dată pe Khomeini când studia la Najaf, un oraș sfânt pentru șiiții din Irak, unde ayatollah-ul se refugiase după ce fusese expulzat de către șah. L-a însoțit de-a lungul anilor de exil și acolo, și în Franța. În 1973, Khomeini îl trimisese, împreună cu un grup de alți oameni loiali, în Orientul Mijlociu pentru a stabili legături cu mișcări de eliberare musulmană din regiune. Mohtashamipur a fost cel care a făcut alianța cu PLO, care a dus apoi la acceptarea oamenilor lui Khomeini în bazele de antrenament ale Forței 17.

În aceste baze, experții PLO îi învățau pe tineri arta sabotajului, operațiuni secrete și tactici teroriste. Pentru Arafat, primirea oamenilor lui Khomeini în bazele sale a fost o modalitate de a câștiga sprijin pentru cauza palestiniană și să se erijeze într-o personalitate internațională. Dar pentru Khomeini și Mohtashamipur, era doar o parte a unei strategii lungi și concentrate: să extindă în cele din urmă revoluția islamică pe care o stârneau în Iran și în Liban⁹⁹¹, o țărișoară în inima Orientului Mijlociu, cu o mare populație de șiiți săraci, perfecți pentru a fi întărâțați. Khomeini voia să ajungă pe „o poziție strategică înaintată care să ne aducă mai aproape de Ierusalim” –

⁹⁹¹ Kramer, *Fadlallah: logica morală a Hizballah*, 29 (în ebraică)

granița Libanului cu Israelul. Până în 1979, sute de șiiți erau instruiți pentru a deveni o armată de gherilă.

Când Khomeini s-a întors în Iran și a preluat puterea, Mohtashamipur a primit un rol central în formarea Corpului de Gardă Revoluționară Islamică, forța care menținea stăpânirea lui Khomeini în interiorul țării. Înainte de Revoluția Islamică, idealul unui stat islamic era numai o dorință abstractă, departe de realitate. Dar acum bărbații care-și petrecuseră viața în colegii musulmane extremiste ale Iranului și în tabere de antrenament din Liban, deveniseră stăpânii țării.

La aproape trei ani după căderea șahului⁹⁹², cu revoluția bine înfiptă în Teheran, Khomeini l-a numit pe Mohtashamipur ambasadorul iranian în Siria. Acel post a venit cu două roluri. Oficial, era emisarul ministerului de externe al țării lui, la fel ca alți ambasadori. Sub acoperire, era și un membru de vază al Gărzilor Revoluționare, primind ordine direct de la Khomeini și comandând un număr uriaș de oameni, cu un buget de milioane de dolari pe lună. Rolul secundar și secret era de departe cel mai important dintre cele două. În acel moment însă, o mare parte din Liban era controlată de către armata siriană. Pentru ca, mai târziu, forțele sale revoluționare să acționeze eficient,

⁹⁹² Shapira, *Hizbullah: între Iran și Liban*, 134-37.

Khomeini avea nevoie să ajungă la o înțelegere cu președintele sirian Hafez al-Assad. Aceasta era sarcina lui Mohtashamipur: să facă tot posibilul, pe plan diplomatic, pentru a facilita o alianță militară.

În ciuda inamicului lor comun – Israelul –, Assad a fost grijuliu la început față de tatonările lui Mohtashamipur. Ambasadorul iranian era îmbibat de un zel revoluționar neostoit. Assad, un arab secular, se temea că furia islamistă pe care o alimenta Mohtashamipur se va dovedi în cele din urmă incontrollabilă și se va întoarce contra propriului lui regim. Posibilele repercusiuni păreau a depăși orice beneficiu imediat.

Dar, după ce Israelul a invadat Libanul în 1982, Assad și-a refăcut calculele. Războiul era o catastrofa nu doar pentru Israel, dar și pentru Assad. În confruntarea cu Israelul, forțele siriene primiseră o lovitură năucitoare. Cele mai devastatoare daune le suferise aviația siriană, o sursă de mândrie pentru Assad, care o comandase în trecut și continuase să se ocupe de ea. Un total de optzeci și două de avioane militare siriene fuseseră distruse în patruzeci și șase de ore, pe când Israelul pierduse doar unul. Assad a concluzionat din invazia israeliană⁹⁹³ că Siria nu ar

⁹⁹³ Bergman, *Războiul secret cu Iranul* 58-59, *Hizbullah*, 135-39

avea vreo șansă contra Israelului pe un câmp de bătălie tradițional și că trebuia să încerce să-i producă daune în mod indirect. Israelul i-a făcut exact pe plac, lăsându-și forțele în interiorul Libanului. Intenția Israelului era de a asigura liniștea comunităților sale din nordul țării, dar făcând aceasta, doar crease încă un front pentru sine, expus și vulnerabil atacurilor de gherilă.

„Assad Senior – adică, Hafez, tatăl lui Bashar, care îi va urma – a fost, spre marele meu regret, un om deștept, spune Meir Dagan, care a comandat forțele israeliene din Liban în acea perioadă. A construit un aparat de stors sângele Israelului fără să plătească un banuț”.⁹⁹⁴

Aparatul era miliția šiită sprijinită de Iran, pe care Mohtashamipur era atât de nerăbdător s-o creeze. În iulie 1982, Iranul și Siria au semnat o alianță militară⁹⁹⁵ care permitea Gărzilor Revoluționare, sub comanda lui Mohtashamipur, să opereze în Liban. Pentru văzul lumii, au sprijinit populația šiită, au construit instituții sociale și religioase, cum sunt școlile și moscheile. Au acordat ajutoare săracilor și celor cu nevoi, de exemplu dependenților de droguri și alcool, și au construit un sistem de sănătate de nivel relativ înalt. Iranul dădea

⁹⁹⁴ Interviu cu Dagan, 19 mai 2011.

⁹⁹⁵ Shapira, *Hizbullah*, 144-60 (în ebraică).

populației šiite a Libanului tot ce guvernul țării, dominat de o majoritate combinată suniți-creștini, nu îi dăduse vreodată.

În secret, au început să instruiască și să înarmeze o forță de gherilă care umplea golul lăsat de PLO și care, în două decenii, va deveni una dintre forțele dominante militare și politice din Orientul Mijlociu. Simțind importanța istorică a mișcării care tocmai se năștea, Mohtashamipur i-a dat un nume grandios. A numit-o Hezbollah – Partidul lui Dumnezeu.

Ahmad Jaafar Qassir era un tânăr de șaisprezece ani, născut într-o familie šiită săracă în micul sat libanez Deir Qanoun al-Nahr. Părinții lui spuneau că, de când era copil, „era vioi și receptiv, trăsături care l-au făcut să devină un tânăr pe picioarele lui și independent”. La patru ani deja fugea pe lângă tatăl lui spre o fâșie de teren agricol, pentru a culege câteva legume și a se întoarce acasă înainte ca tatăl lui să se apuce de această corvoadă. Moscheea locală a devenit curând căminul lui departe de casă, Ahmad mergând des acolo pentru a se ruga și a citi Coranul.

A fost unul dintre šiiții luați da valul fervorii

Hezbollah⁹⁹⁶, iar în toamna anului 1982 a fost recrutat într-o divizie militară secretă, cunoscută drept Jihadul Islamic. Ahmad a efectuat în secret câteva operațiuni militare contra dușmanului israelian. Și-a folosit totodată ingeniozitatea pentru a muta armament din Beirut „oriunde era necesar pentru a confrunta trupele [israeliene]”.

În dimineața zilei de 11 noiembrie, cu puțin înainte de ora șapte, a condus un Peugeot alb plin de explozibili spre o clădire de șapte etaje pe care IDF o folosea drept sediu militar și guvernamental în orașul Tyr. Când s-a apropiat, Qassir a apăsat tare pedala de accelerație și s-a îndreptat spre baza clădirii.

Apoi s-a aruncat în aer.

Explozia a distrus clădirea și a ucis șaptezeci și șase de soldați israelieni, grăniceri, agenți Shin Bet și douăzeci și șapte de libanezi: muncitori, civili cărora le trebuiau diverse permise de la armată și prizonieri. A fost primul atac terorist sinucigaș islamist din afara Iranului și a ucis mai mulți israelieni decât orice alt atac de acest gen de până atunci sau de atunci încolo.

Ani întregi, Hezbollah a ținut contribuția sa și identitățile celor implicați secrete. Doar ulterior miliția

⁹⁹⁶ Luat din interviul cu părinții, făcut de un istoric Hezbollah și transmis în 2008 pe Al-Manar, într-un film despre viața lui Qassir, <http://insidehezbollah.com/Ahmad%20Jaafar%20Qassir.pdf>.

a construit un monument pentru Qassir în satul său, a publicat o scrisoare de apreciere pe care Supremul Lider Khomeini o scrisese familiei și a declarat data morții sale drept Ziua Martirilor, sărbătorită anual.

Secretul a fost convenabil pentru structurile militare israeliene⁹⁹⁷, care a încercat să acopere repede enorma sa neglijență în permiterea unui astfel de atentat să se întâmple. Șeful Shin Bet de pe frontul nordic era Yossi Ginossar, a cărui unitate era responsabilă cu strângerea de informații și prevenirea atacurilor similare celui sinucigaș al lui Qassir. Ginossar, împreună cu unii dintre subordonații lui și ofițeri superiori din IDF, a indus în eroare ancheta asupra incidentului, deviind-o de la adevăr, până s-a ajuns la concluzia că explozia fusese produsă de „o eroare tehnică la rezervoarele de gaz din bucătărie”, și nu de un act îndrăzneț al noii organizații militante šiite.

Dar, în timp ce Ginossar încerca acum doar să se salveze pe sine, serviciile israeliene erau într-adevăr complet în necunoștință de cauză în legătură cu noua forță militantă care se ridica din ruinele fumegânde ale

⁹⁹⁷ Doar în 2012, și ca urmare a publicației mele despre subiect (*Prin orice mijloace*, 160-62), s-a format o comisie secretă de anchetă în Shin Bet. Raportul comisiei a concluzionat că exista într-adevăr o mare probabilitate ca acesta să fi fost un act de terorism sinucigaș făcut de Qassir. În ciuda tuturor lucrurilor, Shin Bet a păstrat nivelul ultrasecret asupra dosarului și mi-a refuzat cererea de a-l vedea. Interviu cu Tal, 24 noiembrie 2016, și Bandori, 11 septembrie 2017.

Libanului⁹⁹⁸.

Primele atacuri teroriste desfășurate de Hezbollah – atacuri cu arme de foc și bombe pe marginea drumului, destinate vehiculelor militare – au fost catalogate de AMAN și Shin Bet drept „nimic mai mult decât o neplăcere tactică pentru trupele IDF”.

„Am început să vedem imaginea de ansamblu abia după o vreme”, spunea Kutî Mor, ofițer superior AMAN și ulterior secretarul militar al ministrului apărării Rabin. „Am ratat mișcarea⁹⁹⁹. În loc să ne lipim de șiiți, am păstrat legătura cu creștinii și i-am transformat pe majoritatea libanezilor în dușmanii noștri”. Și mai rău, nimeni nu și-a dat seama atunci de legătura dintre iranieni și șiiții Libanului – că balanța de forțe se înclina în favoarea revoluționarilor lui Khomeini, aliați cu Assad. „Multă vreme, spunea David Barkai din Unitatea 504, nu am conștientizat deloc că activitatea semnificativă venea din biroul lui Mohtashamipur¹⁰⁰⁰ din Damasc”.

De asemenea, formidabilul aparat de informații al Israelului habar nu avea despre armata din umbră care se forma în jurul lui, alcătuită din noi recruți și din

⁹⁹⁸ Interviu cu Raz, 20 ianuarie 2013.

⁹⁹⁹ Interviu cu Yekutieli Mor, 12 ianuarie 2009.

¹⁰⁰⁰ Interviu cu David Barkai, 18 iulie 2013. CIA a fost la fel de surprinsă și neinformată despre mișcare. Winer, *Legacy of Ashes*, 390.

soldați de gherilă experimentați, cum era Imad Mughniyeh. Născut în 1962 într-o familie de šiiti devotați, Mughniyeh a crescut în cartierele sărace și aglomerate din sudul Beirutului. „Tatăl lui lucra la o fabrică de dulciuri din Beirut, își amintea spionul israelian Amin al-Hajj (Rummenigge), el însuși šiit. Aveam contacte când eram copii. Era foarte neastâmpărat. Mai târziu, am aflat că a abandonat școala și a mers într-o tabără a Forței 17¹⁰⁰¹ și legătura dintre noi s-a rupt”.

La mijlocul anului 1978, Mughniyeh a devenit membru al Forței 17, în garda lui Arafat și trupa de elită a Fatah. Ali Salameh l-a luat pe Mughniyeh sub aripa lui, până a fost ucis de Mossad în 1979. Mughniyeh a vrut să facă parte din ceva mai mare¹⁰⁰² decât o gașcă locală din sudul Beirutului și voia acțiune. Salameh și succesorii lui au văzut în el un om abil și inteligent, charismatic și dezinhibat.

Cu toate că erau sunniți palestinieni și Mughniyeh era šiit libanez, interesele ambelor părți se intersectau. În acea vreme, suporterii lui Khomeini – iranienii săraci și exilați și aliații lor libanezi – le erau recunoscători celor din PLO pentru ospitalitatea și sprijinul lor.

¹⁰⁰¹ Interviu cu al-Hajj, 14 august 2014.

¹⁰⁰² Mulțumiri dr. Shimon Shapira pentru materialul despre copilăria lui Imad Mughniyeh.

Mughniyeh acționa sub auspiciile Forței 17, dar și-a dobândit, de asemenea, o reputație ca șef al unei găști de brute care impuneau legile islamice și un comportament modest pe străzile din Beirut, perceput atunci drept un bastion al tradițiilor liberale europene în inima Orientului Mijlociu. În această perioadă, serviciile israeliene au început să primească rapoarte despre „un psihopat extremist și fără opreliști”¹⁰⁰³ care împușca în genunchi prostituate și traficanți de droguri în Beirut.

Trei ani mai târziu, când PLO a evacuat Beirutul, Mughniyeh și frații lui, Fuad și Jihad, au hotărât să rămână în Liban și să se alăture grupului pe care ei îl considerau, pe bună dreptate, următoarea forță în ascensiune, Hezbollah. Mughniyeh a devenit imediat unul dintre cei mai importanți agenți ai organizației. Timp de șase luni, a fost șeful unității care îl păzea pe șeicul Mohammad Hussein Fadlallah, autoritatea šiită supremă din Liban și „busola spirituală a Hezbollah”¹⁰⁰⁴. Îl reprezenta totodată pe șeic la întâlniri, în biroul lui Mohtashamipour din Damasc, unde oficiali superiori din Iran și personalul din serviciile siriene plănuiau o strategie pentru Liban.

¹⁰⁰³ Interviu cu „Eldy”, ianuarie 2015.

¹⁰⁰⁴ Acest epitet a fost dat de către Martin Kramer în cartea sa despre Fadlallah, *Logica morală a Hizballah*.

Sudul era ocupat de Israel, iar o parte din restul țării de Forța Multinațională – soldați americani, francezi și italieni care fuseseră desfășurați acolo pentru a încerca să încheie un oribil război civil care distrugea țara. Și sirienii, și iranienii îi voiau pe ocupanți scoși afară¹⁰⁰⁵, dar niciunul nu-și putea permite – sau câștiga – o confruntare militară directă. În acele întâlniri, au căzut de acord asupra unei campanii clandestine de sabotaje și teroare.

Mughniyeh a fost pus responsabil cu organizarea ei. El, alături de Mohtashamipur, a creat Jihadul Islamic, care l-a recrutat pe Qassir, băiatul care a aruncat în aer sediul IDF din Tyr. A reprezentat o lovitură inaugurală devastatoare, și era doar începutul. Șeicul Fadiallah a făcut aluzie la ce va urma într-un articol publicat într-o colecție de eseuri religioase, în februarie 1983. „Credem că viitorul ne rezervă surprize¹⁰⁰⁶, scria el. Jihadul este înverșunat și dur; va crește din interior, prin curajul efortului, prin răbdare și sacrificiu, prin dorința de a te jertfi.”

Prin „a te jertfi”, Fadiallah se referea ¹⁰⁰⁷ la

¹⁰⁰⁵ Jaber, *Hezbollah*, 82.

¹⁰⁰⁶ Fadlallah, *Taamolat Islamia*, 11-12

¹⁰⁰⁷ Precedentul cel mai timpuriu este foarte posibil să fi fost personajul biblic Samson, care și-a luat propria viață pentru a se răzbuna asupra filistenilor, doborând coloanele casei din Gaza. Și, conform legendei, o sectă musulmană fanatică de pe țărmurile Mării Caspice din secolele 11-12, așa-numiții

autorizarea religioasă dată de Khomeini tinerilor săi soldați, unii nu mai mult decât niște copii, care fuseseră spălați pe creier pentru a merge înainte către o moarte sigură, printre câmpurile de mine puse de irakienii invadatori. Fadiallah a dus aceasta un pas mai înainte, dând aprobare pentru suicid *intenționat* în serviciul războiului sfânt. Hezbollah a început să desfășoare operațiuni sinucigașe în Liban și, peste puțină vreme, Mughniyeh și Hezbollah perfecționaseră metoda, transformând-o aproape într-o artă.

Pe 18 aprilie 1983, unul dintre oamenii lui Mughniyeh a condus o dubă prin ușa din față a ambasadei americane din Beirut, detonând tona de explozibili dinăuntru ei¹⁰⁰⁸. Întreaga fațadă a clădirii a fost demolată și șaiszeci și trei de oameni au murit, inclusiv aproape toți membrii biroului CIA din Liban, laolaltă cu cel mai mare expert al agenției în chestiuni legate de Orientul Mijlociu, Robert Ames.

Apoi, pe 23 octombrie, șoferi sinucigași au intrat cu

Hashashiyoun („consumatorii de hașiș”, de la care derivă cuvântul „asasin”) drogau tineri și îi convingeau să plece în misiuni criminale din care nu se mai întorceau. Japonezii au avut kamikaze în al Doilea Război Mondial, iar organizația teroristă peruviană Calea Luminoasă folosea și ea tactici sinucigașe.

¹⁰⁰⁸ Kenneth Katzman, *Terrorism: Middle Eastern Groups and State Sponsors*, Serviciul de Cercetare al Congresului, Biblioteca Congresului SUA, 9 august 1995.

camioane pline cu uriașe cantități de explozibili¹⁰⁰⁹ în două clădiri ale Forței Multinaționale din Beirut și le-au aruncat în aer. În baraca pușcașilor marini americani, 241 de soldați au fost uciși¹⁰¹⁰, iar la baza parașutiștilor francezi s-au înregistrat 58 de morți. Mughniyeh stătea în vârful unei clădiri înalte din apropiere și urmărea totul printr-un telescop. Bucăți de ciment și din trupuri umane au căzut pe sediul Shin Bet din Beirut¹⁰¹¹, la vreun kilometru distanță de clădirea arzândă a pușcașilor marini americani.

Pe 4 noiembrie 1983, Nakad Sarbukh, un grănicer israelian care păzea o bază militară din Tyr, a văzut o camionetă suspectă care accelera în direcția bazei. A deschis focul înspre ea, împrăștiind-o cu 130 de gloanțe, dar nu a reușit s-o oprească. Șoferul sinucigaș s-a izbit de bază și a detonat bomba de cinci sute de kilograme pe care o avea cu el. Clădirea Shin Bet din bază s-a prăbușit, clădirile adiacente și corturile fiind și

¹⁰⁰⁹ Hala Jaber, *Hezbollah*, 77, 83

¹⁰¹⁰ Robert Baer spunea că CIA avea dovezi că Yasser Arafat era implicat în planificarea celor trei atacuri din Beirut din 1983. Această informație, spune Baer, nu a fost publicată vreodată, datorită dorinței agenției de a menține o relație funcțională cu PLO. În plus, șeful biroului KGB din Beirut de atunci, Yuri Perfilyev, spunea că mișcările lui Arafat erau coordonate cu cele ale lui Mughniyeh. Interviuuri cu Robert Baer, august 2001, Yuri Perfilyev, octombrie 2001 (cu ajutorul Isabellei Ginor). Bergman, *Momentul fără întoarcere*, 164-65 (în ebraică).

¹⁰¹¹ Interviu cu Dov Biran, 28 ianuarie 2013.

ele lovite. Șaizeci de oameni au fost uciși și douăzeci și nouă, răniți.

Dacă Israelul a reușit să mușamalizeze primul atac din Tyr, cu aproape un an înainte, drept un incident tehnic nedorit, la al doilea atentat cu bombă, acest lucru nu mai era posibil. În urma acestor atacuri sinucigașe, planificate și coordonate de Mughniyeh, Mohtashampur a obținut aproape ce-și dorise: Forța Multinațională a fost desființată, iar Israelul s-a retras pe etape din majoritatea teritoriului libanez, până când forțele sale au fost concentrate într-o „Zonă de Securitate” îngustă, în sudul țării.

După al doilea atac din Tyr, serviciile de informații israeliene au înțeles, de asemenea, că se aflau în fața unui nou fel de inamic¹⁰¹², unul care reprezenta o

¹⁰¹² La mijlocul lui 1983, ambasadorul i-a ordonat lui Mughniyeh să folosească o nouă armă foarte eficientă: el și oamenii lui din Hezbollah au început să deturneze avioane și să răpească oameni, pentru a atinge scopuri politice și simbolice. SUA a eșuat în a obține eliberarea majorității celor răpiți. Doi americani de rang înalt au fost de asemenea răpiți - col. William Higgins, care lucra la ONU, și William Buckley, șeful biroului CIA din Beirut. Ulterior, s-a dovedit că ambii fuseseră torturați și uciși. Frustrarea și sentimentul de neputință din SUA au crescut. Două surse Mossad mi-au spus că, la sfârșitul lui 1983, li s-a spus neoficial de către CIA că „prieteniile noastre din Washington ar dori” măsuri severe contra liderilor din Iran și ai Hezbollah. „Era clar că ne îmboldeau să facem niște asasinate”, mi-a spus o sursă. În acea perioadă, mâinile celor din CIA erau legate din cauza ordinului executiv prezidențial nr. 12333, dar existau unii în guvern care, conform acestor surse, cereau Israelului să acționeze

provocare semnificativă. Oamenii din vârful Mossad, Shin Bet și al diferitelor ramuri din IDF au început iarăși să ia în considerare posibilitatea folosirii asasinatelor planificate, de această dată contra unui nou adversar.

Pentru Mossad, era clar că Imad Mughniyeh era o certă prioritate. Dar aveau puține informații – doar o fotografie ștersă – și nicio idee unde ar putea să-l găsească. Totuși, Mossad-ul și-a dat seama că legătura și coordonarea dintre Iran și Hezbollah aveau loc în ambasada Siriei a lui Mohtashamipur din Damasc, și nu în Beirut.

La sfârșitul anului 1983, directorul Mossad, Nahum Admoni, i-a dat prim-ministrului Yitzhak Shamir să semneze o Pagină Roșie. Dosarul atașat includea o listă de atentate sinucigașe și alte atacuri teroriste, inclusiv atacurile contra ambasadei americane și a clădirii pușcașilor marini americani din Beirut.

Numele de pe Pagina Roșie era Ali Akbar Mohtashamipur, ambasadorul iranian în Siria. Oficial, un diplomat. Aceasta nu era o recomandare făcută în mod normal, iar Shamir a semnat-o doar după multe ezitări și dezbateri. Ca regulă, Israelul se abținea de la

asasinarea oficialităților altor state, indiferent cât de ostile erau față de națiunea evreiască. Dar trebuia făcut ceva pentru a opri Hezbollah. Cineva – cineva important – trebuia să moară.

Shamir a semnat Pagina Roșie.

Prima problemă era să ajungă la Mohtashampur. Își petrecea timpul ori în Teheran, ori în Damasc, ambele fiind capitalele unor țări-țintă, unde Baioneta nu opera și unde Cezareea nu trebuia să comită asasinate planificate, decât în cazuri extraordinare.

Cele două capitale erau considerate terenuri deosebit de dificile, cu polițiști și agenți ai serviciilor de informații suspicioși. Mai mult decât atât, ambasadorul era întotdeauna acompaniat de o gardă de corp înarmată și de un șofer. Fiecare propunere care implica apropierea de Mohtashampur sau de zonele frecventate de el – împușcare, plantarea unei bombe, otrăvirea – era respinsă, de teamă că agenții vor fi prinși.

Rămânea o opțiune: un pachet-capcană, livrat prin poștă. Dar, când a fost sugerată ideea, s-au ridicat imediat obiecții. Serviciile israeliene aveau deja o experiență bogată în folosirea acestor pachete. De două ori, metoda funcționase – în lichidarea șefului serviciilor de informații militare egiptene în Gaza și în

cea a colegului său, atașatul militar egiptean din Amman, Iordania, în 1956. Dar în toate celelalte cazuri – oameni de știință germani în Egipt, un criminal de război nazist din Damasc și funcționari PLO din întreaga lume – pachetele ori fuseseră descoperite la timp, ori explodaseră în mâinile altor persoane, ori doar răniseră, fără să omoare.

„Le-am spus că era o nebunie, și chiar un pic infantil, spunea un veteran Cezareea, că au ales un modus operandi ¹⁰¹³ care nu asigură neutralizarea totală a obiectivului. Dar opoziția a fost redusă la tăcere. Un explozibil trimis cu poșta era singura opțiune care nu ar fi pus un agent într-un pericol nenecesar.”

Pe 14 februarie 1984, un pachet mare a sosit la ambasada iraniană din Damasc, aparent trimis de o bine cunoscută editură londoneză deținută de iranieni. Recepționistul ambasadei a observat că pachetul era clar inscripționat cu *personal pentru excelența sa ambasadorul* și l-a trimis la biroul de la etajul doi al lui Mohtashamipur. Secretarul diplomatului l-a desfăcut și a văzut o cutie de carton conținând un magnific volum în engleză despre locuri sfinte šiite din Iran și Irak. S-a mulțumit cu o privire la modul cum era legată și a dus-o în camera ambasadorului. Mohtashamipur a

¹⁰¹³ Interviu cu „Sally”, iunie 2015.

deschis cartea și a urmat o explozie¹⁰¹⁴.

Explozia i-a smuls o ureche, mâna și majoritatea degetelor de la cealaltă mână. Șrapnelele i-au distrus un ochi. „Dacă aș fi deschis cartea așa, i-a spus ulterior unui jurnalist de la o televiziune iraniană, ținându-și mâinile deschise lângă față și gât, mi-ar fi zburat capul. Dar am pus cartea pe o masă și am deschis-o așa – aici și-a ținut fața și corpul departe de cartea imaginară – și explozia a făcut o gaură în perete, și mâna mea era acolo, în perete. Și dacă aș fi deschis așa cartea – lângă fața lui –, fața mi-ar fi fost smulsă, de la gât. Urmele de pe restul corpului meu sunt de la fragmentele exploziei”.

Încă un atentat cu bombă trimisă prin poștă eșuase. „Scopul unei operațiuni de tratament negativ este să omori subiectul, a spus veteranul Cezareea care se opusese planului. Nu există așa ceva, ca *pe jumătate mort*. Dacă rămâne în viață, înseamnă că am eșuat”. Și mai rău, Mohtashamipur era acum un simbol al cauzei revoluționare, un supraviețuitor schilodit al războiului sfânt al lui Khomeini. „Mi-a părut rău pentru evenimentul regretabil pe care imperialismul mondial l-a făcut să ți se întâmple, i-a scris prietenul lui,

¹⁰¹⁴ Wright, *Sacred Rage*, 89.

ayatollah-ul. Sper ca sănătatea să-ți revină¹⁰¹⁵ pentru a-ți continua lupta perseverentă în fruntea Islamului și revoluției, în numele obidiților lumii”.

Mai mult decât atât, rănirea ambasadorului nu a avut niciun efect asupra operațiunilor Hezbollah, iar uciderea lui, probabil, nu ar fi reușit nici ea mai mult. Atentatul asupra vieții lui venise prea târziu:

armata adunată din rândurile săracilor šiiti, pe care Mohtashamipur începuse s-o organizeze cu zece ani în urmă, devenise deja o organizație enormă. Hezbollah nu era o forță de gherilă care să stea într-un singur om – era o ditamai mișcarea¹⁰¹⁶. Uriașul proiect pe care Mohtashamipur îl lansase în Liban funcționa deja din plin, fiind formată din mii de šiiti, dar și din majoritatea clerului šiit de vază din țară.

Israelul avea acum un puternic adversar care era și un interpus iranian, dar și o mișcare socială fundamentală legitimă. Clericii Hezbollah, majoritatea dintre ei acționând și locuind în satele šiite din sudul Libanului, știau cum să combine fervoarea religioasă mesianică fanatică și noul tip de patriotism libanez, care se axa pe consolidarea šiiților și ura față de ocupantul sionist.

¹⁰¹⁵ Shahryar Sadr, „Cum s-a pus rău fondatorul Hezbollah cu regimul iranian”, Institutul pentru rapoarte despre pace și război, 8 iulie 2010.

¹⁰¹⁶ Nada al-Watan, „Interviu cu Hassan Nasrallah”, Beirut, 31 august 1993.

Cel mai important dintre acești lideri religioși locali din timpul fondării mișcării era șeicul Ragheb Harb, imamul din Jibchit, un oraș din sudul Libanului. Cleric genial cu ochii învăpăiați, își primise instrucția în orașul sfânt Najaf, în Irak, unde Khomeini își petrecuse o mare parte a exilului său din afara Iranului, iar la întoarcere s-a ocupat de propaganda și propovăduirea Hezbollah în sudul țării.

Harb era un cleric, nu un războinic, dar poveștile despre el au ajuns la Meir Dagan, care a spus că „Harb devenea o importantă autoritate religioasă în sud și îndemna mereu la atacuri contra Israelului și israelienilor”.

Dagan a cerut autorizația să-l elimine pe Harb. Cu toate că Harb, personal, nu a luat vreodată parte la operațiuni împotriva Israelului, el le incita constant și, în acei ani, Israelul, împotmolit în lupta sa cu Hezbollahul și simțindu-se neputincios, accepta orice idee de acțiune.

Dagan a trimis doi agenți libanezi¹⁰¹⁷ pe care îi

¹⁰¹⁷ Câteva luni mai târziu, Hezbollah a arestat doi șiiți din satul Tibneen și i-a acuzat că l-au împușcat pe Harb. Sub tortură, au mărturisit că lucrau de câțiva ani pentru serviciile israeliene și executaseră misiunea de asasinare. La scurtă vreme mai apoi, au fost împușcați de plutonul de execuție. Dagan spune că Hezbollah a prins oamenii greșiți: „Nu este o problemă să pui mâna pe cineva și să-l faci să mărturisească. Oamenii care au făcut asasinatul nu au fost prinși vreodată”. În 2008, un criminal libanez care trăia în Danemarca, Danny

folosise în operațiuni anterioare ale Frontului pentru Eliberarea Libanului de Străini, mișcarea de gherilă interpusă creată de Dagan. În noaptea de vineri, 16 februarie, la două zile după explozia din ambasada iraniană, menită să-l omoare pe Mohtashamipur, Harb era pe drumul spre casă în Jibchit. Cei doi agenți libanezi așteptau la o cotitură în drum și, în timp ce Harb încetinea pentru a lua curba, i-au împroșcat mașina cu gloanțe, asigurându-se că tânărul lider era mort.

Harb a fost imediat proclamat martir. La colegiile religioase din Qom, s-au ținut rugăciuni în memoria lui, iar marele ayatollah Hossein Ali Montazeri, unul dintre clericii de vârf din Iran, a trimis o telegramă de condoleanțe¹⁰¹⁸ colegilor lui șiiți din Liban, lăudând faptele lui Harb. Pentru a marca a o sută zi de la moartea lui, a fost emis un timbru poștal în memoria sa. Portretul lui a apărut deasupra portretelor tuturor martirilor, al căror număr creștea de la an la an. Îndemnul său, care cerea respingere absolută a oricărui contact de orice fel cu israelienii, „Atitudinea este o armă și o strângere de mână este o recunoaștere”, a fost

Abdallah, a recunoscut că el fusese cel care-l împușcase pe Harb. De atunci, s-a aflat pe lista de căutați ai Hezbollah și extrădarea lui a fost cerută de către guvernul libanez.

¹⁰¹⁸ *Tehran Times*, 20 februarie 1984.

din acel moment motto-ul principal al Hezbollah.

Între timp, Dagan îl mai vâna pe Mohammed Saad, unul dintre tovarășii apropiați ai lui Harb și un alt personaj šiit important din sud. Saad era un participant frecvent în activități de gherilă contra Israelului și adunase o imensă cantitate de armament și explozibili în *hussainia*, un loc de rugăciune separat de moschee, pe care el îl gestiona în satul Marakah. Pe 4 martie 1985, agenții lui Dagan au aruncat în aer ascunzătoarea de arme a lui Saad. El și unul dintre oamenii lui au fost uciși în explozie, laolaltă cu alți treisprezece.

Atentatul asupra lui Mohtashamipur și eliminarea lui Harb și Saad dezvăluie multe despre dificultățile operaționale de care se lovea Israelul în confruntarea cu Hezbollah. Mossad-ul în general încerca din greu ca asasinatele sale să fie „în albastru și alb” (culorile steagului israelian) sau făcute de agenți israelieni, dar în asasinările lui Harb și Saad s-au folosit agenți locali, iar Mossad-ul a trebuit să recurgă la metoda bombei trimise prin poștă, considerată multă vreme ineficientă și pasibilă să rănească nevinovați, pentru a încerca să îl omoare pe Mohtashamipur. Aceste trei victime nici nu erau comandanți superiori ai Hezbollah. Aproape că nu existau informații despre ținta principală, Imad Mughniyeh.

O încercare de a scăpa de „busola spirituală” a

organizației, trei zile mai târziu, nu a fost mai reușită. Pe 8 martie 1985, o mașină-capcană a explodat lângă casa șeicului Fadiallah din Beirut. Fadiallah a scăpat nevătămat, dar optzeci de oameni au fost uciși și două sute, răniți¹⁰¹⁹, majoritatea credincioși din moscheea unde predica Fadiallah. Unele dintre gărzile de corp ale șeicului au fost și ele omorâte, inclusiv fratele lui Imad Mughniyeh, Jihad.

Israelul încă încerca să-și rezolve problemele din Liban prin asasinate planificate. În 1986, serviciile israeliene au descoperit că Ahmed Jibril, comandantul organizației teroriste palestiniene Frontul Popular – Comandamentul General, lucra cu cei din Hezbollah pe care îi și sprijinea. Bazându-se pe această informație, coroborată cu dorința veche a Israelului de a-l elimina pe Jibril, Shamir a semnat o Pagină Roșie pentru el. Strângerea informațiilor a durat o perioadă mai lungă. În cele din urmă, s-a stabilit că Jibril vizita des sediul

¹⁰¹⁹ În cartea lui, *Veil*, Bob Woodward afirmă că saudiții l-au ajutat pe William Casey să execute operațiunea, ca răzbunare pentru atentatul sinucigaș asupra ambasadei SUA și a cazarmei pușcașilor marini, organizat de Mughniyeh. Pe de altă parte, Tim Werner spunea că SUA nu a fost implicată în incident și că el crede că Israelul era responsabil. Această versiune este sprijinită și de alte surse. Un oficial superior al Mossad spunea că Frontul pentru Eliberarea Libanului de Străini, mișcare teroristă creată de Meir Dagan în Liban, a fost responsabil. Interviu cu Tim Werner, 12 iunie 2016, „Debarcader”, decembrie 2012, și Kai Bird, 11 octombrie 2012. Bergman, *Războiul secret cu Iranul 73*. Woodward, *Veil* 407-09 (în ebraică).

organizației sale, într-un labirint de peșteri de la Naameh, pe coasta mediteraneană situată la nord de granița Libanului cu Israelul. În noaptea de 8 decembrie 1988, IDF a lansat o mare operațiune terestră, menită să-l omoare pe Jibril și să distrugă rețeaua de peșteri.

Operațiunea Albastru și Maro¹⁰²⁰ (Kachol Ve'hum) a fost un fiasco jenant. Informațiile despre zonă erau periculos de incomplete. Soldații au dat peste obstacole naturale neașteptate, iar un post de observație despre care nu știau i-a detectat, privându-i de elementul-surpriză. Unul dintre comandanții trupelor, un locotenent-colonel, a fost ucis. Patru soldați s-au rătăcit și a trebuit să fie extrași ulterior într-o complicată operațiune aeriană. În plus, un câine antrenat, care era acoperit de explozibili și trebuia să fugă într-una dintre peșteri, unde dispozitivul exploziv de pe spatele lui ar fi fost detonat prin telecomandă, s-a speriat de focul de armă și a luat-o la fugă. Hezbollah a găsit ulterior animalul, lucru care a expus Mușcătura (Oketz), unitatea canină secretă a IDF. Cel mai jenant, Ahmed Jibril nici măcar nu era acolo în acea noapte¹⁰²¹.

¹⁰²⁰ Blue and Brown, în lb. engl. (n. red.).

¹⁰²¹ Pe 20 mai 2002, agenți israelieni au plantat două kilograme de TNT sub scaunul șoferului mașinii folosite de Jihad Jibril, fiul și urmașul lui Ahmed, în timp ce era parcată în cartierul Mar Elias din Beirut. A fost ucis instant.

Apoi, la sfârșitul anilor '80, Hezbollah avea informații mult mai bune, vitale în ducerea unui război de gherilă. Unul dintre motivele pentru absența informațiilor suficiente de partea israeliană a fost că Hezbollah le dăruise șiiților obidiți și hărțuiți o comunitate și o cauză. Fiecare atac contra acesteia atrăgea suporterii și mai aproape de organizație, întărind, în ochii lor, distincția dintre băieții buni și băieții răi. Acest lucru, la rândul lui, a făcut extrem de dificil pentru israelieni să recruteze agenți în zonă¹⁰²². Șiiții doritori să lucreze pentru bani au devenit din ce în ce mai rari. Nimeni nu voia să trădeze Hezbollah.

Imad Mughniyeh și-a folosit inteligența lui superioară cu un efect devastator. Sprijinit de Gărzile Revoluționare și de Ministerul Informațiilor din Iran, Mughniyeh a șlefuit și a perfecționat tacticile militare ale Hezbollah. Bombele sinucigașilor, exploziile de pe marginea drumurilor și ambuscadele bine pregătite au creat haos printre trupele numeroase și greoaie ale IDF. Prețul lipsei aproape complete de informații despre miliția șiită a fost plătit cu sângele soldaților israelieni. Între 1984 și 1991, au fost 3425 de operațiuni¹⁰²³ contra

¹⁰²² Interviu cu Barkai, 18 iulie 2013, Yitzhak Tidhar, aprilie 2011, Mor, 23 februarie 2009, și Danny Rothschild, 15 decembrie 2008.

¹⁰²³ Cifre din Albumele Statistice Guvernamentale Israeliene 1984-1991. Ronen Bergman, „Ca rațe oarbe”, *Haaretz*, 14 mai 1999.

IDF și armatei Libanului de Sud, miliția libaneză pro-israeliană creată de israelieni. Majoritatea acestor atacuri au fost efectuate de organizația šiită. În timpul acestor operațiuni, 98 de soldați israelieni și 134 de aliați libanezi au fost uciși, și 447 israelieni și 341 libanezi răniți. Despre doi israelieni dispăruți în misiune s-a aflat ulterior că fuseseră de asemenea uciși.

Enervați de poziția lor slabă, în 1991, agenții din serviciile israeliene au început să caute ceea ce ei numeau „barajul”, adică atacul simbolic care va zgudui Hezbollahul din temelii și îi va reda Israelului avantajul.

22.

Epoca dronei

Imamii din satul Jibchit au început să cheme oamenii la *hussainia* la ora zece dimineața. *Hussainia* este o sală de întâlnire šiită, numită după imamul Hussein, fiul lui Ali, nepotul profetului Mohamed și fondatorul Islamului Șiit. Șiiții cred că Ali a fost adevăratul urmaș al lui Mohamed și că moștenirea lui a fost uzurpată brutal de sunniți. Shi'a a devenit o sectă opresată și discriminată. În *hussainia*, își țineau ritualurile religioase în secret, de frica sunniților. Dar, în acea zi în Jibchit, nu mai era nevoie de niciun secret.

Iranul devenise prima țară din lume condusă de clericii šiiti. În Liban, Hezbollah-ul šiit extremist, creat de Iran, era forța politică și militară predominantă. *Hussainia* din Jibchit, lângă impozanta moschee din sat de pe strada principală, fusese renovată și mărită, pereții, acoperiți cu marmură albă lucioasă. Timp de șapte ani, chemarea venise de la boxele din minaretele moscheii, în fiecare zi de 16 februarie, care era comemorarea morții șeicului Ragheb Harb, primul lider spiritual al Hezbollah în sudul Libanului. Asasinându-l în 1984, Israelul crease involuntar un martir, iar liderii și comandanții Hezbollah făceau pelerinaje anuale la monumentul lui, înainte de a participa la o adunare politică.

La 10.30, strada principală era plină de bărbați și femei, toți lăsând deoparte ce aveau de făcut; și-au încuiat casele, magazinele și birourile și s-au dus la *hussainia*. Se mișcau încet, urmând două SUV-uri, unul gri și celălalt negru, aparent o escortă de securitate Hezbollah.

La circa trei kilometri mai sus, camera de filmat din botul unui aparat de zbor mic și neuzit se mișca de-a lungul procesiunii. Nu avea pilot, ci un operator care îl controla dintr-o remorcă de pe granița de nord a Israelului. Imaginile de pe cameră, la mare rezoluție și în timp real, erau trimise pe un ecran în mica sală de

consiliu de război AMAN, care dădea spre o grădină cu trandafiri din afara Ministerului Apărării din Tel Aviv. În 1992, era o minune a tehnologiei informațiilor: o dronă pune ochii israelienilor pe o țintă care trebuia urmărită, fără a risca viața vreunui agent israelian. Camera dronei a filmat întreaga lungime a procesiunii. La capătul ei, patru vehicule se vedeau clar – două Range Rover și două Mercedes sedan. În Tel Aviv, ofițerii de informații au privit cum cele patru automobile au mers pe lângă mulțime, au trecut de *hussainia* și s-au oprit într-o parcare în spatele clădirii.

— L-am prins¹⁰²⁴, a spus unul dintre specialiștii care priveau filmarea.

La mai bine de 300 de kilometri distanță, agenți din serviciile de informații aveau o privire clară asupra țintei. „Deodată, spunea un raport intern despre acea dimineață, mirosul de vânătoare se simțea în aer”.

De la începutul ofensivei din Războiul de Yom Kippur, care îi luase pe israelieni complet prin surprindere, general-maiorul Benjamin „Benny” Peled, comandantul Aviației Israeliene, fusese bântuit de eșec. La începutul războiului, în 1973, aviația primise mai

¹⁰²⁴ Divizia de cercetare AMAN, *Noaptea: eliminarea secretarului general al Hezbollah, Abbas Mussawi, în februarie '92*, de gen. de brigadă Amos Gilboa, 20 ianuarie 1999, 1024 (arhiva autorului, primit de la,, Robin“).

mult de jumătate din bugetul apărării, și totuși a clacat complet în timpul atacului inițial egiptean și sirian. Peled credea că unul dintre motivele principale ale eșecului a fost că informațiile importante ajunseseră la el prea târziu. Dacă ar fi știut că forțele egiptene atacă – dacă ar fi putut vedea, în timp real, pregătirile – propriile lui forțe ar fi fost în stare să răspundă mai bine.

După acel asalt, Peled a hotărât să dezvolte o rețea de sisteme de comunicații secrete și strângere de informații în timp real. Urma să deservească aviația independent de „Verzi” (după cum „Albaștrii” din Aviație – IAF – îi numeau oarecum condescendent pe cei din trupele de uscat, din cauza uniformelor lor de culoare măslinie). Planul evident era de a folosi avioane, dar acest lucru era problematic din cauza unei alte traume a Războiului de Yom Kippur: aviația militară israeliană pierduse mai mult de un sfert din avioanele sale de război¹⁰²⁵, și multe dintre cele rămase erau avariate și inapte pentru acțiune. Mai mult decât atât, mulți dintre piloții IAF, care până atunci se bucuraseră de o aură de invincibilitate, fuseseră doborâți și luați prizonieri sau uciși.

¹⁰²⁵ Interviu cu Sella, 7 aprilie 2013, Eitan Ben Eliyahu, 28 aprilie 2011 și Yitzhak Yaakov, 5 ianuarie 2007.

Dar dacă avioanele nu aveau nevoie de piloți? Sau de sisteme de armament de multe milioane de dolari? Dacă, se întreba Peled, IAF putea pilota avioane mai mici și mai ieftine, echipate doar cu camere și echipament de comunicații?

Cu un deceniu înainte, când conducea departamentul de armament, Peled fusese primul care a introdus drone în aviație¹⁰²⁶, cu toate că în acel moment părea o idee fantastică. Era îngrijorat de achiziționarea de către statele arabe de rachete antiaeriene sol-aer de fabricație sovietică și, drept urmare, „voia să umple aerul cu momeli care să fie foarte ieftine și cu profiluri similare ca ale avioanelor de vânătoare pe ecranele radarelor”. Aceste Aeronave Fără Pilot (UAV ¹⁰²⁷ în prescurtarea engleză), o îmbunătățire israeliană a unei invenții americane, erau lansate de rachete și, pentru a se întoarce la sol, aruncau o parașută, pe care un elicopter cu tije lungi atașate de fuzelaj o agăța apoi. Ulterior, dronele au fost echipate și cu camere.

Dar după războiul din 1973, Peled a ajuns la concluzia că aceasta nu era de ajuns. Sistemele de

¹⁰²⁶ Aviația Israeliană, *Istoria Escadrilei 200*, 7-14 (arhiva autorului, primit de la „Hilton”).

¹⁰²⁷ Unmanned Aerial Vehicle, în lb. engl, (n. red.)

lansare și de recuperare erau costisitoare, grosolane și foarte periculoase. Procesarea materialului fotografiat necesita și el timp. Treceau ore între fotografiere, dezvoltarea filmului și transferarea pozelor¹⁰²⁸, într-un final, către analiștii de informații.

Astfel, ca urmare a înfrângerii din 1973, a fost creat un nou tip de dronă¹⁰²⁹. Această dronă putea decola și ateriza independent, era controlată dintr-un vehicul de comandă și avea camere care transmiteau filmarea în timp real. Până în 1982, dronele erau un element-cheie în livrarea de informații în timp real pentru comandanții aviației care erau în Canar, postul de comandă aflat la mare adâncime în centrul Tel Aviv-ului. Au jucat de asemenea un rol vital în distrugerea bateriilor de rachete antiaeriene siriene din Liban.

Drona care a lovit instalațiile siriene era primul model de Cercetaș/Scout (cunoscut în Israel drept Zahavan), făcut de Israel Aerospace Industries. Aviația militară israeliană, sperând să convingă Statele Unite să colaboreze la dezvoltarea dronelor, a vrut să le demonstreze americanilor cât de eficiente puteau fi

¹⁰²⁸ Interviu cu Ivry, 18 aprilie 2013 și Eitan Ben Eliyahu, 24 aprilie 2011. Aviația Israeliană, *Istoria Escadrilei 200*, 20–22 (în ebraică).

¹⁰²⁹ Interviu cu Alon Unger, 21 aprilie 2013. Aviația Israeliană, *Istoria Escadrilei 200*, 24–26.

avioanele sale mici și fără pilot.

Când secretarul american al apărării Caspar Weinberger a vizitat Orientul Mijlociu – întâi Beirut și apoi Tel Aviv – s-a întâlnit cu oficialitățile de vârf din IDF și Ministerul Apărării. Apoi i s-a arătat o filmare făcută de o dronă israeliană a venirii sale în Beirut și a mișcărilor coloanei sale în capitala libaneză. Weinberger nu a apreciat foarte tare supravegherea¹⁰³⁰, dar membrii anturajului său au fost foarte impresionați de tehnologie. Vizita lui a pavat calea spre un contract imens între Israel Aircraft Industries și Pentagon, pentru vânzarea a 175 de UAV Scout modernizate, care au primit numele Pioneer în Statele Unite. Au fost folosite de U.S. Navy, de pușcașii marini și de către armată până în 2007.

De-a lungul anilor, au fost aduse îmbunătățiri dronelor, pentru a le permite să transporte mai mult combustibil și pentru a moderniza camerele. În 1990, Israelul și-a echipat flota de drone cu lasere, pentru a putea emite o rază și însemna o țintă statică pentru avioanele militare.

Modernizările aduse dronelor erau parte a unui avânt tehnologic mai mare în IDF care, în anii '80, a

¹⁰³⁰ Interviu cu Sella, 26 octombrie 2015. Aviația Israeliană, *Istoria Escadrilei 200*, 27-29.

investit resurse importante pentru a achiziționa și dezvolta armament de precizie – „bombe inteligente” care puteau să-și lovească țintele mai precis, făcându-le mai eficiente și mai exacte, fără probabilitatea de a produce daune colaterale. Acest proces a fost accelerat atunci când pasionatul de tehnologie Ehud Barak, care voia să creeze „o armată mică și deșteaptă”, a devenit șef al statului major în 1991, reformând mașina de război israeliană pentru deceniile următoare. Sub conducerea lui, elicopterele de atac Apache ale IDF au fost echipate cu rachete Hellfire ghidate cu laser.

În același timp, o întâlnire între șefii departamentului de operațiuni IDF și Ariele Weisbrod, comandantul primei unități de drone, Escadrila 200, a avut ca rezultat ideea revoluționară de a combina toate aceste avansuri tehnologice într-un singur proces în cinci pași, pentru a crea o nouă și extrem de letală metodă de asasinate planificate.

Întâi, o dronă va urmări ținta în mișcare, fie ea persoană sau vehicul. În al doilea rând, drona va transmite o imagine a țintei direct punctului de comandă operațional, asigurând o conexiune în timp real cu forurile decizionale, până la ordinul de foc. În al treilea rând, drona va marca ținta cu o rază laser care putea fi recepționată de detectorul laser al unui elicopter Apache – etapă cunoscută drept „pasarea

ștafetei”, de la ciclul de strângere de informații la ciclul operațional. În al patrulea rând, propriul laser al elicopterului marca ținta, pe care se putea fixa apoi o rachetă Hellfire. În al cincilea rând, pilotul elicopterului Apache trăgea o rachetă și distrugea ținta.

Combinarea și sincronizarea celor două sisteme¹⁰³¹ – informații și operațiune – a reprezentat un avans imens. Dronele se dovediseră deja de neprețuit în strângerea de informații. Dar acum evoluaseră de la un rol de sprijin la unul de armă de luptă.

La sfârșitul anului 1991, Escadrila 200 a început să se antreneze cu piloții elicopterelor Apache din Escadrila 113, escadrila „Viespilor”.

Existau sceptici în IAF, mai ales printre piloții care erau instruiți și aveau mare experiență în anumite tactici de luptă. Ideea că roboții zburători puteau fi eficienți în luptă li se părea unora absurdă.

Dar în decembrie 1991, au încercat o serie de zboruri de simulare, folosind drept ținte vehicule de pe drumurile israeliene. Au fost lansate trei sau patru drone, iar un vehicul a fost selectat la întâmplare pentru a fi urmărit cu camerele, transmițând totul punctului de control. Apoi vehiculul a fost marcat cu o rază laser, iar după câțiva kilometri în cursă au intrat și

¹⁰³¹ Interviu cu „Onyx”, mai 2013.

două elicoptere Apache și întreaga echipă a experimentat „pasarea ștafetei”¹⁰³², când senzorii elicopterelor s-au fixat pe raza laser a dronei. În clipa în care elicopterele au semnalizat faptul că ținta a fost fixată, exercițiul s-a încheiat.

Dar simularea unui atac asupra unor mașini pe un drum într-o zonă prietenoasă era un lucru. Uciderea unei ținte vii în teritoriu ostil era cu totul altă chestiune.

Într-o tură de bombardament de rutină în sudul Libanului, în octombrie 1986, o bombă lansată de un F-4 Phantom a explodat prea repede și a rupt una dintre aripile avionului. Cei doi aviatori s-au ejectat și au ajuns în teritoriu inamic. Pilotul a fost salvat de un elicopter Cobra al IAF, dar nu înainte de a atârna sub acesta, în tirul miliției Hezbollah. Navigatorul Ron Arad nu a putut fi localizat.¹⁰³³

Israelienii acordă mare importanță preceptului religios evreiesc al salvării prizonierilor și este o fixație israeliană să se facă totul și chiar mai mult decât atât pentru a-i duce acasă pe cei pierduți în misiune și pe

¹⁰³² Interviu cu Unger, 21 aprilie 2013. Aviația Israeliană, *Istoria Escadrilei 200*, 42–43.

¹⁰³³ Bergman, *Prin orice mijloace*, 197–206 (în ebraică).

prizonieri¹⁰³⁴. Pierderea unui aviator în zona inamică a Hezbollah reprezenta o teribilă lovitură.

Nu este surprinzător, atunci, că au fost căutări masive pentru Arad, cea mai mare operațiune de salvare din istoria Israelului. Un oficial Mossad care a fost implicat în Operațiunea Căldura Corporală (Horn Haguf), numele de cod pentru efortul de a-l salva pe Arad, spunea că a fost „cea mai mare operațiune de căutare¹⁰³⁵ efectuată vreodată în istoria modernă, pentru o singură persoană. Am căutat și pe sub pietre, am tras de limbă fiecare sursă pe care am putut-o angaja, am mituit pe cine s-a putut și am investigat fiecare fărâmbă de informație pe care am primit-o”.

Toate acestea nu au ajutat. Arad a trecut de la o miliție la alta, an după an. În 1989 – la trei ani după ce Arad dispăruse – Israelul a răpit doi oficiali Hezbollah relativ nesemnificativi¹⁰³⁶, într-o încercare de a-l localiza pe aviator. Unul dintre ei, Abdel Karim Obeid, era omul care fusese numit succesor al șeicului Ragheb Harb, drept cleric șef în sudul Libanului după ce Harb fusese ucis. Interogarea lor nu a obținut ceva, iar

¹⁰³⁴ Această temă a fost acoperită în detaliu în Ronen Bergman, „Gilad Shalit and the Rising Price of an Israeli Life”, *New York Times Magazine*, 9 noiembrie 2011.

¹⁰³⁵ Interviuuri cu „Mark”, aprilie 2005, și Lior Lotan, mai 2009.

¹⁰³⁶ Interviuuri cu Israel Perlov, 15 octombrie 2000, Rami Igra, februarie 2008, și „Amazonas”, octombrie 2011. Bergman, *Prin orice mijloace*, 279-90 (în ebraică).

Hezbollah-ul a răspuns cu indiferență unei oferte de a începe negocieri pentru un schimb. Căutarea lui Arad a fost parțial împiedicată de erori și neglijențe, dar și pur și simplu de ghinion. În cea mai mare parte, totuși, căutarea continuă a subliniat inabilitatea Israelului de a penetra Hezbollah-ul sau agențiile de informații iraniene care sprijineau organizația.

Pe plan general, miliția efectua acum acțiuni de gherilă din ce în ce mai sofisticate, orchestrate de comandantul ei militar, Imad Mughniyeh, producând pierderi și daune severe moralului IDF. Într-un final, în vara anului 1991, comandamentul AMAN a trasat un plan care să încline balanța în favoarea Israelului: îl vor răpi pe secretarul general Hezbollah, Hussein Abbas al-Mussawi, sau pe unul sau doi dintre adjuncții săi, și-l va ține ostatic până când Ron Arad era dat înapoi. Un scop concomitent era să pună în practică „o operațiune emblematică¹⁰³⁷ și care să reverbereze și să clarifice cine era de fapt călare pe situație”, după cum spunea unul dintre ofițerii israelieni implicați.

Mussawi era unul dintre șiiții săraci pe care Iranul începuse să-i racoleze în anii '70. A fost instruit și în tactici de gherilă într-o tabără PLO a Forței 17, înainte să devină mai religios, și și-a devotat ani întregi

¹⁰³⁷ Interviu cu Mor, 12 ianuarie 2009.

studiind teologie Shi a, întâi în Liban și apoi în colegii musulmane din Najaf, în Irak, conduse de discipoli de-ai lui Khomeini, conform preceptelor lui religioase. Mentea lui isteată, memoria excelentă și loialitatea față de Khomeini, care era pe măsura fanatismului său, l-au transformat în curând într-o bine cunoscută autoritate religioasă în Irak și Liban și l-au făcut să devină unul dintre fondatorii de bază ai Hezbollah.

Mussawi, conform informațiilor strânse de israelieni, era implicat în deciziile care i-au permis lui Imad Mughniyeh să-și înceapă campania teroristă de atacuri sinucigașe contra Statelor Unite și Israelului. Credea că unul dintre scopurile principale ale Hezbollah, cu toate că nu cel principal, era expulzarea IDF prin lupte de gherilă. „Viitorul va fi în favoarea Rezistenței ¹⁰³⁸ [contra ocupației israeliene], declara în mod repetat în discursurile sale, în timp ce aroganța [israelienilor] va fi înfrântă. Este doar o chestiune de timp.” În mai 1991, a devenit secretar general al Hezbollah, acum deja cea mai puternică poziție politică și militară din Liban.

De la început, a fost clar că orice operațiune de răpire în Beirut va fi extrem de dificilă, dacă nu chiar

¹⁰³⁸ Zolfiqar Daher, „Din Liban în Afganistan, Sayyed Abbas: liderul, luptătorul, martirul”, Al-Manar, 18 februarie 2015, <http://archive.almanar.com.lb/english/article.php?id=196205>. Shapira, *Hezbollah: între Iran și Liban*, 110-11.

imposibilă. Așa că s-au făcut eforturi pentru a obține informații despre o viitoare vizită a lui Mussawi în sudul Libanului, mai aproape de granița israeliană, unde putea fi prins mai ușor.

Șeful operațiunilor din departamentul de antiterorism al diviziei de cercetare a AMAN, locotenent-colonelul Moshe Zarka, a avut ideea să se concentreze pe satul Jibchit unde, cu șapte ani înainte, pe 16 februarie 1984, agenți israelieni îl eliminaseră pe Ragheb Harb. Satul este în sudul Libanului, făcându-l un loc mult mai ușor pentru acțiune decât Beirut, unde era sediul Hezbollah.

Pe 12 februarie 1991, AMAN a primit informația pe care o aștepta: după cum devenise deja o tradiție, Hezbollah urma a ține o mare întrunire politică¹⁰³⁹ la comemorarea morții șeicului Harb. La întrunire urmau să participe oficiali de top ai Hezbollah, inclusiv secretarul general Mussawi și comandantul Gărzilor Revoluționare Iraniene din Liban.

Planul inițial presupunea doar strângerea de informații, studierea întrunirii și plănuirea unei răpiri pentru anul următor. Acest lucru era crucial, din cauza stării precare a informațiilor pe care le avea Israelul despre Hezbollah, la acea vreme.

¹⁰³⁹ Divizia de Cercetare a AMAN, *Noaptea*, 5.

Într-adevăr, la una dintre ședințele de planificare, a fost clar pentru toată lumea că nimeni de acolo nu știa nici măcar elementele de bază ale ritualului šiit de comemorare ¹⁰⁴⁰ – când se vizitează văduva, de exemplu, sau când se adună bărbații la *hussainia*. (Un locotenent-colonel care își scrisese teza de doctorat despre Hezbollah a fost chemat să explice.) Generalul de brigadă Dani Arditi, șeful Departamentului de Operațiuni Speciale (SOE), a fost emfatic: cu asemenea informații subțiri, nu putea recomanda o misiune de răpire imediată¹⁰⁴¹. Totuși, era cu totul de acord să se facă pregătiri pentru întrunirea din următorul an de la Jibchit.

General-maiorul Uri Sagie, șeful AMAN, a fost mai ambițios. „SOE nu vrea s-o facă¹⁰⁴², a spus la o întâlnire a comandamentului AMAN, din 13 februarie. Accept propunerea de a construi un model informațional, dar să nu ne oprim din a gândi operațional. Vom face un model informațional, cu o *coadă operativă*. Pregătiți niște elicoptere să fie în alertă de atac.”

În acest punct, s-a strecurat o foarte gravă

¹⁰⁴⁰ Interviu cu Shapira, 31 ianuarie 2015. Divizia de Cercetare a AMAN, *Noaptea*, 15

¹⁰⁴¹ Arditi afirma că nu a mai fost invitat la alte discuții în acea zi, nici la acelea cu ministrul apărării Moshe Arens, fiindcă era clar că va vorbi dur împotriva operațiunii. Interviu cu Arditi, 13 iunie 2011.

¹⁰⁴² AMAN, *Noaptea*, 9.

neînțelegere ¹⁰⁴³ . Șeful serviciului de informații, generalul de brigadă Doron Tamir, aflat imediat sub Sagie în ierarhia de comandă, a spus că el considera referirea la „coada operativă” ca fiind doar o parte a modelului informațional.

„Elicopterele vor decola și vor repera ținta, dar în niciun caz nu vor deschide focul, a spus. Doar o tură de antrenament pentru atac”. Oamenii care se presupunea că trebuiau să analizeze riscurile și repercusiunile unei operațiuni au gândit la fel – de aceea nu au pregătit acele analize.

Dar Sagie și aghiotanții săi, precum și șeful de stat major Barak se gândeau la ceva complet diferit. Pentru ei, „coada operațională” – elicoptere în zbor înarmate cu rachete Hellfire ghidate prin laser – ar lăsa deschisă opțiunea de a-l omorî pe Mussawi.

Aceasta nu făcea parte din planul original, dar acum, dacă apăruse ocazia, tentația era pur și simplu prea mare: eliminarea unui inamic tenace prin folosirea unui protocol de asasinat planificat nou-nouț, folosind drone și rachete Hellfire. Exact așa ceva voia Barak, care tocmai fusese lingușit în presă pentru ziua lui, când împlinise cincizeci de ani – să vadă o IDF mică, deșteaptă și letală în acțiune.

¹⁰⁴³ Interviu cu Mor, 12 ianuarie 2009 și Yosi Dimenstein, 26 ianuarie 2016.

Involuntar însă, se creaseră două planuri paralele¹⁰⁴⁴, fără să-și dea seama cineva.

Vineri, 14 februarie, secția de antiterorism a AMAN a emis cuprinsul acțiunii, ceea ce arăta clar că Operațiunea Noaptea era menită doar a strânge informații pentru o răpire ulterioară. Cuprinsul conținea următoarele detalii: „Convoiul de mașini¹⁰⁴⁵ al lui Mussawi include de obicei între trei și cinci vehicule. Dintre acestea, două sau trei sunt vehicule de escortă, în fața și în spatele convoiului. Vehiculul în care se află Mussawi este un Mercedes 280 sau 500. Locul lui în convoi nu este fix. Câteodată este în mașina de după cea din capul convoiului, câteodată în a doua sau a treia. Celelalte vehicule sunt Range Rover”.

În aceeași zi, departamentul de informații al aviației a emis propriile ordine, indicând un plan complet diferit: „Unități din divizia de informații și AMAN vor colecta

¹⁰⁴⁴ Consilierul pe antiterorism al șefului de stat major, Meir Dagan, a propus propriul lui plan: să înlocuiască monumentul lui Gharib Harb, în spatele asasinării căruia fusese chiar el, în 1984, cu unul identic, minat, care să explodeze când apărea Mussawi. AMAN îl vedea însă pe Dagan ca pe un rival și i-a cerut șefului de stat major Barak să refuze planul, fiindcă punea în pericol viețile femeilor și copiilor. „I-am spus șefului de stat major că era o tâmpenie, spunea Dagan. Conform ritualurilor știite de comemorare, doar demnitarii bărbați vor sta în rândul din față. Femeile vor aștepta în *husaniyeh*..., dar ei [AMAN] au reușit să-l convingă pe Ehud [Barak]. ” Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

¹⁰⁴⁵ AMAN, *Noaptea*, 11.

informații în zona de execuție. Ulterior, în conformitate cu informațiile culese, operațiunea va trece în faza de atac”.

Aceasta era o contradicție periculoasă¹⁰⁴⁶, cu o unitate gata de un atac pentru care cealaltă nu se pregătise cum trebuia. Totuși, deoarece operațiunea încă era oficial o simulare, nu a fost pusă pe agenda ședinței săptămânale de „operațiuni și misiuni”, la care participau ministrul apărării și șeful de stat major. Ministrul apărării Moshe Arens nici măcar nu știa de existența Operațiunii Noaptea.

În acea noapte de vineri, doar la câteva ore după ce ordinele contradictorii fuseseră emise de oficialii israelieni, o trupă din Jihadul Islamic s-a strecurat într-o tabără IDF. Proaspăt recrutații, aflați la un exercițiu de instrucție, dormeau în corturile lor. Jhadiștii i-au omorât pe trei dintre ei cu cuțite, topoare și furci. Raportând despre atac la finalul Sabatului, Haim Yavin, prezentatorul principal de la singurul canal de televiziune al Israelului, l-a numit „Noaptea Furcilor”. Moralul național a căzut într-un nou abis.

Duminică, în ziua operațiunii¹⁰⁴⁷, mica sală de război

¹⁰⁴⁶ AMAN, *Noaptea*, 15. Interviu cu Moshe Arens, 25 august 2009.

¹⁰⁴⁷ Interviuuri cu Arditi, 13 iunie 2011, Barak, 8 martie 2013, Sagie, 20 noiembrie 2015, Ofer Elad, 12 ianuarie 2015, și Unger, 21 mai 2013.

AMAN s-a deschis la ora 7.00. Toată lumea era înghesuită: șeful SOE Arditi și reprezentanți din departamentul de strângere de informații, Unitatea 8200, secțiunea de antiterorism, unitatea de drone și ramura de informații a aviației. Operatorii efectivi ai dronei erau într-o remorcă, lângă granița libaneză.

Agentul Unității 504 care dăduse informațiile despre participarea lui Mussawi la întrunire a raportat că ținta plecase din Beirut. Alte informații care ajungeau în sala de război indicau că „un convoi de activiști a părăsit Beirutul în această dimineață și un *VIP* sosise în sud”.

Niciuna dintre acestea nu era vreo confirmare că Mussawi era în Jibchit, dar părea probabil. În jurul orei 10.00, boxele din Jibchit au început să cheme populația la locul de întâlnire pentru adunarea comemorativă, *hussainia* satului. La 10.30, ecranul din sala de război a arătat imagini trimise de dronă, ale unei procesiuni masive care se îndrepta spre locul respectiv. Lipită de *hussainia* se afla o moschee, al cărei minaret înalt era clar vizibil pe ecran. Procesiunea se mișca încet în spatele unor mașini, care păreau a fi o escortă de securitate Hezbollah. Drona a scanat procesiunea. La capăt, erau două mașini Range Rover și două Mercedesuri.

— L-am prins!¹⁰⁴⁸, a strigat Zarka.

Pe la amiază, șeful de stat major Barak s-a întors la birou, ursuz și furios. Fusesse chemat la Ierusalim în acea dimineață, pentru a vorbi cabinetului despre Noaptea Furcilor.

— Trei teroriști ne-au făcut de râs, a scuipat furios.

Barak a primit o scurtă informare despre Operațiunea Noaptea, iar apoi s-a dus în sala de război. S-a uitat cu atenție la imaginile dronei. Era o ocazie specială. Pentru prima oară, un comandant în cartierul său general putea să-și aibă ochii ațintiți pe liderul unei organizații teroriste ostile în timp real, cu posibilitatea să și acționeze asupra acelei imagini. Sagie stătea lângă Barak, amândoi cu fețe sumbre, încordate.

Din comportamentul lor, era clar că obiectivul inițial al Operațiunii Noaptea – doar strângerea de informații – căzuse complet în subsidiar. Alții aflați în sala de război au căpătat impresia că ambii comandanți superiori erau nerăbdători să facă asasinatul. Așteptau doar confirmarea că Mussawi era în Jibchit, informație pe care puteau să o ducă la ministrul apărării, pentru aprobare.

Barak i-a spus unui aghiotant să îi dea secretarului

¹⁰⁴⁸ AMAN, *Noaptea*, 16.

militar al ministrului apărării¹⁰⁴⁹ noutățile despre situație.

— Pregătește-l pe Moshe Arens, a zis, pentru situația în care, probabil, va fi nevoit să dea undă verde unei operațiuni.

Aceasta era prima oară când cineva chiar se gândea să îl anunțe pe ministru despre Operațiunea Noaptea.

Sagie l-a luat pe Zarka deoparte.

— Ce crezi? Ar trebui să atacăm? a întrebat. Avem o ocazie extraordinară să-l eliminăm acolo.

— Da, răspunse Zarka. Dar să știi că vom accede încă o treaptă în lupta contra Hezbollah¹⁰⁵⁰.

Ceremonia de la *hussainia* s-a terminat puțin după ora 13.00. O masă mare de oameni a ieșit afară și a mers pe jos spre cimitirul unde era înmormântat șeicul Harb, la o scurtă distanță. La 13.10, șeful diviziei de cercetare Mor a convocat o întâlnire urgentă a comandanților lui, pentru a formula punctul de vedere al diviziei. În unanimitate, s-au opus uciderii lui Mussawi¹⁰⁵¹. Cel puțin, simțeau că ar trebui să fie o discuție comprehensivă despre subiect, înainte de a acționa. Mussawi era o personalitate religioasă, șeful unei organizații politice care se întâmpla să aibă și o ramură

¹⁰⁴⁹ Ibidem, 17.

¹⁰⁵⁰ Ibidem, 15

¹⁰⁵¹ Interviu cu Mor, 12 ianuarie 2009.

militară, a argumentat un locotenent-colonel. Israelul se abținuse să atace astfel de persoane în trecut. Pe lângă aceasta, Hezbollah nu stătea într-o singură persoană, iar Mussawi nu era cel mai vital om din conducerea lui. Va fi înlocuit, probabil, de cineva mai radical.

În timpul întâlnirii, i-a fost înmânat un bilet lui Mor. L-a citit, apoi le-a spus celorlalți:

— Acesta este un raport de la Radio Liban care spune că Abbas Mussawi s-a adresat astăzi adunării de la Jibchit.

Un murmur a trecut prin toată încăperea. Acum era sigur că Mussawi era în Jibchit și exista o mare probabilitate să fie în convoi. Dar încă mai era loc de dubii, iar Mor a insistat asupra acestui fapt. Se născuseră alte întrebări: În care mașină era Mussawi? Și erau oficiali guvernamentali de rang înalt libanezi sau iranieni cu el în mașină?

Nimeni nu a întrebat dacă soția și copilul lui erau cu el. Unul dintre ofițerii lui Mor a sunat la divizia de gărzi de corp VIP a Shin Bet.

— Să zicem că trebuie să-l păziți pe prim-ministru, a întrebat, și sunt patru mașini în convoi. În care dintre ele l-ați pune?

A urmat o scurtă discuție la Shin Bet și au revenit cu

răspunsul: cel mai probabil, în a treia mașină¹⁰⁵².

Dar aceasta era doar o presupunere, și chiar dacă Mussawi se afla în a treia mașină, era încă total neclar cine ar putea fi cu el. Mor nu putea recomanda să se tragă rachete într-o țintă cu așa o necunoscută.

— Este imposibil să atacăm, a spus, încheind întâlnirea.

Sagie a intrat în încăpere imediat după aceea. Relația dintre cei doi bărbați era deja tensionată din cauza altor probleme și Mor nu se zgârcea la vorbă.

— Nu avem informații complete, i-a spus lui Sagie. Sunt prea multe necunoscute. Opinia majoritară de aici este că nu se poate implementa. Nu pot recomanda un atac.

Sagie s-a ridicat, a zâmbit și a spus:

— Vom vedea.

A plecat brusc și, împreună cu șeful de stat major Barak, a mers direct la Ministerul Apărării, să-l informeze pe Arens. Sagie i-a spus acestuia că nu avea vreun dubiu că Mussawi era în convoi. Era posibil să mai fie vreo persoană cu el, probabil vreun ministru libanez. Dacă Israelul ar omorî un ministru libanez, problemele ar fi foarte mari, „dar și din analiza situației, și intuitiv aceasta nu este cea mai rezonabilă

¹⁰⁵² AMAN, *Noaptea*, 22.

concluzie”. Uciderea lui Mussawi, i-a spus, comporta un risc foarte mic.

Arens era nehotărât. Pe de o parte, i se oferea o ocazie să elimine un lider inamic care era, în opinia lui, un terorist notoriu. Pe de altă parte, i se cerea să ia o decizie imediată – Mussawi putea pleca în orice clipă din sat și nu mai erau multe ore de lumină rămase –, fără a avea timp să se gândească pe îndelete. Ar fi dezastruos dacă ar fi vreo eroare, dacă informațiile nu erau bune sau dacă ar fi fost ignorat vreun detaliu exterior sau scenariu improbabil. S-a uitat la Barak.

— Vorbim despre liderul unei organizații teroriste și un simbol al inamicului. S-ar putea să treacă multă vreme până când mai apare o astfel de șansă, a spus Barak. Și chiar dacă apare, ar putea fi și multe circumstanțe care să ne oprească să trecem la acțiune, din cauza unor motive politice. Ce avem acum este o ocazie unică, una singură.

Arens a stat puțin.

— Să omori o persoană pe care nu trebuie s-o omori, a spus, este un dezastru.

— Domnule ministru, a răspuns Sagie, intuiția mea de comandant îmi spune că trebuie să acționăm.

Barak, care întotdeauna simțea exact ce îi motivează pe oameni, a hotărât să-l invite pe Arens, inginer aeronautic de profesie, să vină în sala de război, pentru

a vedea singur imaginile transmise de dronă. Ministrul a acceptat și a anunțat că va veni în curând. Între timp, i-a spus secretarului său militar, generalul de brigadă Jeremy Olmert, să-l sune pe prim-ministrul Yitzhak Shamir. Era 14. 35 și lui Arens i s-a spus că Shamir era acasă și își făcea siesta, dormind, după ce mâncase ce gătitise soția lui, la fel ca în fiecare zi. Nu putea lua o decizie fără aprobarea prim-ministrului.

Dar timpul trecea.

S-au scurs patruzeci și cinci de minute. La 15.20, un grup de oameni ale căror fețe nu puteau fi identificate au plecat de la casa văduvei șeicului Harb și au urcat într-un convoi de patru mașini. Convoiul a parcurs o distanță scurtă, apoi s-a oprit la casa unui activist Hezbollah din Jibchit. Aceasta s-a potrivit cu o altă frântură de informație: că o întâlnire a oficialilor de top ai organizației šiite trebuia să aibă loc în acea casă, în acea duminică. Aceasta însemna că nu era vreun ministru libanez prezent, fiindcă nu puteau face parte dintr-o asemenea întâlnire, și nici nu puteau fi lăsați să aștepte în mașină până se termina. Probabilitatea ca o persoană de rang înalt din afara Hezbollah să fie în convoi și să fie lovită scăzuse foarte mult în acest caz, iar probabilitatea ca Mussawi să fie acolo a crescut considerabil.

Sagie i-a spus lui Barak că, în ciuda faptului că nu

putea fi siguranță absolută, el recomanda atacul. Mor a spus un lucru și mai ambiguu: „Informațiile nu sunt complete, chiar dacă toate circumstanțele sugerează că este Mussawi. Deci, este acum la latitudinea comandantului să decidă dacă atacăm sau nu”.

Barak a decis. A ordonat aviației să trimită elicopterele și, la un alt telefon, l-a convins pe Arens că situația se schimbase. Arens și-a dat aprobarea pentru atac. Apoi, imediat după 15.30, Barak a sunat la biroul prim-ministrului. Încă nu vorbise nimeni cu Shamir. Dormea, și toate încercările de a-l contacta au dat greș. Soția lui dormea și ea, și nimeni nu a răspuns la telefon. Toți așteptau să se întoarcă la birou, așa cum făcea zilnic pe la ora patru. Problema era că fiecare minut care trecea putea face operațiunea imposibilă, din cauza întinericului care se apropia. La 15.50, convoiul a început să plece din sat.

Vocea operatorului dronei s-a auzit în boxe: „Începe mișcarea”.

Tensiunea a urcat în sala de război. Barak, care vedea scenariul în desfășurare drept o șansă istorică, l-a ridicat pe un om din echipă și s-a așezat în locul lui, preluând contactul radio cu operatorul dronei și cu remorca de control, instruindu-i unde să îndrepte camerele din aer, în timp ce analiza posibilele rute pe care o putea lua convoiul, de la Jibchit la Beirut. Barak a

ținut deschisă o linie cu comandantul aviației, care era la Canar, la câțiva zeci de metri sub sala de război.

— Decolarea, decolați toți, a venit ordinul pentru elicoptere de la Canar.

La circa 15.55, Shamir a ajuns la birou. A auzit un rezumat de mai puțin de un minut despre o operațiune de asasinare planificată despre care nu avea vreo informație anterioară. Totuși, și-a dat aprobarea fără să ezite.

— Să-i omorâm, a spus.

Secretarul militar al lui Arens l-a informat pe Barak, care i-a zis comandantului aviației: „Sunt ai tăi”¹⁰⁵³.

Convoiul a început să se miște din nou la 15.57. Drona îl urmărea cum mergea încet spre nord, prin Jibchit și peste podul de pe râul Zahrani. Apoi vehiculele au accelerat, cu un Range Rover în frunte, urmat de cele două Mercedes-uri, la vreo sută de metri distanță unul de altul, în timp ce al doilea Range Rover era în spate.

La 16.05, operatorul a raportat, pentru a arăta localizarea precisă pentru piloții de Apache.

— Încă douăzeci de secunde și drumul face curbă spre vest.

— Ne apropiem de zonă; activați dispozitivul cu

¹⁰⁵³ Ibidem, 23.

laser, a rostit pilotul din elicopterul din frunte.

— Dispozitiv activat, a zis unul dintre operatorii din remorca de comandă a dronei.

— Nu-l văd, a transmis unul dintre piloți, dar câteva clipe mai târziu a raportat: Țintă reperată, indicând că acum putea vedea ținta.

— Identificare pozitivă a țintei¹⁰⁵⁴, veni confirmarea de la comandantul de serviciu de la Canar.

La 16.09, i-a spus pilotului de pe Apache „*Rashai, rashai*. Repet: *Rashai*” – în ebraică, pentru „Aveți autorizație”, similar cu „permisiune de atac” din jargonul militar american.

Pilotul de pe Apache a tras o singură rachetă Hellfire. A lovit al treilea vehicul din convoi. Mercedes-ul a explodat într-o bilă de foc. Nimeni nu se uitase însă pe drum în față, pentru a vedea dacă nu veneau mașini civile spre țintă din cealaltă direcție. De fapt, chiar era una, și era foarte aproape de Mercedes când a fost lovit de rachetă. Și ea a fost cuprinsă de flăcări.

A doua rachetă a fost trasă în al doilea Mercedes din convoi: încă o lovitură directă în țintă. S-au deschis ușile unui Range Rover, care se oprise la marginea drumului, și oamenii au ieșit și au început să fugă. „Eram acolo, urmărind fiecare mișcare și transmițând-o

¹⁰⁵⁴ Aviația Israeliană, *Istoria Escadrilei 200*, 43-45

unității de control a aviației”, își amintea unul dintre operatorii dronei.

Al doilea Range Rover a cules răniții din cele două Mercedes-uri și a accelerat în direcția Nabatieh. „Luați-l”, a ordonat Canarul operatorilor dronei care urmărea mașina. La 16.32, au marcat-o cu laserul drept țintă pentru a doua pereche de elicoptere Apache, care apoi l-au distrus. Din vehicul ieșea un fum gros. Elicopterele au ciuruit apoi zona cu mitralierele.

În sala de război s-a lăsat o liniște absolută. Barak porni spre ieșire, bătându-și colegii pe umeri și felicitându-i cu cuvintele englezești *Well done*.

Dar era Mussawi mort? Ofițerii AMAN au așteptat în birourile lor confirmarea finală a asasinării lui. Pe la 18.00, a venit. Mussawi fusese într-adevăr în a treia mașină. Și soția și fiul lui. Agentul 504 care dăduse informația sălii de război AMAN la începutul operațiunii a spus ulterior că menționase că soția lui Mussawi, Siham, și fiul lui Hussein, de șase ani, erau cu el în mașină. Alții implicați în operațiune au negat că ar fi știut așa ceva, dar Meir Dagan l-a crezut pe agent. „Afirmația că AMAN nu știa¹⁰⁵⁵ că cel puțin soția lui Mussawi era în mașină a fost plăsmuită după eveniment. Cu siguranță știau, altfel sunt niște proști.

¹⁰⁵⁵ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

Soția lui Mussawi avea rude de gradul întâi în Jibchit, și nu exista nicio șansă pe lumea asta să fi ratat ea ocazia de a merge să le viziteze.”

La două ore după lovitură, Barak a ținut o ședință la el în birou, pentru a încerca să anticipeze posibilele reacții și represalii ale Hezbollah. Au fost discutate alerte de securitate și relații publice. La scurtă vreme apoi, televiziunea israeliană și-a deschis emisiunea de știri cu un material despre atac, pe care l-a numit „o operațiune îndrăzneță”. Ministrul apărării Arens a depus efortul de a merge în studio pentru a apărea la știri. „Acesta este un mesaj către toate organizațiile teroriste, a spus el, pentru oricine deschide ostilitățile cu noi, noi închidem ostilitățile.”¹⁰⁵⁶

Sigur, până când altele sunt deschise și vor trebui și acelea închise.

¹⁰⁵⁶ În 3 mai 1992, Barak Ben-Tzur din AMAN și Uri Chen, șeful delegației Mossad în SUA, au informat membrii CIA despre Operațiunea Noaptea, descriind-o drept „primul asasinat aerian integrat”. Au adus cu ei filmări făcute de drone. Ședința de informare a început cu chicoteli, atunci când, din greșeală, un tehnician a dat drumul la filmul *Onoarea familiei Prizzi*, dar a continuat pe un ton mai serios. Americanii au fost impresionați. Robert Gates, directorul CIA de atunci, mi-a spus că filmarea i-a influențat insistența pentru continuarea dezvoltării dronei de atac Predator, în ciuda rezistenței încăpățănate a U. S. Air Force. Jim Woolsey, care l-a înlocuit pe Gates în postul de director al CIA, a spus lucruri similare despre contribuția israeliană la dezvoltarea dronelor americane. Interviu cu Gates, 7 noiembrie 2012, James Woolsey, decembrie 2011, și Barak Ben-Tzur, aprilie 2010.

Răzbunarea lui Mughniyeh

Cadavrul carbonizat al lui Abbas Mussawi a fost scos din Mercedes-ul ars. Din cauza stării sale, era imposibil să fie respectate ritualurile obișnuite ale Hezbollah și să se facă o înmormântare cu sicriul deschis. În schimb, rămășițele au fost curățate, înfășurate într-un giulgiu și plasate într-un sicriu magnific, din lemn sculptat cu grijă, apoi pictat albastru-gri și ornat cu argint.

Șefii Hezbollah nu s-au grăbit să facă înmormântarea¹⁰⁵⁷ în primele douăzeci și patru de ore, așa cum este obiceiul. În primul rând, erau probleme de securitate. Șocul în legătură cu atacul aerian asupra coloanei secretarului general a fost atât de mare, încât Imad Mughniyeh s-a temut că și înmormântarea ar putea deveni un loc de măcel. Mai mult decât atât, înmormântarea trebuia amânată, pentru a permite iranienilor de rang înalt să participe.

Hezbollah-ul fusese fondat de Iran și liderii săi erau, în conduita lor zilnică, sub influența Corpului Gărzii Revoluționare Islamice (IRGC¹⁰⁵⁸) și urmau autoritatea

¹⁰⁵⁷ AMAN, *Noaptea*, 24.

¹⁰⁵⁸ The Islamic Revolutionary Guard Corps, în lb. engl. (n. red.).

religioasă a regimului ayatollah-ului din Iran. Iranul, în ce-l privea, vedea Hezbollah-ul drept principalul său aliat din Orientul Mijlociu.

Liderul Suprem al Revoluției Islamice, Marele Ayatollah Sayyid Ali Khamenei, care îl înlocuise pe Khomeini după moartea acestuia, în iunie 1989, declara: „Martiriul lui Sayyid Abbas este un punct de turnură pe calea rezistenței”, și a trimis o delegație pentru a ajuta la stabilizarea și calmarea organizației, pentru a arăta sprijin public în acele momente grele și să aleagă imediat un secretar general.

În Israel nu avusese loc nicio discuție serioasă înainte de atentat¹⁰⁵⁹, despre ce se va întâmpla după moartea lui Mussawi. Din punctul lor de vedere, nu erau diferențe importante între diferiții membri Hezbollah și nimeni nu se deranjase să întrebe cine ar fi fost posibil să-l înlocuiască pe Mussawi, și dacă înlocuirea ar fi fost mai bună sau mai proastă pentru Israel. „Din punctul nostru de vedere, spunea un ofițer care lucra în AMAN pe atunci, toți erau vopsiți în negru.” După asasinat, cea mai bună idee a AMAN era că iranienii îl vor numi pe adjunctul bine cunoscut și foarte popular al lui Mussawi, Sunhi al-Tufayli.

Greșeau.

¹⁰⁵⁹ Interviu cu „Roni”, noiembrie 2008.

Imediat după ce Mussawi a fost înmormântat, delegația iraniană a participat la o întâlnire a Consiliului Shura, consiliul suprem al liderilor religioși al Hezbollah, format din doisprezece membri, unde au transmis un mesaj din partea președintelui iranian Hashemi Rafsanjani, care recomanda un succesor. Apoi, la puțină vreme, consiliul și-a anunțat decizia de a numi un cleric pios de treizeci și doi de ani¹⁰⁶⁰, Sayyid Hassan Nasrallah.

Dacă israelienii aveau vreo iluzie că Hezbollah-ul va fi temperat de uciderea lui Mussawi, promovarea lui Nasrallah i-a trezit repede la realitate. Comparat cu Mussawi, Nasrallah era un radical sălbatic. S-a dovedit că până și negrul avea nuanțele lui. Nasrallah era mai negru decât negrul.

Nasrallah, cel mai mare dintr-o familie cu nouă frați, se născuse în 1960, în cartierul šiit Bourj Hammoud, situat la nord-est de Beirut. Cu toate că familia nu era foarte religioasă, încă din copilărie, când alți băieți din cartier se jucau pe străzi sau pe plajă, Hassan a dovedit o atracție pentru credință și își petrecea majoritatea timpului studiind în moschee.

La începutul războiului civil, în 1975, familia s-a

¹⁰⁶⁰ „New Hezbollah Leader a Disciple of Irans Revolution", Associated Press, 12 februarie 1992.

mutat în sudul Libanului, unde, într-o moschee lângă Tyr, Nasrallah a intrat în vizorul unor clerici șiiți care aveau legături cu Khomeini. L-au trimis la Najaf, în Irak, pentru studii religioase înalte, iar acolo l-a cunoscut pe Abbas Mussawi, devenindu-i un strălucit discipol.

Când cei doi s-au întors în Liban în 1978, după ce Saddam Hussein i-a expulzat pe studenții șiiți libanezi, Mussawi a făcut un centru de studiu, iar Nasrallah a devenit unul dintre profesorii de acolo, atrăgând un mare număr de admiratori. În 1982, la fondarea Hezbollah, Nasrallah și discipolii săi s-au înscris în masă în organizație și au început să aibă un rol activ în războiul de gherilă. Nasrallah și-a petrecut următorii ani alternând între comanda unei unități Hezbollah și continuarea studiilor sale religioase înalte în Iran. Israelul era „o excrescență canceroasă, acest microb contagios ¹⁰⁶¹, spunea într-un interviu televizat, o garnizoană avansată a imperialismului în inima lumii arabe și islamice. Este o societate a războiului, o societate războinică a războinicilor, bărbați și femei laolaltă. Nu există o societate civilă în această entitate”. Înțelesul era clar: toți israelienii, indiferent de vârstă sau sex, erau o țintă legitimă pentru Jihad.

¹⁰⁶¹ Interviul cu Hassan Nasrallah, Al-Manar, 27 decembrie 1997.

Treptat, o falie ideologică adâncă a început să se caște între Nasrallah și fostul său profesor. Mussawi era adeptul cooperării pe viitor cu sirienii, cea mai importantă forță politică și militară din Liban, care saluta acțiunile Hezbollah contra Israelului și chiar era de acord ca iranienii să trimită mari transporturi de armament, prin Siria, către miliția organizației. Dar Nasrallah se opunea oricărei forme de colaborare cu regimul familiei Assad, aparținând de alawiți, o sectă islamică pe care el o privea ca fiind formată din eretici păgâni. Cei doi aveau divergențe și în atitudinea față de Israel. Mussawi îl privea drept o chestiune secundară și credea că majoritatea resurselor trebuiau alocate încercărilor de a prelua controlul mașinăriei guvernamentale din Beirut. Nasrallah argumenta că trebuia dată prioritate războiului de gherilă contra Israelului. Nasrallah a pierdut disputa – Mussawi a fost numit secretar general, iar Nasrallah a fost exilat, pentru a fi trimisul Hezbollah în Iran. S-a întors în Liban doar după ce a declarat că renunță la opoziția față de legăturile cu Siria și că accepta autoritatea lui Mussawi în privința luptei contra Israelului.

Toate acestea s-au schimbat în februarie 1992.

În mod ironic, înainte ca Mussawi să fie omorât, Hezbollah și sponsorii lui iranieni fuseseră mai

preocupați să-și consolideze poziția ca forță socială și politică în Liban decât să atace Israelul. Cu toate că, în anii '80, au fost atacuri de gherilă contra israelienilor, în mare parte la îndemnul facțiunii extremiste din Hezbollah conduse de Nasrallah, acestea nu constituiau o prioritate și nu erau în vreun caz semnificative pentru daunele totale pe care le-ar fi putut produce organizația.

Dar după asasinatul planificat, prioritățile s-au schimbat. Gărzile Revoluționare Iraniene au început să prefere abordarea lui Nasrallah și au ajuns să creadă că luarea de măsuri față de inamicul lor din sud trebuia să fie adevărata lor prioritate. Acum simțeau că Hezbollah nu va reuși să transplanteze revoluția lui Khomeini în Liban, fără să scape întâi de ocupația israeliană.

Omul căruia Nasrallah i-a ordonat să implementeze noua politică a fost șeful militar al Hezbollah, Imad Mughniyeh, „psihopatul extremist și fără limite”, care împușca în genunchi prostituatele și traficanții de droguri din Beirut, de treisprezece ani, ideologul gherilei care crease Jihadul Islamic și trimisese atentatori sinucigași cu bombe să distrugă barăci și blocuri de apartamente ocupate de soldați și diplomați americani, francezi și israelieni, fantoma de pe fotografia vagă pe care israelienii n-o putuseră nici omorî, nici localiza la începutul anilor '80. „El era

responsabil pentru construirea forței militare a Hezbollah¹⁰⁶², și nu Nasrallah, cu tot respectul pentru excelentele apariții la televizor ale lui Nasrallah, spunea Meir Dagan. Din cauza lui și a unui grup de agenți apropiați lui, organizația a devenit o amenințare strategică pentru statul Israel.”

Mughniyeh era deja de ani întregi o pacoste tactică. Pentru a-și apăra granița nordică, Israelul crease în 1985 o Zonă de Securitate, o fâșie de teritoriu în sudul Libanului, controlată de IDF. Scopul era de a ține forțele ostile cât mai departe de așezările civile israeliene și să lase confruntarea cu ele exclusiv pe teritoriul libanez. În plus, pentru a cruța viețile propriilor soldați, Israelul a creat o miliție de interpuși, Armata Libanului de Sud (SLA¹⁰⁶³), formată mai ales din creștini și șiiți din satele din regiune, care erau inamici de moarte ai palestinienilor din Liban și Hezbollah. Folosirea SLA le-a permis israelienilor să vadă în Hezbollah doar o amenințare ocazională a graniței sale, nu o armată de gherilă care ducea un război asimetric. Câțiva soldați, majoritatea bărbați din SLA, erau uciși din când în când, dar acel status quo, din perspectiva IDF, era preferabil unei confruntări la

¹⁰⁶² Interviu cu Dagan, 20 iulie 2013. Eiran, *The Essence of Longing*, 97.

¹⁰⁶³ South Lebanon Army, în lb. engl. (n.red.).

scară mare cu forțele Hezbollah.

Dar acum Mughniyeh primise mână liberă de la Nasrallah și riposta la asasinarea lui Mussawi a fost rapidă. Imediat după ce s-a terminat înmormântarea liderului asasinat, luptătorii Hezbollah au lansat un baraj de rachete în vestul Galileei. Timp de cinci zile, au bombardat comunitățile din nordul Israelului, care a fost practic blocat, locuitorii stând ascunși în adăposturi antiaeriene. A fost mai multă putere de foc decât folosise Hezbollah-ul contra așezărilor civile israeliene în întreaga sa istorie de până atunci.

Doar o singură persoană a fost ucisă – o fetiță de șase ani, Avia Alizada, în satul de gospodărire agricolă Gornot Hagalil –, însă mesajul pe care Nasrallah și Mughniyeh îl transmisese Israelului era clar: de acum înainte, orice acțiune contra Hezbollah va atrage un atac direct nu doar asupra IDF, dar și contra civililor din nordul Israelului. Israelul a răspuns prin bombardarea satelor šiite și mărirea efectivelor militare din sudul Libanului. Israelienii sperau că va fi sfârșitul acestei runde de lupte și că Hezbollah-ul se va simți măcar temporar satisfăcut de propria demonstrație de forță, ca răspuns la asasinarea lui Mussawi.

Mughniyeh, totuși, pregătea ceva mult mai grandios decât câteva zile de baraj de artilerie: intenționa să-i atace pe cei câteva mii de israelieni care lucrau în

străinătate ca diplomați și în alte posturi oficiale, dar și pe liderii comunităților evreiești din lume, pentru securitatea cărora Israelul se considera responsabil. Pentru el, câmpul de luptă era global. Mughniyeh voia să rescrie regulile jocului: orice atac asupra oricărui membru important Hezbollah va atrage un răspuns nu doar în ceea ce el și Nasrallah numeau „regiunea” (Israel și Liban), dar și dincolo de acea regiune: ținte israeliene și evreiești peste tot în lume.

A lovit prima dată în Turcia¹⁰⁶⁴. Pe 3 martie 1992, un dispozitiv exploziv a sărit în aer lângă o sinagogă din Istanbul, dar, în mod miraculos, nimeni nu a fost ucis. Patru zile mai târziu, Ehud Sadan, șeful securității de la ambasada israeliană, a fost ucis când o bombă de mari dimensiuni a explodat sub mașina lui, fiind plantată de membri ai unui grup autointitulat Hezbollah Turcia.

De acolo, Mughniyeh a țintit Argentina: pe 17 martie, un terorist a detonat o mașină-capcană lângă ambasada israeliană din Buenos Aires¹⁰⁶⁵, omorând douăzeci și

¹⁰⁶⁴ Interviu cu „Pilotul”, iunie 2015. Bergman, *Momentul fără întoarcere*, 249–50 (în ebraică). Schimburi de e-mail-uri și conversații la telefon cu Rachel Sadan, ianuarie 2007.

¹⁰⁶⁵ Serviciile americane le-au dat israelienilor dovezi imbatabile că Imad Mughniyeh și aghiotantul său, Talal Hamia, erau în spatele atacului. Americanii prinseseră o convorbire telefonică cu Hamia, în care Mughniyeh era auzit bătându-și joc de eșecul Shin Bet de a proteja ambasada. Interviu cu „Lenin”,

nouă de oameni, inclusiv patru israelieni, cinci evrei argentinieni și douăzeci de copii la o școală din apropiere. Două sute patruzeci și doi de oameni au fost răniți. În asumarea responsabilității, transmisă unei agenții occidentale de știri din Beirut, Organizația Jihadului Islamic a declarat că acțiunea a fost dedicată memoriei lui Hussein, fiul lui Mussawi, care a ars de viu cu el în mașină, și că era „una dintre loviturile noastre nesfârșite contra dușmanului israelian criminal, într-un război deschis, care nu va înceta decât atunci când Israelul va fi ras de pe fața pământului”.

Israelul a fost surprins de cât de repede reușise Mughniyeh să dea loviturile din Turcia și Argentina. Doar mai târziu și-au dat seama că plănuise acele operațiuni, și cu siguranță multe altele, cu ani înainte, doar pentru a fi executate când apărea ocazia. O investigație atentă întreprinsă de către Mossad și Centrul de Antiterorism al CIA (CTC¹⁰⁶⁶) a arătat că echipa care făcuse atentatul de la Buenos Aires era una dintre cele patruzeci și cinci de celule „adormite” desfășurate în toată lumea, inclusiv în Europa și în Statele Unite, de către „aparatul special de cercetare – Unitatea 910” a Hezbollah. Acesta este numele de cod

aprilie 2013, și Alberto Nisman, 18 decembrie 2007. Bergman, *Momentul fără întoarcere*, 210-22 (în ebraică).

¹⁰⁶⁶ CTC - CIA's Counterterrorism Center, în lb. engl. (n. red.).

pentru forța secretă de elită a miliției, care constă într-un număr de două sute până la patru sute dintre cei mai buni și mai duri luptători ai săi, majoritatea antrenați în Iran, de către Brigăzile Al-Quds ale Gărzii Revoluționare.

„Scopul celulelor este să ofere un răspuns imediat¹⁰⁶⁷ în afara Orientului Mijlociu, în cazul unei tentative a Israelului de a lovi Hezbollah-ul în Liban”, spunea Stanley Bedlington de la CTC. Atentatorii de la Buenos Aires, de exemplu, erau dintr-o celulă cultivată în Ciudad del Este, un oraș din Paraguay, lângă granița cu Brazilia, cu Argentina și cu marea cascadă Iguazu, unde se așezase un mare număr de imigranți și iți libanezi. Cu mult înainte de atacul contra lui Mussawi, celula adunase multe informații despre posibile ținte israeliene, pentru a le folosi când va fi nevoie. După asasinat, Mughniyeh a ordonat unei echipe să plece din Liban în Ciudad del Este, unde localnicii le-au furnizat informații, vehicule, explozibili și un sinucigaș.

În perioada imediat următoare atacului, totuși, israelienii au decis să nu riposteze. Unii agenți Mossad au cerut un răspuns agresiv în America de Sud. O echipă Mossad a vizitat Ciudad del Este. „Un oraș

¹⁰⁶⁷ Interviu cu Stanley Bedlington, 31 octombrie 2011, Hugo Anzorgi, septembrie 2001, Alberto Nisman, 18 decembrie 2007 și Daniel Carmon, 24 februarie 2016.

numit Iad¹⁰⁶⁸, au raportat. Vorbim despre un pericol clar și real. Următorul atac este pe drum.”

Dar șefii Mossad au răspuns cu apatie, în mare parte fiindcă orice alt răspuns ar fi însemnat schimbări birocratice importante pentru Mossad. Dacă Israelul începea să considere Hezbollah-ul o amenințare globală, chestiunea ar fi căzut sub responsabilitatea Mossad-ului și ar fi necesitat o vastă realiniere instituțională, inclusiv o desfășurare extinsă în America de Sud, unde până atunci prezența sa fusese extrem de subțire. Comandamentul general Mossad a preferat în schimb să privească atacul din Buenos Aires drept un eveniment unic și izolat, un succes întâmplător pentru Hezbollah, și au continuat să vadă organizația šiită drept un fenomen localizat, de care IDF și Shin Bet trebuiau să se ocupe în sudul Libanului. Totuși, mesajul lui Mughniyeh a fost clar înțeles și Israelul s-a abținut mulți ani de atunci înainte de la atentate asupra șefilor Hezbollah.

Mughniyeh a simțit că și-a atins scopurile în Buenos Aires și pentru moment a oprit planurile pentru mai multe atacuri în afara zonei Orientului Mijlociu. Dar, în timp ce se abținea de la activarea celulelor „adormite”, Mughniyeh își continua provocările în Zona de

¹⁰⁶⁸ Interviu cu „Pilotul”, iunie 2015.

Securitate. De la lună la lună și din an în an, performanțele Hezbollah s-au îmbunătățit și îndrăzneala i-a crescut¹⁰⁶⁹. Cu sprijin generos din Iran, folosea sisteme electronice din ce în ce mai sofisticate, monitoriza comunicațiile radio ale IDF, și-a îmbunătățit dispozitivele explozive plantate pe marginea drumului, pentru a nu fi detectate de echipamentul de detonare israelian, a infiltrat spioni în SLA, a trimis atentatori sinucigași contra soldaților IDF și a efectuat raiduri fulgerătoare, menite să cucerească fortificații israeliene din sudul Libanului.

Nasrallah avea un simț fin de a înțelege starea opiniei publice israeliene și sensibilitatea sa față de pierderi. Miliția lui filma operațiunile sale și le transmitea pe canalul TV al Hezbollah, Al-Manar. Acele clipuri erau apoi văzute în Israel și adesea retransmise pe canale TV israeliene.

Au avut efectul dorit, care era mai mult strategic decât tactic: în timp, urmărirea numeroaselor filmări ale succeselor Hezbollah a început să erodeze consensul național cu privire la menținerea unei prezențe IDF în Liban. Israelul a răspuns cu bombardamente repetate contra pozițiilor Hezbollah și

¹⁰⁶⁹ Tamir, *Războiul nedeclarat*, 133-36 (în ivrit). Bergman, *Momentul fără întoarcere*, 335-39 (în ebraică).

localităților unde era activ, omorând și miliție, și civili.

La un moment dat, Mughniyeh se pare că a simțit că Israelul depășise o anumită limită¹⁰⁷⁰. Nimeni din Israel nu putea indica o singură și o anumită acțiune care l-a stârnit, dar, la doi ani după atentatul de la Buenos Aires, Mughniyeh a plănuit un alt atac în afara Orientului Mijlociu. Pe 11 martie 1994, un atentator sinucigaș a condus un camion plin cu tone de explozibili, din suburbiile Bangkok-ului spre ambasada israeliană. Dacă atacul ar fi reușit, ar fi produs sute de pierderi. Din fericire, bărbatul a avut dubii în legătură cu a deveni shahid, a oprit camionul în mijlocul drumului, aproape de ambasadă, și a fugit.

De această dată, israelienii au decis că este necesar un răspuns¹⁰⁷¹. Întrebarea era ce formă trebuia să ia riposta. La consultațiile din biroul prim-ministrului, ofițerii AMAN au spus că nu era de ajuns să atace Hezbollah-ul, ci mai degrabă sponsorii lor, iranienii, ar trebui vizați. Generalul Ali Reza Asgari, comandantul Brigăzilor Al-Quds, era un candidat potrivit pentru un asasinat, au argumentat ei. În același timp, această propunere ar fi transferat Mossad-ului responsabilitatea operațiunii. Dar prim-ministrul Rabin

¹⁰⁷⁰ Interviu cu „Pilotul”, iunie 2015.

¹⁰⁷¹ Interviu cu „Avantaj”, februarie 2016.

nu era dornic să-i implice pe iranieni și, în orice caz, nimeni din serviciile israeliene nu știa unde era Asgari¹⁰⁷² sau cum să se apropie de el suficient de mult pentru a-l omorî. Rabin a susținut însă ideea unei alte ținte. În acea primăvară, doi agenți din Unitatea 504 aflaseră despre o tabără Hezbollah lângă Ein Dardara, aproape de granița libanezo-siriană, unde se desfășură un curs de instrucție pentru ofițeri. Fotografii aeriene de la o dronă Scout și monitorizarea comunicațiilor de către Unitatea 8200 confirmau informațiile. Apoi, pe 2 iunie, după săptămâni de planificare atentă, elicoptere Defender ale aviației militare israeliene au atacat. Cadeții s-au împrăștiat în toate direcțiile, disperați să se adăpostească de mitralierele elicopterelor. Cincizeci dintre ei au fost uciși și alți cincizeci răniți.¹⁰⁷³ Printre cursanți erau și fiii unor înalți oficiali Hezbollah și alți doi din Gărzile Revoluționare Iraniene, care erau înrudiți cu oficiali din Teheran. „A fost mai mult sau mai puțin ca și cum ai bombarda Eton College¹⁰⁷⁴ în

¹⁰⁷² A rămas în cercurile din vârful regimului iranian și a fost implicat într-un mare număr de atacuri contra Israelului și Statelor Unite. În februarie 2007, a dispărut fără urmă din camera lui de hotel din Istanbul. Conform unor surse, s-a retras în Israel sau Statele Unite. Iranienii și familia lui spun însă că a fost răpit și probabil ucis. Interviuuri cu Dagan, 19 mai 2011, Sagie, 6 martie 2012, și „Herods”, septembrie 2017. Corespondență cu Robert Baer, septembrie 2017.

¹⁰⁷³ Interviu cu „Lenin”, iulie 2016.

¹⁰⁷⁴ Interviu cu Ben-Tzur, aprilie 2010.

Anglia", a spus un oficial israelian.

Posturile de radio Hezbollah au numit raidul „barbar” și au promis „un răspuns corespunzător, la toate nivelurile”. Patruzeci și șase de zile mai târziu, Mughniyeh a lovit din nou în Buenos Aires¹⁰⁷⁵. Pe 18 iulie 1994, un terorist sinucigaș a detonat o dubă plină de explozibili în fața centrului comunitar evreiesc argentinian AMIA. Clădirea de șapte etaje s-a prăbușit, omorând optzeci și cinci de oameni și rănind sute. A fost nevoie de două săptămâni pentru a scoate toate cadavrele din dărâmături. Acest al doilea atentat a trezit în sfârșit serviciile israeliene la realitatea completă a amenințării internaționale prezentate de Hezbollah¹⁰⁷⁶. Ceea ce, cu doi ani înainte, păruse un incident izolat se dovedise a fi munca unei rețele

¹⁰⁷⁵ Cercetările din Argentina privind cele două atentate s-au trăgănat ani întregi și, în realitate, nu s-au terminat vreodată. Procurorul special numit să investigheze afacerea, Alberto Nisman, a adunat foarte multe informații care au dus la emiterea de către Interpol a unor mandate internaționale de arestare contra unui număr de iranieni de rang înalt și oficiali Hezbollah. Nisman a mai făcut rechizitorii „împotriva tuturor persoanelor argentinieni implicate în mușamalizare” și a declarat război contra șefilor serviciilor de informații, sistemului legal și eșalonului politic ale țării. Cu puțină vreme înainte să facă publice documentele și înregistrările pe care le adunase pentru a dovedi gravele sale acuze în fața unei comisii parlamentare, Alberto Nisman a fost găsit împușcat mortal în apartamentul său, în circumstanțe misterioase. Interviu cu Nisman, 18 decembrie 2007. Ronen Bergman, „Iranul este de vină”, *Majalla*, 24 noiembrie 2016.

¹⁰⁷⁶ Interviuuri cu Mizrahi, 22 martie 2015 și cu „Pilotul”, septembrie 2016.

internaționale, sprijinită de comunități šiite și sub protecția ambasadelor iraniene.

Israelienii și-au dat seama că aceste capabilități remarcabile – „mai bune decât o mare parte din ce văzuserăm vreodată din partea oricărei organizații palestiniene”, spunea un agent AMAN – ieșeau în primul rând și mai ales din mintea lui Imad Mughniyeh. „A preluat pozițiile și de ministru al apărării, și de șef al statului-major”, spunea Meir Dagan, pe atunci șef al Directoratului de Operațiuni al Marelui Stat Major al IDE „El era omul care se ocupa de toată coordonarea operațională cu serviciile siriene, comandanții Gărzilor Revoluționare Iraniene și șefii celulelor *adormite* din toată lumea. Trimitea oamenii în tabere de antrenament, îi supraveghea și iniția operațiunile. Acesta era omul care concentra foarte multe funcții în mână, la nivel personal. Nasrallah, în cel mai bun caz, spunea *Da*”

Riposta, pentru israelieni, va veni în două etape. Întâi, Mossad-ul îl va omorî pe fratele mai mare al lui Mughniyeh, Fouad. Apoi, agenții îl vor aștepta pe Mughniyeh la înmormântarea lui Fouad și ori îl vor omorî acolo, ori, măcar, vor începe o operațiune de supraveghere a lui, care va duce în cele din urmă la o asasinare. Fouad trebuia să moară, fiindcă israelienii nu aveau nici cea mai mică idee cum altfel să dea de

Mughniyeh, care rămânea nu mai mult decât o poză vagă în dosarele lor.

Cezareea, totuși, nu putea face singură treaba în Beirut. Așa că trebuiau angajați agenți locali, și în cele din urmă s-au oprit asupra unui tânăr palestinian pe nume Ahmad al-Halak, care fusese luat prizonier de israelieni în Războiul din Liban din 1982 și recrutat de divizia Joncțiune din Mossad. Halak era un soi de huligan, cu nici o altă ideologie observabilă, în afara banilor. Se ocupa cu traficul de bunuri și taxe de protecție, ceea ce îi dădea acces la zonele mai obscure din Beirut, de care era interesat Mossad. În 1994, era unul dintre agenții-cheie din oraș ai Joncțiunii. Acționând la ordinele ofițerului lui coordonator, cu care se întâlnea din când în când în Cipru, Halak a găsit un pretext pentru o vizită aparent întâmplătoare în magazinul de articole metalice al lui Fouad Mughniyeh, în cartierul šiit al-Safir și, în următoarele luni, s-a împrietenit cu el.

Pe 21 decembrie 1994, la câteva minute după ora 17.00, Halak și soția lui, Hanan, și-au parcat mașina în fața magazinului lui Fouad. Halak a intrat pentru a se asigura că Fouad era acolo, a povestit cu el pe scurt despre o datorie pe care se angajase să o adune pentru proprietarul magazinului, și a plecat. Soția lui a ieșit repede din mașină și cuplul a plecat. Când erau la vreo

sută de metri de magazin, Halak s-a întors, s-a uitat la magazin și la mașina parcată în fața lui și și-a băgat mâna în buzunar. Cincizeci de kilograme de explozibili puternici din portbagajul mașinii au explodat, distrugând magazinul lui Fouad, omorându-i și pe el și pe trei trecători¹⁰⁷⁷ și rănind grav alți cincisprezece.

Un comunicat emis de Hezbollah după atentat spunea: „Nu există vreun dubiu în a identifica mâna criminală care a comis această crimă contra unor civili, într-o zonă comercială din cartierul al-Safir din Beirut. Astăzi, după amenințări repetate, inamicul sionist și agențiile lui distructive au făcut o crimă infamă contra unor oameni care își făceau cumpărăturile”.

Înmormântarea a avut loc a doua zi. Mossad-ul avea patru observatori postați în diferite puncte de-a lungul rutei și la cimitir. Dar Mughniyeh a mirosit capcana: a stat departe de înmormântare, temându-se că îl va aștepta Mossad-ul.

Hezbollah, între timp, s-a aruncat repede pe urmele lui Halak. A reușit să scape, ajungând pe plajă și urcându-se într-un submarin care îl aștepta să-l ducă în Israel. (Hanan, care plănuise să zboare din țară, a fost prinsă pe drumul spre aeroport, interogată brutal și

¹⁰⁷⁷ Interviu cu „Oktoberfest”, ianuarie 2013, „Pilotul”, septembrie 2016 Francis, 15 iulie 2003 și „Eldy”, septembrie 2014.

condamnată la cincisprezece ani de muncă silnică.) Mossad-ul l-a trimis pe Halak într-o țară din Asia de Sud-Est cu o nouă identitate, dar nu s-a acomodat vreodată. „Nu-i înțeleg pe acești oameni; sunt mici și ciudați”, s-a plâns la o întâlnire cu un agent de-al Joncțiunii care era în contact cu el. După șase luni, Mossad-ul s-a oferit să-l plaseze într-un oraș arab din Galileea, dar Halak a insistat să se întoarcă în Liban.

În martie 1996, un agent dublu israelian care lucra pentru Hezbollah¹⁰⁷⁸ a reușit să-l convingă să accepte o întâlnire la prânz. Halak a fost drogat și dus cu un camion la Beirut, unde a fost torturat de Mughniyeh și de oamenii lui. Apoi a fost înmânat autorităților libaneze și acuzat, condamnat la moarte și executat prin împușcare de un pluton.

Trecuseră mai bine de trei ani de la asasinarea la repezeală a lui Abbas Mussawi. Multe zeci de oameni muriseră într-un sângeros ciclu al răzbunării, și totuși Hezbollah doar se întărise în acest timp, cu un nou lider, Nasrallah, care era de câteva ori mai puternic și mai eficient decât fusese vreodată Mussawi.

¹⁰⁷⁸ Este vorba despre Ramzi Nahara, un traficant de droguri care fusese activat de mulți ani de Unitatea 504, ca parte a unei rețele de traficanți de droguri care sprijinea Israelul cu o mare cantitate de informații, în schimbul libertății de a continua să își desfășoare activitatea. Interviu cu Ravid, 13 noiembrie 2012.

„Nu am prevăzut corect reacția Hezbollah¹⁰⁷⁹, a spus general-maiorul Uri Sagie. Nu l-am evaluat cum trebuie pe Imad Mughniyeh.” Iar ministrul apărării Arens a recunoscut: „A fost un proces decizional prea nechibzuit”.

Cât despre șeful de stat major de atunci Ehud Barak, el a recunoscut faptele, dar nu și greșeala ¹⁰⁸⁰. „Întrebarea este cum arătau lucrurile la momentul faptei, spunea el. Îl identificaserăm pe Mussawi drept o amenințare și credeam că este corect să-l ucidem. Aceasta era gândirea justă pentru acel moment. Era foarte greu de prevăzut în acele momente că va fi înlocuit de Nasrallah, care părea mai puțin important atunci și mai puțin influent, și că ulterior se va transforma într-un lider cu atâta putere. Era totodată greu de știut că Mughniyeh va deveni adjunctul său, care se va dovedi a fi super talentat la operațiuni.”

În 1995, încă trăia și era acum doar unul dintre inamicii Israelului.

24.

„Doar un întrerupător, oprit și pornit”

¹⁰⁷⁹ Interviu cu Sagie, 24 iunie 2007, și Arens, 25 mai 2009.

¹⁰⁸⁰ Interviu cu Barak, 7 iunie 2011.

Două autobuze, unul plin cu soldați israelieni, erau în parcare a unui chioșc de pe marginea drumului lângă Mehola, o așezare în Valea Iordanului, pe 16 aprilie 1993. După puțină vreme, o mașină a ieșit de pe drum și s-a apropiat de autobuze. Apoi a explodat.

Explozia nu a provocat multe daune. Opt oameni au fost răniți ușor și un palestinian din satul vecin, care lucra la un snack bar, a fost ucis. Dar anchetatorii Shin Bet au observat că în mașină erau rămășițele carbonizate ale șoferului, alături de butelii de gaz folosite drept material explozibil. Un atentator sinucigaș.

Deja, atacurile sinucigașe erau destul de obișnuite, dar până acum, toate avuseseră loc în alte părți, nu în Israel. Atacul de la Mehola a dat startul unui val de astfel de agresiuni cu bombă în Israel. În următorul an, atentatorii sinucigași se aruncau în aer peste tot în țară. În unsprezece luni, au omorât mai mult de o sută de israelieni și au rănit mai mult de o mie.

Comandanții Shin Bet au încercat să înțeleagă¹⁰⁸¹ unde greșiseră și cum devenise situația atât de oribilă. Mergând înapoi, pe urmele atacurilor, au ajuns la doar trei oameni. Însă doi dintre ei, Ahmed Yassin și Salah Shehade, erau în închisori israeliene. Al treilea, Yahya

¹⁰⁸¹ Interviu cu Hasson, 17 noiembrie 2010.

Ayyash, era în Polonia, sau așa credeau ei.

Israelienii nu aveau vreo idee cum aceștia trei reușeau să comunice unul cu celălalt, darămite cum puteau să prepare dispozitive explozive și cum recrutau cu succes și trimiteau pe teren atâția sinucigași care se aruncau în aer.

Yassin s-a născut în satul palestinian al-Jura și a devenit refugiat în Războiul din 1948, ajungând cu familia lui în Fâșia Gaza, stăpânită de Egipt. Asemenea multor tineri palestinieni, s-a alăturat Frăției Musulmane, unde a întâlnit un alt refugiat, cu doi ani mai în vârstă, pe nume Khalil al-Wazir, charismaticul lider care a ajuns să fie cunoscut sub numele de Abu Jihad. Al-Wazir se temea că, dacă era identificat ca făcând parte din Frăție, pe atunci în conflict cu guvernul egiptean, ar putea constitui un obstacol în calea lui, așa că a abandonat-o pentru a-și urma drumul propriu.

Dar Yassin, liniștit și introvertit, a simțit că și-a găsit adevărata menire în viață și s-a dovedit a fi un fenomen al studiilor islamice. După înfrângerea arabă în Războiul de Șase Zile din 1967, în timp ce al-Wazir lansa o uriașă campanie de gherilă contra Israelului, crezând că doar forța va distruge în cele din urmă Israelul, Yassin a ajuns la o concluzie diferită. Credea că înfrângerea arabă era rezultatul propriilor eșecuri

morale și că regimurile seculare și decadente se îndepărtaseră prea mult de Allah. Astfel, izbăvirea trebuia găsită în devoțiunea față de Islam. „*Al-Islam hua al-Khal*” repeta tot timpul – „Islamul este soluția” –, spunând în arabă același slogan pe care Ruhollah Khomeini îl folosisese în farsi pentru a-și stârni susținătorii.

La sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70, într-un efort de a construi o mișcare bazată pe valorile islamice, cu el însuși ca lider, Yassin a creat moschei și institute de educație islamică¹⁰⁸², dar și o rețea de structuri de asistență socială și binefacere. Un bărbat fragil și slab care vorbea cu o voce pițigăiată și folosea un cărucior cu roțile – rezultatul unui accident din copilărie –, Yassin părea a fi un reformator social sensibil, făcând lucrări divine în Gaza. Cu siguranță, a presupus Shin Bet, nu era o amenințare pentru Israel.

De fapt, mulți agenți Shin Bet îl plăceau pe Yassin. Față de cei din PLO, nu încerca să-și ascundă activitățile și chiar discuta mult cu oficialii israelieni, oricând aceștia cereau o întrevedere cu el. „Era un excelent partener de discuții, cunoscător al istoriei sioniste și al politicii israeliene, isteț și foarte plăcut, își amintește un ofițer superior Shin Bet, postat în Gaza în

¹⁰⁸² Aviad, *Lexicon al Mișcării Hamas*, 150-54 (în ebraică).

acea perioadă, cu numele de cod Aristo. Era atât de diferit de teroriștii PLO pe care îi interogam.”¹⁰⁸³

Cu Arafat care câștiga sprijin în teritorii și recunoaștere în lume, părea cel mai bine să-l lase pe Yassin în pace. „Într-un fel, Shin Bet l-a crescut pe jihadist” ¹⁰⁸⁴, spunea Amnon Lipkin-Shahak, șeful AMAN la sfârșitul anilor '80.

„Agenția a fost unul dintre factorii care au sprijinit elementele jihadiste¹⁰⁸⁵, spunea Amu Ayalon, șeful Shin Bet în anii '90. Noi ne gândeam că, pentru a crea o contrapondere la mișcarea națională palestiniană a PLO, trebuie să încurajăm Islamul, care nu are așa un element naționalist – cel puțin așa credeam noi atunci”. Se spera ca acum clerul musulman, din ce în ce mai popular datorită activităților sociale din grădinițe, clinice, centre pentru tineret și moschei, să atragă sprijin de la Fatah, ceea ce ar fi redus puterea lui Arafat.

Pe atunci, Frăția Musulmană din Gaza era văzută în principal ca o mișcare socială, fără ambiții politice. În anii '60 și '70, acesta era adevărul. Dar apoi ayatollah-ul Khomeini l-a răsturnat pe șahul din Iran. Un cărturar religios, pios și sfânt condusese o revoluție, adunase o armată și instituisese un guvern funcțional. Le-a

¹⁰⁸³ Interviu cu „Aristo”, iunie 2013.

¹⁰⁸⁴ Interviu cu Lipkin-Shahak, 26 mai 2011.

¹⁰⁸⁵ Interviu cu Ayalon, 29 martie 2012.

demonstrat tuturor musulmanilor, nu doar șiiților ca el, că Islamul era nu doar o religie, limitată la predici în moschei și caritate pe stradă, dar și un instrument de putere politică și militară – că Islamul putea fi o ideologie de guvernământ, că Islamul era soluția pentru toate.

În teritoriile palestiniene, tonul predicatorilor a început să se schimbe. „Cei care-și cereau scuze în numele Islamului au început să dispară”¹⁰⁸⁶, spunea Yuval Diskin, care a devenit șef al Shin Bet în 2005 și care și-a petrecut majoritatea carierei sale ca agent de informații, acționând adânc în rândurile populației palestiniene. „Pasivitatea și așteptarea pentru lungul proces al pregătirii inimilor oamenilor pentru *salvare* au lăsat locul activismului și predicilor pentru luptă, pentru Jihad. Din persoane umile fără voință, s-au transformat în activiști foarte energici. S-a întâmplat aici în Gaza, dar și în restul Orientului Mijlociu și în Africa. Erau la un nivel personal mai înalt și erau mai devotați din punct de vedere ideologic decât cei din PLO, iar compartimentarea lor pe niveluri de specializare era infinit mai bună decât tot ce mai văzuserăm până atunci. Nici noi, nici restul lumii occidentale nu ne-am dat seama de aceste procese în

¹⁰⁸⁶ Interviu cu Diskin, 23 octombrie 2011.

timp real.”

Yassin a fost unul dintre cei care s-au adaptat foarte repede, ceea ce Shin Bet a observat doar din întâmplare, în aprilie 1984. Într-o zi, un tânăr activist palestinian a fost arestat în Gaza, sub suspiciunea că ar fi fost implicat în acte de terorism finanțate de Fatah. L-au dus într-o cameră de anchetă, unde a fost chestionat de anchetatorul Shin Bet Micha Kubi (același care îi chestionase pe cei doi teroriști care deturnaseră autobuzul de Ashkelon, chiar înainte de a fi omorâți de Shin Bet, și care refuzase să mintă ulterior în legătură cu incidentul).

Suspectul vorbea, dând frânturi de informații, dar Kubi simțea că ascunde ceva, un secret prea important să-l spună. Kubi s-a aplecat înainte, ca și cum ar fi vrut să șoptească ceva în urechea palestinianului. Apoi își mișcă uriașul braț, cu mâna ridicându-i-se iute de la brâu și îi dădu bărbatului o lovitură cu palma deschisă peste față¹⁰⁸⁷, aruncându-l jos de pe scaun și în perete.

— Nu vreau să aud toate gunoaiile pe care mi le spui! a strigat Kubi în arabă. Acum, vei începe să-mi spui lucrurile cu adevărat importante, altfel nu ieși viu astăzi de aici.

Acesta era singurul îndemn pe care-l aștepta

¹⁰⁸⁷ Interviu cu Kubi, 8 septembrie 2013.

bărbatul. Interogatoriul a dezvăluit în curând că șeicul Yassin acționa la ordinele aripii extreme a Frăției Musulmane din Iordania, al cărei lider era un palestinian, Abdallah Azam¹⁰⁸⁸. Pe atunci, Azam era activ și în Peshawar, un mare oraș din nord-vestul Pakistanului, unde se întâlneau cu un membru al unei bogate familii Saudite de antreprenori în construcții și îl convinsese să adopte aceeași ideologie jihadistă militantă. Sauditul bogat a început să folosească banii familiei sale pentru a finanța organizația și a sprijini rețele de islamiști fanatici, unii dintre ei provenind din taberele de antrenament pe care CIA le avea în Afganistan, ca forță de interpuși contra ocupanților sovietici. Numele bărbatului era Osama bin Laden.

Oamenii lui Azam din Iordania îi trimiteau lui Yassin bani obținuți de la indivizi bogați din Iordania și Arabia Saudită, pe care acesta îi folosea pentru a crea celule înarmate, pregătindu-se să lanseze un Jihad împotriva Israelului.

Datorită informațiilor livrate de palestinianul interogat, autoritățile israeliene l-au arestat pe Yassin și au început să-i prindă pe cei mai apropiați asociați ai lui. Cel mai important dintre acei oameni era Salah

¹⁰⁸⁸ Lawrence Wright, *Turnul amenințător: Al-Qaeda și drumul spre 11. 09*, 120-30 (în ebraică).

Shehade, asistent social de profesie, educat și isteț. Mulțumită lui Yassin, devenise un musulman devotat și, în cele din urmă, aghiotantul principal al mentorului său, responsabil cu activitățile clandestine ale organizației.

Angajații Shin Bet, furioși că fuseseră înșelați de șeic și oamenii lui, și-au supus prizonierii unui tratament foarte dur. Primul care a clacat a fost Shehade, care a fost bătut crunt, privat de somn și înfometat. Shehade suferea de claustrofobie și Shin Bet a profitat de aceasta, încuindu-l – legat la ochi și cu mâinile și picioarele legate – într-un beci și apoi dând drumul prin boxe la sunete făcute de șobolani și gândaci. A implorat să fie scos afară și, când au făcut-o, Kubi îl aștepta. Acesta i-a spus lui Shehade că primea mâncare în schimbul informațiilor. Shehade, epuizat și înfometat, a fost de acord, cu condiția să nu se dezvăluie că el a fost primul care a vorbit.

Următorul care a clacat a fost chiar Yassin, cu toate că nu au fost folosite mijloace fizice contra lui. Anchetatorul Shin Bet Aristo s-a ocupat de interogatoriu.

Acesta spunea:

Știam, din săptămânile de supraveghere a casei lui, că o admiratoare de-a șeicului Yassin, o femeie măritată

respectabilă, venea să-l viziteze din când în când, și că din admirația ei pentru el și dorința de a-i face viața grea mai plăcută, se mai și culca cu el. În timpul unei ședințe de interogatoriu, m-am aplecat spre el și i-am șoptit în ureche: „Știu totul despre tine. Știu despre ce vorbești cu oamenii care-ți sunt cei mai apropiați. Știu cine vine să te viziteze și când. Știu când ai o erecție și când n-ai.” Nu am menționat-o pe femeie, dar știa exact la ce mă refer și imediat și-a regândit situația. A văzut că nu are ce face, că dacă nu vorbea și nu ne dădea detaliile corecte, vom răspândi povestea despre femeie și-l vom pune într-o situație foarte jenantă¹⁰⁸⁹.

Teama de umilirea publică s-a dovedit a fi o tactică bună. Un alt prizonier de vază a fost dezbrăcat și pus să stea în picioare gol-pușcă, în fața anchetatorilor, ore în șir. Au văzut că avea un penis anormal de mic și, de frică să nu se răspândească vestea, a început și el să vorbească.

Din interogatorii, a reieșit clar că Yassin se pregătea de mult de un Jihad violent. Din 1981, le ordonase oamenilor lui să intre în baze IDF și să fure arme și muniții, acumulând astfel o mare cantitate de armament. În total, au fost localizate patruzeci și patru

¹⁰⁸⁹ Interviu cu „Aristo“, octombrie 2013.

de arme de foc, primul arsenal al organizației.

Investigația a arătat că Yassin crease în secret aripa militară¹⁰⁹⁰, sub comanda lui Salah Shehade. Această aripă consta din două părți separate – o unitate care opera împotriva palestinienilor „rătăciți”, și alta care ducea războiul contra israelienilor – Jihad.

Yassin și oamenii lui au selectat persoane pentru cele două unități, printr-un program derulat de comitetele de sport și cultură ale organizației sale de binefacere, care le arătau cine era apt din punct de vedere fizic și cine avea abilități organizaționale și devotament ideologic față de mișcare.

Într-un raport pe care l-a scris după chestionarea tuturor deținuților, Kubi nota că oamenii lui Shehade erau „foarte deștepți, puțin mai bine educați decât media”¹⁰⁹¹, fanatici din punct de vedere religios, rotindu-se în spațiul lor aproape imposibil de penetrat” de către servicii. Raportul său a fost subiect de discuții între comandanții superiori Shin Bet. „Dar, spune Aristo, Avrum [Avraham Shalom, directorul agenției] zicea că nu este deloc nevoie să discutăm despre el, și nimic rău nu va ieși din el. *Tzileigerim* [argou în ebraică pentru „fraieri” sau „handicapați „] le spunea lui

¹⁰⁹⁰ Roni Shaked și Aviva Shabi, *Hamas: mișcarea fundamentalistă islamică palestiniană*, 88-97 (în ebraică).

¹⁰⁹¹ Interviu cu Kubi, 29 mai 2013.

Yassin și grupului său. Mi-a făcut impresia că era foarte important pentru Avrum să mulțumească eșalonul politic de deasupra lui – adică, guvernul Likud și pe Shamir, care ura PLO – și să le spună, cu acel zâmbet al lui, că lucra în mod clandestin la o conspirație sofisticată care îi va aduce daune importante lui Arafat. Din perspectivă istorică, probabil că avea dreptate – exista într-adevăr o conspirație sofisticată, atât de sofisticată, încât și el, și întregul Shin Bet au trecut-o complet cu vederea.”¹⁰⁹²

Yassin a fost condamnat la treisprezece ani¹⁰⁹³ pentru implicarea lui într-o serie de furturi de arme, dar eliberat după un an, într-un schimb de prizonieri cu PFLP-ul lui Ahmed Jibril. S-a întors imediat acolo de unde lăsase lucrurile – construirea infrastructurii organizației.

Yassin avea o memorie fenomenală și știa pe de rost cele 1500 de nume de cod pe care le dăduse diverșilor agenți, operațiuni și cutii poștale. Putea să spună viața și realizările fiecărui membru și arăta cunoștințe remarcabile despre inovațiile tehnice și afacerile

¹⁰⁹² Interviu cu „Aristo”, iunie 2013.

¹⁰⁹³ Bergman, *Prin orice mijloace*, 101 (în ebraică). Interviu cu Micha Kubi, 29 mai 2013. Ronen Bergman, „Oops, cum am ratat nașterea Hamas?” *Yedioth Ahronoth*, 18 octombrie 2013.

curente ale Orientului Mijlociu.

În anii care au urmat, Yassin și-a dezvoltat și diseminat doctrina care solicita folosirea atacurilor sinucigașe. A notat, pentru discipolii săi, diferențele dintre suicid, care este complet interzis, și sacrificiul de sine pe câmpul de bătălie, care este o poruncă religioasă și îi asigură martirului, și chiar și familiei sale, un loc în Paradis.

Când suicidul a primit binecuvântarea unui cleric șiit calificat, a decretat Yassin, persoana care moare nu acționează din motive personale ¹⁰⁹⁴, dar este considerată un *shahid*, un martir, care a căzut în Jihad de dragul lui Allah.

Shin Bet, între timp, era într-o perioadă dificilă de tranziție. Agenția încerca să facă față unei serii de șocuri produse de afacerea autobuzului de Ashkelon și a urmărilor sale. Într-un interval foarte scurt, cea mai mare parte a conducerii instituției fusese înlocuită cu oameni mai tineri și aceștia aveau nevoie de ceva timp pentru a ajunge la maturitate profesională. Câțiva ofițeri pe cazuistică și anchetatori au spus că în această perioadă i-au avertizat pe șefii lor în legătură cu Islamul extremist, dar agenția era prea neputincioasă

¹⁰⁹⁴ Nachman Tal, „Suicide Attacks: Israel and Islamic Terrorism”, *Strategic Assessment*, vol. 5, nr. 1, iunie 2002, Jaffee Center for Strategic Studies, Tel Aviv.

ca să facă ceva. Când a izbucnit Prima Intifadă, la sfârșitul anului 1987, Yassin era deja cel mai important personaj religios și politic din Gaza și Cisiordania, fiind în fruntea unei mișcări care avea sute de membri și zeci de mii de suporteri.

În acel decembrie, Yassin a declarat că începuse Jihadul. Și-a numit organizația Mișcarea de Rezistență Islamică, acronimul ei fiind „ Hamas”, ceea ce înseamnă și „entuziasm”¹⁰⁹⁵. În lunile următoare, diverse rapoarte despre mișcare au început să vină la Shin Bet, și în iunie 1988 a fost planificată o mare operațiune contra ei. Shin Bet a prins 180 de oameni și i-a interogat intens, dar toți erau bine pregătiți și nu au dezvăluit cea mai importantă informație: că Salah Shehade, cel mai de vază membru reținut în razie¹⁰⁹⁶, crease o aripă militară secretă și acum se afla la comanda ei. La început, el și Yassin, oameni ciudați și deștepți, i-au spus Unitatea 101, după legendara unitate comandată de Ariel Sharon. Ulterior, numele a fost schimbat în Unitatea Specială, Brigăzile Izz al-Din al-Qassam¹⁰⁹⁷, după un lider palestinian care atacase numeroase ținte britanice și evreiești în anii '30.

Shehade a continuat să comande aripa militară din

¹⁰⁹⁵ Shaked și Shabi, *Hamas*, 92-107 (în ebraică).

¹⁰⁹⁶ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010 și Kubi, 29 mai 2013.

¹⁰⁹⁷ Gelber, *Creșterea crinului*, 104-37.

închisoare¹⁰⁹⁸, prin mesaje codate strecurate afară. În 1989, el și Yassin au trimis doi membri ai unității, Mahmoud al-Mabhouh și Muhammad Nasr, să răpească și să ucidă doi soldați israelieni. Au așteptat într-o mașină cu numere de înmatriculare israeliene, la o intersecție unde știau că soldații fac autostopul, o practică foarte răspândită în Israel, unde mulți șoferi sunt foarte bucuroși să ajute soldații aflați în scurte permisi să ajungă acasă sau înapoi la bază.

Două decenii mai târziu, al-Mabhouh a spus televiziunii Al Jazeera cum îl prinseseră pe unul dintre soldați, Ilan Saadon:

Ne-am deghizat în niște evrei religioși¹⁰⁹⁹, cu tichii pe cap, ca rabinii. Altă mașină a venit în intersecție și a lăsat pasagerii. Mașina noastră avea în ea cutii [pentru a ocupa loc, astfel încât să mai încapă doar un autostopist]. Eu eram șoferul. Cutiile erau în spatele meu și ușa din acea parte nu funcționa. I-am spus [lui Saadon] să meargă pe cealaltă parte. Așa a făcut și s-a așezat pe bancheta din spate. Eu și Abu Sahib [partenerul lui, Nasr] aveam un semnal prestabilit, la momentul potrivit urma să-i fac un semn cu mâna,

¹⁰⁹⁸ Ronen Bergman, „The Dubai Job”, GQ, 4 ianuarie 2011.

¹⁰⁹⁹ „To Israel I Am Stained with Blood”, Al Jazeera, 7 februarie 2010, <http://www.aljazeera.com/focus/2010/02/2010271441269105.html>.

fiindcă vedeam ce se întâmpla pe drum și în față, și în spate. La vreo trei kilometri după intersecție, i-am dat semnalul lui Abu Sahib și el a tras cu pistolul lui Beretta. L-am auzit [pe Saadon] respirând greu... A încasat două gloanțe în față și unul în piept, a icnit și asta a fost – gata. Apoi, l-am întins pe banchetă și l-am dus într-un loc pregătit dinainte.

Mabhouh a adăugat că voise să-l împuște el pe Saadon, dar, spre marea lui regret, partenerul lui s-a bucurat de acest privilegiu. În ambele răpiri, al-Mabhouh și Nasr au făcut fotografii cu ei doi călcând pe cadavrele soldaților, pentru a-și sărbători victoria.

Al-Mabhouh și Nasr au fugit în Egipt¹¹⁰⁰ înainte ca Shin Bet să-i poată aresta. Al-Mabhouh a devenit un personaj-cheie în operațiunile Hamas din exterior. Ceilalți membri ai Brigăzilor Izz al-Din al-Qassam, care oferiseră sprijin logistic celor doi asasini, au fost arestați și torturați, supuși inclusiv unor execuții simulate și injecțiilor cu pentothal de sodiu. Toți au mărturisit, iar unul dintre ei a fost îmbrăcat într-o uniformă IDF și plimbat prin Fâșie și a fost pus să arate unde ascunseseră pușca lui Saadon și plăcuțele de identificare, plus armele pe care le folosiseră.

¹¹⁰⁰ Interviu cu „Aristo“, iunie 2013.

Yassin a primit o condamnare pe viață pentru rolul său din asasinat.

În dimineața zilei de 13 decembrie 1992, doi bărbați mascați au intrat în biroul Crucii Roșii din al-Bireh, un oraș din Cisiordania, și i-au dat recepționerei o scrisoare. Au avertizat-o să nu o deschidă decât la o jumătate de oră după ce plecau ei, și au fugit.

Scrisoarea spunea: „Astăzi, 13.12.1992, la a șasea aniversare a fondării Hamas, un ofițer al armatei de ocupație a fost răpit. Este ținut într-un loc sigur... Anunțăm autoritățile de ocupație că cerem ca ei și conducerea israeliană să-l elibereze pe șeicul Ahmed Yassin, la schimb cu eliberarea acestui ofițer”.

Scrisoarea era semnată „Unitatea Specială, Brigăzile Izz al-Din al-Qassam, Ramura Militară, Hamas”. Atașată scrisorii era o fotografie a ecusonului de polițist al sergentului Nissim Toledano din poliția de graniță¹¹⁰¹.

Prim-ministrul și ministrul apărării, Yitzhak Rabin, au hotărât să nu dea curs cererii răpitorilor și au lansat în schimb o mare campanie de raiduri și arestări. Între timp, Shin Bet a încercat să câștige puțin timp. Un ofițer

¹¹⁰¹ MOD, Biroul șefului Coordonator pentru Iudeea și Samaria. Anunțul Hamas despre răpire către Soldatul, 11 octombrie 1994 (arhiva autorului, primit de la „Clopot”).

superior, Barak Ben-Zur, a fost trimis să-l vadă pe Yassin în închisoare, să-i ceară să fie de acord să dea un interviu presei și să-i instruiască pe suporterii lui să nu-l rănească pe ofițerul de poliție rănit.

Șeicul l-a primit pe Ben-Zur în căruciorul său, înfășurat într-o pătură, cu „un zâmbet care era aproape cordial”. A dat câteva interviuri și, în fiecare, a repetat formularea care i se ceruse. Doar apoi cei din Shin Bet și-au dat seama de ce Yassin fusese atât de cooperant.

Prevăzuse situația și își instruisese în avans oamenii, astfel încât, orice îl vor auzi spunând în vreun interviu, să nu dea nicio atenție și să nu-i urmeze spusele, fiindcă mesajul va fi cu siguranță rostit contra voinței lui. Închisoarea nu-i scăzuse influența lui Yassin, nici nu-i zdrobise spiritul.

„Nu va fi vreodată pace, i-a spus lui Ben-Zur, după ce s-au terminat interviurile și s-au închis camerele. Vom accepta ce ne dați, dar nu vom abandona vreodată lupta noastră armată. Atâta vreme cât eu, șeicul Yassin, trăiesc, mă voi asigura că nu vor exista negocieri de pace cu Israelul. Nu am o problemă cu timpul: încă zece ani, încă o sută de ani – în final voi veți fi rași de pe fața pământului.”¹¹⁰²

Oamenii din Hamas, după cum li se ordonase

¹¹⁰² Interviu cu Ben-Tzur, 26 martie 2011.

anterior, au ignorat îndemnurile publice ale lui Yassin de a nu-l răni pe Toledano. În acea noapte, cei patru răpitori, îmbrăcați în costume ninja și înarmați cu cuțite, au mers în peștera unde era ținut Toledano.

— Am cerut Israelului să-l elibereze pe șeicul Ahmed Yassin pentru tine, i-au spus. Dar guvernul tău a refuzat și aceasta este dovada că nu este interesat de viețile soldaților lor. Ne pare rău că trebuie să te omorâm¹¹⁰³.

Toledano a început să plângă. I-a implorat să-l elibereze.

— Care este ultima ta dorință? a întrebat unul dintre oamenii Hamas.

— Dacă ați hotărât să mă omorâți, omorâți-mă când îmi port uniforma.

Membrii Hamas l-au strangulat, apoi l-au înjunghiat când au văzut că este încă viu.

Pentru Rabin, uciderea lui Toledano a fost ultima picătură. În săptămâna precedentă, alți cinci israelieni fuseseră uciși în atacuri teroriste, majoritatea orchestrate de Hamas. Guvernul Rabin, care abia acum își dădea seama de pericolul reprezentat de Hamas, a hotărât că era timpul să lovească decisiv în această mișcare. Unii din Shin Bet au propus să-l otrăvească pe

¹¹⁰³ Shaked și Shabi, *Hamas*, 11-21.

Yassin în închisoare, ceea ce ar fi fost relativ ușor de făcut. Rabin a respins din start ideea, de frica revoltelor care ar fi început în mod inevitabil, când s-ar fi auzit că Yassin a murit în timp ce era într-o închisoare israeliană.

Șeful statului major IDF Ehud Barak a sugerat o altă variantă: expulzarea în masă a activiștilor Hamas în Liban. „Încercaserăm o mulțime de metode contra Hamas¹¹⁰⁴, spunea general-maiorul Danny Yatom, șeful Comandamentului Central al IDF. Și ni se părea, dintr-un oarecare motiv, că această expulzare în Liban ar fi afectat foarte tare motivația teroriștilor pe care-i expulzam – și a celor care se gândeau la așa ceva pe viitor”.

Aceasta era o decizie problematică, din punct de vedere etic, legal și pragmatic. IDF și Shin Bet sperau să execute expulzarea pe ascuns, înainte ca lumea să afle de ea, ceea ce îi pune sub o imensă presiune a timpului. Începând cu 16 decembrie, au adunat patru sute de persoane suspectate că ar avea legături cu Hamas – niciuna legată direct de ultimele acte de teroare –, le-au legat la ochi și încătușat, apoi le-au urcat în autobuze și le-au dus la granița libaneză.

¹¹⁰⁴ Interviu cu Yatom, 7 aprilie 2011.

Însă știri despre operațiune scăpaseră oricum¹¹⁰⁵, iar în Israel unele ONG-uri și familiile unora dintre deportați au petiționat Curtea Supremă să o oprească, ceea ce a întârziat convoiul de autobuze ore în șir. Biroul procurorului general a refuzat să reprezinte guvernul, argumentând că expulzarea era de fapt o crimă de război; șeful de stat major Barak a trebuit să meargă în persoană la curte, pentru a convinge judecătorii.

A reușit, dar între timp izbucnise un scandal internațional. A reieșit că aproape un sfert dintre deportați fuseseră urcați din greșeală în autobuze și nu erau oamenii pe care Shin Bet intenționa să-i expulzeze. Între timp, Libanul și-a blocat granițele, iar autobuzele au rămas blocate în teritoriul nimănui, între Zona de Securitate controlată de Israel la sud și teritoriul controlat de Forțele Armate Libaneze și Hezbollah la nord.

Escorta de poliție militară a IDF i-a dat fiecărui deportat 50 de dolari bani gheață, o haină și două păături, apoi i-a coborât cu forța din autobuze, dându-le jos legăturile de la ochi și legăturile de plastic de la mâini. Apoi au întors autobuzele și au plecat către

¹¹⁰⁵ Dosarul Curții Supreme 5973/92, *Asociația pentru Drepturi Civile din Israel vs. Ministerul Apărării*.

Israel. Deportații au instalat în cele din urmă o tabără de corturi la Marj al-Zuhour, lângă orașul Druze Hasbaya. La început, guvernul libanez a blocat tentativele Crucii Roșii de a acorda asistență, dintr-o dorință de a intensifica nefericirea deportaților și de a umili guvernul israelian și mai tare.

Surprinzător, expulzarea a fost, de fapt, o lovitură dură pentru Hamas¹¹⁰⁶. În acest moment, doi dintre liderii săi principali, Yassin și Shehade, erau într-o închisoare israeliană, iar restul se aflau într-o tabără de corturi departe, pe un deal vântos și înghețat din Liban, fără electricitate, fără mijloace de comunicații, uzi și amărâți.

Dar situația s-a schimbat dramatic la o săptămână după expulzare, când un grup de libanezi a venit să-i viziteze. Liderul grupului s-a prezentat drept Wafik Safa din Hezbollah, i-a salutat în numele secretarului general Hassan Nasrallah și a întrebat dacă deportații au nevoie de vreun ajutor. Vizita a apărut după o serie de întâlniri între Nasrallah, Corpul Gărzilor Revoluționare Iraniene (IRGC), Mughniyeh și Safa, care devenise un soi de ministru de externe al organizației. Mughniyeh văzuse expulzarea și

¹¹⁰⁶ Divizia de Cercetare a AMAN, *Raport despre banii saudiți canalizați spre Hamas*, 6 mai 2002 (arhiva autorului, primit de la „Chili”).

suferințele grupului Hamas drept un semn divin. În mintea lui, Hezbollah putea și trebuia să profite de ocazie, ca să-și extindă influența dincolo de granițele Libanului, cu parteneri care nu erau neapărat iranieni sau șiiți. Într-un final, a reușit să-i convingă și pe ceilalți.

Militanții șiiți, ca regulă generală, nu făceau alianțe cu palestinienii sunniți¹¹⁰⁷. Acesta era deci un gest surprinzător către Hamas-ul sunnit, iar Hamas, la rândul lui, a fost ezitant la început. Legătura nu li se părea nici lor naturală, dar situația nefericită a fost hotărâtoare și aveau același dușman comun. Au răspuns afirmativ și, în scurt timp, au început să vină convoaie de măgari și catâri care aduceau corturi impermeabile, haine călduroase, sobe de încălzit și combustibil, alături de mari cantități de mâncare și materiale de curățat și de spălat care să îi ajute să treacă prin iarna nemiloasă.

Apoi a sosit presa libaneză – unii sub controlul sau influența Hezbollah, dar alții pur și simplu acoperind o poveste bună – pentru a spune lumii despre suferința deportaților. Apoi au venit instructorii militari și de terorism. Până atunci, Hamas nu avusese aproape deloc vreo instrucție în operațiuni de luptă sau

¹¹⁰⁷ *Globe and Mail* (Canada), 28 decembrie 1993.

informații. Din acest punct de vedere, expulzarea s-a dovedit a fi un semn divin și pentru ei. Oamenii lui Mughniyeh, comandați de cumnatul lui, Mustafa Badreddine, alături de instructori din trupele Al-Quds din IRGC, au stabilit o zonă păzită în jurul taberei, dar destul de departe, pentru a evita ochii băgăcioși ai presei, care erau acum peste tot prin tabără. În această zonă se țineau cursuri de comunicații, codare și securitate, arme ușoare, lansatoare de rachete, spionaj și contraspionaj, gherilă urbană, luptă corp la corp și altele.

Instructorii lui Mughniyeh au fost impresionați în mod special de un inginer electrician de douăzeci și opt de ani din nordul Cisiordaniei, absolvent al Universității Bir Zeit, pe nume Yahya Ayyash, care va deveni cunoscut, în mod corespunzător, drept „Inginerul”. Experții iranieni și Hezbollah l-au învățat cum să facă explozibili în secret, din lucruri casnice ușor de cumpărat, cum să facă dispozitive mici, dar mortale, folosind cuie și piulițe drept șrapnele, și cum să facă bombe pentru mașini. Mughniyeh însuși a venit în tabără pentru a discuta cu Ayyash și cu unii dintre camarazii lui despre modurile în care puteau fi localizați și recrutați potențialii candidați pentru atentate sinucigașe – cum să fie abordați și cum să fie gestionat procesul sensibil și dificil de a-i convinge să

facă treaba.

În timp ce oamenii îi erau antrenați pe un munte pleșuv, organizația lui Yassin era reconstruită în Gaza și Cisiordania. De-a lungul anilor, Hamas și-a creat o vastă rețea de activiști și sponsori în Golful Persic, Iordania și Statele Unite, sub comanda generală a lui Mousa Abu Marzook, un cetățean american. Șeici bogați din Arabia Saudită, alături de omologi din emiratele din Golf și musulmani bogați din Vest, au contribuit cu bani pentru organizație. După expulzarea în masă, Marzook l-a trimis pe unul dintre aghiotanții săi, Muhammad Salah, cu sute de mii de dolari bani gheață¹¹⁰⁸ din Statele Unite în teritoriile ocupate.

Presiunea internațională asupra Israelului creștea zilnic. Era acoperire media zilnică a taberei, o condamnare dură de către Consiliul de Securitate ONU și amenințarea cu sancțiuni și o confruntare din ce în ce mai aspră cu administrația noului președinte american

¹¹⁰⁸ Cu toate că au primit o mulțime de informații de la Shin Bet și au adunat ei înșiși multe, cei de la FBI s-au abținut să treacă la acțiune înainte de căderea Turnurilor Gemene. FBI, Holy Land Foundation for Relief and Development, International Emergency Economic Powers Act, Dale Watson, director adjunct, Divizia de Antiterorism către Richard Newcomb, director, Office of Foreign Assets Control, Department of the Treasury, 5 noiembrie 2001. Bergman, *Follow the Money: The Modus Operandi and Mindset of HAMAS Fundraising in the USA and the PA Using American and Saudi Donations*, Cambridge University, Centre of International Studies, octombrie 2004.

care tocmai depusese jurământul, Bill Clinton, și cu secretarul său de stat, Warren Christopher.

Până în februarie 1992, Rabin și-a dat seama că întreaga afacere fusese o mare greșeală și a fost de acord cu propunerea lui Christopher de a-i repatria imediat pe unii dintre deportați, iar pe ceilalți până la sfârșitul anului, în schimbul unui veto american în numele Israelului în Consiliul de Securitate.

Deportații s-au întors în Fâșia Gaza și Cisiordania ca niște eroi. Ayyash a fost făcut comandant al Brigăzilor Izz al-Din al-Qassam în Cisiordania și, la scurtă vreme, a organizat atentatul sinucigaș de la Mehola din aprilie 1993, în care doar teroristul a fost ucis. Pentru următorul său atac, totuși, Ayyash a așteptat un moment aparte, ceva ce va justifica și legitima pentru totdeauna atentatele sinucigașe în ochii palestinienilor.

Acel moment a venit pe 25 februarie 1994, când Dr. Baruch Goldstein, un discipol născut în Brooklyn al rabinului Meir Kahane și al Ligii Apărării Evreiești, care imigrase în Kiryat Arba, o așezare lângă Hebron, a deschis focul asupra musulmanilor care se rugau în Moscheea Ibrahimî din oraș, aflată la Peștera Patriarhilor, locul venerat de ambele religii drept locul de veci al lui Abraham.

Într-un minut și jumătate de tras cu arma Galii dată de IDF și purtând o uniformă IDF, Goldstein a reușit să

schimbe patru încărcătoare. Apoi, unul dintre musulmani a aruncat cu un extingtor în el și l-a doborât. Credincioșii au sărit pe el și l-au omorât în bătaie. Înainte să fie izbit, reușise să omoare douăzeci și nouă de credincioși și să rănească mai mult de o sută.

În întreaga lume musulmană, au fost mulți care au văzut acest act nu doar ca o crimă mârșavă contra unor oameni nevinovați, ci și ca pe o declarație de război din partea evreilor contra Islamului însuși.

Acesta era momentul pe care-l aștepta Yahya Ayyash. A păstrat cele patruzeci de zile de doliu înainte să atace, iar apoi, pe 6 aprilie, un atentator sinucigaș recrutat de Ayyash s-a aruncat în aer în apropierea a două autobuze în orașul israelian Afula, imediat la nord de Cisiordania, omorând opt civili. O săptămână mai târziu, un alt sinucigaș a omorât cinci israelieni în stația de autobuz din Hadera. Pe 19 octombrie, Ayyash a lovit în inima Tel Aviv-ului, unde un palestinian a detonat centura lui cu explozibili într-un autobuz de pe linia 5 din oraș, pe strada Dizengoff, omorând douăzeci și doi de oameni.

Atentatele cu bombă au tot continuat.

„Până atunci, teroriștii palestinieni cu care eram obișnuiți aveau chef să trăiască”, spunea Avi Dichter din Shin Bet. Chiar și Leila Khaled, în ultima ei deturnare, cu două grenade în mână, când a fost în fața

unui paznic israelian cu un pistol, nu a avut curajul să se arunce în aer. Schimbarea din 1993 a fost dramatică și ne-a surprins. Puterea teroriștilor crescuse exponențial¹¹⁰⁹. Un atentator sinucigaș nu are nevoie de iscusință operațională; este doar un întrerupător, oprit și pornit. Când ai patru sute de oameni pe lista de așteptare pentru a deveni atentatori sinucigași, toată lumea poate vedea gravitatea situației.”

Rivalii Hamas au luat notă de succesele lui Ayyash și de sprijinul pe care îl primeau activitățile lui în zonele palestinienne. Pe 11 noiembrie 1994, un membru al Jihadului Islamic Palestinian (PIJ¹¹¹⁰) s-a aruncat în aer la un post IDF la intersecția Netzarim, în Fâșia Gaza, omorând trei ofițeri în rezervă. Pe 22 ianuarie 1995, un terorist al Organizației Jihadului Islamic (IJO ¹¹¹¹) purtând o uniformă IDF și-a croit drum până în mijlocul unui grup de soldați care așteptau într-o stație de autobuz din Beit Lid, la 40 de kilometri nord-est de Tel Aviv. A apăsât un buton care a detonat zece kilograme de explozibil, pe care le avea asupra lui. Zeci de soldați au fost doborâți de uriașa explozie. Când alții au alergat spre răniți, care strigau după ajutor, un al doilea atentator sinucigaș s-a aruncat în aer în

¹¹⁰⁹ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

¹¹¹⁰ Palestinian Islamic Jihad, în Ib. Engl. (n. red.).

¹¹¹¹ Palestinian Islamic Jihad, în Ib. Engl. (n. red.)

mijlocul lor. Un al treilea terorist trebuia să facă același lucru, câteva minute mai târziu, dar s-a speriat și a fugit.

Douăzeci și unu de soldați și un civil au fost uciși în acel atac, șaiszeci și șase au fost răniți, dintre care unii foarte grav. Prim-ministrul și ministrul apărării Rabin a venit la locul faptei la scurtă vreme după explozii, intersecția fiind încă presărată cu bucăți de trupuri umane și pătată cu sânge. O demonstrație spontană a unor cetățeni furioși a avut loc cât timp el era acolo. Totuși, demonștrânții nu strigau sloganuri contra terorii, dar mai degrabă contra lui Rabin. „Du-te-n Gaza!” strigau, o înjurătură care, în ebraică, sună similar cu „Du-te-n iad!”

La întoarcerea în Tel Aviv, „cu sângele fierbându-i de furie”¹¹¹², conform șefului biroului său, Eitan Haber, Rabin a convocat o ședință cu toți șefii structurilor de apărare. „Această nebunie trebuie oprită, a spus. Aduceți-mi Pagini Roșii la semnat.”

25.

„Adu-ne capul lui Ayyash”

Nu acesta era modul în care Yitzhak Rabin își

¹¹¹² Interviu cu Eitan Haber, 21 iunie 2009.

imaginase că va decurge al doilea mandat al său ca prim-ministru al Israelului. Fusesse ales datorită promisiunii că va asigura și securitate – era perceput drept un lider militar dur, care nu făcea compromisuri în războiul contra terorismului dar și o inițiativă diplomatică pentru a scoate Israelul din izolarea sa, pentru a aduce prosperitate economică și pentru a încheia Intifada.

Rabin ajunsese într-adevăr la concluzia că ocupația în teritoriile palestinienilor trebuie să înceteze. A fost de acord cu negocierile de la Oslo, inițiate de Shimon Peres și de asociații săi, cu toate că a făcut-o fără râvnă, cu multe dubii și scepticism față de intențiile palestinienilor. Toate acestea au fost evidente pe fața lui și în limbajul trupului, când președintele Clinton l-a convins să dea mâna cu Yasser Arafat la ceremonia semnării de pe peluza Casei Albe, la 13 septembrie 1993. Rabin credea că procesul trebuie dus treptat, cu Israelul retrăgându-se doar din Gaza și Ierihon la început, în loc să semneze o înțelegere atotcuprinzătoare imediat. Aceasta i-ar fi permis Israelului să cedeze părți din teritoriile ocupate Autorității Palestiniene, în timp ce ar fi verificat în mod constant dacă Arafat își îndeplinea partea lui din înțelegere. Iar asta ar fi însemnat și că principalele probleme încă în discuție – dreptul refugiaților

palestinieni de a se întoarce, statutul Ierusalimului, viitorul aşezărilor din Cisiordania şi Gaza, şi dacă Autoritatea Palestiniană va deveni un stat suveran – vor fi decise ulterior. Rabin spera ca aceasta să-i permită să evite controversa care va apărea cu siguranţă în Israel, atunci când respectivele probleme vor ieşi la iveală.

Dar controversa l-a urmărit oricum pe Rabin¹¹¹³. O mare parte a opiniei publice israeliene credea că acordurile de la Oslo crescuseră probabilitatea atacurilor teroriste, şi că, din cauza procesului de pace şi a transferului de teritorii sub controlul lui Arafat, terorismul era în creştere. Tot ce dreapta israeliană trebuia să facă era să citeze, cuvânt cu cuvânt, ce spunea Yassin – că nu va exista vreodată un compromis, că el nu va accepta niciodată existenţa unui stat evreiesc.

Ce a început ca mici demonstraţii de mici grupuri de colonişti extremişti s-a transformat într-o campanie de protest de-a lungul şi de-a latul Israelului, luând amploare după fiecare atac terorist şi axându-se din ce în ce mai mult pe sloganuri violente contra lui Rabin. Aceste proteste erau incitate şi de liderii Likud, Ariel Sharon şi Benjamin Netanyahu.

¹¹¹³ Goldstein, *Rabin: o biografie*, 415–24 (în ebraică).

Între timp, palestinienii vedeau cu o frustrare crescândă cum erau deposezați de pământurile lor – Rabin a restricționat construirea de noi așezări, dar nu a oprit total construcțiile și nu a evacuat nici măcar o așezare existentă în zonele ocupate – și nu aveau impresia că procesul va duce la crearea unui stat al lor. În același timp, fiindcă Arafat voia să evite o confruntare cu opoziția islamică, s-a abținut de la orice tentativă de a combate atacurile de gherilă și atentatele sinucigașe ale Hamas și Jihadului Islamic.

„Niciuna dintre părți nu și-a dat seama de cererile celeilalte părți¹¹¹⁴, a spus Ami Ayalon, șeful Shin Bet în a doua parte a anilor '90, astfel încât, în cele din urmă, s-a aflat că ambele părți se simțeau trădate, acest lucru fiind în mare parte justificabil. Nu am obținut securitate și ei nu au obținut un stat”.

Eforturile de a rezolva conflictul de la granițele de nord ale Israelului nu au fost mai reușite¹¹¹⁵. Secretarul de stat Christopher a mediat între Israel și Siria, cu scopul de a ajunge la un acord de pace prin care Israelul să se retragă de pe Înălțimile Golan și poate chiar din Liban, în timp ce Siria va depune eforturi

¹¹¹⁴ Interviu cu Ayalon, 4 septembrie 2002.

¹¹¹⁵ Documentele din „Dosarul Gri” (pregătirile pentru negocierile secrete cu Siria), arhiva autorului, primit de la „Clopot” Ronen Bergman, „Secretul Dosarului Gri”, *Yedioth Ahronoth*, 26 ianuarie 2007.

pentru a opri acțiunile Hezbollah contra Israelului. Dar nu s-a ajuns la rezultate semnificative. Hezbollah, încurajat de sirieni, care încercau să exercite presiune asupra Israelului, a continuat să producă pierderi forțelor IDF din Liban.

Status quo-ul din Zona de Securitate din Liban era problematică pentru israelieni. Comandanții din teren ai IDF erau furioși, cerând să li se dea mână liberă pentru a intra în acțiune. Cel mai important dintre acești comandanți era generalul de brigadă Erez Gerstein, un bărbat zdravăn, cu destulă charismă și încredere în sine, astfel încât mulți îl vedeau ca viitorul șef de stat major. Gerstein observase paralele între sudul Libanului și Vietnam, mai ales în lecțiile ce puteau fi învățate din greșelile americane. „Stăm în fortificații și ne scărpinăm la boase¹¹¹⁶ în loc să ieșim afară, să gândim ca ei [Hezbollah], să-i lovim acolo unde nu se așteaptă și să le omorâm comandanții”, spunea el.

Trupele SLA erau și ele nemulțumite, simțindu-se carne de tun, fiind silite să nu se lupte. Aql al-Hashem, comandantul adjunct al miliției, ceruse ani întregi Israelului ca măcar să omoare ofițeri Hezbollah¹¹¹⁷.

¹¹¹⁶ Interviu cu Erez Gerstein, aprilie 1996, și Ehud Eiran, 13 mai 2013.

¹¹¹⁷ Interviu cu Aql al-Hashem, decembrie 1999.

Aceste cereri nu au rămas însă neauzite. Pe 1 ianuarie 1995, Amnon Lipkin-Shahak i-a urmat lui Ehud Barak ca șef de stat major. Hotărât să scape de umbra predecesorului său, a decis să schimbe abordarea în Liban. De acum înainte va fi război, și Hezbollah va fi tratat ca un inamic în toată regula. Avea nevoie de resurse: agenți care să adune informații și trupe de operațiuni speciale iscusite în sabotaje și asasinate.

Lipkin-Shahak și șeful Comandamentului de Nord, generalul-maior Amiram Levin, unul dintre cei mai buni experți în luptele de comando, au creat repede o nouă unitate de comando, cunoscută drept Egoz³ (termenul în ebraică pentru „Nuca”), pentru a duce un război de anti-gherilă împotriva Hezbollah. Unul dintre primii ei comandanți, Moshe Tamir, a explicat că „multe dintre tacticile dezvoltate în unitatea Egoz... au venit din cărți ale armatei britanice despre luptele din Himalaya și din Indochina. De asemenea, experiența americanilor în Vietnam¹¹¹⁸, mai ales la nivelurile de jos, a fost instructivă”. La fel ca ofițerii forțelor britanice și americane sau ca francezii în Algeria, Tamir, Gerstein, și colegii lor credeau că, dacă ar fi primit resurse adecvate, timp și sprijin din spate, ar fi fost posibil să înfrângă Hezbollah.

¹¹¹⁸ Raviv Schechter, interviu cu Moshe Tamir, *Yisrael Hayom*, 14 mai 2010.

Egoz a început să organizeze ambuscade și raiduri în Liban, în zone unde Hezbollah se simțea în siguranță, surprinzând trupele miliției și omorând mulți dintre oamenii lor. Unul dintre cei uciși a fost Hadi Nasrallah, fiul liderului mișcării.

Levin participase la Operațiunea Izvorul Tinereții și considera că asasinatelor țintite contra comandanților Hezbollah au o mare importanță¹¹¹⁹. Ronen Cohen, care tocmai devenise șeful biroului din Liban al secțiunii de informații a Comandamentului de Nord, a trebuit să aplice noua metodă. Cei doi au hotărât să se axeze pe uciderea ofițerilor de grad mediu din miliție, comandanți regionali din sudul Libanului, și nu comandanții din vârful ierarhiei. Levin credea că Hezbollah distingea între operațiunile care loveau unul dintre liderii lor sau centrul activităților lor din Beirut și războiul tactic de tipul celui dus în sudul Libanului.

Primul ar fi provocat o reacție extremă, probabil chiar în afara Orientului Mijlociu, pe când replica la ultimul ar fi fost limitată, ca scop și ca zonă, în Liban și nordul Israelului.

Până în acest moment, Mossad-ul efectuase toate asasinatelor planificate din afara Israelului, și IDF doar asigurase sprijinul, cel mult. Dar Mossad-ul nu vedea

¹¹¹⁹ Interviu cu Levin, 16 iulie 2017.

În Hezbollah decât cel mult o problemă de graniță cu care trebuia să se descurce IDF, și chiar dacă își schimbase ordinea priorităților, organizația era aproape incapabilă să acționeze în ofensivă în Liban. „Pe scurt, spunea Cohen, mi-era clar că, dacă voiam să lovim ținte de calitate din Hezbollah, noi, IDF, va trebui s-o facem singuri.”¹¹²⁰

Asasinarea lui Mussawi, cu toate că fusese o acțiune greșită din punct de vedere strategic, i se părea lui Cohen că este un bun model tactic: identifici ținta cu o dronă, o marchezi cu un laser, apoi tragi o rachetă. Era o metodă ieftină și eficientă.

Serviciile din Comandamentul de Nord au ales o țintă, un bărbat pe nume Rida Yassin, cunoscut mai bine drept Abu-Ali Rida, comandant al Hezbollah în zona Nabatieh și care locuia în satul Zawtar al-Charkiyeh. Fiind comandant de nivel mediu în sudul Libanului, Rida se potrivea perfect profilului și era accesibil într-un mod în care nu erau alți comandanți de același rang.

După două săptămâni de supraveghere, Cohen a reușit să adune destule informații despre Rida, pentru a plănui o operațiune care a primit numele de cod Stupul de Aur. O dată pe săptămână, Rida mergea la o

¹¹²⁰ Interviu cu Ronen Cohen, 5 iulie 2015.

întâlnire a comandamentului Hezbollah în Beirut și se întorcea noaptea târziu, iar apoi conducea până la el la birou a doua zi dimineață la 8.30. Planul original spunea că era nevoie de un agent care să stea să se uite la acea oră și să se asigure dacă Rida se urca în mașină și dacă mai era cineva cu el. Odată ce se confirma acest lucru, o dronă îl va urmări până ieșea din sat, apoi va marca mașina cu un laser, astfel încât un elicopter să lanseze racheta.

Operațiunea Stupul de Aur, monitorizată din sala de război a Comandamentului de Nord, a fost aproape anulată. Pe 30 martie 1995, agentul postat lângă casa lui Rida a fost surprins să vadă gol locul de parcare al lui Rida. Nu putea rămâne multă vreme acolo fără a trezi suspiciuni și a trebuit să plece. Dar drona a rămas pe cer deasupra, transmițând imagini de la distanță până când observatorii au văzut mașina lui Rida întorcându-se acasă. Cineva a ieșit din ea și a intrat în casă, dar Levin, Cohen și subordonații lor din buncărul de comandă nu i-au putut vedea fața. Nu au putut nici identifica persoana care a plecat din casă o oră mai târziu, a pornit mașina și a ieșit din sat, trecând râul Litani și deplasându-se spre sud spre Nabatieh. Dilema era: cine conduce acum mașina? Era Rida sau unul dintre copiii lui? Ar trebui să dea ordinul să tragă racheta? Levin a riscat. I-a spus pilotului de pe Apache

să tragă.

Circa trei ore mai târziu, rețelele radio ale Hezbollah au explodat cu transmisii despre asasinat¹¹²¹. Rida, și doar Rida, fusese în mașină. În poveștile radio, israelienii auzeau că oamenii lui Mughniyeh erau năuciți și cu încrederea la pământ. Unul de-ai lor fusese asasinat de la distanță, marcat de un robot zburător silențios și nevăzut. Era doar a doua oară când era folosită o dronă pentru a omorî un om.

Nasrallah a jurat răzbunare, iar Hezbollah a răspuns din nou cu un baraj de rachete în nordul Israelului. Un adolescent de șaptesprezece ani care făcea jogging pe plajă nu a auzit alarmele și a fost omorât de o lovitură directă. Totuși, cei din Hezbollah, exact așa cum prevăzuseră Levin și Cohen, au considerat incidentul drept o chestiune locală și nu au încercat să răzbune asasinarea lui Rida dincolo de Orientul Mijlociu.

Operațiunea Stupul de Aur a devenit modelul pentru viitoare atacuri¹¹²² asupra altor ofițeri de nivel mediu.

¹¹²¹ Interviu cu Ronen Cohen, 1 septembrie 2016.

¹¹²² IDF avea nevoie să dezvolte noi dispozitive și abilități pentru aceste asasinat. Bombele, de exemplu, erau problematice. Bateriile dispozitivelor de inițiere trebuiau să acopere, uneori, lunga perioadă dintre plantare și detonare, era nevoie de comunicații fără fir pe lungi distanțe pentru detonare, iar dispozitivele trebuiau să fie mici și camuflate. Cercetătorii în domeniul armamentului ai IDF au aruncat în aer câteva zeci de Mercedes-uri vechi, cele mai populare mașini din Liban, cu manechine puse înăuntru, încercând să-și dea

Dar acest model nu a fost singurul folosit. În altele, Egoz sau altă unitate se deplasa noaptea și plasa o bombă în mașina țintei sau de-a lungul rutei posibile, care era apoi detonată de la distanță ori de un avion, ori de un observator de la sol.

Între timp, Levin și Cohen restructurau rețelele de comandă și control ale asasinatelor planificate – care hotărau țintele și dădeau un *rashai* (permisiune de atac) final. Aceasta era o chestiune critică. Până în momentul respectiv, toate Paginile Roșii pentru „tratament negativ” trebuiau raportate la VARASH, comitetul șefilor agențiilor de informații, condus de directorul Mossad. Apoi trebuiau aprobate la cel mai înalt nivel civil, semnat de către prim-ministru însuși, care consulta adesea și alți miniștri înainte de lua o hotărâre.

Din cauza unui mare risc de probleme diplomatice în cazul unui eșec, fiecare Pagină Roșie necesita analiză și o grămadă de timp, și adesea se încheia cu o respingere. Levin și Cohen, totuși, au evitat acel proces printr-o folosire deșteaptă a semanticii. În Liban, un asasinat planificat nu mai era un asasinat – era o

seama cât de mult material de vreun fel, plasat într-un anumit loc, era cel mai eficient. Într-un experiment important, au fost folosiți porci anesteziați, fiindcă pielea și țesuturile lor sunt asemănătoare cu cele umane. Bombele care i-au ucis au fost numite „oink-oink/groh-groh”. Interviu cu „Leo”, februarie 2016, și „Plăcinta”, noiembrie 2011.

„intercepție”. Acelea, se pare, nu necesitau atâta verificare meticuloasă, cu toate că, bineînțeles, autorizarea șefului de stat major încă era necesară.

Pe atunci, această „ocolire” a sistemului nu era considerată problematică ¹¹²³. Rabin, care era prim-ministru și ministru al apărării, avea încredere în șeful de stat major Lipkin-Shahak și se mulțumea să fie informat în timpul ședințelor săptămânale despre operațiuni și alte misiuni, din biroul ministrului apărării.

Totuși, „se crease un precedent¹¹²⁴ – spunea un fost ofițer al Comandamentului de Nord – prin care o operațiune de asasinare era numită altfel, astfel încât să cadă sub un protocol diferit de luare a deciziilor, pentru a permite unui eșalon inferior să o aprobe”. Cu alte cuvinte, uciderea unui om nu mai avea nevoie de aprobarea prim-ministrului.

Nu era vreun dubiu că noile proceduri erau totuși eficiente. După ani de frustrare în Zona de Securitate, IDF construise un sistem complet de asasinate planificate, strângând rapid informații și transformându-le în operațiuni. În doi ani și jumătate, unități IDF făcuseră douăzeci și șapte de operațiuni de

¹¹²³ Interviu cu Sheves, 25 august 2010.

¹¹²⁴ Interviu cu „Leo”, februarie 2016.

asasinate planificate, majoritatea contra membrilor Hezbollah, dintre care douăzeci și una reușiseră.

În timp ce Levin și Cohen rescriau protocoalele pentru asasinate în Zona de Securitate, agențiile de informații ale Israelului pricepeau cum să pună în practică cele două Pagini Roșii pe care Rabin le semnase la începutul anului 1995.

În seara de după atacul terorist de la Beit Lid, când doi atentatori sinucigași cu bombă omorâseră douăzeci și unu de soldați și un civil care așteptau la o stație de autobuz, serviciile israeliene știau deja cine era responsabil și cine urma, deci, să fie asasinat: Fathi Shaqaqi, liderul Jihadului Islamic Palestinian. Organizația lui, dintr-un nucleu de studenți palestinieni la medicină, în anii 70, în Egipt și care erau activi din punct de vedere politic la Universitatea Zagazig, ajunsese o pepinieră de fanatism islamic. După o scurtă carieră ca pediatru în Fâșia Gaza, Shaqaqi a creat o mică organizație secretă, un competitor, în unele privințe, al Hamas-ului șeicului Yassin. Shaqaqi diferea ideologic de Hamas, în credința lui că Jihadul trebuie să aibă întâietate față de reforma socială, în timp ce Hamas era devotată ambelor în mod egal. Grupul care s-a adunat în jurul lui Shaqaqi avea doar un scop: teroare anti-israeliană.

Shaqaqi a intrat și a ieșit din închisorile israeliene timp de trei ani, până când, în cele din urmă, a fost expulzat din Gaza în Liban în 1988. Gărzile Revoluționare Iraniene l-au luat sub aripa lor și au obținut permisiunea ca Damasc să devină baza lui, dându-i bani și arme. În scurtă vreme, organizația sa acționa sub patronajul iranienilor, iar PIJ lansa în curând o serie de atacuri teroriste. Cel mai urât dintre acestea a fost un asalt cu arme de foc foarte bine organizat asupra unui autobuz care plimba turiști străini în Egipt, la circa cincizeci de kilometri est de Cairo, în februarie 1990. Nouă pasageri israelieni și doi egipteni au fost uciși și nouăsprezece, răniți. Ca urmare a succesului Hamas cu terorismul sinucigaș, iranienii i-au dat lui Shaqaqi undă verde să înceapă să facă și astfel de atacuri. Atacul de la Beit Lid al PIJ a reprezentat punctul culminant al acestei campanii¹¹²⁵.

La patru zile după atacurile sinucigașe, Shaqaqi a acordat un interviu corespondentei Lara Marlowe¹¹²⁶, de la revista *Time*, în biroul lui din Damasc. Shaqaqi nu a recunoscut că fusese direct implicat în atac, dar a detaliat cum fusese planificat, zâmbind și chicotind de-a lungul interviului, mulțumit în mod evident că

¹¹²⁵ Kurtz, *Terorismul islamic și Israelul* 139-48.

¹¹²⁶ Lara Marlowe, „Interview with a Fanatic”, *Time*, 6 februarie 1995.

douăzeci și doi de israelieni erau morți.

Până atunci, semnătura lui Rabin pe mandatul de ucidere al lui Shaqaqi¹¹²⁷ avea o vechime deja de trei zile. Dar acest ordin era unul extrem de neobișnuit. De fapt, era prima Pagină Roșie pe care o semnase Rabin de când era prim-ministru.

În acea vreme, pactul cu PLO și crearea de către Arafat a Autorității Palestiniene îi făcuseră pe mulți israelieni să concluzioneze că războiul cu palestinienii – atentatele cu bombă, atacurile teroriste, asasinările și răpirile din toată lumea – se încheiase. Mossad-ul îi considera pe atentatorii sinucigași drept o problemă internă, în jurisdicția Shin Bet, și erau unii care chiar propuneau ca divizia antiteroristă a Mossad să fie înjumătățită.

Mai mult decât atât, Farhi Shaqaqi era un lider palestinian cu mulți admiratori în teritoriile ocupate. Decizia de a-l elimina, în ciuda riscurilor adiacente ale răspunsurilor belicoase din partea palestinienilor, era semnificativă pentru recunoașterea dureroasă a lui Rabin că războiul cu palestinienii era departe de a fi terminat.

Într-adevăr, atacul terorist de la Beit Lid a dus la o schimbare în modul în care premierul Rabin concepea

¹¹²⁷ Interviu cu „Pilotul” mai 2006.

securitatea Israelului. După atentat, Rabin a început să definească altfel teroarea: de la „întepături de albină” la „amenințare strategică”. Până atunci, expresia „amenințare strategică” fusese rezervată pentru mișcări militare inamice la scară largă care amenințau mari părți din populația israeliană și teritoriul său, ori care puteau duce la distrugerea statului, la fel ca surpriza livrată de armatele arabe în octombrie 1973, ori posibilitatea ca Saddam Hussein să obțină arme nucleare.

„Motivul pentru care Rabin a schimbat definiția – cu care sunt cu totul de acord, spunea Carmi Gillon, comandant adjunct al Shin Bet pe atunci, a ieșit din faptul că teroarea reușise să determine un guvern suveran să-și schimbe deciziile ¹¹²⁸ sau să întârzie implementarea lor, din cauza efectului atacurilor teroriste în spațiul public israelian.”

În ciuda acestei schimbări în abordarea și în perceperea amenințării, executarea Paginii Roșii pentru Shaqaqi ¹¹²⁹ era totuși o operațiune migăloasă și a necesitat luni de supraveghere. Agenții Mossad au reușit să se conecteze la liniile telefonice din casa și biroul lui Shaqaqi, dar uciderea lui în Damasc nu era

¹¹²⁸ Interviu cu Gillon, 27 ianuarie 2016. Carmi Gillon, *Shin-Bet între schisme*, 201 (în ebraică).

¹¹²⁹ Interviu cu Sagie, 6 martie 2012.

ideală. Era periculos din punct de vedere fizic să acționezi în Siria, și era de asemenea riscant din punct de vedere politic: Uri Sagie, șeful AMAN de atunci, i-a spus lui Rabin că o astfel de operațiune va afecta negocierile de pace, aflate atunci în desfășurare, între Israel și Siria, sub egida americană.

Dar uciderea lui Shaqaqi în afara Siriei nu ar fi nici ea o chestiune simplă. Shaqaqi știa că era în pericol și, când călătorea, o făcea doar în alte state arabe sau Iran – locuri la fel de dificil de penetrat de către asasinii israelieni. Timp de aproape șase luni, Cezareea a încercat să localizeze un moment și un loc unde ar fi posibil să orchestreze un atac. Apoi, pe 9 aprilie, presiunea asupra Mossad a crescut: o mașină-capcană condusă de un terorist sinucigaș din PIJ¹¹³⁰ a explodat lângă un autobuz israelian în Fâșia Gaza, omorând șapte soldați și pe Alisa Michelle Flatow, o studentă de douăzeci de ani din West Orange, New Jersey. Mai mult de treizeci de oameni au fost răniți. La scurtă vreme după aceea, altă mașină-capcană a rănit doisprezece oameni.

— Găsiți o soluție, i-a spus Rabin directorului Shabtai

¹¹³⁰ În 1998, un judecător federal a obligat guvernul iranian să plătească 247, 5 milioane de dolari familiei lui Flatow și, în iunie 2014, BNP Paribas a fost forțată să plătească o uriașă compensație familiei, pentru procesarea unor tranzacții financiare iraniene interzise.

Shavit. Trebuie să-l omorâm pe omul acesta.

O lună mai târziu, Mossad-ul a venit cu o propunere, cu toate că și aceasta a declanșat opoziție imediată. Asemenea operațiunii Izvorul Tinereții, din 1973, și acțiunea contra lui Abu Jihad în Tunis, din 1988, cerea ca IDF să sprijine Mossad, deoarece agenția nu putea s-o execute singură. Șeful de stat major Lipkin-Shahak, ale cărui relații cu Shavit erau deja șubrede, nu a avut vreo obiecție, în principiu, față de uciderea lui Shaqaqi, dar credea că Mossad-ul ar trebui să fie în stare s-o facă singur, și că nu era nevoie să implice personal IDF într-o operațiune la mare distanță de granițele Israelului. O dispută zgomotoasă între cei doi a izbucnit în prezența lui Rabin, până când acesta i-a redus la tăcere și a decis în favoarea lui Shavit.¹¹³¹

Supravegherea arătase că Shaqaqi era în contact regulat cu Muammar Gaddafi¹¹³² – care-i dăduse jihadistului un pașaport libian cu numele Ibrahim Shawish – și că-l vizita frecvent pe dictatorul libian, singur sau cu alți teroriști de top. Pe atunci, Libia era supusă unor sancțiuni internaționale riguroase, din cauza implicării sale în terorism, și majoritatea companiilor aeriene nu zburau acolo. Așa că Shaqaqi

¹¹³¹ Interviu cu Lipkin-Shahak, 3 aprilie 2012.

¹¹³² Interviu cu „Diamant”, august 2011.

zbura de la Beirut sau Damasc în Malta și apoi la Tunis, unde închiria o mașină de lux, de obicei un BMW sau un Jaguar, și conducea singur, aproape 800 de kilometri, până la Tripoli.

O bombă de-a lungul autostrăzii pustii părea ideală și, în iunie, o unitate de trupe de comando din Flotila 13 va ajunge pe o plajă din Tunisia și va merge apoi spre autostradă, scufundând în nisipul moale peste 200 de kilograme de explozibili. Vor fi puși în paleți speciali din tungsten, puternici dar flexibili, care puteau fi cărați de patru soldați solizi peste dune, spre autostrada Tunis-Tripoli. Planul spunea ca soldații să sape o groapă lângă drum, pe care traficul era minim, și să îngroape în ea uriașa bombă.

Între timp, agenți Cezareea îl vor urmări pe Shaqaqi în timp ce acesta își închiria o mașină în Tunis, de care vor atașa un dispozitiv electronic care transmitea un semnal extrem de puternic. Acest dispozitiv va activa dispozitivul de detonare al bombei când trecea mașina, făcând-o bucăți, cu tot cu șoferul dinăuntru.

„Aproape nimeni nu folosește acest drum¹¹³³, a spus unul dintre analiștii Cezareea la finalul ședinței de informare, deci există o mare, foarte mare probabilitate că ținta va pleca în lumea de dincolo când este singur,

¹¹³³ Interviu cu „Pilotul”, mai 2016.

și va dura multă vreme până își dă cineva seama ce s-a întâmplat, și încă mai multe ore până vreo echipă de căutări sau criminaliști ajung la locul faptei.”

Pe 4 iunie 1995, a venit semnalul: Shaqaqi își făcuse o rezervare la un zbor către Malta peste o săptămână. Operațiunea de asasinare a început¹¹³⁴. Două nave militare israeliene au plecat din Haifa, încărcate cu echipament și trupe de comando naval, sub conducerea lui Yoav Galant, comandantul Flotilei 13. Au fost necesare două zile și jumătate să străbată cei aproape două mii de kilometri, înainte să ancoreze la o distanță sigură de țărm, în punctul unde granița dintre Tunisia și Libia întâlnește Mediterana. Ami Ayalon, acum comandant al flotei, monitoriza operațiunea de la distanță.

Trecuseră șapte ani de când Galant condusesese detașamentul de comando naval care debarcase o unitate Sayeret Matkal pe o plajă tunisiană, pentru a-l omorî pe Abu Jihad. Acum IDF era echipată cu tehnologie mult mai avansată. Pe un ecran gigant din Groapă, Ayalon vedea în timp real indicatori preciși ai dispunerii tuturor forțelor implicate.

În bărci din cauciuc foarte rezistent, trupele de comando au ajuns la țărm la aproximativ zece kilometri

¹¹³⁴ Interviu cu Galant, 19 august 2011, și Ayalon, 22 iunie 2011.

la vest de orașul maritim libian Sabratha. „Să ne mișcăm peste dunele acelea a fost foarte greu, spunea unul dintre soldați, fiecare dintre noi ținându-ne de capătul unui baston și încercând să nu ne scufundăm în nisip și transpirând de moarte. Încă îmi amintesc acel nisip galben și perfect curat. Mă gândeam că într-o altă situație aș fi fost fericit să mă întind pe el, lângă mare și să mă bronz. Dar nu în ziua aceea. Începea deja să se lumineze și trebuia să terminăm repede cu îngropatul. Am avansat până când brusc am auzit în căști *Opriți avansul acum!*¹¹³⁵ din partea trupei din avangardă. Foarte repede ne-am dat seama de ce.”

S-a dovedit că, în ciuda faptului că informațiile israelienilor despre Shaqaqi erau precise, nu prevăzuseră un raliu între Maroc și Egipt, care avea loc exact atunci. Unii dintre șoferi au ajuns la acel drum în același timp cu trupele de comando și au hotărât să facă o pauză. Au deschis băuturi și vorbeau tare în engleză, germană și franceză, râzând și înjurând nisipul care le intra în motoare. Galant s-a consultat cu Ayalon. Pericolul de a fi descoperiți de șoferi creștea dintr-o clipă în alta. („Unul dintre ei s-ar putea să meargă pe margine să se pișe sau mai rău, și o va face direct în capul nostru”, a transmis Galant prin radio.) De

¹¹³⁵ Interviu cu „Fred”, septembrie 2015.

asemenea, nu era clar cât timp vor sta în acel loc sau dacă mai multe mașini vor trece pe drum mai târziu. Aceasta însemna că, și dacă bomba ar fi fost plasată și exploda când trecea mașina lui Shaqaqi în acea seară, ar putea fi răniți „nevinovați non-arabi”. Ayalon a ordonat trupelor de comando să se retragă¹¹³⁶. Riscul de a omorî un civil sau mai mulți era prea mare și operațiunea a fost anulată.

Au mai trecut încă patru luni frustrante. În sfârșit, la jumătatea lui octombrie, Mossad a prins o ocazie care le permitea să dea ei singuri lovitura, fără operațiuni complicate în cooperare cu IDF.

Telefonul, care încă era ascultat, a sunat în biroul lui Shaqaqi în Damasc. Pe fir era un aghiotant al lui Gaddafi, care-l invita la o conferință în Libia, unde urmau să participe câțiva șefi ai unor organizații arabe de gherilă. Shaqaqi a refuzat invitația. Dar Mossad-ul a aflat că Said Mussa al-Muragha (Abu Mussa) – comandant al unei facțiuni palestiniene extremiste care se revoltase contra lui Arafat, ieșise din PLO și era situat acum în Damasc, acționând sub protecție siriană – va fi acolo. Abu Mussa era și el un rival al lui Shaqaqi.

„Dacă Abu Mussa merge, clientul nostru nu va putea

¹¹³⁶ Interviu cu Ayalon, 14 martie 2016.

sta deoparte¹¹³⁷, a spus Mishka Ben-David, ofițerul de informații al Cezareea, într-o ședință la care se întruniseră pentru a discuta subiectul, în sediul Mossad. Spuneți-le băieților să se pregătească”.

Nu era clar ce va decide Shaqaqi în final. Dar Mossad-ul s-a gândit că, dacă ar fi mers, ar fi putut fi vulnerabil în timpul haltei din Malta, sau mai departe, de-a lungul rutei sale pe uscat spre Libia. Cu câteva luni înainte, „Jerry” (numele lui încă este secret) fusese numit comandant al unității care se ocupa de asasinat. Nu neapărat agreat de colegii lui din Mossad, Jerry era un bărbat scump la vorbă, care își efectuase stagiul militar într-o unitate specială de scafandri ai marinei. Făcuse deja parte din echipele care-i eliminaseră pe Gerald Bull și pe Ataf Bseiso, și credea că noua lui poziție îl va urca în rândurile Mossad-ului spre ceea ce voia el cu adevărat: să fie șeful Cezareea. „Vreau să stau în scaunul lui Mike Harari”, îi spusese unui prieten. Uciderea lui Shaqaqi, în acest caz, era și o chestiune de interes național, și una de ambiție personală.

Pe 22 octombrie, Jerry și echipa lui au mers în Malta și au așteptat la aeroport, examinând pasagerii care soseau. După ce aterizaseră câteva avioane, Jerry a

¹¹³⁷ Interviu cu Moshe Ben-David, 23 ianuarie 2013.

transmis prin radio colegilor lui și Mossad-ului din Tel Aviv. „Este cineva care stă aici deoparte, a spus. Am de gând să îl verific.” Tensiunea a urcat. Un minut mai târziu, a spus: „Cred că l-am identificat. Poartă o perucă, dar există o mare probabilitate ca el să fie omul nostru”.

Shaqaqi nu a părăsit deloc aeroportul, ci s-a urcat în următorul zbor spre Tunis. Mossad-ul știa însă că își petrecea în mod normal o zi sau două la hotelul Diplomat, în stațiunea malteză Sliema, ori în drum spre Libia, ori la întoarcere. Deci șansele erau bune ca, dacă așteptau câteva zile, Shaqaqi să ajungă vulnerabil.

Shaqaqi a aterizat din nou în Malta în dimineața zilei de 26 octombrie, după ce fusese la conferință. A fost zărit la aeroport de un agent al Baionetei și, la ora 10.00, doi agenți așteptau pe poziții în holul hotelului Diplomat. Shaqaqi a ajuns cu un taxi și s-a cazat pentru o noapte. Și-a dus singur bagajele în cameră, nepermițându-i unui hamal s-o facă. Unul dintre israelieni l-a urmărit¹¹³⁸ și l-a văzut intrând în camera 616.

Malta, liniștită și plină de turiști, era considerată o „țară de bază” unde nu era extrem de periculos să acționezi, de aceea a fost lăsat la latitudinea lui Jerry să

¹¹³⁸ Interviu cu „Lego”, mai 2000.

hotărăscă modul în care urma a se face asasinatul. Jerry și-a convocat echipa la colțul străzii din afara hotelului și i-a pus în temă.

La ora 11.30, Shaqaqi a plecat de la hotel, a luat-o spre stânga și s-a plimbat pe stradă, bucurându-se de vremea plăcută. A intrat într-un magazin Marks & Spencer și un agent l-a ținut sub observație, văzându-l cum și-a cumpărat o cămașă de acolo și apoi încă trei, la un alt magazin. Jerry stătea pe cealaltă parte a străzii. Când l-a văzut pe Shaqaqi ieșind, a șoptit trei cuvinte în microfonul radioului din mână: „Chiflă cu miere”. Codul pentru acțiune.

Shaqaqi nu observase ceva neobișnuit și și-a continuat plimbarea. Nu a dat atenție motocicletei Yamaha, care a început să se apropie de el pe la 13.15, până când a tras în dreptul lui foarte încet. Apoi, când Shaqaqi era singur pe trotuar, pasagerul din spate a scos un pistol cu amortizor. L-a împușcat pe Shaqaqi de două ori în lateralul capului și, după ce a căzut, încă o dată în ceafa. Pistolul era echipat cu o punguță care aduna cartușele, lăsându-le investigatorilor poliției din Malta foarte puține probe cu care să lucreze.

Motocicleta a dispărut în viteză și două mașini închiriate au preluat restul echipei. S-au adunat pe o plajă din apropiere, unde o șalupă rapidă manevrată de trei soldați de comando, îmbrăcați în haine civile și

arătând ca trei turiști care nu ieșeau în evidență, i-a luat și i-a dus repede la o navă militară israeliană care aștepta departe în larg. A doua zi, poliția malteză a găsit motocicletă pe plajă¹¹³⁹.

Ca urmare a schimbării în abordarea amenințării teroriste după atacul de la Beit Lid, Rabin a mai ordonat o culegere de informații despre liderii Hamas, axându-se în primul rând, ca fiind cel mai important, pe Yahya Ayyash, „Inginerul”, care fusese instruit în exil și importase atentatele sinucigașe în Israel, în primăvara anului 1993. În 1994 și 1995, Ayyash a fost responsabil de nouă atacuri sinucigașe, în care cincizeci și șase de oameni au fost uciși și 387, răniți. Opinia publică israeliană fierbea la vederea sângelui vărsat și a cadavrelor carbonizate din autobuze. Rabin știa că trebuie să facă ceva, așa că a semnat o Pagină Roșie contra lui Ayyash.

Și acest lucru era foarte neobișnuit. Ayyash comanda teroriști din Cisiordania și Gaza, teritorii aflate sub controlul Autorității Palestiniene (PA). Era jurisdicția PA și ea trebuia să îi aresteze pe el și pe oamenii lui. Israelul și PA negociau următoarele etape ale Acordurilor de la Oslo în acea perioadă, iar o acțiune în

¹¹³⁹ Interviu cu „Pilotul^{1*}”, mai 2016. Bergman, *Secret War with Iran*, 213-16.

interiorul teritoriilor lor ar fi fost considerată o încălcare a acordului de pace și putea să se transforme într-o criză politică.

Rabin ceruse în mod repetat ca președintele PA să acționeze ferm și decisiv pentru a opri atentatele sinucigașe. Unul dintre ofițerii de informații, aflat lângă Rabin în timpul unei conversații telefonice cu Arafat, își amintește cum acesta l-a criticat foarte dur pe Arafat. Când a pus receptorul jos, Rabin „era roșu la față”¹¹⁴⁰, plângându-se că Arafat și oamenii lui nu făceau absolut nimic pentru a struni Hamas și PIJ.

În ce-l privește, Arafat a negat că în spatele acestor atacuri s-ar afla palestinieni. Cunoscut teoretician al conspirațiilor, Arafat avea explicația lui proprie, complet nefondată. „O organizație secretă pe nume OAS¹¹⁴¹, spunea el, care funcționează în interiorul Shin Bet și în cooperare cu Hamas și Jihadul Islamic, al cărei scop este să oprească procesul de pace, se află în spatele acestui atac și al multor altora.”

Până la începutul anului 1995, israelienii și-au dat seama că orice speranțe și le făcuseră în legătură cu faptul că Autoritatea Palestiniană va opri atacurile teroriste erau, în cel mai bun caz, foarte nerealiste.

¹¹⁴⁰ Interviu cu Gillon, 27 ianuarie 2016.

¹¹⁴¹ Interviu cu Yasser Arafat, aprilie 1995.

„De-a lungul tuturor contactelor, discuțiilor, cererilor și doleanțelor înmânate palestinienilor, am decis în cele din urmă că ne vom baza în exclusivitate pe noi înșine și vom face orice efort pentru a combate teroarea”, spunea Gillon.

Printr-o coincidență, în același timp în care cei doi atentatori sinucigași atacau la Beit Lid, pe 22 ianuarie, șeful Shin Bet Yaakov Peri l-a convocat pe Yisrael Hasson și i-a cerut să devină șef al comandamentului central al agenției care acoperea întreaga Cisiordanie.

Hasson, unul dintre cei mai experimentați agenți Shin Bet, a spus că va accepta doar dacă agenția își va schimba radical modul în care se ocupă de Yahya Ayyash.

— În cazul în care credeți, i-a spus Hasson lui Peri, că este o problemă locală pentru ofițerul responsabil de cazul Rafat [satul natal al lui Ayyash], faceți o mare greșeală. Acest individ deraiază procesul politic. Singura cale de a ajunge la el este ca întreaga agenție și fiecare dintre membrii ei să se trezească dimineața și să se întrebe „Ce pot face eu astăzi să-l prindem pe Yahya Ayyash?”

Peri l-a întrebat ce voia.

— Vreau răspundere totală, peste toți ceilalți factori din agenție, pentru a mă ocupa de el, a spus Hasson.

Peri, el însuși un coordonator iscusit de agenți, care

știa cum să-i facă pe oameni să se simtă bine, a răspuns cu un zâmbet:

— Te numesc din acest moment șef în agenție pentru chestiuni referitoare la Yahya Ayyash.

— Atunci vreau o promisiune că nu poți trece peste mine și că orice decizie a mea asupra subiectului este finală, a spus Hasson.

Peri era încrezător că va reuși să-l convingă pe Rabin să semneze o Pagină Roșie contra lui Ayyash, dar era și destul de complicat să se detașeze de capcanele instituției, așa că a replicat doar:

— Yisrael, întreaga agenție te susține. Du-te și adu-ne capul lui Ayyash¹¹⁴².

Hasson a preluat postul și a trecut în revistă toate informațiile pe care le aveau despre Ayyash. Erau foarte puține. A reieșit că, timp de mai mult de un an, nicio sursă de încredere a Shin Bet nu fusese în contact cu Ayyash sau cu vreunul dintre tovarășii săi apropiați, și că nu existau indicii clare despre unde s-ar putea găsi, în afară de un raport care spunea că Hamas reușise să-l ajute să fugă în Polonia, de teamă că Shin Bet va pune mâna pe el. Hasson se îndoia de veridicitatea acestui raport. „Cum poate fi în Polonia, când noi îi găsim amprente în toate atentatele

¹¹⁴² Interviu cu Hasson, 17 noiembrie 2010.

sinucigașe de aici?” a întrebat la o ședință la începutul lunii februarie. Atunci a anunțat că va schimba întregul mod de abordare a subiectului.

Până în acel moment, inamicii principali ai Shin Bet fuseseră diversele organizații membre ale PLO. Acestea funcționau în general în celule mici, din anumite locuri, de obicei unde locuiau. Prin urmare, operațiunile Shin Bet fuseseră construite în jurul unor zone geografice – sate, orașe, districte, regiuni – în care agenții de informații și coordonatorii lor strângeau material despre orice se întâmpla.

Fiecare unitate acționa aproape complet independent, coordonarea dintre ele era limitată și implementată doar la nivel de comandă. Agenții care lucrau la același caz nu se întâlneau vreodată într-o manieră organizată, pentru a schimba informații și a discuta diverse acțiuni care trebuiau luate.

Dar Hamas funcționa în cu totul alt mod. Activiștii nu efectuau sarcinile primite chiar acolo unde locuiau, ci în altă parte. La fiecare misiune, erau într-un alt loc, în timp ce rămâneau în continuare sub aceeași comandă la nivel național. Astfel, cunoștințele specializate ale unui agent Shin Bet despre ce se întâmpla în zona lui geografică nu produceau rezultate importante.

Hasson îl aborda diferit pe Ayyash¹¹⁴³, care a primit numele de cod Cristal. Toate informațiile despre Cristal, a anunțat el, trebuiau concentrate la biroul lui, sub comanda lui. Operațiunea Cristal s-a transformat dintr-o chestiune locală, gestionată separat de un număr de agenți din Shin Bet – fiecare sub un alt comandant, cu propriul său set de priorități –, într-o chestiune națională, cu Hasson luând toate deciziile. Aceasta era un fel de revoluție organizațională la nivel mic: Hasson putea emite acum un ordin peste capul comandanților locali și aceasta a stârnit nu puține resentimente.

Hasson a ordonat diferitelor unități Shin Bet să încerce să recruteze un număr de palestinieni care ar putea să ajute. A mai ordonat agenților să reinterogheze zeci de activiști Hamas din închisorile israeliene. Ca urmare a acelor operațiuni, încă treizeci și cinci de activiști Hamas au fost arestați și interogați. Erau puși împreună în celule noaptea, în aranjamente diferite, și conversațiile lor erau înregistrate. În plus, prizonierii palestinieni recrutați pentru a acționa ca agenți Shin Bet – Muppets (Prostălăi), cum erau numiți – erau puși în celulele lor pentru a-i face să vorbească.

Au aflat repede că Ayyash era deosebit de deștept.

¹¹⁴³ Interviu cu Hasson, 17 noiembrie 2010.

Cu mult înainte să se afle de către toată lumea că instituțiile polițienești și agențiile de informații puteau să adune în secret o mare cantitate de informații din telefoanele private, Ayyash se străduia să nu folosească aceleași telefoane mobile sau fixe în mod regulat, și să-și schimbe constant locurile unde dormea. Cel mai important, se părea că nu are niciodată încredere în cineva¹¹⁴⁴.

În cele din urmă însă, eforturile de a-l localiza pe Cristal au dat roade¹¹⁴⁵. S-a dovedit că nu era în Polonia, și nici nu fusese vreodată. Era în nordul Cisiordaniei, acționând în apropiere de Qalqilya, într-o zonă aflată sub controlul parțial al israelienilor, parțial al PA – chiar sub nasul Shin Bet. „Este imposibil să dai vina doar pe PA pentru faptul că nu a fost capturat, spunea Carmi Gillon, care preluase postul de la Peri ca șef al Shin Bet. A fost eșecul nostru și trebuie să o recunoaștem”.

În aprilie, la patru luni după ce a fost semnată Pagina Roșie, Shin Bet a primit o informație cum că Ayyash urma să participe la o întâlnire Hamas în Hebron. Hasson credea că era prea riscant să acționeze atunci și că trebuiau să îmbunătățească penetrarea informativă a

¹¹⁴⁴ Interviu cu Itzhak Ilan, 26 ianuarie 2016.

¹¹⁴⁵ Interviu cu Gillon, 27 ianuarie 2016.

Hamas, dar presiunea din partea prim-ministrului Rabin de a-l lovi pe Ayyash era prea mare ca să-i reziste.

Deghizați în arabi, agenții din echipa Păsărilor îl așteptau în apropiere de locul de întâlnire, în mijlocul unei zone foarte ostile și aglomerate. „Spre norocul lui și al nostru, nu a apărut, spune Hasson. Mă îndoiesc că am fi fost în stare să-i scoatem de acolo pe toți oamenii noștri în viață. A fost o misiune extrem de nebunească și de riscantă, dar din cauza pericolului pe care-l reprezenta acest individ teribil, hotărâserăm să o facem oricum”.¹¹⁴⁶

Ayyash nu a mai apărut nici în alte locuri unde era convenabil din punct de vedere strategic. În mai, s-a aflat că reușise să se strecoare până în Gaza¹¹⁴⁷, identificând și exploatând găuri din sistemul israelian de securitate din jurul Fâșiei. „Și acesta a fost un eșec al nostru”¹¹⁴⁸, spune Gillon.

Luni întregi, agenții Shin Bet au încercat să dea de el în Fâșia Gaza, unde știau că acționează, dar unde autoritățile israeliene nu erau autorizate să facă arestări. Au căutat tipare în comportamentul lui, rutine, breșe în securitatea din teren – orice slăbiciune

¹¹⁴⁶ Interviu cu Hasson, 17 noiembrie 2010.

¹¹⁴⁷ Interviu cu Ilan, 5 noiembrie 2014.

¹¹⁴⁸ Interviu cu Gillon, 27 ianuarie 2016.

care putea fi exploatată.

În cele din urmă, la sfârșitul lunii august, Shin Bet a aflat că uneori, foarte rar, Ayyash dădea niște telefoane din casa unui suporter și prieten al lui din copilărie, Osama Hamad, care locuia în orașul Beit Lahia, în nordul Fâșiei Gaza. Folosind telefonul lui Hamad, vorbea în Iran și Liban, și cu unii dintre subordonații lui din Hamas. De asemenea, de fiecare dată când îl vizita pe Hamad, avea o lungă discuție telefonică cu tatăl lui din Cisiordania. Acestea erau informații valoroase.

Însă Hasson credea că lovitura contra lui Ayyash ar trebui să fie parte a unei operațiuni mai mari și mai cuprinzătoare, în care Shin Bet să reușească să penetreze și mai mult Hamas-ul și să obțină controlul rutelor de contrabandă înspre și dinspre Fâșia Gaza. „Dar indivizii ne-au înșelat, spunea Hasson, criticându-l pe Avi Dichter, șeful regiunii de sud (și omul care va triumfa asupra lui peste cinci ani, în cursa pentru postul de director.). Voiau mai mult decât orice să rezolve ei această chestiune. Au spus *Înainte de toate, haideți să-l eliminăm pe el, apoi vedem ce se întâmplă*.¹¹⁴⁹ Păcat.”

Lui Dichter i-a fost prezentat un plan de a-l asasina

¹¹⁴⁹ Interviu cu Hasson, 17 noiembrie 2010.

pe Ayyash. Acesta își dădea tot timpul telefoanele dintr-o cameră de lângă sufrageria familiei Hamad. Când nu era nimeni acasă, membrii Păsărilor urmau să intre în casă pentru a instala un dispozitiv exploziv, laolaltă cu o cameră care să transmită imaginii. Când Ayyash se va așeza acolo și vocea i se va auzi pe telefonul ascultat, dispozitivul va fi detonat.

„Dar aici este dilema¹¹⁵⁰ unei țări care vrea să scape de terorism într-un mod chirurgical și să rămână în același timp fidelă principiilor morale, spunea Dichter. Era foarte ușor să ne asigurăm că Ayyash va fi aruncat în țările cerului. Știam însă că era într-o casă în care existau copii și nu aveam vreo cale prin care să ne asigurăm că nu vor fi răniți în explozie. Întreaga operațiune a trebuit să fie schimbată din această cauză.”

Shin Bet avea nevoie de o bombă mai mică, una măsurată în grame, destul de letală pentru a-l omorî pe Ayyash, dar nu atât de puternică pentru a risca viața altora. Una, probabil, pe care Ayyash să și-o țină la cap. Soluția a venit atunci când Shin Bet a găsit o legătură între Hamad și un colaborator israelian. Unchiul său era un constructor bogat pe nume Kamal Hamad, care le dăduse israelienilor informații în trecut.

¹¹⁵⁰ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

Coordonatorii lui Kamal de la Shin Bet i-au spus să găsească un pretext convingător să-i dea nepotului lui cadou un nou telefon mobil, un Motorola Alpha cu clapetă. Presupunerea era că va fi folosit în cele din urmă de Ayyash. „Am ascuns un mic transmițător în telefon, astfel încât să ascultăm convorbirile”, i-au spus lui Kamal, căruia i s-a dat o sumă frumoasă și un apartament nou în Israel după operațiune.

Agenții Shin Bet mințeau. În loc de transmițător, telefonul conținea o încărcătură explozivă de cincizeci de grame cu un detonator acționat de la distanță. Pe 28 octombrie, la două zile după asasinarea lui Shaqaqi, Ayyash a venit să-l viziteze pe Hamad, care i-a dat noul telefon mobil și a ieșit din cameră, lăsându-l pe comandant să-și dea telefoanele în liniște. Capacitățile tehnice ale Shin Bet erau pe atunci destul de slabe și a fost nevoie de un avion militar special care să prindă transmisiunile telefonului.

Avionul a trimis apelurile la sediul regiunii de sud a Shin Bet, unde era un ascultător experimentat, familiarizat cu vocea lui Ayyash. Când l-a identificat pe „Inginer”, a dat semnalul să fie detonat dispozitivul. Ascultătorul a început să-și dea jos căștile, pentru a nu se expune exploziei asurzitoare, dar conversația a continuat de parcă nu se întâmplase nimic. S-a dat din nou semnalul, dar Ayyash tot continua să vorbească.

„Apeși o dată, apeși de două ori, spunea Dichter, dar cafeaua rămâne în aparat.¹¹⁵¹”

Mica bombă nu funcționase, dar măcar nu fusese descoperită. Kamal i-a spus ulterior nepotului său că era o problemă cu abonamentul și avea nevoie de telefon vreo două zile. Laboratorul Shin Bet a reparat problema, telefonul i-a fost înapoiat lui Hamad și toți îl așteptau pe Ayyash să revină.

Joi, 2 noiembrie, un membru de rang superior al unității de protecție VIP a Shin Bet¹¹⁵², responsabilă de siguranța prim-ministrului, l-a sunat pe o linie criptată pe un coleg, Yitzhak Ilan, care era responsabil de strângerea de informații pentru regiunea de sud a agenției. „Poimâine seara, i-a spus apelantul lui Ilan, va fi un miting uriaș în Piața Regii Israelului din Tel Aviv, în sprijinul guvernului și al procesului de pace. Va vorbi Rabin. De la asasinatul asupra lui Fathi Shaqaqi, ai ceva informații dacă Jihadul Islamic intenționează să-și răzbune liderul, încercând să-l asasineze pe prim-ministru?”

Ilan a răspuns că nu erau informații punctuale, dar era multă agitație în zonă, ca urmare a asasinării lui

¹¹⁵¹ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

¹¹⁵² Interviu cu Ilan, 5 noiembrie 2014.

Shaqaqi și, cu toate că Israelul nu-și asumase răspunderea pentru aceasta, PIJ nu avea vreun dubiu asupra cui o făcuse. Principala preocupare a lui Ilan era că va fi o mașină-capcană la miting și a recomandat îndepărtarea mașinilor din toată zona din jurul pieței. După conversația lor, unitatea de pază VIP a hotărât să ia precauții suplimentare.

Mitingul pentru pace era organizat de grupurile de stânga¹¹⁵³, ca reacție la protestele nervoase pe care le făcuse dreapta, devenite spectacole de incitare furibundă contra lui Rabin.

Au incendiat fotografiile cu el, a fost reprezentat în uniformă SS și au fost plimbate sicrie cu numele lui scris pe ele. La unele dintre aceste proteste, demonstranții încercaseră și aproape reușiseră, să treacă prin cordonul de securitate și să-l atace. Șeful Shin Bet, Gillon, a avertizat că teroriști evrei ar putea încerca să rănească un lider guvernamental și chiar l-a rugat pe Rabin să se deplaseze cu o mașină blindată și să poarte o vestă antiglonț. Rabin, care nu lua în serios avertismentele lui Gillon, n-a băgat în seamă ultima idee, acceptând astfel de idei doar arareori.

Mitingul a avut un mare succes. Cu toate că Rabin avusese dubii că susținătorii stângii vor ieși la

¹¹⁵³ Gillon, *Shin Bet între schisme*, 267-76.

demonstrație, cel puțin o sută de mii de oameni s-au înghesuit în piață și l-au ovaționat. L-au văzut pe Rabin, în general un om foarte introvertit, arătând o rară emoție.

„Vreau să mulțumesc fiecăruia dintre voi pentru că vă opuneți violenței și susțineți pacea, și-a început discursul. Acest guvern... a decis să dea păcii o șansă. Am fost militar toată viața mea. Am luptat în războaie atâta vreme cât nu a existat vreo șansă de pace. Cred că avem acum șansa unei păci, o mare șansă, și trebuie să o valorificăm. Pacea are inamici, care încearcă să ne lovească, pentru a sabota pacea. Ce vreau să spun, fără ocolișuri: am găsit un partener pentru pace, chiar printre palestinieni: PLO, care a fost inamic și a încetat actele de terorism. Fără parteneri pentru pace nu poate exista pace.”

La sfârșit, Rabin a dat mâna cu oamenii de pe podium și s-a îndreptat spre mașina blindată din apropiere, însoțit de gărzile de corp. Agenții Shin Bet au văzut un tânăr oacheș stând în calea prim-ministrului. Însă datorită aspectului său evreiesc, nu au încercat să-l dea la o parte. Tânărul, Yigal Amir, student la drept, apropiat de coloniștii extremiști din Hebron, s-a strecurat pe lângă gărzile lui Rabin și a tras trei focuri în prim-ministru, omorându-i.

Lior Akerman, din divizia de investigații a Shin Bet, a

fost primul care să-l primească pe Yigal Amir¹¹⁵⁴ în clădirea pentru interogatorii a Shin Bet: „A venit cu un zâmbet superior care i-a rămas pe față timp de multe ore. Mi-a explicat că Rabin trădase patria și că cineva trebuia să-l oprească. «Veți vedea, mi-a spus. Împușcăturile mele vor opri procesul de pace și cedarea de teritorii către palestinieni»”.

Crima a lovit Israelul ca un tunet. La fel ca în America după asasinarea lui John F. Kennedy, toată lumea își amintea exact unde se afla în momentul când a fost transmisă știrea. Sute de mii de israelieni au ieșit în stradă, au aprins lumânări și au plâns. Șocul a fost cu atât mai mare cu cât nimeni nu se gândise – nici măcar oamenii care erau responsabili cu paza prim-ministrului – că un evreu l-ar putea omorî pe liderul națiunii evreiești. Shin Bet eșuase oribil, de două ori: în primul rând, fiindcă nu știa de celula teroristă a lui Amir, în al doilea rând, fiindcă îi permisesse să se apropie de Rabin cu o armă în mână. O stare de deznădejde s-a răspândit în toată organizația.

Dar Ayyash încă era în viață, iar Shimon Peres, care l-a înlocuit pe Rabin ca prim-ministru și ministru al apărării, a semnat Pagina Roșie contra „Inginerului” Hamas. Șeful Shin Bet, Carmi Gillon, a decis să nu

¹¹⁵⁴ Interviu cu Lior Akerman, 15 octombrie 2015.

demisioneze imediat după asasinarea lui Rabin, ci să continue până Ayyash era eliminat, astfel încât mandatul său să nu fie văzut drept un eșec complet jenant.

Și încă mai era o bombă într-un telefon mobil. În dimineața de vineri, 5 ianuarie 1996, Ayyash s-a întors acasă la Osama Hamad de unde se ascunsese cu o noapte înainte, o pivniță din tabăra de refugiați Jabalia. La ora 9.00, tatăl său, Abd al-Latif Ayyash, a sunat pe telefonul mobil al lui Hamad, cel primit de la unchiul lui, Kamal. „I-am dat telefonul lui Ayyash și l-am auzit întrebându-l pe tatăl lui ce mai face, a spus Hamad. Am ieșit din cameră să-l las singur.” Ayyash i-a spus tatălui său ce mult îl iubea și că îi simțea lipsa. A fost de ajuns pentru ca expertul în recunoașterea vocilor să dea semnul. De această dată, semnalul a ajuns la telefon, prin avion, și a detonat încărcătura. „Brusc, linia a murit¹¹⁵⁵, spunea Abd al-Latif Ayyash. Am crezut că nu mai aveam recepție și am încercat să sun din nou, dar era mort. După-amiază, mi s-a spus că fusese omorât.”

Ayyash a fost înmormântat în Gaza a doua zi, la procesiune participând mii de oameni. În acea noapte, agenții Hamas au început să recruteze atentatori

¹¹⁵⁵ „Telefonul a sunat, Yihieh Ayyash a răspuns și obiectul a explodat”, *Haaretz*, 7 ianuarie 1996.

sinucigași în Cisiordania. Un purtător de cuvânt Hamas a spus: „Porțile Iadului au fost deschise”.

26.

„Șiret ca un șarpe, naiv ca un copilăș”

Până când Shin Bet i-a dat de urmă, Yahya Ayyash era responsabil de moartea și mutilarea a sute de oameni și făcuse daune incalculabile statului Israel și procesului de pace.

Pe atunci, erau diverși alți comandanți superiori în vârful Hamas, răspunzători de forțele regionale din Cisiordania și Fâșia Gaza, care și ei erau responsabili de atacuri sângeroase contra israelienilor. Dar exista o diferență substanțială între Ayyash și ceilalți. Majoritatea acționau în interiorul teritoriilor ocupate, mai ales în ambuscade cu arme de foc contra soldaților de pe străzi. Ayyash era responsabil în primul rând pentru atentate sinucigașe care aveau loc în Israel, atacând direct civilii.

Munca revoluționară a lui Ayyash a continuat dincolo de moartea lui prematură. În ultimele luni de viață, a instruit un grup de activiști Hamas în arta de a construi dispozitive explozive mici și letale pentru atentatori sinucigași, și în metode de a-i recruta și instrui. Unul dintre acești oameni era Mohammed Diab

al-Masri.

După ce a ajuns pe lista de căutați ai Shin Bet, a devenit cunoscut în Hamas drept Mohammed Deif, ceea ce înseamnă „Mohammed Oaspetele” în arabă, fiindcă în fiecare noapte dormea în alt loc. S-a născut în 1965, în tabăra de refugiați Khan Yunis, în Fâșia Gaza, într-o familie care fugise dintr-un sat de lângă Ashkelon, în războiul din 1948. Deif s-a alăturat Hamas imediat după crearea sa, în 1987. În mai 1989, a fost arestat pentru prima oară și condamnat la șaisprezece luni de închisoare, deoarece era membru al aripii militare a Hamas, dar s-a întors la treabă imediat după ce a fost eliberat și a participat la atelierele pe care le ținea Ayyash în secret, pe dunele de nisip de lângă Gaza. În noiembrie 1993, a fost numit responsabil cu operațiunile teroriste Hamas în interiorul Fâșiei.

În ziua în care a fost înmormântat Ayyash, Deif a devenit șeful Brigăzilor Izz al-Din al-Qassam, aripa militară a Hamas. În acea noapte, a început să recruteze atentatori sinucigași. În luna următoare, a trecut la represalii.

Deif și oamenii lui au efectuat patru atacuri. Pe 25 februarie 1996, un atentator sinucigaș s-a aruncat în aer într-un autobuz din Ierusalim, omorând douăzeci și șase de oameni. În aceeași zi, un alt terorist sinucigaș a omorât un soldat și a rănit alți treizeci și șase într-o

stație de autostop pentru soldați de lângă Ashkelon. O săptămână mai târziu, în dimineața zilei de 3 martie, un alt atentat sinucigaș a avut loc într-un autobuz din Ierusalim, omorând nouăsprezece oameni și rănind opt. A doua zi, pe 4 mai, un sinucigaș și-a detonat încărcătura lângă coada unui bancomat de la Dizengoff Center, un mall aglomerat din inima Tel Aviv-ului, omorând treisprezece oameni și rănind mai mult de o sută.

Shimon Peres, care îi urmasese lui Rabin ca prim-ministru, și-a dat seama de impactul acestor atacuri asupra opiniei publice israeliene, asupra sprijinului său pentru procesul de pace și asupra propriilor sale șanse în alegerile care urmau, planificate pentru luna mai. A semnat o Pagină Roșie contra lui Mohammed Deif și a ordonat Shin Bet să facă tot ce trebuia să scape de el, dar Deif reușea să rămână în viață. Autoritatea Palestiniană, care trebuia să ajute Shin Bet să combată terorismul, ca parte a negocierilor de pace, nu făcea nimic. Jibril Rajoub, unul dintre șefii aparatului de securitate palestinian și apropiat al lui Arafat, spunea: „Eu nu aveam puterea. Voiam [să combat terorismul Hamas], dar nu aveam oamenii¹¹⁵⁶, instrumentele, autoritatea”.

¹¹⁵⁶ Interviu cu Rajoub, 3 mai 2010.

Yuval Diskin, legătura Shin Bet cu palestinienii, nu era de acord. „Jibril este un mincinos¹¹⁵⁷, spunea. Avea puteri uriașe, dar a primit ordine de la Arafat să nu depună eforturi prea mari.”

Înainte de cele patru atacuri, Peres a încercat să-l determine pe Arafat să-l aresteze pe Deif, alături de alți treizeci și patru de suspecți. A mers în Gaza pentru o întâlnire urgentă cu Arafat în 24 ianuarie. Cu ei era șeful AMAN Yaalon, care i-a spus lui Arafat: „Trebuie să-i arestați imediat pe acești oameni, sau totul se va scufunda în haos”.

— Arestați-l imediat pe Mohammed Deif! a cerut Peres.

Arafat s-a uitat la el perplex, cu ochii larg deschiși.

— Mohammed *shu?*¹¹⁵⁸ a întrebat în arabă. Care Mohammed?

În cele din urmă, totuși, Arafat și-a dat seama că atentatorii sinucigași îl făceau să pară, în ochii propriilor oameni, incapabil să controleze Autoritatea Palestiniană, iar în ochii comunității internaționale, drept unul care întinde o mână, chiar dacă doar prin omisiune, terorii criminale. Și-a dat seama că procesul de pace se va sfârși dacă israelienii vor continua să fie

¹¹⁵⁷ Interviu cu Yaalon, 16 august 2011.

¹¹⁵⁸ Interviu cu Yaalon, 16 august 2011.

aruncați în aer în autobuze și centre comerciale. După al patrulea atac, forțele sale de securitate au dus o campanie viguroasă contra Hamas, adunând circa 120 dintre membrii săi de vază și antrenându-i pentru a folosi cele mai dure tehnici de tortură.

Dar pe atunci era deja prea târziu.

„Arafat era o persoană foarte complicată, spunea Peres, cu o psihologie cu care nu eram obișnuiți. Pe de o parte, era șiret ca un șarpe. Pe de altă parte, naiv ca un copilăș. Voia să fie de toate în același timp, și un om al păcii, și un om al războiului. Avea o memorie fenomenală – își amintea toate numele, toate zilele de naștere, toate evenimentele istorice. În același timp însă, faptele și adevărul nu-l interesau întotdeauna. Am stat împreună, i-am mâncat din palmă¹¹⁵⁹ – cea cu eczemă, și aceasta cere curaj. I-am dat informații despre teroriștii Hamas de top din teritoriile lui. Știa foarte bine că sunt precise, dar mă mințea în față fără vreo problemă. Când s-a convins, era deja prea târziu. Teroarea m-a ruinat, m-a terminat, m-a înlăturat de la putere”.

Valul de teroare din februarie și martie 1996 a fost un studiu de caz despre cum atacurile sinucigașe puteau schimba cursul istoriei.

¹¹⁵⁹ Interviu cu Peres, 17 septembrie 2012.

La începutul lui februarie, Peres era la douăzeci de puncte în sondaje peste opozantul lui, hrăpărețul conservator Benjamin „Bibi” Netanyahu. Pe la mijlocul lui martie, Netanyahu se apropiase semnificativ, iar Peres avea doar cinci puncte în plus. În 29 mai, Netanyahu a câștigat cu un avans de unu la sută din voturi. Aceasta s-a datorat atacurilor teroriste, pe care Peres pur și simplu nu le putea opri. Discipolii lui Yahya Ayyash asiguraseră victoria partidului de dreapta și „deviaseră procesul de pace¹¹⁶⁰”, după cum spunea directorul adjunct al Shin Bet, Yisrael Hasson.

Destul de curios, totuși, că după alegeri atacurile s-au oprit pentru aproape un an. Unii spun că aceasta a fost din cauza campaniei lui Arafat contra Hamas și a arestării multor membri din aripa sa militară. Alții credeau că Hamas nu mai avea motive să facă atacuri sinucigașe, fiindcă Netanyahu aproape că oprise complet procesul de pace, ceea ce era oricum și scopul pe termen scurt al atacurilor. Netanyahu nu a abrogat Acordurile de la Oslo, dar guvernul său a pus nenumărate piedici în proces și, în perioada primului lui mandat, procesul de pace a fost oprit aproape complet. Pe de altă parte, Netanyahu nu s-a grăbit vreodată să folosească forța sau să inițieze acțiuni

¹¹⁶⁰ Interviu cu Hasson, 17 noiembrie 2010.

agresive. Modul său de acțiune era să nu facă nimic: fără inițiativă spre pace sau război.

Arafat, în ce-l privea, era furios pe continuele întârzieri în retragerea israeliană din teritoriile palestinienne și, ca replică, a eliberat câțiva dintre activiștii Hamas pe care îi reținuse. Pe 21 martie 1997, organizația a lovit din nou în inima Tel Aviv-ului, când un atentator sinucigaș s-a aruncat în aer lângă o cafenea de pe un bulevard, nu departe de fosta casă a lui David Ben-Gurion. Trei femei au fost ucise și patruzeci și opt de oameni au fost răniți, dintre care unii grav. Ca urmare a acestui atac, Netanyahu a arătat din nou cumpătate și, în ciuda sugestiilor oamenilor lui de a trece la acțiuni armate în teritoriile palestinienne, s-a abținut să ordone orice fel de folosire a forței.

Atentatul de la Tel Aviv a arătat falia crescândă dintre modul cum cele două ramuri de informații contrateroriste ale Israelului îl vedeau pe Arafat. Shin Bet, sub Ayalon, credea că liderul palestinian era pasiv și slab, permițând atacurilor să continue și nefăcând vreun efort de a ține Hamas în frâu, fiindcă voia să evite o confruntare cu mișcarea fundamentalistă islamică.

AMAN, condus de generalul-maior charismatic și încăpățânat Moshe Yaalon, credea că Arafat este centrul problemei. Cu toate că și AMAN, și Shin Bet

vedeau aceleași transcrieri ale discuțiilor secrete dintre Arafat și liderii Hamas, doar Yaalon credea că materialul de informații implica faptul că Arafat dăduse undă verde pentru atacuri teroriste, pentru a rupe stagnarea negocierilor. Yaalon le spusese celor trei prim-miniștri sub care lucrase ca șef al informațiilor secrete militare – Rabin, Peres și Netanyahu – că, după părerea lui, „Arafat nu-și pregătește oamenii pentru pacea cu noi, ci pentru război”. Yaalon spunea că, privind înapoi, dictonul lui Rabin că Israelul ar trebui „să urmărească pacea de parcă nu există terorism și să combată terorismul de parcă nu există pace” era „o afirmație tâmpită”, fiindcă omul cu care încercau să facă pace era aceeași persoană care crea terorismul.

Yaalon era membru al unui kibbutz din deșertul Arabah și un fiu de vază al mișcării muncitorești de stânga a Israelului. Dar, spunea el, ce vedea, ca șef al AMAN și, mai târziu, ca șef al Marelui Stat Major, în materialele informative l-a făcut să-și schimbe părerea și să se mute la dreapta. Urcarea sa meteorică în rang militar și politic i-a amplificat opiniile militante, care au sfârșit prin a avea un efect dramatic asupra modelului politicilor israeliene în deceniile următoare. Dreapta l-a primit cu căldură, din moment ce era unul dintre puținii membri ai comunității de informații care să emită astfel de opinii. Va deveni unul dintre cei mai

apropiați asociați ai lui Netanyahu, care l-a numit în cabinetul său ca ministru pentru chestiuni strategice și apoi ministru al apărării, cu toate că l-a dat afară în 2006 ¹¹⁶¹, după ce Yaalon, un maniac al legii și disciplinei, a insistat ca un soldat care împușcase un terorist rănit și fără apărare să fie anchetat.

Yaalon este considerat, de asemenea, unul dintre cei mai onești politicieni ai Israelului și nu există vreun dubiu că dezgustul său față de Arafat era complet autentic. A rămas constant în crezul său că Arafat continua să sprijine activ terorismul. „Shin Bet adună dovezi¹¹⁶² care vor putea fi prezentate fără probleme în instanță și care vor duce la o condamnare, spunea. Dar Arafat este în mod clar mult mai sofisticat. Nu le spune liderilor Hamas «Mergeți și atacați», ci mai degrabă le vorbește despre război sfânt și îi eliberează pe toți liderii lor de top pe care i-a arestat. Nu este nevoie de mai mult decât atât. Până în ziua de azi, nu s-a găsit vreun ordin semnat de Hitler prin care să ordone exterminarea evreilor. Aceasta înseamnă că nu a ordonat să se facă așa ceva?”

Generalul de brigadă Yosii Kuperwasser, unul dintre analiștii superiori AMAN, a confirmat cuvintele șefului

¹¹⁶¹ Ronen Bergman, „For Israel, Frightening New Truths“, *New York Times*, 7 ianuarie 2017.

¹¹⁶² Interviu cu Yaalon, 16 august 2011.

său ¹¹⁶³ : „Când voia, Arafat închidea nouăsprezece instituții Hamas și îi aresta pe unii dintre activiștii lor. Apoi îi elibera, după ce decidea că era timpul să reia atacurile teroriste. Hamas cerea dovada seriozității sale. «Eliberează-l pe Ibrahim al-Makadmeh, i-au spus. Aceasta este singura cale prin care vom ști sigur că ne dai mână liberă.» De ce Makadmeh? Fiindcă era comandantul unei trupe care urma să-l asasineze pe însuși Arafat. Arafat a fost de acord și, la scurtă vreme mai apoi, a avut loc atacul de lângă fosta reședință a lui Ben-Gurion.” Kuperwasser argumentează că Arafat era destul de sofisticat pentru a elibera prizonieri Hamas care locuiau în zone sub control israelian, astfel încât israelienii să se poată doar autoînvinovăți, și, pentru orice eventualitate, să elibereze oameni care nu aveau legături cu Fatah, astfel încât să păstreze distanță cât mai mare între el și atacurile teroriste.

Piața Mahaneh Yehuda din Ierusalim este aproape întotdeauna plină de oameni care caută să cumpere produse ieftine și haine. Aflată între artera principală a orașului, Jaffa Road, și strada Agrippa, a deservit populația de la sfârșitul secolului 19. Datorită vânzătorilor care își laudă tare carnea, peștele, florile și

¹¹⁶³ Interviu cu yassi Kuperwasser, 21 mai 2004

falafelul și tuturor culorilor și mirosurilor și imaginilor unei piețe autentice și forfotitoare, este și o populară atracție turistică.

La amiază, în ziua de miercuri, 30 iulie 1997, nimeni nu a băgat de seamă când doi bărbați purtând costume negre, cămăși albe și cravate au intrat prin mulțimea aflată în freamăt. Bărbații aveau serviete diplomat grele și au mers intenționat până în mijlocul pieței, oprindu-se la o distanță de cincizeci de metri unul de altul – așa cum îi instruisese Mohammed Defi. Și-au luat gețile mai aproape de corp, ca și cum le-ar fi îmbrățișat. Fiecare geantă era plină cu circa cincisprezece kilograme de explozibili, cuie și piulițe. Bărbații le-au detonat și exploziile enorme și șrapnelele care au zburat au ucis șaisprezece oameni și au rănit 178. Hamas a revendicat atentatul într-o declarație trimisă Crucii Roșii. Dar Deif își dăduse seama că, după atentatele anterioare, Shin Bet identificase rămășițele făptuitorilor și folosisese informațiile pentru a afla cu exactitate cu cine fuseseră în contact înainte de atac. Deci, de această dată, sinucigașii și-au dat foarte mult silința să-și ascundă identitățile. Și-au tăiat de exemplu etichetele de la haine, astfel încât anchetatorii Shin Bet să nu-i poată verifica la un anumit vânzător care i-ar putea identifica. Și-au ținut bombele aproape, pentru a distruge cât mai mult posibil din trupurile și fețele lor.

Militanții Hamas le spusese familiilor lor să nu instaleze corturi pentru condoleanțe, așa cum este tradițional la palestinieni, astfel încât Shin Bet să nu-i poată identifica¹¹⁶⁴ și să nu construiască o imagine a contactelor lor.

Totuși, după o muncă de investigații considerabilă, agenția a fost aptă să-l anunțe pe prim-ministru că identificase cine erau cei doi teroriști și că Mohammed Deif era în spatele planificării atacului și recrutării atentatorilor sinucigași.

La zece zile după atentat, prim-ministrul Netanyahu a convocat o ședință a cabinetului de securitate. La începutul ședinței, a declarat clar că s-a săturat să arate cumpătare. După ce oficialii Mossad și Shin Bet le-au explicat miniștrilor că mulți dintre liderii Hamas găsiseră refugiu în Iordania, Siria, statele din Golf, Statele Unite și Europa, Netanyahu a declarat că era în favoarea luării de măsuri contra lor. Cabinetul i-a autorizat pe prim-ministru și pe ministrul apărării să stabilească punctual țintele.

A doua zi, Netanyahu l-a sunat pe directorul general al Mossad Danny Yatom și i-a cerut o listă de ținte¹¹⁶⁵. Yatom a fost însoțit de șeful Cezareea, Haim H. Și de

¹¹⁶⁴ Interviu cu „Disco“, august 1997.

¹¹⁶⁵ Interviu cu Yatom, 7 iulie 2011.

șeful informațiilor din Cezareea, Moshe (Mishka) Ben-David. Ben-David era un soi de ciudat al Mossad-ului. Scund și solid, purta o barbă lungă neconvențională și intrase în Mossad în 1987, la vârsta relativ înaintată de treizeci și cinci de ani. Mama lui, traducătoare și redactor, îi vorbise doar în rusă, așa că el vorbise acea limbă înainte să învețe ebraică. Când a împlinit optsprezece ani, cunoștințele sale de rusă l-au făcut un candidat ideal pentru Unitatea 8200, unde îi asculta pe consilierii ruși care pe atunci sprijineau armatele egipteană și siriană. După ce s-a retras din IDF, a reprezentat o mișcare de tineret israeliană în Statele Unite pentru o perioadă, apoi s-a întors să conducă un centru de tineret în Israel. A crescut cai în munții de lângă Ierusalim, a scris cărți și a obținut un doctorat în literatură și o centură neagră în karate. S-a căsătorit și a avut trei copii.

Doar după ce a făcut toate acestea, Ben-David a hotărât să aplice pentru Mossad. „Chiar mă interesa, explica el, și totodată am înțeles importanța sionistă și națională a contribuției la securitatea țării, după niște ani în care am făcut lucruri doar pentru mine. Am văzut că era război în Liban și pacea era încă departe, și că asta nu conta cu adevărat pentru nimeni de la Ierusalim la Tel Aviv.”

Nu era ca și cum chiar nimănui nu-i păsa, a spus el.

Era pur și simplu mai ușor de pretins că lumea nu e un loc atât de periculos. „Lumea din cafenelele din Tel Aviv devine iritată când vede o imagine clară a situației în care statul Israel încă este pus în fața unui pericol existențial, și a faptului că nu sunt doar câțiva oameni și instituții care depun într-adevăr toate eforturile și nu economisesc niciun ban pentru a complota asupra felului în care să ne rănească și să ne distrugă, spunea Ben-David. Este mult mai plăcut să nu te gândești la oamenii răi și doar să stai liniștit fără a face ceva... Cred că majoritatea celor din Mossad sunt ca mine. Dragostea de aventură, de intrigă și dorința unei cariere bune supraviețuiesc doar până la apelul final pentru îmbarcare în Zborul 337 spre Teheran. Acolo se termină. Fără convingerea că ție îți aparține cauza dreaptă și fără o puternică motivație patriotică, nu poți supraviețui unei a doua operațiuni.¹¹⁶⁶”

Yatom și aghiotanții lui au ajuns la biroul lui Netanyahu cu dosare despre câteva potențiale ținte Hamas în Europa și Orientul Mijlociu, care erau responsabile de achiziția de arme sau străneri de fonduri. Unul dintre ei era Mahmoud al-Mabhouh, care răpise și ucisese doi soldați israelieni în 1988 și ulterior fugise în Egipt. Netanyahu a respins lista.

¹¹⁶⁶ Interviu cu Ben-David, 23 ianuarie 2013.

„Aduceți-mi un pește mare, nu plevuștile astea, a spus el. Vreau lideri, nu comercianți”.¹¹⁶⁷

Ordinul lui Netanyahu ridică o mare problemă pentru Ben-David și colegii lui. Conducerea superioară Hamas era în Iordania, o țară cu care Israelul semnase un tratat de pace, cu trei ani înainte; serviciile israeliene, ținute de un ordin al lui Rabin și din curtoazie diplomatică de bază, nu puteau acționa acolo fără permisiunea iordanienilor. Și era clar că regele Hussein – ai cărui supuși erau majoritatea palestinieni – nu va da acea permisiune.

Dacă Mossad-ul a clarificat aceste dificultăți pentru Netanyahu rămâne încă o chestiune în dispută. „Netanyahu ne-a spus că vrea o execuție fără amprente, afirma Ben-David. Șeful Cezareea [Haim H.] i-a zis:

— Știu cum să fac o astfel de operațiune cu puști, pistoale sau bombe. Nu am experiență în a conduce o operațiune silențioasă. Când trebuie să acționezi ca să lovești o țintă, e nevoie să ajungi la un contact efectiv cu ținta, și toată lumea se uită – nu este o chestie ascunsă și, dacă ceva merge aiurea, nu poți să arunci pistolul și să o iei la fugă.

Netanyahu a spus: 1 2

¹¹⁶⁷ Interviu cu Benjamin Netanyahu, 3 iulie 2007.

— Acest lucru este destul de important ca să conduceți o operațiune silențioasă... fiindcă nu vreau să risc relațiile cu Iordania. Am nevoie ca liderii Hamas să fie eliminați. Nu pot permite să mai aibă loc astfel de atentate cu bombă.¹¹⁶⁸

Pe de altă parte, generalul de brigadă Shimon Shapira, secretarul militar al prim-ministrului, care era prezent la toate întâlnirile, a continuat să afirme că reprezentanții Cezareea nu au sugerat vreodată că executarea unei misiuni în Iordania ar fi periculoasă. „Ne-au dat impresia că va fi ca o plimbare în parc, ca și cum ar face-o în centrul Tel Aviv-ului, a spus Shapira. Totul era simplu. Fără riscuri, nimic care să meargă aiurea.”¹¹⁶⁹

Mossad-ul s-a întors cu o listă de ținte posibile – patru lideri Hamas care trăiau în Iordania. Ochii lui Netanyahu s-au luminat¹¹⁷⁰. Cunoștea unul dintre nume: Musa Abu Marzook, șeful biroului politic al Hamas. Marzook lucrase fără vreo problemă în Statele Unite, până când Israelul solicitase extrădarea lui. Cererea a fost aprobată, dar prim-ministrul Rabin a

¹¹⁶⁸ Interviu cu Ben-David, 6 mai 2002.

¹¹⁶⁹ Interviu cu Shapira, 27 octombrie 2013.

¹¹⁷⁰ Interviu cu Ben-David, 15 ianuarie 2013. Cerere pentru extrădarea lui Abu Marzook, Ministerul israelian de Justiție, Curtea Districtuală pentru Districtul de Sud din New York - 924 F. Supp. 565 (S.D.N.Y. 1996) (arhiva autorului, primit de la „Mocha“).

hotărât să renunțe la ea, fiindcă Shin Bet l-a avertizat că un proces ar dezvălui probabil sursele sale de informații. În schimb, americanii îl deportaseră pe Marzook în Iordania.

Marzook era și cetățean american¹¹⁷¹, ceea ce nu-l deranja pe Netanyahu – era de acord cu uciderea lui –, dar neliniștea Mossad-ul. Pentru a evita daunele care ar fi putut rezulta în relațiile cu Statele Unite, Mossad-ul l-a pus pe Marzook pe ultimul loc din lista sa de ținte. Aceasta însemna că numele lui era după Khaled Mashal, adjunctul lui Marzook, după purtătorul de cuvânt Hamas Mohammed Nazzal și după Ibrahim Ghosheh, un membru de vază al biroului lui politic. Mossad-ul avea doar puține informații despre fiecare dintre ei și timp mult prea puțin ca să umple golurile. Un asasinat planificat putea fi dus la capăt doar dacă existau destule informații despre țintă, deci era rezonabil să fie aleasă persoana din capul ordinii de priorități, chiar și numai pentru că existau mai multe informații despre ea. În acest fel, viața ultimei persoane din listă ar fi trebuit să fie relativ în siguranță.

Opt zile mai târziu, șase membri ai Baionetei au mers în Iordania într-o misiune de cercetare, sub comanda șefului unității, Jerry. Au început să adune informații

¹¹⁷¹ Interviu cu „Lego”, mai 2000.

despre Mashal, care avea patruzeci și unu de ani și conducea biroul politic al Hamas din „Centrul de Ajutor pentru Palestinieni”, într-un supermarket luxos din centrul Amman-ului. În câteva zile, israelienii știau unde locuiește, cum călătorea, precum și detaliile de bază ale rutinei sale zilnice.

Și-au alocat puțin timp pentru a-l urmări pe Ghosheh sau pe Nazal și nu au ajuns deloc la Marzook. Când echipa s-a întors înapoi din Iordania, Mossad-ul i-a raportat lui Netanyahu că aveau destule informații despre Mashal ca să înainteze cu un plan de a-l elimina, dar sunt departe de a deține suficiente informații pentru a acționa contra celorlalți trei¹¹⁷².

În timp ce Baioneta aduna informații în Iordania, agenții de la sediul Mossad se gândeau cum să reușească „operațiunea silențioasă” cerută de Netanyahu. Omorul nu putea produce o comoție, nu putea atrage atenția asupra asasinilor și, în mod ideal, trebuia să pară că Mashal murise din cauze naturale.

¹¹⁷² Când i-am spus lui Netanyahu ce auzisem de la agenții Mossad, Netanyahu a susținut că nimeni nu-l manipula și că el însuși îl selectase pe Mashal drept țintă pentru asasinat. „Am simțit că Mashal era un personaj foarte problematic și foarte periculos. Chiar de atunci am identificat pasiunea lui teribilă de a ne omorî. Privind în retrospectivă, când te uiți unde a ajuns omul și ce a făcut și cum a ajuns motorul Hamas, este clar pentru toată lumea că am avut dreptate când m-am gândit că dispariția lui avea șanse să lovească semnificativ în capacitățile Hamas. “ Interviu cu Netanyahu, 3 iulie 2007.

Au fost propuse și respinse mai multe variante, inclusiv un accident de mașină, în final rămânând doar una: otrava. S-au consultat asupra tipului de agent toxic care trebuia folosit, toate desfășurându-se în unitatea tehnologică a Mossad-ului, în cooperare cu Institutul de Cercetare Biologică a Israelului, o clădire guvernamentală ultrasecretă de lângă Ness Ziona, la sud de Tel Aviv. În cele din urmă, s-au hotărât să folosească levofentanil, similar opioidului fentanil, care este de o sută de ori mai puternic decât morfina. (Companiile farmaceutice care au încercat să producă levofentanil pentru a fi folosit drept anestezic chirurgical au descoperit că nu putea fi controlat suficient, astfel încât să nu omoare pacientul).

Planul era să-i administreze pe furiș o doză fatală lui Mashal. Levofentanil este un drog care acționează relativ încet – timp de câteva ore, Mashal se va simți din ce în ce mai somnoros, până când, în cele din urmă, va adormi. Apoi drogul îi va încetini respirația, oprind-o într-un final. Moartea lui va părea a fi nimic mai mult decât un atac cerebral sau un infarct, iar levofentanilul nu lasă aproape nicio urmă. Dacă cineva nu face teste special pentru el, o autopsie nu arată nimic. „Poțiunea zeilor”¹¹⁷³ îi spuneau unii din

¹¹⁷³ Interviu cu „Pilotul”, mai 2016.

Cezareea.

Următoarea problemă era cum să îi fie administrată substanța fără să fie descoperită acțiunea. Institutul Biologic a sugerat să se folosească un dispozitiv cu ultrasunete, similar celor folosite pentru a imuniza copiii, care putea injecta substanțe fără folosirea unui ac. Acest dispozitiv tot ar fi necesitat apropierea de Mashal, care ar fi simțit probabil o adiere de aer umed. Cezareea a hotărât că locul cel mai bun pentru a-l ucide va fi unul deschis, pe o stradă aglomerată, unde pietonii se ating reciproc ocazional. Doi agenți se vor apropia de el din spate, unul va deschide o doză de suc bine scuturată și, în același moment, celălalt va pulveriza toxina din instrumentul cu ultrasunete lipit în palmă (imaginați-vi-l pe Spider-Man aruncându-și pânda). Când Mashal s-ar întoarce să vadă ce l-a stropit, ar vedea doar doi turiști cu o doză de suc acidulat. Fiindcă substanța era atât de periculoasă, un medic al Mossad va fi în Amman cu antidotul, în caz că vreun strop l-ar fi atins pe unul dintre agenți din greșeală.

Asasinii încă își exersau tehnica¹¹⁷⁴ – mulți pietoni au fost stropiți cu Coca-Cola pe strada Ibn Gabirol – la

¹¹⁷⁴ Doron Meiri, „Teroristul a intrat pe stradă îmbrăcat ca un travestit”, *Yedioth Ahronoth* 7 septembrie 1997.

începutul lui septembrie, când trei atentatori sinucigași, unul dintre ei îmbrăcat în travestit pentru a evita vreo percheziție, s-au aruncat în aer în mall-ul Ben Yehuda din Ierusalim. Au omorât cinci oameni, inclusiv un adolescent de paisprezece ani din Los Angeles care-și vizita familia, și au rănit 181.

Netanyahu, vizitând răniții la Shaare Zedek Medical Center, a spus că îi era de ajuns. „Vreau să clarific foarte bine un lucru, a spus. Din acest moment, calea noastră va fi diferită”.

Primul pas era să omoare un lider Hamas. Prim-ministrul a ordonat directorului Mossad Yatom să treacă imediat la Operațiunea Cyrus, uciderea lui Mashal. Yatom a încercat din nou să-l convingă pe Netanyahu ¹¹⁷⁵ să acționeze întâi contra agenților Hamas din Europa, dar fără succes.

Toate problemele considerabile care aveau să apară, totuși, au ieșit nu atât de mult din cauza ordinului lui Netanyahu, ci din faptul că Mossad-ul a fost de acord să-l execute. Agenții au dreptul – pe care și-l exercitaseră mai mult de o dată în trecut – să le spună comandanților lor, sau chiar prim-ministrului în persoană, că ei cred că o misiune nu este „coaptă” sau că riscul este irațional. Bineînțeles, nu este ușor sau

¹¹⁷⁵ Interviu cu Yatom, 7 iulie 2011.

confortabil să îi spui așa ceva unui prim-ministru care exercită presiune.

Dar din clipa în care Mossad-ul a acceptat să execute imediat lovitura contra lui Mashal¹¹⁷⁶, personalul său a fost obligat să parcurgă o serie de pași pregătitori de rutină. De exemplu, în vizita lor de cercetare, agenții pozaseră în turiști europeni, personaje pe care le mai folosiseră anterior în alte operațiuni, care fuseseră testate și puteau rezista unei investigații intense. Dar, fiindcă se întorceau în Iordania atât de repede, au primit acte canadiene, identități cu care erau mult mai puțin familiari. În plus, agenții nu au trecut vreodată printr-o repetiție generală serioasă într-o ambianță a zonei de operațiuni. Unul dintre membrii unei comisii interne Mossad de anchetă a incidentului a spus: „Nu este ca și cum modul în care a fost planificat nu s-ar fi putut încheia într-un succes răsunător. Cu siguranță ar fi putut. Dar o operațiune de acest fel trebuie să se termine cu un succes sau măcar să nu eșueze. Ideea de a lua nenumărate măsuri de precauție este de a nu permite evenimentelor neprevăzute sau ghinionului să

¹¹⁷⁶ Aceasta s-a întâmplat fiindcă departamentul de documente al Cezareea nu avea alte pașapoarte mai bune, pregătite pentru întreaga echipă. În alte cazuri, în trecut, o astfel de situație ducea la o amânare a întregii operațiuni până se găsea o soluție.

dea lucrurile peste cap”¹¹⁷⁷.

Mai mult decât atât, ministrul apărării Yitzhak Mordechai, căruia ar fi trebuit să i se ceară să verifice și să aprobe operațiunea – prim-miniștrii au autoritate formală de a ordona singuri operațiuni Mossad, dar de obicei iau decizia finală cu un alt ministru sau doi nici nu a știut măcar că are loc. Anterior, aprobase strângerea de date, dar nu a fost informat despre aprobarea finală sau locul operațiunii. Mordechai era un fost general combatant și un maniac al detaliului, și ar fi putut foarte bine să îmbunătățească pregătirile Cezareei, așa cum făcuse în alte cazuri. Dar pur și simplu nu a știut despre aceasta¹¹⁷⁸.

Directorul Mossad Danny Yatom spunea că știa că ar fi fost posibil să fie dusă misiunea la bun sfârșit „finuț și în liniște, altfel i-aș fi spus altceva lui Netanyahu. Se poate afirma, privind retrospectiv, că personalul de la departamentul de operațiuni nu mi-a dat estimări corecte despre riscuri”¹¹⁷⁹.

Netanyahu nu a simțit că judecata sau agenda lui au fost de vină: „Care este sarcina prim-ministrului? Să stabilească unele căi. Mossad-ul are unități de informații și o unitate operațională, care, în opinia mea,

¹¹⁷⁷ Interviu cu „Pilotul”, mai 2016.

¹¹⁷⁸ Interviu cu Mordechai, 28 august 2015.

¹¹⁷⁹ Interviu cu Yatom, 7 iulie 2011

de la uciderea lui Shaqaqi, a fost destul de adormită. Am spus «Dați-mi ținte». Mi l-au dat, între altele, pe Khaled Mashal, care în opinia mea era o țintă potrivită. Nu este treaba mea să fiu investigatorul intern Mossad. Treaba mea a fost să întreb «Puteți face misiunea? Sunteți pregătiți?» și din clipa în care au spus da, trebuie să mă bazez pe ei.”¹¹⁸⁰

Primii doi membri ai echipei Baioneta au mers în Iordania pe 19 septembrie. O zi mai târziu, Jerry și alți cinci agenți, inclusiv o femeie, s-au cazat la hotelul Intercontinental din Amman. Separat, ofițerul de informații Ben-David și o femeie anestezist, „Dr. Platină”, s-au cazat și ei. Mossad-ul o angaja ocazional pe Platină pentru misiuni speciale. De exemplu, ea îl sedase pe tehnicianul nuclear și informator Mordechai Vanunu în Roma, în 1986, pentru a fi adus înapoi în Israel pentru a fi judecat. De această dată, Platină avea la ea antidotul pentru levofentanil.¹¹⁸¹

Echipa Mossad a decis să îl atace pe Mashal la intrarea în biroul Hamas, care era la etajul trei al centrului comercial Shamiya. Pentru a ajunge la birou,

¹¹⁸⁰ Interviu cu Netanyahu, 3 iulie 2007.

¹¹⁸¹ O cerere pentru o replică din partea Dr. Platină a dus la următorul răspuns: „Bună, Ronen, ar fi o onoare pentru mine să vorbesc cu tine, dar nu înțeleg ce legătură am și cum aș putea să te ajut. Platină”. Încercările de a aranja o convorbire telefonică cu ea nu au avut succes. E-mail, Ronen Bergman către Dr. Platină, 25 decembrie 2013, și răspunsul ei, 26 decembrie 2013.

Mashal ar fi trebuit să meargă de la mașină, la curbă, printr-o boltă deschisă, un coridor boltit de vreo treizeci de metri. Jerry le-a spus celor doi agenți să aștepte în spatele uneia dintre bolți și să înceapă să meargă spre intrare când Mashal ieșea din mașină. Ei vor veni din spate și îl vor stropi cu otravă și cu suc, simultan.

Timp de cinci dimineți, condițiile nu au fost bune. O dată, Mashal nu a apărut. Altă dată, erau prea mulți oameni în zona marcată pentru atac. În fiecare dimineață, Ben-David și Platină așteptau la hotel până erau anunțați că lovitura era anulată în acea zi. „Atunci făceam ce fac turiștii: vizitam, spunea Ben-David. Amman este un oraș foarte interesant.”¹¹⁸²

Pe 24 septembrie, cei doi oameni ai Baionetei care observau zona au trezit suspiciunea unui lucrător de la centrul Shamiya. Jerry și-a dat seama că era prea periculos să mai lânzezească în zonă prea mult. Echipa va trebui să părăsească Iordania a doua zi, cu misiunea îndeplinită sau nu. Va fi necesar să se grăbească.

Dar echipa nu adunase destule informații despre mișcările lui Mashal și nu știau, de exemplu, că uneori își acompania copiii, când șoferul îi ducea la școală dimineața. Exact așa a făcut în dimineața zilei de 25

¹¹⁸² Interviu cu Ben-David, 23 ianuarie 2013.

septembrie, ultima zi posibilă pentru a executa operațiunea.

Și mai rău, copiii mici stăteau mai jos pe bancheta din spate a mașinii și echipa de supraveghere nu i-a văzut deloc.

La ora 10.35, mașina a ajuns la centrul comercial. Jerry s-a dat jos din mașina de supraveghere și le-a făcut semn celor doi agenți care așteptau cu sucul și cu otrava să înceapă operațiunea. Nimeni nu avea vreun echipament de comunicații, o precauție luată pentru ca, în cazul în care ceva mergea prost, agenții să nu aibă echipament incriminator la ei. Dar aceasta însemna totodată că nu era vreo cale de a le spune să anuleze misiunea. Odată pusă în mișcare, nu mai fi oprită.

Mashal a ieșit din mașină și a început să meargă spre biroul lui, cu cei doi bărbați ai Baionetei pe urmele lui. Șoferul trebuia să meargă mai departe să-i ducă pe copiii lui Mashal la școală, dar fiica lui cea mică nu voia să plece de lângă tată. A sărit din mașină și a fugit spre el, strigând „*Ya baba, ya baba*”, în arabă „Hei, tată!” Șoferul a fugit după ea. Jerry a văzut ce se întâmpla, dar asasinii nu. A încercat să le facă semn să rămână acolo, dar exact în acel moment erau în spatele unui arc al boitei și nu-l puteau vedea.

S-au apropiat de Mashal și unul dintre ei a ridicat recipientul cu otravă lipit în palmă și s-a pregătit să îl

strokească pe Mashal pe ceafa. Celălalt a început să deschidă doza de suc. Chiar atunci, șoferul care fugea după fetiță l-a văzut pe Mashal și a crezut că bărbatul care-și ridică mâna în spatele lui era pe cale să-l înjunghie cu un cuțit. A strigat „Khaled, Khaled!” Mashal l-a auzit și pe el, dar și pe fiica lui strigând, și s-a întors. Jetul de otravă l-a lovit în ureche în loc de ceafa.

Otrava era la fel de eficientă, dar acoperirea le era dusă. Mashal, găsindu-se față în față cu cineva care îl stropise cu ceva dintr-un cilindru ciudat, a înțeles imediat că viața îi era în pericol. A fugit repede de lângă cei doi oameni ai Baionetei. Șoferul a luat-o pe fetiță și a gonit înapoi la mașină. Asasinii au fugit și ei, aruncând recipientul cu otravă și doza de suc într-un coș de gunoi, pe drumul spre mașina cu care trebuiau să fugă. Danny Yatom a spus că agenții nu acționaseră cum trebuia.

„Condiția de bază a operațiunii era că va fi silențioasă, că ținta nu va ști că fusese afectată. Agenții mi-au încălcat grav ordinele. Le-am spus foarte clar, fără echivoc, și în scris, și verbal, în cele două ocazii când le-am văzut antrenamentele că, dacă ar fi fost oricine lângă Mashal, nu trebuie să continue. Dar ei totuși au făcut-o. Acesta a fost motivul eșecului: execuția din prea multă motivație, în condiții care

indicau clar că nu trebuie să aibă loc.”¹¹⁸³

În mod ideal, o a doua echipă Cezareea ar fi fost postată în apropiere, pentru a crea o diversiune¹¹⁸⁴, dacă era nevoie. Dar nu a fost. Mai rău decât atât, un bărbat numit Muhammad Abu Seif, un luptător de gherilă antrenat și curier Hamas de arme și bani, se întâmpla să treacă pe acolo exact atunci când avea loc incidentul. Abu Seif nu și-a dat seama imediat ce se întâmpla, dar faptul că șeful lui fugea într-o parte și doi străini în altă parte era un indiciu evident. A luat-o la fugă după cei doi israelieni până când au intrat în mașină și și-a notat numărul de înmatriculare în timp ce ei plecau.

Șoferul israelian l-a văzut pe Abu Seif scriind numărul și le-a spus celor doi agenți. Mașina a fost prinsă în trafic greu și a întors spre dreapta pe o stradă laterală și apoi dreapta de două ori. Când au crezut că sunt destul de departe de scenă, agenții i-au spus

¹¹⁸³ Când i-am spus lui Yatom că agenții afirmau că nu au văzut-o pe fetiță sau pe șofer și că Jerry nu fusese în stare să-i avertizeze, a reacționat ironic: „Astea-s povești. Erau pur și simplu foarte, foarte motivați să execute, după toate zilele în care nu putuseră. De aceea și-au asumat să facă ceva care era în totală contradicție cu ordinele mele de bază“.

¹¹⁸⁴ Contrar acestei mărturii, Hamas și agenții serviciilor iordaniene pe care i-am întâlnit în Amman au spus că Abu Seif era garda de corp a lui Mashal, și nu un trecător oarecare. Dacă acest lucru este adevărat, eșecul echipei Baioneta devine mult mai mare, fiindcă agenții nu au știut vreodată despre existența lui, fără a menționa antrenamentul său, și astfel nu au prevăzut ce s-ar întâmpla.

șoferului să oprească. Din moment ce mașina fusese văzută, s-au gândit că ar fi mai bine să se scape de ea, cu toate că, în retrospectivă, era clar că poliției israeliene i-ar fi trebuit ore pentru a organiza o razie. Dar israelienii nu și-au dat seama că tenacele Abu Seif făcuse rost de o mașină și încă îi urmărea. A ajuns chiar atunci când cei doi agenți au început să meargă în direcții diferite, unul dintre ei deja de cealaltă parte a drumului.

Abu Seif era expert în luptă corp la corp, antrenat fiind în taberele de mujahedini din Afganistan. S-a năpustit asupra israelianului care era cel mai aproape de el, strigând că bărbatul era din serviciile israeliene și că încercase să-l omoare pe liderul Hamas. Al doilea agent a fugit înapoi și l-a lovit pe Abu Seif în cap. Acesta era amețit și sângera, dar în loc să o ia la fugă pur și simplu, israelienii au rămas acolo să-l stranguleze până să devină inconștient.

Norocul a fost de partea Hamas în acea zi. Ca un făcut, un fost soldat din gherilele Armatei de Eliberare a Palestinei și pe atunci agent de securitate iordanian pe nume Saad al-Khatib era într-un taxi care trecea pe acolo. A văzut mulțimea care privea la doi străini care îl strângeau de gât pe un localnic și i-a spus șoferului să oprească și să aștepte până mergea să-i separe. „Unul dintre ei luase o piatră mare și era pe cale s-o izbească

de capul lui Abu Seif, a spus al-Khatib. Am sărit pe el, l-am aruncat pe jos¹¹⁸⁵, m-am așezat pe pieptul lui și am încercat să-l imobilizez”. Apoi le-a zis celor doi israelieni că îi ducea la secția de poliție. De teamă că ar putea fi linșați de lumea pe care o atrăseseră, cei doi agenți au fost de acord, fără să opună rezistență. Unii dintre privitori, între timp, l-au ajutat pe Abu Seif să urce în taxi – al-Khatib i-a spus să urce în față – și cineva i-a împrumutat un telefon¹¹⁸⁶ ca să-l poată suna pe Mashal.

Agenții Mossad erau încrezători că identitățile lor false vor sta în picioare la interogatoriu. La postul de poliție, au arătat pașapoartele lor canadiene și le-au spus polițiștilor că erau turiști care veniseră să se bucure de atracțiile Iordaniei când brusc, în mijlocul străzii, fuseseră atacați de „acest nebun”, arătând spre Abu Seif, care a început să-i lovească.

Dar apoi au fost percheziționați și autoritățile au găsit, pe brațul unuia dintre agenți, bandaje care nu acopereau vreo rană – benzile adezive care ținuseră dispozitivul cu ultrasunete.

Au fost arestați. Și-au folosit dreptul la telefonul din închisoare să contacteze „rudele din străinătate”. La

¹¹⁸⁵ Interviu cu Saad al-Khatib, decembrie 2013.

¹¹⁸⁶ Există o discrepanță importantă între versiunea lui al-Khatib despre incident și cea a celor doi agenți, dar nu există dubii despre cum s-a încheiat.

două ore după arestarea lor, consulul canadian din Amman a venit la secție. A intrat în celula lor și i-a întrebat unde crescuseră și alte câteva întrebări despre Canada.

După zece minute a ieșit și le-a spus iordanienilor: „Habar n-am cine sunt aceștia. Nu sunt canadieni”

Mashal, încă la birou, și-a sunat cei doi colegi din Hamas, Musa Abu Marzook și Muhammad Nazal. Au hotărât să emită un comunicat prin care să spună că Mossad-ul încercase să-l omoare pe Mashal, iar Curtea Regală iordaniană a fost părtașă la lovitură. În timp ce vorbeau, Mashal a început să se simtă foarte slăbit și somnoros. Otrava îi intrase în circuitul sanguin. Colegii și gărzile sale de corp l-au dus repede la un spital. Peste câteva ore, ar fi fost mort.

Apelurile pe care agenții arestați ai Baionetei s-au adresat, bineînțeles, colegilor lor din Mossad. Unul dintre ei, o femeie, a plecat imediat la Intercontinental pentru a-i raporta lui Ben-David, care stătea într-un costum de baie lângă o piscină magnifică din vasta curte a hotelului, citind *De veghe în lanul de secară* a lui Salinger. „Văzându-i fața, mi-am dat seama că ceva era foarte rău, spunea el. Am schimbat câteva cuvinte și am realizat că se întâmplase un incident grav.” Conform planului original, echipa trebuia să zboare din Amman

înspre diferite destinații, dar după ce se întâmplase, era sigur că iordanienii vor ține sub observație strictă aeroportul.

Ben-David a sunat la sediul Mossad¹¹⁸⁷, în Tel Aviv, și a fost instruit să îi adune pe toți membrii echipei din ascunzătorile lor și să-i aducă la ambasada israeliană. Printr-o coincidență, vestea despre arestarea agenților a ajuns la sediul Mossad în timp ce prim-ministrul era deja acolo, urându-le celor care lucrau acolo un fericit Rosh Hashanah. Netanyahu trebuia să țină un discurs și mai multe sute de angajați se adunaseră, așteptând să înceapă ceremonia. Între timp, Yatom i-a raportat prim-ministrului veștile proaste. Cei doi au hotărât să continue de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Aproape nimeni dintre angajații Mossad nu aflase despre criză și Netanyahu voia să transmită un mesaj obișnuit. A vorbit puțin și le-a mulțumit călduros tuturor pentru contribuția lor la securitatea țării, apoi s-a grăbit cu Yatom în biroul directorului.

I-a ordonat acestuia să zboare imediat la Amman și să-i spună regelui Hussein ce se întâmplase. Trebuia să facă „tot ce era necesar” pentru a asigura eliberarea celor doi agenți. „Și dacă este necesar să salvezi viața lui Mashal, i-a spus Netanyahu lui Yatom, atunci fă-o.”

¹¹⁸⁷ Interviu cu Ben-David, 15 ianuarie 2013.

Yatom a fost primit de rege. Hussein era uimit și a ieșit din cameră furios. Yatom își amintea că „a fost [șeful serviciului secret iordanian, generalul Samih] Batihi cel care l-a enervat pe rege, fiindcă era jignit personal de mine. Fără el, am fi putut termina chestiunea mult mai liniștiți cu regele și la un preț mult mai mic. În timpul discuțiilor, Batihi a început să mi se plângă¹¹⁸⁸ că nu i-am spus, afirmând că am fi putut plănui operațiunea împreună etc., etc. Aceasta este aiureală curată. l-am rugat de multe ori pe iordanieni să calmeze Hamas și nu au făcut nimic. Rabin i-a criticat dur de câteva ori, dar tot fără folos. Este deci evident de ce nu am împărtășit planurile pentru Mashal cu ei”.

În acele clipe, starea lui Mashal se deteriora rapid și medicii de la Spitalul Islamic nu știau ce să facă. Directorul Biroului Privat al regelui Hussein, Ali Shukri, a mers să întrebe cum se simte, iar colegii lui Mashal l-au ocărât, acuzându-l că era părtaș la o conspirație de crimă. Primind ordin de la rege să se asigure că se făcea totul pentru a salva viața lui Mashal, Shukri a pus să fie transferat în Aripa Regală de la Spitalul Militar Regina Alia. Colegii lui Mashal au refuzat inițial, temându-se că Hussein plănuia să-l

¹¹⁸⁸ Interviu cu Yatom, 7 iulie 2011.

termine pe Mashal, dar în cele din urmă au fost de acord cu transferul, atâta vreme cât puteau sta lângă patul lui, înconjurați de securitate Hamas, și să li se explice fiecare detaliu al tratamentului.

A fost chemat Dr. Sami Rababa, medicul personal al Curții Regale, colonel în corpul medical al armatei iordaniene și unul dintre cei mai de vază medici din țară. Avea doar o idee vagă cine era Mashal și știa puține despre Hamas. „Dar, din toată agitația din jurul spitalului, spunea, și din faptul că Ali Shukri era acolo, mi-am dat seama că era foarte important pentru rege ca acesta să fie vindecat.”

Mashal, deja foarte amețit, i-a spus lui Rababa ce se întâmplase în afara biroului lui. În timp ce vorbea, ațipea mereu, și personalul medical trebuia să-l tot trezească. Apoi Rababa a observat că Mashal se oprea din respirat când ațipea. „Era clar că trebuia să-l ținem treaz, altfel, dacă adormea, s-ar fi sufocat”, spunea el. Medicii l-au făcut pe Mashal să se ridice în picioare și să umble un pic¹¹⁸⁹, dar aceasta a ajutat doar pentru puțină vreme. l-au dat naloxon, care este folosit pentru a contracara câteva tipuri de opioizi, dar efectul a trecut repede și scădea cu fiecare doză nouă. Rababa l-a conectat pe Mashal la un ventilator – dacă nu-l puteau

¹¹⁸⁹ Interviu cu Sami Rababa, decembrie 2013.

ține treaz, măcar să respire pentru el un aparat.

Nimeni nu voia să moară Mashal. Regele Hussein se temea, pe bună dreptate, că moartea unui lider Hamas va isca revolte în regatul lui, poate chiar un război civil. Pentru Netanyahu și Yatom era clar că Hussein va fi nevoit să îi judece și să-i execute pe cei doi prizonieri.

Mai mult decât atât, știau că serviciile iordaniene suspectau, în mod corect, că ceilalți membri ai echipei Baioneta erau încă adăpostiți în ambasada israeliană. Un batalion de comando iordanian era pregătit să atace, cu fiul lui Hussein, prințul Abdullah, viitorul rege, la comandă. Regele Hussein voia să nu existe vreo îndoială că el lua incidentul foarte în serios.¹¹⁹⁰ Toți știau că o astfel de succesiune urâtă a evenimentelor va distruge indubitabil orice legături între Iordania și Israel.

„În tot acest timp, spunea Ben-David, mă plimbam cu antidotul în mână, de care nu aveam nevoie, fiindcă niciunul dintre oamenii noștri nu era afectat... Apoi am primit un telefon de la comandantul Cezareea. La început, fiindcă ce spunea era atât de fantastic, am crezut că am auzit aiurea. L-am rugat să repete”.

Haim H. I-a spus lui Ben-David să meargă în holul hotelului, unde se va întâlni cu un căpitan din serviciile

¹¹⁹⁰ Interviu cu „Pilotul”, mai 2016, și Yatom, 7 iulie 2013.

iordaniene și va merge cu el la spital. Ben-David a înțeles că se ajunsese la o înțelegere rapidă: viața lui Mashal în schimbul vieții celor doi agenți Mossad.

Cu alte cuvinte, Ben-David cobora în hol pentru a salva viața unui om pe care el și echipa lui încercaseră să-l omoare cu câteva ore mai devreme.

„Eram într-o situație dificilă, a spus Ben-David. Dar în momente ca acesta, nu poți să-ți dai drumul sentimentelor. Nu poți să spui «Oh, am sfeclit-o și să-i ia dracu'». Nu. Faci ce trebuie să faci – execuți ordinul în cel mai bun mod în care poți, și asta este. Nu este loc pentru sentimente în aceste situații.”

Ben-David a mers în hol¹¹⁹¹, unde îl aștepta un căpitan. „Încă îmi amintesc privirea lui ostilă. Dar și el își avea ordinele și le-a executat.” Yatom le spusese celor doi, Dr. Platină și Ben-David, să îl însoțească pe ofițer la spital și să-i dea lui Mashal injecția care să-i salveze viața. Dar iordanienii au refuzat. Dr. Platină a fost dusă la biroul lui Rababa¹¹⁹². „A spus că făcea parte din operațiune, dar doar dacă unul dintre agenți atingea otrava, își amintea Rababa, și că nu avea vreo idee care era scopul misiunii. A pus două fiole pe biroul meu. Am ordonat să fie verificate în laborator.

¹¹⁹¹ Interviu cu Ben-David, 15 ianuarie 2013.

¹¹⁹² Interviu cu Rababa, decembrie 2013. Schimb de e-mail-uri cu Rababa, decembrie 2013

Nu puteam să ne bazăm pe ce spunea ea că erau. Poate voiau doar să termine treaba.”

Rababa și-a păstrat ținuta profesională față de Dr. Platină, în conformitate cu rangul său medical și militar¹¹⁹³. Dar în sinea sa era furios. „În mintea mea, medicina nu ar trebui folosită pentru a omorî oameni, a spus. Iar israelienii o fac mereu.”

Apoi, Mashal și-a revenit rapid. Yatom s-a întors în Israel cu cei doi aproape-asasini și cu Ben-David. Cei doi au raportat că fuseseră bătuți cumplit, dar nu divulgaseră vreo informație.

Dar Hussein nu a fost mulțumit să o lase așa. Le-a spus israelienilor că înțelegerea făcută îi includea doar pe cei doi prizonieri și că israelienii vor trebui să plătească un preț mai mare pentru a scoate restul echipei – cei șase membri ai Baionetei refugiați în ambasadă. Între timp, a suspendat toate relațiile cu

¹¹⁹³ Cum a fost salvată viața lui Mashal? Medicii iordanieni afirmă că au reușit singuri, fără vreun ajutor și fără a-i injecta antidotul. „Când au sosit rezultatele analizei chimice a substanței pe care o primiserăm de la femeia medic, spunea Rababa, am văzut că era exact aceeași medicație pe care i-o administraserăm noi. Formula otrăvii propriu-zise am primit-o după ce Mashal își revenise complet. “ Israelienii spun că aceasta este o laudă goală, fiindcă era imposibil ca toxina lor secretă să fi fost recunoscută de medicii iordanieni și că viața lui Mashal a fost salvată doar mulțumită Mossad-ului, care le-a dat iordanienilor antidotul, dar și formulele atât pentru antidot, cât și pentru otrăvă. Interviu cu Ben-David, 15 ianuarie 2013, Yatom, 7 aprilie 2011, „Jeffery“, noiembrie 2013, și Rababa, decembrie 2013.

Israelul.

Netanyahu s-a consultat cu Efraim Halevy, un veteran Mossad, fost director adjunct al agenției și ambasador israelian la Uniunea Europeană pe atunci. Halevy, născut la Londra, și care își petrecuse aproape toți anii din Mossad în divizia Cosmos de relații externe, era un om controversat, dar cu siguranță un diplomat iscusit și isteț, care știa cum să se comporte cu șefi de stat și regi. Jucase un rol vital în crearea tratatului de pace dintre Israel și Iordania în 1994 și îl cunoștea bine pe Hussein. Iar regele îl respecta.

După ce s-a întâlnit cu Hussein, Halevy le-a spus lui Netanyahu și Yatom că, pentru a-i elibera pe cei șase agenți, va trebui să le dea iordanienilor o recompensă serioasă, „destul cât să-i permită regelui să apere public eliberarea echipei de asasini”. Propunerea lui era de a-i da drumul din închisoare fondatorului Hamas, șeicul Ahmed Yassin, care ispășea o pedeapsă pe viață pentru rolul său în atacuri teroriste contra Israelului.

Sugestia a fost întâmpinată cu „o opoziție totală ca un zid”¹¹⁹⁴, de la Netanyahu până la ultimul agent al

¹¹⁹⁴ Halevy a refuzat să fie intervievat pentru această carte. Totuși, la o întâlnire din 13 iulie 2011 cu ministrul german al apărării, în prezența gen. Amos Gilad și a autorului, Halevy a vorbit cu larghețe despre afacerea Mashal, și-a lăudat (pe bună dreptate) propria lui contribuție la soluționarea ei și a menționat de câteva ori că Gilad, care pe atunci era șeful Diviziei de Cercetare a AMAN, a fost unul dintre principalii opozanți ai sugestiei sale ca Yassin să fie eliberat, adăugând cu

organizației, conform lui Halevy. Israelienii suferiseră răpiri, crime și atacuri teroriste, toate făcute pentru a-i speria și a-i face să îl elibereze pe Yassin, a venit argumentul. Acum se aștepta cineva să cedeze cererii regelui Hussein?

Netanyahu s-a consultat cu directorul Shin Bet Ami Ayalon¹¹⁹⁵, care și-a chemat cel mai bun expert în Hamas, pe Micha Kubi, și i-a cerut părerea. Kubi a răspuns furios. „Nu vă luați după amenințările lui Hussein. Într-un final, nu va avea altă opțiune decât să-i lase pe agenți să plece, într-un fel sau altul. Dacă îl eliberați pe Yassin, care ar trebui să putrezească în închisoare până la moarte, va merge înapoi în Gaza și va construi un Hamas mai puternic decât orice am cunoscut până acum.”

Ayalon i-a trimis mesajul lui Netanyahu¹¹⁹⁶. Dar Halevy era insistent și, treptat, în timp ce călătorea cu elicopterul între Ierusalim, Tel Aviv și Amman, l-a convins pe prim-ministru că nu existau alte variante. Netanyahu a înțeles că era prins într-o uriașă criză și, în primul și cel mai important rând, trebuia să-și stabilească prioritățile: voia să aducă oamenii din

eleganță: „și aceasta a fost într-adevăr una dintre micile greșeli pe care le-ai făcut în cariera”. A se vedea Halevy, *Omul din umbră*, 132-42 (în ebraică).

¹¹⁹⁵ Interviu cu Kubi, 8 septembrie 2013.

¹¹⁹⁶ Halevy, *Omul din umbră*, 138–40 (în ebraică).

Cezareea înapoi acasă. Modul calm și încrezător în care Netanyahu a gestionat criza Mashal, din momentul în care a aflat că agenții au fost capturați, a fost unul dintre cele mai bune momente ale lui, ca lider al statului Israel.

În final s-a semnat un acord: Yassin și un mare număr de alți prizonieri palestinieni, inclusiv unii care fuseseră implicați în uciderea unor israelieni, au fost eliberați, în schimbul permisiunii pentru cei șase agenți Mossad să se întoarcă în Israel.

Acordul a demonstrat încă o dată enormul devotament și sacrificiile făcute de Israel pentru a-și aduce acasă oamenii din spatele liniilor inamice.

Se făcea cu un cost imens. Operațiunea ratată din Iordania a expus o parte din metodele de acțiune ale Mossad și a spulberat acoperirea întregii echipe a Baionetei, care acum trebuia reconstruită. Israelului i-au trebuit ani întregi să repare daunele produse delicatei și importante relații cu Regatul Hașemit. O reconciliere oficială între Hussein și Netanyahu¹¹⁹⁷ a avut loc doar la sfârșitul anului 1998, în timpul unei vizite bilaterale în Statele Unite. Afacerea Mashal a băgat totodată Israelul într-o ciudată situație diplomatică vizavi de Canada și de alte țări ale căror

¹¹⁹⁷ Interviu cu Yoram Ben Zeev, 17 aprilie 2012.

pașapoarte fuseseră folosite ilegal de către echipa de asasini. Din nou, Israelul a trebuit să-și ceară scuze și, ca un copil dojenit, să promită că nu va repeta greșeala.

Comisiile de anchetă interne și externe¹¹⁹⁸, create ca urmare a întregii afaceri, au descoperit multiple relatări contradictorii ale celor care știuseră despre operațiune și ale celor care o autorizaseră. Netanyahu și Mossad-ul au insistat că ei îi informaseră pe toți cei care erau relevanți, dar ministrul apărării Yitzhak Mordechai, șeful AMAN Moshe Yaalon și directorul Shin Bet Ayalon au susținut că nu au știut despre operațiune¹¹⁹⁹ înainte ca ea să aibă loc, în afară de o referire în general la ideea asasinării lui Mashal, exprimată cu câteva luni înainte, la o ședință a șefilor de servicii, unde a fost descrisă drept una dintre multiplele posibilități.

Ayalon a criticat sever întreaga operațiune¹²⁰⁰, ba chiar și motivul ei: „Khaled Mashal nu aparținea cercului operațional terorist. Nu era, așadar, de la început, o țintă legitimă. Mashal era mai puțin implicat în activitatea teroristă Hamas decât un ministru al

¹¹⁹⁸ Interviu cu Joseph Ciechanover, 28 aprilie 2017, și „Pilotul”, mai 2016. Ciechanover a ajuns la concluzia că, în general, Netanyahu a acționat rațional și normal.

¹¹⁹⁹ Interviu cu Mordechai, 28 august 2015, și Yaalon, 16 august 2011.

¹²⁰⁰ Interviu cu Ayalon, 4 septembrie 2002.

apărării dintr-un stat democratic”.

O investigație internă Mossad4, consemnată de Tamir Pardo, ulterior el însuși director al Mossad, a avut ca rezultat unul dintre cele mai severe rapoarte din istoria organizației. În termeni duri, îi acuza pe toți cei care fuseseră implicați în planificarea și executarea operațiunii. Comandanții Cezareei și Baionetei, Ben-David, agenții și toți ceilalți și-au luat doza de critică. Nu a fost niciun aspect examinat de comisie care să nu fie greșit. Totuși, comisia s-a referit doar implicit la rolul lui Yatom în aceste eșecuri.

Șeful Cezareea, Haim H., a demisionat. Jerry, a cărui ambiție îi slujise cândva atât de bine, a fost demis din funcția de șef al Baionetei. Rușinat și amărât, a părăsit organizația și a mers să lucreze pentru companii israeliene care acționau în Africa. Apoi a dispărut.

Cireașa de pe tort era că Yassin devenise un om liber. Întreaga idee a asasinării lui Mashal era să slăbească Hamas, dar, în schimb, fondatorul și liderul său spiritual fusese eliberat acum. A plecat din Israel în țările din Golf, aparent pentru tratament medical. De fapt, se folosea de călătoriile sale pentru a strânge fonduri. Urma „o mare confruntare” cu Israelul, se lăuda el.

Nu exista vreun motiv pentru care să nu fie crezut.

Un nivel minim

O trupă de comando naval din Flotila 13 a ajuns nedetectată pe plaja de lângă orașul de coastă libanez Ansariyeh. La adăpostul unei nopți fără lună, cei șaisprezece bărbați au debarcat din micile, dar puternicele lor bărci de raid Zaharon și au pornit într-un lung marș în interior.

Era noaptea de 4 septembrie 1997 și soldații de comando urmau a omorî un om. Misiunea era a douăzeci și șaptea de când Levin și Cohen creaseră protocoalele IDF pentru asasinări ale liderilor de nivel mediu ai Hezbollah din Liban. Douăzeci dintre ele fuseseră reușite. În acest caz însă, cei doi ofițeri ai Comandamentului de Nord credeau că misiunea nu era necesară¹²⁰¹. Simțeau că ținta, Haldoun Haidar, era mică și ne semnificativă, că nu exista vreun câștig strategic important de obținut din asasinarea acestuia. Dar israelienii adunaseră destule informații despre el și sistemul dovedise că avusese dreptate de atâtea ori

¹²⁰¹ Rami Michaela, ofițerul de informații pentru Operațiunea Cântecul Plopului a Flotilei 1201 afirmă că nu-și amintește vreo opoziție din partea Comandamentului de Nord față de lovirea țintei operațiunii. În orice caz, toți sunt de acord că a fost luată comanda operațiunii de la Comandamentul de Nord și transferată Statului Major General. Interviu cu Ronen Cohen, 18 februarie 2016, și Rami Michaela, 15 martie 2016.

până atunci, încât în mintea unora nu exista vreun motiv pentru care să *nu* fie omorât. Totuși, destui ofițeri ai Comandamentului de Nord au obiectat că responsabilitatea pentru misiune a fost transferată Marelui Stat Major. Cei care criticau au fost lăsați în afara cercului decizional.

Planul spunea ca trupele de comando să mărșăluiască în interior circa patru kilometri și să pună câteva bombe de-a lungul unei rute folosite de Haidar în fiecare dimineață. Apoi trebuiau să se retragă la bărci și să se înapoieze în Israel. Când operatorii dronelor care patrulau pe deasupra îl vedeau pe Haidar trecând, un semnal radio transmis prin drone va declanșa explozia. Fragmente metalice de tipul celor folosite în dispozitivele făcute de teroriști libanezi erau bagate în bombe, pentru ca atacul să pară o afacere internă libaneză.

La început, totul a mers conform planului. În condiții meteo favorabile, bărbații au ajuns pe plajă, au traversat repede drumul libanez de coastă și au ajuns la un zid pe partea estică, la marginea unei zone vaste cu crânguri și livezi. Doi dintre bărbați au sărit peste zid, au rupt balamalele porții și au deschis-o și pentru ceilalți. O mare parte a drumului era în susul dealului, într-o zonă greu de traversat din cauza șanțurilor de irigații și a vegetației dese.

Când trupa a ajuns la punctul marcat pe hărțile lor drept G7¹²⁰², au dat de o altă poartă, cu un drum de cealaltă parte. Trebuiau să-l traverseze și pe acela și să avanseze încă aproximativ patru sute de metri, înainte de a ajunge la drumul pe care îl folosea Haidar. Soldații au escaladat poarta, grupul din avangardă a trecut strada și a început să avanseze, scrutând zona pentru elemente ostile. După ce s-a dat semnalul că zona este liberă, primul soldat din al doilea grup a început să traverseze strada. Când era la jumătate, a izbucnit o explozie mare, apoi alta. În aceste explozii și în lupta armată care a urmat, în timp ce operațiunile de salvare erau în desfășurare, au fost uciși doisprezece soldați.

O anchetă IDF în legătură cu incidentul a concluzionat că fusese o ambuscadă norocoasă a Hezbollah, imposibil de prevăzut sau de prevenit, și că gloanțele trase de gherile detonaseră explozibilii pe care israelienii îi duceau pentru a-l omorî pe Haidar.

Aceasta, probabil, era cea mai convenabilă explicație pentru toți cei implicați¹²⁰³, dar s-a dovedit a nu fi adevărată. De fapt, se pare că Hezbollah fusese în stare să planuiască și să coordoneze ambuscada, din cauza unui eșec total din partea serviciilor israeliene în

¹²⁰² Interviu cu Michaela, 15 martie 2016, Galant, 4 septembrie 2014, Shay Brosh, mai 2013, și Oren Maor, ianuarie 2013.

¹²⁰³ Bergman, *Prin orice mijloace*, 428 (în ebraică).

săptămânile și chiar orele de dinainte ca trupa de comando să pornească. Transmisiunile video din dronele care făceau misiuni de recunoaștere asupra zonei nu au fost codate, și Hezbollah a reușit să le intercepteze. Mai mult decât atât, așa-zișii informatori ai israelienilor din Armata Libanului de Sud erau de fapt agenți dubli, care raportau Hezbollah despre cine sau despre ce erau interesați coordonatorii lor din IDF.

Având imagini video cu zona pe care o scana IDF și informații de la coordonatorii IDF că îl vizau pe Haidar, nu a fost greu pentru Hezbollah să-și dea seama unde să pregătească ambuscada. Într-adevăr, conform unor surse care lucrau în Flotila 13 pe atunci, o filmare dintr-o dronă, la câteva ore înainte de raid, arăta trei persoane care se plimbau suspicios în G7. Dacă acel video, care nu a fost dezvăluit vreodată, ar fi fost analizat în timp real, misiunea ar fi fost probabil amânată sau anulată¹²⁰⁴.

Dezastrul Shayetet, după cum a fost cunoscut în Israel, a avut un puternic impact asupra opiniei publice

¹²⁰⁴ Personalul din serviciile care erau implicate în operațiune, de la Michaela, prin serviciile de informații ale Marinei, până la șeful de stat major Yaalon, toți afirmă că nu o scurgere de informații a dus la dezastru, ci o problemă cu explozibilii, că nu s-a deschis deloc focul asupra trupei și că toți oamenii au fost uciși de către explozii. Interviuuri cu Brosh, mai 2013, Michaela, 15 martie 2016, Galant, 4 septembrie 2014, Mordechai, 28 august 2015, și Lipkin-Shahak, 3 aprilie 2012.

de aici, în special pentru că oamenii omorâți aparțineau uneia dintre cele mai bune două unități ale IDF. Nasrallah a amplificat acest efect, încărcând pe site-ul Hezbollah fotografii oribile cu bucăți de trupuri culese de acolo, inclusiv capul unuia dintre soldați.

Dezastrul de la Ansariyeh a avut loc la doar o zi după un triplu atentat sinucigaș în mall-ul Ben Yahuda din Ierusalim, un atac despre care serviciile israeliene nu aveau habar, și doar cu câteva săptămâni înainte de atentatul catastrofal al Mossad contra lui Khaled Mashal, în Iordania.

Astfel, în multe aspecte, septembrie 1997 a marcat una dintre cele mai grele căderi din istoria serviciilor israeliene. Fiecare dintre cele trei ramuri diferite ale serviciilor înregistraseră un număr de eșecuri. Shin Bet eșuase să-l protejeze pe prim-ministru sau să oprească un val de atentate sinucigașe. Mossad-ul nu reușise să lovească centrele de comandă din străinătate ale organizațiilor teroriste jihadiste. Eforturile AMAN de a penetra și destabiliza Hezbollah nu fuseseră deloc eficiente. Și ultimele două instituții nu observaseră deloc, așa cum se va dovedi ulterior, proiectele de dezvoltare a armelor de distrugere în masă din Iran, Siria și Libia.

Dezastrul de la Ansariyeh, între timp, a intensificat controversa publică despre prezența militară israeliană

în Liban, pe care unii o vedeau comparabilă cu implicarea americană din Vietnam. Protestele care solicitau retragerea erau conduse de mișcarea Patru Mame, numită după cele patru figuri matriarhale din Biblie, creată de patru femei ai căror fii erau în IDF în Liban. IDF și conducerea politică le tratau cu dispreț – un ofițer superior le numea „cele patru cârpe”¹²⁰⁵ –, însă protestele lor aveau ecou.

Din cauza dezastrului de la Ansariyeh, asasinatelor planificate din Liban s-au oprit. IDF a înaintat mereu ideii de a omorî ofițeri Hezbollah, dar erau respinse de către șeful de stat major sau de către ședința săptămânală de operațiuni și alte misiuni cu ministrul apărării.

Hezbollah nu ajunsese o amenințare mai mică, dar lovirea ofițerilor săi devenise mai mult o chestiune de potențială slăbiciune politică.

Mossad-ul, proaspăt ieșit din aventura în care aproape distrusese relațiile diplomatice cu Iordania, a ratat o altă operațiune peste numai cinci luni, de această dată în Elveția. Ținta era Abdallah Zein, o persoană de vază în rețeaua logistică și financiară a Hezbollah. Planul Mossad-ului era de a-i asculta

¹²⁰⁵ „Cele patru mame sunt patru cârpe“, site-ul nana 10, 16 februarie 2000, <http://news.nana10.co.il/Article/?ArticleID=6764>.

telefonul, a-l ține sub observație și, în cele din urmă, a-l omorî. Dar au făcut destul zgomot încercând să instaleze un microfon în subsolul blocului lui Zein, încât au trezit o bătrână, care a chemat poliția. Un agent a fost arestat. Șeful Mossad Danny Yatom, cu prea multe planuri ratate la activ, a demisionat¹²⁰⁶. Yatom a fost înlocuit de Efraim Halevy, care era văzut foarte bine de Netanyahu, pentru modul în care gestionase cazul Mashal.

De frica altor eșecuri, Halevy a închis efectiv Cezareea, refuzând să aprobe aproape orice operațiune de mare risc și permițând unității să decadă.

„Poate fi spus cu mâna pe inimă, afirma Avi Dichter, director adjunct al Shin Bet pe atunci și, din anul 2000, director al acelei agenții, că structurile de apărare nu asigurau poporului Israelului scutul protector pe care-l meritau.¹²⁰⁷”

Acest lucru era îngrijorător în orice circumstanțe. Dar în special la sfârșitul anilor '90, când inamicii Israelului deveneau din ce în ce mai amenințători. Din Iran în

¹²⁰⁶ Cei trei agenți găsiți în subsol de poliția elvețiană au încercat să pretindă că sunt turiști care s-au strecurat acolo pentru o partidă rapidă de sex în trei. Au fost prinși, la propriu, cu pantalonii în vine. Polițiștii i-au crezut, până când unul dintre ei a spus că geanta cu scule și cabluri pe care o ducea este „bagaj diplomatic”.

¹²⁰⁷ Discurs al directorului Shin Bet, Avi Dichter, la Conferința Herzliyah, 16 decembrie 2003.

Libia, de la Hezbollah, în Liban, până la Hamas, în Gaza și Amman, se crease un front de adversari cu mult mai inovativi și hotărâți decât oricare dintre cei cu care se confruntaseră până atunci Mossad, AMAN sau Shin Bet.

Shin Bet a fost primul dintre serviciile de informații care și-a recăpătat poziția. Șeful său, Ami Ayalon, și comisiile de anchetă pe care le-a creat pentru a afla ce nu funcționase au ajuns la concluzia că Shin Bet devenise slabă și ineficientă în două dintre domeniile sale principale de activitate.

Primul era dobândirea de informații. Timp de decenii, Shin Bets se bazase pe informațiile obținute de la surse umane, dar acest rezervor aproape că secase. Nu se găsisese încă înlocuitor pentru sutele de agenți palestinieni pe care îi pierduse atunci când Israelul s-a retras din teritoriile palestiniene după Acordurile de la Oslo.

Shin Bet a eșuat în găsirea unor metode alternative și era inaptă să recruteze agenți în interiorul Hamas, mișcare ideologic-religioasă ai cărei membri erau mai puțin probabil să fie tentați de mită. Una dintre comisiile de anchetă ale Shin Bet a spus-o succint – și fatal: „Organizația nu este conștientă de mediul în care

lucrează¹²⁰⁸”.

A doua problemă era cum folosea Shin Bet informația, odată ce era obținută. Ayalon a vizitat arhivele organizației și s-a uitat, fără a-i veni să creadă, la uriașele containere pline cu sute de mii de bibliorafturi. „Ne comportăm ca o organizație medievală, a spus celor prezenți la ședința comandamentului superior al Shin Bet. O astfel de arhivă nu permite să construim o imagine informatică în timp real. Chiar dacă toată informația ar fi găsită în dosare, nu ne-ar ajuta deloc.”

Ayalon a declarat că „Shin Bet nu este o structură de informații, ci mai degrabă una preventivă”. Cu alte cuvinte, scopul agenției era nu doar de a strânge informații de dragul adunării acestora, ci mai curând să împiedice intențiile inamicului în timp real. Pentru a face așa, Shin Bet trebuia să strângă informații și să le analizeze în cel mai scurt timp posibil¹²⁰⁹. Ayalon a argumentat că soluția trebuia găsită în tehnologiile avansate.

Sursele bazate pe tehnologie vor înlocui sursele umane, producând o imagine informațională multidimensională și în timp real. În 1996, acestea erau

¹²⁰⁸ Interviu cu Diskin, 1 iunie 2017.

¹²⁰⁹ Interviu cu Ayalon, 21 ianuarie 2013.

gânduri revoluționare care au generat o criză de încredere în Shin Bet, i-au atras critici lui Ayalon și chiar i-au împins pe mulți să părăsească agenția. Dar Ayalon și-a susținut ideile. A format câteva echipe și departamente noi care au creat tehnici ultramoderne pentru strângerea de informații: penetrarea diverselor baze de date, interceptarea de e-mail-uri, telefoane și, ulterior, comunicații în social media. Au dezvoltat, de asemenea, noi căi de a folosi informația: tehnici impecabile de a analiza cantități foarte mari de date și extragerea celor mai importante informații.

Ayalon și echipele sale au schimbat orientarea Shin Bet, astfel încât să se pună mai mult accent pe legăturile dintre oameni – mai mult accent pe rețea¹²¹⁰ decât pe

¹²¹⁰ Unul dintre părinții revoluției tehnologice în Shin Bet a fost Gadi Goldstein, născut în Ierusalim. În acea vreme, își aprofunda cunoștințele despre diverse concepte filosofice, de la religiile iudaice la cele orientale. La mijlocul anilor '90, și în special în mediul macho al Shin Bet, preocupările acestea ale lui Goldstein păreau cel puțin ciudate. Goldstein și-a bazat conceptul său operațional inovativ pe cuvintele atribuite biblicului Moise, alături de principiile filosofiei Zen. A accentuat doctrina *anatta*, sau a „non-sinelui”, care spune că eul fiecăruia dintre noi nu rezistă singur și nu este definit de sine însuși. Zen postulează că eul este în constantă conversație cu totul din mediul înconjurător, influențând totul și fiind influențat de tot. Astfel, nu există o existență independentă a unui individ sau animal sau obiect; totul există doar ca parte a unei structuri mult mai mari, care îl definește. „Să spunem că zece oameni locuiesc într-o clădire, spunea el într-una dintre ședințele ținute în timp ce noul sistem era implementat. Și noi, Shin Bet, vrem să știm dacă și ce completează ei, și avem cantitatea x de energie pentru a investiga acea clădire. Trebuie să ne investim energia în ceea ce se petrece între ei, sinergia pe care ei o creează laolaltă, *raza* în care fiecare

fiecare individ separat. Shin Bet a fost prima care și-a dat seama de uriașul potențial al urmăririi telefoanelor mobile, mai întâi prin apelurile efective și mai apoi prin geolocație, mesaje scrise, transmisiuni video și navigare pe internet. Sub Ayalon, întreaga structură operațională a agenției s-a schimbat. Nu se mai baza pe ofițeri de caz regionali, desfășurați geografic, care coordonau agenți și funcționau mai mult sau mai puțin independent, ci își concentra, în schimb, activitățile în jurul unui „birou”, al cărui personal stătea la monitoarele calculatoarelor, strângând informații, punându-le laolaltă și cerându-le agenților să găsească piesele care lipseau din întregul puzzle.

Structura personalului Shin Bet se schimba și ea repede. Mulți dintre vechii ofițeri de caz ai agenției au plecat, în timp ce erau recrutați într-un ritm rapid tineri și tinere din unitățile tehnice ale IDF. În curând, douăzeci și trei la sută dintre angajații agenției erau agenți instruiți intensiv pentru dezvoltarea tehnologiilor inovative. „Am creat o întreagă divizie de Q¹²¹¹, spunea Diskin, referindu-se la vrăjitorul tehnicii

influențează și este influențat. " În acea ședință, Goldstein a citat din cartea *Zen și arta mentenanței motocicletei* de Robert Pirsig, care ridică pe culmi, aproape sanctifică, acest concept al non-sinelui. Unul dintre participanți a sugerat cu un zâmbet ca noua doctrină de spionaj a lui Goldstein să fie numită „Zen și arta asasinării”. Interviu cu Gadi Goldstein, noiembrie 2012.

¹²¹¹ Interviu cu Diskin, 1 iunie 2017.

din filmele cu James Bond. În interiorul ei, zeci de proiecte extraordinare sunt derulate simultan”.

Prima problemă cu care proaspăt reformata Shin Bet a trebuit să se confrunte a fost Mohiyedine Sharif, un student al lui Yahya Ayyash, devenit, după asasinarea lui Ayyash, cel mai mare expert în explozibili al aripii militare din Hamas, și care era cunoscut drept „Inginerul Numărul 2”. Ayyash și adjunctul lui de atunci, Hassan Salameh, îl învățaseră pe Sharif să facă bombe improvizate dintr-un material exploziv foarte puternic, triperoxid de triacetonă, așa cum învățaseră și ei de la Corpul Gărzilor Revoluționare. Sharif era cel care construise bombele folosite în cele patru atacuri sinucigașe inițiate de Hamas pentru a răzbuna moartea lui Ayyash.

La fel ca Ayyash înaintea lui, Sharif i-a instruit pe alții în meseria lui, învățând un grup de bărbați din Ierusalim cum să configureze bombe controlate de la distanță, să construiască focoase cu timp de întârziere și să improvizeze explozibili din materiale aflate la îndemână. I-a mai învățat și cum să ascundă bombe în casete video. Unsprezece astfel de casete au fost utilizate într-un plan de a le detona în stații de autobuz, în tonete cu bilete de loterie și în cabine telefonice. Una dintre ele a explodat în Netanya pe 11 februarie 1998,

rănind zece civili. Shin Bet a identificat artizanii de bombe și i-a arestat înainte să mai planteze și altele, prevenind astfel un dezastru major¹²¹².

Shin Bet a adunat un dosar gros despre Sharif, monitorizându-i mișcările și obiceiurile, urmărindu-i apelurile și locurile de unde el și unii dintre oamenii lui își foloseau telefoanele mobile. Cel mai grav, agenția a descoperit un complot de a detona o bombă masivă băgată într-un Fiat Uno în ajunul Pesach, când trotuarele Ierusalimului ar fi fost pline de oameni care își făceau cumpărăturile pe ultima sută de metri. Aripa operațională a Shin Bet, Păsările, a reușit să atașeze un detonator pe Fiat înainte ca Sharif să-l dea atentatorului sinucigaș. Pe 29 martie 1998, când Sharif a dus mașina într-un garaj din Ramallah, departe de civili nevinovați, a explodat.

Chiar și după dispariția lui Sharif și arestarea multor complici de-ai lui, Shin Bet simțea că o piesă lipsește din puzzle. Agenția a concluzionat că exista o „caracatiță cu mai multe tentacule” în acțiune, cu „o persoană care acționa toate tentaculele, pe fiecare separat și independent față de celelalte”. Noile sisteme Shin Bet de analiză a datelor, care monitorizau mii de palestinieni desemnați drept ținte, a început să se axeze

¹²¹² Detalii despre Sharif furnizate de „Gemenii” martie 2016.

pe un singur bărbat. Israelienii l-au scos în față pe Adel Awadallah, care preluase rolul de șef al ramurii militare a Hamas în Cisiordania, omologul lui Mohammed Deif din Fâșia Gaza.

Awadallah fusese pe lista de căutați pentru ceva timp, dar, mulțumită unei rețele de sprijin Hamas cunoscută drept „aparatul de asistență și serviciu”, care slujea drept tampon între el și celulele pe care le coordona, nu fusese prins, nici când subordonații lui erau capturați și dădeau informații la interogatoriu. Acest sistem de sprijin, care îi permitea lui Awadallah să evite prinderea de către Shin Bet și, în același timp, să lanseze multe atacuri teroriste, era condus de fratele mai mic al lui Adel, Imad, care scăpase dintr-o închisoare a Autorității Palestiniene¹²¹³. Cei doi au început să planifice următoarea serie de atacuri teroriste, cel mai ambițios dintre toate implicând cinci bombe plasate în mașini, în centrele celor mai mari

¹²¹³ Conform dosarelor Shin Bet, frații aveau legături cu un număr de atacuri teroriste în care fuseseră uciși zeci de israelieni și alte sute, răniți, inclusiv atacul de la Café Apropo din Tel Aviv, din 21 martie 1997, când 3 oameni au fost uciși și 47, răniți, două atacuri sinucigașe în Ierusalim în 1997, unul pe 30 iulie, când 15 oameni au fost uciși și 170 răniți, și unul pe 4 septembrie, cu 5 morți și 169 de răniți. Mai erau responsabili de atacuri cu arme de foc în zona Hebron și în Ierusalim, în care 7 israelieni fuseseră uciși, și în răpirea și uciderea soldatului Sharon Edry în 9 septembrie 1996, printre altele. Shin Bet, „Eliminarea fraților Awadallah și descifrarea arhivei ramurii militare a Hamas în Iudeea și Samaria”, martie 2014 (arhiva autorului, primit de la „Gemeni”).

cinci orașe din Israel. Conform planului, prima urma să fie detonată la Tel Aviv, rezultând probabil pierderi mari. Apoi, guvernului israelian i se va prezenta un ultimatum: eliberați toți prizonierii palestinieni sau o altă mașină va exploda, apoi alta, și tot așa. În același timp, au trasat planuri pentru răpirea unor soldați și politicieni israelieni importanți – în acest scop, au fost cumpărate de pe piața neagră mari cantități de sedative pentru a-i folosi ca monedă de schimb. Printre cei pe care intenționau să-i răpească sau să-i omoare se numărau Ehud Olmert, atunci primar al Ierusalimului; Rafael Eitan, fost șef al IDF, care devenise membru al Knesset-ului și ministru în cabinet; și doi foști directori Shin Bet, Yaakov Peri și Carmi Gillon.

Awadallah era un lider operativ de primă clasă, dar nu știa nimic despre schimbările din Shin Bet, inclusiv despre intensă supraveghere a telefoanelor – cine pe cine suna, când, și locul exact unde erau ambele părți în acel moment –, astfel încât, cu toate că el însuși folosea rar telefonul, cel puțin unii dintre membrii rețelei sale o făceau frecvent, devenind posibile cartarea mișcărilor lui și ținerea lui sub observație. Și nu și-a dat seama vreodată că adversarul său principal era, conform lui Ami Ayalon, „cel mai bun șef de operațiuni pe care l-a

avut vreodată agenția” ¹²¹⁴ . Acel om era Yuval Diskin¹²¹⁵, pe care Ayalon îl numise comandant al Ierusalimului și Cisiordaniei, zonele unde locuiau cei doi frați și care erau cele mai active.

Diskin, născut în 1956, își făcuse stagiul militar în unitatea de recunoaștere Shaked, ajungând până la rangul de comandant de companie. În 1978, s-a alăturat Shin Bet și a fost ofițer de caz în teritoriile palestiniene și în Liban. Cunoștințele lui de arabă erau extraordinare, excela în munca sa și a urcat repede în grad. Diskin era extrem de dur și foarte critic și față de subordonați, și față de superiori. Era clar că, dacă reușea să distrugă rețelele teroriste din Cisiordania, va fi un candidat bun pentru postul de director al Shin Bet.

„Adel era foarte suspicios¹²¹⁶, spunea Diskin. Se baza doar pe rețeaua lui de comunicații HUMINT, ai cărei membri își dovediseră loialitatea testată față de el.

¹²¹⁴ Interviu cu Ayalon, 21 ianuarie 2013.

¹²¹⁵ Diskin a introdus un nou cadru conceptual în Shin Bet: majoritatea atacurilor teroriste, mai ales cele sinucigașe, sunt precedate de o serie de acțiuni din partea organizațiilor teroriste, care sunt aproape similare de la un atac la altul. Aceste acțiuni, argumenta Diskin, lasă o urmă în spatele lor și în lumea fizică, și în cea digitală. Dacă pot fi definite și identificate, este posibil să fie oprit un atac în etapele sale inițiale. Sistemul dezvoltat de Diskin a salvat viețile a nenumărați israelieni în deceniile următoare.

¹²¹⁶ Interviu cu Diskin, 1 iunie 2017.

Mulțumită lor, a supraviețuit câțiva ani. Până în ultima clipă, a fost foarte dificil să ne apropiem de el.”

Precauțiile lui Adel și Imad se trăgeau din faptul că văzuseră care fusese soarta lui Mohiyedine Sharif¹²¹⁷ și arestarea multora dintre camarazii lor. Suspectau că un activist Hamas, poate chiar unul de rang înalt, colabora cu Israelul sau cu Autoritatea Palestiniană, divulgând secrete și, în cele din urmă, lucrându-l pe Sharif.

Din moment ce niciun colaborator nu fusese descoperit, frații au presupus că ar putea fi încă activ printre ei. Din cauza acestei suspiciuni, cei doi au hotărât să abordeze oameni din afara Hamas, cunoscuți a fi loiali cauzei naționaliste palestiniene, atunci când căutau locuri unde să doarmă și să mănânce. S-au axat pe un grup de activiști din Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei, care, în trecut, petrecuseră câțiva ani în închisorile israeliene, pentru că erau membri ai unei organizații teroriste și pentru posesie ilegală de arme. Acești activiști i-au lăsat pe frați să stea în casa cu două etaje a unei ferme cu o curte mare, înconjurată de un zid, în satul Khirbet a-Taiybeh, la vest de Hebron, care aparținea unui membru al uneia dintre familiile lor. Casa aceea a devenit repede o comoară de informații secrete care includeau arhivele aripii

¹²¹⁷ Interviu cu „Amazonas”, octombrie 2011.

militare a Hamas, pe care Adel o ducea cu el din ascunzătoare în ascunzătoare, de teamă că va cădea în mâinile Shin Bet. Frații au mai adus cu ei planurile pentru următorul lor atac, care includea otrăvirea rezervelor de apă ale Tel Aviv-ului.

Shin Bet a reușit să identifice persoana de contact a unuia dintre frați în acest grup de activiști și a pus mari presiuni pe el pentru a acționa ca agent al lor, amenințându-i că, dacă nu o făcea, va fi judecat pentru colaborare cu Hamas și va face mulți ani de închisoare. Amenințarea a fost dublată de o promisiune: o plată bogată și o nouă și ușoară viață în străinătate pentru el și familia lui, dacă va coopera. Bărbatul a fost de acord.

Prima sarcină era să monteze în casă echipamente pentru supraveghere video și audio. Capturarea celor doi frați Awadallah putea să mai aștepte. Mai important, credea Diskin, era să afle precis ce plănuiau aceștia. Shin Bet aștepta informația de la agentul lor că frații au plecat de acasă. Data următoare când agentul le-a dus fraților provizii, aceștia i-au spus că se grăbeau să meargă undeva. Au plecat toți deodată, frații cu o mașină, agentul cu alta. Imediat ce a putut, l-a sunat pe ofițerul de caz și i-a spus că era goală casa. Păsările așteptau afară, urmărind totul. Când mașinile au ieșit din raza vizuală, au început acțiunea. Folosind o copie a cheii agentului, au intrat și au instalat camere și

microfoane în fiecare cameră.

Frații s-au întors mai târziu în acea noapte. Timp de patru zile, a fost înregistrat fiecare cuvânt al șefului aripii militare a Hamas. Adel și Imad vorbeau despre diverse îmbunătățiri tactice pe care voiau să le facă planului, și despre posibilitatea ca Hamas să facă rachete din acelea pe care le folosea și Hezbollah. Documentația care a rezultat le-a dat israelienilor nu doar detalii despre planurile efective, dar și o idee despre viziunea mai largă a fraților. Într-o conversație, de exemplu, Imad, care suferise torturi cumplite în mâinile anchetatorilor Autorității Palestiniene, vorbea cu mare ură despre oamenii lui Yasser Arafat. „Data viitoare când mai vin după mine, spunea, deschid focul imediat.” Fratele lui, care era tolănit pe una dintre canapele, a sărit în picioare. „Niciodată! a strigat. Nu împușcăm musulmani. Mă auzi? Chiar dacă îți fac cele mai teribile lucruri, nu omori un musulman.”

Shin Bet a informat IDF despre această impresionantă lovitură a lor. Știind foarte bine că, la un moment greu de precizat, ca precauție de securitate de rutină, frații se vor muta în altă ascunzătoare, au cerut de asemenea și alocarea unor forțe pentru a-i omorî. Totuși, armata nu mai era dornică să mai omoare un alt

oficial Hamas¹²¹⁸ – răspunsul agresiv la asasinarea lui Ayyash îi îngrijorase.

Așa că, în schimb, Ayalon și Shin Bet au mers la unitatea de antiterorism a poliției israeliene, YAMAM. Există o lungă rivalitate între YAMAM și unitățile de operațiuni speciale ale IDF, și armata a interpretat, pe bună dreptate, decizia lui Ayalon de a cere ajutorul poliției drept o discreditare intenționată.

Ulterior, a apărut o neînțelegere între Diskin și Ayalon. Diskin credea că trupa de comando YAMAM ar trebui să intre în casă și să-i omoare pe cei doi frați pe loc. Ayalon voia, în principiu, să-i asasineze, dar credea că trebuia făcut un efort pentru a-i captura în viață, astfel încât să poată fi interogați, ceea ce era sigur că va scoate o tonă de informații. Într-un final, s-a ajuns la un compromis: dacă găseau o cale prin care să se asigure că frații puteau fi prinși în viață, fără a pune în pericol agenții YAMAM, o vor face. Dacă nu, cei doi vor fi omorâți.

Ayalon a dus planul la prim-ministrul Netanyahu, care a fost mult mai puțin hotărât decât pe vremea când Mossad-ul îi adusese planul de a-l asasina pe Khaled Mashal. Acum înțelegea pe deplin că fiecare operațiune, chiar și cele care păreau ușoare și sigure,

¹²¹⁸ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011, și Ayalon, 22 iunie 2011.

putea să se dezmembreze în faza de execuție, cu rezultate dezastruoase pentru personalul implicat și pentru întreaga națiune. Lovitura asupra lui Mohiyedine Sharif nu lăsase urme israeliene, dar de această dată era destul de posibil ca frații să fie uciși în timpul raidului YAMAM, iar Israelul să nu fie în stare să nege responsabilitatea. Hamas va lansa represalii uriașe. Shimon Peres pierduse puterea din cauza valului de teroare Hamas, ca urmare a asasinării lui Ayyash. Netanyahu nu dorea să-și riște postul. A refuzat să semneze Pagina Roșie.

„Dacă nu vrem să ne ocupăm de șeful aripii militare care acționează contra noastră, i-a argumentat Ayalon lui Netanyahu, ce rost mai avem? Dacă nu semnezi autorizația, îmi dau demisia din postul de director al Shin Bet”.¹²¹⁹ Aceasta era o amenințare formidabilă, cu repercusiuni care mergeau dincolo de postul respectiv în sine. Prim-ministrul era deja văzut ca un om slab, pentru eliberarea șeicului Yassin. Lumea, în general, nu credea că face o treabă bună în războiul contra terorismului. Dacă Ayalon își dădea demisia, Netanyahu era sigur că cineva va divulga și motivul. Va fi prezentat drept refuzul prim-ministrului de a elimina o amenințare majoră la adresa statului Israel și

¹²¹⁹ Interviu cu Ayalon, 21 ianuarie 2013.

a evreilor de pretutindeni. Atunci va fi considerat și mai slab. După câteva ore, a semnat autorizația.

Planul era de a-i inactiva pe frații Awadallah înainte de asalt. Într-una dintre conversațiile interceptate de Shin Bet, Imad Awadallah menționase pasiunea lui pentru baclava. Așa că Shin Bet și-a instruit agentul să întrebe, atunci când i-a vizitat pe frați în 10 septembrie 1998, ce ar vrea să le aducă de mâncare la următoarea lui vizită, și dacă ar vrea de asemenea și ceva dulce. Imad a spus că ar vrea baclava mai mult decât orice. Spionul i-a promis că i-o va aduce pe cea mai bună din Hebron. În noaptea următoare, specialiștii Shin Bet au pus sedative în baclava, apoi i-au dat-o agentului să o ducă la casa din Khirbet a-Taiybeh.

Vor aștepta până când frații vor adormi, apoi vor intra în casă, îi vor încărca într-un vehicul și îi vor duce într-o clădire de interogatorii. Nu a funcționat chiar așa. Imad a fost extrem de bucuros de baclava și s-a îndopat cu ea. În curând, l-a lovit somnul și a început să sforăie. Dar Shin Bet nu știa că Adel ura baclava și nu se atingea de ea. Când a devenit clar din filmare că Adel nu era sub influența drogului și nu intenționa să meargă în curând la culcare, YAMAM a primit ordinul să ia casa cu asalt. Trupele care înconjurau casa s-au apropiat din diferite direcții, au escaladat gardul și au intrat. Adel s-a întins după armă, dar a fost doborât

imediat. Imad, trezit de împușcături, a încercat să-și ia arma, dar a fost ucis de o lungă rafală de armă automată. După ce echipa YAMAM a anunțat că zona este sigură, o echipă a Păsărilor a intrat în casă și a găsit repede arhiva¹²²⁰, ascunsă într-una dintre camere.

Ayalon l-a sunat pe Netanyahu și i-a comunicat că operațiunea a fost un succes și că frații Awadallah erau morți. Pentru a preveni o reacție palestiniană violentă, Netanyahu i-a spus lui Ayalon să meargă la Mukataa, complexul guvernamental al Autorității Palestiniene din Ramallah. Când a ajuns, Arafat era treaz și aștepta. Ayalon i-a spus lui Arafat că Israelul îi omorâse pe frați. „Înainte să poată nega că știe cine sunt, am spus «Vă rog, nu mă întrebați *Awadallah shu*? Știm că știți cine sunt și ce au făcut, a spus Ayalon. În numele statului Israel, vă cer să faceți totul pentru a vă asigura că Hamas nu o ia razna».”

Arafat a cerut ca știrea despre asasinat să fie ascunsă timp de patru zile, pentru a se putea pregăti. Ayalon l-a informat că nu putea face nimic pentru a întârzia știrile, și credea că palestinienii nu au mai mult de patru ore la dispoziție, înainte ca presa să afle povestea.

— Vă rog să le dați lui Jibril [Rajoub] și lui [Muhammad] Dahlan – cei doi șefi ai aparatului de

¹²²⁰ Shin Bet, „Eliminarea fraților Awadallah”, 2.

securitate palestinian, care stăteau de fiecare parte a lui Arafat – ordinul să acționeze acum, a spus Ayalon. Ei știu ce trebuie făcut. Dacă aceasta nu se întâmplă și are loc un atac terorist, Israelul va acționa în cea mai dură manieră posibilă, inclusiv o oprire totală a procesului de pace¹²²¹.

Arafat le-a spus celor doi locotenenți ai săi să acționeze eficient. În aceeași noapte, activiștii cei mai importanți din Hamas au fost adunați și ținuți în arest, iar organizația a fost anunțată că orice activitate contra Israelului va atrage o ripostă severă din partea Autorității Palestiniene. Rajoub și Dahlan au făcut tot ce au putut pentru a-i asigura pe israelieni că, de această dată, Arafat era foarte serios în legătură cu amenințările lui.

Între timp, ofițerii de birou și analiștii Shin Bet au început imediat să se uite prin arhiva militară Hamas¹²²², băgând nume și date în computerele lor – totul fiind parte a „unui efort menit să verifice rapid documentele de arhivă, pentru a acționa înainte ca membrii aripii militare să se regrupeze și să se ascundă”.

Unități din IDF, YAMAM și Shin Bet au început să

¹²²¹ Interviu cu Ayalon, 21 ianuarie 2013.

¹²²² Shin Bet, „Eliminarea fraților Awadallah”, 3.

adune zeci de suspecți – „comandanți superiori, experți în explozibili, traficanți de arme și de materiale pentru producerea de bombe, personal de sprijin și instrucție, personal de legătură și membri ai Dawah”, brațul social-civil al Hamas.

Arhivele pe care frații Awadallah le păziseră atât de bine vor fi folosite acum pentru a aduce infrastructura militară a Hamas aproape de colaps.

Unul dintre numele apărute din arhiva Hamas era Iyad Batat, un agent militar superior axat pe atacuri în Cisiordania. Documentele arătau că fusese implicat în ambuscade contra soldaților IDF în mai multe ocazii.

După câteva luni, israelienii l-au găsit în cele din urmă într-o casă conspirativă din satul Beit Awwa. A fost pusă la cale o operațiune – cu numele de cod Temnițe și Dragoni – pentru a-l ucide.

Moshe Yaalon, care își încheiase mandatul ca șef al AMAN și era acum șeful Comandamentului Central al IDF, a venit la postul avansat de comandă al operațiunii, un cort mare și prăfuit de lângă satul Beit Jubrin, nu departe de Beit Awwa, pe 19 octombrie 1999.

Cu toate că oamenii lui avuseseră deja la dispoziție trei zile pentru planificare, el și-a dat seama imediat că ei posedau doar o fracțiune din informațiile necesare. Nimeni nu era acolo de la Unitatea 8200 (brațul SIGINT al AMAN) și de la Unitatea 9900 pentru a manevra

dronele. Și chiar dacă ar fi fost acolo, nu existau monitoare pe care să fie prezentată informația. Ofițerul relevant de informații al Shin Bet era într-o altă zonă, iar să dea de el depindea de calitatea fluctuantă a semnalului lui la telefonul mobil.

„Eu vin dintr-un alt loc, dintr-o altă cultură¹²²³, spunea Yaalon, referindu-se la Sayeret Matkal, pe care o comandase cândva, și acolo, lucrurile sunt făcute altfel. Era de neconceput ca altcineva să știe ceva relevant pentru operațiune și să nu fie disponibil pentru comandantul forței care este gata să intre în acțiune”. Yaalon și Diskin au decis că era inacceptabil de riscant să continue. Au anulat operațiunea și au amânat temporar toate eforturile de a-l ucide pe Batat. „În Beit Awwa, ne-am dat seama că fuseserăm complet tâmpiți, a spus Diskin. Ne-am întrebat ce trebuia făcut pentru a ne asigura că data viitoare nu vom mai fi”.

În teorie, soluția era simplă¹²²⁴: pune-i pe toți oamenii necesari în postul de comandă, astfel încât să poată vorbi unul cu altul și să vadă monitoarele care arată un sumar al datelor. Shin Bet, YAMAM, unitățile de comando IDF (Matkal, Flotila 13, Cireașa/Duvdevan), unitățile 8200, 504 și 9900 ale AMAN și, în sfârșit,

¹²²³ Interviu cu Yaalon, 16 august 2011.

¹²²⁴ Interviu cu Diskin, 1 iunie 2017.

aviația, să fie toate în aceeași încăpere – „sub lumini fosforescente, nu în vreun cort mizerabil”, spunea Diskin unde să ajungă toate informațiile disponibile și necesare.

Totuși, implementarea acestei soluții era dificilă, din cauza unei serii de probleme de contabilitate, comandă și control.

Diferitele ramuri ale serviciilor militare și de informații se obișnuiseră de-a lungul anilor să funcționeze în paralel, și fiindcă agenții veneau din unități diferite, vorbeau în limbaje profesionale diferite. Câteodată, unii oameni erau de asemenea mai preocupați de alte lucruri decât de securitatea națională.

Diskin, din Shin Bet, și Yaalon, din armată, au trebuit să spulbere câteva proceduri birocratice învechite și să ocolească diverse animozități interpersonale, pentru a aduna pe toată lumea în încăperea de la etajul doi al sediului Shin Bet, care va fi cunoscută de acum, în mod corespunzător, Camera de Război Comună (CRC). Extrem de dură a fost rezistența Unității 8200, celebra unitate SIGINT a AMAN, care a încercat să insiste ca Shin Bet să vină mai bine la ei.

Pe 11 decembrie 1999, totul era pregătit pentru acțiune. Informația ajunsă la Shin Bet arăta că Batat trebuia să meargă la casa lui conspirativă din Beit

Awwa în următoarele zile. Casa și împrejurimile ei erau puse sub atentă supraveghere. Ca precauție de securitate, Batat nu avea un telefon asupra lui, dar șoferul lui avea unul, și Shin Bet l-a urmărit. L-au văzut venind la respectiva adresă, pe 13 decembrie, oprindu-se acolo o vreme și apoi continuându-și drumul, după ce se părea că lăsase pe cineva. Camera din drona de deasupra a văzut, de asemenea, mașina oprindu-se și pe cineva dându-se jos din ea și intrând în casă. Informațiile care veneau de la un agent indicau faptul că Batat postase o santinelă camuflată pe acoperișul casei, pentru a-l avertiza în legătură cu orice pericol. Această informație a intrat în computerele CRC, iar senzorii termici ai dronei au fost apoi activați, arătând că era într-adevăr un om care stătea sub un adăpost, pe acoperiș.

Luând în considerare toate aceste informații, soldați din Unitatea Duvdevan, deghizați în arabi, au ocupat poziții într-o serie de locuri, în jurul casei. Patru dintre ei s-au adăpostit sub o mică scară de-a lungul unui zid exterior, destul de aproape de intrare, dar ascunși de observatorul de pe acoperiș.

„Unsprezece noaptea. Satul este adormit. La început, e adrenalina și nu ești speriat, dar mai târziu, când ești pe poziție, începe frica, povestea Alon Kastiel, unul dintre soldați. Am primit permisiunea de la

comandantul unității de a deschide focul... L-am omorât pe omul lui Batat de pe acoperișul casei. Au fost niște schimburi de focuri... După foc, am executat *stop* [încetarea focului], pentru a obține niște informații. Apoi s-a auzit și mai mult zgomot din casă, și Iyad Batat iese cu o armă în mână. Întreaga trupă l-a identificat și a deschis focul.”¹²²⁵

După aceea, IDF a emis o scurtă declarație, spunând că una dintre unitățile lor se „întâlnise” cu Batat și cu un alt membru Hamas căutat și îi ucisese. Scopul declarației era de a acoperi vasta activitate de informații care avusese loc în spatele ușilor închise.

Dar, pentru israelieni, era clar că reformele Shin Bet și CRC se dovedeau eficiente. În următoarele nouă luni,

¹²²⁵ Asasinarea lui Batat a avut un final iritant din punctul de vedere al Duvdevan. Trupurile lui Batat și Nader Masalma au fost duse la sediul unității, iar acolo soldații care luaseră parte la operațiune au început să facă fotografii cu cadavrele. „Foarte curând a apărut o mare cerere de fotografii, spunea soldatul Duvdevan, Alon Kastiel. Sunt multe aparate foto în unitate și a fost o cerere nebunească pentru fotografii. Toți voiau poze. A mers așa probabil vreo două ore. Nu am spus un cuvânt, nu m-am gândit la moralitate, este un trup mort, nu o persoană vie, și comandantul tău se pozează cu cadavrele și tu nu-ți iei la rost comandantul... Te uiți la poze și ulterior le pui în cel mai retras ungher al casei, asigurându-te că nu vei mai da peste ele ani întregi. Mă dezgustau. Nu știu ce m-a dezgustat mai mult, corpurile sau propriul meu comportament. Vedeam punga cu pozele o dată pe an de la distanță și nu am desfăcut-o vreodată. Era îngropată în fundul unui sertar. ” Un purtător de cuvânt al IDF a afirmat că armata a făcut o anchetă foarte serioasă și i-a judecat pe cei implicați în aceste lucruri bizare. Interviu cu Alon Kastiel, 29 mai 2016. Gideon Levi, „O fotografie de coșmar a reîntâlnirii”, *Haaretz*, 25 decembrie 2004.

modelul CRC a fost folosit în cincisprezece operațiuni diferite de arestări și asasinate. Acest model era bazat pe transparență totală între agenții și un sistem de „pasare a ștafetei” de la o agenție la alta, pe măsura desfășurării unei operațiuni.

Primul principiu al modelului CRC cere prezența tuturor „senzorilor” – agențiile care strâng informațiile și care sunt conectate la operațiune –, sub forma unor reprezentanți efectivi și a informațiilor în timp real. Shin Bet a depus foarte mult efort pentru a integra toate sistemele computerizate relevante – nenumăratele elemente de hard și soft folosite de multe structuri diferite de informații și operaționale astfel încât să lucreze între ele și să comunice cu echipamentul IT din camera de război. Scopul era să aibă toate datele expuse într-o manieră care să creeze o imagine unică și ușor digerabilă a situației.

„Această superioritate a informației¹²²⁶, concentrarea tuturor surselor posibile, stă la baza abilității noastre de a ne lovi țintele”, spunea Yaalon. Pentru a implementa al doilea principiu, pasarea ștafetei, camera de război era de fapt împărțită în două. O parte, sub controlul Shin Bet, era numită Camera de Război pentru Informații. Aici era identificată ținta operațiunii. Cu

¹²²⁶ Interviu cu Yaalon, 16 august 2011.

alte cuvinte, responsabilitatea Camerei de Război pentru Informații era de a arăta locul exact unde se afla ținta și să garanteze că aceea era într-adevăr persoana care trebuie. Această parte era numită „încadrare”¹²²⁷.

După ce exista o identificare pozitivă, ștafeta era pasată celei de-a doua părți a camerei, secțiunea operațională. În general, aceasta era responsabilitatea IDF, care superviza executarea loviturii. (La început, majoritatea asasinatelor planificate erau făcute de trupele de uscat. Ulterior, executarea a trecut în mâinile aviației, dar principiul general a rămas același.) În cazurile în care ștafeta a fost pasată camerei operaționale, dar s-a întâmplat la sol ceva care afecta capacitatea de a lovi ținta, cum ar fi pierderea temporară a unei imagini de supraveghere, responsabilitatea revine la camera de informații și procedura încadrării începe din nou, de la capăt. Și tot așa, până la executare.

În septembrie 2000, la două luni după ce Diskin fusese numit director adjunct al Shin Bet și Yaalon, adjunct al Statului Major IDF, cei doi au recomandat ca modelul pe care îl creaseră pentru regiunea Comandamentului Central să fie replicat pentru întreaga țară – să apară o cameră de război permanentă

¹²²⁷ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

pentru a implementa operațiuni majore și asasinate planificate. Propunerea a fost acceptată și s-a rezervat un spațiu într-o clădire în construcție, la cartierul general Shin Bet, în nordul Tel Aviv-ului.

Sincronizarea a fost întâmplătoare¹²²⁸. „Dacă nu am fi implementat revoluția tehnologică și nu am fi creat camera specială de război, spunea Diskin, este discutabil dacă și cum ne-am fi descurcat cu uriașa provocare pusă în fața noastră de a Doua Intifadă.”

28.

Război dezlănțuit

Benjamin Netanyahu nu a așteptat rezultatul final al alegerilor. Pe 17 mai 1999, la puțină vreme după ce sondajele tv au început să indice o victorie clară a Partidului Muncii și a liderului său, Ehud Barak, Netanyahu și-a anunțat retragerea din viața politică.

Netanyahu fusese ales în urma atentatelor sinucigașe ale Hamas, dar anii cât ocupase postul fuseseră marcați de o serie de scandaluri politice, crize ale coaliției, dezastre de securitate, ca afacerea Mashal, și un punct mort diplomatic cu palestinienii. Barak era perceput de către electorat drept exact opusul lui Netanyahu – cel

¹²²⁸ Interviu cu Diskin, 28 iunie 2017.

mai decorat soldat al IDF, discipol și succesor al lui Yitzhak Rabin, care promisese să scoată armata din Liban și să aducă pace. În discursul închinat victoriei, Barak a spus că „erau zorii unei noi zile”, în timp ce stătea în fața a sute de mii de suporteri în piața centrală din Tel Aviv, numită acum Piața Rabin, după prim-ministrul care fusese asasinat acolo cu patru ani înainte. „Pacea este o preocupare comună¹²²⁹ și poartă în sine beneficii enorme pentru ambele popoare”, a declarat Barak în fața Knesset-ului, după câteva luni, adăugând că „adevărata pace cu Siria și cu palestinienii este apogeul desăvârșirii viziunii sioniste”.

Cu energia, fermitatea și un simț al datoriei extraordinare, Barak s-a apucat să-și implementeze ideile. Cândva maestru al operațiunilor speciale, era plin de încredere în sine și sigur că putea plănui manevre diplomatice în același fel în care plănuise operațiunile dedicate asasinatelor din spatele liniilor inamice – cu mare atenție la detalii, planificare atentă pentru a anticipa toate potențialele probleme și acțiune agresivă, atunci când era necesar. Dar s-a dovedit că, în ciuda faptului că aceste metode funcționau bine la scară redusă, nu funcționau întotdeauna în procese

¹²²⁹ Afirmație a prim-ministrului, proces-verbal al ședinței Knesset-ului nr. 59, 13 decembrie 1999.

internaționale complexe. Și Barak asculta rar de sfaturile aghiotanților săi.

Sub egida SUA, Israelul a început negocieri cu Siria.

Acționând ca emisar al lui Barak, președintele Clinton s-a întâlnit cu președintele Hafez al-Assad la Geneva, pe 26 martie 2000. Clinton i-a comunicat lui Assad că Barak voia să se retragă din întreaga zonă a Înălțimilor Golan, cu excepția unor foarte mici ajustări de graniță, în schimbul păcii, dar limbajul lui Clinton a fost oarecum mai puțin entuziast și seducător decât era de așteptat. Assad, care a venit la întâlnire suferind de o serie de afecțiuni, inclusiv demență incipientă și epuizare, a fost mai încăpățânat ca niciodată referitor la recuperarea fiecărei palme de pământ. Întâlnirea s-a aprins la doar câteva minute după ce președinții terminaseră formalitățile inițiale și începuseră să discute subiectul problemei.

Barak a trebuit să-și țină promisiunea și să se retragă din Liban¹²³⁰, dar fără vreun acord cu Siria sau cu Liban. Pentru a preveni ca Hezbollah să profite de retragere și să ucidă un mare număr de soldați IDF, aceasta a trebuit să fie executată în timpul nopții, în secret, pentru a provoca o surpriză completă.

¹²³⁰ Gilboa, *Crepusculul dimineții*, 25-28 (în ebraică). Ronen Bergman, „șeful AMAN către prim-ministrul Barak“, *Yedioth Ahronoth*, 12 februarie 2016.

Cu puțin înainte de retragere, AMAN a reușit să îl localizeze pe Imad Mughniyeh, șeful militar al Hezbollah și numărul unu pe lista de căutați a Israelului, deoarece acesta făcea ture de inspecție de-a lungul liniilor de confruntare din sudul Libanului, pentru a vedea dacă Barak era pe cale să-și țină promisiunea retragerii, astfel încât el să-și pregătească miliția pentru ziua următoare.

Au plănuit să-l asasineze¹²³¹. Dar Barak, care a venit pe granița de nord și s-a întâlnit acolo cu oficiali de top, pe 22 mai, pentru o consultare urgentă, le-a ordonat doar „să continue supravegherea în vederea strângerii de informații despre obiectul M.” și să nu-l omoare, lichidând de fapt întregul proiect. Acum prioritatea lui Barak era să se asigure că retragerea avea loc fără

¹²³¹ Mor, o angajată care monitoriza comunicațiile la Unitatea 8200, vorbitoare fluentă de arabă, era experta pentru identificarea vocii lui Mughniyeh. Din respect pentru abilitatea, experiența și devotamentul ei, numele dat lui Mughniyeh în acei ani, „Maurice”, se referea la numele ei. Însă, timp de mai mulți ani, Imad Mughniyeh aparent dispăruse, iar Unitatea 8200 nu putea găsi nicio urmă a lui în traficul de comunicații al Hezbollah. Pe 21 mai 2000, Mor, aflată la o bază Grizim a Unității 8200 din nordul Israelului, i-a identificat vocea, în timp ce asculta comunicațiile unui tur făcut de liderii Hezbollah de-a lungul graniței zonei de securitate israeliene din Liban, probabil în pregătire pentru anticipata retragere israeliană. „El este! Sunt sigură! El este. Vorbește *Maurice*”, exclamă Mor veselă. Pe baza supravegherii și a locului sursei conversației, AMAN și Aviația au început să comploteze să-l omoare pe Mughniyeh. Rezumatul întâlnirii din 22 mai, scris de mână de secretarul militar al prim-ministrului, gen. Moshe Kaplinsky, arătat autorului de „Ben”, aprilie 2014.

pierderi și se temea că asasinarea lui Mughniyeh va provoca Hezbollah-ul să bombardeze așezări israeliene sau să lanseze atacuri majore contra ȋntelor israeliene din străinătate, ceea ce va necesita o ripostă israeliană ce ar face imposibilă o retragere silențioasă și prin surprindere.

Barak avea dreptate, cel puțin pe termen scurt. A doua zi după întâlnirea de pe granița nordică, a ordonat retragerea imediată a IDF din Liban. Întreaga retragere a avut loc fără pierderi. Dar Nasrallah a sărbătorit retragerea ca fiind o victorie completă pentru tabăra lui¹²³², prezentându-i pe israelieni drept lași și temători, fugari din calea armatei lui Mughniyeh. „Israelul este mai slab decât pânza unui păianjen, a jubilat. Un spirit defetist prevalează în societatea israeliană... evreii sunt mai mult bancheri, și nu un popor capabil de sacrificiu.”

În retrospectivă, sfârșitul ocupației israeliene în Liban a venit în cel mai prost moment posibil pentru Barak. A văzut că nu poate ajunge la un acord cu sirienii, așa că s-a hotărât să grăbească rezolvarea chestiunii palestinienilor. Dar erau mulți palestinieni care au considerat retragerea din Liban dovada că tacticile de gherilă și terorismul puteau înfrânge cele mai

¹²³² Discursul lui Nasrallah, Bint Jebail, 26 mai 2000.

puternice forțe militare și de informații din Orientul Mijlociu, și au început să analizeze posibilitatea aplicării acestor metode în propria lor zonă.

Clinton i-a invitat pe Barak și pe Arafat la Camp David în iulie 2000, pentru a ține negocieri intense și, se spera, pentru a ajunge la un acord de pace. „Știam că un astfel de acord trebuia să includă un stat palestinian și un compromis în Ierusalim, spunea Barak, și eram pregătit pentru aceasta. Eram sigur că voi fi în stare să conving opinia publică din Israel că era în avantajul nostru, că nu exista altă variantă”.¹²³³

Arafat, în ce-l privea, nu voia să meargă și a fost de acord doar după ce Clinton i-a promis că se va da vina pe el dacă negocierile vor eșua.

În acest timp, serviciile israeliene indicau că agitația printre palestinieni atinsese noi cote¹²³⁴. Se raporta că Autoritatea Palestiniană se pregătea de o confruntare armată cu Israelul, pentru a-l presa să facă unele concesii cu efecte largi.

„Nu ne pregăteam și nu intenționam să pornim o confruntare cu Israelul¹²³⁵, dar *speranța este prin natura ei un lux costisitor*”, spunea Jibril Rajoub, citându-l pe Tucidide. Barak le-a zis oamenilor lui: „Suntem pe o

¹²³³ Interviu cu Barak, 2 aprilie 2014.

¹²³⁴ Interviu cu Yaalon, 21 decembrie 2016.

¹²³⁵ Interviu cu Rajoub, 3 mai 2010.

navă uriașă care este pe cale să se lovească de un aisberg¹²³⁶ și vom putea să îl ocolim doar dacă reușim la Camp David”.

Atmosfera întâlnirilor a fost festivă. Barak era gata pentru concesii care i-au lăsat pe americani „cu gura deschisă și peste măsură de fericiți”, inclusiv un compromis major care ar fi dat palestinienilor părți din Ierusalimul de Est și autoritate internațională peste Muntele Templului, locul unde este Moscheea Al-Aqsa. Niciun lider israelian nu mai fusese vreodată de acord să cedeze atât de mult ¹²³⁷ sau să facă unele compromisuri în legătură cu chestiuni care până atunci fuseseră considerate tabu.

Dar Barak nu făcuse suficient în avans¹²³⁸, pentru a pregăti terenul pentru întâlnire; nu încercase să determine lumea arabă să-l preseze pe Arafat să accepte un compromis cu privire la principiile palestiniene, cum ar fi dreptul de întoarcere a refugiaților. S-a comportat, de asemenea, într-un stil

¹²³⁶ Interviu cu Margalit, 17 noiembrie 2016.

¹²³⁷ Landau, *Arik*, 263 (în ebraică).

¹²³⁸ Membri ai delegației americane, mai ales Robert Malley, în cartea sa *Camp David: The Tragedy of Errors*, îl acuză pe Barak de comportament condescendent și nepăsător. Barak a dus majoritatea negocierilor prin Yossi Ginnossar, care era acum o legătură secretă cu Arafat și - cum s-a dovedit ulterior - partenerul său de afaceri. Uzzad Lew, *În buzunarul lui Arafat*, 163 (în ebraică). Interviuuri cu Barak, 26 august 2015, și Merhav, 20 decembrie 2016.

considerat superior și a dus negocierile cu Arafat prin emisari, chiar dacă el stătea la nu mai mult de câteva sute de metri distanță.

Arafat a refuzat să semneze, probabil fiindcă a crezut că ar obține condiții mai bune din partea Israelului dacă rămânea pe poziții, sau probabil fiindcă pur și simplu nu vedea vreun lider arab care să susțină vreodată un compromis cu marele inamic. Clinton a explodat de nervi. A încheiat summit-ul și și-a încălcat promisiunea dată lui Arafat, aceea că nu-l va învinui pe el pentru eșec. „Dacă președintele Clinton ar fi adoptat strategia lui Carter¹²³⁹ și i-ar fi dat cap în cap până ar fi fost de acord cu un compromis, istoria ar fi fost diferită”, a spus Itamar Rabinovich, unul dintre cei mai mari specialiști și diplomați israelieni pe problemele Orientului Mijlociu.

În următoarele două luni, au fost făcute încercări de a umple golurile ¹²⁴⁰. Dar de acum, tensiunea și suspiciunile dintre cele două părți ajunseseră într-un punct în care nu se mai putea privi înapoi. „Trăiam cu sentimentul că respirăm praf de pușcă” ¹²⁴¹, spunea unul dintre colaboratorii apropiați ai lui Barak. Și acolo unde este praf de pușcă, va fi și un piroman care să-i

¹²³⁹ Interviu cu Itamar Rabinovich, iulie 2013.

¹²⁴⁰ Landau, Arik, 262-65 (în ebraică).

¹²⁴¹ Interviu cu „Hendrix”, august 2013.

dea foc. De această dată, piromanul a fost Ariel Sharon.

Ceea ce evreii numesc Movila Templului și musulmanii Nobilul Sanctuar este probabil cel mai sensibil loc din lume în ziua de azi.

Aflat în Orașul Vechi din Ierusalim, este venerat ca locul de pe stânca de unde Dumnezeu a creat lumea și unde i-a spus lui Abraham să-l sacrifice pe fiul lui, Isaac. Este și locul unde s-au aflat Primul și Al Doilea Templu Evreiesc, unde Iisus a umblat și a predicat, și de unde musulmanii cred că profetul Mohamed și-a luat zborul spre Rai cu îngerul Gabriel. Domul Stâncii și Moscheea Al-Aqsa se află astăzi în acel loc.

De-a lungul anilor, au avut loc multe confruntări acolo. În 1982, un grup de teroriști evrei au complotat să arunce în aer Domul Stâncii, „pentru a înlătura o pângărire”¹²⁴², după cum au spus, în speranța că fapta va duce la un război mondial, grăbind astfel venirea lui Mesia. Cu toate că au eșuat, strategia lor nu a fost complet fără bază: orice incident pe Movila Templului ar fi un bulgăre de zăpadă care ar putea declanșa repede o avalanșă.

Ariei Sharon era conștient de toate acestea. Ca lider al

¹²⁴² Interviuuri cu Alexander Pantik, noiembrie 2003, și Gillon, 27 ianuarie 2016. Gillon, *Shin Bet între schisme*, 100–36 (în ebraică). Documente din investigația poliției asupra „Rețelei clandestine Iisus”, care plănuia să arunce în aer Domul Stâncii, în arhiva autorului, primite de la „Clopot”.

opозиției față de administrația lui Barak, a hotărât să sfideze, în cel mai flagrant mod cu putință, disponibilitatea lui Barak de a ceda suveranitatea Israelului asupra Movilei Templului. Pe 28 septembrie, a condus un grup de politicieni Likud, înconjurați de sute de ofițeri de poliție, într-o demonstrație la locul sfânt. A declarat: „Este dreptul fiecărui evreu din Israel să viziteze și să se roage pe Movila Templului. Movila Templului este a noastră”

Palestinienii care erau atunci acolo i-au strigat: „Măcelarul din Beirut... asasin al copiilor și femeilor”, și foarte repede s-au ciocnit cu poliția¹²⁴³ care îl păzea pe Sharon.

La ora rugăciunilor de dimineață de a doua zi¹²⁴⁴, emisiunile Radio Palestina și predicile din moschei condamnau deja ferm ceea ce ei considerau a fi o încercare israeliană de a vătăma locurile sfinte ale Islamului. O mulțime de douăzeci de mii de oameni, în majoritate bărbați tineri, așteptau începerea rugăciunilor la Al-Aqsa.

Mulți dintre ei erau înarmați cu pietre și alte obiecte,

¹²⁴³ Landau, *Arik*, 269 (în ebraică). Anat Roeh și Ali Waked, „Sharon vizitează Domul Stâncii: revolte și răniri”, *Ynet*, 28 septembrie 2000, www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-140848,00.html.

¹²⁴⁴ Interviuri cu Ahmed Tibi, 23 august 2002, și Tirawi, iunie 2002. Bergman, *Autoritatea acordată*, 106-10 (în ebraică).

pe care au început să le arunce spre poliție și în jos, spre credincioșii evrei care se rugau la Zidul de Vest. În acele revolte, șapte palestinieni au fost uciși și mai mult de o sută au fost răniți. A doua zi, violențele se răspândiseră în teritoriile palestinienilor ocupate și în zonele populate de arabi ale Israelului. Doisprezece bărbați și băieți arabi israelieni au fost uciși (laolaltă cu un palestinian și cu un evreu israelian). În scurtă vreme, ciocnirile locale deveniseră un adevărat război.

În serviciile israeliene, disputa ¹²⁴⁵ despre ce se întâmpla în mintea lui Arafat s-a aprins din nou. Șefii AMAN și IDF, mai ales Moshe Yaalon, credeau că Intifada era parte a unei strategii sofisticate și premeditate a lui Arafat, și că el „controla înălțimea flăcărilor” din biroul lui, la început cu demonstrații „spontane” organizate de oamenii lui, apoi cu focuri de armă trase din mulțime spre soldații israelieni, urmate de focuri de armă planificate contra soldaților și coloniștilor și, în sfârșit, cu atentate sinucigașe în interiorul Israelului. Arafat „încea să obțină rezultate diplomatice prin vărsarea de sânge israelian ¹²⁴⁶”,

¹²⁴⁵ Interviu cu Aharon Zeevi Farkash, 10 aprilie 2013, Mofaz, 14 iunie 2011, Yaalon, 16 august 2011, Dan Halutz, 5 iulie 2011, Dichter, 4 noiembrie 2010, Diskin, 18 octombrie 2011, Ben-Yisrael, 5 iunie 2011, Giora Eiland, 5 iunie 2011, Ayalon, 22 iunie 2011, Gilad, 25 iunie 2012, și Kuperwasser, ianuarie 2011.

¹²⁴⁶ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011.

spunea șeful de stat major de atunci, general-locotenentul Shaul Mofaz.

De cealaltă parte, Shin Bet credea că Arafat nu avusese niciodată o asemenea strategie și că războiul începuse prin niște ciocniri spontane ale unor studenți furioși pe o serie de probleme – unele dintre ele intra-palestiniene –, care apoi au fost încurajate de liderii locali. Demonstrațiile au dus la o ripostă dură din partea IDF, care era „ultra-pregătită” pentru izbucnirea violențelor. Acea ripostă a lăsat un mare număr de palestinieni morți sau răniți și a deteriorat și mai mult situația. Arafat, afirma Shin Bet, era dus de valul evenimentelor¹²⁴⁷.

Yossi Avrahami era un om de afaceri independent din Petah Tikva, de treizeci și opt de ani, căsătorit, cu trei copii. În timpul său liber, era voluntar ca polițist rutier auxiliar. Vadim Nurzhitz era cu trei ani mai tânăr, născut în Irkutsk, Rusia, șofer de camion de meserie. Niciunul nu era soldat profesionist, dar, la fel ca mulți evrei israelieni, erau rezerviști, gata oricând să întărească IDF.

A Doua Intifadă, așa cum a devenit cunoscut ultimul război dintre Israel și palestinieni, avea nevoie de întăriri. Avrahami și Nurzhitz au fost convocați, pe 1

¹²⁴⁷ Interviu cu Diskin, 1 iunie 2017

octombrie 2000, să păzească autobuzele școlare ale coloniștilor de atacurile palestinienilor. Pe 11 octombrie, au primit o permisie de o zi. A doua zi, pe drumul înapoi spre bază în mașina lui Nurzhitz, au greșit drumul și au ajuns în orașul Ramallah din Cisiordania. Fuseseră niște ciocniri în Ramallah în săptămânile anterioare și niște palestinieni fuseseră omorâți de gloanțele IDF. Tensiunea creștea. Când mașina a intrat în oraș, trecătorii au văzut plăcuțele de înmatriculare israeliene galbene și au început să arunce cu pietre în ea. Cei doi au încercat să plece, dar erau blocați în trafic.

Polițiștii palestinieni i-au scos cu forța din mașină, amenințându-i cu armele, le-au confiscat armele și i-au dus la o secție de poliție pentru a fi chestionați. Apoi i-au lăsat la mila unei mulțimi furioase puse pe linșat, care se adunase afară.

Cei doi rezerviști au fost bătuți, le-au fost scoși ochii și au fost înjunghiați de mai multe ori. Capul lui Nurzhitz a fost zdrobit înainte să-i fie scoase mâțele, cu un băț băgat pe gât în jos, iar corpul i-a fost aprins. Când soția lui Avrahami, neștiind ce se întâmpla, l-a sunat pe telefonul mobil, unul dintre criminali i-a spus:

„L-am căsăpît pe soțul tău acum cîteva minute¹²⁴⁸”. Un palestinian a fost fotografiat la o fereastră de la etajul doi al secției de poliție, etalându-și extatic mâinile însângerate mulțimii de jos, care-l aclama. Mulțimea a aruncat apoi trupurile prin fereastră, pe asfalt, și le-a târât prin oraș.

Evenimentul a lăsat o impresie puternică asupra israelienilor, care au învinovățit pe bună dreptate Autoritatea Palestiniană, ai cărei angajați nu oferiseră protecție israelienilor în teritoriul lor, dar în schimb îi arestaseră fără vreun motiv și lăsaseră mulțimea să-i omoare în interiorul secției de poliție.

Shin Bet a numit linșarea „atac emblematic”¹²⁴⁹, ai cărui făptuitori trebuiau să fie vânați pentru totdeauna, „ca aceia care au fost responsabili de masacrul israelienilor la Olimpiada de la München”. Vânătoarea a continuat luni și ani după aceea.

Și mai semnificativ, în ochii multora din conducerea israeliană, atacul a fost văzut ca o trădare fundamentală, dovadă că scopul Autorității Palestiniene – și, prin extensie, scopul lui Arafat – nu era de fapt pacea, ci războiul. Din acel moment, PA și

¹²⁴⁸ Amos Harel și Avi Issacharoff, *Al șaptelea război*, 37-39 (în ebraică). Mark Seager, „Eli Have Nightmares for the Rest of My Life” *Daily Telegraph*, 15 octombrie 2000, <http://www.jr.co.il/articles/politics/lynch.txt>.

¹²⁴⁹ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

Însuși Arafat vor fi tratați ca parte a problemei.

Ca urmare a linșării de la Ramallah¹²⁵⁰, IDF a început să folosească forța din ce în ce mai tare. Armele erau îndreptate din ce în ce mai des împotriva protestatarilor. IDF a ripostat și față de polițiștii palestinieni, aruncând în aer secții de poliție în timpul nopții, când erau goale. Până la sfârșitul anului 2000, 276 de palestinieni au fost uciși.

Vărsarea de sânge a însemnat un dezastru politic pentru Ehud Barak. Deja atacat pentru eșecul de la Camp David, revolta l-a lăsat confuz și fără soluții. În mod repetat, l-a acuzat în mod deschis pe Arafat pentru ce se întâmplase, dar aceasta l-a făcut doar să arate și mai mult ca un perdant în fața opiniei publice israeliene, în primul rând fiindcă avusese încredere în liderul palestinian. Și insistența lui de a continua procesul de pace cu Arafat i-a dus nivelul de popularitate la cote inimaginabil de scăzute. Colaboratorii apropiați descriau ultimele luni ale mandatului său drept maniacale, fără concentrare, lipsit de orice sens al direcției. Coaliția lui de guvernare a început să se destrame, iar în decembrie a fost silit să anunțe alegeri pentru februarie 2001.

¹²⁵⁰ Cifre de la ONG-ul pentru drepturile omului B'Tselem, <http://www.btselem.org/hebrew/statistics/fatalities/before-cast-lead/by-date-of-event>.

Barak a fost înfrânt de același om a cărui provocare de la Movila Templului pornise Intifada: Ariel Sharon. Sharon fusese un paria politic timp de aproape două decenii¹²⁵¹, de când orchestrase dezastruoasa invazie a Libanului. Demisionase forțat din postul de ministru al apărării, în 1983, dar aventura lui militară fără noroc – planul lui nebunesc de a rearanja întregul Orient Mijlociu – a continuat încă optsprezece ani, costând Israelul 1216 vieți și mai mult de 5000 de răniți, pe lângă câteva mii de pierderi libaneze, numărul nefiind cunoscut exact.

Mulțimi de israelieni care protestau în stradă¹²⁵² îl numiseră asasin și criminal de război. Statele Unite impuseseră un boicot neoficial asupra lui – doar oficiali americani de rang mic aveau voie să se întâlnească cu el când era în America, și atunci doar la hotelul lui, în afara orelor de serviciu. Omul care nu oprea vreodată la roșu, vorba cântecului, a fost disprețuit în mod public și detestat de mulți, timp de ani întregi, în ciuda faptului că era membru al Knesset și ministru.

Dar Sharon vedea politica drept o roată de bâlci. „Câteodată ești sus și câteodată ești jos, spunea el. Doar

¹²⁵¹ Gad Barzilai, *Wars, Internal Conflicts, and Political Order: A Jewish Democracy in the Middle East*, SUNY series in Israeli Studies, 1996, 148. Michael Karpin, *Imperfect Compromise: A New Consensus Among Israelis and Palestinians*, 94.

¹²⁵² Landau, *Arik*, 171-75, 207-11 (în ebraică)

stai în ea.” La începutul anului 2001, când israelienii erau disperați după un lider puternic care să poată opri violența, l-a înfrânt pe Barak cu 25%.

Contrastul a fost evident imediat¹²⁵³. Funcționarii care au rămas în structura biroului prim-ministrului, după plecarea lui Barak, au spus că atmosfera a devenit imediat mai calmă și mai constantă. Sharon era complet opusul lui Barak: cald, atent la toane și ciudățenii personale, grijuliu să arate respect față de toată lumea. Era suspicios de fel, dar imediat ce simțea că cineva poate fi de încredere, acorda un mare grad de libertate.

Totodată, se resimțea profund de fiecare dată când israelieni sau evrei de oriunde erau omorâți într-un atac terorist¹²⁵⁴. „Veneam cu știri despre unul sau altul dintre atacurile sinucigașe, spunea secretarul militar Yoav Galant, și vedeam cum i se frânge inima. Îl durea în modul cel mai personal. Orice copil, sau femeie, sau bărbat din Israel, uciși într-un autobuz sau într-un mall, erau simțiți de parcă ar fi fost rudele sale, de parcă

¹²⁵³ Interviuri cu Shalom Turgeman, 28 iunie 2011, Assaf Shariv, 28 ianuarie 2007, Danny Ayalon, 22 iunie 2011, și Weissglass, 11 iunie 2012.

¹²⁵⁴ Interviu cu Galant, 1 iunie 2011. La început, Sharon a încercat sau cel puțin a părut că vrea să încerce să vorbească cu Arafat, și în aprilie 2001 l-a trimis pe fiul său Omri la o întâlnire secretă cu liderul palestinian la Ramallah, dar s-a terminat repede. „Era clar că relațiile dintre cei doi [Ariei Sharon și Arafat] nu puteau duce decât la o explozie”, spunea unul dintre participanți. Interviu acordat de „Curmalul”, august 2017.

faceau parte din familia lui”.

Sharon a trasat o cale destul de clară pentru a eradica violența. „Radia spre noi toți încrederea că eram pe cale să câștigăm acest război, războiul contra terorismului, zicea Galant. Așa cum spunea Napoleon, nu legiunile romane au trecut Rubiconul; Iulius Caesar a trecut Rubiconul. Sharon era un lider și el a condus războiul contra terorismului”.

Imediat după ce a preluat postul de prim-ministru, Sharon a declarat că nu vor avea loc negocieri politice, atâta vreme cât continuau atacurile teroriste. Doar când se va ajunge la calm, spunea, Israelul se va reîntoarce la masa negocierilor. În același timp, a presat IDF și Shin Bet să-și grăbească operațiunile. „Gândiți liber, le-a spus comandanților. Haideți la mine cu idei creative”.

Le amintea în mod repetat despre vremurile lui tumultuoase din Unitatea 101 din anii '50, și despre cum Meir Dagan, sub comanda lui Sharon, vânase cu succes teroriști în anii '70. De la perioada lui ca ministru al apărării la începutul anilor '80, Sharon avea dubiile sale cu privire la capacitățile IDF, fiind suspicios că „își pierduse tăria de caracter de-a lungul anilor”¹²⁵⁵. Nu avea încredere nici în ofițerii armatei, probabil fiindcă își amintea cum el însuși îi mințise pe

¹²⁵⁵ Interviu cu Galant, 1 iunie 2011, și Weissglass, 11 iunie 2012.

politicieni atunci când fusese în uniformă, păcălindu-și superiorii, astfel încât să-i permită să execute operațiuni. Acum că era prim-ministru, simțea că ofițerii IDF se temeau de eșecuri, și de aceea era „convins că ofițerii superiori de la comandă îl mințeau, pentru a nu trebui să-și asume responsabilitatea”, spunea Galant.

Pe de altă parte, Sharon se simțea mult mai bine cu Shin Bet și avea mare încredere în șeful lui, Avi Dichter. În războiul contra terorismului, prima și cea mai importantă chestiune de pe propria agendă, Sharon s-a bazat din ce în ce mai mult pe această agenție, dându-i mai multe misiuni și o autoritate crescută.

La începutul celei de-a Doua Intifade, un număr important de persoane care fuseseră implicate în atacuri teroriste în deceniul precedent se aflau în închisori ale Autorității Palestiniene.

După ce atacurile sinucigașe din 1996 au răsturnat guvernul lui Shimon Peres și au întrerupt procesul de pace, Arafat își dăduse seama că avea nevoie să-i țină pe liderii de top ai Hamas și Jihadului Islamic în spatele gratiilor măcar atâta vreme cât negocia cu israelienii. Dar peste șase luni, începând cu octombrie 2001, Arafat a ordonat eliberarea lor.

Din nou, IDF a crezut că Arafat încerca să instige mai

multe atacuri asupra Israelului, în timp ce Shin Bet credea că încerca doar la modul furibund să nu piardă sprijinul palestinienilor în fața Hamas. Până în acel moment, sute de palestinieni fuseseră uciși în Intifadă, în timp ce doar o mână de soldați IDF și coloniști își pierduseră viața. Totuși, atentatele sinucigașe ale Hamas începeau să echilibreze balanța. „Pe măsură ce au crescut și au reușit atacurile sinucigașe, sprijinul pentru Hamas a crescut în proporție directă” ¹²⁵⁶, spunea Yuval Diskin, directorul adjunct al Shin Bet.

Pierderea fraților Awadallah și a arhivei reprezentase o lovitură grea, dar Hamas începuse să se refacă sub conducerea șeicului Yassin. Și, în timp ce se refăcea, a crescut numărul de atacuri sinucigașe contra civililor israelieni din ce în ce mai mult.

Pe 18 mai 2001, un agent Hamas care purta o haină lungă albastru închis a venit la punctul de control de securitate din afara Hasharon Mall, lângă Netanya. A trezit suspiciunea paznicilor, care l-au oprit să între, iar apoi s-a aruncat în aer, omorând cinci oameni care erau acolo. Pe 1 iunie, alt atentator sinucigaș a omorât douăzeci și unu de tineri, majoritatea proaspăt imigranți evrei din Rusia, la coada din afara unei discoteci de pe plaja din Tel Aviv. Proprietarul sălii,

¹²⁵⁶ Interviu cu Diskin, 1 iunie 2017.

Shlomo Cohen, servise în comandourile navale, „dar acesta era cel mai rău lucru pe care-l văzusem vreodată în viața mea”¹²⁵⁷, a spus, cu disperare în ochi.

Până la începutul lui noiembrie, atentatorii sinucigași loveau pe străzile din Israel aproape săptămânal și uneori o dată la câteva zile. Pe 1 decembrie, trei sinucigași, unul după altul, au omorât unsprezece oameni în mall-ul Ben Yehuda din Ierusalim, în același loc unde un atac sinucigaș dusesse la tentativa de asasinat asupra lui Khaled Mashal. A doua zi, un bărbat din Nablus s-a aruncat în aer într-un autobuz din Haifa, omorând cincisprezece oameni și rănind patruzeci. „Suntem în fața unei ofensive generale”¹²⁵⁸, a spus șeful poliției din Districtul de Nord, atunci când a ajuns la fața locului.

Ofensiva nu s-a oprit. Doar în martie 2002, 138 de bărbați, femei și copii au fost uciși de atentatori sinucigași, și 683 au fost răniți¹²⁵⁹. Cel mai atroce dintre atacuri a avut loc de Pesach, la parterul hotelului Park din Netanya, unde se ținea o masă Seder pentru 250 dintre oamenii dezavantajați ai orașului. Un atentator

¹²⁵⁷ Interviu cu Shlomo Cohen, 28 martie 2012.

¹²⁵⁸ Shuli Zuretz și Sharon Rofeh, „Haifa: 14 dintre cei 15 morți din atac au fost identificați”, Ynet, 2 decembrie 2001, <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-1373989,00.html>.

¹²⁵⁹ Statul Israel, „Comitetul special pentru examinarea asasinării planificate a lui Salah Shehadeh”, februarie 2011, 21 (arhiva autorului, primit de la „Ellis”).

sinucigaș îmbrăcat ca o evreică religioasă a intrat în sală și s-a aruncat în aer, omorând treizeci de oameni – cel mai tânăr de douăzeci de ani, cel mai bătrân de nouăzeci – și rănind alți 143. George Jacobovitz, un supraviețuitor al lagărelor născut în Ungaria, era acolo cu soția sa, Anna, și ea supraviețuitoare a Holocaustului din Ungaria. Sărbătoreau noaptea de Seder cu Andrei Fried, fiul Annei dintr-o căsătorie anterioară, și soția lui, Edit. Toți patru au fost omorâți.

Anul 2002 a fost, conform directorului Shin Bet Dichter, „cel mai rău an pentru atacuri teroriste contra noastră, de la crearea statului”¹²⁶⁰.

Șeful de stat major Mofaz spunea: „Aceasta a fost o traumă națională”¹²⁶¹. A produs pierderi de vieți omenești, daune securității noastre naționale, daune economiei noastre. Nu a fost turism, oamenilor le era frică să meargă la mall-uri, să stea la restaurante și nu circulau cu autobuzele”.

Structurile de informații israeliene mai avuseseră de-a face cu atentatori sinucigași și până atunci, „dar nu ne-am dat seama că se putea ajunge la număr atât de mare”¹²⁶², spunea general-maiorul Yitzhak Ben-Yisrael, șeful Administrației pentru Dezvoltarea

¹²⁶⁰ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

¹²⁶¹ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011.

¹²⁶² Interviu cu Ben-Yisrael, 5 iunie 2011.

Armelor și Infrastructurii Tehnologice (Maf'at în ebraică), de la Ministerul Apărării israelian.

„Chiar și atunci când ne-am dat seama că aceasta era amenințarea principală, nu am avut soluție pentru ea, nici în doctrina de luptă, nici în arme. Ce poți face contra unui atentator sinucigaș, când deja umblă pe străzile tale, căutând un loc unde să se arunce în aer?” Terorismul, în general, și atacurile sinucigașe, în particular, au creat o situație ciudată și frustrantă în Shin Bet și IDF. „Fără echivoc, era un sentiment de impotență”, spunea șeful Directoratului de Planificare IDF de atunci, general-maiorul Giora Eiland. „Frustrarea devenise imensă¹²⁶³. Eram sub o uriașă presiune să facem ceva, și de sus [comandamentul IDF și eșalonul politic], și de jos [ofițerii și soldații din teren]. Și vecinii, și rudele, și oamenii de pe stradă care te opresc și te întreabă «Unde sunt comandanții voștri militari? Un buget de cincizeci de miliarde de shekeli – ce faceți cu banii? Ce faceți voi toată ziua?»”

În absența oricărei alte strategii mai serioase referitoare la un răspuns contra ofensivei teroriste a sinucigașilor, Shin Bet a continuat să facă ce făcuse dintotdeauna: asasinarea oamenilor care instigau și

¹²⁶³ Interviu cu Eiland, 5 iunie 2011.

organizau teroarea.

În primul an al Intifadei, loviturile au fost date într-o manieră difuză, fără vreo direcție clară. Prima a avut loc la scurtă vreme după ce a început Intifada, când Shin Bet a descoperit că un agent Fatah pe nume Hussein Abayat era în spatele multor atacuri cu arme de foc pe drumurile din Cisiordania¹²⁶⁴ și din cartierul Gilo din Ierusalim.

De la linșajul din Ramallah, toate zonele de sub controlul Autorității Palestiniene fuseseră desemnate teritorii ostile, în care era necesar să se acționeze cu extremă grijă și cu sprijinul unor forțe mari IDE. Dar pătrunderea cu o astfel de forță, pentru a-l aresta sau omorî pe Abayat, i-ar fi dat acestuia timp să fugă într-o ascunzătoare.

Israelienii au concluzionat că singura cale de a ajunge la el era printr-o operațiune combinată, folosind o forță de comando sub acoperire și un atac din aer. Unitatea de comando a aviației, Pescăruș (Shaldag în ebraică), care marca ținte cu laserul adânc în spatele liniilor inamice, a fost desemnată pentru operațiune. Ea a fost selectată, fiindcă pe atunci era singura unitate disponibilă și instruită să acționeze în strânsă

¹²⁶⁴ „Ne omorau“, spunea Uri Halperin, ofițerul superior AMAN pentru nordul Cisiordaniei. Interviu cu Uri Halperin, 27 mai 2014.

cooperare cu aviația.

Pe 9 noiembrie 2000, Abayat a fost văzut de către un agent palestinian al Shin Bet urcând în Mercedes-ul său negru și părăsind satul Beit Sahour, de lângă Betleem, cu unii dintre oamenii lui. Un agent Shin Bet care însoțea sursa era în legătură cu Camera de Război Comună, iar CRC era în contact cu aviația și forțele de uscat. Observatorii din Pescăruș au marcat vehiculul cu laser pentru două formațiuni de elicoptere Apache, care zburau la o oarecare distanță, mașina s-a oprit la o casă și o mulțime s-a adunat în jurul ei. „Am așteptat câteva minute până s-a mișcat din nou și mai departe de oameni, spunea comandantul adjunct al escadrilei de Apache. Apoi am tras două rachete¹²⁶⁵. Eu am tras una și a doua a fost trasă de comandantul escadrilei, care coordona cealaltă formațiune. Ambele au atins ținta. Până atunci, executaserăm astfel de misiuni doar în Liban. A fost un sentiment ciudat [să facă așa ceva în interiorul unei zone controlate de israelieni].”

Uciderea lui Abayat a fost primul asasinat aerian din teritoriile ocupate. A fost neobișnuit și fiindcă Shin Bet în general prefera asasinate cu amprentă ștearsă: acelea fără implicare la vedere a forțelor israeliene, lucru interzis prin acordul de pace din 1994.

¹²⁶⁵ Anat Waschler, „The Drone Pilots' War“, *Air Force Journal*, 1 decembrie 2000.

Dar acum veneau ordine de a elimina anumite ținte în teritorii, cu sau fără implicarea forțelor israeliene. Una dintre ele era Iyad Hardan, un comandant al Jihadului Islamic din districtul Jenin. Pe 5 aprilie 2001, Hardan a luat receptorul telefonului public pe care îl folosea în mod normal (mulți teroriști își dădeau acum seama că israelienii le ascultau conversațiile la mobil și începuseră să utilizeze, în schimb, telefoane publice), în centrul Jenin, și a sunat. Dar, în loc de răspunsul pe care-l aștepta¹²⁶⁶, a urmat o explozie mare care l-a omorât instant. O unitate a Păsărilor plantase acolo dispozitivul, cu o noapte înainte. Zona fusese supravegheată de două drone și, când vocea lui Hardan a fost identificată la telefon, semnalul care activa bomba a fost trimis direct de la CRC. O operațiune similară, din data de 27 iunie, l-a omorât pe Osama al-Jawabra, membru al Brigăzilor Martirilor Al-Aqsa ale Fatah din Nablus.

Shin Bet a mai încercat să-l elimine pe secretarul general al PFLP¹²⁶⁷ din Palestina, Abu Ali Mustafa, folosind mai multe metode cu semnătură vagă – otrăvire, explozibil-capcană în telefonul lui, să-i arunce mașina în aer într-un mod în care să pară că explozibili

¹²⁶⁶ Interviu cu „Matan”, iunie 2012.

¹²⁶⁷ Ali Wakad, „Înmormântarea lui Abu Ali Mustafa are loc în Ramallah”, *Ynet*, 28 august 2001, <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-1058108,00.html>.

pe care îi căra chiar Mustafa explodaseră din greșeală. Dar, când acele planuri au eșuat, Shin Bet a renunțat să mai fie discretă. Pe 27 iunie, un elicopter Apache a tras câteva rachete prin geamul biroului lui Mustafa din Ramallah. Israelul a afirmat că decizia sa de a-l ucide pe Mustafa „nu a fost din cauză că era un lider politic, ci în ciuda acestui fapt” – conform israelienilor, era implicat direct în terorism.

Asasinarea lui Mustafa de către Israel nu a calmat deloc atacurile sinucigașe. Mai mult decât atât, pentru palestinieni, fusese depășită o limită. „Aș vrea să-i amintesc Israelului de perioada de la începutul anilor 70, a spus un lider PFLP. Trebuie să răspundem într-un mod care îi va descuraja pe israelieni să mai execute alte atacuri contra liderilor palestinieni”. Într-un act de răzbunare, după două luni, pe 17 octombrie, în hotelul Hyatt din Ierusalim, membri ai PFLP l-au asasinat pe Rehavam Zeevi, ministru în cabinetul lui Sharon și fost general IDF, care avea păreri naționaliste extreme.

Zeevi fusese un israelian admirat și cunoscut, un bun prieten al lui Sharon, încă de când erau amândoi în armată. Adevărul era că niciunul dintre asasinamentele planificate sau dintre celelalte operațiuni militare agresive efectuate de Israel nu obținuseră ceva, în afară de uciderea a 454 de palestinieni, rănirea altor câteva mii și prelungirea unui conflict sângeros și asimetric,

care a omorât mai mulți israelieni.

Sharon s-a înfuriat și mai tare pe neputința structurilor de apărare¹²⁶⁸. Într-o dimineață, șeful său de birou și mâna sa dreaptă, Dov Weissglass, i-a cerut șefului diviziei de informații a Shin Bet, Barak Ben-Zur, să se întâlnească într-un loc neobișnuit, la intrarea centrului de comerț internațional al băncii din Tel Aviv. Weissglass rezolvase permise de intrare în camera operațională a centrului. L-a dus pe Ben-Zur în mijlocul spațiului larg, înconjurat de ecrane care clipoceau și care înregistrau curgerea banilor în și din Israel, oxigenul economiei țării.

— Ce auzi, Ben-Zur? a întrebat Weissglass după un lung minut de tăcere.

Ben-Zur era nedumerit.

— Nimic, spuse el. Nu aud nimic.

— Exact. Nu este nimic de auzit. Nicio acțiune. Investitorii străini nu vin aici¹²⁶⁹, fiindcă le este teamă că li se va întâmpla ceva, și nu aduc bani, fiindcă nu este clar ce va aduce ziua de mâine. Dacă voi – Shin Bet, IDF, aviația – nu faceți ceva, atunci, pe lângă sângele și

¹²⁶⁸ Ben-Tzur, rememorând în 2010 față de mine întâlnirea, a cerut ca numele băncii să nu fie menționat.

¹²⁶⁹ O analiză a efectului distructiv pe care Intifada Atentatorilor Sinucigași a avut-o asupra economiilor Israelului și Autorității Palestiniene poate fi găsită la Ben-Yisrael, „Facing Suicide Terrorists: The Israeli Case Study”, în Golan și Shay, *A Ticking Bomby* 19-21.

mâhnirea și doliul și teribila tristețe, această țară se va confrunta cu un colaps economic.

Shin Bet a înțeles mesajul. Dacă asasinatele izolate nu funcționează – și nu funcționau –, agenția avea nevoie de o strategie mai largă de a limita capacitatea Hamas și a celorlalte organizații teroriste care foloseau atentatori sinucigași. În timp ce ofițerii de informații preferă în general să aresteze adversarii, unul dintre oficialii agenției a spus cabinetului de securitate că, atunci când nu există un control asupra teritoriului, aceasta nu este o opțiune. Prin urmare, „nu aveți de ales – sunteți și procuror, și avocatul apărării, și judecător, și călău”¹²⁷⁰. Nimeni nu visa la victoria totală și nici nu știa măcar cum va arăta ea, ci mai degrabă căutau o stare rezonabilă de securitate, care să asigure o viață relativ pașnică pentru locuitorii Israelului.

Directorul agenției, Avi Dichter, a prezentat noua strategie lui Sharon și guvernului¹²⁷¹, într-o serie de întâlniri spre sfârșitul anului 2001. La început, miniștrii au fost ezitanți. Dar, la ședința de după un atentat terorist într-un autobuz din Haifa, în care au fost uciși

¹²⁷⁰ Interviu cu Hasson, 17 noiembrie 2010.

¹²⁷¹ Shin Bet a mai propus alte două măsuri pe care cabinetul le-a aprobat doar ulterior - incursiuni terestre limitate în teritoriile Autorității Palestiniene, pentru a efectua arestări (Operațiunea Scutul Defensiv), și construirea unei bariere de separație (bariera Cisiordania) între Israel și zonele palestiniene. Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

cincisprezece pasageri, Sharon i-a șoptit lui Dichter: „Dă-i drumul. Omoară-i pe toți”¹²⁷².

29.

„Mai mulți atentatori sinucigași decât veste explozive”

Până la sfârșitul anului 2001, Shin Bet s-a limitat să țintească ceea ce numeau „bombe cu ceas”, adică oameni care ori lucrau la planificarea unui atac sau pe cale să dea un atac, ori erau implicați direct în așa ceva – comandantul și cel care-l recrutase pe atentatorul sinucigaș, sau cel care făcuse bomba, de exemplu.

Erau o serie de probleme în legătură cu această abordare. Prima era identificarea țintelor din oferta aparent inepuizabilă de voluntari. Erau „mai mulți atentatori sinucigași decât veste explozive”, se lăuda un purtător de cuvânt Hamas. Acești palestinieni nu se încadrau în vreun profil: erau tineri și bătrâni, educați și analfabeți, cei care nu aveau nimic de pierdut și cei care aveau familii mari. La început, erau doar bărbați adulți, dar ulterior liderii Hamas au încurajat femeile și

¹²⁷² Într-un interviu cu David Landau, ministrul apărării pe atunci, Benjamin Ben-Eliezer și-a amintit de o afirmație asemănătoare a lui Sharon, când le-a ordonat celor din IDF și Shin Bet să-i „omoare pe câini”, ceea ce Ben-Eliezer spunea că a fost „una dintre cererile lui cele mai moderate”. Landau, *Arik*, 291 (în ebraică).

copiii să se sacrifice și ei.

Identificarea cu succes a unui atacator, de asemenea, nu însemna în mod necesar și oprirea unui atac. Coordonatorii, ofițerii din birouri, traducătorii, analiștii de informații și tehnicienii puteau descoperi un atac în timp ce „era în lucru – în limbajul lor profesional – până aproape de explozie”. Dar nu le puteau opri, fiindcă Israelul nu putea acționa în mod oficial în teritoriul controlat de palestinieni. Și până când atentatorul ajungea în Israel, era în general prea târziu¹²⁷³.

Au fost câteva căderi nervoase printre ofițerii de birou și coordonatori în această perioadă. Un ofițer de birou a detectat în mai 2001 un atac asupra mall-ului Netanya și a activat întregul sistem pentru a încerca să-l oprească. Dar atentatorul a intrat pe teritoriu israelian și nu a putut fi marcat decât după ce deja se omorâse pe sine și încă cinci civili. „Ofițerul de birou stă acolo plângând, cu televizoarele din jurul ei arătând cum sunt luate cadavrele, spunea directorul Shin Bet Dichter, dar deja vine a doua alertă și femeia trebuie să-și ștergă lacrimile și să continue să lucreze.”

Din moment ce găsirea atentatorilor individuali era ineficientă, Dichter a hotărât să mute centrul atenției.

¹²⁷³ Interviu cu Ben-Yisrael, 5 iunie 2011.

Începând de la sfârșitul anului 2001, Israelul va urmări „infrastructura ticăindă”¹²⁷⁴ din spatele atacurilor. Persoana care se arunca în aer sau planta bomba sau apăsa pe trăgaci nu era, în cele din urmă, decât ultima verigă dintr-un lung lanț. Existau oameni care recrutau, curieri sau traficanți de arme, dar și oameni care țineau case conspirative și plimbau bani – o întreagă organizație supravegheată de comandanți de celule regionale, peste care erau comandanții militari principali, subordonați și ei liderilor politici ai organizațiilor.

Toți vor fi ținte¹²⁷⁵. O potențială condamnare la moarte atârna deasupra capetelor tuturor membrilor activi ai aripii militare Hamas, cunoscută drept Brigăzile Izz al-Din al-Qassam și ai Jihadului Islamic Palestinian.

„Își vor da seama foarte repede că niciunul dintre ei – de la ofițerul de operațiuni regionale până la șoferul de taxi sau până la cel care filmează video-ul de adio al sinucigașului – nu era imun la asasinare”, spunea Yitzhak Ilan, un agent superior Shin Bet, pe atunci, și, ulterior, director adjunct al agenției.

Țintirea atacatorilor sinucigași era inutilă, fiindcă

¹²⁷⁴ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

¹²⁷⁵ Interviu cu Ilan, 5 noiembrie 2014.

erau, prin definiție, oameni de sacrificiu și ușor de înlocuit. Oamenii care îi pregăteau, îi organizau și îi trimiteau nu erau așa. Ca regulă, nici nu erau atât de pregătiți să devină martiri, precum cei pe care-i recrutau. Serviciile israeliene estimau că existau mai puțin de trei sute de oameni implicați activ în organizarea atentatelor sinucigașe, și nu mai mult de cinci sute de membri activi ai tuturor grupurilor teroriste, per total.

Nu toți ar fi trebuit omorâți. „Teroarea este un butoi cu fund¹²⁷⁶, a explicat Dichter Comitetului de Relații Externe și Apărare din Knesset. Nu trebuie să ajungi la ultimul terorist pentru a o neutraliza. Este de ajuns să ajungi la o masă critică, și în realitate o faci să se oprească”.

Administrația pentru Dezvoltarea Infrastructurii Armelor și Tehnologiei (DWTI¹²⁷⁷) a creat un model matematic pentru a determina cantitatea de „redundanță” sau rezerve umane din Hamas. Rezultatul a arătat că eliminarea a 20 până la 25 la sută din organizație ar duce la colapsul ei. „Un exemplu

¹²⁷⁶ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

¹²⁷⁷ DWTI - Development of Weapons and Technological Infrastructure, în lb. engl. (n. red.).

simplicu este automobilul”¹²⁷⁸, spunea șeful DWTI Ben-Yisrael: există piese critice, și o construiești de la început cu un grad de redundanță. Ai o roată de rezervă, nu o sută. Conduci, *bang!* – pană – schimbi roata. Conduci mai departe și *bang!* – altă pană. Poți să continui să conduci? Puțin probabil. De ce nu-ți dau mai multe roți? Fiindcă ocupă spațiu și adaugă greutate. Redundanța are de asemenea un nivel optim. Să zicem că vrem să oprim o mașină și stăm în fața ei și începem să tragem. Tragi un foc, complet la nimereală. Mai merge mașina sau nu? Depinde unde lovește glonțul. Poate lovi o oglindă, poate lovi radioul. Mașina nu se va opri. Mai tragi o dată și încă o dată. Mai merge mașina sau nu? Este clar că, la un moment dat, mașina se va opri, chiar dacă cea mai mare parte a ei nu a fost lovită. De ce? Fiindcă ai lovit una dintre piesele critice. Și exact acesta este modelul nostru.”

Bineînțeles, cei asasinați vor fi imediat înlocuiți de următorii din sistem, dar în timp, media de vârstă a scăzut, așa cum s-a întâmplat și cu nivelul de experiență, de când oameni din ce în ce mai tineri au umplut rândurile. După cum spunea Yitzhak Ilan „într-o zi, când comandantul Jihadului Islamic din

¹²⁷⁸ Interviu cu Ben-Yisrael, 5 iunie 2011. Ben-Yisrael, „Lupta contra teroriștilor sinucigași”, 25-26.

Jenin a fost adus în camera de interogatoriu, un bărbat pe care, din noroc, îl capturaserăm, nu-l ucisaserăm, am fost mulțumit să aflu că avea nouăsprezece ani. Mi-am dat seama că începem să câștigăm¹²⁷⁹, că distruseserăm întregul lanț care fusese înaintea lui”.

Acum, că fusese creată o strategie coerentă, trebuiau să-și dea seama cum să găsească și să omoare aceste ținte. Shin Bet l-a informat pe prim-ministrul Sharon că, având atâtea asasinate în plan, va fi nevoie de toate resursele relevante ale statului Israel.

Palestinienii din teritoriile ocupate erau de mult obișnuiți să vadă dronele bâzâind pe cer. „Zburau pe acolo tot timpul¹²⁸⁰, spunea Moshe Ayalon, adjunctul șefului de stat major de atunci. Aeronavele fără pilot strângeau informații cu ajutorul camerelor lor cu rezoluție mare. Așa cum există soarele și luna, spunea Ayalon, așa erau și zgomotul și imaginea dronelor”.

Dar majoritatea civililor ¹²⁸¹, arabi și israelieni deopotrivă, nu știau cât avansase tehnologia dronelor, de când Israelul începuse să le folosească. Acum erau

¹²⁷⁹ Interviu cu Ilan, 5 noiembrie 2014.

¹²⁸⁰ Interviu cu Yaalon, 21 decembrie 2016.

¹²⁸¹ Cea mai importantă dintre acestea era un UAV capabil să lanseze rachete Hermes 450, cunoscute neoficial drept Zik („scânteie”, în ebraică), făcute de Elbit Systems Ltd. din Haifa și Israel Aircraft Industries Heron și Heron TP.

mai mari, puteau sta mai mult în aer (până la patruzeci și opt de ore) și aveau la bord sisteme optice mai avansate și armament mai greu – până la o tonă de rachete ghidate de mare precizie.

Într-o simulare de război din august 2001 cu Siria, IDF și-a dat seama că putea combate eficient, folosind doar drone, ceea ce era văzut atunci drept cea mai presantă provocare militară – arsenalul sirian de tancuri, care se numărau cu miile. „Aveam mai multe bombe decât existau ținte în Orientul Mijlociu”, spunea Yaalon.

Așa cum făcuse SUA, în Operațiunea Furtună în Deșert¹²⁸² și în războiul din Balcani, Israelul putea purta războiul de la distanță.

Dar capacitățile Israelului erau încă și mai avansate decât ale Statelor Unite. Nu doar că aveau armament de precizie, cum erau rachetele ghidate, dar aveau și aeronave care puteau ajunge foarte aproape de țintele lor, cu o mare probabilitate de a le lovi, fiindcă dronele puteau să își ajusteze direcția în timpul zborului, ca răspuns la țintele în mișcare.

IDF și aviația preferau amândouă să-și țină capacitățile secrete până la un război deschis. Dar

¹²⁸² Interviu cu Wesley Clark, 23 ianuarie 2012. (Mulțumiri lui Eytan Stibbe pentru că a aranjat întâlnirea.).

când armata a protestat față de cererea lui Sharon de a folosi dronele contra țintelor umane și să le expună astfel palestinienilor, prim-ministrul a lovit cu pumnul în masă¹²⁸³. „A decis că acest sistem de arme, în loc să lânchezească pe niște rafturi, așteptând războiul pentru care a fost făcut și care nu venea, ar trebui folosit contra inamicului actual”, spunea generalul Yoav Galant.

Aviația a înființat o trupă specială să modernizeze dronele¹²⁸⁴, în privința muniției și a tehnologiei de ochire. Identificarea unui tanc sirian pe câmpul de luptă este diferită de urmărirea unui om pe un măgar, care încearcă să fugă de asasinii israelieni, iar distrugerea unui vehicul blindat necesită o rachetă diferită de cea folosită pentru a omorî unul sau doi oameni fără a distruge un bloc întreg. Aviația s-a axat pe un focos care împrăștia sute de bucăți de tungsten de trei milimetri, capabil să sfâșie metalul subțire și blocurile de ciment, dar care, din cauza densității lor, va ocupa o suprafață de 20 de metri în diametru.

Posedând armamentul adecvat de la armată, Shin Bet avea acum nevoie și de informații. Sharon a instruit AMAN, care era de câteva ori mai mare decât Shin Bet, și Mossad, ale cărui relații cu Shin Bet erau în cel mai

¹²⁸³ Interviu cu Galant, 4 septembrie 2014.

¹²⁸⁴ *Precisely Wrong: Gaza Civilians Killed by Israeli Drone-Launched Missiles*, Human Rights Watch, iunie 2009.

bun caz peticite, să se pună la dispoziția Shin Bet atâta timp cât aveau nevoie¹²⁸⁵.

Unitatea 8200, brațul SIGINT al AMAN, a trecut prin cea mai mare schimbare¹²⁸⁶. Anterior, se ocupase în principal cu inamicii externi ai Israelului, mai ales cu Siria. Acum, multe dintre antenele sale puternice, instalațiile de supraveghere, departamentele pentru decodificare și hackerii erau axate pe războiul contra terorismului. Turban, una dintre bazele de interceptare ale unității, care aproape că fusese închisă la începutul procesului de pace, a fost modificată și pusă în întregime la dispoziția Shin Bet. A devenit cea mai mare bază a Unității 8200 și, efectiv, o linie de producție pentru asasinatelor planificate.

AMAN și aviația și-au pus flota de aeronave de observație¹²⁸⁷ – și, în cele din urmă, sateliții de spionaj pe care Israelul îi avea plasați pe orbită – la dispoziția Shin Bet. Acea flotă, inițial construită pentru a furniza, în timp real, informații de pe câmpul de luptă unităților combatante, a primit responsabilitatea de a observa țintele în timpul unei operațiuni. „Foarte mulți cetățeni israelieni își datorează viața informațiilor primite de la

¹²⁸⁵ Interviu cu Galant, 4 septembrie 2014, Dichter, 4 noiembrie 2010, și Farkash, 7 noiembrie 2016.

¹²⁸⁶ Interviu cu „Fidel”, aprilie 2014.

¹²⁸⁷ Discurs al lui Yitzhak Ilan, Herzlia IDC, mai 2013.

VISINT – informații vizuale/visual intelligence – și, în același timp, foarte mulți teroriști își datorează moartea acelorași informații” spunea Yitzhak Ilan.

Rezultatul tuturor acestor lucruri a fost „fuziunea de informații”¹²⁸⁸, spunea Moshe Yaalon, ceea ce era mult mai mult decât simpla integrare a materialului.

Punerea tuturor oamenilor din toate agențiile în jurul mesei din CRC a reprezentat catalizatorul pentru crearea de noi informații. „Deodată, spune Dichter, reprezentantul Unității 8200, un om care nu lucrează în ebraică ¹²⁸⁹ ” – cu alte cuvinte, a cărui muncă de urmăritor al telefoanelor inamice necesita cunoașterea limbii arabe – „îl aude pe un ofițer de caz din Shin Bet vorbind în arabă cu o sursă palestiniană și se bagă cu o întrebare a lui. Și apoi observatorul din teren raportează că tipul cel rău a intrat în băcănia lui Abu Hassan și apare întrebarea cine este acest Abu Hassan și dacă nu ar trebui să fie și el vopsit în culorile tipului celui rău pe calculator, și așa mai departe. Și astfel a ajuns CRC, singură, în cursul operațiunilor, să fie o sursă în care au fost create multe informații.”

IT-ul în timp real devenise vital în mod special, fiindcă țintele își învățaseră lecția și își luau măsuri de

¹²⁸⁸ Interviu cu Yaalon, 21 decembrie 2016.

¹²⁸⁹ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

precauție să scape de asasini. Se mișcau repede, schimbându-și mașinile și uneori fiind deghizați. „Viața de piață a țintei” era termenul tehnic pentru timpul în care era posibil să identifiți o anumită țintă și să o iei în cătare. Devenea din ce în ce mai scurtă – niciodată mai mult de două ore, și adesea doar câteva minute. Doar transmisiunile foarte rapide de date puteau să asigure asasinările reușite ale unor astfel de ținte care se mișcau rapid.

Dincolo de CRC, sistemul de asasinare planificată antiterorist cuprindea mii de participanți: ofițeri de caz, analiști de sisteme, soldați de infanterie camuflați, cu sarcini de urmărire la sol, operatori ai dronelor de observare, operatori ai dronelor ucigașe, interpreți, experți în explozibili și lunetiști.

Acest sistem foarte mare și complex avea totuși o ierarhie clară și strictă, cu Shin Bet în vârf și la comandă. Un document intern Shin Bet nota: „Serviciul General de Securitate [numele oficial al Shin Bet] este responsabil¹²⁹⁰, printre altele, prin dispozițiile legii SGS, de a păstra securitatea statului... O modalitate prin care se atinge acest scop este reprezentată de interzicerea și prevenirea atacurilor teroriste prin metode de lovire

¹²⁹⁰ Shin Bet, *Procedura loviturilor preventive*, paragraful 1,3 ianuarie 2008 (arhiva autorului, primit de la „Ellis”).

preventivă a obiectivului”.

În general, o operațiune de asasinat planificat începea cu agenții de teren care strângeau informații și localizau o țintă. În mod normal, ținta era un personaj important dintr-o organizație teroristă – „cineva care-și merită biletul la trenul eliminării”, după cum spunea Dichter – sau alt individ care merita investiția de resurse necesare uciderii lui. Se făcea un dosar de informații referitoare la țintă și acel dosar era înmânat directorului adjunct, care hotăra apoi dacă omul era un candidat adecvat pentru eliminare.

Dacă directorul adjunct și, apoi, directorul aprobau amândoi asasinatul, prim-ministrului i se prezenta o Pagină Roșie. După ce prim-ministrul semna, departamentele de informații care se ocupau cu zona geografică și cu organizația teroristă în discuție erau instruite să acorde atenție specială informațiilor care facilitau lovitura. Această informație era diferită față de cea care spunea, de exemplu, ce plănuia ținta sau cine îi erau compliciti. Era limitată în mod specific la informații care puteau ajuta să se determine dacă exista o „fezabilitate operațională” pentru lovitură, și trebuiau strânse fără oprire.

În clipa în care apărea ocazia de executare, prim-ministrul era contactat din nou, pentru a autoriza asasinatul la momentul hotărât. Odată ce era obținută a

două undă verde, Directoratul de Operațiuni al Marelui Stat Major al IDF hotăra „unitatea executantă și metoda de execuție și tipul selectat de muniții”. După ce șeful de stat major aproba planul, CRC avea nevoie de identificări pozitive pentru țintă din cel puțin două surse separate – etapa încadrării¹²⁹¹.

Ștafeta era apoi pasată unității care implementa lovitura, de obicei aviația.

Schematic, o mare parte din acest nou sistem de asasinate planificate nu era deloc fundamental nou: eșaloanele serviciilor strângeau informații, prim-ministrul autoriza și trupele din teren executau lovitura, ca în anii '70 și '80 în Europa și Liban. Dar existau diferențe importante. Conform unui ofițer experimentat din servicii, parafrazându-l pe Marshall McLuhan, „extinderea este mesajul¹²⁹²”, însemnând că folosirea tehnologiei avansate în sine a creat o realitate complet nouă. Colaborarea tuturor serviciilor de informații, asistate de cele mai bune comunicații și sisteme computerizate din lume, laolaltă cu cele mai dezvoltate invenții ale tehnologiei militare, au crescut substanțial numărul asasinatelor pe care sistemul le putea efectua simultan. Până atunci, „îți trebuiau

¹²⁹¹ Statul Israel, *Comitetul special pentru examinarea asasinării planificate a lui Salah Shehadeh* 26.

¹²⁹² Interviu cu „Leila”, martie 2013, și „Amazonas”, octombrie 2011.

Mossad-ului luni, dacă nu chiar ani, să planifice și să execute o lovitură, spunea un ofițer Shin Bet. Dar acum, din Camera de Război Comună, puteam să coordonăm patru sau cinci pe zi”¹²⁹³.

Operațiunile comandate din CRC au ucis douăzeci și patru de oameni în anul 2000¹²⁹⁴, optzeci și patru în 2001, o sută unu în 2002 și o sută treizeci și cinci în 2003. Față de asasinatele sporadice ale Mossad din străinătate, nu era posibil – sau măcar plauzibil – pentru Israel de a nega că se afla în spatele asasinatelor.

„Nu puteam să afirmăm că aceste operațiuni erau executate de către guvernul Finlandei”¹²⁹⁵, spunea generalul de brigadă Yossi Kuperwasser, șeful diviziei de cercetare a AMAN. De asemenea, existau dovezi fizice: palestinienii recuperaseră câteva rachete care nu explodaseră din cauza unor probleme tehnice și au găsit ștampilat pe ele cuvântul evreiesc mikholit („periuță”), varianta anti-persoană a rachetei antitanc Mikhol („perie”).

Criticile aduse asasinatelor planificate înăuntrul și în afara Israelului făcuseră necesară justificarea fiecăruia,

¹²⁹³ Interviu cu „Amazonas”, iunie 2017.

¹²⁹⁴ Date de la ONG-ul B'tselem, <http://www.btselem.org/hebrew/statistics/fatalities/before-cast-lead/by-date-of-event>.

¹²⁹⁵ Interviu cu Kuperwasser, 24 decembrie 2014.

dând detalii despre faptele victimei, pentru a stabili dacă Israelul avea suficiente motive ca să riposteze. Treptat, ceea ce odinioară era considerat foarte dăunător – asumarea responsabilității pentru un asasinat – a devenit în cele din urmă politică oficială.

„Să continuăm să încercăm să nu ne asumăm responsabilitatea ar fi fost ridicol, explica Dov Weissglass. La câteva minute după un asasinat, palestinienii scoteau din mașină fragmente dintr-o rachetă purtând numele unei companii israeliene. Mai mult decât atât, voiam un efect descurajant. La fiecare bâzâit pe cerul de deasupra zonei Gaza vedeai imediat mii de oameni fugind în toate direcțiile. Nu aveau liniște nicio clipă. Populația din Gaza a ajuns într-un hal în care orice conținea radiații electronice, de la un telefon mobil la un prăjitor de pâine, le părea a fi ceva ce ar putea atrage rachetele israeliene. Panică totală.”¹²⁹⁶

IDF a început să publice declarații după fiecare lovitură¹²⁹⁷. În același timp, Shin Bet, care până la începutul Intifadei fusese extrem de ezitantă să păstreze contactul cu presa, distribuia pasaje din Pagina Roșie relevantă – rezumate din materialul

¹²⁹⁶ Interviu cu Weissglass, 11 iunie 2012.

¹²⁹⁷ Interviu cu „Pixie”, august 2016.

despre acțiunile celui ucis – spre diferite organe de presă. Israelul își rearanja acum complet politica sa de comunicare – ducând, de fapt, un război de propagandă.

Explicând, chiar scoțând în evidență lucruri care fuseseră multă vreme secret de stat, era nevoie de un nou limbaj și noi eufemisme. „Intifada”, cu conotația sa de revoltă populară, de exemplu, a fost înlocuită cu „război de atentatori sinucigași”. Moartea civililor nevinovați în timpul unei operațiuni de asasinat a devenit cunoscută drept *nezek agavi* – „daune accidentale” – care, în timp, a devenit acronimul NAZA.

„«Asasinarea» sau «eliminarea» sau «uciderea» sau – nici nu vă gândiți – «crima» erau toate foarte stridente, nu erau adecvate folosirii de către noi, spunea un oficial superior de la biroul prim-ministrului. Așa că am căutat termeni apropiați, fără implicare sentimentală, sterile, care să exprime răul pe care încercam să-l prevenim făcând ceea ce făceam.”

La început au folosit „PAAMON”, ceea ce înseamnă „clopot”, dar este și un acronim pentru „acțiune preventivă”, dar nu era destul de atrăgător. Apoi, alte câteva propuneri au fost respinse, inclusiv cuvintele de cod folosite de multă vreme de structurile de informații, cum ar fi „tratament negativ”.

Într-un final, au ales termenul *sikul memukad* – în ebraică, „acte preventive planificate”¹²⁹⁸. Expresia, care în limba evreiască are o conotație curată de high-tech, comunica tot ceea ce structurile de apărare voiau să transmită întregii lumi.

Chiar dacă aceste eufemisme erau probabil folositoare pentru relațiile publice, nu era clar dacă noua campanie deschisă a Israelului de asasinat extrajudiciare – fie ele „asasinate” sau „acte preventive planificate” – era legală.

Deloc surprinzător, unele dintre familiile palestinienilor asasinați și victimele „daunelor accidentale” nu credeau la fel. Au cerut ajutorul

¹²⁹⁸ După primul val de asasinat (înainte de 11.09), Sharon a început să primească plângeri din Statele Unite. A decis să-l trimită pe Dichter la Washington, pentru a se întâlni cu șefii serviciilor americane și pentru a le spune cum această politică de asasinat salvează vieți. Dichter le-a cerut aghiotanților lui să traducă prezentarea PowerPoint în engleză. Ca majoritatea israelienilor, aceștia au crezut că notele lor de trecere luate la engleză în liceu erau de ajuns pentru a-i califica pentru această treabă. Au folosit în mod repetat expresia „prevenție concentrată”, ceea ce, Dichter și-a dat seama ulterior, „sună mai degrabă a tip de prezervativ, decât a omorî teroriști”. Dichter s-a întâlnit cu omologii săi la Pentagon și a început să le explice entuziast despre „prevențiile concentrate”, atent să nu folosească alți termeni mai expliciți, dar ochiul său format a observat repede că „nu aveau nicio idee despre ce vorbeam”. În cele din urmă, conform lui Dichter, directorul CIA George Tenet a ridicat mâna și a spus: „Ah, acum înțeleg, vreți să spuneți asasinat planificate”. „Apoi mi-am dat seama, spunea el, că folosisem mai mult decât îndeajuns limbajul coafat și era în regulă să spun *asasinat* și asta era.” Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

asociațiilor pentru drepturile omului și al avocaților liberali experimentați de stânga israelieni, pentru a petiționa Curtea Supremă Israeliană, pentru a ordona investigarea și judecarea celor responsabili, sau cel puțin să interzică folosirea asasinatelor și să ordone ca doar legislația de aplicare a legii să fie validă în conflictul israeliano-palestinian.

Opoziția față de aceste metode nu era doar apanajul țintelor. General-maiorul Aharon Zeevi-Farkash, șeful AMAN, de exemplu, nu se opunea asasinărilor în principiu, dar credea că era o chestiune periculos de mioapă. „Fiecare decizie, fiecare argument, fiecare referire la fiecare subiect erau examinate de către cabinet doar prin prisma metodelor de asasinare, spunea el. Brusc, Shin Bet, care acumulasă o putere enormă, devenise prima care era consultată despre tot. Credeam că este o situație problematică”.¹²⁹⁹

Și mai surprinzător, fostul șef al Shin Bet, Ami Ayalon, a cărei reformă capitală a sistemelor de informații și operaționale permisesse începerea noului program, a fost de acord. A argumentat că Shin Bet omora oameni fără să ia întâi în considerare evenimentele relevante politice și internaționale și că nu înțelegea când un asasinat va calma flăcările

¹²⁹⁹ Interviu cu Farkash, 14 martie 2011.

conflictului, și când le va înțeți.

Pe 13 iulie 2001, de exemplu, dronele IDF au tras câteva rachete în biroul lui Jamal Mansour, membru al brațului politic al Hamas, lider al studenților de la Universitatea An-Najah din Nablus și șef al unui institut de cercetare palestinian. A fost ucis, împreună cu unul dintre aghiotanții săi și cu încă șase civili palestinieni, inclusiv doi copii.

Declarația purtătorului de cuvânt al IDF spunea că, în ciuda faptului că era un personaj politic și de media, era implicat în terorism și în organizarea atacurilor sinucigașe. Ami Ayalon a sunat la Shin Bet și l-a întrebat pe unul dintre șefii de acolo dacă înnebuniseră.

— De ce l-ați ucis? Acest om în urmă cu doar două săptămâni a dat o declarație spunând că sprijinea încetarea atacurilor teroriste și că procesul de pace trebuie să continue!

Oficialul i-a răspuns că nu știa despre o asemenea declarație.

— Ce înseamnă aceasta, că „Nu știți”?¹³⁰⁰ a explodat Ayalon. Toate ziarele palestiniene au reprodus-o! Toată lumea știe!

Alt asasinat cu care Ayalon nu a fost de acord a fost cel al lui Raed Karmi, unul dintre liderii Tanzim, miliția

¹³⁰⁰ Interviu cu Ayalon, 14 martie 2016.

înarmată a Fatah. Tanzim începuse să desfășoare atacuri teroriste, iar Pagina Roșie a lui Karmi creștea tot mai mult, prin uciderea de comercianți, coloniști și soldați israelieni din teritoriile ocupate. Karmi supraviețuise unui număr de tentative de asasinat și își lua măsuri extraordinare de precauție când umbla după diverse treburi.

În cele din urmă, Shin Bet a găsit un punct fragil¹³⁰¹. Karmi obișnuia să facă vizite regulate în fiecare după-masă unei amante a lui, soția unuia dintre subordonații săi, întotdeauna luând-o pe aceeași cărare de-a lungul zidului din jurul cimitirului din Nablus, lipindu-se de zid, de teamă că o dronă israeliană ar putea să zboare pe deasupra. Într-o noapte, agenții Păsărilor au înlocuit una dintre pietrele din zid cu una nouă, plină cu un puternic material exploziv. A doua zi, în timp ce Karmi se îndrepta spre întâlnirea lui amoroasă, bomba a fost detonată de la distanță, iar el a fost ucis pe loc.

Ayalon nu avea vreun dubiu că acest Karmi era implicat în acte de terorism, dar a spus că sincronizarea aleasă – în mijlocul unei inițiative intense a SUA pentru o încetare a focului, pentru care Arafat își declarase

¹³⁰¹ Interviu cu Ilan, 26 ianuarie 2016. Harel și Issarachoff, *Al șaptelea război*, 181-88 (în ebraică).

sprijinul – era o greșeală și, de fapt, o ilegalitate. „Regulile războiului există pentru a face posibil sfârșitul războaielor, pentru a se asigura că nu se vor escalada în continuare. Este interzis să comiți acte de război atunci când este evident că ele doar vor îndepărta sfârșitul conflictului.”

Ayalon a afirmat că, după uciderea lui Karmi, Fatah a devenit mult mai implicată în terorism și a trecut chiar la atacuri sinucigașe. Dichter i-a spus lui Ayalon că el, Ayalon, nu era la curent cu informațiile, că victima Karmi era implicat în planificarea de atacuri, și că nici acesta, nici Arafat nu aveau vreo intenție sinceră de a înceta teroarea.

În absența unui partener de discuții înțelegător în Shin Bet, Ayalon l-a sunat pe ministrul apărării din guvernul lui Sharon, Benjamin „Fuad” Ben-Eliezer, și l-a ocărât tare: „[Secretarul de stat al SUA Colin] Powell trebuie să vină într-o vizită, iar Arafat caută o ocazie să reia procesul de pace. A emis un ordin către toate forțele sale, interzicând atacurile teroriste”. Ayalon a citat informații proaspete că ordinul lui Arafat avusese un impact asupra discuțiilor interne din Fatah, în care fusese implicat și Karmi.

— Și ce dacă Shin Bet voia să-l omoare? De ce era necesar să omoare unul dintre oamenii lui Arafat exact în acest moment? Doar fiindcă era o ocazie

operațională?

Ben-Eliezer, conform lui Ayalon, i-a spus:

— Ce vrei de la mine? E nebunul ăla de Dichter¹³⁰².

Ayalon a răspuns:

— Tu ești ministrul apărării, nu Dichter. Este la latitudinea ta, nu a lui.

„O numesc banalitatea răului¹³⁰³, a spus ulterior Ayalon, împrumutând observația Hannei Arendt despre ceea ce se întâmplă când oamenii obișnuiți sunt puși în situații ciudate, care le încurajează supunerea. Te obișnuiești cu ucisul. Viața umană devine ceva banal, ușor de curmat. Petreci vreun sfert de oră-douăzeci de minute, gândindu-te pe cine vei ucide. Cum să-l ucizi: două-trei zile. Ai de-a face cu tactici, nu cu implicații”.

Cu toate că israelienii este posibil să nu se fi gândit

¹³⁰² Dichter și oamenii lui neagă complet acuzațiile lui Ayalon și argumentează că Arafat și, cu siguranță, Karmi nu aveau intenția de a stopa luptele. Yitzhak Ilan, care era responsabil cu operațiunea de asasinat contra lui Karmi, spune: „Afirmația că doar după eliminarea lui Karmi a început Tanzim să efectueze atacuri teroriste sinucigașe este o pură minciună. Anterior, trimisese doi atentatori sinucigași, dar pur și simplu nu au avut succes. L-am localizat pe unul dintre ei, iar celălalt și-a aprins o țigară în timp ce era pe drum, a detonat bomba și trupul i-a fost sfârtecat în bucăți într-un loc pustiu. Karmi era în mijlocul pregătirilor unui al treilea atac atunci când l-am omorât”. Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010, și Ilan, 26 ianuarie 2016.

¹³⁰³ Interviu cu Ayalon, 14 martie 2016.

până la capăt la implicațiile morale ale noului program, erau conștienți că trebuiau să asigure acoperire legală pentru ofițerii și subordonații care ulterior ar putea să fie judecați, în Israel sau în străinătate. La începutul lunii decembrie a anului 2000, șeful statului major al IDF Shaul Mofaz l-a convocat pe șeful Corpului General Judiciar Militar, general-maiorul Menachem Finkelstein, în biroul lui.

— Presupun că știți că Israelul are uneori o politică de *tratament negativ*, i-a spus Mofaz lui Finkelstein. În actuala situație legală, este permis Israelului să ucidă la liber anumiți indivizi care sunt implicați în terorism? Este legal sau ilegal?

Finkelstein era uluit:

— Vă dați seama ce mă întrebați, domnule șef de stat major? a răspuns. Ca juristul principal al IDF să vă spună când puteți omorî oameni fără un proces?

Mofaz și-a dat seama despre ce era vorba. A întrebat din nou:

— Este legal să asasineze palestinieni suspectați de terorism?

Finkelstein i-a răspuns că era o chestiune delicată și complexă, una care necesita un studiu comparativ al tuturor legilor din lume, probabil chiar inventarea unui concept legal cu totul nou. „*Inter arma enim silent leges*”, a spus într-un final, citându-l pe Cicero. În vreme de

război, legile tac¹³⁰⁴. Totuși, a ordonat unei echipe de juriști tineri și isteți din IDF să găsească o soluție. În 18 ianuarie 2001, o opinie legală ultrasecretă semnată de Finkelstein ¹³⁰⁵ a fost înmănată prim-ministrului, procurorului general, șefului de stat major și adjuncților lui și directorului Shin Bet. Sub titlul „Loviturile contra persoanelor implicate direct în atacuri contra israelienilor”, documentul începea cu această afirmație: „În cadrul acestei opinii legale, am început să analizăm pentru prima dată chestiunea legalității acțiunilor de interdicție inițiate” – alt eufemism – „de către IDF... ni s-a spus de către IDF și Shin Bet că astfel de acțiuni sunt efectuate pentru a salva viețile cetățenilor israelieni și membrilor forțelor de securitate. Aceasta este, în principiu, o activitate care se sprijină pe baza morală a regulilor care privesc autoapărarea, un caz tradus prin «Pe acela care vine să te omoare, ridică-te iute și ucide-l tu primul»”.

Pentru prima dată, un instrument legal era propus

¹³⁰⁴ Interviu cu Menachem Finkelstein, 18 iulie 2012. Printre acei tineri ofițeri se afla și dr. Roi Scheindorff, un avocat din New York care a devenit unul dintre primii numiți pe postul de procuror general adjunct, responsabil cu strădaniile Israelului de a evita ca oficialii săi să fie judecați în tribunale internaționale, din cauza implicării lor în asasinate și omoruri planificate.

¹³⁰⁵ Biroul Juridic General al IDF, „Acțiunile contra persoanelor implicate direct în atacarea israelienilor în cadrul evenimentelor militare din Iudeea, Samaria și Districtul Gaza, 18 ianuarie 2001” (arhiva autorului, primit de la „Ellis”).

pentru a sprijini execuțiile extrajudiciare întreprinse de către forțele de securitate¹³⁰⁶. Documentul nota că autorii lui făcuseră tot ce puteau mai bine pentru a găsi „echilibrul între dreptul la viață al unei persoane și datoria autorităților din domeniul securității de a proteja cetățenii statului”.

Pentru Finkelstein, a fost un moment dificil. Fiind religios, bun cunoscător al Bibliei, era dureros de conștient că Dumnezeu îl împiedicase pe regele David să construiască Templul fiindcă omorâse atâția dușmani în numele poporului lui Israel. Finkelstein se întreba dacă va fi și el pedepsit într-o bună zi. „Am predat opinia legală cu mâinile tremurânde¹³⁰⁷, spunea el. Era clar că aceasta nu era o chestiune teoretică și că ei o vor folosi”.

Această opinie legală a recalibrat fundamental relația fundamentală dintre Israel și palestinieni. Conflictul nu mai era o chestiune de aplicare a legii, de arestare a suspectilor pentru a-i trimite în judecată. Acum, Intifada era „un conflict armat apropiat de război”

căruia i se aplicau regulile războiului. Acele legi permiteau lovirea inamicului oriunde ar fi, atâta vreme cât se făcea distincția între combatanți și civili.

¹³⁰⁶ Ibidem, pagina 1, paragraful 1.

¹³⁰⁷ Interviu cu Finkelstein, 18 iulie 2012.

În războaiele clasice, distincția este relativ ușoară: membrii forțelor armate ale adversarului, cât timp sunt activi, reprezintă ținte legitime. În confruntarea dintre Israel și palestinieni, totuși, distincția era mai greu de făcut. Cine este inamicul? Cum poate fi identificat? Când încetează a mai fi inamic, dacă se întâmplă vreodată așa ceva?

Opinia emisă a plasat un nou participant în conflictul armat: „combatantul ilegal” care ia parte la operațiuni armate, dar nu este soldat în adevăratul sens al cuvântului. Termenul acoperea pe oricine era activ într-o organizație teroristă, chiar dacă activitatea sa era marginală. Atâta timp cât era membru activ într-o organizație, putea fi considerat combatant – chiar și când dormea la el în pat –, comparativ cu un soldat în permisie, care și-a dat jos uniforma.

Această interpretare largă a „combatanților” a dus, în cadrul unor discuții-maraton la Departamentul Legal Internațional (ILD¹³⁰⁸) al Corpului General Judiciar Militar al IDF, la o problemă numită „chestiunea bucătarului sirian”: dacă Israelul ar fi într-o stare normală de război cu Siria, orice combatant sirian putea fi omorât în mod legitim, chiar și un bucătar al armatei din eșalonul din spate. După acest standard,

¹³⁰⁸ ILD - International Law Department, în lb. engl. (n. red.).

atunci, având în vedere larga definiție a „combatantului ilegal” din conflictul israeliano-palestinian, putea fi presupus că orice persoană care sprijinea Hamas se califica și ea drept țintă.

Aceasta ar putea include în mod virtual o femeie care spăla hainele unui atentator sinucigaș înainte să pornească în misiune sau un șofer de taxi care cu bună știință ducea activiștii dintr-un loc într-altul. Așa ceva, potrivit opiniei legale, era prea extrem. Opinia stipula că doar aceia despre care existau „informații precise și sigure că efectuau atacuri sau coordonau atacatori” puteau fi considerați ținte. Mai mult decât atât, asasinările nu puteau fi folosite pe post de pedeapsă pentru fapte din trecut, nici ca intimidare pentru alți combatanți. Putea fi folosită doar atunci când „este aproape sigur că ținta va continua în viitor să efectueze astfel de acțiuni”.

Opinia legală mai sublinia faptul că, oricând era posibil, era preferabil să se facă o arestare decât un omor, mai ales în zonele controlate de către IDF. Față de soldații profesioniști într-un război normal, combatanții ilegali nu se bucurau de imunitate penală sau statut de prizonieri de război, deci puteau fi arestați și judecați într-un proces penal obișnuit.

Când asasinatul este necesar, un principiu de

„proporționalitate” tot trebuie să se aplice¹³⁰⁹. Opinia stipula ca fiecare asasinat să fie cât mai restrâns, astfel încât „pierderile de vieți și daunele aduse proprietăților colaterale acțiunii operaționale” să nu „depășească în mod exagerat avantajele militare așteptate din acțiune”.

În sfârșit, doar prim-ministrul sau ministrul apărării puteau semna o Pagină Roșie. Documentul era bine primit de ofițerii israelieni, cu un oftat de ușurare. „Era o ștampilă de confirmare că lucrăm în conformitate cu criteriile legislației internaționale”¹³¹⁰, spunea directorul adjunct al Shin Bet, Diskin. În 2003, statul a înmânat o versiune care nu era secretă a opiniei către Curtea Supremă, pe care a ratificat-o în 2006. Dar, pe când Finkelstein probabil că reușise să convingă Israelul să se supună legislației internaționale, opinia publică internațională era o cu totul altă chestiune.

¹³⁰⁹ Biroul Juridic General al IDF, „Acțiunile contra persoanelor”, 8.

¹³¹⁰ Judecătorul-șef Aharon Barak a scris rezoluția detaliată a Curții în legătură cu asasinatele. Într-o capodoperă a jurisprudenței, Curtea Supremă hotărâse că asasinatele erau legale în principiu, atâta timp cât îndeplineau câteva condiții, similare celor din opinia procurorului șef. Multe dintre principiile din această rezoluție au fost adoptate de către consilierii legali ai comunității serviciilor secrete americane și sunt astăzi piatră de hotar a conceptului care permite asasinatele planificate. Interviu cu Diskin, 18 octombrie 2011. Curtea Supremă 769/02, *Comitetul Public Contra Torturii vs. Statul Israel și alții*, 14 decembrie 2006. Analiză comprehensivă a rezoluției în Scharia, *Judicial Review of National Security*, 58-66. Interviu cu Diskin, 23 octombrie 2011.

În biroul lui, prim-ministrul Sharon păstra o agendă¹³¹¹ pe care o scotea uneori pentru a o arăta diplomaților care-l vizitau. O primise de la poliția israeliană și conținea fotografii ale unui autobuz făcute la câteva minute după ce un atentator sinucigaș se aruncase în aer în el. Trupuri decapitate și membre umane erau împrăștiate în fiecare colț. Focul arsese hainele de pe toate victimele și le pictase pielea cu umflături verzi și albastre. „Când unul dintre acei diplomați pisălogi venea să ne vorbească din nou despre eliminarea unuia sau altuia dintre teroriști, spunea Dov Weissglass, șeful personalului lui Sharon și confident al lui, Arik forța persoana respectivă să se uite. O prezenta, pagină după pagină, uitându-se cum li se cască ochii, în timp ce vedeau atrocitatea de acolo.

¹³¹¹ Interviu cu Weissglass, 11 iunie 2012. Ministrul de externe canadian, Bill Graham, l-a vizitat pe Sharon în biroul acestuia în 26 mai 2002, pentru a-l convinge să oprească asasinatele. „Acestea sunt acte ilegale”, a insistat ministrul. În mijlocul discursului său înflăcărat, secretarul militar Galant a adus o notificare. Sharon a citit-o pentru el și apoi cu voce tare, în engleză, astfel încât canadianul să înțeleagă. Conform unui raport Shin Bet, un membru Hamas plecase din Jenin spre Israel, ducând un rucsac cu nouă kilograme de explozibili, piulițe și cuie. Shin Bet și aviația cereau permisiunea de a-l omorî. „Domnule ministru, întrebă Sharon cu o umbră de zâmbet, spuneți-mi, vă rog, ce ați face în locul meu? Ați autoriza? Dar ați spus că este ilegal. Nu ați autoriza? Și ați fi responsabil de sângele victimelor, pe care l-ați vedea în cele mai negre coșmaruri ale dvs.?”

Nu-i lăsa să nu se uite la fiecare trup contorsionat sau fără cap. Când termina, întreba calm: «Acum spuneți-mi: Ați fi pregătiți ca așa ceva să se întâmple în țara dumneavoastră?»”

Pentru a-i furniza lui Sharon și mai mult material de arătat diplomaților, oamenii lui Weissglass au cumpărat fotografii de la o agenție de presă palestiniană care arătau arabi în timp ce erau executați pentru suspiciune de colaborare cu Israelul.

Printre ei se aflau într-adevăr agenți Shin Bet, dar și victime ale unor răzbunări malefice. Unele dintre execuțiile prezentate erau făcute de Muhammad Tabuah, un lider de bandă local poreclit Hitler din cauza cruzimii lui. „Obișnuia să-i împuște ca pe câini, cu o mulțime criminală în jurul lui, spunea Weissglass. Palestinienii arătau ca o mulțime haotică și maniacă.”

Sharon nu arăta, bineînțeles, fotografii cu urmările atacurilor israeliene. Și, în orice caz, materialele sale vizuale nu erau în cele din urmă de prea mare folos: restul lumii continua să critice programul de asasinat planificate, laolaltă cu expansiunea agresivă a lui Sharon de așezări evreiești în teritoriile ocupate. Diplomați din multe țări au argumentat că exista o legătură între aceste două politici și masacrul israelian de pe străzi. Chiar și Statele Unite considerau politica asasinatelor planificate drept ilegală, dacă nu chiar o

adevărată crimă de război, iar așezările – o provocare fără sens.

Sharon a respins aceste acuzații de la început. „Problema mea, a spus el, este că m-am născut acum multă vreme, cu multă vreme înaintea voastră, da? Și îmi amintesc de miile de evrei care au fost omorâți de arabi înainte de ocupație. Nu este nicio legătură între cele două lucruri”.

Totuși, și-a dat seama că trebuie să facă un soi de înțelegere cu Statele Unite, dacă voia să aibă vreo șansă de a calma restul lumii. „Dacă a fost o lecție pe care am învățat-o în acea perioadă, a spus Sharon, referindu-se la mandatul său de ministru al apărării din anii '80, a fost să nu mă iau la hartă cu americanii”.¹³¹²

Din fericire, Sharon avea deja o legătură stabilă cu președintele George W. Bush, care își începuse mandatul în aceeași perioadă ca el. Bush venise în Israel în noiembrie 1992, la scurtă vreme după ce fusese reales guvernator al Texasului, într-o vizită organizată de oameni de afaceri texani evrei republicani, ca un prag către Casa Albă. Pe atunci, Sharon era încă un paria politic, dar el și guvernatorul Bush au făcut un tur al țării cu elicopterul. Sharon i-a relatat guvernatorului despre amenințările de securitate cu

¹³¹² Interviu cu Ariel Sharon, mai 2002.

care se confrunta Israelul și s-a întreținut cu el cu povești despre propriile sale fapte militare. La final, Bush era convins că „Sharon era un om în care putea avea încredere”, spunea Fred Zeidman, unul dintre cei care organizaseră călătoria. Guvernatorul a fost profund afectat de tur și a subliniat în mod repetat că „este greu de crezut ca texan, cât de mic este Israelul... ce mică era populația, ce a fost de-a lungul istoriei, linii inamice și centre populaționale”

Doi ani și jumătate mai târziu, curând după victoria sa absolută, Sharon a mers la Washington. Aghiotanții săi care organizaseră vizita au spus omologilor americani cât de circumspect era Sharon în legătură cu Statele Unite și cum fusese afectat de atitudinea SUA față de el personal, în ultimele două decenii. Președintele Bush a auzit rapoartele și a ordonat să fie făcut totul pentru ca Sharon să se simtă binevenit: întâlniri cu toți oficialii de top ai administrației, ospitalitate prezidențială la Blair House, o gardă de onoare și un salut cu douăzeci și una de salve de tun. „Sharon era în al șaptelea cer, își amintește consilierul său pe probleme externe, Shalom Turgeman. Chiar și el, așa sceptic și cinic cum era, nu putea să nu fie impresionat de acest tratament și și-a dat seama că ei chiar voiau să lucreze cu el.”

În cele din urmă, Weissglass i-a propus o idee lui

Sharon.

— Arik, a spus el, orice căldură, sprijin și prietenie pe care le-ai putea obține de la guvernul SUA, în rolul tău de luptător antiterorist, dispar când îți pui pălăria de mega-colonist. Cu cât arăți mai mult înțelegere față de cererile americane de a opri proiectul colonizărilor, cu atât mai mult te vor lăsa ei în pace atunci când vine vorba de a-i elimina pe băieții răi.

Cu undă verde de la Sharon, Weissglass a făcut un plan secret cu consiliera pe probleme de securitate națională Condoleezza Rice și cu adjunctul acesteia, Stephen Hadley: Israelul va diminua semnificativ construcția de noi așezări, la schimb cu sprijinul american pentru războiul contra palestinienilor și pentru politica de asasinat planificate ale Israelului.

„După aceasta, a existat o disproporție perfectă¹³¹³, a spus Weissglas. Pe de o parte, cele mai severe măsuri ale noastre contra palestinienilor nu au fost criticate vreodată – era liniște sau uneori o expresie obligatorie de regret dacă fuseseră loviți oameni nevinovați. Pe de

¹³¹³ Pentru a îmbunătăți coordonarea între țări, asistentul adjunct al președintelui, Elliott Abrams, a ordonat să fie instalată o linie telefonică directă codată între Casa Albă și biroul lui Sharon. „Scopul nostru, spune Danny Ayalon, pe atunci ambasadorul israelian la Washington, era să ne asigurăm că, atunci când președintele se trezea dimineața, va primi aceleași informații secrete în Informarea Prezidențială Zilnică, pe care le avea și Israelul”. Interviu cu Weissglass, 11 iunie 2012, și Ayalon, 9 octombrie 2012.

altă parte, orice publicare, chiar pe un blog obscur de dreapta, despre vreo așezare planificată, provoacă un telefon la trei noaptea de la Condi [Rice], luându-mă la rost”.

În clipa în care președintele Bush a primit confirmarea de la reprezentanții lui din Israel și din teritoriile ocupate că Sharon se ținea de cuvânt, cooperarea operațională și informativă dintre cele două țări s-a aprofundat considerabil¹³¹⁴. Cu toate că mai exista încă o bună doză de critică din partea țărilor europene, SUA și-a folosit în mod continuu dreptul său

¹³¹⁴ Într-o vizită la Paris, pe 5 iulie 2001, Sharon a încercat să-l convingă pe președintele Jacques Chirac să-și schimbe părerea despre asasinatelor planificate. I-a cerut directorului adjunct Shin Bet Diskin să descrie o operațiune care avusese loc cu trei zile înainte, când un elicopter al Aviației israeliene trăsese patru rachete care omorâseră trei agenți Hamas, inclusiv pe Muhammad Bisharat, care fusese implicat într-o serie de atacuri teroriste. A trecut în revistă istoria implicării lui Bisharat în terorismul sinucigaș și a detaliat cererile către Autoritatea Palestiniană de a-l aresta, fără succes. Chirac a tăcut o clipă. Apoi a tușit ușor și a spus: „Trebuie să spun că, de la o distanță de patru mii de kilometri, lucrurile arată complet diferit”. Din acea zi, Franța și-a moderat criticile față de Israel în acest domeniu, cu toate că nu a încetat complet. La puțină vreme după aceea, Sharon i-a cerut lui Diskin să-l însoțească într-o vizită la Kremlin, pentru a-i vorbi la fel lui Vladimir Putin. Diskin a început să vorbească, dar Putin i-a tăiat macaroana după primele trei propoziții: „Chiar nu mă interesează. Din punctul meu de vedere, puteți să-i omorâți pe toți”, a spus el. Apoi s-a întors spre Sharon și i-a spus: „Haideți să mergem să mâncăm și să bem ceva”. Atitudinea față de Israel a președintelui francez Nicolas Sarkozy, care i-a urmat lui Chirac, a fost mult mai deschisă decât a predecesorului său, și tolerantă față de folosirea asasinatelor planificate. Interviuuri cu Diskin, 1 iunie 2017 și Nicolas Sarkozy, 7 noiembrie 2012.

de veto în Consiliul de Securitate ONU pentru a bloca încercările de a condamna Israelul pentru asasinate. În cele din urmă, statele arabe pur și simplu s-au resemnat și au încetat să mai înainteze petiții despre subiect.

Pe 11 septembrie, deturnători jihadiști au pilotat două avioane în World Trade Center și un al treilea în Pentagon. Un al patrulea s-a prăbușit pe un câmp din Pennsylvania, după ce deturnătorii au fost atacați de către pasageri.

„Într-o clipă, plângerile contra noastră au încetat¹³¹⁵, spunea general-maiorul Giora Eiland, șeful Consiliului de Securitate Națională. Pur și simplu au dispărut de pe agenda [internațională].”

Decenii întregi în care Israelul încercase să explice măsurile sale drastice restului lumii au devenit brusc inutile. Toată lumea, o vreme, a părut că înțelege. Sharon a ordonat imediat serviciilor de informații să dea americanilor toate dosarele lor despre „Trollul albastru”, numele de cod pentru dezvoltarea Al Qaeda în Sudan și alte informații relevante. Ulterior, a ordonat

¹³¹⁵ Interviu cu Eiland, 5 iunie 2011. Atitudinea americană față de asasinatele planificate s-a schimbat radical. Când l-am întrebat pe fostul secretar al serviciilor de securitate internă, Michael Chertoff, ce credea despre asasinatele planificate, mi-a răspuns: „Cred că sunt mult mai bune decât asasinatele neplanificate” Interviu cu Michael Chertoff, 27 mai 2017.

Shin Bet și IDF să împărtășească din experiența lor cu oaspeți care veneau din străinătate, pentru a învăța de la țara cu cel mai bun program antiterorist din lume.¹³¹⁶

„Era un puhoi de oameni care veneau aici, spunea Diskin, care îi primea pe oaspeții importanți. Sharon a

¹³¹⁶ Supravegherea făcută de agențiile de informații israeliene asupra Hamas, a Jihadului Islamic Palestinian și Hezbollah a dus, pe lângă alte locuri, în Sudan, care era condus în anii '90 de dr. Hassan al-Turabi, un cleric islamist extremist, educat în Marea Britanie și foarte manierat. Khartoum devenise o gazdă binevoitoare pentru multe organizații teroriste și un prieten al statelor care le ajutau, cum ar fi Iranul. În octombrie 1993, Imad Mughniyeh a mers la Khartoum pentru a se întâlni cu doi dintre cei mai importanți lideri care își găsiseră adăpost acolo. Unul era Ayman al-Zawahiri, liderul Jihadului Islamic Egiptean, care fusese implicat în asasinarea președintelui egiptean Anwar al-Sadat în 1981. Celălalt era Osama bin Laden, care își pusese afacerile sale de construcții la dispoziția războiului sfânt islamic. Pe 7 iulie 1995, o trupă teroristă a încercat să-l ucidă pe președintele egiptean Hosni Mubarak, un aliat al Israelului, atacându-i convoiul auto între Addis Abeba, capitala Etiopiei, și aeroportul orașului. Mubarak a scăpat în mod miraculos. Datorită activităților sale din Sudan, Israelul a reușit să afle că Ayman al-Zawahiri și Osama bin Laden trimiseseră trupa de asasini. Serviciile de informații israeliene au fost primele care să recunoască pericolul a ceea ce azi este cunoscut drept „jihadul global”, iar în Mossad a fost creat un departament special care să se ocupe de fenomen. Mossad-ul a plănuțit o operațiune complexă pentru a-l asasina pe bin Laden, iar Rabin a semnat o Pagină Roșie pentru el. A fost recrutat secretarul lui bin Laden, a existat colaborare cu serviciile de informații din statul musulman sunnit moderat din care provenea secretarul, iar ulterior s-a făcut chiar o supraveghere a lui bin Laden și o strângere preliminară de informații. Dar, înainte de pasul final, care însemna ca secretarul să-l otrăvească, statul musulman menționat mai sus a înghețat relațiile cu Israelul, din cauza impasului din procesul de pace cu palestinienii, iar operațiunea nu a putut merge mai departe. Interviu cu „Joseph”, ianuarie 2015, Ehud Olmert, august 2011, Dan Meridor, 30 august 2006, Nathan Adams, 21 august 1996 și Farkash, 14 martie 2011. Bergman, *Războiul secret cu Iranul* 217-23.

emis instrucțiuni, ca parte a relației sale cu Bush, să le arătăm [americanilor] totul, să le dăm tot ce avem, să le permitem accesul oriunde, inclusiv în Camera de Război Comună, chiar și în timpul operațiunilor interzise”. Americanii au fost cei mai interesați să afle cum funcționa sistemul integrat de asasinare, dintre toate ramurile serviciilor, și cum își dezvoltase Israelul capacitatea de a executa mai multe operațiuni simultan.

Același sistem condamnat pe plan internațional cu doar câteva săptămâni înainte era acum un model de copiat.

„Atacurile de la 11 septembrie au dat propriului nostru război o legitimitate internațională absolută¹, spunea Diskin. Am reușit să tăiem complet funiile care ne țineau legați”.¹³¹⁷

¹³¹⁷ Danny Ayalon, ambasadorul israelian la Washington pe atunci, își aduce aminte de una dintre primele întâlniri de după 11.09, când i-a acompaniat pe câțiva ofițeri superiori din Aviația israeliană la o întrevedere cu secretarul apărării Donald Rumsfeld și cu adjunctul său, Paul Wolfowitz: „Rumsfeld a început să spună: *Avem nevoie de ajutorul vostru. Vrem să știm cum convertiți informațiile într-o rachetă care omoară teroriști*”. Interviu cu Diskin, 1 iunie 2017, Paul Wolfowitz, iulie 2008 (mulțumiri lui Mark Gerson pentru ajutorul în a stabili întâlnirea), și Danny Ayalon, 24 august 2017.

„Ținta a fost eliminată, dar operațiunea a eșuat”

Când avi dichter era un tânăr ofițer de caz în Shin Bet, a interogat un bărbat numit Salah Shehade, un asistent social din Fâșia Gaza. Shehade avea douăzeci și patru de ani, era din orașul Beit Hanoun din nordul Fâșiei, unde fusese un elev eminent, acceptat pentru studii de inginerie și medicină de către universități din Turcia și Uniunea Sovietică. Dar familia lui Shehade era săracă și a trebuit să se mulțumească să studieze asistență socială în Alexandria, Egipt. Când a absolvit, a primit un loc de muncă în El-Arish, în peninsula Sinai, în apropiere de granița cu Gaza.

Acolo l-a observat Dichter pentru prima oară, în 1977. „Era diferit ¹³¹⁸, spunea acesta. Bine aranjat, purtând un soi de servietă ca James Bond. În general, făcea o impresie bună.” Dichter s-a gândit că ar putea să-l recruteze pe Shehade ca agent sau colaborator. Nu a ieșit nimic din întâlnirea lor.

După cinci ani în serviciile sociale, Shehade s-a înscris la facultate, la Universitatea Islamică din Gaza, ulterior devenind decanul studenților și predicând într-o moschee din oraș. În cursul activităților sale, l-a

¹³¹⁸ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

întâlnit pe șeicul Yassin, fondatorul Hamas. Cei doi au devenit foarte apropiați. Shehade a fost vrăjit de charisma lui Yassin, de cunoștințele sale și de viziunea acestuia de a crea o teocrație musulmană în întreaga Palestină. În Shehade, Yassin a găsit un om cu talente remarcabile de comandă și administrare.

Yassin i-a dezvăluit lui Shehade marele secret: sub acoperirea muncii sociale și activității religioase, plănuia să creeze un aparat militaro-terrorist care să acționeze contra Israelului. Shehade a devenit șeful acestui proiect. A fost arestat în prima campanie Shin Bet contra Hamas (care activa sub alt nume pe vremea aceea), în 1984, condamnat și eliberat doi ani mai târziu. A fost arestat din nou în 1988¹³¹⁹, condamnat pentru multe infracțiuni legate de terorism la zece ani de închisoare. Dar chiar și din închisoare a comandat aripa militară a Hamas.

În septembrie 1998 și-a ispășit pedeapsa, dar a fost ținut apoi în detenție administrativă – o măsură controversată, similară întemnițării deținuților fără proces în Guantanamo; eliberarea sa, conform Shin Bet, ar fi fost „un pericol imediat și sigur pentru securitatea regiunii”. Lungii ani de prizonierat în Israel i-au

¹³¹⁹ IDF, rechizitoriu, *Procurorul Militar vs. Salah Mustafa Mahmud Shehade*, 11524/89, 11524/89, 17 septembrie 1989 (arhiva autorului, primit de la „Gemenii”).

acordat statutul de erou în Gaza¹³²⁰.

În 2000, Autoritatea Palestiniană a apelat la Israel pentru eliberarea lui Shehade și a câtorva dintre camarazii lui, într-o încercare de a părea preocupată de toți cetățenii statului, în ochii palestinienilor, inclusiv de acei membri ai Hamas care se bucurau de mare popularitate. Autoritatea Palestiniană le-a spus israelienilor că Salah Shehade era un om pragmatic, un administrator cu un trecut umanitar, față de mai radicalul șeic Yassin.

Era o vreme a marilor speranțe, chiar înainte de summit-ul de la Camp David. Ehud Barak și Yasser Arafat aveau legături strânse, încercând să grăbească procesul de pace. Israelul voia să facă gesturi de bună credință, astfel încât Autoritatea Palestiniană să câștige de partea sa și pe unii sceptici. Activitatea Hamas era și ea într-un punct foarte jos, mulțumită succeselor Shin Bet.

Israelul a fost de acord cu cererea. Shehade a semnat un angajament că nu se va întoarce la activitățile teroriste, ceea ce era obișnuit pentru prizonierii eliberați de Israel, iar Autoritatea Palestiniană a fost garant.

¹³²⁰ Shin Bet, Scurt rezumat despre Salah Shehade, 25 iunie 2001 (arhiva autorului, primit de la „Ellis”).

În retrospectivă, israelienii care au fost de acord cu eliberarea probabil că erau naivi, „dar sentimentul nostru de atunci era că exista într-adevăr speranță”¹³²¹, spunea un fost agent Shin Bet. Timp de patru luni după eliberarea sa, Shehade a evitat activitățile ilegale, dar apoi a izbucnit Intifada și el s-a reîntors pe front.

„De atunci, conform dosarului lui de la Shin Bet, opiniile lui Shehade au devenit mai extremiste¹³²² și s-a dedat activităților de incitare, direcționare, ghidare și implicare în planificarea și executarea de operațiuni teroriste criminale și în conducerea militantă a organizației Hamas.”

La aproape treizeci de ani după ce Avi Dichter încercase să-l recruteze pe Shehade, Shin Bet construia un dosar gros despre bărbatul cu numele de cod Stegarul. Cei doi se întâlniseră de multe ori în timpul anilor de închisoare ai lui Shehade (dintre care, prin diferite tipuri de presiune, a și dat informații despre colegii lui prizonieri). Shehade era „persoana care reprezenta principala amenințare la adresa noastră, mai mult decât Yassin”, spunea Dichter.

„În comparație cu Yassin, era educat și avea experiență în administrare, ceea ce-i dădea o

¹³²¹ Interviu cu „Goldi”, ianuarie 2010.

¹³²² Shin Bet, *Salah Shehade - șeful militar Hamas din Fâșia Gaza*, 23 noiembrie 2003 (arătat autorului de către „Ellis”).

extraordinară abilitate operațională.”

Shehade a inițiat și supervizat dezvoltarea de noi tehnici de luptă, cum ar fi tragerea de lovituri de mortier în vehicule blindate, pe o traiectorie plană, și folosirea dispozitivelor explozive contra tancurilor. A venit cu noi modalități de a plasa atentatorii sinucigași, folosind bărci-capcană și cisterne-capcană. A mai fost responsabil de introducerea rachetei Qassam cu traiectorie înaltă, care a transformat modul în care Hamas se lupta cu Israelul. Șeful Shin Bet din regiunea de sud a înțeles importanța lui: „El însuși, cu gura lui, dă ordine concrete pentru efectuarea atacurilor, alcătuiește metode teroriste și emite instrucțiuni pentru când trebuie să aibă loc atacurile. El este forța motrice; el *reprezintă* atacurile”.

Conform dosarului Shin Bet, Shehade a avut o implicare directă în atacurile care au omorât 474 de persoane și au rănit 2649, între iulie 2001 și iulie 2002¹³²³. A fost plasat sub supraveghere intensă, dar, fiindcă Shehade opera din afara zonei Gaza, era imposibil pentru Israel să-l aresteze. Nici Autoritatea Palestiniană nu părea dornică să-și folosească garanția că Shehade nu va ataca israelieni.

¹³²³ *Comitetul Special pentru examinarea asasinatului planificat contra lui Salah Shehade*, „Mărturia lui A.L.”, 45.

Așa că numele lui Shehade a fost pus pe o Pagină Roșie, iar Operațiunea Stegarul s-a pus în mișcare.

În orice misiune de asasinat planificat, înainte să se apese pe trăgaci, identitatea persoanei care urma să fie ucisă trebuia confirmată de două surse independente în timp real. Procesul de „încadrare” era menit să asigure că persoana desemnată era cea care murea, „nu prietenul, fratele, sosia sau vreun trecător”, spunea Avi Dichter. Shin Bet, AMAN și aviația investeau eforturi uriașe pentru a se asigura că nu vor fi vreodată erori. „Nu trebuie să permitem să se mai întâmple vreodată un alt Lillehammer”, repeta Dichter mereu. În multe ocazii, comandanții din CRC au anulat misiuni, decât să riște să omoare persoana greșită.

În practică, „încadrarea” unei ținte era mult mai dificilă decât ar putea părea. În multe cazuri, una dintre cele două surse necesare era un agent palestinian care cunoștea ținta și trebuia să o identifice dintr-o poziție ascunsă, în fazele finale ale operațiunii. Shin Bet și Unitatea 504 a AMAN aveau multe surse, dar „acești băieți nu erau rabinii noștri șefi”¹³²⁴, spunea Dichter, sugerând că standardele lor morale, ca trădători ai poporului și prietenilor lor, lăsau de dorit.

¹³²⁴ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

„Trebuia să-i tratăm cu o mare doză de scepticism.”

CRC mai avea regula că, dacă se pierdea contactul vizual cu ținta confirmată, încadrarea era anulată și trebuia să înceapă din nou. Dacă, de exemplu, intra într-o mașină după ce era identificată pozitiv, dar apoi se adăpostea sub acoperișul unei stații de carburanți unde nu putea fi văzută, procesul trebuia să reînceapă. Astfel de situații s-au întâmplat de multe ori, adesea din cauza cerului înnorat, și frecvent însemna că lovitura trebuia anulată complet.

Datorită acestor proceduri stricte de identificare, Shin Bet avea un record de acuratețe extraordinar. „Sută la sută încadrări precise, spunea Dichter. În mod regretabil, ținta nu era distrusă în fiecare caz, dar în fiecare caz atacam ținta pe care o voiam.”

Mai mult decât atât, asasinatelor planificate obțineau efectul dorit. Pe la mijlocul anului 2002, războiul Israelului contra terorismului sinucigaș începea să-și arate rezultatele: numărul israelienilor omorâți de atentatori sinucigași era în scădere. După optzeci și cinci de israelieni morți în martie, au fost doar șapte pierderi în iulie, șapte în august și șase în septembrie.

Și totuși, cu toate că s-au depus eforturi enorme pentru a se asigura că ținta este încadrată precis, mult mai puțin efort a fost investit în a afla dacă ținta era singură și dacă nu erau și civili nevinovați în apropiere.

În ciuda regulilor, a măsurilor de siguranță și a redundanței, Israelul executa acum operațiuni de asasinat planificate la o asemenea scară, încât era inevitabil să se producă greșeli și, cu toate că erau relativ puține, atunci când se întâmplau, mureau oameni nevinovați.

Totodată, uneori, cei care luau deciziile se gândeau în mod voit dacă era acceptabil să omoare oameni în jurul țintei, dacă aceasta nu putea fi lovită când era singură. La astfel de deliberări, IDF și Shin Bet cereau Departamentului Legal Internațional (ILD) să-și trimită reprezentanții să stea cu ei în Camera de Război Comună. „Ne pune pe noi, cei din ILD, într-o situație foarte complicată¹³²⁵, spunea Daniel Reisner, șeful acelei unități. Fiindcă este clar că, dacă un avocat era prezent acolo și nu spunea *nu*, era ca și cum ar fi spus *da*”.

Juristul șef al armatei a fost cooptat la ședințele Marelui Stat Major și a devenit partener în consultațiile de securitate ultrasecrete. Shin Bet își pune la dispoziție dosarele candidaților la asasinat planificate pentru avocați, atâta vreme cât ei voiau să le studieze. Reisner și ILD erau prezenți adesea în CRC când lovitura era executată. Prezența lor era

¹³²⁵ Interviu cu Daniel Reisner, 6 iulie 2011.

„acoperirea legală”, conform cuvintelor lui Finkelstein, de care oamenii din servicii simțeau că au nevoie în cazul în care ar fi fost vreodată judecați, în Israel sau în străinătate.

Principala preocupare a ILD era aplicarea practică a „proportionalității”, care în teorie cerea ca daunele făcute de Israel să nu depășească beneficiile. Câte vieți nevinovate, dacă era cazul, îi este permis Israelului să pună în pericol pentru a ucide un terorist periculos?

„Teroriștii, spunea Reisner, exploatau la maxim sensibilitatea noastră față de rănirea nevinovaților. Îi luau pe copii în brațe atunci când treceau strada, se înconjurau de civili. Odată, eram prezent în CRC când a fost trasă o rachetă spre un terorist care stătea pe un acoperiș. Apoi, brusc, l-am văzut cum ia în brațe un copil. Bineînțeles, instant, am dat ordin ca racheta să fie deviată spre un spațiu viran”.

Juriștilor le-a venit greu să formuleze o regulă uniformă asupra chestiunii daunelor și victimelor colaterale. „Judeci fiecare caz după detaliile sale, spunea Reisner. Totuși, aveam o regulă clară: toți eram părinți; nu puteam aproba uciderea de copii¹³²⁶. Nu am aprobat absolut niciodată o astfel de operațiune.”

¹³²⁶ Cealaltă jumătate a descrierii lui Reisner a fost dată în timp ce zâmbea. „Pe de altă parte, eram înșurați cu femei și știm cum sunt nevestele. Cu femeile era mai simplu să autorizăm deschiderea focului.” Interviu cu Reisner, 6 iulie 2011.

Ori de câte ori informațiile arătau, din start, că existau „cunoștințe pozitive despre prezența copiilor” în zona loviturii, operațiunea nu era autorizată. Totuși, prezența câtorva adulți¹³²⁷ care erau legați într-un fel sau altul de condamnat nu ar fi oprit în mod necesar o operațiune, chiar dacă acei adulți nu aveau legături cu organizații teroriste. Același lucru era valabil pentru soții, prieteni și diverse tipuri de transportatori, cum ar fi șoferii de taxi.

Operațiunea Stegarul era un caz extrem de special. Cel puțin de două ori, conform dosarelor Shin Bet, autorizarea loviturii asupra Stegarului s-a amânat, din teama de a lovi nevinovați. Prima dată a fost pe 6 martie 2002. Shehade fusese localizat, cu un mare grad de certitudine, într-un apartament din sudul Gazei, dar, din cauza prezenței unui mare număr de civili în aceeași clădire, și a faptului că soția lui, Leila, și posibil și fiica lor de cincisprezece ani, Iman, erau cu el, atacul a fost anulat.

Trei zile mai târziu, un atentator sinucigaș trimis de însuși Shehade s-a aruncat în aer în Café Moment, lângă reședința prim-ministrului din Ierusalim,

¹³²⁷ Statul Israel, *Comitetul Special pentru examinarea asasinatului planificat contra lui Salah Shehade*, 67.

omorând unsprezece civili. Pe 6 iunie, altă tentativă asupra lui Shehade a fost anulată, din motive similare. După douăsprezece zile, un atentator sinucigaș din aripa militară a Hamas a omorât nouăsprezece pasageri într-un autobuz din Ierusalim. Frustrarea din structurile israeliene de securitate era palpabilă.

Conform șefului de stat major Moshe Yaalon: „Le-am spus omologilor mei americani despre această chestiune și au fost exasperați. Le-am zis că prima dată ne-am oprit fiindcă soția lui era cu el, că nu se mișca vreodată fără ea. Din punctul lor de vedere, era nebunesc. M-au întrebat «Ce, *din cauza soției lui* voi nu ați atacat?» Criteriile lor privind victimele colaterale erau foarte diferite față de cele cu care noi ne legaserăm de mâini”.

În iulie 2002, ministrul apărării Benjamin Ben-Eliezer a aprobat încă un plan de a-l ucide pe Shehade, prin aruncarea în aer a apartamentului său. Totuși, în acest caz, restricțiile privind pierderile civile au fost diferite.

Din nou, „dacă sunt femei sau copii în apropiere de respectivul apartament, a scris Ben-Eliezer, operațiunea nu este autorizată”. Dar soția lui Shehade era acum o excepție. Dacă se întâmpla să fie în apartament în acel moment, operațiunea putea continua. Bărbații, indiferent dacă erau vecini sau pietoni, vinovați sau nevinovați, erau și ei o excepție.

Toți puteau să moară.¹³²⁸

„Într-un final, nu am avut altă opțiune¹³²⁹, spunea Yaalon. Nu era altceva de făcut. Vedeai din ce în ce mai mult sânge evreiesc vărsat, cu cât trecea timpul. Nu mă iluzionam că fără el vor înceta atacurile teroriste [ale celor din Hamas], dar abilitatea lui de a pune în execuție atacuri teribile – datorate experienței, cunoștințelor și legăturilor sale – era inegalabilă.”

Shehade se muta adesea, dar a fost observat în ziua de 19 iulie într-o clădire de trei etaje, în foarte populatul cartier Al-Daraj din nordul Orașului Gaza, locuit mai ales de refugiați. Informațiile de la surse umane indicau că parterul era format din depozite goale, ceea ce făcea clădirea perfectă pentru a o bombarda. Trebuia doar să fie rezolvată rapid, înainte ca Shehade să se mute iar. Directorul adjunct Yuval Diskin nu era dornic să treacă la fapte¹³³⁰. A cerut ca ofițerii de birou de la informații să adune mai multe informații.

Chiar dacă clădirea-țintă era goală, era înconjurată de barăci din tablă, în care locuiau cu siguranță familii întregi. Voia să fie luată în calcul fezabilitatea unei

¹³²⁸ Ministerul Apărării, Discuția despre misiuni și operațiuni, 17 iulie 2001 (arătat autorului de către „Ellis”).

¹³²⁹ Interviu cu Yaalon, 21 decembrie 2016.

¹³³⁰ Shin Bet, directorul adjunct al serviciului, *Stegarul* appendix, *Încadrarea/Activarea*, 19 iulie 2002 (arătat autorului de către „Ellis”).

operațiuni de la sol – un lunetist, de exemplu. Cercetarea eficienței (făcută de cei din departamentul aviației responsabil cu anticiparea rezultatului unui atac) estima că vor fi „daune severe” pentru barăci.

Dubii serioase apăruseră și în discuțiile de la IDF. Șeful Directoratului de Operațiuni al Marelui Stat Major recomanda să se aștepte patruzeci și opt de ore „pentru a curăța barăcile de tablă și a ne asigura că nu mai este cineva acolo”. Adjunctul șefului de stat major, Gabriel „Gabi” Ashkenazi, și-a exprimat și el niște rezerve despre executarea operațiunii înainte de aflarea mai multor informații.

Dar presiunea de a-l elimina pe alunecosul Shehade era prea mare. Un comandant Shin Bet din regiunea de sud a respins estimarea lui Diskin, fiindcă informațiile lui sugerau că, noaptea, barăcile de tablă de lângă clădirea lui Shehade nu erau locuite. A apelat la șeful Shin Bet Dichter, care a aprobat asasinarea imediată a lui Shehade cu o bombă lansată dintr-un avion.

Șeful AMAN Aharon Zeevi-Farkash a sprijinit această decizie. „Dacă nu scăpăm de oameni ca Salah Shehade, din ce în ce mai mulți israelieni vor fi vătămați, spunea ulterior, amintindu-și decizia. În situații ca aceasta, civili palestinieni pot fi loviți”. A adăugat: „Când trebuie să aleg între doi copii, prefer să

nu plângă copilul israelian”.¹³³¹

pilotul s-a urcat în avionul său de vânătoare F-16, pe pista de la Hatzor, baza aeriană din centrul Israelului. Avionul său era înarmat cu o bombă de o tonă. Două bombe de jumătate de tonă ar fi limitat daunele și micșorat zona exploziei, dar era imposibil de știut unde exact, în interiorul casei, va fi Shehade. Nu avea rost să distrugă doar etajul doi, dacă el dormea lângă ușa de la stradă. O bombă mai mare va asigura faptul că este mort.

Operațiunea fusese anulată deja de trei ori, prima dată fiindcă ziua de nouăsprezece era într-o vineri, zi musulmană de odihnă, când străzile ar fi fost aglomerate, și din nou în următoarele două nopți, cea de douăzeci și cea de douăzeci și unu, fiindcă se credea că fiica lui era cu el.

Totuși, în seara de douăzeci și doi, echipa era divizată. Deși toată lumea era de acord că soția lui Shehade era în apartament și că ordinele le permiteau să continue operațiunea, numai unii credeau că informațiile indicau clar că fiica nu era acasă¹³³².

Yuval Diskin, direct responsabil de operațiunea de asasinat, nu era deloc convins de estimarea că exista o

¹³³¹ Interviu cu Farkash, 14 martie 2011.

¹³³² Shin Bet, *Stegarul – Ordinele șefului serviciului cu privire la încadrarea sa*, 21 iulie 2002 (arătat autorului de către „Ellis”).

mică probabilitate ca Iman să fie în apartament. Diskin l-a sunat pe Dichter și i-a spus despre dubiile sale, recomandând anularea atacului, dar, conform unei anchete oficiale, „directorul Shin Bet a cântărit toate datele și estimările și a ajuns la concluzia că exista o mare probabilitate ca Iman să nu fie acasă și, în conformitate cu aceasta, a ordonat ca operațiunea să fie executată”¹³³³.

Dichter l-a sunat pe secretarul militar al prim-ministrului Sharon. L-a trezit pe Sharon, care a autorizat „executarea imediată” a raidului de bombardament.

Pilotul a început să-și închidă carlinga. Comandantul bazei sale a venit în fugă și s-a urcat pe scară până la cockpit.

— Vrei să știi cine este? i-a întrebat pe pilot și pe navigator.

Pe cine urmau a omorî, aceasta voia să spună.

— Dați-vă jos de pe avionul meu, a spus pilotul. Nu vrem să știm. Nu contează.

Într-un fel, nu conta. Oamenii care efectiv omorau, care zburau în misiuni și lansau bombele știau, de obicei, cel mai puțin. La înălțime, tot ce vedeau erau

¹³³³ Statul Israel, *Comitetul Special pentru examinarea asasinatului planificat contra lui Salah Shehade*, 69.

mici ținte identificate de cele douăsprezece cifre ale coordonatelor, și nu era nevoie să mai afle ceva.

O sirenă a sunat și avionul a primit undă verde pentru decolare. Era ora unsprezece în seara zilei de 22. Zborul de la Hatzor la Gaza dura două minute, dar pilotul a primit ordin să zboare spre vest, peste mare, departe în întuneric. „Shehade, el miroase avioanele, aude avioanele și fuge, spunea ulterior pilotul. Așteptăm deasupra mării cincizeci de minute. Apoi controlorul meu de zbor îmi spune prin radio *Atacă*” Avionul a luat-o spre est, a cotit spre vest și a lansat bomba. „Cu siguranță ați văzut în filme, a spus pilotul. Așa arată. O lovim, iar casa se prăbușește, cade.”¹³³⁴

În zilele premergătoare decolării avionului F-16, serviciul de informații al aviației a efectuat câteva zboruri de recunoaștere deasupra casei unde se ascundea Shehade. Analistii au studiat fotografiile aeriene și au văzut panouri solare, haine puse la uscat și antene de satelit prinse de barăci. Acolo locuiau oameni. Și ofițerul de caz al Shin Bet credea la fel. Fiindcă întreaga zonă era dens populată, nota el, presupunea că și barăcile erau.

¹³³⁴ Pilotul vorbea pe 19 decembrie 2010, la Centrul Binah din Tel Aviv. Transcrierea a fost prima dată publicată de Amira Haas în *Haaretz*, 7 ianuarie 2011.

Dar Shin Bet nu primise „informații pozitive” din vreo sursă, care să indice cu siguranță că barăcile erau locuite. Cu alte cuvinte, niciuna dintre surse nu a venit să spună explicit că *acea baracă* era ocupată de *această familie*. Cu cât planurile operaționale deveneau mai detaliate și vremea executării se apropia, judecata corectă a fost învinsă de emoția apariției acestei ocazii de a elimina un om implicat în uciderea a aproape cinci sute de oameni, inclusiv treizeci care fuseseră omorâți după amânarea operațiunii de două ori. La un anumit punct, conform personalului Shin Bet implicat, afirmația „nu există informații pozitive” a devenit „acolo nu locuiesc civili”.

„Poziționarea lui Shehade a creat o fereastră, o oportunitate care era improbabil să se mai repete în vreun fel sau în viitorul apropiat, a concluzionat o anchetă ulterioară. El reprezenta o bombă cu ceas care ticăia și care trebuia neutralizată”. Rezultatul a fost catastrofal. Shehade a murit pe loc, la fel asistentul său, Zaher Nassar, și soția sa. Dar au mai fost uciși fiica sa, Iman, și alți zece civili, inclusiv șapte copii, cel mai tânăr fiind mai mic de un an. O sută cincizeci de oameni au fost răniți.

Ziaristul *Haaretz* Gideon Levy, ale cărui rapoarte și articole reflectă îngrijorările israelienilor liberali față de necazurile palestinienilor, a ajuns la fața locului la

câteva ore după dezastru. Își amintea: au spus că au crezut că barăcile de aici nu erau locuite. Acelea erau clădiri de două și trei etaje – nu există o asemenea clădire în Gaza care să nu fie locuită. Oamenii care umblau să-l elimine pe Shehade știau aceasta¹³³⁵. Nu sunt un naiv sau un om slab de înger. Dacă m-aș putea baza pe faptul că sistemul are limitări, cu siguranță aș fi în favoarea uciderii unui om ca Salah Shehade, atâta vreme cât este singur și este posibil să te asiguri că nimeni altcineva nu mai este lovit. Dar știu că este imposibil să te bazezi pe ei să-și traseze o limită. Nu există control, nici intern, nici public, și în cele din urmă, ei fac orice vor. Raportul cost-beneficii al asasinatelor este groaznic. Groaznic. Acest caz este o dovadă clară. Familii întregi au fost nimicite. În spital am văzut un băiețel pe cale să moară, cu trupul plin de șrapnel. Groaznic”.

Avi Dichter și-a dat seama imediat de urmări. „Ținta a fost eliminată, a spus, dar operațiunea a eșuat”.¹³³⁶

În mod curios, a existat doar o ușoară condamnare internațională a atacului. Dar în Israel, a urmat o furtună de proteste. Presa, care în general repeta

¹³³⁵ Interviu cu Gideon Levy, 30 martie 2011.

¹³³⁶ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

declarațiile emise de purtătorul de cuvânt al IDF și al Shin Bet, a fost foarte critică, amplificând scurgerile anonime de acuze reciproce între cei implicați în operațiune.

Din ce în ce mai multe voci au fost auzite în Israel, punând sub semnul întrebării sensul asasinării ca armă. Comandantul aviației, general-maiorul Dan Halutz, care nu fusese implicat direct în operațiune, fiindcă era în străinătate, s-a enervat pe presă și a vrut să-și sprijine subordonații. A dat un interviu în *Haaretz* în care îi condamna plenar pe critici, spunând că unii dintre ei ar trebui judecați pentru vătămarea securității statului. Halutz a subliniat că își sprijinea din plin piloții și că era complet de acord cu eliminarea lui Shehade, cu toate că și-a exprimat „tristetea cu privire la pierderea de vieți omenești dintre cei neimplicați”.

A relatat că, la scurt timp după operațiune, s-a întâlnit cu aviatorii implicați în operațiune. „Băieți, puteți dormi liniștiți noaptea, le-a spus. Ați făcut exact ce ați fost instruiți să faceți. Nu ați deviat un milimetru la dreapta sau la stânga. Lăsați ca toți aceia care au o problemă cu acest lucru să vină la mine”. Halutz, el însuși fost pilot, a adăugat: „Dacă totuși vreți să știți ce simt când lansez o bombă, atunci vă spun: simt un ușor

tremur al aripilor¹³³⁷, ca rezultat al lansării bombei, după o secundă trece și asta este tot. Asta simt”.

Interviul și mai ales expresia „un ușor tremur al aripilor”, care de atunci a devenit în Israel parafraza pentru indiferența față de viața nevinovaților, doar au înfierbântat și mai mult spiritele. Chiar și alți aviatori au fost consternați. Pilotul care lansase bomba nu a fost interesat inițial *cine* este persoana pe care o lovide – „Drăguț”, a spus când comandantul lui i-a spus că era Shehade –, ci dacă a fost o lovitură *bună*. „Dar, la câteva zile după aceasta, relate el, trei tipi au venit la escadrilă. Trei rezerviști. Au spus «Ce ai făcut? Ai mers, ai ucis, ai asasinat».”

Mocnea o revoltă printre piloții rezerviști, care, după lăsarea la vatră, mai au o zi de serviciu militar pe săptămână, în timp de pace, și program plin, în timp de război. Erau în general mai în vârstă, trăiseră ca civili și vedeau lumea mai mult dintr-o perspectivă de guvernare democratică decât de dominare militară. Unele grupuri – aviatori și rezerviști Sayeret Matkal – au publicat (separat) scrisori în presă, anunțându-și refuzul de a participa la acțiuni agresive contra palestinienilor, mai ales în asasinate planificate. Aviatorii și soldații protestatari știau că vor plăti

¹³³⁷ Vered Barzilai, interviu cu Dan Halutz, *Haaretz*, 23 august 2002.

scump pentru că semnav scrisorile deschise. Într-o atmosferă publică tensionată, creată de vărsarea de sânge a teroriștilor sinucigași, aceste afirmații au fost percepute de mulți israelieni drept nimic mai puțin decât trădare și de către unii dintre oficialii de top ai IDF drept un refuz de a urma ordine în timp de război.

A sărit în ochi în special semnătura fostului general de brigadă Iftach Spector, pilot cu un record mondial de douăsprezece avioane supersonice de vânătoare doborâte, care era considerat de mulți drept cel mai bun pilot militar din istoria Aviației Israeliene. Alt semnatar a fost locotenent-colonelul Yoel Peterberg, un renumit pilot de elicopter, decorat pentru curaj extrem în salvarea unei trupe de la sol, ținută de o ambuscadă în Liban.

„Shalom, numele meu este Yoel¹³³⁸, a spus într-un discurs la un miting de protest. Am fost pilot de elicoptere Cobra, Apache și Black Hawk în Forțele Defensive Israeliene, iar astăzi refuz să servesc în forțele de ocupație israeliene... Suntem soldații păcii. Vom opri războiul și moartea. Și jeliul. Sunteți liderii statului, liderii armatei, și voi veți suferi consecințele. Dacă nu în curțile israeliene, atunci la Curtea de la Haga, și dacă nu la Haga, atunci în fața Creatorului

¹³³⁸ „Voi, oponenți ai păcii“, interviu cu Yoel Peterburg, *Anashim*, 27 iunie 2006.

vostru”.

Înainte de Intifada, asasinatelor planificate fuseseră în principal treaba secretă a unor echipe mici și compartimentate care lucrau pentru Mossad, departe de granițele țării. Chiar dacă fuseseră efectuate în interes național, orice evaluare morală era restrânsă la o mână de agenți și miniștri ai guvernului. După ce acele operațiuni intime s-au transformat într-o mașină de ucis pe scară largă, mii de oameni au devenit complici. Soldați IDF și aviatori, personal din Shin Bet, oamenii care colectau și filtrau și analizau și diseminau informațiile – toți erau direct implicați, adesea în moduri mai importante decât aceia care făceau efectiv omorurile. Și în vara lui 2002, niciun israelian nu putea să spună că habar nu are ce se făcea în numele lui.

Protestele au fost întâmpinate în general de replici nervoase. Ehud Yatom, fostul agent Shin Bet care îi omorâse pe cei doi prizonieri de la atentatul contra Autobuzului 300, era în acea vreme politician în partidul Likud al lui Benjamin Netanyahu (și va deveni membru al Knesset-ului în 2003). Cei care refuzau să servească în armată erau „defețiști, spunea el. Trebuie să fie condamnați, judecați, să le fie luate însemnele unității lor și dați afară din armată”. IDF a anunțat, într-adevăr, că îi va da afară pe cei care nu-și retrăgeau semnăturile de pe scrisorile de protest.

La trei zile după ce au fost publicate scrisorile piloților, cei mai apropiați consilieri ai lui Ariel Sharon s-au strâns la Ferma de Sicomori (*Havat Shikmim*), în sudul Israelului. Unul dintre ei a numit scrisoarea „tânguirea defetiștilor”.

Sharon a ridicat vocea la el.

— Greșești, a explodat. Aceștia nu sunt acei tineri boemi sosiți la centrul de încorporare cu cercei și fundă verde. Sunt oameni pe această listă care au făcut cele mai curajoase fapte pentru Israel.

Sharon s-a uitat la consilierii lui. Înțelegea cât de gravă devenise situația.

— Un incendiu, a spus, s-a întetît printre cedri.¹³³⁹

31.

Rebeliunea din Unitatea 8200

Când moare o persoană, spune bancul, urcă în Rai să stea în fața lui Dumnezeu, așezat pe tronul lui divin. Dumnezeu îl întreabă pe fiecare dintre proaspeții decedați dacă ar trebui să rămână în Rai sau să fie aruncat în Iad. Fiecare răspunde, Dumnezeu face judecata, apoi vine următorul pas.

În respectiva glumă, ultima persoană este

¹³³⁹ Interviu cu Weissglass, 23 decembrie 2014.

Întotdeauna un ofițer de rețea de informații.

În cadrul structurilor mari militare sau de spionaj, ofițerii din aceste rețele sunt cei care aleg esențialul din masivul șuvoi de informații sosite zilnic. Ei decid ce este important și ce nu este. Ei decid, într-un fel, care oameni vor sta la coadă în fața tronului lui Dumnezeu.

Ofițerul pășește înainte.

— Și unde ar trebui să mergi tu? Întreabă Dumnezeu.

— Nicăieri, spune ofițerul, ușor iritat. Stai deja pe scaunul meu.

Amir (nu este numele lui adevărat)¹³⁴⁰ era un ofițer de rețea de informații, un tânăr isteț, alocat Unității 8200, una dintre cele mai prestigioase din IDF. Lucra, ca toți ofițerii asemenea lui, într-o bază protejată de beton armat, monitorizând informațiile. Majoritatea materialului care venea nu putea fi tradus și procesat, fiindcă pur și simplu era prea mult și nu era timp destul. Treaba ofițerului consta în a decide care canale de comunicare trebuiau ascultate și care transmisiuni interceptate. Soldați ca Amir hotărau care părți din informațiile selectate de subordonații lui vor fi traduse și trimise mai departe.

Era editorul final al „articolului”, după cum sunt

¹³⁴⁰ Interviu cu „Amir”, martie 2011. A cerut să rămână anonim, de teamă că dezvăluirea identității sale i-ar putea dăuna acolo unde lucrează și studiază în prezent.

numite mesajele de informații în 8200; scria titlul și hotăra cine îl va citi. Trebuia să decidă, de exemplu, dacă vorbitorul dintr-o discuție interceptată era un proprietar de magazin care comanda marfa sau un jihadist care transmitea instrucțiuni codate pentru a pregăti o bombă. Dacă făcea o greșală, oameni nevinovați – israelieni pe de o parte, un nefericit de vânzător de cealaltă parte – puteau muri. Și trebuia să facă toate acestea foarte repede.

Oficial, Amir și colegii lui din baza Turban a Unității 8200 erau responsabili pentru oprirea atacurile teroriste. Neoficial, ei hotărau pe cine omora Israelul. Adevărat, Sharon autoriza asasinatelor planificate, și exista un lung lanț de comandă între ei și Biroul prim-ministrului. Dar politicienii doar aprobau recomandările structurilor de informații, care aparțineau, în mare parte, ofițerului de rețea. „Rolul nostru în selecția țintelor pentru asasinat era dramatic¹³⁴¹, spunea un ofițer de rețea. Puteam decide dacă, după estimările mele, cineva părea coordonatorul unei celule, să *stau pe el* ferm și să strâng suficiente informații pentru a-l identifica drept țintă pentru eliminare. Dacă omul chiar era implicat în terorism, procesul dura câteva săptămâni, nu mai mult.”

¹³⁴¹ Interviu cu „Globus“, aprilie 2011.

Adesea, Unitatea 8200 mai alegea și clădiri care trebuiau bombardate. Sharon, laolaltă cu șeful de stat major IDF Moshe Yaalon, considera Autoritatea Palestiniană a fi deplin responsabilă pentru fiecare atac, chiar dacă răufăcătorii efectivi veneau din alte organizații – Hamas și Jihadul Islamic Palestinian – care se opuneau Autorității. Drept urmare, Israelul a luat măsuri punitive contra Autorității Palestiniene după fiecare atac, bombardându-i bunurile. Majoritatea acestora era formată din clădiri civile guvernamentale, și aceleași erau adeseori bombardate în mod repetat, chiar și după ce fuseseră distruse și abandonate. Bombardamentele constituiau o modalitate de a trimite un mesaj palestinienilor, dar și o metodă simplă pentru conducătorii și soldații Israelului de a-și exprima frustrarea și furia.

„Țintele pentru bombardamentele de represalii nu se alegeau pentru a fi atins vreun scop militar concret, spunea Amir, ci erau mai degrabă un mesaj politic care putea fi pur și simplu redus la formula *Le arătăm noi lor*”

La început, Israelul notifica conducerea palestiniană de faptul că aviația se pregătea să distrugă o anumită clădire, pentru a acorda un răgaz celor dinăuntru să o evacueze. Dar, cu timpul, această practică s-a erodat până la un punct, iar mai târziu, spre sfârșitul lui 2002,

aviația bombarda adesea noaptea, fără vreun avertisment anterior, bazându-se pe presupunerea că, în acele momente, nu se afla nimeni în clădiri. Era, în cea mai mare parte, o campanie pur simbolică.

Pe 5 ianuarie 2003, doi atentatori sinucigași din Brigăzile Martirilor Al-Aqsa din Fatah s-au strecurat în Tel Aviv și s-au îndreptat spre vechea autogară centrală. La 18. 26, s-au aruncat în aer aproape de centrul Tel Aviv-ului. Rezultatul final a fost de douăzeci și trei de morți și mai mult de o sută de răniți. Mulți erau bebeluși sau copii.

Autoritatea Palestiniană a condamnat atacul și a promis să depună toate eforturile să-i prindă pe cei care îl plănuiseră. Israelienii nu erau totuși convinși de sinceritatea acestei condamnări. În definitiv, sinucigașii proveneau dintr-o organizație afiliată Fatah, aflată sub comanda lui Arafat. Majoritatea membrilor de vârf ai Autorității Palestiniene erau oameni ai Fatah.

Prim-ministrul Sharon a convocat imediat conducerea structurilor de apărare, pentru o consultație în biroul lui, hotărând laolaltă să inițieze acțiuni contra Autorității Palestiniene. Ca urmare a întâlnirii, la mai puțin de trei ore după atac, șeful de stat major Yaalon a decis să bombardeze Ținta 7068, numele de cod pentru biroul ramurii Fatah din orașul

Khan Yunis, din Fâșia Gaza. De această dată, nu va mai fi vreun avertisment și atacul nu va fi noaptea. Dimpotrivă, IDF va aștepta, înadins și cu răbdare, până când vor fi oameni în clădire.

La 23.45, Departamentul de Ținte (Anaf Matarot) de la Cartierul General AMAN a trimis o cerere bazei Turban a Unității 8200, pentru a strânge informații despre clădirea Fatah din Khan Yunis. La 00.31, Turban și-a trimis raportul despre ținta aleasă.

Conform raportului, Ținta 7068 nu avea vreo legătură cu activitățile teroriste. Sergentul care făcuse investigația asupra clădirii a scris, simplu și direct, „Nu-i bombardați – nu au făcut nimic rău”.

„Era un mod foarte informal de a o spune, spunea Amir, și bineînțeles că a trebuit să schimb exprimarea într-una mai oficială, înainte să trimit mesajul. Dar ce a scris el reflecta foarte bine conținutul raportului. Nicio activitate legată de terorism nu avea loc acolo, doar muncă de birou de rutină privind activiști politici locali și plata de ajutoare bănești și salarii. Era echivalentul din Fâșia Gaza a unui sediu de sindicat.”

A doua zi dimineață devreme, Amir, care presupunea că Ținta 7068 va fi doar o altă lovitură simbolică, a comunicat Cartierului General AMAN că nu era nimeni în clădire și că era în regulă să înceapă bombardamentul.

— Este în așteptare, i s-a spus de către un reprezentant al Departamentului de Ținte din AMAN. Așteaptă să se deschidă biroul.

— Poftim? Pe cine așteaptă?

— Pe nimeni. Nu este o persoană anume; oricine. Anunțați-ne când intră cineva.

Părea ciudat. Amir a crezut că trebuie să fie o neînțelegere. Prezența civililor într-o clădire era motiv de a sta pe loc, nu de a ataca. Să aștepți venirea oamenilor – birocrați, oameni de serviciu, secretare – era flagrant împotriva memoriului legal al lui Finkelstein din 2001. Țintirea civililor constituia, de fapt, o adevărată crimă de război.

Dar nu era nicio neînțelegere. Departamentul de Ținte a emis un ordin scris, astfel încât toată lumea să înțeleagă că așteptau „o indicație” conform căreia clădirea este ocupată: „indicație = o încercare de a telefona sau de a avea o conversație telefonică. Nu așteptați ca vorbitorul să se identifice sau să aibă loc vreo conversație de o anumită valoare. Fiecare indicație a prezenței cuiva în clădire trebuia raportată, indiferent de vorbitor sau de conținutul conversației”. Cu alte cuvinte, intenția era pur și simplu să omoare pe cineva

– pe oricine¹³⁴².

Ordinul i-a deranjat pe unii dintre ofițerii de rețea, care îndrăzneau să vorbească despre el doar în sala de mese. „Stăteam acolo, trei ofițeri mâncând cina, își amintea Amir. Și cineva a spus, jumătate în glumă, jumătate serios: «la ziceți, nu este aceasta exact definiția unui ordin vădit ilegal?»¹³⁴³ A spus-o așa, într-o doară, nu într-un mod foarte apăsător, dar ne-a făcut să începem să ne gândim. Poate chiar depășeam o limită aici? Poate era ceva ce nu trebuia făcut?

De unde știam pe cine omoram? Poate era un copil de la o școală din apropiere, care intra acolo să dea un telefon. Poate era un funcționar care venea să lase bani de ajutor de la ONU, sau un om de serviciu care sosea mai repede, înainte de orele de lucru.”

Faptul că o astfel de conversație avea loc între membri ai Unității 8200 era relevant. Aceasta, în definitiv, era unitatea care încercase din greu să avertizeze AMAN în zilele anterioare atacurilor-surpriză asupra Israelului din octombrie 1973, spunând că Egiptul și Siria erau pe picior de

¹³⁴² Unitatea 8200, Centrul 7143, *Reacția Unității 8 200 la cererea de informații privind bombardarea clădirii Fatah din Khan Yunis*, 4 martie 2003 (arhiva autorului, primit de la „Globus”).

¹³⁴³ Interviu cu „Amir”, martie 2011.

război.

Ca urmare a aceluși eșec, „am ales în mod intenționat oameni încăpățânați¹³⁴⁴ pentru poziția de ofițer de rețea, care gândesc liber și cărora nu le este frică să spună ce gândesc”, spunea profesorul Eyal Zisser, un proeminent specialist în Orientul Mijlociu de la Universitatea din Tel Aviv, care își satisfăcea serviciul militar în IDF, în calitate de șef al comitetului de selecție al ofițerilor de rețea.

Din cauza accesului lor la material ultrasecret de la o vârstă atât de tânără, armata a încercat să inducă în ofițerii de rețea un sentiment de responsabilitate morală și legală, în timpul lungii lor instrucții. Unul dintre cursurile lor, de exemplu, se ocupa cu drepturile civile și violarea acestora existentă, uneori, ca urmare a ascultării telefoanelor. Cursanților li se spunea că nu trebuiau să exploateze imensa putere pe care o primiseră pentru vreun alt scop decât acela de a obține informații pentru beneficiul securității statului. Studiul de caz folosit sublinia un incident din 1997, în care unii oameni din Unitatea 8200, încercând să localizeze telefoane privindu-l pe Osama bin Laden, au prins din greșeală, apoi au înregistrat intenționat câteva convorbiri telefonice pe mobil dintre Tom Cruise, care

¹³⁴⁴ Interviu cu Eyal Zisser, 1 aprilie 2011.

atunci lucra în Orientul Mijlociu, și soția lui de atunci, Nicole Kidman¹³⁴⁵. Apoi au distribuit înregistrările prietenilor lor și au citit cu voce tare transcrierile.

„Și dacă acea ascultare a fost percepută drept un act interzis și imoral, spunea Amir, atunci este clar că bombardarea acelei clădiri trebuia interzisă. Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât îmi dădeam seama că era interzis să executăm un asemenea ordin.”

Amir a prezentat chestiunea ofițerului de rețea superior și comandamentului 8200. Comandanții au spus că „înțelegeau care este problema” și operațiunea a fost pusă în așteptare până la ordine ulterioare.

„Acest lucru m-a mulțumit și am putut să mă întorc la postul meu, pe care-l închiseseam, pe la 2.00 noaptea, cu sentimentul că povestea era de domeniul

¹³⁴⁵ Când comandantul unității a auzit despre acest lucru, l-a aruncat în închisoare pe ofițer, „Janek“, un eveniment rar întâlnit în 8200, și a anunțat că următorul soldat prins că face așa ceva va fi dat afară din unitate. S-a dovedit, totuși, că ofițerii care comandau acea unitate erau mult mai puțin preocupați de intimitatea arabilor. În 2014, un grup de ofițeri și soldați din 8200 a semnat o scrisoare dură de protest în legătură cu acuzațiile că unii dintre semnatori primiseră ordine să asculte conversații ale palestinienilor și să noteze informații intime. Aceste informații au fost date apoi celor din Shin Bet, pentru a face presiuni și a-i șantaja pe acei palestinieni să devină informatori. Informațiile și înregistrările convorbirilor compromițătoare, spunea scrisoarea, au fost distribuite și ofițerilor unității, pentru a se amuza de ele. IDF nu a investigat niciodată plângerile acestor protestatari, care au fost dați afară din rezervele unității. Interviu cu „Leila“, decembrie 2015. „Janek” și biroul de presă IDF au refuzat să comenteze.

trecutului.”

Totuși, a doua zi dimineată, când s-a așezat la birou și a început să coordoneze tura, a primit un telefon de la Departamentul de Ținte, fiind anunțat că bombardarea ramurii Fatah din Khan Yunis era pe cale să înceapă. Amir a obiectat, dar ofițerul de la celălalt capăt al liniei secrete s-a enervat.

— De ce ți se pare vădit ilegal? Toți sunt arabi. Toți sunt teroriști.

— În unitatea mea, i-a spus Amir, facem o foarte clară distincție între teroriști și cei care nu sunt implicați direct, așa cum sunt oamenii care folosesc în mod obișnuit clădirea-țintă.

Dar nu putea schimba părerea cuiva și, în acel moment, operațiunea era deja în mișcare. Două avioane F-16 cu armament la bord se învârtteau deasupra Mediteranei, așteptând ordinul. O dronă fotografia clădirea de la distanță. Imediat ce Amir confirma prezența cuiva în clădire, două rachete Hellfire urmau să fie trase asupra țintei.

Amir a decis că va refuza să coopereze. Focul din cedri se răspândea.

Telefoane nerăbdătoare au început să vină la comandamentul 8200 de la aviație și de la AMAN.

„Spuneau: «Ascultați, unitatea voastră refuză să ne dea informația asta și asta», își amintea generalul de

brigadă Yair Cohen, comandantul Unității 8200 pe atunci. Le-am zis că greșesc, cu siguranță, deoarece nu exista așa ceva în 8200, să nu dăm informații, că nu se întâmplase niciodată și nici nu se va întâmpla vreodată”.¹³⁴⁶

La 10.05, Amir a primit un telefon de la comandamentul 8200. „Yair [Cohen] spune că acum nu este momentul să punem întrebări, ci să acționăm”. Ordinul operațional necesita ca bombardamentul să fie gata până la 11.30, când copiii urmau să umple curtea școlii din apropiere.

„Acesta este un ordin vădit ilegal și nu intenționez să-l îndeplinesc, a spus Amir. Faptul că domnul comandant l-a declarat legal nu-l face legal”.

A urmat o pauză pe linie. „Am transmis ordinul de la comandant așa cum a fost emis, i s-a spus lui Amir. Mă bucur că nu sunt în locul tău în această clipă.”¹³⁴⁷

Câteva minute mai târziu, unul dintre soldații lui Amir i-a comunicat că se dădeau telefoane din interiorul clădirii Fatah. Un individ se ocupa cu plăți de salarii, încercând să trimită bani unor angajați, în ciuda

¹³⁴⁶ Interviu cu Yair Cohen, 18 august 2011.

¹³⁴⁷ Reconstituirea evenimentelor din documente pentru atacul asupra obiectivului 7068, inclusiv ordinele operațiunii, dări de seamă și schimbul intern de e-mail-uri între participanți, prin serverul codat al 8200 (arhiva autorului, primit de la „Globus”).

vremurilor grele din Autoritatea Palestiniană și a războiului care se derula. O secretară bârfea despre un gigolo local.

Acesta era semnalul pentru unda verde. Avioanele puteau trage. Israelul putea să-i omoare pe amândoi.

Amir stătea în scaunul lui de ofițer de rețea de serviciu. „M-a copleșit o anumită serenitate, a spus. Simțeam că era doar un singur lucru corect de făcut. Îmi era clar că această operațiune nu trebuia să continue, că depășise o limită roșie, că reprezenta un ordin vădit ilegal peste care flutura un steag negru, și că era responsabilitatea mea, ca soldat și ființă umană, să refuz să-l îndeplinesc”.

A ordonat să nu fie transmisă informația. A ordonat să se oprească întreaga activitate.

La 10.50, cu doar patruzeci de minute înainte ca fereastra de timp operațională să se închidă ¹³⁴⁸, comandantul direct al lui Amir, Y., a sosit la bază, l-a eliberat pe Amir din post și a ocupat el însuși locul de ofițer de rețea. I-a ordonat unuia dintre soldați să raporteze că se aflau oameni în clădire. Bombardamentul putea să aibă loc.

Dar era deja prea târziu: avioanele se întorseseră la bază, la aerodromul Tel Nof. În acea clipă, li s-a

¹³⁴⁸ Interviu cu Dani Harari, 18 august 2011.

transmis informația și au decolat din nou, însă până să se apropie de țintă, ceasul arăta 11.25 și clopoțelul suna.

În acea seară, comandamentul 8200 a trimis un mesaj urgent șefului AMAN, exprimând rezerve serioase în legătură cu operațiunea. I s-a transmis ministrului apărării, care a ordonat anularea atacului asupra Țintei 7068.

Aceasta însemna o răzbunare clară a statutului moral al lui Amir, dar era prea târziu să amuțească furtuna pe care „revolta din 8200” o dezlănțuise în armată. Comandamentul unității a ajuns sub un tir greu din toate părțile structurii de apărare – chiar și prim-ministrul Sharon a lăsat să se înțeleagă că dezaproba foarte tare ceea ce se petrecuse.

Generalul de brigadă Cohen a fost convocat la o întrunire a Statului Major General al IDF, dedicată în totalitate lui Amir. Trebuia să fie deferit Curții Marțiale, argumentau ofițerii, și să meargă la închisoare cel puțin șase luni. Un general a mers chiar mai departe: „Ofițerul acela ar fi trebuit condamnat pentru trădare și pus în fața plutonului de execuție”.

Protestele aviatorilor după bombardarea lui Shehade, cu câteva luni înainte, și refuzul personalului Sayeret Matkal de a participa la operațiuni de asasinare planificată erau încă proaspete în mintea tuturor.

Cineva, posibil din una dintre unitățile rivale ale 8200, a strecurat povestea presei. Nu erau detalii în raport, dar, având în vedere atmosfera publică deja tensionată, a fost de ajuns să scoată pe străzi demonstranți din dreapta și din stânga. Cu toate că mai erau doar câteva zile până la alegerile pentru Knesset, multe titluri erau doar despre „răsculați”.

Structurile militare și de informații erau îngrijorate că Amir ar putea fi primul dintre mulți soldați care să refuze îndeplinirea ordinelor. Din perspectiva comandanților, spulberarea unei revolte palestinienilor nu lăsa mult loc liberalilor sentimentali care aveau de obiectat.

„Unitatea 8200 este chintesența culturii secretomaniei ¹³⁴⁹, întotdeauna departe de privirile tuturor, întotdeauna singură, izolată de restul armatei, de înaltă calitate și ascunsă, spunea cineva care era pe atunci într-o înaltă poziție. Brusc, s-a trezit sub un reflector în interiorul IDF, și într-un context negativ. Toată lumea spunea permanent că soldații 8200 sunt copii răzgâiați din cea mai bună parte din Tel Aviv, care merg în armată și primesc cea mai bună instrucție din lume, iar apoi profită de talentele lor de miliarde în tehnologii noi-nouțe de înaltă calitate, și că toți trebuie

¹³⁴⁹ Interviu cu „Roman”, martie 2011.

să fie stângiști și homosexuali. Unitatea a încercat în mod constant să combată această imagine, și brusc a fost etichetată ca fiind plină de anarhiști care refuză să îndeplinească ordine.”

Argumentul lui Amir că ordinul de a omorî civili era vădit ilegal a fost respins din start de armată. În primul rând, doar cineva care chiar apăsa pe trăgaci¹³⁵⁰, și nu altcineva implicat în operațiune, putea refuza, din credința că un astfel de ordin de asasinat era ilegal, a declarat general-maiorul Elazar Stern, șeful Directoratului de Resurse Umane al IDE. Profesorul Așa Kasher, filosof, a fost invitat de comandantul Unității 8200 pentru a discuta chestiunea. El credea că acțiunile lui Amir erau profund ilegale. „Nu aș putea în nicio situație să fiu de acord cu faptele ofițerului de rețea¹³⁵¹, a spus acesta. În situația care exista aici, când el era ofițer de rețea de informații la o bază îndepărtată, îi lipsea autoritatea morală de a stabili că ordinul era

¹³⁵⁰ Interviu cu Elazar Stern, 18 august 2011

¹³⁵¹ Interviu cu Asa Kasher, 5 iunie 2011. La scurtă vreme după incident, șeful de stat-major Yaalon a spus că nu a dat niciodată vreun ordin de a omorî pe cineva în clădirea din Khan Yunis. Aceste afirmații însă nu concordă cu ordinele scrise și documentele interne secrete ale 8200. Și în 2012, într-un interviu pentru această carte, Yaalon, pe atunci viceprim-ministru, a confirmat de fapt că el autorizase asasinatul, dar a argumentat că ordinul era legal. Afirmațiile lui Yaalon, totuși, contrazic puternic poziția ILD a juristului general al IDF despre subiectul asasinatelor, care spune că doar persoane „direct legate” de terorism sunt ținte legitime.

vădit ilegal. Nu cunoștea întreaga poveste. Nu vedea imaginea de ansamblu și nu știa despre tacticile de anvergură decise de șeful de stat major... Sunt în favoarea întrebărilor și a dubiilor, dar un ordin nu poate fi încălcat în astfel de momente”.

Amir a fost lăsat la vatră în liniște, fără a fi acuzat, împiedicând astfel ocazia justiției de a stabili dacă ordinul de a omorî civili în Ținta 7068 fusese legal.

Operațiunea contra țintei 7068 violase liniile directoare trasate de Departamentul Legal Internațional al juristului militar principal al IDF – acelea care precizau că ținta vizată trebuie să fie un individ direct legat de terorism. Dar aceasta nu era singura linie directoare care era acum încălcată mult prea frecvent – rezultat al unui declin general în standardele morale și legale existente.

Mai exista o linie directoare care necesita câte o investigație, de fiecare dată când civili nevinovați mureau odată cu ținta. În realitate, acest protocol nu era urmat aproape niciodată. Ancheta în cazul asasinării lui Shehade, care a ajuns în cele din urmă la concluzia că nimeni nu era vinovat de moartea a doisprezece civili, a fost o excepție, chiar și ea, creată doar după o puternică presiune publică și internațională asupra Israelului.

Altă linie directoare încălcată acum în mod frecvent dicta că nu trebuia recurs la asasinat atunci când exista „o alternativă rațională de arestare” – când teroristul putea fi reținut fără a pune în pericol viețile soldaților sau ale civililor. Alon Kastiel, soldat în secțiunea de informații a unității Duvdevan, spunea: „Totul în serviciul meu militar s-a schimbat după izbucnirea Intifadei. Înainte de ea, făceam mari eforturi să capturăm oameni în viață. După izbucnirea ei, acest modus operandi s-a sfârșit. Era clar că trebuia să ucidem.”¹³⁵²

Ordinele operaționale din acea perioadă indică faptul că se aștepta ca omul căutat să fie omorât în clipa în care era identificat. În Operațiunea Două Turnuri, de exemplu, ordinul operațional se contrazice pe sine: „1. Obiectivul este arestarea; 2. Dacă «încadrarea» [identificarea pozitivă] este a unui personaj important din PIJ [Jihadul Islamic Palestinian] Walid Obeid, Ziad Malaisha, Adham Yunis, trupa este autorizată să execute interceptția”. Termenul „intercepție” este un eufemism pentru „eliminare” sau „ucidere” și a ajuns să fie folosit frecvent drept un mod de a evita liniile directoare ale ILD.

Operațiunea s-a desfășurat în conformitate: Malaisha

¹³⁵² Interviu cu Kastiel, 31 decembrie 2013.

a fost „încadrat” și „interceptat”, adică împușcat mortal¹³⁵³.

O altă violare a protocolului ILD avea loc regulat, încălcând prevederea că numai prim-ministrul avea autoritatea să aprobe operațiunile de asasinat planificate. Oficialii AMAN erau iritați de faptul că Sharon dăduse celor din Shin Bet autoritate absolută asupra asasinatelor.

Pentru a ocoli liniile directoare ale ILD, AMAN a creat un aparat identic paralel pentru a efectua, fără a avea nevoie de aprobarea lui Sharon, ceea ce numea „operațiuni de interceptare”¹³⁵⁴ contra oricui era legat de achiziționarea, crearea, depozitarea, transportul sau folosirea de arme în folosul organizațiilor teroriste. „Ordinele îmi interziceau să fac asasinat, dar nimeni nu ne interzicea să tragem în oricine lansa rachete Qassam sau transporta explozibili”, spunea un ofițer

¹³⁵³ Cazul Turnurilor a fost publicat pentru prima dată de Uri Blau în *Haaretz*, pe 28 noiembrie 2008, și a produs o imensă consternare în structurile de apărare. Shin Bet a inițiat imediat o anchetă pentru a afla sursele lui Uri Blau. Descoperirea a urmat destul de repede - Anat Kam, un tânăr ofițer din Comandamentul Central. A fost judecată și condamnată la închisoare. Blau, care era într-o călătorie în străinătate pe atunci, și-a întârziat revenirea multă vreme. Poliția israeliană l-a declarat fugar din fața justiției și a emis un mandat internațional de arestare pe numele lui. Când s-a întors în cele din urmă, a fost obligat să predea întreaga sa arhivă către Shin Bet, pentru a fi distrusă. A fost acuzat de spionaj agravant și condamnat la patru luni de serviciu comunitar.

¹³⁵⁴ Interviu cu „Oscar”, mai 2014.

superior AMAN. În unele situații, câte un transport de arme sau o trupă care lansa rachete Qassam era de fapt identificată în timp real, deci asasinatul era într-adevăr justificabil. Dar, adesea, „intercepția” reprezenta pur și simplu un alt cuvânt pentru o asasinare planificată dinainte, fiindcă AMAN voia moartă o anumită persoană. „O numeam interceptie, dar bineînțeles că era asasinat, spunea un oficial AMAN. Executam operațiune după operațiune, fără să ne oprim.”¹³⁵⁵ Unele dintre acestea erau acțiuni militare legitime, unele erau asasinate ale unor teroriști-cheie, și multe se aflau într-o zonă gri, între cele două.

De-a lungul timpului, structurile militare și de informații au devenit din ce în ce mai bune în a inventa noi modalități de a ocoli protocoalele oficiale.

IDF lărgise mult procedurile de deschidere a focului, astfel încât, în zone infestate de teroriști, soldații erau instruiți să împuște pe oricine ținea în mână orice fel de armă de foc, cocktail Molotov sau dispozitiv exploziv, fără vreun avertisment, și apoi să confirme asasinatul. Pentru a crea situații în care teroriști suspectați și înarmați ar fi ieșit din ascunzătorile lor pe străzi și alei, unde ar fi fost expuși focului de armă israelian, s-a

¹³⁵⁵ Conform cifrelor AMAN, de exemplu, doar într-o perioadă de patru luni, între începutul lui iulie și sfârșitul lui octombrie 2005, mai mult de șaptezeci de teroriști au fost uciși în operațiuni de interceptare.

creat o procedură operațională cu numele de cod Femeia Divorțată¹³⁵⁶.

În cursul conflictului din teritoriile ocupate, au fost folosite câteva variații ale tehnicii Femeii Divorțate¹³⁵⁷, momindu-i pe cei înarmați din ascunzătorile lor și expunându-i focului tras dintr-o poziție ascunsă de lunetist. Într-o variantă, o trupă israeliană aresta un camarad al teroristului în plină stradă, făcându-i pe cei înarmați să iasă afară să atace trupa. În alta, o mașină blindată mergea pe stradă în sus și în jos, cu o boxă din care se auzea o înregistrare în arabă care striga provocări de genul „Deci, unde sunt toți marii eroi ai Izz al-Din al-Qassam? De ce nu ieșiți la luptă? Să vedem dacă sunteți bărbați”. Sau, și mai provocator,

¹³⁵⁶ Grass Widow, în lb. engl. - o femeie care stă pentru mult timp departe de soț sau partener, în special pentru că acesta lucrează într-o altă localitate/țară (n. red.).

¹³⁵⁷ În 2004, l-am convins pe purtătorul de cuvânt al IDF să îmi îngăduie să văd una dintre aceste operațiuni de tip Femeia Divorțată, cu numele de cod „Regele Mlaștinii”, care avea drept scop alungarea și uciderea teroriștilor islamici ai Hamas și Jihadului Islamic din inima orașului Nablus din Cisiordania. Operațiunea a fost efectuată de Batalionul de Parașutiști 890, al cărui comandant, Amir Baram, se ocupa intens de tehnicile Femeii Divorțate, și adoptase drept motto al unității sale sloganul Pușcașilor Marini americani „Răbdare, perseverență și uneori un glonț între ochi” La ședința tehnică dinaintea operațiunii, a spus: „Trageți spre centrul corpului și puțin mai sus, așa e cel mai bine. Dacă unul cade, mai trageți o dată să confirmați uciderea. Nu uitați, vrem să îi omorâm!” Ronen Bergman, „Nume de cod Femeia Divorțată”, *Yedioth Ahronoth*, 26 aprilie 2004. Interviu cu Amir Baram, martie 2004.

„Toți cei din Jihad sunt poponari” sau „ Hamas sunt fii de curve. Mamele voastre fac trotuarul și o dau pe gratis tuturor celor care o vor”. Acestea sunt unele dintre cele mai rafinate remarci – altele sunt mai puțin potrivite pentru a fi tipărite. Probabil, în mod surprinzător, această metodă a funcționat bine. Oameni înarmați ies afară să tragă în vehiculul ofensator și sfârșesc prin a fi nimeriți de un lunetist din Femeia Divorțată, ascuns într-un apartament vecin.

Operațiunile Femeii Divorțate au ucis zeci de teroriști din toate organizațiile teroriste. Din punctul de vedere al armatei, sistemul funcționa și IDF a câștigat o relativă libertate de acțiune pe străzile orașelor palestinienne. Legalitatea acestor operațiuni este, în cel mai bun caz, discutabilă.

Până în vara anului 2002, Shin Bet și partenerii săi au fost în stare să oprească mai mult de optzeci la sută din atacuri, înainte să devină mortale. Asasinatele planificate salvau în mod clar vieți. Dar exista și un curent îngrijorător în aceste date: numărul *tentativelor* de atac era în creștere. În loc să se demoralizeze, palestinienii scoteau din ce în ce mai mulți atacatori.¹³⁵⁸

¹³⁵⁸ Shin Bet, *Trecere în revistă a caracteristicilor atacurilor teroriste importante din confruntarea curentă. Analiza caracteristicilor atacurilor teroriste din ultima decadă*, 2-5. Ben-Yisrael, „Contra teroriștilor sinucigași”, 16.

Aceasta însemna că Israelul trebuia să se axeze pe tot mai multe ținte. Dar mai și isca teama că, în timp, grupurile teroriste vor învăța din fiecare înfrângere individuală și se vor adapta, vor deveni mai deștepte și mai tari, ducând la o posibilă escaladare nesfârșită într-un potențial război fără sfârșit.

„Simțeam că aveam la dispoziție cam un an¹³⁵⁹, poate un pic mai mult, să le dăm o asemenea lovitură, încât toată afacerea să nu li se mai pară că merită”, spunea un oficial superior Shin Bet din acea perioadă.

Acea grijă a dus la un nou plan, cu numele de cod Culegem Anemone. Cu toate că Israelul declarase fiecare membru al acelor organizații ca fiind parte din „infrastructura ticăindă”, aproape niciodată nu îi atinsese pe liderii politici. Dar acea gândire evoluase. „În Hamas, nu exista vreo distincție între eșaloanele politice și militare”, spunea șeful AMAN, general-maiorul Zeevi-Farkash.

„Liderii numiți *politici* sunt implicați în absolut tot. Ei stabilesc politicile și emit ordine despre momentele când trebuie efectuate atacuri și când trebuie stat pe loc.” Într-adevăr, continua argumentul, singurul motiv pentru a-ți declara apartenența la o aripă politică era acela de a fabrica o poziție internațională, pentru a

¹³⁵⁹ Interviu cu „Guy“, noiembrie 2012.

conferi anumitor lideri imunitate la asasinare. „Trebuia să construim un factor clar de intimidare¹³⁶⁰, spunea Zeevi-Farkash. Să înțeleagă că și eșalonul politic poate fi lovit.”

Fiecare lider al Hamas și al Jihadului Islamic Palestinian era acum o țintă. Planul era să-i omoare pe toți.

32.

Culegem anemone

Ibrahim al-Makadmeh știa că israelienii aveau de gând să-l omoare¹³⁶¹. Sau ar fi trebuit să știe, având în vedere că agențiile de informații ale Autorității Palestiniene îi comunicaseră acest lucru. O auziseră de la un agent dublu Shin Bet, care spusese că i se ceruse de către israelieni să urmărească rutina lui Makadmeh. De ce altceva ar vrea să știe Shin Bet când vine și pleacă, dacă nu pentru a-l ucide?

Poate că n-o credea. Makadmeh publicase niște cărți despre religie, jihad și imigrația evreiască în Palestina și era un teoretician islamic. Strateg Hamas extremist, el propovăduia războiul sfânt pentru distrugerea

¹³⁶⁰ Interviu cu Farkash, 7 noiembrie 2016.

¹³⁶¹ Interviu cu „Guy”, noiembrie 2012.

statului Israel și servea drept legătură între aripile politică și militară ale organizației. Dar era și dentist, și lector cunoscut la Universitatea Islamică din Gaza. Era un om învățat la nivel înalt, care-și petrecea majoritatea timpului implicat în politică, mai degrabă decât în activități teroriste.

Agenții PA i-au spus să stea cuminte o perioadă și să aștepte până când israelienii se săturau să-l caute. Makadmeh i-a ignorat și a continuat să țină prelegeri la universitate, ca de obicei. Asistentul său și două gărzi de corp l-au luat de acasă, pe la 9.30 în dimineața zilei de 8 martie 2003.

O dronă israeliană privea.

Asistentul a sunat la biroul decanului pentru a anunța că Makadmeh va ajunge acolo în scurt timp și că dorea ca studenții să aștepte în sala de curs. „În ciuda riscului la adresa vieții sale”, a adăugat asistentul – o înfloritură dramatică pe care probabil nici el nu o credea cu adevărat.

Makadmeh, asistentul și cele două gărzi de corp au reușit să parcurgă vreo trei sute de metri pe strada Al-Jalaa, înainte ca patru rachete Hellfire trase din două elicoptere Apache să distrugă mașina. Ei, laolaltă cu un copilăș care se juca în apropiere, au fost primele victime ale Operațiunii Culegem Anemone, aprobată de Sharon și de cabinetul lui de securitate la începutul

anului 2003. Presupunerea de bază era că ceea ce liderii organizațiilor teroriste jihadiste voiau să facă adepții lor – atacuri sinucigașe – va lua o altă turnură atunci când va exista și un revers, și anume viața lor. Sau, așa cum descria Amos Gilad, șeful departamentului politic și de securitate al Ministerului Apărării, „toți știu că cele șaptezeci și două de virgine din paradis reprezintă un premiu a cărui existență nu poate fi dovedită¹³⁶², și ei, liderii, pur și simplu nu sunt pregătiți să verifice personal acest lucru”.

Operațiunea Culegem Anemone era mai nuanțată decât întreaga campanie de asasinat contra liderilor politici, pentru care pledase șeful AMAN, generalul Zeevi-Farkash. Operațiunea, în realitate, nu îi va vâna pe *toți* liderii Hamas și JIP. Șeicul Yassin, fondatorul Hamas, de exemplu, nu era pe lista inițială de ținte, de teamă că, în cazul uciderii lui, și mai mulți palestinieni se vor alătura luptei. Dar scopul era același: să transmită Hamas și JIP că a-ți da singur titlul de funcționar politic nu mai reprezenta o acoperire¹³⁶³. Definirea parametrilor durase luni de dezbateri, așa cum durase punerea de acord dacă astfel de asasinat erau legale, morale și, cel mai important, practice din

¹³⁶² Interviu cu Gilad, 4 august 2015.

¹³⁶³ Interviu cu Farkash, 7 noiembrie 2016.

punct de vedere strategic. „Să faci analogii între terorism și un șarpe, care nu mai funcționează dacă îți tai capul, este o simplificare atât de exagerată, încât este alarmant să crezi că cineva chiar crede în așa ceva¹³⁶⁴”, argumenta Amy Ayalon, predecesorul lui Avi Dichter ca director al Shin Bet. „O organizație teroristă este construită ca o matrice. Chiar dacă are un cap, este eventual un cap ideologic care abia dacă ajunge să controleze capul operativ”. Cu alte cuvinte, nu prea reprezenta un scop operațional. Dar creă într-adevăr un precedent paralel. Dacă liderii politici ai Hamas erau ținte legitime, spunea el, ce părere avem despre ministrul apărării [israelian], care stă în biroul lui și autorizează acțiuni? Aceasta îl face *pe el* o țintă legitimă pentru eliminare?”

Cu toate acestea, Operațiunea Culegem Anemone a fost pusă încet în practică¹³⁶⁵. La trei luni după uciderea lui Makadmeh, o dronă IDF a tras în Abdel Aziz Rantisi, omul numărul doi din Hamas, dar doar l-a rănit. Apoi, pe 12 august, Ismail Abu Shanab, unul dintre fondatorii Hamas, liderul ramurii sale politice și unul dintre purtătorii săi de cuvânt principali în presa arabă și străină, a fost omorât lângă clădirea ONU din

¹³⁶⁴ Interviu cu Ayalon, 14 martie 2016.

¹³⁶⁵ Eldar, *Să cunoaștem Hamas*, 51 (în ebraică).

Gaza, de cinci rachete trase de un Apache.

Așa cum se temeau unii înalți oficiali înainte de startul Operațiunii Culegem Anemone, comunitatea internațională a făcut într-adevăr o distincție între atacarea factorilor militari și a celor politici. Asasinarea lui Abu Shanab a ascuțit dezbaterea internațională privind acțiunile Israelului, în ciuda faptului că Vestul recunoștea că Israelul ducea o dură bătălie contra atentatorilor sinucigași.

Secretarul general ONU Kofi Annan a condamnat asasinatul, declarând că Israelul nu avea dreptul să efectueze un „omor extrajudiciar” al unui lider superior Hamas. Șeful defunctului Abu Shanab, șeicul Yassin, și-a exprimat intențiile în termeni mai rigizi: „S-au depășit toate limitele, a spus într-o declarație către presa palestiniană. Și Israelul va plăti pentru aceasta”.

În ce fel Israelul urma să plătească, mai exact, pentru ultima sa faptă era neclar, poate chiar și pentru Yassin. Vechile reguli erau sângeroase și sălbatice, dar măcar purtau o anumită asemănare cu o limită tactică. Uciderea lui Abu Shanab – cineva care fusese implicat în partea politică a Hamas și era văzut de lideri drept dincolo de orice pericol – a zdruncinat puternic Hamas. Yassin trebuia să vină cu o replică, și repede.

La puțină vreme după asasinat, Yassin a ordonat întregii conduceri militare și politice a Hamas să se întrunească pe 6 septembrie acasă la Dr. Marwan Abu Ras, o personalitate religioasă de prestigiu din Gaza și membru al Consiliului Legislativ Palestinian. Acesta reprezenta un risc extraordinar – să-i pună pe toți oamenii lui din conducere în același loc și în același timp crea o țintă enormă. Dacă se afla secretul, singura speranță a lui Yassin era ca Israelul să decidă că uciderea tuturor nu ar merita, din prisma daunelor colaterale potențiale.

Avi Dichter, directorul Shin Bet, care aflate despre întâlnire din surse umane și tehnologice, credea că ar fi o afacere bună. „În întreaga mea carieră, spunea el, niciunul dintre adversarii serioși nu a făcut o asemenea greșeală, o profundă greșeală strategică.”¹³⁶⁶

Întâlnirea trebuia să înceapă la ora patru. La 15.40, două avioane F-16 echipate cu bombe de o tonă erau în aer, învârtindu-se deasupra Mediteranei pentru a evita suspiciunile celor adunați în casă. Analistii Aviației calculaseră că o bombă de acele dimensiuni trebuia să

¹³⁶⁶¹³⁶⁶ Yassin încă nu era o țintă, dar ce conta? Dacă liderii politici și militari ai Hamas puteau fi omorâți toți deodată, dacă trupurile lor puteau fi găsite toate în dărâmăturile aceleiași clădiri, se va dovedi ceea ce Israelul afirmase de multă vreme - că nu exista o diferență reală între așa-zisa ramură politică și cei care omorau evrei. Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010, și Ofer Dekel, februarie 2009.

distrugă casa de trei etaje a lui Abu Ras.

La 15.45, șeful de stat major Yaalon i-a chemat pe analiștii de operațiuni, cu hărți și fotografii aeriene.

— Care este estimarea voastră pentru daunele colaterale? a întrebat Yaalon.

Lângă casa lui Abu Ras era un bloc de apartamente de cinci etaje. Aproape patruzeci de familii locuiau acolo.

— Bărbații s-ar putea să nu se fi întors acasă de la lucru, la ora 16.00, a spus șeful AMAN Zeevi-Farkash, dar este clar că trebuie să fie zeci de femei și copii acolo.

— Și ce li se va întâmpla dacă folosim bomba de o tonă?

— Zeci de morți, posibil chiar mai mult decât atât, a răspuns un alt analist.

Protestele care urmaseră după fiasco-ul asasinării lui Shehade nu fuseseră uitate.

— Nu era nimeni printre noi care să fie obsedat de omorât, spunea Dov Weissglass, aghiotantul lui Sharon. Din contră, cu timpul, aviația își dăduse seama că daunele produse de șapte sau opt civili morți erau mult mai mari decât beneficiile eliminării unui singur terorist.

Aviația chiar lucrase la crearea unor muniții care să aibă raza de împrăștiere mai mică, înlocuind până la nouăzeci la sută din explozibili cu ciment. Dar o bombă

cu ciment nu ar fi distrus o clădire cu trei etaje.

Yaalon s-a alăturat unei conferințe telefonice cu Sharon, Dichter și alți trei.

— Domnule prim-ministru, a spus, recomand anularea atacului. Prețul operațiunii va fi de zeci de civili omorâți. Vom câștiga băătălia, dar vom pierde războiul și pe plan internațional, și acasă. Oamenii din Israel nu vor tolera o altă lovitură ca aceasta contra femeilor și copiilor. Avem nevoie de legitimitate internă și externă pentru a ne continua lupta¹³⁶⁷ – și aici le vom da ambelor o lovitură devastatoare.

Dichter a argumentat că Israelul va rata o șansă istorică de a produce daune „probabil ireparabile” principalului său inamic. Dar Yaalon a insistat¹³⁶⁸. „Sub nicio formă nu putem face așa ceva, a spus. Am putea rade întreaga conducere Hamas, dar riscăm, în același timp, să aducem în Piața Rabin sute de mii de

¹³⁶⁷ Reconstituirea evenimentelor din interviuri cu Dichter, 4 noiembrie 2010, Yaalon, 12 iunie 2011, Mofaz, 14 iunie 2011, Farkash, 10 aprilie 2013, Galant, 19 august 2011, și Eiland, 5 iunie 2011.

¹³⁶⁸ M-am hotărât să joc rolul avocatului diavolului cu Yaalon. „Ce ați fi făcut, am întrebat, dacă nu ar fi fost un bloc de apartamente lângă, ci doar clădirea în care își ținea întâlnirea Echipa de Aur, și ar fi fost și trei copii mici?” Yaalon: „Nu aș avea vreo problemă, aș autoriza-o. Care este problema?” „Dar cinci copii?” „Întreb. „De asemenea, aș autoriza. Auziți, știam dinainte că era probabil să fie membri ai familiei gazdei înăuntru. Nu știam cum s-o facem perfect curată. Din punctul meu de vedere, era o diferență între șansele de a răni membri ai aceleiași familii și multele zeci care puteau fi răniți într-o clădire învecinată.”

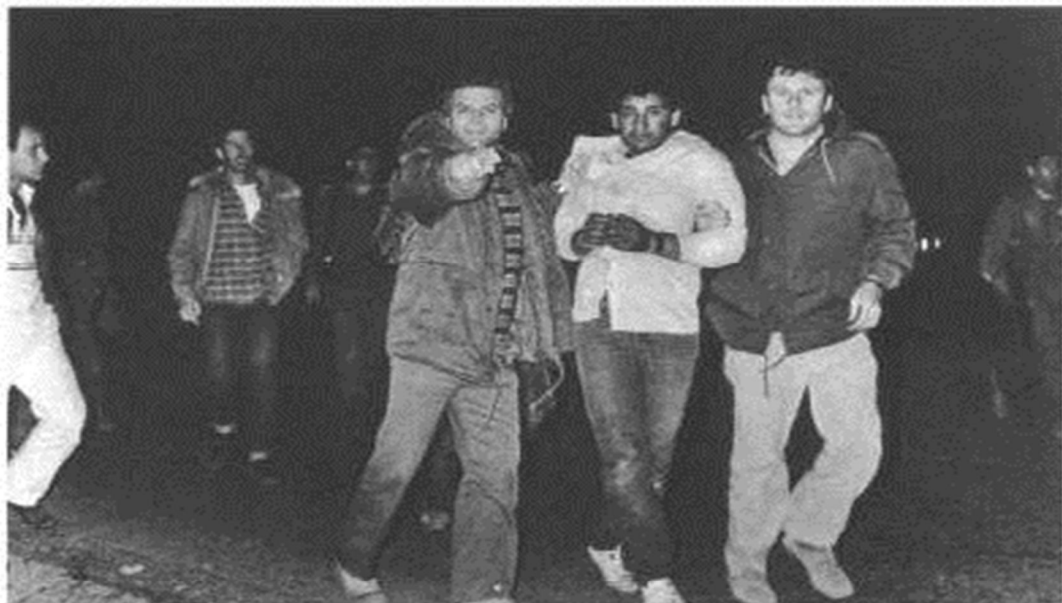
protestatari, care vor striga că suntem o armată brutală care omoară femei și copii. Trebuie să evităm aceasta. Vom mai avea ocazia. Va veni ziua.”

Sharon a anulat atacul.

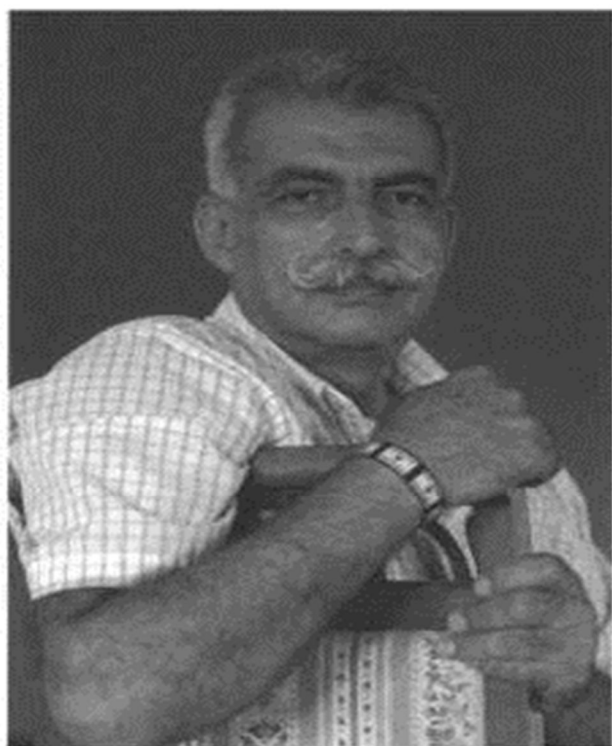
Dichter a rămas în urmă în Camera de Război Comună, fiert și frustrat. În mod ironic, fusese printre primii care recunoscuseră ce mare fiasco însemnase asasinarea lui Shehade, își dăduse seama că uciderea și

Yasser Arafat plecând din Beirut. Fotografia a fost făcută de un lunetist al comando-ului Sayeret Matkal și apoi trimisă de Menachem Begin mediatorului american Phillip Habib, pentru a demonstra că forțele israeliene l-ar fi putut uicide pe Arafat dacă ar fi dorit.
(PUBLICATĂ PENTRU PRIMA DATĂ ÎN SCHIFF AND VAARI, „RĂZBOIUL ISRAELULUI CU LIBANUL”)

Imaginea surprinsă după sechestrarea Autobuzului 300 demonstrează uciderea ilegală înfăptuită de Shin Bet (FOTO: ALEX LEVAC)

Amin al-Hajj, alias „Rummenigge”, om de afaceri cu importante legături în Orientul Mijlociu, aparținea unei importante familii știite libaneze și a devenit unul dintre cei mai importanți agenți Mossad din Liban

(DIN ARHIVA LUI ELADI GERSHGORIN)

Programul de antrenament de 18 luni efectuat de Flotila 13, aparținând comando-ului naval, este considerat cel mai dificil din cadrul IDF. De la sfârșitul anilor '70, unitatea a reprezentat un participant important în multe operațiuni de asasinat planificate.

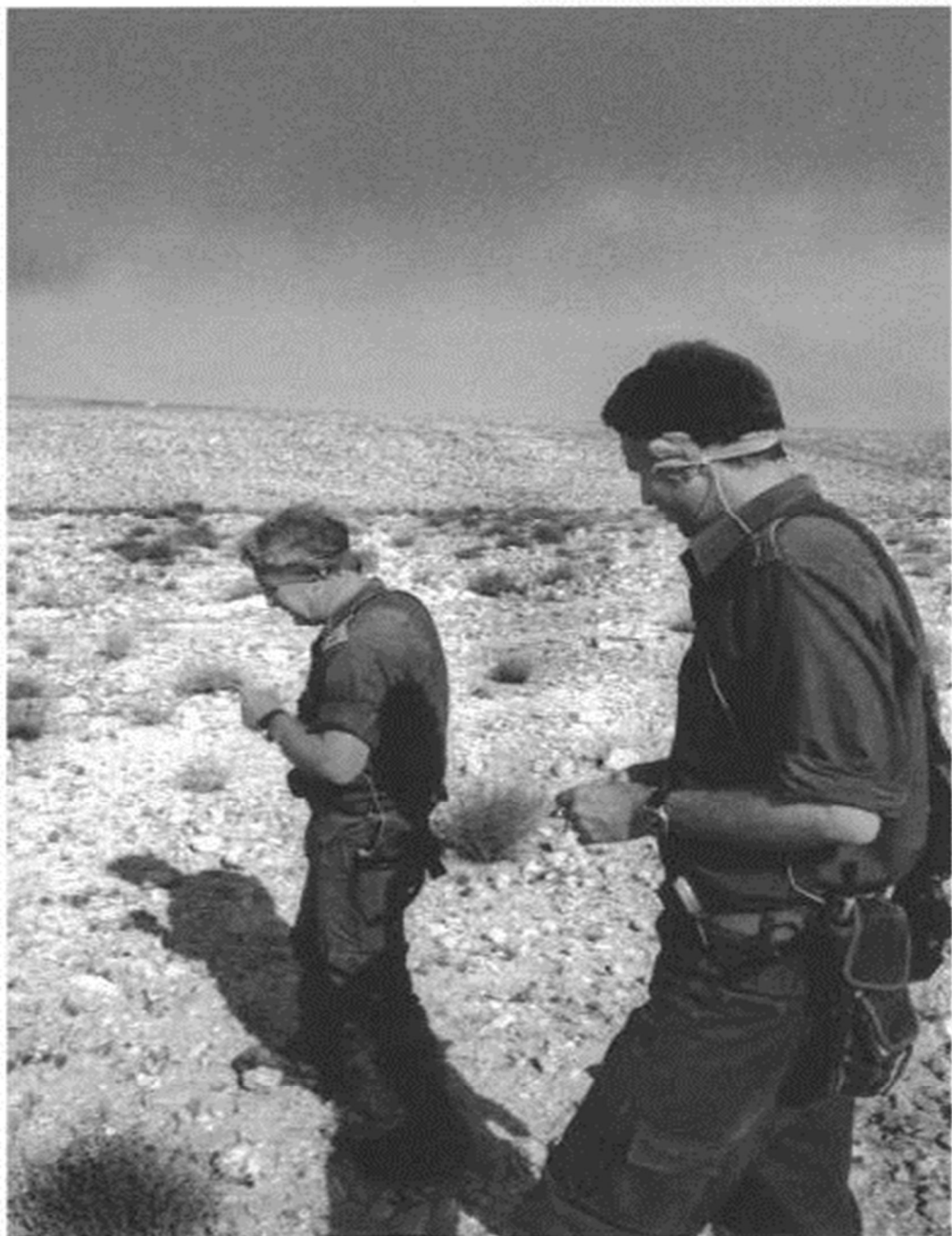
[DIN ARHIVA LUI ZIV KOREN]

În camera de comandă constituită pentru asasinatul planificat al lui Abu Jihad; Ehud Barak (în stânga, stând jos) și Yiftach Reicher (vorbind la telefon).

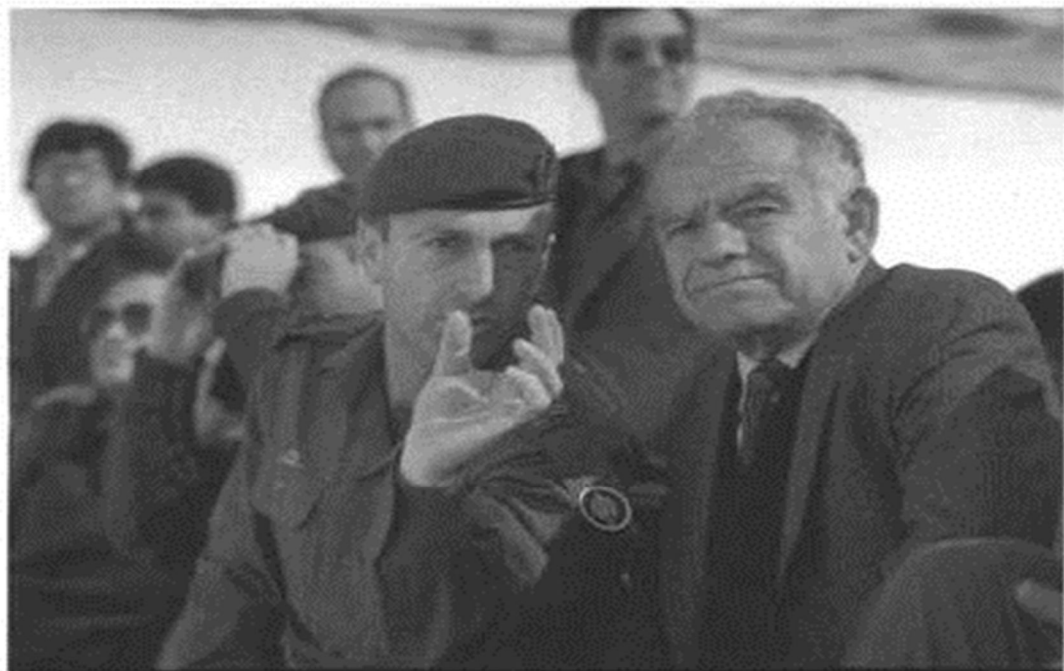
Dr. Gerald Bull (în stânga) cu fostul premier al Quebec-ului, în timp ce inspectau tunurile gigante dezvoltate de dr. Bull

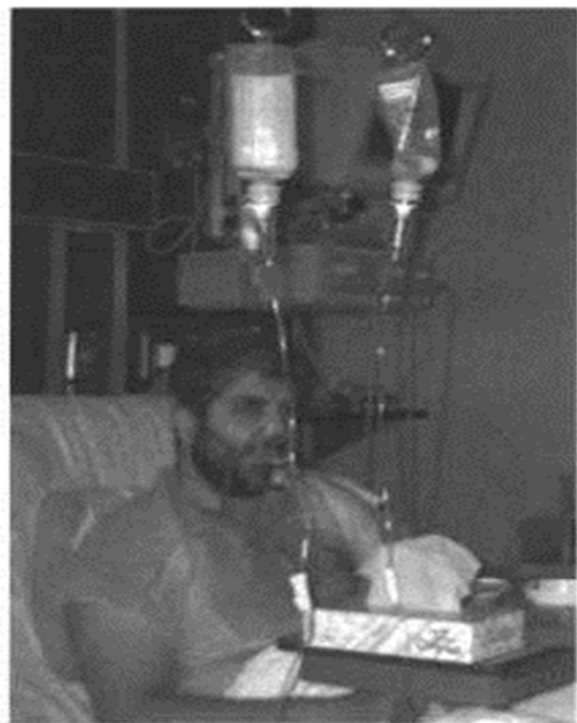
Directorul de proiect Amiram Levin (stânga), alături de Doron Avital, comandantul Sayeret Matkal, în timpul uneia dintre repetițiile pentru asasinarea lui Saddam Hussein.

Ali Akbar Mohtashamipur, fondatorul Hezbollah. Se observă mâna cu doar două degete, rezultat al unui atentat planificat eșuat al Mossad.

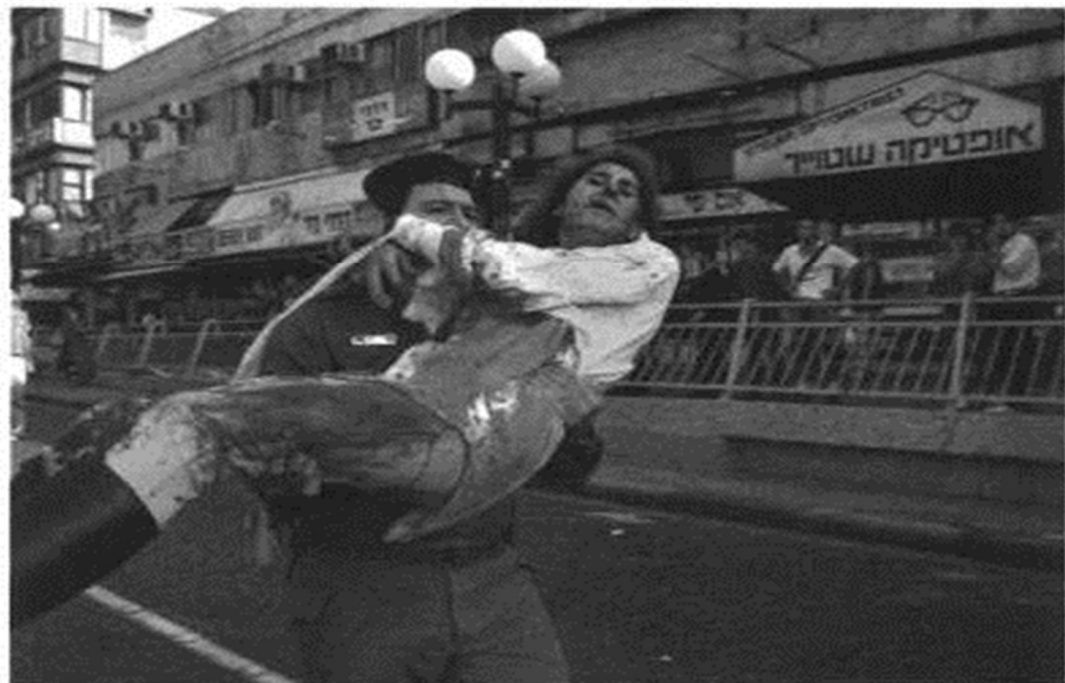
Uri Sagie (în stânga), șeful AMAN, alături de prim-ministrul Yitzhak Shamir
(FOTO: NATHANIEL, DIN ARHIVA BUCOLULUI DE PRESĂ AL GUVERNULUI)

Khaled Mashal în spitalul din Aman, recuperându-se după ce a fost otrăvit.

În timpul unui exercițiu de arestare sau ucidere a unei ținte, efectuat de unitatea „Cireașa” (mulțumiri adresate lui Uri Bar-Lev)

Momentul în care o femeie este transportată pentru tratament medical, după ce a fost rănită în urma unui atentat sinucigaș dintr-un restaurant din Tel Aviv. Aceasta este una dintre imaginile folosite de Sharon în întâlnirea cu diplomații străini, atunci când a pledat pentru utilizarea atentatelor planificate ca o măsură de securitate națională.
 (FOTO: ZIV KOREN)

Drona israeliană Heron TP poate sta în aer până la 36 de ore, e capabilă să zboare cu 370 km/h și transportă încărcături (aparate de fotografiat, de filmat și bombe) cu greutate mai mare de o tonă (IAI).

Procedura operațională cu numele de cod Femeia Divorțată era folosită pentru a-i determina pe palestinienii înarmați să iasă din ascunzătoriile lor, expunându-i focului tras de un lunetist, dintr-o poziție ascunsă. (DIN ARHIVA LUI RONEN BERGMAN)

În mai 2006, în Gaza, Maria Aman se afla cu familia ei în mașină când, în urma unei rachete trase către o unitate operativă islamică a Jihad, au fost și ei loviți. Mama și bunica ei, precum și fratele său în vârstă de 6 ani au murit. Ea a fost rănită grav și a rămas paralizată de la gât în jos. Tatăl Mariei, Hamdi (apare în imagine), și-a dedicat viața îngrijirii ei. (DIN ARHIVA LUI RONEN BERGMAN)

Şeicul Ahmed Yassin, lider al Hamas, la o conferință de presă, asumându-și responsabilitatea pentru trimiterea lui Reem Riyashi într-un atentat sinucigaș.

Sharon (în dreapta) la numirea lui Meir Dagan în funcția de șef al Mossad.

[SAAR YAAKOV, BIRoul DE PRESĂ AL GUVERNULUI]

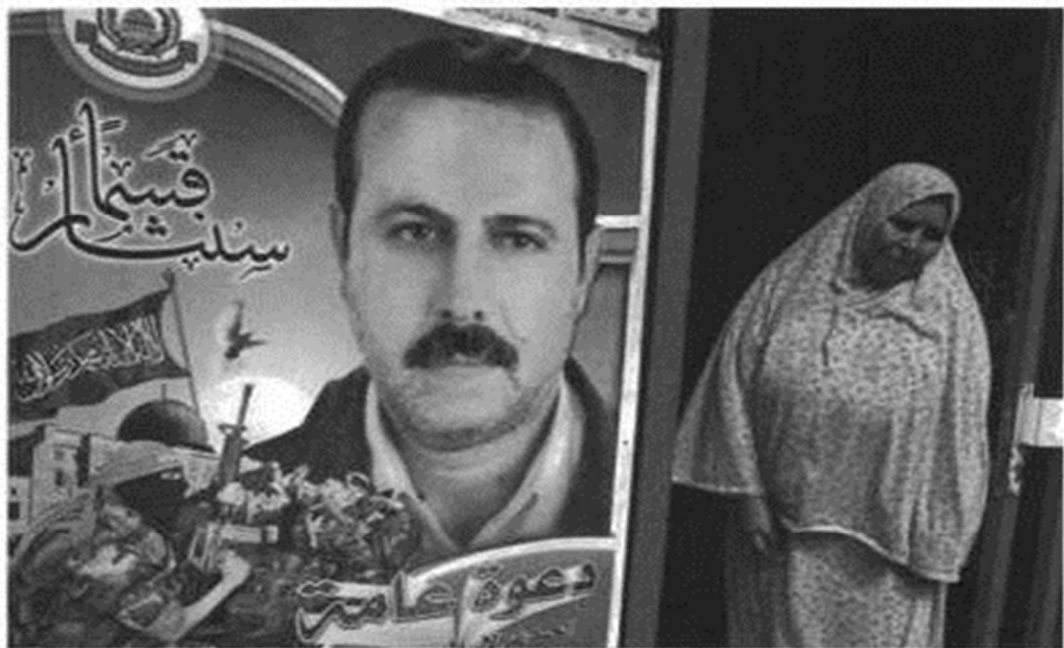
Una dintre fotografiile lui Imad Mughniyeh, folosită de agenții Mossad pentru localizarea și uciderea acestuia, în 2008.

Imagini din timpul supravegherii efectuate de Mossad asupra adjunctului, precum și a cumnatului lui Mughniyeh, Mustafa Badreddine, care răspundea de toate operațiunile, în timpul absenței lui Mughniyeh din Beirut.

Hassan Nasrallah, secretarul general al Hezbollah, la funeraliile lui Mughniyeh
[FOTO: ULRICH PUTZ]

Un afiș comemorativ din Jabalia, dedicat lui Mahmoud al-Mabhouh, lângă care este prezentă una dintre surorile acestuia.

Al-Mabhouh ieșind din lift, urmat de doi „jucători de tenis”

Mostafa Ahmadi-Roshan, inginer chimist la instalația de îmbogățire a uraniului, din Natanz.

Ianuarie 2012, Ahmadi-Roshan ucis de Mossad. În mașina sa.

„Israelul trebuie șters de pe hartă” - un anunț propagandistic de pe străzile Teheranului, unde sunt însemnați ca ținte Amos Yadlin, șeful AMAN, Meir Dagan, directorul Mossad, și ministrul apărării Barak.

Directorii Mossad Yossi Cohen (2016 - prezent), în stânga, și Tamir Pardo (2011-2016). Amândoi au continuat să folosească asasinatele planificate ca un prim instrument al securității naționale.

rănirea a zeci de civili însemna că „ținta a fost eliminată, dar operațiunea a eșuat”.

Dar întrunirea Hamas era istorică. „Adunarea Echipei de Aur”, a numit-o. S-a uitat prin toate informațiile secrete despre conclavul Hamas și, după câteva minute, a găsit o soluție.

Diwan-ul, camera de șezut acoperită cu covoare unde se țineau întâlnirile, era la ultimul etaj, unde fuseseră trase draperiile. Era rezonabil de crezut că întâlnirea se va ține acolo și a găsit un analist în CRC care să fie de acord. Dichter i-a chemat pe analiștii de operațiuni și a întrebat dacă era vreo cale de a distruge doar acea parte a casei, asigurându-se că nu vor fi daune la clădirile din jur.

Răspunsul a fost afirmativ: dacă o mică rachetă, cu un focos de un sfert de tonă, era tras printr-o fereastră, va asigura distrugerea tuturor celor din cameră, producând daune mici sau absente în afara ei.

Dichter i-a sunat înapoi pe toți și le-a spus că întâlnirea va avea probabil loc la etajul trei. Zeevi-Farkash avea dubii. Nici Yaalon nu era convins. „Mi se părea puțin ciudat că-l vor căra pe Yassin până sus în scaunul cu roțile, spunea. Dar aceasta era părerea Shin Bet. Știu cum să distrug un etaj superior fără să produc daune în casele din jur. Era posibil să-i dăm drumul”. Din nou, a urmat o conferință telefonică cu

toți oficialii de vârf pe linia securizată. Sharon a ascultat până când Dichter și Yaalon au terminat de vorbit și a aprobat operațiunea.

CRC a ridicat trei drone pentru a ține casa sub observație. I-au privit pe participanți sosind și intrând. Informațiile Shin Bet s-au dovedit a fi precise – întreaga conducere politică și militară a Hamas era acolo, inclusiv Yassin în scaunul lui cu rotile, Ahmed Jabari, care îl înlocuise pe Shehade în postul de comandant de teren, și Mohammed Deif, comandantul Brigăzilor Izz al-Din al-Qassam. Israelienii încercau să-l omoare pe Deif de mai bine de șapte ani, încă de când îl înlocuise pe Yahya Ayyash la începutul anului 1996.

„De fiecare dată, i-am luat câte un braț sau câte un picior, dar per total a supraviețuit”, spune un oficial superior Shin Bet care era prezent în CRC în acea zi. La 16.35, pilotul de pe un F-16 a lansat o rachetă prin fereastra cu draperii de la etajul trei. „Alpha”, a raportat pilotul, indicând o lovitură direct în țintă. Partea de sus a clădirii a erupt în flăcări, și resturi, inclusiv cărămizi și mobile, au zburat în toate direcțiile. Analistii CRC au încercat să vadă dacă printre resturi erau și bucăți de trupuri umane. O explozie enormă a zguduit întreaga zonă.

Dar întâlnirea fusese la parter. „Doar s-au ridicat, s-au scuturat de praf și au fugit din casă, a spus

Dichter. Ne uitam la ei cum fugeau speriați de moarte. Pentru o clipă, chiar am crezut că l-am văzut pe șeicul Yassin ridicându-se în picioare din scaunul său cu roțile, de panică, și începând să fugă.”¹³⁶⁹

Dichter a vrut să trimită o escadrilă de drone să arunce în aer toate mașinile care plecau în scrâșnitul roților din parcare a casei, dar a fost oprit de ministrul apărării Mofaz, fiindcă „era posibil să lovim civili”¹³⁷⁰. „M-am uitat prin cameră”¹³⁷¹, a spus Dichter, și am văzut cum toți o iau razna din cauza șansei pierdute. Era un exemplu clasic al prețului care trebuia plătit din cauza problemelor pe care le creează o poveste ca aceea a asasinatului lui Shehade. Nu aș îndrăzni să număr câți israelieni au fost uciși și răniți din cauza deciziei să nu aruncăm în aer întreaga casă. Ulterior, a trebuit să ne ocupăm de ei câte unul pe rând. În unele cazuri, am reușit, după mari eforturi. Unii dintre ei, îmi pare rău să spun, trăiesc și în ziua de azi.”

¹³⁶⁹ Dichter glumea, bineînțeles. De fapt, Yassin era cărat. „Am auzit explozia deasupra noastră”, a povestit fiul lui Yassin. Abu al-Abel a spus: „Am fost loviți de o bombă, ya șeic, trebuie să plecăm repede de aici”. Așa că, pentru a nu pierde timp prețios în scaunul cu roțile, al-Abel a apucat de picioarele șeicului, fiul lui l-a prins de brațe, și împreună au fugit cu el la mașina de afară. Eldar, *Să cunoaștem Hamas*, 39.

¹³⁷⁰ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011.

¹³⁷¹ Interviu cu Dichter, 4 noiembrie 2010.

La trei zile după lovitura asupra casei lui Abu Ras, chiar înainte de ora șase, un bărbat purtând uniformă militară și cărând un rucsac mare s-a alăturat unui grup de sute de soldați IDF care așteptau în afara bazei militare Tzrifin, în căldura după-amiezii târzii. Stația de autobuz și locul de făcut autostopul aveau un acoperiș înalt, pentru a asigura protecție față de soarele arzător, și oamenii așteptau acolo un autobuz sau o mașină cu cineva bucuros să ofere un drum acasă soldaților care se grăbeau să-și înceapă scurtele permisi.

Câteva minute mai târziu, o patrulă IDF s-a apropiat de stație. Bărbatul, un atentator sinucigaș Hamas, se pare că s-a temut că va fi detectat și a apăsă butonul. Nouă soldați au fost uciși și optsprezece răniți.

Hamas lovea din nou, biciuind Israelul pentru atacul asupra casei lui Abu Ras și asasinarea personalităților sale politice. Pentru a riposta, Hamas se întorsese la aceeași tactică de joasă tehnologie, dar de înaltă teroare, care dusesse în primă instanță la escaladarea din partea Israelului: atacurile sinucigașe.

Misiunea fusese dată centrului de comandă Hamas din Ramallah, care coordona o celulă deja în contact cu câțiva atentatori sinucigași din Beit Liqya, un sat palestinian de la nord-vest de Ierusalim. Cu o zi înainte de atacul de la Tzrifin, un atentator sinucigaș fusese

trimis la un restaurant din Ierusalim, dar acesta s-a retras în ultimul minut, năpădit de teamă. Alt sinucigaș recrutat pentru misiune, Ihab Abu Salim, era tânărul care s-a aruncat în aer a doua zi, la postul de autostop de la Tzrifrin.

Prim-ministrul Sharon a primit vestea atacului în New Delhi, în timp ce se întâlnea cu omologul său indian, Atal Bihari Vajpayee. În absența lui, l-a autorizat pe ministrul de externe Silvan Shalom să ia „măsurile necesare de răspuns”.¹³⁷² Shalom a convocat o întâlnire urgentă, la Ministerul Apărării, a șefilor IDF și ai structurilor de informații.

La ora 22.00, la patru ore după ce soldații IDF fuseseră uciși, Shalom i-a întrebat pe reprezentanții Shin Bet și AMAN prezenți la întâlnire pe cine puteau omorî din Hamas, imediat. Un atac sinucigaș nu putea trece fără să i se răspundă. „Avem o supraveghere chiar bună asupra lui Mahmoud al-Zahar”, a spus un oficial Shin Bet. Al-Zahar era chirurg, dar și unul dintre fondatorii Hamas, considerat liderul facțiunii extremiste din organizație. „E posibil să-l eliminăm, dar ar putea avea implicații în ce privește rănirea persoanelor neimplicate”.

A trecut o oră. O parte din discuție s-a învârtit și în

¹³⁷² Interviu cu Shalom, 1 martie 2011, și „Guy“, noiembrie 2012.

jurul întrebării ce era de făcut cu Yasser Arafat. Silvan Shalom cerea de mult ca Arafat să fie omorât sau măcar expulzat. „Orchestrează teroarea, se află în spatele atacurilor și, atâta vreme cât este prin preajmă, nu există nicio șansă să oprim baia de sânge și să ajungem la un acord cu palestinienii”. Shalom a spus că un foarte înalt oficial din administrația SUA îi telefonase după ce auzise despre atac și întrebase: „Intenționați să-l asasinați pe nenorocit?”

Opiniile despre cum trebuia tratat Arafat erau împărțite. În orice caz, era clar că reprezenta o decizie majoră pe care doar prim-ministrul putea să o ia.

La 23.20, aghiotanții au intrat în încăpere. Fețele lor erau grave. Alt atentator sinucigaș atacase, de această dată în Café Hillel, în Colonia Germană a Ierusalimului. Șapte oameni erau morți, cincizeci și șapte răniți. Victimele îl includeau pe Dr. David Applebaum, directorul unității de urgență de la Centrul Medical Shaare Zedek, și pe fiica lui, Nava, care trebuia să se mărite a doua zi. Al-Zahar era un om mort.

Shalom a folosit telefonul prin satelit pentru a-l suna pe Yoav Galant, fostul comandant al Flotilei 13, care participase la multe operațiuni de asasinare planificată și era acum secretarul militar al prim-ministrului. Galant l-a trezit pe Sharon (India este cu două ore și

jumătate în fața Israelului), care a aprobat imediat un atac cu rachetă asupra casei lui al-Zahar, dar numai după 8.30 a doua zi dimineață – după ce adulții se duceau la lucru, copiii mergeau la școală și străzile erau liniștite.

Și ce se întâmpla cu familia lui al-Zahar? în atmosfera instalată după cele două atacuri terifiante din cele șase ore, care îngroziseră Israelul, nimeni nu prea mai băga în seamă această întrebare.

Dimineață, senzorii de la Turban l-au detectat pe al-Zahar când dădea un telefon de la el acasă, folosind linia din biroul lui de la al doilea etaj. CRC l-a anunțat pe Shalom. Câteva secunde mai târziu, un alt raport a venit de la Turban: convorbirea era un interviu pe care al-Zahar îl dădea Serviciului Arab al BBC. Shalom era îngrijorat de impactul unei lovituri în timpul unei transmisiuni în direct – „ferească Dumnezeu să se audă explozia” – și a ordonat să fie amânată până când se termina interviul. Personalul CRC a stat pe fir până l-au auzit pe al-Zahar punând jos receptorul.

Din moment ce era o linie terestră cu un singur telefon, și din moment ce vocea lui al-Zahar a fost identificată clar de către ascultătorii experimentați ai Turban și de către intervievatorul BBC, „mandatul morții” lui al-Zahar a fost aprobat – chiar dacă niciun agent sau nicio cameră Shin Bet nu-l văzuse efectiv pe

al-Zahar în biroul lui. Două elicoptere Apache au tras trei rachete, demolând casa, omorându-i pe fiul lui al-Zahar, Khaled, de douăzeci și nouă de ani, o gardă de corp, și rănind-o grav pe soția lui. Dar al-Zahar a scăpat doar cu o zgârietură: fusese afară în grădină cu o ceașcă de cafea, o țigară și un telefon fără fir.

Operațiunea Culegem Anemone nu funcționa atât de bine în practică, pe cât funcționa în teorie. Israelul ratase câteva ținte importante, în timp ce Hamas răspunsese cu doi atentatori sinucigași, șaisprezece morți și șaptezeci și cinci de răniți. Și, cu toate că alte măsuri antiteroriste luate de Israel, inclusiv asasinarea agenților Hamas, duseseră la o oarecare scădere a numărului israelienilor omorâți și răniți, Operațiunea Culegem Anemone nu avea efectul scontat asupra tentativelor de atentat. Poate că personajele politice ale Hamas se speriaseră, dar organizația nu rămăsese fără oameni care să vrea să devină *shahid*.

Dezbaterea din structurile de apărare s-a intensificat – ce era de făcut în legătură cu șeicul Yassin? Lăsând la o parte ideile lui Ayalon despre șerpi și tăierea capetelor, părea din ce în ce mai clar că liderul Hamas va trebui neutralizat.

Shin Bet și Sayeret Matkal au colaborat la un plan complicat de a-l răpi și a-l închide. Dar ideea a fost

abandonată, fiindcă orice astfel de operațiune ar fi necesitat mai mult ca sigur o luptă armată, iar o luptă armată însemna că soldați, civili din zonă și chiar șeicul în persoană puteau fi loviți. De asemenea, nu era deloc sigur că întoarcerea în închisoare a șeicului Yassin va opri măcar atentatele sinucigașe. Oficialii israelieni și-au amintit că lungă sa perioadă de încarcerare (care s-a încheiat prin umilitorul acord cu regele Hussein, ca urmare a tentativei eșuate de a-l omorî pe Khaled Mashal) fusese plină de crime și răpiri din partea Hamas, care voia să-l elibereze, laolaltă cu valul de atentate sinucigașe.

Singura modalitate eficientă de a rezolva problema cu Yassin, argumentau mulți, era de a-l omorî. Dar factorii decizionali israelieni erau mult mai ezitanți să apese pe trăgaci atunci când venea vorba de Yassin, în ciuda faptului că toți erau de acord că era implicat în mod activ în coordonarea și planificarea terorii Hamas. Era adevărat, Israelul aproape că-l omorâse în anul precedent în timpul întâlnirii „Echipei de Aur”, dar acea întâlnire includea și comandanți militari. Asasinarea lui, și doar a lui, era o chestiune cu totul diferită. Șeicul Yassin era un fondator al mișcării Hamas, un lider politic de renume mondial și o personalitate religioasă acceptată de-a lungul Orientului Mijlociu.

Într-o discuție din noiembrie, Avi Dichter argumenta: „Asasinarea acestui individ este pasibilă de a da foc întregului Orient Mijlociu¹³⁷³ și să ne aducă pe cap valuri de teroare din afara granițelor noastre”. General-maiorul Amos Gilad, directorul afacerilor politice și politico-militare din Ministerul Apărării, era cunoscut pentru opiniile sale belicoase, dar de data aceasta și el a obiectat. „Șeicul Yassin este exact paradigma unui ideolog al morții, un arhitect al morții nesfârșite”, a spus. Dar a fost de acord cu cei care se temeau de o inflamare a întregii lumi islamice, ca replică la uciderea cuiva perceput drept lider spiritual musulman.

Yaalon a răspuns că Yassin nu era văzut ca un lider spiritual, iar uciderea lui nu va duce la vreo replică, în afară de o condamnare furioasă. „Este de neconceput să ne tot învârtim în cercuri în jurul lui, omorându-i pe toți ceilalți, a spus, și să nu-l lovim.”¹³⁷⁴

Ministrul apărării Mofaz a fost și mai tranșant: „Nu doar că trebuie să-l lovim, dar nu am vreo problemă să o facem cu o *semnătură vizibilă*”¹³⁷⁵ – adică, să nu fie dubii că Israelul era autorul asasinatului.

¹³⁷³ Interviuri cu Dichter, iunie 2012, Gilad, 31 iulie 2012, și Farkash, 14 martie 2011.

¹³⁷⁴ Interviu cu Yaalon, 12 iunie 2011.

¹³⁷⁵ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011.

Cu toate că Sharon era în principiu de acord cu Yaalon și Mofaz, Dichter era consilierul său superior pe terorism și asasinate planificate, și chiar și categoricul Sharon părea că și-a pierdut o parte din încrederea sa, ca urmare a opoziției lui Dichter și a celorlalți.

General-maiorul Giora Eiland a ridicat un motiv în plus pentru griji: relații publice proaste. Nu era o problemă pentru Israel să ucidă „un infirm în cărucior cu roțile, în vârstă, demn de milă și pe jumătate orb? Nu vom arăta ca în Vestul Sălbatic?”¹³⁷⁶

Sharon nu era chiar îngrijorat, dar a cerut să audă și alte păreri. Filosoful-șef al IDF, Așa Kasher, l-a sprijinit pe Yaalon: „Distincția dintre eșaloanele politice și militare, dezvoltate de organizațiile internaționale de drepturi ale omului, l-ar fi făcut și pe Hitler imun la atac¹³⁷⁷ pentru o perioadă semnificativă de timp. Distincția între eșaloane este în mod special dubioasă atunci când vine vorba despre organizații teroriste”. Pe de altă parte, juristul șef al armatei s-a opus vehement¹³⁷⁸. De când Finkelstein și Daniel Reisner formulară regulile pentru asasinate planificate, cu trei ani mai devreme, Reisner și oamenii lui fuseseră prezenți la multe dintre acțiuni, acordând consultanță

¹³⁷⁶ Interviu cu Eiland, 5 iunie 2011.

¹³⁷⁷ Interviu cu Kasher, 5 iunie 2011.

¹³⁷⁸ Interviu cu Reisner, 6 iulie 2011.

legală pentru ele. În unele cazuri, au ordonat amânarea unei operațiuni, din teama de a răni nevinovați. În cazul lui Yassin, pentru prima oară, puternica lor opoziție provenea din identitatea persoanei țintite. Importanța crescândă acordată opiniei lui Reisner se datora parțial întemeierii Curții Penale Internaționale în acea perioadă. Oficialii superiori din Israel au început să se îngrijoreze că ar putea fi acuzați de asasinate planificate și au căutat sprijin legal.

Totuși, Yaalon a insistat, iar chestiunea a fost trimisă către biroul procurorului general al Israelului, cea mai înaltă autoritate legală profesionistă din Israel. Era pentru prima oară că asasinarea planificată a unei anumite persoane ajunsese în fața acestei instituții pentru a fi discutată.

Oficialii AMAN și Shin Bet au adus cu ei Pagina Roșie – toate dovezile care se adunaseră contra lui Yassin: fondarea Hamas, predici virulente contra existenței Israelului, întemeierea aparatului terorist, condamnări anterioare pentru acuze de a fi ordonat răpirea și uciderea unor soldați israelieni în anii '80, achiziționarea de armament, strângerea de fonduri pentru activități militare, propovăduirea terorismului sinucigaș și altele.

Finkelstein și Reisner au argumentat că, având tot respectul pentru Pagina Roșie, asasinatele planificate

nu erau menite de a fi făcute ca răzbunare sau pedeapsă, dar numai pentru a preveni atacuri viitoare. Nu exista vreun indiciu recent în materialul de informații că Yassin era implicat direct în terorism. „Dar aceasta, pentru că știe că îl urmărim îndeaproape¹³⁷⁹, a argumentat un reprezentant AMAN. Prin urmare, este foarte atent să nu spună ceva la telefon sau prin orice alt mijloc electronic”.

Procurorul general Elyakim Rubinstein a sprijinit poziția juristului șef al armatei și a afirmat că nu va aproba asasinatul, până la aducerea unor dovezi irefutabile care să-l lege direct pe Yassin de terorism și „care să poată rezista într-un proces”.

La scurtă vreme, pe 14 ianuarie 2004, o tânără de douăzeci și unu de ani din Gaza a încercat să intre în Israel pe la Trecerea Erez. A trebuit să treacă printr-un detector de metale, la fel ca toți palestinienii. A urmat un lung bipăit *beep-beep-beep-beep* când a trecut. *Platină, platină*, le-a spus grănicerilor, arătând spre piciorul ei – un implant din platină.

Gărzile au trimis-o înapoi prin detector, apoi o a treia oară. Detectorul continua să bipăie. A fost chemată o femeie-gardian, pentru a o percheziționa. Atunci

¹³⁷⁹ Interviu cu „Terminal”, noiembrie 2015.

tânăra a detonat o bombă¹³⁸⁰ care a omorât patru soldați și a rănit alte zece persoane.

Numele tinerei era Reem Saleh Riyashi. Avea doi copii, unul de trei ani, iar al doilea de doar optsprezece luni.

O zi mai târziu, șeicul Yassin a convocat o conferință de presă la casa unuia dintre adepții lui. Stătea în scaunul lui cu roțile, înfășurat într-o pătură maronie, cu o ghirlandă în formă de inimă purtând inscripția Hamas în fundal. Zâmbea. „Pentru prima dată, a spus, am folosit o femeie războinic, în loc de un bărbat. Acesta este un nou pas în lupta contra inamicului”. Șeicul, care în trecut emisese câteva fatwe (edictate religioase) împotriva folosirii de femei sinucigașe, a spus că își schimbase părerea. „Războiul sfânt obligă toți musulmanii, bărbați și femei. Aceasta este dovada că rezistența va continua până când inamicul este alungat din țara noastră”.

Pentru Israel, o astfel de schimbare de tactică era amenințătoare. „Ne-am întrebat: cum ne vom descurca cu valurile de atentatoare sinucigașe care vor intra în țară? a spus ministrul apărării Mofaz. Există standarde

¹³⁸⁰ Ali Wakad, „Atentatorul sinucigaș: Mereu am vrut ca părți din trupul meu să zboare prin aer”, *Ynet*, 14 ianuarie 2004. Riyashi era a opta femeie atentator sinucigaș, dar prima din Hamas.
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-859046,00.html>.

de decență, chiar și într-un război murdar. Este mult mai greu să verifici femeile și să previi aducerea de explozibili”.¹³⁸¹

În plus, pe lângă afirmația lui Yassin, AMAN a reușit să prezinte procurorului general Rubinstein¹³⁸² transcrieri ale unor înregistrări secrete făcute de baza Turban, cu Yassin spunând personalului său operațional că femeile puteau fi folosite ca atentatori sinucigași. „Aveam dovezi clare bazate pe informații”¹³⁸³, pentru a demonstra legătura directă dintre conducerea politică a Hamas, în vârf cu șeful Yassin, și planificatorii și executanții atacurilor teroriste”, spunea Farkash.

Rubinstein a fost convins: Yassin putea fi omorât în mod legal. Cabinetul de securitate s-a întrunit pentru a decide. Shimon Peres încă se opunea: „Mă temeam că vor începe să încerce să omoare lideri israelieni, a spus ulterior. Credeam că exact cu el vom putea ajunge la un acord de pace”¹³⁸⁴.

Dar, cu majoritate de un vot, miniștrii au hotărât că era lider terorist. „Nu am fost impresionat de avertismentele că pământul se va cutremura sau

¹³⁸¹ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011.

¹³⁸² Interviu cu Yair Cohen, 4 decembrie 2014.

¹³⁸³ Interviu cu Farkash, 14 martie 2011.

¹³⁸⁴ Interviu cu Peres, 17 septembrie 2012.

cerurile vor cădea din cauza acestui asasinat”, spunea Ehud Olmert, pe atunci ministru al comerțului, industriei și comunicațiilor, care făcea parte din majoritate.

Într-o procedură care devenise deja rutină, cabinetul a lăsat la latitudinea lui Sharon și Mofaz să aprobe propunerile IDF și ale Shin Bet, care priveau când și cum să fie executată lovitura. Aghiotanții lui Sharon i-au spus consilierului de securitate națională a SUA Condoleezza Rice că Yassin devenise o țintă legitimă din punctul de vedere al Israelului. „A urmat o discuție în contradictoriu destul de dură¹³⁸⁵, spunea Weissglass. Erau îngrijorați că va urma o escaladare generală în întregul Orient Mijlociu.”

În aparițiile publice, Sharon a lansat de asemenea aluzii că acum îl considera pe Yassin o țintă. Aceasta doar a dus la o înăsprire a securității în jurul liderului Hamas. A rămas acasă, ieșind numai pentru a merge la o moschee și la sora sa, ambele fiind în apropierea casei lui. Mișcarea dintre cele trei puncte se făcea în trei dube, una echipată cu un dispozitiv de ridicare pentru scaunul cu rotile al lui Yassin, în timp ce gărzile lui de corp înarmate erau în a doua. Viața îi era limitată în acest triumphi, iar el și oamenii lui presupuneau că

¹³⁸⁵ Interviu cu Weissglass, 11 octombrie 2012.

Israelul nu va îndrăzni să lovească vreunul dintre aceste puncte, fiecare fiind plin de femei și copii și, în cazul moscheii, de civili nevinovați.

Dar existau spații între aceste puncte¹³⁸⁶. În seara zilei de 21 martie, Yassin a fost dus la rugăciune la moschee, cu gărzile de corp urmându-l în a doua dubă. Mofaz a ordonat ca ambele vehicule să fie distruse pe drumul de întoarcere. În aer erau elicoptere și drone, iar fiul lui Yassin, Abdul Hamid, a simțit pericolul și a fugit la moschee.

„Tată, nu pleca de aici, l-a avertizat. Ei [israelienii] nu vor îndrăzni să atace o moschee”. Șeicul și gărzile lui au decis să fie precauți și să rămână în moschee.

Au trecut orele. CRC și toate forțele au rămas în alertă, aviația menținând în aer, pe rând, un număr de elicoptere și drone, rechemându-le doar când rămâneau fără combustibil. Șeicul a adormit pe o saltea pe podeaua moscheii, trezindu-se devreme fiindcă era inconfortabilă. După rugăciunile de dimineață, a vrut să meargă acasă. „Nu se auzeau elicoptere deasupra,

¹³⁸⁶ Decizia finală de a-l omorî pe Yassin a fost luată ca urmare a unui alt atac: pe 15 martie 2004, doi atentatori sinucigași Hamas s-au aruncat în aer în portul Ashdod, după ce ajunseseră acolo clandestin, într-un container cu pereți dubli. Zece oameni au fost uciși, treisprezece răniți. În acea noapte, șeful de stat-major a scris în jurnalul său: „Decizie: să ne mișcăm împotriva conducerii Hamas”, scria el. Schimbătorul de viteze - numele de cod al lui Yassin - „e avansat spre aprobare mâine”, a scris. Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011.

spunea fiul său. Toți erau siguri că pericolul trecuse”.

Totuși, exista un risc. Pentru a-i deruta pe urmăritori, au hotărât să-l lege pe șeic de scaunul lui și apoi să fugă cu el spre casa acestuia. Duba va atrage doar atenția. „Drept să spun, nu credeam că vor trage în scaunul cu roțile al unui infirm¹³⁸⁷”, a spus Hamid.

Urmăritorii erau acolo, bineînțeles, dronele urmărind totul cu camere cu termoviziune. Câțiva oameni au ieșit pe ușa din față, mișcându-se repede pe lângă dubele parcate lângă intrare, împingând un scaun cu roțile. Comandantul aviației Mofaz nu putea autoriza deschiderea focului, fiindcă ordinele ministrului apărării Mofaz îl autorizau să tragă doar în cele două dube.

— Domnule ministru, a spus Halutz, nu avem încadrare pe mașini, dar vedem un grup de gărzi de corp fugind cu un scaun cu roțile în care este cineva care poartă kaffiyeh. Avem autorizare?

Mofaz i-a cerut să vorbească cu pilotul elicopterului Apache pentru a-l întreba dacă vedea clar scaunul cu roțile și dacă îl putea lovi.

— Îi văd foarte clar, a răspuns pilotul. Pot să-i elimin.

— Autorizez, a răspuns Mofaz.

— *Rashai*, Halutz i-a transmis pilotului.

¹³⁸⁷ Eldar, *Să cunoaștem Hamas*, 55.

Pe filmare, a urmat o strălucire, apoi o fracțiune de secundă de ecran gol. Apoi bucăți din scaunul cu roțile au zburat în toate direcțiile, o roată sărind în sus și ieșind din cadru, și oameni întinși sau târându-se pe jos¹³⁸⁸.

— Cer permisiunea să suplimentez, a spus pilotul.

— Permisie acordată, a răspuns Mofaz.

O altă rachetă a lovit la sol, omorând pe oricine mai era în viață. Mofaz l-a sunat pe Sharon, care aștepta stresat la el acasă, la Ferma Sicomorilor, rezultatul operațiunii.

— Avem filmarea, a spus. Judecând după imagini, arată bine. Am nimerit în plin¹³⁸⁹, dar haideți să așteptăm rapoartele din surse suplimentare.

În câteva minute, monitoarele de la Turban raportau că liniile de comunicații ale Hamas explodau de trafic. „Șeicul Yassin a devenit *shahid*, laolaltă cu o parte dintre gărzile lui de corp”, membrii organizației își spuneau unul altuia.

Fiul lui, Abdul Hamid, era grav rănit. Sharon a ordonat ca oamenii lui să fie treziți imediat pentru a

¹³⁸⁸ O filmare a atentatului contra lui Yassin, la fel ca toate filmările Operațiunii Culegem Anemone, se află în arhiva digitală a sistemului intern al Aviației, arătată autorului de către „Hilton”.

¹³⁸⁹ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011.

face față urmărilor¹³⁹⁰.

Veștile despre asasinat au fost primite cu adâncă îngrijorare la Washington. „Sunt aproape isterici”¹³⁹¹, i-a raportat Weissglass lui Sharon. I-a spus lui Rice să nu se îngrijoreze, deoarece se aștepta ca replica lumii arabe să fie nimic mai mult decât o condamnare. „Condi, a rostit cu vocea lui calmă și convingătoare, nici în Autoritatea Palestiniană nu ne așteptăm la ceva neobișnuit. Au declarat trei zile de doliu național, dar toate magazinele sunt deschise. Totul va fi bine.”

După ce s-au încheiat zilele de doliu național, organul suprem de conducere al Hamas, Consiliul Shura, l-a numit pe Abdel Aziz Rantisi în locul lui Yassin. A depus jurământul pe un stadion de fotbal, într-una dintre taberele de refugiați din Gaza. Așezați la o tribună în fața unei mari mulțimi, întreaga conducere a organizației a privit o paradă a gherilei sale în uniforme și a sărutat mâna noului lider. „Ne vom lupta cu inamicul peste tot, îl vom învăța ce înseamnă rezistența”, a declarat Rantisi în primul său

¹³⁹⁰ Interviu cu Assaf Shariv, 9 iunie 2011. După ce a devenit clar că Yassin a fost într-adevăr ucis în atac, unul dintre ofițerii din buncărul Turban, care se ocupase de operațiune, a tipărit o notiță și a lipit-o de ușă: „Doar Dumnezeu iartă. Noi stabilim întâlnirea”.

¹³⁹¹ Interviu cu Weissglass, 11 iunie 2012.

discurs, jurând să răzbune moartea lui Yassin.

Israelienii știau despre planurile referitoare la paradă și la ceremonie, dar Sharon a ordonat Shin Bet și aviației să nu tragă, de teamă că ar putea lovi civili și fiindcă era clar că televiziunile străine vor fi acolo și vor transmite în direct atacul israelian.

În orice caz, până în acea clipă, Sharon autorizase deja asasinarea noului lider. Această decizie a fost mult mai ușoară. Lui Rantisi îi lipsea autoritatea religioasă a lui Yassin și nu era o personalitate politică arabă recunoscută pe plan internațional. Implicarea sa în terorism era de netăgăduit și, cel mai important, precedentul fusese creat deja – acum orice lider Hamas putea fi lichidat.

Rantisi era precaut și a încercat să fie înșelător, refugiindu-se dintr-o ascunzătoare într-alta, purtând peruci și folosind diferite nume de cod pe telefoanele sale mobile. Dar Turban nu avea probleme să-l urmărească¹³⁹². Pe 17 aprilie, la doar două săptămâni după ce fusese pus în fruntea Hamas, a mers acasă pentru a se ocupa de pregătirile finale pentru nunta fiului său, Ahmed. A fost o vizită scurtă: i-a dat soției sale niște bani de care avea nevoie pentru a finaliza pregătirile, apoi a plecat. Conducea pe strada Al-Jalaa

¹³⁹² Interviu cu „Diamant”, august 2011.

când o rachetă Periuță a explodat în mașina lui Subaru¹³⁹³. O mulțime de sute de oameni s-a adunat în jurul rămășițelor carbonizate ale vehiculului. O echipă de prim ajutor a încercat în zadar să salveze viețile lui Rantisi și ale celor doi aghiotanți care erau cu el. O fotografie publicată de agenția Reuters arăta mulțimea care striga și plângea, un bărbat ținându-și mâinile, pătate de sângele liderului ucis, înspre cer.

„A fost un pediatru care se ocupa în principal cu omorârea copiilor”, a spus Mofaz presei. Oamenii lui Sharon au făcut explicit avertismentul. „Arafat ar trebui să ia seama, a spus unul, că oricine se ocupă cu terorismul ar trebui să fie foarte îngrijorat de soarta proprie.”¹³⁹⁴

Uciderea lui Rantisi era a 168-a operațiune de asasinat planificat de la începutul Intifadei, la sfârșitul anului 2000. Până în acel moment, Operațiunea Culegem Anemone aruncase cu succes Hamas într-o stare de șoc și confuzie. Consiliul Shura a numit imediat un succesor în locul lui Rantisi, dar era o figură minoră, al cărui nume a fost ținut secret, astfel încât să nu fie și el ucis. Toți oficialii superiori Hamas și-au luat măsuri extreme pentru a nu atrage radarul Israelului,

¹³⁹³ Filmarea „Ștergerii Electronice”, asasinarea lui Rantisi, a fost arătată autorului de către „Hilton”.

¹³⁹⁴ Itamar Eichner, „Nu este ultimul asasinat”, *Yedioth Ahronoth*, 18 aprilie 2006.

petrecându-și efectiv majoritatea timpului încercând să rămână în viață.

„Inamicul sionist a reușit să-i asasineze pe mulți dintre frații luptători, și aceasta într-un moment când avem nevoie de absolut fiecare războinic pur, scria într-o declarație de pe site-ul Hamas. Nu există vreun dubiu că neglijența este unul dintre principalele motive pentru succesul inamicului, fiindcă avioanele electronice de spionaj nu părăsesc vreodată cerul Gazei.

Nenumărații ochi alocați acestei sarcini nu cunosc somnul, iar elicopterele Apache sunt pregătite și disponibile cu rachetele lor și așteaptă ocazia. Ești o țintă pentru asasinare în fiecare zi, chiar în fiecare oră a zilei”.

La două săptămâni după uciderea lui Rantisi, generalul Omar Suleiman, ministrul informațiilor egiptean și cel mai puternic om din regimul de la Cairo după președintele Mubarak, a mers în Israel pentru o întâlnire urgentă cu Mofaz, Yaalon și Dichter.

— Vin cu un mesaj de reconciliere, a spus Suleiman. A prezentat propunerea Hamas pentru o încetare a focului, esența acesteia fiind „fără asasinate, fără atacuri teroriste”.

Mofaz i-a mulțumit lui Suleiman pentru vizită. I-a spus că, la fel ca întotdeauna, eforturile Egiptului de a

aduce reconciliere în zonă erau apreciate. Dar nu mai era altceva de discutat. Israelul, i-a spus, nu va opri campania de asasinat planificate în general sau campania de a omorî lideri Hamas în particular.

Suleiman s-a enervat.

— Vin tocmai de la Cairo și vă aduc o ofertă de a opri atacurile. Ați vrut acest lucru. De ce insistați?

— Hamas vrea un armistițiu, astfel încât să se întărească, a spus Mofaz. Trebuie să-i învingem, nu să le lăsăm timp să respire¹³⁹⁵.

Suleiman a apelat la Sharon¹³⁹⁶, care l-a salutat călduros, dar nu a făcut concesii.

— Poziția structurilor noastre de apărare este că nu trebuie să fim de acord cu o încetare a ostilităților, i-a spus. Nu pot să mă opun propriilor mei generali.

S-a oferit doar ca Israelul să monitorizeze cu atenție comportamentul Hamas.

Activiștii Hamas au încercat să îngreuneze găsirea lor de către dronele și elicopterele Apache israeliene. Se mișcau doar când era necesar, foloseau motociclete și încercau să meargă doar pe străzi înguste. Nu conta: doi au fost omorâți de rachete în Gaza, pe 30 mai, iar altul a fost ucis în tabăra de refugiați Balata, două

¹³⁹⁵ Conversație reconstituită din interviul meu cu Mofaz, 14 iunie 2011, și dintr-un rezumat făcut pe atunci de Mofaz, în carnețelul său.

¹³⁹⁶ Interviul cu Galant, 19 august 2011.

săptămâni mai târziu. În aceeași zi, Suleiman a venit din nou să se întâlnească cu Sharon, după convorbiri telefonice intense care avuseseră loc de la ultima vizită.

— Domnule prim-ministru, acum știți că oferta lor este serioasă și au încetat atacurile¹³⁹⁷.

În silă, Sharon a fost de acord să înceteze asasinatele planificate. Hamas a ordonat o oprire absolută și imediată a atacurilor sinucigașe.

Ariel Sharon avea acum un avantaj în lupta contra terorii.

În acea perioadă, când situația securității a devenit puțin mai calmă, chiar a început să se gândească la o soluție politică pentru conflictul istoric din Orientul Mijlociu. Apropierea lui de președintele Bush și relația profundă pe care o dezvoltase cu întreaga administrație americană – bazată pe „trocul” dintre oprirea construirii așezărilor și mandat în alb pentru asasinatele planificate – l-au făcut pe Sharon să simtă că americanii voiau în mod sincer să ajute statul Israel și i-au dat o nouă viziune asupra lucrurilor.

„Sharon a ajuns la concluzia că nu contează cine este la Casa Albă – întotdeauna vor vedea așezările drept o problemă importantă”, spunea Weissglass.

¹³⁹⁷ Interviu cu Mofaz, 14 iunie 2011. Eldar, *Să cunoaștem Hamas*, 62-63.

Și pentru Sharon, așezările – pe care le promovase cu larghețe în pozițiile sale anterioare – nu erau o chestiune religioasă și ideologică; erau mai degrabă o chestiune de securitate. „În clipa în care a înțeles că așezările sunt o povară și nu un avantaj, nu a avut vreo problemă în a le evacua și a-și întoarce spatele coloniștilor”. Sharon, prădătorul înrăit, care-și construisese cariera pe politicile sale agresive contra arabilor, în general, și a palestinienilor, în particular, „a trecut printr-o schimbare dramatică ¹³⁹⁸ , spunea Weissglass. Voia să iasă din scenă drept un general rodat prin lupte, care devenise un mare pacificator”.

Totuși, Sharon încă credea că mai exista un obstacol-cheie pentru a obține victoria: Yasser Arafat. Prim-ministrul ajunsese să accepte că nu putea preveni pe nicio cale formarea unui stat palestinian independent, dar aceasta nu i-a scăzut disprețul față de liderul acestuia. Îl privea pe Arafat ca pe cineva care „crease un regim de teroare în teritoriile pe care le conducea, antrenând teroriști într-un mod organizat și sponsorizat de stat, incitându-i, finanțându-i, echipându-i, înarmându-i și trimițându-i prin Israel să omoare”¹³⁹⁹. Într-o conversație telefonică cu ministrul

¹³⁹⁸ Interviu cu Weissglass, 23 decembrie 2014.

¹³⁹⁹ Discursul lui Sharon în Knesset, 8 aprilie 2002.

apărării rus Sergei Ivanov, Sharon l-a descris pe Arafat drept „un mincinos patologic, un criminal care a ordonat uciderea de copii, femei și bebeluși”¹⁴⁰⁰.

Serviciile israeliene au primit o cantitate însemnată din arhiva lui Yasser Arafat, după ce trupele IDF au capturat o parte din cartierul său general de lângă Ramallah, iar acest material a livrat sute de note de subsol pentru acuzațiile lui Sharon. Arafat ordonase, cu propria lui mână, transferul unor sume de bani pentru a sprijini activitățile teroriste ale Fatah. Președintele palestinian și cercul său erau implicați și în numeroase cazuri de corupție. Documentele indicau că Arafat își încălcase în mod repetat promisiunile către Israel și comunitatea internațională, de a construi un stat cu adevărat democratic, cu o economie modernă și o singură forță armată. A eșuat să facă tranziția de la șeful unei organizații de gherilă la liderul unui stat democratic și continua să gestioneze Autoritatea Palestiniană cu aceleași metode de manipulare, corupție și *divide et impera* pe care le folosea pentru a conduce PLO – toate cu scopul de a-și asigura lui supraviețuirea ca lider palestinian¹⁴⁰¹.

Ca parte a planului de a-l declara ilegitim pe Arafat,

¹⁴⁰⁰ Sharon, *Sharon: viața unui lider*, 363 (în ebraică).

¹⁴⁰¹ Bergman, *Autoritatea acordată*, 17-28, 165-77 (în ebraică).

Sharon a permis câtorva ziariști (mie și, ulterior, unor ziariști ne-israelieni) acces la aceste arhive, pentru a fi publicate în lume. De asemenea, a mai dat o directivă de a transfera bani din fondul secret al directorului Mossad, pentru a sprijini publicarea în străinătate a unei cărți despre aceste documente¹⁴⁰².

Sharon chiar s-a gândit să facă publică o casetă video filmată de serviciile românești, la sfârșitul anilor 70. Generalul Ioan Mihai Pacepa, fostul șef al DIE (organizația de informații sovieto-română)¹⁴⁰³ – care spunea despre Arafat: „Nu am văzut vreodată atâta deșteptăciune, curaj și mârșăvie combinate într-un singur bărbat”¹⁴⁰⁴ –, își amintea că oamenii lui instalaseră, după întâlnirea cu Nicolae Ceaușescu, camere ascunse în casa de oaspeți oficială unde stătea Arafat, și că aceste camere l-au înregistrat pe Arafat având relații homosexuale cu gărzile sale de corp. Sharon le-a spus aghiotanților lui că aceste imagini

¹⁴⁰² Un reprezentant de rang înalt al lui Sharon, acompaniat de un reprezentant al lui Meir Dagan, s-a oferit să finanțeze traducerea cărții mele despre Autoritatea Palestiniană, *Autoritatea acordată*, în engleză, și să ajute în legătură cu orice alte cheltuieli. „Banii nu sunt o problemă, a spus el. Cel mai important lucru este că lumea va afla adevărul despre acest om infam. ” Am refuzat oferta. Întâlnire cu „Prințul” și „Leonid”, septembrie 2002.

¹⁴⁰³ Este vorba despre Departamentul de Informații Externe, agenție română, în exclusivitate (n. trad.).

¹⁴⁰⁴ Pacepa, *Orizonturi roșii*, 44-45 (în ebraică).

ajunseseră în mâinile serviciilor israeliene și că se gândea să le împrăștie prin mai multe surse anonime pe internet.

Însă a renunțat la această idee dezgustătoare¹⁴⁰⁵ când Israelul și-a atins obiectivul prin alte mijloace – convingând administrația americană că Arafat era incorigibil. Israelul a dobândit dovezi irefutabile despre implicarea lui Arafat în traficul de armament pe nava *Karine A* din Iran spre grupuri teroriste în Autoritatea Palestiniană. După ce Flotila 13, în cadrul Operațiunii Arca lui Noé, a preluat controlul pe mare asupra navei, iar echipajul său a fost arestat și interogat, implicându-l pe un ins foarte apropiat al lui Arafat, președintele Autorității Palestiniene, într-o scrisoare specială către președintele Bush, a negat că el sau oricare dintre oamenii lui ar fi fost amestecați.

Totuși, informațiile secrete – inclusiv înregistrări telefonice, documente și transcrierea interogatoriilor – duse la Casa Albă de către un ofițer superior AMAN, într-o servietă legată de încheietura lui, au fost mult mai convingătoare. Când Bush a aflat că Arafat îl mințise pe față, l-a numit pe președintele palestinian irelevant și, în 24 iunie 2002, a cerut poporului

¹⁴⁰⁵ Interviuuri cu Kuperwasser, 21 mai 2004, Mofaz, 14 iunie 2011 și Gilboa, 9 aprilie 2014.

palestinian să aleagă un nou lider.

În noiembrie 2002, ca urmare a unor atacuri groaznice contra israelienilor, Sharon a dat ordin să fie încercuită Mukataa, cartierul general al lui Arafat, și să-i țină pe Arafat și pe unii dintre oamenii lui asediați înăuntru. Instrucțiunile lui erau să-i facă mizerabilă viața „câinelui din Mukataa”, după cum îl numea – tăindu-i uneori curentul electric, alteori apa. Sharon a ordonat apoi unei companii de buldozere D9 blindate ¹⁴⁰⁶ să demoleze câte o parte a zidului complexului, în fiecare zi.

Chiar și așa, încă mai erau neînțelegeri cu privire la ce trebuia făcut cu Arafat într-un final. Unii credeau că trebuia transformat într-o țintă, pentru a fi lichidat, și că Israelul trebuia să-l lovească. Unii credeau că trebuia lovit pe ascuns, fără a conecta acțiunea cu Israelul. Alții voiau să fie exilat, în timp ce alții spuneau că ar trebui lăsat „să putrezească” în Mukataa.

După un grav atac din aprilie 2002, Sharon și șeful de stat major Mofaz au fost auziți purtând o conversație

¹⁴⁰⁶ Compania avea un ofițer femeie la comandă, pe nume Tali. Sharon era obsedat în legătură cu Arafat și intra în detalii precise cu șeful de stat major Yaalon despre direcția de avans a buldozerelor. „Mă suna în fiecare zi, îmi amintește Yaalon, și mă întreba: *Deci, ce a făcut azi Tali hahoreset?* (*Hahoreset* are aici un dublu înțeles, însemnând „a distruge” și, în jargon evreiesc, „superba femeie”). Îi plăcea acest lucru atât de mult, încât chiar saliva”. Interviu cu Yaalon, 21 decembrie 2016.

privată. Stăteau lângă microfoane la un eveniment public, neștiind că un echipaj de televiziune era deja conectat la microfoane și îi filma de la distanță.

MOFAZ: Trebuie să scăpăm de el.

SHARON: Ce?

MOFAZ: Să ne scăpăm de el.

SHARON. Știu.

MOFAZ: Să profităm de ocazie acum. Nu va mai fi o altă ocazie. Vreau să vorbesc cu tine acum.

SHARON: Când acționăm... Nu știu ce metodă să folosim pentru aceasta (*chicotește*). Dar tu îi pui pe toți la culcare... (*devine serios*). Trebuie să fim atenți!

Este neclar la ce „acțiune”, mai exact, se referea Sharon aici, dar IDF și serviciile de informații aveau pregătite planuri de situație pentru fiecare strategie potențială a lui Arafat. Comandantul aviației, Dan Halutz, un entuziast al exilării lui Arafat, a ales două mici insule – una lângă coasta Libanului și cealaltă lângă Sudan – ca posibile noi reședințe pentru președinte. În opinia lui, Arafat trebuia trimis acolo cu doi aghiotanți și puțină mâncare și apă pentru cât dura călătoria, iar apoi Israelul să anunțe lumii unde se află¹⁴⁰⁷. Unități speciale de infanterie au fost desemnate să ocupe Mukataa și să ajungă la camera lui Arafat.

¹⁴⁰⁷ Interviu cu Halutz, 5 iulie 2011.

Israelul se gândea să arunce cu gaz somnifer în complex înainte de raid, pentru a cruța vieți.

În cele din urmă, operațiunea a fost anulată, fiindcă „nu puteam să fim siguri că Arafat va ieși viu din toate acestea¹⁴⁰⁸, își amintea șeful unității de traumatisme a Corpului Medical, locotenent-colonelul dr. Amir Blumenfeld. În definitiv, aveam de-a face cu un bătrân cu tot felul de probleme medicale, și cu posibilitatea de a începe o luptă cu soldații care veneau să-l ia de acolo”.

Deliberările care-l priveau pe Arafat au ajuns în cele din urmă la Washington. Oficialii din administrația Bush se temeau că, la fel cum Sharon hotărâse să-l lichideze pe Yassin, va ordona și asasinarea lui Arafat. Într-o întâlnire de la Casa Albă, din 14 aprilie 2004, Bush a cerut ca Sharon să-i promită că nu-l va vătăma pe Arafat. Conform unuia dintre participanții la întâlnire, Sharon i-a spus președintelui că îi înțelegea cererea¹⁴⁰⁹. Bush vedea că prim-ministrul este ambiguu și a insistat până când Sharon a promis expres să nu-l ucidă pe Arafat.

Chiar și înainte de această promisiune, Sharon, în consultațiile cu șefii IDF și ai structurilor de informații,

¹⁴⁰⁸ Interviu cu Blumenfeld, 28 mai 2010.

¹⁴⁰⁹ Interviu cu Eiland, 19 ianuarie 2015.

ajunsesse la concluzia că Israelul nu trebuie să fie văzut ca fiind implicat în moartea lui Yasser Arafat în vreun fel. Acest lucru a devenit și mai important după ce îi promisese președintelui Bush.

Și apoi, brusc, bărbatul care reușise să evite moartea de atâtea ori a căzut sub loviturile unei misterioase boli intestinale și a murit. Teste de laborator făcute la inițiativa unor diverse părți au dus la concluzii diferite¹⁴¹⁰. Conform unor teste, pe hainele și corpul lui Arafat erau urme de poloniu, un material radioactiv folosit în asasinate. Alți experți au ajuns la concluzia că murise din cauze naturale. Dosarul medical al lui Arafat de la spitalul militar francez de lângă Paris, unde Sharon i-a permis să zboare, astfel încât să nu fie într-o zonă aflată sub control israelian, ridică multe întrebări și nu exclude posibilitatea să fi murit de SIDA¹⁴¹¹.

Purtătorii de cuvânt israelieni au negat categoric¹⁴¹²

¹⁴¹⁰ „Studiu elvețian: poloniu găsit în oasele lui Arafat”, Al Jazeera, 7 noiembrie 2013.

¹⁴¹¹ Harel și Issacharoff, „Ce l-a omorât?” *Haaretz*, 6 septembrie 2005.

¹⁴¹² Am primit aceste răspunsuri de la oficiali de vârf israelieni, atunci când i-am întrebat care a fost cauza morții liderului palestinian: șeful de stat major (în timpul morții lui Arafat) Moshe Yaalon (16 august 2011) a spus zâmbind: „Ce vreți să spuneți? Arafat a murit de tristețe”. Viceprim-ministrul Shimon Peres (17 septembrie 2012): „Nu credeam că trebuie să-l omorâm. Credeam că vom avea

că Israelul ar fi fost implicat în vreun fel în moartea lui Arafat. „Nu l-am omorât pe Arafat”, au repetat solemn membri superiori ai serviciilor secrete și ai eșalonului politic.

Pe de altă parte, nu există vreun dubiu că sincronizarea morții lui Arafat a fost destul de ciudată, venind atât de repede după asasinarea lui Yassin. În cartea sa *Ariel Sharon: Un portret intim*, Uri Dan, loialul purtător de cuvânt al lui Sharon, afirma că, într-o întâlnire ulterioară cu Bush, Sharon i-a spus că nu se mai considera legat de promisiunea lui anterioară de a nu-l ucide pe Arafat, și că președintele nu i-a răspuns nimic.

În acea perioadă, Dan i s-a plâns lui Sharon, întrebându-l de ce nu l-a exilat pe Arafat sau nu l-a judecat:

— Deci, Arafat are imunitate completă?

Sharon a răspuns scurt:

— Lasă-mă să fac lucrurile în stilul meu.

Dan a notat apoi: „Brusc, a încheiat discuția, lucru neobișnuit în relația dintre noi”. Dan a continuat să

nevoie de el în cele din urmă pentru a face pace”. Șeful adjunct de stat major Dan Halutz (5 iulie 2011): „Ah, înțeleg că acum este acea parte din interviu când încerci să-mi descifrezi limbajul corporal”. Șeful AMAN Zeevi-Farkash (10 aprilie 2013): „Eram indecis - câteodată credeam că trebuie să acționăm împotriva lui, altădată credeam că nu, că era o diferență între el și Nasrallah sau Yassin”.

spună că starea lui Arafat a început să se deterioreze după acea întâlnire cu președintele și concluzionează: „Ariel Sharon va rămâne în cărțile de istorie drept cel care l-a eliminat pe Arafat, fără să-l omoare”.

Dacă aș ști răspunsul la întrebarea ce anume l-a omorât pe Yasser Arafat, nu aș putea să-l scriu în această carte, sau chiar să scriu că știu răspunsul. Cenzura militară din Israel îmi interzice să discut despre acest subiect.

Se poate spune cu certitudine că Sharon voia să scape de Arafat, pe care îl vedea drept o „bestie pe două picioare” și pe care eșuase să-l omoare cu douăzeci de ani mai devreme. Dacă Sharon a ordonat într-adevăr lichidarea lui Arafat, a făcut-o în cel mai mare secret, în cercuri mult mai restrânse decât în orice alt asasinat planificat. Însuși Sharon definea scopul unei astfel de operațiuni, fără s-o admită¹⁴¹³: „Evenimentele recente au probabil șansa de a deveni un punct de cotitură istoric, a spus într-o declarație specială după moartea lui Arafat. Dacă, după epoca Arafat, apare o conducere diferită, serioasă și responsabilă, una care-și duce la sfârșit atribuțiile...

va exista o bună oportunitate de a coordona diverse

¹⁴¹³ Aluf Ben, „O conducere responsabilă va face posibilă reluarea negocierilor”, *Haaretz*, 12 noiembrie 2004.

legături cu acea conducere, și chiar să reluăm negocierile diplomatice cu ea”.

Fără a recunoaște implicarea directă în moartea lui Arafat, tot eșalonul superior de atunci a fost de acord că dispariția acestuia a îmbunătățit securitatea Israelului. Mahmoud Abbas (Abu Mazen), care a fost numit în postul de președinte, și noul prim-ministru palestinian, Salam Fayyad, care avea legături apropiate cu administrația americană, au lansat o campanie hotărâtă contra terorismului.

Chiar și șefii sceptici din Shin Bet recunosc că palestinienii au devenit serioși în legătură cu oprirea terorismului, după venirea lui Abbas și Fayyad, și că liniștea obținută de la moartea lui Arafat se datorează în mare parte cooperării strânse cu cei doi¹⁴¹⁴, în domeniul securității.

Israelul a folosit o serie de măsuri în războiul său contra terorismului palestinian din a Doua Intifadă, inclusiv incursiuni în teren ale IDF pentru a efectua arestări extinse și construirea unei bariere între Cisiordania și Israel, care a îngreunat pătrunderea atentatorilor sinucigași în țară.

¹⁴¹⁴ Interviu cu Diskin, 23 octombrie 2011, Gad Goldstein, septembrie 2012, și „Hoover“, decembrie 2015.

Dar, în timp ce aceste măsuri au împiedicat într-un fel organizațiile teroriste, statisticile arată clar că acestea și-au continuat tentativele de a executa atacuri teroriste criminale după ce respectivele măsuri au fost inițiate, și că atacurile teroriste au încetat doar după un număr masiv de asasinate planificate ale agenților teroriști și – în Operațiunea Culegem Anemone – uciderea liderilor teroriști.

Datorită aparatului său eficient de asasinate planificate, agențiile de informații israeliene au triumfat asupra unui lucru care timp de mulți ani fusese considerat imbatabil: terorismul sinucigaș. Investind resursele unei țări întregi, prin persistență înverșunată și cooperare între ramurile de informații și operaționale, și sub conducerea decisivă a lui Ariel Sharon, Israelul a demonstrat că o rețea teroristă criminală și aparent intransigentă poate fi pusă în genunchi.

Folosirea asasinatelor planificate, totuși, a avut un preț mare în același timp. Prețul a fost plătit, în primul rând, de palestinienii nevinovați care au devenit „daune întâmplătoare” ale asasinatelor.

Mulți inocenți au fost uciși, și mii au fost răniți și lăsați mutilați pe viață, inclusiv mulți copii. Alții au rămas cu sechele psihice și fără locuințe.

Un ofițer superior Shin Bet spunea: „În trecut, când

totul era secret și într-o legalitate dubioasă, puteam să executăm foarte puține lovituri. Câte poți să faci fără să fii expus? În clipa în care juristul general al IDF a transformat aceste acțiuni în unele kosher, legale și pe față, am deschis o linie de producție pentru asasinate. Deci acum conștiințele ne sunt mai curate, dar mult mai mulți oameni și-au pierdut viața”.

Gabriella Blum, în prezent profesor de drept la Harvard, era ofițer în Corpul General al Juriștilor Militari ai IDF și unul dintre autorii memorandumului care legaliza asasinatele. Comentând în 2017, și-a exprimat sincerele ei regrete: „Sunt profund îngrijorată că ceea ce a fost autorizat inițial drept un act excepțional pentru cazuri excepționale a devenit o practică obișnuită”¹⁴¹⁵.

Campania de asasinate planificate a contribuit de asemenea foarte mult la marginalizarea pe mai departe și la diminuarea legitimității Israelului în ochii lumii. David se comporta din nou ca Goliath.

Șeful de stat major Dan Halutz încerca să explice de ce Israelul a adoptat politica sa de asasinate planificate: „Acesta este codul de conduită de bază în Orientul Mijlociu: și-au dat seama că suntem nebuni, că suntem

¹⁴¹⁵ Schimb de e-mail-uri cu prof. Gabriella Blum, august 2017. Pentru alte informații, a se vedea Gabriella Blum și Phillip B. Heymann, „Law and the Policy of Targeted Killing”, *Harvard National Security Journal*, vol. 1, nr. 145, 2010.

gata să mergem până la capăt, că nu vom fi dispuși să mai înghițim”.

Totuși, cu toate că moartea a două personalități marcante, Yassin și Arafat, a avut cu siguranță un impact dramatic asupra regiunii, Ami Ayalon avea dreptate când spunea că, dacă asasinarea liderilor avea șansa să pună istoria pe un nou curs, nu va fi în mod necesar unul mai bun decât cel vechi – ar putea foarte bine 1 să fie unul care sfârșește prin a prelungi timpul până la care se obține pacea.

După cum s-a dovedit, Arafat a fost singurul care a reușit să țină unit poporul palestinian, mai mult sau mai puțin, sub controlul PA. După dispariția lui, Abu Mazen (Mahmoud Abbas) a eșuat în această privință, iar Hamas a pus stăpânire pe Gaza și a stabilit o a doua entitate palestiniană acolo. Această nouă realitate a constituit o gravă amenințare pentru Israel, una mult mai mare decât fusese vreodată Arafat.

Hamas a reușit să câștige controlul în Gaza, în urma sprijinului imens pe care l-a primit din Iran. În mod paradoxal, este greu de crezut că Hamas ar fi reușit vreodată să-și creeze un stat propriu în Fâșia Gaza dacă șeicul Yassin ar fi trăit. Yassin se opunea puternic oricărei cooperări sau oricăror legături cu Iranul și și-a impus opinia asupra organizației.

Fără îndoială, uciderea șeicului Yassin a fost cea mai

gravă lovitură suferită de Hamas în întreaga sa istorie și singurul factor important în dorința de a se ajunge la un armistițiu cu Israelul. Dar a dus, de asemenea, la o altă desfășurare improbabilă în cursul istoriei Orientului Mijlociu: prin eliminarea lui Yassin, cel mai periculos inamic al Israelului, Iranul, a făcut ultimul pas din planul său de a deveni o putere regională.

33.

Frontul radical

Conducerea a ajuns în mod neașteptat la Bashar al-Assad. Hafez al-Assad, care a preluat controlul Siriei în noiembrie 1970, se aștepta să fie urmat de fiul lui mai mare, Bassel, dar acesta a fost ucis într-un accident de mașină. A doua opțiune a lui Hafez a fost fiul lui cel mic, Maher, care alesese cariera militară. Dar era prea înfierbântat, înclinat spre puseuri de furie și ieșiri violente. Un al treilea fiu, Majd, suferea de o malformație congenitală, care l-a ucis ulterior.

Rămânea Bashar, care avea douăzeci și nouă de ani și era în Londra, la cursuri postuniversitare de oftalmologie, când tatăl lui l-a chemat înapoi la Damasc, imediat după accidentul fatal al lui Bassel, în 1994.

Bashar fusese considerat întotdeauna cel mai slab

dintre băieții Assad, oarecum distant și visător, părând puțin intimidat. Tatăl său probabil că era conștient de slăbiciunile lui Bashar, dar prioritatea lui de top era grija pentru continuitatea conducerii familiei sale. L-a trimis pe Bashar în armată, unde a urcat repede la gradul de colonel, apoi l-a numit comandant al trupelor siriene din Liban, pentru a se obișnui.

Până la sfârșitul anilor '90, Bashar era bine pregătit pentru președinție. Hafez al-Assad a murit în iunie 2000. Bashar a fost ales președinte în luna următoare. Dar moștenirea lui Bashar era, exact în acel moment, una problematică. Uniunea Sovietică se destrămase în urmă cu un deceniu, Războiul Rece se terminase, Rusia nu mai era deloc atât de influentă în Orientul Mijlociu cum fusese cândva. Scena globală era în refacere, iar Bashar al-Assad trebuia să-i găsească și Siriei un loc în ea.

Economia siriană însă se afla în cea mai proastă formă dintotdeauna. Trezoreria era goală, iar armata, deși una dintre cele mai mari din zonă, era parțial depășită și cu o nevoie urgentă de armament modern. Cel mai important, Israelul încă deținea Înălțimile Golan, capturate de la Siria în 1967. Era o rană adâncă și deschisă, iar mândria națională nu o lăsa să se vindece.

La mijlocul anului 2000, Assad avea de ales: să

alinieze Siria cu Statele Unite, ultima superputere rămasă, sau cu Iranul, puterea locală emergentă. Nu era o decizie dificilă. Cu zece ani înainte să moară, președintele Hafez al-Assad uimise lumea când fusese de acord să se alăture alianței făcute de Statele Unite contra unui alt stat arab – să-l scoată pe Saddam Hussein din Kuweit. Spera ceva în schimb – beneficii economice, scoaterea Siriei de pe lista statelor implicate în terorism și trafic de droguri, și presiune asupra Israelului de a se retrage complet de pe Înălțimile Golan. Nu a primit nimic din acestea.

Cu trei luni înainte să moară, Hafez al-Assad s-a întâlnit cu președintele Bill Clinton în Geneva, punctul culminant al unui efort diplomatic american de a media un acord de pace între Siria și Israel. Clinton a adus un mesaj pentru Assad de la prim-ministrul Ehud Barak, care includea cea mai bună ofertă pe care o primise vreodată din partea Israelului: o retragere aproape completă de pe Înălțimile Golan, cu mențiunea că „niciun soldat sirian nu-și va spăla picioarele în apele Mării Galileei” – adică, nu va exista vreo prezență militară siriană permanentă pe țărm. Assad l-a ascultat pe Clinton și a plecat de la întâlnire după doar câteva minute.

Pentru Israel și Statele Unite, aceasta era dovada intransigenței ilogice a lui Hafez al-Assad, probabil din

cauza durerilor de stomac și a demenței de care suferea. În ochii lui Assad, un mare fan al teoriilor conspiraționiste, întâlnirea constituia doar dovada suplimentară că SUA era numai un satelit al Israelului, și nu invers, și că nu va primi vreodată Înălțimile Golan în întregime sau orice alt beneficiu semnificativ din legătura sa cu Statele Unite.

Și Israelul părea slăbit.

Ehud Barak s-a retras necondiționat din Liban în mai 2000, ceea ce, din perspectiva lui Assad, consta într-o adevărată și umilitoare înfrângere. Pentru el, reprezenta dovada că folosirea eficientă a războiului de gherilă putea sili chiar și cea mai puternică forță militară din regiune să se dea bătută.

Hafez al-Assad l-a îndemnat pe fiul său Bashar să recupereze Înălțimile Golan ocupate. Dar, de asemenea, l-a sfătuit să evite o confruntare militară directă cu Israelul, din care Siria cu siguranță va ieși înfrântă. Iranul însă avea deja grupuri teroriste de interpuși – Hezbollah fiind cel mai important – care duceau un război asimetric contra evreilor. Bashar al-Assad credea deci că era mai bine să-i lase pe radicali să ducă un război murdar care ar putea sili Israelul să facă unele concesii. De ce să verse sânge sirian, când jihadiștii erau atât de dornici să-l verse pe al lor?

Drept urmare, Assad a făcut din legătura cu

Hezbollah și protectorii săi din Teheran componenta centrală a doctrinei sale de securitate. Siria și Iranul au semnat o serie de acorduri de apărare reciprocă¹⁴¹⁶, aprovizionare cu arme și dezvoltare de armament, iar Teheranul i-a dat lui Assad 1,5 miliarde de dolari să-și refacă armata.

Mulți dintre iranienii teocratici de vârf îi considerau pe Assad și pe alawiții lui ca fiind eretici, trădători ai sfintei tradiții, necredincioși care îl jigniseră pe Allah. Pe de altă parte, Siria avea o armată solidă, graniță cu Israelul și mai multă credibilitate internațională decât Teheranul.

Guvernul iranian avea și el unele probleme proprii. Țara era în spasmele unei severe crize economice și existau falii acute în societatea persană, precum și resentimente crescânde față de ayatollahi.

Alături de Coreea de Nord și Irak, Iranul ajunsese printre cele mai izolate și mai ostracizate țări din lume. În discursul său despre Starea Uniunii, din ianuarie 2000, președintele Bush descria aceste trei țări drept „axa răului”. Imediat după, administrația americană a înăsprit sancțiunile contra Iranului.

¹⁴¹⁶ Bergman, *Războiul secret cu Iranul* 350-58.

Bush nu a inclus Siria în „axa răului”¹⁴¹⁷, fiindcă americanii încă sperau că poate fi atrasă spre Vest, parțial fiindcă Siria menținea relații amicale cu multe state occidentale – cu Franța și Germania, în special. „Am încercat să colaborăm cu el [cu Assad] contra teroriștilor cu care ne băteam în Irak”, spunea Michael Hayden, șeful NSA și CIA în primul deceniu al secolului douăzeci și unu, adăugând că astfel de speranțe au fost în curând abandonate.

O alianță cu Siria era spre interesul maxim al Iranului¹⁴¹⁸. Teheranul putea oferi bani, de care Damascul avea nevoie disperată, și tehnologie militară avansată, ca motoare de rachetă cu combustibil solid pentru rachetele cu rază lungă de acțiune. În schimb, Siria putea oferi acces spre principalul adversar al Iranului și, mai important, un cap de pod spre restul lumii. Importurile și exporturile iraniene puteau trece prin porturile și aeroporturile siriene, diminuând izolarea internațională a Iranului.

În același timp, Iranul coordona o miliție de interpuși în Liban, unde Siria desfășura mari operațiuni militare și de informații. Pentru a păstra Hezbollah aprovizionat și funcțional, iranienii aveau nevoie de

¹⁴¹⁷ Interviu cu Hayden, 20 august 2014.

¹⁴¹⁸ Ronen Bergman, „Orașul secret sirian de agenți chimici și rachete”, *Yedioth Ahronoth* 6 septembrie 2002.

libertate de mișcare, pe care sirienii puteau nu doar să o permită, dar și să o faciliteze. Însă tânărul Assad a făcut mai mult decât numai să aleagă o tabără. Timp de decenii, tatăl lui le permisesese iranienilor să ducă cu avionul transporturi de arme la Damasc și apoi să le transporte în camioane peste teritoriul țării, spre Hezbollah.

Dar Hafez al-Assad i-a ajutat pe iranieni doar permițându-le să acționeze nestânjeniți – el a evitat cu grijă și cu prudență orice legături strânse cu jihadiștii înșiși. Bashar al-Assad însă a văzut o oportunitate. Victoria Hezbollah contra Israelului și doctrina lui Hassan Nasrallah, secretarul general al organizației, care asemuia Israelul cu o „pânză de păianjen” – tare din depărtare, dar moale de aproape – au avut un impact asupra lui.

Tânărul Assad a hotărât să se alătore cu inima deschisă și teocrațiilor, și jihadiștilor, și să pună toate resursele Siriei la dispoziția lor.

De la începutul anului 2002, Assad a deschis depozitele proprii sale armate pentru Hezbollah, dotând organizația cu armament sovietic modern, de care nu avea nici măcar Iranul, și rachete sol-sol cu rază lungă de acțiune. De asemenea, a deschis porțile palatului său pentru Nasrallah, pe care-l considera un model demn de urmat.

Siria avea motive palpabile pentru a vrea să întărească și Hezbollah-ul¹⁴¹⁹. Libanul era un plămân economic pentru Siria și pentru generalii lui Assad, care se bucurau de comisioane generoase din afaceri în care era implicat statul. Recent însă, o serie de personalități importante din Liban se revoltaseră și ceruseră ca sirienii să plece. În replică, Imad Mughniyeh, șeful de stat major Hezbollah, a început asasinarea acelor personalități, rând pe rând, în numele iranienilor și al sirienilor. Campania de asasinate a atins un punct culminant atunci când oamenii lui Mughniyeh l-au ucis pe Rafik Hariri, cel mai important politician din Orientul Mijlociu, care fusese de două ori prim-ministru al Libanului și încercase să mobilizeze lumea să îi scoată pe sirieni din țara lui.

A devenit limpede că exista o confluență de interese între Iran, Hezbollah și Siria și că cele trei erau potrivite într-un mod unic să conlucreze și să se ajute reciproc în vremuri de nevoie.

Astfel s-a născut o alianță – pe care serviciile israeliene au numit-o „Frontul Radical”.

Alianța dintre o organizație teroristă, o teocrație

¹⁴¹⁹ Ronen Bergman, „They Are All ‘the Hezbollah Connection’”, *New York Times Magazine*, 10 februarie 2015.

proscrisă și un stat național modernizat a permis unei rețele întinse de gherile, unor pretinși revoluționari și brute criminale să acționeze cu un nivel neobișnuit de robust de eficiență militară. Liderii țărilor și organizația au dezvoltat strategii și au livrat material pentru o serie altfel dispartă de agenți împrăștiați de-a lungul și de-a latul Orientului Mijlociu¹⁴²⁰.

La cel mai înalt nivel operativ al rețelei erau trei bărbați: Qassem Suleimani din Gărzile Revoluționare Iraniene, Imad Mughniyeh din Hezbollah și generalul Muhammad Suleiman din Siria. Liderul Jihadului Islamic Ramadan Shalah, care acționa în Damasc sub auspiciile Iranului și Siriei, a fost de asemenea adus în alianță și invitat la unele dintre discuții.

Aghiotanții lor îi cuprindeau pe Hassan al-Laqqis, șeful pe dezvoltare și cercetare al Hezbollah, și pe Mahmud al-Majzub, șeful Jihadului Islamic Palestinian din Liban. Hamas nu avea vreun rol oficial în Frontul Radical – șeicul Yassin, sunnit, îi disprețuia pe șiiții iranieni –, dar Khaled Mashal, liderul Hamas din afara Palestinei, credea altceva și l-a instruit pe unul dintre comandanții operativi din Damasc ai organizației, Izz al-Din al-Sheikh Khalil, să fie în contact strâns cu ceilalți membri ai frontului.

¹⁴²⁰ Interviu cu „Terminal”, septembrie 2014, și „Iftach”, noiembrie 2016.

Având o rețea de legături și linii de transport, Frontul Radical a început să canalizeze sprijin mai mult și mai mortal pentru lupta contra Israelului. Din Beirut, Hezbollah sprijinea și înarma teroriști palestinieni, plătind bonusuri pentru fiecare israelian ucis în atentate sinucigașe.

Rachetele erau dezmembrate în Siria sau Iran, aduse pe furiș, pe uscat sau pe mare, în Fâșia Gaza, apoi reasamblate de către luptătorii Jihadului Islamic Palestinian. Majzub a aranjat ca Garda Revoluționară să trimită rachete în același mod și gherilelor PIJ din Liban.

Mashal și șeicul Khalil au primit un substanțial sprijin bănesc din Iran (probabil fără ca Yassin să știe), dar și cunoștințe considerabile care au fost aduse în Gaza pentru a ajuta la producerea de rachete făcute acolo.

Laqqis de la Hezbollah, între timp, a început să construiască o rețea enormă de buncăre și depozite pentru rachete în sudul Libanului, care puteau să facă față unei invazii israeliene sau să sprijine lansarea unei ofensive. Erau camuflate atât de bine¹⁴²¹, încât serviciile israeliene nu au observat construirea lor. Israelul nu avea vreun habar nici de echipamentul letal care era

¹⁴²¹ Interviu cu Dagan, 26 mai 2013, și „Avantaj”, ianuarie 2016.

strâns acolo. Până în 2003, conform unei analize, Hezbollah avea cel mai mare arsenal deținut vreodată de o forță de gherilă.

Existența inamicilor la granița și în teritoriile ocupate nu era un lucru nou pentru Israel, bineînțeles. Dar acum era înconjurat de ceea ce reprezenta, tehnic vorbind, o singură forță coordonată – Hezbollah în Liban, PIJ în teritorii, Siria la nord – toate finanțate cu bani iranieni și aprovizionate cu arme iranene.

Agenția israeliană responsabilă pentru strângerea de informații și contrarea unei astfel de amenințări externe era Mossad-ul. Dar eforturile sale fuseseră departe de a fi adecvate, în mare parte fiindcă nu se adaptase vremurilor în schimbare¹⁴²². Incapacitatea Mossad de a penetra organizațiile jihadiste, lipsa sa de capabilități tehnologice într-o lume în care toți au acces la un dispozitiv mobil și la programe de criptare și o serie de eșecuri operative severe, în frunte cu asasinarea de mântuială a lui Mashal, erau toate indicații că Mossad-ul devenise defectuos și inefficient. Iranul era un rival mai sofisticat și mai original decât orice stat arab pe care Israelul încercase să-l penetreze, iar Bashar al-Assad instituisese și el măsuri stricte de securitate în

¹⁴²² Interviu cu „Loacker”, august 2015.

Siria.

Ici-colo, Mossad-ul a încercat să zădărnicească proiecte periculoase¹⁴²³ inițiate de membrii Frontului Radical. A aflat, de exemplu, că generalul Anatoly Kuntsevich, un veteran al industriei militare ruse, ajuta Siria să producă cea mai mortală armă chimică, gazul iritant VX. Protestele oficiale către Moscova au fost ignorate. Așa că, în aprilie 2002, Kuntsevich a murit în mod misterios într-un avion care zbura de la Aleppo la Moscova.

Dar acesta a fost un succes izolat. Nu exista o strategie consistentă și stabilă contra Frontului Radical, iar israelienii au rămas, periculos, în necunoștință de cauză în privința multora dintre planurile și acțiunile adversarului lor.

În comparație cu succesele Shin Bet și AMAN din teritoriile ocupate, Mossad-ul era considerat veriga slabă din structurile secrete.

Prim-ministrul Sharon era exasperat de agenție. Mossad-ul era prea adormit și nerodnic pentru gusturile lui și prea ezitant să își asume riscuri, după eșecurile sale operative anterioare. Abordarea șefului Mossad Efraim Halevy era exact opusul celei a lui Sharon, care întotdeauna voia să preia inițiativa și să

¹⁴²³ Bergman, *Războiul secret cu Iranul* 352.

atace. După cum explica Dov Weissglass, „Într-o vreme când Israelul s-a pomenit angajat într-una dintre cele mai dificile bătălii ale existenței sale, a Doua Intifadă, nu puteam pricepe de ce acea structură magnifică cunoscută drept Mossad era pur și simplu inexistentă. Cu Halevy, aspectul diplomatic era extrem de dezvoltat. Aspectul operativ era pentru el ca un apendice¹⁴²⁴, un țesut de prisos de care se putea lipsi.”

Această perioadă a coincis cu punctul culminant al Intifadei, când țintele inițiale și cele mai urgente de pe lista de eliminări¹⁴²⁵ erau cele care încurajau terorismul palestinian.

Hezbollah, sub control iranian, își pusese Unitatea 1800 să livreze grupului terorist Tanzim (creat sub auspiciile Fatah-ului lui Arafat) bani și instrucție pentru mai multe atacuri sinucigașe. Jihadul Islamic Palestinian, în Liban, de asemenea sprijinea activitățile teroriste sinucigașe ale membrilor săi din Cisiordania și Gaza cu bani, instrucție și consiliere.

În absența oricărei contra-inițiative puternice din partea Mossad, AMAN a încercat să umple golul. „Mossad-ul nu era un partener operativ, spunea șeful

¹⁴²⁴ Interviu cu Weissglass, 23 decembrie 2014.

¹⁴²⁵ Bergman, *Autoritatea acordată*, 269-96 (în ebraică).

AMAN Aharon Zeevi-Farkash. Pe de altă parte, noi în AMAN am marcat cincizeci de palestinieni din Cisiordania care, cu bani și sprijin de la Unitatea 1800 a Hezbollah, din Liban, depuneau tot timpul eforturi pentru atacuri sinucigașe. Situația devenise intolerabilă.” Ideea era, deci, „să lovim un număr de ținte din Hezbollah pentru a le explica liderilor săi că trebuia plătit un preț pentru aceste acțiuni”¹⁴²⁶.

Colonelul Ronen Cohen, șeful departamentului antiterorist din AMAN, a făcut o listă de ținte (numită Cei Doisprezece Mușchetari¹⁴²⁷), care includea agenți de-ai Unității 1800 și niște nume din Jihadul Islamic și Hamas.

Unul dintre numele de pe listă era Kais Obeid, care mai demult fusese agent al Shin Bet, dar dezertase în Unitatea 1800 din Hezbollah. Obeid a reușit să-l momească pe un ofițer superior în rezervă al IDF să meargă în Dubai¹⁴²⁸. Ofițerul devenise înglodat în datorii, iar Obeid i-a promis că îl va scoate din problemele lui financiare. A intrat într-o capcană, a fost drogat, pus într-o ladă și trimis cu poșta diplomatică de la ambasada Iranului din Dubai la Beirut. În timpul interogatoriului, a dezvăluit importante secrete

¹⁴²⁶ Interviu cu Farkash, 10 aprilie 2013.

¹⁴²⁷ Interviu cu Ronen Cohen, 17 noiembrie 2015.

¹⁴²⁸ Bergman, *Prin orice mijloace*, 462-63 (în ebraică).

militare către Hezbollah și sirieni. Apoi, Obeid, care cunoștea mulți arabi israelieni și vorbea fluent ebraica, a început să recruteze atentatori sinucigași.

Obeid era cetățean israelian și exista o regulă nescrisă printre agențiile secrete ale țării, care interzicea uciderea altor israelieni. Dar, din cauza gravei amenințări a terorii sinucigașe, această regulă a fost suspendată. Totuși, lista de „mușchetari” a lui Cohen nu îi includea pe oficialii Hezbollah de top, pe Mughniyeh și pe cei doi adjuncți ai lui, sau pe secretarul general Nasrallah. „Ne temeam că aceasta ar putea declanșa un război total”¹⁴²⁹, spunea unul dintre oamenii implicați în operațiune.

În timpul întâlnirii dintre Zeevi-Farkash și Cohen cu Sharon, pentru a discuta operațiunea, au argumentat că, în timp ce Shin Bet făcea o treabă excelentă în eliminarea teroriștilor de cel mai înalt rang din Cisiordania și Gaza, nimeni nu acționa contra șefilor organizațiilor care acordau sprijin din afara granițelor Israelului¹⁴³⁰. Sharon nu avea nevoie să fie convins. „Este păcat că inițiative de acest gen nu vin de la prietenii voștri”, a spus amar, referindu-se la Mossad.

¹⁴²⁹ Interviu cu „Leo”, septembrie 2016.

¹⁴³⁰ Interviu cu Ronen Cohen, 17 noiembrie 2015.

Prima țintă a fost Ramzi Nahara¹⁴³¹, traficant de droguri și agent de informații israelian, care schimbase taberele când Israelul se retrăsese din Liban și care fusese unul dintre tovarășii lui Obeid în cadrul răpirii ofițerului israelian. Pe 6 decembrie 2002, călătorea cu nepotul lui, Elie Issa, spre satul natal Ain Ebel, în sudul Libanului. La intrarea în sat, un dispozitiv explozibil mare, camuflat ca o piatră, a explodat în timp ce mașina lor trecea pe acolo. Amândoi au fost uciși.

A urmat la rând Hussein Salah, înregistrat la Ministerul de Interne libanez drept șofer al ambasadei Iranului, dar de fapt agent al Unității 1800. Pe 2 august 2003, era în sedanul lui negru de lux BMW, cu plăcuțe de înmatriculare diplomatice, pe drumul spre muncă la sediul central al Unității 1800, în cartierul Dahiya din Beirut. La 8.32 a.m., un dispozitiv explozibil de mari dimensiuni care fusese ascuns în bancheta din spate a mașinii a explodat, rupând mașina în două și aruncând-o la cincisprezece metri de la marele crater pe care l-a făcut în șosea. „Explozia a rupt corpul lui Salah în două¹⁴³², câte una în fiecare parte a mașinii”, spunea

¹⁴³¹ L-a ajutat pe Imad Mughniyeh să-l răpească pe Ahmad Halak, agentul Mossad care îl omorâse pe fratele lui Mughniyeh (vezi capitolul 23), era în centrul eforturilor de spionaj ale Iranului și Hezbollah-ului în Israel și dădea bani și instrucțiuni organizatorilor terorismului sinucigaș.

¹⁴³² Interviu cu „Bourbon”, octombrie 2016.

raportul AMAN despre incident.

După moartea lui Salah, Hezbollah nu și-a mai ascuns ocupația sa principală, iar Al-Manar, canalul TV al mișcării, a declarat: „Hezbollah jelește moartea unuia dintre cei mai mari mujahedini [războinici sfinți]”.

Pe 12 iulie 2004, Ghaleb Awali, care-l înlocuise pe Salah în Unitatea 1800, după moartea acestuia, a plecat de acasă din cartierul šiit Haret Hreik din Beirut. A intrat în Mercedes-ul lui și a pornit motorul. Câteva secunde mai târziu, mașina a explodat. El a fost grav rănit și dus în grabă la spital, dar a murit când a ajuns acolo.

Un nou grup, care și-a făcut prima și ultima sa apariție în Liban, și-a asumat responsabilitatea pentru omor. Autointitulându-se Jund al-Sham („Soldații Levantului”), grupul sunnit a declarat: „L-am executat pe unul dintre simbolurile trădării, šiitul Ghaleb Awali”.

Hezbollah nu avea vreun dubiu că aceasta era o dezinformare israeliană și că Israelul era în spatele asasinatului. În elogiul său de la magnifica înmormântare făcută pentru Awali, Hassan Nasrallah a menționat că defunctul aparținuse unei unități speciale, dedicate sprijinului luptei palestinienilor. „El este un *shahid* pe drumul nostru spre Palestina, un *shahid* pentru Ierusalim și Moscheea Al-Aqsa, în confruntarea

cu entitatea sionistă”, a declarat Nasrallah deasupra sicriului lui Awali, acoperit cu drapelul galben al Hezbollah. L-a acuzat pe comandantul AMAN Zeevi-Farkash de a fi responsabil pentru asasinat.

Sharon aprecia eforturile lui Zeevi-Farkash, dar și-a dat seama că trebuia mai mult pentru a contracara Frontul Radical și că apăruse necesitatea unei schimbări radicale în interiorul Mossad-ului.

Sharon voia ca Halevy să fie înlocuit și au fost sugerate câteva nume, inclusiv veterani Mossad și generali IDF. Dar Sharon avea cu adevărat un singur nume în minte: Meir Dagan, bunul său prieten care servise sub comanda lui în armată. Dagan era dur și agresiv, exact genul de persoană de care Sharon avea nevoie pentru a riposta contra Frontului Radical.

Dagan ieșise din IDF în 1995 și a devenit ulterior șeful Departamentului de Antiterorism din Biroul prim-ministrului¹⁴³³. În acea poziție, a creat un organ clandestin numit Sulița¹⁴³⁴, menit să perturbe resursele financiare ale inamicului. „Am acordat o mare

¹⁴³³ Dagan a fost numit director adjunct al Departamentului de Antiterorism în 1997 și s-a implicat și în activitatea politică, inclusiv în mișcarea contra retragerii de pe Înălțimile Golan. S-a ocupat și de operațiunile din ziua de alegeri din 2001, pentru Sharon.

¹⁴³⁴ Spear, în lb. engl. (n. red.).

importanță războiului economic, care trebuia să fie o parte integrală a campaniei contra adversarului nostru principal”, spunea Dagan.

Investigațiile Suliței au făcut ca Israelul să scoată în afara legii toate organizațiile care dețineau fonduri în numele Hamas, unele dintre ele venind de la musulmani bogați din străinătate. (Sulița a îndemnat FBI-ul și omologii săi europeni să facă la fel în țările lor, dar aceasta era înainte de 11 septembrie și avertismentele lor nu au fost ascultate.) La o întâlnire, contrastul dintre stilul Mossad-ului lui Halevy și cel al lui Dagan a fost evident. Mossad-ul a prezentat informații care indicau faptul că o parte a banilor dați de Iran Hamas-ului trecea printr-o bancă europeană cu sediul în Zürich.

— Nicio problemă, a spus Dagan. Hai să-i dăm foc.¹⁴³⁵

— Cui?

— Băncii, bineînțeles, a răspuns Dagan. Avem adresa, nu?

Participanții i-au explicat că nu era vorba de bani gheață, ci de transferuri electronice prin SWIFT, care erau trimise în altă parte.

— Așa, și? a spus Dagan. Hai să-i dăm foc oricum.

¹⁴³⁵ Interviu cu „Mozart”, mai 2016.

Directorii băncii își dau seama că aceștia nu sunt bani legali. Nu va strica deloc.

Dagan a acceptat în cele din urmă sfatul consilierilor lui și nu a ordonat arderea băncii. În general însă, aceasta era abordarea pe care o căuta Sharon: „un șef al Mossad cu un cuțit între dinți”¹⁴³⁶, după cum le-a spus premierul unora dintre aghiotanții lui.

Aceasta nu însemna, totuși, că era dornic să se ajungă la o confruntare pe scară largă cu inamicul. Din contră, Dagan a continuat să argumenteze că Israelul ar trebui să facă totul pentru a evita un conflict militar general cu toate statele din regiune, un conflict care va fi imposibil de câștigat în totalitate.

„Este datoria structurilor de apărare israeliene – obișnuia să le spună Dagan noilor lui subordonați din Mossad – să facă tot ce pot pentru a amâna următorul război cât de mult era posibil, folosind mijloace clandestine pentru a lovi inamicul într-un mod concentrat”.

¹⁴³⁶ Imediat după ce l-a numit pe Dagan director al Mossad, în 2002, l-am întrebat pe premierul Ariei Sharon dacă acest om, cu reputația unui ofițer impetuos, belicos, cu degetul pe trăgaci, ostil oricărui lanț de comandă, ar putea să refacă gloria din trecut a agenției. Sharon, cu zâmbetul său fin și un mic chichotit, a replicat: „Fără nicio îndoială. Știți care este marea specialitate a lui Meir? “ Am dat din cap, iar Sharon și-a răspuns propriei întrebări cu umorul său negru caracteristic: „Marea specialitate a lui Meir este să separe un terorist de capul lui“. Interviuri cu Sharon, aprilie 2004.

Dagan a preluat Mossad-ul în septembrie 2002. La puțină vreme apoi, Sharon l-a numit responsabil cu eforturile clandestine de a obstrucționa programul nuclear al Iranului. De la sfârșitul anilor '90, Iranul alocase resurse uriașe în planul său de a dobândi o instalație de arme nucleare cât mai repede, cumpărând echipament și consiliere de unde putea. Amândoi bărbații considerau un Iran nuclear drept un pericol existențial la adresa Israelului.¹⁴³⁷

Lui Dagan i s-a spus că va primi orice voia – bani, personal, resurse nesfârșite –, atâta vreme cât îi oprea pe ayatollahi să construiască o bombă atomică. A luat totul și s-a apucat de treabă.

„Sharon a avut dreptate să-l numească, spunea Weissglass. Meir a venit și a început să facă minuni”.

Dagan s-a mutat în noul său birou din clădirea principală a Mossad și a atârnat o poză a bunicului său, surprins în timp ce îngenunchea, privind cu groază la trupele germane din jurul său, cu câteva minute înainte de a fi omorât.

„Priviți la această fotografie, le spunea Dagan agenților Mossad, înainte să îi trimită în misiuni. Suntem aici – noi, bărbații și femeile din Mossad – pentru a ne asigura că așa ceva nu se mai întâmplă

¹⁴³⁷ Interviu cu „Eldy”, august 2014, și Galant, 7 iulie 2011.

vreodată”.

Dagan a hotărât să demonteze Mossad-ul și să îl refacă într-un fel în care îi convenea lui. Întâi, a pus clar în centru obiectivul Mossad de strângere a informațiilor. Informațiile nu trebuiau strânse de dragul strânsului, catalogate și îndosariate într-o bibliotecă inutilă – Dagan voia informații care să fie puse direct la treabă contra inamicului. Voia informații care să ducă repede la operațiuni anticipative și preventive, sabotaje, ambuscade, asasinate planificate și ucideri. Mossad-ul, sub noul director, va deveni o agenție războinică.

„I-am spus lui Arik [Sharon] că, în opinia mea, trebuia făcută o schimbare profundă în organizație, spunea Dagan. «Dar trebuie să hotărâști, l-am avertizat, dacă ești gata să plătești prețul. Ziariștii se vor cocoța peste tot, pe mine, și pe Mossad, și pe tine¹⁴³⁸. Nu va fi ușor. Ești gata să plătești acest preț?» A spus că era. Arik știa cum să sprijine pe cineva”.

Dagan se întâlnea frecvent cu Sharon în particular, pentru a primi aprobare pentru operațiuni clandestine. Un fost ofițer superior Mossad descria ambianța: „Acelea erau zile isterice. Dagan ajungea dimineața

¹⁴³⁸ Dagan a menționat doi ziariști de la care se aștepta la critici - Amir Oren de la *Haaretz* și Ronen Bergman. În ambele cazuri, Dagan a avut dreptate. Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

devreme și până la căderea nopții nu se oprea din strigat la toată lumea că nu obțineau rezultate și că erau fără valoare”¹⁴³⁹.

În opinia lui Dagan, era în mod special important „să strunească” personalul din divizia Joncțiune, care era responsabilă de recrutarea și coordonarea agenților. Aceasta era „adevărata inimă a Mossad-ului”, în opinia lui. „La baza fiecărei operațiuni, oricum o pui laolaltă, este HUMINT.”

Personalul central al Joncțiunii era reprezentat de „ofițeri de colectare” (katsa), ofițeri de caz care îi recrutau și îi coordonau pe agenți. Erau profesioniști sofisticăți, iscusiți în manipulare.

Totuși, conform lui Dagan, ofițerii de colectare manipulau însă inclusiv Mossad-ul. Dagan a descris divizia Joncțiune găsită atunci când și-a ocupat postul drept „un sistem complet de falsitate, care se minte și se hrănește cu minciuni” pentru a se convinge pe sine și întregul Mossad de propriul succes. „Ani întregi, au făcut orice au vrut. Îl recrutează pe un tip care vinde ceai în vreun birou, de lângă o instalație nucleară și spun că au pe cineva în interiorul proiectului atomic iranian. Trebuiau luați de guler și să li se dea un bocanc în fund.”

¹⁴³⁹ Interviu cu „Salvador”, mai 2012.

Dagan a schimbat procedurile Joncțiunii și a cerut ca toți agenții să facă un test cu poligraful pentru a dovedi că sunt surse de încredere. Ofițerii de colectare au protestat puternic la supunerea agenților lor la testarea cu poligraful. „Va arăta o lipsă de încredere; vor fi insultați și nu vor vrea să mai lucreze cu noi.”

Directorul a respins dur aceste obiecții.

— Ești idiot? I-a întrebat pe unul dintre ei. Omul își trădează țara, tot ce îi este drag. Crezi că nu va vrea să facă un test cu poligraful în schimbul unor bani?

Dagan spunea că opoziția față de poligraf era, de fapt, o încercare a personalului Joncțiunii de a evita „să le fie expusă cacealmaua”, fiindcă recrutaseră agenți care nu erau de încredere. A făcut un efort de a se întâlni cu fiecare dintre sutele de ofițeri de caz Mossad din lume cât mai frecvent: „Coordonatorul agentului, care nu-l văzuse vreodată pe directorul Mossad, brusc îl vede o dată la trei luni, și acesta se interesează de el nu numai la nivel teoretic, dar și referitor la operațiunile lui, și în întreabă unde a avut succes și unde nu. Aceasta a împiedicat sever abilitatea șefilor omului de a mă băga ulterior în ceață”¹⁴⁴⁰.

După ce Dagan pusese Mossad-ul efectiv pe picior de război, i-a și îngustat misiunea. A declarat că agenția va

¹⁴⁴⁰ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013

avea doar două ținte largi¹⁴⁴¹. Una era orice țară ostilă care încerca să dobândească o armă nucleară, și programul nuclear al Iranului în special. Importul de echipament și materii prime va fi perturbat, întârziat și oprit, instalațiile deja funcționale vor fi sabotate serios, iar specialiștii nucleari vor fi hărțuiți, cooptați și, dacă era necesar, uciși.

A doua țintă era Frontul Radical. Nu existau planuri pentru un război deschis cu Iranul sau cu Siria, dar Mossad-ul putea rupe liniile de aprovizionare care duceau arme către Hezbollah, Hamas și PIJ. Putea și să se ocupe de teroriști, la modul individual, și putea să elimine personalitățile importante ale Frontului Radical, chiar dacă erau generali sirieni.

La ordinele lui Sharon, șeful AMAN Zeevi-Farkash a fost de acord să lase instituția sa de informații militare să coopereze complet cu Mossad-ul, creând un „rezervor de informații” ¹⁴⁴² din care puteau fi împărtășite toate – o expansiune enormă a resurselor

¹⁴⁴¹ Inițial, lista a mai conținut un obiectiv: războiul contra Jihadului global, care fusese o prioritate încă de la încercarea Al Qaeda, din noiembrie 2002, de a doborî un avion israelian cu rachete lansate din aruncătoare individuale la Mombasa. Acest obiectiv a fost abandonat ulterior, când Dagan a ajuns la concluzia că orice contribuție pe care ar putea-o aduce Mossad-ul luptei globale contra Al Qaeda ar fi nesemnificativă pe lângă eforturile enorme făcute de Statele Unite.

¹⁴⁴² Interviu cu Farkash, 31 ianuarie 2016.

practice ale Mossad.

Pentru a coordona acest vast efort organizațional și pentru a pune pe făgașul cel bun sutele de operațiuni ale Mossad, Dagan l-a numit pe Tamir Pardo comandantul unității operative a agenției, Curcubeu. Fost ofițer din Sayeret Matkal, stătuse lângă Yonatan Netanyahu atunci când fusese lovit de un glonț, în timpul operațiunii cu ostatici de la Entebbe. Pardo era un om curajos în domeniul operațiunilor și avea viziune strategică și o ambiție de neoprit. Dagan l-a făcut adjunctul său.

În mai 2003, în fața lui Dagan și a întrunirii comandanților superiori ai Mossad, Pardo a prezentat un plan ultrasecret – rezultatul a patru luni de efort intens –, dedicat stopării proiectului nuclear iranian. „Premisa de la care pornim este că un stat avansat tehnologic cu o mulțime de resurse, așa cum este Iranul, și care caută să dobândească arma atomică va reuși să facă acest lucru imediat” a început Pardo.

„Cu alte cuvinte, o oprire imediată a proiectului poate să fie doar rezultatul unei schimbări de mentalitate sau a unei schimbări în identitatea eșalonului politic din Iran.” S-au auzit câteva suspine și mormăituri în sală, dar Pardo a continuat. „În această situație, Israelul are trei opțiuni. Prima: să cucerească Iranul. A doua: să facă o schimbare de regim în Iran. A

treia: să convingă eșalonul politic actual că prețul pe care îl vor plăti pentru a continua proiectul este mai mare decât câștigurile obținute prin oprirea lui.”

Din moment ce prima și a doua variantă erau nerealiste¹⁴⁴³, rămânea doar a treia opțiune – să se treacă la acțiuni deschise și clandestine care vor pune atâta presiune pe ayatollahi, încât vor hotărî pur și simplu să renunțe. „Între timp, până vor ajunge la concluzia că, din punctul lor de vedere, nu merită, a concluzionat Dagan, trebuie să folosim o serie de mijloace pentru a întârzia mereu obținerea unei bombe de către ei, astfel încât, atunci când vor ceda, să nu fie înarmați cu ea.”

Dagan avea o idee curajoasă despre cum putea fi făcut acest lucru: cerând ajutor prietenilor Israelului, chiar și celor care erau aparent inamici. Știa că, în timp ce majoritatea Orientului Mijlociu era în mod public contra Israelului, în privat țările erau mult mai amicale și mai pragmatice. „Există o intersecție a intereselor, și nu una redusă, între noi și multe state arabe”, a spus el. Interesele majorității acestor țări – Iordania, Egiptul, Arabia Saudită, emiratele din Golf, Marocul și așa mai departe – nu corespundeau cu acelea ale revoluționarilor radicali șiiți sau aliaților lor din

¹⁴⁴³ Interviu cu „Eldy”, septembrie 2014, și „Iftach”, noiembrie 2016.

Damasc, darămite milițiilor lor de interpuși, foarte bine înarmați. Acele state arabe se temeau în general de ideea unui Iran cu armă atomică, poate chiar mai mult decât Israelul.

Din punct de vedere operativ, serviciile de informații ale acelor state aveau o serie de avantaje față de Mossad: agenții lor erau arabi care vorbeau perfect limba, aveau relații diplomatice cu țări ostile Israelului (uneori chiar relații bune, cel puțin la suprafață) și puteau călători în acele țări ostile aproape liber. În multe cazuri, aveau deja spioni în Siria, Iran și Liban de mulți ani, datorită luptelor de putere din cadrul lumii arabe.

Dagan a ordonat Mossad-ului să-și intensifice legăturile secrete cu agențiile de informații străine¹⁴⁴⁴. Multe dintre rezultatele notabile ale serviciilor Israelului din anii următori – abilitatea de a identifica, monitoriza și lovi teroriști în Liban și Siria; informațiile

¹⁴⁴⁴ Dagan l-a numit pe David Meidan, din divizia Univers (Tevel) a Mossad, responsabilă de legăturile secrete cu structuri de spionaj străine, să grăbească acest efort. Și Dagan, și Meidan călătoreau în secret pentru a se întâlni cu șefi de guverne și de servicii de informații din multe țări din Orientul Mijlociu, pentru a-i convinge să facă ce era de neînchipuit - să colaboreze cu Mossad-ul israelian împotriva altor țări musulmane sau arabe. Araba fluentă a lui Meidan și înțelegerea profundă a lumii și culturii arabe au ajutat mult în a sparge gheața. Interviu cu Meidan, 16 iulie 2015, Dagan, 19 iunie 2013, și Turki bin Faisal al Saud, februarie 2014.

despre ambasade iraniene care trimiteau celule teroriste prin lume; informații despre proiectul nuclear al ayatollah-ilor – au venit ca urmare a acestei cooperări. În timp ce aceste țări arabe condamnau Israelul la Națiunile Unite, în același timp colaborau cu statul evreu în cele mai secrete misiuni.

Reformele lui Dagan au condus către o opoziție dură în interior și, ulterior, către demisia multor oficiali superiori ai Mossad¹⁴⁴⁵. Mossad-ul este o instituție închisă și cu buzele lipite, devotată la modul fanatic păstrării secretelor – orice cooperare care ar fi putut necesita divulgarea de metode și surse unor agenții străine, mai ales celor arabe, era considerat sacrilegiu. Dar pentru Dagan, toate acestea erau prostii, o palidă scuză pentru declinul intelectual și operațional.

„Credeam că ei greșesc, că era o idioțenie¹⁴⁴⁶ să te opui colaborării cu alți factori [agențiile de informații din Orientul Mijlociu] care vedeau lucrurile așa cum le vedeam și noi, a spus el. Mossad-ul era obligat să mobilizeze tot ce putea – orice resursă, orice aliat – pentru a-și atinge obiectivele. Le-am spus să înceteze a mai vorbi rahaturi – haideți să ne adunăm propriile noastre capacități, albastre și albe, pentru a face treabă

¹⁴⁴⁵ Ronen Bergman, „Un val de demisii din comandamentul Mossad”, *Yedioth Ahronoth*, 7 octombrie 2005.

¹⁴⁴⁶ Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

cu alte agenții de informații. Am hotărât că orice nu ne punea în pericol pe noi sau pe sursele noastre putea fi dat la schimb, sau altfel nimeni nu ne-ar lua în serios.”

„Trei sute de oameni și-au dat demisia când am venit la Mossad, un exod masiv, spunea. Apropo, mă bucur că unii dintre ei au plecat.”

Datorită nevoii din ce în ce mai crescute de noi operațiuni, Dagan a abolit de asemenea unele dintre protocoalele de securitate ale Mossad-ului, care fuseseră în uz de multă vreme, unele timp de decenii. Înainte să preia el conducerea, dacă nu existau destule pașapoarte, cărți de credit și mijloace de comunicare sigure pentru o operațiune, aceasta era anulată, pentru siguranță. Multe operațiuni au fost anulate din cauza existenței protocoalelor de securitate.

Nu sub Dagan. „Chema persoana responsabilă de unitatea de pașapoarte care avertizase că documentația nu era destul de sigură și nu va rezista unei verificări, relatea cineva care a asistat la multe discuții în biroul șefului Mossad, și îi spunea că, dacă până a doua zi dimineată nu mai erau încă cinci pașapoarte pregătite pe biroul lui, ar trebui să aibă atunci acolo o scrisoare de demisie”¹⁴⁴⁷.

Dagan a confirmat faptele, dar a dat la o parte grijile.

¹⁴⁴⁷ Interviu cu „Eldy“, ianuarie 2015.

„Aiureli. Dacă te apuci să sapi destul de adânc, ajungi întotdeauna la rahat. Totul este *meises* [în ebraică, „povești”], numai scuze pentru a nu trece la acțiune.”

Dagan credea în asasinatele planificate ca fiind o armă importantă și necesară, dar numai dacă era folosită constant și ca parte a unui arsenal mai larg care includea și alte măsuri – clandestine, diplomatice și financiare. Un singur asasinat putea fi trecut cu vederea drept o coincidență, un ghinion care se întâmplă o dată, și chiar asasinat intermitente puteau fi considerate împrejurări nefericite, rezultatul fatal pentru cei care nu erau păziți sau nu erau atenți. Pentru ca asasinatele planificate să fie eficiente din punct de vedere strategic, trebuiau să fie o amenințare continuă.

„Eliminările sporadice nu valorează nimic¹⁴⁴⁸, spunea Dagan. Eliminările personalului operativ superior, laolaltă cu lovituri în nivelul de conducere drept politică permanentă și continuă, sunt un lucru foarte bun. Când spun *conducere*, mă gândesc, bineînțeles, în sensul cel mai larg. Aș alege întotdeauna să-l omor pe numărul unu? Nu neapărat. Mă uit la eșalonul operativ superior, cel care chiar conduce lucrurile, care are cea mai mare influență în teren.”

¹⁴⁴⁸ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

AMAN și Mossad au întocmit o listă de candidați la tratament negativ din partea Frontului Radical. Problema era că aceștia se aflau în așa-numitele țări-țintă unde, ca regulă, Mossad-ul nu efectua astfel de misiuni. Dar Dagan a decis să schimbe și această regulă.

„Când am venit la Mossad, nu existau capacități operative reale în țările-țintă”, spunea Dagan. Pentru a îndrepta acest lucru, a pus întâi Mossad-ul să creeze sisteme de documentare (pașapoarte, povestiri de acoperire, etc.) care să le permită agenților să reziste unui interogatoriu lung, dacă apăreau suspiciuni.

Dagan a trecut și peste politica existentă de multă vreme de a efectua doar asasinate albastre-și-albe – acelea care implicau doar personal propriu. Dagan prefera să folosească interpuși, bazându-se pe experiența lui din nenumăratele lichidări în care fusese implicat în timpul serviciului său militar în Gaza și Liban. „Sunt pregătit să plâng deasupra sicriului oricărui astfel de agent sau interpus care moare și îi pleacă sufletul [la Creatorul lui]. Credeți-mă, aș vărsa lacrimi adevărate pentru el. În același timp însă, prefer să-i văd morți pe ei decât să-i văd pe agenții mei [israelieni/evrei] morți.”

Dagan a îndemnat Mossad-ul să-și modernizeze și tehnologia. Personal, nu înțelegea foarte multe din acea

lume, dar își dădea seama că devenise indispensabilă și că Mossad-ul era cu mult în spatele serviciilor secrete ale altor țări, și chiar al altor agenții din Israel. La conducerea Diviziei Tehnologice, l-a numit pe „N.”, un ofițer operativ superior care înțelegea nevoile agenților din teren.

Schimbările implementate de Dagan au început să-și arate în curând roadele. Dagan credea că venise vremea ca agenția să înceapă operațiuni și a argumentat că, de atunci înainte, toate asasinatele planificate din străinătate ar trebui să fie sub comanda sa și că ar trebui coordonate de adjunctul lui, Tamir Pardo.

AMAN s-a opus acestui plan și o ceartă zgomotoasă a început între Mossad și Aharon Zeevi-Farkash și Ronen Cohen de la AMAN¹⁴⁴⁹. În cele din urmă, Sharon a luat decizia: Siria a fost transferată în jurisdicția lui Dagan, iar loviturile din Liban urmau a rămâne sub autoritatea AMAN.

În paralel cu acest proces birocratic secret, Israelul a identificat o schimbare îngrijorătoare în structura birocratică inamică. Asasinarea șeicului Yassin, în martie 2004, a înlăturat efectiv toate restricțiile pe care le pusese asupra relațiilor cu Iranul. „În clipa în care

¹⁴⁴⁹ Interviu cu Ronen Cohen, 18 februarie 2016.

Yassin a fost scos din joc, centrul de greutate al Hamas a fost transferat în afara teritoriilor controlate de Israel, către conducerea din Siria și Liban, iar Khaled Mashal a devenit cel mai puternic om al organizației”¹⁴⁵⁰, spunea Yitzhak Ilan de la Shin Bet. Mashal își instruia oamenii, conduși de Izz al-Din al-Sheikh Khalil, să-i informeze pe iranieni că Hamas era gata acum să primească sprijin de orice fel și complet din partea lor. Iranienii erau mulțumiți: cu Hamas devenind membru plin, frontul „rezistenței” era acum complet.

Sub supravegherea lui Khalil, iranienii au început să trimită părți de rachete în Fâșia Gaza, într-un efort de a crește gama și letalitatea arsenalului organizației. Au venit de asemenea în Gaza și instructori din Gărzile Revoluționare.

Pe 26 septembrie 2004, Khalil s-a urcat în mașină lângă casa lui, în sudul Damascului. Chiar când se așeza, i-a sunat telefonul mobil.

„*Ya, Abu Rami, hada Ramzi min Tubas*” [„Abu Rami, aici este Ramzi din Tubas”, un sat în Cisiordania].

— Da, a spus Khalil. Cu ce pot să te ajut?

Linia a murit¹⁴⁵¹. O secundă mai târziu, mașina a explodat și Khalil a fost ucis.

¹⁴⁵⁰ Interviu cu Ilan, 22 octombrie 2014.

¹⁴⁵¹ Interviu cu „Iftach”, martie 2017.

Următorul pe lista de ținte era Mahmud al-Majzub, omul de vârf al Jihadului Islamic Palestinian din Liban. Pe 26 mai 2006, la 10.30 a.m., a plecat de la biroul PIJ din orașul-port Sidon, din sudul Libanului, însoțit de fratele lui, Nidal, care era și garda lui de corp. Când Nidal a deschis ușa șoferului, o bombă ascunsă în ușa a fost detonată prin telecomandă, de un observator care era în apropiere, omorându-i pe cei doi bărbați.

„Bineînțeles, nu-mi asum responsabilitatea pentru aceste evenimente”¹⁴⁵², spunea Dagan despre acest șir de omoruri, urmând strict politica israeliană de a nu asuma vreo responsabilitate pentru asasinatelor planificate din afara granițelor sale.

„Dar, ca idee, a adăugat el, dacă statul Israel are de-a face cu o provocare cum este Hamas, PIJ și terorismul sinucigaș, este de neconceput ca Mossad-ul să nu pună umărul la treabă.”

Loviturile contra personalului Unității 1800, Jihadului Islamic și Hamas au constituit o gravă pierdere pentru acele organizații, dar nu au schimbat imaginea generală. Frontul Radical a continuat să reprezinte o amenințare serioasă și își coordona neabătut acțiunile contra Israelului.

Națiunea israeliană a fost întotdeauna afectată în

¹⁴⁵² Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

mod deosebit de răpirile soldaților IDF. Nasrallah, care înțelegea bine această sensibilitate, le-a ordonat oamenilor lui să execute câte operațiuni de răpire era posibil și și-a sfătuit partenerii din front să facă la fel. Unele încercări au eșuat. Acelea care au reușit au produs daune mari moralului israelian.

În octombrie 2000, la ordinele lui Mughniyeh, o unitate specială a Hezbollah a răpit trei soldați israelieni care patrulau pe granița dintre Israel și Liban. Pentru a asigura eliberarea soldaților răpiți, Israelul a fost de acord cu un schimb de prizonieri umilitor cu Hezbollah¹⁴⁵³.

Prizonierii Jihadului Islamic eliberați în cadrul înțelegerii și-au reluat activitatea teroristă imediat după întoarcerea lor în Gaza, lansând o campanie oribilă de atentate sinucigașe. Acești prizonieri eliberați au coordonat opt atacuri sinucigașe¹⁴⁵⁴, în care au fost uciși treizeci și nouă de civili, înainte ca Shin Bet sau IDF să reușească să-i omoare sau să-i aresteze din nou.

Pe 25 iunie 2006, șapte luptători Hamas au ieșit dintr-un tunel. Petrecuseră opt luni lungi pentru a-l

¹⁴⁵³ Înțelegerea îl includea și pe colonelul în rezervă Elhanan Tannenbaum, ofițerul de artilerie care fusese atras într-o afacere cu droguri în Dubai și a fost răpit și dus în Beirut. Interviu cu Elhanan Tannenbaum, august 2004, Lotan, 13 ianuarie 2009, și Aharon Haliva, 17 noiembrie 2002. Bergman, *Prin orice mijloace*, 440–56, 475–88 (în ebraică).

¹⁴⁵⁴ Interviu cu „Amazonas“, octombrie 2011.

săpa în secret, de la o fântână din Fâșia Gaza, pe sub gardul graniței, până la un sat israelian din apropiere. Într-o operațiune îndrăzneță, s-au târât până în spatele unei tabere IDF, omorându-i pe doi dintre soldații de acolo, rănindu-i pe alții și târându-l pe unul, Gilad Shalit, pe drum cu ei, spre Gaza. Au agățat jacheta antiglonț a lui Shalit pe gardul dintre Israel și Gaza, trimițând un mesaj de sfidare.¹⁴⁵⁵

Shin Bet și IDF au fost complet incapabile să-l localizeze pe Shalit. Cu toate că Shin Bet și AMAN erau de obicei excepțional de eficiente și la strângerea de informații, și la operațiuni în Gaza, consilierea primită de Hamas de la serviciile iraniene s-a dovedit bună¹⁴⁵⁶. În timpul celor cinci ani de prizonierat ai lui Shalit, Israelul n-a avut habar unde era ținut.

La vremea raidului, Hamas ajunsese deja o instituție politică: cu șase luni înainte, cu sprijin iranian, aripa politică a Hamas câștigase alegerile în Autoritatea Palestiniană. Ismail Haniyeh, prim-ministrul ales – care scăpase de o serie de atentate israeliene la adresa lui, inclusiv bombardarea din 2003 a întâlnirii conducerii Hamas (Echipa de Aur) – a mers la Teheran, unde i s-a promis un ajutor de 250 de milioane de dolari. „Iranul

¹⁴⁵⁵ Bergman, *Prin orice mijloace*, 563-71 (în ebraică).

¹⁴⁵⁶ Interviuuri cu Barak, 22 noiembrie 2011, și „Fanta“, decembrie 2016.

este înălțimea strategică a palestinienilor, a declarat în timpul acelei vizite. Nu vom recunoaște niciodată regimul sionist. Vom continua Jihadul până când Ierusalimul este eliberat.” S-a întors în Gaza cu 35 de milioane de dolari bani gheață, în mai multe serviete de mari dimensiuni.

Israelul a răspuns uciderii soldaților săi și răpirii lui Shalit cu un bombardament greu asupra Gazei, omorând mai mult de două sute de palestinieni. A efectuat și raiduri în Cisiordania, răpind câțiva miniștri din guvernul Hamas. Dar organizația nici n-a clipit: a cerut ca Israelul să elibereze o mie de prizonieri palestinieni, în schimbul acelui singur soldat israelian¹⁴⁵⁷.

La două săptămâni după ce a fost capturat Shalit, pe 12 iulie, Frontul Radical a trecut la fapte. Gherile

¹⁴⁵⁷ Netanyahu își lansase cariera internațională prezentându-se ca un expert într-ale terorismului și spusese întotdeauna că nu trebuia cedat vreodată în fața cererilor de eliberare a prizonierilor, la schimb cu ostatici. Și totuși, el a fost cel care a ordonat eliberarea a 1027 de prizonieri palestinieni, inclusiv numeroși membri Hamas care fuseseră implicați direct în omorârea unor israelieni, la schimb cu Shalit. Acesta a fost cel mai mare preț plătit vreodată pentru un astfel de schimb. Ronen Bergman, „The Human Swap“, *New York Times Magazine*, 13 noiembrie 2011. Câțiva dintre teroriștii eliberați după acea înțelegere au fost căutați și omorâți de către Israel în anii următori. Unul dintre ei a fost Mazen Fuqaha, implicat în atentate sinucigașe și condamnat în 2003 la nouă termene de închisoare pe viață și un spor de cincizeci de ani. A fost împușcat de câteva ori în cap, lângă casa lui din Gaza, de către asasini plătiți de israelieni, în 24 aprilie 2017.

Hezbollah au răpit doi soldați care patrulau pe granița nordică a Israelului. Pentru Israel, acest atac a pus capac, și noul prim-ministru, Ehud Olmert (succesorul lui Sharon, care suferise o hemoragie cerebrală), le-a spus oamenilor săi că avea de gând „să fută” Hezbollah odată pentru totdeauna. Arik Sharon nu ezitase vreodată să folosească forța, dar fusese sceptic față de capacitatea IDF de a câștiga un astfel de război contra gherilelor Hezbollah. Olmert a căzut în plasa asigurărilor șefului de stat major, general-locotenentul Dan Halutz, care era sigur că Hezbollah putea fi înfrânt din aer, fără a pune în pericol trupele de la sol. „În afară de un măgar care cară o Katiușă de ici-colo”, credea că avioanele de vânătoare și bombardament puteau să paralizeze capacitatea organizației de a lovi Israelul.

Aceasta a fost o eroare fatală, care a costat scump Israelul și a terminat cariera militară a lui Halutz¹⁴⁵⁸. Cu toate că bombardamentul aerian asupra pozițiilor Hezbollah a produs daune importante, rețeaua sa de buncăre, lansatoare și sisteme de comunicații camuflate a rezistat. Israelul știa foarte puțin despre această rețea, pe care o numea „rezerva naturală”, creată sub supravegherea lui Hassan al-Laqqis, la ordinele lui

¹⁴⁵⁸ Interviu cu Dagan, 29 mai 2013, Barak, 22 noiembrie 2011, și „Iftach”, noiembrie 2011.

Imad Mughniyeh, folosind echipament avansat obținut din Iran și Siria.

Rachetele Hezbollah au continuat să cadă peste nordul Israelului. În cele din urmă, pe 29 iulie, IDF a lansat o invazie pe uscat ezitantă și ineficientă¹⁴⁵⁹. A distrus unele dintre pozițiile Hezbollah, dar și IDF a suferit pierderi grele, înainte să se retragă în mod rușinos, două săptămâni mai târziu.

Întreaga campanie (cunoscută în Israel drept al Doilea Război din Liban) a fost o înfrângere umilitoare care nu și-a atins aproape niciunul dintre obiectivele sale. Cea mai puternică forță militară din Orientul Mijlociu fusese înfrântă de două ori în șase ani de aceeași armată de gherilă. „Era ceva similar cu Armata Nord-Vietnameză după Ofensiva Tet ¹⁴⁶⁰ , spunea Dagan. Cu toate că ofensiva a eșuat și ei au primit loviturile cele mai dure, ei au câștigat războiul.”

După ce a fost semnat armistițiul, Nasrallah a devenit cel mai popular lider din lumea arabă, singurul, de-a lungul multor ani, care să fi făcut față Israelului într-o confruntare și să fi câștigat.

Israelul a încercat să compenseze pentru eșecul său pe câmpul de luptă cu tentative asupra vieților liderilor

¹⁴⁵⁹ Interviu cu Ehud Adam, 9 august 2006, și Mordechai Kidor, 4 august 2006. Bergman, *Războiul secret cu Iranul*, 364-78.

¹⁴⁶⁰ Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

Hezbollah, în principal a lui Nasrallah. „Dacă am fi reușit să-l ucidem pe Nasrallah, ar fi schimbat întreaga chestiune, spunea Halutz. Am încercat, dar fără succes.” De trei ori au fost obținute informații specifice cu privire la locația lui Nasrallah. O dată, o clădire a fost bombardată la puțină vreme după ce el plecase de acolo. De două ori, bombele chiar au lovit locul unde se afla, dar nu au reușit să pătrundă prin straturile groase de ciment ranforsat deasupra buncărelor subterane unde se ascundea. „Este incredibil ce au construit acolo dedesubt, spunea Halutz. Lovești un loc și brusc vezi fum ieșind dintr-o gaură de la capătul străzii, și îți dai seama că este vreun tunel acolo jos, de care habar n-ai avut vreodată.”

Alte eforturi de a elimina înalți oficiali ai Hezbollah s-au sfârșit la fel. Pe 20 iulie, Israelul a încercat să-l omoare pe Laqqis, localizându-i telefonul. Un F-16 a tras o rachetă în apartamentul din Beirut unde se afla acesta, dar s-a dovedit că Laqqis îl lăsase acolo și ieșise. Fiul lui a fost ucis.

„Nu am abordat această chestiune [asasinatelor] atât de pregătiți cât ar fi trebuit”, a recunoscut Halutz¹⁴⁶¹.

În iunie 2007, la un an de la uciderea a patru soldați

¹⁴⁶¹ Interviu cu Halutz, 5 iulie 2011.

IDF și începutul unui nou război, forțele Hamas – furioase că membrii Fatah ai lui Abu Mazen încă mai controlau instituțiile Autorității Palestiniene în ciuda victoriei Hamas în alegeri – au masacrat un mare număr de oficiali Fatah în Gaza și au luat Fâșia cu forța, creând efectiv un stat Hamas independent.

Situația nu ar fi putut să fie mai proastă pentru Israel. Din nord și sud, era înconjurat de state și organizații cu putere militară și bugete enorme, controlate de Frontul Radical, în timp ce Israelul însuși era învins și ezitant după capturarea soldaților săi și înfrângerea din războiul din 2006.

La o lună după preluarea Gazei, comandanții superiori din Frontul Radical au ținut o întâlnire secretă la nivel înalt în Damasc, pentru a discuta activitățile comune viitoare împotriva inamicului.

Atmosfera a fost festivă. Frontul reușise să relanseze o campanie de atentate sinucigașe în interiorul statului Israel; o rețea de zeci de mii de rachete în Liban și Gaza acopereau întregul teritoriu al Israelului; Hezbollah împiedicase încercarea Israelului de a o distruge în vara anterioară; Hamas câștigase alegerile în Autoritatea Palestiniană și își construia propriul stat în Gaza; Iran și Siria, fiecare pe cont propriu, făceau progrese semnificative înspre terminarea unei arme atomice. Toți au fost de acord că situația era cea mai

bună la care axa „rezistenței” putea spera¹⁴⁶².

Oficialii israelieni priveau conferința de la distanță. Și plănuiau. Dagan știa că acest război va trebui să fie dat din umbră, plin de riscuri și fără limite.

34.

Uciderea lui Maurice

Ibrahim Othman s-a așezat lângă o străină drăguță, la barul unui hotel din Viena. Era un om de vârstă mijlocie, chel și cu ochii scurși, dar femeia de lângă el părea interesată, cel puțin în a avea o conversație. Ea vorbea franceză – Othman vorbea franceză! – și iubea Parisul și câinii. Othman i-a cumpărat o băutură și i-a spus despre pudelii pe care-i creștea la casa lui din Damasc.

Othman era directorul Comisiei Siriene de Energie Atomică. Femeia era agentă Mossad. Israelienii nu erau siguri ce fel de secrete ținea Othman, dar știau că va fi în Viena în ianuarie 2007, și era mult mai ușor să facă o operațiune acolo. Nu considerau operațiunea a fi una esențială – era efectuată în același timp cu altele, considerate mai importante.

¹⁴⁶² Interviu cu Dagan, 19 martie 2013, „Eldy”, ianuarie 2014, „Iftach”, martie 2017, și „Avantaj”, decembrie 2016.

Totuși, în timp ce agenta asculta la bar poveștile cu pudeli ale lui Othman, o echipă de agenți Curcubeu îi percheziționau camera. O inspecție preliminară nu revelase ceva de valoare și încercau să deschidă, fără succes, o servietă mare și grea pe care Othman o lăsase în cameră. A face acest lucru fără a lăsa vreo urmă necesita un efort special, iar între timp un grup care supraveghea îi anunțase că Othman dădea semne de oboseală și va merge în curând în cameră.

— Intru. Dați-mi sincronizarea ¹⁴⁶³, a șoptit comandantul, abandonându-și poziția de observare și mergând în cameră pentru a se ocupa de treabă.

Othman a semnat cecul.

— Ai cam patru minute, a transmis prin radio unul dintre observatori.

Sirianul i-a mulțumit noii lui prietene, iar cei doi au stabilit să vorbească dimineată și poate chiar să se întâlnească. Othman a început să meargă spre lift.

— Două minute, a transmis din nou observatorul. Ieșiți de acolo.

În cameră, echipa Curcubeu tocmai deschisese servieta și începuse să fotografieze documentele dinăuntru cât de repede putea, fără a se uita ce erau. Othman era în lift.

¹⁴⁶³ Interviu cu „Charles”, aprilie 2012, și „Iftach”, decembrie 2016.

— Un minut până la contact, a spus vocea îngrijorată în radio. Până acum totul fusese fotografiat, iar geanta refăcută și încuiată. A sosit liftul. Ieșiți acum!

Othman era deja în hol, la doar treizeci de secunde distanță, aproape în raza vizuală a camerei lui. Un membru al echipei se pregătea să execute o diversiune, prefăcându-se beat și vărsând un pahar cu whisky pe el. Dar, la doar câteva secunde distanță, restul echipei a ieșit din cameră și a mers repede pe coridor în cealaltă direcție.

— Am scăpat. Totul e ok. Stați calmi, s-a auzit vocea calmă și încrezătoare a comandantului.

Materialul fotografiat de echipa Mossad în acea zi nu a fost descifrat imediat. Au trecut circa două săptămâni după intrarea în camera lui Othman în Viena, până când cineva s-a uitat la el.

Atunci au văzut pentru prima oară poze cu reactorul.

Siria încerca să construiască o bombă. Făcea, de fapt, progrese dramatice înspre construirea unei bombe, totuși reușise să țină întreaga afacere complet secretă. Și aceasta nu era o situație care să poată fi rezolvată prin eliminarea unor oameni-cheie. Era nevoie de acțiuni drastice de un alt fel.

Destul de interesant, Bashar al-Assad avea un enorm respect pentru serviciile israeliene, de aceea încerca atât de mult să îi inducă în eroare. Era convins că fiecare

mesaj din Siria trimis prin mijloace electromagnetice – telefon, telefon mobil, fax, text, e-mail – era interceptat de serviciile israeliene. „Chiar credea că, de fiecare dată când Mustafa îl suna pe Mahomed, Moişele asculta convorbirea¹⁴⁶⁴, spunea un ofiţer din Unitatea 8200. Şi aceasta nu era în mod necesar o greşală drastică”. Pentru a minimiza riscul, Assad i-a ordonat generalului Muhammad Suleiman – legătura sa cu Frontul Radical – să creeze o armată de umbre, una separată şi independentă de restul structurilor siriene. Nici chiar cei mai de sus oficiali şi ofiţeri, inclusiv şeful statului major şi ministrul apărării, nu au fost anunţaţi de aceasta. Suleiman a ordonat ca toate comunicaţiile importante să fie transferate doar pe hârtie, în plicuri sigilate cu ceară, de către o reţea de curieri pe motocicletă. Această evadare din era tehnologică a funcţionat.

Organizaţia lui Suleiman a rămas complet invizibilă serviciilor israeliene ani întregi¹⁴⁶⁵. Cel mai mare secret al lui Suleiman era ascuns în districtul arid Deir ez-Zor, într-un canion adânc, la câţiva kilometri de malurile Eufratului, în nord-estul Siriei. Din 2001, supraveghease construirea unei clădiri care să

¹⁴⁶⁴ Interviu cu „Leila” martie 2013.

¹⁴⁶⁵ Interviu cu Shahar Argaman, 17 martie 2013

adăpostească un reactor nuclear pe care Siria îl cumpărase din Coreea de Nord, cu bani iranieni¹⁴⁶⁶. Reactorul le-ar îngădui sirienilor să producă plutoniu pentru o bombă atomică care, credea Assad, îi va da paritate strategică cu Israelul. Suleiman nu precupețise niciun efort pentru a camufla locul – dar Othman era unul dintre puținii oameni în care Suleiman avea încredere. Știa despre reactor și lăsase documente care-l priveau la el pe computer. Și acum, israelienii știau și ei.

Când Mossad-ul a pus mâna pe material în ianuarie 2007, directorul agenției, Dagan, era pe cale de a deveni principalul consilier pe apărare și strategie al lui Ehud Olmert. Când Olmert a hotărât să înceapă războiul contra Hezbollah în iulie 2006, Dagan s-a opus vehement planului șefului de stat major Dan Halutz de a înfrânge miliția šiită prin atacuri aeriene, și a spus cabinetului „Cunosc Libanul și cunosc Hezbollah, și fără infanterie la sol, pe scară largă, nu va funcționa”. Cu cât a trecut mai mult timp și grijile lui Dagan s-au dovedit juste, cu atât mai atent a devenit Olmert la

¹⁴⁶⁶ Serviciile israeliene au primit rapoarte contradictorii în legătură cu întrebarea dacă iranienii erau conștienți că o parte a banilor erau folosiți pentru a finanța proiectul nuclear Coreea de Nord - Siria. Bergman, *Războiul secret cu Iranul*, 257-58.

opiniile lui¹⁴⁶⁷.

Dagan era genul de om care putea vedea în sufletul altora și era și talentat la relații publice. A împărtășit cele mai suculente bucăți din operațiuni cu Olmert, care era captivat de Dagan și lumea lui de spionaj și operațiuni speciale. După ce și-a pierdut încrederea în IDF și în campaniile militare extinse, de mare anvergură, i-a dat din ce în ce mai multă putere spionului său șef, pentru a-și duce războiul de umbre contra Frontului Radical. „Credeam în Meir, spunea Olmert. Avea nevoie de sprijinul meu pentru a aproba ideile trăsnite inventate de agenția lui.”¹⁴⁶⁸

Descoperirea reactorului era încă un lucru de care Dagan putea fi mândru – mai ales că nici o altă agenție, inclusiv cele din Statele Unite, nu fusese capabilă să îl găsească – dar în general era doar un motiv de griji serioase¹⁴⁶⁹. Știrea că inamicul de top al țării se afla într-un stadiu avansat al unui program de arme nucleare, despre care ei nu știau absolut nimic, a trecut instant prin lungul și latul structurilor de informații israeliene. „Meir a venit la mine cu acest material [pozele făcute în camera lui Othman], își amintea Ehud Olmert, și a fost ca un cutremur. Mi-am dat seama că,

¹⁴⁶⁷ Interviu cu Shariv, 10 august 2006.

¹⁴⁶⁸ Interviu cu Olmert, 29 august 2011.

¹⁴⁶⁹ Hayden, *Playing to the Edge*, 255.

din acel moment, totul va fi diferit”.¹⁴⁷⁰

La scurtă vreme, Olmert l-a trimis pe Dagan să îi informeze pe consilierul de securitate națională american, Steven Hadley, și pe directorul CIA, Michael Hayden.

În timp ce urca cu liftul până la etajul șapte al sediului CIA din Langley, devenise deja un oaspete familiar și binevenit¹⁴⁷¹. Dagan s-a înțeles extraordinar cu Hayden: „Era la subiect, un ofițer de informații până în oase, și asculta ce îi propuneam”. În schimb, Hayden credea că Dagan era „direct, scurt la vorbă, extrem de onest, nepretențios, sincer și foarte bine informat”.

Cei doi bărbați au stabilit cele mai strânse niveluri de încredere între agențiile de informații ale celor două țări, începând o eră de profundă cooperare¹⁴⁷². Hayden a descris relația dintre agenții drept complementară: „Suntem mari, suntem bogați, sofisticați din punct de vedere tehnologic și suntem la nivel global”, în timp ce israelienii sunt „mici, concentrați, deștepți din punct de vedere cultural și lingvistic, și relevanți pentru ținte”,

¹⁴⁷⁰ Olmert a compus o comisie specială, condusă de Yaakov Amidror și cu participarea unui expert al diviziei de cercetare AMAN, pentru a efectua o examinare critică a materialului Mossad. Comisia a ajuns la aceeași concluzie: Siria construia un reactor în scopul de a face arme nucleare. Interviu cu „Charles”, aprilie 2012, și Olmert, 29 august 2011.

¹⁴⁷¹ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013, și Hayden, 20 august 2014.

¹⁴⁷² Interviu cu Hayden, 1 februarie 2014.

lucru prin care înțelegea terorismul jihadist și încercările țărilor din Orientul Mijlociu de a obține arme de distrugere în masă.

De fiecare dată când Dagan vizita CIA, aducea cu el informații și sugestii sensibile, unele dintre ele destul de imaginative, pentru operațiuni comune. Dar în acea întâlnire din aprilie, nici măcar experimentatul Hayden nu aștepta bomba¹⁴⁷³. „Dagan s-a așezat, și-a deschis servieta și a scos copiile color ale fotografiilor cu reactorul de la Deir ez-Zor.”

Pentru multă vreme, Dagan s-a uitat cu Hayden peste material, întrebând dacă experții lor erau de acord cu analiza israeliană.

Dagan era de asemenea foarte conștient că, în ciuda capabilităților Mossad în Siria, agenția lui nu avea deloc habar ce se întâmpla la celălalt capăt al înțelegerii nucleare. Așa că i-a cerut lui Hayden să ia informațiile pe care le adusese „și să le verifice în informațiile mult mai largi pe care CIA le avea despre Coreea de Nord”.

A doua zi dimineață, Hayden s-a dus la Casa Albă pentru a se întâlni cu președintele George W. Bush. În timp ce el și alți participanți ședeau și îl așteptau pe președinte să sosească, Hayden s-a aplecat înspre vicepreședintele Dick Cheney, care de mult opinase că

¹⁴⁷³ Ibidem.

sirienii voiau să pună mâna pe arme atomice, și i-a șoptit: „Ați avut dreptate, domnule vicepreședinte”¹⁴⁷⁴.

Bush a încheiat convorbirea cu două ordine clare, dar practic contradictorii: „Numărul unu: fiți siguri. Numărul doi: informația aceasta nu poate să transpire”.

Hayden s-a întors la Langley, întrebându-se cum putea confirma informațiile israeliene fără să împrăștiie vorba. „Pentru a fi sigur, trebuie să implici mai multă lume, dar aceasta mărește riscul de a se afla secretul.”

În timp ce încercau să echilibreze aceste două directive, CIA și alte agenții americane au început „un efort intens, de luni întregi, pentru a confirma și corobora informațiile primite de la Israel despre reactor, și să adunăm mai multe detalii din propriile noastre surse și metode.” Concluziile echipei comune Pentagon-CLA-NSA au venit în iunie, și erau exact la fel de îngrijorătoare ca ale israelienilor. „Experții noștri în informații sunt convinși, a scris echipa, că instalația este de fapt un reactor nuclear de același tip construit de Coreea de Nord la instalația nucleară de la Yongbyon... avem motive plauzibile să credem că acest

¹⁴⁷⁴ Hayden, *Playing to the Edge*, 256.

reactor nu este menit unor scopuri pașnice.”¹⁴⁷⁵

Statele Unite promiseseră că vor apăra securitatea Israelului, iar Olmert voia ca acea promisiune să fie onorată – voia ca forțele SUA să distrugă reactorul¹⁴⁷⁶. Sincronizarea era și ea o problemă. Experții de la instalația nucleară israeliană de la Dimona spuneau că, după câte vedeau ei în poze, instalația siriană era aproape terminată. Estimau că va fi fierbinte într-o jumătate de an, iar dacă așteptau până atunci să o bombardeze, va produce poluare radioactivă și un dezastru de mediu.

Din punct de vedere operativ, era o misiune relativ simplă pentru Aviația SUA. O escadrilă de bombardiere invizibile B-2 ar fi putut distruge instalația fără mari probleme. Dar experții CIA în Orientul Mijlociu au avertizat că o misiune americană de bombardament în regiune ar fi fost periculoasă.

„Analiștii mei sunt foarte conservatori”, i-a spus Hayden lui Dagan, în ceea ce el a numit „una dintre cele mai candidе conversații pe care le-am avut vreodată amândoi”. Hayden a spus că familia Assad îi

¹⁴⁷⁵ Secretarul de stat Rice, „Syrias Clandestine Nuclear Program”, 25 aprilie 2008 (luată din arhiva Wikileaks, așa cum a fost dată autorului de către Julian Assange, 4 martie 2011).

¹⁴⁷⁶ Interviu cu „Oscar”, aprilie 2014.

amintea de familia Corleone din *Nașul*.¹⁴⁷⁷ Dar când Sony a fost eliminat, don-ul l-a avut pe talentatul Michael cu care să-l înlocuiască. Când Basel Assad a murit într-un accident, „Hafez a trebuit să se mulțumească cu Fredo/Bashar”, care era cunoscut în CIA drept „cel care judecă greșit de mai multe ori la rând”.

„Assad nu mai putea suporta o altă umilință după retragerea [din 2005] din Liban, a spus Hayden. Din slăbiciune, trebuia să își arate puterea și să răspundă cu război.”¹⁴⁷⁸

Dagan a avut opinia exact opusă: „Trebuia să privești din punctul de vedere al lui Assad, a zis¹⁴⁷⁹. Pe de o parte, voise întotdeauna să atingă o egalitate strategică cu Israelul și, din această cauză, să pună mâna pe arme nucleare. Pe de altă parte, Bashar al-Assad a preferat să nu se confrunte în mod direct cu noi. Mai mult decât atât, dacă ar fi pornit războiul după bombardament, ar fi expus existența instalației nucleare – că făcuse o instalație atomică, încălcând astfel semnătura sa pe NPT¹⁴⁸⁰ [Tratatul de Neproliferare], lucru pe care nici

¹⁴⁷⁷ Interviu cu Hayden, 20 iulie 2016.

¹⁴⁷⁸ Acea retragere i-a fost impusă lui Assad de către comunitatea internațională, condusă de SUA și Franța, pentru implicarea sa în asasinarea lui Rafik Hariri.

¹⁴⁷⁹ Interviuri cu Dagan, 29 mai 2013, și „Ed”, octombrie 2016.

¹⁴⁸⁰ Non-Proliferative Treaty, în lb. engl. (n.red.).

rușii, aliații lor, nu-l cunosc, și cu siguranță nu vor fi bucuroși s-o afle. Dacă ar fi să atacăm clandestin și să ținem totul ascuns, fără a face public atacul și a-l umili, Assad nu ar face nimic”.

Decizia finală a fost luată într-o întâlnire cu președintele și, din cauza înaltului nivel de secretomanie, nu s-a ținut în Aripa de Vest a Casei Albe, ci în Sala Ovală Galbenă din aripa rezidențială, astfel încât să nu apară nici măcar în registrul de întâlniri prezidențiale.

Doar vicepreședintele Cheney a fost în favoarea unui atac american, afirmând că Statele Unite trebuie să facă acest lucru pentru a trimite un mesaj puternic nu doar Siriei, ci și Coreei de Nord și Iranului. Secretarul de stat Rice a recunoscut că reactorul nuclear din Siria era o „amenințare existențială” pentru Israel, dar nu credea că SUA trebuia să se implice¹⁴⁸¹. Hayden a spus clar că reactorul era într-o fază avansată de construcție, dar Siria era încă la mare distanță de a obține o bombă atomică.

Deja împotmolit în două războaie în țări musulmane,

¹⁴⁸¹ Opinia lui Rice a fost sprijinită de Hayden și de restul serviciilor americane de informații. Hayden i-a amintit președintelui Bush de bine cunoscutul slogan al agenției „Fără reactor nu ai război”, și a spus că nu aveau dovezi pentru construcția unei instalații de extragere a plutoniului, fără de care nu putea fi făcută vreo bombă. Interviu cu Hayden, 20 august 2014.

Bush a concluzionat: „Ceea ce Mike [Hayden] tocmai mi-a spus este că acesta nu reprezintă un pericol iminent și, deci, nu vom face așa ceva”¹⁴⁸².

Israelul se putea baza doar pe sine.¹⁴⁸³

Arma nucleară în mâinile sirienilor ar fi fără îndoială o amenințare existențială față de Israel. Dar analiștii AMAN au fost de acord cu Hayden și l-au avertizat pe Olmert că atacarea Siriei, fără o provocare anterioară directă, putea duce la o puternică reacție militară a lui Assad. Dagan, pe de altă parte, a recomandat ca acel loc să fie bombardat imediat, înainte ca reactorul să fie activat. „Statul Israel nu poate tolera ca o țară cu care se află în stare de război să posede arme nucleare”, a spus

¹⁴⁸² Hayden își amintea: „Eram destul de calm în legătură cu problema reactorului sirian, fiindcă îmi era clar că, dacă nu atacam, israelienii o vor face”. Interviu cu Hayden, 20 august 2014. Hayden, *Playing to the Edge*, 263-64.

¹⁴⁸³ Într-un interviu din 2011 pentru această carte, când Olmert a vrut să explice gravitatea dilemei în legătură cu reactorul sirian și decizia sa de a trece la acțiune, a arătat spre o fotografie de pe peretele biroului său, pe care o luase cu el când plecase din biroul de premier. O fotografie identică poate fi văzută pe pereții multor oficiali israelieni de rang înalt. A fost făcută în timpul Zborului 301 al Aviației Israeliene, care a decolat de la Radom în Polonia, pe 4 septembrie 2003. Trei aparate de vânătoare israeliene F-15 apar zburând peste ceea ce este poate cea mai celebră poartă și bucată de cale ferată din lume, aflate la lagărul nazist de concentrare de la Auschwitz. Pe fotografie, pe care comandantul Aviației, Eliezer Shkedi, a distribuit-o unor oficiali israelieni de cel mai înalt rang, a scris: „Aviația Israeliană peste Auschwitz, în numele poporului evreu, al statului Israel și al IDF: *Să ne amintim și să nu uităm, să ne bazăm numai pe noi*.”

el.

Dagan făcuse un pariu important. Dacă greșea, un război deschis cu Siria s-ar fi terminat probabil tot cu o victorie israeliană, dar ar fi costat mii de vieți. Totuși, în ciuda acestui risc enorm, datorită charismei lui, încrederii în sine și succeselor anterioare, opinia lui Dagan a câștigat.

La ora 3.00 în dimineața zilei de 6 septembrie, grupuri de avioane s-au ridicat de la baza aeriană Ramat David, în nordul Israelului, la 25 de kilometri sud-est de Haifa. Au luat-o spre vest, în direcția Mediteranei, apoi spre sud. Aceasta făcea parte din exercițiul de rutină al evacuării bazei, familiar serviciilor arabe de informații care monitorizau Aviația Israeliană. Nimic special.

Dar, de această dată, cei care planificaseră exercițiul voiau să-i inducă în eroare intenționat pe oamenii care urmăreau desfășurarea zborului pe ecranele radarelor din Damasc. Undeva deasupra mării, o formațiune de șapte avioane de vânătoare F-15I s-a despărțit de celelalte și a luat-o în direcția opusă – spre nord.

Echipajele știau exact unde sunt amplasate țintele pe care trebuiau să le distrugă și natura lor. Importanța misiunii le fusese divulgată de către comandantul lor chiar înainte de decolare. Au zburat foarte jos, de-a lungul coastei mediteraneene și apoi deasupra Turciei,

Înainte de a intra în spațiul aerian sirian. La o distanță de cincizeci de kilometri, au lansat douăzeci și două de rachete în complexul nuclear.

Sirienii au fost luați complet prin surprindere. Sistemele lor aeriene defensive nu au detectat nimic, până când rachetele fuseseră deja trase, nemailăsând timp pentru ca instalațiile să fie evacuate. Au fost lansate câteva rachete antiaeriene, dar numai după ce avioanele erau de mult plecate.

La scurtă vreme după aceea, sateliții americani și israelieni care zburau deasupra Siriei au documentat distrugerea completă a instalației. Olmert i-a trimis un mesaj secret lui Assad, prin prim-ministrul turc Recep Tayyip Erdogan, spunând că, dacă Assad reacționa cumpătat, Israelul nu va face public atacul. Aceasta va scuti Siria de complicațiile de a fi expusă că a acționat fără să țină seama de prevederile Tratatului de Neproliferare, la care era parte semnatară¹⁴⁸⁴. De asemenea, lumea nu va ști că Siriei i-au fost aruncați în aer ani întregi de cercetare militară și tehnologie scumpă de către statul Israel – o situație care aproape ar necesita un soi de ripostă pentru salvarea obrazului.

¹⁴⁸⁴ Pe 9 iunie 2011, IAEA a comunicat că Siria nu anunțase construirea unui reactor nuclear, o gravă încălcare a Tratatului de Neproliferare. IAEA Board of Governors, *Implementation of the NPT Safeguards Agreement in the Syrian Arab Republic*, 9 iunie 2011. Interviu cu „Charles”, aprilie 2012.

Păstrarea liniștii asupra întregului eveniment era mai bună pentru toți cei implicați.

Marele câștigător în operațiunea cu numele de cod Afară din Cutie a fost Dagan, a cărui agenție obținuse informația care expusese proiectul sirian și care, după cum afirma directorul CIA Hayden, „s-a dovedit că avea dreptate, în timp ce analiștii mei au greșit”¹⁴⁸⁵.

După succesul operațiunii, Olmert a deschis baierele pungii guvernamentale și mai mult, dând Mossad-ului cel mai mare buget pe care îl primise vreodată. Un oficial superior Mossad spunea: „Nu a existat vreo activitate care să fie amânată sau anulată din motive financiare. Organizația a crescut incredibil. Orice am fi cerut, primeam”¹⁴⁸⁶.

„Arik [Sharon] și Rabin erau cu mult mai ezitanți decât mine în aprobarea misiunilor, a spus Olmert cu un zâmbet satisfăcut, adăugând: Am aprobat trei sute de operațiuni [Mossad] în timpul mandatului meu de prim-ministru, și doar una dintre ele a eșuat, și am ținut-o secretă și pe aceea.”¹⁴⁸⁷

De când preluase Mossad-ul, una dintre preocupările de căpătâi a lui Dagan a fost să îl omoare pe Imad Mughniyeh, șeful de stat major Hezbollah.

¹⁴⁸⁵ Interviu cu Hayden, 20 august 2014.

¹⁴⁸⁶ Interviu cu „Eldy“, august 2014.

¹⁴⁸⁷ Interviu cu Olmert, 28 august 2011.

Acest obiectiv nu era doar al lui Dagan: serviciile și armata israeliană încercau să-l omoare pe Mughniyeh de aproape treizeci de ani. Inamicul care produsese Israelului cele mai mari daune din punct de vedere operativ și politic, în deceniile precedente, era Hezbollah, iar Dagan credea că un singur om reprezenta forța primară responsabilă de realizările sale¹⁴⁸⁸.

„Mughniyeh, spunea, este o combinație de șef de stat major și ministru al apărării. [Secretarul General] Nasrallah poate că este liderul politic, dar nu este nici lider militar, nici omul care face toate înțelegerile adevărate cu sirienii și cu iranienii. Nasrallah, cel mult, spune da.”

Mughniyeh era, de fapt, un fugar internațional, situat sus pe lista celor mai căutați din patruzeci și două de țări. Zeci de națiuni emisese mandate pentru arestarea sa, iar FBI oferea o recompensă de 25 de milioane de dolari pentru informații care ar fi putut duce la capturarea sa. În Liban, în anii '80, Mughniyeh ucisese sute de americani cu mașini-capcană și răpise și torturase până la moarte mai mulți oficiali americani de rang înalt.

„Americanii nu uită, a spus Dagan. Par a fi liberali –

¹⁴⁸⁸ Interviu cu Dagan, 26 mai 2013.

în Israel, «liberal» mai înseamnă și iertător, și milos –, dar sunt departe de așa ceva”.

Problema era că nimeni nu-l putea găsi. Mughniyeh era o fantomă.

Era foarte conștient că agențiile secrete occidentale investeau resurse imense pentru a-l localiza, așa că aloca un efort egal pentru a scăpa de a fi capturat – folosind acte false chiar în interiorul Libanului, limitându-și contactele la doar un cerc mic și închis de membri de familie și asociați în care avea încredere, și utilizând o serie de măsuri extreme pentru a-și securiza comunicațiile.

Dar, în iulie 2004, după ce un comandant superior al Hezbollah, Ghaleb Awali, a fost ucis când Mercedes-ul i-a explodat, organizația a făcut un film memorial despre el, care a rulat la adunări interne. Mossad-ul a făcut rost de o copie, prezentată în decembrie unui grup de experți din Unitatea 8200 și Mossad. În timpul vizionării care a durat o noapte întreagă, au privit-o cu atenție, în speranța de a afla detalii noi despre grupul obscur. Târziu în noapte, în timp ce toți stăteau împreună într-o sală din sediul Mossad cu ochii lipiți de ecran, unul dintre ofițerii din 8200 a strigat „Acela e el. Acela e Maurice”¹⁴⁸⁹.

¹⁴⁸⁹ Interviu cu „Leila”, martie 2013.

Maurice era numele de cod pentru Mughniyeh.

Imaginea de pe ecran îl arăta pe Hassan Nasrallah din Hezbollah, în roba lui maronie, de cleric, și cu turban negru, uitându-se la monitorul imens al unui computer, pe care era o hartă. Vizavi de el stătea un bărbat, cu fața mai mult acoperită, dar vizibilă câteva fracțiuni de secundă, cât s-a mișcat: bărbos, cu ochelari, cu uniformă de camuflaj și o șapcă, arătând diverse puncte pe hartă lui Nasrallah. Acest bărbat era Imad Mughniyeh.

În sfârșit, aveau un soi de punct de pornire. În zilele care au urmat, au fost încropite diverse idei, inclusiv să încerce să dea de videograf pentru a încerca să-l recruteze ca agent, sau să facă o firmă-fantomă pentru livrarea de bunuri similare computerului pe care-l folosea ținta lor, care putea fi minat și detonat când Mughniyeh era în apropiere.

Dagan le-a respins pe toate. Mossad-ul nu era încă pregătit. „Nu vă îngrijorați, le-a spus oamenilor săi, va veni și ziua lui”.

Soluția a apărut datorită persistenței și inventivității lui Aharon Zeevi-Farkash din AMAN. Fostul comandant al Unității 8200 grăbise dezvoltarea a din ce în ce mai multe metode de a adânci penetrarea SIGINT a inamicului. Împreună, AMAN-ul lui Zeevi-Farkash și

Mossad-ul lui Dagan au creat în comun un nou sistem operativ numit HUGINT, o combinație între HUMINT și SIGINT – cu alte cuvinte, o modalitate de a folosi agenții Mossad pentru a îmbunătăți capacitatea Unității 8200 de a intercepta mesajele inamicului, și viceversa.

Unul dintre dezvoltatorii metodei HUGINT era Yossi Cohen (directorul Mossad în timpul scrierii acestei cărți), cunoscut printre colegi drept „modelul”, datorită grijii pe care o acordă dichisirii sale și modului cum arată. În 2002, Cohen a fost numit șef al departamentului de operațiuni speciale al Joncțiunii, divizia de recrutare de agenți a Mossad-ului. Cohen era considerat unul dintre cei mai geniali oameni care se ocupau cu recrutarea, din istoria agenției, unul dintre puținii care au reușit vreodată să penetreze Hezbollah și Corpul Gărzilor Revoluționare Islamice și să recruteze agenți Mossad dintre aceștia. În timp ce era sub acoperire, întruchipând diverși oameni de afaceri europeni, a fost capabil să-și folosească vastele cunoștințe generale și ale pătrunderii naturii umane pentru a recruta un număr uriaș de agenți, perfecționând și metodologia HUGINT a Mossad-ului în acest proces. Ca recunoaștere a acestor realizări, Cohen a primit Premiul de Securitate Israelian, cea mai înaltă decorație a țării pentru rezultate legate de

apărare.

În 2004, Dagan l-a numit pe Cohen șef al operațiunilor Mossad din Iran. Mulțumită agenților lui Cohen și HUGINT, Unitatea 8200 a reușit să spargă o parte a sistemelor de comunicații ale guvernului iranian, permițând Israelului să penetreze mai adânc în densa rețea de comunicații dintre comandanții Frontului Radical.

Aceasta a generat mai multe informații despre Mughniyeh: mai multe indicii, mai multe comunicații de pe computer și de pe telefonul mobil ascultate, mai mulți agenți care auziseră sau văzuseră ceva relevant.¹⁴⁹⁰

Israelienii au aflat în cele din urmă că oamenii de la vârful Frontului Radical preferau să-și țină întrunirile în Damasc, unde, sub protecția serviciilor secrete siriene, se simțeau în siguranță. După victoria Hezbollah în războiul din 2006, Mughniyeh credea că Israelul își va înteți cu mult eforturile de a-i omorî pe el și pe Nasrallah. Așa că l-a înconjurat pe secretarul general cu o gardă de elită și l-a convins să nu apară în public sau în direct la televiziune și, de asemenea, să petreacă timp cât mai mult posibil în buncărul de comandă Hezbollah, sub cartierul Dahiya din Beirut.

¹⁴⁹⁰ Interviu cu „Leila“, martie 2013.

În ce-l privea pe el, s-a mutat de la Beirut la Damasc¹⁴⁹¹ și pentru motive de securitate – se simțea mai în siguranță într-un oraș care era sub controlul serviciilor secrete siriene, care erau privite drept solide și profesioniste –, și fiindcă o mare parte a activității sale avea loc în capitala siriană.

Cu toate că protecția „armatei de umbre” a lui Suleiman era foarte puternică, „Mughniyeh nu a devenit brusc mai puțin atent în Damasc”, spunea Dagan. A permis doar unui număr mic de oameni să știe că se mutase în Damasc, și încă și mai puțini știau unde locuia, cum se mișca dintr-un loc într-altul și ce nume era scris în pașaportul său fals.

Totuși, Israelul a reușit să aibă un agent în cercul închis din jurul lui Suleiman, și „în Damasc am știut mai multe lucruri despre el decât atunci când era în Beirut”, își amintea Dagan. Damascul era, totuși, capitala unei țări-țintă și, alături de Teheran, cel mai periculos loc pentru operațiunile Mossad.¹⁴⁹²

Era clar că numeroasele sosiri și plecări ale agenților Mossad în și din țară, necesare pentru ei pentru a planifica și a pregăti o operațiune, îi vor expune prea multor verificări, oricare le-ar fi fost acoperirea. Și din

¹⁴⁹¹ Interviu cu „Iftach”, mai 2011, „Leila”, martie 2013, și Richard Kemp, martie 2007.

¹⁴⁹² Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

cauza naturii extrem de sensibile a informației, Dagan a decis că, de această dată, nu putea folosi informatori arabi. Așa că, din nou, Dagan a hotărât să ignore o regulă veche și bătută în cuie a Mossad – s-a adresat altei țări să-l ajute cu un asasinat¹⁴⁹³.

S-a autoinvitat la o altă întâlnire cu Hayden.

Totuși, CIA nu are voie să efectueze sau să sprijine asasinate, din cauza Ordinului Executiv 12333. În timp ce ambele țări credeau că este permisibil să omori oameni, aveau niște perspective legale oarecum diferite. SUA nu participa în mod normal la execuția cuiva într-o țară cu care America nu era în război sau într-un conflict armat.¹⁴⁹⁴

În cele din urmă, consilierii legali ai CIA au venit cu o soluție prin care uciderea lui Mughniyeh în Siria ar fi devenit legală ¹⁴⁹⁵, bazându-se pe principiul autoapărării, din moment ce Mughniyeh își trimitea oamenii din Siria în Irak pentru a îndemna milițiile šiite

¹⁴⁹³ Interviu cu „Neta”, iulie 2013.

¹⁴⁹⁴ Rugat să explice asasinatele planificate ale SUA contra Al Qaeda, Hayden a observat că „asasinatul” era definit drept un act letal interzis „contra inamicilor politici”, în timp ce „asasinatele planificate americane contra Al Qaeda sunt contra membrilor unei forțe inamice înarmate ostile. Acestea fac parte din război. Acestea se găsesc sub legile conflictului armat”. A adăugat: „Israel este probabil singura a doua țară din lume care gândește ca SUA - că lucrurile pe care le facem acolo sunt legale”. Interviu cu Hayden, 20 august 2014.

¹⁴⁹⁵ Interviu cu „Neta”, iulie 2013.

să efectueze atacuri teroriste contra personalului american.

Președintele Bush i-a aprobat apoi lui Dagan cererea de asistență¹⁴⁹⁶, dar numai cu condiția să fie ținut totul secret¹⁴⁹⁷, sub promisiunea că doar Mughniyeh va fi ucis și că nu vor fi americanii cei care vor face efectiv asasinatul. (Chiar și la ani întregi după eveniment, Hayden a refuzat să spună ceva despre implicarea americană.). Statele Unite încă aveau o ambasadă activă în Damasc, și oamenii de afaceri americani puteau să intre și să iasă din Siria relativ liberi. Aceasta îi permitea CIA, cu ajutor de la NSA, să-și trimită acolo

¹⁴⁹⁶ Conform unui articol *Newsweek*, lui Bush i-au trebuit circa treizeci de secunde să răspundă întrebării lui Hayden despre asasinarea lui Mughniyeh, spunând „Da, și de ce n-ați făcut deja acest lucru? Aveți binecuvântarea mea. Mergeți cu Dumnezeu”. Jeff Stein, „How the CIA Took Down Hezbollah's Top Terrorist, Imad Mugniyah”, *Newsweek*, 31 ianuarie 2015.

¹⁴⁹⁷ Președintele Bush a ordonat secret total în legătură cu toate aspectele asasinării lui Mughniyeh. Abia în ianuarie 2015, Adam Goldman de la *Washington Post* și Jeff Stein de la *Newsweek* au publicat, exact în aceeași zi, articole despre colaborarea dintre Mossad și CIA în această operațiune. Cel puțin unele părți ale acestor două articole par să provină din aceleași surse, descrise acolo drept înalți oficiali din serviciile americane, care au fost implicați în asasinat. Conform acestor surse (față de ce este descris în această carte), CIA, și nu Mossad-ul, a fost principalul actor, în timp ce Michael Hayden a fost comandantul suprem al operațiunii. Într-un interviu din iulie 2016 cu Hayden, în birourile din D. C. ale Chertoff Group, unde este director, i-am citit secțiunea din această carte, care se ocupă cu colaborarea dintre Israel și SUA în cazul asasinatului contra lui Mughniyeh. Când am terminat, Hayden a zâmbit și a spus: „Interesantă poveste. Nu am nimic de spus”.

propriii săi oameni și să folosească agenții săi locali pentru misiune.

După cum spunea unul dintre comandanții operațiunii: „Era o operațiune gigantică, cu mai multe forțe, cu resurse nebunești investite de câteva țări și, din câte știu, cele mai multe investite pentru a omorî un singur individ”¹⁴⁹⁸.

Cu ajutorul dat de americani, Mughniyeh a fost în cele din urmă localizat. Au descoperit că se întâlnea des cu tovarășii lui din Frontul Radical, în diverse clădiri ale serviciilor: clădiri de birouri, păzite intens de polițiști și soldați sirieni, și case conspirative cu gărzi sub acoperire în haine civile. Au mai aflat, de asemenea, că Mughniyeh vizita în mod regulat trei femei frumoase din zonă, de care Suleiman îi făcuse rost pentru odihna și relaxarea lui.

Mughniyeh nu-și lua niciodată gărzile de corp cu el când mergea în aceste vizite la femei, ceea ce l-a expus supravegherii și activităților operative ale adversarului său, într-un loc care nu era sub controlul lui. Era „o semnificativă eroare de securitate în teren, spunea unul dintre comandanții operațiunii. La sfârșit, după atâția ani, chiar și cel mai atent dintre oameni devine plin de

¹⁴⁹⁸ Interviu cu „Iftach”, mai 2011.

Încredere că nu i se poate întâmpla ceva”¹⁴⁹⁹.

Dar o operațiune în oricare dintre aceste locuri făcea foarte dificil pentru israelieni să-și țină promisiunea față de americani, de a nu răni pe nimeni altcineva decât Mughniyeh, ca să nu mai menționăm uriașele riscuri pe care ar fi trebuit să și le asume agenții efectivi.

Cei de la Mossad care s-au ocupat de plan au venit cu o serie de idei, dar toate au fost respinse. Exista doar o posibilitate reală: să-l lovească pe Mughniyeh pe drumul său de întoarcere dintr-unul dintre locuri spre un altul. Existau încă o serie de dificultăți serioase, însă. Era neclar cum vor reuși să îl urmărească și să-l elimine în timp ce conducea sau umbla, din moment ce era însoțit în mod constant de gărzi de corp și mergea pe diferite trasee și la ore diferite, pe care Mossad-ul nu le putea prevedea în avans. Era, de asemenea, neclar cum vor reuși agenții să scape, înainte ca aeroporturile și porturile să fie alertate și închise.

Deliberările au durat luni întregi, Dagan respingând pe rând toate planurile. Apoi, în noiembrie 2007, șeful diviziei tehnologice a Mossad, N., a venit în biroul lui Dagan cu o propunere pentru o operațiune care să-l elimine pe Mughniyeh, folosind o bombă detonată prin

¹⁴⁹⁹ Interviu cu „Iftach”, mai 2011.

telecomandă¹⁵⁰⁰. Această bombă l-ar fi omorât doar pe Mughniyeh, fără daune colaterale, și va da și agenților din teren destul timp pentru a scăpa de la fața locului. Dagan a spus că era gata să dea undă verde planului, deși credea că șansele de reușită erau foarte mici.

Premisa de bază a planului lui N. Era că va fi imposibil ca Mughniyeh să fie urmărit prin tot Damascul, deci trebuiau să găsească o cale să plaseze dispozitivul explozibil în ceva ce era frecvent lângă el, din punct de vedere fizic. Un telefon mobil, la fel ca acela care-l omorâse pe Yahya „Inginerul” Ayyash, în 1995, era oricând o opțiune, dar a fost respins, fiindcă Mughnoyeh și le schimba în mod regulat.

Singurul obiect pe care-l folosea în mod constant era vehiculul său, pe atunci un SUV Mitsubishi Pajero argintiu de lux. Mossad-ul știa că și Mughniyeh, și gărzile lui de corp examinau frecvent interiorul și dedesubtul mașinii, pentru a vedea dacă se lucrase la ea. Dar exista un loc unde nu verificau vreodată: capacul roții de rezervă, prins pe spatele autovehiculului. Cu ajutor american, au fost duse pe furiș în Siria componente ale unui sofisticat dispozitiv explozibil și un capac pentru roată, identic celui de pe

¹⁵⁰⁰ „Dacă reușim, promiteți-mi doar că eu voi fi acela care va da ordinul de executare (*rashai*)“, a spus Spărgătorul de Nuci, și s-a întors la planșeta de lucru. Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

mașina lui Mughniyeh.

După luni de pregătiri și supraveghere meticuloasă, la începutul lunii ianuarie 2008, agenții Mossad au reușit să se apropie de SUV-ul parcat, în timp ce Mughniyeh era într-o vizită nocturnă la una dintre amantele sale. Au dat jos roata de rezervă și au înlocuit capacul cu unul nou, cu bomba înăuntru. Au plantat, de asemenea, o serie de camere miniaturale și un transmițător, astfel încât agenții Mossad din Damasc să vadă ce se întâmpla în jurul mașinii.

Experții în explozibili ai Mossad-ului au promis că, dacă bomba va fi detonată chiar atunci când Mughniyeh era pe cale să intre în mașină, explozia îl va omorî¹⁵⁰¹. Dar, pentru a fi absolut siguri, au sugerat ca bomba să fie detonată când mașina era parcată de-a lungul altora, astfel încât explozia să ricoșeze din ele și să producă mult mai multe daune.

Timp de șase săptămâni lungi, echipa de ucigași l-a urmărit pe Mughniyeh, raportând unei camere de război speciale, izolată față de restul Mossad-ului, unde

¹⁵⁰¹ Fidel promisiunii făcute lui Bush, Olmert l-a chemat pe Spărgătorul de Nuci, care era responsabil cu aspectele tehnice ale operațiunii, și pe I., comandantul suprem al vânătorii lui Maurice, și a cerut în mod repetat ca Mossad-ul să-l asigure că era capabil să izbutească exclusiv uciderea lui Mughniyeh - cu alte cuvinte, că va fi posibil să fie sigur că nimeni nu va fi în apropiere și că explozia va fi orientată doar spre ei. Americanii au insistat să vadă exerciții pentru această lovitură, pentru a se convinge că Mossad-ul are această capacitate.

doar câțiva oameni selectați aveau permisiunea să între. De mai multe ori – de treizeci și două de ori în total –, circumstanțele au fost aproape optime, dar de fiecare dată operațiunea a fost amânată în ultima secundă ¹⁵⁰², ori fiindcă Mughniyeh era însoțit de altcineva, ori fiindcă erau alți oameni în apropiere, sau fiindcă intrase în mașină prea repede – bomba era eficientă doar dacă el era în afara mașinii.

Pe 12 februarie, agenții Mossad se uitau la Mughniyeh cum se apropie de mașină cu un alt bărbat. „Hei, ia priviți, e Suleimani”, a strigat unul dintre agenți. Suleimani, omnipotentul Gărzii Revoluționare Islamice, se rezema de Pajero, stând foarte aproape de Mughniyeh. Era clar după cum se comportau (nu exista și transmisie audio) că cei doi erau foarte amicali unul față de altul. Prin camera de război a trecut un fior de entuziasm în legătură cu ocazia de a-i omorî pe ambii bărbați. Dar mai întâi trebuiau să obțină aprobare. Dagan era la el acasă, în Rosh Până, jelind-o pe mama sa, care murise cu două zile înainte. Dar oficialul Mossad de la comandă l-a sunat pe Dagan, care la rândul lui l-a sunat pe Olmert. Olmert însă a refuzat să-i lase să continue ¹⁵⁰³. Promisiunea explicită dată

¹⁵⁰² Interviu cu „Loacker”, februarie 2015, și „Lexicon”, ianuarie 2017.

¹⁵⁰³ Interviu cu „Shimshon”, august 2011, „Iftach”, mai 2011, și „Lexicon”, ianuarie 2017.

președintelui SUA fusese neechivocă – să-l omoare pe Mughniyeh, și doar pe Mughniyeh.

În aceeași zi, pe la 20.30, Mughniyeh a ajuns la o casă conspirativă din cartierul de lux Kafr Sousa din Damasc, la doar câteva sute de metri de unul dintre cele mai importante sedii ale serviciilor siriene. S-a întâlnit cu câțiva aghiotanți ai generalului Suleiman și cu doi ofițeri Hezbollah și, pe la 22.45, a plecat de la întrunire înainte să se termine. A ieșit din clădire, singur de data aceasta, și a mers înspre Pajero-ul lui din parcare. În timp ce se mișca între mașina lui și alta parcată de-a lungul ei, chiar înainte să deschidă portiera, a fost dat ordinul de execuție¹⁵⁰⁴.

Bomba a explodat. Imad Mughniyeh, o fantomă timp de treizeci de ani, era în sfârșit mort.¹⁵⁰⁵

¹⁵⁰⁴ Dagan s-a ținut de cuvânt să-l lase pe Spărgătorul de Nuci să dea ordinul de a-l omorî pe Mughniyeh, dar acesta îi pasase privilegiul unui inginer electronist care jucase un rol central în operațiune. Interviu cu „Loacker”, ianuarie 2015.

¹⁵⁰⁵ În iunie 2008, prim-ministrul Olmert a vizitat Casa Albă. Vicepreședintele Cheney aștepta afară pentru a-l întâmpina, în timp ce convoiul de limuzine ajungea în fața intrării. Olmert urca treptele, iar Cheney, în loc să strângă mâna întinsă a lui Olmert, a luat poziția de drepti și l-a salutat pe prim-ministru. Doar cei doi bărbați și cei apropiați lor au înțeles însemnătatea gestului. În Biroul Oval, președintele Bush i-a mulțumit din inimă lui Olmert pentru că terminase cu Mughniyeh. Apoi i-a arătat pistolul lui Saddam Hussein, păstrat într-o cutie specială purtând inscripția „Pentru președintele nostru”, și oferit de echipa Delta Force care îl capturase pe tiranul irakian. Interviu cu „Shimshon”, august 2011.

Sirienii erau uluiți. Un luptător de gherilă și specialist tactic, care timp de trei decenii reușise să scape de structurile secrete și de apărare ale Israelului, Statelor Unite și ale patruzeci de alte țări, fusese asasinat efectiv chiar lângă sediul serviciilor sale – unele dintre geamurile clădirii s-au spart din cauza exploziei.

„Doar gândiți-vă ce înseamnă acest lucru pentru sirieni, spunea Dagan¹⁵⁰⁶. Chiar în inima celui mai păzit loc din Damasc. Gândiți-vă ce îi face lui Assad, ce îi face Hezbollah-ului, când află că nu sunt în siguranță nici măcar în Damasc. Îi dai adversarului un sentiment de penetrare totală a serviciilor, un sentiment că știi totul, și despre organizație, și despre țara-gazdă”, a adăugat el.

Președintele Assad și-a dat seama de magnitudinea dezastrului și a vrut să se țină cât mai departe de toată afacerea. I-a trimis condoleanțe lui Nasrallah, dar a sugerat să nu se menționeze atacul în Siria. A sugerat chiar ca Pajero-ul distrus, cu trupul plasat înăuntru, să fie transferat la adăpostul nopții în Beirut, pentru a face să pară că Mughniyeh murise acolo.

Nasrallah a refuzat. Era furios pe sirieni, fiindcă eșuaseră să aibă grijă de camaradul lui¹⁵⁰⁷. Unii membri

¹⁵⁰⁶ Interviu cu Dagan, 29 mai 2013.

¹⁵⁰⁷ Interviu cu „Shimshon”, august 2011, și „Diamant”, martie 2014.

Hezbollah – și soția lui Mughniyeh – chiar i-au acuzat pe sirieni, în mod fals, de a fi implicați în asasinat. Assad a fost silit să nege și să își ceară scuze de nenumărate ori. Nasrallah a emis ordine ca niciun reprezentant sirian să nu fie invitat la înmormântarea din Beirut.

Înmormântarea lui Mughniyeh s-a ținut pe o ploaie torențială¹⁵⁰⁸. Procesiunea de șiiți îndoliați s-a întâlnit cu sunniți care tocmai luaseră parte la o comemorare a iubitului lor lider, Rafik Hariri, ucis la ordinele lui Mughniyeh exact cu trei ani înainte. Astfel este viața în Liban.

Mii de oameni au reușit să se înghesuie în enormul hangar din sudul Beirutului, unde Hezbollah își ținea ocazional întrunirile mai mari. Zeci de mii au rămas afară. Sicriul lui Mughniyeh a fost dus pe podium, în timp ce îndoliații se întindeau și încercau să-l atingă, pentru a fi binecuvântați de onoarea și sfințenia lui pe ultimul drum.

O gardă de onoare din trupe Hezbollah, în uniforme kaki, au flancat sicriul pe podium, împreună cu liderii organizației cu fețe severe, îmbrăcați în robele lor negre. Pe pereți și în mâinile îndoliaților erau mii de

¹⁵⁰⁸ Descrierea înmormântării și fotografii din timpul ei, mulțumită corespondentei *Der Spiegel* în Beirut, Ulrike Putz, care a asistat.

afișe cu ultima fotografie a lui Mughniyeh, care doar acum, după moartea lui, putea fi arătată.

Pe poză scria „Marele erou martir”. Mulțimea a strigat de tristețe și pentru răzbunare. Fidel dorințelor tovarășului lui defunct, Nasrallah a rămas în buncărul său și nu a apărut la înmormântare. Ecrane uriașe transmiteau elogiul său către mase, în interiorul și în exteriorul hangarului.

Cu nenumărate cuvinte solemne, l-a lăudat pe războinicul său de top „care și-a dedicat viața martiriului, dar a așteptat mulți ani să devină el însuși martir”. A menționat asasinarea predecesorului său în postul de secretar general, Abbas Mussawi, care doar întărise rezistența și dusesse la din ce în ce mai multă umilire pentru Israel. „Israelienii nu-și dau seama ce a făcut pentru Hezbollah sângele șeicului Abbas, unicitatea emoțională și spirituală pe care ne-a dat-o, a spus el. Lumea să-și noteze, și îmi asum responsabilitatea, aceasta [transformarea lui Mughniyeh în *shahid*] trebuie să o marcăm istoricește drept începutul căderii statului Israel.”

Mulțimea a răspuns: „Suntem la dispoziția ta, o, Nasrallah”.

Nasrallah a încheiat cu o amenințare. „Ați trecut de granițe, sioniști. Dacă vreți un război deschis – un război în afara granițelor Israelului și Libanului –, să fie

un război deschis oriunde.”¹⁵⁰⁹

Nasrallah și iranienii au numit cel puțin patru oameni pentru a prelua sarcinile lui Mughniyeh. Dar războiul deschis nu a venit vreodată. Aceeași penetrare a serviciilor care oferise posibilitatea de a planta o bombă în mașina lui Mughniyeh a permis, de asemenea, Israelului să oprească toate atacurile planificate ale Hezbollah. Doar unul singur a reușit, un terorist sinucigaș care s-a aruncat în aer lângă o stație de autobuz din Bulgaria, unde erau turiști israelieni, omorând șase și rănind treizeci.

După moartea lui Mughniyeh, legendele din viața sa s-au dovedit a fi adevărate. „Capacitățile sale operative erau mai mari decât acelea ale întregului cvartet care

¹⁵⁰⁹ Gărzile Revoluționare și succesorii lui Mughniyeh au copt o serie de planuri îndrăznețe pentru a răpi israelieni care lucraseră în serviciile de informații, de a arunca în aer misiuni diplomatice israeliene și instituții sioniste de pe glob, să atace membri ai sectei hasidice care au centre pentru călătorii evrei peste tot în lume, și să atace turiști israelieni oriunde ar pune mâna pe ei. Aproape toate aceste planuri au fost dejucate, mulțumită avertismentelor precise emise de serviciile israeliene. Într-unul dintre cazuri, poliția din Tailanda, după ce a primit un indiciu important de la Mossad, a vânat un grup de teroriști iranieni și libanezi. Unul dintre ei avea o sofisticată bombă cu cronometru, pe care plănuia să o atașeze de mașina unui diplomat israelian. În schimb, a aruncat-o spre polițiști când au sărit să-l prindă. Dar bomba s-a lovit de un copac și a sărit înapoi la picioarele teroristului înainte să explodeze și să-i taie ambele picioare. Polițiștii au lăsat restul trupului rezemat de copac, astfel încât fotografii de presă să înregistreze pentru posteritate momentul oribil.

I-a înlocuit, luată laolaltă”¹⁵¹⁰, spunea Dagan. Absența lui Mughniyeh a fost vizibilă în mod special prin incapacitatea organizației de a răspunde la asasinat. „Dacă Mughniyeh ar mai fi fost pe aici ca să-și răzbune asasinatul, spunea un ofițer AMAN, situația s-ar fi prezentat, cu siguranță, diferit. Spre norocul nostru, nu a fost.”¹⁵¹¹

În mai puțin de șase luni, generalul Suleiman pierduse o instalație nucleară pe care reușise să o păstreze secretă timp de cinci ani, și un confident și aliat apropiat care scăpase de moarte timp de decenii. Umilit și furios, a ordonat ca rachete Scud, unele înarmate cu focuri chimice, să fie pregătite pentru a fi aruncate în Israel. A cerut ca Assad să riposteze agresiv.

Assad a refuzat. A înțeles furia generalului său, dar a înțeles și că un atac deschis asupra Israelului – să nu mai vorbim de un atac chimic – nu era în cel mai bun interes al Siriei. Acest comportament „arăta disciplină”¹⁵¹², observa Olmert la o întâlnire cu reprezentantul minorității republicane din Camera

¹⁵¹⁰ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

¹⁵¹¹ Interviu cu „Terminal”, septembrie 2014.

¹⁵¹² „Boehner's Meeting with Prime Minister Olmert”, 23 martie 2008, Tel Aviv 000738 (arhiva autorului, primit de la Julian Assange).

Reprezentanților, John Boehner. Bashar nu este prost”. Olmert le-a spus consilierilor săi apropiați că „Assad, bărbatul pe care ne place să-l urâm, arată moderație și pragmatism în răspunsul său”.

La fel ca Assad, și Olmert a fost nevoit să-și modereze subordonații, dintre care mulți credeau că și Assad ar trebui omorât. În definitiv, se aliase cu teroriștii și cu iranienii. „Toate poveștile despre oftalmologul occidental progresist s-au dovedit a fi ireale, spunea un oficial de rang înalt din AMAN. Avem aici un lider extremist. Și, față de tatăl lui, este instabil, cu o tendință pentru aventuri periculoase.” Dar Olmert a respins ideea¹⁵¹³. „Exact cu acest om, a spus, putem ajunge la un acord de pace.”

Suleiman era un caz diferit. „Suleiman era un adevărat tartor, cu o capacitate remarcabilă de organizare și manevră”¹⁵¹⁴, spunea Olmert. Sub multe aspecte, Suleiman era al doilea om ca putere în Siria, cu un birou vizavi de cel al lui Assad în palatul prezidențial și, după cum nota un memoriu ultrasecret NSA, „implicare în trei domenii vitale¹⁵¹⁵: chestiuni

¹⁵¹³ Interviu cu „Shimshon”, noiembrie 2012.

¹⁵¹⁴ Interviu cu Olmert, 29 august 2011.

¹⁵¹⁵ „Manhunting Timeline 2008” Intellipedia, NSA (arhiva Snowden), www.document-cloud.org/documents/2165140-manhunting-redacted.html#document/pl.

siriene interne, legate de regim și de partid; chestiuni militare sensibile; și chestiuni legate de Liban, prin care era aparent legat și de Hezbollah, și de alții din arena politică libaneză”.

De această dată însă, israelienii știau că nu exista vreo șansă să-i implice pe americani.¹⁵¹⁶ Mughniyeh, care ucisese sute de americani, era ceva. Un general sirian, un înalt ofițer al unui stat suveran, însemna altceva, cu totul diferit. Deci, singuri, israelienii au început să planuiască o modalitate de a se descotorosi de Suleiman.

După operațiunea Mughniyeh, noi măsuri de securitate erau implementate rapid în Damasc și orice idee de a efectua operațiunea acolo a fost respinsă.

¹⁵¹⁶ Până în aprilie 2008, CIA ajunsese la concluzia că Assad nu va începe un război din cauza bombardării reactorului, că nu mai era nevoie de secret și că era posibil ca materialele despre problemă să fie folosite pentru alte scopuri. Israelul se opunea ferm publicării fotografiilor, dar Hayden s-a gândit altfel: „Trebuia să o facem mai publică [chestiunea reactorului sirian], fiindcă eram pe cale să ajungem la o înțelegere cu Coreea de Nord, care era vinovată de cea mai mare crimă de proliferare din istorie. Trebuia să informăm Congresul” Chestiunea fusese o mare victorie a serviciilor și, după ce suferise din cauza unei mari cantități de publicitate negativă de-a lungul anilor, agenția era mai mult decât fericită să se laude cu un succes. CIA a inclus o fotografie a generalului Suleiman alături de șeful programului nuclear nord-coreean. Mossad-ul și AMAN s-au enervat, temându-se că fotografia va ajunge publică și îl va alerta pe Suleiman că era un om marcat. Nu s-a întâmplat. „Background Briefing with Senior U.S. Officials on Syrias Covert Nuclear Reactor and North Koreas Involvement”, 24 aprilie 2008. Interviu cu Dagan, 20 iulie 2013, și Hayden, 20 iulie 2016. Hayden, *Playing to the Edge*, 267-68.

Suleiman era apărat îndeaproape și escortat constant de un convoi de vehicule blindate, astfel că a fost respinsă și posibilitatea de a folosi un dispozitiv explozibil. Meir Dagan a ajuns la concluzia că Mossad-ul va avea nevoie de sprijin¹⁵¹⁷ și, printr-o coincidență, IDF era gata să participe la această treabă.

Gloria cu care se acoperise Mossad-ul după asasinarea lui Mughniyeh stârnise dorința liderilor militari de a efectua ei înșiși un asasinat asupra unui personaj-cheie, astfel încât „degetul de pe trăgaci să fie al unui soldat, nu al unui om al Mossad-ului”.

Vineri, 1 august 2008, pe la 16. 00, Suleiman și-a terminat treaba zilnică de la palat mai repede decât de obicei și a pornit spre nord cu convoiul lui blindat. Se îndrepta spre reședința de vară pe care o construisese pe coasta mediteraneană, lângă portul Tartus. Era o vilă spațioasă cu un patio larg din piatră fasonată, cu priveliște spre mare. În acea seară, generalul a invitat câțiva demnitari locali să ia cina cu el și cu soția lui, Rahab, alături de consilierii lui apropiați. Erau înconjurați de mai mulți servitori și, bineînțeles, de

¹⁵¹⁷ Existau unii în Mossad care se opuneau categoric asasinării lui Suleiman. O sursă foarte înaltă din Mossad a spus: „Aceasta este o execuție a unui ofițer activ al unui stat suveran. Suleiman își servește țara cât poate mai bine, din punctul lui de vedere. Nu este terorist. Într-adevăr, este implicat în lucruri foarte întunecate, dar și noi avem ofițeri implicați în lucruri considerate problematice de către partea adversă”. Interviu cu „Iftach”, martie 2017, și „Dominick”, aprilie 2013.

gărzi de corp.

Grupul stătea la o masă rotundă, având o priveriște magnifică a soarelui care apunea în mare. Soția lui îi era în stânga, șeful său de birou, în dreapta. Doi bărbați fumau țigări cubaneze groase.

Brusc, generalul s-a dat pe spate în scaunul lui, apoi s-a aruncat în față și a căzut cu fața în jos în farfuria proprie. Craniul îi era deschis¹⁵¹⁸, fragmente de os și bucăți de creier și sânge împrăștiind-o peste tot pe Rahab. Fusesse împușcat de șase ori, mai întâi în piept, gât și în centrul frunții, apoi de trei ori în spate. Doar Suleiman fusesse lovit. A murit înainte ca fața să-i atingă farfuria.

În treizeci de secunde, cei doi lunetiști ai Flotilei 13 care trăseseră focurile din două locuri diferite de pe plajă erau deja în bărci de cauciuc, spre o navă a flotei. Pe plajă, lăsaseră câteva țigări siriene ieftine, parte a unei campanii de dezinformare care să facă să pară că asasinatul era o treabă internă siriană. În timp ce la vilă începea o căutare furibundă a celor ce trăseseră, comandantul gărzilor de corp ale lui Suleiman a sunat la palatul prezidențial pentru a-l notifica pe Assad că cel mai apropiat consilier al lui fusesse ucis. Șase

¹⁵¹⁸ Această descriere a asasinării este bazată pe o filmare făcută de trupele de comando ale Flotilei 13 și pe interviuri cu „Shimshon”, noiembrie 2012, și „Dominick”, mai 2011.

gloanțe, din două direcții, și nimeni nu-i văzuse pe asasini. Assad a ascultat și a rămas tăcut pentru un minut. „Ce s-a întâmplat s-a întâmplat, a spus ferm. Acesta este un secret militar de cel mai înalt nivel.

Înmormântați-l acum, imediat, fără să spuneți cuiva. Și asta este”. Înmormântarea a avut loc a doua zi, în cel mai mare secret.

„Aceasta a fost prima situație cunoscută, când Israelul a ținut un oficial guvernamental legitim”, a concluzionat NSA.¹⁵¹⁹

Meir Dagan era acum șeful unui Mossad complet diferit decât cel pe care-l moștenise cu șase ani înainte. Nu mai era instituția timidă și demoralizată de propriile operațiuni ratate și amatoristice, iar Mossad-ul lui Dagan infiltrasse Hezbollah și armata de umbre a lui Suleiman, perturbase transferul de arme și tehnologii avansate între membrii Frontului Radical, omorâse activiști ai Frontului Radical și chiar îl asasinase pe mult căutatul Imad Mughniyeh.

Dagan mai trasase, de asemenea, un plan pentru a încetini ambițiile nucleare iraniene, care până atunci se

¹⁵¹⁹ Conform documentelor livrate de Edward Snowden și publicate pe site-ul First Look, serviciile americane au interceptat comunicațiile Flotei 13 înaintea atacului și știau exact cine era în spatele lui. Matthew Cole, „Israeli Special Forces Assassinated Senior Syrian Official”, *First Look*, 15 iulie 2015.

dovediseră încununate de succes, într-un mod remarcabil. Era o abordare în cinci pași: presiune internațională intensă, sancțiuni economice, sprijin către minoritățile iraniene și grupuri din opoziție, pentru a le ajuta să răstoarne regimul, întreruperea expedierilor de armament și materie primă pentru programul nuclear și, în final, operațiuni sub acoperire, inclusiv sabotarea instalațiilor și asasinate planificate ale personajelor-cheie din program.

Ideea din spatele acestui efort integrat, „un șir de operațiuni punctuale menite să schimbe realitatea, conform lui Dagan, era să întârzie proiectul cât mai mult posibil, astfel încât, înainte ca Iranul să poată construi o bombă atomică, ori sancțiunile vor crea o gravă criză economică, care îi va sili pe liderii Iranului să abandoneze proiectul, ori partidele din opoziție vor fi destul de puternice pentru a răsturna guvernul”.

În sprijinul acestor eforturi, colaborarea cvadrilaterală dintre CIA, NSA, Mossad și AMAN a fost în sfârșit concretizată printr-un pact de cooperare între Bush și Olmert, care a inclus dezvăluirea surselor și metodelor („striptease reciproc total”¹⁵²⁰, conform unuia dintre aghiotanții prim-ministrului).

Agențiile de informații americane și Departamentul

¹⁵²⁰ Interviu cu „Oscar”, mai 2014.

Trezoreriei, împreună cu unitatea Suliță a Mossad, au lansat o campanie cuprinzătoare de măsuri economice¹⁵²¹, pentru a afecta proiectul nuclear iranian. Cele două țări au făcut, în egală măsură, eforturi de a identifica achizițiile iraniene de echipament pentru proiect, în mod special piese pe care Iranul nu le putea construi singur, și să oprească transporturile să ajungă la destinație. Aceasta a continuat ani întregi, în mandatul lui Bush și apoi în cel al lui Barack Obama.

Dar iranienii erau tenace. În iunie 2009, Mossad-ul împreună cu serviciile americane și franceze au descoperit că Iranul construise o altă instalație secretă de îmbogățire a uraniului în Qom.

În mod public, trei luni mai târziu, președintele Obama a făcut un anunț dramatic și o condamnare, iar sancțiunile economice au fost înăsprite și mai mult. Clandestin, operațiuni comune de sabotaj au reușit, de asemenea, să producă o serie de sincope în livrarea echipamentului iranian pentru proiectul nuclear – computerele se opreau din funcționat, transformatoarele făceau scurtcircuit, centrifugele pur și simplu nu funcționau cum trebuie. În cea mai mare și mai importantă operațiune comună a americanilor și israelienilor contra Iranului, numită „Jocurile

¹⁵²¹ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013, și „Prințul”, martie 2012.

Olimpice”, viruși informaționali, dintre care unul a ajuns cunoscut drept Stuxnet¹⁵²², au produs daune severe mașinăriei de îmbogățire a uraniului care deservea proiectul nuclear.

Ultima componentă a planului lui Dagan – asasinarea planificată a oamenilor de știință¹⁵²³ – a fost implementată de Mossad de unul singur, din moment ce Dagan era convins că SUA nu vor fi de acord să participe. Mossad-ul a întocmit o listă cu cincisprezece cercetători-cheie drept ținte pentru eliminare, majoritatea membri ai „grupului de arme”, responsabil de crearea unui dispozitiv de detonare pentru arme.

Pe 14 ianuarie 2007, Dr. Ardeshir Hosseinpour, un om de știință din domeniul nuclear, în vârstă de patruzeci și patru de ani, care lucra la fabrica de uraniu de la Isfahan, a murit în condiții misterioase. Anunțul oficial al morții sale spunea că fusese asfixiat „ca urmare a unei scurgeri de gaze”, dar serviciile iraniene erau convinse că fusese o victimă a israelienilor.

Pe 12 ianuarie 2010, la 8.10 dimineața, Masoud Alimohammadi a plecat de acasă din cartierul prosper

¹⁵²² Chiar și în estimările moderate ale BND german, doar Stuxnet singur a întârziat proiectul nuclear iranian cu cel puțin doi ani. Interviu, împreună cu Holger Stark, cu „Alfred”, un înalt oficial german de servicii de informații, februarie 2012.

¹⁵²³ Interviuri cu Dagan, 29 mai 2013, „Iftach”, martie 2017, „Eldy”, septembrie 2014 și „Luka”, noiembrie 2016.

din nordul Teheranului și a mers spre mașină¹⁵²⁴. Îi fusese conferit doctoratul în domeniul fizicii particulelor elementare în 1992, de către Universitatea de Tehnologie Sharif, și devenise cadru universitar acolo. Ulterior, se alăturase proiectului nuclear, unde era unul dintre specialiștii cei mai importanți. Când și-a deschis portiera mașinii, o motocicletă-capcană parcată aproape a explodat, ucigându-i.

Omorârea specialiștilor – oameni lucrând în poziții guvernamentale pentru un stat suveran, care nu erau implicați în vreun fel în terorism – nu a decurs fără o dezbatere internă în Mossad ¹⁵²⁵. La una dintre întâlnirile pentru aprobări operative din biroul lui Dagan, un ofițer de informații care lucra sub directorul adjunct, Tamir Pardo, s-a ridicat și a spus că tatăl ei era un specialist de top în programul nuclear al Israelului. „Dacă ne luăm după modul de gândire prevalent aici, a afirmat ea, tatăl meu ar fi o țintă legitimă pentru eliminare. Cred că nu este nici moral, nici legal.” Dar toate obiecțiile de acest gen au fost respinse.

Iranienii, în ce-i privea, și-au dat seama că cineva le omora oamenii de știință¹⁵²⁶ și au început să-i păzească

¹⁵²⁴ Interviu cu „Leila“, decembrie 2015.

¹⁵²⁵ Interviu cu „Iftach“, martie 2017.

¹⁵²⁶ Interviuri cu „Iftach“, martie 2017, „Leila“, decembrie 2015, și „Avantaj“, martie 2017.

mai îndeaproape, mai ales pe șeful grupului de arme, Mohsen Fakhrizadeh, care era considerat creierul din spatele proiectului. Iranienii au pus mașini pline de polițiști în jurul caselor lor, făcându-le viața un coșmar și aruncându-i pe ei și pe familiile lor într-o profundă depresie.

Seria de operațiuni reușite a mai avut un efect adiacent, unul pe care Israelul nu-l inițiasse, dar a ajuns să lucreze în beneficiul lui: fiecare membru al Frontului Radical a început să se teamă că Israelul îi penetrase rândurile, făcând astfel eforturi uriașe pentru a localiza scurgerile și a încerca să-și protejeze personalul contra Mossad-ului. Iranienii au devenit, de asemenea, paranoici în legătură cu posibilitatea ca întregul echipament și materialele cumpărate de pe piața neagră pentru proiectul lor nuclear – pe sume foarte mari de bani – să fie infectate, și au examinat și reexaminat fiecare piesă mereu și mereu. Aceste eforturi le-au întârziat mult diverse aspecte ale proiectului nuclear, chiar oprindu-le pe unele¹⁵²⁷.

Mossad-ul lui Dagan era acum din nou Mossad-ul legendar, agenția care de-a lungul istoriei sale fusese ori temută, ori admirată, dar niciodată ignorată. Personalul era mândru să lucreze acolo. Dagan

¹⁵²⁷ Interviu cu Dagan, 8 ianuarie 2011.

inoculase agenției o îndrăzneală care ar fi însemnat doar bravadă, dacă nu ar fi fost extraordinar de eficientă.

35.

Succes tactic impresionant, eșec strategic dezastruos

Mahmoud al-Mabhouh a intrat în holul hotelului Al-Bustan Rotana chiar înainte de ora 20.30, unul dintre numeroșii oaspeți care veneau și plecau de la hotel. La fel ca ei, era filmat de camera cu circuit închis de deasupra intrării. Avea părut negru, o linie a părului care începea să se retragă ușor și o mustață neagră groasă. Purta o cămașă neagră și o haină puțin prea mare pentru el. Era o noapte relativ rece în Dubai, unde este de obicei foarte cald.

Se afla în Dubai de mai puțin de șase ore, dar se întâlnise deja cu un bancher care îl ajuta să rezolve diverse tranzacții financiare internaționale, necesare cumpărării de echipament special de supraveghere pentru Hamas în Gaza. Se întâlnise și cu omul său obișnuit de contact din Gărzile Revoluționare Iraniene, care venise pentru a coordona livrarea a două transporturi mari de arme către organizația extremistă islamică.

Al-Mabhouh făcea multe afaceri în Dubai. Când a

zburat în micul oraș-stat pe 19 ianuarie 2010, era a cincea vizită a lui, cel puțin, în mai puțin de un an. Călătoria cu un pașaport palestinian – emiratul era unul dintre puținele locuri care recunoștea documentele emise de Autoritatea Palestiniană – pe care erau un nume și o ocupație false.

În realitate, era un agent Hamas de top și fusese așa de decenii: cu douăzeci de ani înainte, răpise și omorâse doi soldați israelieni, și de curând, după ce predecesorul său, Izz al-Din al-Sheikh Khalil, fusese ucis de către Mossad în Damasc, era responsabil cu dotarea depozitelor de arme Hamas.

La un pas sau doi în spatele lui Al-Mabhouh era un bărbat cu un telefon mobil, care a urcat cu el în lift. „Vin acum”, bărbatul a spus în telefon. Al-Mahouh probabil că auzise, dar nu a părut să observe. Nu era nimic neobișnuit ca un turist în Dubai să-i spună unui prieten că se afla pe drum.

Al-Mabhouh era, de felul său, un om extrem de grijuliu ¹⁵²⁸. Știa că israelienii voiau să-l omoare. „Trebuie să fii atent, le spusese celor de la Al Jazeera, într-un interviu în primăvara precedentă. Și eu, laudat fie Allah, sunt poreclit «Vulpea», fiindcă pot simți ce este în spatele meu, chiar dacă este dincolo de acel zid.

¹⁵²⁸ Interviu cu „Ethan”, noiembrie 2011.

Lăudat fie Dumnezeu, am un foarte dezvoltat simț al securității. Dar știm care este prețul drumului nostru și nu avem vreo problemă cu aceasta. Sper doar să am o moarte de martir.”

Liftul s-a oprit la etajul doi. Al-Mabhouh a ieșit. Bărbatul cu telefonul a rămas, mergând la un etaj superior. Cu siguranță, turist.

Al-Mabhouh a luat-o spre stânga, spre camera lui, 230. Holul era gol. Din obișnuință, a scanat repede rama ușii sale și mecanismul de închidere, căutând creștături, zgârieturi, orice semn putea sugera că se lucrase acolo. Nu era nimic.

A intrat în cameră și a închis ușa în spatele lui.

A auzit un zgomot și s-a întors să vadă ce era.

Prea târziu.

Planul pentru asasinarea lui Mahmoud al-Mabhouh fusese aprobat cu patru zile înainte, pe 15 ianuarie, în timpul unei întâlniri aranjate în fugă, în marea sală de conferințe de lângă biroul lui Meir Dagan, după ce serviciile israeliene intraseră într-un server de e-mail-uri folosit de al-Mabhouh și aflaseră că își rezervase un bilet la un zbor de la Damasc la Dubai pe 19 ianuarie.

La acea întâlnire, erau cam cincisprezece oameni așezați în jurul unei mese lungi, inclusiv reprezentanți

ai departamentelor de informații, tehnologie și logistică ale Mossad. Cea mai importantă persoană de la conferință, după Dagan, era „Vacanța”, șeful Cezareea. „Vacanța”, chel și îndesat, luase asupra sa misiunea de a comanda personal Operațiunea Ecran de Plasmă.

Al-Mabhouh era de mult pe lista israeliană de candidați pentru asasinate. Cu un an înainte, situația de la granița cu Fâșia Gaza se deteriorase atât de tare, încât pe 27 decembrie 2008 Israelul lansase Operațiunea Plumb de Turnat, un atac la scară largă pentru a opri Hamas de a lansa rachete Qassam și Katyusha asupra comunităților israeliene. Hamas era capabilă să lanseze acele rachete din Fâșia Gaza, în urma achizițiilor de arme și rețelelor de transport ale lui al-Mabhouh, precum și sprijinului pe care îl primea de la Gărzile Revoluționare Iraniene.

Informațiile israeliene despre Hamas se îmbunătățiseră foarte mult în ultimii ani, iar operațiunea a început cu un uriaș bombardament aerian al aviației, sub numele de cod Păsări de Pradă, asupra depozitelor unde erau ascunse rachetele Hamas. Mossad-ul aflase că rețeaua condusă de al-Mabhouh refăcuse stocul de arme al Hamas. Armele erau trimise din Iran în Port Sudan, pe Marea Roșie, și de acolo duse în secret, prin Egipt și Sinai, în Fâșia Gaza, prin multele tuneluri folosite pentru a evita

grănicerii și patrulele egiptene. Mossad-ul ținea evidența transporturilor maritime și a camioanelor care plecau din Port Sudan. În ianuarie 2009, Aviația Israeliană a efectuat patru raiduri la mare distanță, distrugând convoaiele și oamenii care le însoțeau.

„Activitățile de acest gen aduceau multe daune liniilor de contrabandă din Iran spre Hamas, spunea Dagan. Nu aveau un impact total, nu îndeajuns să câștigăm imediat, dar era o reducere semnificativă”.

Totuși, dintr-un oarecare motiv, al-Mabhouh nu a călătorit în acea zi cu camioanele, părăsind Sudanul pe o altă rută. Pentru a corecta acest lucru, Dagan a cerut și a obținut aprobare de la Olmert pentru o operațiune de tratament negativ împotriva lui al-Mabhouh. Când Benjamin Netanyahu a preluat postul de la Olmert, în martie 2009, a reînnoit aprobarea.

Dubai era cel mai convenabil loc pentru a-l omorî pe al-Mabhouh.

Celelalte zone unde-și petrecea timpul – Teheran, Damasc, Sudan și China – aveau servicii secrete eficiente și ar fi pus mult mai multe probleme unei echipe de asasini Mossad. Dubai, pe de altă parte, era plin de turiști și oameni de afaceri străini și avea, credea Mossad-ul, forțe de impunere a legii și de informații mult mai slabe. Dubai era încă o țară-țintă, oficial ostilă Israelului, dar până acum Mossad-ul

ucisese un om în centrul Damascului și un general sirian în propria lui vilă. Comparativ, un agent Hamas în turisticul Dubai ar fi o țintă relativ mai ușoară.

Totuși, operațiunea necesita o echipă mare, împărțită în grupe mai mici, care să fie în stare să găsească ținta în clipa când aceasta ajungea în Dubai și s-o țină sub observație, în timp ce ceilalți pregăteau și executau lovitura efectivă în camera de hotel, asigurându-se că va părea că al-Mabhouh murise din cauze naturale. Apoi va trebui să înlăture toate dovezile și să părăsească țara înainte să fie descoperit cadavrul, pentru orice eventualitate în care s-ar crede că a fost o mână criminală.

Nu toți credeau că al-Mabhouh era destul de important pentru a se justifica efortul și cheltuielile. Unii chiar i-au spus lui Dagan că nu îndeplinea condițiile de bază pentru tratament negativ. Toți din Mossad erau de acord că al-Manhouh merita să moară, dar pentru a efectua o operațiune într-o țară-țintă, trebuia de asemenea să fie un pericol serios pentru Israel, cineva a cărui eliminare ar avea un efect profund disruptiv asupra echilibrului inamicului. În realitate, al-Mabhouh nu se potrivea vreunui criteriu. Dar, după toate succesele anterioare, Dagan și alți ofițeri Mossad erau atât de plini de încredere, încât au mers înainte oricum.

O echipă de agenți Cezareea îl urmărise prima dată pe al-Mabhouh în Dubai în 2009, nu pentru a-l ucide, ci pentru a-i studia mișcările și, mai ales, pentru a se asigura că el era omul lor. Patru luni mai târziu, în noiembrie, echipa Ecranului de Plasmă a mers din nou în Dubai, de această dată pentru a-l elimina. Au otrăvit o băutură care i-a fost adusă în camera de hotel, dar ori au greșit doza, ori el nu a înghițit destul: al-Mabhouh doar a leșinat. Când și-a revenit, și-a scurtat vizita și s-a întors la Damasc, unde un medic a atribuit leșinul mononucleozei. A acceptat acest diagnostic și nu a suspectat că se încercase un atentat la viața lui.

Acest curs al evenimentelor a produs o frustrare profundă în cadrul Mossad. Se riscaseră oameni și resurse, iar treaba tot nu fusese terminată. „Vacanța” a insistat să nu mai fie erori de această dată: echipa de șoc nu va pleca din Dubai până nu va vedea cu proprii ochi că al-Mabhouh era mort.

O obiecție a apărut la întâlnirea din 15 ianuarie, lângă biroul lui Meir Dagan. Departamentul de documentare avea probleme să pregătească noi pașapoarte credibile pentru întreaga echipă. Mai bine de douăzeci de oameni plecau în Dubai și unii vor intra în aceeași țară cu aceleași identități și povești de acoperire pentru a treia oară în abia șase luni. În zilele mai timide ale Mossad sub Halevy, operațiunea ar fi fost anulată doar

pentru acest motiv. Dar Dagan și „Vacanța” au decis să-și asume riscul. Vor trimite echipa în misiune cu actele existente.

„Vacanța” nu se aștepta oricum la probleme. Descoperirea cadavrului ar fi putut genera suspiciune și ar putea urma o anchetă, era de acord, dar aceasta se va întâmpla doar la multă vreme după ce echipa se va fi întors deja în Israel. Nu se vor lăsa dovezi cu care să lucreze poliția. Niciun secret al Mossad-ului nu va fi dezvăluit. Nimeni nu va fi prins. Toată treaba va fi repede uitată.

Dagan a dictat decizia finală aghiotantului său șef: „Ecranul de Plasmă – autorizat pentru executare¹⁵²⁹. Și în timp ce participanții plecau, a adăugat, cu vocea lui joasă, și să aveți mult noroc”.

Primii trei membri ai Ecranului de Plasmă au aterizat în Dubai la 6.45, în dimineața zilei de 18 ianuarie. În următoarele nouăsprezece ore, restul echipei – cel puțin douăzeci și șapte de membri laolaltă – au ajuns cu avioane din Zürich, Roma, Paris și Frankfurt.

Douăsprezece dintre pașapoartele lor erau britanice, șase irlandeze, patru franceze, patru australiene și unul german. Toate erau originale, dar niciunul nu

¹⁵²⁹ Interviu cu „Eldy”, aprilie 2014.

aparținea, de fapt, persoanei care-l folosea¹⁵³⁰.

Unele erau împrumutate de la proprietarii lor, rezidenți ai Israelului cu dublă cetățenie, unele erau obținute sub false identități, unele erau furate și altele aparțineau unor morți.

La ora 2.09, în noaptea de 19 ianuarie, au aterizat „Gail Folliard” și „Kevin Daveron”. Ei urmau a fi pivoții principali ai operațiunii – controlul camerei de comandă, al personalului de comunicații, al celor care stăteau de pază și al observatorilor. S-au cazat în camere separate la hotelul Jumeirah. Amândoi au plătit cu bani gheață, cu toate că mulți dintre ceilalți membri ai echipei au folosit carduri de debit emise de o companie numită Payoneer, al cărei director general era un fost membru al unei unități de comando IDE.

Recepționarul Sri Rahayu le-a luat banii și i-a dat lui Folliard camera cu numărul 1102 și lui Daveron 3308. Înainte să meargă la culcare, Folliard a comandat o masă ușoară în cameră¹⁵³¹. Daveron a băut o băutură slab alcoolizată din minibar.

„Peter Elvinger”, comandantul misiunii, a aterizat la douăzeci și unu de minute după Folliard și Daveron, cu un pașaport francez. După verificarea pașapoartelor,

¹⁵³⁰ Ronen Bergman, „The Dubai Job“, GQ, 4 ianuarie 2011.

¹⁵³¹ Bonurile primite de cei doi când au plătit pentru mâncare și băutură sunt în arhiva autorului, primite de la „Junior”.

Elvinger a făcut o manevră de contrasupraveghere (*maslul*, în ebraică), ieșind prin ușa terminalului, unde a așteptat trei minute, apoi întorcându-se și intrând înapoi pentru o întâlnire prestabilită cu un alt membru al echipei, care sosise la aeroport mai devreme cu o mașină. Toți membrii unei echipe de asasini, ca procedură standard, folosesc *maslul* în mod uzual, schimbând frecvent hainele și deghizările, cum ar fi perucile și mustățile false. Aceasta, pentru a se asigura că nimeni nu este urmărit și pentru a permite schimbul de identități între diferitele etape ale unei operațiuni.

Elvinger și omul său de contact au vorbit timp de mai puțin de un minut, înainte să ia comandantul un taxi spre hotel. Pe la începutul după-amiezii, întreaga echipă aștepta încordată sosirea lui al-Mabhouh.

Era așteptat să ajungă acolo cu avionul la ora 15.00, dar încă existau niște găuri în informații. Echipa Ecranul de Plasmă nu știa unde va sta, unde și când va avea întâlniri sau cum se va deplasa dintr-un loc într-altul. Echipa, care nu putea acoperi întregul oraș, putea să-l piardă și era imposibil de plănuir în avans cum să se apropie destul de mult de el pentru a-l omorî. „Este genul de asasinat, spunea un agent veteran, în care ținta dictează cum și când va fi

Unii dintre membrii echipei se cazaseră la trei hoteluri unde al-Mabhouh stătuse în vizitele lui precedente. Altă echipă de supraveghere era la aeroport, pierzând vremea cu ceea ce părea a fi niște convorbiri telefonice aiurea. Restul personalului, format din șapte oameni, a rămas cu Elvinger în alt hotel, așteptând.

Al-Mabhouh a ajuns la 15.35. O echipă l-a urmărit până la hotelul Al-Bustan Rotana și un mesaj a fost trimis agenților de la celelalte hoteluri, spunându-le că puteau să-și părăsească posturile. Membrii echipei au folosit excesiv telefoanele mobile, dar pentru a evita legături directe între numerele lor, formau un număr din Austria, unde o simplă centrală telefonică, instalată în prealabil, transfera apelul, ori către alt telefon din Dubai, ori către postul de comandă din Israel.

Membrii echipei care erau deja în holul hotelului Al-Bustan Rotana purtau haine de tenis și aveau la ei rachete, cu toate că, în mod ciudat, fără husele obișnuite. După ce al-Mabhouh și-a luat cheia, doi dintre ei s-au urcat în lift după el. Când a coborât la etajul doi, ei l-au urmărit de la o distanță discretă și au văzut că stătea în camera 230. Unul dintre cei doi

bărbați a raportat acest lucru, prin telefonul mobil cu legătură prin Austria, înainte ca ei doi să se întoarcă în hol.

Odată ce Elvinger a aflat numărul camerei lui al-Mabhouh, a dat două telefoane. Primul a fost la Al-Bustan Rotana, pentru a rezerva o cameră. A cerut camera 237, exact vizavi de 230. Apoi a sunat la o linie aeriană pentru a rezerva un loc la un zbor către München via Qatar mai târziu în acea seară.

La puțin timp după ora 16. 00, al-Mabhouh a plecat de la hotel. Echipa care-l urmărea a observat că-și lua măsuri de precauție, făcându-și propriul *maslul*. Avea motive întemeiate pentru aceasta: aproape toți camarazii săi din Hamas de la sfârșitul anilor '80 muriseră din cauze nenaturale. Dar mișcărilor lui erau simple și nesofisticate, iar echipa nu a avut probleme să-l țină sub observație.

Kevin Daveron îl aștepta în holul lui Al-Bustan pe Elvinger, care a ajuns la 16.25, i-a dat lui Daveron o valiză fără a scoate un cuvânt și a mers la recepție. Camera de securitate i-a văzut foarte clar pașaportul său de Uniune Europeană, cu coperta roșie. După ce s-a cazat la camera 237, i-a întins cheia lui Daveron, din nou fără vreun cuvânt și a plecat din hotel fără valiză.

Două ore mai târziu, patru bărbați au venit la hotel,

în două perechi. Toți aveau șepci de baseball care le acopereau fețele. Aveau două genți mari. Trei dintre ei erau „călăi” Cezareea. Al patrulea era expert în a deschide încuietori. S-au dus direct la lifturi și la camera 237.

La o oră după aceea, la 19.43, echipa de supraveghere din hol a fost schimbată, cu ochi proaspeți – la patru ore după ce ajunseseră, falșii jucători de tenis au părăsit în sfârșit holul.

La ora 22.00, echipa care-l urmărea pe al-Mabhouh a raportat că se îndrepta înapoi, spre hotel. Daveron și Folliard erau de strajă în hol, în timp ce „spărgătorul” a început să se ocupe de încuietoarea camerei 230. Ideea era de a o reprograma, astfel încât o cheie universală Mossad să poată deschide ușa fără a fi conectată, dar în același timp fără a întrerupe funcționarea normală a cheii originale. Un turist a ieșit din lift, dar Daveron a început cu el o conversație inocentă și amuzantă. Turistul nu a văzut ceva, încuietoarea a fost deschisă și echipa a intrat în cameră.

Apoi au așteptat.

Al-Mabhouh a încercat să iasă înapoi pe coridor. Dar două perechi de brațe vânjoase l-au prins. Un al treilea bărbat l-a prins de gură cu o mână și cu cealaltă a apăsă pe gâtul lui al-Mabhouh un instrument care

folosește ultrasunete pentru a injecta medicamente fără a rupe pielea. Instrumentul era încărcat cu suxametoniu, un anestezic cunoscut pe piață drept scolină și care este folosit în combinație cu alte droguri în chirurgie. Folosit singur, induce paralizie și, deoarece mușchii folosiți în respirație nu mai funcționează, conduce la asfixiere.

Bărbații l-au ținut până când al-Mabhouh nu s-a mai zbatut.

În timp ce paralizia i se răspândea prin trup, l-au așezat pe jos. Al-Mabhouh era complet treaz, gândind clar, văzând și auzind totul. Doar că nu se putea mișca. I s-a format spumă la gură. A bolborosit.

Trei străini se uitau la el fără compasiune, încă ținându-l ușor de mâini, pentru orice eventualitate.

Acesta a fost ultimul lucru pe care l-a văzut.

Călăii i-au verificat pulsul în două locuri, după cum fuseseră instruiți de către un medic Mossad, asigurându-se că, de această dată, era mort cu adevărat. l-au scos pantofii, cămașa și pantalonii, le-au pus frumos în dulap și au pus trupul în pat, sub plapumă.

Toate acestea au durat douăzeci de minute. Folosind o tehnică creată de Mossad pentru astfel de ocazii, echipa a închis ușa astfel încât să pară că a fost încuiată din interior, cu lanțul pus la locul lui. Au agățat un

semn de „Nu deranjați” de clanță, au bătut de două ori în ușa camerei 237 ca semnal de misiune îndeplinită și au dispărut apoi la lifturi.

Folliard a plecat un minut mai târziu, Daveron la patru minute după, apoi echipa de supraveghere din hol. În patru ore, cea mai mare parte a echipei era afară din Dubai, și niciunul dintre ei nu se mai afla acolo la douăzeci și patru de ore după asasinat.

În Tel Aviv domnea un sentiment de mare satisfacție, o atmosferă descrisă mai târziu drept „euforia unui succes istoric”. Toți cei implicați – Meir Dagan, „Vacanța”, echipa de asasini – credeau că altă misiune a fost încheiată perfect. Dagan i-a raportat asasinatul lui Netanyahu. „Al-Mabhouh, i-a spus, nu ne va mai deranja vreodată.”

Securitatea hotelului a găsit cadavrul a doua zi după-masă, după ce nimeni nu a răspuns bătăilor repetate ale cameristei de-a lungul zilei. Nu părea totuși a fi vreun motiv de alarmă. Un comerciant de vârstă mijlocie mort în pat, într-o cameră încuiată, fără urme de luptă sau traumatisme era probabil semn de nimic altceva decât un atac de cord sau probabil un atac cerebral. Trupul lui al-Mabhouh a fost dus la morgă, moartea fiindu-i înregistrată și catalogată sub numele lui fals din pașaport.

Chestiunii nu i s-a acordat mai multă sau mai puțină atenție decât oricărui străin de vârstă mijlocie mort în Dubai.

În Damasc însă, oficialii Hamas începeau să se întrebe de ce omul pe care-l trimiseseră să rezolve niște contracte cu arme nu raportase înapoi după cum era programat. O zi mai târziu, pe 21 ianuarie, un reprezentant local a întrebat pe la secțiunile de poliție și morgi, până a găsit trupul nereclamat al lui al-Mabhouh într-un sertar la morgă.

Un oficial Hamas l-a contactat pe șeful poliției din Dubai, general-locotenentul Dhahi Khalfan Tamim, și i-a spus că mortul cu pașaport palestinian era, de fapt, un membru de vârf al organizației lor. I-a spus lui Khalfan că nu crede că moartea s-a produs din cauze naturale și că, mai mult ca sigur, Mossad-ul fusese în spatele asasinatului.

Khalfan, de cincizeci și nouă de ani și plin de decorații înalte, își făcuse o misiune personală să scape țara de criminali și agenți străini care foloseau Dubaiul drept bază pentru a-și desfășura activitățile ilegale. „Luați-vă pe voi, a urlat în telefon, și conturile voastre bancare, și armele voastre, și nenorocitele alea de pașapoarte false și dispăreți din țara mea!”

Totuși, nu putea nici să lase Mossad-ul să umble liber și să omoare oameni. Khalfan a scos cadavrul de la

morgă pentru o autopsie. Rezultatele nu au fost concludente și nu a fost posibil de determinat dacă al-Mabhouh fusese asasinat, dar premisa de bază a lui Khalfan era că Hamas avusese dreptate.

Un dezavantaj pe care îl au agenții israelieni, față de omologii lor americani sau britanici, este că trebuie să folosească pașapoarte false. O trupă CIA poate fi dotată foarte ușor cu pașapoarte legale ale Departamentului de Stat SUA, chiar dacă sub alte nume, și tehnic vorbind, au o provizie nesfârșită – o identitate doar ascunsă sub cealaltă, după cum este nevoie. Pașapoartele americane și britanice sunt acceptate peste tot în lume, atrag rar atenție exagerată.

Cu pașapoartele israeliene nu se întâmplă așa. Sunt inutile pentru a călători în multe țări asiatice și africane – țări unde Mossad-ul este ocazional interesat să omoare pe cineva sau să facă vreo altă operațiune sub acoperire. Mossad-ul falsifică în mod uzual documente ale altor țări mai puțin suspicioase. În lumea de după 11 septembrie însă, falsificarea pașapoartelor devenise o treabă mai complicată.

Documentele care erau făcute de mântuială sau fuseseră folosite prea des puteau pune în pericol o misiune și viețile agenților. Așadar, atunci când Halevy anula misiuni din cauza lipsei de documente adecvate,

nu era doar din timiditate. Și când Dagan i-a grăbit la modul nervos pe tehnicienii ezitanți să facă pașapoarte și identități, era conducere curajoasă doar până când a mers oribil de prost.

Dagan permisesse echipei Ecranul de Plasmă să folosească de patru ori aceleași identități în Dubai. Nu era greu pentru Khalfan să obțină o listă cu toți cei care intraseră în EAU¹⁵³³ cu puțină vreme înainte de al-Mabhouh și plecaseră imediat după ce el murise. Nici nu era greu de restrâns acea listă, comparând-o cu aceia care veniseră și plecaseră de celelalte trei ori când fusese și al-Mabhouh. Khalfan a obținut astfel niște nume, acestea au fost apoi verificate cu registrele hotelurilor care au aproape întotdeauna camere la recepție. În curând, poliția a știut cine când a venit, unde au stat și cum arătau.

Asasinii preferă banii gheață, fiindcă sunt anonimi; în general nu pot fi urmăriți. Cărțile de credit – sau cele de debit Payoneer, pre-plătite – pot fi. O serie de telefoane date către o centrală din Austria se înregistrează și, când cineva caută, se descoperă. La fel și numerele care au sunat la acea centrală. Astfel, refacerea mișcărilor fiecărui agent Mossad din Ecranul de Plasmă și a legăturilor dintre ei nu a fost ceva extrem de dificil. A

¹⁵³³ Emiratele Arabe Unite (n. red.).

necesitat doar examinarea unor date numeroase.

De la mai multe camere CCTV, Khalfan a asamblat o poveste video a întregii operațiuni. A inclus bucăți de *maslul* de mântuială pe lângă restul. De exemplu, camera de deasupra ușii unei băi a hotelului îl arăta pe Daveron intrând chel și ieșind cu un cap plin de păr, fără măcar să observe că era văzut de cameră, cu toate că nu era ascunsă. Aceasta nu reprezenta ceva care ar fi dat de gol echipa în timp real, dar execuția de mântuială a schimbului de identitate a ușurat cu siguranță lucrurile pentru investigatori.

Khalfan a ținut apoi o conferință de presă și a pus întreaga filmare pe internet, pentru a fi văzută de toată lumea. I-a cerut lui Dagan „să fie bărbat” și să-și asume asasinatul. A solicitat mandate internaționale de arestare pentru Netanyahu și Dagan, iar Interpolul chiar a emis mandate de arestare pentru toți cei douăzeci și șapte de membri ai echipei, cu toate că sub numele lor false.

Țările ale căror pașapoarte le folosise Israelul erau furioase. Multe dintre ele colaborau cu Mossad-ul, dar nu până la nivelul la care să le permită cetățenilor lor, fictivi sau nu, să fie atrași în comploturi și asasinate. Unele guverne le-au ordonat reprezentanților Mossad din țările lor să plece imediat și nu au permis agenției să-i înlocuiască pentru următorii ani. Toate au oprit

colaborarea cu agenția israeliană.

A fost o calamitate născută din mândrie nemăsurată. „Iubesc Israelul și îi iubesc pe israelieni, spunea unul dintre foștii șefi ai serviciilor germane. Dar problema voastră a fost întotdeauna că îi subapreciați pe toți – pe arabi, pe iranieni, pe Hamas. Sunteți întotdeauna cei mai deștepți și credeți că-i puteți prosti pe toți, tot timpul. Puțin mai mult respect pentru cealaltă parte, chiar dacă credeți că este un arab ignorant sau un german fără imaginație, și puțin mai multă modestie ne-ar fi scutit pe toți de această belea ciudată”.¹⁵³⁴

La un anumit nivel, nimic dintre lucrurile acestea nu conta în Israel. Durele condamnări la care era supus pe scena internațională – combinate cu astfel de condamnări similare pe care națiunea le primea în mod regulat, pentru modul în care-i trata pe palestinieni – au produs un reviriment de naționalism. De sărbătoarea carnavalescă Purim, care a avut loc la câteva săptămâni după ce povestea a devenit publică, unul dintre costumele populare a fost cel al unui tenismen care avea pistoale.

Sute de israelieni cu dublă cetățenie și-au oferit voluntar pașapoartele Mossad-ului, pentru a le folosi în operațiuni ulterioare. Site-ul organizației a fost inundat

¹⁵³⁴ Interviu cu „Ilay“, iunie 2010.

de cereri de înscriere.

Lucrurile arătau, totuși, diferit în interiorul agenției. Expunerea și atenția negativă primite de Mossad erau teribil de dăunătoare la nivel operativ, în ciuda faptului că generalul Khalfan nu a reușit să îl aducă pe vreunul dintre făptuitori în fața justiției. Secțiuni întregi ale operațiunilor Mossad au fost închise, deoarece foarte mulți agenți aveau acoperirile expuse, dar și din cauza nevoii de a dezvolta noi proceduri și metodologii, după ce acelea vechi erau în toată presa.

La începutul lunii iulie 2010, dându-și seama că afacerea din Dubai îi blocase șansa de a deveni șeful Mossad, șeful Cezareea, „Vacanța”, și-a dat demisia.

Între timp, Meir Dagan a adoptat o atitudine oficială, ca de obicei. În general, Dagan credea în mod absolut că, „în unele cazuri, directorul Mossad trebuie să predea ștafeta, dacă există vreun incident care dăunează statului, fiindcă aceasta ar ridica presiunea asupra țării”. Dar, din punctul de vedere al lui Dagan, nu se întâmplase nimic – niciun necaz, nicio greșeală.¹⁵³⁵

¹⁵³⁵ Netanyahu i-a ordonat inițial să creeze o echipă de anchetă internă, iar Dagan a fost de acord, dar ulterior i-a spus lui Netanyahu că omul pe care-l voia la conducerea comisiei, un ofițer de rang înalt recent pensionat din Mossad, refuzase să accepte propunerea. Conform unei surse apropiate lui Netanyahu, prim-ministrul a auzit ulterior o altă poveste de la acel om. În orice caz, nu s-a mai făcut comisia de anchetă. Interviu cu „Nietzsche“, mai 2017.

„Am lovit o țintă importantă, este mort și toate trupele merg acasă”, a sumarizat situația la sfârșitul operațiunii.

Abia în 2013, într-un interviu pentru această carte, Dagan a recunoscut, pentru prima oară, că „am greșit când am trimis echipa cu acele pașapoarte. A fost decizia mea și doar a mea. Port întreaga responsabilitate pentru ce s-a întâmplat”.¹⁵³⁶

În timp ce se desfășura fiasco-ul din Dubai, Netanyahu „a avut un sentiment de déjà-vu, spunea unul dintre oamenii săi apropiați, de parcă se repeta anul 1997. Atunci, Mossad-ul îl asigurase că poate intra într-o țară care era o „țintă moale”, Iordania, și să-l elimine frumos pe Khaled Mashal¹⁵³⁷. Totul s-a terminat în umilire și capitulare. Nu se știa cât va dura rezultatul dezastrului din Dubai. A decis că trebuia să țină Mossad-ul în frâu și să dea undă verde pentru mai puține misiuni periculoase.

În plus, Dagan trebuia pus în frâu.

Cei doi bărbați nu se înțeleseseră vreodată. De fapt, relațiile lui Netanyahu cu toți șefii serviciilor secrete erau problematice.

¹⁵³⁶ Interviul cu Dagan, 19 iunie 2013.

¹⁵³⁷ Interviul cu „Nietzsche”, mai 2017.

„Netanyahu nu se bazează pe nimeni, așa că a făcut mișcări diplomatice clandestine fără să îi informeze pe șefii serviciilor¹⁵³⁸, spunea consilierul pe probleme de securitate națională, Uzi Arad. Dintr-o clipă într-alta, am văzut falia de neîncredere deschizându-se între el și ei.”

Dagan, în ceea ce-l privea, credea că prim-ministrul ezita mult când trebuia să aprobe operațiuni și, în același timp, era prea temător pentru a fi văzut drept ezitant – o grămadă de nevroze inapte de a ține o națiune în siguranță.¹⁵³⁹

Dar Dagan a rămas la Mossad. Campania contra Iranului, multifacetată, interconectată și complicată, era încă în derulare. De fapt, după asasinarea reușită a lui

¹⁵³⁸ Interviu cu Uzi Arad, 20 decembrie 2011.

¹⁵³⁹ Pentru a intensifica teama lui Netanyahu de a părea ezitant sau slab, Dagan a crescut numărul celor din delegațiile cu care mergea să se întâlnească cu prim-ministrul, în legătură cu operațiunile, uneori apărând și cu cincisprezece oficiali Mossad. Se gândea că premierul nu va refuza aprobările, cu atâtia martori de față, fiindcă pericolul aflării ezitării sale în public era cu mult mai mare. Când ieșea de la astfel de întâlniri, Dagan spune că gândea că „acum ouțele i se vor strânge, va regreta că a dat aprobarea”. Dagan a adăugat: „Îmi place falafelul, foarte mult. Fiindcă știam că mă va suna în curând, mergeam în piața Mahaneh Yehuda [la câteva minute de biroul prim-ministrului] să mănânc un falafel și să aștept telefonul, ca să nu o iau pe drumul înapoi spre Tel Aviv. Când nu eram așa de sigur, mergeam la restaurantul kurd în Mevaseret Zion [la zece minute distanță] sau la un local cu hummus în Abu Ghosh [la cincisprezece minute] și așteptam acolo. Elementul principal era să nu fiu prea departe de Ierusalim. Credeți-mă când vă spun: privind retrospectiv, nu am greșit niciodată. Întotdeauna mă suna.” Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

Masoud Alimohammadi, mai devreme în ianuarie, Dagan i-a cerut aprobare lui Netanyahu să intensifice campania și să continue să-i omoare pe ceilalți treisprezece oameni de știință rămași din grupul de arme. Netanyahu, atent la vreo altă cacealma, nu se grăbea. Abia în octombrie a dat undă verde pentru o altă lovitură. Pe 29 noiembrie 2010, doi motocicliști au aruncat în aer mașinile a două figuri importante din proiectul nuclear iranian, atașând mine de ele și plecând apoi în trombă. Dr. Majid Shahriari a fost ucis de explozie în Peugeot-ul 206 al său; Fereydoon Abbasi-Davani și soția lui, care era și ea în mașină, au reușit să scape din Peugeot-ul 206, înainte să explodeze chiar în fața Universității Shahid Beheshti.

Până în acest moment însă, devenise evident că noua campanie de asasinate planificate, laolaltă cu sancțiunile economice și sabotajul computerelor, încetiniseră, dar nu opriseră programul nuclear iranian. Programul „ajunsese într-un punct dincolo de ce sperasem”, spunea ministrul apărării Ehud Barak¹⁵⁴⁰. El și Netanyahu au tras amândoi concluzia că Iranul se apropia de momentul când instalațiile proiectului vor fi indestructibile și au căzut de acord că Israelul ar trebui să acționeze pentru a distruge instalațiile, înainte să se

¹⁵⁴⁰ Interviu cu Barak, 13 ianuarie 2012.

întâmpie acest lucru. Au ordonat IDF și departamentelor de informații să se pregătească pentru Operațiunea Ape Adânci: un atac aerian pe scară largă, sprijinit de trupe de comando, în inima Iranului. Circa două miliarde de dolari au fost cheltuiți pentru pregătirea atacului și pentru războiul anticipat contra Frontului Radical.

Dagan, printre alții, credea că planul este nebunesc. Îl vedea drept o mișcare cinică din partea a doi politicieni care voiau să exploateze sprijinul popular larg pe care l-ar aduce un astfel de atac pentru următoarele alegeri, și nu ca pe o decizie rațională bazată pe interesul național. „Bibi a învățat o tehnică, a cărei esență era să transmiți mesaje în timp scurt. A ajuns la un nivel remarcabil de stăpânire și control al lui. Dar este și cel mai prost manager pe care-l știu. Are o anumită trăsătură, similară cu a lui Ehud Barak: fiecare se imaginează pe el însuși drept cel mai mare geniu al lumii. Netanyahu este singurul prim-ministru [din istoria țării] care a ajuns în situația în care toate structurile de apărare au refuzat să-i accepte opinia.”

„Am cunoscut mulți prim-miniștri, spunea Dagan. Niciunul dintre ei nu era vreun sfânt, credeți-mă, dar toți aveau un lucru în comun: când ajungeau la punctul în care interesul personal era contra interesului național, interesul național câștiga întotdeauna. Nu

exista vreun dubiu. Doar despre aceștia doi nu pot spune același lucru – Bibi și Ehud”.

Animozitatea dintre Dagan și Netanyahu a atins un punct culminant în septembrie 2010. Dagan a afirmat că Netanyahu profitase de o întâlnire, presupusă a fi despre Hamas, cu el, cu șeful Shin Bet și cu șeful de stat major, pentru a ordona în mod ilegal pregătiri pentru un atac: „În timp ce ieșeam din încăpere, el spune: «Doar un moment, să rămână directorul Mossad și șeful statului major. Am hotărât să plasez IDF și pe voi la O plus 30»”.

„O plus 30” era prescurtarea pentru „treizeci de zile până la o operațiune”, ceea ce însemna că Netanyahu numea o acțiune pe scară largă contra Iranului o „operațiune”, în loc să folosească termenul mai adecvat, „act de război”. Războaiele necesitau un vot în cabinet, dar prim-miniștrii puteau să ordone pur și simplu o operațiune.

Dagan a fost uluit de nechibzuința lui¹⁵⁴¹: „Folosirea violenței [militare] ar avea consecințe intolerabile. Prezumția că este posibil să oprim complet proiectul nuclear iranian prin mijloace militare ofensive este incorectă... Dacă Israelul ar ataca, [Liderul Suprem Iranian] Khamenei i-ar mulțumi lui Allah: ar uni

¹⁵⁴¹ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

poporul iranian în spatele proiectului și i-ar permite lui Khamenei să spună că trebuie să facă rost de o bombă atomică, pentru a apăra Iranul contra agresiunii israeliene”.

Chiar și simplul act de a pune forțele israeliene în alertă de atac putea duce la o alunecare inexorabilă înspre război, a argumentat Dagan, fiindcă sirienii și iranienii ar fi văzut mobilizarea și ar fi putut lua măsuri preventive.

Barak a avut o altă versiune a acelei dispute – a spus că el și prim-ministrul doar examinau fezabilitatea unui atac –, dar abia dacă a contat¹⁵⁴². Ruperea relațiilor dintre Dagan și Netanyahu era ireparabilă. Dagan condusese Mossad-ul timp de opt ani, mai mult decât oricine altcineva din istorie, în afară de Isser Harel. Îl recrease după stilul său, revitalizase o agenție muribundă și timidă și îi redase gloria ei istorică de care se bucurase timp de decenii.

¹⁵⁴² Comentând remarcile lui Dagan despre el, Barak mi-a scris: „În ciuda celor spuse de Dagan, nu a fost vreodată o persoană în conducerea israeliană care să nu-și dea seama că nu era posibil ca programul nuclear iranian să fie complet oprit printr-o lovitură chirurgicală. Cel mult, era o chestiune de a-l întârzia pentru câțiva ani. Și oponenții, și suporterii nevoii de a-l termina erau uniți în convingerea că acțiunea [militară] era viabilă doar ca o ultimă variantă. Și doar dacă și când capacitatea operațională, legitimitatea internațională și necesitatea supremă erau prezente concomitent”. E-mail de la Barak către autor, 30 martie 2016.

Penetrase inamicii Israelului mai adânc decât oricine credea că este posibil, eliminase ținte care scăpaseră de captură sau moarte timp de decenii, încetinise cu ani întregi o amenințare existențială la adresa statului israelian.

Nimic din toate acestea nu mai conta. Dubai era o rușine, sau probabil doar o scuză. În septembrie 2010, Netanyahu i-a spus lui Dagan că mandatul nu îi va fi reînnoit.

Sau poate că Dagan a demisionat. „Am decis singur că este de ajuns, a spus. Vreau să fac alte lucruri. Și, în plus, adevărul este că eram sătul de el.”¹⁵⁴³

Tamir Pardo, care l-a urmat pe Dagan pe postul de director, a trebuit să reabiliteze o mare parte din echipele și procedurile operaționale, cele care fuseseră afectate ca urmare a loviturii din Dubai. L-a pus pe N., omul care fusese vital în asasinarea lui Mughniyeh, să facă o evaluare comprehensivă a daunelor, ulterior numindu-l adjunctul său. Reconstrucția unităților operative nu a oprit activitățile agenției totuși, în special pe acelea contra proiectului nuclear iranian¹⁵⁴⁴. După câteva luni de treabă, Pardo s-a întors la politica

¹⁵⁴³ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

¹⁵⁴⁴ Interviu cu „Iftach”, noiembrie 2011.

asasinatelor planificate pe care o trasase predecesorul său.

În iulie 2011, un motociclist l-a urmărit pe Darioush Rezaeinejad, doctor în fizică nucleară și cercetător la Organizația de Energie Atomică a Iranului, până a ajuns într-un loc situat aproape de Tabăra Imam Ali, una dintre cele mai fortificate baze a Gărzii Revoluționare, unde se află o zonă experimentală de îmbogățire a uraniului. Motociclistul a scos pistolul și l-a împușcat mortal pe Rezaeinejad.

În noiembrie 2011, o explozie uriașă a avut loc la o altă bază a Gărzii Revoluționare, la 50 de kilometri vest de Teheran. Norul de fum a fost vizibil din oraș, ferestrele au zăngănit și fotografiile din satelit au arătat că aproape întreaga bază fusese distrusă. Generalul Hassan Tehrani Moghaddam, șeful diviziei de dezvoltare a rachetelor Gărzii Revoluționare, a fost ucis în explozie, împreună cu șaisprezece dintre oamenii lui.

În ciuda dispariției lui al-Mabhouh, transporturile de armament continuau să curgă în Gaza din Iran, via Sudan. Mossad-ul a continuat supravegherea lor și Aviația Israeliană a perpetuat atacurile convoaielor. Cel mai mare succes a venit după ce Mossad-ul a aflat că trei sute de tone de armament avansat și explozibili, deghizate drept bunuri civile și depozitate într-o bază

militară la sud de Khartoum, așteptau să fie transportate în Gaza. Arsenalul cuprindea rachete de rază scurtă și medie și artilerie antiaeriană avansată și rachete antitanc și a fost definit de Israel drept ceva ce ar „strica echilibrul”. Dacă ar fi ajuns în Gaza, a spus unul dintre ofițerii AMAN, care l-a anunțat pe prim-ministrul Netanyahu, „am recomanda atacul asupra Hamas chiar și fără vreo provocare anterioară, pentru a-i împiedica să-l pună pe poziții”¹⁵⁴⁵.

Dar armele nu au plecat nicăieri. La ora 4.00, în dimineața zilei de 24 octombrie 2012, avioane de vânătoare F-15 ale IAF¹⁵⁴⁶ au atacat locul și au distrus armele, precum și personalul Hamas al Corpului Gărzii Revoluționare Islamice, care se aflau acolo atunci. Cerul de deasupra capitalei Khartoum era luminat de explozii¹⁵⁴⁷. Acoperișurile au fost smulse și ferestrele sparte. Locuitorii din Khartoum au suferit din cauza deciziei guvernului lor de a permite țării să fie parte dintr-o placă turnantă a traficului de arme. După acel incident, autoritățile sudaneze le-au spus celor din IRGC¹⁵⁴⁸ că nu vor mai permite așa ceva.

¹⁵⁴⁵ Interviu cu „Terminal” septembrie 2014.

¹⁵⁴⁶ Israeli Air Force - Armata aeriană israeliană (trad. din lb. engl.; n. red.).

¹⁵⁴⁷ Interviu cu „Iftach”, mai 2017.

¹⁵⁴⁸ Islamic Revolutionary Guard Corps - Forțele Gărzilor Revoluționare Islamice, o ramură a Forțelor Armate Iraniene (n. red.).

La fel ca predecesorii săi, Pardo s-a abținut să riște viețile agenților israelieni în asasinate efectuate în țări-țintă, mai ales în locuri atât de periculoase cum este Teheranul. Toate loviturile din Iran erau, de fapt, făcute de membri ai mișcărilor clandestine de opoziție din acea țară și/sau de membri ai minorităților etnice kurde, baluchi și azere, ostile regimului.

Aceste asasinate planificate erau eficiente. Informațiile care ajungeau la Mossad indicau faptul că duceau la „defecțiunea albă” – însemnând că specialiștii iranieni erau atât de speriați, încât mulți au cerut să fie transferați la proiecte civile. „Există o limită în abilitatea unei organizații de a forța un om de știință să lucreze la un proiect¹⁵⁴⁹, când el nu vrea acel lucru”, spunea Dagan.

Pentru a intensifica teama specialiștilor ¹⁵⁵⁰, Mossad-ul a căutat ținte care nu erau neapărat foarte

¹⁵⁴⁹ Interviu cu Dagan, 19 iunie 2013.

¹⁵⁵⁰ Se pare că, după operațiunile contra lui Moghaddam și Ahmadi-Roshan, Israel s-a îndepărtat de la politica sa de tăcere. Ehud Barak a afirmat, cu privire la moartea acestor oameni de știință: „Dea Domnul să mai urmeze mulți alții”. Șeful Statului Major General al IDF, lt.-gen. Benny Gantz, a remarcat: „În Iran, unele lucruri se întâmplă într-un mod nenatural”, în timp ce purtătorul de cuvânt al IDF a spus că „nu ar vărsa o lacrimă” pentru Ahmadi-Roshan. Cotidianul *Haaretz* a publicat o caricatură veselă arătându-i pe Ahmadi-Roshan în ceruri, alături de un Dumnezeu oarecum iritat care mormăia „Încă unul”, în timp ce un mic heruvim de lângă El spune sarcastic „Avem deja destui să deschidem un reactor nuclear”.

sus în programul nuclear, dar a căror eliminare ar produce cât mai multă teamă cu putință în rândul celor mai mulți dintre colegii lor de la același nivel¹⁵⁵¹. Pe 12 ianuarie 2012, Mostafa Ahmadi-Roshan, un inginer chimist de la instalația de îmbogățire a uraniului de la Natanz, pleca de acasă și mergea la un laborator în centrul Teheranului. Cu câteva luni înainte, apăruse, în presa internațională, o fotografie cu el însoțindu-l pe președintele iranian Mahmoud Ahmadinejad într-un tur al instalațiilor nucleare. Din nou, un motociclist a tras lângă mașina lui și a atașat o mină care l-a omorât pe loc. Soția lui, care ședea lângă el, nu a fost rănită, dar a văzut totul și le-a relatat colegilor lui, oripilată de ce se întâmplase.

Asasinarea oamenilor de știință, indiferent cu ce s-ar

¹⁵⁵¹ Asasinatele au continuat și împotriva altora din Frontul Radical. Ținta de cel mai înalt rang, pe care Mossad o vâna din 1996, era Hassan Laqqis, care conducea departamentul Hezbollah de dezvoltare a armelor. A fost eliminat pe 3 decembrie 2013, când asasini înarmați cu pistoale cu amortizoare l-au ciuruit în parcare reședinței sale dintr-o suburbie a Beirutului. Hassan Laqqis lucra intens cu Mohammad al-Zawahri, un inginer de aviație născut în Tunisia, care se alăturase opoziției din țara sa și a fost silit să trăiască în exil câțiva ani, alăturându-se Hezbollah și Hamas. După ce s-a reîntors în țara lui, al-Zawahri a lucrat la crearea unei flote de drone și submarine pentru Hamas, pentru a fi folosite la lovituri contra sondelor de petrol și gaz pe care Israelul le construia în Mediterană. Mossad-ul, acum sub conducerea lui Yossi Cohen, a interceptat comunicații între al-Zawahri și cohortele sale din Gaza și Liban, și l-au omorât pe 16 decembrie. Interviuuri cu „Charles”, aprilie 2012, „Avantaj”, decembrie 2016, și „Iftach”, mai 2017.

ocupa, este un act ilegal conform legii americane, iar SUA nici nu a știut vreodată, nici nu a vrut să știe despre aceste acțiuni. Israelienii nu le-au spus vreodată americanilor despre planurile lor, „nici măcar cu un clipit și un zâmbet”, spunea Michael Hayden de la CIA. Acestea fiind spuse, Hayden nu avea rezerve în legătură cu metoda cea mai eficientă pentru a opri proiectul nuclear iranian: „Pur și simplu, cineva le omora specialiștii”.

La prima ședință a Consiliului Național de Securitate cu noul președinte, Barack Obama, în 2009, Obama l-a întrebat pe directorul CIA cât material fisionabil stocase Iranul la Natanz.

Hayden a răspuns:

— Domnule președinte, chiar cunosc răspunsul la această întrebare și vă voi răspunde într-un minut. Dar pot să vă sugerez un alt mod de a privi acest lucru? Nu contează. Nu există vreun electron sau neutron la Natanz care să ajungă vreodată într-o armă atomică. Ce se construiește la Natanz sunt cunoștințe. Ce se construiește la Natanz este încredere, iar apoi își vor lua cunoștințele și încrederea și vor merge în altă parte pentru a îmbogăți uraniul. Acele cunoștințe, domnule președinte, sunt stocate în mințile oamenilor de știință.

Hayden a clarificat foarte bine că „acest program nu

are vreo legătură americană de vreun fel. Este ilegal, și noi [CIA] nu l-am fi recomandat și nu i-am fi ținut partea vreodată. Totuși, analiza mea largă a informațiilor duce la faptul că moartea acelor oameni a avut un impact major asupra programului lor nuclear”¹⁵⁵².

Regimul Ayatollah-ilor din Teheran voise o bombă atomică pentru a face Iranul o putere regională ca să-și asigure controlul continuu asupra țării. În schimb, acțiunile israeliene și americane, mai ales asasinatetele planificate israeliene și infecțiile cu viruși ale Operațiunii Jocurile Olimpice, încetiniseră considerabil progresul programului. În plus, sancțiunile internaționale aruncaseră Iranul într-o gravă criză economică, pasibilă de a doborî cu totul chiar regimul de la conducere.

Aceste sancțiuni, mai ales cele impuse de administrația Obama (inclusiv scoaterea Iranului din sistemul de transfer monetar internațional, SWIFT), erau atât de dure, încât în august 2012, șeful Suliței, „E.L.”, estima că, dacă ar putea convinge SUA să mai ia doar câteva măsuri economice, economia Iranului ar fi

¹⁵⁵² Interviu cu Hayden, 20 iulie 2016.

falimentară până la sfârșitul anului¹⁵⁵³. „Și acea situație ar scoate din nou masele în stradă și ar duce probabil la căderea regimului”, spunea el.

Totuși, acestea nu l-au oprit pe Benjamin Netanyahu de a face pregătiri pentru un atac militar deschis asupra Iranului. Nu este foarte clar dacă intenționa cu adevărat să execute planul: ministrul apărării, Ehud Barak, afirma că „dacă ar fi depins de mine, Israelul ar fi atacat”¹⁵⁵⁴, dar sunt alții care cred că Netanyahu – care avea ultimul cuvânt – voia doar să-l facă pe Obama să creadă că va ataca, pentru a-i forța mâna și a-l conduce spre concluzia că America va fi oricum implicată inevitabil în conflict, deci ar fi mai bine pentru Statele Unite să facă atacul singură, prima, pentru a fi în stare să controleze sincronizarea.

Administrația Obama se temea că un atac al Israelului va ridica până la cer prețul petrolului și că va

¹⁵⁵³ Interviu cu „Prințul”, martie 2012.

¹⁵⁵⁴ La un anumit moment, Netanyahu și Barak au încetat să-și mai ascundă intențiile și, într-un articol din ianuarie 2012, din *New York Times Magazine*, Barak a sugerat că atacul va avea loc în curând. Ca urmare a criticilor dure din partea personalului din armată și servicii, Barak a spus: „Noi, Bibi și cu mine, suntem responsabili, într-un mod foarte direct și concret, de existența statului Israel - într-adevăr, pentru viitorul poporului evreu... La finalul zilei, când comandamentul militar și cei din servicii se uită în sus, ne văd pe noi - ministrul apărării și prim-ministrul. Când noi ne uităm în sus, nu vedem altceva decât cerul de deasupra noastră”. Ronen Bergman, „Israel vs. Iran: When Will It Erupt?”, *New York Times Magazine*, 29 ianuarie 2012.

urma haosul în Orientul Mijlociu, afectându-i șansele președintelui de a fi reales în noiembrie 2012¹⁵⁵⁵. Administrația a estimat, de asemenea, că era posibil ca Israelul să atace în curând și privea cu îngrijorare fiecare mișcare a acestuia – chiar și manevrele obișnuite ale brigăzilor au devenit sursă de temeri că un atac israelian era iminent. În ianuarie, senatoarea Dianne Feinstein s-a întâlnit cu directorul Mossad Pardo în biroul ei de la Senat, cerându-i acestuia să-i explice motivul pentru mișcările Brigăzii 35, surprinse de un satelit american. Pardo nu știa nimic despre exercițiile de rutină, dar ulterior l-a avertizat pe Netanyahu că o presiune continuă pe Statele Unite va duce la măsuri extreme, și probabil nu dintre cele la care spera Netanyahu. Pardo, personal, credea că încă doi ani de presiuni economice și politice vor determina, probabil, Iranul să se predea în condiții favorabile și să renunțe complet la proiectul său nuclear.

Dar Netanyahu a refuzat să-l asculte și i-a ordonat lui Pardo să continue cu asasinatetele, iar IDF să se pregătească pentru un atac.

În decembrie, Mossad-ul era pregătit să elimine un alt om de știință, însă chiar înainte să-i dea drumul,

¹⁵⁵⁵ Obama și echipa lui erau presați și de elemente ale presei americane, care credeau că Obama era prea moale față de Iran. Întâlnire cu Roger Ailes, 4 ianuarie 2012.

Obama, temându-se de acțiunea israeliană, a fost de acord cu propunerea iraniană de a avea negocieri secrete în Muscat, capitala Omanului. „Americani nu ne-au spus vreodată de acele discuții, dar au făcut totul pentru a se asigura că vom afla de ele”, spunea un ofițer de informații Mossad, care a descoperit întâlnirile de la Muscat.

I-a recomandat lui Pardo să abandoneze imediat planul de asasinat. „Nu trebuie să facem acest lucru atunci când este pe rol un proces politic”, a spus ea. Pardo a fost de acord cu ea și a cerut permisiunea lui Netanyahu de a înceta întreaga campanie de asasinate, atâta timp cât durau convorbirile.

Este rezonabil să credem că, dacă aceste convorbiri ar fi început doi ani mai târziu¹⁵⁵⁶, Iranul ar fi venit la ele cu mult mai slăbit, dar chiar și înțelegerea la care s-a ajuns până la urmă a fost o capitulare iraniană în fața unui număr de cereri pe care ayatollahii le respinseseră ani întregi. Iranienii au fost de acord să demonteze proiectul nuclear aproape în totalitate și să se supună

¹⁵⁵⁶ Tamir Pardo credea că LCPOA avea și aspecte pozitive, și negative, și că, în orice caz, Israelul trebuia să încerce să lucreze în tandem cu administrația Obama pentru a-i îmbunătăți condițiile, fiindcă nu exista vreo șansă să-i blocheze adoptarea. Netanyahu credea altfel și a făcut eforturi disperate să-și folosească prietenii săi politici republicani de anvergură din Washington pentru a sabota înțelegerea, inclusiv un discurs controversat în fața unei ședințe comune a Congresului în martie 2015. Netanyahu greșea.

unor limitări și supravegheri stricte timp de mulți ani în viitor.¹⁵⁵⁷

Pentru Dagan, acordul a însemnat un dublu triumf: frontul său pe cinci planuri contra Iranului își atinsese multe dintre obiective. În același timp, Netanyahu își dăduse seama că lansarea unui atac în timpul negocierilor cu Iranul ar fi o palmă intolerabilă dată americanilor. A amânat atacul în mod repetat și, când acordul final a fost semnat, l-a anulat cu totul, cel puțin pentru viitorul apropiat.

Dar Dagan nu era satisfăcut. Era nervos și frustrat pentru modul în care Netanyahu îl dăduse afară, și nu intenționa să o lase așa. În ianuarie 2011, în ultima zi a mandatului său, a invitat un grup de ziariști la sediul Mossad și, într-un gest fără precedent – și spre uimirea ziariștilor –, și-a dat drumul cu furie contra prim-ministrului și a ministrului apărării. După ce a terminat de vorbit, cenzorul șef militar, o femeie cu grad de general de brigadă, s-a ridicat și a anunțat că tot ce spusese Dagan despre planurile israeliene de a

¹⁵⁵⁷ Acest acord obține mult mai mult decât oricare altul cu care regimul de la Teheran ar fi fost de acord anterior. Dar mai reflectă de asemenea concesii semnificative din partea comunității internaționale, inclusiv discutarea unor aspecte despre care Statele Unite promisese Israelului că nu se vor discuta, plus permisiune aproape completă pentru industria militară din Iran de a-și continua dezvoltarea balistică. Ronen Bergman, „What Information Collected by Israeli Intelligence Reveals About the Iran Talks”, *Tablet*, 29 iulie 2015.

ataca Iranul era în categoria de informații ultrasecrete și nu putea fi publicat în presă.

Când a văzut că cenzorul militar a interzis publicarea spuselor sale, Dagan pur și simplu le-a repetat la o conferință la Universitatea din Tel Aviv în iunie, în fața a sute de participanți, știind că cineva de rangul său nu va fi judecat¹⁵⁵⁸. Critica lui Dagan față de Netanyahu era ascuțită și personală, dar provenea și dintr-o profundă schimbare de atitudine prin care trecuse Dagan în ultimii săi ani de director al Mossad, o schimbare care era de o mai mare importanță decât lupta sa feroce cu prim-ministrul în legătură cu proiectul nuclear iranian.

Dagan, laolaltă cu Sharon și majoritatea colegilor lor din structurile israeliene de apărare și de informații, a crezut mulți ani că forța putea rezolva totul, că modul corect de a face față disputei israeliano-arabă era de „a-l separa pe arab de capul lui”. Dar aceasta era o amăgire.

De-a lungul istoriei lor, Mossad, AMAN și Shin Bet – probabil cea mai bună structură de informații din lume – au furnizat liderilor Israelului răspunsuri operative la fiecare problemă punctuală pe care li s-a cerut să o

¹⁵⁵⁸ Adunare în memoria lui Yosef Harel, comandantul Unității 188 de asasinat a AMAN. Dagan a fost intervievat de jurnalistul Ari Shavit.

rezolve. Dar chiar succesele structurilor de informații au hrănit iluzia printre majoritatea liderilor națiunii că operațiunile clandestine puteau fi o unealtă strategică, și nu doar tactică – că puteau fi folosite în locul adevăratei diplomații pentru a încheia disputele geografice, etnice, religioase și naționale în care este angrenat Israelul. Ca urmare a succeselor fenomenale ale operațiunilor clandestine ale Israelului, în această etapă a istoriei sale, majoritatea liderilor săi au ridicat la rang înalt și au sanctificat metoda tactică de a combate terorismul și amenințările existențiale în dauna adevăratei viziuni, a talentului de a rezolva probleme publice și a dorinței reale de a obține o soluție politică care este necesară pentru a se ajunge la încheierea păcii.

Într-adevăr, în multe aspecte, povestea serviciilor secrete ale Israelului, așa cum este relatată în această carte, a fost una a unui lung șir de succese tactice impresionante, dar și de eșecuri strategice dezastruoase. Spre sfârșitul vieții, Dagan a înțeles acest lucru, la fel ca Sharon.

A ajuns la concluzia că doar o soluție politică cu palestinienii – soluția celor două state – putea încheia conflictul de 150 de ani, și că rezultatul politicilor lui Netanyahu ar fi un stat binațional, cu paritate între arabi și evrei și un pericol concomitent de represiune

constantă și luptă internă, înlocuind visul sionist al unui stat democrat evreiesc cu o mare majoritate evreiască.

Era stresat că apelurile la un boicot economic și cultural al Israelului, din cauza ocupației, vor deveni o cruntă realitate, „la fel ca boicotul impus Africii de Sud”, și chiar mult mai stresat în legătură cu diviziunea internă din Israel și amenințările față de democrație și drepturi civile.

La un miting din centrul Tel Aviv-ului înainte de alegerile din martie 2015, cerând ca Netanyahu să nu fie votat, s-a adresat prim-ministrului: „Cum poți să fii responsabil de soarta noastră, când ți-e atât de frică să-ți asumi răspunderea? De ce un om caută conducerea, dacă nu vrea să conducă? Cum de se întâmplă că țara noastră, care este de câteva ori mai puternică decât toate țările din regiune, nu este capabilă să facă o mișcare strategică pentru a ne îmbunătăți situația? Răspunsul este simplu: avem un lider care a dus doar o singură luptă – lupta pentru propria sa supraviețuire politică. De dragul aceluia război, ne-a condamnat să devenim un stat binațional – sfârșitul visului sionist”.

Dagan a strigat către zecile de mii de oameni din mulțime: „Eu nu vreau un stat binațional. Nu vreau un stat cu apartheid. Nu vreau să conduc peste trei

milioane de arabi. Nu vreau să fim ostatici fricii, ai disperării și ai impasului. Cred că a sosit timpul pentru noi să ne trezim, și sper ca cetățenii israelieni să înceteze a mai fi ostatici ai fricii și anxietăților care ne amenință zi și noapte”.

Cu semne evidente ale cancerului său, și-a încheiat discursul cu lacrimi în ochi: „Aceasta este cea mai gravă criză de conducere din istoria țării. Merită o conducere care va defini o nouă ordine a priorităților. O conducere care să servească poporul, și nu pe sine”.

Dar eforturile lui au fost în van. În ciuda enormei adulații de care s-a bucurat în calitatea lui de cel mai mare spion israelian, discursul lui Dagan, la fel ca apelurile multor altor foști șefi din structurile de informații și de apărare, pentru un compromis cu palestinienii și pentru alte ajustări în relațiile Israelului cu restul lumii, s-au lovit de dezinteres.

Erau vremuri când cuvintele generalilor erau luate drept sfinte de majoritatea israelienilor. Dar campaniile lor contra lui Netanyahu eșuaseră până acum să-l doboare, iar unii spun chiar că l-au propulsat. Israelul a trecut prin schimbări drastice în ultimele decenii¹⁵⁵⁹: puterea vechilor elite, inclusiv a generalilor și influența

¹⁵⁵⁹ Ronen Bergman, „Israel’s Army Goes to War with Its Politicians”, *New York Times*, 21 mai 2016.

lor asupra agendei publice, a scăzut. Noi elite – evrei din țări arabe, ortodocșii, aripa dreaptă – sunt în urcare. „Credeam că voi putea face o diferență, să conving”, mi-a spus Dagan mâhnit, la ultima conversație telefonică pe care am avut-o, cu două săptămâni înainte să moară, la mijlocul lunii martie 2016. „Am fost surprins și dezamăgit”.

Falia dintre generalii sătui de luptă, care odinioară aveau „cuțitul între dinți”, dar ulterior și-au dat seama de limitele forței, și majoritatea oamenilor din Israel a fost trista realitate în care viața lui Meir Dagan s-a sfârșit.¹⁵⁶⁰

Mulțumiri

De-a lungul celor șapte ani și jumătate cât am lucrat la această carte, am avut marele noroc și onoarea de a întâlni o serie de oameni uimitori, talentați, înțelepți și inimoși, care m-au ajutat și mi-au dat sfaturi pe tot parcursul.

Le datorez mulțumiri profunde lui Joel Lovell și lui Andy Ward care, pe 11 mai 2010, mi-au trimis e-mail-ul care a pornit totul, întrebându-mă dacă vreau să scriu o

¹⁵⁶⁰ Alte trimiteri la arhive, surse și fotografii folosite în cercetarea pentru această carte vor fi postate la adresa www.ronenbergman.com.

carte despre Mossad. Shachar Alterman, un prieten apropiat și editorul cărților mele în ebraică, a sugerat să ne axăm pe istoria folosirii de către Israel a asasinatelor și uciderilor planificate.

Joel a devenit redactor la *The New York Times Magazine*, unde am lucrat îndeaproape cu el. Este genul de om care ia manuscrisele și le face moi și întinse la perfecție, la fel ca așternuturile de pat într-o cameră de hotel luxos, pentru a folosi o metaforă folosită cândva de David Remnick. Andy Ward nu m-a abandonat deloc nici pe mine, nici cartea mea care era în lucru, chiar și după ce a devenit editor-șef la Random House, și chiar atunci când termenele-limită veneau și treceau. Cu stilul lui calm, încrezător și hotărât, Andy a ghidat proiectul până la final.

Doresc să mai mulțumesc și altor membri ai echipei de la Random House, pentru imensa lor contribuție și ajutorul lor, mai ales lui Sean Flynn, pentru redactarea primei variante, și lui Samuel Nicholson, pentru munca lui asupra manuscrisului final. Ambii sunt exemple excelente ale unui soi extraordinar de editori, care de multe ori au exprimat în cuvinte exact ceea ce voiam să spun, mult mai bine decât aș fi reușit eu.

Mulțumiri speciale agentului meu din Statele Unite, Raphael (Rafe) Sagalyn, care a vegheat asupra fiecărei etape a muncii mele cu atenție și răspundere, într-un fel

ca un tată care are grijă de un copil dificil, cu probleme disciplinare serioase. Oricând a fost necesar, a reușit să mă întorcă înapoi pe calea cea bună și să-i îmbuneze pe toți cei pe care reușisem să-i enervez cu termene-limită depășite și devieri infinite de la lungimea agreată de la început.

Patru oameni au lucrat îndeaproape cu mine în momente importante ale timpului petrecut cu cartea. Ronnie Hope a fost un traducător din ebraică mai mult decât iscusit. A fost și un prieten și un coleg profesionist ale cărui sfaturi în legătură cu structura, forma și conținutul au fost de neprețuit. A lucrat cu o devoțiune intensă la diferitele variante brute ale cărții, adesea la ore cumplite și neobișnuite din zi și din noapte. Trebuie să-i mai mulțumesc lui Ronnie fiindcă a găsit titlul cărții.

Tactul și viziunea lui Yael Sass, conducătorul proiectului cărții în Israel, au fost de neegalat. Truda ei asupra notelor finale și bibliografiei a reprezentat o sarcină inevitabilă, dar Yael a îndeplinit-o cu siguranță și mare talent, și a asigurat atmosfera liniștită, plăcută și ordonată care mi-a permis să îmi termin treaba.

Dr. Nadav Kedmi a îndeplinit rolul de a verifica faptele și de a da sfaturi academice. Într-o carte atât de plină de detalii secrete, ca aceasta, este aproape imposibil să nu existe greșeli, dar munca făcută de

Nadav și editorii de la Random House, Will Palmer și Emily Dehuff, au făcut-o atât de lipsită de greșeli pe cât s-a putut.

Mintea extraordinar de isteată a lui Adi Angel, cunoștințele sale, gândirea originală și viziunea au fost de neprețuit în a modela structura cărții. Cred că spiritul necompromișător al pasiunii lui Adi pentru drepturile omului străbate paginile acestei cărți.

Mă simt foarte recunoscător față de aceștia patru – amprenta lor asupra cărții nu poate fi trecută cu vederea.

Kim Cooper și Adam Vital m-au ajutat în cadrul primelor mele eforturi de a lucra în Statele Unite. Sfaturile excelente și încrederea lor în proiect, încă de la început, îi îndreptățesc la o mare parte din succesul produsului final.

Mulțumiri lui Dan Margalit și lui Ehud (Udi) Eiran, ambii atât de plini de cunoștințe și avizați, pentru că au citit manuscrisul și au oferit opinii valoroase; Dr. Chen Kugel, pentru ajutorul lui în a descifra scrisul profesorului Otto Prokop (care a făcut autopsia lui Wadie Haddad); și Vanessei Schlesier, care ne-a ajutat pe amândoi cu traduceri din germană, iar pe mine și cu reconstituirea atentatului asupra lui Khaled Mashal din Amman. Acesta este totodată locul pentru a-mi exprima gratitudinea față de medicul familiei regale a

Iordaniei, Dr. Sami Rababa, pentru că m-a ajutat în Iordania.

O serie de ziariști și istorici au fost foarte colegiali față de mine și m-au ajutat cu sfaturi și materiale de arhivă: Iana Dayan, Itai Vered, Yarin Kimor, Yoram Meital, Shlomo Nakdimon, Dov Alfon, Klaus Wiegrefe, Zeev Drori, Motti Golani, Benny Morris, Nir Mann, Shachar Bar-On, Yoav Gelber și defunctul Aharon Klein. Mulțumiri merg și către Tal Miller și Lior Yaakovi, pentru cercetarea lor din fazele inițiale, și lui Haim Watzman și Ira Moskowitz, pentru traducerile din acea perioadă.

Avocații Eitan Maoz, Jack Chen și Deborah Chen mi-au dat sfaturi bune și importante despre diverse chestiuni legale.

Călătoriile mele în căutarea informațiilor despre operațiunile secrete israeliene îmi oferă acum plăcuta sarcină de a-mi extinde mulțumirile către diverși oameni din lume: lui Günther Latsch, pentru că a căutat printre dosarele Stasi; lui Robert Baer și defunctului Stanley Bedlington, pentru că m-au ajutat să înțeleg mai bine dedesubturile CIA; lui Crispin Thorold și Marianne El Hajj de la Tribunalul Special care a anchetat uciderea lui Rafik Hariri în Haga, pentru uimitorul material despre echipele morții ale Hezbollah; Batalionului 202 de Parașutiști ai Forței

Defensive Israeliene, pentru protecția față de încercările Hamas de a arunca în aer casa în care ne aflam în Nablus; lui Akel al-Hashem, care ne-a scos dintr-un schimb de focuri în sudul Libanului (și care era sigur că este rezistent la gloanțe, până a fost ucis de un membru Hezbollah); procurorului special argentinian, defunctul Alberto Nisman, care mi-a permis să fiu martorul încercărilor sale de a descoperi adevărul în legătură cu explozia centrului evreiesc AMIA din Buenos Aires, fără să știe că avea să fie următoarea victimă a aceluia incident; lui „J.”, care m-a însoțit în zona Triplei Frontiere la Ciudad del Este și a insistat să părăsim imediat moscheea vărului secretarului general al Hezbollah; lui Calder Walton, care și-a împărtășit cercetarea lui inedită despre serviciile de informații britanice și milițiile secrete israeliene în Palestina Mandatului Britanic; mentorului meu de la Universitatea Cambridge, profesorul Christopher Andrew, pentru indicațiile către documentele KGB din Arhiva Mitrohin, pe care el le-a descoperit primul; lui „Ethan”, „Yiftach” și „Avantaj”, care m-au sfătuit și ghidat și m-au ajutat să stabilesc întortocheata încrengătură de legături care a format baza multor informații care apar în această carte.

Mulțumiri speciale din inimă prietenului și colegului meu Holger Stark, pentru ajutorul său legat de

structurile germane de informații și de apărare, precum și pentru sprijinul, proiectele comune, prietenia și multe secrete împărtășite, fără a avea încredere în oricine altcineva în legătură cu ele. Agentul meu din Germania, Hannah Leitgeb, și ziaristul și redactorul Georg Mascolo au contribuit masiv la publicarea traducerii germane a cărții de către DVA/Spiegel. Multe mulțumiri amândurora.

Profesorul și specialistul în Zen Jacob Raz, o persoană cu adevărat luminată, a încercat să mă învețe arta conciziei. Dimensiunea cărții, jumătate din dimensiunea manuscrisului original, este dovada că a reușit măcar parțial.

În sfârșit, le mulțumesc intervievaților și surselor pentru timpul, efortul, disponibilitatea și – în unele cazuri – marile riscuri pe care și le-au asumat. Aceasta îi include pe unii pe care i-am criticat aspru și pe unii ale căror descrieri ale propriilor fapte m-au șocat. Toți și-au deschis amintirile și inimile către mine, așa că am putut înțelege și am putut să le spun cititorilor mei despre lupta inevitabilă, violentă și uneori ireconciliabilă dintre nevoia unei națiuni de a se apăra și principiile fundamentale ale democrației și moralității.

Cele mai bune părți ale cărții se datorează tuturor oamenilor pe care i-am înșirat deasupra. Erorile sunt

toate ale mele, și doar responsabilitatea mea.

Bibliografie

Interviuri

Aharon Abramovich, Worko Abuhi, Ehud (Udi) Adam, Nathan Adams, Avraham Adan, Nahum Admoni, Gadi Afriat, Shlomi Afriat, David Agmon, Amram Aharoni, Zvi Aharoni, Wanda Akale, Lior Akerman, Fereda Aklum, Aql Al-Hashem, Kanatjan Alibekov, Doron Almog, Zeev Alon, Yossi Alpher, Hamdi Aman, Yaakov Amidror, Meir Amit, Frank Anderson, Christopher Andrew, Hugo Anzorreguy, Uzi Arad, Dror Arad- Ayalon, Yasser Arafat, David Arbel, Dani Arditi, Moshe Arens, Anna Aroch, Julian Assange, Rojer Auge, Gad Aviran, Shai Avital, Juval Aviv, Pinchas Avivi, David Avner, Talia Avner, Uri Avnery, Avner Avraham, Haim Avraham, Aharon Avramovich, Ami Ayalon, Danny Ayalon, Avner Azoulai, Robert Baer, Yossi Baidatz, Ehud Barak, Amatzia Baram, Miki Barei, Aharon Barnea, Avner Barnea, Itamar Barnea, Omer Bar-Lev, Uri Bar-Lev, Hannan Bar-On, David Barkai, Hanoch Bartov, Mehereta Baruch, Yona Baumel, Stanley Bedlington, Benjamin Begin, Yossi Beilin, Dorit Beinisch, Ilan Ben

David, Moshe Ben David, Zvika Bendori, Gilad Ben Dror, Benjamin Ben-Eliezer, Eliyahu Ben-Elissar, Eitan Ben Eliyahu, Avigdor „Yanosh” Ben-Gal, Isaac Ben Israel, Arthur (Asher) Ben-Natan, Eyal Ben Reuven, Eitan Ben Tsur, Barak Ben Tzur, David Ben Uziel, Ron Ben-Yishai, Yoran Ben Zeev, Ronnie (Aharon) Bergman, Muki Betser, Avino Biber, Amnon Biran, Dov Biran, Ilan Biran, Yoav Biran, Kai Bird, Uri Blau, Hans Blix, Gabriella Blum, Naftali Blumenthal, Yossef Bodansky, Joyce Boim, Zeev Boim, Chaim Boru, Avraham Botzer, Eitan Braun, Shlomo Brom, Shay Brosh, Jean-Louis Bruguiere, Pinchas Buchris, Haim Buzaglo, Zvi Caftori, Haim Carmon, Igal Carmon, Aharon Chelouche, Dvora Chen, Uri Chen, Michael Chertoff, Itamar Chizik, Joseph Ciechanover, Wesley Clark, Avner Cohen, Haim Cohen, Moshe Cohen, Ronen Cohen (cercetător), Dr. Ronen Cohen (ofițer AMAN), Yair Cohen, Yuval Cohen-Abarbanel, Reuven Dafni, Meir Dagan, Avraham Dar, Yossi Daskal, Ruth Dayan, Uzi Dayan, Puyya Dayanim, Ofer Dekel, Avi Dichter, Yuval Diskin, Amnon Dror, Moshe Efrat, Dov Eichenwald, Uzi Eilam, Giora Eiland, Robert Einhorn, Yom Tov (Yomi) Eini, Amos Eiran, Ehud Eiran, Elad Eisenberg, Miri Eisin, Rafael Eitan, Rolf Ekeus, Ofer Elad, Avigdor Eldan (Azulay), Mike Eldar, Jean- Pierre Elraz, Haggai Erlich, Reuven Erlich, Dror Eshel,

Shmuel Ettinger, Uzi Even, Gideon Ezra, Meir Ezri, Aharon Zeevi Farkash, Menachem Finkelstein, Amit Forlit, Moti Friedman, Uzi Gal, Yehoar Gal, Yoav Galant, Yoram Galin, Robert Gates, Karmit Gatmon, Yeshayahu Gavish, Shlomo Gazit, Yoav Gelber, Reuel Gerecht, Dieter Gerhardt, Erez Gerstein, Binyamin Gibli, Mordechai Gichon, Gideon Gideon, Yehuda Gâl, Amos Gilad, Amos Gilboa, Carmi Gillon, Yossi Ginat, Isabella Ginor, Yossi Ginossar, Caroline Glick, Tamar Golan, Motti Golani, Ralph Goldman, Gadi Goldstein, Karnit Goldwasser, David Golomb, Sarit Gomez, Oleg Gordievsky, Ran Goren, Uri Goren, Eitan Haber, Arie Hadar, Amin al-Hajj, Asher Hakaini, Eli Halachmi, Aharon Halevi, Aliza Magen Halevi, Aviram Halevi, David Halevi, Amnon Halivni, Uri Halperin, Dan Halutz, August Hanning, Alouph Hareven, El-kana Har Nof, Dani Harari, Shalom Harari, Isser Harel, Hani al-Hassan, Yisrael Hasson, Robert Hatem, Shai Herschkovich, Seymour Hersh, Robin Higgins, Shlomo Hillel, Gal Hirsch, Yair Hirschfeld, Yitzhak Hofi, Lior Horev, Yehiel Horev, Rami Igra, Yitzhak Ilan, David Ivry, Aryeh Ivtzan, Yehiel Kadishai, Oleg Kalugin, Anat Kamm, Tsvi Kantor, Yehudit Karp, Aşa Kasher, Eugène Kaspersky, Samy Katsav, Kassa Kebede, Paul Kedar, Ruth Kedar, Moti Kfir, Gedaliah Khalaf, Moti Kidor, David Kimehe, Yarin Kimor, Ephraim Kleiman,

David Klein, Yoni Koren, Joseph Kostiner, Aryeh Krishak, Itzhak Kruizer, David Kubi, Chen Kugel, David Kulitz, Yossi Kuperwasser, Anat Kurz, Günther Latsch, Eliot Lauer, Nachum Lev, Shimon Lev, Alex Levac, Amihai Levi, Nathan Levin, Nathaniel Levitt, Aharon Levran, Avi Levy, Gideon Levy, Udi Levy, Bernard Lewis, Rami Liber, Avi Lichter, Alon Liel, Danny Limor, Amnon Lipkin-Shahak, Dror Livne, Tzipi Livni, Lior Lotan, Uri Lubrani, Uzi Mahnaimi, Nir Man, Francine Manbar, Nahum Manbar, Victor Marchetti, Dan Margalit, David Meidan, Gideon Meir, Moshe Meiri, Nehemia Meiri, Yoram Meital, David Menashri, Ariel Merari, Reuven Merhav, Dan Meridor, Joy Kid Merkham, Gidi Meron, Hezi Meshita, Benny Michelson, Amram Mitzna, Ilan Mizrahi, Shaul Mofaz, Yekutiel Mor, Yitzhak Mordechai, Shmuel (Sami) Moriah, Benny Morris, Shlomo Nakdimon, Hamid Nasrallah, David Nataf, Yair Naveh, Yoni Navon, Menahem Navot, Ori Neeman, Yuval Neeman, Jack Neria, Benjamin Netanyahu, Yaakov Nimrodi, Nimrod Nir, Alberto Nisman, Moshe Nissim, Tzila Noiman, Rafi Noy, Oded (numele de familie este confidențial), Arye Oded, Raphael Ofek, Amir Ofer, Ehud Olmert, Reza Pahlavi Shah, Gabriel Pasquini, Alexander Patnic, Shmuel Paz, Avi Peled, Yossi Peled, Gustavo Perednik, Shimon Peres, Amir Peretz, Yuri Perfilyev, Yaakov

Peri, Richard Perle, Israel Perlov, Giandomenico Picco, Zvi Poley, Eli Pollak, Yigal Pressler, Avi Primor, Ron Pundak, Yitzhak Pundak, Ahmed Qrea, Rona Raanan Shaffir, Dalia Rabin, Itamar Rabinovich, Gideon Rafael, Rani Rahav, Jibril Rajoub, Natan Rotberg (Rahav), Haggai Ram, Haim Ramon, Muhammad Rashid, Yair Ravid-Ravitz, Oded Raz, Benny Regev, Yiftach Reicher Atir, Shlomi Reisman, Daniel Reisner, Bill Rois, Dafna Ron, Eran Ron, Yiftah Ron-Tal, Avraham Rotem, Danny Rothschild, Elyakim Rubinstein, Joseph Saba, Dov Sadan, Ezra Sadan, Rachel Sadan, Jehan Sadat, Uri Sagie, Ori Salonim, Wafiq al-Samarrai, Yom Tov Samia, Eli Sanderovich, Yossi Sarid, Nicolas Sarkozy, Igal Sarna, Moshe Sasson, Uri Savir, Oded Savoray, Yezid Sayigh, David Scharia, Otniel Schneller, Yoram Schweitzer, Patrick Seale, Itzhak Segev, Samuel Segev, Dror Sela, Aviem Sella, David Senesh, Michael Sfard, Oren Shachor, Yarin Shahaf, Moshe Shahal, Hezi Shai, Emmanuel Shaked, Arik Shalev, Noam Shalit, Silvan Shalom, Yitzhak Shamir, Shimon Shapira, Yaakov Shapira, Assaf Shariv, Shabtai Shavit, Gideon Sheffer, Rami Sherman, Shimon Sheves, David Shiek, Dov Shilansky, Dubi Shiloah, Gad Shimron, Amir Shoham, Dan Shomron, David Shomron, Eliad Shraga, Zvi Shtaubert, Yigal Simon, Efraim Sneh, Ovadia Sofer, Sami Sokol, Ali Soufan, Yuval Steinitz, Elazar Stern,

Rafi Sutton, Rami Tal, Anat Talshir, Dov Tamari, Avraham Tamir, Elhanan Tannenbaum, Benjamin Telem, Ahmad Tibi, Izhak Tidhar, Rafi Tidhar, Yona Tilman, Tawfiq Tirawi, Haim Tomer, Richard Tomlinson, Eliezer (Geize) Tsafrir, Moshe Tsipper, Yoram Turbowiez, Shalom Turgeman, David Tzur, Ernst Uhlau, Alon Unger, Rehavia Vardi, Matan Vilnai, David Vital, Ali Waked, Tim Weiner, Anita Weinstein, Avi Weiss Livne, Dov Weissglass, Robert Windrem, Paul Wolfowitz, James Woolsey, Yitzhak Yaakov, Moshe Yaalon, Amos Yadlin, Yoram Yair, Amos Yaron, Danny Yatom, Ehud Yatom, Shimshon Yitzhaki, Eli Yossef, Dov Zakheim, Zvi Zamir, Benny Zeevi, Dror Zeevi, Nadav Zeevi, Doron Zehavi, Eli Zeira, Amnon Zichroni, Eyal Zisser, Eli Ziv, Shabtai Ziv, Eli Zohar, Gadi Zohar, and Giora Zuss-man, plus 350 de intervievați care nu pot fi numiți; inițialele sau numele de cod ale 163 dintre ei apar la notele de final.

Cărți în engleză

Abrahamian, Ervand. *Khomeinism: Essays on the Islamic Republic*. London: University of California Press, 1993.

Adams, James. *The Unnatural Alliance*. London: Quartet, 1984.

Agee, Philip. *Inside the Company: CIA Diary*. Harmondsworth, UK: Penguin, 1975.

Andrew, Christopher. *The Defence of the Realm: The Authorized History of the MI5*. London: Penguin, 2009.

— *For the Presidents Eyes Only*. London: Harpercollins, 1995.

Andrew, Christopher, and Vasili Mitrokhin. *The Mitrokhin Archive II*. London: Penguin, 2005.

— *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB*. New York: Basic Books, 1999.

Angel, Anita. *The Nili Spies*. London: Frank Cass & Co., 1997.

Arnon, Arie, Israel Luski, Avia Spivak, and Jimmy Weinblatt. *The Palestinian Economy: Between Imposed Integration and Voluntary Separation*. New York: Brill, 1997.

Asculai, Ephraim. *Rethinking the Nuclear Non-Proliferation Regime*. Tel Aviv: Jaffee Center for Strategic Studies, TĀU, 2004.

Avi-Ran, Reuven [Erlich]. *The Syrian Involvement in Lebanon since 1975*. Boulder, Colo.: West-view, 1991.

Bakhash, Shaul. *The Reign of the Ayatollahs: Iran and the Islamic Revolution*. New York: Basic Books, 1984.

Baram, Amatzia. *Building Towards Crisis: Saddam Husayn's Strategy for Survival*. Washington, D. C.:

Washington Institute for Near East Policy, 1998.

Barnaby, Frank. *The Indivisible Bomb*. London: I.B. Tauris, 1989.

Ben-Menashe, Ari. *Profits of War: Inside the Secret U.S.-Israeli Arms Network*. New York: Sheridan Square, 1992.

Bergen, Peter L. *Holy War Inc.: Inside the Secret World of Osama Bin Laden*. London: Weidenfeld and Nicolson, 2003.

Bergman, Ronen. *Israel and Africa: Military and Intelligence Liaisons*. PhD diss., University of Cambridge, November 2006.

— *The Secret War with Iran: The 30-Year Clandestine Struggle Against the Worlds Most Dangerous Terrorist Power*. New York: Free Press, 2008.

Bird, Kai. *The Good Spy*. New York: Crown, 2014.

Black, Ian, and Benny Morris. *Israel's Secret Wars: A History of Israel's Intelligence Services*. London: Hamish Hamilton, 1991.

Blum, Gabriella. *Islands of Agreement: Managing Enduring Rivalries*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2007.

Bobbitt, Philip. *Terror and Consent: The Wars for the Twenty-first Century*. London: Penguin, 2008.

Bolker, Joan. *Writing Your Dissertation in Fifteen Minutes a Day: A Guide to Starting, Revising, and*

Finishing Your Doctoral Thesis. New York: Henry Holt and Co., 1998.

Boroumand, Ladan. *Iran: In Defense of Human Rights*. Paris: National Movement of the Iranian Resistance, 1983.

Brecher, Michael. *Decisions in Israel's Foreign Policy*. London: Oxford University Press, 1974.

Burrows, William E., and Robert Windrem. *Critical Mass*. London: Simon & Schuster, 1994.

Butler, Richard. *Saddam Defiant*. London: Weidenfeld and Nicolson, 2000.

Calvocoressi, Peter. *World Politics, 1945–2000*. 9th ed. Harlow, UK: Pearson Education, 2001.

Carew, Tom. *Jihad: The Secret War in Afghanistan*. Edinburgh: Mainstream, 2000.

Carré, Olivier. *L'Utopie islamique dans l'Orient arabe*. Paris: Fondation Nationale des Sciences Politiques, 1991 (in French).

Cline, Ray S., and Yonah Alexander. *Terrorism as State-Sponsored Covert Warfare*. Fairfax, Va.: Hero, 1986.

Cobban, Helena. *The Palestinian Liberation Organisation*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1984.

Cockburn, Andrew, and Leslie Cockburn. *Dangerous Liaisons: The Inside Story of the U.S.-Israeli Covert Relationship*. New York: Harpercollins, 1991.

Cohen, Avner. *Israel and the Bomb*. New York: Columbia University Press, 1998.

Cookridge, E.H. *Gehlen: Spy of the Century*. London: Hodder and Stoughton, 1971.

Dan, Ben, Uri Dan, and Y. Ben-Porat. *The Secret War: The Spy Game in the Middle East*. New York: Sabra, 1970.

Deacon, Richard. *The Israeli Secret Service*. London: Hamish Hamilton, 1977.

Dekmejian, R. Hrair. *Islam in Revolution: Fundamentalism in the Arab World*. 2nd ed. Syracuse, N. Y.: Syracuse University Press, 1995.

Drogin, Bob. *Curveball*. New York: Random House, 2007.

Edward, Shirley. *Know Thine Enemy*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 1997.

Eisenberg, Dennis, Uri Dan, and Eli Landau. *The Mossad: Israel's Secret Intelligence Service: Inside Stories*. New York: Paddington, 1978. Eisenstadt, Michael. *Iranian Military Power: Capabilities and Intentions*.

Washington, D.C.: Washington Institute for Near East Policy, 1996. Eveland, Wilbur Crane. *Ropes of Sand: Americas Failure in the Middle East*. New York: W.W. Norton, 1980.

Farrell, William R. *Blood and Rage: The Story of the Japanese Red Army*. Toronto: Lexington, 1990.

Freedman, Robert O. *World Politics and the Arab-Israeli*

Conflict. New York: Pergamon, 1979.

Gabriel, Richard A. *Operation Peace for Galilee: The Israeli-PLO War in Lebanon*. New York: Hill and Wang, 1984.

Gates, Robert M. *From the Shadows*. New York: Simon & Schuster Paperbacks, 1996.

Gazit, Shlomo. *Trapped Fools: Thirty Years of Israeli Policy in the Territories*.

London and Portland, Ore.: Frank Cass, 2003.

Gilbert, Martin. *The Routledge Atlas of the Arab-Israeli Conflict*. New York: Routledge, 2005.

Ginor, Isabella, and Gideon Remez. *Foxbats over Diamona*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2007.

Halkin, Hillel. *A Strange Death*. New York: Public Affairs, 2005. Harclerode, Peter. *Secret Soldiers: Special Forces in the War Against Terrorism*. London: Sterling, 2000.

Hatem, Robert M. *From Israel to Damascus: The Painful Road of Blood, Betrayal, and Deception*. La Mesa, Calif.: Pride International Press, 1999. Hayden, Michael. *Playing to the Edge*. New York: Penguin Press, 2016. Hersh, Seymour. *The Samson Option*. New York: Random House, 1991. Hoffman, Bruce. *Recent Trends and Future Prospects of Iranian Sponsored International Terrorism*. Santa Monica, Calif.: Rand, 1990.

Hollis, Martin, and Steve Smith. *Explaining and Understanding International Relations*. Oxford, UK: Clarendon, 1990.

Hurwitz, Harry, and Yisrael Medad, eds. *Peace in the Making*. Jerusalem: Gefen, 2011.

Jaber, Hala. *Hezbollah: Born with a Vengeance*. New York: Columbia University Press, 1997.

Jonas, George. *Vengeance: The True Story of a Counter-Terrorist Mission*. London: Collins, 1984.

Juergensmeyer, Mark. *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*. Berkeley: University of California Press, 2000.

Keddie, Nikki R., ed. *Religion and Politics in Iran: Shi'ism from Quietism to Revolution*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1983.

Kenyatta, Jomo. *Facing Mount Kenya*. Nairobi: Heinemann Kenya, 1938.

Klein, Aaron J. *Striking Back: The 1972 Munich Olympics Massacre and Israel's Deadly Response*. New York: Random House, 2005.

Kurginyan, Sergey. *The Weakness of Power: The Analytics of Closed Elite Games and Its Basic Concepts*. Moscow: ECC, 2007.

Kwintny, Jonathan. *Endless Enemies: The Making of an Unfriendly World*. New York: Penguin, 1984.

Landler, Mark. *Alter Egos*. New York: Random

House, 2016.

Laqueur, Walter. *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction*. London: Phoenix Press, 1999.

Livingstone, Neil C., and David Halevy. *Inside the PLO*. New York: Quill/William Morrow, 1990.

Marchetti, Victor, and John D. Marks. *The CIA and the Cult of Intelligence*. New York: Dell, 1980.

Megeough, Paul. *Kill Khalid*. New York: New Press, 2009.

Mearsheimer, John, and Stephen Walt. *The Israeli Lobby and U.S. Foreign Policy*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2007.

Melman, Yossi. *The Master Terrorist: The True Story Behind Abu-Nidal*. London: Sidgwick & Jackson, 1987.

Menashri, David, ed. *Islamic Fundamentalism: A Challenge to Regional Stability*. Tel Aviv: Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies, 1993.

Mishal, Shaul. *The PLO Under Arafat*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1986.

Mitrokhin, Vasiliy. *KGB Lexicon*. London: Frank Cass & Co., 2002.

Mohadessin, Mohammad. *Islamic Fundamentalism: The New Global Threat*. Washington, D. C.: Seven Locks Press, 1993.

Morris, Benny, and Ian Black. *Israel's Secret Wars*.

London: Warner, 1992.

Norton, Augustus Richard. *Amal and the Shia: Struggle for the Soul of Lebanon*. Austin: University of Texas Press, 1987.

Oded, Arye. *Africa and the Middle East Conflict*. Boulder, Colo.: Westview, 1988.

Oliphant, Laurence. *The Land of Gilead*. London: William Blackwood and Sons, 1880.

Ostrovsky, Victor, and Claire Hoy. *By Way of Deception: The Making and Unmaking of a Mossad Officer*. New York: St. Martin's, 1990.

Pacepa, Ion Mihai. *Red Horizons*. Washington, D. C.: Regnery Gateway, 1990.

Parsi, Trita. *Treacherous Alliance: The Secret Dealings of Israel Iran and the United States*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2007.

Payne, Ronald. *Mossad: Israel's Most Secret Service*. London and New York: Bantam, 1990.

Pedahzur, Ami. *The Israeli Secret Services and the Struggle Against Terrorism*. New York: Columbia University Press, 2009.

Picco, Giandomenico. *Man Without a Gun*. New York: Times Books, 1999.

Pipes, Daniel. *The Hidden Hand*. New York: St. Martin's, 1996.

Polakow-Suransky, Sasha. *The Unspoken Alliance*:

Israel's Secret Relationship with Apartheid South Africa. New York: Pantheon, 2010.

Porath, Yehoshua. *In Search of Arab Unity, 1930–1945.* London: Frank Cass & Co., 1986.

Posner, Steve. *Israel Undercover: Secret Warfare and Hidden Diplomacy in the Middle East.* Syracuse, N. Y.: Syracuse University Press, 1987.

Qutb, Sayyid. *The Future Belongs to Islam: Our Battle with the Jews.* Tel Aviv: Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies, 2017.

Ranelagh, John. *The Agency: The Rise and Decline of the CIA.* New York: Simon & Schuster, 1986.

Rimington, Stella. *Open Secret: The Autobiography of the Former Director-General of MI5.* London: Hutchinson, 2002.

Rivlin, Paul. *The Russian Economy and Arms Exports to the Middle East* Tel Aviv: Jaffee Center for Strategic Studies, 2005.

Ruwayha, Walid Amin. *Terrorism and Hostage-Taking in the Middle East.* France: publisher unknown, 1990.

Sadjadpour, Karim. *Reading Khamenei: The World View of Iran's Most Powerful Leader.* Washington, D. C.: Carnegie Endowment for International Peace, 2009.

Said, Edward. *The End of the Peace Process: Oslo and After.* London: Granta, 2000.

Sauer, Paul. *The Holy Land Called: The Story of the*

Temple Society. English edition. Melbourne: Temple Society, 1991.

Sayigh, Yezid. *Armed Struggle and the Search for State*. Oxford, UK: Oxford University Press, 1997.

Schulz, Richard, and Andrea Dew. *Insurgents, Terrorists and Militias*. New York: Columbia University Press, 2006.

Schulze, Kirsten E. *Israel's Covert Diplomacy in Lebanon*. Basingstoke, UK: Macmillan, 1998.

Seale, Patrick. *Abu Nidal: A Gun for Hire*. London: Hutchinson, 1992.

Shirley, Edward. *Know Thine Enemy*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 1997.

Shlaim, Avi. *The Iron Wall* London: Penguin, 2000.

Skorzeny, Otto. *My Commando Operations*. Atglen, Pa.: Schiffer, 1995. Smith, Steven, Ken Booth, and Marysia Zalewski. *International Theory: Positivism and Beyond*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1996.

Steven, Stewart. *The Spymasters of Israel*. London: Hodder and Stoughton, 1981.

Sumaida, Hussein, and Carole Jérôme. *Circle of Fear*. London: Robert Hale, 1992.

Taheri, Amir. *The Spirit of Allah*. London: Hutchinson, 1985.

Tenet, George. *At the Center of the Storm*. New York:

Harpercollins, 2007. Teveth, Shabtai. *Ben-Gurions Spy: The Story of the Political Scandal That Shaped Modern Israel*. New York: Columbia University Press, 1996.

Theroux, Peter. *The Strange Disappearance of Imam Moussa Sadr*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1987.

Thomas, Gordon. *Gideon's Spies: The Secret History of the Mossad*. London: Pan Books, 2000.

Transparency International. *Global Corruption Report 2004*. London: Pluto Press, 2004.

Trento, Joseph J. *The Secret History of the CIA*. New York: MJF Books, 2001.

Trevan, Tim. *Saddam's Secrets: The Hunt for Iraq's Hidden Weapons*. London: Harpercollins, 1999.

Treverton, Gregory F. *Covert Action*. London: I.B. Tauris & Co., 1988.

Urban, Mark. *UK Eyes Alpha: The Inside Story of British Intelligence*. London: Faber and Faber, 1996.

Venter, Al J. *How South Africa Built Six Atom Bombs*. Cape Town: Ashanti, 2008.

Verrier, Antony, ed. *Agent of Empire*. London: Brassey's, 1995.

Walsh, Lawrence E. *Firewall: The Iran-Contra Conspiracy and Cover-up*.

New York: W. W. Norton & Co., 1997.

Walton, Calder. *Empire of Secrets*. London: Harperpress, 2013.

Wardiaw, Grant. *Political Terrorism: Theory Tactics and Counter-Measures*.

Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1982.

Wasserstein, Bernard. *The Assassination of Lord Moyne, Transactions & Miscellanies*, vol. 27. London: Jewish Historical Society of England, 1978–80.

Webman, Esther. *Anti-Semitic Motifs in the Ideology of Hizballah and Hamas*. Tel Aviv: Project for the Study of Anti-Semitism, 1994. Weiner, Tim. *Enemies: A History of the FBI*. New York: Random House, 2012.

— *Legacy of Ashes: The History of the CIA*. New York: Doubleday, 2007.

Wright, Robin. *Sacred Rage: The Wrath of Militant Islam*. New York: Simon & Schuster, 1986.

Ya'ari, Ehud. *Strike Terror: The Story of Fatah*. New York: Sabra, 1970.

Cărți în ebraică

Adam, Kfir. *Sfârșitul*. Oranit, Israel: Adam Kfir Technologies, 2009.

Almog, Ze'ev. *Lilieci în Marea Roșie*. Haqirya, Israel: Ministerul Apărării, 2007.

Alpher, Yossi. *Periferia: Israelul caută aliați în Orientul Mijlociu*. Tel Aviv: Matar, 2015.

Amidror, Yaakov. *Arta informațiilor secrete*. Haqirya,

Israel: Ministerul Apărării, 2006.

Amit, Meir. *Înainte: memoriile unui fost director Mossad*. Or Yehuda, Israel: Hed Arzi, 1999.

Argaman, Josef. *Era ultrasecret*. Haqiryá, Israel: Ministerul Apărării, 1990.

— *Războiul umbrelor*. Haqiryá, Israel: Ministerul Apărării, 2007.

Assenheim, Omri. *Zeelim*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2011.

Aviad, Guy. *Lexiconulo Mișcării Hamas*. Ben Shemen, Israel: Modan, 2014.

Avi-Ran, Reuven. *Războiul din Liban – Documente și surse arabe: Drumul spre Războiul „Păcii pentru Galileea”*. Vol. 1 și 2. Tel Aviv: Ma'arakhot, 1978.

Avnery, Uri. *Prietenul meu, inamicul*. London: Zed, 1986.

Banai, Yaakov. *Soldații anonimi*. Tel Aviv: Yair, 1974.

Bango-Moldavsky, Olena și Yehuda Ben Meir. *Vocea poporului: opinia publică israeliană despre securitatea națională*. Tel Aviv: INSS, 2013.

Bar-Joseph, Uri. *Îngerul: Ashraf Marwan, Mossad-ul și Războiul de Yom Kippur*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2010.

Bar-On, Mordechai. *Moshe Dayan*. Tel Aviv: Am Oved, 2014.

Bar-Zohar, Michael. *Răzbunătorii*. Ganey Tikva,

Israel: Teper Magal, 1991.

— *Ben Gurion*. Tel Aviv: Miskal, 2013.

— *Issar Harel și serviciile de securitate israeliene*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1970.

— *Phoenix: Shimon Peres – o biografie politică*. Tel Aviv: Miskal, 2006.

Bar-Zohar, Michael și Eitan Haber. *Masacru în München*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2005.

— *În căutarea Prințului Roșu*. Or Yehuda, Israel: Zmora-Bitan, 1984.

Barda, Yael. *Birocrația ocupației*. Bnei Brak, Israel: Van Leer Jerusalem Institute și Hakibbutz Hameuchad, 2012.

Bartov, Hanoach. *Dado: 48 de ani și încă 20 de zile*. Or Yehuda, Israel: Dvir, 2002.

Bascomb, Neal. *Vânătoarea lui Eichmann*. Tel Aviv: Miskal, 2009.

Bechor, Guy. *Lexiconul PLO*. Haqiryia, Israel: Ministry of Defense, 1991.

Beilin, Yossi. *Manual pentru un porumbel rănit*. Ierusalim: Yedioth Ahronoth, 2001.

— *Când atingi pacea*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth și Chemed, 1997.

Ben Dror, Elad. *Mediatorul*. Sde Boker, Israel: Institutul Ben-Gurion pentru studierea Israelului și a

sionismului, 2012.

Ben Israel, Isaac. *Doctrina de apărare a Israelului*. Ben Shemen, Israel: Modan, 2013.

Ben-Natan, Asher. *Memorii*. Haqiryā, Israel: Ministry of Defense, 2002.

Ben Porat, Yoel. *Ne'ilah*. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 1991.

Ben-Tor, Nechemia. *Lexiconul Lehi*. Haqiryā, Israel: Ministry of Defense, 2007.

Ben Uziel, David. *Într-o misiune Mossad în sudul Sudanului 1969–1971*. Herzliya, Israel: Teva Ha'Dvarim, 2015.

Benziman, Uzi. *Am spus adevărul*. Jerusalem: Keter, 2002.

Ben-Zvi, Yitzhak. *Sefer Hashomer*. Or Yehuda, Israel: Dvir, 1957.

Bergman, Ronen. *Autoritatea acordată*. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 2002.

— *Prin orice mijloace: războiul ascuns al Israelului pentru prizonierii săi de război și cei pierduți în misiune*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2009.

— *Punctul fără întoarcere: serviciile israeliene împotriva Iranului și Hizballah-ului*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2007.

Bergman, Ronen și Dan Margalit. *Groapa*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2011.

Bergman, Ronen și Gâl Meltzer. *Războiul de Yom Kippur: momentul adevărului*. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 2003.

Betser, Muki (Moshe). *Soldatul secret*. Jerusalem: Keter, 2015.

Blanford Nicholas. *Uciderea dlui Liban*. Tradus de Michal Sela. Tel Aviv: Ma'ariv, 2007.

Bloom, Gadi și Nir Hefez. *Ariel Sharon: viața*. Tel Aviv: Miskal, 2005.

Boaz, Arie. *Originile Ministerului Apărării*. Ben Shemen, Israel: Modan, 2013.

Bowden, Mark. *Finalul*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2012.

Brom, Shlomo și Anat Kurz, editori. *Evaluarea strategică pentru Israel 2010*. Tel Aviv: INSS, 2010.

Burgin, Maskit, David Tal și Anat Kurz, editori. *Terorismul Islamic și Israelul*. Tel Aviv: Papyrus, 1993.

Burton, Fred. *Urmărend umbre*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2011.

Caroz, Ya'acov. *Bărbatul cu două pălării*. Haqirya, Israel: Ministry of Defense, 2002.

Cesarani, David. *Pălăria maiorului Farran*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2015.

Claire, Rodger W. *Raid contra soarelui*. Petah Tikva, Israel: Aryeh Nir, 2005.

Cohen, Avner. *Israelul și Bomba*. New York: Schocken,

1990.

Cohen, Gamliel. *Sub acoperire*. Haqirya, Israel: Ministry of Defense, 2002.

Cohen, Hillel. *O armată de umbre: colaboratori palestinieni în serviciul Sionismului*. Ierusalim: Ivrit, 2004.

— *Arabi buni*. Ierusalim: Ivrit, 2006.

Cohen-Levinovsky, Nurit. *Refugiații evrei în Războiul Israelian de Independență*. Tel Aviv: Am Oved, 2014.

Danin, Ezra. *Întotdeauna sionist*. Ierusalim: Kidum, 1987.

Dayan, Moshe. *Va devora sabia pentru totdeauna?* Tel Aviv: Edanim/Yedioth Ahronoth, 1981.

— *Povestea vieții mele*. Ierusalim: Idanim and Dvir, 1976.

Dekel, Efraim. *Shai: succesele serviciului de informații Hagana*. Tel Aviv: IDF-Maarchot, 1953.

Dekel-Dolitzky, Eliyahu. *Informații fără bază*. Elkana, Israel: Ely Dekel, 2010.

Dietl, Wilhelm. *Die Agentin des Mossad*. Tel Aviv: Zmora-Bitan, 1997.

Dor, Danny și Ilan Kfir. *Barak: războaiele vieții mele*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2015.

Dror, Zvika. „*Arabistul*” *din Palmach*. Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 1986.

Drucker, Raviv. *Harakiri – Ehud Barak: eșecul*. Tel Aviv: Miskal, 2002.

Edelist, Ran. *Bărbatul care călărea tigrul* Or Yehuda, Israel: Zmora-Bitan, 1995.

Edelist, Ran și Ilan Kfir. *Ron Arad: misterul*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 2000.

Eilam, Uzi. *Arcul lui Eilam*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth and Chemed, 2013.

Eiran, Ehud. *Esența așteptărilor: generalul Erez Gerstein și Războiul din Liban*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 2007.

Eitan, Rafael. *Povestea unui soldat: viața și vremurile unui erou de război israelian*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1985.

Eldar, Mike. *Flotila 11: bătălia pentru recunoaștere*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1996.

— *Flotila 13: istoria comandoului naval israelian*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1993.

— *Soldații umbrei*. Haqiryia, Israel: Ministry of Defense, 1997.

Eldar, Shlomi. *Să cunoaștem Hamas*. Ierusalim: Keter, 2012.

Elpeleg, Zvi. *Marele Muftiu*. Haqiryia, Israel: Ministry of Defense, 1989. Eiran, Meir și Shlomo Brom. *Al doilea Război din Liban: dimensiuni strategice*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 2007.

Erel, Nitza. *Fără frică și prejudecată*. Ierusalim: Magnes, 2006.

Erlich, Haggai. *Alianță și îndepărtare: Etiopia și Israelul*

În vremea lui Haile Selassie. Tel Aviv: Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies, 2013.

Erlich, Reuven. *Încurcătura din Liban: politica mișcării sioniste și a Statului Israel față de Liban, 1918–1958.* Tel Aviv: Ma'arakhot, 2000.

Eshed, Haggai. *Mossad-ul unui om – Reuven Shiloah: părintele serviciilor israeliene.* Tel Aviv: Edanim/Yedioth Ahronoth, 1988.

— *Cine a dat ordinul?* Tel Aviv: Edanim, 1979.

Ezri, Meir. *Cine din voi, dintre toate popoarele: memoriile anilor săi ca emisar israelian în Teheran.* Or Yehuda, Israel: Hed Arzi, 2001.

Farman Farmaian, Sattareh, and Dona Munker. *Fiica Persiei.* Rishon Lezion, Israel: Barkai, 2003.

Feldman, Shai. *Descurajarea nucleară israeliană: o strategie pentru anii '80.*

Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 1983.

Finkelstein, Menachem. *Coloana a șaptea și puritatea armelor: Natan Alterman despre securitate, moralitate și lege.* Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 2011.

Friedman, Thomas L. *De la Beirut la Ierusalim.* Tel Aviv: Ma'ariv, 1990. Gazit, Shlomo. *În momente-cheie.* Tel Aviv: Miskal, 2016.

Gelber, Yoav. *Crinul care îmbobocește: serviciile de informații israeliene în timpul Războiului de Independență, 1948–1949.* Haqirya, Israel: Ministry of Defense, 2000.

— *Creșterea crinului: serviciile de informații ale Yishuv în Palestina, 1918–1947*. Haqiryā, Israel: Ministry of Defense, 1992.

— *Independență Versus Nakbah: Războiul arabo-israelian din 1948*.

Or Yehuda, Israel: Zmora-Bitan, 2004.

— *Dialogul israeliano-iordanian, 1948–1953: cooperare, conspirație, sau înțelegere secretă?* Brighton, UK: Sussex Academic Press, 2004.

— *Voluntarii evrei din Palestina în armata britanică în al Doilea Război Mondial*. Vol. III, *Stegarii: misiunea voluntarilor față de evrei*. Jerusalem: Yad Izhak Ben-Zvi, 1983.

Gilboa, Amos. *DI. Informație: Ahrale Yariv*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth și Chemed, 2013.

Gilboa, Amos și Ephraim Lapid. *Capodopera: o privire în interiorul a șaizeci de ani de servicii israeliene*. Tel Aviv: Miskal, 2006.

Gillon, Carmi. *Shin-Beth între schisme*. Tel Aviv: Miskal, 2000.

Givati, Moshe. *Abir 21*. Jerusalem: Reut, 2003.

Golani, Motti, ed. *Hetz Shachor: raidul din Gaza și politica israeliană de represalii în anii, '50*. Haqiryā, Israel: Ministerul Apărării, 1994.

Goldstein, Yossi. *Rabin: biografie*. New York: Schocken, 2006.

— *Golda: Biografie*. Sde Boker, Israel: Ben-Gurion Research Institute for the Study of Israel and Zionism, 2012.

Goodman, Micha. *Secretele ghidului dezorientării*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2010.

Goren, Uri. *Pe cele două părți ale secretului*. Publicat de autor, 2008.

Gourevitch, Philip și Errol Morris. *Balada lui Abu Ghraib*. Tel Aviv: Am Oved, 2010.

Gutman, Yechiel. *Furtună în G.S.S.* Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 1995.

Halamish, Aviva. *Meir Yaari: rabinul din Merhavia*. Tel Aviv: Am Oved, 2009.

Halevy, Aviram, Yiftach Reicher Atir și Shlomi Reisman, editori. *Operațiunea Yonatan la persoana întâi*. Modi'in, Israel: Efi Melzer, 2016.

Halevy, Efraim. *Omul din umbră*. Tel Aviv: Matar, 2006.

Haloutz, Dani. *Drept înainte*. Tel Aviv: Miskal, 2010.

Harel, Amos și Avi Issacharoff. *Al șaptelea război*. Tel Aviv: Miskal, 2004.

— *Pânze de păianjen (34 de zile)*. Tel Aviv: Miskal, 2008.

Harel, Isser. *Anatomia trădării*. Ierusalim: Idanim, 1980.

— *Securitate și democrație*. Ierusalim: Idanim, 1989.

— *Când omul s-a ridicat împotriva oamenilor*. Ierusalim:

Keter, 1982.

— *Operațiunea Yossele*. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 1982.

Harouvi, Eldad. *Palestina investigată*. Kokhav Ya'ir, Israel: Porat, 2010.

Hass, Amira. *Bând Marea din Gaza*. Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 1996.

Hendel, Yoaz și Shalom Zaki. *Lăsați IDF să câștige: sloganul îndeplinit*. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 2010.

Hendel, Yoaz și Yaakov Katz. *Israel vs. Iran*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2011.

Herrera, Ephraim și Gideon M. Kressel. *Jihad: Fundamentalisti și fundamentalism*. Haqirya, Israel: Ministerul Apărării, 2009.

Herschovitch, Shay și David Simantov. *Aman desecretizat*. Tel Aviv: Ma'archot MOD, 2013.

Hounam, Peter. *Femeia din Mossad*. Tel Aviv-Yafo: Or'Am, 2001.

Jackont, Amnon. *Meir Amit: un bărbat din Mossad*. Tel Aviv: Miskal, 2012.

Kabha, Mustafa. *Poporul palestinian: în căutarea suveranității și a statului*. Tel Aviv: Matach, 2013.

Kam, Ephraim. *De la teroare la bombe nucleare: însemnătatea amenințării iraniene*. Haqirya, Israel: Ministry of Defense, 2004.

Kampf, Zohar și Tamar Liebes. *Presa în vremuri de*

război și teroare. Ben Shemen, Israel: Modan, 2012.

Karsh, Efraim, and Inari Rautsi. *Saddam Hussein: o biografie politică*. Haqirya, Israel: Ministerul Apărării, 1991.

Kfir, Ilan. *Pământul s-a cutremurat*. Tel Aviv: Ma'ariv, 2006.

Kimehe, David. *Ultima opțiune*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 1991.

Kipnis, Yigal. *1973: calea spre război*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2012.

Klein, Aaron J. *Maestrul operațiunilor: povestea lui Mike Harari*. Ierusalim: Keter, 2014.

— *Riposta: masacrul de la Olimpiada de la München din 1972 și răspunsul mortal al Israelului*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 2006.

Klieman, Ahron. *Spada cu două tăișuri*. Tel Aviv: Am Oved, 1992.

Klingberg, Marcus și Michael Sfard. *Ultimul spion*. Tel Aviv: Ma'ariv, 2007.

Knopp, Guido. *Göring: Eine Karriere*. Tel Aviv: Ma'ariv, 2005.

Kotler, Yair. *Joe se întoarce în lumina reflectoarelor*. Ben Shemen, Israel: Modan, 1988.

Kramer, Martin. *Fadiallah: logica morală a Hizballah*. Tel Aviv: Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies, 1998.

Kramer, Martin, ed. *Protest și revoluție în Islamul Șiit*. Tel Aviv: Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies, 1987.

Kupperman, Robert H. Și Darrell M. Trent. *Terorismul: amenințare, realitate, răspuns*. Haqirya, Israel: Ministerul Apărării, 1979.

Kurtz, Anat. *Terorismul islamic și Israelul: Hizballah, Jihadul Islamic Palestinian și Hamas*. Tel Aviv: Papyrus, 1993.

Kurtz, Anat, and Pnina Sharvit Baruch, eds. *Legea și securitatea națională*. Tel Aviv: INSS, 2014.

Lahad, Antoine. *În mijlocul furtunii: cincizeci de ani în care mi-am servit patria, Libanul: o autobiografie*. Tel Aviv: Miskal, 2004.

Landau, David. *Arik: viața lui Ariel Sharon*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2013.

Lazar, Hadara. *Șase indivizi unici*. Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 2012.

le Carré, John. *Tunelul cu porumbei*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2017.

Levi, Nissim. *Un an fără păsări*. Tel Aviv: Am Oved, 2006.

Lew, Uzzad. *În buzunarul lui Arafat*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2005.

Livneh, Eliezer, Yosef Nedava și Yoram Efrati. *Nili: istoria îndrăzelii politice*. New York: Schocken, 1980.

Lotz, Wolfgang. *Misiune la Cairo*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1970.

Lowther, William. *Armele și omul*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1991.

Macintyre, Ben. *Trădarea: povestea adevărată a spionilor Zilei Z*. Traducere de Yossi Millo. Tel Aviv: Am Oved, 2013.

Maiberg, Ron. *Patriotul*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2014.

Mann, Nir. *Kirya în Tel Aviv, 1948–1955*. Ierusalim: Carmel, 2012.

— *Sarona: anii de luptă, 1939–1948*. 2nd ed. Ierusalim: Yad Izhak Ben Zvi, 2009.

Mann, Rafi. *Liderul și presa*. Tel Aviv: Am Oved, 2012.

Maoz, Moshe. *Sfinxul din Damasc*. Or Yehuda, Israel: Dvir, 1988.

Margalit, Dan. *Deziluzia*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2009.

— *Le-am văzut pe toate*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 1997.

— *Parașutiști în închisorile siriene*. Tel Aviv: Moked, 1968.

Marinsky, Arie. *În lumină și în întuneric*. Jerusalem: Idanim, 1992.

Mass, Efrat. *Yael: luptătorul Mossad din Beirut*. Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 2015.

Medan, Raphi. Manuscris nepublicat, 2010.

Melman Yossi. *Privire asupra serviciilor israeliene de informații externe și a serviciilor de securitate*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 1982.

Melman, Yossi și Eitan Haber. *Spionii: războaiele de contraspionaj ale Israelului*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth and Chemed, 2002.

Melman, Yossi, and Dan Raviv. *Spionii imperfecti*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1990.

— *Spioni contra Armageddonului*. Tel Aviv: Miskal, 2012.

Menashri, David. *Iranul după Khomeini: ideologia revoluționară versus interesele naționale*. Tel Aviv: Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies, 1999.

— *Iranul între Islam și Occident*. Haqirya, Israel: Ministry of Defense, 1996.

Merari, Ariel și Shlomi Elad. *Dimensiunea internațională a terorismului palestinian*. Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 1986.

Moreh, Dror. *Păzitorii: în interiorul agenției de securitate internă a Israelului*. Tel Aviv: Miskal, 2014.

Morris, Benny. *Războaiele de graniță ale Israelului, 1949–1956*. Tel Aviv: Am Oved, 1996.

Nachman Tepper, Noam. *Eli Cohen: cazul deschis*. Modi'in, Israel: Efi Melzer, 2017.

Nadei, Chaim. *Cine îndrăznește, câștigă*. Ben Shemen, Israel: Modan, 2015.

Nafisi, Azar. *Citește Lolita în Teheran*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 2005.

Nakdimon, Shlomo. *Tammuz în flăcări*. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 1986.

Naor, Mordecai. *Laskov*. Haqiryā, Israel: Ministerul Apărării, 1988.

— *Yaakov Dori: primul șef de stat-major al IDF*. Ben Shemen, Israel: Modan, 2011.

Nasr, Vali. *Renașterea Șiită*. Tel Aviv: Miskal, 2011.

Naveh, Dan. *Secrete executive*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 1999.

Navot, Menachem. *Mossad-ul unui om*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2015.

Netanyahu, Iddo, ed. *Sayeret Matkal la Antebbe*. Tel Aviv: Miskal, 2006.

Nevo, Azriel. *Secretarul militar*. Tel Aviv: Contento, 2015.

Nimrodi, Yaakov. *Irangate: o speranță distrusă*. Tel Aviv: Ma'ariv, 2004.

Oren, Ram. *Sylvia*. Jerusalem: Keshet, 2010.

Oufkir, Malika și Michele Fitoussi. *Prizonierul*. Or Yehuda, Israel: Kinneret, 2001.

Pacepa, Ion Mihai. *Orizonturi roșii*. Tel Aviv: Ma'ariv,

1989.

Pail, Meir și Avraham Zohar. *Palmach*. Haqirya, Israel: Ministerul Apărării, 2008.

Palmor, Eliezer. *Afacerea Lillehammer*. Israel: Carmel, 2000.

Paz, Reuven. *Suicid și Jihad în Islamul radical palestinian: aspectul ideologic*. Tel Aviv: Tel Aviv University Press, 1998.

Perry, Yaakov. *Lovește primul* Jerusalem: Keshet, 1999.

Pirsig, Robert M. *Zen și arta mentenanței motocicletei*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 1974.

Porat, Dina. *Dincolo de real: viața și vremurile lui Abba Kovner*. Tel Aviv: Am Oved and Yad Vashem, 2000.

Pressfield, Steven. *Uciderea lui Rommel*. Petah Tikva, Israel: Aryeh Nir, 2009.

Pundak, Ron. *Canalul secret*. Tel Aviv: Sifrey Aliyat Hagag-Miskal-Yedioth Ahronoth and Chemed, 2013.

Pundak, Yitzhak. *Cinci misiuni*. Tel Aviv: Yaron Golan, 2000.

Rabinovich, Itamar. *Marginea păcii: Israel & Siria, 1992–1996*. Tel Aviv: Miskal, 1998.

— *A face pace*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 1999.

— *Yitzhak Rabin: soldat lider, om de stat*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2017.

Rachum, Ilan. *Chestiunea serviciului de securitate*

general al Israelului. Ierusalim: Carmel, 1990.

Ram, Haggai. *Să citești despre Iran în Israel: eul și celălalt, religie și modernitate*. Bnei Brak, Israel: Van Leer Jerusalem Institute and Hakibbutz Hameuchad, 2006.

Raphael, Eitan. *Povestea unui soldat: viața și vremurile unui erou de război israelian*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1985.

Ravid, Yair. *Oglindă spre curtea din spate: istoria relațiilor dintre Israel și Liban – fapte și iluzii*. Yehud, Israel: Ofir Bikurim, 2013.

Regev, Ofer. *Printul Ierusalimului*. Kokhav Ya'ir, Israel: Porat, 2006.

Rika, Eliahu. *Breșa*. Haqirya, Israel: Ministerul Apărării, 1991.

Ronen, David. *Anii din Shabak*. Haqirya, Israel: Ministerul Apărării, 1989.

Ronen, Yehudit. *Sudan în războiul civil: între africanism, arabism și Islam*. Tel Aviv: Tel Aviv University Press, 1995.

Rosenbach, Marcel și Holger Stark. *Wikileaks: inamicul statului*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2011.

Ross, Michael. *Voluntarul: viața secretă a unui canadian în Mossad*. Tel Aviv: Miskal, 2007.

Rubin, Barry și Judith Colp-Rubin. *Yasir Arafat: o biografie politică*. Tel Aviv: Miskal, 2006.

Rubinstein, Danny. *Misterul lui Arafat*. Or Yehuda,

Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2001.

Sagie, Uri. *Lumini în ceață*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 1998.

Scharia, David. *Sunetul pur de piculină: Curtea Supremă a Israelului, dialog și luptă contra terorismului*. Srigim, Israel: Nevo, 2012.

Schiff, Ze'ev și Ehud Ya'ari. *Războiul din Liban al Israelului*. New York: Schocken, 1984.

Seale, Patrick. *Assad*. Tel Aviv: Ma'arakhot, 1993.

Segev, Shmuel. *Singur în Damasc: viața și moartea lui Eli Cohen*. Ierusalim: Keter, 2012. Publicată pentru prima dată în 1986.

— *Triunghiul Iranian: relația secretă dintre Israel, Iran și SUA*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1981.

— *Conexiunea marocană*. Tel Aviv: Matar, 2008.

Segev, Tom. *Simon Wiesenthal: viața și legendele*. Jerusalem: Keter, 2010.

Senor, Dan și Saul Singer. *Începutul unei națiuni*. Tel Aviv: Matar, 2009.

Shabi, Aviva și Ronni Shaked. *Hamas: mișcarea fundamentalistă islamică palestiniană*. Ierusalim: Keter, 1994.

Shai, Nachman. *Războiul Media: cum să ajungi la inimă și minte*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth and Chemed, 2013.

Shalev, Aryeh. *Intifada: cauze și efecte*. Tel Aviv:

Papyrus, 1990.

Shalom, Zaki și Yoaz Hendel. *Înfrângerea terorii*. Tel Aviv: Miskal, 2010.

Shamir, Yitzhak. *Ca o stâncă tare*. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth, 2008.

Shapira, Shimon. *Hezbollah: între Iran și Liban*. Bnei Brak, Israel: Hakibbutz Hameuchad, 2000.

Sharon, Gilad. *Sharon: viața unui lider*. Tel Aviv: Matar, 2011.

Shay, Shaul. *Axa răului: Iran, Hezbollah și teroarea palestiniană*. Herzliya, Israel: Interdisciplinary Center, 2003.

— *Teroarea Islamică și Balcanii*. Herzliya, Israel: Interdisciplinary Center, 2006.

— *Jihadul fără sfârșit*. Herzliya, Israel: Interdisciplinary Center, 2002.

— *Shahizii: Islamul și atacurile sinucigașe*. Herzliya, Israel:

Interdisciplinary Center, 2003.

Sheleg, Yair. *Vântul deșertului: povestea lui Yehoshua Cohen*. Haqiryia, Israel: Ministerul Apărării, 1998.

Sher, Gilad. *Greu de atins*. Tel Aviv: Miskal, 2001.

Shilon, Avi. *Menachem Begin: o viață*. Tel Aviv: Am Oved, 2007.

Shimron, Gad. *Execuția călăului din Riga*. Jerusalem: Keter, 2004.

— *Mossad-ul și mitul său*. Jerusalem: Keter, 1996.

Shomron, David. *Clandestinitate impusă*. Tel Aviv: Yair, 1991.

Shur, Avner. *Peste granițe*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2008.

— *Trupa lui Itamar*. Jerusalem: Keter, 2003.

Sivan, Emmanuel. *Fanaticii Islamului*. Tel Aviv: Am Oved, 1986.

Sobelman, Daniel. *Noile reguli ale jocului: Israel și Hizbollah după retragerea din Liban*, memorandumul nr. 65. Tel Aviv: INSS, March 2003.

Stav, Arie, editor. *Rachetele balistice, amenințare și ripostă: punctele principale ale apărării contra rachetelor balistice*. Jerusalem: Yedioth Ahronoth, 1998.

Sutton, Rafi. *Vânzătorul din Sahlav: autobiografie și operațiuni în serviciile de informații israeliene și Mossad*. Ierusalim: Lavie, 2012.

Sutton, Rafi, and Yitzhak Shoshan. *Oameni ai secretelor; oameni ai misterelor*. Tel Aviv: Edanim/Yedioth Ahronoth, 1990.

Sykes, Christopher. *Răspântii spre Israel*. Tel Aviv: Ma'arakhot, 1987.

Tal, Nahman. *Confruntarea de acasă: Egipt și Iordania contra Islamului radical*. Tel Aviv: Papyrus, 1999.

Tamir, Moshe. *Războiul nedecarat*. Haqiryia, Israel: Ministerul Apărării, 2006.

Tehari, Amir. *Spiritul lui Allah*. Tel Aviv: Am Oved, 1985.

Tepper, Noam Nachman. *Eli Cohen: caz deschis*. Modi'in, Israel: Efi Melzer, 2017.

Teveth, Shabtai. *Tăierea timpului: plutonul de execuție la Beth-Jiz*. Tel Aviv: Ish Dor, 1992.

Tsafrir, Eliezer (Geizi). *Marele Satan, micul Satan: revoluție și scăpare în Iran*. Tel Aviv: Ma'ariv, 2002.

— *Labirint în Liban*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth, 2006.

Tsiddon-Chatto, Yoash. *Ziua, noaptea, prin pâclă și ceață*. Tel Aviv: Ma'ariv, 1995.

Tsoref, Hagai, ed. *Izhak Ben-Zvi, al doilea președinte: documente selectate (1884–1963)*. Ierusalim: Israel State Archives, 1998.

Tzipori, Mordechai. *În linie dreaptă*. Tel Aviv: Miskal-Yedioth Ahronoth and Chemed, 1997.

Tzipori, Shlomi. *Justiția deghizată*. Tel Aviv: Agam, 2004.

Weissbrod, Amir. *Turabi, purtător de cuvânt pentru Islamul radical*. Tel Aviv: Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies, 1999.

Weissglass, Dov. *Ariel Sharon: un prim-ministru*. Tel Aviv: Miskal, 2012.

Wolf, Markus. *Bărbatul fără față*. Or Yehuda, Israel: Hed Arzi, 2000.

Woodward, Bob. *Vălul: războaiele secrete ale CM, 1981–1987*. Or Yehuda, Israel: Kinneret, 1990.

Wright, Lawrence. *Turnul amenințător: Al-Qaeda și drumul spre 11.09*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2007.

Ya'alon, Moshe. *Calea mai lungă mai scurtă*. Tel Aviv: Miskal, 2008.

Yahav, Dan. *Sângele lui este pe mâinile sale: crime și execuții în timpul perioadei Yishuv, 1917–1948*. Publicată de autor, 2010.

Yakar, Rephael. *Bătălia de la Sultan Yakov*. Tel Aviv: Departamentul de Istorie al IDF, 1999.

Yalin-Mor, Nathan. *Lohamey Herut Israel*. Jerusalem: Shikmona, 1974.

Yatom, Danny. *Confidentul*. Tel Aviv: Miskal, 2009.

Yeger, Moshe. *Istoria Departamentului Politic al Agenției Evreiești*. Tel Aviv: Biblioteca Sionistă, 2011.

Zahavi, Léon. *Despărțiți și împreună*. Ierusalim: Keter, 2005.

Zamir, Zvi și Efrat Mass. *Cu ochii deschiși*. Or Yehuda, Israel: Kinneret Zmora-Bitan Dvir, 2011.

Zichrony, Amnon. *1 contra 119: Uri Avnery în al șaselea Knesset*. Tel Aviv: Mozes, 1969.

Zonder, Moshe. *Sayeret Matkal: istoria SAS-ului israelian*. Jerusalem: Keter, 2000.

Carte de istorie, dar, în același timp, și un thriller adevărat, *Ridică-te și ucide primul* se sprijină pe trei piloni: Forțele de Apărare Israeliene, Mossad (agenția de informații cea mai temută din lume) și Shin Bet (serviciul de securitate internă care a desfășurat cea mai mare campanie cunoscută de asasinat planificate, pentru a stopa ceva ce părea de neoprit: atentatele teroriste sinucigașe). Împreună, plănuiesc și participă la înfăptuirea asasinatelor planificate. Pe măsură ce trece timpul, metodele devin din ce în ce mai sofisticate – inventarea dronelor și folosirea acestora în urmărirea și uciderea țintelor reprezentând un punct culminant.

Nu se poate vorbi, firește, despre un personaj principal – poate doar teama, aproape personificată, a statului Israel de a dispărea, din nou, de pe fața pământului. Totuși, există o figură importantă – Meir Dagan, deținător al numeroase funcții de-a lungul timpului și, în cele din urmă, șef al Mossadului pe care, de altfel, l-a reconstruit, creând o agenție vie și extrem de capabilă. Cu el începe cartea și tot cu el se-ncheie. Este cel care poartă permanent la el poza tatălui său, surprins în genunchi, cu doar câteva secunde înainte să fie împușcat de națiști, în timpul Holocaustului. Iar fiul repetă în permanență: „Aceasta nu mai trebuie să se întâmple niciodată”.

ISBN 978-606-006-386-5

9 786060 063865

www.rao.ro